Kukwe kuin ngöbökwe

Ngäbere New Testament

Contents

MATEO 1
MARCOS 65
LUCAS 104
JUAN 169
HECHOS 216
ROMANOS 274
1 CORINTIOS 303
2 CORINTIOS 328
GALATAS 346
EFESIOS 356
FILIPENSES 365
COLOSENSES 372
1 TESALONICENSES 378
2 TESALONICENSES 383
1 TIMOTEO 386
2 TIMOTEO 394
TITO 399
FILEMÓN 403
HEBREOS 405
SANTIAGO 427
1 PEDRO 435
2 PEDRO 443
1 JUAN 448
2 JUAN 455
3 JUAN 456
JUDAS 458
APOCALIPSIS 461

Kukwe kuin ngöbökwe

New Testament in Ngäbere (PM:gym:Ngäbere)

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

Language: Ngäbere

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ngäbere [gym], Panama

Copyright Information

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ngäbere

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

ISBN 978-1-5313-0275-7

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

dc5ef235-14f7-5b3f-997a-59dae7b091fe

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Mateokwe
Mateo

Ni iti kädian nämane Mateo käkwe tärä ne tikani. Niara kädian nämane Leví arato. Mateo abko ni israelita käräbare Jesukwe ja töitikakäre jabe. Jesu ngämi Mateo kärere, känenkri niara abko ngwian käräkä gobran romanobokrä, akwa Jesukwe käräbare ja töitikakäre jabe, ye btäräbe nikani Jesu jiebti. Kä ye ngwane nitre romanobo nämane gobrane nitre israelitabti.

Jesukwe dre dre nuenbare abko Mateokwe tuani ja okwä jenbti, ye abko tikani tärä nebtä. Erere arato, Jesukwe kukwe diribare ño ño abko kukwei nuani kwe, ye abko tikani täräbtä kwe. Mateo käkwe tärä ne tikani bäri nitre israelitakrä, ñobtä ñan angwane niaratre nämane ni ngibiare iti ja diantarikä. Ni jatadre iti nitre israelita Diantarikä abko Ngöbökwe niebare kira. Ni ye abko kä Mesías hebreore amne kä Kristo griegore. Ni Diantarikä juandre Ngöbökwe ye abko Jesu ara abko Mateo tö namani mikai gare nitre israelitareye tärä nebti.

Jesu mräkä känekäne
(Lucas 3.23-38)

1 Jesukristo mräkä känekäne jrei Davikri
amne Abrahamkri abko nere:
2 Abraham abko Isaac rün,
Isaac abko Jacob rün,
Jacob abko Judá rün amne
Judá etbakantre mda mda rün arato,
3 Judá abko Fares amne Zara rün amne,
Fares btä Zara meye abko Tamar,
Fares abko Esrom rün amne,
Esrom abko Aram rün,
4 Aram abko Aminadab rün amne,
Aminadab abko Naasón rün amne,
Naasón abko Salmón rün,
5 Salmón abko Booz rün,
(Booz ne meye abko Rahab. Rahab ne abko ñakare israelita.)
Booz abko Obed rün,
(Obed meye abko ni ñakare israelitare kädian nämane Rut.)
Obed abko Isaí rün amne,
6 Isaí abko jrei David rün.

Jrei David abko Salomón rün.
(Salomón ne meye abko nämane käne Uríabe.)
7 Salomón abko Roboam rün,
Roboam abko Abías rün,
Abías abko Asa rün,
8 Asa abko Josafat rün amne,
Josafat abko Joram rün amne,
Joram abko Uzías rün,
9 Uzías abko Jotam rün amne,
Jotam abko Acaz rün amne,
Acaz abko Ezequías rün,
10 Ezequías abko Manasés rün amne,
Manasés abko Amón rün amne,
Amón abko Josías rün,
11 Josías abko Jeconías amne mräkä mda mda rün,
(Jeconías näire abko nitre israelita jänikani ngite kä Babiloniate.)

12 Abti nükaninta kä Israelite,
yebti abko Jeconías abko Salatiel rün,
Salatiel abko Zorobabel rün,
13 Zorobabel abko Abiud rün amne,
Abiud abko Eliaquim rün amne,
Eliaquim abko Azor rün,
14 Azor abko Sadoc rün,
Sadoc abko Aquim rün amne,
Aquim abko Eliud rün,
15 Eliud abko Eleazar rün amne,
Eleazar abko Matán rün amne,
Matán abko Jacob rün,
16 Jacob abko José rün.
José ne mden abko ben María namani.
María ne mden abko Jesu meye amne,
Jesu ne mden abko ie nita Kristo niere.

17 Ne aisete Abraham näire nebebe jrei David näire nitre israelita ja mräkärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri. Yebti David näire abti nitre israelita jänikani ngite kä Babiloniate, ye näire nitre israelita ja mräkärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri arato. Abti nitre israelita jänikani ngite kä Babiloniate ye täbti nitre ja mräkärebe namani ni jätäbti nibkä ja täritäri nebe Kristo därebare ye näire.

Jesukristo därebare
(Lucas 2.1-7)

18 Jesukristo därebare abko nakaninkä krörö: Jesu ngämi därere, känenkri María, Jesu meye abko nämane mikani jakrä kwärikwäri Josébe. Akwa María ngämi nebe Josébe, ye känenkri María ñan namani mobe, bren kwe kisete Ngöbö Üai Deme köböire. 19 Angwane José, ben María

rabadre, José ye abko nämane nüne metre Ngöbö ngwärekri amne ñan tö namani María mikai ene ni jökrä ngwärekri, aisete María tuadremetre kwe kä bube tiebe abko namani nütüre.

20 Ye erere José jatanina nuene, btäräbe angele ni Dänkienkwe jatani, käkwe niebare krörö köböre ie:

José, jrei David mräkä, makwe ñan kä jürä ngwian jabtä María kare ngäbti ja nän mukore, ñobtä ñan angwane ngäbäkre rabadi kwe, ye abko namani btä Ngöbö Üai Deme di kri köböire. 21 Mdakäre abko, ngäbäkre däredi brare Maríakwe ye abko makwe kädian Jesu,* ñobtä ñan angwane juta kwe ngite ngite kukwe kämekäme kisete, ye abko niarakwe dianditari, aisete makwe kädian kore. Abko kore se, niebare angelekwe Joséye.

22 Ni Dänkien abko käkwe blitabare kira niara kukwei niekä köböire, ye erere rabadre bare täte, abkokäre kukwe nakaninkä kore. Kukwe niebare ni Dänkienkwe abko tä tikani krörö niara Kukweibtä:

23 Meri iti kaibe deme ñan rabadi mobe bren
kwe kisete amne ngobo rabadi iti
kwe.
Ngäbäkre ye abko kädiandi Emanuel, *Isaías 7.14*

abko niebare ni Dänkienkwe. (Emanuel abko "Ngöböta nibe" nieta.)

24 Yebti José nükaninta ngwäte angwane, angelekwe dre dre nuemna ie, ye erere nuenbare kwe, käkwe María kani ngäbti ja nän mukore. 25 Akwa María ngobo ngämi därere kwe, ye känenkri namanintre ñakare jabe abti ngobo därebare kwe. Ngäbäkre ye abko Josékwe kädiani Jesu.

2

Nitre ja töitikaka mukebtä nükani Jesu mike ütiäte jae

1 Jesu därebare juta Belénte kä Judeate angwane, ni iti kädian nämane Herodes nämane jreire. Jesu därebare, abti nitre töbtä nünanka mobe kä Judeabtä kä driri nükani juta Jerusalén yete. Nitre ye abko nämane ja töitike mukebtä abko nükani, 2 käkwe kukwe ngwianintari krörö:

¿Jrei nitre israelitakwe därebare abko tä mdente? Muke kwati käkwe niara därebare mikaba gare, ye abko nunkwe tuaba nüke käin kä driri yete, aisete nun jatani mike ütiäte jae, niebare kwetre.

3 Nitre töbtä ja töitikaka mukebtä käkwe kukwe niebare kore, ye gani jrei Herodekwe angwane, niara namani töbike kri. Erere arato, nitre nünanka juta Jerusalénte namani töbike kri arato. 4 Abtä jrei ye käkwe nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre käräbare amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre käräbare kwe arato, bti kukwe ngwianintari krörö kwe ietre:

¿Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre mdente metre? niebare kwe ietre.

5 Angwane niaratre käkwe niebare mda Herodeye:

Jrei däredre juta Belénte kä Judeate abko gare nunye, ñobtä ñan angwane ni Ngöbö kukwei niekä käkwe tikani krörö:

6 Belén, ma abko juta chi kä Judá känti nete.
Akwa ma abko ütiäte kri, juta mda mda
ngätäite kä Judá ye känti,
ñobtä ñan angwane gobran kri däredi
yete abko käkwe nitre israelita tik-
wetikwe ngibiadibti, *Miqueas 5.2*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, niebare kwetre Herodeye.

7 Yebti Herodekwe nitre töbtä ye käräbare tiebe, bti muke tuani ñongwane metre kwetre abko ngwianintari kwe ietre. 8 Angwane Herodekwe niebare ietre:

Mun nän Belén sete amne ngäbäkre ye tä mdente abko munkwe ngwiantari kuin jökrä. Abti kwan munye angwane, tä mdente abko mun jatata niere tie, ti rikadre mike ütiäte siba abkokäre, niebare kwe ietre.

Bti juani kwe Belén. 9 Jrei Herodes käkwe blitabare ünän kore, yebti nitre töbtä ye nikani ta; nikanintre ta angwane muke tuani nüke käin kä driri kwetre, ye ara nikaninta niaratre jie ngwenante abti batibe ngäbäkre nämane, ye känti muke ye namani nünaninkä käin. 10 Nitre töbtä käkwe muke tuani kore angwane, kä namani nuäre kri btätre. 11 Nikanintre gwä angwane, ngäbäkre ye nämane gwi meye Maríabe, btä okwä namani. Angwane namani ngukudokwäbti temen, käkwe ngäbäkre ye

* 1:21 Jesu abko käta ni Dänkien Ngöbö tä ni dentari niere hebreore.

mikani ütiäte jae. Yebti kaja ngwian nämane kwetre, ye jue tikani kwetre, bti oro amne kri ngwäri ütiäte kri rä bäne bäne kädianta incienso amne mirra biani ngwarbe kwetre ngäbäkre yeye. [12] Yebti jatanintre nikenta angwane, ñan rikadreta Herodes känti ta abko Ngöbökwe mikani gare köböre ietre, aisete nikaninta ji mdabti nebeta ja käite.

Jesu jänikani ngitie Egipto

[13] Abti nitre töbtä ye nikaninante angwane, angele ni Dänkienkwe nükani blite köböre Josébe, käkwe niebare ie:

Näin krö amne ngäbäkre ye btä meye kwe, ye ben nän ngitie jötrö Egipto sete. Ye känti mun raba nüne abti tikwe kukwe mda niedi mae abko makwe ngibia, ñobtä ñan angwane Herodes bike ngäbäkre ye känentari kämikadre. Abko kore se, niebare angelekwe Joséye.

[14] Ye btäräbe José nükani dikekä krö, nikani jibti Egipto kukwäre ngitie ngäbäkre yebe amne ngäbäkre ye meyebe kä ikote deo. [15] Ye känti namanintre nünentbe abti Herodes krütani. Kukwe nakaninkä kore, angwane kukwe niebare krörö ni Dänkienkwe niara kukwei niekä köböire ye namani bare:

Ti Odei nämane Egipto, tikwe käräbareta mento, *Oseas 11.1*

abko niebare kwe.

[16] Nitre töbtä abko käkwe Herodes ngökani, ye gani Herodekwe angwane, Herodes mätä namani kri krübäte, aisete ñongwane nitre töbtä käkwe muke tuani abko niebare kwetre Herodeye, yebtä Herodekwe töbikabare, käkwe ngäbäkre kiakia därebe nebebe kä kubu ie nämane nüne Belén amne Belén kenta temen abko Herodekwe kämikamna jökrä. [17] Herodekwe ngäbäkre kiakia kämikamna jökrä kore, ye köböire abko ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Jeremías käkwe Ngöbö kukwei tikani abko namani bare krörö:

[18] Ni kukwei ruen ngetrekä krikri krübäte juta Ramate, ye abko Raquel ngäbriänkä kiakia kämikani jökrä kän, mden abko tä müaire ye.

Niara moto mika tö nebeta jäme, akwa ngäbriänkä kämikani jökrä kän, aisete moto ñan rabadreta jäme, *Jeremías 31.15*

abko tikani kore, mden erere namani bare.

Jesu jänikani nüne juta Nazarete

[19] Abti Herodes krütani angwane, angele ni Dänkienkwe nükani bliteta köböre Josébe Egipto, [20] käkwe niebare ie:

Näin krö amne ngäbäkre ye btä meye kwe ye ben nänta kä Israelite, ñobtä ñan angwane nitre tö namani ngäbäkre ye kämikai abko krütanina jökrä, aisete mun rikata, niebare angelekwe Joséye.

[21] Ye btäräbe José nükani dikekä krö, bti nikani jibti ngäbäkre yebe amne ngäbäkre ye meyebe nebeta kä Israelite. [22] José nikaninta kore, nikani, nikani, nikani akwa ni iti kädian nämane Arquelao nämane gobrane mda rün mrö Herodes täte, ye gani kwe angwane, kä jürä namani kri btä. Abtä ñan nikani nebe kä Judeate. Angwane niara ñan rabadre nüne yete abko Ngöbökwe mikani gare köböre ie, abtä käkä Galilea, känti nikani jirekäbe. [23] Namani Galilea angwane, nikani nüne juta Nazarete. Jesu abko nazarebo niedre btä abko nitre Ngöbö kukwei niekä köböire Ngöbökwe kukwe niebare, ye erere namani bare jökrä kore.

3

Juan Bautista käkwe ji tikani Jesu käne
(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-17; Juan 1.19-28)

[1] Abti kä nikanina raire ta angwane, batibe ni iti kädian nämane Juan Bautista* jatani dirire kä kaibete kä Judea känti. [2] Juan nikani dirire krörö: Ngöbö kä käinbti kebera nüke gobrane ni ngätäite, aisete kukwe kämekäme kite temen, bti ja töi kwiteta Ngöbö kukwäre abko nikani niere kore. [3] Juan ne mden abko btä Ngöbökwe kukwe niebare kira niara kukwei niekä Isaías köböire abko krörö:

Ni iti näin ñäke jume ja dibti kä kaibete, käkwe niedi krörö:
Ji ükateta kuin biare jrei känenkri, ye kwrere ja töi mike kuin biare ni Dänkien käne munkwe.

Ji ükateta niken metre ta, ye kwrere ja töi ükete metre ni Dänkien käne munkwe abko näin niere, *Isaías 40.3*

abko Ngöbökwe niebare kore Juanbtä Isaías köböire.

* 3:1 Kukwe Bautista käta ni ngökaka ñöte niere. Juan kädian nämane Bautista ñobtä ñan angwane niara nämane ni ngökö ñöte.

[4] Juan abko nämane kameo drüen dikani
dänre kite jabtä amne nämane mäkete
nbikwatabti jae amne mrö kweta nämane
kwe abko tröda btä munkö känsenta.†
[5] Juan nämane dirire kore angwane, ni kwati
nünanka juta Jerusalén amne kä Judeate
btä ni kwati nünanka känimekänime Ñö
Jordán bäre temen abko nükani jökrä niara
kukwei nuen. [6] Angwane nitre ye abko na-
mani ja ngite niere Ngöböye angwane, Juan
namani ngökö Ñö Jordánte. [7] Akwa Juan
nämane nitre ngökö ñöte, ye känti nitre
bariseo amne nitre saduseo nükani kwati
siba abko btä Juan okwä namani angwane,
Juankwe niebare krörö ietre:

¡Mun abko tbi krübäte kwrere! ¿Ngöbö
kebera mun mike ja ngie nuen kri krübäte,
yebtä nirekwe mun mikani mokre amarebti
mun kite nüke siba nete ye? [8] Munkwe ja
töi kwitadreta era metre Ngöbö kukwäre
bkänä tödekakäre bti abko erere munkwe
nüna ni mda mda okwäbti. [9] Erere arato,
munkwe ñan töbika krörö jabtä: Nun abko
Abraham mräkä, aisete Ngöbökwe ñan nun
mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan nütü,
ñobtä ñan angwane jä tuen temen sete,
se abko ngwarbe, akwa Ngöbö raba kwite
Abraham mräkäre arato abko ti tö nibi niei
metre kore munye. [10] Mdakäre abko, kri
mden mden ñan ngwä nebe kuin, ye abko
kräke ü mikanina biare tikakakrä ngätrite
ta. Abti tikakata jökrä angwane, ñukwä
mikata btä, ye kwrere jire Ngöbökwe mun
mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan ja töi
kwitadre Ngöbö kukwäre angwane.

[11] Nire nire käta ja töi kwiteta Ngöbö kuk-
wäre, käta kukwe kämekäme kite temen,
ye abko tita ngökö ñö aibe te, akwa ni
jatadi iti ti jiebti abko bäri di kri ti ngwä,
aisete ti abko ja ñan rükadre töre jire chi tie
sandalia ngwena kräke. ‡ Ni ye abko käkwe
Ngöbö Üai Deme mikadi nüne munbtä
amne mun mikadi deme kwe. [12] Ne abko,
niarakwe dre nuendi abko ti bike niere
munye abko krörö: Nura kädianta trigo
juankata mürete amne trigo kwä kuinkuin
aibe ükakröta jenena, bti ükata gwi. Kwata
abko kukwata ñukwä jutrate, ye kwrere ni
ye abko tä juto biare ni Ngöbökwe erere
ükakrökä jökrä nünakäre jabe amne tä juto
biare ni kukwe kämekäme nuenkä abko
erere kitakäre ñukwä jutra nötöte ñakare
te ja tare nikakäre kärekäre. Munkwe ñan
ja töi kwitadre Ngöbö kukwäre ne ngwane,
kukwe rakadikä kore munbtä arato. Abko
kore se, niebare Juankwe ietre.

Juankwe Jesu ngökani ñöte
(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

[13] Kä ye ngwane abko, Jesu nämane
Galilea, nikani nebe Juan känti Ñö Jordánte
mda, Juankwe ngökadre ñöte abkokäre.
[14] Akwa namanina yete angwane, Juan ñan
tö namani ngökai ñöte, käkwe niebare ie:

Ma bäri ütiäte ti ngwä, aisete makwe ti
ngökadre ñöte bä amarebti ma kite ja mike
ngökadre ñöte tie se, niebare kwe Jesuye.

[15] Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Jändrän mden mden tuen kuin Ngöböye,
yebtä abko nikwe Ngöbö Kukwei mikadre
täte, aisete makwe ti ngökadre ñöte,
niebare kwe Juanye.

Ye erere nükaninbti Juanye angwane,
Jesu ngökani ñöte kwe. [16] Jesu ngökani
ñöte, jataninta ñöte käin angwane, kä käin
se namani tuen ñäkänintbe ie angwane,
Ngöbö Üai jatani ütü bä kwrere timo-
nkwäre, nükani mate Jesubti, namani tuen
ie. [17] Ye btäräbe ni kukwei jarabare kä
käinbti, käkwe niebare:

Ni ne abra ti Ngobo tikwe. Niara tare kri
tikwe. Niara käi nuäre kri tibtä, niebare
kore kä käinbti.

4

Diablukwe Jesu nuaninte ja käne
(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

[1] Yebti diablukwe Jesu nuadrete ja käne,
abkokäre Ngöbö Üai nikani ngwena kä kai-
bete mda. [2] Ye känti köbö gre ketebu dibire
rare Jesukwe mröbare ñakare amne mrö
jatani krübäte ie. [3] Angwane diablu jatani
nüke Jesu ken, Jesu nuatekäre ja käne,
käkwe niebare ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä ne
ngwane, jä se kwite mröre jae, niebare kwe
ie.

[4] Akwa Jesu käkwe niebare mda diabluye:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

† 3:4 Juan nämane ja ngwä kite kore, ye kwrere nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira nämane ja ngwä kite arato. ‡ 3:11 sandalia ngwena. Jesu näire ni klabore abko bäri ene ni mda mdakrä. Niaratre aibe nämane sandalia ngwena ni mdakrä, aisete Juan nämane ja bä mike bäri ene ni klabore ngwä.

Ñan mrö aibebti ni rabadre nüne, akwa
kukwe kwatirekwatire niebare
Ngöbökwe, yebti ni rabadre nüne,
Deuteronomio 8.3
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, niebare
Jesukwe ie.
5 Yebti diablu nikani Jesu ngwena juta
deme Jerusalén mda, känti nikani Jesu ng-
wena mobe ju blitakrä Ngöböbe bti käin,
6 käkwe niebare ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä
ne ngwane, ja täkete timon nete, ñobtä
ñan angwane Ngöbö Kukwei tä tikani krörö
mabtä:

Ngöbökwe angeletre juandi ma ngibiare
abko käkwe ma kadi ngäbti kisete,
ma ngoto ñan matadre jäte temen
abkokäre, *Salmos 91.11-12*
aisete ja täkete timon, ma abko Ngöbö Odei
ara mikakäre gare ni jökräye, niebare dia-
blukwe Jesuye.

7 Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani abko
käta niere krörö arato:

Ni Dänkien Ngöbö käkwe ja kukwei mikadre
täte ya, ñakare ya amne niara di
tärä ja kukwei ngwiandre bare ya,
ñakare ya abko makwe ñan nuate ja
käne ja gakäre ben, *Deuteronomio*
6.16
abko tä tikani kore, aisete tikwe ñan ma
kukwei mikai täte, niebare kwe diabluye.

8 Yebti mrä, ngitio bäri mente käin, yebti
diablu nikani Jesu ngwena mda. Ye känti
abko diablukwe juta kä jökräbti temen
mikani tuadre Jesuye amne, jändrän ütiäte
krikri juta kwatirekwatire te, ye abko
mikani tuadre jökrä kwe arato ie. 9 Bti
niebare kwe ie:

Ma rabadi ngukudokwäbti temen ti ng-
wärekri käkwe ti mikadi ütiäte jae ne ng-
wane, tikwe juta se btä jändrän ütiäte krikri
se biandi jökrä mae, niebare mda kwe Je-
suye.

10 Abtä Jesukwe niebare ie:

Satana, nän mento nete, ñobtä ñan
angwane Ngöbö Kukwei tä tikani abko käta
niere krörö:

Ni Dänkien Ngöbö aibe mikadre ütiäte
jae amne niara aibe kräke sribidre,
Deuteronomio 6.13
abko nieta kore, aisete tikwe ñan ma kuk-
wei mika täte, niebare mda kwe diabluye.

11 Angwane diablukwe kä mikaninkä Je-
subtä, bti angele nükani ruäre abko namani
Jesu die mike.

Jesu nikani Ngöbö kukwei kuin dirire kena
(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

12 Yebti Juan Bautista kitani ngite kä
teri gani Jesukwe angwane, Jesu nikaninta
Galilea, 13 akwa ñan namani nüne mda juta
Nazarete, akwa nikani nüne juta Caper-
naúmte Ñö Okwä Kri Galilea köräbti. Ñö
Okwä Kri Galilea, ye bäre temen abko Zab-
ulón btä Neftalí mräkätre käkwe nünabare
kira, känti juta Capernaúm nämane Jesu
näire abko te Jesu nikani nüne. 14 Kukwe
niebare Ngöbökwe niara kukwei niekä
Isaías köböire rabadre bare, abkokäre Jesu
nikani nüne yete. Kukwe ye abko tä tikani
krörö:

15 Kä Zabulónkwe amne kä Neftalíkwe abko
tä Ñö Jordán kwärä nakriri amne tä
Ñö Okwä Kri köräbäre.

Kä ye abko tä kä Galileate arato, känti nitre
ñakare israelitare tätre nüne.

16 Nitre israelita ye abko nämane näin kä
ikote, akwa ñotra trä kri dirare
jatabare ietre.

Erere arato, niaratre nämane nüne kä ikote
mento Ngöböye angwane, Ngöbö
trä ngitianinkä ngwen kräke, kukwe
metre Ngöbökwe mikakäre gare
ietre, *Isaías 9.1-2*
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere
namani bare.

17 Kä ye ngwane mentokwäre Jesu nikani
dirire, kä nikani niere krörö: Ngöbö kä
käinbti kebera nüke gobrane nibti, aisete
munkwe kukwe kämekäme kita temen, bti
ja töi kwiteta Ngöbö kukwäre munkwe abko
Jesu nikani niere kore.

Jesukwe ni käräbare nibkä ja töitike jabe
(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

18 Abti bati Jesu nämane dikekä Ñö Okwä
Kri Galilea köräbäre angwane, ni ja etbare
nämane nibu ñö köräbti, btä okwä namani.
Ni ye abko iti kädian nämane Simón, akwa
kädian nämane Pedro arato amne, etba kwe
kädian nämane Andrés. Niaratre abko gwa
gaka, aisete nämane krade kite ñöte, btä
Jesu okwä namani. 19 Angwane Jesu nikani
känti, käkwe niebare ietre:

Mun brän tibe amne munta gwa gaen ño,
ye kwrere tikwe mun mikadi ni ngwianka
Ngöböye, niebare Jesukwe ietre.

20 Ye btäräbe, niaratre käkwe krade kitani
temen, bti nikani Jesube.
21 Yebti Jesu nikani mda mentokwäre se
kwrere angwane, ni ja etbare nämane nibu
mda, btä okwä namani. Nitre ye abko iti kä-
dian nämane Santiago amne etba kwe abko
kädian nämane Juan. Niaratre nibu abko
Zebedeo ngäbriänkä. Nitre nibu ye abko
nämane rute rünbe krade gudike, btä Jesu
okwä namani angwane, Jesukwe käräbare
ja töitike jabe arato. 22 Ye btäräbe niaratre
käkwe ru amne rün mikaninte yete, bti
nikani Jesube.

Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta
(Lucas 6.17-19)

23 Abti Jesu nikani dikekä kä jökräbti
temen kä Galileate angwane, Ngöbö kä
käinbti kebera gobrane nibti abko nikani
dirire sinagogate* kä ketareketare te. Erere
arato, ni bren bätäkä ngwarbe abko Jesu
namani miketa kuinta. 24 Yebtä abko blita
namani jökrä kä Siriate angwane, ni bren
ño ño erere jänamani kite jökrä Jesuye.
Erere arato, ni bren üai käme kisete jä-
namani nüke Jesuye amne kä nötöte nibti
amne ni ruen ñakare ngrabare jänamani
nüke jökrä Jesuye angwane, Jesu namani
miketa kuinta jökrä. 25 Yebtä abko, ni kwati
nünanka kä Galileate juta ketareketare te
Decápolite amne nitre Jerusalénbo btä ni
nünanka kä Judeate amne ni nünanka Ñö
Jordánbtä kä driri abko namani dikekä
kwati Jesu jiebti.

5

Kukwe diribare Jesukwe ngitiobtä
(Lucas 6.20-23)

1 Nitre namani dikekä kwati dikaro Jesube
namani tuen ie angwane, nikani mintok-
wäre nebe ngitiobtä, känti namani täkän-
intbe temen. Angwane nitre ja töitikaka
ben käkwe krötabare ken. 2 Angwane Jesu
nikani dirire krörö ietre:

3 Nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä,
ye abko Ngöbökwe die mikadi amne
kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan
angwane Ngöbö kä käinbti tä gob-
rane bti.

4 Nire nire tätre ja müaire, ni ye abko
Ngöbökwe die mikadi amne kä
rabadi nuäre btä, ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe moto mikadita
jäme.

5 Nire nire ñan tä bike kri ni mda mda
okwäbti abko Ngöbökwe die mikadi
amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe kä temen
ne biandi ie.

6 Mröta nebe krübäte nie amne tomna tä
nebe krübäte nie, ye kwrere nire
nire abko ie nüna metre Ngöbö ng-
wärekri ye mdei krübäte ie,

ni ye abko Ngöbökwe die mikadi amne
kä rabadi nuäre btä, ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe mikadi nüne
metre täte jökrä.

7 Nire nire abko ie ni mda mda tä nebe ruen-
tari tare, ni ye abko Ngöbökwe die
mikadi amne kä rabadi nuäre btä,
ñobtä ñan angwane niara rabadi ru-
entari tare Ngöböye arato.

8 Nire nire käta ja töi ngibiare kuin deme,
ni ye abko Ngöbökwe die mikadi
amne kä rabadi nuäre btä, ñobtä
ñan angwane niaratre käkwe Ngöbö
tuadi.

9 Nire nire käta sribire ni mda mda mikakäre
ja mäketa, ni ye abko Ngöbökwe die
mikadi amne kä rabadi nuäre btä,
ñobtä ñan angwane niaratre abko ja
ngäbriänkä niedi Ngöbökwe ietre.

10 Nire nire käta nüne metre Ngöbökrä abtä
tä ja tare nike, ni ye abko Ngöbökwe
die mikadi amne kä rabadi nuäre
btä, ñobtä ñan angwane Ngöbö kä
käinbti tä gobrane bti.

11 Amne ni mdakwe ñäkä taretare munye
amne mun mika ja tare nike amne tödek-
abtä tibti ni mda mdakwe kukwe käme nie
ngwarbe bätäkä ngwarbe mun rüere, ye
ngwane Ngöbökwe mun die mikadi amne
kä rabadi nuäre munbtä. 12 Mun raba ja tare
nike kore angwane, munkwe kä ngwian
bäri nuäre jabtä amne kä raba juto munbtä,
ñobtä ñan angwane munkwe ja tare nikadi
ye ütiäre abko Ngöbökwe jändrän kuin
biandi munye kä käinbti sete. Munkwe kä
ngwiandre nuäre kore jabtä arato, ñobtä
ñan angwane nitre Ngöbö kukwei niekä

* 4:23 Sinagoga abko ju känti nitre israelita nämane gätäre köbö jadükakräte ñäkäkäre Ngöbö Kukweibtä amne Ngöbö mikakäre kri. Ye känti nitre israelita nämane kukwe ükete jakrä arato. Nitre israelita nämane nüne juta kwatirekwatire, käntikänti sinagoga nämane.

kira abko rüe käkwe mikani ja tare nike
kore arato.

Mren amne ñotra trä
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

13 Mdakäre abko, mren abko kuin ngri
ngibiakrä amne jändrän mikakrä bänänte,
ye kwrere mun abko mren kwrere kä nebtä,
akwa bänän riadrekä rabadre tibo amne
ñan bänän rabadreta mren kwrere. Mren
bänän rabadre tibo, ye abko rikadre ng-
warbe, aisete ñan rabadre kuin mda, aisete
kitadrekä amne ni jökrä rabadre dikekä bti
ta. Ne aisete mren bänän kuin ye kwrere
munkwe ja ngibia, ni mda mda rabadre
Ngöbö tuen munbtä abkokäre.
14 Mdakäre abko, ñotra träte käta nebe
tuen nie kä ikote, ye kwrere munta ño-
tra trä kwrere kä nebtä amne juta mikata
ngitio kribti käin, ye abko ñan raba ja
rükente ni okwä bäre kä ikote, ye kwrere
munta kä nebtä. 15 Erere arato, ñotra jutra
mikata angwane, mikata ñakare kaja täni,
akwa mikata mobe üräbtä käin trä rabadre
ngitie jökrä gwita temen, ni jökrä gwi, ie
kä rabadre tuen abkokäre. 16 Ye kwrere
arato, munta nüne Ngöbö träte, ye rabadre
tuen ni mda mdaye, abkokäre munkwe ja
töi mika nüne era metre Ngöbökrä mun
rabadre ñotra trä ye kwrere ni mda mda
okwäbti amne, munkwe jändrän kuinkuin
nuendre kore ni mda mda okwäbti, ye
köböire abko jatadi mun Rün kä käinbti ye
käikitekä siba.

Jesu jatani Ngöbö Kukwei mikakäre bare täte

17 Mdakäre abko, ti jatani nete, ye abko
ñan Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
mikakäre ngwarbe. Erere arato, Ngöbö
kukwei niekä mda mda käkwe Ngöbö
Kukwei tikani ye abko ti ñan jatani
mikakäre ngwarbe, akwa ti jatani kukwe
ye mikakäre bare täte jökrä. 18 Ye abko, ti
bike kukwe era erere niere krörö munye:
Kä käinta amne kä temen ne tädi kore
angwane, tärä okwä bäri kiakia tä tikani
Ngöbö Kukweibtä, ye abko ñan diandrekä
jire chi kwati abti jändrän jökrä mikanintbe
Ngöbökwe rabadi bare täte jökrä ie. 19 Ne
aisete, kukwe biani nuendre Ngöbökwe nie,
yebtä kukwe bäri chi tä tikani abko nire
nire ñan tä mike täte amne ni mda mda
käkwe ñan mikadre täte abko dirita ietre
arato, ne ngwane ni ye abko rabadi bäsi
ütiäte ñakare kä käinbti, Ngöböta gobrane
ye känti; akwa nire nire tä kukwe ye mike
täte amne ni mda mdakwe mikadre täte
arato abko tä dirire ietre, ni ye abko rabadi
ütiäte kri kä käinbti sete, Ngöböta gobrane
ye känti. 20 Tita niere kore, ñobtä ñan
angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre btä nitre bariseo tätre nüne ño,
yebti ta munkwe ñan nünandre bäri era
metre Ngöbö okwäbti ne ngwane, Ngöbö
kä käinbti tä gobrane ye känti mun ñan
rabadi nüne.

Ñan ni mda kämikadre
(Lucas 12.57-59)

21 Mdakäre abko, mun mräkä kirakira
abko ie Ngöbö Kukwei diribare krörö abko
munkwe kukwei nuanina: Makwe ñan
ni mda kämika, niebare ietre amne nire
nire käta ni mda kämike abko dokwäre
mikadre ja ngie nuen. 22 Akwa ti abko
käta niere krörö munye: Nire nire rabadre
romon mräkäkrä, ye dokwäre Ngöbökwe
mikadi ja ngie nuen. Nire nire abko käkwe
"Ma ngwarbe, dokwä töi ñakare," niedre
kwe mräkäye, ye dokwäre abko järikadre
ngite Sanedrin ngwärekri kukwe ükatekäre
kräke. Amne nire nire käkwe niedre
mräkäye: "Ma ngututu käme ngwarbe,"
niedre kwe, ni ye abko rabadi mikani biare
kitadre Ngöbökwe ñukwä jutrate kä ja tare
nikakrä ye känti mräkä ye dokwäre.
23 Ne aisete, ma rika jändrän ngwena
kukwadre Ngöböye ñukwä gräbti ja ngite
ütiäre ju blitakrä Ngöböbe känti ne ng-
wane, ma rabara yete, ye btäräbe ma mräkä
iti romon makrä, ye rükata töre mae, 24 ne
ngwane jändrän ye makwe mikate ñukwä
grä ken yete, abti ma jana ja mäketa käne
ma mräkäbe, bti ma jatata, käkwe jändrän
ye bian kukwadre Ngöböye.
25 Mdakäre abko, nane rürümon ütiä
mabti ni mdakwe abtä ni ye jata niken
ma kite ngise kritoboye angwane, mun
ngämi nebe kritobo känti, känenkri makwe
kukwe ükate ben, niara ñan rikadre ma
ngwena kritobo känti abkokäre, ñobtä ñan
angwane makwe ñan nuendre kore ne
ngwane, nane ni ye rikadre ma ngwena
nebe kritobo ngwärekri amne kritobo abko
käkwe ma kitadre ngise guardiaye amne
nane guardiakwe ma kitadre ngite kä teri.
26 Ye känti abko makwe ñan ngwian bian-
dre täte jökrä ja ütiäre, känenkri ma ñan

tikadreteta jire chi abko ti tö nibi niei metre
munye.

Ni gure ñan rabadre ja mike gure ni mdabe

27 Mdakäre abko, Ngöbö Kukwei tä tikani
abko mun tärä kukwei nuen abko krörö:
Mata gure, makwe ñan ja mika gure bati
bati abko niebare kore. 28 Akwa ti abko
bike niere krörö munye: Nire nire käkwe
meri tuadre ja käne amne tö rabadre ie
jakrä, ni ye käkwe meri ye mirira ja ken ja
töite, aisete ngite Ngöböye abko tita niere
munye. 29 Ne aisete, ma okwä küde ru-
enkri, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö
rüere ne ngwane, ma okwä ye makwe di-
anka mento jae, bti makwe kitaka mobe,
ñobtä ñan angwane ma ngrabare chi ye
abko diandrekä mento ye abko rabadre
bäri kuin makrä amne ñan ma ngrabare
rikadre ngöi jökrä kä ja tare nikakrä känti.
30 Erere arato, ma kise ruenkri, köböite
makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ng-
wane, makwe ja kise ye tikaka ta, bti
makwe kitaka mobe mentokwäre, ñobtä
ñan angwane ma ngrabare chi diandrekä
mento ye abko rabadre bäri kuin makrä
amne ñan ma ngrabare rikadre ngöi jökrä
kä ja tare nikakrä känti.

Meri ñan tuametre
(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

31 Mdakäre abko, kukwe diribare krörö
Ngöbö Kukweibtä abko garera munye: Nire
nire tö rabadre meri kwe tuaimetre, ye ng-
wane täräkwata biandre kwe merire kweye,
niarata merire kwe ye tuemetre era metre
abko mikakrä gare. 32 Akwa ti abko käta
niere krörö: Meri ja mike ngite ñakare
brare mda mdabe, akwa brare kwe käkwe
tuadremetre, ye ngwane merire ye käkwe
ja mikadre gure brare mdabe angwane, ni
gure käta ja mike ngite bati bati ni mda
mdabe, ye kwrere brare käne köböite meri
ye rabadre ja mike ngite. Erere arato, meri
tuanimetre brarekwe, ye ben ni mdakwe
ja mikadre gure ne ngwane, ni gure käta
ja mike ngite bati bati ni mda mdabe, ye
kwrere ja mikadi ngite kwe.

Ja kukwei biandre ño era metre

33 Mdakäre abko, kukwe niebare mun
mräkä kirakiraye abko munkwe kukwei
nuanina arato abko krörö: Jändrän jökrä
rabadre bare täte mae mata niere ni
Dänkien käbti, ye erere makwe ja kukwei
mika täte jökrä, käkwe ñan ja kukwei ki-
tadre temen, niebare kira. 34 Akwa ti abko
käta niere krörö munye: Munkwe ñan ja
kukwei bian jändrän käbti. Erere arato, kä
käinta se käbti tita ja kukwei bien, munkwe
ñan nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö abko
tä gobrane kä käinbti yete, aisete bäri
ütiäte. 35 Erere arato, kä temen ne käbti
tita ja kukwei bien, munkwe ñan nie, ñobtä
ñan angwane kä temen ne abko Ngöbökwe
arato. Erere arato, Jerusalén se käbti tita ja
kukwei bien, munkwe ñan nie, ñobtä ñan
angwane juta Jerusalén abko juta Jrei kri
Ngöbökwe kräke, aisete bäri ütiäte arato.
36 Mdakäre abko, mun dokwä jen munkwe
ye käbti, munta ja kukwei bien, munkwe
ñan nie, ñobtä ñan angwane mun di ñakare
jire ja dokwä drüen mikakäre krati ngwen
amne drüne. 37 Ne aisete, munkwe "jän"
nie ne ngwane, munkwe "jän" nie kwatibe;
munkwe "ñakare" nie ne ngwane munkwe
"ñakare" nie kwatibe arato. Yebti munkwe
kukwe mda niedre ne ngwane, munkwe ja
mikadre ngite.

Ñan ja ngie mikadre
(Lucas 6.29-30)

38 Ngöbö Kukwei tä tikani abko mun tärä
kukwe nuen abko krörö: Ni iti käkwe ni
okwä diandrete ne ngwane, niara okwä
diandrete ie ja dokwäre arato. Erere arato,
ni tu diandrekä kwe ne ngwane, tu dian-
drekä ie ja dokwäre arato abko munkwe
kukwe nuani. 39 Akwa ti abko käta niere
krörö munye: Nane ni mdakwe kukwe
nuen blo ma rüere, akwa makwe ñan ja
ngie mika amne jirekäbe makwe jändrän
kuin nuen krörö kräke: nane ni mdakwe
ma meta ngwäre küde ruenkri yebtä ma
mikakäre ngwarbe jae, ne ngwane makwe
ja ngwäre kwäräkri mika ie. 40 Erere arato,
nane ni mdakwe ma kita ngise, bti tö raba
dän denkä ötati makän ne ngwane, dän
mdara jire makwe, ye makwe bian ie arato.
41 Mdakäre abko, nane ni mdakwe tribe ng-
wiamna milla krati jakrä mae ne ngwane,
ja moto kuinbti ma rika tribe ngwena milla
krobu kräke. 42 Erere arato, nane ni mdakwe
jändrän makwe kärä mae angwane, makwe
bian ie. Nane ni mdakwe jändrän kärä
ütiädre mae ne ngwane, makwe bian ie
abko ti tö niei kore munye.

Nikwe ni rüe taredre
(Lucas 6.27-28,32-36)

43 Mdakäre abko, Ngöbö Kukwei tä tikani
abko mun tärä kukwe nuen abko krörö:
Makwe ma mräkä tare amne ma rüe
abkobtä makwe bätä ngwian abko munkwe
kukwe nuanina kore. 44 Akwa ti abko bike
niere krörö munye: Munkwe mun rüe tare
amne nire nire tä näin kisere mun jiebti
mun mikakäre ja tare nike, ye abko kräke
munkwe blita Ngöböbe. 45 Munkwe nuendre
kore ne ngwane, mun Rün tä kä käinbti
sete, ye kwrere mun rabadi amne mun
rabadi niara ngäbriänkäre era metre arato.
Munkwe nuendre kore, ñobtä ñan angwane
mun Rün kä käinbti tä ñänä mike nüke käin
ye abko tä trä ngitiekä jökrä ni käme kräke
amne ni kuin kräke. Erere arato, tä ñü mike
näkäen temen, ye abko ni nünanka metre
niara ngwärekri kräke tä näkäen amne ni
nünanka käme niara rüere kräke tä näkäen
arato.

Mun Rün abko käta ni jökrä tarere kore,
ye kwrere munkwe nuendre arato, 46 ñobtä
ñan angwane ¿nire nire käta mun tarere ye
aibe munkwe taredre angwane, Ngöbökwe
ütiä biandi munye, munta nütüre ya?
Ñakare, ñobtä ñan angwane nitre ngwian
käräkä gobran romanobokrä abko tä nebe
tuen käme dikaro munye, ye abko tä nuene
kore abko kwrere munkwe nuendre siba.
47 ¿Erere arato, mun mräkä aibe ie munkwe
köbö ngwiandretari, ye angwane munta
jändrän nuene bäri kuin ni mdakrä ya?
Ñakare, ñobtä ñan angwane nitre ñakare is-
raelitare abko tuen ngututure munye abko
käta nuene kore, ye kwrere munkwe nuen-
dre siba. 48 Ne aisete mun Rün kä käinbti
abko kuin era metre, ye kwrere munkwe
nüna.

6

Ngwian biandre tiebe

1 Mdakäre abko, munkwe ñan jändrän
kuinkuin nuen tuadre ni jökräye ja bä
mikakäre kuin ni mda mda okwäbti, ñobtä
ñan angwane munkwe nuendre kore ne
ngwane, mun Rün tä kä käinbti ye käkwe
ñan sribi ye ütiä biandre jire chi munye.
2 Ne aisete munkwe jändrän bian ni bobre
die mikakrä angwane, ñan mun rika niere
kä jökräbti temen kwäräkwärä mikakäre
gare. Nitre ja bä mikaka kuin käta jändrän
bien kore amne tätre niken mike gare sina-
gogate amne tätre niken ji ngrabare temen
mike gare. Yebtä abko ni mda mda käkwe
niaratre käikitadrekä abkokäre tätre nu-
ene, aisete tätre jändrän kuin nuene kore,
ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere
metre, aisete munkwe ñan jändrän nuen
niaratre kwrere. 3 Ne aisete nane munkwe
ni bobre die mika angwane, makwe ñan nie
jire chi ma kukwe muko bäri kuinye, 4 akwa
makwe nuen kaibe kä bube. Makwe nuen-
dre kore ne ngwane, ma Rün, ie jändrän
kaibe tiebe tuen, ye käkwe sribi makwe ye
ütiä biandi mae.

Blitadre ño Ngöböbe
(Lucas 11.2-4)

5 Mdakäre abko, mun rika blite Ngöböbe
angwane, nitre ja bä mikaka metre tä niken
blite krikri Ngöböbe sinagogate. Erere
arato, tätre nebe nünaninkä jibtä blitare
Ngöböbe. Ye abko, ni jökrä käkwe tuadre
blite Ngöböbe, ie töta nebe, käta nuene
kore. Ye kwrere munkwe ñan nuen, ñobtä
ñan angwane tätre nuene kore ye abko
ütiä nena kwetre abko tita niere metre
munye. 6 Ne aisete, ma rika blite Ngöböbe
angwane, makwe ja ketaka kaibe kä teri
gwi, käkwe jukwe dika jabti, bti ma Rün
Ngöbö tuen ñakare mae, ben makwe blita
kaibe angwane, ma Rün ie jändrän nuenta
kaibe makwe abko tuen, käkwe ütiä biandi
mae. 7 Erere arato, mun rika blite Ngöböbe
angwane, nitre ñakare israelitare tä kukwe
arabe niere bäre bäre, yebtä abko ngöbötre
ngwarbe käkwe kukwe nuadre amne die
mikadre kwetre tä nebe nütüre, aisete tätre
blite kore, ye kwrere munkwe ñan blita
Ngöböbe amne munkwe ñan kukwe arabe
nie bäre bäre ngwarbe. 8 Munkwe ñan ja
mika niaratre kwrere, ñobtä ñan angwane
munta dre dre mdei nike, ye mun ngämi
kärere mun Rünye, ye känenkri tärä nebe
gare ie. 9 Ne aisete, munkwe blitadre
Ngöböbe angwane, munkwe blitadre krörö
ben:

Nun Rün kä käinbti, ma aibe kä raba mikani
ütiäte ni jökräkwe.

10 Jakwe gobrane nun ngätäite nete.

Erere arato, ma töta nebe dre dre nuein
kä käinbti, erere tä nebe bare täte
jökrä, ye kwrere raba nebe bare täte
jökrä kä nebtä arato.

[11] Mdakäre abko, makwe mrö bian täte nünankrä nunye mtare.
[12] Amne ni mdata ja mike ngite nun rüere abko nunta den bti ta, ye kwrere makwe nun ngite ma rüere, ye dianka mento nunbtä arato.
[13] Amne kukwe kämekäme tö nun nuaite ja käne ma rüere, ye känti makwe ñan nun jie ngwian.
Akwa makwe nun ngibia nun rüe diablu ngäniene, ñobtä ñan angwane ma aibe tä gobrane amne ma aibe di kri amne ma aibe raba käikitaninkä kärekäre. Abko kore se. Amen.

[14] Munkwe blitadre kore Ngöböbe, ñobtä ñan angwane ni mda tä ja mike ngite mun rüere angwane, munta den jökrä bti ta ne ngwane, munta ja mike ngite Ngöbö mun Rün rüere, ye mun Rün kä käinbti käkwe diandikä jökrä mento munbtä arato. [15] Akwa ni mda tä ja mike ngite mun rüere abko munkwe ñan diandre bti ta amne mun rabadre romon janknu kräke ne ngwane, mun ngite Ngöbö rüere, ye mun Rün kä käinbti käkwe ñan diandrekä mento munbtä arato.

Ja bäindre ño Ngöbökrä

[16] Mdakäre abko, munkwe ja bäin Ngöbökrä angwane, munkwe ñan ja bä mika diäne nitre ja bä mikaka metre käta nuene ye kwrere, ñobtä ñan angwane nitre bikaka metre, ye tätre ja bäine angwane, ni jökrä käkwe gadre, abkokäre tätre nebe ja bä mike diäne tuadre ni mda mdaye, akwa tätre nuene kore ye abko ütiä nena kwetre abko tita niere metre munye. [17] Ne aisete makwe ja üka bäin Ngöbökrä angwane, makwe ja ngwäre bätäte amne makwe ja ükate kuin. [18] Mata ja bäine ye ñan gadre mabtä ni mda mdakwe amne, ma Rün tuen ñakare mae aibe käkwe gadre kaibe, abkokäre makwe nuen kore. Ye ngwane abko ma Rün, ie jändrän kaibe tiebe tuen, ye abko käkwe ütiä biandi mae.

Jändrän kuin kä käinbti, jiebti ni rankwadre
(Lucas 12.33-36)

[19] Mdakäre abko, munkwe ñan jändrän ütiäte kri ükakrö kabre jakrä kä nebtä, ñobtä ñan angwane kä u käta jändrän juen ngwarbe. Erere arato, jändrän tä niken ngwarbe amne gokä tä niken jändrän goire, aisete munkwe ñan jändrän ükakrö kabre jakrä kä nebtä. [20] Akwa jändrän kuinkuin ütiäte krikri rabadre bäri kabre munkrä kä käinbti abko kräke munkwe sribi, ñobtä ñan angwane kä käinta kä u ñakare jändrän rüere, erere arato jändrän niken ngwarbe ñakare amne ni gokä ñakare arato, aisete munkwe sribi jändrän kä käinbti ye ükakrökäre kabre jakrä, [21] ñobtä ñan angwane jändrän ütiäte krikri tädi ükani mdente jakrä munkwe, ye känti mun töi tädi arato.

[22] Mun okwä abko ñotra kwrere munkrä. Ne aisete ma okwä kuin dirare ne ngwane kä trä kuin tä tuen mae, ye kwrere abko ma töita mikani kwatibe Ngöböbti ne ngwane, Ngöbö trä kuin tä nüke gare kuin mae. [23] Akwa ma okwä käme ne ngwane, kä rabadi tuen kä iko kwrere ma bäre temen mae, ne aisete kä trä ngwen tärä mabtä, akwa kä trä ye rabadre tuen drüne kwrere mae, ye abko kä iko ara jire abko rabadre tuen bäri drüne mda mae. Ye kwrere ma töi ñan tä mikani kwatibe Ngöböbti ne ngwane, bäri ma rabadre nüne kä ikote amne Ngöbö trä kuin ñan rabadre nüke gare jire chi mae.

[24] Mdakäre abko, ni ñakare jire abko rabadre sribire bkänkä nibu kräke ja näire, ñobtä ñan angwane sribi bkänkä iti rabadre tare kwe amne mdabtä mätä rabadre; iti kukwei mikadre täte jökrä kwe, akwa mda abko ñan kukwei mikadre täte kwe. Ne aisete ni ñan raba ja töi mike kwatibe sribire Ngöbökrä, ja töi mikare kwatibe ngwian ganankrä kwärä jae.

Ñan töbikadre dikaro mröbtä amne dänbtä
(Lucas 12.22-31)

[25] Ne mden kisete, ti bike niere krörö munye: Munkwe mrö ño kwetadre nünankrä amne munkwe dre ñadre tomnane nünankrä jae, yebtä munkwe ñan töbika dikaro. Erere arato, munkwe dän ño kitadre jabtä, yebtä munkwe ñan töbika dikaro, ñobtä ñan angwane nita nüne kä nebtä angwane, nünandre metre Ngöböbe abko bäri ütiäte mrökrä amne ni ngrabare ye abko bäri ütiäte dänkrä, aisete munkwe ñan töbika krübäte dikaro jändrän yebtä. [26] Nukwä tä nikenkä käinta, se mika ñäräre munkwe. Nukwä tä nura nökö ñakare jakrä amne tä ngwä ötö ñakare arato amne ju ñakare kwe mrö ükakrä jakrä, akwa mun Rün kä käinbti käta mrö bien

ietre kwetadre. Mun abko bäri ütiäte
nukwä kräke, ¿se abko mun Rün käkwe
ñan mrö biandre munye ya amarebti munta
töbike krübäte dikaro se? 27 Munkwe ñan
töbikadre krübäte dikaro kore, ñobtä ñan
angwane ni tö rabare ja tuai bäri kri, akwa
di ñakare ja mike niren taiti mda kukwäne.
28 Mdakäre abko, ¿ñobtä munta töbike
krübäte dikaro dänbtä jakrä se? Kri blü
tä niren ño, yebtä munkwe töbika. Tä
sribire ñakare jakrä, tä dän dike ñakare
jakrä, 29 akwa jrei kri Salomón abko nämane
jändrän jökrä tuäretuäre bkäne, akwa dän
tuäretuäre kri blü se kwrere abko Sa-
lomónkwe kitani ñakare jabtä. 30 Kri
blü tä neme jötrö köböitibe, abti jändri-
nane angwane mikata ngire ñukwäte, akwa
Ngöböta ngibiare kuin, ¿ye mun abko ie
dän ñan biandre Ngöbökwe ya amarebti
munta tödeke ñakare täte Ngöbötti ye?
31 Munkwe ñan töbika dikaro, kä rika kukwe
ngwentari krörö jae au: ¿Nikwe mrö ño
kwetadi amne nikwe dre ñadi tomnane?
Erere arato, ¿nikwe dän ño kitadi jabtä se?
munkwe ñan nie kore jae au, 32 ñobtä ñan
angwane nitre ñakare israelitare abko bäri
tä nakwen kisere jändrän ye jiebti, akwa
mun käta dre mdei nike, ye abko garera
jökrä Ngöbö mun Rün kä käinbti seye amne
niarakwe jändrän ye biandi munye, aisete
munkwe ñan töbika dikaro jändrän nü-
nankrä yebtä jakrä. 33 Ne aisete, jändrän
jökrä Ngöbökwe tä mikani jenena munkrä,
ye munkwe känäntari käne amne, mun
rabadre nüne metre Ngöbö ngwärekri, ye
munkwe känäntari arato angwane, jändrän
jökrä mdei nikata munkwe ye Ngöbökwe
biandi munye arato. 34 Mdakäre abko,
köbö mdara jire jatadi jetbe angwane, dre
dre rakadikä, yebtä munkwe ñan töbika
dikaro, ñobtä ñan angwane köbö jetbe
ye abko jatadi kukwe mdara jire ngwena
töbikakrä munye, aisete köbö kwatirek-
watire te kukwe tärä keta kabre ni mikakäre
töbike, aisete kukwe jatadre mate ño ño
munbtä jetbe, yebtä munkwe ñan töbika
dikaro.

7

Ñan ñäkädre ni mda mda rüere
(Lucas 6.37-38,41-42)

1 Mdakäre abko, Ngöbökwe ñan kukwe
ükadrete mun rüere, abkokäre munkwe
ñan bika kri, käkwe ñäkä blo ni mda mda
rüere, 2 ñobtä ñan angwane munkwe ñäkä-
dre ño ño ni mda mda rüere, ye kwrere
Ngöbökwe kukwe ükadite munkrä. Erere
arato, munkwe ñäkädre krübäte ni mda
mda rüere ne ngwane, Ngöbökwe kukwe
ükadite krübäte mun rüere amne, munkwe
ñäkädi chi ni mda rüere ne ngwane, ye näre
Ngöbökwe kukwe ükadite mun rüere.
3 Mdakäre abko, kukwe käme btä nita ja
mike ngite kri, ye abko ti bike bä mike kri
oto kri kwrere amne kukwe chi ye abko ti
bike bä mike kä büre chi ye kwrere abko
krörö: ¿Kri oto bäri kri tä ma okwäte, ye
ño abko ma töbikare ñakare jae amarebti kä
büre chi ma mräkä okwäte, abkobtä mata
nebe ja ngwen ruen tare yere? 4-5 ¿Ye ñobtä
kri oto bäri kri tä ma okwäte abko mata
dianka nütüre ñakare jae amarebti, kä büre
chi ma mräkä okwäte abko ie mata niere: Ti
mräkä, kä büre ma okwäte ye, ti tuemetre
denkä jae, mata niere ie? ¡Ye ñan ngwarbe,
mata ja bä mike kuin ma mräkäbtä, käta
kukwe nuene kore yera! Kri oto kri ma
okwäte ye ara jire makwe dianka käne jae.
Yebti kä raba tuenta kuin mae angwane,
batibe makwe kä büre chi ma mräkä okwäte
ye dianka mda ie. Ye kwrere, munta kukwe
nuene bäri kämekäme abko okwäbti, ni
mdata ja mike ngite chi abko mun ñan bika
bäri kise ngwen ni yebtä. Munkwe ñan
ñäkä jire chi ni yebtä, akwa kukwe käme,
yebtä mun raba moto ulire, bti kukwe ye
tuemetre jire jökrä käne, abti mun raba
mun mräkä die mike.
6 Ni ruäre abko krübäte amne romon
dikaro nukro kwrere. Ni ye ie munkwe ñan
jändrän kuin Ngöbökwe bian, ñobtä ñan
angwane nane rikwitadre mun rüere amne
nukro käkwe ni tikadrekä kiakia ngrabare
tubti, ye kwrere jatadre nuene munbtä.
Erere arato, ni tärä ruäre abko mtü kwrere
käta jändrän ütiäte ni mdakwe perla ütiäte
kri kwrere mike ngwarbe jae. Ni ye abko
ie jändrän kuin Ngöbökwe ütiäte kri tä
munkwe ye abko munkwe ñan kita temen
kräke, ñobtä ñan angwane ñan rabadi
ütiäte kräke, aisete dikadikä jökrä bti ta
kwe.

Jändrän kärädre janknu Ngöböye
(Lucas 11.9-13; 6.31)

7 Käre munkwe jändrän kärä Ngöböye
amne Ngöbökwe biandi munye. Erere

arato, munkwe jändrän känäntari Ngöbö
känti amne kwandi munye. Erere arato,
nita neme jukwebtä jändrän kärere
ni mdaye, ye kwrere käre munkwe
jändrän kärä jukwebtä Ngöböye angwane,
Ngöbökwe jukwe tikadi, käkwe biandi
munye, [8] ñobtä ñan angwane nireta jändrän
kärere, ye erere bianta ie amne, nireta
jändrän känentari jakrä, ye erere tä kwen ie
amne nireta ñäke jukwebtä abko ie Ngöböta
jukwe tike amne tä jändrän bien ietre.
[9] Ngöböta jändrän bien kore, yebtä abko
ti bike kukwe bä mike krörö mda: ¿Mun
mden ie ngäbäkre munkwe tä ban ribere
kwetadre jae amne munta jä bien kwetadre
ie? [10] Erere arato, ¿mun mden ie ngäbäkreta
gwa kärere kwetadre jae amne munta tbi
krübäte bien kwetadre ie? [11] Mun abko
moto käme, akwa ngäbäkre munkwe, ie
jändrän kuin bian gare munye. ¿Se mun
Rün kä käinbti bäri moto kuin munkrä
se abko munkwe jändrän kuin kärädre ie
abko ñan biandre kwe munye ya? ¡Jänri!
Munkwe dre dre kärädre ie, erere biandi
kwe munye.
[12] Mdakäre abko, ni mda mdakwe jändrän
kuin nuendre munkrä, ie mun töta nebe,
ye kwrere munkwe jändrän kuin nuen ni
mda mdakrä, ñobtä ñan angwane munkwe
nünandre kore angwane, Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye amne kukwe tikani ni-
tre Ngöbö kukwei niekäkwe, ye mun rabare
mike täte metre.

Jukwe krä chi
(Lucas 13.24)

[13] Mdakäre abko, mun tö näin Ngöbö
känti ne ngwane, jukwe krä chi abko känti
ta mun rika, ñobtä ñan angwane jukwe
kwata kri amne ji kwata kri abko käta niken
ni ngwena kä ja tare nikakrä känti amne
ni kwati tä niken jukwe kwata kri yete ta
amne ji kwata kri yebti. [14] Akwa jukwe amne
ji käta niken ni ngwena nüne kärekäre
Ngöböbe abko krä chi amne ni ñan raba
dikekä nuäre bti, ye abko nebe tare ni kwati
kräke, aisete ni braibe tä niken jukwe krä
chi yete ta amne ji krä chi yebti.

Jesukwe ni töi bä mikani kri ngwäbtä
(Lucas 6.43-44)

[15] Mdakäre abko, nitre ni ngökaka tä näin
blite Ngöbö käbti tä niere, ye ngäniene
munkwe ja ngibia, ñobtä ñan angwane
obeja jäme kwrere tätre ja bä mike, bti tätre
nüke mun känti, akwa era metre niaratre
töi abko lobo krübäte kwrere jire, bti tätre
nüke. [16] Niaratre tä nüne ño, yebtä rükadre
gare munye abko ti bike bä mike krörö:
Kri mden mden tukwätetukwäte btä nita
uba ngwä ötö ñakare. Erere arato, kri
ochitukwä krie kwrere, btä ni higo ngwä
ötö ñakare jire chi arato, [17] aisete kri kuin
uba o higokrie kwrere abko käre ngwäta
nebe kuin amne kri käme abko käre ngwäta
nebe käme. [18] Ye abko, kri kuin ñan ngwä
rabadre käme jire chi amne kri käme abko
ñan ngwä rabadre kuin jire chi arato. [19] Kri
mden kämekäme abko ngwä nebe ñakare
kuinkuin abko erere tikakata, bti kitata
ñukwäte abko garera munye. [20] Ne aisete,
nitre ni ngökaka ye tätre nüne ño, yebtä
rüka gare munye.
[21] Mdakäre abko, ñan ni jökrä käkwe niedi
krörö tie: Ti Dänkien, niedi kwe tie abko
köböire näin kä käinbti, akwa ti Rün tä kä
käinbti abko tö dreye, ye erere nire nire tä
nuene, käta mike täte, ni ye kwrere aibe
näin kä käinbti. [22] Ne aisete Ngöbökwe
kukwe ükadite ni jökrä kräke, ye näire ni
kwati rabadi niere tie: Ti Dänkien, nunkwe
Ngöbö kukwei kuin mikani gare ma käbti
amne nunkwe üai kämekäme juanintari
mento ma käbti. Erere arato, nunkwe sribi
kri ñan tuabare nuenbare kabre ma käbti
arato, aisete nun rabadre nüne kärekäre
kä käinbti mabe abko ni kwati rabadi niere
kore tie. [23] Akwa ye ngwane tikwe niedi
krörö ietre: ¡Mun gare ñakare jire chi tie
amne, mun abko kukwe nuenkä kämekäme,
aisete nän mobe mento tibtä! tikwe niedi
ietre.

Ju mikaka nibu
(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

[24] Ye mden tita dirire abko ni iti tä ti
kukwei nuen amne tä mike täte, ni ye abko
ti bike bä mike krörö: Ni iti töbtä käkwe ju
mikani jäkwata ribi bti. [25] Yebti ñü jatani
jobe temen amne ñö nikani niren niren kri
jate amne müre nükani mate ribi krübäte ju
yebtä, akwa ju ye mikani jäkwatabti, aisete
namani janknu amne ñan nikani temen. Ni
ti kukwei mikaka täte abko ti tö nibi bä
mikai kore. [26] Akwa tita kukwe dirire ne
ni iti käkwe kukwe nuadre, akwa ti kukwei
mikadre täte ñakare kwe, ni ye abko ti bike
bä mike krörö: Ni iti töi ñakare käkwe

ju mikani angwane, ju ye abko mikani
ümanbti kwe. [27] Yebti ñü jatani jobe temen
amne ñö nikani niren kri jate amne müre
nükani mate ribi krübäte ju yebtä, käkwe
ju kwitaninkä jökrä temen, käkwe ju juani
ngwarbe jökrä kän. Ye kwrere abko nire
nire ñan tä ti kukwei mike täte abko ti tö
nibi bä mikai kore. Abko kore se.
[28] Jesu käkwe blitabare ünän jökrä kore
angwane, ni kwati nämane näin ben, ye ñan
töi namani krütare jökrä kukwe diribare
kwe yebtä, [29] ñobtä ñan angwane ni töbtä
di kri käkwe diri ja di ngöi, kwrere jire
Jesukwe diribare ietre amne, Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikätre abko nämane
dirire, ye kwrere Jesukwe diribare ñakare.
Yebtä abko ñan töi namani krütare Jesu
kukweibtä.

8

Ni iti kwata bren lebra kisete abko Jesukwe mikani kuinta
(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

[1] Jesu nämane ngitiobtä, yebti nikaninta
nebeta ngitiobtä ngüsrüri mda angwane, ni
kwati nikani niara jiebti. [2] Ye btäräbe ni iti
bren lebra kisete, abtä ngütüete abko jatani
Jesu ngäbti angwane, namani ngukudok-
wäbti temen Jesu ngwärekri, käkwe niebare
ie:

Ti Dänkien, ma tö ti mikaita kuinta
ne ngwane, ma di tärä nuendre gare tie,
aisete makwe ti mikata kuinta, ie ti tö nibi,
niebare kwe ie.

[3] Angwane Jesukwe kise mikani btä,
käkwe niebare mda ie:

Ma rabata kuinta, ie ti tö nibi, aisete
gwängwarbe ma bike nebeta kuinta,
niebare kwe ie.

Ye btäräbe ni ye kwata ngütüete na-
maninta kuinta jökrä ngrabare. [4] Angwane
Jesukwe niebare krörö mda ie:

Tikwe ma mirita kuinta, ye makwe ñan
nie jire chi ni mda mdaye, akwa ma rika ja
kwata kuinta mike tuare ni blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäreye amne ni bren kore tä
nebeta kuinta abko käkwe jändrän mden
mden biandre niebare Moisékwe, ye erere
ma rika ngwena biandre Ngöböye. Yebtä
abko ma nenante kuinta abko rabadre gare
ni jökräye, abkokäre ma rika jändrän ye
ngwena. Abko kore se, niebare kwe ie.

Rükä dänkien romanobo käkwe tödekani metre Jesubti
(Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54)

[5] Yebti Jesu nikani nebe juta Caper-
naúmte angwane, rükä dänkien romanobo
jatani iti nüke Jesu känti ja di käräkäre ie,
[6] käkwe niebare krörö:

Ti Dänkien, sribikä tikwe bren jume
dikaro tikän amne ruen ñakare ngrabare
abko kisete tä ja tare nike krübäte abko
ti ki niere mae, makwe mikadre kuinta
abkokäre, niebare kwe Jesuye.

[7] Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Ye ti näin miketa kuinta makrä mtare,
niebare kwe ie.

[8] Abtä niarakwe niebare mda Jesuye:

Ti Dänkien, ni ütiäte ñakare ti ne kwrere
abko gwiriete ni ütiäte ma ye kwrere nin
rükadre jire chi ruen tie. Akwa sribikä
tikwe rabadreta kuinta abko makwe niedre
jirekäbe nete angwane, rabadita kuinta
abko gare tie abko ti tö nibi ribei mae,
[9] ñobtä ñan angwane ni mda bäri ütiäte
ütiäte, ben tita sribire, käta dre nuemna tie,
erere tita nuene. Erere arato, nitre rükä
tä sribire tibe abko, tita juen, ye tä niken
jötrö ngwarbe. Jakwe, tita niere ie, jötrö
ngwarbe tä kite. Mdakäre abko, ni klabore
tikwe, ie sribi ne nuene, tita niere, jötrö
ngwarbe tä nuene. Ne aisete, tita dre niere,
erere tä nebe bare täte jökrä. Ye kwrere
arato, makwe dre dre niedre sribikä bren
tikwebtä abko erere rabadi bare täte mae
ruen tie, aisete tita ja di ribere kore mae.
Abko kore se, niebare kwe Jesuye.

[10] Yebtä abko, Jesu ñan töi namani krütare
mda ni ye kukwei nuare kore angwane, ni-
tre nämane näin Jesube, ie Jesukwe niebare
krörö mda:

Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Ni tödeke kwatibe Ngöböbti ni
ne kwrere, nin ngämi kwen jire tie nitre
israelita ngätäite, amarebti ni menteni nü-
nanka juta mdara jire te tä tödeke kwat-
ibe Ngöböbti nüke kwen mtare tie nere.
[11] Nebtä abko ti bike kukwe metre niere
krörö munye: Nitre ñakare israelitare
kä jökräbti temen abko näin nebe mröre
ketetibe Abrahambe, Isaabe amne Jacobobe
kä käinbti sete, Ngöböta gobrane ye känti.
[12] Akwa mun israelita ye ara jire rabadre
käne Ngöbö känti kä käinbti sete, akwa
ñan rabadre bare kore, akwa kä bäri iko te
Ngöbökwe mun kitadi ju bäre niara okwä

bäre mento. Ye känti mun rabadi ja müaire
krikri be amne ja tare nikabtä mun rabadi
ulire dikaro. Abko kore se, niebare Jesukwe
ni kwatiye.
13 Yebti rükä dänkien ye ie Jesukwe
niebare:
Ti di tärä ni sribikä makwe mikakrä
kuinta kore nibi era makrä, ye erere nibira
kuinta, aisete nänta ja gwiriete, niebare
Jesukwe ie.
Ye erere bkänä sribikä namaninta kuinta
batibe.

Jesukwe Simón köbrän merire mikaninta kuinta
(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

14 Abti Jesu nikani Pedro gwiriete
angwane, Pedro köbrän merire abko
nämane bren drangwan kisete, abtä
nämane kitanintbe jänbti temen, känti Jesu
namani. 15 Jesu namani känti angwane,
Jesukwe nuaninbtä jirekäbe kisebtä.
Ye btäräbe drangwan nikaninbe batibe
btä, namanintabe kuinta, aisete nükani
dikekäta krö, kä nikani mrö känene Jesu
bukakrä.

Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta
(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

16 Yebti kä jatanina iko angwane, ni kwati
nämane ja tare nike üai käme kisete abko
jänikani Jesu känti angwane, Jesu nikani üai
käme ye juentari mento, erere üai käme
ngitiani jökrä mento btätre. Erere arato,
ni bren ño ño erere jänikani Jesu känti
yete abko Jesukwe mikaninta kuinta jökrä
arato. 17 Kukwe nakaninkä kore, ye abko
ni Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämane
Isaías abko köböire Ngöbö käkwe kukwe
krörökrörö niebare kira Jesubtä abko erere
rabadre bare, abkokäre kukwe nakaninkä
kore se:
Niarakwe bren dianinkä nibtä amne, ni
mikaninta kuinta jökrä kwe, *Isaías 53.4*
abko Ngöbökwe niebare kore Jesubtä Isaías
köböire abko erere namani bare.

Ni rikadre Jesu jiebti abko tare
(Lucas 9.57-62)

18 Yebti ni jatani nüke kwati dikaro Jesu
bäre temen namani tuen ie angwane, ja
ngwiamna Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri
kwe. 19 Ye btäräbe ni iti Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikä käkwe krötabare
Jesu ken, käkwe niebare ie:
Dirikä, ma näin mdente erere, ye känti ti
rikai siba mabe, niebare kwe Jesuye.
20 Abtä Jesukwe niebare mda ie:
Nukro känsenta, kwe kä mkä tärä nü-
nankrä amne, nukwä nikenkä käinta abko
juda tärä kwe nünankrä arato, akwa ti Ni
Kä Nebtä Ngobo ne abko kwe kä ñakare jire
chi jadükakrä. Ne aisete ma tö jatai tibe
ne ngwane, ma rabadre juto biare nüne ti
kwrere arato, niebare Jesukwe ie.
21 Yebti ni mda nämane näin Jesube
käkwe niebare mda ie:
Ti Dänkien, ti tuemetre nikenta ken ja
gwiriete, abti ti rün krütadi, tikwe doboi
mikadi, ye täbti ti näin mabe, niebare kwe
Jesuye.
22 Angwane Jesukwe niebare mda ie:
Nitre ie Ngöbö gare ñakare abko tä ni
ngwäkäre kwrere Ngöbö ngwärekri, ye tu-
ametre ni ngwäkäre doboi mike amne ma
abko jata janknu ti jiebti, niebare Jesukwe
ie.

Jesukwe müre amne ñö mikani kwekbe
(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

23 Yebti Jesu nakwani rute amne nitre
ja töitikaka ben abko nikani siba niarabe.
24 Nikanina ñöbti se kwrere angwane, batibe
müre jatani mate ribi krübäte ñübe mni
mni, ye abko namani ñö kite jökrä rute,
aisete ru jatani niken ñöte nguse, akwa
Jesu abko nämane kibien. 25 Yebtä abko ni-
tre ja töitikaka ben nikani gaenkrö, käkwe
niebare ie:
¡Nun Dänkien, ni dentari! Ni kite niken
ñöte nguse, namani niere Jesuye.
26 Abtä Jesukwe niebare ietre:
¡Se ñobtä munta tödeke ñakare dikaro
Ngöböbti amarebti mun nibi nekwetekä
krübäte dikaro ja jiebti ye! niebare Jesukwe
ietre.
Jesukwe ñäkäbare kore ietre, bti nükani
dikekä krö, käkwe ñäkäbare müreye amne
ñöye. Ye btäräbe müre amne ñö namani
kwekbe jökrä. 27 Yebtä abko, nitre ja töi-
tikaka Jesube ñan töi namani krütare mda
Jesubtä, kä namani niere jae kwärikwäri:
¿Ni ne abko ni ño amarebti müre amne
ñö käta kukwei mike täte jökrä se? namani
niere jae kwärikwäri.

Ni Gadarabo nibu, btä Jesukwe üai käme juanintari mento
(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

[28] Yebti Jesu nikani nebe Ñö Okwä Kri
Galilea kwärä nakri käkä Gadara känti
angwane, ni nibu btä üai käme nämane
nüne abtä nämane nüne kä mkäte rökabti
abko jatani nüke Jesu ken. Nitre nibu btä
üai käme nämane nüne ye abko nämane
romon krübäte, aisete nämane nüne rök-
abti, ye käntita ni ñakare jire iti ie ja namani
nüke töre dikekä yere. [29] Akwa Jesu nikani
yere angwane, nitre nibu ye namani niere
krörö Jesuye:

Jesu Ngöbö Odei, ¿ye ñobtä ma kite nun
nike nete ye? ¿Ngöbökwe kä kitani nun
mikakäre ja ngie nuen, ye känenkri ma
kitera nun mike ja tare nike ya ño yere?
namanintre niere Jesuye.

[30] Kä ye känti abko känime se kwrere mtü
nämane kabre mröre [31] angwane, üai käme
käkwe niebare Jesuye:

Ma bike nun juentari mento nitre nebtä
ne ngwane, mtü tuen sete sebtä makwe nun
juan, niebare kwe ie.

[32] Angwane Jesukwe niebare üai kämeye:

Mun nän mento nitre nebtä, niebare mda
kwe.

Ye btäräbe üai käme ye nakwaninkäbe
mentokwäre nitre yebtä, bti nikanintre
jökrä mtü kabre yebtä. Ye btäräbe mtü
jökrä käkwe ja täkäninte, nikani betekä
jökrä ja jiebti kä btä motokwäre, nikani
ngitiekä jökrä ñöte, känti müre neketani
jökrä. [33] Angwane nitre mtü ngibiaka nä-
mane yete abko ngitiani jökrä, nikanintre
nebeta jutate angwane, nitre nibu btä üai
käme nämane abko btä kukwe nakaninkä
ño ño amne kukwe nakaninkä ño ño mtübtä
ye abko tanbare jökrä kwetre jutate yete.
[34] Yebtä abko nitre nünanka juta yete nikani
kwati Jesu känti, namanintre Jesu känti
angwane, Jesukwe kä mikadrekä kä ye känti
abko namani ribere ie.

9

Ni ruen ñakare ngrabare abko Jesukwe mikaninta kuinta
(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

[1] Yebti Jesu nakwaninta rute nitre ja
töitikaka benbe, bti nikanintreta mda Ñö
Okwä Kri Galilea kwärä nakri amne nikani
nebeta ja käite Capernaúmte. [2] Abti ni
iti ruen ñakare ngrabare abko kisete ñan
dikaka kä abko nämane mikani jänkwatabti
abko ni mda mda nükani ngwena Jesuye.
Nitre nükani ni bren ngwena amne ni bren
ye namani tödeke kwatibe Jesubti namani
tuen ie angwane, Jesukwe niebare ni bren
yeye:

Ma ngite Ngöbö rüere, ye tikwe dininkä
mabtä, aisete kä raba nuäre mabtä ti mräkä,
niebare kwe ie.

[3] Angwane Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre nämane ruäre yete abko
namani töbike krörö Jesubtä: Ni noko
käkwe ñäri kore se abko ñäri Ngöbö ara
jire rüere kwe, namanintre nütüre Jesubtä.
[4] Akwa niaratre namani töbike kore ye abko
gani Jesukwe, abtä niebare kwe ietre:

¿Ye ñobtä amarebti mun töi kämekäme
dikaro kore ye? [5] ¿Dre abko bäri nuäre
niedre: Ma ngite Ngöbö rüere ye tikwe
dininkä mabtä abko bäri nuäre niedre ya?
o ¿Näin krö, nänta abko bäri nuäre niedre
ya? Ye abko, ma ngite Ngöbö rüere ye
tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre niere,
ñobtä ñan angwane raba bare ya, ñakare
ya ñan jatadre munye. [6] Akwa ti Ni Kä
Nebtä Ngobo, ne ie Ngöbökwe ja di biani
mun ngite Ngöbö rüere diankakäre munbtä
kä nebtä, ye abko ti bike bä mike tuadre
munye, niebare Jesukwe.

Ye btäräbe ni ruen ñakare ngrabare ye ie
Jesukwe niebare:

Näin krö. Jänkwata makwe ye den kisete
amne nänta ja gwiriete, niebare kwe ie.

[7] Angwane jötrö ngwarbe ni ruen ñakare
ngrabare ye naninkrö krö amne nikaninta
ja gwiriete. [8] Nitre nämane yete okwäbti
kukwe nakaninkä kore, yebtä abko naman-
intre nekwetekä krübäte, akwa Ngöbökwe
ja di biani kri ni kä nebtäye namani tuen
ietre, abtä namani Ngöbö käikitekä.

Jesukwe Mateo käräbare ja töitike jabe
(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

[9] Abti Jesu nikaninta angwane, kä jändrän
ütiä biankrä gobran romanobokrä, känti ni
näma täkänintbe iti jändrän ütiä kärere. Ni
kädian nämane Mateo, ye abko ti ara, btä
Jesu okwä rababa. Angwane Jesukwe nieba
tie:

Brän tibe, nieba kwe tie.

Angwane jötrö ngwarbe ti Mateo rük-
aba dikekä krö, rikaba Jesu jiebti. [10] Yebti
Jesu näma mröre ti gwiriete angwane, nitre
jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä
rükaba kwati amne ni mda mda näma tuen
käme ni israelita ruäreye abko rükaba amne

rababa täkänintbe jökrä mesabtä mröre
ketetibe Jesube amne nitre ja töitikaka Je-
sube ye ben gwaire arato. [11] Jesu näma
mröre kore, ye tuaba nitre bariseokwe
angwane, nieba kore kwetre nun ja töi-
tikaka Jesube yeye:

¿Nitre jändrän ütiä käräkä gobran ro-
manobokrä abko käme amne ni mda mda
kukwe nuenkä kämekäme se gare ñakare
dirikä munkwe seye ya amarebti tä mröre
jäme ketetibe ben se? nieba kwetre.

[12] Nitre bariseo käkwe ñäkäba kore, ye
jaraba Jesuye angwane, Jesukwe ja bä mik-
aba ni kräkä bianka kwrere amne nitre jän-
drän ütiä käräkä amne nitre kukwe nuenkä
kämekäme, ye bä mikaba ni bren kwrere,
käkwe nieba krörö mda ietre:

Ni kuin bren ñakare ye abko ñan tä ni
kräkä bianka ribere jabtä, akwa ni bren
bren abtä tä ni kräkä bianka ribere jabtä
abko ti tö nibi niei munye. [13] Ne aisete
Ngöbö Kukwei tä tikani krörö ti bike niere,
nebtä mun rika ja töitike gwi:

Munkwe ni mda mda ngwiandre ruentari
tare jae, ye abko ie ti tö bäri.
Akwa mun tädre jändrän bien jirekäbe kuk-
wadre tie, ye abko ie ti ñan tö bäri,
Oseas 6.6

niebare Ngöbökwe. Yebtä mun rika ja töi-
tike, ñobtä ñan angwane ni ie ja ruen kuin
deme au Ngöbö ngwärekri mun kwrere, ye
abko ñan ti jatani kärere Ngöbö kukwäre,
akwa ni kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö
rüere ye mden abko ti jatani kärere Ngöbö
kukwäre. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre
bariseoye.

Ñobtä nitre ja töitikaka Jesube ñan nämane ja bäine
(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

[14] Yebti nitre nänkä Juan Bautistabe
käkwe krötaba Jesu ken, käkwe nieba ie:

Nun nänkä Juanbe btä nitre bariseo,
nunta ja bäine Ngöbökrä, ¿se ñobtä abko
nitre ja töitikaka mabe abko ja bäine ñakare
Ngöbökrä sere? nieba kwetre Jesuye.

[15] Abtä Jesukwe kukwe bä mikaba ietre,
käkwe ja bä mikaba ni ja mikaka gure
kwrere amne nitre ja töitikaka ben abko bä
mikaba kwe ni ja mikaka gure kukwe muko
kwrere, käkwe nieba ietre:

Ni iti tä niken ja mike gure angwane,
tä kukwe muko kwekwe nübaire kä ng-
wiankäre nuäre gwaire jabtä, ¿ye ngwane
ni ja mikaka gure ye tädre siba bentre
angwane, kukwe muko ye raba moto ulire
ja bäine ya? Ñakare, akwa ni ja mikaka gure
ye järikadre kukwe muko okwäbti, ye ng-
wane rabadre ja bäine abko kore rakadikä
nitre ja töitikaka tibe yebtä.

[16] Mdakäre abko, ti bike kukwe mdara jire
bä mike krörö munye:

Dän ngututu gudikadre dän kukwän bt-
inbti angwane, dän kukwän btin tä dän
ngututu kwaenkä bäri mda abko kisete dän
ngututu rötadreteta angwane, rötadrete
bäri kri mda, aisete ni ñan raba dän ngututu
gudike dän kukwän btinbti. [17] Erere arato,
chibo kwata dikani kira uba döi ngwäre, te
ni ñan raba uba döi mräre keke mikadre
kwaka, ñobtä ñan angwane uba döi bänän
jatadre dime amne rikadre nokrekä, ye
käkwe chibo kwata ngututu trekadre amne
rikadre ngwarbe uba döi kwaka ben ngöi
jökrä arato. Mden kisete, uba döi mräre
mikadre kwaka abko kekadre chibo kwata
btinte, uba döi amne chibo kwata ñan
rikadre ngwarbe. Abko kore se, nieba Je-
sukwe nitre nänkä Juanbe yeye.*

Ngäbäkre krütani abko Jesukwe mikaninta nire amne meri bren abko mikaninta kuinta kwe
(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

[18] Jesu näma blite kore, ye btäräbe ni iti
ji dokwäte nitre israelita ngätäite jataba,
rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu
ngwärekri, käkwe nieba krörö ie:

Ti ngänkän küre gwä tikän, akwa ma
rikadre tibe, käkwe kise mikadre bti
angwane, rükadreta nire nibi ruen tie,
aisete ti ki ma kärere btä ye, nieba kwe
Jesuye.

[19] Ye mden kisete, Jesu rikaba dikekä
amne rikaba ni ji dokwäte yebe amne, nun
ja töitikaka Jesube rikaba siba ben arato.

[20] Angwane abko meri rikaba iti Jesu
jiebti. Meri ye abko kä kwä jätäbti kubura
nikani bren dbä tibiere abko kisete nämane
ja tare nike. Meri ye abko käkwe krötaba

* 9:17 Kukwe diribare Jesukwe abko dän btin amne chibo kwata btin kwrere. Erere arato, kukwe diribare mekera abko dän ngututu amne chibo kwata ngututu kwrere, aisete nitre ja töitikaka Jesube nin rabadre Jesu kukwei mike täte gwaire kukwe diribare mekera ye ben, ñobtä ñan angwane kukwe diribare Jesukwe abko bä jene kukwe mdakrä aisete.

ja ken Jesu trökri, käkwe dän Jesubtä nu-
abtaba tiebe körábtä, [21] ñobtä ñan angwane
rababa töbike krörö: Tikwe dän körä aibe
nuadrebtä Jesubtä angwane, ti rabadreta
kuinta, nibi ruen tie, rababa nütüre kore,
aisete dän nuabtaba kwe Jesubtä. [22] Meri ye
käkwe dän nuabtaba Jesubtä angwane, Jesu
rikwitateba ja jiebti, käkwe niara tuaba ja
käne, bti nieba krörö kwe ie:

Ti mräkä, makwe tödiri kwatibe tibti,
köböire ma nibirate kuinta, aisete makwe
kä ngwian nuäre jabtä, nieba Jesukwe ie.

Ye btäräbe meri ye rababata kuin batibe.

[23] Yebti Jesu rikaba janknu mentokwäre
nebe ni ji dokwäte ye gwiriete angwane,
nitre nörä jükaka dobo mikakrä ye naman-
ina biare nörä jüke dobobti, btä Jesu okwä
rababa. Erere nitre mürü ngwäkä müaikä
nämane ngetrekä krikri be, btä Jesu rababa.
[24] Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ngäbäkre merire noko küre ñakare, akwa
tä kibien, aisete mun nän jökrä mento nete,
nieba kwe ietre.

Abtä nitre ye rababa Jesu kötaire jökrä
mda. [25] Akwa Jesukwe juantariba jökrä
mento, bti Jesu rikaba nebe gwi, käkwe
mürü ngwäkä ye kaba küdebti angwane,
ngäbäkre merire ye rükabata krö batibe.
[26] Kukwe rakakaba kore ye abko kädrie
rikaba batibe jökrä kä ngrabare temen
Galileate.

Ni nibu ie kä tuen ñakare abko Jesukwe mikaninta kuinta

[27] Ni ji dokwäte gwiriete Jesu näma, yebti
rikabata angwane, ni nibu ie kä tuen ñakare
abko rikaba ngwänenkä kri krörö Jesu
jiebti:

¡Jrei David tukwe mräkä, nun ngwen ru-
entari tare jae! rikaba niere Jesu jiebti.
[28] Yebti Jesu rikaba gwä angwane, nitre nibu
ie kä tuen ñakare ye käkwe krötaba Jesu ken
angwane, Jesukwe nieba ietre:

¿Ti di tärä mun okwä mikakräta kuinta
ye abko era munkrä amne yebti munta
tödeke ya? nieba Jesukwe ietre.

Niaratre käkwe nieba mda:

¡Jänri nun Dänkien! nieba kwetre Jesuye.

[29] Angwane Jesukwe kise mikaba niaratre
okwäbtä, bti nieba kwe mda ietre:

Munta tödeke ño tibti, ye erere raba bare
munkrä, nieba Jesukwe.

[30] Ye btäräbe niaratre okwä rababata kuin
batibe amne kä rababa tuenta kuin ietre.
Yebti Jesukwe mäträba krörö mda btätre:

Tikwe mun okwä mirita kuinta, ye
munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye,
nieba kwe ietre.

[31] Akwa niaratre nikaninta krire ji
ngrabare angwane, Jesukwe mikabata
kuinta ño ye tanbare jökrä kwetre kä
ngrabare temen Galilea yete.

Ni kukwe ñakare abko Jesukwe mikani blite

[32] Nitre nibu ye rikabata krire, ye btäräbe
ni mdara jire jataba nüke Jesu känti ni
iti kukwe ñakare abko btä üai käme nä-
mane nüne abko rükaba ngwena Jesu
känti. [33] Jesukwe üai käme juantariba mento
ni yebtä, ye btäräbe rababa blite kuin
angwane, ni näma kwati yete abko ñan töi
rababa krütare mda, kä rababa niere krörö:

Kukwe nibi nakenkä ni okwäbti noko
kwrere ni ngämi tuen jire chi bati kä Is-
raelite nete, rababa niere kore.

[34] Akwa nitre bariseo abko rababa niere
krörö:

Üai käme dänkien kri ara jire käkwe ja
di bini ie, ye mden diebti abko üai käme
junintari mento kwe ye, rababa niere kore
Jesubtä.

Sribikä ñakare bökän Ngöbökrä

[35] Yebti sinagoga näma juta krikrite amne
juta kiakiate Galilea, käntikänti Jesu rikaba
dikekä kwäräkwärä dirikäre mda. Ngöbö
jatanina nüke gobrane nibti abko kukwe
kuin btä Jesu näma dirire angwane, ni bren
bätäkä ngwarbe kisete nämane ja tare nike
abko Jesu rababa miketa kuinta. [36] Akwa ni
nämane kwati dikaro rababa tuen Jesuye
angwane, nitre ye rababa ruentari tare kri
Jesuye, ñobtä ñan angwane obeja ngibiaka
ñakare abko jändrän krübäte tä nike bäri
amne di ñakare ja ngibiakrä rüe ngäniene,
aibe kisete tä nebe dräre, ye kwrere jire
nitre ye rababa tuen Jesuye. [37] Abtä nun ja
töitikaka ben, ie nieba krörö kwe:

Nura nena biare kabre ötadre, ye kwrere
ni kwati tä juto biare ngwiandre Ngöböye,
akwa sribikä ñakare bökän, [38] aisete sribi
Bkänkä Ngöbö käkwe sribikä mda mda
juandre jötrö sribire abko munkwe ribe ie,
nieba Jesukwe nunye.

10

Jesukwe nitre ja töitikaka ben juani Ngöbö kukwei dirire

(Marcos 3.13-19; 6.7-13; Lucas 6.12-16; 9.1-6)

1 Yebti nun ni jätäbti nibu ja töitikaka
Jesube abko Jesukwe käräba, bti ja di bianba
kwe nunye üai käme juantarikrä mento.
Erere arato, ni bren bätäkä ngwarbe abko
nunkwe mikadreta kuinta, abkokäre ja di
bianba kwe nunye. 2 Nun ni jätäbti nibu ja
töitikaka Jesube abko nere:
Bäri käne abko Simón (Simón ne arabe
kädian nämane Pedro arato)
amne Andrés. Andrés ne abko Simón
etba,
Santiago amne etba kwe Juan.
Niaratre nibu ne abko Zebedeo ngobo.
3 Felipe amne Bartolomé; Tomás amne ti
Mateo.
Ti ne mden nämane jändrän ütiä
kärere gobran romanobokrä.
Santiago (Santiago ne abko Alfeo ngobo)
amne Lebeo. Lebeo ne arabe kädian
nämane Tadeo arato.
4 Simón cananista amne mrä abko Judas
Iscariote. Judas ne mden käkwe
Jesu kitani ngise rüeye mrä.
5 Jesukwe nun ni jätäbti nibu juanba
dirire angwane, nun töi tikaba krörö kwe:
Nitre ñakare israelita tä nüne, ye kän-
tikänti mun ñan rika. Erere arato, nitre
Samariabo tä nüne, ye käntikänti mun ñan
rika. 6 Akwa nitre israelita tä nianinte
obeja kwrerekwrere, ye ara jire känti mun
rika, 7 käkwe diri krörö ietre: Ngöbö ke-
bera nüke gobrane nibti, munkwe nie ietre.
8 Amne ni bren bren abko munkwe mikata
kuinta. Erere arato, ni krütanikrütani abko
munkwe mikata nire amne, ni ngütüete
ngrabare lebra kisete abko munkwe mikata
kuinta amne nire nire btä üai kämekäme tä
nüne abko munkwe juantari mento btätre.
Mdakäre abko, tikwe ja di bini munye
sribi ne nuenkrä, ye abko tikwe bini ng-
warbe munye, aisete munkwe sribi ne nuen
angwane, munkwe ñan ütiä kärä arato.
9 Mdakäre abko mun rika angwane, mun
ñan rika ngwian orore, platare amne co-
brere ngwena jire chi jae. 10 Ye kwrere arato,
mun ñan rika mrö ngwena droare jae amne,
mun rika dän jabtäbe te amne mun ñan rika
dän mdara jire ngwena kitadre jabtä. Erere
arato, mun ñan rika sandalia mda mda
ngwena jae amne mun ñan rika mökän mda
ngwena biare jae, ñobtä ñan angwane ni
sribikä mun kwrere abko nitre mun kukwei
kaka ngäbti abko käkwe bukadre aisete.
11 Mdakäre abko, mun rika nebe juta krite
ya o juta chite, ye känti nire tä biare mun
kaen ngäbti töi kuinbti abko munkwe känä
iti. Ye känti mun raba nünentbe. Munkwe
nünantbe niara ye aibe gwiriete abti mun
rika ta. 12 Akwa mun rika nebe gwi angwane,
ni nünanka gwi ye ie munkwe köbö ng-
wiantari jäme amne, 13 nitre nünanka ju
yete, ie munkwe köbö ngwianditari, ye
abko kadre ngäbti kwetre ne ngwane rabadi
nünentbe jäme yete, akwa ñan kadre ngäbti
kwetre ne ngwane, munkwe ñan ja kukwe
gadrete ngwarbe arato. 14 Erere arato, nane
ju mdente mun rika nebe amne juta mdente
mun rika nebe, ye känti nire nire ñan tö
raba mun kain ngäbti ja gwiriete amne
ñan tö raba mun kukwei tibtä mikai era
ne ngwane, munkwe kä mikaka jirekäbe
ju o juta yete, käkwe dobro mnü ngrükate
ja ngotobtä, niaratre ngite au Ngöbö ng-
wärekri bä mikakäre ietre. 15 Ni yebtä ti bike
kukwe era erere niere munye abko krörö:
Ngöbökwe kukwe ükadite ni jökrä kräke,
ye näire abko Ngöbökwe nitre ye mikadi ja
tare nike bäri kri krübäte. Ngöbökwe ni-
tre juta Sodomabo amne nitre Gomorrabo
mikani ja tare nike, yebti ta Ngöbökwe
niaratre mikadi ja tare nike abko ti bike
niere era metre kore munye, nieba Jesukwe
nunye.

Nitre ja töitikaka Jesube käkwe ja tare nikadi Jesu dokwäre

16 Yebti Jesukwe nieba mda nunye:
¡Olo ketete ti kukweiye munkwe! Ni
mda mda abko krübäte lobo kwrere abko
ngätäite tita mun juen obeja kwrere,
akwa tbi tä juto biare mokrere jabti, ye
kwrere munkwe dikaka mokrere kwärä
jabti, akwa munkwe dikaka jäme ütü jäme
ye kwrere arato. 17 Munkwe ñan dikaka
okwä kware, ñobtä ñan angwane nitre
krikri tä ji dokwäte jutate jutate, ye ie mun
kitadi ngise amne niaratre käkwe mun ngö
tikakamna sinagogate yete. 18 Mdakäre
abko, tödekabtä tibti mun jänäin ngite
gobran ngwärekri amne jrei ngwärekri
amne ye känti munkwe blitadre tibtä nitre
ñakare israelitare ngwärekri, abkokäre
mun jänäin ngite yete. 19-20 Akwa nitre

kukwe ükatekä, ngwärekri mun järika ngite
angwane, munkwe blitadre ño jakrä amne
munkwe dre niedre, yebtä munkwe ñan
töbika dikaro, ñobtä ñan angwane mun
järabara ja ngwärekri yete angwane, ñan
munkwe blitadi kaibe au jakrä akwa, Ngöbö
mun Rün abko Üai kwe ara jire käkwe
kukwe biandi munye ja kwetakrä jakrä
amne blitadi kwe mun köböire munkrä.
21 Mdakäre abko, nitre tödekaka tibti
abko etba kwekwe tödeke ñakare tibti abko
käkwe kitadi ngise müre ketadre amne
ngäbäkre tödekaka tibti abko rün kwe
amne meye kwe käkwe kitadi ngise müre
ketadre arato. Erere arato, ngäbäkre rün
amne meye tödekaka tibti ye abko ngobo
kwekwe tödekaka ñakare tibti rikwitadi
rüere, käkwe kitadi ngise müre ketadre. Ne
abko rabadi nakenkä kore nitre tödekaka
tibti btä. 22 Angwane, ni kwati mätä rabadi
munbtä tödekabtä tibti, akwa nire nire
käkwe nünandikä dite jabtä, käkwe ñan
ti rükandrete abti krütadre, ni ye abko
Ngöbökwe dianditari. 23 Ne aisete juta te
mun raba, ye känti mun rüe raba näin
kisere mun jiebti mun mikakäre ja tare nike
tödekabtä tibti ne ngwane, mun gitia juta
mdate. Mun ngämi dikekä juta kwatirek-
watire te kä ngrabare temen kä Israelite, ye
känenkri ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko jatadita
ne abko ti tö nibi niei metre kore munye.

Ñan ni mda jürä ngwiandre jabtä

24 Mdakäre abko, ni ja töitikaka ye abko
ñakare bäri ütiäte ni dirikä ye kräke amne
ni klabore ye ñakare bäri ütiäte bkänkä kwe
ye kräke. 25 Ne aisete ni dirikä ti kwrere
käkwe ja tare nikadre ño, ye kwrere ni
ja töitikaka ben tädre juto biare ja tare
nike. Erere arato, sribi bkänkä käkwe ja
tare nikadre ño, ye kwrere ni klabore kwe
tädre juto biare ja tare nike sribi bkänkä ye
kwrere. ¿Ti abko ju dänkien kwrere akwa
ti abko Beelzebú* ara nieta tibtä mtare, se
mun ti mräkätre ñan kädiandre kore arato
ya? Jänri, kädiandre jökrä kore ni mdakwe,
nieba Jesukwe.

Ñan kä jürä ngwiandre blite Jesubtä
(Lucas 12.2-7)

26 Yebti Jesukwe nieba krörö mda nunye:
Ni kwati rabadi mun rüere tikwe nini
munye, akwa munkwe ñan ni mda mda
ye jürä ngwian jabtä, ñobtä ñan angwane
jändrän nuenta kaibe tiebe ye abko ñan
tä nebe kärekäre tiebe. Erere arato, jän-
drän rükaninte kaibe, ye abko ñan tä nebe
rükaninte kärekäre, 27 aisete tita kukwe
niere kaibe kä ikote kwrere munye, ye
abko mun rika kädriere ni jökrä ngwärekri
kä ngwenbti amne, blitata tiebetiebe ni
olote, kwrere jire tita blite munbe, ye abko
mun rika niere jubti käin amne munkwe
ngrate krikri kukwe nuadre ni mda mdaye.
28 Mdakäre abko, ni mda raba mun ngrabare
aibe kämike, akwa ñan raba mun üai mike
ja tare nike kärekäre, aisete munkwe ñan ni
mda jürä ngwian jabtä; akwa Ngöbö abko
raba mun üai kite mun ngrabare ye ben
ngöi kä ja tare nikakrä känti, Ngöbö ye aibe
abko jürä ngwian jabtä munkwe.
29 Ye abko, nukwä kiakia rürümointa
kubu abko ütiä bianta bäri brai, aisete
ngwian bianta mnamube ütiäre, akwa
Ngöböta nukwä ye tarere, aisete mun
Rün kä käinbti ñan töta nebe nukwä
ye tuaimetre ngataen angwane, ñan
tä ngataen jire chi kwati kä nebtä.
30 Amne mun ara jire abko dokwä drüen
kratirekratire abko tä gare jökrä Ngöböye,
31 aisete Ngöbökrä mun abko bäri ütiäte kri
nukwä kabre kabre bti ta, aisete mun raba
ja tare nike angwane, munkwe ñan kä jürä
ngwian jabtä.

Nikwe ñan Jesu rükandrete
(Lucas 12.8-9)

32 Mdakäre abko, nire nire tä nekete tibe
abko niedre metre kwe ni mda mda ng-
wärekri, ni ye abko jen tikwe abko tikwe
niedi arato Ngöbö ti Rün ngwärekri kä
käinbti sete. 33 Akwa nire nire käkwe
ti rükandrete ni mda mda ngwärekri, ni
ye abko gare ñakare tie abko tikwe niedi
Ngöbö ti Rün ngwärekri kä käinbti sete
arato.

Ni kwati rabadi rüre jabe kwärikwäri Jesu dokwäre
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

34 Erere arato, ti jatani kä nebtä, ye abko
ñan ti jatani ni jökrä mikakäre nüne jäme
jabe kwärikwäri abko munkwe nütü; akwa

* 10:25 Beelzebú. Nitre israelita nämane Satana käden Beelzebú arato, aisete Beelzebú abko Satana ara.

ti jatani abtä ni kwati tädi rüre jabe kwärikwäri. 35 Ne aisete ti dokwäre ngäbäkre
rikwitaita rün kwe rüere amne ti dokwäre ngäbäkre merire rikwitaita meye kwe
rüere. Erere arato, bosi rikwitaita bie rüere
arato. 36 Ne aisete nitre ja mräkäre gwi
arabe rikwitadita ja rüere kwärikwäri ti
dokwäre, ñobtä ñan angwane ruäre abko
rabadi tödeke tibti, ruäre ñakare.

37 Mdakäre abko, nire nire käta rün amne
meye tarere bäri tikrä, ni ye abko ñan
rabadre jire chi tikwe. Erere arato, nire
nire käta ngobo amne ngänkän tarere bäri
tikrä, ni ye abko ñan rabadre jire chi tikwe.
38 Erere arato, ni kämikata niken krusobtä
angwane, nita niken kruso doboko ngwena
au jakrä, ye kwrere nire nire käkwe ñan
kötä mikadre au jakrä ja tare nikakäre tikrä
amne krütakäre tikrä ne ngwane, ni ye ñan
rabadre jire chi tikwe. 39 Ne aisete, nire
nire ie ja kwata rabadi ruentari tare, käkwe
ja ngibiadi au nünakäre nuäre kä nebtä,
ni ye abko käkwe ñan nünandi kärekäre
Ngöböbe; akwa nire nire ie ja kwata rabadi
ruentari tare ñakare ja tare nikakäre ti dokwäre, ni ye abko käkwe nünandi kärekäre
Ngöböbe.

40 Mdakäre abko, nire nire käkwe mun
kadre ngäbti, ni ye abko käta ti ne ara
jire kaen ngäbti, ñobtä ñan angwane mun
tä näin blite tikrä aisete. Erere arato,
nire nire käkwe ti kadre ngäbti, ni ye
abko käta Ngöbö ti juanka kaen ngäbti
arato. 41 Erere arato, ni Ngöbö kukwei niekä
rükadre angwane, niara abko Ngöbö kukwei niekä abtä nirekwe kadi ngäbti ja gwiriete, ye ütiäre abko ni Ngöbö kukwei niekä
ie jändrän biandre Ngöbökwe, ye kwrere
Ngöbökwe biandi arato ni niara kaka ngäbti
yeye. Erere arato, ni nüne metre Ngöbö
ngwärekri, ye nire nire käkwe kadre ngäbti
ja gwiriete angwane, niara nüne metre abtä
tä kaen ngäbti, aisete ni nüne metre Ngöbö
ngwärekri, ie sribi ütiä biandi Ngöbökwe,
ye kwrere biandi kwe arato ni niara kaka
ngäbti yeye. 42 Erere arato, nitre bobre
bobre tödekaka tibti ne ie nire nire käkwe
ñö tibo aibe biandi chi tomnane, akwa ye
abko Ngöbökwe ütiä biandi ie abko ti tö nibi
niei metre kore munye. Abko kore se, nieba
Jesukwe nunye.

11

Jesukwe blitabare Juan Bautistabtä
(Lucas 7.18-35)

1 Nun ni jätäbti nibu abko töi tikaba ünän
jökrä kore Jesukwe, yebti Jesu rikaba Ngöbö
kukwei kuin ye dirire amne mike gare kä
ngrabare temen kä Galileate. 2 Kä ye ngwane abko Juan Bautista nämane ngite kä
teri angwane, Kristo namani sribi kri ñan
tuabare nuene kri abko gani kwe. Abtä nitre nänkä Juanbe abko Juankwe juani ruäre
nebe Jesu känti. 3 Ye erere bkänä nitre ye
nikani, nikani nebe Jesu känti angwane,
nieba krörö kwetre Jesuye:

Ma abko ni Dianinkä juandre Ngöbökwe
rükadre ni ngätäite niebare, ye erere ma ara
nükani ya o nunkwe ni mdara jire ngibiadre
abko nun juanba ngwentari mae, nieba
kwetre ie.

4 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Tita dre dre niere abko kukwei nuri
munkwe amne tita dre dre nuene tuata
munkwe, ye erere mun nän niereta Juanye.
5 Amne munkwe nie krörö ie arato: Ni okwä
kä drünente abko ie kä nibi tuenta kuin
amne ni nakwente abko nibi dikekäta kuin
kröta. Erere arato, ni bren bren lebra kisete
abko kwata nibi nebeta kuin jökrä amne
ni olo ngidianinte abko ie ni kukwei nibi
ruenta kuin. Erere arato, ni krütanikrütani
abko nibi nüketa nire amne ni bobre bobre
abko ie Ngöbö kukwei kuin mika nibi gare
abko munkwe nie Juanye. 6 Erere arato,
nire nire käta tödeke tibti amne ti ne ara
nükani tä nütüre amne ñan tä trö kwite tie,
ni ye abko ie Ngöbökwe ja di biandi amne
ni yebtä kä rabadi nuäre tikwe nini abko
munkwe nie kore Juanye. Abko kore se,
nieba Jesukwe ietre.

7 Yebti nitre juani Juankwe ye nikaninta
angwane, nitre nämane yete ye ben Jesu
rikaba blite krörö Juanbtä:

¿Mun nikani ni ño tuakäre kä kaibete?
¿Mikä juankata mürekwe nekwäre sekwäre, ye käta ni töi kwitaka jene jene nekwäre sekwäre bä mike, ni ye kwrere tua
nikani munkwe ya? 8 ¿Mun nikani ni kore
tuen ñakare ne ngwane, mun nikani ni ño
tuakäre? ¿Ni ja ükaninte kuin käkwe dän
ütiäte kri kitani jabtä nämane yete abko
mun nikani tuen ya? Ñakare, ñobtä ñan
angwane ni dän ütiäte kri kitani jabtä, ni ye
kwrere abko tä nüne jrei gwiriete amne ñan

tä nüne kä kaibete abko garera munye ruen
tie. [9] ¿Akwa mun nikani ni ño mike ñäräre
metre kä kaibete? ¿Mun nikani ni Ngöbö
kukwei niekä mike ñäräre ñan ñan? Jänri,
mun nikani ni kore mike ñäräre, akwa Juan
ye abko bäri Ngöbö kukwei niekä kri abko
mun nikani tuen. [10] Juan ye mdenbtä tärä tä
tikani krörö Ngöbö Kukweibtä. Ngöbökwe
niebare:

Tikwe ja kukwei ngwianka juandi iti ma
känenkri.
Niarakwe ni töi mikadi biare ma käne, ji
ükateta biare ye kwrere, *Malaquías 3.1*

abko tä tikani kore Ngöbö Kukweibtä
Juanbtä.

[11] Ne aisete, ti bike kukwe era erere niere
munye abko krörö: Ni jökrä därebare kä
nebtä, ye ngätäite ni ñakare jire iti abko
bäri ütiäte Juan Bautistakrä; akwa nire nire
bäri bobre, ütiäte ñakare, bti Ngöböta gob-
rane, ni ye abko bäri ütiäte Juankrä. [12] Juan
Bautista nükani, ye ngwane mentokwäre
abti kä nüke mtare abko Ngöbö rükadre
gobrane nibti abko tä niren mentokwäre
Ngöbö di kribti, akwa Ngöböta gobrane
nibti ye rüe tärä arato abko töta nebe juain
ngwarbe. [13] Mdakäre abko, Ngöbö Kukwei
jire jökrä tä blite tibtä, yebti Juan jatani
nüke. [14] Ni Ngöbö kukwei niekä kira kädian
nämane Elías abko rükadreta nieta Ngöbö
Kukweibtä, ye abko Juan ye ara btä tä niere
kore abko tita niere munye. Ne abko mun
mden mden tö raba ti kukwei mikai era
käkwe mika era.

[15] Nire nire käta ti kukwei nuen, ye käkwe
ti kukwei ketate ja olote.

[16] Mdakäre abko, mun nünanka kä ne
näire abko ti bike bä mike krörö: Kä jän-
drän rürümoinkrä jutate, känti ngäbäkre
tä nebe täkänintbe temen, käta ñäke krikri
mräkä mda mdaye, yebtä ti bike mun bä
mike krörö: [17] Ngäbäkre tä niere mräkäye:
Nunkwe nörä jürü tärä mikakrä munye,
akwa mun ñan tö nibi tärä mikai, abtä ka
ni moto mikakrä ulire abko nunkwe nini
mda, akwa munkwe müaniri ñakare arato
abko ngäbäkreta niere. Ye mden kwrere
munta niere Juanbtä amne tibtä, aisete
tita mun bä mike kore. [18] Juan nükani
angwane, üai käme tä btä, aisete ñan tä
mröre kri amne ñan tä dö ñaen, munta
niere rüere. [19] Yebti ti, Ni Kä Nebtä Ngobo
rükaba mda angwane, ti abko mröre büle
krikri amne ti dö ñaen krübäte munta niere
tibtä. Mdakäre abko, ti ja getaka ni diän
diän ben amne nitre jändrän ütiä käräkä
gobran romanobokrä tä tuen käme munye
abko ben tita ja gete, abtä munta ñäke
ti rüere arato. Ye mdenbtä abko mun
ngäbäkre kwrere tita niere, akwa ni nüne
töbtä era metre Ngöbö diebti nun kwrere,
yebtä abko nun abko ni jen Ngöbökwe era
metre abko nunta bä mike.

Jesukwe ñäkäbare nitre israelita rüere (Lucas 10.13-15)

[20] Yebti juta känti sribi kri ñan tu-
abare nuenbare kabre Jesukwe, akwa ni-
tre nünanka yete käkwe ja töi kwitaninta
ñakare Ngöbö kukwäre, yebtä abko Jesukwe
ñäkäba ietre, käkwe nieba krörö:

[21] ¡Aingwaree mun nünanka juta
Corazínte amne juta Betsaidate! Mun
bobre jakän, ñobtä ñan angwane sribi
kri ñan tuabare nuenbare tikwe mun
ngätäite, ne kwrere nuendre juta Tiro
amne Sidón känti, akräke nitre yete käkwe
ja töi kwitadreta Ngöbö kukwäre amne,
dän ngutu jüräre kitadre kwetre jabtä
amne rabadre täkänintbe ngübrünte ja
moto ulire kukwe kämekäme nuenbtä bä
mikakrä. [22] Ye mden kisete, Ngöbökwe
kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä
angwane, Ngöbökwe mun nünanka juta
Corazínte amne juta Betsaidate mikadi ja
tare nike bäri kri nitre nünanka juta Tirote
amne Sidónte ye kräke.

[23] ¿Amne mun nünanka juta Caper-
naúmte, mun ye abko Ngöbökwe mikadi
bäri ütiäte, munta nütüre ya? Ñakare,
ñobtä ñan angwane Ngöbökwe mun ye
kitadikä kä ja tare nikakrä känti, ñobtä ñan
angwane sribi kri ñan tuabare namani bare
mun ngätäite nete, ye kwrere rabadre bare
juta Sodomate, akräke juta ye tädre mtare.
[24] Ye mden kisete, Ngöbökwe kukwe ükadite
ni jökrä kräke kä mrä angwane, Ngöbökwe
mun mikadi ja tare nike bäri nitre nünanka
juta Sodoma ye kräke abko tita niere metre
munye. Abko kore se, niebare Jesukwe.

Jesu aibe ie Rün gare metre (Lucas 10.21-22)

[25] Yebti Jesukwe blitaba Ngöböbe, käkwe
nieba krörö:

Ti Rün, ma abko kä käin amne kä temen
Dänkien. Tita ma käikitekä, ñobtä ñan

angwane nitre bikaka töbtä krikri abko okwäte makwe kukwe metre makwe ye rükaninte, akwa ni bobre bobre töi ñakare ñakare
ruen ie abko ietre makwe mikani gare,
26 ma tö namani ño, erere makwe nuenbare.
Yebtä tita ma käikitekä, nieba Jesukwe Rün
Ngöböye.
27 Yebti nitre näma Jesu kukwe nuen, ye ie
Jesukwe nieba mda:

Ti Rün käkwe jändrän jökrä mikani gare tie. Niara aibe ie ti gare. Erere arato, ti Rün gare ñakare ni mda mdaye, akwa ti niara Odei ne aibe ie niara gare amne ti tö rabare mikai gare nire nireye, ye erere ie rabadi gare. 28 Mun mden mden dräre amne tribe doboko mun kötärä, mun ye abko jakwe jökrä tie amne tikwe mun mikadi jadüke.
29 Amne kri oto mäkäta nbi dokwäbtä tä niken ngwena, ye kwrere ti bike sribi tikwe bien ngwiandre munye, ye abko munkwe ka ngäbti abti munkwe ja töitika tibe, ñobtä ñan angwane ti abko moto jäme amne tita bike tidrä ni mda mdabtä, yebtä munkwe ja töitika tibe amne munkwe jadükadi jäme,
30 ñobtä ñan angwane ja töitika tibe ye abko kri oto doboko mäkäta nbi dokwäbtä abko tä niken ngwena, ye kwrere tita tribe mike mun kötärä ngwiandre munye, ye abko juto amne nuäre ngwiandre. Abko kore se, nieba Jesukwe.

12

Jesu abko bäri ütiäte köbö jadükakrä yebti ta

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

1 Abti bati Jesu rikaba dikekä nura ngätäite köbö jadükakrä näire mda angwane, nun ja töitikaka ben, ie mrö rababa krübäte. Abtä nun rikaba trigo ngwä ötö ji ngrabare amne nun rikaba kwete. 2 Angwane nitre bariseo näma näin siba nunbe käkwe nun tuaba amne nieba kwetre Jesuye:

Jändrän ñan nuendre jire chi köbö jadükakrä näire nieta abko nitre ja töitikaka mabe nibi nuene tuen sete, nieba kwetre ie.

3-4 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Bati David btä rükä kwekwe ie mrö namani krübäte angwane, kukwe nuenbare krörö kwetre: Ju nuäre ngwiandre känti ban deme nämane mikani Ngöbö ngwärekri, ye känti David nikani gwä, ban diani kwe, bti kwetani kwe rü muko kwekwe ben. Ban ye abko, David btä nitre nämane ben käkwe ñan kwetadre jire chi, ñobtä ñan angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre aibe käkwe kwetadre niebare Ngöbökwe, akwa niaratre käkwe kwetani, akwa namani ngite ñakare. Kukwe yebtä mun tärä ñäke Ngöbö Kukweibtä ruen tie.
5 Erere arato, ju blitakrä Ngöböbe känti nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre tä sribire köbö jadükakrä näire, akwa Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye käta mike ngite ñakare arato, yebtä abko mun tärä ñäke arato ruen tie. 6 Ye abko, ju blitakrä Ngöböbe abko ütiäte kri, akwa nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre ñakare ngite, akwa nita iti nete abko bäri ütiäte ju blitakrä Ngöböbe ye kräke abko ti tö nibi niei munye. 7 Ngöbö Kukwei käta niere krörö ne abko ngämi nüke gare munye. Ngöbökwe niebare:

Munkwe ni mda mda ngwiandre ruentari tare jae, ye abko ie ti tö bäri.

Akwa mun tädre jändrän bien jirekäbe kukwadre tie, ye abko ie ti ñan tö bäri,
Oseas 6.6

niebare Ngöbökwe. Kukwe ye ngämi nüke gare metre munye ruen tie, ñobtä ñan angwane rabadre gare metre munye, akräke ni ja mike ngite ñakare ye munkwe ñan kitadre ngise ngwarbe, munta nitre ja töitikaka tibe kite ngise ye kwrere. 8 Akwa köbö jadükakrä näire yebti ta ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko bäri ütiäte, aisete nitre ja töitikaka tibe rabadre dre dre nuene köbö jadükakrä näire abko ti di tärä niere ietre. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

Jesukwe ni mikaninta kuinta köbö jadükakrä näire

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

9 Yebti Jesukwe kä mikakaba kä ye känti, bti rikaba sinagoga mdate. 10 Sinagoga ye känti Jesu rababa angwane, ni iti küde ngrötani kwärä näma yete angwane, nitre bariseo tö rababa Jesu kitai ngise, käkwe nieba ie:

¿Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye tä kä bien nie ni bren miketa kuinta köbö jadükakrä näire ya? nieba kwetre Jesuye.

11 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

¿Mun mden kwe obeja tädre krati abko köbö jadükakrä näire betadrekä nguse

munkän, ye mun ñan janandre dentari
jakrä ya? Jänri, mun janandre dentari
jakrä. 12 Ni bäri ütiäte obejakrä, ye mdenbtä
abko ni rabadre ni bren miketa kuinta
köbö jadükakrä näire abko Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye käta köböi bien nie,
nieba Jesukwe nitre bariseoye.
13 Ye btäräbe Jesukwe nieba ni kise ngrö-
tani yeye:
Küde ngököte, nieba kwe ie.
Ye btäräbe ni ye käkwe küde ngökateba
angwane, kise rababata kuin jökrä ie, kise
kuin kwäräkri ye kwrere kise rababata.
14 Yebtä abko nitre bariseo rikaba ju bäre
mda amne Jesu kämikadre ño kwetre abko
rikaba kädriere kena jabe kwärikwäri.

Jesu dianinkä Ngöbökwe

15 Nitre bariseo rababa kukwe miketbe
kore Jesu rüere, ye gaba Jesukwe angwane,
kä mikakaba kwe yete, akwa rikaba
angwane, ni rikaba kwati ben. Ye ngwane
abko ni bren bren erere Jesu rababa miketa
kuinta jökrä. 16 Akwa Jesu käkwe ñan ja
kädriemna ni mda mda ngwärekri nitre
mikaninta kuinta kwe yeye. 17 Kukwe
niebare krörö Ngöbökwe niara kukwei
niekä Isaías köböire rabadre bare, abkokäre
kukwe rakakaba kore:
18 Monso tikwe abko tä nete ne tuen.
Tikwe niara ne dianinkä jenena jakrä.
Niara tare kri tikwe amne käi nuäre kri
tibtä.
Niara nebtä tikwe ja Üai mikadi nüne
amne nitre ñakare israelitare, kräke
Ngöböta kukwe miketbe kuin abko
mikadi gare kwe ietre.
19 Erere arato, niarakwe ñan ñäkädi ja dok-
wäre amne kukwe ñan jaradre ji
ngrabare ngrente ja dokwäre.
20 Nitre bobre bobre tä mikä kroko trekani
kwrere, ye abko niarakwe ñan
juandi ngwarbe.
Erere arato, ñotra jutra mikata krire amne
ngübü aibe tä nebe neen krä chi
käne, ye kwrere nitre tödekaka
krire niarabti tä, ye abko niarakwe
ñan di gadrekäta jire chi abti Ngöbö
jatadi kukwe ükete metre nikrä ni
rüebe.
21 Amne nitre ñakare israelitare abko käkwe
tödekadi niarabti, *Isaías 42.1-4*
abko niebare kore Isaíakwe abko erere
rababa bare Jesubtä.

Beelzebú nämane Jesubtä nie namani rüere
(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

22 Yebti ni iti ie kä tuen ñakare amne
kukwe ñakare arato abko btä üai käme
nämane nüne abko järükaba Jesu känti
angwane, Jesukwe mikabata kuinta, aisete
kä rababa tuenta ie, rababa blite kuin amne
üai käme juantariba mento btä Jesukwe
arato. 23 Yebtä abko nitre näma Jesube yete
abko ñan töi rababa krütare jökrä Jesubtä,
kä rababa niere:
¿David mräkäkri Ngöbökwe ni diandrekä
iti abko rükadre niebare, ni ye abko Jesu
noko ara ya ño amarebti se? rababa niere.
24 Akwa kukwe ye jarabare nitre bariseoye
angwane, rababa niere krörö Jesu rüere:
Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, ye
aibe käkwe ja di biani ni nokoye abko diebti
tä üai kämekäme juentari mento se, rababa
niere Jesu rüere.
25 Nitre bariseo rababa töbike blo kore
Jesu rüere, ye Jesukwe gaba btätre, abtä
nieba kwe mda ietre:
Kä mdente erere känti nitre nünanka
yete käkwe ja ñäkädrebti ketebu rükäre
jabe kwärikwäri, ye ngwane nitre ye tä
kä juen ngwarbe au jakän. Erere arato,
juta amne ni ja mräkäre nünanka ketetibe
käkwe ja ñäkädrebti ketebu rükäre ja
rüere kwärikwäri, ye ngwane nitre ye
ñan rabadre nüne jire chi mda ketetibe,
aisete juta amne ju juandre ngwarbe au
jakän kwetre. 26 Ye kwrere arato, Satana
ara käkwe ja juandretari mento angwane,
Satana ara jire tätre rüre ja rüere ñan ñan.
Satana käkwe ja ñäkädrebti ketebu ja rüere
kwärikwäri au, ye ngwane Satana di tädre
kri janknu ya niere tie munkwe. 27 Üai
käme dänkien kädianta Beelzebú, diebti
tita üai käme juentari mento munta niere
tibtä, aisete nitre reketaka munkri ye abko
ie nireta ja di bien üai käme juantarikrä
mento abko ti tö nibi ngwiaintari munye.
Niaratre tä üai käme juentari arato, aisete
munta ñäke blo tibtä abko bä mikata
niaratrebtä, aisete mun kitadre ngise
kwetre ruen tie. 28 Akwa tita üai käme
juentari mento Ngöbö Üai Deme diebti era
metre, ye ngwane Ngöbö nükanina gobrane
mun ngätäite abko bä mikata tikwe.

29 Kukwe nebtä abko ti bike kukwe bä
mike krörö: Satana abko ni dite kwrere.
Ni dite tä ju jen kwe ngibiare ni gokä

ngäniene angwane, ni dite nünanka gwi
ñan mäkärete angwane, ni gokä ñan raba
jire iti, kä rabadre jändrän kwe denkä kän.
Akwa mäkärete angwane, ni gokä rabadre
jändrän kwe denkä jire jökrä kän. Ye
kwrere ni ye btä üai käme tä abko ju Sa-
tanakwe kwrere. Ti bäri dite Satanakrä
aisete, ti raba üai käme juentari mento
nibtä Satanakän, ni gokäta jändrän denkä
ni dite kän ye kwrere.
30 Ye abko nire nire ñan tä nekete tibe,
ni ye abko tä rüre ti rüere amne, nire nire
ñan tä sribire gwaire tibe abko tä sribi
tikwe metekä jirekäbe tikän. 31 Ne aisete
ti bike niere krörö munye: Ni kä nebtä
käkwe ja mikadre ngite ño erere Ngöbö
rüere amne ñäkädre taretare kwe Ngöbö
rüere, akwa ye Ngöbökwe diandrekä mento
btätre; akwa ñäkädre käme taretare kwe
Ngöbö Üai Deme ara jire rüere ne ngwane,
Ngöbökwe ñan diandrekä jire chi mento
btä. 32 Erere arato, ti Ni Kä Nebtä Ngobo,
rüere nire nire käkwe ñäkädre taretare,
akwa ye abko Ngöbökwe diandikä mento
btä; akwa nire nire käkwe ñäkädre käme
taretare Ngöbö Üai Deme ara jire rüere ne
ngwane, Ngöbökwe ñan kukwe ye dian-
drekä jire chi mento btä, aisete rabadi ngite
kärekäre Ngöböye kä ne ngwane amne
kärekäre rabadi ngite janknu Ngöböye abko
ti tö nibi niei munye, nieba Jesukwe.

Jesukwe kukwe bä mikani kri ngwä kuin amne kri ngwä käme btä
(Lucas 6.43-45)

33 Yebti Jesukwe niaratre kukwei bä
mikani kri ngwä kwrere, käkwe nieba mda
ietre: Kri kuin aibe ngwäta nebe kuin amne
kri käme aibe ngwäta nebe käme arato,
aisete kri ngwä ño ño yebtä abko kri mden
kuin amne mden käme abko tä nüke gare
nie. 34 Mun abko tbi krübäte kwrere jire,
aisete mun moto amne mun töi kämekäme,
ye abko munkwe kukwe kuin niedre ño
se. Ni moto ño amne ni töi ño, ye kwrere
nita blite. 35 Ne aisete ni moto kuin ne
ngwane, nita blite kuin ni mda mda die
mikakrä, akwa ni moto käme ne ngwane
nita blite ngwarbe diän diän jirekäbe, ye
abko ñan tä ni mda mda die mike, ñobtä
ñan angwane niara abko töi käme, yebe
tä nüne. 36 Akwa ti bike kukwe era erere
niere munye abko krörö: Kä mrä angwane,
Ngöbö jatadi kukwe ükete ni jökrä kräke
angwane, ñobtä munkwe kukwe diän diän
niebare ngwarbe ye abko mikadi gare jökrä
Ngöbö ngwärekri. 37 Ne aisete mun kukwei
jen munkwe ye ara jire köböire mun ngite
ñakare, niedi Ngöbökwe munye o, mun
ngite, niedi kwe munye arato. Abko kore
se, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

Sribi kri ñan tuabare kärabare Jesuye
(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

38 Yebtä abko nitre bariseo amne Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre käkwe
nieba mda Jesuye:

Dirikä, Ngöbökwe ma juani bkänä ya,
ñakare ya abko nun tö nibi gai metre,
aisete sribi kri ñan tuabare nuene jötrö nun
okwäbti tuadre nunye nete, nieba kwetre
Jesuye.

39 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Mun nünanka kä ne ngwane abko
moto kämekäme amne munta Ngöbö
tarere munta niere, akwa käre munta
niara tuemetre, abtä tikwe sribi kri ñan
tuabare aibe nuendre mun okwäbti, ie mun
töta nebe, akwa sribi kri ñan tuabare ye
tikwe ñan nuendre jire chi mun okwäbti,
munta ribere ye kwrere. Akwa Ngöbö
nämane Jonábe, käkwe sribi kri ñan
tuabare nuenbare Jonákrä, ye kwrere aibe
Ngöbökwe bä mikadi mun kräke. 40 Jonás
käkwe nünabare köbömä dibire rare gwa
kri teri, ye kwrere arato ti, Ni Kä Nebtä
Ngobo ne rabadi köbömä dibire rare dobote
nguse. 41 Ngöbökwe kukwe ükadite ni jökrä
kräke kä mrä angwane, nitre nünanka kira
juta Nínivete abko käkwe mun nünanka
mtare ye kitadi ngise, ñobtä ñan angwane
Jonás nikani Ngöbö kukwei niere nitre
Níniveboye angwane, niaratre käkwe
Ngöbö kukwei mikani täte amne kukwe
kämekäme kitani jökrä temen kwetre Jonás
kukwei köböire. Akwa tita nete mtare abko
bäri ütiäte kri Jonákrä amne mun ñan tö
ti kukwei mikai era jae, aisete rakadikä
kore munbtä. 42 Erere arato, Ngöbökwe
kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä
angwane, jreina nünanka mobe mötarikri*
nükani kira basare jrei Salomónye ye
käkwe mun kitadi ngise arato, ñobtä ñan

* 12:42 Jreina nünanka mobe mötarikri. Jreina ne abko nämane gobrane kä kädian nämane Saba känti. Kukweta tikani btä 1 Reyes 10.1-13 yebtä.

angwane Salomón nämane kukwe töbtä
töbtä niere, ye jreina mobe jatani kukwe
nuen jakrä, akwa tita nete abko bäri ütiäte
kri Salomónkrä abko mun ñan tö ti kukwei
nuai, aisete rakadikä kore munbtä, nieba
Jesukwe.

Üai käme tä niken mento, bti tä nüketa nibtä
(Lucas 11.24-26)

43 Yebti Jesukwe nieba:
Mdakäre abko, ni iti btä üai käme tädre
nüne, abti üai käme ye juandretari mento
btä, üai käme rikadre ngwarbe kwäräkwärä
kä känene jadükakrä jae kä kaibete, akwa kä
ñan kwandre jire chi ie jadükakrä. 44 Abtä
rabadre töbike krörö: Ni nämane ju kwrere
tikwe abko te ti nämane nüne, ye känti
ti bike nikenta, üai käme rabadre nütüre.
Ye erere bkänä, üai käme ye rikadreta
ni ye känti, rabadreta yete angwane kä
sökaninkä merebe gwita temen amne kä
ükaninte kuin gwita, akwa kä tökare, ni
ñakare nüne gwi, kwrere jire ni ye kwandre
üai kämeye. 45 Angwane jötrö ngwarbe üai
käme ye rikadre betekä, käkwe üai bäri
kämekäme niarakrä känändre krä kükü
mda ja mukore, bti rikadre nünenta jökrä
ni yebtä. Üai käme ye rabadrera nünenta
kore ni yebtä angwane, ni ye rabadre ja tare
nike bäri krübäte mda üai käme kisete, ye
kwrere rakadikä mun nünanka kä ne ng-
wane yebtä. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Nire abko Jesu mräkä era metre
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

46 Jesu näma blite kore angwane, niara
meye btä etbakantre rükaba jiebti abko tö
rababa blitai ben, akwa niara meye btä
etbakantre rababa ju bäre, 47 aisete ni iti
käkwe nieba Jesuye:
Ma meye amne ma etbakantre tä ju bäre
nokote abko tö nibi blitai mabe, nieba kwe
ie.
48 Abtä Jesukwe nieba mda ni yeye:
¿Nire abko ütiäte tikrä ti meye kwrere
amne nire abko ütiäte tikrä ti etbakantre
kwrere amarebti ye? nieba kwe.
49 Bti nitre ja töitikaka ben näma yete,
yebtä kise kitaba kwe, käkwe nieba mda:
Nire nire ütiäte ti meye tikwe kwrere
amne ti etbakantre kwrere era metre abko
erere tä nete ne, 50 ñobtä ñan angwane ti
Rün kä käinbti ye nire nire käta kukwei
mike täte, ni ye abko ti etba tikwe, ti ngwai
tikwe amne ti meye tikwe. Abko kore se,
nieba Jesukwe.

13

Dobo ketabkä, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

1 Abti Jesu rikaba ju bäre angwane, rikaba
Ñö Okwä Kri Galilea, känti rababa täkän-
intbe ñö okwä köräbti. 2 Ye ngwane abko,
ni kwati käkwe ja ükakröba niara kukwei
nuakäre. Abtä Jesu rankwaba rute, rababa
täkänintbe amne, nitre käkwe ja ükakröba
kwati btä ye abko rababa jökrä ñö köräbäre
jateta temen. 3 Angwane Jesukwe kukwe
keta kabre bä mikaba dirikäre ietre, käkwe
nieba krörö:
Bati ni nikani iti nura metekä. 4 Nura
metaninkä kwe angwane nura ruäre nikani
mate ji ngrabare temen, ye abko nukwä
jatani, käkwe kwetani jökrä kän. 5 Nura
ruäre abko nikani mate jäkwatabti temen,
ye känti abko dobo ñakare bökän, aisete
nura ye nükani mure jötrö, akwa dobo
ñakare mente nguse, 6 bti ñänä jatani ngire,
käkwe nura mu ye kukwani jökrä amne
ngätri ñakare arato, aisete ngrötaninkä
jökrä. 7 Nura ruäre abko nikani mate
kökrä tukwätetukwäte ngätäite, ye abko
nükani mure arato, akwa kökrä ye abko
rirabare bäri jötrö nura mu yebti ta, käkwe
kämikani. 8 Akwa nura ruäre abko nikani
mate dobo kuinte, ye abko nükani mure
amne, rirabare tuärebe amne ngwä namani
kabrekabre btä. Datire datire ngwä namani
gre ketarike, ruäre abko ngwä namani gre
ketamä amne ruäre abko ngwä namani gre
bti krä jätä btä. Ne abko nakaninkä kore.
9 Nire nire käta ti kukwei nuen, ye abko olo
tärä ne ngwane, ti kukwei ne ketate ja olote
kwe, kukwe ne rükadre gare kuin munye
abkokäre, nieba Jesukwe ni kwati yeye.

Ñobtä Jesukwe kukwe bä mikani
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)

10 Angwane nun ja töitikaka Jesube käkwe
krötaba ja ken ben, käkwe nieba krörö ie:
Ñobtä mata kukwe bä mike bti mata
dirire nitre kwati seye, nunkwe nieba Je-
suye.
11 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:
Ngöbö rükadre gobrane ño nibti abko
tä tiebe, akwa Ngöböta mike gare munye,
akwa nitre se abko ie Ngöböta mike gare

ñakare, aisete tita dirire kore. [12] Mdakäre
abko, nire nire ie Ngöbö Kukwei nüke gare,
ye abko ie Ngöbökwe ja kukwei biandi bäri
mda amne Ngöbö Kukwei rabadi gare bäri
kabre mda ie; akwa nire nire ie Ngöbö Kuk-
wei gare ñakare, ye abko ie Ngöbö Kukwei
gare kiakia abko Ngöbökwe diandikä jökrä
kän. [13] Ye mden kisete, tita kukwe bä mike
btä tita dirire nitre kwati seye, ñobtä ñan
angwane
nitre se ie kä tuen kuin kwrere, akwa
tita sribi nuene okwäbti abko tuen
ñakare ietre.
Erere arato, ni kukwei ruen kuin ietre
kwrere, akwa tita blite abko ñan tä
nebe nüke gare ietre.
[14] Kukweta nakenkä kore nitre sebtä mtare
angwane, kukwe niebare ni Ngöbö kukwei
niekä Isaíakwe abko tä neme bare abko
krörö:
Munkwe ti kukwei nuadi blite bäri, akwa
tita dre niere ñan rükadi gare
munye.
Erere arato, tita sribi nuene mun ok-
wäbti, ye abko munkwe tuadi bäri,
akwa drekäre tita sribi ye nuene
abko ñan jatadre munye, [15] ñobtä
ñan angwane nitre noko käkwe
ja dokwä mikanina ribi ti kukwei
kräke, aisete ñan tö namani sribi
tikwe tuai.
Erere arato, ñan tö namani ti kukwei nuai,
käkwe ja olo gu dikani ti kukwei
ngäniene amne, ñan tö namani sribi
tikwe tuai, abkokäre ja okwä jue
mikani kwetre.
Mdakäre abko, ti kukwei ñan rükadre gare
ietre amne tikwe ñan diandretari,
abkokäre nuenbare kore kwetre,
Isaías 6.9-10
niebare Isaíakwe. [16] Akwa mun abko btä
kä rabadre nuäre, ñobtä ñan angwane mun
abko okwä tärä sribi tikwe tuakäre amne
mun olo tärä ti kukwei nuakäre, ye abko käi
rabadre nuäre munbtä. [17] Ne aisete ti bike
kukwe era erere niere munye abko krörö:
Sribi tikwe tuata ja okwä jenbti munkwe
amne ti kukwei nuata ja olo jenbti munkwe,
ye abko nitre Ngöbö kukwei niekä kwati
nünanka kira amne nitre nünanka metre
Ngöbö ngwärekri kwati abko tö namani
tuai amne tö namani kukwei nuai, akwa
erere tuani ñakare kwetre amne kukwe
nuani ñakare kwetre kira, nieba Jesukwe
nunye.

Dobo ketabkä tä dre niere abko nere
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.9-15)

[18] Jesukwe nieba mda:
Mdakäre abko, ni nura metakaka, btä
tikwe kukwe bä miri ye abko tä dre niere
metre abko kukwe nuen munkwe. [19] Ngöbö
kite gobrane ni ngätäite, ye abko nire nire
käta kukwe nuen, akwa ñan tä nüke gare ie,
ni ye abko nura nikani mate ji ngrabare ye
kwrere, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei
tä nebe nura kwrere btä, akwa diablu tä
kite, käta Ngöbö Kukwei ye denkä jökrä
töite, mden nini tikwe ye. [20] Amne ni
ruäre abko käta Ngöbö Kukwei nuen, ye
btäräbe käta nebe nuäre btä kare ngäbti,
ni ye abko nura nikani mate jäkwatabti ye
kwrere, [21] ñobtä ñan angwane nura nikani
mate jäkwatabti abko ngätri ñan nämane
bökän, ye kwrere jire ni ruäre tä Ngöbö
Kukwei kaen ngäbti, bti bä jötrö tä näin
Ngöböbe, akwa tädre niken ja tare nike
tödekabtä Ngöböbti, ye btäräbe tä Ngöbö
Kukwei kiteta temen, bti tä nikenta ja jiebti.
[22] Amne ni ruäre abko tä Ngöbö Kukwei
nuen, akwa tä nakwen bäri jändrän kä
nebtä jiebti, erere tä ja töi mike bäri sribi
kä nebtä jiebti amne tä ngwian tarere bäri,
ye abko käta ngökö. Ne aisete ni ye abko
nura nikani mate kökrä tukwätetukwäte
ngätäite amne ngatani, ye tä nakenkä ni
yebtä, aisete nura ngatani ngwä namani
ñakare, ye kwrere jire ni ye tä sribi nu-
ene ñakare Ngöbökrä. [23] Akwa ni ruäre tä
Ngöbö Kukwei nuen amne tä nüke gare
ie, käta niken sribi kuinkuin nuene bätäkä
ngwarbe Ngöbökrä, ye abko nura nikani
mate dobo kuinte abko rirabare kuin amne
ngwä kuinkuin namani gre ketarike, ruäre
gre ketamä, ruäre abko gre bti krä jätä,
kwrere jire ni ye tä sribi nuene Ngöbökrä
abko kukwe kore bä miri tikwe ye, nieba
Jesukwe nunye.

Jesukwe kukwe bä mikani trigo amne nura
kämenbtä

[24] Yebti ni jen Ngöbökwe rabadre nüne ni
kämekäme ngätäite abti kä mrä angwane
Ngöbökwe mikadi nüne jenena jabe, ye
bä mikakäre Jesukwe nieba krörö ni kwati
yeye:
Ngöböta kite gobrane nibti ye rüere abko
kukweta niken nakenkä, ne kwrere ti bike
niere munye: Bati ni iti käkwe trigo nu-
rai kuin metaninkä tirete jakrä, [25] akwa ni

jökrä nikani kibien angwane, kä bkänkä ye
rüe jatani tiebe käkwe nura käme nökani
trigo nurai kuin ye ngätäite, bti nikan-
inta. [26] Yebti trigo rirabare, namani ngwäre
angwane, nura käme ye ngwä namani arato
abko sribikätre käkwe gani. [27] Angwane
sribikätre ye nikani kä bkänkä känti, käkwe
niebare ie: Nun dänkien, makwe trigo
nurai kuin metaninkä tirete jakrä, ¿se ño
känti abko nura käme se namanina tirete
mae arato se? niebare kwetre. [28] Abtä
kä bkänkä käkwe niebare ietre: Ti rüe
nükani iti nura käme metekä tiebe tirete
tie kwrere ye, niebare kwe. Angwane
sribikätre ye käkwe niebare mda ie: ¿Nun
rikadre nura kämekäme se erere jäkekä
jökrä, ie ma tö nibi ya? niebare kwetre.
[29] Akwa kä bkänkä käkwe niebare mda ietre:
Ñakare. Mun ñan rika jäkekä, ñobtä ñan
angwane mun rikadre nura mu kämekäme
ye jäkekä mtare angwane, trigo mu kuin
ye räkädrekä ben gwaire siba. [30] Ne aisete
tuadremetre niren ketetibe abko trigo öta
näire angwane, tikwe trigo ötaka juandi
ye abko käkwe nura kämekäme ye erere
ükadikrö käne jenena mento, bti mäkädite
jökrä kwetre, käkwe kukwadi ñukwäte
amne trigo ngwä kuinkuin ye erere abko
ötadi kwetre, bti ju nura ngwä ükakrä
tikwe, ye känti kitadi gwi kwetre tikrä,
niebare kä bkänkäkwe abko nakaninkä kore
se, nieba Jesukwe.

*Jesukwe kukwe bä mikani mostasa nu-
raibtä amne lebadurabtä*
(Marcos 4.30-34; Lucas 13.18-21)

[31] Yebti Jesukwe kukwe mdara jire bä mik-
aba, käkwe nieba:

Ngöböta kite gobrane nibti ye abko
mostasa nurai chi kwrere. Ni iti käkwe
mostasa nurai nökani tirete jakrä. [32] Nura
jökrä munkwe, ngätäite mostasa nurai
ye abko bäri kiakia, akwa nökadre tirete
angwane, rabadre bäri kri nura jökrä bti
ta angwane, nukwä jatadre nüne mostasa
krie ye küde ngrabare, ye kwrere jire käne
Ngöböta kite gobrane ni braibe bti, akwa
mrä angwane Ngöbö rabadi gobrane ni
kwatibti abko bä mikata nura chi yebtä,
nieba Jesukwe.

[33] Erere arato, Jesukwe kukwe mdara jire
bä mikaba, Ngöböta gobrane ni braibe bti
käne, akwa mrä rabadi gobrane ni kwatibti
ye bä mikakäre, käkwe nieba krörö:

Ngöböta kite gobrane nibti, ye abko
rabadi niren lebadurata niren ye kwrere
abko krörö: Meri iti käkwe lebadura kitani
chi arina kabre te, bti mritani kwe abti
lebadura nikani arina kabre ye ñäre jökrä,
nieba Jesukwe.

[34] Jesukwe kukwe bä mikaba jökrä kore,
btä blitaba kwe ni kwatibe amne niara
nämane dirire angwane, käre kukwe bä
mikaba kwe, aibebti diriba kwe. [35] Jesukwe
diriba kore, yebtä abko ni Ngöbö kukwei
niekä kira käkwe kukwe niebare abko erere
rababa bare abko krörö:

Tikwe kukwe bä mikadi, bti tikwe blitadi
amne, Ngöbökwe kä dätebare kena,
abti kä nüke mtare kukwe ruäre
nämane kaibe tiebe Ngöbökwe abko
tikwe niedi, *Salmos 78.2*

abko ni Ngöbö kukwei niekä käkwe niebare
kore Jesubtä, ye erere rababa bare.

*Kukwe nura kuin amne nura käme ye tä dre
niere abko Jesukwe niebare*

[36] Yebti Jesukwe nitre kwati ye mikateba
yete, bti rikabata nebeta gwi. Angwane nun
ja töitikaka ben käkwe krötaba ken, käkwe
nieba ie:

Nura mu kämekäme namani tirete
makwe nini, ye abko tä dre niere metre
abko makwe niedreta nunye abko nun tö
nibi ribei mae, nunkwe nieba Jesuye.

[37] Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko nura
kuin metakaka [38] amne kä temen ne abko
tire kwrere. Nire nire bti Ngöböta gob-
rane ye abko trigo nurai mu kwrere amne
nire nire tä nekete diablukri ye abko nura
kämekäme mu ye kwrere. [39] Amne ti rüe
nura kämekäme metakaka ye abko diablu
ara jire amne, kä nura öta näire ye abko
kä mrä kä ne näin ta abko bä mikata amne
nitre nura ngwä ötaka ötaka abko angele-
tre Ngöbökwe. [40] Amne nura kämekäme
ötata, bti kitata ñukwäte kukwadre, ye
kwrere rakadikä kä mrä angwane, [41] aisete
kä mrä angwane ti Ni Kä Nebtä Ngobo
ne käkwe angeletre tikwe juandi angwane,
nitre bti Ngöböta gobrane, ye ngätäite nire
nire köböite ni mda mda tä ja mike ngite
Ngöbö rüere amne nire nire kukwe nuenkä
kämekäme Ngöbö rüere abko angeletre ye
käkwe ükadikrö jökrä, [42] bti ñukwä jutra
ngire krübäte te nitre ye kitadi jökrä kwe-
tre. Ye känti abko ni jökrä rabadi ja müaire

krikri be amne tu ngöbe rabadi cherere
jabtä ja tare nika kisete. 43 Angwane ni-
tre nünanka metre Ngöbö ngwärekri abko
btätre kä rabadi nuäre amne ñänä träta
nebe dirare, ye kwrere jire kä rabadi btätre
kä nuärete Rün Ngöbö kwe känti. Nire
nire käta ti kukwei nuen käkwe kukwe ne
ketate ja olote. Abko kore se, nieba Jesukwe
nunye.

Jesukwe kukwe bä mikani ngwian kabrebtä amne perlabtä

44 Yebti Jesukwe nieba krörö mda:

Kä gobrankrä Ngöbökwe abko ngwian
kabre tädre rükaninte dobote nguse ye
kwrere abko krörö: Ni iti nämane sribire ye
känti ngwian kabre ütiäte kri ye kwani ie
angwane, niara käkwe ngwian ye ükaninta
känime kä ye känti. Abti nikani, käkwe
jändrän kwe erere rürümoinbare jökrä, bti
nikani käkwe kä ye kökani jakrä, niara
rabadre ngwian kabre ye bkäne abkokäre.
45 Mdakäre abko, ni bti Ngöböta gobrane,
ngätäite kukweta nakenkä krörö arato: Ni
iti jändrän ütiäte ütiäte rürümoinkä rikai
perla kuin* känene kökadre jae. 46 Erere
bkänä, perla kuin ütiäte kri kwani ie
angwane, nikani käkwe jändrän kwe erere
rürümoinbare jökrä, bti nikani käkwe perla
ye kökani jakrä.

Jesukwe kukwe bä mikani kradebtä

47 Erere arato, krade kitata ñöte angwane
gwa bätäkä ngwarbe tä niken te, ye kwrere
ti bike Ngöbö gobrain bä mike abko
krörö: 48 Nitre gwa gaka tä krade kite ñöte
gwaye. Yebti gwa tärä niken kabre kradete
angwane, tädre jäke jate ñö köräbti. Tärä
nebe ngwena ñö köräbti angwane, tätre
niken ükekrö. Gwa kuinkuin erere tätre
ükekrö kutiate jakrä amne gwa kämekäme
abko erere tätre kitekä. 49 Ye kwrere kukwe
rakadikä kä mrä angwane. Angeletre
jatadi, käkwe nitre moto kämekäme Ngöbö
rüere diandikä jenena nitre nünanka metre
Ngöbö ngwärekri ye bäre mento, 50 bti nitre
moto kämekäme Ngöbö rüere ye angeletre
käkwe kitadi ñukwä jutrate. Ye känti
niaratre rabadi ja müaire krikri be amne
tu ngö rabadi cherere jabtä ñukwä jutrate
ja tare nika kisete. 51 Yebti Jesukwe nieba
mda:

¿Tikwe kukwe nini, ye nü gare jökrä
munye ya? nieba kwe nunye.

Jänri, nunkwe nieba käre.

52 Angwane Jesukwe nieba krörö mda
nunye:

Ngöböta gobrane ño nibti, yebtä Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre mden
mden tätre ja töitike, ye ngwane ni ju
bkänkä ye kwrere jire tätre nebe, ñobtä ñan
angwane jändrän ño ño tä ükani kwetre
gwi, ye ngätäite jändrän mden abko mräre
amne mden abko kira diankata kwetre abko
tä mike gare ietre, ye kwrere nitre dirikä
käta kukwe mräre amne kukwe nakaninkä
kira dirire, nieba Jesukwe nunye.

Jesu mikani ütiäte ñakare ja käite Nazarete (Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

53 Jesukwe kukwe bä mikaba jökrä kore,
bti blitaba ünän jökrä kwe, bti kä mikakaba
kwe kä ye känti amne rikabata ja käite.
54 Rikaba nebeta ja käite Nazaret angwane,
rikaba dirire sinagogate angwane, ni jökrä
ñan töi rababa nebe krütare niara kukwei
nuare, kä rababa niere jae kwärikwäri:

¿Ni noko käkwe ja töitikani mdente
amarebti kukwe gare krübäte dikaro ie se?
¿Erere arato, sribi kri ñan tuabare se abko
tä nuene ño amarebti tärä nebe bare ie se?
55 José sribikä kri kukwänbtä abko ngobo
kwrere nibi tuen nunye. Erere arato, niara
meye abko María amne etbakantre abko
Santiago, José, Simón amne Judas ñan ñan.
56 Mdakäre abko, ¿niara se ngwai tätre nüne
jökrä ni ngätäite nete ruen tie ya amarebti
mtare di kri dikaro se abko kwani mdenkri
ie se? nitre nünanka Jesu käite ye rababa
niere Jesubtä.

57 Amne Jesu kukwei namani tare btätre.
Abtä Jesukwe nieba krörö ietre:

Ni Ngöbö kukwei niekä mikata ütiäte kä
mda mdabti, akwa ja käite btä mräkä juete
abko mikata ütiäte ñakare nieta. Ye kwrere,
mun ñan tä ti mike ütiäte jae. Abko kore se,
nieba Jesukwe ietre.

58 Angwane nitre nünanka kä ye känti ñan
rababa tödeke Jesubti. Abtä sribi kri ñan
tuabare abko Jesukwe nuenba ñakare kabre
kä ye känti.

* 13:45 perla. Jändrän kädianta perla ye abko jä kwrere amne bäri ütiäte kri.

14

Juan Bautista müre ketani
(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

1 Kä ye ngwane abko, Herodes Antipas
nämane gobrane kä Galileate angwane,
Jesu namani sribi kri ñan tuabare nuene
abko gani kwe. 2 Angwane nitre sribikä
Herodekrä, ie Herodekwe niebare krörö Je-
subtä:

Juan Bautista tikwe kämikamna, ye ara
jire Ngöbökwe mikaninta nire, aisete di
tärä sribi kri ñan tuabare nuenkrä ye,
niebare kwe sribikäye.

3-4 Herodes käkwe niebare kore, ñobtä
ñan angwane niara etba Felipe nän muko
kädian nämane Herodías abko diani kwe
kän. Yebtä abko Juan Bautista käkwe
niebare Herodeye: Ma etba nän muko se
makwe ñan mikadre jire ja ken kän, Juan
nämane niere. Ye dokwäre abko Juan
Bautista kamna ngite Herodekwe, bti kita-
mna ngite kä teri kwe, ye nükaninta töre
ie, käkwe ñäkäbare kore. 5 Herodes tö
namani Juan müre ketai ñäkä dokwäre jae
Herodíabtä, akwa ni kwati nämane Juan
mike ütiäte jae ni Ngöbö kukwei niekä
kwrere, aisete nitre ye abko jürä namani
Herodebtä. Abtä Juan müre ketani ñakare
kwe.

6 Akwa bati Herodes därebare ye köböi
erere nükaninta angwane, Herodekwe bi-
eta nuenbare jae kä ngwiankäre nuäre
jabtä. Ye erere ni jökrä nükani angwane,
Herodías ngänkän bati nikani tärä mike
kwäräkwärä se kwrere nitre nübaibare
Herodekwe ye okwäbti. Herodías ngänkän
namani tärä mike nuäre kwäräkwärä, ye
abko käi namani nuäre krübäte Herodebtä,
7 käkwe ja kukwei biani krörö ie:

Ma tö dreye erere makwe kärä tie
angwane, tikwe biandi mae, niebare kwe ie.

8 Angwane Herodías ye abko käkwe
ngänkän ye töi diani, aisete niebare krörö
kwe Herodeye:

Makwe Juan Bautista dokwä mika bla-
tote. Makwe bian tie nete, ie ti tö nibi,
niebare kwe Herodeye.

9 Yebtä abko, Herodes moto namani ulire
mda, akwa nitre nübaibare kwe ye okwäbti
ja kukwei biani kwe, aisete ñan tö namani
ja kukwei kitaita temen, käkwe Juan dokwä
biamna blatote Herodías ngänkänye. 10 Ye
erere bkänä, Juan Bautista nämane ngite
kä teri abko Herodekwe dokwä tikakamna,
erere dokwä tikaninkä, 11 bti Juan dokwä
ye mikani blatote, jänikani, biani Herodías
ngänkän bati yeye angwane, niara käkwe
bianinbe meye Herodíaye mda.

12 Yebti Juan nämane ngite, ye känti ni-
tre nänkä ben nikani nebe angwane, Juan
ngwäkä jänikani kwetre, bti doboi mikani
kwetre. Abti Juan müre ketanina abko
nikani niere Jesuye mda.

Jesukwe ni mili krärike bukani
(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-15)

13 Juan Bautista ara nükaninta nire abko
Herodes namani nütüre Jesubtä, ye gaba
Jesukwe angwane, kä mikakaba kwe kä ye
känti mda amne rankwaba rute, bti rikaba
kä kaibete Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri.
Angwane nun aibe rikaba Jesube, akwa
Jesu rikaba ye nitre nünanka ja ken juta
ngrabare yere käkwe gaba angwane, rikaba
jökrä kä nötabti ta nebe Jesu ngäbti. 14 Yebti
Jesu rikaba nebe ñö köräbti angwane näma
rute, rankwaba timon, ye btäräbe nitre
rababara kwati yete ngibiare ngäbti, btä
okwä rababa. Angwane rababa tuen bobre
Jesuye amne nitre bren bren ngwian nä-
mane kwetre, ye Jesukwe mikabata kuinta
jökrä kräke. 15 Yebti kä jataba dere angwane,
nun ja töitikaka Jesube käkwe krötaba ja
ken ben, käkwe nieba ie:

Kä kitera dere amne nita kä kaibete
nete. Ne känti mrö ñakare, aisete nitre
noko rikadre mrö kökö jae jutate, abkokäre
juenta jirekäbe, nunkwe nieba.

16 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ñobtä niaratre rikadreta, ie mun tö nibi.
Niaratre buke munkwe, nieba kwe nunye.

17 Abtä nunkwe nieba mda ie:

Ban kunrikebe amne gwa krobu aibe tä
nikwe, ¿se abko ni kwati se bukadre ño te?
nunkwe nieba Jesuye.

18 Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Ban kunrike amne gwa krobu ye ngwen
tie nete, nieba kwe.

Ye erere nunkwe bianba ie. 19 Angwane
nitre näma kwati yete, ye Jesukwe juanba
täke jökrä temen temen mikäbti, bti ban
kunrike btä gwa krobu, ye Jesukwe di-
anba kisete, käkwe nikraba kä käinbti amne
kuin nieba btä kwe Ngöböye, bti ötakaba
oto kiakia kwe, bti bianba kwe nun ja
töitikaka benye angwane, nunkwe dräiba
jökrä nitre kwati yebti. 20 Nitre kwati ye

käkwe mröba trinetrine jökrä, bti ni jökrä
käkwe mröba ünän angwane, ban btä gwa
oto rabateba abko nun ja töitikaka Jesube
käkwe ükakröba kutia kwä jätäbti kubu
jire. 21 Nitre kwati käkwe mröba yete abko
ni brare brare aibe näma mili krärike jire
käkwe mröba amne, nitre merire merire
btä ngäbäkre bati kiakia käkwe mröba
arato, akwa ye tanba ñakare abko rakakaba
kore se.

Jesukwe dikakabare ñöbti
(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

22 Yebti nun ja töitikaka Jesube abko
rikadre niara käne nebe Ñö Okwä Kri
Galilea ye kwärä nakri, ie Jesu tö namani,
aisete nun juanba rute kwe, akwa niara
abko rababa nitre kwati ye juenta. 23 Abti
nitre kwati ye nikaninante jökrä angwane,
Jesu nikani kaibe nebe ngitiobti blitakäre
Ngöböbe. Yebti kä namanina iko angwane,
Jesu nämane kaibe ngitiobti blite Ngöböbe.
24 Angwane ru te nun näma näin ye abko
rikabara mente ñöbti amne kä jate abko
rababa mobe köre. Angwane ñö jataba
romon, rababa ru kitekä nekwäre sekwäre,
ñobtä ñan angwane müre rababa mate nun
ngäbti, ye abko rababa ñö kitekä kore, kä
rababa ru ngrükete nunbe.

25 Yebti kä jatabara ngwen ja ken dekä
angwane, batibe Jesu rikaba dikekä ñöbti
nun ngäbti. 26 Jesu jataba dikekä ñöbti,
yebtä nun ja töitikaka ben okwä rababa
angwane, nun rekwetakaba krübäte amne
nun rababa ngrente krikri be amne kä jürä
rababa krübäte nunbtä käkwe nieba:

¡Ni bäkäi kite ni ngäbti ye! nun rababa
niere.

27 Akwa Jesu abko käkwe nieba nunye:

Mun ñan rekwetaka ngwarbe. Tita näin,
aisete munkwe ñan ti jürä ngwian, nieba
kwe nunye.

28 Angwane Pedro käkwe nieba mda Je-
suye:

Ti Dänkien, ma ara tä dikekä ñöbti bkänä
ne ngwane, ti rikadre dikekä siba ñöbti
nebe ma känti abko niere tie, nieba kwe ie.

29 Jakwe, nieba Jesukwe ie.

Ye erere bkänä, Pedro näma rute,
rankwaba timon ñöte, rikaba dikekä ñöbti
Jesu kukwäre. 30 Akwa müre rababa mate
dite Pedrobtä rababa tuen Pedroye, abtä
rekwetakaba mda. Ye btäräbe jataba niken
neen ñöte nguse, abtä ngrateba kri krörö
kwe Jesuye:

¡Ti dentari ti Dänkien! nieba kwe Jesuye.

31 Ye btäräbe Jesukwe kaba küdebti,
käkwe nieba mda ie:

¡Ye ñobtä mata tödeke chi dikaro tibti
ye! Ti di tärä täte ma mikakrä dikekä ñöbti
abko makwe ñan miri era jae ye, nieba
Jesukwe Pedroye.

32 Yebti Jesu rankwaba rute Pedrobe
angwane, müre rababe kwekbe jökrä.

33 Angwane nun näma rute ye erere
rababa jökrä ngukudokwäbti temen Jesu
ngwärekri, käkwe nieba ie:

¡Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä!
nunkwe nieba Jesuye.

Jesu btä nitre ja töitikaka ben nükani juta Genesarete
(Marcos 6.53-56)

34 Yebti nun rikaba nebe Ñö Okwä Kri
Galilea ye kwärä nakri kä Genesarete.
35 Angwane nitre nünanka yete, ie Jesu
rükaba gare, aisete jötrö ngwarbe Jesu
nükani abko mikaba gare kwetre jabtä kä
ngrabare temen kä ye känti. Angwane ni
kwati rükaba mräkä bren bren ngwena Jesu
känti, Jesukwe mikadre kuinta abkokäre.
36 Angwane nitre bren bren ye abko Je-
sukwe tuadremetre dän körä aibe nuenbtä
jabtä amne rabadreta kuinta abko mräkä
rababa ribere ie. Ye erere bkänä, nitre
bren bren rababa dän körä aibe nuenbtä Je-
subtä angwane, rababa nebeta kuinta bat-
ibe jökrä abko rakakaba kore.

15

Dre dre tä ni mike ngite Ngöbö ngwärekri niebare Jesukwe
(Marcos 7.1-23)

1 Abti bati nitre bariseo btä Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre nämane
Jerusalén abko rükaba Jesu känti, käkwe
kukwe ngwiantariba krörö ie:

¿Nun mräkä kirakira käkwe kukwe ükan-
inte nuendre, 2 se ñobtä abko nitre ja töi-
tikaka mabe käta kite temen se? ¡Ni
rabadre dbe Ngöbö ngwärekri, abkokäre ni
ngämi mröre, känenkri köbötikadre abti
mrödre abko tä ükaninte kore amarebti ni-
tre ja töitikaka mabe abko ñan tä köbötike
jire chi mrökrä se! nieba kwetre Jesuye.

3 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati munye
arato abko krörö: ¿Ñobtä kukwe biani
Ngöbökwe nuendre nie abko munta kite
jökrä temen, bti kukwe ükaninte au jakrä
munkwe abko mikata bäri ütiäte jae
munkwe? Ye niere tie. [4] Tita ngwentari,
ñobtä ñan angwane Ngöbökwe niebare
krörö:
Mun rün btä mun meye mika ütiäte jae
munkwe *Exodo 20.12; Deuteronomio 5.16*
amne,
nire nire käkwe ñäkädre tare rün amne
meye rüere, ni ye abko kämikadre,
Exodo 21.17; Levítico 20.9
niebare Ngöbökwe. [5] Akwa mun abko tä
niere krörö: Ni iti käkwe niedre rünye
amne meyeye: Jändrän tikwetikwe se erere
tikwe biani jökrä Ngöböye, aisete ti ñan
raba mun die mike jire chi bti, niedre kwe,
ye abko dbe, munta niere. [6] Ne aisete nire
nire käkwe nuendre kore, ni ye abko ñan
rabadre rün amne meye die mike jire chi
mda abko dbe Ngöbökrä munta niere, ye
ngwane Ngöbökwe kukwe biani nuendre
abko munta kite temen, kukwe ükaninte
munkwe mikakäre ütiäte jae. [7] ¡Mun ng-
warbe ja bä mike kuin nete! Munta ja
bä mike kuin, ye mdenbtä abko ni Ngöbö
kukwei niekä Isaías käkwe niebare krörö:
[8] Juta ne käta ti mike ütiäte ja kada aibebti,
aisete tä ti tarere ñakare era metre.
[9] Tätre ti käikitekä ngwarbe amne, kukwe
ükaninte au jakrä kwetre, aibe tätre
dirire ti Kukwei täte, *Isaías 29.13*
niebare kore Isaíakwe munbtä, nieba Je-
sukwe ietre.

[10] Yebti Jesukwe ni jökrä käräba, käkwe
nieba krörö ietre:

Ti bike kukwe niere, ne kukwei nuen
munkwe angwane, munkwe mika nüke
gare jae abko krörö: [11] Mrö jökrä kwe-
tata nikwe, ye abko ñan tä ni mike ngite
Ngöbö ngwärekri, akwa kukwe jökrä käme
nita niere ja kadabti ye abra tä ni mike
ngite Ngöbö ngwärekri, nieba Jesukwe ni
kwatiye.

[12] Yebtä abko nun ja töitikaka Jesube
käkwe krötaba ja ken ben, käkwe nieba ie:

¿Makwe blitaniri ye abko nitre bariseo
käkwe kukwe nuri abtä moto nibi romon
jökrä, ye makwe gari ya? nunkwe nieba
Jesuye.

[13] Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Nitre bariseo amne Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikätre ye abko ti
bike bä mike kri mu kwrere amne, kri
mden mden abko ti Rün kä käinbti käkwe
nökani ñakare, ye abko jäkädikä ngätri
ngöi jökrä, bti kitadikä mento, ye kwrere
rakadikä niaratrebtä. [14] Erere arato, ni ie
kä tuen ñakare, kwrere jire nitre bariseo
amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre tätre dikekä, ñobtä ñan angwane
Ngöbö gare ñakare ietre amarebti tö Ngöbö
kukwei dirire ni mda mdaye. Ne aisete
tuemetre dikekä kore, ñobtä ñan angwane
ni nibu ie kä tuen ñakare rikadre ja jie
ngwena kwärikwäri, ye ngwane niaratre
nibu betadrekä gwaire kä mkäte nguse,
nieba Jesukwe.

[15] Angwane Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Makwe kukwe bä miri mröbtä, ye abko
makwe dre nini abko niereta nunye, nieba
kwe ie.

[16] Abtä Jesukwe nieba mda ie:

¿Munta näin raire tibe, akwa tita dre
niere abko ñan tä nüke gare jire chi munye
arato ya? [17] Tikwe kukwe nini abko krörö:
¿Nita mrö kwete, ye abko tä niken jökrä
ni bülete, akwa nita nainkrö angwane,
mrö ye kitakata jökrä ta, ye abko gare
ñakare munye ya? [18] Nita mröre abti
nita kitekäta, akwa kukwe kämekäme nita
niere ja kadabti, ye abko tä ni töite amne
ni motote abko erere nita niere, aisete
kukwe kämekäme nieta nikwe ye abra tä
ni mike ngite Ngöbö ngwärekri, [19] ñobtä
ñan angwane kukwe kämekäme abko tä
ni töite amne ni motote abko erere nita
niere amne nita nuene. Abtä nita ja
mike ngite Ngöbö ngwärekri abko krörö:
nita ni mda mda kämike, ni gure käta ja
mike gure bati bati tiebe ni mda mdabe.
Erere arato, ni merire brare ja mike ngite
bätäkä ngwarbe jabe kwärikwäri amne ni
jändrän goire ni mda mdakän amne ni
blite ngwarbe ni mda mda rüere, erere
arato ni ñäke ni mda mdabtä. [20] Munta
kukwe nuene kore angwane, munta ja mike
ngite Ngöbö ngwärekri, akwa munkwe
köbötikadre mrökrä abko ükaninte kira ye
erere munkwe ñan mikadre täte, yebtä
mun ñan rabadre ngite jire chi Ngöbö ng-
wärekri. Abko kore se, nieba Jesukwe
nunye.

Meri ñakare israelitare käkwe tödekani Jesubti
(Marcos 7.24-30)

21 Yebti Jesu näma yete, ye känti kä mikakaba kwe, bti rikaba juta Tiro amne juta Sidón kukwäre. 22 Rababa yete angwane, meri iti Canaánbo, ñakare israelitare nünanka kä ye känti käkwe krötaba Jesu ken, kä rababa ngrente krikri be krörö:

Ti Dänkien, ma jrei David tukwe mräkä. Ti ngwen ruentari tare jae, ñobtä ñan angwane ti ngänkän tikwe btä üai käme tä nüne, käta mike ja tare nike krübäte tikän. Yebtä ti die mike, rababa niere.

23 Akwa Jesukwe ñäkäba ñakare jire chi meri ye käre. Abtä nun ja töitikaka ben käkwe krötaba Jesu ken, käkwe ribeba krörö ie:

Meri se nibi ngrente krübäte dikaro ni jiebti, aisete ngänkän kwe miketa kuinta makwe, bti juenta jirekäbe, nunkwe nieba Jesuye.

24 Angwane Jesukwe nieba meri yeye:

Juta israelita tä nianinte obeja kwrere, ye aibe kräke Ngöbökwe ti juani die mike, nieba kwe ie.

25 Akwa meri ye abko rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekri, käkwe nieba mda ie:

Ti Dänkien, ti die mike, rababa niere.

26 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Mun ñakare israelitare abko käme nukro kwrere nieta nitre israelitakwe munbtä, aisete tikwe ma die mikadre angwane, bäsi ban dianka ngäbäkre nikwe kän, bti kita nukroye, ye kwrere tikwe nuendre, nieba kwe meri yeye.

27 Angwane meri ye käkwe nieba mda Jesuye:

Jän, ti abra nukro kwrere bkänä nitre israelita okwäte ti Dänkien. Akwa nukro bkänkä tä niken mröre mesabtä angwane, mrö büre tä betekä timontimon abko tätre kwete, ye kwrere tita nete mtare amne makwe ti die mika chi abko ie ti tö nibi, nieba kwe Jesuye.

28 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ti mräkä, mata tödeke kri era metre tibti, nibi tuen tie, aisete tikwe ma die mikadre, ie ma tö nibi, ye erere bikera nebe bare makrä, nieba Jesukwe ie.

Ye btäräbe meri ye ngänkän rababata kuinta batibe abko rakakaba kore.

Ni mili kräbkä bukani Jesukwe
(Marcos 8.1-10)

29 Yebti Jesukwe kä mikakaba kä ye känti angwane, rikaba nebe Ñö Okwä Kri Galilea ye köräbti. Abti rikaba mda ngitiobti, känti rababa täkänintbe. 30 Jesu rababa täkänintbe, ye känti ni kwati käkwe ja ükakröba btä. Nitre käkwe ja ükakröba kwati Jesubtä ye rikaba mräkä bren bren krörökrörö ngwena Jesuye: ni ngüre bren abko kisete näin nakwente, ni okwä kä drünente abtä kä tuen ñakare ie amne ni küde ngrötani aisete küde ruen ñakare ie. Erere arato, ni kukwei ñakare amne ni bren bätäkä ngwarbe bren mda mda kisete abko järababa kwetre, käkwe mikaba Jesu ngotobtä temen angwane, Jesukwe mikabata kuinta jökrä. 31 Ne aisete ni kukwei ñakare abko rababa blite amne ni küde ngrötani abko rababa nebeta kuinta amne ni nakwente abko rababa dikekäta kuin amne ni okwä kä drünente abko ie kä rababa tuen. Yebtä nitre kwati ye ñan töi rababa krütare mda kukwe ye tuare amne rababa Ngöbö nitre israelitakwe ye käikitekä jökrä.

32 Yebti Jesukwe nun ja töitikaka ben käräba, bti nieba kwe nunye:

Nitre tä kwati nete se nibi tuen bobre tie, ñobtä ñan angwane kä nena köbömä jire tätre tibe nete amne mrö ñakare kwetadre ietre. Abtä ti ñan tö nibi juenta mröi ja gwiriete. Nane di krütadre amne kä rötadrete bti ji ngrabare, abtä ti ñan tö nibi juenta mröi, nieba kwe nunye.

33 Abtä nun ja töitikaka Jesube käkwe nieba mda ie:

Nete kä kaibete amne ni mda nüne ñakare känime nete, ¿se abko mrö kwandre mdente nie ni kwati se bukakrä jökrä? nunkwe nieba Jesuye.

34 Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

¿Banta kunbe munkwe? nieba kwe nunye.

Angwane nunkwe nieba mda ie:

Banta kun kükü be nunkwe amne gwa kiakia tä ruäre nunkwe, nunkwe nieba ie.

35 Angwane Jesukwe ni jökrä mikaba täke temen, 36 käkwe ban kun kükü ye dianba kisete amne gwa kiakia ye dianba kisete kwe arato, käkwe kuin nieba btä Ngöböye, bti ban amne gwa ötakaba oto kiakia, käkwe bianba nun ja töitikaka ben yeye angwane, nunkwe dräiba nitre kwati yebti.

37 Angwane nitre kwati ye käkwe mröba
trinetrine jökrä, bti ban amne gwa oto
rabateba ye abko nun ja töitikaka Jesube
käkwe ükakröbata kutia kwä kükü jire.
38 Nitre kwati käkwe mröba ye abko ni brare
aibe mili kräbkä käkwe mröba amne, nitre
merire amne ngäbäkre kiakia näma yete
käkwe mröba arato, akwa tanba ñakare.
39 Yebti Jesukwe nitre kwati ye juanbata
jökrä ja gwiriete, bti Jesu rankwaba rute
nun ja töitikaka benbe, bti nun rikaba nebe
käkä Magdala ye känti.

16

Sribi kri ñan tuabare kärabare Jesuye
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

1 Jesu rababa Magdala yete angwane,
nitre bariseo amne nitre saduseo rababa
Jesu känti ja tuakäre ben, akwa Jesukwe
ja dokwä mikadre kö okwäte, abkokäre
rikaba känti. Jesu abko juani era metre
Ngöbökwe ya, ñakare ya abko Jesukwe bä
mikadre, käkwe sribi kri ñan tuabare nu-
endre niaratre okwäbti abko rikaba niere
Jesuye. 2 Akwa Jesukwe nieba krörö ietre:

Käta kite dere angwane, munta niere
krörö: Kä jübateniri tain käinta, aisete
kä rabadi kuin moren jetbe, munta niere.
3 Erere arato, dekä angwane munta niere
krörö: Mtare kä bä nibi tain käinta amne
kä nibi mütare, aisete kä rabadi käme ñüre,
munta niere. Kä bäta nebe ño käinta
abtä kä rabadi ño köbö kwatirekwatire tä
nüke gare kuin munye, ¿se ñobtä abko
Ngöböta sribi ño ño nuene ti köböire mtare
kä ne ngwane abko ñan tä nüke gare
munye se? 4 Mun nünanka kä ne ngwane
abko moto kämekäme amne munta Ngöbö
tarere munta niere, akwa käre munta niara
tuemetre, abtä tikwe sribi kri ñan tuabare
aibe nuendre mun okwäbti, ie mun töta
nebe. Akwa sribi kri ñan tuabare ye tikwe
ñan nuendre jire chi mun okwäbti, munta
ribere ye kwrere. Akwa Ngöbö nämane
Jonábe, käkwe sribi kri ñan tuabare nuen-
bare kräke, ye kwrere aibe Ngöbökwe bä
mikadi mun kräke. Abko kore se, nieba Jesu
ietre.

Bti Jesukwe kä mikakaba btätre yete
amne rikaba kä mdabti.

Dirikätre blo, yebtä Jesukwe nitre ja töi-
tikaka ben mikani mokre
(Marcos 8.14-21)

5 Yebti nun ja töitikaka Jesube rababa Ñö
Okwä Kri Galilea kwärä nakri angwane, nun
rikadre ban ngwena abko käi rikwitakaba
nunbti. 6 Ye btäräbe Jesukwe nieba krörö
nunye:

Olo ketete ti kukweiye munkwe.
Lebadura nitre bariseokwe amne nitre
saduseokwe, ye ngäniene munkwe ja ngibia
kuin, nieba kwe nunye.

7 Angwane nun ja töitikaka Jesube kä
rababa blite krörö:

¡Nun ñan ki ban ngwena abtä Jesuta blite
kore! nun rababa niere jae kwärikwäri.

8 Nun rababa blite kore, ye gaba Jesukwe.
Abtä nieba kwe mda nunye:

¿Ye ñobtä munta tödeke ñakare dikaro
tibti, kä nibi ban ñakare niere dikaro kore
ye? 9 Ban kunrike be te tikwe ni brare brare
aibe mili krärike jire bukaba angwane, ban
oto rabateba abko ükakröbata kutia kobe,
ye munkwe tuaba ja okwä jenbti. ¿Akwa
ti di tärä mun bukakrä ñan nükani gare
munye amne töre ñakare munye arato ya
ño ye? 10 ¿Erere arato, ban kun kükü be te
tikwe ni brare brare aibe buri mili kräbkä
jire amne ban oto nebete abko ürükrö kutia
kobe, ye nebe töre ñakare munye arato ya
ño ye? 11 ¿Ban ñakare nieta munkwe, ñan
yebtä tita blite abko ñan nü gare munye
ya? Lebadura nitre bariseokwe btä ni-
tre saduseokwe abko ngäniene munkwe ja
ngibiadre kuin tikwe nini munye, akwa
ñan tita blite lebadura bante yebtä, nieba
Jesukwe nunye.

12 Angwane batibe ñan Jesu näma blite
lebadura bante btä, akwa kukwe diri näma
nitre bariseokwe amne nitre saduseokwe,
ye abko Jesu näma bä mike lebadura kwrere
abko ngäniene nunkwe ja ngibiadre kuin
abko Jesu näma niere nun ja töitikaka
benye abko rükaba gare nunye.

Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe, niebare
Pedrokwe
(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

13 Yebti Jesu rikaba nebe juta Cesarea
Filipote käntita nun ja töitikaka benbe
angwane, nieba krörö kwe nunye:

¿Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne abko nire nieta
tibtä ni mda mdakwe? nieba kwe nunye.

14 Angwane nunkwe nieba mda ie:

Ma abko Juan Bautista nükaninta nire
nieta ni ruärekwe amne ni mda abko käta
ma Elías nükaninta niere mabtä. Ni mda

abko ma ni Ngöbö kukwei niekä Jeremías
nükaninta nire ara niere, akwa ni mda abko
tä niere Ngöbö kukwei niekä kirakira mda
mda abko nükaninta nire nieta kwe mabtä,
nunkwe nieba Jesuye.
15 Angwane Jesukwe nieba mda nunye:
¿Mun abko käta ti nire niere tibtä? nieba
kwe nunye.
16 Angwane jötrö Simón Pedro käkwe
nieba Jesuye:
Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara
amne ma abko Ngöbö nire Odei abko nunta
niere, nieba kwe Jesuye.
17 Angwane Jesukwe nieba mda Pedroye:
Simón, Jonás ngobo, kä raba nuäre mabtä
amne Ngöbökwe ja di biani mae, ñobtä
ñan angwane makwe kukwe nini tie, ye
abko ñan ni kä nebtä köböire namani gare
mae, akwa ti Rün tä kä käinbti ara jire
käkwe mikani gare mae amne makwe nini
tie. 18 Mdakäre abko, ti bike Pedro niere
mae amne jä yebti nitre gätäkä ti käbti
käkwe tödekadi amne rikadi niren kwati
amne gata di kri krübäte ye abko käkwe ñan
nitre gätäkä ti käbti ye ganaindre jire chi.
19 Erere arato, Ngöbö kä käinbti tä gobrane,
ye känti ni kwati rabadi nüke, abkokäre
tikwe llabe biandi mae jukwe tikadre niara-
tre ngwiankäre nebe kä ye känti Ngöböta
gobrane. Makwe dre dre mäkädrete kä
nebtä, ye abko rabadira mäkäninte käne kä
käinbti Ngöbökwe amne, makwe dre dre
tikadrete kä nebtä abko rabadira tikaninte
käne kä käinbti sete Ngöbökwe. Abko kore
se, nieba Jesukwe Simón Pedroye.
20 Yebtä nun ja töitikaka Jesube, ie nieba
krörö kwe:
Ti abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara tä
nete, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda
mdaye, nieba kwe nunye.

Jesu müre ketadi, niebare käne kwe
(Marcos 8.31–9.1; Lucas 9.22-27)

21 Ye ngwane mentokwäre nun ja töi-
titikaka Jesube, ie Jesu rikaba niere krörö: Ti
rikadre Jerusalén, akwa ni näin nebe sete
angwane, nitre unbre ji dokwäte btä nitre
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien
amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre ye käkwe ti mikadi ja tare nike
kri krübäte, käkwe ti müre ketadi, akwa
köbömäkäre angwane, ti rükadita nire,
nieba Jesukwe nunye.
22 Abtä Pedro käkwe Jesu ngwianba kaibe
mentokwäre, bti rikaba mätrare krörö btä:
¡Ti Dänkien, Ngöbö se okwäbti kukwe
kore ñan rakadrekä jire chi mabtä näre!
nieba kwe Jesuye.
23 Akwa Jesu rikwitateba, käkwe Pedro
tuaba ja käne, bti nieba mda kwe ie:
¡Satana, nän mento tibtä nete! Tikwe ja
mikadre ngite Ngöbö rüere, abkokäre ma
kite ñäke kore tie ñan ñan. Kukwe mden
tä nebe tuen dbe Ngöböye, ye kwrere tuen
ñakare mae amne, ni kä nebtä ie jändrän
tuen dbe abko erere tä tuen mae, aisete
makwe ñan ñäkä kore tie, nieba Jesukwe.
24 Yebti nun ja töitikaka Jesube, ie Je-
sukwe nieba mda:
Nire nire tö ja töi mikai kwatibe nänkrä
tibe, ni ye abko tö dre dreye jakrä abko raba
käikwitekä jabti amne köbö kwatirekwatire
ja kwata raba ruentari tare ñakare ie nü-
nakäre tikrä abko jata ti jiebti, 25 ñobtä ñan
angwane nire nire tö ja kwata ngibiai jen
jakrä abko krütadi kärekäre, erere rabadi
kärekäre Ngöbö okwä bäre mento akwa,
nire nire krütadi ti dokwäre abko rabadi
dianintari nünakäre kärekäre Ngöböbe.
26 Ye abko, ni rabadre jändrän jökrä bkäne
kabre kä nebtä, akwa ni krütadre angwane
nikwe ñan nünandre mda Ngöböbe, ne
ütiäre abko dre rükadre nie. Erere arato,
nikwe nünandre kärekäre Ngöböbe, ye
abko ni ñan raba kökö jire chi jakrä, ñobtä
ñan angwane jändrän ñakare jire abko ni
rabadre bien Ngöböye nüna kärekäre ben
ye ütiäre. 27 Akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo
ne jatadita Ngöbö di kri bä nuärebti amne
ti jatadita angeletre tikwe ben, ye ngwane
abko ni itire itire käkwe dre dre nuenbare,
ye erere tikwe kukwe ükadite kräke, käkwe
ütiä biandi ietre.
28 Akwa mun tä nete ne ruäre ngämi
krüte, känenkri ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne
jatadita gobrane, ye abko munkwe tuadi
ja okwä jenbti abko ti tö nibi niei metre
munye. Abko kore se, nieba Jesukwe nun
ja töitikaka benye.

17

Jesu bä nikwitani
(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

1 Yebti kä rikaba köbö ti ta mda angwane,
Jesukwe Pedro, Santiago amne Santiago

etba Juan aibe ngwianba jabe abko ben rikaba ngitio bäri mente käin yebti. [2] Niaratre
nämanena ngitio yebti käin angwane, batibe Jesu bä nikwitani bä jene niaratre okwäbti, aisete ñänä trä dirare ye kwrere
Jesu ngwäre bä namani amne, dän Jesubtä abko trä namani ngwen bürere kä trä dirare kwrere. [3] Ye btäräbe Moisés btä Elías
namani gökökä yete blite Jesube, btä okwä namani. [4] Angwane Pedro käkwe niebare
Jesuye:

Ti Dänkien, nunta nete abko käi nibi nuäre tibtä, aisete ma tö ne ngwane nunkwe ju mikadi kiakia komä munkrä: kwati makrä, kwati Moisékrä amne kwati Elíakrä, niebare Pedrokwe.

[5] Pedro nämane blite kore Jesube, ye btäräbe müta trä ngwen jatani jüben niaratrebti angwane, müta yete abko ni kukwei jarabare krörö ietre:

Ni ne abko ti Odei tare kri tikwe. Niara käi nuäre krübäte tibtä, aisete niara kukwei nua munkwe abko ni kukwei namani kore mütate.

[6] Ni kukwei namani kore mütate, ye jarabare nitre ja töitikaka Jesube yeye angwane, kä jürä namani krübäte btätre, abtä nikaninbe ngitiekä ngwärere temen. [7] Ye btäräbe Jesukwe krötabare ken, käkwe nuaninbtä, bti niebare kwe ietre:

Näin krö. Mun ñan rekwetaka, niebare kwe ietre.

[8] Ye btäräbe niaratre käkwe nikrabareta angwane, ni mda ñakare amne Jesu aibe nämane kaibe, btä okwä namani. [9] Yebti Jesu nikaninta niaratrebe ngitiobtä motokwäre angwane, Jesukwe niebare ietre:

Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne ngämi krüte, bti nüketa nire, ye känenkri kukwe turi munkwe ngitiobti käin sete, ye munkwe ñan nie jire chi ni mda mdaye. Abko kore se, niebare kwe ietre.

[10] Abtä nitre nimä ja töitikaka ben ye käkwe niebare mda ie:

¿Ma krütadi bti rükadita nire mata niere ne ngwane, ñobtä abko Elías rükadre Ni Dianinkä Ngöbökwe käne kukwe ükatekäre biare kräke abko Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre käta niere? niebare kwetre Jesuye.

[11] Amne Jesukwe niebare mda ietre:

Elías rükadre käne ye abra era bkänä. Erere arato, niara rükadre, käkwe jändrän jökrä ükadrete kuin metre, ye abra era bkänä. [12] Akwa Elías abko nükanina, akwa Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre, ie niara ñan nükani gare, aisete tö namani dre dre nuein btä, erere nuenbare kwetre amne mrä müre ketani kwetre. Ye kwrere arato ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne käkwe ja tare nikadi kri niaratre kisete arato abko ti tö nibi niei munye. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka ben yeye.

[13] Angwane Jesu nämane blite Juan Bautistabtä abko nükani gare ietre.

Jesukwe üai käme juanintari ngäbäkrebtä (Marcos 9.14-32; Lucas 9.37-45)

[14] Yebti nitre näma kwati ngitiobtä ngüsrüri, ye känti Jesu rikabata angwane, ni iti käkwe krötaba ken amne rikababe ngitiekä ngukudokwäbti temen ngwärekri, käkwe nieba krörö ie:

[15] Ti Dänkien, ngäbäkre tikwe noko ngwen ruentari tare jae tikrä, ñobtä ñan angwane tä nikrenkä krübäte temen tikän abko kisete tä ja tare nike kri. Erere arato, tä kite nikrenkä temen angwane, tä niken mate ñukwäte, ere angwane abko tä niken temen ñöte tikän [16] abko nitre ja töitikaka mabe, ie ti nü ngwena, akwa ñan di nibi mikakäreta kuinta, aisete miketa kuin tikrä abko tita ribere mae, nieba kwe Jesuye.

[17] Abtä Jesukwe nieba mda:

¡Aingwaree, ti moto iko munbtä! Mun ye ño abko moto kämekäme dikaro abti munta tödeke ñakare dikaro Ngöböbti ye. ¿Ti rabadi kä nuäi mda munbe amarebti ye? nieba kwe.

Ye btäräbe Jesukwe nieba mda:

Ngäbäkre ye ngwen tie, nieba kwe.

[18] Ye erere bkänä, ngäbäkre järükaba Jesu känti angwane, Jesukwe ngrateba üai kämenbti, käkwe üai käme ye juantariba ngäbäkre yebtä amne ngäbäkre ye rababata kuinta batibe.

[19] Yebti nun ja töitikaka Jesube käkwe nieba kaibe ie:

¿Ñobtä üai käme ñan niki mento nunye ngäbäkre sebtä ruen? nunkwe nieba.

[20] Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Munta tödeke ñakare bkänä Ngöböbti, ye mden kisete üai käme ñan niki mento munye. Ye munkwe tödekadre chi mostasa nurai chi ye näre, akwa munkwe tödekadre era metre Ngöböbti, ye ngwane mun rabadre niere ngitio nokoye: Ja denkä mento yete, bti ma rika kä mdabti, munkwe

niedre ie, ye erere ngitio noko rikadre
mento amne jändrän ñan rabadre jire
tare nuendre munkrä, ye abko ti tö niei
metre kore munye. [21] [Akwa üai käme ne
kwrere juantarikrä mento abko blitadre
Ngöböbe amne ja bäindre Ngöbökrä käne
aibe köböire munkwe juandretari mento.]
Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.*
[22] Yebti nun näma dikekä gwaire Jesube
kä Galilea käntita temen mda angwane
niarakwe nieba nunye:
Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise
ni mdaye [23] amne niaratre käkwe ti müre
ketadi, akwa köbömäkäre angwane ti rüka-
dita nire, nieba Jesukwe nunye.
Jesukwe kukwe nieba kore nunye, yebtä
abko nun moto rababa ulire jökrä.

Ju blitakrä Ngöböbe ye ütiä biandre

[24] Abti Jesu amne nun ja töitikaka ben
rababata juta Capernaúmte angwane, nitre
ngwian käräkä ju blitakrä Ngöböbe kräke,
ye rikaba nebe Pedro känti, käkwe nieba
krörö ie:
¿Dirikä makwe ye tärä ju blitakrä
Ngöböbe ye ütiä bien arato ya? nieba kwe.
[25] Angwane Pedro käkwe nieba mda ie:
¡Jänri, tärä ütiä bien yeri! nieba kwe.
Yebti Pedro rikaba nebeta gwi angwane,
Jesu ara jire käkwe ñäkäba käne ie, käkwe
nieba:
Simón, kukwe nebtä mata töbike ño abko
ti tö nibi ngwiaintari mae abko krörö: ¿Jrei
krikri kä nebtä ye abko käta ja ütiä biamna
nireye? ¿Ngäbäkre jen kwrere käkwe ja ütiä
biandre ie nieta kwe ya? o ¿Ni mda mda
abko käkwe ja ütiä biandre nieta kwe? abko
niere tie Simón, nieba Jesukwe Pedroye.
[26] Angwane Pedrokwe nieba mda Jesuye:
Ni mda mda abko käkwe ja ütiä biandre
nieta kwe ne abko, nieba Pedrokwe.
Angwane Jesukwe nieba mda:
Ngäbäkre jreikwe abko käkwe ja ütiä
biandre ñakare kore ñan ñan. Ye mden
kisete, ju blitakrä ti Rün Ngöbökwe noko
tikwe ütiä biandre ñakare arato abko
rabadre dbe, ruen tie. [27] Akwa nikwe ñan ja
ütiä biandre angwane, ni mda mda rabadre
töbike blo ni btä abko ngäniene nän gwa
kite Ñö Okwä Kri Galilea sete. Makwe
kötu kita ñöte angwane, gwa mden raba
käne kötubtä, ye makwe dian jate. Gwa ye
abko kadate ngwian tädi abko kwandi mae,
aisete ngwian tädi täte ma amne ti ütiä
biankrä. Ngwian yebti ma rika ja ütiä bien
amne makwe ti ütiä bian arato. Abko kore
se, nieba kwe Pedroye.

18

Nire bäri ütiäte niebare Jesukwe
(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48; 17.1-2)

[1] Abti kä ye ngwane nun ja töitikaka Je-
sube käkwe krötaba ken mda, bti nunkwe
nieba ie:
¿Ngöböta gobrane nunbti, ne ngätäite
nire abko bäri ütiäte ruen? nunkwe nieba
Jesuye.
[2] Angwane Jesukwe ngäbäkre chi käräba
iti, bti mikaba täkänintbe nun ngätäite kwe,
[3] käkwe nieba krörö:
Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Ngäbäkre kiakia tä ja mike
bobre, ne kwrere munkwe ñan ja mikadre
bobre Ngöböbtä ne ngwane, Ngöbökwe ñan
gobrandre jire chi munbti. [4] Ne aisete, ni
bti Ngöböta gobrane, ye ngätäite nire nire
käta ja mike bobre Ngöböbtä abko tä ja mike
bobre ngäbäkre chi ne kwrere, ye abko bäri
ütiäte.
[5] Ye abko, nire nire käta ni ja mikaka
bobre Ngöböbtä ngäbäkre chi ne kwrere ye
kaen ngäbti ti käbti, ye ngwane ti ne ara jire
kata ngäbti kwe. [6] Akwa nire nire käta ja
mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre ne kwrere,
ye nirekwe ngwiandreta ti käikwitekä jabti,
känti rabadre kukwe nuene bäri käme mda,
ni ye abko Ngöbökwe mikadi ja tare nike
krübäte. Mden kisete, ni ye ngämi ni
tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti,
känenkri jäkwata kri nura ukwakrä ye
mäkädre ngärä, bti kitadre mrente nguse
känti müre reketadre abko rabadre bäri
kuin kräke. Ye kwrere ni ye ñan rabadre ni
tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti.
[7] Ni kä nebtä, kräke kukwe tärä keta
kabre käta ni nuente ja käne abko nita
ja mike ngite, ye abko käme nikrä bkänä,
akwa ye abko tä käre. Akwa nire nire
köböite ni mda mda tä ja mike ngite Ngöbö
rüere, ¡ni ye abko bobre jakän! ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe niara mikadi ja

* 17:21 Versículo ne abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä, akwa jatani Marcos 9.29 yekri.

ngie nuen krübäte ni mda mda ye dok-
wäre. [8] Ne aisete ma kise ya o ma ngoto
ya, köböite makwe ja mika ngite Ngöbö
rüere ne ngwane, makwe tikaka ta jae, bti
makwe kitaka mobe ja okwä bäre mento
abko bäri rabadre kuin, ñobtä ñan angwane
makwe nünandre deme kise kwäräbe amne
ngoto kwäräbe rikakäre nüne Ngöböbe kä
käinbti abko bäri kuin angwane, ñan ma
kise krobu amne ma ngoto krobu ben ngöi
jökrä Ngöbökwe ma kitadre ñukwä jutra
ngitiekä kärekäre te. [9] Erere arato, ma okwä
köböite ma raba ja mike ngite Ngöbö rüere,
ne ngwane makwe ja okwä ye diante kwati
mento, bti makwe kitaka mobe arato, ñobtä
ñan angwane ma okwä kwatibe ben ma
rikadre nüne kärekäre Ngöböbe, ye abko
rabadre bäri kuin makrä amne, ñan ma
okwä kubu ben ngöi ma kitadre kärekäre
ñukwä jutrate kä ja tare nikakrä känti. Ye
mdenbtä tita kukwe bä mike kore mae,
nieba Jesukwe nunye.

[10] Mdakäre abko, ti bike kukwe era erere
niere krörö munye: Nitre tödekaka tibti tä
ja mike bobre Ngöböbtä, ye abko ngäbäkre
kiakia kwrere, se munkwe ñan bätä ng-
wian btä tikän, ñobtä ñan angwane käre
angeletre niaratrekwe tä ti Rün ngwärekri
kä käinbti.

Obeja nianinte, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Lucas 15.3-7)

[11] Mdakäre abko, ti Ni Kä Nebtä Ngobo
jatani ni nianinte ye diantarikäre. [12] Yebtä
abko ti bike kukwe bä mike krörö munye: Ni
iti kwe obeja tädre gre ketarike, akwa obeja
krati rikadre ngwarbe kwäräkwärä kän, ye
ngwane obeja rabadre gre ketabkä bti krä
jätäbti krä ökän (99), ¿ye ñan mikadre
kwe ja ngibiare kaibe ngitiobti, bti rikadre
obeja nianinte krati ye känentari ya? Jänri,
rikadre obeja nianinte ye känentari. [13] Abti
obeja ye kwandretari ie angwane, obeja
kratibe ye abko bäri käi rabadre nuäre btä
obeja gre ketabkä bti krä jätäbti krä ökän
yebti ta abko ti tö nibi niei metre. [14] Ye
kwrere arato, mun Rün tä kä käinbti sete
abko ñan tö nitre tödekaka tibti tä ja mike
bobre Ngöböbtä ngäbäkre kiakia kwrere se
tuai nente jire iti jakän. Abko kore se, nieba
Jesukwe.

Ja mräkä tödekaka Jesubti töi diandre ño
(Lucas 17.3)

[15] Yebti Jesukwe nieba mda:

Ma mräkä mden erere käkwe ja mika
ngite ma rüere angwane, ma rika käkwe
blita kaibe ben amne ja mikani ngite ño
ma rüere kwe, ye makwe mika gare ie.
Yebti ja ngite niedre kwe mae amne kukwe
ükadrete kwe mabe, ne ngwane mun nibi-
rate kuin jabtä. [16] Akwa ñan tö raba ma kuk-
wei nuai amne ñan tö raba kukwe ükaite
mabe ne ngwane, makwe ni mda känä iti,
nibu ja mukore abko ben ma rika bliteta
ma mräkä yebe. Abti makwe blitadi ño
ben, ye abko rabadi gare metre ni nibuye,
ni nimäye. [17] Akwa ma näin ni mda mda
ngwena jabe, ye okwäbti ma mräkä ñan
tö raba kukwe ükaite janknu mabe ne ng-
wane, nitre gätäkä ti käbti tä ja ükekrö
ye ie makwe mika gare gätäte; akwa nitre
gätäkä ye käkwe blitadre ma mräkä yebe,
akwa ñan tö rabadre kukwe ükaite janknu
mabe ne ngwane, ni tödekaka ngöbö ng-
warbebti, kwrere jire raba tuen munye
amne ni ngututu jändrän ütiä käräkä gob-
ran romanobokrä ye kwrere jire raba mun
okwäte arato.

[18] Ye abko, ti bike kukwe era erere
niere munye abko krörö: Munkwe dre dre
mäkädite kä nebtä, ye abko rabadi mäkän-
inte kä käinbti Ngöbökwe amne munkwe
dre dre tikadrete kä nebtä abko rabadi
tikaninte Ngöbökwe kä käinbti sete. [19] Ye
kwrere arato, ti bike kukwe era erere
niere munye abko krörö: Mun nibu käkwe
kukwe ükadrete jabe kwärikwäri kä nebtä
käkwe ja töi mikadre gwaire, bti mun
tö rabadre dreye, ye abko munkwe kärä-
dre Ngöböye, käkwe blitadre ben amne ti
Rün kä käinbti sete käkwe biandi munye,
[20] ñobtä ñan angwane ni tädre nibu ya o
nimä ja ükaninkrö gätäre ti käbti ye abko
ti tädi siba ketetibe bentre. Abko kore se,
nieba Jesukwe.

Kukwe blo diandre jabti ta kwärikwäri

[21] Angwane Pedro rikaba, käkwe kukwe
ngwiantariba Jesuye, käkwe nieba:

Ti Dänkien, ¿ti mräkä iti käkwe kukwe
nuendre blo ti rüere, se abko tikwe diandre
bäbe bti ta ruen? ¿Tikwe diandre bä kükü
bti ta ya? nieba kwe Jesuye.

[22] Abtä Jesukwe nieba mda Pedroye:

Ñan makwe diandre bä kükübe bti ta
abko ti bike niere mae, akwa makwe dian-
dre gre ketamä bti bä jätäbti bä kükü (77)
bti ta. [23] Ne aisete ni bti Ngöböta gobrane,
ngätäite kukweta nakenkä krörö abko ti
bike bä mike: Bati jrei nämane iti abko
nikani rürümon ütiä ükete sribikä kwekwe
ben. [24] Nikani rürümon ütiä ükete krörö, ye
btäräbe sribikä iti kwe abko bti rürümon
ütiä nämane millone kabre krübäte abko
jänükani jrei ye känti. [25] Akwa sribikä ye
abko ie ngwian ñan namani jire chi ja ütiä
biankrä jrei yeye. Abtä jrei ye käkwe sribikä
ye rürümoimna meri kwe amne ngäbriänkä
kwekwe amne jändrän kwekwe erere ben
ngöi rürümoimna jreikwe rürümon ütiäre.
Amne sribikä ye abko rabadre ni klabore
ni mdakrä kore, jreikwe sribi ütiä diandre
rürümon ütiäre abkokäre. [26] Akwa sribikä
ye nikani mate ngukudokwäbti temen jrei
ye ngwärekri, kä namani ribere kisere
krörö jrei yeye: Makwe ti ngibia bätäre
abko ti tö nibi ribei mae amne rürümon
ütiä tibti ye tikwe ütiä biandita jökrä mae,
niebare kwe jreiye. [27] Angwane sribikä ye
namani ruentari tare jrei yeye, käkwe rürü-
mon ütiä kabre ye diani jökrä bti ta, käkwe
tikaninte.

[28] Yebti sribikä ye nikaninta angwane,
sribi muko kwe abko bti rürümon ütiä nä-
mane chi kwe abko ben namani ngätäi.
Angwane sribikä ye nikani betekä, käkwe
sribi muko kwe ye kani roro mkäbti, nikani
roro mkä kekete se kwrere, kä namani
niere: ¡Rürümon ütiä mabti, ye makwe
ütiä bianta jökrä tie! namani niere ie.
[29] Akwa sribikä ye nikani mate ngukudok-
wäbti temen sribi muko ye ngwärekri, kä
namani ribere kisere krörö ie: Makwe ti
ngibia bätäre abko ti tö nibi ribei mae
amne rürümon ütiä tibti ye tikwe ütiä bian-
dita jökrä mae, niebare kwe sribi mukoye.
[30] Akwa sribikä ye ñan tö namani sribi
muko kwe ye ngwen ruentari tare jae,
käkwe kitani ngite kä teri, bti rürümon
ütiä ye biandreta jökrä kwe angwane batibe
tikadreteta, abkokäre kitani ngite kwe.

[31] Sribikä käkwe nuenbare kore, ye abko
matani tare sribikä mda mdabtä. Abtä
sribikä käkwe dre nuenbare ye abko sribikä
mda mda ye nikani, käkwe niebareta jökrä
jreiye. [32] Abtä jrei ye käkwe sribikä ye
kärämna mda. Nükani jrei känti angwane,
niebare kwe ie: ¡Ma moto käme! Rürümon
ütiä kabre krübäte mabti abko tikwe dian-
dre mabti ta abko ma rababa ribere kisere
tie, erere tikwe nuenba makrä. [33] Tikwe
ma ngwianba ruentari tare jae, käkwe rürü-
mon ütiä kabre diani mabti ta, ye kwrere
makwe sribi muko makwe ye ngwiandre
ruentari tare jae arato bä amarebti makwe
kitani ngite rürümon ütiä chi dokwäre se,
niebare jreikwe ie. [34] Yebti jrei moto namani
romon krübäte sribikä ye kräke, käkwe ki-
tani ngite. Ye känti ngö tikadrekä krübäte
mikakäre ja ngie nuen abti rürümon ütiä
biandreta jökrä kwe jreiye amne batibe
rabadre tikaninte abkokäre abko nakaninkä
kore.

[35] Ye kwrere arato, mun mräkä mden
mden käkwe kukwe nuendre blo mun
rüere, akwa munkwe ñan diandre bti ta
ja moto kuinbti, ye ngwane ti Rün tä kä
käinbti se käkwe ñan mun ngite niara rüere
diandrekä jire chi munbtä arato. Abko kore
se, nieba Jesukwe.

19

Meri tuadremetre ya, ñakare ya
(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

[1] Jesu näma Galilea yete, käkwe blitaba
ünän jökrä kore, bti kä mikakaba kwe kä
ye känti, bti rikaba nebe kä Judeate, Ñö
Jordánbtä kä driri. [2] Angwane nitre rikaba
kwati Jesube amne Jesukwe ni bren bren
mikabata kuinta kä ye känti.

[3] Ye ngwane abko nitre bariseo rükaba
ruäre Jesu känti abko tö rababa Jesu nuaite
ja käne, käkwe nieba krörö ie:

¿Kukwe mden erere nuendre merikwe
angwane, rabadre tuen käme nie, yebtä
nikwe meri nikwe tuadremetre ye abko dbe
abko Ngöbö Kukwei tä niere ya? nieba
kwetre Jesuye.

[4] Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ngöbö Kukwei käta dre niere kukwe
yebtä abko btä mun tärä ñäke, aisete gare
kuin munye ruen tie abko krörö: Kena
dekä Ngöbökwe kä dätebare angwane, "ni
brare btä ni merire dätebare kwe," abko ie
niebare krörö:

[5] Ne aisete ni brare käkwe ja mikadre
gure angwane, rikadre nüne je-
nena rünbtä amne meyebtä mento
merire kwebe.

Angwane ni nibu ye abko rabadi ni itibe
kwrere, *Génesis 2.24*
abko niebare Ngöbökwe ietre. [6] Ye kwrere
ni nibu ye ñan rabadi ni nibu kwrere mda,
akwa rabadi ni itibe kwrere. Ye mden
kisete, Ngöbökwe ni mikani ni itibe kwrere,
ye ni ñan rabadre denkä jire chi jene jene
mentokwäre, aisete ni brare käkwe ñan
meri tuadremetre, niebare kwe.

[7] Abtä nitre bariseo käkwe nieba mda
Jesuye:

Mata niere kore, ¿se ñobtä abko meri
tuadremetre angwane, tärä biandre ie bti
juandretari abko Moisékwe köböi biani
nunye arato? nieba kwetre ie.

[8] Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Mun dokwäkä ribi ribi Ngöbökrä, ye
mdenbtä abko munkwe meri tuadreme-
tre abko Moisékwe köböi biani munye ye.
Akwa kena Ngöbökwe ñan kukwe mikan-
intbe kore, [9] aisete ti bike niere krörö
munye: Meri ja mike ngite ñakare brare
mda mdabe, akwa brare kwe käkwe tu-
adremetre, bti ja mikadre gure meri mdabe
kwe, ye ngwane ni brare ye tä ja mike ngite
meri yebe meri käne kwe rüere. Abko kore
se, nieba Jesukwe nitre bariseoye.

[10] Angwane nun ja töitikaka Jesube käkwe
nieba ie:

Meri nikwe abko rabadre ni mdabe aibe
dokwäre ni rabadre tuemetre amne kukwe
mda mda dokwäre ñakare ne ngwane,
nikwe ñan ja mikadre gure jirekäbe abko
bäri kuin ñan ñan, nunkwe nieba Jesuye.

[11] Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Munkwe kukwe nini, ye abko era bkänä,
akwa ni kwati ñan raba kaen ngäbti
mikakäre täte, aisete nire nire ie Ngöbökwe
ja di biandre kukwe ye mikakäre täte aibe tä
kaen ngäbti. [12] Ne aisete kukwe tärä kabre
btä ni brare brare kwati ñan tä ja mike gure
abko krörö: Ni ruäre tä därere kise tökare
biare, abtä ñan tä ja mike gure amne tä
nebe kaibe kärekäre. Akwa ni ruäre abko ni
mdara jire käta dätere kaibe, abtä tä nebe
kise tökare amne ñan töta nebe ja gurebtä,
aisete tä nebe nüne kaibe; akwa ni ruäre
abko ñan tä ja mike gure jirekäbe nünakäre
Ngöbö gobranka kä käinbti ye kräke, aisete
nire nire tö raba kukwe ne kaen ngäbti
nünakäre kore Ngöbökrä, ye käkwe ka
ngäbti. Abko kore se, nieba Jesukwe nun
ja töitikaka benye.

Jesukwe ja di biani ngäbäkre kiakiaye
(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

[13] Yebti ngäbäkre järikaba ruäre nebe Jesu
känti abko Jesukwe kise mikadre bti, käkwe
blitadre Ngöböbe kräke, akwa nun ja töi-
tikaka Jesube rababa ñäke nitre ngäbäkre
ngwianka yeye. [14] Abtä Jesukwe nieba
nunye:

Ngäbäkre ye tuemetre kite tie. Munkwe
ñan ji öta käne, ñobtä ñan angwane nire
nire käta ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre
ne kwrerekwrere, ni yebti abko Ngöböta
gobrane, aisete munkwe ñan ji öta käne,
nieba Jesukwe.

[15] Yebti Jesukwe kise mikaba ünän jökrä
ngäbäkrebti, ja di biankäre ietre, bti kä
mikakaba kwe.

Ni bati jändrän bkänkä kabre käkwe
blitabare Jesube
(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

[16] Yebti ni rikaba iti nebe Jesu känti,
käkwe nieba krörö ie:

Dirikä, ¿sribi mden bäri kuin nuendre
tikwe abko ütiäre ti rabadre nüne kärekäre
Ngöböbe? nieba kwe Jesuye.

[17] Angwane Jesukwe nieba mda ie:

¿Ye ñobtä abko sribi mden bäri kuin nu-
endre btä mata kukwe ngwentari tie ye? Ni
kuin abra tärä itibe abko Ngöbö ara, akwa
ma tö nünai kärekäre Ngöböbe ne ngwane,
kukwe biani nuendre nie Ngöbökwe, ye
makwe mika täte jökrä, nieba Jesukwe ie.

[18] Angwane ni bati ye käkwe nieba mda
Jesuye:

¿Kukwe mden mden mikadre täte tikwe?
nieba kwe ie.

Jesukwe nieba mda ie:

Makwe ñan ni mda kämika.
Ma gure, makwe ñan ja mika gure bati bati
ni mda mdabe.
Makwe ñan go.
Makwe ñan blita ngwarbe ni mda mda
rüere kitakäre ngite.
[19] Erere arato, ma rün amne ma meye mika
ütiäte jae.
Amne mata ja tarere au,
ye kwrere makwe ni mda mda tare
arato, *Exodo 20.12-16; Deuteronomio*
5.16-20; Levítico 19.18
nieba kwe ie.

[20] Angwane ni ye käkwe nieba mda Jesuye:

Makwe kukwe nini, ye erere tita mike
täte jökrä. ¿Se abko tikwe dre nuendre mda
se? nieba kwe ie.

[21] Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ma tö rabai metre Ngöbö ngwärekri ne ngwane, jändrän tä makwe ye erere nän rürümoine jökrä, bti makwe ngwian ye dräi ni bobre bobrebti angwane, ma rabadi jändrän ütiäte kri bkäne kabre kä käinbti sete. Makwe jändrän rürümoin ünän jökrä kore, bti ma jata ti jiebti. Abko kore se, nieba kwe ni bati yeye.

[22] Jesukwe nieba kore ie angwane, niara abko jändrän bkäne kabre krübäte, aisete moto rötateba jändrän kwekwe ye jiebti amne moto rababa ulire, ben rikabata.

[23] Yebti nun ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe nieba:

Ti bike kukwe era erere niere krörö munye: Ni jändrän bkänkä krikri ye käkwe ja mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwe gobrandre bti abko tare krübäte kräke, [24] aisete ti bike niereta mda bati munye: Aku okwä chi, yete ta kameo krikri ye ara rikadre nuäre, akwa nitre jändrän bkänkä kri ye käkwe ja mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwe gobrandre bti, ye abko bäri tare kräke, nieba Jesukwe nunye.

[25] Kukwe yebtä nun ja töitikaka Jesube ñan töi rababa krütare mda Jesu kukwei nuare. Abtä nunkwe nieba mda ie:

¿Ni jändrän bkäne kri ñan rabadre dianintari nini makwe, se nire abko rabadi dianintari amarebti se? nunkwe nieba ie.*

[26] Angwane Jesukwe nun tuaba ja käne, käkwe nieba mda nunye:

Mun kä nebtä ye kräke abko kukwe ye tare, akwa Ngöbö abko kräke jändrän ñakare tare jire chi, aisete niara aibe raba ni dentari, nieba Jesukwe.

[27] Abtä Pedro käkwe nieba mda Jesuye:

¿Nunkwe jändrän jökrä mikaninte, bti nunta näin ma jiebti, se abko Ngöbökwe dre biandi ütiäre nunye? nieba kwe.

[28] Angwane Jesukwe nieba mda:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Ngöbökwe jändrän jökrä ükadite btin kä mrä ngwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne rabadi täkänintbe kürä gobrankräbti kä nuärete, ye ngwane mun ja töitikaka tibe ye abko rabadi täkänintbe gwaire siba tibe kürä kwä jätäbti kubu yebti. Ye känti abko juta keta jätäbti ketebu nitre israelitakwe abko kräke munkwe kukwe ükadite siba tibe. [29] Amne nänbtä ti jiebti, nire nire käkwe ju mikaninte amne etbakantre amne ngwai mikaninte kwe, erere arato rün, meye amne ngäbriänkä kwekwe mikaninte kwe amne kä kwe erere mikaninte jökrä kwe nänbtä ti jiebti, nitre ye abko ie Ngöbökwe jändrän biandi gre ketarike rike bäri mda amne Ngöbökwe mikadi nüne kärekäre jabe arato. [30] Akwa ni kwati tuen bäri ütiäte ütiäte kä ne ngwane, ye abko rabadi ütiäte ñakare Ngöbö ngwärekri; akwa ni kwati tuen ngwarbe, ütiäte ñakare kä ne ngwane, ye abko rabadi bäri ütiäte Ngöbö ngwärekri. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.

20

Sribikä uba gräte, btä Jesukwe kukwe bä mikani

[1] Yebti Ngöbö abko ñan tä sribi ütiä bien ni kä nebtä kwrere abko Jesukwe bä mikaba mda, käkwe nieba krörö: Ngöböta gobrane ño ni kwe ngätäite abko ti bike bä mike ni kä bkänkä kwrere. Bati ni kä bkänkä nikani dekä ni känene sribikäre jakrä uba gräte. [2] Ye erere sribikä kwani ie angwane, sribi ütiä biandre nuäi köböiti, ye erere ükaninte kwe bentre, bti juani kwe sribire uba gräte.

[3] Yebti ñänä okwä krä ökän näre angwane, nikaninta jutate. Nikani nebeta yete angwane, ni mdara jire nämane nünaninkä ngwarbe kwani ie [4] angwane, niebare kwe ietre: Uba gräta tikwe sete, ye te mun nän sribire siba amne sribi ütiä bianta ño, ye näre tikwe ütiä biandi munye, niebare kwe ietre. Ye erere bkänä, nitre ye nikani sribire.

[5] Yebti ñänä ruäre näre angwane, kä bkänkä ye nikaninta jutate ni mda mda känene. Erere arato ñänä okwä krämä dere angwane, nikaninta amne nitre kwani ie yete, erere juani sribire kwe arato uba gräte. [6] Yebti ñänä okwä krärike näre dere angwane, kä bkänkä ye nikaninta jutate amne ni mda nämane ngwarbe abko kwani ie angwane, niebare kwe ietre: ¿Ñobtä

* 19:25 Jesu näire ni ngwian bkäne kri abko nämane ngwian bkäne, ñobtä ñan angwane Ngöbö nämane ja di bien ietre, aisete bäri Ngöbö kukwe muko, aisete rabadre dianintari käne, nitre israelita nämane nütüre Jesu näire. Ne aisete, nitre ja töitikaka Jesube abko ñan töi namani krütare Jesu kukweibtä.

munta sribire ñakare amarebti munta ngwarbe nete köböiti jire se? niebare kwe
ietre. 7 Angwane nitre ye käkwe niebare
mda kä bkänkäye: Sribi bkänkä nun känene
ñakare sribikäre jakrä, ¿se abko nunkwe
sribidre mdente? niebare kwetre ie.
Angwane kä bkänkä käkwe niebare ietre:
¡Mun nän sribire jötrö arato uba gräte tikrä
sete! niebare kwe ietre. Ye erere bkänä
nitre ye nikani sribire.

8 Yebti kä jatanina iko dere angwane, kä
bkänkä ye käkwe niebare nitre sribikä ye
dänkienye: Sribikätre ye kärere jökrä, bti
makwe sribi ütiä bian ietre. Akwa nitre
nü sribire bäri mrä, ye ara jire ie makwe
sribi ütiä bian käne. Abti nitre niki sribire
bäri käne ye abko ie makwe sribi ütiä bian
mrä, niebare kwe ie. 9 Ye erere bkänä, nitre
nükani sribire mrä ñänä okwä krärike dere,
ye ie sribi ütiä köböiti biani täte jökrä.

10 Yebti nitre nikani sribire bäri käne dekä
ye nikani sribi ütiä tuen jae angwane, sribi
ütiä biandi bäri kabre ietre namani nütüre,
akwa sribi ütiä biandre nuäi köböiti, ye
erere biani täte ietre. 11 Sribi ütiä dian-
ina kore kwetre angwane, nikani ñäke kä
bkänkä ye rüere, 12 kä namani niere: Nitre
nü mrä köre käkwe sribiniri ñänä okwä
kratibe, akwa nun abko käkwe sribiniri tare
ñänä ngirete ta nebebe kä dere. ¿Se ñobtä
abko munkwe sribi ütiä bini ja näre nunye
niaratrebe se? niebare kwetre. 13 Abtä kä
bkänkä ye käkwe niebare krörö sribikä iti
ie: Ja mräkä, ñan tita kukwe nuene blo ma
rüere ruen tie, ñobtä ñan angwane sribi
ütiä bianta nuäi köböiti, ye erere tikwe
biandi mae abko nikwe ürüte kore dekä,
ye tä töre mae ruen tie. 14 Ne aisete sribi
ütiä makwe, ye erere kaen ngäbti, bti ma
rikata ja gwiriete, ñobtä ñan angwane nitre
nü sribire mrä dere abko ie tikwe sribi
ütiä bini ja kwrere mabe, ye abko kukwe
tikwe, 15 ñobtä ñan angwane ngwian ye abko
tikwe, aisete ti tö rabadre dre dre nuein
bti, ye erere ti rabadre nuene ruen tie.
¿Akwa tita ja moto mike kuin sribikä mrä
se kräke, yebtä ma nibi mokrere ben ya ño
ye? niebare kwe abko nakaninkä kore. Ne
ngörä.

16 Ne aisete nire nire rabadre mrä, ye
abko rabadita käne amne nire nire tä käne
ye abko rabadi mrä, [ñobtä ñan angwane
Ngöböta ni kwati nübaire, akwa ni braibe
abko diankata jakrä kwe.] Abko kore se,
nieba Jesukwe.*

Jesu müre ketadi abko niebare bämäkäre kwe
(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

17 Yebti Jesu rikabara ji ngrabare
Jerusalén kukwäre angwane, nun ni jätäbti
nibu ja töitikaka ben, ye abko käräba kaibe
mento kwe, käkwe nieba nunye:

18 Mtare nita näin Jerusalén kukwäre.
Ni näin nebe Jerusalén, ye känti ti Ni
Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise nitre bli-
taka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienye
amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre yeye. Niaratre ye abko käkwe
ti kitadi ngise müre ketadre amne, 19 nitre
romanobo ñakare israelitare abko ie ti ki-
tadi ngise amne niaratre käkwe ti mikadi
yakrä kri jae amne ti kwata metadi krübäte
kwetre. Yebti ti müre ketadi krusobtä kwe-
tre, akwa köbömäkäre angwane, ti rükadita
nire. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Juan btä Santiago meye käkwe kukwe ribebare Jesuye
(Marcos 10.35-45)

20 Abti Zebedeo ngäbriänkä nibu Santi-
ago btä Juan abko ben meye jataba käkwe
krötaba Jesu ken angwane, rikaba ngitiekä
ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekri ja di
käräkäre ie. 21 Angwane Jesukwe nieba ie:

¿Ma tö nibi dreye amarebti ye? nieba
kwe ie.

Angwane Zebedeo ngäbriänkä ye meye
käkwe nieba krörö mda ie:

Ma raba gobrane angwane, makwe
ngäbäkre tikwe noko mika bäri ütiäte,
käkwe mika täkänintbe iti ja küde ruenkri
amne iti ja küde ngeberekri abko ti tö nibi
ribei mae, nieba kwe Jesuye.

22 Abtä Jesukwe nieba mda Zebedeo
ngobo nibu yeye:

¿Tikwe ja tare nikadi kri krübäte, ye
kwrere munta biare ja tare nike siba ya?
nieba kwe ietre.

Jänri, nieba kwetre ie.

23 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Munkwe ja tare nikadi kri ti kwrere
arato, akwa nire rabadre täkänintbe ti küde
ruenkri amne nire rabadre ti küde nge-
berekri, ye abko ñan tä ti kisete akwa tä ti

* 20:16 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

Rün kisete. Ye aisete, nire nire kräke kä ye
tä ükaninte ti Rünkwe abko erere ie biandi
kwe, aisete ti ñan raba bien munye, nieba
kwe ietre.
24 Jesu näma blite kore, ye nun ni jätä ja
töitikaka ben käkwe gaba angwane, Juan
btä Santiago ye kräke nun moto rababa
romon mda. 25 Abtä Jesukwe nun käräba,
käkwe nieba krörö nunye:
Nitre ñakare israelitare käta gobrane
angwane, tätre kukwe miketbe tare ni mda
mda mikakäre ja ngoto täni. Erere arato,
nitre ütiäte krikri ñakare israelitare abko ni
mda mdakwe mikadre ütiäte jae, abkokäre
tätre bike krikri, ye abko gare kuin munye.
26 Akwa mun ja töitikaka tibe, ye ngätäite
abko ñan rabadre bare jire chi kore, aisete
mun ngätäite abko kukwe rabadre bä jene
abko krörö: Nire nire tö rabai bäri ütiäte
kri mun ngätäite ye abko käkwe sribidre ni
bobre kwrere ni mda mdakrä 27 amne, nire
nire mun ngätäite tö rabai bäri käne jän-
drän jökräbtä, ni ye abko rabadre ni klabore
kwrere ni mda mdakrä, 28 ti Ni Kä Nebtä
Ngobo ne jatani kore ye kwrere, ñobtä
ñan angwane ñan ni mda mdakwe sribidre
tikrä, abkokäre ti jatani, akwa ti jatani
sribikäre ni mda mda kräke amne ti jatani
ja mike müre ketadre ni kwati kökatarikäre
Ngöbökrä. Abko kore se, nieba Jesukwe nun
ja töitikaka benye.

Ni nibu okwä kä drünente abko Jesukwe mikaninta kuin
(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

29 Yebti nun näma Jericó, bti nun rikaba
ta angwane, ni kwati rikaba siba Jesube.
30 Angwane ni okwä kä drünente näma nibu
täkänintbe jibtä. Jesu rikaba ta ji yebti
gaba kwetre angwane, rikaba ngwänenkä
kri krörö Jesu jiebti:
¡Jrei David tukwe mräkä, nun ngwen ru-
entari tare jae! rababa niere.
31 Angwane nitre nibu ye käkwe kada ke-
tadre, abkokäre nitre kwati rababa ngren
ngren bti, akwa niaratre abko rababa ngwä-
nenkä bäri krikri mda, kä rababa niere:
¡Nun Dänkien, ma abko jrei David tukwe
mräkä, nun ngwen ruentari tare jae!
rababa niere Jesu jiebti.
32 Abtä Jesu rababa nünaninkä, käkwe
nitre nibu okwä kä drünente ye käräba, ye
erere rükaba Jesu känti angwane, Jesukwe
nieba ietre:
¿Tikwe dre nuendre munkrä, ie mun tö
nibi? nieba Jesukwe ietre.
33 Angwane niaratre käkwe nieba mda ie:
Nun Dänkien, makwe kä mikadre tuen
nunye, ie nun tö nibi, nieba kwetre Jesuye.
34 Angwane nitre nibu ye rababa ruentari
tare Jesuye, käkwe kise mikaba okwäbtä. Ye
btäräbe kä rababa tuen kuin batibe ietre
angwane, rikaba siba Jesube.

21

Jesu nikani nebe Jerusalén
(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

1 Abti nun jatabara neme ja ken Jerusalén
angwane, nun rababa juta Betfagé känti
Ngitio Olibobtä. Ye känti Jesukwe nun ja
töitikaka ben juanba nibu, 2 käkwe nieba
krörö ietre:
Juta tuen känime ni ngware ta. Se
känti mun nän. Mun rabadi sete angwane,
buro möre tädi mäkäninte kwandi munye
angwane, buro ye abko ngäbäli tädi btä
kwandi munye. Buro möre ye tikate
munkwe, mun jata ngwena tie. 3 Akwa
nane nitre yete käkwe ñäkä munye dok-
wäre angwane, munkwe nie krörö ietre: Ni
Dänkien tö nibi ie, aisete nun bike niken
ngwena, akwa gwängwarbe juandita kwe
munkrä, nie kore, nieba Jesukwe nitre nibu
yeye.
Bti juani kwe. 4 Kukwe rababa bare
kore, kukwe niebare kira ni Ngöbö kukwei
niekäkwe rabadre bare abkokäre. Kukwe ye
tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:
5 Nitre nünanka juta Siónte, ye ie niere
krörö:
Jrei munkwe kitera nüke tuen sete. Tä
näin bobre buro ngäbälibti.
Buro tribe ngwianka abko ngäbälibti
tä näin ye, *Zacarías 9.9*
abko nämane tikani kore abko erere
rabadre bare, abkokäre Jesukwe nitre
juanba kore.
6 Ye erere bkänä, ni ja töitikaka Jesube
juanba nibu kwe, ye abko käkwe dre nu-
endre nieba kwe ietre, ye erere nuenba
kwetre, 7 kä rikaba buro möre ye ngwena
ngäbäli ben gwaire, käkwe dän jabtä ye
tikateba ötati, bti kitaba buro ngäbäli ye
tröbti kwetre ja täkräre Jesuye angwane,
Jesu rankwaba buro ngäbäli yebti. 8 Ye
ngwane abko nitre näma kwati krübäte

amne ni ruäre rababa dän jakwe metete
ji ngrabare temen dikakakrä Jesuye amne,
ni ruäre abko rababa kri küde tikekä, bti
rababa mike ji ngrabare temen dikakakrä
Jesu kakäre ngäbti jrei kwrere. [9] Angwane
nitre näma näin ruäre Jesu känenkri amne
ruäre Jesu jiebti, ye abko rababa ngrente ja
dibti, kä rababa niere krörö:

¡Hosana! ¡Jrei David tukwe mräkä, ma kite
ni Dänkien Ngöbö käbti!
Ma ye aibe raba mikani ütiäte.
¡Hosana! ¡Ari Ngöbö kri kä käinbti
käikitekä bäri krikri! *Salmos 118.26*

abko nitre ye rababa niere.

[10] Yebti Jesu rikaba nebe Jerusalén
angwane, jötrö kä rababa nokre jabtä jutate
yete amne ni kwati rababa niere krörö:

¿Nire nü amarebti se? rababa niere jae
kwärikwäri.

[11] Angwane nitre nämane yete käkwe
niebare ietre:

Ni Ngöbö kukwei niekä kädianta Jesu
abko nü nete. Niara abko Nazarebo kä
Galileate abko mden nü nete, niebare kwe-
tre.

Jesukwe nitre juanintari ju blitakrä Ngöböbe känti
(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

[12] Yebti ju blitakrä Ngöböbe, ye bäre Jesu
rikaba angwane, nitre näma jändrän rürü-
moine yete amne ruäre abko näma jän-
drän kökö abko Jesukwe juantariba jökrä
mento. Erere arato, nitre näma ngwian
kwite* ni mda mdakrä abko kän Jesukwe
mesa kwitakaba temen se kwrere amne ütü
rürümoinkä kwe ja täkrä nämane, ye abko
Jesukwe kwitakaba jökrä temen se kwrere
arato. [13] Yebti Jesukwe nieba nitre jändrän
rürümoinkä yeye:

Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:
Ju tikwe ne abra tä blitakrä tibe, *Isaías 56.7*
niebare Ngöbökwe, akwa mun abko tä ju ne
mike nitre gokä jue kwrere. Abko kore se,
nieba Jesukwe.

[14] Ye ngwane abko nitre okwä kä drü-
nente amne nitre näin nakwente nakwente
rababa nüke ju blitakrä Ngöböbe ye bäre
Jesu känti angwane, Jesu rababa miketa
kuinta jökrä. [15] Akwa sribi kri ñan tuabare
Jesu rababa nuene, ye abko nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre btä
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre
käkwe tuaba angwane, ju blitakrä Ngöböbe
ye käntita abko ngäbäkre rababa ngrente
krikri, kä rababa niere: ¡Hosana, jrei David
tukwe mräkä abko tä nete! Ari käikitekä
abko ngäbäkre rababa niere, ye kukwei
jaraba ietre angwane, moto rababa romon,
[16] käkwe nieba Jesuye:

¡Ngäbäkre tä ma käikitekä kore ye kuk-
wei ruen ñakare mae ya amarebti ye! nieba
kwetre Jesuye.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Jänri, kukwe ruen tie. ¿Akwa kukwe kore
btä Ngöbö Kukwei tä tikani, yebtä munta
ñäke ñakare ya amarebti ye? Ngöbö Kukwei
käta niere krörö:

Ngäbäkre kiakia käkwe kantadre mae amne
ngäbäkre kianbtä kianbtä arato
abko ma tö namani kukwei nuai,
Salmos 8.2

abko nieta kore, nieba Jesukwe.

[17] Yebti Jesukwe kä mikakaba nitre yebtä,
bti rikabata juta bäre mento angwane, rik-
aba nebe juta Betaniate, känti kibiaba kwe.

Jesukwe ñäkäbare higokrieye
(Marcos 11.12-14,20-26)

[18] Yebti dekä angwane, Jesu rikabata juta
Jerusalén kukwäre angwane mrö rababa
ie. [19] Angwane higokrie näma känime jibtä,
btä okwä rababa angwane, rikaba nebe
higokrie ye känti. Rababa higokrie ye känti
angwane, higo kä aibe kwanba btä ie, akwa
ngwä abko ñakare. Abtä Jesukwe nieba
krörö higokrie yeye:

¡Ma ñan ngwä rabata jire chi mda! nieba
kwe ie.

Jötrö higokrie ye bä grötakaba nötare.
[20] Kukwe rakakaba kore nun okwäbti, yebtä
abko nun ja töitikaka Jesube ñan töi rababa
krütare mda, käkwe nieba Jesuye:

¿Ñobtä makwe ñäri jirekäbe higokrie
seye amarebti jötrö ngwarbe bä ngrökä
nötare mda se? nunkwe nieba ie.

[21] Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Munkwe tödekadre kwat-
ibe Ngöböbti amne munkwe ñan ja töi
mikadre ngwarbe kwäräkwärä, ye ngwane
ñan kukwe nuni higokriebtä tikwe, ye
kwrere aibe rabadre bare munye, akwa

* 21:12 ngwian kwite. Ngwian kä mdabti kwita nämane ngwian ju blitakrä Ngöböbe yebe.

mun rabadre niere ngitio nokoye: Ja denkä
mento yete. Ma rika mrente, munkwe
niedre ie, ye erere rabadre bare munye.
22 Munkwe tödekadre kwatibe Ngöböbti,
käkwe blitadre ben angwane, dre dre
munkwe kärädre ie, ye rükadre mun kisete.
Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja töi-
tikaka benye.

Nire diebti Jesu nämane sribire abko ngwianintari ie
(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

23 Yebti ju blitakrä Ngöböbe ye bäre Jesu
rikabata mda. Jesu näma dirire yete
angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre amne nitre unbre ji
dokwäte ye jataba nüke Jesu känti, käkwe
nieba ie:

¿Nirekwe ma mikani sribi nuene kore
amne nire diebti mata kukwe nuene kore
nete? nieba kwetre ie.

24-25 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati arato
munye. ¿Nirekwe Juan Bautista juani ni
ngökö ñöte? ¿Ngöbökwe juani ya o ni
kä nebtäkwe mikani sribire ya? Ye niere
tie munkwe. Nirekwe juani, ye munkwe
niedi tie ne ngwane, nire diebti tita sribi ne
nuene abko tikwe niedi munye arato, nieba
kwe ietre.

Yebtä abko rikabata blite jabe kwärik-
wäri, kä rababa niere krörö: Ngöbökwe
juani, nikwe niedre ie angwane, niarakwe
niedre krörö mda: Ngöbökwe juani munta
niere, ¿se ñobtä abko munkwe ñan kukwei
mikani era jae? niedre kwe nie. 26 Akwa, ni
kä nebtäkwe mikani, ni ñan rabadre niere
jire chi ie, ñobtä ñan angwane Juan abko
ni Ngöbö kukwei niekä era metre, ye abko
ni jökrä käta mike era, aisete nitre ye abko
nita jürä ngwen, aisete Juan mikani sribi
ye nuene ni kä nebtäkwe abko ni ñan raba
niere jire chi, rababa niere jae kwärikwäri.

27 Abtä nieba krörö kwetre Jesuye:

Nirekwe Juan juani, ye gare ñakare
nunye, nieba kwetre.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Kore ne ngwane, nirekwe ja di biani tie
sribi ne nuenkäre abko tikwe ñan niedre
munye arato, nieba Jesukwe ietre.

Jesukwe kukwe bä mikani ngäbäkre nibubtä

28 Yebti Jesukwe nieba mda nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientreye
amne nitre unbre ji dokwäteye:

¿Kukwe ne raba tuen ño munye? Bati
ni nämane iti abko ngobo nibu kwe. Bati
nikani, käkwe niebare ngobo itiye: Ma rika
sribire mtare tirete tikrä uba gräte, nieba
kwe ie. 29 Akwa ngobo käkwe niebare ie: Ti
ñan tö nibi rikai sribire tirete, niebare kwe
rünye. Akwa yebti ja töi kwitaninta kwe
amne nikani sribire.

30 Yebti ngäbäkre ye rün nikani, käkwe
niebare kwrere ngobo mdaye angwane, ni
ye ngobo käkwe niebare ie: Jän, ti näin
sribire tirete makrä, niebare kwe rünye.
Akwa ñan nikani sribire abko nakaninkä
kore se. 31 Ye abko, ¿ngäbäkre nibu ne mden
käkwe rün kukwei mikani täte? nieba Je-
sukwe ietre.

Angwane niaratre käkwe nieba:

Ngäbäkre käne ye mden käkwe rün kuk-
wei mikani täte, nieba kwetre Jesuye.

Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Nitre jändrän ütiä käräkä
gobran romanobokrä abko tä nebe tuen
käme munye amne meri bti kä ngwarbe
ngwarbe abko tä nebe tuen käme munye
arato, akwa niaratre abko bti Ngöbö kä
käinbti rabadi gobrane bäri käne mun ye
ngwä, 32 ñobtä ñan angwane Juan Bautista
nükani ji kuin era metre Ngöbökwe mike
gare munye angwane, munkwe ñan niara
kukwei mikani era jae, akwa nitre jändrän
ütiä käräkä amne meri bti kä ngwarbe
ngwarbe abko käkwe niara kukwei mikani
era amne kani ngäbti kwetre, aisete niara-
tre abko ngäbäkre käne ye kwrere. Akwa
kukwe nuenbare Juankwe abko munkwe tu-
ani, akwa munkwe ñan Juan kukwei mikani
era jae, käkwe trö kwitani ñakare kukwe
kämeye, aisete mun ye abko ngäbäkre mda
ye kwrere. Abko kore se, nieba Jesukwe
ietre.

Nitre ji dokwäte, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

33 Ti bike kukwe mdara jire bä mike ne
kukwe nuen munkwe: Bati ni kä bkänkä
nämane iti, käkwe uba nurai nökani, bti ki
mikani kwe amne kä ükaninte biare uba ñöi
ngwäre kwe. Ju mikani nura ngibiabtikä
kräke kwe, bti biani kwe ni mda mdaye

sribikrä. Kä biani sribikrä kwe abko ütiäre uba döi biandreta ruäre ie. Yebti nikani kä mdabti. [34] Abti uba ngwä ötadre abko käi nükani angwane, sribikä käkwe uba biandreta ruäre kä bkänkäye ye abko kä bkänkä käkwe sribikä kwekwe juani tuenta jakrä. [35] Akwa sribikätre kä bkänkäkwe ye nikani nebe angwane, sribikätre ubabtä ye ie neketaninte, nikani sribikä iti mete ja ñäte kwäräkwärä se kwrere. Iti mda abko kämikani kwetre amne iti mda abko täkäni jäbti kwetre kämikakäre.

[36] Yebti kä bkänkä käkwe sribikätre juani bäri mda uba tuenta ruäre jakrä, akwa sribikätre ubabtä ye käkwe nuenbareta kwrere arato btätre. [37] Abtä mrä angwane, kä bkänkä ye käkwe odei jen kwe ara jire juani, kä namani töbike krörö: Ti odei ne aibe abko mikadi ütiäte sribikätrekwe, aisete ti bike juen, namani nütüre. [38] Ye erere bkänä juani kwe, akwa kä bkänkä ye odei nikani tuen sribikätre ubabtä yeye angwane, niebare kwetre jae kwärikwäri:

Ni se abko rabadi jändrän rünkwe bkäne jökrä, aisete ari kämike amne ni rabadi kä ne bkäne jökrä, niebare kwetre.

[39] Ye erere bkänä, kä bkänkä odei ye neketaninte ietre, nikani ngwena uba grä bäre mento, bti kämikani kwetre se kwrere.

[40] ¿Yebti kä bkänkä rikadre mda angwane, dre nuendre kwe sribikätre käme yebtä raba ruen munye? nieba Jesukwe.

[41] Angwane nitre yete ye käkwe nieba mda:

Kä bkänkä ye ie sribikä moto kämekäme ye rabadre ruentari tare ñakare, käkwe kämikadre jire jökrä. Abti sribikä mden mden käkwe nura ütiä biandre ie nura ngwä öta näire, ye ie tire ye biandre kwe mda, nieba kwetre.

[42] Bti Jesukwe ja bä mikaba jä kwrere amne, nitre dirikä krikri abko bä mikaba ju mikaka kwrere, käkwe nieba ietre:

Kukwe nebtä Ngöbö Kukwei tä tikani abko btä mun tärä ñäke ruen tie abko krörö:
Jä ütiäte kri ju mikakrä metre abko nitre ju
mikaka käkwe kitaninkä, akwa jä ye
abko ni Dänkien käkwe mikani bäri
ütiäte ju mikakrä metre.

Ye abko namani tuen bäri nuäre nie, *Salmos 118.22-23*
abko tä tikani kore. [43] Ne aisete ti bike niere krörö munye: Munkwe sribibare ñakare era metre, sribikätre käme ye kwrere, aisete Ngöbökwe ñan gobrandre munbti amne juta mda käkwe sribidre era metre Ngöbökrä, ye abko bti Ngöbö rabadi gobrane. [44] Angwane ni ütiäte kri jä kwrere tikwe nini, ye abko btä nire nire ritadrete amne rikadre temen jä yebti angwane, jä ye käkwe ni ye ötadibtä kiakia jökrä ngrabare. Erere arato, nire nire bti jä ye rikwitadrekä angwane, gütadikä mnüne jökrä jä ye täni arato. Abko kore se, nieba Jesukwe ietre.

[45] Jesukwe kukwe bä mikaba btä blitaba kwe ye abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre rüere amne nitre bariseo rüere näma blite gaba kwetre. [46] Angwane niaratre tö rababa Jesu kitai ngite kä teri, akwa Jesu abko Ngöbö kukwei niekä abko ni kwati näma mike era jae, abtä ni kwati ye jürä rababa btätre.

22

Ni ja mikaka gure, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Lucas 14.15-24)

[1] Yebti Jesu rikaba bliteta amne kukwe mda bä mikaba kwe, käkwe nieba krörö:

[2] Ngöbö kä käinbti käta gobrane ño nibti abko ti bike bä mike krörö: Bati jrei nämane iti abko ngobo jatani ja mike gure angwane, jrei ye käkwe mrö sribebare kri kä ngwiankäre nuäre jabtä. [3] Yebti nitre nübaibarera kwe kä ngwen nuäre jabtä ye abko sribikätre juani kärere kwe, akwa nitre nübaibare kwe ye ñan tö namani näin. [4] Abtä sribikä mdara jire juani jreikwe, käkwe niebare krörö ietre: Nitre nübaibare tikwe, ye ie munkwe nie krörö: Tikwe nbi kämikamna amne tikwe jändrän mda mda köteköte kämikamna kwetadre, aisete mrö nena biare jökrä amne nitre nübaibare tikwe ye jata kä ngwen nuäre jabtä tibe, munkwe nie ietre, niebare kwe sribikätre yeye.

[5] Ye erere sribikätre nikani, käkwe niebare, akwa nitre nübaibare jreikwe ye käkwe sribikätre ye kukwei mikani ngwarbe. Ni ruäre nikani jirekäbe tirete amne ni ruäre abko nikani jändrän mda mda nuene. [6] Akwa ni ruäre abko ie sribikätre jreikwe ye neketaninte, nikani mete kwäräkwärä se kwrere, bti mrä kämikani kwetre. [7] Abtä jrei ye moto namani romon krübäte. Abtä rükä kwekwe

ye juani kwe, käkwe nitre moto kämekäme
ye kämikani jökrä, bti juta ye kukwani jökrä
kwetre sribikätre kwe ye dokwäre.

8 Yebti jrei ye käkwe niebare sribikätre
mda mdaye: Ti ngobo tikwe bike ja mike
gure, kräke mrö nena biare jökrä kä ng-
wiankäre nuäre jabtä, akwa nitre nübaibare
tikwe abko rükadre kä ngwen nuäre jabtä,
akwa ti kukwei kitani temen kwetre, yebtä
abko moto käme bä mikani kwetre jabtä.
9 Mtare mun nän ji kri ngrabare sere amne
nire nire kwan ji ngrabare munye, ye erere
munkwe nübai jökrä kä ngwen nuäre jabtä
tibe nete, niebare jreikwe sribikäye. 10 Ye
erere bkänä, sribikätre ye nikani ji ngrabare
angwane, nire nire kwani ietre ji ngrabare,
ye erere ükaninkrö jökrä kwetre, ni moto
käme amne ni moto kuin, ni ño erere
jänikani jökrä kwetre angwane, ju kä ng-
wiankrä nuäre jabtä, ye te ni namani iti
jökrä.

11 Yebti nitre nübaibare kä ngwen nuäre
jabtä, ye namanina jökrä gwi angwane,
jrei nikani mike ñäräre. Jrei namani gwi
angwane, ni nämane iti yete abko dän
kitadre jabtä nänkrä kä ngwiankrä nuäre
jabtä ni ja mikaka gure känti, ye abko nä-
mane ñakare btä. 12 Abtä jrei ye käkwe
niebare ni yeye: Ja mräkä, dän kitadre jabtä
makwe abko ñakare mabtä, ye abko ma nü
ño gwi nete siba, niebare kwe ie. Angwane
ni ye rababa kwekbe jirekäbe. 13 Angwane
nitre mrö mikaka mesabtä mesabtä, ye ie
jreikwe niebare: Ni noko ngoto amne kise
mäkete, bti munkwe kitaka kä bäri iko te ju
bäre sere. Ye känti niara rabadi ja müaire
krikri be amne tu ngö rabadi cherere jabtä
ja tare nika kisete, 14 ñobtä ñan angwane
Ngöböta ni kwati nübaire, akwa ni braibe
abko diankata jakrä kwe. Abko kore se,
nieba Jesukwe.

Ja ütiä biandre gobranye ya, ñakare ya
(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

15 Yebti nitre bariseo käkwe gätäbare
angwane, tö namani Jesu tuai ja dokwä
mike kö okwäte, aisete Jesukwe ñäkädre blo
gobran romanobo rüere abtä kitadre ngise
kwetre, abkokäre ja töi mikani kwatibe
kwetre Jesu rüere, 16 käkwe nitre reketaka
jakri juani ruäre nitre reketaka Herodekri
ben gwaire niekäre krörö Jesuye:

Dirikä, mata kukwe era erere niere, ye
gare kuin nunye amne ji Ngöbökwe abko
dirita era metre arato makwe, ye gare
nunye arato. Erere arato, ni mda mda tä ño
niere ma rüere diribtä kore, ye abko ñakare
ütiäte makrä, ñobtä ñan angwane ñan mata
blite ni mda mda moto mikakäre nuäre,
ye garera nunye. 17 Ne aisete kukwe nebtä
makwe dre niedre abko nun tö nibi gai
abko krörö: ¿Emperador romanobo César
abko ie nunkwe ja ütiä biandre ye abko dbe
ya, ñakare ya niere nunye? nieba kwetre
Jesuye.

18 Nitre ye näma töbike blo Jesu rüere, ye
Jesukwe gaba btätre. Abtä nieba mda kwe
ietre:

Mun ngwarbe ja bä mike kuin tibtä nete.
¿Se ñobtä tikwe ja dokwä mikadre kö ok-
wäte au, abkokäre mun kite kukwe ngwen-
tari kore tie ye? 19 Ngwian bti munta ja
ütiä bien, ye mike tuadre tie, nieba Jesukwe
ietre.

Ye erere bkänä, ngwian denario bianba
kwetre Jesuye. 20 Angwane Jesukwe nieba
mda ietre:

¿Nire bä amne nire käta tikani ngwian
nebtä? nieba Jesukwe ietre.

21 Angwane niaratre käkwe nieba mda
Jesuye:

Emperador César bä amne käta btä,
nieba kwetre.

Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Jändrän emperadorekwe erere munkwe
bian emperadoreye amne jändrän
Ngöbökrä erere munkwe bian Ngöböye.
Abko kore se, nieba kwe ietre.

22 Jesukwe ñäkäba kore ietre, ye kukwei
nuaba kwetre angwane, ñan töi rababa
krütare Jesu kukweibtä, ñobtä ñan
angwane ja kitani ngite ñakare Ngöbö rüere
o César rüere aisete. Yebti niaratrekwe kä
mikakaba Jesubtä yete, rikabata jökrä.

Ni krütani rükadreta nire ya abko ngwian-
intari Jesuye
(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

23 Abti köbö ye arabe näire, nitre
saduseo rikaba ruäre ja tuakäre Jesube.
Nitre saduseo ye abko ni krütanikrütani
mikadreta nire Ngöbökwe abko ñan
nämane mike era, aisete jataba kukwe
ngwentari Jesuye, käkwe nieba ie:

[24] Dirikä, Moisékwe niebare krörö: Ni iti
tädre gure, akwa ngäbäkre ñakare kwe-
tre amne ni ye krütadre angwane, merire
rabadre kaibe, meri ye abko yäräkwe dian-
dre jae mda. Yebti ngäbäkre rabadre kwe-
tre angwane, ngäbäkre ye abko rabadre
niara etba krütani ngobo kwrere, niebare
Moisékwe. [25] Ye erere bati nun ngätäite nete
nitre ja etbarebe nämane ni kükü. Nitre
ye etba mubai käkwe ja mikani gure, akwa
ngäbäkre ngämi nebe kwetre angwane, ni
ye krütani, aisete merire namani kaibe ie,
ye abko namani etba siba kräke. [26] Ye erere
bkänä meri ye namani yärä mda yebe, akwa
brare krütani kän arato. Abtä meri ye
namani yärä mdabe, akwa brare krütan-
inta kän arato. Ye kwrere nikani nakenkä
janknu ja täritäri. Abti nitre ni kükü ye
krütani jökrä meri ye kisete. [27] Abti mrä
angwane, meri ye krütani arato. [28] Akwa ni
krütani rükadreta nire mata niere, aisete ni
brare ni kükü, ben meri ye namani jökrä,
abti niaratre ni kükü ye rükadreta nire
jökrä angwane, meri ye rabadi nire nän
mukore abko niere nunye, nieba kwetre
Jesuye.

[29] Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ngöbö Kukwei gare ñakare munye amne
Ngöbö di kri gare ñakare munye arato,
aisete munta töbike ngwarbe blo kore.
[30] Ni krütanikrütani rükadita nire angwane,
ni merire, brare käkwe ñan ja mikadre
gure, ñobtä ñan angwane niaratre abko
rabadi angele kä käinbti kwrere. [31] Mdakäre
abko, ni krütanikrütani rükadreta nire
abko Ngöbö ara jire käkwe niebare kira,
niara nämane blite Moisébe angwane.
Yebtä mun tärä ñäke ruen tie. Ngöbö
Kukwei käta niere krörö: [32] Ti abko Ngöbö
Abrahamkwe, Isaakwe amne Jacobokwe,
niebare Ngöbökwe Moiséye. Abraham,
Isaac amne Jacob krütanina abti Ngöbökwe
niebare kore Moiséye. Ngöbö abko ñan
ni ngwäkäre Ngöböi akwa Ngöbö abko ni
nire Ngöböi gare nie. Ye aisete Abraham,
Isaac amne Jacob tä nüne janknu Ngöbö
ngwärekri abko gare nie, nieba Jesukwe
nitre saduseoye.

[33] Jesukwe blitaba kore, ye nitre kwati
käkwe kukwe nuaba ünän jökrä angwane,
Jesukwe diriba ño, yebtä niaratre töi ñan
rababa krütare Jesu kukweibtä.

Kukwe mden bäri ütiäte mikadre täte
(Marcos 12.28-34)

[34] Jesukwe nitre saduseo kada ketaba
kwäräbe jökrä kore, ye abko nitre bariseo
käkwe gaba angwane, ja ükakröbata kwetre
Jesu känti mda. [35] Angwane ni bariseo abko
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikä
arato näma iti yete abko tö rababa Jesu
tuai ja dokwä mike kö okwäte, käkwe nieba
krörö ie:

[36] Dirikä, ¿Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye nuendre nie, ye mden abko bäri
ütiäte? nieba kwe Jesuye.

[37] Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Makwe ma Dänkien Ngöbö tare ja di ngöi
jökrä, ja üai ngöi jökrä amne ja töi ngöi
jökrä abko nieta kore, [38] aisete kukwe ye
abko bäri ütiäte amne tä bäri käne arato
kukwe jökrä mda mda ngätäite. [39] Akwa
kukwe tärä kwati mda abko bäsi kukwe
käne ye kwrere arato abko käta niere krörö:
Mata ja tarere au, ye kwrere makwe ni
mda mda tare arato abko nieta kore Ngöbö
Kukweibtä. [40] Munkwe kukwe ketebu ye
mikadre täte ne ngwane, kukwe mda mda
biani Ngöbökwe Moiséye nuendre nie, ye
munkwe mikadre täte jökrä. Erere arato,
kukwe biani Ngöbökwe nie ja kukwei niekä
niekä köböire, ye munkwe mikadre täte
jökrä arato. Abko kore se, nieba Jesukwe
nitre bariseoye.

¿Nirekri Ni Dianinkä Ngöbökwe däredre?
(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

[41] Yebti nitre bariseo näma ja ükaninkrö
Jesu känti yete angwane, [42] Jesukwe nieba
mda ietre:

¿Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre
nirekri nütüta munkwe? nieba Jesukwe
ietre.

Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre jrei
Davikri, nieba kwetre Jesu käre.

[43] Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre
Davikri munta niere, ¿ye ñobtä abko Ngöbö
Üai köböire Davikwe "ti Dänkien" niebare
Ni Dianinkä Ngöbökwe yebtä? Ni ngätäite
nete ni ñakare jire iti käta "ti dänkien"
niere ngäbäkre kweye, akwa David abko
käkwe niebare krörö:

[44] Ti Dänkien Ngöbö käkwe nieba ti
Dänkienye:
Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne
känti jakwe täke nete.

Ye känti ma raba abti tikwe ma rüe
mikadi jökrä ma ngoto täni, *Salmos 110.1*
niebare Davikwe Ni Dianinkä Ngöbökwe
yebtä. 45 David ara jire käkwe ja Dänkien
niebare Ni Dianinkä Ngöbökwebtä, ¿se
ñobtä abko Ni Dianinkä Ngöbökwe abko
jatadre Davikri nieta munkwe se, ñobtä ñan
angwane nita Dänkien niere ñakare jire ni
mräkä bäri mrä nikrä yeye? nieba Jesukwe
nitre bariseoye.
46 Angwane nitre bariseo ye ñan kukwe
gitiaba jire kwati mda Jesu käre, ñobtä ñan
angwane kukwe niedre ño ño ñan rababa
gare jire chi ietre aisete. Abti köbö ye
näire mentokwäre ni ñakare jire iti, ie ja
rababa nüke töre kukwe ngwentari Jesuye
ja gakäre ben.

23

Jesukwe nitre ja töitikaka ben mikani mokre
(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

1 Yebti nitre näma yete btä nitre ja töi-
tikaka Jesube, ie Jesukwe nieba mda:
2 Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre amne nitre bariseo abko tätre
dirire Moisés täte, aisete niaratre aibe
kukwei ütiäte abko niaratre tä niere jabtä.
3 Ne aisete nitre ye kukwei mika täte
munkwe amne dre nuemna kwetre, erere
munkwe nuen. Akwa niaratre tä nüne
ño, ye kwrere munkwe ñan nüna, ñobtä
ñan angwane niaratre tä kukwe niere
abko erere tätre nuene ñakare, akwa tätre
jändrän mda nuene.
4 Mdakäre abko, tribe kri doboko abko ni
ñan raba kaenkä, ye kwrere jire tätre kukwe
taretare ükete nuendre munye, bti tätre
kite ni mda mda kötärä. Abti niaratre ñan
töta nebe kise mikai jire chi tribe yebtä ni
mda mda die mikakäre. 5 Erere arato, niara-
tre tä jändrän nuene, ye abko ni mda mda
käkwe tuadre abko ie töta nebe abko krörö:
kaja chi te Ngöbö Kukwei tä tikani täräbtä
abko mikata ja okobtä amne küdebtä, akwa
niaratre abko kaja krikri be tätre mäkete
ja okobtä amne ja küdebtä tuadre ni mda
mdaye. Erere arato, kö kitani kabre dän
köräbäre abko tätre kite jabtä bikakäre bäri
deme. 6 Erere arato, niaratre nübaita bi-
etabtä angwane, ja täkrä ni ütiäte ütiäte
kräke, känti tö täkäi temen. Erere arato,
ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke sinagogate,
känti töta nebe rabai täkänintbe amne ja
täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, känti tätre nebe
täkänintbe. 7 Mdakäre abko, ni ütiäte krikri,
ie köbö ngwiandretari, ye kwrere ni jökrä
käkwe köbö ngwiandretari käne ietre kä
jändrän rürümoinkrä ye käntita temen, ie
töta nebe. Erere arato, ni mda mdakwe
kädiandre dirikä abko ie töta nebe.
8 Akwa dirikä niedre munye mun
mräkäkwe ye abko munkwe ñan ribe jae,
ñobtä ñan angwane Dirikä itibe tä munkwe
abko Ngöbö ara amne mun abko ja etbare
jökrä. 9 Mdakäre abko, Ngöbö mun Rün itibe
abko tä kä käinbti sete, aisete ni mda mda
kä nebtä abko mun rün munkwe ñan nie
ietre mikakäre täte Ngöbö kwrere. 10 Erere
arato, mun abko ni mda mda jie ngwianka
niedre munye abko munkwe ñan ribe jae,
ñobtä ñan angwane mun Jie Ngwianka
era metre abko tärä munkwe. Mun Jie
Ngwianka ye abko Ni Dianinkä Ngöbökwe.
11 Mdakäre abko, nire nire tö rabai bäri
ütiäte mun ngätäite, ni ye abko käkwe ja
mika sribikä ni mda mdakrä, 12 ñobtä ñan
angwane nire nire tö ja mikai kri au, ni ye
abko Ngöbökwe mikadi bobre ja ngwärekri,
akwa nire nire käkwe ja mikadre bobre,
ye abko Ngöbökwe mikadi ütiäte kri ja
ngwärekri.
13 ¡Aingwaree! Mun Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikätre amne mun
bariseo käta ja bä mike kuin. Mun ye abko
bobre jakän, ñobtä ñan angwane Ngöbö
rükadre gobrane ni jökräbti, ye ngäniene
munta jukwe dike jite, Ngöbö ñan rabadre
gobrane btitre abkokäre. Ngöböta gobrane
nibti, ye känti mun ñan tö rikai amne
ni mda mda tö rikai abko mun ñan tä
tuemetre niken arato, aisete mun bobre
jakän. 14 [¡Aingwaree! Ngöbö bike mun
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikä
amne mun bariseo mike ja ngie nuen kri,
ñobtä ñan angwane munta ja bä mike kuin
abko krörö: Meri kän brare krütani abko
kän munta ju denkä, abti munta nebe bike
kuinkuin, käta nebe blite raire Ngöböbe ni
jökrä ngwärekri, akwa munta kukwe nuene
kore, akwa yebtä Ngöbökwe mun mikadi
ja ngie nuen kri.]* 15 ¡Aingwaree! Ngöbö

* 23:14 Versículo 14 abko ñan tä tikani manuscrito kuinkuinbtä. Tä tikani Marcos 12.40 abko tikani nete.

bike mun Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikä amne mun bariseo mike ja ngie nuen
kri, ñobtä ñan angwane munta ja bä mike
kuin abko krörö: Munta niken kä mdabti
amne munta niken mrenbti kä mda mda
känti ni mda mda känene töi kwitakäre
jakri. Ye erere tärä nebe nekete munkri
angwane, kukwe dirita munkwe ietre abko
erere tätre nuene. Abtä mun köböite tätre
ja mike ngite bäri krübäte mun ngwä.

16 ¡Aingwaree! Mun okwäta kä drü-
nente käta ni mda mda jie ngwena. Mun
ye abko bobre jakän, ñobtä ñan angwane
munta niere krörö angwane munta ni mda
mda mike ja mike ngite Ngöbö rüere: Ju
blitakrä Ngöböbe se käbti nire käkwe ja
kukwei biandre abti kitadre temen kwe,
ye ngwane rabadre ngite ñakare Ngöböye,
munta niere. Akwa ju blitakrä Ngöböbe
känti, orota mikani, oro ye käbti ja kuk-
wei biandre abti ja kukwei kitadre temen
kwe, ye ngwane rabadre ngite Ngöböye
abko munta niere angwane, munta dirire
blo. 17 ¡Mun ngwarbe töi ñakare amne mun
abko ni okwä kä drünente kwrere, aisete
Ngöbö Kukwei gare ñakare metre munye,
käta kukwe niere kore! ¿Dre bäri ütiäte?
¿Oro tä mikani ju blitakrä Ngöböbe känti
ya o ju blitakrä Ngöböbe ara jire köböire
oro tä nebe deme Ngöbö ngwärekri ya? Ju
blitakrä Ngöböbe abko bäri ütiäte, akwa
ütiäte ñakare munta niere.

18 Erere arato, ñukwä grä jändrän
kukwakrä Ngöböye, ye käbti nire käkwe
ja kukwe biandre abti ja kukwei kitadre
temen kwe, ye ngwane ñan rabadre ngite
Ngöböye, munta niere. Akwa jändrän
kukwata ñukwä gräbti ye ara jire käbti
nirekwe ja kukwei biandre abti ja kukwei
kitadre temen kwe, ye ngwane rabadre
ngite Ngöböye munta niere. 19 ¡Kä iko mun
okwäte Kukwe Ngöbökwebti ñan ñan! ¿Dre
bäri ütiäte? ¿Jändrän biandre Ngöböye
kukwadre abko bäri ütiäte ya o ñukwä grä
köböire jändrän bianta Ngöböye abko tä
nebe deme Ngöbö ngwärekri abko bäri
ütiäte ya? Ñukwä grä abko bäri ütiäte.
20 Ne aisete nire nire käta ja kukwei bien
ñukwä grä käbti, ye abko ñan ñukwä grä
aibe käbti tä ja kukwei bien, akwa jändrän
jökrä tä mikani ñukwä gräbti ye käbti tä ja
kukwei bien. 21 Erere arato, nire nire käta
ja kukwei bien ju blitakrä Ngöböbe käbti,
ye abko ñan ju ye aibe käbti tä ja kukwei
bien, akwa Ngöbö ara jire tä nüne ju yete
abko käbti tä ja kukwei bien arato. 22 Amne
nire nire käta ja kukwei bien kä käinbti se
käbti, ye abko kürä gobrankrä Ngöbökwe
bti Ngöböta täkänintbe kä käinbti, aisete
Ngöbö ara jire käbti tä ja kukwei bien arato,
nieba Jesukwe.

23 Yebti Jesukwe nieba mda:

¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikä amne mun
bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan
angwane munta ja bä mike kuin abko
krörö: Kri mu ütiäte ñakare kädianta
menta, anís amne comino abko munta
ükete keta jätä jätä, abti munta mike keteti
jenena Ngöbökrä. Akwa jändrän bäri ütiäte
kri nuendre abko Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye tä dirire abko munta nuene ñakare
abko krörö: Kukwe ükadrete era metre ni
mda mdakrä amne ni mda mda ngwiandre
ruentari tare jae, erere arato tödekadre
kwatibe Ngöböbti, ye abko munkwe nu-
endre jändrän kiakia nuenta munkwe ye
ben gwaire, akwa ye kwrere munta nuene
ñakare. 24 Ne aisete mun abko ni okwä kä
drünente kwrere. Ngöbö tö dreye gare
ñakare metre munye, akwa munta ja mike
Ngöbö kukwei dirikätre, käta ni mda mda
jie ngwena blo. Kä u kiakia jäkäteta deme
bätärekä dendente ta, ye kwrere jire kukwe
kiakia bäsi ütiäte ñakare bökän Ngöbö Kuk-
webtä, bti munta mokrere krübäte, akwa
kukwe bäri ütiäte nuendre tä tikani Ngöbö
Kukweibtä ye abko kameo krikri ñaka ngöi
jökrä, kwrere jire munta nuene kukwe
ütiäte krikribtä, aisete munta mike ütiäte
ñakare.

25 ¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikä amne mun
bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan
angwane munta ja bä mike kuin abko krörö:
Mun abko baso amne siä bätäteta btärita
aibe amne terita abko tä nebe dobrore
kwrere jire, aisete mun töita gobtä amne
jändrän ni mda mdakwe abko ie mun töta
nebe jökrä jakrä. 26 Mun bariseo, munta
ni okwä kä drünente kwrere, aisete ti
bike niere krörö munye: Baso amne blato
bätäteta kuin jökrä terita amne btärita tä
nebe merebe jökrä, ye kwrere jire munkwe
ja töi ara jire mika kuin merebe amne mun

ngrabare rabadi kuin merebe jökrä Ngöbö
ngwärekri arato.
27 ¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikä amne mun
bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan
angwane munta ja bä mike kuin abko krörö:
Ni doboi mikata abko känti kä ükateta abti
jükata bäta nebe ngwen bürere bäne, akwa
ni krütani aibe kroko tä nguse amne jän-
drän kämekäme rä kure dbe ñakare Ngöbö
ngwärekri tä nguse, ye kwrere jire munta
nebe. 28 Ye abko, mun abko kä ükateta kuin
rökabti amne jükata tä nebe bäne btärita
kwrere jire abko krörö: Munta ja bä mike
ni moto kuin kwrere ni mda mda okwäte,
akwa mun moto amne töi abko te jändrän
kämekäme tä munkwe, aisete munta bike
deme amne kukwe jökrä käme btä mun
töita, aisete mun röka jükani ye kwrere.
29 ¡Aingwaree! Ngöbö bike mun Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikä amne mun
bariseo mike ja ngie nuen kri, ñobtä ñan
angwane munta ja bä mike kuin abko krörö:
Nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira abko
kräke munta kä ükete kuin rökabti niara-
tre mikakäre ütiäte jae. Erere arato, ni
ruäre käkwe nünabare metre Ngöbö ng-
wärekri abko doboibti munta kä ükete bä
nuäre nuäre, 30 bti munta niere krörö: Ni
mräkä kirakira käkwe nitre Ngöbö kukwei
niekä kämikani, ye ngwane ni tädre nüne
akräke nikwe ñan kämikadre jire chi gwaire
bentre, munta niere jabtä. 31 Munta blite
kore, yebtä mun mräkä kirakira käkwe ni-
tre Ngöbö kukwei niekä kämikani, ye arabe
mräkäkri mun jatani abko tä nüke gare
munye ñan ñan. 32 Mun mräkä kirakira
käkwe kukwe mikanintbe ño mun käne ni-
tre Ngöbö kukwei niekä rüere, ye kwrere
munkwe mika nebe bare täte jökrä tibtä
arato.
33 ¡Mun abko tbi bökän krübäte ye kwrere
jire! Ne aisete Ngöbökwe mun mikadi ja
ngie nuen kä ja tare nikakrä känti. Yebtä
munkwe ñan kwäräbedre jire chi. 34 Ne
aisete nitre Ngöbö kukwei niekä amne ni-
tre töbtä töbtä amne nitre Ngöbö kukwei
dirikä ye abko tikwe juandi Ngöbö Kuk-
wei niekäre munye nete, akwa munkwe
müre ketadi amne munkwe metadi kru-
sobtä ruäre. Ruäre abko sinagoga kän-
tikänti munkwe kwata metadi amne ruäre
rikadi ngitie amne jiebti mun näin kisere
juta kwatirekwatire te niaratre mikakäre ja
tare nike. 35 Ne aisete nitre nünanka metre
Ngöbö ngwärekri abko kämikanina mun
mräkä kirakirakwe, ye dokwäre Ngöbökwe
mun mikadi ja ngie nuen kri krübäte. Abel
käkwe nünabare metre, ye näire men-
tokwäre ni müre ketani nebe Berequías
ngobo Zacarías näire amne Zacarías abko
müre ketani munkwe ju blitakrä Ngöböbe
känti ñukwä grä amne kä deme te ruäre.
36 Nitre müre ketani kore, ye dokwäre abko
Ngöbökwe nitre nünanka kä ne ngwane
mikadi ja ngie nuen kri krübäte abko ti bike
niere metre munye.

Jesukwe nitre Jerusalénbo müaibare
(Lucas 13.34-35)

37 Ye btäräbe Jesukwe nitre Jerusalénbo
müaiba, käkwe nieba krörö:
¡Aingwaree, mun nünanka Jerusalén
nete! Käre munta nitre Ngöbö kukwei
niekä müre kete amne nitre juanta
Ngöbökwe ja kukwei ngwena abko müre
ketata jäbti. Ye abko, kwita ngäbäli kiakia
ngibiare ja ngike täni, ye kwrere käre ti
tö namani mun ngibiai, akwa mun ñan tö
namani ti tuai ja ngibiare. 38 Ye mden kisete,
ju munkwe nete ne rabadi tökare jökrä mun
täbtä nete abko tita niere munye, 39 ñobtä
ñan angwane mtare mentokwäre ti ngämi
kiteta, känenkri munkwe ñan ti tuadre jire
chi mda, yebti munkwe ti tuadi angwane
munkwe niedi krörö:
Ni kitera nüke ni Dänkien Ngöbö käbti
raba mikani ütiäte kri, munkwe niedi kore
ti ngäbti. Abko kore se, nieba Jesukwe.

24

Dre rakadikä kä mrä känenkri
(Marcos 13.1-23; Lucas 21.5-24; 17.22-24)

1 Yebti Jesu näma ju blitakrä Ngöböbe
bäre, rikabata akwa ngämi nikenta mente,
känenkri nun ja töitikaka ben käkwe
krötaba ken amne nun rababa näkwiteta
ja jiebti, kä rababa ju blitakrä Ngöböbe ye
driereta ie tuadre. 2 Ye erere bkänä Jesukwe
ju ye mikabata ñäräre, käkwe nieba krörö
nunye:
Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Ju kuin btä mun okwä nibi,
köböitira jire ju se juandi ngwarbe jire
jökrä, aisete jä ketani jabti jabti se juandi
jökrä temen abko ti tö nibi niei munye,
nieba Jesukwe nunye.

3 Yebti nun rikaba ta nakri Jesube nebe
Ngitio Olibobti, ye känti Jesu rababa täkän-
intbe angwane, nun ja töitikaka ben käkwe
krötaba ken, käkwe nieba kaibe ie:
¿Ngöbökwe kä ne juandi ngwarbe jökrä
makwe nini, ye abko rakadikä ñongwane?
Erere arato, ma jatadreta bobuta amne kä
ne rikai ta, ye abko bä mikadi ño nunye
abko makwe niedre nunye, ie nun tö nibi,
nunkwe nieba Jesuye.
4 Abtä Jesukwe nieba krörö nunye:
Bäri käne abko, nitre ni ngökaka, ye
ngäniene munkwe ja ngibia kuin, 5 ñobtä
ñan angwane ni jatadi kwati ti käbti
käkwe niedi krörö: Ti abko Ni Dianinkä
Ngöbökwe ara tä nete, niedi kwetre, ye
käkwe ni kwati ngökadi. 6 Mdakäre abko,
munkwe kukwe krörö gadi: Nitre tädi
rüre jabe kwärikwäri nete sete abko gadi
munkwe amne blita rabadi kabre rübtä,
akwa mun ñan rekwetaka, ñobtä ñan
angwane kukwe ye rakadikä kore abko
erere rabadi nakenkä. Akwa ye ngwane
kä mrä ngämi nüke abko raba gare munye,
7 ñobtä ñan angwane juta kwatirekwatire
rabadi rüre jabe kwärikwäri amne nitre
nünanka kä ketareketare te rabadi rüre
jabe kwärikwäri. Erere arato, ni kwati
rabadi mrö nike krübäte amne dobo rabadi
nakaenkä kä ketareketare temen kwäräk-
wärä arato. 8 Akwa ye ngwane abko ja tare
nika jatadi krire kena kä nebtä.
9 Ye ngwane mun abko mikadi ja tare
nike tödekabtä tibti amne mun ruäre abko
müre ketadi amne munta tödeke tibti, ye
dokwäre ni kwati nünanka kä ketareketare
temen mätä rabadi munbtä. 10 Erere arato,
kä ye ngwane ni kwati käta ja tödekaka
tibti niere abko käkwe trö kwitadita tie,
käkwe ti rükandite amne mätä rabadi jabtä
kwärikwäri, käkwe ja kitadi ngise ngwarbe
kwärikwäri. 11 Erere arato, ni kwati jatadi ja
bä mike ni Ngöbö kukwei niekä era metre
kwrere ye käkwe ni kwati ngökadi krübäte.
12 Ni kwati rabadi kukwe nuene kämekäme
krübäte, aisete bäsi ni jökrä ñan rabadi ja
tarere kwärikwäri mda. 13 Akwa nire nire
käkwe nünandrekä dite jabtä, käkwe ñan
ti rükandrete nebebe kä mrä, ni ye abko
rabadi dianintari Ngöbökwe. 14 Mdakäre
abko, Ngöbö kebera nüke gobrane nibti,
ye abko kukwe kuin abko tita niere, ne
abko rabadi diribare kä jökräbti temen
Ngöböta sribire ño ni ngätäite mikakäre
gare angwane, batibe kä mrä jatadi nüke.
15 Mdakäre abko, ni iti ngwarbe käme
käkwe jändrän deme Ngöbökwe mikadi ng-
warbe jae, ye mdenbtä abko ni Ngöbö kuk-
wei niekä kädian nämane Daniel käkwe
tärä tikani kira. Drebtä tita blite rüka
gare munye, ñobtä ñan angwane ni ye tädi
nünaninkä kä deme ju blitakrä Ngöböbe
ye känti, Daniel käkwe kukwe tikani ye
kwrere. 16 Angwane mun tädre Judeate
ye abko gitia mintokwäre 17 amne mun
mden mden tädre jubti käin* ye abko ñan
rika jändrän tuenta jire chi gwi jae amne
mun gitia jirekäbe. 18 Mun mden mden
tädre sribire tirete ye abko ñan rika dän
tuenta jire chi gwi jae, akwa mun gitia
gwängwarbe jirekäbe. 19 Akwa meri doboko
doboko amne meri kwe ngäbäkre kiakia
kianbtä, ye abko bobre jakän, ñobtä ñan
angwane niaratre ñan raba ngitie jötrö.
20 Akwa mun gitiadre ye abko ñan
rakadrekä kä ñüre näire abko munkwe ribe
Ngöböye, ñobtä ñan angwane tare näin
jötrö kä ñüre näire amne mun gitiadre
ñan rakadrekä köbö jadükakrä näire.†
21 Munkwe ribe kore Ngöböye, ñobtä ñan
angwane kä dätebare kena angwane ja tare
nika ñakare krübäte kore abko erere ja tare
nikadi kri krübäte kä ye ngwane. Yebti ñan
ja tare nikadreta mda ye kwrere. 22 Ye abko,
Ngöbökwe ñan köbö krötadre jötrö käne
ja tare nikakrä, ye ngwane ni ñan rabadre
dianintari jire iti, akwa ni dianinkä jakrä
Ngöbökwe abko Ngöböta tarere, aisete
köbö ja tare nikakrä krötadi jötrö kwe. 23 Ne
aisete, kä ye ngwane kukwe raba nakenkä
kore angwane, nane ni mdakwe niedre
krörö munye: ¡Ni Dianinkä Ngöbökwe abko
tä nete tuen! niedi kwe, o ¡Ni Dianinkä
Ngöbökwe tä sete tuen! niedre kwe, akwa
munkwe ñan kukwei mika era, 24 ñobtä ñan
angwane kä ye ngwane ni kwati jatadi ja
bä mike Ni Dianinkä Ngöbökwe kwrere
amne ni kwati jatadi ja bä mike ni Ngöbö

* 24:17 tädre jubti käin. Ju nitre israelitare abko kiare bti käin, aisete nuäre dikakrä bti ta. † 24:20 mun gitiadre ye abko ñan rakadrekä köbö jadükakrä näire. Nitre israelita ñan rikadre mente köbö jadükakräte abko ükaninte kwetre. Rikadre mente angwane, ja mikadre ngite kwe, aisete Jesukwe niebare kore nütüta.

kukwei niekä kwrere, käkwe sribi krikri
ñan tuabare nuendi kabre bätäkä ngwarbe
ni mda mda ngökakäre amne rabadre
ni dianinkä jen jakrä Ngöbökwe ara jire
ngökö, ne ngwane ngökadre kwetre, akwa
ñan rabadi ngökö. 25 Ne aisete kukwe ye
ngämi nakenkä, känenkri tita mun mike
mokre biare.
26 Ne aisete ni mdakwe nie krörö munye:
Ni Dianinkä Ngöbökwe abko tä kä kaibete
sete, nie kwe angwane, mun ñan rika tuen
känti. Erere arato, nie krörö munye: Ni
Dianinkä Ngöbökwe abko tä ja rükaninte
nete, nie kwe angwane, munkwe ñan kuk-
wei mika era, 27 ñobtä ñan angwane merata
trä ngitiekä ngwen käinta angwane, träta
jataen batibe nindrini amne kä driri, ye
kwrere arato, ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jata-
dita angwane, ni jökrä käkwe gadi batibe
jökrä. 28 Ye abko, ni ngwäkä tä mdente,
btä jüden rabadi ja ükekrö ngwäkä kwete
abko nita tuen, ye kwrere ti jatadita ni jökrä
käkwe gadi.

Jesukristo jatadita
(Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30,34-36; 21.25-33)

29 Ja tare nikadi kri nini tikwe, yebti
btäräbe ñänä se rötadite amne kä rabadi
iko jökrä. Erere arato, sö se ñan trä
rabadre mda amne muke käinta se abko
rabadi betekä timontimon amne jändrän
kä käinbti se abko rabadi grükekä arato.
30 Angwane ti, Ni Kä Nebtä Ngobo jatadita
abko bä mikadi kore kä käinbti sete abko ni
jökrä käkwe tuadi. Ye ngwane abko ni kä
jökräbti temen rabadi nekwetekä krübäte
ja jiebti, käkwe ja müaidi angwane, ti Ni
Kä Nebtä Ngobo abko jatadi tuen ja di kri
bä nuärebti mütabti abko ni jökrä käkwe
tuadi. 31 Angwane tikwe angeletre tikwe
juandi drü jüke krikri käkwe ni dianinkä jen
jakrä ükadikrö jökrä ketetibe. Ni dianinkä
jen jakrä nünanka nindrini, kä driri, sekri,
nekri abko ükadikrö jökrä kwe.

32 Mdakäre abko, higokrie btä kukweta
nakenkä ño, yebtä munkwe ja töitika abko
krörö: Higo küdeta niren mräre mda amne
käta nebe mräre btä arato angwane, kä töre
tärä kite nüke ja ken abko munta gaen,
33 ye kwrere arato kukwe nini tikwe ye jata
nakenkä jökrä mun okwäbti angwane, ti Ni
Kä Nebtä Ngobo nükerate ja ken jukwebtä
abko rabara gare munye. 34 Ti bike kukwe
era erere niere munye abko krörö: Nitre
nünanka kä nebtä ngämi krüte jökrä, ye kä-
nenkri kukwe nini tikwe ye erere rakadikä
jökrä.

35 Mdakäre abko, kä käinta se btä kä
temen ne abko Ngöbökwe gadikä jökrä,
angwane rikadi ta, akwa ti kukwei abko
rabadi kärekäre.

36 Akwa ti jatadreta köbö mdente amne
ñänä okwä nuäi, ye abko gare ñakare jire
chi ni mda mdaye, angele kä käinbti ie gare
ñakare amne Ngöbö Odei ie gare ñakare
arato, akwa Ngöbö ni Rün aibe ie tä gare
kaibe. 37 Mdakäre abko, kukwe nakaninkä
ño ño Noé näire angwane ni jökrä nä-
mane nüne jäme, ye kwrere arato ti Ni Kä
Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe
rakadikä abko krörö: 38 Kä ye ngwane abko
ñü ngämi näkäen temen, känenkri abti Noé
nikani rute, ye ngwane ni jökrä tö namani
nünai ño, erere nämane nüne, aisete nä-
mane mröre, dö ñaen amne nämane ja mike
gure. 39 Ne aisete nämane jäme, te batibe ñü
jatani jobe temen, käkwe ñö mikani niren
kri abko nikani nitre ye ngwena jökrä abko
müre neketani ñöte, ñobtä ñan angwane
niaratre kwani jäme ñüye, ye kwrere arato
ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita angwane,
kukwe rakadikä kore arato.

40 Ye abko ti bike bä mike krörö munye: Ti
jatadita ye ngwane ni tädi nibu sribire jäme
tirete abko btäräbe iti jänäin amne iti abko
mikadite. 41 Erere arato, meri tädi nibu trigo
ukwe jäme abko btäräbe iti jänäin amne iti
abko mikadite. 42 Ti mun Dänkien jatadita
ñongwane, ye abko gare ñakare munye,
aisete munkwe mokre jabti ti ngibiakäre
ngäbti.

43 Kukwe mdara jire rabadre gare munye
arato abko krörö: Ni gore rükadre kä ñong-
wane, ye rabadre gare ju bkänkäye akräke
ju bkänkä käkwe kraidre gwi angwane,
jändrän ñan goidre jire kän kwe. 44 Ni
gore rükadre ñongwane gare ñakare, ye
kwrere ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadre
ñakare jötrö mun tädi nütüre, aisete mun
tädi ngibiare ngäbti ñakare angwane, bat-
ibe rükadita, aisete munkwe mokre jabti ti
ngibiakäre ngäbti.

Sribikä kuin amne sribikä käme, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Lucas 12.41-48)

45 Kukwe ye abko ti bike bä mike krörö: Sribikä kuin bti bkänkä rabadre tödeke
amne sribikä töbtä ye abko bkänkä tä
mikete ju ngibiare jakrä amne sribikä ye
abko kä mrökrä erere käita nüke angwane,
mrö tärä nebe biare kwe ni gwi bukakrä,
sribikä kore yebtä abko ti bike niere krörö
munye: 46 Sribikä kisete bkänkä tä sribi
mike, bti bkänkä tä niken kä mdabti, bti
tä kite nüketa angwane tä kwen sribi ye
nuene täte bkänkäye, sribikä yebtä abko kä
rabadre nuäre, 47 ñobtä ñan angwane sribikä
kore abko sribikä kuin abko ie bkänkä
käkwe jändrän kwe mikadi gare jökrä ngibiadre jakrä abko ti tö nibi niei metre kore
munye.

48 Akwa sribikä moto käme ye abko
rabadre töbike krörö: Ti dänkien nikani
amne ñan rükadreta jötrö, rabadre nütüre,
49 kä rikadre sribikä mda mda ngö tikekä
amne nitre dröbaka dröbaka, ben rikadre ja
gete amne rikadre mröre, dö ñaen krübäte,
50 aisete tädre jäme, ñan tädre bkänkä ngibiare ngäbti amne kä nuäi angwane bkänkä
rükadreta, ye ñan tädre gare ie. Akwa
batibe bkänkä rükadita 51 angwane, bkänkä
ye käkwe mikadi ja tare nike krübäte amne
nitre ja bä mikaka kuin abko mikadre ja
ngie nuen, ye ben ketetibe ja tare nikadi
kwe. Angwane batibe sribikä ye rabadi ja
müaire amne tu ngö rabadi cherere jabtä ja
tare nika kisete. Munkwe ñan ti ngibiadre
ngäbti ne ngwane, kukwe rakadrekä kore
munbtä arato. Abko kore se, nieba Jesukwe.

25

Meri ni jätä gure ñakare

1 Mdakäre abko, kä ye ngwane ni
bti Ngöböta gobrane abko btä kukweta
nakenkä ni ja mikaka gure kwrere abkobtä
ti bike bä mike abko krörö: Bati ni iti
nikani ja mike gure angwane, meri bati
bati ni jätä* käkwe ja mikani juto niara
ngibiare ngäbti kä ngwiankäre nuäre jabtä
ben amne ñotra diani kisetekisete kwetre
abko ben nikani ni ja mikaka gure ye
ngäbti. 2 Akwa meri nirike abko töi ñakare
amne meri nirike mda abko töbtä, 3 aisete
meri töi ñakare ye abko nikani ñotra aibe
ngwena; 4 akwa meri nirike töbtä ye abko
nikani aseite ngwena biare boteate kekadre
ñotrate jae. 5 Abti meri ni jätä ye namani ni
ja mikaka gure ye ngibiare ngäbti, akwa ni
ye abko ñan namani nüke jötrö angwane,
meri ye ie köbö jatani abti mrä angwane
nikaninta kibien jökrä mda.

6 Yebti kä jatanina nüke ruäre deo
angwane, batibe ni kukwei jarabare
ngwänenkä krörö ietre:

¡Ni ja mikaka gure kitera nüke! ¡Mun
jakwe kaen ngäbti! ni kukwei jarabare kore
ietre.

7 Ye btäräbe meri bati bati ni jätä ye
naninkrö jötrö, kä nikani ñotra mike biare
nänkrä ni ja mikaka gure ye ngäbti. 8 Akwa
meri nirike töi ñakare ye käkwe niebare
meri nirike töbtä yeye:

Aseite kitera krüte ñotrate nunkän amne
ñotra nibi nötöte nunkän, aisete aseite
ngwianta munkwe ye munkwe bian ruäre
nunye, niebare kwetre.

9 Abtä meri nirike töbtä ye käkwe niebare
mda ietre:

Nunkwe ñan aseite biandre munye,
ñobtä ñan angwane nunkwe biandre
munye angwane, ñan rabadre täte ni jökrä
kräke, aisete aseite rürümointa ye känti
mun rikadre kökö jötrö jakrä abko rabadre
bäri kuin, niebare kwetre ietre.

10 Ye erere bkänä, meri nirike töi ñakare
ye nikani aseite kökö jae. Ye btäräbe ni
ja mikaka gure nükani angwane, meri
nirike töbtä abko nikani nebe gwi kä
ngwiankäre nuäre jabtä ni ja mikaka gure
yebe angwane, jukwe dikaninbe kwe.
11 Yebti meri nirike töi ñakare ye jatani nüke
mda, kä namani niere krörö jukwebtä:

Nun Dänkien, jukwe tike nunye, namani
niere.

12 Akwa ni ja mikaka gure ye käkwe
niebare mda ietre:

Era metre mun gare ñakare tie, aisete
tikwe ñan jukwe tikadre munye. Abko kore
se, niebare kwe ietre.

13 Ye abko, nane kukwe rakadrekä kore
munbtä, ye känenkri munkwe mokre
jabti, käkwe ti ngibia ngäbti, ñobtä ñan
angwane köbö mdente amne ñänä okwä

* 25:1 Meri bati bati ni jätä ne abko nämane meri ja mikaka gure kukwe muko abko nämane näin niara mukore.

nuäi angwane ti jatadita abko gare ñakare
munye aisete.

Ngwian ngibiaka kuin, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Lucas 19.11-27)

14 Mdakäre abko, kä ye ngwane ni
bti Ngöböta gobrane abkobtä kukweta
nakenkä krörö arato: Bati ni nämane
iti abko jatani niken mente kä mdabti.
Jatanina niken jibti, käkwe sribikä kwekwe
käräbare, bti ngwian biani ngibiadre kwe
jakrä ietre. 15 Akwa ni itire itire töi ño ño ye
erere btä ngwian biani kwe ietre, aisete ni
iti, ie ngwian biani mili krärike kwe amne
sribikä mda abko ie biani mili krobu kwe
amne sribikä mda abko ie biani mili krati
kwe, abti nikani.
16 Yebti sribikä ie ngwian biani mili
krärike, ye nikani sribire ngwian yebti,
aisete ngwian mili krärike yebti ngwian
mda ganaibare mili krärike kwe. 17 Ye
kwrere arato, sribikä ie ngwian biani mili
krobu, ye nikaninbe sribire ngwian yebti
arato, aisete ngwian mili krobu, yebti
ngwian mda ganaibare mili krobu kwe.
18 Akwa sribikä ie ngwian biani mili krati, ye
abko nikani, käkwe ngwian bkänkäkwe ye
nökani jirekäbe dobote nguse.
19 Yebti kä nikanina raire ta angwane,
sribikä bkänkä nükaninta. Angwane ngwian biani kwe ngibiadre sribikäye, yebtä
nikani kukwe ükete bentre. 20 Angwane
sribikä ie ngwian biani mili krärike kwe ye
ara jire nükani käne, käkwe ngwian mili
krärike ye bianinta bkänkäye amne ngwian
mda biani mili krärike kwe arato, käkwe
niebare bkänkäye: Ti Dänkien, makwe ngwian bianba mili krärike tie, akwa ngwian
yebti abko tikwe ngwian mda ganaibare
mili krärike arato makrä abko tä nete ne,
niebare kwe bkänkäye.
21 Abtä sribikä bkänkä käkwe niebare mda
ie: Bäri kuin. Ma abko sribikä kuin amne
ma kuin tödekakrä. Ngwian braibe bti
makwe sribibare kuin tikrä, aisete tikwe
sribi bäri kri mikadi ma kisete mda, aisete
jakwe kä ngwen nuäre jabtä tibe, niebare
kwe ie.
22 Angwane sribikä ie ngwian biani mili
krobu kwe ye ara jire nükani mda, käkwe
ngwian mili krobu ye bianinta bkänkäye
amne ngwian mda biani mili krobu kwe
arato, käkwe niebare ie: Ti Dänkien, makwe
ngwian bianba mili krobu tie, akwa ngwian
yebti abko tikwe ngwian mda ganaibare
mili krobu arato makrä abko tä nete ne,
niebare kwe bkänkäye. 23 Abtä sribi bkänkä
käkwe niebare mda ie: Bäri kuin. Ma
abko sribikä kuin amne ma kuin tödekakrä.
Ngwian braibe, bti makwe sribibare kuin
tikrä, aisete tikwe sribi bäri kri mikadi ma
kisete mda, aisete jakwe kä ngwen nuäre
jabtä tibe, niebare kwe ie.
24 Akwa sribikä ie ngwian biani mili
krati bkänkäkwe, ye nükani mda angwane
niebare krörö kwe ie: Ti Dänkien, ma töta
nünai ni mda mda aibe diebti, ye gare kuin
tie, ñobtä ñan angwane ni mda mda tä nura
nökö amne ma abko tä ngwä ötö kabre kän
kä ütiäre, akwa ma abko nura nökö ñakare.
Erere ni mda mda tä nura metekä amne
mata ngwä ötö kabre kän kä ütiäre, akwa
ma abko nura metekä ñakare jakrä. 25 Ye
mdenbtä ma jürä rababa tibtä. Abtä tikwe
ngwian makwe ye nökaba jirekäbe dobote
nguse, akwa ngwian makwe erere tä jökrä
nete ne, niebare kwe bkänkäye.
26 Abtä bkänkä käkwe niebare romone
ie: Ma abko sribikä käme amne kä krene
mabtä. Tita nura nökö ñakare, akwa tita
ngwä ötö ni mda mdakän amne ti nura
metekä ñakare, känti tita ngwä ötö ni
mda mdakän gare kuin mae mata niere,
27 aisete ma rikadre käkwe ngwian tikwe
ye mikadre bankote tikrä, abti ti jatadre
nüketa angwane ngwian mda biandre tie
ngwian tikwe ye bärire mda näre abko
makwe ñan ngwian mikani bankote tikrä,
niebare kwe sribikä yeye.
28 Abti nitre nämane yete, ie sribi bkänkä
käkwe niebare: Ngwian mili krati tä ni
nokokwe, se denkä kän munkwe, bti sribikä
kwe ngwianta mili krä jätä, seye bian
munkwe, 29 ñobtä ñan angwane nire nire
kwe jändrän tärä kabre abko ie jändrän
biandi bäri mda amne rabadi jändrän bkäne
bäri kabre mda; akwa nire nire jändrän
bkäne chi ye abko kän jändrän chi ye
diandikä jökrä. 30 Ye mden kisete, sribikä
käme krene noko kitekä kä bäri iko te ju
bäre sere munkwe. Ye känti niara rabadi
ja müaire amne tu ngö rabadi cherere jabtä
ja tare nika kisete. Abko kore se, niebare
sribikä bkänkäkwe.

Kä mrä näire Jesukwe kukwe ükadite ni jökrä kräke

31 Mdakäre abko, ti Ni Kä Nebtä Ngobo
jatadita ja di kri bä nuärebti angwane, an-
geletre tikwetikwe rabadi jökrä bäre temen
angwane, kürä gobrankrä bti ti rabadi
täkänintbe kä bä nuärete. 32 Ye ngwane abko
nitre nünanka kä jökräbti temen rükadi
ja ükekrö ti ngwärekri angwane, ni obeja
ngibiaka käta obeja erere ükekrö jenena
amne kabra erere tä ükekrö jenena, ye
kwrere jire tikwe ni ükadikrö ketebu jene
jene. 33 Amne ni jen tikwe obeja kwrere
erere tikwe mikadi ja küde ruenkri amne
ni ñakare tikwe kabra kwrere abko tikwe
mikadi ja küde ngeberekri, ni obeja ngib-
iaka käta nuene obeja amne kabrabtä ye
kwrere.

34 Yebti nitre tädi jrei küde ruenkri, ye
ie jreikwe niedi krörö: Mun die mikani
ti Rünkwe ye erere jakwe jökrä nete.
Ngöbökwe kä dätebare kena angwane, kä ye
känti niarata gobrane ye abko niarakwe kä
ükaninte biare munkrä ne mun jakwe kaen
ngäbti, 35 ñobtä ñan angwane mrö rababa tie
angwane, munkwe ti bukaba; tomna rababa
tie angwane, munkwe tomna bianba tie;
ti näma dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä
ni menteni kwrere angwane, munkwe kä
bianba kibiakrä tie. 36 Erere arato, ti jatani
bütie ngitiete angwane, munkwe dän biani
tie; ti nämane nebe bren bren angwane,
mun nämane nebe basare tie amne ti kita
nämane ngite kä teri angwane, mun nä-
mane nebe ti tuenbti tuenbti, aisete mun
jakwe kä gobrankrä ne känti nünakäre tibe,
niedi Jreikwe nitre niara küde ruenkri yeye.

37 Angwane nitre nünanka metre ye
käkwe niedi krörö jrei yeye: Nun Dänkien,
¿ñongwane nunkwe ma tuani mröi amne
nunkwe ma bukani? ¿Erere arato,
ñongwane nunkwe ma tuani tomna mdei
nike amne nunkwe tomna biani ñadre mae?
38 ¿Mdakäre abko, ñongwane nunkwe ma
tuani dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni
menteni kwrere amne nunkwe kä biani
kibiakrä mae amne, ñongwane nunkwe
ma tuani ja bütie nike angwane, nunkwe
dän biani mae? 39 ¿Erere arato, ñongwane
nunkwe ma tuani bren o ngite kä teri
angwane, nun nämane niken ma tuenbti
tuenbti? niedi kore kwetre jrei yeye. 40 Abtä
jrei ye käkwe niedi mda ietre: Ti mräkätre
bäri bobre, kräke munkwe jändrän kuin
nuenbare kore, ye ti ne ara jire munkwe
die mikani abko ti tö nibi niei metre kore
munye, niedi kore Jreikwe.

41 Yebti nitre tädi jrei küde ngeberekri
abko ie Jreikwe niedi krörö: Mun nena
biare ja tare nikakäre, aisete ñukwä jutra
ngitiekä kärekäre tä ükaninte biare diablu
amne üai kämekäme kwe mikakäre ja tare
nike, se känti nän siba amne kä mikekä tibtä
nete, 42 ñobtä ñan angwane mrö rababa tie
angwane, munkwe ñan ti bukaba; tomna
rababa tie angwane, munkwe ñan tomna
bianba tie. 43 Ti näma dikekä ngwarbe krö
kwäräkwärä ni menteni kwrere angwane,
munkwe ñan kä bianba kibiakrä tie. Erere
arato, ti jatani bütie ngitiete angwane,
munkwe ñan dän biani tie; ti näma nebe
bren bren amne ti kita nämane ngite kä
teri angwane, mun ñan nämane niken ti
tuenbti, niedi Jreikwe nitre yeye.

44 Abtä niaratre käkwe niedi krörö: Nun
Dänkien, ¿ñongwane nunkwe ma tuani
mrö nike, tomna mdei nike amne ñong-
wane nunkwe ma tuani ja bütie nike?
¿Erere arato, ñongwane nunkwe ma tu-
ani dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä ni
menteni kwrere amne ñongwane nunkwe
ma tuani bren bren amne ngite kä teri,
akwa nunkwe ñan ma die mikani, mata
niere ye? niedi kwe jrei yeye. 45 Angwane
jrei ye käkwe niedi krörö mda ietre: Ti
mräkätre bäri bobre bobre abko kräke
munkwe ñan jändrän kuin nuenbare jire
chi, aisete ti ne ara jire kräke munkwe
ñan jändrän kuin nuenbare arato abko ti
tö nibi niei metre kore munye, Jreikwe
niedi nitre yeye. 46 Yebti nitre ye abko näin
kä ja tare nikakrä kärekäre ye känti amne
nitre nünanka metre metre abko näin nüne
kärekäre Ngöböbe. Abko kore se, nieba
Jesukwe.

26

Jesu rüe tö namani kain ngite tiebe
(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

1 Jesukwe diribare ünän jökrä, yebti nun
ja töitikaka ben ie nieba krörö kwe:

2 Bieta Pascua abko köböi nebera
köböbube, ye garera munye angwane,
Pascua ye näire abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo
ne kitadi ngise müre ketadre krusobtä,
nieba Jesukwe nunye.

3 Ye erere bkänä, kä ye ngwane abko nitre
ji dokwäte nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diärebti amne nitre unbre ji dokwäte
käkwe ja ükaninkrö gätäbtä nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kä-
dian nämane Caifás gwiriete. 4 Ye känti
ni ngökadre ño kwetre köböire Jesu kadre
ngite kwetre, bti müre ketadre kwetre abko
nikani ükete Jesu rüere. 5 Akwa nane ni
kwati krübäte nämane Jerusalén Pascua
köböikrä käkwe rüdre bentre Jesu dokwäre,
aisete Pascua näire ñan nuendre, niaratre
namani niere.

Meri iti käkwe ñö rä bäne kekani Jesubti
(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

6 Kä ye ngwane abko Jesu näma juta Be-
taniate Simón juete. Jesu ngämi Simón
ye miketa kuinta, känenkri Simón ye abko
kädian nämane lebroso arato abko känti
Jesu näma. 7 Ye btäräbe meri jataba iti
nüke Jesu ken angwane, jä bä ngwen kädi-
anta alabastro abko dätebare boteare abko
krati meri ye näma näin ñö rä bäne ütiäte
kri ngwena abko rükaba Jesu känti. Jesu
abko näma täkänintbe mesabtä angwane,
meri ye käkwe ñö rä bäne ye kekaba Jesu
dokwäbti. 8 Merikwe ñö rä bäne ütiäte kri
ianteba Jesubti nun okwäbti angwane, nun
ja töitikaka Jesube moto rababa romon, kä
rababa niere krörö:

¿Se ñobtä meri se tä ñö rä bäne ütiäte
kri iente ngwarbe se? 9 Ñö rä bäne se
rürümoindre ngwian kabre btä kwe abti ni
bobre bobre die mikadre kwe bä amarebti
ininte ngwarbe kwe se, nun rababa niere.

10 Nun rababa ñäke kore ye kukwei jaraba
Jesuye. Abtä nieba kwe nunye:

Meri ne käkwe jändrän kuin nuni tikrä.
¿Se ñobtä abko mun nibi nike krübäte
dikaro? 11 Nitre bobre bobre tädi käre mun
ngätäite nete abko munkwe die mikadre,
akwa ti abko ñan tädi kärekäre munbe nete,
aisete niarakwe ti miri ütiäte kore abko tä
dbe. 12 Meri ne käkwe ñö rä bäne kiri ti
ngrabare, yebti abko ti miri juto biare kwe
doboi mikadre. 13 Ye abko, ti bike kukwe era
erere niere munye abko krörö: Kukwe kuin
tibtä ye kädriedi mdente mdente erere, ye
känti meri ne käkwe jändrän kuin nuni
tikrä mtare ne kädriedi arato, aisete jän-
drän kuin nuni meri nekwe, yebtä rükadita
töre. Abko kore se, nieba Jesukwe nunye.

Judakwe Jesu kitani ngise
(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

14 Abti nun ja töitikaka Jesube ni jätäbti
nibu, ye ngätäite ni iti kädian nämane Judas
Iscariote abko rikaba nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkientre ye känti,
15 käkwe niebare krörö ietre:

Ti tö Jesu kitai ngise munye, akwa
¿ye abko munkwe ütiä biandre nuäi tie?
niebare kwe.

Angwane nitre ji dokwäte ye käkwe ng-
wian mnüne biani gre ketamä Judaye Jesu
ütiäre. 16 Ye näire mentokwäre Judas na-
mani kä kuin ngibiare kisere jae, Jesu ki-
takäre ngise.

Jesukwe mröbare mrä nitre ja töitikaka benbe
(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

17 Yebti bieta Te Lebadura Ñakare Bante
kweta nämane ye köböi kena rükaba
angwane, nun ja töitikaka Jesube käkwe
krötaba ken käkwe nieba ie:

¿Mrö kwetadre bieta Pascuakrä ye abko
nunkwe sribedre mdente makrä, ie ma tö
nibi? nieba nunkwe ie.

18 Angwane Jesukwe nieba krörö nunye:

Mun nän juta Jerusalén sete, ye känti
ni kwandi iti munye abko ie munkwe nie
krörö: Dirikä nunkwe käkwe niemna krörö
mae: Kä kitera nüke ja ken ti käne, aisete
mrö Pascuakrä abko ti tö kwetai ketetibe
nitre ja töitikaka tibe ben, aisete ti näin
mröre niaratrebe ma juete, tikwe nini abko
munkwe nie ie. Abko kore se, nieba Je-
sukwe nunye.

19 Ye erere bkänä, Jesukwe nun juanba
mrö ükete biare, ye kwrere nun janama
nuene, käkwe mrö sribeba kwetadre bieta
Pascuakrä.

20 Yebti kä jatabara diore dere angwane,
Jesu näma täkänintbe mesabtä nun ja töi-
tikaka ni jätäbti nibu ben. 21 Nun näma
mröre angwane, Jesukwe nieba krörö:

Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Mun iti tä nete käkwe ti kitadi
ngise ti rüeye, nieba kwe nunye.

22 Yebtä abko nun moto rababa ulire jökrä
angwane, nun itire itire rikaba niere ja
täritäri Jesuye:

Ti Dänkien, ¿tikwe nuendi ya gwari? nun
rababa niere.

23 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

Ni iti käta ban mike tibo gwaire tibe blato
kwatibe te, ye abko käkwe ti kitadi ngise,
24 akwa ti, Ni Kä Nebtä Ngobo abko müre
ketadi ño, ye tä tikani Ngöbö Kukweibtä
abko erere rakadikä. ¡Akwa ni ti kitaka
ngise abko ñan bobre jakän ya! Ni ye nin
däredre näre abko därebare, nieba Jesukwe.
25 Angwane Judas kä nämane Jesu kite
ngise tiebe ye käkwe nieba mda Jesuye:

Dirikä, ¿tikwe ma kitadi ngise ya? nieba
kwe.

Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ma ara käkwe ti kitadi ngise erere makwe
nini metre, nieba kwe ie.

26 Yebti nun näma mröre jökrä angwane,
Jesukwe ban dianba kunti kisete, käkwe
kuin nieba btä Ngöböye, bti ötabtäba kwe,
bti bianba kwe nun ja töitikaka benye,
käkwe nieba:

Ban ne abko ti ngätä ara. Ne kaen ngäbti
munkwe, bti munkwe kweta, nieba kwe
nunye.

27 Yebti uba döi näma basote abko Je-
sukwe dianba kisete, bti kuin nieba btä
kwe Ngöböye, bti bianba kwe nunye, käkwe
nieba:

Uba döi tä basote ne ñaen ja täritäri
munkwe. 28 Uba döi ne abko ti därie tikwe
ara. Ngöbökwe kukwe ükadite btin munbe
ye abko rabadi bare täte jökrä ti därie
nebti. Erere arato, ti därie rimiadite ni
kwati kräke köböire ni kwati ngite Ngöbö
rüere ye Ngöbökwe diandikä mento btä.
29 Akwa Ngöböta gobrane ye känti tikwe uba
döi btin ñadita munbe, akwa ti ngämi ñaen
munbe, känenkri tikwe ñan ñadreta jire chi
abko ti tö nibi niei munye. Abko kore se,
nieba kwe nunye.

30 Yebti nunkwe ka Salmobtä nieba ünän
jökrä, bti nun rikaba Ngitio Olibobti.

Pedro käkwe Jesu rükandite, niebare Jesukwe
(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

31 Angwane Jesukwe nieba nunye:

Kukwe rakadikä tibtä, yebtä mtare deo
mun gitiadi iti iti kwäräkwärä tibtä men-
tokwäre, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kuk-
wei käta ti bä mike obeja ngibiaka kwrere
amne mun abko obeja tikwe kwrere abko
krörö:

Tikwe obeja ngibiaka kämikadi angwane,
obeja kwe abko gitiadi kratikrati
kwäräkwärä, *Zacarías 13.7*
abko Ngöbö Kukwei tä niere kore munbtä.

32 Akwa ti müre ketadi, bti ti rükadita nire
angwane, ti näin mun ngäbti Galilea, känti
ni rabadita ketetibe jökrä, nieba Jesukwe
nunye.

33 Abtä Pedro käkwe nieba Jesuye:

Ni mda mda käkwe ñan tödekadre mabti,
aisete gitiadi mabtä mento, akwa ti abko
käkwe ñan nuendi jire chi kore, nieba kwe.

34 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Mtare deo antlan ngämi ngwäne, kä-
nenkri makwe ti rükandite bämä jire abko ti
tö nibi niei metre mae, nieba kwe Pedroye.

35 Abtä Pedrokwe nieba mda Jesuye:

Ti kämikadre gwaire mabe ya ño, akwa
tikwe ñan ma rükandite jire chi, nieba kwe.

Amne nun ja töitikaka Jesube abko
rababa ñäke gwaire jökrä Pedro kwrere
siba.

Jesu nikani blite Ngöböbe Getsemaní
(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

36 Yebti nun ja töitikaka Jesube, ben
Jesu rikaba nebe käkä Getsemaní känti
angwane, Jesukwe nieba nunye:

Täke temen yete munkwe amne ti abko
bike niken känime nokore blite Ngöböbe,
nieba kwe.

37 Yebti Pedro amne Zebedeo ngobo nibu
Juan amne Santiago aibe ngwianba kwe
jabe. Yebti Jesu moto jatani ulire amne
moto namani bete krübäte ja jiebti, 38 käkwe
niebare nitre nimä yeye:

Ti moto nibi ulire krübäte dikaro tie,
aisete ti kebera krüte nibi ruen tie, aisete
mun raba ti ngibiare nete, akwa munkwe ja
ngwätei siba tibe amne munkwe ñan kibia,
niebare kwe ietre.

39 Ye btäräbe Jesu nikani bä mente temen
se kwrere, känti nikani ngitiekä ngukudok-
wäbti temen, käkwe ja okokrä mikani nebe
dobobtä temen amne blitabare krörö kwe
Ngöböbe:

Ti Rün tikwe, ti kite ja tare nike kri
krübäte jakän, akwa tikwe ñan ja tare
nikadre kore, ie ma tö ne ngwane, makwe
dian ti bäre. Akwa ma tö dreye tikrä,
ye erere raba bare tibtä amne ñan ti töi
abko erere rabadre bare, niebare kwe Rün
Ngöböye.

40 Yebti nitre nimä ja töitikaka Jesube
näma, ye känti Jesu nikaninta angwane,
niaratre nämane kibien kuin jökrä, btä Jesu
namaninta angwane, Jesukwe niebare Pe-
droye:

¿Ñänä okwä kratibe abko te kä ñan
nü munye ja ngwätere blitakäre Ngöböbe
gwaire tibe ya? 41 Diablu jatadi mun nuente
ja käne ye ngwane, munkwe ñan ja mikadre
ngite, abkokäre munkwe ja ngwätei amne
munkwe blita jakrä Ngöböbe, ñobtä ñan
angwane mun töi abko tä biare jändrän
kuin nuene, akwa mun di ñakare, aisete
munkwe blita jakrä Ngöböbe, niebare Je-
sukwe ietre.

42 Yebti Jesu nikani bliteta bobukäre
Ngöböbe, käkwe niebare krörö:

Ti Rün, tikwe ja tare nikadre kri krübäte
jakän, ye makwe dian ti bäre, akwa tikwe
ja tare nikadre kri, abti makwe diandrekä
tibti, ye ngwane ma tö dreye, ye erere raba
bare tibtä, niebare Jesukwe Rün Ngöböye.

43 Yebti nitre nimä ja töitikaka Jesube,
ye känti Jesu nikaninta angwane, namani
kibien kuin jökrä, ñobtä ñan angwane
köbö namani krübäte ietre, aisete okwä
kwata namani neketekäbe jabtä köbö
kisete, btä Jesu namaninta. 44 Abtä Jesukwe
ñan ñäkäbare mda ietre angwane, nikani
bliteta bämäkäre Ngöböbe amne Jesukwe
blitabare ño käne, ye kwrere blitabareta
kwe Ngöböbe. 45 Abti nitre nimä ja töitikaka
Jesube, ye känti Jesu nikaninta angwane,
Jesukwe niebare ietre:

¿Mun tä kibien amne mun tä jadüke
janknu ya? Nitre kukwe kämekäme nuenkä
abko kisete ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne kitadi
ngise ye abko käi nüra, 46 aisete ni ti ki-
taka ngise tiebe ti rüeye abko nükera tibtä,
aisete näin krö, bränta, niebare kwe ietre.

Jesu kani ngite

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

47 Jesu näma blite kore, ye btäräbe ni iti ja
töitikaka ben kädian näma Judas Iscariote
ye ara jataba nüke Jesu känti. Judas ye abko
näma näin ni kwati ben. Nitre jataba ben
ye abko näma näin ngitra ngwena kisete
amne ruäre abko näma näin krito ngwena
kisete. Nitre ye abko näma näin nitre
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre Dänkien
käbti amne nitre unbre ji dokwäte käbti
arato. 48 Angwane Judas, Jesu kitaka ngise,
ye abko käkwe nitre töi dianina käkwe
niebare ietre:

Nire demain tikwe mun okwäbti ye abko
Jesu ara, aisete munkwe niara ye ka ngite,
niebare kwe ietre.

49 Ye erere bkänä, Judas jataba nüke, ye
btäräbe rikaba Jesu känti, käkwe nieba
krörö ie:

¡Ñantöre Dirikä! nieba kwe.

Bti Jesu demainba kwe.

50 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ja mräkä ma tö nibi dre nuein, ye erere
makwe mika nebe bare jötrö, nieba kwe
Judaye.

Angwane nitre jataba Jesu rüere ye
käkwe krötaba Jesu ken, rankwaba btä,
käkwe kaba ngite.

51 Ye btäräbe ni iti ja töitikaka Jesube
käkwe ngitra diankaba kwatate, bti ni kla-
bore ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkienkwe ye olo tikakaba ta kwe ie.
52 Abtä Jesukwe nieba ie:

Ngitra ye miketa jötrö kwatate yete,
ñobtä ñan angwane ni rükä ngitrabti abko
kämikata ngitrabti arato, aisete ngitra ye
üketa. 53 ¿Tikwe ja di kärädre ti Rünye
angwane, gwängwarbe niarakwe angele
juandre kabrekabre krübäte rüre ti dok-
wäre, ye gare ñakare mae ya amarebti
ye? 54 Akwa tikwe ja di kärädre kore ti
Rünye angwane, Ngöbö Kukwei tä tikani
tibtä abko erere ñan rabadre bare, aisete
tikwe ñan angele kärädre ti Rünye rükäre
ti dokwäre, nieba Jesukwe nun ja töitikaka
ben yeye.

55 Yebti nitre rikaba Jesu kaen ngite, ye ie
Jesukwe nieba krörö:

¿Ñobtä abko bäsi ni gokä kri krübäte
rüere ngitra jäta niken amne krito jäta
niken, kwrere jire mun kite ngwena ti rüere
ti kakäre ngite ye? Käre köbö kwatirek-
watire tita dirire ju blitakrä Ngöböbe kän-
tita temen, akwa mun ñakare ti kaen ngite.
56 Akwa nitre Ngöbö kukwei niekä käkwe
tärä tikani tibtä, ye erere rabadre bare täte
jökrä tibtä, abkokäre mun nüke ti kaen
ngite kore, nieba Jesukwe ietre.

Jesukwe ñäkäba kore, ye btäräbe nun ja
töitikaka ben käkwe kä mikakaba batibe
jökrä amne nun gitiaba iti iti kwäräkwärä
amne nunkwe Jesu mikateba kaibe rüeye.

Jesu jänikani Sanedrin ngwärekri
(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

57 Yebti nitre Jesu kaka ngite ye nikani
Jesu ngwena nebe Caifás gwiriete. Caifás
abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkien. Angwane Caifás gwiriete abko
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre
nämane ja ükaninkrö ketetibe nitre unbre ji
dokwätebe abko känti Jesu jänikani. 58 Jesu
jänikani angwane, Pedro abko jatani bä
mente temen siba Jesu jiebti. Yebti nikani
nebe ju bäre ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkien ye känti. Pedro nikani siba ki
teri angwane, guardia ju blitakrä Ngöböbe
ngibiabtikä nämane täkänintbe, ye känti
Pedro namani täkänintbe siba amne dre
rakadikä mda Jesubtä abko tö namani tuai,
aisete nikani yete. 59 Angwane nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne
Sanedrin namani kukwe känene ngwarbe
Jesu rüere Jesu kitakäre ngise müre ke-
tadre, 60 akwa kukwe era erere ñan namani
kwen ietre Jesu rüere. Ni kwati namani
nüke blite ngwarbe Jesu rüere, akwa kukwe
ñan namani kwen jire chi ietre Jesu kitakäre
ngise. Yebti ni mdara jire namani nibu
61 abko käkwe niebare krörö Jesu rüere:

Ni noko käkwe nieba krörö: Ju blitakrä
Ngöböbe se ti raba juen ngwarbe jökrä, abti
köbömäkäre angwane, ti raba miketa täte,
nieba kwe nun okwäbti, niebare kwetre.

62 Yebtä abko ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkien ye nükani dikekä krö,
käkwe niebare Jesuye:

¿Kukwe nie nibi ma rüere, se ño me-
tre amarebti ma nibi kwekbe jirekäbe ye?
niebare kwe ie.

63 Akwa Jesu abko namani kwekbe janknu.
Abtä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkien ye käkwe niebare mda Jesuye:

Ngöbö nire tä nüne se käbti makwe
kukwe era erere nie tie abko krörö: ¿Ma
abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara ya amne
ma abko Ngöbö Odei ara ya? ye niere
nunye, niebare kwe Jesuye.

64 Angwane Jesukwe niebare mda:

Jän ti abko ni ño nini makwe, ye kwrere
bkänä, akwa ti bike kukwe mdara jire niere
arato mun jökräye abko krörö: Kä bäri
ütiäte kri Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nu-
enkrä ye küde ruenkri munkwe Ni Kä Nebtä
Ngobo tuadi täkänintbe. Erere arato, jata-
dita mütabti käinta sete amne munkwe
tuadi, niebare Jesukwe.

65 Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkien ye moto namani romon,
käkwe dän ngianinkä seeen jabtä romone,
käkwe niebare krörö:

¡Ni ne käta ñäke taretare Ngöbö rüere!
¿Se abko ni mda mda käkwe niara kitadre
ngise amne batibe ngite, nikwe niedre ya?
Ñakare, ñobtä ñan angwane niarakwe ñäri
tare Ngöbö rüere, ye nunkwe kukwe nurira
ñan ñan. 66 ¿Munkwe töbikadi ño mda
kräke? niebare kwe.

Angwane nitre jökrä nämane yete käkwe
niebare:

Niarata ja mike ngite, aisete krütadre
jirekäbe, niebare kwetre mda.

67 Ye btäräbe nitre ye käkwe käli kitani
Jesu ngwärebtä amne nikani mete ja käne
amne ni mda mda abko namani Jesu mete
ngwärebtä mikakäre ngwarbe jae, 68 kä na-
mani niere ie:

Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwe bkänä
ne ngwane, nirekwe ma miti ngwärebtä ye
niere metre nunye, namanintre niere Jesu
mikakäre yakrä jae.

Pedro käkwe Jesu rükaninte
(Marcos 14.66-72; Lucas 22.54-62; Juan 18.15-18,25-27)

69 Kukwe nämane nakenkä kore Jesubtä
angwane, Pedro abko namani täkänintbe ju
bäre. Ye btäräbe meri sribikä yete jatani
nüke Pedro ken, käkwe niebare ie:

Jesu Galileabo se ben ma nämane dikekä
siba arato, niebare kwe ie.

70 Akwa nitre nämane yete, ye ngwärekri
jökrä Pedrokwe ja rükaninte, käkwe
niebare:

Mata blite drebtä abko ñan nebe nüke
gare tie, niebare kwe.

71 Yebti Pedro nikani, namani nünaninkä
jukwete kibtä, känti meri sribikä mdara
jire ie niara jatabare angwane, ni ye käkwe
niebare ni mda mdaye:

Jesu Nazarebo abko ben ni noko nämane
dikekä siba, niebare kwe.

72 Angwane ja rükanrete kwärä Pedrokwe
ja kukwe biani, kä namani niere krörö:

Ni kädekata Jesu makwe, ni ye gare
ñakare jire chi tie, namani niere.

73 Yebti nitre nämane yete käkwe
krötabare mda Pedro ken, käkwe niebare
ie:

Ma ye tä nekete arato Jesube kwrere, ñobtä ñan angwane mata blite ño, ye aibebti ma reketaka niarakri abko ma nibi bä mike jabtä, niebare kwetre Pedroye.

74 Angwane Pedrokwe ja kukwei bianinta amne niarakwe ñan kukwe niedre metre ne ngwane, Ngöbökwe ngürün mikadre btä namani niere, käkwe niebare mda:

Ni kädekata Jesu munkwe, ni ye abko gare ñakare jire chi tie, niebareta kwe.

Ye btäräbe antlankwe ngwänänbare. 75 Angwane Jesukwe kukwe niebare krörö Pedroye abko nükaninta töre ie: Antlan ngämi ngwäne, känenkri makwe ti rükandite bämä jire, niebare Jesukwe ie, ye nükaninta töre ie angwane, nikani mentokwäre se kwrere, käkwe ja müaibare kri kä bäre mento.

27

Jesu jänikani ngite Pilato ngwärekri
(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32)

1 Kä jatani ngwen dekä angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda ma diäre dänkientre amne nitre unbre ji dokwäte nitre israelita ngätäite ye käkwe kukwe ükaninte Jesu müre ketakäre. Yebtä abko ja töi mikani kwatibe jökrä kwetre, 2 käkwe Jesu kise mäkäninte jökrä, bti jänikani ngite Pilato ngwärekri. Pilato abko gobran romanobo.

Judas Iscariote käkwe ja müre ketani

3 Angwane Judas Jesu kitaka ngise tiebe ye abko Jesu kitani ngite müre ketadre gani kwe angwane, ja namani ruen ngite krübäte ie. Abtä nikaninta, käkwe ngwian mnüne gre ketamä ye bianinta jökrä nitre ji dokwäteye amne nitre unbre ji dokwäte yeye, 4 käkwe niebare ietre:

Jesu abko ngite ñakare, akwa tikwe kitaba ngise müre ketadre. Yebtä abko tikwe ja mikaba ngite Ngöbö rüere, aisete ti bike ngwian bienta jirekäbe munye, niebare kwe.

Akwa nitre ye käkwe niebare Judaye:

Mata kukwe niere ye abko ngwarbe, ütiäte ñakare nunkrä, ñobtä ñan angwane ye abko kukwe kaibe makwe. Abko kore se, niebare kwetre Judaye.

5 Angwane ju blitakrä Ngöböbe ye känti Judakwe ngwian ye kitani temen, bti Judas nikani, käkwe ja müre ketani köte. 6 Abtä nitre ji dokwäte nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diärebti ye käkwe ngwian ye ükaninkrö, käkwe niebare krörö:

Ni müre ketadre abko ütiä biani ngwian nebti, aisete ngwian biani Ngöbökrä ye ben ketetibe ni ñan raba ngwian ne mike, niebare kwetre.

7 Abti ja töi mikani kwatibe kwetre kä kökakrä ngwian yebti. Kä kädeka nämane ni kantra sribekä abko käi nie nämane, ye abko kökani kwetre ngwian yebti nitre menteni doboi mikakrä, 8 aisete kä ye abko kädianta krörö: Ni Müre Ketani Käi abko nieta kore abko kä nüke mtare.

9 Kä kökani kore kwetre angwane, kukwe niebare ni Ngöbö kukwei niekä kira Jeremíakwe namani bare abko tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

Niara ütiä mikani nuäi nitre israelitakwe, ye erere ngwian mnünebe biani gre ketamä niara ütiäre amne, 10 ngwian yebti abko kä kädekata Ni Kantra Sribekä Käi nieta abko kökani, ni Dänkien Ngöbö käkwe nuemna ño tie, ye erere namani bare, *Jeremías 19.1-13; 32.6-9*

abko niebare kore Jeremíakwe, ye erere namani bare.

Jesu Pilato ngwärekri
(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5,13-25; Juan 18.29–19.16)

11 Jesu abko jänamani gobran Pilato ngwärekri angwane gobran ye käkwe niebare ie:

¿Ma abko jrei nitre israelitakwe bkänä ya? niebare kwe Jesuye.

Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Jän. Era metre ti ara, niebare kwe ie.

12 Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre btä nitre unbre ji dokwäte namani Jesu kite ngise krübäte, akwa Jesu abko namani kwekbe jirekäbe. 13 Abtä Pilato käkwe niebare krörö ie:

¿Kukwe nie nibi bätäkä ngwarbe ma rüere ye jaraen ñakare mae ya amarebti ma nibi kwekbe jirekäbe? niebare kwe Jesuye.

14 Akwa Jesu namani kwekbe janknu, nin ñäkäbare jire chi kwe Pilato käre. Abtä gobran Pilato ye ñan töi namani krütare mda Jesubtä.

Jesu kitani ngite müre ketadre
(Marcos 15.6-15; Lucas 23.13-25; Juan 18.39–19.16)

15 Kä kwatirekwatire bieta Pascua
näire abko nitre ngite ye ngätäite nire
tikadreteta abko nitre israelita kwati
nämane niere abko erere käre gobran ye
nämane tikete. 16 Ne aisete kä ye ngwane ni
iti ja mikaka ngite kri krübäte abko nämane
kitani ngite kä teri yete. Ni ye abko kädian
nämane Barrabás. 17 Gobran Pilato ye ñan
töi namani krütare mda Jesubtä. Yebti ni
jökrä namani ja ükaninkrö yete, ie Pilato
käkwe niebare mda:

Tikwe nire tikadreteta munkrä ie mun
tö nibi. Barrabás ya o Jesu Ni Dianinkä
Ngöbökwe nieta se tikadreteta, niere tie
munkwe, niebare Pilatokwe.

18 Pilato abko käkwe niebare kore, ñobtä
ñan angwane nitre ji dokwäte ye namani
mokrere Jesube, abtä kitani ngite kwe-
tre abko ganina Pilatokwe btätre, aisete
niebare kore kwe. 19 Yebti kürä kukwe
ükatekrä gobrankwe, yebti Pilato nämane
täkänintbe angwane, merire kwe käkwe
kukwe juani krörö kräke: Ni ye abko töi
metre amne ngite ñakare, aisete makwe
ñan kukwe nuen käme rüere, ñobtä ñan
angwane ni yebtä tikwe ja käbätiri krübäte
deo abko Pilato merirei ye käkwe niemna
kore ie.

20 Akwa nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre amne nitre unbre ji
dokwäte käkwe nitre kwati ye töi kwitani
jakri amne Barrabás abko tikadreteta amne
Jesu abko müre ketadre abko ni jökrä käkwe
niedre, niebare kwetre ie. 21 Abtä gobran ye
käkwe niebareta mda ietre:

¿Ni nibu tä ngite kä teri nete, ne mden
tikadreteta ie mun tö nibi? niebare kwe.

Angwane ni jökrä israelita nämane yete
käkwe niebare:

¡Barrabás ye tiketeta! namanintre niere.
22 Angwane Pilatokwe niebare mda ietre:

¿Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe nieta,
sebtä abko tikwe dre nuendre, ie mun tö
nibi amarebti yere? niebare kwe.

Angwane ni jökrä käkwe niebare:

¡Jesu ye müre kete krusobtä! namanintre
niere mda.

23 Abtä Pilato käkwe niebare mda ietre:

¿Drebtä ni nekwe ja mikani ngite
amarebti, mun nibi müre ketamna
krusobtä tie yere? niebare kwe ietre.

Yebtä namani ngrente bäri jume mda, kä
namani niere:

¡Müre kete krusobtä, müre kete kru-
sobtä! namanintre niere Pilatoye.

24 Abtä ni jökrä ñan namani tuen töi
kwitare jire chi Pilatoye angwane, niarakwe
kukwe niebare, yebtä bäri ni jökrä jatani
kä mike bäri nokre. Abtä Pilato käkwe ñö
käräbare, bti ja kise bätäninte kwe nitre
israelita ngwärekri, käkwe niebare krörö
ietre:

Jesu müre ketadi, yebtä ti ñan rabadre
ngite, ñobtä ñan angwane ye abko kukwe
munkwe, aisete mun rabadi ngite Jesu dok-
wäre, niebare kwe.

25 Angwane nitre israelita käkwe niebare
krörö mda Pilato käre:

Jesu müre ketadi ye abko nun amne
ngäbäkre nunkwe abko rabadi ngite
Ngöböye, aisete nunkwe kötä mikadi ie,
niebare kwetre Pilatoye.

26 Angwane Pilatokwe Barrabás tikaninte.
Akwa Jesu abko kwata metamna köbti kwe
amne biani kwe rükä romanoboye müre
ketadre krusobtä. 27 Ye erere bkänä, ni-
tre rükä gobrankwe ye nikani Jesu ngwena
nebe ju gobrankwe känti angwane, nitre
rükä käkwe ja ükaninkrö jökrä Jesu bäre
mikakäre yakrä jae, 28 käkwe dän tikaninte
btä, bti dän bä tain drüne kita nämane
jabtä jreikwe, ye kwrere kitani Jesubtä.
29 Erere arato, jrei kri käkwe korona mikadre
ja dokwäbti, ye kwrere kri tukwä krübäte
sribebare koronare kwetre, bti mikani Jesu
dokwäbti kwetre, bti mökän mikani krati
Jesu kise ruenkri kwetre niara mikakäre
yakrä jae jrei di kri kwrere. Yebti naman-
intre jökrä ngukudokwäbti temen Jesu ng-
wärekri, kä namani niere krörö ie mikakäre
ngwarbe jae:

¡Ma jrei nitre israelitakwe, nunta ma
mike ütiäte kri mtare! namanintre niere.

30 Kä namani käli kite Jesubtä amne
mökän mikani kisete kwetre ye arabebti
namanintre Jesu mete dokwäte. 31 Jesu
mikani yakrä kore kwetre jae, bti dän bä
tain drüne ye tikaninteta Jesubtä kwetre,
bti dän Jesukwe ara kitaninta btä kwetre.
Yebti nikanintre ngwena müre ketadre kru-
sobtä.

Jesu metani krusobtä
(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

32 Yebti namanina ji ngrabare angwane,
ni iti nünanka juta Cirenete abko kädian

nämane Simón abko namani ngätäi bentre
angwane, Simón ye mikani kruso ngwena
Jesukrä rükäkwe. 33 Bti nikanintre nebe
käkä Gólgota känti. Kä Gólgota ye abko "Ni
dokwä kroko käi" nieta abko känti nikan-
intre nebe Jesube. 34 Angwane krikä kwaka
mritani uba döibe mni mni biani ñadre
kwetre Jesuye. Jesu käkwe dö ye bänän
nuani angwane, nin ñani jire chi mda kwe.
35 Angwane nitre rükä romanobo käkwe Jesu
metani krusobtä. Yebti tö namanintre dän
Jesukwe ñäkäitbe jabti, käkwe ja gani dän
yebtä. 36 Yebti nitre rükä ye namanin-
tre täkänintbe temen Jesu ngibiabtikäre.
37 Angwane ñobtä Jesu kitani ngise müre
ketadre abko nämane tikani kri kukwänbtä
abko mikani krusobtä Jesu dokwä känti
käin abko btä kukwe nämane tikani krörö:
"NI NE ABKO JESU. NIARA ABKO JREI NITRE
ISRAELITAKWE" abko nämane tikani kore.

38 Jesu metani krusobtä angwane, ni-
tre gokä metani nibu krusobtä käin arato
niarabe gwaire. Iti mikani niara küde
ruenkri amne iti abko mikani niara küde
ngeberekri. 39 Angwane nire nire na-
mani kite dikekä Jesu bäre, kä namani
dokwä ngrüketbe ñäkäre kwärä Jesuye,
Jesu mikakäre ngwarbe jae, 40 kä namanin-
tre niere ie:

Ju blitakrä Ngöböbe se makwe juandi ng-
warbe abti köbömäkäre makwe mikadreta
täte jökrä, makwe niebare, aisete ma Ngöbö
Odei bkänä ne ngwane, ja denkä au mento
krusobtä yete, bti ma jatata timon, naman-
intre niere Jesuye.

41 Erere arato, nitre blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre dänkientre amne Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre amne
nitre unbre ji dokwäte abko namanintre
Jesu mike yakrä jae, kä namani niere krörö
ie:

42 Ni mda mda dianintari kwe, ¿se ñobtä
abko ñan nebe ja dentari au se? Niara
abko Jrei nitre israelitakwe nieta kwe jabtä,
aisete ja diandrekä au krusobtä mento kwe
sete angwane, nunkwe mikadi ütiäte jae.
43 Mdakäre abko, niarakwe ja töi mikani
kwatibe Ngöböbtä, aisete Ngöbö tö era
metre ie bkänä ne ngwane, Ngöbö ara
jire käkwe diandikä gwängwarbe krusobtä
mento mtare. Niara nämane ja Ngöbö Odei
niere jabtä amarebti nibi kwekbe krusobtä
käin se, namanintre niere Jesuye.

44 Angwane nitre gokä nämane metani
kruso mda mdabtä käin arato Jesu ken, ye
namani ñäke arato Jesuye, mikakäre yakrä
jae.

Jesu krütani
(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

45 Yebti ñänä ruäre angwane, kä ngidian-
inte mda amne kä namani iko jökrä temen
nükebe ñänä okwä krämä dere. 46 Ñänä
okwä krämä nükani, ye btäräbe Jesukwe
ngratebare kri ja dibti, käkwe niebare
krörö:

Elí, Elí ¿lama sabactani? niebare kwe.

Kukwe niebare kore Jesukwe ye abko
"Ngöbö tikwe, Ngöbö tikwe, ¿ñobtä makwe
kä mirikä tibtä jakän amarebti yere?"
niebare kwe. 47 Jesukwe ñäkäbare kore, ye
abko nitre ruäre nämane yete käkwe kukwe
nuani angwane, namanintre niere:

¿Ñan tä ni Ngöbö kukwei niekä kira
kädian nämane Elías kärere jabtä, ja die
mikakäre ya? namanintre niere kore.

Niebare kore kwetre, ñobtä ñan angwane
Jesukwe "Elí" niebare angwane, namani
ruen "Elías" kwrere ietre aisete.

48 Ye btäräbe nitre ye nikani betekä iti,
käkwe jändrän dän kukwän kwrere kä di-
anta esponja abko mritaninkä uba ñöi di-
mente, bti mäkäninte kwe nörä kräbtä, bti
biani kwe ñadre tomnane Jesuye. 49 Akwa ni
mda mda abko käkwe niebare krörö ni yeye:

Elías rükadre dentari ya ño ari ngibiare,
aisete tuemetre yete, niebare kwetre.

50 Ye btäräbe Jesukwe ngratebareta jume
ja dibti bobuta, käkwe ja üai mikaninta
Ngöbö kisete angwane krütani. 51 Jesu krü-
tani, ye btäräbe dän ngutu ngetbo, bti ju
blitakrä Ngöböbe nämane ñäkänintbe abko
nianinkä kumu käin nükebe temen amne
dobo abko namani nakenkä amne jäkwata
abko ngetrani. 52 Angwane kä mkä känti
nitre nämane doboi mikani, ye mkä ngi-
tianinkä jökrä angwane, ni kwati käkwe
nünabare deme Ngöbökrä abko nämane
doboi mikani ye nükaninta nire 53 abko
käkwe kä mikaninkä rökabti yete. Yebti
Jesu nükaninta nire arato angwane, niara-
tre nikani nebe juta demente Jerusalén. Ye
känti ni kwati käkwe tuani.

54 Ye ngwane nitre rükä dänkien ro-
manobo amne nitre rükä mda mda nämane
Jesu ngibiarebti, ye okwäbti dobo namani

nakaenkä amne kukwe mda mda namani
nakenkä bätäkä ngwarbe niaratre okwäbti
angwane, kä jürä namani krübäte btätre,
käkwe niebare:

¡Ni noko abko Ngöbö Odei era metre
bkänä! niebare kwetre.

55 Amne meri ruäre nämane dikekä
kwäräkwärä Jesube kä Galileate, kä nämane
Jesu die mike sribibtä, ye abko nükani siba
Jerusalén abko namani bä mente temen
se kwrere okwä Jesubtä. 56 Meritre ye
abko kädian nämane María Magdalabo
amne María Santiago amne José meye,
erere arato Zebedeo ngäbriänkä Juan amne
Santiago mdara jire abko meye nämane
siba arato.

Jesu doboi mikani
(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

57 Yebti kä jatani dere angwane, ni iti
ngwian bkänkä kri kädian nämane José nü-
nanka juta Arimateate abko nükani. José
ye abko nämane dikekä siba Jesube. 58 José
ye abko nikani Pilato känti, käkwe Jesu ng-
wäkä käräbare Pilatoye. Ye erere Pilatokwe
Jesu ngwäkä biamna Joséye. 59 Ye erere
bkänä, Josékwe Jesu ngwäkä diani timon
angwane, dän kädianta lino abko nämane
merebe, te ngwäkä mrianinte kwe. 60 Yebti
kä muani btin jäkwatate ni doboi mikakrä
Josékwe, ye känti Jesu doboi mikani kwe.
Jesu doboi mikanina angwane, kä mkä ye
dikaninta kuin jite kwe jäkwata kribti, bti
nikaninta. 61 Akwa María Magdalabo amne
María mda nämane yete, ye abko namani
täkänintbe yete Jesu doboi mikani ye känti.

Guardia mikani röka ngibiarebti

62 Jesu doboi mikani, yebti jändrinane
köbö jadükakrä näire, nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre
amne nitre bariseo nikanintre gwaire nebe
Pilato känti, 63 käkwe niebare krörö ie:

Nun dänkien, ni ngwarbe ni ngökaka
müre ketaba jändrin kädianta Jesu, ye abko
nämane nüne angwane, nieba krörö kwe:
Ti müre ketadi, akwa köbömäkäre angwane
ti rükadita nire, nieba kwe, ye abko nüta
töre nunye. 64 Ne aisete, makwe guardia
mikadre röka ye ngibiarebti kuin nebebe
köbömä näre abko nun tö nibi niei mae,
ñobtä ñan angwane nane nitre ja töitikaka
Jesube käkwe ngwäkä goidre abti nükan-
inta nire tädre näin niere ni mda mdaye,
nane nitre ja töitikaka ben abko rikadre ni
ngökö bäri mda, ye abko rabadre bäri käme,
aisete nun tö nibi niei kore mae ye, niebare
kwetre Pilatoye.

65 Abtä Pilatokwe niebare mda ietre:

Nitre rükä tärä guardiare munkwe yete,
ye abko ben mun rika, käkwe kä tärä mika
gare kuin röka yebti ni mda mda mikakäre
mokre amne munkwe röka ye ngibiadre
bäri kuin. Abko kore se, niebare Pilatokwe
ietre.

66 Ye erere bkänä, nitre ye nikani amne
jäkwata mikani rökabti, yebtä kä tärä
mikani gare kuin kwetre, ni mdakwe ñan
Jesu ngwäkä goidre abkokäre. Erere arato,
nitre rükä mikaninte ruäre guardiare kwe-
tre röka ngibiarebti yete.

28

Jesu nükaninta nire
(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

1 Yebti köbö jadükakrä nikani ta, abti kä
jatani ngwen krire bämänte dekä angwane,
María Magdalabo amne María mdara jire
ye nikaninta dobobti. 2 Ye btäräbe dobo
namani nakaenkä kri krübäte, ñobtä ñan
angwane angele ni Dänkien Ngöbökwe nä-
mane kä käinbti abko nükani kä temen
nebtä. Angele ye abko nikani nebe rökabti
angwane, jäkwata kri mikani kä mkäbti ye
abko angelekwe dianinkä mento, bti na-
mani täkänintbe jäkwata yebti. 3 Angele
ye abko bä namani trä ngitiekä mera trä
kwrere amne dän btä abko bä namani ng-
wen bürere täräkwata kwrere. 4 Angele
ye jatabare nitre rükä nämane guardiare
rökabti yeye angwane, niaratre namani
nekwetekä krübäte, aisete namani grükekä
jökrä ngrabare amne kä nötaninte jökrä
bti, aisete namanintre kitaninte temen ni
ngwäkäre kwrere.

5 Angwane angele käkwe niebare meritre
yeye:

Mun ñan rekwetaka. Jesu müre ketani
krusobtä abko munta näin tuenta känti, ye
gare kuin tie, 6 akwa Jesu nürate nire, aisete
ñakare nete, niarakwe niebare munye ye
kwrere nibi bare, aisete kä mkä aibe nebe
tökare niara täbtä nete mun jakwe tuen.
7 Bti nitre ja töitikaka Jesube ye ie mun
rika niereta jötrö krörö: Jesu nürate nire,

bike niken Galilea ja ükakrökäreta ketetibe
munbe, känti munkwe ja tuadita ben abko
munkwe nie kore ietre amne kukwe ne
aibe tä niedre tikwe munye. Abko kore se,
niebare angelekwe meritre yeye.

8 Ye erere bkänä, meritre nämane
dobobti ye nikaninta jötrö angwane, kä
jürä namani krübäte btätre, akwa erere
arato kä namaninta nuäre krübäte btätre,
aisete nikanintre betekä kukwe ngwenante
nun ja töitikaka Jesube ye kräke. 9 Niaratre
nämane näin betekä ji ngrabare angwane,
batibe Jesu ara nükani ngätäi bentre,
käkwe "Ñantöre" niebare ietre. Ye btäräbe
niaratre käkwe krötabare Jesu ken, nikani
ngitiekä Jesu ngotobtä temen, käkwe Jesu
ngoto kani ja käne angwane, mikani ütiäte
kwetre jae. 10 Angwane Jesukwe niebare
ietre:

Mun ñan rekwetaka tibtä. Ti mräkätre
ja töitikaka tibe abko rikadre ti ngäbti kä
Galileate. Ye känti ti tuadita kwetre abko
mun nän niere ietre. Abko kore se, niebare
Jesukwe meritre yeye.

11 Nitre merire nikani kukwe ngwena
kore, akwa nämane ji ngrabare angwane,
nitre rükä mikani guardiare röka ngib-
iarebti abko bti kä nükani ruenta amne
nikani betekä nebeta jutate Jerusalén amne
nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkientre, ie kukwe nakaninkä ño ño, ye
erere niebare jökrä kwetre. 12 Angwane
nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkientre ye abko nikani blite mda ni-
tre unbre ji dokwäte yebe ja töi mikakäre
kwatibe gwaire bentre. Angwane niaratre
käkwe ngwian biani kabre nitre rükä nä-
mane guardiare rökabti yeye niaratre näk-
witakäre, 13 käkwe niebare ietre:

Mun nämane kibien deo angwane nitre
ja töitikaka Jesube jananbare Jesu ngwäkä
goireta rökabti, munkwe nie ni mda mdaye.
14 Erere arato, gobran Pilato käkwe kukwe
ye gadi angwane, nunkwe blitadi ben niara
näkwitakäre. Ye köböire abko kukwe ñan
rabadre jire chi mun rüere amne nun rüere,
niebare kwetre guardiaye.

15 Ye erere bkänä, nitre rükä nämane
guardiare ye käkwe ngwian kabre ye kani
ngäbti. Abti niaratre käkwe dre niedre
niebare ietre, ye erere nikanintre niere,
aisete nitre ja töitikaka Jesube abko käkwe
Jesu ngwäkä goibare abko nie nikani kore
kena nitre israelita ngätäite, ye erere nieta
janknu abti kä nüke mtare.

Kukwe mrä Jesukwe
(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

16 Nitre merire käkwe kukwe nieba nun
ja töitikaka Jesube yeye angwane, nun ni
jätäbti iti abko rikaba bkänä Jesu ngäbti
Galilea angwane, ngitio mdenbti nun
rikadre niebare Jesukwe, ye känti nun
rikaba. 17 Nun rikaba nebe yete angwane,
Jesu jataba nunye angwane, Jesu ara
nükaninta nire ye nun ruäre kräke ñan
rababa nebe era, akwa nun jökrä rababa
Jesu käikitekä. 18 Angwane Jesukwe krötaba
nun ken, käkwe nieba krörö nunye:

Kä käinta se amne kä temen ne
Ngöbökwe mikani gare jökrä tie, 19 aisete
mun nän, amne nitre nünanka kä jökräbti
temen, ye känti mun näin ti mike gare
ietre amne munkwe niaratre mika ja
töitikaka siba tibe amne munkwe niaratre
ngöka ñöte ni Rün käbti, Ngöbö Odei käbti
amne Ngöbö Üai Deme käbti. 20 Amne
kukwe diribare tikwe munye, ye erere
munkwe diri jökrä ietre amne niaratre
käkwe ti kukwei ye mikadre täte jökrä
arato, abkokäre munkwe diri ietre. Ti abko
tädi kärekäre munbe köbö kwatirekwatire
nebebe kä mrä. Abko kore se, nieba
Jesukwe.

Abko kukwe nakaninkä kore se. Ne
ngörä.

Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Marcokwe
Marcos

Tärä ne tikaka abko kädian nämane Marcos. Niara kädian nämane Juan Marcos arato. Marcos abko nikani ñakare Jesu mukore nitre ja töitikaka Jesube ni jätäbti nibu kwrere, akwa niara abko Pedro kukwe muko nütüta, aisete Pedro käkwe Marcos die mikani tärä ne tike abko ni kwati tä nütüre. Erere arato, Marcos abko Jerusalénbo, aisete Jesukwe dre dre nuenbare amne dre dre niebare kwe abko nükani gare ie.

Nitre ñakare israelitare nünanka juta Romate, ye kräke Marcokwe tärä ne tikani, kukwe kuin Jesukristobtä mikakäre gare ietre. Nitre romanobo nämane nitre tödekaka Jesubti mike ja tare nike kri juta Romate, aisete nane Marcos käkwe tärä ne tikani niaratre die mikakäre nünenkä dite Jesukrä.

Tärä nebtä abko Ngöbö Odei Jesu nükani nüne kä nebtä angwane, kukwe kuinkuin nuenbare kwe ni kwatikrä niaratre okwäbti abko Marcos tö namani mikai gare ni jökräye. Erere arato, Jesu mikani ja tare nike kri, bti krütani krusobtä, yebtä Marcos tä blite bäri kabre. Erere arato, Jesukwe ja tare nikani kri, bti krütani, abti nükaninta nire, aisete niara bäri dite ni rüe Satana ye ngwä amne tä ni die mikaka mtare abko Marcos tö namani mikai gare tärä nebtä.

Marcos ne mdenbtä abko kukweta tikani Hechos 12.12,25; 13.5,13; 15.36-39 amne 2 Timoteo 4.11. Marcos käkwe tärä ne tikani ñongwane metre gare ñakare nie, akwa tikani kä 50-70 angwane nütüta.

Juan Bautista käkwe ji tikani Jesu käne
(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

1 Kukwe kuin nuenbare Ngöbö Odei Jesukristokwe abko nakaninkä ño kena ja täritäri abko ti bike tike täräbtä. Jesukristo nämane nüne ño abko ti bike tike täräbtä.

2 Bati kira Ngöbökwe Juan ni ngökaka ñöte juandi ni mike biare niara Odei kakäre ngäbti, ye Ngöbökwe niebare niara Odeiye angwane, tikamna krörö täräbtä kwe ja kukwei niekä kädian nämane Isaíaye:

Tikwe ja kukwei ngwianka juandi iti ma
känenkri.
Niarakwe ni töi mikadi biare ma käne, ji
ükateta biare ye kwrere. *Malaquías 3.1*

3 Ni ye näin ñäke jume ja dibti kä kaibete,
käkwe niedi krörö:
Ji ükateta kuin biare jrei känenkri,
ye kwrere ja töi mike kuin biare
munkwe.
Ji ükateta niken metre ta, ye kwrere
ja töi ükete metre ni Dänkien käne
munkwe, niebare kwe *Isaías 40.3*

abko tikani kore täräbtä Isaíakwe Juanbtä.

4 Ye erere bati, Juan ni ngökaka ñöte nükani kä kaibete, kä nikani niere: Munta kukwe kämekäme nuene, yebtä mun moto raba ulire. Kukwe käme kite jire jökrä temen munkwe, bti mun jata ja mike ngökare ñöte. Munkwe ye nuendi angwane, Ngöbökwe mun ngite ye diandikä jire jökrä munbtä, bti tikwe mun ngökadi ñöte, niebare Juankwe. Ngöbö Kukwei tikani Isaíakwe Juanbtä abko erere namani bare. 5 Ye ngwane, nitre nünanka käkä Judeate btä juta Jerusalénte nükani kwati Juan kukwei nuakäre, kä namanintre ja ngite niere Ngöböye angwane, Juan namani ngökö Ñö Jordánte.

6 Juan abko nämane kameo drüen dikani dänre* kite jabtä amne nämane mäkete nibi kwatabti jae amne mrö kweta nämane kwe abko tröda btä munkö känsenta. 7 Juan nämane ñäke angwane, käre namani niere krörö: Ni jatadi iti ti jiebti abko bäri di kri ti ngwä, aisete ja ñan rükadre töre jire chi tie sandalia tikete ni ye ngotobtä. † 8 Tita mun ngökö ñö aibe te, akwa ni ye abko käkwe Ngöbö Üai Deme mikadi nüne munbtä. Abko kore se, niebare Juankwe.

Juankwe Jesu ngökani ñöte
(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

9 Juan nämane nitre ngökö ñö Jordánte angwane, Jesu nämane juta Nazarete kä Galilea yete. Jatani nüke Juan känti angwane, Juankwe ngökani ñöte, 10 jatani gökökäta ñöte käin, ye btäräbe kä käin

* 1:6 kameo drüen dikani dänre. Kukwe tä tikani Mateo 3.4 btä, yebtä ñäke. † 1:7 sandalia tikete. Jesu näire ni klabore kökani ni mdakwe abko bäri ene. Niaratre aibe nämane sandalia ni mdakwe tikete, aisete Juan nämane ja bä mike bäri ene ni klabore ngwä.

ñäkänintbe Ngöbökwe namani tuen ie, bti
Ngöbö Üai jatani ütü bä kwrere nüke mate
btä, namani tuen ie jabtä. [11] Ngöbö kukwei
jarabare krörö kä käinbti: Ma ti Ngobo
tikwe. Ma tare kri tikwe. Ma käi nuäre kri
tibtä, niebare kore kä käinbti Jesuye.

Diablukwe Jesu nuaninte ja käne
(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

[12] Yebti Ngöbö Üai nikani Jesu ngwena
nebe kä kaibete. [13] Kä ye känti Jesukwe
nünantbebare köbö gre ketebu jändrän
känsenta käite. Ye ngwane abko, Satana
namani Jesu nuente ja käne, akwa Jesukwe
ñan Satana mikani täte. Yebti angele
nükani ruäre abko namani Jesu die mike.

Jesu nikani Ngöbö kukwei kuin dirire kena
(Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15)

[14] Yebti abko, Juan kitani ngite kä teri.
Yebti Jesu nikani Galilea, namani kukwe
kuin Ngöbökwe niere krörö: [15] Ti rabadre
gare kä nebtä köböi kitani Ngöbökwe abko
nüra amne Ngöbö kitera gobrane nibti.
Kukwe kämekäme kita temen munkwe,
bti kukwe kuin Ngöbökwe nebti tödeka
munkwe, Jesu namani dirire kore.

Jesukwe ni käräbare nibkä ja töitike jabe
(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

[16] Abti bati Jesu nikani Ñö Okwä Kri
Galilea köräbäre, nikrabare kwe angwane,
ni jatabare nibu ie. Iti abko kädian nämane
Simón. Etba kwe abko kädian nämane An-
drés. Niaratre abko gwa gaka abko nämane
krade kite ñöte, btä Jesu okwä namani.
[17] Jesukwe niebare ietre:

Mun brän tibe amne munta gwa gaen ño,
ye kwrere tikwe mun mikadi ni ngwianka
Ngöböye, niebare kwe ietre.

[18] Ye btäräbe, niaratre käkwe krade kitani
temen, bti nikani Jesube.

[19] Nebti Jesu nikani mda mentokwäre ñö
köräbäre angwane, ni iti kädian nämane
Santiago amne etba kwe abko kädian nä-
mane Juan abko nämane krade gudike rute.
Niaratre nibu ye abko Zebedeo ngäbriänkä,
btä Jesu okwä namani angwane, [20] Jesukwe
käräbare ja töitike jabe arato. Niaratre
käkwe sribikä aibe mikaninte rute rün
Zebedeobe, bti nikanintre Jesube.

Jesukwe üai käme juanintari mento
(Lucas 4.31-37)

[21] Yebti nikani jökrä juta kädian nä-
mane Capernaúmte. Abti köbö jadükakräte
angwane, Jesu nikani sinagoga yete, känti
nikani dirire. [22] Jesu namani dirire, yebtä
ni jökrä ñan töi namani krütare, ñobtä
ñan angwane ni töbtä di kri käkwe diri ja
di ngöi, kwrere jire Jesukwe diribare ietre
amne, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre nämane dirire, ye kwrere Jesukwe
diribare ñakare. [23] Angwane ni nämane iti
sinagoga yete, btä üai käme nämane nüne.
Te batibe ni ye käkwe ngratebare krörö
mda:

[24] ¡Jesu Nazarebo, nun tuemetre kaibe
nete! ¿Ye ñobtä abko ma kite ja mike kukwe
nunkwete ta yere? ¿Ma kite nun gaenkä
ya ño yere? Jesu, ma gare kuin tie. Ma
abko Ni Deme Ngöbökwe gare tie, niebare
üai kämenkwe Jesuye.

[25] Abtä Jesukwe niebare mda üai kämeye:

¡Üai käme, kada mkä kete makwe! Ni
ye tuemetre gwängwarbe. Nän mento btä,
niebare kwe.

[26] Üai käme ye käkwe ni ye ngrükaninte
jume ngrabare, bti ngratebare kri kwe, bti
ngitiani mento ni yebtä. [27] Nebtä ni jökrä
töi ñan namani krütare Jesubtä, kä namani
niere jae kwärikwäri: ¡Ni neta kukwe btin
dirire ño ño amarebti niara di tärä üai käme
juentari jötrö au, tä ñäke kwatibe üai käme
juantarikrä mento amne üai käme tä niara
kukwei mike täte sere! abko namanintre
niere kore jae kwärikwäri.

[28] Kukwe nakaninkä kore, abtä Jesu
kädrie nikani jötrö ngwarbe, niken kä
ketareketare te kä Galilea yete.

Jesukwe Simón köbrän merire mikaninta kuinta
(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

[29] Jesu nämane sinagoga känti. Nikani
angwane, nikani Santiagobe btä Juanbe
nebe Simón btä Andrés känti. [30] Namani
känti angwane, Simón köbrän merire abko
nämane bren drangwan kisete, niebare
kwetre Jesuye.

[31] Abtä Jesu nikani mike ñäräre mda,
nikani nebe jänbtä ken se kwrere, käkwe
Simón köbrän kani küdebti, bti ganinkrö
krö kwe. Ngöbö diebti drangwan nikaninbe
batibe btä, namanintabe kuinta, bti nikani
mrö känene niaratre bukakrä.

Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta
(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

32 Kä jatanina iko angwane, ‡ ni kwati nü-
nanka juta yete nükani Simón känti mräkä
bren bren ngwena amne mräkä nämane
ja tare nike üai käme kisete abko jänikani
Jesuye mikadreta kuinta kwe abkokäre. 33 Ni
namani kwati krübäte ja ükaninkrö juk-
webtä angwane, 34 Jesu namani ni bren
bätäkä ngwarbe miketa kuinta. Arato üai
käme juanintari mento kwe ni kwatibtä.
Jesu nämane sribire Ngöbö diebti abko nä-
mane gare üai kämeye, aisete Jesukwe üai
käme kukwei ötani jökrä arato.

Jesu nikaninta Ngöbö Kukwei dirire
(Lucas 4.42-44)

35 Abti de, kä nämane diore angwane,
Jesu naninkrö, nikani kä kaibete blitakäre
Ngöböbe. 36-37 Simón btä kukwe muko mda
mda nükani ngwäte angwane, nikanintre
Jesu känentari kisere. Te kwanintari ietre
angwane, niebare kwetre Jesuye:

Ni kwati nibi ma känentari kisere,
niebare kwetre ie.

38 Jesukwe niebare mda ietre:

Ti jatani blitakäre kukwe kuin Ngöbök-
webtä juta mda mdate arato, aisete mun
ani juta mdabti nokore temen, niebare kwe
ietre.

39 Ye erere bkänä, Jesu nikani dikekä kä
jökräbti temen kä Galileate angwane, na-
mani blite kukwe kuin Ngöbökwebtä sina-
gogate kä ketareketare te. Arato üai käme
nibtä abko namani juentari mento btä.

Ni iti kwata bren lebra kisete abko Jesukwe mikani kuinta
(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

40 Kukwe namani bare kore angwane,
ni iti bren lebra kisete, abtä ngütüete
ngrabare jatani Jesu ngäbti angwane,
namani ngukudokwäbti temen Jesu
ngwärekri, käkwe niebare ie:

Ma tö ti mikaita kuinta ne ngwane,
makwe ti mikata kuinta, ie ti tö nibi,
niebare kwe Jesuye.

41 Abtä ni ngütüete ye namani ruentari
tare kri Jesuye, käkwe kise mikani ni yebti,
bti niebare kwe ie:

Ma rabata kuinta, ie ti tö nibi, aisete
gwängwarbe ma bike nebeta kuinta,
niebare Jesukwe ie.

42 Ye btäräbe ni kwata ngütüete ngrabare
lebra kisete ye kwata namaninta kuinta
jökrä ngrabare. 43-44 Bti Jesukwe niebare ie:

Ma nibira kuinta jökrä, ye makwe ñan
nie jire chi ni mda mdaye, akwa ma rika
ja kwata kuinta mike tuadre ni blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäreye. Erere
arato, ni bren kore tä nebeta kuinta
abko käkwe jändrän mden mden biandre
niebare Moisékwe, ye erere ma rika ng-
wena biandre Ngöböye, ma rabadre dbe
niara ngwärekri abkokäre. Yebtä abko
ma nenante kuinta abko rabadre gare ni
jökräye, abkokäre ma rika jändrän ye ng-
wena. Abko kore se, niebare kwe ie.

45 Akwa Jesukwe niara mikani kuinta, ye
nikani kädriere ni jökrä ben. Yebtä abko,
ni kwati tö namani ja tuai Jesube. Abtä
Jesu ñan namani dikekä jäme juta ngwäre
temen, aisete namani ja gwirie miketbe
bäri kä kaibete juta bäre akwa, ni kwati
krübäte namani nüke niara känti.

2

Ni ruen ñakare ngrabare abko Jesukwe mikaninta kuinta
(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

1 Abti Jesu nükaninta gwi juta Capernaúm
yete. Ye abko gani ni Capernaúmbokwe
2 angwane, ni nükani kwati gwi nükebe juk-
webtä, aisete kä ñan namani kwen rabakäre
Jesu känti gwi. Angwane Jesu nämane
dirire Ngöbö Kukweibtä ni kwati yeye.
3 Angwane ni jatani nibkä ni bren ngwena
iti ja ñäte Jesuye. Ni bren ye abko ni ruen
ñakare ngrabare abko kisete dikekä ñakare
abko jatani ngwena ja ñäte Jesuye. 4 Akwa
ni nämane kwati dikaro aisete, ñan namani
neme Jesu känti. Abtä nikanintre jubti
käin, käkwe ju mkä tikaninkä, bti ni bren
ye gibianinkä jänkwata ngöi ju mkäte ta ti-
mon kwetre Jesu ngwärekri. 5 Nitre nükani
ni bren ngwena amne ni bren ye nämane
tödeke kwatibe Jesubti namani tuen Jesuye
angwane, Jesukwe niebare ni bren yeye:

Tikwe ma ngite Ngöbö rüere ye dininkä
mento mabtä ti mräkä, niebare kwe ie.

6 Yebtä abko, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre nämane siba, kä namani
töbike krörö mda Jesu kukweibtä: 7 Ngöbö

‡ 1:32 Kä jatanina iko, yebti nitre israelita nikani mräkä bren bren ngwena nebe Jesuye, ñobtä ñan angwane ñänä nikani timon dere angwane köbö jadükakrä nikani ta abko nämane ngibiare aisete.

aibe tä ni ngite niara rüere denkä mento
nibtä amarebti, ¿se ñobtä abko ni se tä ñäke
kore Ngöbö rüere sere? namanintre töbike
kore Jesubtä. 8 Namanintre töbike kore, ye
abko gani Jesukwe. Abtä niebare kwe ietre:
¿Ñobtä munta töbike kore tibtä yere?
9 ¿Dre abko bäri nuäre niedre ni ruen ñakare
ngrabare nokoye? ¿Ma ngite Ngöbö rüere,
ye tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre
niedre ya? o ¿Näin krö, jänkwata makwe ye
den kisete, bti nän dikekä abko bäri nuäre
niedre ya? Ye abko, ma ngite Ngöbö rüere
ye tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre
niere, ñobtä ñan angwane raba bare ya,
ñakare ya ñan jatadre munye. 10 Akwa ti, Ni
Kä Nebtä Ngobo ne ie Ngöbökwe ja di biani
mun ngite Ngöbö rüere diankakäre mento
munbtä kä nebtä, ye abko ti bike bä mike
tuadre munye, niebare Jesukwe.
Bti niebare kwe ni ruen ñakare ngrabare
yeye:
11 Näin krö. Jänkwata makwe ye den
kisete amne nänta ja gwiriete, niebare kwe
ie.
12 Angwane jötrö ngwarbe ni jökrä ok-
wäbti, ni ruen ñakare ngrabare ye naninkrö
krö, käkwe jänkwata diani kisete, bti nikan-
inta. Yebtä ni jökrä ñan töi namani krütare,
aisete namani Ngöbö käikitekä, kä namani
niere: Kukwe ne kwrere ñan tuabare erere
nakaka mtare, namanintre niere kore jae
kwärikwäri.

Jesukwe Leví käräbare ja töitike jabe
(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

13 Abti Jesu nikaninta Ñö Okwä Kri
Galilea köräbäre mda angwane, ni nükani
kwati niara känti angwane, niara namani
dirire ietre. 14 Yebti nikani mentokwäre
angwane, kä jändrän ütiä käräkrä gobran
romanobokrä, känti ni nämane täkänintbe
iti jändrän ütiä kärere. Ni ye abko Alfeo
ngobo kädian nämane Leví abko nämane
jite, btä Jesu okwä namani angwane,
Jesukwe niebare Levíye:
Brän tibe, niebare kwe ie.
Angwane jötrö ngwarbe Leví nikani
dikekä krö, nikani Jesu jiebti.
15 Abti Jesu nikani mröre Leví känti
angwane, nitre jändrän ütiä käräkä gob-
ran romanobokrä nämane kwati amne ni
mda mda nämane tuen käme ni israelita
ruäreye nämane arato, ñobtä ñan angwane
ni kwati ye kwrere nämane näin Jesube.
Nitre ye abko bäri käme nie namani ni-
tre bariseokwe abko ben Jesu btä nitre ja
töitikaka ben nämane täkänintbe mröre
ketetibe. 16 Jesukwe mröbare kore nitre
bariseo Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre ruäre okwäbti, abtä niebare kwe-
tre nitre ja töitikaka Jesubeye:
¿Nitre jändrän ütiä käräkä gobran ro-
manobokrä abko käme amne ni mda mda
kukwe nuenkä kämekäme se gare ñakare
ni seye ya amarebti tä mröre jäme ketetibe
ben se? niebare kwetre ietre.
17 Nitre bariseo käkwe ñäkäbare kore, ye
jarabare Jesuye angwane, Jesukwe ja bä
mikani ni kräkä bianka kwrere amne ni-
tre jändrän ütiä käräkä amne nitre kukwe
nuenkä kämekäme, ben nämane mröre ye
bä mikani ni bren kwrere, käkwe niebare
krörö mda ietre:
Ni kuin bren ñakare ye abko ñan tä ni
kräkä bianka ribere jabtä, akwa ni bren
bren abtä tä ni kräkä bianka ribere jabtä
abko ti tö nibi niei munye. Ni ie ja ruen kuin
deme au Ngöbö ngwärekri mun kwrere, ye
abko ñan ti jatani kärere Ngöbö kukwäre,
akwa ni kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö
rüere ye mden abko ti jatani kärere Ngöbö
kukwäre. Abko kore se, niebare Jesukwe
nitre bariseoye.

Ñobtä nitre ja töitikaka Jesube ñan nämane ja bäine
(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

18 Abti bati nitre nänkä Juan Bautistabe
btä nitre bariseo nämane ja bäine
ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekri
angwane, ni mdara jire käkwe tuani, aisete
jatani, käkwe niebare krörö Jesuye:
¿Ñobtä nitre nänkä Juanbe btä nitre
bariseobe käta ja bäine Ngöbökrä amarebti,
nitre ja töitikaka mabe ja bäine ñakare
Ngöbökrä sere? niebare kore kwetre Je-
suye.
19 Abtä Jesukwe kukwe bä mikani ietre,
käkwe ja bä mikani ni ja mikaka gure
kwrere amne nitre ja töitikaka ben abko bä
mikani kwe ni ja mikaka gure kukwe muko
kwrere, käkwe niebare ietre:
Ni iti tä niken ja mike gure angwane,
tä kukwe muko kwekwe nübaire kä ng-
wiankäre nuäre gwaire jabtä, ye ngwane
ni ja mikaka gure ye tädre siba bentre
angwane, ¿kukwe muko ye raba moto ulire
ja bäine ya? Ñakare. Ni ja mikaka gure ye

tä siba bentre angwane, kukwe muko ñan raba nebe moto ulire ja bäine. [20] Akwa ni ja mikaka gure ye järikadre kukwe muko okwäbti, ye ngwane rabadre ja bäine abko kore rakadikä nitre ja töitikaka tibe yebtä.

[21] Mdakäre abko, dän ngututu gudikadre dän kukwän btinbti angwane, dän kukwän btin tä dän ngututu kwaenkä bäri mda abko kisete dän ngututu rötadreteta angwane, rötadrete bäri kri mda, aisete ni ñan raba dän ngututu gudike dän kukwän btinbti. [22] Erere arato, chibo kwata dikani kira uba döi ngwäre, te ni ñan raba uba döi keke mikadre kwaka, ñobtä ñan angwane chibo kwata ngututu rötadrete, rikadre ngwarbe uba döi kwaka ben ngöi jökrä arato. Mden kisete, uba döi mikadre kwaka abko kekadre chibo kwata btinte. Ne abko kore, niebare Jesukwe ni mda mdaye.*

Jesu abko bäri ütiäte köbö jadükakrä yebti ta

(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

[23] Abti bati Jesu nikani dikekä nura ngätäite köbö jadükakrä näire mda angwane, nitre ja töitikaka ben nämane näin siba, kä nikani trigo ngwä ötö ji ngrabare kwetadre jae. [24] Abtä nitre bariseo käkwe niebare Jesuye:

Jändrän ñan nuendre jire chi köbö jadükakrä näire nieta abko nitre ja töitikaka mabe nibi nuene tuen sete, niebare kwetre Jesuye.

[25-26] Abtä Jesukwe niebare mda käre:

Bati David btä rükä kwekwe ie mrö namani krübäte angwane, kukwe nuenbare krörö kwetre: Ju nuäre ngwiandre känti ban deme nämane mikani Ngöbö ngwärekri, ye känti David nikani gwä, ban diani kwe, bti kwetani kwe rü muko kwekwe ben. Ban ye abko, David btä nitre nämane ben käkwe ñan kwetadre jire chi, ñobtä ñan angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre aibe käkwe kwetadre niebare Ngöbökwe, akwa niaratre käkwe kwetani, akwa namani ngite ñakare Ngöböye. Abiatar nämane sribire nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien angwane kukwe ne nakaninkä. Kukwe yebtä mun tärä ñäke Ngöbö Kukweibtä ruen tie.

[27] Ye erere, Ngöbökwe köbö jadükakrä mikani jadükakrä nie, ñan Ngöbökwe ni dätebare kukwe driebare munkwe köbö jadükakräbtä mikakrä täte. [28] Amne köbö jadükakrä näire yebti ta abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo abko bäri ütiäte, aisete nitre ja töitikaka tibe rabadre dre dre nuene köbö jadükakrä näire abko ti di tärä niere ietre. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

3

Jesukwe ni mikaninta kuinta köbö jadükakrä näire

(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

[1] Abti köbö jadükakrä mdara jire te Jesu nikaninta sinagoga mdate angwane, ni iti küde ngrötani kwärä nämane yete. Arato nitre bariseo nämane yete. [2] Jesukwe ni ye mikadreta kuinta köbö jadükakräte ne ngwane, Jesukwe ja mikani ngite Ngöbö rüere niedre kwetre Jesu rüere ni mda mdaye, abkokäre nitre bariseo namani ngibiaretari kisere ni küde ngrötani yebtä. [3] Angwane Jesukwe niebare ni küde ngrötani kwärä yeye:

Jakwe ni jökrä ngwärekri nete, niebare kwe ie.

[4] Erere bkänä, ni ye nikani angwane, Jesukwe niebare krörö mda nitre bariseoye:

¿Köbö jadükakrä, yebtä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye käta dre niere? ¿Jändrän kuin nuendre ni mdakrä ya? ¿Kukwe käme nuendre ni mdabtä ya? ¿Ni bren mikadreta kuinta ya? ¿Ni bren kämikadre ja okwäbti ya? Dre nuendre metrere niere tie munkwe, niebare Jesukwe ietre.

Akwa namanintre kwekbe jökrä niara kukweibtä, ñobtä ñan angwane ñan tö namani ja kitai ngise au. [5] Nitre bariseo moto ribi, aisete ni bren ñan namani ruentari tare ie. Abtä Jesu namani ulire krübäte, käkwe mikani ñäräre romone ja bäre temen, bti niebare kwe ni küde ngrötani yeye:

Küde ngököte, niebare kwe ie.

* 2:22 Kukwe diribare Jesukwe abko dän btin amne chibo kwata btin kwrere. Erere arato, kukwe diribare ja bäinbtä nitre bariseokwe abko dän ngututu amne chibo kwata ngututu kwrere, aisete nitre ja töitikaka Jesube nin rabadre Jesu kukwei mike täte gwaire kukwe diribare nitre bariseokwe amne Juankwe ye ben, ñobtä ñan angwane kukwe diribare Jesukwe abko bä jene kukwe mdakrä aisete.

Ye btäräbe ni ye käkwe küde ngökatebare angwane, kise namaninta kuin jökrä ie. [6] Yebtä abko, nitre bariseo nikani ju bäre amne Jesu kämikadre ño ja ñäte nitre reketaka jrei Herodes ben abko nikani kädriere jötrö jabe kwärikwäri.

Ni kwati bren bren nükani Jesu känti

[7] Abti Jesu btä nitre ja töitikaka ben nikaninta Ñö Okwä Kri Galilea köräbti rabakäre kaibe, akwa ni nikani kwati jiebti. [8] Jesu nämane jändrän kuinkuin nuene, abkotari ni Galileabo, ni Judeabo, ni juta Jerusalénbo, ni Idumeabo, ni nünanka Ñö Jordán bti kä driri, ni juta Tirobo bäre temen, btä juta Sidónbo bäre temen nükani kwati ja tuakäre Jesube. [9] Ni nükani kwati dikaro abko nane rabadre Jesu kete dime ja ngätäite, aisete Jesukwe ru chi mikamna biare krati jakrä nitre ja töitikaka benye. [10] Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta kwati, abkotari ni mda mda bren rabadreta kuinta abkokäre tö namani kise mikai Jesubtä, aisete namanintre ja kitekäbe kwärikwäri rabakäre Jesu känti.

[11] Ye ngwane Jesu namani tuen üaitre kämeye angwane, ni btä nämane ye namanintre ngwen ja mike bobre ngukudokwäbti Jesu ngwärekri, kä namani ngrente krörö: ¡Ma Ngöbö Odei abko gare nunye! namani ngrente kore.

[12] Jesu Ngöbö Odei, ye abko Jesu ñan tö namani mikai gare jötrö ngwarbe ni jökräye, aisete Jesu käkwe ñan ja kädriemna ni mda mda ngwärekri üai kämeye. Ye ngwane Jesukwe ni kwati mikaninta kuinta btä üai käme juanintari mento ni kwatibtä kwe.

Jesukwe ni dianinkä ni jätäbti nibu ja töitikakäre jabe

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

[13] Abti Jesu nikani mintokwäre nebe ngitiobti angwane, tö namani nire nire ngwiain jabe, erere käräbare kwe abko nikanintre ben mintokwäre. [14] Ni ngwiani jabe Jesukwe, ne ngätäite ni dianinkä ni jätäbti nibu kwe abko rabadre ja töitike ben, bti juandre ja kukwei kädriere kwe, abkokäre dianinkä kwe. [15] Ni dianinkä ni jätäbti nibu Jesukwe abko ie ja di biani kwe üai käme juantarikrä mento nibtä

[16] abko nere: Simón
(ni ye Jesukwe kädiani Pedro mda),

[17] Santiago btä etba kwe Juan. Ne abko Zebedeo ngäbriänkätre, ne arabe Jesukwe kädiani Boanerges. (Ne abko kukwe unsuni ngö käinta kwrere, aisete kädiani Unsuni Ngobo arato;)

[18] btä Andrés, Felipe, Bartolomé,
Mateo, Tomás, Santiago,
Santiago ne abko Alfeo ngobo;
btä Tadeo btä Simón Zelote.

[19] Mrä abko, Judas Iscariote. Judas ne mden käkwe Jesu kitani ngise rüeye mrä.

Jesukwe ni dianinkä ni jätäbti nibu kore.

Beelzebú nämane Jesubtä nie namani rüere

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

[20] Nebti Jesu nikaninta gwä angwane, ni nükaninta kwati känti ja tuakäre ben abko ñan namani niara btä nitre ja töitikaka ben tuemetre mröre jire chi. [21] Jesu mräkäkwe kukwe ne gani angwane, kä namani jäme Jesu dokwäbti namani nütüre, aisete nikani niara jiebti, tö namani Jesu ngwianta ja gwiriete.

[22] Angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre nünanka juta Jerusalén abko nükani ruäre Jesu känti, kä namani niere ni jökräye:

Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, ye mden käkwe ja di biani ni nokoye abko diebti tä üai kämekäme juentari mento se, namanintre niere kore Jesubtä.

[23] Abtä Jesukwe dirikä ye käräbare, käkwe kukwe bä mikani krörö mda ietre:

¿Satana kädianta Beelzebú arato ye abko raba ja juentari au ya? Ñakare. [24] Erere arato, gobran btä ni nünanka kä ketetibe te rikwitare ja rüere kwärikwäri, ne ngwane gobran kä ye känti ñan rabadre gobrane mda. [25] Ne ben, ni jakwebe nüne ju kwatibe te rikwitare ja rüere angwane, ñan rabadre nüne ketetibe käre. [26] Ye mden kwrere abko, Satana rikwitareta ja rüere au ne ngwane, kä rükadre mrä käne, akwa Satana ñan tä rüre jabe au, aisete ti ñan tä üai käme juentari mento nibtä Satana diebti, aisete munta blite ngwarbe.

[27] Yebti Jesukwe kukwe mda bä mikani, käkwe Satana bä mikani ni dite kwrere amne ja bä mikani ni gokä kwrere kwe, käkwe niebare:

Satana abko ni dite kwrere. Ni dite tä ju jen kwe ngibiare ni gokä ngäniene, aisete ni dite nünanka gwi ñan mäkärete angwane, ni gokä ñan raba jire iti, kä rabadre jändrän

kwe denkä kän, akwa mäkärete angwane,
ni gokä rabadre jändrän kwe denkä jire
jökrä kän. Ye kwrere ni ye btä üai käme
tä abko ju Satanakwe kwrere. Ti bäri dite
Satanakrä aisete, ti raba üai käme juentari
mento nibtä Satanakän, ni gokäta jändrän
denkä ni dite kän ye kwrere.

28-30 Jesu abko btä üai käme nämane, nie
namani Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikäkwe, mdenbtä Jesukwe ñäkäbare
krörö ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Nire nire käkwe ñäkädre blo
Ngöbö rüere, btä ja mikadre ngite ño erere
Ngöbö rüere kwe, yebtä Ngöbö raba ni
ngite ye denkä mento btä; akwa nire nire
käkwe ñäkädre blo Ngöbö Üai Deme rüere,
ne ngwane ni ye rabadre ngite kärekäre
Ngöböye, aisete ni ngite ye ñan diandrekä
btä kwe. Abko kore se, niebare Jesukwe
ietre.

Nire abko Jesu mräkä era metre
(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

31 Kä namani jäme Jesu dokwäbti, Jesu
mräkä namani nütüre, aisete Jesu meye
amne etbakantre nükani ju bäre temen
jiebti, käkwe kärämna ngwiandreta ja
gwiriete. 32 Angwane ni nämane täkänintbe
Jesu bäre temen käkwe niebare ie:

Ma meye amne ma etbakantre tä ju bäre
nokote abko tö nibi blitai mabe, niebare
kwetre Jesuye.

33 Jesukwe niebare mda ietre:

¿Nire abko ti meye amne nire abko ti
etbakantre amarebti tö nibi blitai tibe ye?
niebare kwe.

34 Bti ni nämane täkänintbe, ye Jesukwe
mikani ñäräre kuin, käkwe niebare ietre:

Ti meye tikwe amne ti etbakantre era
metre abko erere tä nete ne, 35 ñobtä ñan
angwane nire nire käta Ngöbö kukwei mike
täte, ni ye abko ti etba tikwe, ti ngwai tikwe
amne ti meye tikwe. Abko kore se, niebare
Jesukwe.

4

Dobo ketabkä, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

1 Abti bati Jesu nikaninta dirire mda Ñö
Okwä Kri Galilea köräbti angwane, ni kwati
käkwe ja ükaninkrö Jesubtä niara kukwei
nuakäre. Abtä Jesu nakwani rute, na-
mani täkänintbe. Nitre käkwe ja ükaninkrö
kwati btä ye abko namani jökrä ñö köräbti
jateta temen. 2 Angwane Jesukwe kukwe
keta kabre bä mikani dirikäre ietre, käkwe
niebare krörö:

3 ¡Olo ketete munkwe! Bati ni nikani
iti nura metekä. 4 Nura metaninkä
kwe angwane nura ruäre nikani mate ji
ngrabare temen, ye abko nukwä jatani,
käkwe kwetani jökrä kän. 5 Nura ruäre
abko nikani mate jäkwatabti temen, ye
känti abko dobo ñakare bökän, aisete
nura ye nükani mure jötrö, akwa dobo
ñakare mente nguse, 6 bti ñänä jatani ngire,
käkwe nura mu ye kukwani jökrä amne
ngätri ñakare arato, aisete ngrötaninkä
jökrä. 7 Nura ruäre abko nikani mate
kökrä tukwäte tukwäte ngätäite, ye abko
nükani mure arato. Akwa kökrä ye abko
rirabare bäri jötrö nura mu yebti ta, käkwe
kämikani, aisete ñan ngwä namani. 8 Akwa
nura ruäre abko nikani mate dobo kuinte,
ye abko nükani mure amne, rirabare
tuärebe amne ngwä namani kabrekabre
btä. Datire datire ngwä namani gre bti krä
jätä, ruäre abko ngwä namani gre ketamä,
ruäre abko ngwä namani gre ketarike. Ne
abko nakaninkä kore se.

9 Nire nire käta ti kukwei nuen, ye abko
olo tärä ne ngwane, ti kukwei ne ketate
ja olote kwe, kukwe ne rükadre gare kuin
munye abkokäre. Abko kore se, niebare
kwe ni kwati yeye.

Ñobtä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

10 Yebti Jesu namani kaibe angwane, ni ja
töitikaka ni jätäbti nibu ben btä ni mda mda
nämane näin siba Jesube käkwe niebare ie:

¿Makwe kukwe bä miri, ye dre nini kore
makwe yere? niebare kore kwetre Jesuye.

11 Jesukwe niebare mda ietre:

Ngöbö rükadre gobrane ño nibti abko tä
tiebe, akwa tita mike gare munye, akwa
ni kwati mda abko ie Ngöböta mike gare
ñakare, aisete tita kukwe bä mike kore,
Ngöbö Kukwei tä tikani krörö rabadre bare
abkokäre:

12 Kukwe bä mikata kore tikwe, ye jatadre ni
mda mdaye, akwa ñan rükadre gare.
Ne ben, kukwe nieta tikwe jaradre ie, akwa
tebaidre ñakare kwetre.
Yebtä ñan jatadreta Ngöbö kukwäre.

Arato niaratre ngite Ngöbö rüere, ye Ngöbökwe ñan diandrekä mento btä, *Isaías 6.9-10*
abkokäre tita kukwe bä mike kore, niebare kwe ietre.

Dobo ketabkä tä dre niere abko nere (Mateo 13.18-23; Lucas 8.9-15)

13 Jesukwe kukwe bä mikani, ye ñan nükani gare metre nitre ja töitikaka benye. Abtä niebare kwe ietre:

¿Tikwe kukwe bä miri nura metaninkäbtä ñan nü gare munye, ye kukwe mda mda bäri tare bä mikadre tikwe abko rükadre gare ño munye amarebti yere? 14 Ye mden kisete, kukwe bä miri tikwe käta ño niere metre abko ti bike mike gare munye. Ni Ngöbö kukwei ngwianka, ye abko ni nura metakaka kwrere. 15 Nura nikani ngitiekä ji ngrabare, ye nukwä jatani, käkwe kwetani jökrä. Ye kwrere abko, ni ruäreta Ngöbö Kukwei nuen, akwa ñan tä nüke gare metre ie. Btäräbe Satana tä kite, käta Ngöbö Kukwei denkä jökrä kän, mden nini tikwe ye.

16 Amne ni ruäre abko käta Ngöbö Kukwei nuen, ye btäräbe käta nebe nuäre btä kare ngäbti, ni ye abko nura nikani mate jäkwatabti ye kwrere, 17 ñobtä ñan angwane nura nikani mate jäkwatabti abko ngätri ñan nämane bökän, ye kwrere jire ni ruäre tä Ngöbö Kukwei kaen ngäbti, bti bä jötrö tä näin Ngöböbe, akwa tädre niken ja tare nike tödekabtä Ngöböbti, ye btäräbe tä Ngöbö Kukwei kiteta temen, bti tä nikenta ja jiebti. 18-19 Amne ni ruäre abko tä Ngöbö Kukwei nuen, akwa tä nakwen bäri jändrän kä nebtä jiebti, erere tä ja töi mike bäri sribi kä nebtä jiebti amne, tä ngwian tarere bäri amne töta nebe rabai jändrän mda mda bkäne, ye abko käta ngökö. Ne aisete ni ye abko nura nikani mate kökrä tukwäte tukwäte ngätäite amne ngatani, ye tä nakenkä ni yebtä, aisete nura ngatani, ngwä namani ñakare, ye kwrere jire ni ye tä sribi nuene ñakare Ngöbökrä. 20 Akwa ni ruäre tä Ngöbö Kukwei nuen amne tä kaen ngäbti, käta niken sribi kuinkuin nuene bätäkä ngwarbe Ngöbökrä, ye abko nura nikani mate dobo kuinte abko rirabare kuin amne ngwä kuinkuin namani gre bti krä jätä, ruäre gre ketamä, ruäre abko gre ketarike, kwrere jire ni ye tä sribi nuene Ngöbökrä abko kukwe kore bä miri tikwe ye, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Jesukwe ja kukwei bä mikani ñotra kwrere (Lucas 8.16-18)

21 Jesukwe kukwe bä mikani krörö mda ni kwati yeye, käkwe niebare: ¿Ñotra jutra mikata gwi, ye jue mikata kaja täni ya? Ñakare. ¿Mikata jän täni jae ya? Ñakare. Ñotra mikata, ye mikata üräbtä käin trä rabadre ngitie jökrä gwita temen, ni jökrä gwi, ie kä rabadre tuen abkokäre. 22 Ye kwrere abko, Ngöbö Kukwei ñotra kwrere, aisete Ngöbö Kukwei nieta kaibe tikwe mtare abko batira jire kädriedi ji kribti ni mda mdabe. Erere arato, Ngöbö Kukweita tiebe mtare abko batira jire niedi ni kwati ngwärekri, ñotra mikata üräbtä käin trä rabadre jökrä gwita temen ye kwrere. 23 Ni kukwei ruen munye angwane, munkwe kukwe ne ketate olote. Abko kore se, niebare Jesukwe ni kwatiye.

24 Bti Jesukwe kukwe bä mikani mda, käkwe niebare: Olo ketete kuin kukwe neye munkwe. Ti kukwei mikare täte ño munkwe, ye kwrere Ngöbökwe ti kukwei mikadi gare mda munye. Arato niarakwe ti kukwei mikadi gare bäri mda munye. 25 Mdakäre abko, nire nire ie Ngöbö Kukwei nüke gare, ye abko ie Ngöbökwe ja Kukwei biandi bäri mda; akwa nire nire ie Ngöbö Kukwei gare ñakare, ye abko ie Ngöbö Kukwei gare kiakia abko Ngöbökwe diandikä jökrä kän, niebare Jesukwe ietre.

Ngöböta gobrane ño ni kwe ngätäite abko Jesukwe bä mikani nurabtä

26 Jesukwe kukwe mdara jire niebare krörö ni kwati yeye ñö okwä kri köräbti: Ngöbö gobrainta kite niren ño ni kwe ngätäite abko ti bike bä mike nura metakata btä. 27 Ni nura metakaka käta nura metekä, bti tä nikenta gwä. Bti dibire rare tä kibien ya, tä ngwäte ya ño, akwa nura abko tä nüke mure, bti tä niren ño gare ñakare ie. 28 Akwa nurata nüke mure ja di jenbti, ye erere batibe nura muta nüke chi, bti tä niken niren, bti tä nebe blüre, bti ngwäta nebe btä. 29 Yebti ngwäta neme nötare jökrä angwane, kä nura ötakrä tä nüke. Angwane nura bkänkä tä ötamna sribikätre kweye, ye erere ötata niken. Ye abko, nurata nüke mure, bti ngwäta neme nötare kaibe amne ötata ño, ye kwrere Ngöbö gobrain tä

kite niren ni kwe ngätäite. Ne abko kore, niebare Jesukwe ni kwatiye.

Jesukwe kukwe bä mikani mostasa nuraibtä
(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

30 Mdakäre abko, ¿Ngöböta kite gobrane nibti ye abko tikwe bä mikadre dre kwrere ruen munye? 31 Ngöböta kite gobrane nibti ye abko mostasa nurai chi kwrere. Ni iti käkwe mostasa nurai nökani tirete jakrä. Nura jökrä munkwe, ngätäite mostasa nurai ye abko bäri kiakia, 32 akwa nökadre tirete angwane, rabadre bäri kri nura jökrä bti ta angwane, küdeta nebe ngetre kwäräkwärä, aisete nukwä raba kite nüne küdete käinta kä tiborete, ye kwrere jire käne Ngöböta kite gobrane ni braibe bti, akwa mrä angwane Ngöbö rabadi gobrane ni kwatibti abko bä mikata nura chi yebtä.

Jesu nämane kukwe bä mike jirekäbe, btä nämane dirire
(Mateo 13.34-35)

33 Jesu nämane kukwe bä mike jändrän mda mdabtä, erere nämane dirire, akwa kukwe bäri tare abko ñan nämane dirire ni kwatiye. 34 Kukwe bä mika nämane jirekäbe Jesukwe, btä nämane dirire ni mda mdaye, akwa nämane nebe kaibe nitre ja töitikaka benbe angwane, kukwe bä mika nämane ni mda mdaye kwe abko nämane dre niere metre abko nämane mike gare jökrä ietre.

Jesukwe müre amne ñö mikani kwekbe
(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

35 Jesukwe blitabare kukwe keta kabrebtä, ye näirerabe kä jatani iko angwane, niebare kwe nitre ja töitikaka benye:

Brän ñö okwä kri kwäräkri, niebare kwe ietre.

36 Erere bkänä, ru te Jesu nämanena, arabe te jänikani. Arato ru mda mda nikani siba ben. Ni nämane kwati, ye abko namani jökrä ñö okwä köräbti ie. 37 Niaratre nikani, nikani te batibe müre jatani mate ribi krübäte, kä nikani ñö mike nakwen kukwäne, aisete namani ñö kite nakwen jökrä rute, kä namani ru krien ñöte nguse. 38 Akwa Jesukwe ja dokwäkrä mikani, bti nämane kibien kuin ru körekri. Ye nitre ja töitikaka ben nikani, käkwe ganinkrö, bti niebare kwetre Jesuye:

¡Dirikä, ni kite niken ñöte nguse dbe makrä ya, amarebti ma nibi kibien dikaro yere! niebare kwetre Jesuye.

39 Abtä Jesu naninkrö, käkwe ñäkäbare krörö müreye amne ñöye:

Kwekbe munkwe, niebare kwe.

Ye btäräbe kä namaninta kwekbe jökrä. Ñö abko namani nenta jirekäbe jökrä. 40 Jesukwe niebare nitre ja töitikaka benye:

¡Ngöböta mun ngibiare, bti munta tödeke yera, amarebti mun moto nibi bete dikaro ja tari yere! niebare Jesukwe ietre.

41 Akwa namanintre nekwetekä Jesubtä, töi ñan namani krütare, kä namani niere jae kwärikwäri:

¿Ni se abko, ni ño amarebti, müreta mike täte btä ñöta mike täte sere? namanintre niere jae kwärikwäri.

5

Ni Gadarabo btä Jesukwe üai käme juanintari mento
(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39)

1 Yebti Jesu nikani nitre ja töitikaka benbe nebe Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri käkä Gadara känti. 2-3 Niara nakwani timon, ye btäräbe ni nükani iti Jesu känti abko btä üai käme nämane. Mden kisete nämane nüne rökabti abko nikani Jesu ngäbti. Ni ye abko, ni krübäte üai käme kisete, aisete mäkäte nämane kadenanbti, akwa ñan nämane neketete jire chi ni mda mdaye, 4 ñobtä ñan angwane küde mäkäte nämane kadenanbti ie angwane, nämane kadena ötöte jökrä ja küdebtä. Ne ben ngoto mäkäte nämane ie angwane, nämane kadena ötöte kia bürere jökrä ja ngotobtä, aisete ñan namani nuene ni mda mdakrä. Käre mäkäte nämane, akwa nämane ngitieta ben gwaire. 5 Dibire rare ni ye nämane niken ngwänenkä krikri be rökabtita btä ngudrebtita ja metare kwärä jäbti ngrabare. 6 Jesu jatabare mente ie se kwrere angwane, niara nakwaninkä, nikani betekä Jesu ngäbti, namani känti angwane, nikani ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngwärekri ja mikakäre bobre Jesubtä. 7-8 Jesukwe niebare üai kämeye mda:

Nän mento ni nebtä, niebare kwe.

Abtä ni yekwe ngratebare kri mda, käkwe niebare:

Jesu, ma Ngöbö Kri Kä Käinbti Odei, ¿ye ñobtä ma kite ti nike nete ye? Ngöbö se okwäbti, makwe ñan ti mika ja tare nike abko ti tö nibi ribei mae, niebare kwe.

9 Abtä Jesukwe niebare mda üai kämeye:

¿Ma kä ño?

Üai käme ye käkwe niebare mda Jesuye:

Nun kabre jae, aisete ti kä Kabre, niebare kwetre.

10 Bti namani ribere kisere mda Jesuye:

Makwe ñan nun juantari mento kä mdabti, üaitre käme namani ribere kisere Jesuye.

11 Ye känti abko, mtü nämane kabre krübäte mröre bä känime ngudrebtäta, 12 aisete namani ribere Jesuye:

Mtüta sere, sebtä nun juen, namani niere ie.

13 Ye erere, Jesukwe üai käme juanintari mento ni yebtä abko juani mda kwe mtübtä. Üai käme nikani mento ni yebtä, bti nikani mda mtübtä angwane, mtü nikani betekä jökrä ja jiebti kä btä motokwäre, nikani ngitiekä jökrä ñöte, känti müre neketani jökrä. Mtü mili krobu näre müre neketani jökrä kore.

14 Yebtä abko, mtü ngibiakatre ngitiani, nikani kukwe ne niere jutate ta btä ji ngrabare. Abtä ni jatani kwati mda kukwe nakaninkä ye tuakäre. 15 Nükanintre Jesu känti angwane, ni btä üai käme nämane kabre abko ja ngwä kitani kwe, nämane täkänintbe temen, kä ruen kuin bti, btä nükanintre. Abtä Jesu di kri nükani gare ietre, aisete Jesu jürä namani ni jökräbtä. 16 Ni btä üai käme nämane kabre btä kukwe nakaninkä, erere arato kukwe nakaninkä ño ño mtübtä abko nitre tuakatuaka namani taentari jire jökrä ja täritäri ni jökrä yeye. 17 Yebtä abko, Jesu jürä namani kri btä, aisete Jesukwe kä mikarekä, rikadre kä mdabti abko ni jökrä namani ribere Jesuye.

18 Ye erere bkänä, Jesu nakwaninta rute angwane, ni btä üai käme juanintari mento kwe, ye abko Jesu rikadre ngwena jabe abko namani ribere Jesuye, 19 Akwa Jesukwe niebare mda ie:

Ñakare. Ma raba jirekäbe nete. Ma Dänkienkwe dre nuni makrä btä ma tareniri ño kwe, ye nän niereta jire jökrä ma mräkäye ja gwiriete, niebare kore Jesukwe ie.

20 Ye erere bkänä, Jesukwe kukwe kuin nuenbare ni yekrä, ye niara nikani niere ni jökräye juta kwatirekwatire te kä kädian nämane Decápolite. Yebtä ni jökrä töi ñan namani krütare kukwebtä abko nakaninkä kore se.

Jesukwe Jairo ngänkän mikaninta nire amne meri bren abko mikaninta kuinta kwe (Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

21 Yebti Jesu jataninta rute nüketa Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri. Jesu nämane ñö okwä köräbäre angwane, ni nükaninbe ja ükekrö kwati ja tuakäre ben. 22 Angwane ni nükani iti abko kädian nämane Jairo. Jairo abko nämane ji dokwäte sinagogate. Jesu jatabare ie angwane, nikaninbe ja mike bobre ngukudokwäbti Jesu ngotobtä, 23 kä namani ribere kisere Jesuye:

Ngäbäkre chi merire tikwe kite krüte tikän abko rabadreta kuinta tikrä, abkokäre ti ki ma kärere kise mike bti jakrä, niebare kwe ie.

24 Ye erere Jesu nikaninbe ben angwane, ni kwati nikani siba, kä namani kete dime ja ngätäite. 25 Angwane nitre nikani kwati Jesube, ye ngätäite meri nämane näin iti siba abko kä kwä jätäbti kubura nämane bren dbä tibiere köbö kwatirekwatire 26 abko kisete nämane ja tare nike. Käre nikani kräkä bianka kwati känti angwane, kräkä bian nämane ie, akwa nämane kitetebe bäri mda. Ngwian nämane kwe, erere ganinte jökrä kwe kräkäbtä jakän, akwa nikani bäri bren jume mentokwäre. 27-28 Akwa Jesu nämane ni miketa kuinta kädrie namani meri ye okwäbti. Abtä nikani siba, namani ja ken Jesube angwane, namani nütüre: Tikwe dän Jesubtä se aibe nuadrebtä angwane, ti rabadreta kuinta, namani nütüre. Ne erere ni kwati ngätäite ta, krötabare ja ken Jesu trökri kwe, bti dän Jesubtä nuaninbtä tiebe kwe. 29 Ye btäräbe namaninta kuinta batibe se kwrere, aisete ja namani ruenta kuin jökrä ngrabare ie. 30 Jesu die näkänintbe ruäre abko Jesukwe gani angwane, ni nämane kwati bäre temen mikani ñäräre kwe, bti niebare kwe ietre:

¿Nirekwe dänkä nuribtä tibtä ye? niebare kwe.

31 Abtä nitre ja töitikaka ben käkwe niebare mda ie:

¿Ni nibi kwati ma bäre temen, kä nibi ma kete dime ja ngätäite ñan tuen mae ya, amarebti nirekwe dän mabtä nuribtä ma nibi niere yere? niebare kwetre Jesuye.

32 Akwa nirekwe dän nuaninbtä Jesubtä abko Jesu tö namani gai aisete, kä namani mike ñäräre janknu ja bäre temen. 33 Jesu namani nikren dikaro, abtä meri ye moto namani bete, aisete namani grükekä jökrä

ngrabare, nikani ja mike bobre ngukudokwäbti Jesu ngwärekri, bti jakwe dän nuaninbtä Jesubtä, käkwe ja mikaninta kuinta, niebare metre kwe Jesuye. 34 Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Ti mräkä, makwe tödiri kwatibe tibti, köböire ma nibirate kuinta, aisete nänta jäme, niebare kore kwe ie.

35 Jesu nämane blite kore angwane, ni ji dokwäte sinagogate, ye jiebti ni ruäre mda nükani kukwe ngwena, käkwe niebare ie:

Ma ngänkän kürera makän. Makwe ñan dirikä nika mda, niebare kwe ie.

36 Ne jarabare Jesuye, abtä Jesukwe niebare ni ji dokwäte yeye:

Ma ñan rekwetaka ngäbäkre jiebti jakän. Makwe tödeka kwatibe janknu tibti, niebare kwe ie.

37 Bti Jesu nikani, käkwe Pedro, Santiago, btä Juan, Santiago etba aibe ngwiani jabe, ben nikani. 38 Namanintre ni ji dokwäte juete angwane, ni nämane kwati ngetrekä jume ja dibti, aisete kä nämane nokre gwi, btä namanintre. 39 Niara nikani gwä angwane, ngäbäkre krütanina namani gare Jesuye, akwa niebare kwe nitre ngetrakaka ie:

Ngäbäkre merire ye kürera munta nütüre, akwa tä kibien. ¿Ñobtä mun ngetrakwe nibi nokre kore gwi yere? niebare kwe ietre.

40 Yebtä ni jökrä namani Jesu kötaire ñäkäbtä kore, akwa Jesukwe ni nämane gwi ye juani jökrä ju bäre, bti ngäbäkre meye, rün btä ni ja töitikaka nimä nämane näin Jesube aibe ben nikani nebe ngäbäkre ngwäkä ye känti. 41 Namanintre känti angwane, Jesukwe ngäbäkre merire ngwäkä kani küdebti, bti ñäkäbare arameo kwe ie krörö:

Talita, kumi, niebare kwe ie. (Ne abko nieta: Ngäbäkre merire chi, näin krö, tita niere mae.)

42 Ne btäräbe, ngäbäkre merire ye nükani krö, nikaninbe dikekäta. Yebtä nitre nämane kwati, ye töi ñan namani krütare jire chi kukwe nakaninkä yebtä. Ngäbäkre merire ye abko kä kwä jätäbti kubu ie. 43 Jesukwe ngäbäkre mikaninta nire, bti bukamna kwe. Akwa nitre kukwe tuakatuaka abko käkwe ñan kukwe ye kädriedre jire chi ni mda mdabe, niebare kwe ietre. Ne abko nakaninkä kore.

6

Jesu mikani ütiäte ñakare ja käite Nazarete
(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

1 Yebti Jesu nikaninta ja käite juta Nazarete nitre ja töitikaka benbe. 2 Abti köbö jadükakrä nükani angwane, nikani dirire sinagogate. Angwane ni kwati nämane kukwe nuen. Ruäre abko ñan töi nämane krütare Jesu kukweibtä, kä namanintre niere jae kwärikwäri:

¿Ni nokokwe ja töitikani mdente amarebti töbtä dikaro sere? Arato, töi ngitiekä dikaro dirikrä, btä tä sribi kri ñan tuabare nuene Ngöbö diebti. ¿Se abko ño känti gare ie amarebti sere? ¿Niarata bike kri ñan ñan? 3 Niara María ngobo sribikä kri kukwänbtä ara. Niara abko Santiago, José, Judas btä Simón etba ara. Niara ngwai tä nüne jökrä kä ne känti arato, namanintre niere jirekäbe jae kwärikwäri.

Ne aisete Jesu kukwei namani tare btä. 4 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Ni Ngöbö kukwei niekä mikata ütiäte kä mda mdabti, akwa ja käite amne mräkä kwekwe ngätäite amne mräkä juete abko mikata ütiäte ñakare nieta. Ye kwrere mun ñan tä ti mike ütiäte jae. Abko kore se, niebare kwe ietre.

5-6 Nitre Nazarebo käkwe ñan Jesu kukwei mikani ütiäte abko namani tebaidre kri Jesukrä. Abtä ni bren bren nämane ruäre, aibebti Jesukwe kise mikani abko namaninta kuinta, akwa sribi kri nuenbare ñakare mda kwe kä ye känti.

Jesukwe nitre ja töitikaka ben juani Ngöbö kukwei dirire
(Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6)

Yebti Jesu nikani dirire janknu juta kwatirekwatire Galileate angwane, 7 ni ja töitikaka ben ni jätäbti nibu kärabare kwe, ie Ngöbö di biani kwe üai käme juantarikrä, bti juani nibu nibu kwe Ngöbö Kukwei dirire. 8-9 Akwa rikadre känenkri abko töi diani krörö kwe:

Mun rikadre angwane, mun ñan rika mrö ngwena, mun ñan rika kra ngwena, mun ñan rika ngwian ngwena, akwa mökän aibe järika munkwe jae amne sandalia mun ngotobtä aibe te mun rika. Arato, dän jabtäbe, te mun rika, ñobtä ñan angwane munkwe nünentbe nirebe abko käkwe mun die mikadre jändrän jökrä yebtä. 10 Ne mden kisete, juta mdente mun rika, ye

känti munkwe nünantbe ju kwatibe te, bti
mun rika ta juta mdate. [11] Akwa nane juta
mden känti mun ñan ka ngäbti, btä mun
ñan kukwe nua tö raba angwane, munkwe
dobro ja ngotobtä ye bäbrükate nitre nü-
nanka juta yete okwäbti, niaratre ngite au
Ngöbö ngwärekri bä mikakrä tuare ietre.
Yebtä abko, kukwe era erere ti bike niere
munye. [Ngöbökwe ni jökrä mikadi ja tare
nike, ye ngwane nitre Sodomabo btä Go-
morrabo abko Ngöbökwe ngwiandi ja tare
nike krübäte bkänä, akwa ni kä ye känti tä
mun kukwei nuen ñakare abko Ngöbökwe
ngwiandi ja tare nike bäri krübäte mda.
Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.]*
[12] Ye erere bkänä, nitre ja töitikaka Je-
sube nikani, kä namani niere krörö: Kukwe
kämekäme kite temen munkwe, bti tödeke
Ngöböbti munkwe, namanintre niere. [13] Ye
ngwane, üai käme juanintari mento ni
kwatibtä kwetre. Arato ni bren bren mikan-
inta kuinta kwetre aseite kekare kwärä ni
bren bren yebti.†

Juan Bautista müre ketani
(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

[14] Kä ye ngwane abko, jrei kädian nä-
mane Herodes Antipas nämane gobrane
angwane, Jesu nämane dre dre nuene gani
kwe, ñobtä ñan angwane ni jökrä nämane
Jesu käikitekä kä ketareketare Galileate.
Yebtä ni ruäre namanintre niere krörö Je-
subtä: Ngöbökwe Juan Bautista mikaninta
nire, aisete di tärä sribi kri ñan tuabare
nuenkrä ye, namanintre niere.
[15] Ni mda mda abko namani niere: Ni
Ngöbö kukwei niekä kira kädian nämane
Elías ara se, namanintre niere.
Ni mdara jire abko namani niere: Nitre
Ngöbö kukwei niekä kirakira abko kwrere
sere, namanintre niere.
[16] Blita namani Jesubtä, ye namani gare
Herodeye angwane, niebare kwe:
Juan dokwä tikakamna tikwe, ara nükan-
inta nire mtare, niebare Herodekwe.
[17-19] Ñobtä jrei Herodes käkwe Juan dokwä
tikakamna abko nakaninkä krörö: Herodes
käkwe niebare kore, ñobtä ñan angwane
niara etba Felipe nän muko kädian nämane
Herodías abko diani kwe kän. Yebtä abko
Juan Bautista käkwe niebare Herodeye: Ma
etba nän muko se makwe ñan mikadre
jire ja ken kän, Juan nämane niere. Ye
dokwäre abko Juan Bautista kamna ngite
Herodekwe, bti kitamna ngite kä teri kwe,
ye nükaninta töre ie, käkwe ñäkäbare kore.
Ye mdenbtä Herodías abko tö namani Juan
müre ketai, akwa ñan namani nuene kräke,
[20] ñobtä ñan angwane Juan abko ni era me-
tre nünanka deme Ngöbö ngwärekri nä-
mane gare Herodeye, abtä nämane mike
ütiäte, aisete jrei Herodes nämane Juan
ngibiare Herodías ngäniene. Arato kä nä-
mane nebe nuäre Herodebtä Juan kukwei
nuare, akwa nämane nebe töbike kri btä.
[21] Te bati, Herodes därebare köböi nükani
angwane, Herodekwe sribikä bäri ütiäte
krikri käräbare, btä nitre rükä rükä dänkien
käräbare kwe. Arato ni ütiäte krikri
Galileate käräbare kwe mröre jae. Ye
ngwane köbö kuin nükani Herodíakrä.
[22-23] Herodías ngänkän bati nikani tärä mike
kwäräkwärä se kwrere nitre nübaibare
Herodekwe ye okwäbti. Herodías ngänkän
namani tärä mike nuäre kwäräkwärä, ye
abko käi namani nuäre krübäte Herodebtä
amne ni mda mda nämane mröre ben
yebtä. Abtä Herodekwe niebare Herodías
ngänkänye:
Ngöbö se okwäbti, ma tö dre dre ie, erere
kärere jökrä tie angwane, tikwe biandi mae.
Kä te tita gobrane, ye ma tö käräi ruäre ta
tie angwane, tikwe biandi mae. Dre erere
ma tö käräi tie, tikwe biandi mae. Ne tita
niere mae Ngöbö se okwäbti, niebare kwe
bäre bäre ngäbäkre merire yeye.
[24] Dre kärädre kwe abko ñan nükani gare
ie. Abtä nikani, käkwe niebare meyeye:
¿Tikwe dre kärä ruen? niebare kwe mey-
eye.
Meyekwe niebare mda ie:
Juan Bautista dokwä kärere ie, niebare
mda kwe ie.
[25] Ye erere bkänä, Herodías ngänkän
nikaninbe mda. Namaninta jrei Herodes
känti, käkwe niebare ie:
Gwängwarbe, makwe Juan Bautista
dokwä mika blatote. Makwe bian tie nete,
ie ti tö nibi, niebare kwe Herodeye.
[26] Yebtä abko, Herodes moto namani ulire
mda, akwa nitre nübaibare kwe ye okwäbti
ja kukwei biani kwe Herodías ngänkänye,
aisete ñan tö namani ja kukwei kitaita

* 6:11 Kukwe corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä. † 6:13 aseite kekare ni bren bren yebti. Aseite kekani ni bren brenbti, Ngöbö di nämane ni yebtä Ngöbö Üai köböire bä mikakäre ietre.

temen. [27] Yebtä jrei Herodes käkwe, ni rükä
juani iti abko käkwe Juan dokwä tikarekä,
bti jatadre ngwena niebare kwe ie. [28] Ye
erere Juan nämane ngite, ye känti ni rükä
nikani, käkwe Juan dokwä tikaninkä, bti
mikani blatote kwe, jänikani, biani kwe
Herodías ngänkän bati yeye angwane, niara
käkwe bianinbe meye Herodíaye mda.
[29] Juan müre ketani, ye nitre ja töitikaka
ben käkwe gani angwane, Juan ngwäkä
jänikani kwetre, bti doboi mikani kwetre.

Jesukwe ni mili krärike bukani
(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

[30] Jesukwe nitre ja töitikaka ben töi di-
ani, bti juani kwe kä ketareketare Galileate.
Abti nükaninta jökrä känti angwane, dre
dre nuenbare kwetre btä diribare ño ño
kwetre, ye kädriebare jire jökrä kwetre Je-
sube. [31] Ye ngwane, ni kwati nämane nüke
basare ietre, namani nikenta, täte ni mda
namani nüke, namani nikenta aibe janknu,
aisete kä ñan namani mrökrä ietre. Abtä
Jesukwe niebare nitre ja töitikaka benye:

Brän jadüke chi kä kaibete, niebare kwe
ietre.

[32] Ye erere bkänä, nakwani jökrä rute,
bti nikanintre kä kaibete. [33] Nikanintre
angwane, Jesu ara namani rute nükani gare
ni kwatiye, aisete nikanintre betekä jiebti.
Erere arato, ni kwati nünanka juta mda
mdate käkwe gani abko nikanintre betekä
Jesu ngäbti, namanina käne kä kaibete
ngibiare, btä nikanintre ngitiekä.
[34] Jesu nikani mate, nakwani timon
angwane, ni nämane kwati ngibiare ngäbti.
Nitre ye abko namani tuen bäsi obeja
ngibiaka ñakare raba ngwarbe ye kwrere,
namani tuen Jesuye, aisete namani tuen
bobre ie. Abtä nikani kukwe dirire kabre
bätäkä ngwarbe ietre. [35] Bti kä jatani dere
nitre ja töitikaka Jesube okwäbti angwane,
nikanintre, käkwe niebare krörö Jesuye:

Kä kitera dere. Nita kä kaibete nete,
[36] aisete nitre se juen mrö kökö jae. Känime
nere ya, jutate ya, mdente erere juen mrö
kökö jae, niebare kwetre Jesuye.

[37] Jesukwe niebare mda ietre:

Niaratre buke munkwe, niebare kwe
ietre.

Niaratre käkwe niebare mda:

¿Ni iti käkwe ngwian ganandre sö krä
kwä jire abko näre bti, nun rikadre ban
kökö nitre kwati se bukakrä jökrä bäre
sera? niebare kwetre.

[38] Jesukwe niebare ietre:

¿Ban tä kunbe munkwe? Ye mun nän
tuen, niebare kwe ietre.

Erere jananbare tuen, bti jatanintre
nüketa, käkwe niebare:

Banta kunrike btä gwa krobu, niebare
kwetre Jesuye.

[39] Jesukwe nitre juani täke ketareketare
temen ja täritäri mikä rerebarebti. [40] Erere
nitre namani täkänintbe gre ketarike ja
täritäri, ruäre abko namani täkänintbe gre
ketebu bti ni jätä ja täritäri. [41] Bti Jesukwe
ban kunrike btä gwa krobu diani kisete,
nikrabare kä käinbti kwe, bti kuin niebare
btä Ngöböye kwe, bti ban ñäkänintbe kwe,
biani kwe nitre ja töitikaka benye ni jökrä
bukakrä. Erere gwa krobu te ni jökrä
bukani arato. [42] Ni kwati käkwe mröbare,
namanintre trinetrine jökrä, [43] bti ban oto
btä gwa oto namaninte abko ükaninkröta
kutia kwä jätäbti kubu jire mda. [44] Ni kwati
käkwe mröbare, ye abko ni brare brare aibe
mili krärike. Meri btä ngäbäkre nämane
kwati abko tanbare ñakare.

Jesukwe dikakabare ñöbti
(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

[45] Nebti ni nämane kwati, ye Jesu jämi
juenta ja gwiriete kwäräkwärä, känenkri
nitre ja töitikaka ben juani rute kwe, bti
juani Ñö Okwä Kri Galilea kwärä nakri
ja ngibiare juta Betsaidate. [46] Jesukwe ni
kwati ye juaninta jökrä ja gwiriete, bti
niara nikani mintokwäre mda blitakäre
Ngöböbe. [47] Kä jatani iko angwane, ni-
tre ja töitikaka Jesube namani ru ngwena
Ñö Okwä Kri Galilea te ruäre. Jesu abko
namani kaibe, nämane jate abko okwäbti
[48] müre namani mate ribi krübäte nitre
ja töitikaka ben ngäbti, aisete namani
ñö sökö tare rubtä, namani tuen Jesuye.
Kä jatanina ngwen ja ken dekä angwane,
batibe Jesu nikani dikekä ñöbti kukwäre.
Jatanina nüke ru ken, tö namani näin ru
bäre ta, akwa jatabare nitre ja töitikaka
benye angwane, [49] ni bäkäi nämane dikekä
ñöbti, namanintre nütüre, aisete nekwe-
taninkätre, käkwe ngratebare, ñobtä ñan
angwane [50] Jesu jatabare ietre angwane,
nekwetaninkä jökrä. Abtä Jesu käkwe
niebare ietre:

Ti ara tä näin. Mun ñan rekwetaka,
niebare kwe ietre.
51 Bti Jesu nikani rute käin, btäräbe müre
nötaninkäbe. Abtä nitre ja töitikaka Je-
sube ñan töi namani krütare, 52 ñobtä ñan
angwane ñan namani Jesu kukwei kaen
ngäbti metre, aisete Jesukwe ban ñäkän-
intbe Ngöbö diebti angwane, niara ñakare
niaratre kwrere abko ñan nükani gare ietre.

Jesu btä nitre ja töitikaka ben nükani juta Genesarete
(Mateo 14.34-36)

53 Yebti niaratre nükani Ñö Okwä Kri
Galilea kwärä nakri juta Genesarete, känti
ru mäkäninte kwetre ñö köräbtä, 54 bti
nakwanintre timon. Btäräbe nitre nünanka
yete, ie Jesu nükani gare, 55 aisete jötrö ng-
warbe nikanintre betekä juta ngwäre. Jesu
namani niken mdente mdente, ye nükani
gare ni bren bren mräkäye angwane, na-
manintre ni bren bren ye tike jänbti jänbti
Jesu kukwäre. 56 Jesu namani niken juta
kiakiate, namani niken juta krikrite, na-
mani niken kä kiakiate, mdente erere ni
bren bren mika namani jite jite mräkäkwe
Jesu ngäbti. Angwane nitre bren bren ye
abko Jesukwe tuadremetre dän körä aibe
nuenbtä jabtä amne rabadreta kuinta abko
mräkä namani ribere Jesuye. Ye erere
bkänä, nitre bren bren namani dän körä
aibe nuenbtä Jesubtä angwane, namani ne-
beta kuinta batibe jökrä abko nakaninkä
kore.

7

Dre dre tä ni mike ngite Ngöbö ngwärekri niebare Jesukwe
(Mateo 15.1-20)

1 Abti bati nitre bariseo btä Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre
nämane Jerusalén, nükani Jesu känti
Capernaúmte. 2 Ye ngwane, Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikätre kirakira
käkwe köbötikamna bti mrömna kwetre ni-
tre israelitaye, ye kwrere nitre ja töitikaka
Jesube nikani mröre abko ruäre käkwe
ñan köbötikani nitre bariseo okwäbti.
Abtä namani ñäke btä. 3 (Nitre israelita
ngämi mröre abko känenkri köbötikadre
kuin abko Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre kirakira käkwe ükaninte nuendre
kore, ñobtä ñan angwane kore rabadre dbe
Ngöbö ngwärekri, erere nitre bariseo btä
nitre israelita käta mike täte jökrä. 4 Nitre
israelita tä nebe jändrän kökö jae, bti tä
nüketa gwi angwane, ñan köbötikadre
käne kwetre, ñan mrödre kwetre. Arato
kukwe mda mda mikata täte kwetre abko
nere: baso bätädrete, mrü bätädrete,
unkwen bätädrete, jän bätädrete. Ye
abko, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre kirakira abko käkwe kukwe
ükaninte nuendre ja mikakäre dbe Ngöbö
ngwärekri nitre israelitaye, erere tä nuene
janknu ja täritäri.) 5 Ne mdenbtä abko,
nitre bariseo btä Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre jatani, käkwe niebare
Jesuye:

Nun mräkä kirakira käkwe kukwe ükan-
inte nuendre, ¿se ñobtä abko nitre ja töi-
tikaka mabe käta mike ñakare täte se? Ni
rabadre dbe Ngöbö ngwärekri, abkokäre ni
ngämi mröre, känenkri köbötikadre abti
mrödre abko tä ükaninte kore amarebti ni-
tre ja töitikaka mabe abko ñan tä köbötike
jire chi mrökrä se, niebare kwetre Jesuye.

6 Jesukwe niebare mda ietre:

Mun ngwarbe ja bä mike kuin. Mun
ye mdenbtä Isaías käkwe Ngöbö Kukwei
niebare metre munbtä abko tä tikani krörö:

Juta ne käta ti mike ütiäte ja kada aibebti,
aisete tä ti tarere ñakare era metre.

7 Tätre ti käikitekä ngwarbe amne kukwe
ükaninte au jakrä kwetre, aibe tätre
dirire ti Kukwei täte, *Isaías 29.13*

niebare Isaíakwe munbtä.

8 Ye abko, kukwe biani Ngöbökwe nu-
endre nie abko munta kite jökrä temen,
amne kukwe ükaninte ni kä nebtäkwe abko
mikata bäri ütiäte jae munkwe.

9 Ye abko, kukwe biani Ngöbökwe nuen-
dre nie, erere munta mike ngwarbe jae,
akwa kukwe ükaninte au jakrä munkwe
abko mikata täte munkwe. 10 Ye mdenbtä,
Ngöbökwe ja kukwei tikamna krörö täräbtä
Moiséye:

Mun rün btä mun meye mika ütiäte jae
munkwe.

Nire nire käkwe ñäkädre tare rün amne
meye rüere, ni ye abko kämikadre,
Exodo 21.17; Levítico 20.9

abko tikamna Ngöbökwe Moiséye. 11 Akwa
mun abko tä niere krörö: Ni iti käkwe

niedre rünye amne meyeye: Jändrän tikwetikwe se erere Korban, * aisete tikwe
biani jökrä Ngöböye, aisete ti ñan raba
mun die mike jire chi bti, niedre kwe, ye
abko dbe, munta niere. 12 Nire nire käkwe
niedre kore angwane, ñan ni rün btä ni
meye die mikadre jire chi mda kwe abko
munta dirire kore. Ye kwrere munta Ngöbö
Kukwei mike ngwarbe jae. 13 Ye abko, kukwe
ükaninte au jakrä munkwe abko mikata
täte munkwe, btä kukwe mda mda ne kwrerekwrere, munta nuene janknu ja täritäri.
Akwa munta ye nuene angwane, munta
Ngöbö Kukwei kite temen. Abko kore se,
niebare Jesukwe nitre bariseoye btä Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätreye.

14 Yebti Jesukwe ni jökrä käräbareta mda,
bti niebare kwe ietre:

Ti bike kukwe niere, ne kukwei nuen
munkwe angwane, munkwe mika nüke
gare jae abko krörö: 15 mrö jökrä kwetata
nikwe, ye abko ñan tä ni mike ngite Ngöbö
ngwärekri, akwa kukwe jökrä käme ni
töibtä, nita nuene ye abra tä ni mike ngite
Ngöbö ngwärekri. Abko kore se, niebare Jesukwe. 16 [Ni kukwei ruen munye angwane,
munkwe kukwe ne ketate olote. Abko kore
se, niebare Jesukwe nitre kwatiye.]†

17 Yebti Jesu nikaninta gwä nitre ja töitikaka benbe. Ni mda mda nämane kwati
abko namani jökrä ju bäre. Jesu namaninta
gwi angwane, nitre ja töitikaka ben käkwe
niebare ie:

¿Kukwe diriniri makwe, ye ño yere?
niebare kwetre Jesuye.

18 Jesukwe niebare mda ietre:

¿Abko kukwe ñan nü gare munye arato
ya? Mrö jökrä kwetata nikwe, ye ñan tä
ni mike ngite Ngöbö ngwärekri, 19 ñobtä
ñan angwane nita mrö kwete, ye abko tä
niken jökrä ni bülete, akwa nita nainkrö
angwane, nita mrö ye kitekäta jökrä, ¿ye
abko gare ñakare munye ya? (Ne aisete,
mrö jökrä kuin kwetadre, niebare Jesukwe.)
20 Kukwe kämekäme ni töibtä, nita nuene,
ye käta ni mike ngite Ngöbö ngwärekri,
21 ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme
abko tä ni töite amne ni motote abko erere
nita nuene abtä nita ja mike ngite Ngöbö
ngwärekri abko krörö: Ni merire brare ja
mike ngite bätäkä ngwarbe jabe kwärikwäri
amne ni jändrän goire ni mda mdakän.
Erere arato, nita ni mda mda kämike, ni
gure käta ja mike gure bati bati tiebe ni
mda mdabe. 22 Nita gore, jändrän ni mda
mdakwe, ie ni tö jökrä jakrä, nita kukwe
kämekäme aibe nuene, nita ni ngökö, ni
diän diän, ni tö rabai ni mda mda kwrere,
nita ñäke ni mdabtä, nita bike kri, ni töbike
ñakare metre ja käne. 23 Kukwe kämekäme
keta kabre nita nuene, ñobtä ñan angwane
ye tä ni töibtä, käta ni mike ngite Ngöbö
ngwärekri. Abko kore se, niebare Jesukwe
nitre ja töitikaka benye.

Meri ñakare israelitare käkwe tödekani Jesubti
(Mateo 15.21-28)

24 Abti Jesu nikani juta Tiro bäre temen.
Namani yete angwane nikani gwä, akwa
ñan tö namani ja mikai tuare ni nünanka
kä yete ie, aisete nikani tiebe, akwa nitre
kä ye känti käkwe gani. 25-26 Ye känti meri
nämane iti abko ngänkänbtä üai käme nämane nüne. Meri ye abko griega amne
Sirofeneciabo. Niara ñakare israelita. Jesu
nükani gani kwe angwane, jötrö ngware
nikani, käkwe ja mikani bobre ngukudokwäbti Jesu ngwärekri, bti niebare kwe ie:

Üai käme juentari ngäbäkre tikwe sebtä,
namani kärere kisere Jesuye.

27 Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Tikwe kukwe kri nuendre makrä, ye
abko mrö ngäbäkrekrä kita nukro ngäbäli
kiakia ie kän, ye kwrere tikwe nuendre
nitre israelitabtä, aisete ti ñan raba üai
käme juentari ngäbäkrebtä makrä, ñobtä
ñan angwane ma abko nukro ngäbäli kiakia
ye kwrere aisete.

28 Meri ye käkwe niebare mda Jesuye:

Jän, ti dänkien, akwa mrö büreta betekä
timon ngäbäkre kisete abko nukro ngäbäli
kiakia tä kwete mesa täni. Ye mden kisete,
tita kukwe ribere mae nete, niebare kwe ie.

29 Jesukwe niebare mda ie:

Mata kukwe era niere. Ngöböta sribire
ño ni kwe ngätäite tä gare kuin mae,

* 7:11 Korban abko käta "jändrän biandre Ngöböye" niere hebreore. Ngäbäkre ngwarbe ñan tö namani rün btä meye die mikai angwane, nämane korban niere ngwian ganaibare kwe yebtä. Abtä ngwian ganaibare kwe, yebti ñan rün btä meye die mikadre, akwa biandre Ngöböye. Ye abko nämane dbe abko nitre dirikä nämane niere, akwa Ngöböta ni rün btä ni meye die mikamna nie. † 7:16 Kukwe tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

nibi tuen tie. Arato mata tödeke kwatibe
Ngöböbti, nibi tuen tie. Ye köböire tikwe
üai käme junina mento ma ngänkänbtä,
aisete nibirate kuinta, aisete nänta ja gwiri-
ete. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.
30 Ye erere bkänä, meri ye nikaninta, na-
maninta gwi angwane, üai käme nikanina
mento ngänkänbtä aisete, nämane jäme
jänbti, btä namaninta. Ne abko nakaninkä
kore.

Ni olo ngidianinte amne kukwe ritete abko Jesukwe mikaninta kuinta

31 Jesu nämane juta Tiro bäre temen,
nikaninta angwane, nikani juta Sidón känti
ta, nikani kä kädian nämane Decápolis
känti. Te nükani, namani Ñö Okwä Kri
Galilea btä. 32 Ye känti ni iti abko olo
ngidianinte amne kukwe ritete jänükani
mräkäkwe Jesuye. Angwane Jesukwe
kise mikadre bti mikakäre kuinta abko
mräkäkwe ribebare kisere ie. 33 Ye känti ni
nämane kwati Jesu bäre ta, aisete Jesukwe
ni ye ngwiani mento, bti kise kriani olote
kwärikwäri kwe, tüdrä abko nuaninbtä
kälibti kwe, 34 nikrabare kä käinbti kwe
blitakäre Ngöböbe, bti büre jäkäni nga kwe,
bti ñäkäbare krörö arameo kwe ni neye:
¡Efata! niebare Jesukwe ie. (Kukwe arameo
ne abko käta: ¡Olo ngiente tita niere mae!
niere).
35 Ye btäräbe ni ye olo gu ngitianinta,
tüdrä namaninta kuinta amne namani blite
kuin metre. 36-37 Kukwe nakaninkä kore, ye
Jesukwe ñan kädriemna jire chi ni mda md-
abe, akwa ni nämane yete, okwäbti Jesukwe
kukwe kri nuenbare, ye töi ñan namani
krütare, kä namanintre niere: Ni seta jän-
drän kuinkuin nuene ño, amarebti ni olo
ngidianinte ie tä ni kukwei mike ruenta. Ni
kukwei ñakare abko tä kukwe tike sere, na-
manintre niere kore. Mden kisete, kukwe
nakaninkä ñan kädriedre abko Jesu namani
niere ietre, akwa bäri namani kädriere ni
mda mdabe.

8

Ni mili kräbkä bukani Jesukwe
(Mateo 15.32-39)

1 Kä ye ngwane, bati ni nükaninta ja
ükekrö kwati Jesubtä abko kän mrö krütani
jökrä. Abtä Jesukwe nitre ja töitikaka ben
käräbare, bti niebare kwe ietre:
2 Köbömära jire ni kwati tä tibe nete,
ie mrö ñakare kwetadre, aisete nibi tuen
bobre tie. 3 Ni ruäre nünanka mente jatani
tä nete. Tikwe juandreta mröi ja gwiriete
angwane, nane kä rötarete bti ji ngrabare,
aisete nibi tuen bobre tie. Ti ñan tö juainta
mröi, niebare Jesukwe ietre.
4 Nitre ja töitikaka ben käkwe niebare
mda ie:
Nita kä kaibe nete. ¿Kä krörö känti abko
ni bukare drete sere? niebare kwetre ie.
5 Jesukwe niebare mda ietre:
¿Banta kobe munkwe?
Niaratrekwe niebare mda ie:
Banta kun kükübe nunkwe, niebare kwe-
tre Jesuye.
6 Jesu käkwe täkämna temen nitre nä-
mane yeye, bti ban kun kükü diani kisete
kwe, kuin niebare btä kwe Ngöböye, ñäkän-
intbe kwe, bti ngökani kwe nitre ja töi-
tikaka benye dräidre ni nämane kwati
yebti. Erere bkänä, ban dräibare kwetre.
7 Gwa kiakia nämane krobu, krämä kwe-
tre, btä Jesukwe kuin niebare Ngöböye, bti
ngökani kwe nitre ja töitikaka benye, bti
juani dräire kwe arato. 8 Ni jökrä käkwe
mröbare, namanintre trinetrine jökrä, bti
ban oto namaninte, ye abko nitre ja töi-
tikaka Jesube käkwe ükaninkröta kutia kwä
kükü. 9 Ni kwati käkwe mröbare, ye abko
ni brare brare aibe mili kräbkä näre amne
meri btä ngäbäkre nämane kwati abko tan-
bare ñakare. Ni jökrä käkwe mröbare trine,
bti Jesukwe juaninta ja gwiriete, 10 bti niara
btä nitre ja töitikaka ben nakwani rute,
nikani kä kädian nämane Dalmanuta känti.

Sribi kri ñan tuabare käräbare Jesuye
(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

11 Jesu btä nitre ja töitikaka ben namani
Dalmanuta angwane, nitre bariseo nükani
ja kwete ben amne Jesukwe ja dokwä
mikadre kö okwäte, abkokäre nükani ja
kwete ben. Jesu abko juani era metre
Ngöbökwe ya, ñakare ya abko Jesukwe bä
mikadre, käkwe sribi kri ñan tuabare nu-
endre niaratre okwäbti abko nükani ribere
Jesuye.
12 Ye namani tare kri Jesubtä, aisete büre
jäkäni nga kwe, bti niebare mda kwe ietre:
¡Jo! ¿Ye ñobtä mun nünanka kä ne ng-
wane tä kukwe ye kwrere ribere dikaro tie
yere? Ngöbö tö dre nuein, ye tikwe nin
niedi jire chi munye, niebare Jesukwe ietre.
13 Kukwe namani tare kri Jesubtä. Yebti
nitre bariseo mikaninte känime kwe,

nakwaninta rute, bti nikaninta ja jiebti ñö okwä kri kwärä nakri.

Dirikätre blo, yebtä Jesukwe nitre ja töitikaka ben mikani mokre
(Mateo 16.5-12)

14 Nämane Dalmanuta angwane abko nitre ja töitikaka Jesube, bti kä nikwitaninkä ban ngwiandre jabe, abkokänti namanina rute angwane, banbe nämane kuntibe kwetre. 15 Ye ngwane, Jesukwe nitre ja töitikaka ben mikani mokre, käkwe niebare ietre:

Lebadura nitre bariseokwe btä nitre reketaka Herodebe, ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, niebare Jesukwe.

16 Abtä nitre ja töitikaka Jesube namani niere jae kwärikwäri:

Ni ñan ki ban mda ngwena, abtä Jesuta blite kore, namani niere jae kwärikwäri.

17 Ye gani Jesukwe, abtä niebare kwe ietre:

¿Ti abko nire metre ngämi nüke gare munye ya? ¿Ti raba mrö bien munye Ngöbö diebti ngämi nüke gare munye ya? ¿Ye ñobtä ban ñakare munye, munta niere dikaro jae abko mun töi ngitiekä ñakare arato ya? 18 ¿Kä tuen munye amarebti tita dre nuene abko nüke gare ñakare munye yere? ¿Ni kukwei ruen munye amarebti mun ti kukwei tebaire ñakare yere? ¿Tikwe dre nuenba, ye töre ñakare munye ya? ¿Ye ñobtä abko ban ñakare mun nibi niere yere? 19 ¿Ni mili krärike jire bti tikwe ban kunrikebe dräiba, ye rabateba abko ükakröbata kutia kobe munkwe? niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Niaratre käkwe niebare mda:

Ban rabateba abko ükakröbata kutia kwä jätäbti kubu nunkwe, niebare kwe Jesuye.

20 Bti Jesukwe niebare mda ietre:

¿Erere arato, ni mili kräbkä jire bti tikwe ban kun kükübe dräiba, ye rabateba abko munkwe ükakröbata kutia kobe? niebare kwe ietre.

Niaratre käkwe niebare mda Jesuye:

Ban rabateba abko ükakröbata kutia krikri kwä kükü nunkwe, niebare kwetre.

21 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Tikwe jändrän ne nuenba mun okwäbti amarebti, ¿se ñobtä abko drebtä tita blite abko ngämi nüke gare metre munye? Abko kore se, niebare kwe ietre.

Ni iti, ie kä tuen ñakare abko Jesukwe mikaninta kuinta

22 Yebti Jesu btä nitre ja töitikaka ben nikani mate juta Betsaidate angwane, ni iti, ie kä tuen ñakare jänükani mräkäkwe Jesuye. Jesukwe okwä nuadrebtä ja kisebti mikakäre kuinta abko mräkä namani ribere kisere ie. 23 Ni ie kä tuen ñakare, ye Jesukwe kani küdebti, nikani ben mento juta bäre, namani juta bäre angwane, Jesukwe käli mikani ni ye okwäbtä, bti kise mikani okwäbtä kwe, käkwe niebare ie:

¿Kä nibi tuen mae ya?

24 Ni ye käkwe niebare:

Ni nibi tuen kri kwrere dikekä tie, niebare kwe ie.

25 Ni ye, ie kä namani tuen diore, abtä Jesukwe kise mikaninta mda bati okwäbtä angwane, okwä namaninta kuin jökrä, aisete kä namani tuenta kuin jökrä ie. 26 Bti Jesukwe niebare ie:

Tikwe ma okwä mirita kuinta, ye makwe ñan kädrie jire chi ni mda mdabe juta Betsaidate. Nänta jirekäbe ja gwiriete, niebare kwe ie.

Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe, niebare Pedrokwe
(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

27 Yebti juta kiakia tä juta Cesarea Filipo bäre temen, ye kukwäre Jesu nikani nitre ja töitikaka benbe sribikäre juta kiakia yete. Namanintre dikekä ji ngrabare angwane, Jesukwe niebare ietre:

¿Ti ne abko nire nieta ni mda mdakwe tibtä? niebare kwe ietre.

28 Niaratre käkwe niebare mda Jesuye:

Ma abko Juan Bautista nükaninta nire nieta ni ruärekwe amne ni mda abko käta ma Elías nükaninta niere mabtä. Akwa ni mda abko tä niere Ngöbö kukwei niekä kirakira mda mda abko nükaninta nire nieta kwe mabtä, niebare kwetre ie.

29 Jesukwe niebare mda ietre:

¿Mun abko käta ti nire niere tibtä? niebare kwe ietre.

Pedro abko käkwe niebare Jesuye:

Ma abko ni Dianinkä juani Ngöbökwe nun ngätäite, niebare kwe ie.

30 Jesukwe niebare mda nitre ja töitikaka benye:

Ti abko Ni Dianinkä Ngöbökwe abko, munkwe ñan kädrie jire chi ni mda mdabe, niebare kwe ietre.

Jesu müre ketadi, niebare käne kwe
(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

31 Ye känti mentokwäre Jesu nikani dirire
nitre ja töitikaka benye angwane, nikani
niere:
Nitre unbre ji dokwäte, nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre,
käkwe ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne mikadi ja
tare nike kri amne trö kwitadi kwetre tie,
käkwe ti müre ketadi, akwa köbömäkäre
angwane, ti rükadita nire, niebare kwe
ietre.
32 Kukwe ne rakadrekä ño Jesubtä, erere
niebare metre ta kwe nitre ja töitikaka
benye. Abtä Pedrokwe Jesu käräbare,
nikani kaibe ben mentokwäre, bti nikani
mätrare btä. 33 Abtä Jesu nikwitaninte,
käkwe nitre ja töitikaka ben mikaninta
ñäräre, bti ñäkäbare krörö kwe Pedroye:
Satana, nän mento tibtä nete. Tikwe ja
mikadre ngite Ngöbö rüere, abkokäre ma
kite ñäke kore tie ñan ñan. Ni kä nebtä ie
jändrän tuen dbe abko erere tä tuen mae,
aisete makwe ñan ñäkä kore tie, niebare
Jesukwe Pedroye.
34 Bti Jesukwe nitre ja töitikaka ben btä
ni mda mda nämane yete, ye käräbare, bti
niebare kwe ietre:
Nire nire tö ja töi mikai kwatibe nänkrä
tibe, ni ye abko tö dreye jakrä abko raba
käikwitekä jabti amne ja kwata raba ru-
entari tare ñakare ie nünakäre tikrä abko
jata ti jiebti, 35 ñobtä ñan angwane nire
nire tö ja kwata ngibiai jen jakrä abko krü-
tadi kärekäre, erere rabadi kärekäre Ngöbö
okwä bäre mento akwa, nire nire krütadi
ti dokwäre amne kukwe kuin Ngöbökwe
tibtä ye dokwäre abko rabadi dianintari
nünakäre kärekäre Ngöböbe.
36 Ye abko, ni rabadre jändrän jökrä bkäne
kabre kä nebtä, akwa ni krütadre angwane
nikwe ñan nünandre mda Ngöböbe, ne
ütiäre abko dre rükadre nie. 37 Erere arato,
nikwe nünandre kärekäre, ye abko ni ñan
raba kökö jire chi jakrä, ñobtä ñan angwane
jändrän ñakare jire abko ni rabadre bien
Ngöböye nüna kärekäre ben ye ütiäre.
38 Ne aisete, nire nire käta ti rükente
amne kukwe dirita tikwe ne rükente ni-
tre tödekaka ñakare Ngöböbti käta kukwe
kämekäme nuene ye ngwärekri, ni ye
abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita
angwane, tikwe ni ye rükandite arato.
Ti jatadita angwane ti jatadita ti Rün di
kri bä nuärebti, erere arato angele deme
Ngöbökwe bä nuärebti, niebare Jesukwe
nitre ja töitikaka benye btä ni mda mda
nämane yete yeye.

9

1 Yebti Jesukwe niebare mda:
Mun tä nete ne ruäre ngämi krüte, kä-
nenkri Ngöböta gobrane ño ja dibti ni kwe
ngätäite, ye abko munkwe tuadi ja okwä
jenbti abko ti tö nibi niei metre munye.
Abko kore se, niebare Jesukwe ni jökrä
nämane yete yeye.

Jesu bä nikwitani
(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

2 Yebti kä nikani köbö ti ta mda angwane,
Jesukwe Pedro, Santiago amne Juan aibe
ngwiani jabe abko ben nikani ngitio bäri
mente käin yebti. Niaratre nämanena ngi-
tio yebti käin angwane, Jesu bä nikwitani
bä jene niaratre okwäbti, 3 Angwane dän
Jesubtä namani trä ngitiekä jökrä ngrabare,
namani ngwen bürere. Ni ñakare jire iti kä
raba dän bätete ngwen bürere dikaro erere
dän bä namani Jesubtä. 4 Ye btäräbe Elías
btä Moisés namani gökökä yete blite Je-
sube, btä okwä namani. 5 Pedrokwe niebare
Jesuye:
Ti Dänkien, nunta nete abko käi nibi
nuäre tibtä, aisete ma tö ne ngwane
nunkwe ju mikadi kiakia komä munkrä:
kwati makrä, kwati Moisékrä amne kwati
Elíakrä, niebare Pedrokwe.
6 Pedro abko käkwe ñäkäbare kore, ñobtä
ñan angwane nitre ja töitikaka Jesube abko
namani nekwetekä, aisete ño niedre kwetre
abko ñan namani nüke gare ietre. Abtä
Pedro namani ñäke kore. 7 Ye btäräbe müta
jatani jüben niaratrebti angwane, müta
yete abko ni kukwei jarabare krörö ietre:
Ni ne abko ti Odei tare kri tikwe. Niara
kukwei nua munkwe abko ni kukwei na-
mani kore mütate. 8 Ye btäräbe nitre ja töi-
tikaka käkwe nikrabareta ja bäre angwane,
ni mda ñakare amne Jesu aibe nämane
kaibe, btä okwä namani.
9 Yebti Jesu nikaninta niaratrebe
ngitiobtä motokwäre angwane, Jesukwe
niebare ietre:
Ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne ngämi krüte,
bti nüketa nire, ye känenkri kukwe turi
munkwe ngitiobti käin sete, ye munkwe
ñan nie jire chi ni mda mdaye. Abko kore
se, niebare Jesukwe ietre.

10 Ja rükadreta nire niebare Jesukwe, ye
niaratre käkwe ngibiabare tiebe, akwa ye
abko dre niebare Jesukwe abko ñan nükani
gare ni nimä ja töitikaka benye, aisete na-
mani ngwentari jirekäbe jae kwärikwäri.
11 Abtä niaratre käkwe niebare mda ie:
¿Ma krütadi bti rükadita nire mata
niere ne ngwane, ñobtä abko Elías
rükadre bäri Ni Dianinkä Ngöbökwe käne
kukwe ükatekäre biare kräke Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikätre käta niere?
niebare kwetre Jesuye.
12 Amne Jesukwe niebare mda ietre:
Elías rükadre käne ye abra era bkänä.
Erere arato, niara rükadre Ni Dianinkä
Ngöbökwe käne, käkwe jändrän jökrä
ükadrete kuin metre. Akwa ti tö kukwe mda
ngwiaintari munye: ¿Ñobtä ti, Ni Kä Nebtä
Ngobo, mikadi ja tare nikadi kri amne ti
mikadi ngwarbe ni mdakwe abko tä tikani
Ngöbö Kukweibtä? Yebtä töbika munkwe.
13 Akwa Elías abko nükanina, * akwa Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre, ie niara
ñan nükani gare, aisete tö namani dre dre
nuein btä, erere nuenbare kwetre amne
mrä müre ketani kwetre, nämane tikani
Ngöbö Kukweibtä abko erere namani bare
jökrä btä.

Jesukwe üai käme juanintari ngäbäkrebtä
(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

14 Jesu jatani nüketa möta nitre ja töi-
tikaka nimä ben angwane, nitre ja töi-
tikaka ben ni ökän namani abko ben Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre nämane
ruäre abko nämane ja kwete amne, ni mda
mda nämane kwati, btä Jesu nükaninta.
15 Jesu nükaninta, ye ni nämane kwati käkwe
gani angwane, töi ñan namani krütare, kä
nikani betekä jökrä köbö ngwentari Jesuye.
16 Jesukwe niebare mda ietre:
¿Drebtä munta ja kwete nete? niebare
kwe ietre.
17-18 Jötrö ngwarbe ni nämane kwati, ye
ngätäite ni nämane iti käkwe niebare Je-
suye:
Dirikä, üai kämenta jadenkä ngäbäkrebtä
tikän abko kisete kukwe ngitie ñakare. Tä
niken mdente erere, ye känti tä neketete
üai käme yeye, tä kaenkä käinta bti tä kite
temen, tä nikrenkä jökrä ngrabare, däbe
tä nebe betekä kadate angwane, tä nebe
tu ukwe jökrä jabtä. Mden abko makwe
mikadreta kuinta tikrä, abkokäre ti ki ng-
wena mae yere. Akwa nitre ja töitikaka
mabe aibe tä nete, ie tikwe üai käme juan-
tarimna ngäbäkrebtä jakrä, akwa ñan niki
mento ietre, niebare kwe Jesuye.
19 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:
¡Aingwaree, ti moto iko munbtä! Munta
tödeke ñakare dikaro Ngöböbti ye. ¿Ti
rabadi kä nuäi mda munbe amarebti ye?
niebare Jesukwe.
Ye btäräbe Jesukwe niebare mda:
Ngäbäkre ye ngwen tie, niebare kwe.
20 Erere ngäbäkre ye jänikani Jesuye,
jänikani nebe ken angwane, Jesu jatabare
üai kämeye, ye btäräbe üai käme käkwe kä
ötanintbe ngäbäkre yebti, nikani ngitiekä
temen, namani ja den ngwarbe jabti tata
nekwäre, sekwäre, nekwäre, sekwäre. Däbe
namani betekä kadate. 21-22 Ye ngwane Je-
sukwe niebare ngäbäkre ye rünye:
¿Kä kobera üai käme nikani jadenkä kore
ngäbäkre nebtä? niebare kwe rünye.
Niarakwe niebare mda Jesuye:
Nämane chi angwane, üai käme nikani
jadenkä btä tikän yere, abko täbe känime.
Üai käme töta nebe müre ketai, käta kite
ñukwäte, tä kite ñöte tikän, aisete ma di
tärä mikakräta kuinta tikrä, ne ngwane
nun ngwen ruen bobre jae. Nun die mike.
Üai käme juentari mento btä, niebare kwe
Jesuye.
23 Jesukwe niebare mda ie:
Nirekwe tödekadre kwatibe tibti, kräke
jändrän jökrä nuäre nuene. ¿Se ñobtä
abko ti di tärä üai käme juantarikrä mata
ngwentari tie yere? niebare kore Jesukwe
ie.
24 Abtä ngäbäkre rünkwe ñäkäbare jume
ja dibti krörö mda Jesuye:
Tita tödeke mabti, akwa mtare ti tö nibi
tödekai bäri kwatibe mabti, yebtä ti die
mika makwe, niebare kwe Jesuye.
25 Ye btäräbe ni jatani nüke ja ükekrö bäri
kabre mda, namani tuen Jesuye. Abtä jötrö
ñäkäbare krörö kwe üai kämeye:
Üai käme, ma ngäbäkre ne kukwe ötaka
amne ma ngäbäkre ne olo dikatekä, ma
yeye tita niere, nän mento ngäbäkre nebtä.
Ma ñan jata jadenkäta jire chi mda btä, tita
niere mae, niebare Jesukwe üai kämeye.

* 9:13 Elías abko nükanina. Jesu nämane blite Elíabtä angwane, nämane blite Juan Bautistabtä era metre. Ñäke Mateo 17.12,13 yebtä.

26 Angwane üai kämenkwe ngratebare kri
ngäbäkre yebtä, bti kä ötanintbe bti kwe
bobuta, nikani ngitiekä temen angwane,
üai käme nikani mento. Ngäbäkre abko
namani kwekbe temen ngwäkäre kwrere
ni kwati ye okwäbti. Abtä namanintre
niere: ¡Aiteeje! Ngäbäkre krüta tare yera,
ni kwati namani niere kore. 27 Akwa Jesu
nikani, käkwe ngäbäkre ye kani küdebti, bti
ganinkrö krö kwe. Ngäbäkre ye nükaninbe
dikekäta krö. Namani kuin jökrä abko
nakaninkä kore.
28 Yebti Jesu namaninta kaibe gwi nitre
ja töitikaka benbe angwane, niebare mda
kwetre Jesuye:
Nunkwe üai käme junintari mento, ¿ye
ñobtä ñan niki mento nunye ruen? niebare
kwetre ie.
29 Jesukwe niebare mda ietre:
Munkwe blitadre Ngöböbe btä ja bäin-
dre Ngöbökrä käne, aibe köböire üai käme
ye kwrere mun raba juentari mento. Ye
munkwe nuni ñakare kore, mden kisete
ñan niki mento munye, niebare kwe ietre.

Jesu krütadi niebare bobukäre kwe
(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

30 Jesu btä nitre ja töitikaka ben nä-
mane Cesarea Filipo käntita temen, nikan-
inta angwane nikaninta kä Galilea käntita.
Akwa ni mda mdakwe ñan gadre ie tö na-
mani, 31 ñobtä ñan angwane Jesu nämane
dirire krörö kaibe nitre ja töitikaka benye:
Ni mda mda abko ie ti, Ni Kä Nebtä
Ngobo, ne biandi müre ketadre, akwa
köbömä angwane, ti rükadita nire, niebare
kwe.
32 Jesukwe dre niebare kore ñan nükani
gare nitre ja töitikaka benye, akwa namani
ja gaire, aisete ñan namani ngwentarita
Jesuye.

Nire bäri ütiäte niebare Jesukwe
(Mateo 18.1-9; 10.42; Lucas 9.46-50; 17.1-2)

33 Abti nükaninta mda juta Capernaúmte.
Namaninantre ja gwiriete angwane, Je-
sukwe niebare nitre ja töitikaka benye:
¿Drebtä mun täni ja kwete ji ngrabare
yere? niebare Jesukwe ietre.
34 Namanintre kwekbe jökrä, ñobtä ñan
angwane niaratre ngätäite nire bäri ütiäte,
abkobtä nämane näin ja kwete ji ngrabare,
aisete namanintre kwekbe. 35 Drebtä na-
manintre ja kwete namanina gare Je-
suye, aisete Jesu namani täkänintbe, käkwe
niebare mda ietre:
Mun jakwe ti ken nete. Nire nire tö ja
tuai bäri ütiäte kri ni mda mdakrä Ngöbö
okwäbti, ye käkwe ja mika bäri bobre ni
mda mdakrä amne ja mika ni sribikä ene
kwrere ni mda mdakrä, niebare Jesukwe.
36 Bti Jesukwe ngäbäkre chi käräbare nüke
nitre ja töitikaka ben ngätäite, bti kukwe ye
bä mikakäre, ngäbäkre ye diani kisete kwe,
bti niebare kwe ietre:
37 Nire nire käta ti tarere metre abko
käkwe ngäbäkre ne kwrere kadre ngäbti
ti käbti. Nirekwe kadre ngäbti kore, ye
ngwane ñan ngäbäkre aibe kata ngäbti kwe
angwane, ti kata ngäbti kwe arato. Ye
kwrere arato, nire nire käkwe ti kadre
ngäbti kuin abko käta Ngöbö ti juanka kaen
ngäbti arato. Abko kore se, niebare Jesukwe
ietre.

Nireta rüre ñakare Jesu rüere abko tä nekete Jesukri
(Lucas 9.49-50)

38 Ye ngwane Juan abko käkwe niebare
mda Jesuye:
Dirikä, nunkwe ni turi iti üai käme juen-
tari ma käbti, akwa nekete ñakare nibe,
aisete ñan üai käme juandretari mda kwe
ma käbti, nunkwe nini ie, niebare kwe Je-
suye.
39 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:
Munkwe ñan ñäkä kore ie amne ñan bika
kri niarabtä munkwe, ñobtä ñan angwane
nirekwe sribi kri ñan tuabare nuendre ti
käbti, yebti ñan tä näin ñäke blo ti rüere,
akwa tä blite kuin tibtä. ¿Se ñobtä abko,
munkwe ñan üai käme juantarimna mda ti
käbti ie yere? 40 Ni ja rüere ñakare nibe,
ye abko tä nekete nibe, aisete munkwe ñan
ñäkä ie.
41 Jesukwe niebare:
Munta ti mike täte, abtä nirekwe ñö
aibe biandre chi tomnane munye, akwa
ni ñö bianka munye tä nekete nibe, ni
yeye Ngöbökwe sribi kuin ye ütiä biandi
abko ti tö nibi niei metre munye. 42 Akwa
nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä
ngäbäkre ne kwrere, ye nirekwe ngwian-
dreta ti käikwitekä jabti, känti rabadre
kukwe nuene bäri käme mda, ni ye abko
Ngöbökwe mikadi ja tare nike krübäte kä

nakebtä. Mden kisete, ni ye ngämi ni
tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti,
känenkri jä oto kri doboko nura ukwakrä ye
mäkädre ngärä, bti kitadre mrente nguse
känti müre reketadre abko rabadre bäri
kuin kräke. Ye kwrere ni ye ñan rabadre
ni tödekaka tibti ngwen ti käikwitekä jabti
aisete.
43 Ye kwrere mun kise mden köböite
makwe ja mika ngite Ngöbö rüere ne ng-
wane, munkwe ja kise ye tikaka ta abko bäri
rabadre kuin, ñobtä ñan angwane munkwe
nünandre deme kise otore kwärä rikakäre
nüne Ngöböbe kä käinbti abko bäri kuin
angwane, ñan mun kise krobu ngöi jökrä
ben mun rikadre ja tare nike kärekäre
ñukwä jutra nötöte ñakare köbö kwatirek-
watire ye te. 44 [Kä nakebtä, yete jändrän
jökrä tä niken ngwarbe amne nginta kwete
kärekäre. Ye kwrere abko ñukwä jutra
ngitiekä käre, ni käme Ngöbö ngwärekri
mikakäre ja tare nike kärekäre.]†
45 Erere arato, mun ngoto mdenkri,
köböite mun raba ja mike ngite, ne
ngwane munkwe tikaka ta jae abko bäri
rabadre kuin, ñobtä ñan angwane mun
ngoto kwäräbe akwa mun rabadre nüne
metre Ngöbökrä abtä munkwe nünandre
kärekäre ben, ye abko rabadre bäri kuin
munkrä amne, ñan mun ngoto krobu ben
ngöi Ngöbökwe mun kitadre kä ja tare
nikakrä känti. 46 [Kä nakebtä yete jändrän
jökrä tä niken ngwarbe amne nginta kwete
kärekäre. Ye kwrere abko, ñukwä jutra
ngitiekä käre, ni käme Ngöbö ngwärekri
mikakäre ja tare nike kärekäre.]‡
47 Erere arato, mun okwä köböite mun
raba ja mike ngite Ngöbö rüere, ne ngwane
munkwe ja okwä ye diante kwati mento,
bti munkwe kitaka mobe arato, ñobtä
ñan angwane Ngöböta gobrane, ye känti
mun okwä kwatibe ben mun rikadre nüne
kärekäre ben, ye abko rabadre bäri kuin
munkrä amne, ñan mun okwä kubu ben
ngöi mun kitadre kä ja tare nikakrä känti.
48 Kä nakebtä yete jändrän jökrä tä niken
ngwarbe amne nginta kwete kärekäre. Ye
kwrere abko, ñukwä jutra ngitiekä käre, ni
käme Ngöbö ngwärekri mikakäre ja tare
nike kärekäre.
49 Jändrän kukwadre Ngöböye, btä mren
mikata mikakäre bänänte, ye kwrere abko
munkwe ja tare nikadi mun mikakäre me-
tre. 50 Mdakäre abko, mren abra kuin jän-
drän jökrä mikakrä bänänte, akwa mren
bänän riadrekä, ye ngwane ñan bänän
rabadreta kuin mda. Ye kwrere munta
bike kri jabtä kwärikwäri angwane, mun
ñan raba sribi nuene Ngöbökrä, aisete mun
rabadre ngwarbe mren bänän riadrekä
kwrere. Mden kisete munkwe ti mikadi täte
metre, ye köböire mun rabadi nüne jäme
jabe kwärikwäri. Abko kore se, niebare
Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

10

Meri tuadremetre ya, ñakare ya
(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

1 Jesu nämane Capernaúm, nikani mda
nitre ja töitikaka benbe kä Judeate. Arato
nikani Ñö Jordánbtä kä driri. Ye känti ni
nükaninta ja ükekröta kwati Jesubtä abko,
ie Jesu nämanena dirire ño, erere nikani
dirireta ietre. 2 Ye ngwane, nitre bariseo
nükani ruäre abko tö namani ja gain Jesube
niara kitakäre ngite, käkwe niebare ie:

¿Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye käta
dre niere abko nikwe mikadre täte ya? ¿Ni
gure käkwe ja tuametreta, ye abko dbe ya
ño niere nunye? niebare kwetre Jesuye.

3 Jesukwe niebare mda ietre:

¿Ni gure käkwe ja tuametreta, ye
nuemna Moisékwe munye ya ño arato?
niebare kwe ietre.

4 Niaratrekwe niebare mda Jesuye:

Ni gure käkwe ja tuadremetre abko dbe
niebare Moisékwe, akwa nita ja tuemetre
abko tikadre täräbtä biandre meriye,
niebare Moisékwe, niebare kore nitre
bariseokwe ie.

5 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Mun dokwä ribi ribi Ngöbökrä. Ye
mdenbtä ni gure käkwe ja tuadremetre
abko Ngöbökwe tikamna täräbtä Moiséye
munkrä yere. 6 Akwa Ngöbökwe kä däte-
bare kena btä abko tikamna krörö kwe
täräbtä Moiséye arato:

Ngöbökwe ni brare btä ni merire dätebare.

† 9:44 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä. ‡ 9:46 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

7 Ne aisete ni brare käkwe ja mikadre
gure angwane, rikadre nüne je-
nena rünbtä amne meyebtä mento
merire kwebe.
8 Angwane ni nibu ye abko rabadi ni itibe
kwrere, *Génesis 2.24*
abko tikamna kore kwe täräbtä Moiséye.
Ye kwrere ni nibu ye ñan rabadi ni nibu
kwrere mda, akwa rabadi ni itibe kwrere.
9 Ye mden kisete, Ngöbökwe ni mikani ni
itibe kwrere, ye ni ñan rabadre denkä jire
chi jene jene mentokwäre, aisete ni brare
käkwe ñan meri tuadremetre. Abko kore se,
niebare Jesukwe nitre bariseoye.

10 Yebti Jesu namanina gwi angwane,
kukwe ngwianintari nitre bariseokwe, ye
arabe nitre ja töitikaka ben nikani ngwen-
tarita ie. 11 Abtä Jesukwe niebare nitre ja
töitikaka benye mda:

Ni brare käkwe merire kwe tuadremetre,
bti meri mdara jire ben ja mikadre gure
kwe, ni ye käkwe ja mikadre ngite merire
käne rüere. 12 Ye erere arato, ni merire
käkwe brare käne kwe tuadremetre, bti
rabadre brare mdabe, meri ye abko käkwe
ja mikadre ngite brare käne rüere. Abko
kore se, niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe ja di biani ngäbäkre kiakiaye
(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

13 Yebti ngäbäkre jänikani mräkäkwe Je-
suye abko bti Jesukwe kise mikadre ja di
biankäre ietre. Akwa nitre ja töitikaka Je-
sube namani ñäke ngäbäkre mräkäye. 14 Ye
gani Jesukwe angwane, namani romon ni-
tre ja töitikaka benkrä, käkwe niebare mda
ietre:

Ngäbäkre ye tuemetre kite tie. Munkwe
ñan ji öta käne, ñobtä ñan angwane
nire nire käta ja mike bobre Ngöböbtä
ngäbäkre ne kwrerekwrere, ni yebti abko
Ngöböta gobrane, aisete munkwe ñan ji öta
käne. 15 Nire nire ñan tä ja mike bobre
Ngöböbtä ngäbäkre chi kwrerekwrere, ni
yebti Ngöbökwe ñan gobrandi amne ñan
nünandi kärekäre Ngöböbe kwe abko ti tö
niei metre munye. Abko kore se, niebare
Jesukwe.

16 Bti Jesukwe ngäbäkre diani kisete, kise
mikani dokwäbti kwe, bti ja di käräbare
kräke kwe Ngöböye.

Ni jändrän bkänkä kabre käkwe blitabare Jesube
(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

17 Yebti Jesu jatani nikenta mda angwane,
ni jatani iti betekä, nükani ngitiekä ngku-
dokwäbti temen ngwärekri, käkwe niebare
ie:

Dirikä kuin, ¿tikwe dre nuendre abko
ütiäre ti rabadre nüne kärekäre Ngöböbe?
niebare kwe Jesuye.

18 Jesukwe niebare mda ie:

Ngöbö aibe kuin, yebti ni mda ñakare jire
kuin. ¿Ye ñobtä abko mata ti kuin niere tie
ye? niebare Jesukwe ie.

19 Bti Jesukwe niebareta ie:

Ma tö nünai kärekäre Ngöböbe angwane,
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye gar-
era mae abko erere makwe mika täte abko
krörö:
Makwe ñan ni mda kämika.
Ma gure, makwe ñan ja mika gure bati bati
ni mda mdabe.
Makwe ñan go.
Makwe ñan blita ngwarbe ni mda mda
rüere kitakäre ngite.
Makwe ñan ni ngöka jändrän diankakäre
kän.
Erere arato, ma rün amne ma meye mika
ütiäte jae. *Exodo 20.12-16;*
Deuteronomio 5.16-20
Ye abko Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
nuendre nie kore, erere makwe mikadre
täte jökrä, niebare kwe ie.

20 Ni yekwe niebare mda Jesuye:

Dirikä, makwe kukwe nini, ye ti nämane
bati ngäbäkrere angwane, ti nikani mike
täte jökrä abti kä nüke tie mtare, niebare
kwe ie.

21 Niara namani ruentari tare kri Jesuye,
käkwe mikani ñäräre, bti niebare kwe ie:

Jändrän tä keteti nuendre mae. Jändrän
tä makwe ye erere nän rürümoine jökrä,
bti makwe ngwian ye dräi ni bobre bo-
brebti angwane, ma rabadi jändrän ütiäte
kri bkäne kabre kä käinbti sete. Makwe
jändrän rürümoin ünän jökrä kore, bti ma
jata ti jiebti. Abko kore se, niebare Jesukwe
ie.

22 Yebtä ni ye moto namani ulire Jesu
kukwei nuare, ñobtä ñan angwane niara
abko jändrän bkäne kabre krübäte, aisete
moto nötaninte jändrän kwekwe ye jiebti
amne moto namani ulire, ben nikaninta.

23 Nikaninta angwane, Jesukwe nitre ja
töitikaka ben mikani ñäräre, bti niebare
kwe ietre:

Ni jändrän bkänkä krikri ye käkwe ja
mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwe gob-
randre bti abko tare krübäte kräke, niebare
kwe.
[24] Kukwe niebare Jesukwe, yebtä nitre
ja töitikaka ben namani töbike kri, ñobtä
ñan angwane ni jändrän bkänkä kri nä-
mane nüne metre Ngöbö ngwärekri, nä-
mane nütüre. Ye aisete Jesukwe niebareta
mda ietre:
Ti mräkä tikwe, ni ye btä Ngöböta go-
brane, yebe ketetibe tare krübäte ni jän-
drän bkänkä krikri neme ketetibe. [25] Aku
okwä chi, yete ta kameo krikri ye ara
rikadre nuäre, akwa nitre jändrän bkänkä
kri ye käkwe ja mikadre bobre Ngöböbtä,
Ngöbökwe gobrandre bti, ye abko bäri tare
kräke.
[26] Kukwe yebtä bäri nitre ja töitikaka Je-
sube ñan töi namani krütare mda, käkwe
niebare:
¿Ni jändrän bkäne kri ñan rabadre di-
anintari nini makwe, se nire abko rabadi
dianintari amarebti se? namanintre niere
jae kwärikwäri.*
[27] Abtä Jesukwe mikani ñäräre, bti
niebareta kwe ietre:
Mun kä nebtä, ye kräke abko kukwe ye
tare, akwa ñakare Ngöbökrä, ñobtä ñan
angwane Ngöbö abko kräke jändrän ñakare
tare jire chi, niebare Jesukwe.
[28] Jötrö ngwarbe Pedrokwe niebare mda
ie:
Nunkwe jändrän jökrä mikaninte, bti
nunta näin ma jiebti, ¿se abko Ngöbökwe
dre biandi ütiäre nunye? niebare kwe Je-
suye:
[29] Jesukwe niebare mda ie:
Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Nänbtä ti jiebti amne Ngöbö
kukwe kuin kabtä ngäbti, nire nire käkwe ju
mikaninte o etbakantre o ngwai mikaninte
kwe, erere arato meye o rün o ngäbriänkä o
kä kwe erere mikaninte jökrä kwe nänbtä
ti jiebti, nitre ye abko, ie Ngöbökwe jän-
drän biandi gre ketarike rike bäri mda
amne Ngöbökwe mikadi nüne kärekäre
jabe arato. [30] Nitre ye tä nüne kä nebtä
angwane abko ie Ngöbökwe jändrän biandi
gre ketarike rike bäri mda abko krörö:
Rabadi ju bkäne bäri kabre mda. Erere
arato, etba btä ngwai rabadi bäri mda
kwe. Arato meye, ngäbriänkä rabadi kwati
kwe. Arato kä sribikrä biandi bäri kabre
kwe ie. Arato ja tare nikadi kwe tikrä,
akwa kä jatadi mrä angwane, nünandi
kärekäre Ngöböbe kä käinbti kwe. [31] Akwa
ni kwati tuen bäri ütiäte ütiäte kä ne ng-
wane, ye abko rabadi ütiäte ñakare Ngöbö
ngwärekri; akwa ni kwati tuen ngwarbe,
ütiäte ñakare kä ne ngwane, ye abko rabadi
bäri ütiäte Ngöbö ngwärekri sete. Abko
kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka
benye.

Jesu müre ketadi abko niebare bämäkäre kwe
(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

[32] Abti Jesu nämane näin juta Jerusalén
kukwäre angwane, nikani bä mente nitre
ja töitikaka ben käne. Angwane nitre ja
töitikaka ben ñan töi namani krütare Je-
subtä angwane, ni mda mda nämane näin
jiebti köre, abkobtä kä jürä namani. Te
Jesukwe nitre ja töitikaka ben ni jätäbti
nibu käräbareta mda kaibe mento, bti dre
dre rakadikä btä abko nikani niere jökrä
ietre krörö:
[33] Mtare nita näin Jerusalén kukwäre.
Ni näin nebe Jerusalén ye känti ti Ni Kä
Nebtä Ngobo ne kitadi ngise nitre bli-
taka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkienye
amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre yeye. Niaratre ye abko käkwe ti
kitadi ngise müre ketadre amne, nitre ro-
manobo ñakare israelitare abko ie ti kitadi
ngise. [34] Niaratre käkwe ti mikadi yakrä
kri jae, käli kitadi tibtä kwetre amne ti
kwata metadi krübäte kwetre. Yebti ti müre
ketadi kwetre, akwa köbömäkäre angwane,
ti rükadita nire. Abko kore se, niebare
Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Santiago btä Juan tö namani rabai gobrane siba Jesube
(Mateo 20.20-28)

[35] Yebti Zebedeo ngäbriänkä nibu San-
tiago btä Juan namani bike kri, käkwe
krötabare Jesu ken, bti niebare kwetre ie:
Dirikä, nun tö jändrän ribei mae abko
erere makwe nuendre, ie nun tö nibi abko
nun ki kärere mae, niebare kwetre Jesuye.

* 10:26 Jesu näire abko ni ngwian bkäne kri abko nämane ngwian bkäne, ñobtä ñan angwane Ngöbö nämane ja di bien ietre, aisete bäri Ngöbö kukwe muko, aisete rabadre dianintari käne, nitre israelita nämane nütüre, aisete nitre ja töitikaka Jesube abko ñan töi namani krütare Jesu kukweibtä.

36 Jesukwe niebare mda ietre:

¿Dre nuendre tikwe munkrä, ie mun tö nibi amarebti yere? niebare kwe ietre.

37 Niaratrekwe niebare mda Jesuye:

Ma rabadi gobrane kri ja di jenbti ni jökrä ngwärekri, ye ngwane makwe nun mika bäri ütiäte, käkwe nun mika täkänintbe iti ja küde ruenkri amne iti ja küde ngeberekri abko nun tö ribei mae, niebare kwetre ie.

38 Abtä Jesukwe niebare mda Zebedeo ngobo nibu yeye:

¡Jo! Munta kukwe tare krübäte ribere tie gare ñakare jire chi munye. ¿Tikwe ja tare nikadi kri krübäte, ye kwrere munta biare ja tare nike siba ya? niebare kwe ietre.

39 ¡Jänri! niebare kwetre Jesuye.

Jesukwe niebare mda ietre:

Munkwe ja tare nikadi kri ti kwrere arato, 40 akwa nire rabadre täkänintbe ti küde ruenkri amne nire rabadre ti küde ngeberekri, ye abko ñan tä ti kisete, akwa tä Ngöbö kisete. Ye aisete nire nire kräke kä ye tä ükaninte ti Rünkwe abko erere ie biandi kwe, aisete ti ñan raba bien munye. Abko kore se, niebare Jesukwe Santiagoye btä Juanye.

41 Jesu nämane blite kore, ye ni mda mda ja töitikaka Jesube käkwe kukwe ye gani angwane, moto namani romon Santiagokrä btä Juankrä. 42 Abtä Jesukwe käräbare, bti nikani niere ietre:

Nitre ñakare israelitare käta gobrane angwane, tätre kukwe miketbe tare ni mda mda mikakäre ja ngoto täni. Erere arato, nitre ütiäte krikri ñakare israelitare abko ni mda mdakwe mikadre ütiäte jae, abkokäre tätre bike krikri, ye abko gare kuin munye. 43 Akwa mun ja töitikaka tibe, ye ngätäite abko ñan rabadre bare jire chi kore, aisete mun ngätäite abko kukwe rabadre bä jene abko krörö: Nire nire tö rabai bäri ütiäte kri mun ngätäite ye abko käkwe sribidre ni bobre kwrere ni mda mdakrä 44 amne, nire nire mun ngätäite tö rabai bäri käne jändrän jökräbtä, ni ye abko rabadre ni klabore kwrere ni mda mdakrä. 45 Munkwe nünandre kore, ñobtä ñan angwane ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ñan jatani ni mda mda mikakäre sribire jakrä, akwa ti jatani sribikäre ni mda mdakrä amne ti jatani ja mike müre ketadre ni kwati kökatarikäre Ngöbökrä. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Ni okwä kä drünente abko Jesukwe mikaninta kuinta
(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

46 Yebti Jesu nükani juta Jericóte nitre ja töitikaka benbe, nikani ta angwane, ni mda mda nikani kwati jiebti arato nitre ja töitikaka benbe. Niara abko nämane näin käne angwane, ni nämane iti abko kädian nämane Bartimeo (ne abko Timeo ngobo nieta) abko okwä kä drünente, aisete nämane täkänintbe jibtä ngwian kärere jakrä. 47 Jesu Nazarebo jatani ta gani kwe angwane, namani ngrente ja dibti krörö jite yete Jesuye:

¡Jesu, jrei David tukwe mräkä, ti ngwen ruentari tare jae! namani niere jite.

48 Ni kwati namani kada ketamna ie akwa, niara namani ngwänenkä bäri krikri mda, kä namani niere:

¡Jrei David tukwe mräkä, ti ngwen ruentari tare jae! namani niere bäri mda kore.

49 Abtä Jesu namani nünaninkä käkwe niebare:

Ni ye kärere munkwe, niebare kwe.

Erere ni mdakwe niebare ni okwä kä ikote yeye:

Jesuta ma kärere, aisete kä ngwen nuäre jabtä. Näin krö. Brän jötrö känti, niebare kwetre ie.

50 Ye btäräbe, ni okwä kä drünente ye käkwe ja täkäninte käinta, tö namani näin jötrö, aisete dän nga ötati kitani temen kwe, bti nikani nebe Jesu ken. 51 Angwane Jesukwe niebare ie:

Tikwe dre nuendre makrä, ie ma tö nibi, niebare kwe ie.

Ni ye käkwe niebare mda Jesuye:

Ti Dänkien, kä rabadre tuen tie, ie ti tö nibi, niebare kwe.

52 Jesukwe niebare mda ie:

Ma nibi tödeke kwatibe Ngöböbti, ye köböire ma okwä nibirate kuin, aisete nänta, niebare Jesukwe ie.

Ye btäräbe kä namani tuen kuin jökrä ie, bti nikani siba Jesube.

11

Jesu nikani nebe Jerusalén
(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

1 Bti Jesu btä nitre ja töitikaka ben nükanina ja ken Jerusalén angwane, ni namani juta Betania amne juta Betfagé känti Ngitio

Olibobtä. Ye känti, Jesukwe nitre ja töitikaka ben juani nibu, [2] käkwe niebare ietre:

Juta tuen känime ni ngware ta. Se känti mun nän. Mun raba yete angwane, buro ngäbäli näkwita ngämi kwan mäkäninte munye, ye tikate munkwe, bti mun jata ngwena tie. [3] Akwa ¿Ñobtä munta tikete? nie munye angwane, munkwe nie krörö ietre: Ni Dänkien tö nibi ie, aisete nun bike niken ngwena, akwa gwängwarbe juandita kwe munkrä, munkwe nie kore, niebare Jesukwe ietre.

[4] Erere nikanintre angwane, buro nämane mäkäninte jukwebtä jite, btä namanintre abko tikaninte kwetre. [5] Abtä ni ruäre nämane yete käkwe ñäkäbare krörö ietre:

¿Munta dre nuene yete amarebti yere? ¿Nirekwe buro ye tikatemna munye, amarebti munta tikete yere? niebare kwetre ietre.

[6] Jesukwe ño niemnabare ietre, erere niebare kwetre, aisete buro tuanimetre ngwiandre ietre. [7] Nikanintre buro ngwena, nükani nebe Jesu känti angwane, dän jakwe mikani ötati buro ngäbäli ye tröbti kwetre ja täkräre Jesuye, bti Jesu nakwani buro yebti, bti nikani mda Jerusalén. [8] Ye ngwane ni kwati namani Jesu ngibiare jite, käkwe dän jakwe metaninte ji ngrabare temen dikakakrä Jesuye. Ni ruäre abko käkwe kriküde tikaninkä Jerusalén bäre temen abko namani mike ji ngrabare temen dikakakrä Jesuye kakäre ngäbti jrei kwrere. [9] Angwane nitre nämane näin ruäre Jesu känenkri amne ruäre abko nämane näin Jesu jiebti, ye abko namani ngrente ja dibti, kä namani niere krörö:

¡Hosana! ¡Ari Ngöbö käikitekä gwaire jökrä!
Ni ne kite ni Dänkien Ngöbö käbti.
Ma ye aibe raba mikani ütiäte.

[10] Ni mräkä jrei David nämane gobrane kira,
ye kwrere Ngöbökwe ni ne mikadi gobrane ni ngätäite nete.
¡Hosana! ¡Ari Ngöbö kri kä käinbti käikitekä bäri krikri! *Salmos 118.25-26*

abko namani ñäke kore Jesu ngäbti.

[11] Jesu namani Jerusalén angwane, nikani ju blitakrä Ngöböbe känti angwane, mikani ñäräre kuin jökrä bäre ta kwe, bti kä jatanina dere, aisete nikaninta nitre ja töitikaka ni jätäbti nibu yebe nebebe juta Betania kibiakäre yete.

Jesukwe ñäkäbare higokrieye
(Mateo 21.18-19)

[12] Abti jändrinane Jesu nämane Betania, nikaninta Jerusalén angwane, mrö namani ie, [13] nikrabare kwe angwane, higokrie abko kä namani tuen mobe ie se kwrere. Higokrie ye abko ngwä nämanena, namani nütüre, aisete nikani mike ñäräre btä. Namani känti angwane, higokrie ye ngwä rabadre abko käi ngämi, aisete ngwä ñakare btä angwane, kä aibe kabre btä. [14] Abtä Jesukwe ñäkäbare tare higokrie yeye:

Ma ñan ngwä raba jire mda kwetadre ni mdaye, niebare kwe higokrie yeye nitre ja töitikaka ben okwäbti.

Bti nikaninta janknu ji ngrabare Jerusalén.

Jesukwe nitre juanintari ju blitakrä Ngöböbe känti
(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

[15] Nükani Jerusalén angwane, nikanintre nebe ju blitakrä Ngöböbe känti. Ju bäre temen nitre nämane jändrän rürümoine* yete amne ruäre abko nämane jändrän kökö abko Jesukwe juanintari jökrä mento. Erere arato, nitre nämane ngwian kwite ni mda mdakrä abko kän Jesukwe mesa kwitaninkä temen se kwrere amne ütü rürümoinkä kwe ja täkrä nämane, ye abko Jesukwe kwitaninkä jökrä temen se kwrere arato. [16] Bti nire nire tö namani jändrän ngwiain ju blitakrä Ngöböbe känti, ye abko Jesu ñan namani tuemetre nüke jire chi kä ye känti, kä ngibiakäre deme Ngöbökrä.

[17] Yebti Jesu nikani dirire krörö mda nitre ju blitakrä Ngöböbe dänkientre rüere, käkwe niebare:

Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

Ju tikwe ne abra tä blitakrä tibe nitre nünanka kä jökräbti kräke, *Isaías 56.7*

nieta Ngöbökwe ja Kukweibtä. Akwa mun abko tä ju blitakrä Ngöböbe ne mike nitre

* 11:15 jändrän rürümoine. Nitre israelita nünanka ñakare juta Jerusalén nükani Jerusalén jändrän biankäre Ngöböye angwane, ñan nükani obeja, ütü amne nbi kwekwe ngwena kukwakrä, akwa nämane kökö Jerusalén yete ju blitakrä Ngöböbe känti.

gokä jue kwrere. Abko kore se, niebare
Jesukwe.
18 Jesu namani dirire bä jene abko namani
tuen kuin ni jökräye, aisete ñan töi namani
krütare Jesu kukweibtä. Ye mden kisete
Jesu jürä namani nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkientre yebtä amne
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre,
yebtä Jesu jürä namani arato, aisete namani
ji känene jae Jesu kämikakäre. 19 Yebti
kä jatani dere angwane, Jesu btä nitre ja
töitikaka ben nikaninta juta Jerusalén bäre
mentokwäre.

Nikwe tödekadre kwatibe Ngöböbti abko Jesukwe diribare higo kriebtä
(Mateo 21.20-22)

20 Yebti jändrinane Jesu nikaninta dekä
angwane, higokrie ngwä ñakare, ye na-
manina nötare jökrä nükebe dobote temen.
21 Higokrie, ie Jesukwe ñäkäbare nitre ja
töitikaka ben okwäbti ye nükaninta töreta
Pedroye, käkwe niebare Jesuye:

¡Jo! Dirikä, higokrie ie makwe ñäkäba
jändrin, ye nibira nötare jökrä nükebe
dobote temen tuen, niebare kwe ie.

22 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Ngöbö di tärä jändrän jire jökrä nu-
enkrä, yebti munkwe tödeka kwatibe, ye
ngwane mun rabadre kukwe nuene jire
jökrä ti kwrere. 23 Ti bike kukwe era
erere niere munye abko krörö: Nirekwe
niedre ngitio nokoye: Ja denkä mento
yete. Ma rika mrente, niedre kwe ngitio
nokoye, tödekare kwärä Ngöböbti amne
Ngöbö di tärä sribi ye nuendre, ye munkwe
mikadre ngwarbe ñakare jae angwane, mun
rabadre ñäke kore ngitioye angwane, ye
erere rabadre bare munye. 24 Ne aisete, dre
dre munkwe kärädre Ngöböye, erere biandi
kwe munye, bti munkwe tödekadre kwatibe
kore, ne ngwane Ngöbökwe biandi munye.

25 Mdakäre abko, mun rika blite Ngöböbe
angwane, ni mdakwe kukwe nuenbare blo
munbtä, ye töre käre munye btä mun moto
romon kräke, ye ngwane kukwe ye käik-
witaka jabti munkwe angwane, mun Rün
kä käinbti käkwe mun ngite niara rüere
ye diandrekä jire jökrä munbtä. 26 [Akwa
ni mdakwe kukwe nuenbare blo munbtä,
ye töre käre munye, btä mun moto romon
kräke, ye munkwe ñan käikwitadrekä jabti
angwane, mun Rün kä käinbti käkwe mun
ngite niara rüere ye ñan diandrekä munbtä
arato. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre
ja töitikaka benye.]†

Nire diebti Jesu nämane sribire abko ngwianintari ie
(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

27 Yebti Jesu nikani janknu nebe
Jerusalén. Nikani dikekä ju blitakrä
Ngöböbe bäre temen angwane, ni blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre
btä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre, arato nitre unbre ji dokwäte
käkwe krötabare Jesu ken, 28 käkwe niebare
ie:

¿Nirekwe ma mikani sribi nuene kore
amne nire diebti mata kukwe nuene kore
nete? niebare kwetre Jesuye.

29-30 Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati arato
munye. ¿Nirekwe Juan Bautista juani ni
ngökö ñöte? ¿Ngöbökwe juani ya o ni
kä nebtäkwe mikani sribire ya? Ye niere
tie munkwe. Nirekwe juani, ye munkwe
niedi tie ne ngwane, nire diebti tita sribi
ne nuene abko tikwe niedi munye arato,
niebare kwe ietre.

31 Yebtä abko nikani blite jabe kwärik-
wäri, kä namani niere krörö: Ngöbökwe
juani nikwe niedre ie angwane, niarakwe
niedre krörö mda: Ngöbökwe juani munta
niere, ¿se ñobtä abko munkwe ñan kukwei
mikani era jae? niedre kwe nie. 32 Akwa, ni
kä nebtäkwe mikani, ni ñan rabadre niere
jire chi ie, aisete nikwe ño niedre ie ruen,
namanintre niere kore jae kwärikwäri.

Niaratre käkwe blitabare kore, ñobtä
ñan angwane Juan abko ni Ngöbö kukwei
niekä era metre ni jökrä nämane mike era.
Mden kisete ni mdakwe juani niedre kwetre
angwane, ni jökrä rabadre ja rüere ben abko
jürä namani btä, aisete ño niedre kwetre
ñan namani nüke gare ietre. 33 Abtä niebare
krörö kwetre Jesuye:

Nirekwe Juan juani, ye gare ñakare
nunye, niebare kwetre.

Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

Kore ne ngwane, nirekwe ja di biani tie
sribi ne nuenkäre abko tikwe ñan niedre
munye arato. Abko kore se, niebare kwe
ietre.

† 11:26 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

12

Nitre ji dokwäte, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

1 Yebti Jesu nikani kukwe bä mike krörö mda ietre: Bati ni nämane iti, käkwe uba nurai nökani, bti ki mikani kwe amne kä ükaninte biare uba ñöi ngwäre kwe. Ju mikani nura ngibiabtikä kräke kwe, bti biani kwe ni mda mdaye sribikrä. Kä biani sribikrä kwe abko ütiäre uba döi biandreta ruäre ie. Yebti nikani kä mdabti. 2 Abti uba ngwä ötadre abko käi nükani angwane, sribikä käkwe uba biandreta ruäre kä bkänkäye ye abko kä bkänkä käkwe sribikä kwe juani iti tuenta jakrä. 3 Akwa ni juani kä bkänkäkwe ye nikani nebe angwane, sribikätre ubabtä ye ie neketaninte, nikani mete ja ñäte kwäräkwärä se kwrere, bti juanintarita kwetre. Nin uba döi biani jire chi kwetre kä ütiäre, bti juanintarita kise tökare kwetre. 4 Yebti kä bkänkä käkwe sribikä mdara jire juani uba tuenta ruäre jakrä akwa, ni ye neketaninte sribikäye, metani jökrä dokwäkäte kwetre, bti ñäkäbare diän kwetre ie, bti nikaninta ngwarbe arato. 5 Yebti abko, kä bkänkä käkwe sribikä mdara jire juani abko müre ketani sribikätrekwe ja ñäte arato. Abtä niarakwe sribikä mda mda juani kwati mda uba döi tuen jae kä ütiäre, akwa neketaninte sribikätreye, nikani kwata mete kwäräkwärä se kwrere, ruäre abko müre ketani kwetre, akwa nin uba döi biani jire kwetre ietre.

6 Abtä mrä angwane, ni kä bkänkä, ie ni namanina itibe juandre uba döi tuen jakrä. Ye abko odei itibe tare kri kwe aibe namani ie. Namani nütüre: Ti odei ne aibe abko mikadi ütiäte sribikätrekwe, aisete ti bike juen, namani nütüre. Erere juani kwe. 7 Akwa kä bkänkä odei nikani ngitiekä rün käite angwane, sribikätre ye käkwe niebare jae kwärikwäri:

Ni se abko rabadi jändrän rünkwe bkäne jökrä, aisete ari kämike amne ni rabadi kä ne bkäne jökrä, niebare kwetre.

8 Ye erere bkänä, ni kä bkänkä odei itibe ye neketaninte sribikätreye, müre ketani kwetre, bti ngwäkä kitaninkä kä ye bäre mento kwetre. Ne ngörä.

9 ¿Ne ngwane, uba bkänkä käkwe dre nuendre sribikätre käme yebtä raba ruen munye? Niara rikadre, käkwe sribikätre ye kämikadre jökrä, bti uba grä ye biandre ni mda mdaye kwe sribikrä. Abko kore se, niebare Jesukwe.

10-11 Bti Jesukwe ja bä mikani jä kwrere amne nitre dirikä krikri abko bä mikani ju mikaka kwrere, käkwe niebare ietre:

Ngöbö Kukwei käta niere krörö gare munye, raba ruen tie:

Jä ütiäte kri ju mikakrä metre abko nitre ju mikaka käkwe kitaninkä, akwa jä ye abko ni Dänkien käkwe mikani bäri ütiäte ju mikakrä metre.

Ye abko namani tuen bäri nuäre nie, *Salmos 118.22-23*

abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä, niebare Jesukwe ietre.

12 Jesukwe kukwe bä mikani, ye abko nitre dänkien krikri btä dirikätre krikri yebtä matani tare, ñobtä ñan angwane Jesukwe niaratre bä mikani sribikätre käme ye kwrere abko gani kwetre jabtä. Abtä tö namani Jesu kitai ngite, akwa ni mda mda jürä namani btä, aisete kä mikaninkä Jesubtä yete kwetre, nikaninta mentokwäre.

Ja ütiä biandre gobranye ya, ñakare ya
(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

13 Abti Jesukwe ñäkädre blo emperador César rüere abtä kitadre ngise, ye abko nitre dirikä krikri btä nitre dänkin krikri tö namani, abkokäre nitre bariseo btä nitre reketaka jrei Herodekri juani kwetre ja gaen Jesube. 14 Erere nikanintre, namani Jesu känti angwane, niebare kwetre ie:

Dirikä, mata kukwe era erere niere, ye gare kuin nunye. Ni mda mda tä ño niere ma rüere diribtä kore, ye abko ñakare ütiäte makrä, ñobtä ñan angwane ñan mata blite ni mda mda moto mikakäre nuäre, akwa ji Ngöbökwe abko dirita era metre makwe, ye garera nie. ¿Akwa emperador romanobo César abko ie nunkwe ja ütiä biandre ye abko dbe ya, ñakare ya niere nunye? niebare kwetre Jesuye.

15 Akwa namanintre bike moto kuin abko ganina btätre Jesukwe. Abtä niebare mda kwe ietre:

¿Se ñobtä tikwe ja dokwä mikadre kö okwäte au, abkokäre mun kite kukwe ngwentari kore tie ye? Ngwianta munkwe, ye ngwen kunti tuadre tie, niebare Jesukwe ietre.

16 Ye erere bkänä, ngwian denario biani
kwetre Jesuye angwane, Jesukwe niebare
mda ietre:
¿Nire bä amne nire käi tä tikani ngwian
nebtä? niebare kwe.
Niaratrekwe niebare mda:
Emperador César bä amne käi tä btä,
niebare kore kwetre Jesuye.
17 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:
Jändrän emperadorekwe erere munkwe
bian emperadoreye amne jändrän
Ngöbökrä erere munkwe bian Ngöböye.
Abko kore se, niebare kwe.
Ye kwrere Jesukwe ja kitani ngite ñakare
Ngöbö rüere amne César rüere, akwa
kukwe niebare kwe abko bäri nuäre btä
bäri metre aisete, nitre bariseo btä nitre
reketaka Herodekri ñan töi namani krütare
Jesubtä.

*Ni krütani rükadreta nire ya abko ngwian-
intari Jesuye*
(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

18 Yebti nitre saduseo nikani ruäre ja tu-
akäre Jesube. Nitre saduseo ye abko ni
krütanikrütani mikadreta nire Ngöbökwe
abko ñan nämane mike era, aisete jatani
kukwe ngwentari Jesuye, käkwe niebare ie:
19 Dirikä, Ngöbökwe tikamna krörö
täräbtä nunkrä Moiséye: Ni iti tädre gure,
akwa ngäbäkre ñakare kwetre amne ni ye
krütadre angwane, merire rabadre kaibe.
Meri ye abko yäräkwe diandre jae mda.
Yebti ngäbäkre rabadre kwetre angwane,
ngäbäkre ye abko rabadre niara etba
krütani ngobo kwrere abko tikani täräbtä
Moisékwe nunkrä.
20 Ne aisete bati nitre ja etbarebe nämane
ni kükü. Nitre ye etba mubai käkwe ja
mikani gure, akwa ngäbäkre ngämi nebe
kwetre angwane, ni ye krütani. 21 Merire na-
mani ie abko namani yärä mda yebe, akwa
nin ngämi ngäbäkrei ngibiare angwane,
brare krütani kän arato. Meri ye namaninta
kaibe bobukäre. Namani yärä mdara jire
ben, akwa nin ngämi ngäbäkrei ngibiare
angwane, krütani kän arato. 22 Ye kwrere
nikani nakenkä janknu ja täritäri. Abti
nitre ni kükü ye krütani jökrä meri ye
kisete, akwa nin ngäbäkrei ngibiabare jire
iti kwe. Abti mrä meri ye krütani abko
kukwe nakaninkä kore nieta. 23 Akwa ni
krütani rükadreta nire mata niere, aisete ni
brare ni kükü ben meri ye namani jökrä,
abti niaratre ni kükü ye rükadreta nire
jökrä angwane, meri ye rabadi nire nän
mukore abko niere nunye, niebare kore
nitre saduseokwe Jesuye.
24 Jesukwe niebare mda ietre:
¿Ngöbö Kukwei gare ñakare munye
amne Ngöbö di kri gare ñakare munye
arato, aisete munta töbike ngwarbe blo
kore ñan ñan? 25 Tita niere kore, ñobtä ñan
angwane ni krütanikrütani rükadita nire
angwane, ni merire, brare käkwe ñan ja
mikadre gure, ñobtä ñan angwane niaratre
abko rabadi angele kä käinbti kwrere.
26 Mdakäre abko, ni krütanikrütani
rükadreta nire abko btä ti tö nibi kukwe
nie munye. Kira, kri chi namani jutra
ngitiekä, te Ngöbökwe blitabare Moisébe:
Ti abko Ngöbö Abrahamkwe, Isaakwe amne
Jacobokwe, niebare kwe Moiséye abko
btä mun tärä ñäke. 27 Ye abko, Abraham,
Isaac amne Jacob krütanina abti Ngöbökwe
niebare kore Moiséye. Ngöbö abko ñan
ni ngwäkäre Ngöböi akwa Ngöbö abko ni
nire Ngöböi gare nie. Ye aisete Abraham,
Isaac amne Jacob tä nüne janknu Ngöbö
ngwärekri abko gare nie. Abko kore se,
niebare Jesukwe nitre saduseoye.

*Kukwe mden bäri ütiäte mikadre täte
(Mateo 22.34-40)*

28 Nitre saduseokwe kukwe ngwianin-
tari Jesuye abko, btä Jesu nämane blite
angwane, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikä nükani kukwe nuen. Jesukwe kukwe
kani ngäbti kuin, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikä nämane iti ye okwäbti. Abtä
niebare krörö kwe Jesuye:
¿Kukwe biani keta kabre Ngöbökwe
Moiséye nuendre nie, ye mden abko bäri
ütiäte abko nikwe mikadre täte bäri?
niebare kwe Jesuye. 29 Jesukwe niebare mda
ie:
Kukwe bäri ütiäte mikadre täte bäri
niebare Ngöbökwe Moiséye abko nieta
krörö: Mun israelita olo ketete ti kukweiye
munkwe. Ni Dänkien Ngöbö abko itibe.
Yebti ngöbö ñakare jire mda. 30 Amne ni
Dänkien Ngöbö aibe tare ja üai ngöi jökrä, ja
töi ngöi jökrä amne ja di ngö jökrä. 31 Kukwe
ketebu bäri ütiäte mikadre täte abko krörö:
Mata ja tarere au, ye kwrere makwe ni
mda mda tare arato. Ye abko, Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye nuendre nie bäri ütiäte

nere. Nebti kukwe mda mda tärä nuendre,
akwa ñakare bäri ütiäte, niebare Jesukwe ie.
32 Abtä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikä käkwe niebare mda Jesuye:

Dirikä, mata kukwe era erere niere metre. Erere makwe kukwe nini, ye abra era bkänä. Ngöbö abko itibe. Nebti ngöbö ñakare jire mda 33 amne niara taredre kri. Arato niarabe taredre käre ja moto kuinbti. Arato niarabe tädre käre ni töibtä köbö kwatirekwatire. Erere arato, nikwe sribidre ja di ngöi jökrä niarakrä. Mdakäre abko, nita ja tarere ño au, ye kwrere nikwe ni mda mda taredre, nini makwe, ye abra era bkänä, aisete Ngöbö ngwärekri ye bäri ütiäte jändrän kämikata kukwakrä Ngöböye ye ngwä. Erere arato, Ngöbö ngwärekri ye bäri ütiäte jändrän jökrä bianta Ngöböye ye ngwä.

34 Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikä
ye käkwe Jesu kukwe kani ngäbti kuin
dikaro namani tuen Jesuye. Abtä niebare
mda kwe ie:

Ngöbö kebera nüke gobrane mabtä, nibi tuen tie, niebare Jesukwe ie.

Yebti nitre dirikä krikri, ie nin ja nükani töre mda kukwe ngwentari mda ja gakrä Jesuye.

¿Nirekri Ni Dianinkä Ngöbökwe däredre?
(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

35 Yebti ju blitakrä Ngöböbe ye bäre
temen Jesu nämane dirire angwane,
niebare kwe ni kwatiye:

Ni Dianinkä Ngöbökwe abko däredre jrei David tukwekri nieta abko Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre käta niere. Ye ñobtä abko munta niere kore abko ti tö ngwiaintari. 36 ¿Ye ñobtä abko Ngöbö Üai Deme köböire Davikwe "ti Dänkien" niebare Ni Dianinkä Ngöbökwe yebtä? Ni ngätäite nete ni ñakare jire iti käta "ti dänkien" niere ngäbäkre kweye, akwa David abko käkwe niebare krörö:

Ti Dänkien Ngöbö käkwe nieba ti Dänkienye:
Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne känti jakwe täke nete.
Ye känti ma raba abti tikwe ma rüe mikadi jökrä ma ngoto täni, *Salmos 110.1*

niebare Davikwe Ni Dianinkä Ngöbökwe
yebtä. 37 David ara jire käkwe ja Dänkien
niebare Ni Dianinkä Ngöbökwebtä. ¿Se
ñobtä abko Ni Dianinkä Ngöbökwe abko
jatadre Davikri nieta munkwe se, ñobtä ñan
angwane nita "Dänkien" niere ñakare jire
ni mräkä bäri mrä nikrä yeye? niebare
Jesukwe.

Jesukwe diribare kore, ye ni nämane kwati olote namani ngitie nuäre, aisete kä namani nuäre btä Jesu kukwei nuare.

Jesukwe ni mikani mokre Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre ngäniene
(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

38 Jesu nämane dirire angwane niebare
kwe:

Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre, ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, ñobtä ñan angwane niaratre tä dän nga ütiäte kri kite jabtä, bti ni jökrä käkwe köbö ngwiandretari käne ietre kä jändrän rürümoinkrä ye käntita temen, ie töta nebe. 39 Erere arato, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke sinagogate, känti töta nebe rabai täkänintbe amne ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, känti tätre nebe täkänintbe. Erere arato, niaratre nübaita bietabtä angwane, ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, känti tö täkäi temen.

40 Erere arato, meri kän brare krütani
abko kän tätre ju denkä, abti tätre bike
kuin, käta blite raire Ngöböbe, akwa yebtä
Ngöbökwe mikadi ja tare nike krübäte,
aisete munkwe ja ngibia kuin Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikätre ngäniene.
Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Meri bobre käkwe sentabo ngörä kubu biani Ngöbökrä
(Lucas 21.1-4)

41 Yebti ju blitakrä Ngöböbe bäre temen
jändrän dätebare ngwian ükakrökrä nä-
mane mikani ngwian biandre Ngöbökrä ng-
wäre, ye känti Jesu nikani, namani täkän-
intbe. Angwane ni kwati namani nüke
ngwian kite jändrän ngwian ükakrökräte.
Erere arato, ni ngwian bkänkä kabrekabre
namani nüke kwati, namani ngwian kite
kabre yete okwäbti. 42 Te batibe meri bobre
kän brare krütani abko jatani, käkwe ng-
wian sentabo kwrere kitani kububе arato
kajate Ngöbökrä Jesu okwäbti. 43 Angwane
Jesukwe nitre ja töitikaka ben käräbare, bti
niebare kwe mda ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye abko krörö: Meri bobre kän brare krütani

se käkwe ngwian bini bäri kabre ni ngwian bkäne krikri käkwe ngwian kiti kajate Ngöbökrä se ngwä, [44] ñobtä ñan angwane niaratre käta ngwian namaninte ie aibe bien, akwa meri bobre ye abko käkwe ngwian ngörä nünankrä kwe erere bini jökrä, aisete niarakwe ngwian bini bäri kabre. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

13

Ju blitakrä Ngöböbe juandi ngwarbe, niebare Jesukwe
(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

[1] Jesu nämane ju blitakrä Ngöböbe kän-tita, jatani nikenta angwane ni iti ja töitikaka ben käkwe niebare ie:

¡Jo! Dirikä, ju krikri be bä nuäre nuäre janknu. Jä krikri ketani jabti jabti tuen, niebare kwe Jesuye.

[2] Jesukwe niebare mda ie:

Ju kuinkuin mun okwä nibi btä, ye abko köböitira jire ju se juandi ngwarbe jire jökrä, aisete jä ketani jabti jabti se juandi jökrä temen, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Dre rakadikä kä mrä känenkri
(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

[3] Yebti Jesu nikani ju blitakrä Ngöböbe btä nakri, känti namani täkänintbe Ngitio Olibo bti käin, okwä namani ju blitakrä Ngöböbe kukwäre angwane, Pedro, Santiago, Juan btä Andrés käkwe niebare kaibe ie:

[4] Ju blitakrä Ngöböbe juandi ngwarbe nini makwe, ¿ye abko rakadikä ñongwane nun tö gai? Arato kukwe ye rakadrekä ñongwane amne bä mikadi ño nunye abko makwe niedre nunye, ie nun tö nibi, niebare kwetre Jesuye.

[5] Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Bäri käne abko, nitre ni ngökaka ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, [6] ñobtä ñan angwane ni jatadi kwati ti käbti käkwe niedi krörö: Ti abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara tä nete, niedi kwetre, ye käkwe ni kwati ngökadi.

[7] Mdakäre abko, munkwe kukwe krörö gadi: nitre tädi rüre jabe kwärikwäri nete sete abko gadi munkwe angwane mun ñan rekwetaka, ñobtä ñan angwane kukwe ye rakadikä kore abko erere rabadi nakenkä. Akwa ye ngwane kä mrä ngämi nüke abko raba gare munye, [8] ñobtä ñan angwane juta kwatirekwatire rabadi rüre jabe kwärikwäri amne nitre nünanka kä ketareketare te rabadi rüre jabe kwärikwäri. Erere arato, dobo rabadi nakaenkä kä ketareketare temen kwäräkwärä amne ni kwati rabadi mrö nike krübäte arato. Akwa ye ngwane abko ja tare nika jatadi krire kena kä nebtä, niebare Jesukwe.

[9] Bti Jesukwe niebareta mda nitre ja töitikaka benye:

Munkwe ñan dikaka okwä kware mun rüe ngätäite, ñobtä ñan angwane nitre israelita käkwe mun kitadi ngise sinagoga yete nitre kritoboreye. Ne känti mun kwata metadi kwetre. Erere arato, jrei kri amne gobran kri ñakare israelita, ye ngwärekri mun jänäin ngite tödekabtä tibti, akwa ye ngwane abko tikwe dre dre nuenbare abko kräke kä rabadi kuin munye blitakäre tibtä nitre ye ngwärekri, abkokäre mun jänäin ngite. [10] Angwane kä ne ngämi niken ta, känenkri kukwe kuin tibtä, ye rabadi diribare ni kä jökräbtiye angwane batibe ti jatadita. [11] Akwa mun järikadi ngite nitre kritobore ngwärekri angwane, munkwe dre niedi ja kriere, yebtä munkwe ñan töbika, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai Deme tädi munbe. Mden kisete munkwe ño niedre, ye niarakwe mikadi gare munye, erere munkwe nie ja kriere.

[12-13] Kukwe ye rakadikä kore munbtä, ñobtä ñan angwane ni kwati mätä rabadi tibtä abko mätä rabadi munbtä tödekabtä tibti arato. Aisete ni tödekaka tibti abko etba kwe käkwe kitadi ngise müre ketadre; ngäbäkre tödekaka tibti abko rün kwe käkwe kitadi ngise müre ketadre tödekabtä tibti. Erere arato, ngäbäkrekwe rün kwe kitadi ngise müre ketadre tödekabtä tibti abko rabadi nakenkä kore ja täritäri nitre tödekabtä tibti yebtä; akwa nire nire tä nüne angwane, ti ñan rükandite ni jökrä ngwärekri kwe, ni ye abko tikwe dianditari.

[14] Yebti Jesukwe niebareta mda ietre:

Ti bike kukwe niere, btä munkwe töbikadre kri abko krörö: Ni iti ngwarbe käme käkwe jändrän deme Ngöbökwe mikadi ngwarbe jae, btä Ngöbö mätä jatadi tikani Danielikwe abko kä nin te rabadre abko te rabadi. Ni ye kwrere rüka mun okwäbti, ye ngwane abko mun tädre Judeate ye abko gitia mintokwäre. [15] Amne

mun mden mden tädre jubti käin* ye abko
ñan rika jändrän tuenta jire chi gwi jae
amne mun gitia jirekäbe; 16 amne mun
mden mden tädre sribire tirete ye abko ñan
rika dän tuenta jire chi gwi jae, akwa mun
gitia gwängwarbe jirekäbe. 17 Akwa meri
doboko doboko amne meri kwe ngäbäkre
kiakia kianbtä, ye abko bobre jakän, ñobtä
ñan angwane niaratre ñan raba ngitie jötrö.
18 Akwa mun gitiadre ye abko ñan rakadrekä
kä ñüre näire abko munkwe ribe Ngöböye,
ñobtä ñan angwane tare näin jötrö kä ñüre
näire aisete. 19 Munkwe ribe kore Ngöböye,
ñobtä ñan angwane Ngöbökwe kä dätebare
kena angwane ni kä nebtä ngämi ja tare
nike krübäte dikaro abti kä nüke mtare
abko erere ja tare nikadi kri krübäte kä ye
ngwane. Yebti ñan ja tare nikadreta mda
ye kwrere.

20 Ye abko, Ngöbökwe ñan köbö krötadre
jötrö käne ja tare nikakrä, ye ngwane ni
ñan rabadre dianintari jire iti, akwa ni
dianinkä jakrä Ngöbökwe abko Ngöböta
tarere, aisete köbö ja tare nikakrä krötadi
jötrö kwe.

21 Ne aisete, kä ye ngwane kukwe
raba nakenkä kore angwane, nane ni
mdakwe niedre krörö munye: ¡Ni Dianinkä
Ngöbökwe abko tä nete tuen! niedi kwe, o
¡Ni Dianinkä Ngöbökwe tä sete tuen! niedre
kwe, akwa munkwe ñan kukwei mika
era, 22 ñobtä ñan angwane kä ye ngwane
ni kwati jatadi ja bä mike Ni Dianinkä
Ngöbökwe kwrere amne ni kwati jatadi ja
bä mike ni Ngöbö kukwei niekä kwrere.
Niaratre käkwe sribi krikri ñan tuabare
nuendi kabre bätäkä ngwarbe ni mda mda
ngökakäre amne rabadre ni dianinkä jen
jakrä Ngöbökwe ara jire ngökö, ne ngwane
ngökadre kwetre, akwa ñan rabadi ngökö.
23 Ne aisete kukwe ye ngämi nakenkä,
känenkri tita mun mike mokre biare,
abtä munkwe ñan dikadrekä okwä kware,
niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Jesukristo jatadita
(Mateo 24.29-35,42,44; Lucas 21.25-36)

24 Jesukwe niebareta ietre:

Ja tare nikadi kri nini tikwe, yebti ñänä
se rötadite amne kä rabadi iko jökrä. Erere
arato, sö se ñan trä rabadre mda 25 amne
muke käinta se abko rabadi betekä timo-
ntimon amne jändrän kä käinbti se abko
rabadi grükekä arato. 26 Ye angwane, ti Ni
Kä Nebtä Ngobo abko jatadi tuen ja di kri
bä nuärebti mütabti kä käinbti sete abko
ni jökrä käkwe tuadi. 27 Angwane tikwe
angeletre juandi, käkwe ni dianinkä jen
jakrä ükadikrö jökrä ketetibe. Ni dianinkä
jen jakrä nünanka nindrini, kä driri, sekri,
nekri abko ükadikrö jökrä kwe.

28 Bti Jesukwe niebareta mda:

Mdakäre abko, higokrie btä kukweta
nakenkä ño, yebtä munkwe ja töitika abko
krörö: Higo küdeta niren mräre mda amne
käta nebe mräre btä arato angwane, kä töre
tärä kite nüke ja ken abko munta gaen,
29 ye kwrere arato kukwe nini tikwe ye jata
nakenkä jökrä mun okwäbti angwane, ti Ni
Kä Nebtä Ngobo nükerate ja ken jukwebtä
abko rabara gare munye. 30 Ti bike kukwe
era erere niere munye abko krörö: Nitre
nünanka kä nebtä ngämi krüte jökrä, ye kä-
nenkri kukwe nini tikwe ye erere rakadikä
jökrä. 31 Mdakäre abko, kä käinta se btä
kä temen ne abko Ngöbökwe gadikä jökrä,
angwane rikadi ta, akwa ti kukwei abko
rabadi kärekäre.

32 Akwa ti jatadreta köbö mdente amne
ñänä okwä nuäi ti jatadreta ye abko gare
ñakare jire chi ni mda mdaye, angele kä
käinbti ie gare ñakare amne Ngöbö Odei ie
gare ñakare arato, akwa Ngöbö ni Rün aibe
ie tä gare kaibe.

33 Ye kwrere arato, ti jatadita ñongwane
gare ñakare munye. Mden kisete, munkwe
ja mika juto käre ti ngibiare ngäbti amne
munkwe blita käre Ngöböbe, 34 ñobtä ñan
angwane ti näinta, bti ti jatadita, ye abko
rakadikä ño ti bike bä mike krörö munye:
Ni iti jatani yäke mente kä mdabti käkwe
sribikä kwekwe mikaninte ju ngibiare jakrä,
bti sribi biani jene jene kwe ietre angwane,
jukwe ngibiaka abko ie ju ngibiamna kuin
kwe jakrä. Ni ye namani niara ngibiare
ngäbti.

35 Ye kwrere abko, ti ju bkänkä kwrere
käta mun mikete, aisete munkwe mokre
jabti ti ngibiakäre ngäbti, ñobtä ñan
angwane mun Dänkien ju bkänkä rükadita
dere ya, kä ruäre ya, kä ngwen ja ken dekä
ya o kä ngwenbti dekä ya, ñongwane abko

* 13:15 tädre jubti käin. Ju nitre israelitare abko kiare bti käin, aisete nuäre dikakrä bti ta.

gare ñakare jire chi munye. [36] Ye mden
kisete, nane batibe ti jatadreta ñongwane
abko, ie mun kwan jäme ngwarbe, mden
känenkri munkwe ti ngibia ngäbti käre.
[37] Munkwe ti ngibia ngäbti tita niere munye,
ye ñan mun aibeye tita niere amne ni
jökrä käkwe ti ngibiadre ngäbti abkokäre
tita niere munye. Abko kore se, niebare
Jesukwe.

14

Jesu rüe tö namani kain ngite tiebe
(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

[1] Yebti Pascua* köböi namanina
kööbube. Pascua köböi angwane abko
bieta Te Lebadura Ñakare Bante kweta
nämane Ngöbö mikakäre ütiäte nämane
bämän krati angwane, ye känenkri ni
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien-
tre btä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre abko käkwe Jesu kadre ngite
müre ketadre ño tiebe abko namanintre
ngibiaretari kisere. [2] Akwa nane ni kwati
krübäte nämane Jerusalén Pascua köböikrä
käkwe rüdre bentre Jesu dokwäre, aisete
Pascua näire ñan nuendre, niaratre namani
niere.

Meri iti käkwe ñö rä bäne kekani Jesubti
(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

[3] Kä ye ngwane abko, Jesu nämane Be-
taniate täkänintbe mesabtä mröre ni kä-
dian nämane Simón känti. Jesu ngämi
Simón ye miketa kuinta, känenkri kädian
nämane lebroso arato abko känti Jesu nä-
mane. Angwane batibe meri nükani iti ñö
rä bäne ütiäte kri kädian nämane nardo
ngwena jä bä ngwen kädianta alabastro
dätebare boteare te. Nardo ye abko ñan nä-
mane mritani jire ñöbe abko meri ye jatani
ngwena. Meri ye abko käkwe ñö rä bäne
jue tikani, bti kekani kwe Jesu dokwäbti se
kwrere. [4] Yebtä ni nämane siba gwi abko
ruäre moto namani romon. Abtä namani
niere jae kwärikwäri: ¿Se ñobtä meri se
tä ñö rä bäne ütiäte kri iente ngwarbe
se? [5] Ngwian ganainta bäsi kä kwati jire
näre, btä ñö rä bäne se rürümoindre, bti ni
bobre bobre die mikadre bä amarebti ininte
ngwarbe kwe se, namanintre niere kore jae
kwärikwäri meri yebtä, bti namani ngren
ngren bti.

[6] Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Munkwe ñan meri ne nika. ¿Se ñobtä
abko mun nibi nike krübäte dikaro? Meri
ne käkwe jändrän kuin nuni tikrä, [7] ñobtä
ñan angwane nitre bobre bobre tädi käre
mun ngätäite nete, ye abko mun tö rabadre
die mikai ñongwane, erere munkwe die
mikadre; akwa ti abko ñan tädi kärekäre
munbe nete. [8] Ne aisete jändrän kuin
rabadre bare tikrä meri neye, erere nuni
kwe tikrä, ñobtä ñan angwane ñö rä
bäne kiri kwe ti ngrabare, yebti abko ti
miri juto biare kwe doboi mikadre. [9] Ye
abko, ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Kukwe kuin tibtä ye kädriedi
mdente mdente erere, ye känti meri ne
käkwe jändrän kuin nuni tikrä mtare ne
kädriedi arato, aisete jändrän kuin nuni
meri nekwe, yebtä rükadita töre. Abko kore
se, niebare Jesukwe ietre.

Judakwe Jesu kitani ngise
(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

[10] Yebti, ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre btä Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikätre abko käkwe
Jesu kadre ngite müre ketadre ño tiebe
abko namanintre ngibiaretari kisere. Ye
ngwane ni ni jätäbti nibu ja töitikaka Jesube
abko iti kädian nämane Judas Iscariote abko
nikani nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkientre känti Jesu kitakäre ngise
ietre. [11] Judas nikani Jesu kite ngise gani
kwetre angwane, kä namani nuäre btätre,
käkwe ngwian bian braibare Judaye, bti
Judas nikani. Ye ngwane Judas namani kä
kuin ngibiare kisere jae, Jesu kitakäre ngise.

Jesukwe mröbare mrä nitre ja töitikaka benbe
(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

[12] Abti bämän krati lebadura ñakare bante
kweta nämane Ngöbö mikakäre ütiäte jae,
ye köböi nükaninta kena. Köbö ye näire
kordero kämika nämane kwetadre Pascua
köböite angwane, nitre ja töitikaka Jesube
käkwe niebare ie:

---

* 14:1 Pascua. Nitre israelita käkwe Pascua köböi mikani ütiäte, ñobtä ñan angwane kira nämane ngite kä Egiptote angwane, Ngöbökwe tikaninte Pascua köböibtä. Pascua abko käta "niken bäre ta" niere. Köbö yebtä angele ni kämikaka nikani nitre israelita bäre ta amne kämikani ñakare kwe, aisete Ngöbökwe köbö Pascua mikamna ütiäte nitre israelitaye.

¿Mrö kwetadre Bieta Pascuakrä ye abko
nunkwe sribedre mdente makrä, ie ma tö
nibi? niebare kwetre Jesuye.
13 Abtä nitre nibu ja töitikaka Jesube, ie
Jesukwe niebare:
Mun nän juta Jerusalén sete. Ye känti
ni brare tädi iti ñö ngwena kantrate abko
rükadi ngätäi munbe ji ngrabare. Ni
ye rika mdente gwä, känti mun rika.
14 Mun rika nebe gwi angwane, munkwe
nie krörö ju bkänkäye: Dirikäkwe mrö
Pascua köböikrä kwetadi nitre ja töitikaka
benbe abkokrä käta ükaninte mdente, ngwiantarimna kwe, munkwe nie kore ie.
15 Angwane ju mikani bobu jabti käin, te kä
tädira ükaninte biare mrökrä, känti mun
jänäin kwe. Ye känti munkwe mrö sribe
biare nunkrä. Abko kore se, niebare Jesukwe.
16 Erere bkänä, nitre nibu ja töitikaka
nikani, namani jutate Jerusalén angwane,
Jesukwe kukwe niebare ño ño ietre, erere
kwani ietre, känti mrö sribebare kwetre
kwetadre Pascuate. 17 Yebti kä jatanina
diore dere angwane, Jesu nikani mröre mda
nitre ja töitikaka benbe. 18 Nämane mröre
angwane, niebare kwe ietre:
Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Mun mrökä tibe ketetibe, ne
ngätäite nita iti käkwe ti kitadi ngise ti
rüeye gare kuin tie, niebare Jesukwe.
19 Abtä nitre ja töitikaka ben namani ulire
jökrä batibe, kä namani niere itire itire ja
täritäri Jesuye:
¿Tikwe nuendi ya gwari? namani ngwentari itire itire Jesuye.
20 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:
Mun ni jätäbti nibu, ye ngätäite nita iti
käta ban mike tibo gwaire tibe blato kwatibe te, ye abko käkwe ti kitadi ngise. 21 Akwa
ti, Ni Kä Nebtä Ngobo abko müre ketadi ño,
ye tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere
rakadikä. ¡Akwa ni ti kitaka ngise abko ñan
bobre jakän ya! Ni ye nin däredre näre abko
därebare, niebare Jesukwe ietre.
22 Yebti nämane mröre jökrä angwane,
Jesukwe ban diani kunti kisete, käkwe kuin
niebare btä Ngöböye, bti ötaninbtä kwe, bti
biani kwe nitre ja töitikaka benye, käkwe
niebare ietre:
Ban ne abko ti ngätä ara. Ne kaen ngäbti
munkwe, bti munkwe kweta, niebare kwe
ietre.
23 Bti uba döi nämane basote abko Jesukwe diani kisete, bti kuin niebare btä kwe
Ngöböye, bti biani kwe ietre. Niaratre jökrä
käkwe ñani, 24 bti Jesukwe niebare ietre:
Uba döi ne abko ti därie tikwe ara amne
Ngöbökwe kukwe ükadite btin munbe ye
abko rabadi bare täte jökrä ti därie nebti.
Erere arato, ti därie rimiadite ni kwati
kräke. 25 Mdakäre abko, ti bike kukwe era
erere niere munye abko krörö: Ngöböta
gobrane ye känti tikwe uba döi btin ñadita,
akwa ti ngämi ñaen yete, känenkri tikwe
ñan ñadreta jire chi abko ti tö nibi niei
munye. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre
ja töitikaka benye.

Pedro käkwe Jesu rükandite, niebare Jesukwe
(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

26 Yebti Jesu btä nitre ja töitikaka ben
käkwe ka Salmobtä niebare ünän, bti nikanintre Ngitio Olibobti. 27 Angwane Jesukwe
niebare nitre ja töitikaka benye:
Mun jökrä gitiadi iti iti kwäräkwärä
tibtä mentokwäre gare kuin tie, ñobtä ñan
angwane Ngöbö Kukwei käta niere krörö,
käta ti bä mike obeja ngibiaka kwrere amne
mun abko obeja tikwe kwrere:
Tikwe obeja ngibiaka kämikadi angwane,
obeja kwe abko gitiadi kratikrati
kwäräkwärä, *Zacarías 13.7*
abko Ngöbö Kukwei tä niere kore munbtä.
28 Akwa ti müre ketadi, bti ti rükadita nire
angwane, ti näin mun ngäbti Galilea, känti
ni rabadita ketetibe jökrä, niebare Jesukwe.
29 Abtä Pedro abko käkwe niebare mda
Jesuye:
Ni jökrä käkwe ñan tödekadre mabti
abko gitiadi, akwa ti abko ñan gitiadre jire
chi mabtä, niebare kwe ie.
30 Jesukwe niebare mda Pedroye:
Mtare deo, antlan ngämi ngwäne bobu,
känenkri ma reketaka tibe abko makwe
rükandite bämä jire abko ti tö nibi niei
metre mae, niebare kwe Pedroye.
31 Akwa Pedro abko namani ja kwete
janknu Jesube, kä namani niere:
Ti müre ketadre siba mabe akwa ti reketaka mabe, tikwe ñan rükandrete jire chi,
Pedro namani niere.
Erere ni mda mda ja töitikaka Jesube
namani niere gwaire jökrä Jesuye.

Jesu nikani blite Ngöböbe Getsemaní
(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

32 Yebti Jesu btä nitre ja töitikaka
ben nikani nebe käkä Getsemaní känti
angwane, Jesukwe niebare ietre:

Täke temen yete munkwe. Ti bike niken
blite Ngöböbe, niebare kwe ietre.

33 Yebti Pedro, Santiago btä Juan aibe ng-
wiani kwe jabe. Angwane Jesu moto jatani
ulire amne moto namani bete krübäte ja
jiebti, 34 käkwe niebare nitre ja töitikaka ben
nimä yeye:

Ti moto nibi ulire krübäte dikaro tie,
aisete ti kebera krüte nibi ruen tie, aisete
mun raba ti ngibiare nete, akwa munkwe ja
ngwätei siba tibe amne munkwe ñan kibia,
niebare kwe ietre.

35 Ye btäräbe Jesu nikani bä mente temen
se kwrere, känti namani kitanintbe ng-
wärere timonkwäre temen angwane, niara
müre ketadre ye abko Ngöbökwe diandre
niarabti ta abko btä blitabare krörö kwe
Ngöböbe:

36 Tata tikwe, ma raba jändrän jökrä nu-
ene, aisete tikwe ja tare nikadre, bti ti müre
ketadre, ye ma tö diain ti bäre angwane,
makwe dian ti bäre. Akwa ma tö dreye
tikrä, ye erere raba bare tibtä amne ñan ti
töi abko erere rabadre bare, niebare kwe
Rün Ngöböye.

37 Bti nitre mikaninte nimä kwe ja ngib-
iare, känti nikaninta angwane, nämane ki-
bien kuin jökrä, btä namaninta angwane,
niebare kwe Pedroye:

¿Ñänä okwä kratibe abko te kä ñan nü
mae ja ngwätere blitakäre Ngöböbe ya?
niebare kwe ie.

38 Bti niebareta kwe ietre:

Diablu jatadi mun nuente ja käne,
ye ngwane munkwe ñan ja mikadre
ngite, abkokäre munkwe ja ngwäte amne
munkwe blita jakrä Ngöböbe, ñobtä ñan
angwane mun töi abko tä biare jändrän
kuin nuene, akwa mun di ñakare, aisete
munkwe blita jakrä Ngöböbe, niebare
Jesukwe ietre.

39 Yebti Jesu nikani bliteta bobukäre
Ngöböbe angwane, ño niebare käne kwe
Ngöböye, ye arabe nikani niereta ja täritäri
bobukäre. 40 Yebti nitre nimä ja töi-
tikaka Jesube, ye känti Jesu nikaninta
angwane, namani kibien kuin jökrä, ñobtä
ñan angwane köbö namani krübäte ietre,
aisete okwä kwata namani neketekäbe
jabtä köbö kisete, btä Jesu namaninta
angwane, ño niedre kwetre Jesuye ñan na-
mani nüke gare ietre.

41 Yebti Jesu nikaninta bämäkäre bliteta
Ngöböbe. Blitabareta kwe Ngöböbe, bti
jatani nüketa angwane, niebare kwe ietre:

¿Mun tä kibien amne mun tä jadüke
janknu ya? Munkwe kibianirira dbe. Nitre
kukwe kämekäme nuenkä abko kisete ti Ni
Kä Nebtä Ngobo ne kitadi ngise ye abko käi
nüra, 42 aisete ni ti kitaka ngise tiebe ti rüeye
abko nükera tibtä, aisete näin krö, bränta,
niebare Jesukwe ietre.

Jesu kani ngite
(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

43 Jesu nämane blite kore, ye btäräbe ni
ja töitikaka ben ni jätäbti nibu, ye ngätäite
ni iti kädian nämane Judas Iscariote ye
ara jatani nüke Jesu känti. Judas ye abko
nämane näin ni kwati jie ngwena. Nitre
jatani Judabe ye abko nämane näin ngi-
tra ngwena kisete amne ruäre abko nä-
mane näin krito ngwena kisete. Nitre ye
abko nämane näin nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkien käbti amne
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre
ye käbti amne nitre unbre ji dokwäte käbti
arato. 44 Angwane Judas, Jesu kitaka ngise ye
abko käkwe nitre töi dianina käkwe niebare
ietre:

Nire demain tikwe mun okwäbti ye abko
Jesu ara, aisete munkwe niara ye ka ngite.
Mun rika ngwena, niebare kwe ietre.

45 Ye erere bkänä, Judas jatani nüke, ye
btäräbe nikani Jesu känti, käkwe niebare
krörö ie:

¡Dirikä! niebare kwe.

Bti Jesu demainbare kwe. 46 Angwane
nitre jatani Jesu rüere ye käkwe krötani
Jesu ken, nakwani btä, käkwe kani ngite.
47 Ye btäräbe ni ja töitikaka Jesube nämane
iti käkwe ngitra dianinkä kwatate, bti ni
klabore ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkienkwe ye olo tikaninkä ta kwe
ie. 48 Yebti nitre nikani Jesu kaen ngite, ye
ie Jesukwe niebare krörö:

¿Ñobtä abko bäsi ni gokä kri krübäte
rüere ngitra jäta niken amne krito jäta
niken, kwrere jire mun kite ngwena ti rüere

ti kakäre ngite ye? [49] Käre köbö kwatirekwatire tita dirire ju blitakrä Ngöböbe käntita temen mun ngätäite, akwa mun ñakare ti kaen ngite. Akwa dre dre rakadrekä tibtä tä tikani mekera Ngöbö Kukweibtä abko erere rabadre bare tibtä, abkokäre munta ti kaen ngite mtare, niebare Jesukwe.

[50] Jesukwe ñäkäbare kore, ye btäräbe nitre ja töitikaka ben käkwe kä mikaninkä batibe jökrä btä amne ngitiani iti iti kwäräkwärä amne niaratre käkwe Jesu mikaninte kaibe rüeye.

[51] Jesu jänikani angwane abko, ni bati nämane näin ja mrianinte dän aibe te abko nikani siba Jesu jiebti. Ni ye gani Jesu rüekwe angwane neketaninte ietre, [52] akwa niarakwe dän jabtä tikanintbe, bti ngitiani bütiere.

Jesu jänikani Sanedrin ngwärekri
(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

[53] Angwane Jesu jänikani ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien gwiriete. Jänamani angwane, ni blitaka ni mda mda diäre dänkientre käkwe ja ükaninkrö, btä nitre unbre ji dokwäte käkwe ja ükaninkrö. Arato Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre nükani ja ükekrö bentre. [54] Jesu jänikani angwane, Pedro abko jatani bä mente temen siba Jesu jiebti. Yebti nikani nebe ju bäre ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye känti. Pedro nikani siba ki teri angwane, guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä nämane täkänintbe, ye känti Pedro namani täkänintbe siba ñukwäbtä, ñukwä träse.

[55] Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre amne nitre sribikä Sanedrinbe namani kukwe känene Jesu rüere Jesu kitakäre ngise müre ketadre. Akwa kukwe era erere ñan namani kwen ietre Jesu rüere, [56] ñobtä ñan angwane ni kwati namani kukwe ngwarbebe niere Jesu rüere, aisete ja kukwei ñan namani nükebti gwaire jökrä ietre.

[57] Yebtä ni ruäre käkwe kukwe känäbare ngwarbe mda Jesu kitakrä ngise bäri abko namani niere krörö:

[58] Ju blitakrä Ngöböbe mikani ni kä nebtäkwe, se abko tikwe juandi ngwarbe jökrä, abti köbömäkäre angwane, tikwe ju mdara jire mikadita täte, akwa ñan ni kä nebtäkwe mikadi, nieba kwe nun okwäbti, niebare kwetre Jesu rüere.

[59] Kukwe känäbare ngwarbe kwetre ni ngökakrä Jesu rüere, akwa ñan namani nükebti gwaire jökrä ietre.

[60] Yebtä abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien nükani dikekä krö ni jökrä ngätäite, käkwe niebare Jesuye:

¿Kukwe nie nibi ma rüere, se ño metre amarebti ma nibi kwekbe jirekäbe ye? niebare kwe Jesuye.

[61] Akwa Jesukwe nin ñäkäbare käre, namani kwekbe jirekäbe. Abtä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien käkwe niebareta bobukäre Jesuye:

¿Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara ya amne ma abko Ngöbö Kri Odei ara ya? niebare kwe Jesuye.

[62] Jesukwe niebare mda ie:

Jän. Ti abko niara ara amne kä bäri ütiäte kri Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä ye küde ruenkri munkwe Ni Kä Nebtä Ngobo tuadi täkänintbe. Erere arato, jatadita mütabti käinta sete angwane munkwe tuadi, niebare Jesukwe.

[63] Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye moto namani romon, käkwe dän ngianinkä seeen jabtä romone, käkwe niebare krörö:

¿Tä ñäke kore, se abko ni mda mda käkwe niara kitadre ngise amne batibe ngite, nikwe niedre ya? [64] Ñakare, ñobtä ñan angwane niarakwe ñäri tare Ngöbö rüere, ye nunkwe kukwe nurira ñan ñan, aisete munkwe töbikadi ño mda kräke, niebare kwe.

Ni jökrä käkwe niebare:

Niara ngite, aisete müre ketadre, namanintre niere gwaire jökrä.

[65] Ye ngwane ni ruäre namani käli kite Jesubtä. Ni ruäre abko namani dän kukwän mäke Jesu okwäbti, bti namani mete, namani mete, bti namani niere ie:

Ma Ngöbö Odei mata niere, aisete nirekwe ma miti, niere metre nunye, namani niere ie.

Angwane guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä abko namani Jesu mete arato.

Pedro käkwe Jesu rükaninte
(Mateo 26.69-75; Lucas 22.54-62; Juan 18.15-18,25-29)

66 Jesu nämane gwi Sanedrin ngwärekri
angwane, Pedro abko nämane ju bäre ngüs-
rüta temen angwane, ni merire iti sribikä
ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkienkwe abko jatani angwane, 67 Pedro
nämane täkänintbe ñukwäbtä ñukwä träse,
btä meri ye okwä namani, mikani ñäräre
kuin kwe, bti niebare kwe ie:

Jesu Nazarebo se ben ma nämane dikekä
siba arato, niebare kwe ie.

68 Angwane Pedrokwe ja rükaninte,
käkwe niebare mda ie:

Ni kädianta makwe, ye gare ñakare jire
chi tie, aisete mata blite drebtä, ye ñan nebe
nüke gare tie, niebare kwe.

Bti naninkrö, nikani jukwebtä angwane,
btäräbe antlankwe ngwänänbare.

69 Bä raire erere, meri sribikä ye arabe
jataninta angwane, okwä namaninta Pe-
drobtä bobukäre angwane, namani niere ni
mda mdaye:

Ni noko reketaka Jesube arato se, namani
niere.

70 Akwa Pedrokwe ja rükaninteta.

Bti bä raire erere angwane, nitre nämane
yete kä namani niere Pedroye:

Ma Galileabo, ñobtä ñan angwane ma
blite niaratre kwrere, bä amarebti rä jire
mata nekete ñakare Jesube, ma nibi niere
yere, namanintre niere ie.

71 Angwane Pedrokwe ja kukwei bianinta
amne niarakwe ñan kukwe niedre metre
ne ngwane, Ngöbökwe ngürün mikadre btä
namani niere, käkwe niebare mda:

Ni kädekata Jesu munkwe, ni ye abko
gare ñakare jire chi tie, niebareta kwe.

72 Ye btäräbe antlankwe ngwänänbare
bobukäre angwane, Jesukwe kukwe niebare
krörö Pedroye abko nükaninta töre ie: ant-
lan ngämi ngwäne bobu, känenkri makwe
ti rükandite bämä jire, niebare Jesukwe ie,
ye nükaninta töre ie angwane, niara moto
nötaninte, käkwe ja müaibare kri.

15

Jesu jänikani ngite Pilato ngwärekri
(Mateo 27.1-2,11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

1 Kä nükani ngwen dekä angwane, ni-
tre sribikä Sanedrinbe amne nitre bli-
taka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien-
tre, nitre unbre ji dokwäte btä Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre käkwe ja
ükaninkrö ketetibe jökrä mda, käkwe Jesu
mäkätemnabare, bti jänikani ngite Pilato
ngwärekri kwetre. 2 Angwane Pilatokwe
niebare ie:

¿Ma abko jrei nitre israelitakwe bkänä
ya? niebare kwe Jesuye.

Jesukwe niebare mda Pilatoye:

Jän. Era metre ti ara, niebare kwe ie.

3 Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre namani kukwe niere
bätäkä ngwarbe Jesu rüere kitakrä ngise.
4 Abtä Pilatokwe niebareta Jesuye:

Kukwe keta kabre, btä ma ngite nie nibi
ma rüere. ¿Se ñobtä abko ma nibi kwekbe
dikaro yere? niebareta Pilatokwe Jesuye.

5 Akwa Jesu namani kwekbe janknu, nin
ñäkäbare jire chi kwe Pilato käre. Jesu ñan
tö namani rabai tikaninte namani tuen Pi-
latoye, aisete Pilato ñan töi namani krütare
mda Jesubtä.

Jesu kitani ngite müre ketadre
(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38–19.16)

6 Kä kwatirekwatire bieta Pascua näire
ni ngite ngätäite nire tikadrete Pilatokwe,
kärä nämane ie abko erere nämane tikete
7 abko erere ye näire ni kädian nämane
Barrabás abko nämane ngite ni mda md-
abe. Ni ye abko nämane ja rüere gobran
romanobobe angwane, ni müre ketani kwe
abtä nämane ngite. 8 Ye ngwane ni nükani
kwati niere Pilatoye:

Käre mata ni ngite tikete iti kä kwatirek-
watire. Ye kwrere makwe ni ngite tikadrete
iti abko nun nibi ribere mae, niebare kwetre
ie.

9 Pilatokwe niebare mda ietre:

¿Jrei nitre israelitakwe ye tikadrete
tikwe abko ie mun tö nibi ya? niebare kwe
ietre.

10 Pilato abko käkwe niebare kore, ñobtä
ñan angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre namani mokrere Je-
sube, abtä kitani ngite kwetre abko gan-
ina Pilatokwe btätre, aisete niebare kore
kwe. 11 Akwa ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre namani ni jökrä töi
den jakri abko käkwe Barrabás tikatemna
abkokäre. 12 Akwa Pilato tö namani Jesu
tikaite, käkwe niebare mda ietre:

¿Jrei nitre israelitakwe nieta munkwe,
sebtä abko tikwe dre nuendre, ie mun tö
nibi amarebti yere? niebare kwe ietre.

13 Jötrö ngwarbe ni jökrä namani ngrente,
kä namani niere Pilatoye:
¡Müre kete krusobtä! namanintre niere
gwaire jökrä.
14 Abtä Pilatokwe niebareta mda ietre:
¿Drebtä ni nekwe ja mikani ngite
amarebti, mun nibi müre ketamna
krusobtä tie yere? niebare Pilatokwe ietre.
Yebtä namani ngrente bäri jume mda, kä
namani niere:
¡Müre kete krusobtä, müre kete kru-
sobtä! namanintre niere Pilatoye.
15 Akwa Pilato tö namani ni jökrä moto
mikai nuäre, aisete Barrabás tikaninte kwe,
akwa Jesu abko kwata metamna köbti kwe
amne biani kwe rükä romanoboye müre
ketadre krusobtä.
16 Nitre rükä nikani Jesu ngwena mda ju
gobrankwe ye känti. (Kä ye abko kädian nä-
mane pretorio). Angwane nitre rükä käkwe
ja ükaninkrö jökrä ketetibe Jesu mikakäre
yakrä jae, 17 käkwe dän bä tain kita nämane
jabtä jreikwe, ye kwrere kitani Jesubtä, bti
jrei kri käkwe korona kitadre ja dokwäbti,
ye kwrere kri tukwä krübäte sribebare ko-
ronare kwetre, bti mikani Jesu dokwäbti
kwetre. 18 Yebti namanintre Jesu mike yakrä
jae, kä namani niere:
¡Ma jrei nitre israelitakwe, nunta ma
mike ütiäte kri mtare! namani niere kore
Jesuye.
19 Bti nikanintre Jesu mete dokwäte ta
kritobti, nikani käli kite Jesubtä, bti nierare
namanintre nebe ngukudokwäbti temen
Jesu ngwärekri. 20 Jesu mikani yakrä kore
kwetre jae, bti dän bä tain drüne ye tikan-
inteta Jesubtä kwetre, bti dän Jesukwe ara
kitaninta btä kwetre. Yebti nikanintre Jesu
ngwena müre ketadre krusobtä.

Jesu metani krusobtä
(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

21 Jesu jänikani kwetre angwane, ni iti
kädian nämane Simón abko Alejandro
btä Rufo rün Cirenebo nämane Jerusalén
bäre, jataninante, nükani ngätäi bentre
angwane, kruso btä Jesu müre ketadre
abko nitre rükä romanobo käkwe Simón
mikani ngwena Jesukrä. 22 Bti nikanintre
nebe käkä Gólgota känti. Kä Gólgota ye
abko "Ni dokwä kroko käi" nieta abko känti
nikanintre nebe Jesube. 23 Angwane krikä
kwaka kädianta mirra mritani uba döibe
mni mni biani ñadre kwetre Jesuye, akwa
Jesukwe ñan kani ngäbti. 24 Ye btäräbe
nitre rükä romanobo käkwe Jesu metani
krusobtä, bti tö namanintre dän Jesukwe
ñäkäitbe jabti, käkwe ja gani dän yebtä.
25 Ñänä okwä krä ökän näre dekä
angwane, Jesu metani krusobtä nitre
rükäkwe. 26 Angwane "NI NE ABKO JREI
NITRE ISRAELITAKWE," tikani kore kri
kukwänbtä metani Jesu dokwä känti käin
krusobtä. Ye abko ñobtä Jesu nämane
ja ngie nuen krusobtä gadre abkokäre.
27 Jesu metani krusobtä angwane, nitre gokä
metani nibu krusobtä käin arato niarabe
gwaire. Iti mikani niara küde ruenkri
amne iti mikani niara küde ngeberekri.
28 [Ne abko nämane tikani krörö kira Ngöbö
Kukweibtä,
Ni kämekäme ngätäite niarakwe ja ngie
nuadi siba,
nämane tikani abko erere namani bare
kore.]*
29 Angwane nire nire namani kite dikekä
Jesu bäre, kä namani dokwä ngrüketbe
ñäkäre kwärä Jesuye, Jesu mikakäre ng-
warbe jae, kä namanintre niere ie:
¡Jan jan! Ju blitakrä Ngöböbe se makwe
juandi ngwarbe abti köbömäkäre makwe
mikadreta täte jökrä, makwe niebare,
30 aisete ja denkä au mento krusobtä yete,
bti ma jatata timon, namanintre niere
Jesuye.
31 Ye erere arato, ni blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre dänkientre btä Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikätre namani Jesu
mike yakrä jae, aisete namanintre niere
kwrere arato jae kwärikwäri Jesubtä:
Ni mda mda dianintari kwe, ¿se ñobtä
abko ñan nebe ja dentari au se? 32 ¡Ni
se Ni Dianinkä Ngöbökwe mikadre jrei ni-
tre israelitakwe nieta kwe jabtä, aisete ja
diandrekä au krusobtä mento kwe sete
angwane, nunkwe mikadi ütiäte jae! na-
manintre niere kore jae kwärikwäri.
Ye kwrere arato, ni nämane nibu ja tare
nike krusobtä käin Jesube gwaire, ye na-
mani Jesu mike yakrä jae siba.

Jesu krütani
(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

* 15:28 Versículo 28 abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

33 Bti ñänä nükani ruäre käin angwane,
kä ngidianinte mda. Kä namani iko jökrä
temen. Kä namani iko nebebe ñänä okwä
krämä dere. 34 Ñänä okwä krämä nükani,
ye btäräbe Jesukwe ngratebare kri ja dibti
krörö: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? niebare
kwe. (Ne abko: Ngöbö tikwe, Ngöbö
tikwe, ¿ñobtä makwe kä mirikä tibtä jakän
amarebti yere? nieta.) Abko mden niebare
Jesukwe.

35 Jesukwe ñäkäbare kore, ye abko nitre
ruäre nämane yete käkwe kukwe nuani
angwane, namanintre niere:

¿Ñan tä ni Ngöbö kukwei niekä kira
kädian nämane Elías kärere jabtä, ja die
mikakäre ya? namanintre niere kore.

Niebare kore kwe, ñobtä ñan angwane
Jesukwe "Eloi" niebare angwane, namani
ruen "Elías" kwrere ietre aisete.

36 Ye btäräbe, ni nämane yete, ngätäite
ni nikani betekä iti, käkwe jändrän dän
kukwän kwrere kä dianta esponja abko mri-
taninkä uba ñöi dimente, bti mäkäninte
kwe nörä kräbtä, jatani ben, biani kwe
ñadre tomnane Jesuye. Bti ni ye käkwe
niebare:

Tuemetre yete. Elías rükadi den timon
krusobtä yete ni okwäbti ya, ari ngibiare-
tari, niebare kwe.

37 Akwa Jesu abko käkwe ngratebare bäri
kri ja dibti mda, btäräbe krütani. 38 Jesu
krütani, ye btäräbe dän ngutu ngetbo, bti
ju blitakrä Ngöböbe nämane ñäkänintbe
abko nianinkä kumu käin nükebe temen.
39 Jesukwe ngratebare, bti krütani ño nitre
rükä dänkien romanobo okwäbti. Abtä
niebare mda kwe:

Ni ne abko Ngöbö Odei era metre bkänä,
niebare kwe.

40 Ye ngwane, ni merire merire nämane
ruäre, namani bä mente temen se kwrere
okwä Jesubtä siba. Nitre merire nämane,
ye ngätäite María Magdalabo nämane, btä
José btä Santiago bäri bati meye María
nämane, arato Salomé nämane. 41 Meri ye
abko, Jesu nämane nüne Galilea angwane
nämane nekete ben angwane, nämane
niara die mike. Ye ngwane meri mda mda
nämane kwati siba abko nämane nekete
Jesube, aisete nikani gwaire Jesube nebe
Jerusalén. Meri ye abko nämane siba okwä
Jesubtä.

Jesu doboi mikani
(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

42 Ye ngwane abko, köbö jadükakrä kä-
nenkri, ni jökrä nämane sribi nuene biare
jakrä jadüka mäträ, aisete kä jatani dere
angwane, 43 José Arimateabo abko ie ja
nükani töre, nikani Pilato känti, käkwe Jesu
ngwäkä käräbare ie. José Arimateabo abko
ni ütiäte kri sribikä siba Sanedrinbe. Ni
ye abko, Ngöbö rükadre gobrane ni kwe
ngätäite diribare Jesukwe nämane ngibiare
kisere arato, aisete nikani Jesu ngwäkä
kärere Pilatoye. 44 Josékwe Jesu ngwäkä
käräbare Pilatoye angwane, Pilatokwe ja
ngwiani nikenkä, ñobtä ñan angwane Jesu
krütani jötrö krübäte, käkwe ni rükä ro-
manobo dänkien käräbare iti, bti Jesu krü-
tanina bkänä abko ngwianintari kwe ie.
45 Nitre rükä dänkien käkwe Jesu krütanina
bkänä niebare Pilatoye angwane, batibe Pi-
latokwe Jesu ngwäkä biamna Joséye. 46 José
käkwe dän bäri ütiäte kädianta lino kökani,
bti Jesu ngwäkä krusobtä käin diani timon,
mrianinte kwe dänte, bti kä muanina biare
jäkwatate ni doboi mikakrä, te Jesu doboi
mikani kwe, bti jä kri münaninkä kwe abko
mikani kä mkä juere kwe Jesu doboibti.
47 Angwane María Magdalabo btä María,
José meye, nikani siba, okwäbti Jesu doboi
mikani.

16

Jesu nükaninta nire
(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

1 Yebti köbö jadükakrä nikanina ta
angwane, María Magdalabo, María
Santiago meye, btä Salomé käkwe jändrän
rä mane kökani mda mikadre Jesu ngwäkä
ngrabare. 2 Abti ñänä jatani gökökä krire
käin bämänte dekä angwane, nükanintre
mda Jesu doboibti jändrän rä mane
mikakäre ngrabare. 3 Nikanina nebe ja
ken dobobti angwane, nikani niere jae
kwärikwäri:

¿Jä kri dikaro mikani dobobti ye, nirekwe
mikadikä mento nie amarebti yere? na-
mani niere kore jae ji ngrabare.

4 Namanina känti angwane, nikrabare
kwetre angwane, jä kri abko ñakare täte kä
mkäbti amne kä mkäbe tökare se kwrere,
btä okwä namanintre. 5 Bti nikanintre
nikrenkä nguse kä mkäte angwane, ni bati

btä dän nga ngwen bürere abko angele aibe
nämane täkänintbe niaratre küde ruenkri,
btä okwä namani angwane nekwetaninkä
ni yebtä. 6 Akwa angelekwe niebare nitre
merire yeye:

Mun ñan rekwetaka tibtä. Jesu Nazarebo
müre ketani krusobtä, doboi mikani nete
abko munta näin tuenta känti, ye gare kuin
tie, akwa Jesu ye nürate nire, aisete ñakare
nete amne kä mkä be nebe tökare niara
täbti, mun jakwe tuen. 7 Mun rikata, käkwe
nie krörö nitre ja töitikaka Jesube yeye
btä Pedroye: Jesu nürate nire, bike niken
Galilea ja ükakrökäreta ketetibe munbe,
känti munkwe ja tuadita ben, niebare kwe
munye ye kwrere, munkwe nie kore ietre,
niebare angelekwe nitre merire yeye.

8 Yebti nitre merire nimä ye nikaninta
angwane, nikani betekä ngitieta dobobti
mentokwäre, ñobtä ñan angwane nek-
wetaninkä krübäte. Moto namani bete
tükü tükü. Mden kisete namanintre
grükekä jökrä ngrabare angwane, kä jürä
namani krübäte dikaro btätre, aisete kukwe
nakaninkä ño ño nin niebare jire chi kwetre
ni mda mdaye abko kukwe nakaninkä kore
Jesubtä. Ne abko kore.

Jesukwe ja mikaninta tuadre María Magdalaboye

9 Bämänte dekä, Jesu nükaninta nire
angwane, María Magdalabo, btä üai käme
nämane krä kükü juanintari Jesukwe, ye
ara jire, ie ja mikani tuare käne Jesukwe.
10 Yebti nitre ja töitikaka Jesube nämane
diäne müen abko, ie Jesu nükaninta nire,
María jananbare niere. 11 Jesu nükaninta
nire jakwe tuani niebare Maríakwe, akwa
María nämane blite ngwarbe namanintre
nütüre btä, aisete ñan kukwei mikani era
kwetre.

Nitre nibu ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe ja mikaninta tuadre

12 Abti ni nibu ja töitikaka Jesube nikani
juta Jerusalén bäre mento angwane, batibe
Jesukwe ja bä kwitani jene, käkwe ja mikani
tuare ietre ji ngrabare, 13 bti nikani mda,
käkwe niebare nitre ja töitikaka Jesube mda
mda yeye, akwa ñan kukwe mikani era
kwetre arato.

Jesukwe sribi biani nitre ja töitikaka benye

14 Abti nitre ja töitikaka Jesube ni jätäbti
iti nämane mröre angwane, batibe Jesu
nükani ja mike tuare ietre. Akwa Jesu
nükaninta nire, ye ni tuakatuaka käkwe
niebare nitre ja töitikaka ben yeye abko ñan
kukwei kani ngäbti jire chi kwetre, yebtä
Jesukwe ñäkäbare ietre.

15 Bti Jesukwe niebare mda ietre:

Kukwe kuin tibtä, ye mun rika mike
gare kä ketareketare temen. 16 Munkwe
kukwe ye mikadi gare, ye nire nire käkwe
kadi ngäbti angwane, ja ngökadi ñöte kwe
ti käbti, ni ye abko Ngöbökwe dianditari,
akwa nire nire käkwe ñan kukwe ye kadre
ngäbti abko ñan diandretari kwe, akwa
Ngöbökwe mikadi ja tare nike kri.

17 Angwane, nitre tödekaka tibti abko
käkwe jändrän nuendi krörö ti diebti: Üai
käme juanditari mento nibtä kwe, ni kuk-
wei jenena gare ñakare ietre abko bti bli-
tadi kwe Ngöbö Üai köböire. 18 Nane tbi
krübäte diandre kisete kwe, arato nane
kräkä krübäte ni kämikakrä ñadre kwe,
akwa ñan jraindre kisete. Mräkäre abko, ni
bren bren bti kise mikadi kwe abko rabadita
kuinta ti diebti. Ye abko, nitre tödekaka
tibti, ie kukwe rabadi bare kore. Abko kore
se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Jesu nikaninta kä käinbti

19 Ni Dänkien Jesu käkwe blitabare ünän
kore nitre ja töitikaka benbe, bti Ngöbökwe
kaninkä käin, nikani ben kä käinbti, känti
mikani täkäninte kwe ja küde ruenkri. Ye
kwrere mikani bäri ütiäte kwe jae. 20 Abti
nitre ja töitikaka Jesube abko nikani mda
kä ketareketare te. Kukwe kuin nuen-
bare Jesukwe abko nikanintre mike gare
ni jökräye. Angwane jändrän ñan rabadre
bare ja di jenbti abko namani nebe bare
ietre Jesu diebti, niaratre kukwei rabadre
era ni mda mdakrä, abkokäre ni Dänkien
Jesu namani die mike kore abko kukwe
nakaninkä kore Jesubtä. Ne ngörä.*

* 16:20 Versículo 9-20 abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Lucakwe
Lucas

Ni kädian nämane Lucas abko käkwe tärä ne tikani niara kukwe muko Teófilo kräke. Teófilo abko ni romanobo ütiäte kri nütüta. Jesukwe dre dre nuenbare amne dre dre diribare kwe rabadre gare metre Teófiloye, abkokäre Lucakwe tärä ne tikani kräke.

Jesu jatani ni jökrä diantarikäre abko Lucas tä mike gare tärä nebtä. Ñan Jesu jatani nitre israelita aibe kräke, akwa Jesu därebare kä nebtä ni jökrä die mikakäre abko Lucas tä niere. Erere arato, Jesukristo jatani niara Rün Ngöbö mike gare ni jökräye abko Lucas tö namani mikai gare bäri.

Lucas abko sribi muko Pablokwe abko gare nie, ñobtä ñan angwane tä tikani kore Colosenses 4.14; Filemón 24 amne 2 Timoteo 4.11. Lucas abko ñakare israelitare nütüta amne niara abko kräkä bianka tä gare nie. Lucas käkwe tärä ne tikani juta Romate kä 60-79 ne ngwane nütüta. Lucas käkwe tärä Hechos tikani Teófiloye arato.

Kukwe känekäne

1-2 Ngöbökwe kukwe mikanintbe ño ño abko erere namani bare Jesu köböire ni ngätäite, ye abko nitre nikani dikekä käne Jesube käkwe tuani ja okwä jenbti. Kukwe kuin Jesubtä, ye abko ni tuakatuaka ye nämane sribire mikakäre gare. Erere arato, jändrän kuin nakaninkä ño ño Jesubtä ye ni tuakatuaka käkwe niebare nunye, erere ni kwati käkwe tikani täräbtä. 3-4 Ye kwrere ti tö namani tikai arato, aisete kä nera kukwe nakaninkä ño ño Jesubtä abko ti nikani ngwentari kuin, aisete mtare ti tö tikai metre ja täritäri makrä, ti kukwe muko ütiäte Teófilo, jändrän nakaninkä ño ño Jesubtä diribarera mae, ye rabadre gare bäri kuin mae, abkokäre tita kukwe ne tike krörö mae:

Juan Bautista däredi abko niebare Zacaríaye

5 Bati jrei kädian nämane Herodes Kri nämane gobrane kä Judea yete angwane, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kädian nämane Zacarías nämane nüne yete. Niara abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kira kädian nämane Abías tukwe mräkä. Niara abko sribikä ju blitakrä Ngöböbe känti. Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre därebare Abías mräkäkri, ye ben nämane sribire. Meri Zacaríakwe kädian nämane Elisabet abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kira kädian nämane Aarón tukwe mräkä arato. 6 Niaratre nibu nämane nüne era metre Ngöbö ngwärekri, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweita dre nuemna, erere nämanentre mike täte metre. Mden kisete kukwe kwani ñakare ni mda mdaye kitakrä ngite. 7 Ye kwrere nämanentre Ngöbö Kukwei mike täte, akwa Zacarías btä Elisabet nämane bati angwane namani jabe, akwa Elisabet küde mriani jabtä, aisete ngäbäkre ñakare kwetre. Mdakäre arato, namanina unbre jökrä.

8 Akwa batira jire Abías tukwe mräkä blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre nämane sribire ju blitakrä Ngöböbe känti, ben Zacarías nämane sribire gwaire angwane, 9 nämanentre ni den iti ja ngätäite kri ngwäri mnü rä bäne kukwe Ngöbö ngwärekri. Ne abko nämanentre nuene käre köbö kwatirekwatire. Te Zacarías käbä namani sribi yebtä, ñobtä ñan angwane kä ngidianinkä aisete. Ne erere niara diani sribi ye nuenkä kwetre kä demente ju blitakrä Ngöböbete. 10 Ye erere kä nükani angwane, Zacarías nikani kri ngwäri mnü kukwe kä demente angwane, ni kwati mda namani blite Ngöböbe ju bäre.

11 Zacarías nämane kri ngwäri mnü kukwe jäme, te batibe angele ni Dänkienkwe jatabare ie. Angele ye nämane ñukwä grä kri mnü rä bäne kukwakrä ne kwäräkri, niara küde ruenkri se kwrere. Btä okwä namani angwane, 12 ¡aiteeje, ni rä nekwetaninkä ya! Namani grükekä jökrä ngrabare. 13 Btäräbe angelekwe niebare ie:

Zacarías ma ñan rekwetaka tibtä. Ma btä Elisabet käkwe ngäbäkre käräbare Ngöböye, erere Ngöbökwe mun kukwei nuanina, aisete meri makwe Elisabet yekwe ngäbäkre brare ngibiadi. Ye makwe kädian Juan. 14 Ngäbäkre däredi ye kä rabadi nuäre mabtä amne, ni kwati mda mda, btä kä rabadi nuäre siba, 15 ñobtä ñan angwane niara rabadi ütiäte kri ni Dänkien ngwärekri. Mdakäre abko, niarakwe nin uba döi btä dö kwakakwaka mda ñadre jire chi. Arato niara ngämi därere,

känenkri Ngöbö Üai Deme tädira täte
btä. [16] Juan rabadi ütiäte kri ni Dänkien
ngwärekri, ñobtä ñan angwane niarakwe ni
israelita kwati mikadita ja mäketa niaratre
Dänkienbe.
[17] Ne abko Ngöbö kukwei niekä kädian
nämane Elías nämane sribire mekera
Ngöbö Üai köböire amne Ngöbö diebti,
ye kwrere Juankwe sribidi niara Dänkien
känenkri, nitre israelita mikakäre biare
niaratre Dänkien kaen ngäbti. Mdakäre
abko, ni kwati tä ja rüere ngäbriänkätrebe,
arato ngäbriänkä tä ja rüere rünbe abko
ie ja mäkämnanta jabe kwärikwäri kwe.
Erere arato, ni kwati tä ja dokwä mike ribi
Ngöbökrä abko ie ja töi kwitamnanta kwe
tödekakäre Ngöböbti. Ye kwrere, Juankwe
ni kwati mikadi juto, ne abko kwe rabadre
biare ni Dänkien kaen ngäbti. Ne mden
kisete, kä rabadi nuäre ni kwatibtä, niebare
angelekwe Zacaríaye.
[18] Zacarías käkwe ngwianintari mda ie:
Ne abko ño sere ti tö nibi gai bäri metre
tie. Nun nena unbre, dokwä ngwen bürere
jakän. ¿Se ño amarebti, ngäbäkre däredre
nunkwe sere? niebare kwe ie.
[19] Angwane angele käkwe niebare mda ie:
Ti kä Gabriel. Ti ne mdenta sribire Ngöbö
ngwärekri kä käinbti. Niarakwe ti juni
blite mabe kukwe kuin ne mikakäre gare
mae. [20] Akwa makwe ñan ti kukwei miri
era, aisete mtare mentokwäre ngäbäkre
makwe ngämi därere, känenkri ma kukwei
rötadi. Akwa kukwe ne rabadi bare täte
jökrä angwane, batibe ma kukwei gitiadita.
Abko kore se, niebare kwe ie.
[21] Kukwe ne nämane nakenkä angwane,
nitre nämane ju bäre temen Zacarías ngib-
iare abko namanintre niere jae kwärikwäri:
¿Ne ñobtä amarebti, Zacarías nibi
ngrötöte krübäte kä demente nere?
namanintre niere jae kwärikwäri.
[22] Abti raire erere angwane Zacarías
jataninta ju bäre. Niara tö namani blitai
bentre, akwa nin kukwe namani ngitieta
jire chi angwane, Ngöbökwe kukwe mikani
tuare jabtä ie kä demente aisete, namanime
blite jirekäbe kisebti kore mda abko nükani
gare ietre.
[23] Kä kitani sribikäre namani bare
angwane, Zacarías nikaninta ja gwiriete.
[24-25] Abti mda Elisabet namani bren, bren
kwe kisete. Yebtä niara namani ja bäine
dikakabtä sö krärike gwi. Nin namani
näin kwäräkwärä. Namani nütüre: Ti
Dänkien käkwe ti die mikaba, aisete tita
ngäbäkre ngibiare. Kä näirare ni kwati
käkwe ti mikaba ngwarbe, ñobtä ñan
angwane ngäbäkre ñakare tikwe. Mtare
ñan rabare ñäke tibtä, ñobtä ñan angwane
tita ngäbäkre ngibiare aisete, nütübare
kore kwe.

Jesu däredi Maríakwe abko angele nükani niere ie

[26-27] Nebti Elisabet bren sö krä tira
angwane, Ngöbökwe angele Gabriel juani
mda kä Galilea yete nebe juta Nazarete,
kukwe mike gare meri iti kädian nämane
Maríaye. Ni merire ne abko bati kaibe,
deme arato; ja mike gure ñakare jire chi,
akwa nämanena mikani jakrä kwärikwäri
ni kädian nämane Josébe. José abko jrei
David tukwe mräkä. [28] Ne erere angele
nükani María känti, käkwe niebare ie:
Ñantöre mae. Ngöböta ja moto mike bäri
kuin makrä meri mda mda ngwä, aisete
niarata ma die mike, niebare angelekwe ie.
[29] Maríakwe angele ne mikani ñäräre
angwane, nekwetaninkä niara kukweibtä.
Abtä namani nütüre: ¿Se ñobtä angele
käkwe köbö ngunintari kore tie sere? na-
mani nütüre. [30] Angwane angele käkwe
niebare mda ie:
María, ma ñan kä jürä ngwian jabtä. Ma
käi nuäre Ngöböbtä. [31] Makwe ngäbäkre
brare ngibiadi iti abko makwe kädian Jesu.
[32] Niara rabadi ütiäte kri. Niara kädiandi
Ngöbö Kri Kä Käinbti Odeire amne niara
mräkä jrei David tukwe nämane gobrane
kira, täte niarakwe gobrandi.
[33] Niara rabadi gobrane kärekäre nitre
israelita ngätäite amne gobrain ñan krü-
tadi jire chi, niebare kore angelekwe ie.
[34] Maríakwe niebare mda angele yeye:
¿Ti ngämi ja mike gure, amarebti mata
niere kore tie yere?
[35] Angele käkwe niebare mda ie:
Ne ñobtä tita niere raba ruen mae, ñobtä
ñan angwane Ngöbö Üai Deme rükadi
mabtä. Ye ngwane Ngöbö Kri Kä Käinbti di
tädi mabtä arato. Ye mden kisete ngäbäkre
däredi makwe, ye abko deme amne Ngöbö
Odei jen kwe. Mdakäre abko ti bike kukwe
mda niere mae abko krörö: [36] Ma mräkä
Elisabet käkwe ngäbäkre ngibiadi. Niara
nena biyore akwa, sö krä tira tä bren,

bren kwe kisete arato. Meri ne mden
di ñakare ngäbäkre ngibiakrä, aisete odei
neme ñakare jire chi, nieta btä amarebti tä
kore. 37 Tita niere mae, Ngöbö di tärä jän-
drän jökrä nuenkrä abko rabadre gare mae,
aisete niara di tärä kukwe ne ngwiankrä
bare mabtä arato raba gare mae, abkokäre
tita niere mae. Ne abko kore, niebare kore
angelekwe Maríaye.

38 Maríakwe niebare mda ie:

Makwe kukwe nini tie, ne erere raba bare
jire jökrä tibtä angwane, ti Dänkien tö ti
mikai dre dre nuene, erere ti tö nuein tie.
Abko kore se, niebare kwe angele yeye.

Bti angele nikaninta kä käinbti.

María nikani basare Elisabeye

39 Nebti María nikani jötrö ngwarbe
Zacarías btä Elisabet känti kukwe niebare ie
Elisabebtä tuakäre. Zacarías amne Elisabet
abko nämane nüne mintokwäre kä Judea
yete. 40-41 María namani Zacarías känti,
nikani gwä, käkwe köbö ngwianintari
Elisabeye. María kukwei jarabare Elisabeye
angwane, btäräbe ngäbäkrekwe betate-
bare Elisabebtä amne Ngöbö Üai Deme
nükaninbe täte btä. 42-44 Yebtä kä namani
nuäre Elisabebtä, käkwe ñäkäbare jume
mda Maríaye:

¡Jo! Ngöböta kukwe kuin nuene era
metre makrä ni merire jökrä ngwä. Ye
kwrere ngäbäkre ngämi därere makwe,
kräke Ngöböta kukwe kuin nuene arato.
Angwane meri ti ne kwrere ie basa dre
sera amarebti Ngöböta kukwe kuin nuene
makrä, ma ye abko nüke basare tie. Ne
ñobtä ñan angwane ma abko ti Dänkien
meye aisete. ¿Se ñobtä ma nüke basare
tie sere? Ne ñobtä raba ruen mae, ñobtä
ñan angwane makwe köbö ngunintari tie,
btäräbe ngäbäkrekwe bitite tibtä, kä ng-
wini juto jabtä kwe ma kukweibtä aisete.
45 Ngöbö köböire käta neme nuäre mabtä,
ñobtä ñan angwane Ngöbökwe ja kukwei
niebare mae ngäbäkre makwebtä abko na-
mani era makrä angwane, dre dre niebare
kwe mae, ye erere rabadi bare jire jökrä ie,
aisete tita niere mae. Abko kore se, niebare
kwe Maríaye.

46 Abtä Maríakwe niebare mda:

Ti bike ti Dänkien Ngöbö käikitekä.

47 Ngöbö ti Diantarikä käi nibi nuäre kri
tibtä,

48-49 ñobtä ñan angwane ti bobre, ütiäte
ñakare, akwa ti Dänkien Ngöbö
käkwe ti tarebare kri.

Ngöbö Di Kri käkwe kukwe nuenba kri tikrä.

Nebtä mtare mentokwäre, Ngöbökwe
kukwe nuenba kuin krübäte tikrä
abko ni jökrä rabadi niere tibtä.

Ma abko deme käre Ngöbö.

50 Ni nünanka kira amne ni nünanka kä ne
ngwane käta Ngöbö mike ütiäte jae
amne tä niara jürä ngwen jabtä.

Ni ye abko tä ruentari tare kärekäre
Ngöböye abko krörö:

51 Ngöbökwe sribi kri nuenbare ja di kribti
amne, nire nire nämane bike krikri
Ngöbö rüere abko Ngöbökwe juani
ngwarbe.

52 Erere arato, gobran krikri abko kitani
timon, akwa ni bobre bobre abko
Ngöbökwe mikani ütiäte kri, käkwe
die mikani.

53 Mdakäre abko, nitre tu neketebe mrö mi-
are abko ie jändrän kuinkuin biani
täte kwe amne, nitre jändrän bkäne
kabre abko kän jändrän dianinkä
jökrä kwe.

54-55 Ngöbökwe nitre israelita dianinkä
sribikä jabe abko die mikani kwe
amne ngwiani ruentari tare kwe jae
ño kukwe ükaninte kwe ni ruai mrö
känekänebe ye kwrere.

Mdakäre abko, Abraham btä Abraham
ngäbriänkätre ja täritäri kädi-
anta nitre israelita die mikadi
Ngöbökwe.

Mden erere ni käi kwitakata ñakare jabti
Ngöbökwe amne ni die mikata
kärekäre kwe ja täritäri. Abko kore
se,

niebare Maríakwe.

56 Yebti Maríakwe nünabare sö krämä
Elisabet känti, bti jataninta ja gwiriete
Nazarete.

Juan Bautista därebare Elisabekwe

57 Abti mda ja ngibia käi nükani Elisabeye
angwane, ngäbäkre brare därebare iti kwe.
58 Ne gani Elisabet mräkätrekwe btä kukwe
muko mda mda käkwe gani angwane, jatan-
intre käi ngwen nuäre jabtä ben, ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe kukwe kuin nu-
enbare Elisabekrä, aisete niaratrekwe käi
ngwiani nuäre jabtä arato. 59 Kwäira erere
angwane, ngäbäkre ne kwata tikaninkä

ñäräkrä mikakrä, ne abko kwe rabadre juta israelitare siba abkokäre. Ye ngwane niara kädian jababare rünbti mräkätrekwe, [60] akwa meye Elisabet abko ñan tö namani, käkwe niebare mda:

¡Ñakare! Ngäbäkre ne kädiandi Juan, niebare kore meyekwe.

[61] Zacarías mräkätre käkwe niebare:

¿Ma mräkä mden mden kädian tärä kore abko erere ma tö nibi ma ngobo kädiain sere? niebare kwetre mda ie.

[62] Ne ngwane ngäbäkre rün abko tö namani ngobo ne kädiain ño abko tö namanintre gai, aisete Zacarías käkwe ngäbäkre kä tikadre kri kukwänbtä abko niebare kisebti kwetre ie. [63] Abtä Zacaríakwe kri kukwän käräbare ietre, ngobo käi tikakäre btä. Ne erere tikani kwe kri kukwänbtä: Ngäbäkre kädian Juan, tikani kore kwe. Nebtä namanintre töbike kri mda. [64] Te batibe, Zacarías kukwe ngitianinkäta se kwrere, käkwe Ngöbö käikitaninkä mda.

[65] Yebtä abko, mräkätre nekwetaninkä, töi ñan namani krütare batibe Zacaríabtä amne ngäbäkre kwebtä. Kukwe ne nakaninkä Zacarías juete abko kädrie namani jire jökrä ngwitäräta temen kä kiakiate Judea yete. [66] Angwane ni jökrä käkwe kukwe ne gani angwane abko ngäbäkre ne ñakare ngäbäkre mda mda kwrere, ñobtä ñan angwane ni Dänkien nämane niarabe namani tuen ietre, aisete namanintre töbike krörö: ¿Ngäbäkre se rabadi ño sere? namanintre töbike ngäbäkre chi Juanbtä.

Zacaríakwe Ngöbö demainbare

[67] Yebti Juan rün Zacarías kukwe ngitianinkäta angwane, Ngöbö Üai Deme nükani btä angwane, Ngöbökwe dre nuendi nitre israelitakrä abko niebare krörö kwe:

[68] Ngöbö nitre israelitakwe, ma ti Dänkien.
Tita ma demaine, ñobtä ñan angwane ma kitera nitre israelita jen makwe dentari, [69] käkwe ni Diantarikä di kri juni nun kräke.
Niara abko jrei David tukwe sribikä makwe ye mräkä.

[70] Mekera makwe ni Diantarikä juandi abko makwe niebare nitre israelitaye ma kukwei niekä deme köböire abko mden nere:

[71] Nitre ja rüere nun israelitabe btä nitre mätä nunbtä, ye ngäniene makwe nun ngibiadi amne nun dianditari kwe abko makwe niebare nunye.

[72] Erere arato, nun ruai mrö känekäne, ye rabadi ruentari tare mae, makwe niebare ietre.
Mden kisete makwe kukwe ükaninte kuin metre nun ruai mrö känekänebe, ye ñan käi rikwitadrekäta jire mabti, makwe niebare ietre.

[73] Ti Dänkien, makwe ja kukwei biani kwatibe nun ruai mrö Abrahamye kira abko krörö:

[74-75] Ni rüe jürä ñan rabadre mda nibtä amne, ni rabadre nüne jäme amne deme sribikäre makrä, abkokäre makwe ni dianditari ni rüe ngäniene, makwe niebare Abrahamye abko erere mata ngwena bare.

[76] Bti Zacaríakwe niebare krörö Juanye:
Ma ti ngobo chi tikwe, ma rabadi ünän angwane, ma abko Ngöbö Kri Kä Käinbti kukwei niekä, niedi mabtä, ñobtä ñan angwane makwe nitre israelita töi mikadi biare ni Dänkien käne ño, ji ükateta niken kuin ni dänkien jrei käne ye kwrere.
Ma nändi nitre israelita mike biare abko krörö:

[77] Makwe Ngöbö kukwei niedi kore nitre israelitaye angwane, ni ngite kukwe kämekäme nuenbtä, ye Ngöbökwe diandikä jire jökrä btä, ñan ja tare nikadre kwetre abkokäre, abko erere makwe niaratre mikadi biare ni Dänkien käne.

[78] Ye kwrere Ngöbökwe nuendi, ñobtä ñan angwane nitre israelita ruentari tare kri Ngöböye aisete.
Ñänänta kite kuin dekä dekä amne, käta nebe tuen kuin jökrä nie, ye kwrere abko Ngöbökwe ni Diantarikä juandi, käkwe Ngöbö mikadi gare metre nie.

[79] Ño kä ikote käta nebe tuen ñakare nie, angwane kä jüräta nebe krübäte nibtä, ye kwrere ni ie Ngöbö gare ñakare abko gata jürä krübäte btä.
Ni ye abko, ie ni Diantarikä juandi Ngöbökwe abko käkwe Ngöbö mikadi gare metre, ñänänta kite kuin dekä dekä amne, käta nebe tuen kuin jökrä nie ye kwrere.
Ye köböire abko, ni rabadre nüne jäme Ngöbö ngwärekri kä nebtä amne

ñan kä jürä rabadre mda nibtä,
abkokäre ni Diantarikä juandi kwe.
Abko kore se,
niebare Zacaríakwe ngäbäkre chi Juanbtä.

80 Ngäbäkre Juan ne abko nikani niren,
nikani niren ja töi metrebti. Niara namani
ünän angwane, nikani nüne kä kaibete. Na-
mani nüne yete abti kä nükani ie blitakäre
Ngöböbtä nitre israelita ngätäite.

2

Jesu därebare juta Belénte
(Mateo 1.18-25)

1 Ne ngwane emperador romanobo kä-
dian nämane Augusto César käkwe ni jire
jökrä kä tikamna täräbtä kä jökräbti temen
gadre jae. 2 Kä ye ngwane abko, ni iti
kädian nämane Cirenio nämane gobrane
käkä Siria yete angwane, emperador Au-
gustokwe kukwe ne mikanintbe krire kena.
3 Ye mdenbtä ni jökrä nikani ja käite, ruäre
ja gwiriete ja kä tikakäre täräbtä.

4 Ne mden erere, José abko nikani Belén
ja kä denkä täräbtä. Niara nämane nüne
juta Nazaret kä Galilea yete. Niara abko,
jrei David tukwe kira mräkä, aisete niara
gwirie jen kwe abko Judea juta Belénte. Juta
Belén känti jrei David tukwe därebare kira
akwa, José nämane nüne Nazaret angwane,
emperador Augustokwe kukwe ne mikan-
intbe, aisete niara nikaninta Belén ja kä
diankakäreta täräbtä. 5 Niara btä María
nämane mikani jakrä kwärikwäri, jänikani
kwe siba jabe Belén. María abko ñan mobe,
bren kwe kisete, akwa jänikani kwe nebe
Belén. 6 Namani Belén, btäräbe ja ngibia
käi nükani Maríaye. 7 Ngäbäkre mubai där-
ebare brare Maríakwe, mrianinte kwe dän
kukwänte. Angwane kri kukwän sribebare
jändrän bukakrä, te mikani kwe, ñobtä ñan
angwane ju ütiä biandre kibiakrä ñan kwani
jire chi ietre nünantbekrä ngäbäkre kwe
yebe.

Jesu därebare abko angele nükani niere obeja ngibiakatreye

8-9 Kä ye ngwane, nitre nämane obeja
ngibiare jakrä dibire ta juta Belén kenta
temen. Nämanentre jäme, te batibe angele
jatabare iti ietre se kwrere. Btäräbe kä
trä Ngöbökwe niabare ngwen jökrä niara-
tre bäre temen. Abtä nekwetaninkä amne
moto namani bete krübäte. 10-11 Btäräbe
angelekwe niebare ietre:

Mun ñan rekwetaka tibtä, ñobtä ñan
angwane ti ki kukwe kuin mike gare munye.
Kukwe ne abko, ni jökräkwe käi ngwiandi
nuäre kri jabtä, ñobtä ñan angwane mtare
ngäbäkre däreniri iti juta Belén, David käite
sete. Ngäbäkre ne abko mun Diantarikä.
Niara abko Ni Dianinkä Ngöbökwe amne
niara abko ni jökrä Dänkien. 12 Mdakäre
abko, ti kukwei metre ya, ñakare ya rükadre
gare krörö munye: Mun rika mike ñäräre.
Ngäbäkre ye kwandi mrianinte dän kuk-
wänte. Kri kukwän sribebare jändrän
bukakrä te tädi mikani, kwandi munye
angwane, ti kukwei metre gadi munkwe.
Ne abko kore, niebare kwe ietre.

13 Ye btäräbe, angele mda mda mata na-
mani kwati angele ne känti okwäbtitre se
kwrere, kä namanintre Ngöbö käikitekä
krörö:
14 Ngöbö kri kä käinbti, ma aibe ütiäte kri.
Nunta ma käikitekä, ñobtä ñan angwane
makwe ngäbäkre ne juni kä nebtä,
aisete kä jämenta kä temenbtä ni
ngätäite.
Erere mata blite jäme nitre nebe kä
temenbtä,
namanintre niere kore obeja ngibiakatre
okwäbti, bti nikanintreta kä käinbti.

15 Nikanintreta jökrä angwane, obeja
ngibiakatre namani blite jabe kwärikwäri,
kä namani niere:

Dreta nakenkä Belén sete abko ni
Dänkienkwe miri gare nie, ye brän mike
ñäräre, niebare kwetre jae kwärikwäri.

16 Erere bkänä, nikanintre jötrö ngwarbe
Belén. Namanintre yete angwane,
ngäbäkre kwani ietre mikani kri kukwänte.
María btä José abko nämane täkänintbe
ken, btä namanintre. 17 Ngäbäkre jatabare
ietre, bti nikani angwane, angele käkwe
kukwe niebare ietre ngäbäkre yebtä, ye
kädriebare kwetre ni mda mdabe. 18 Kukwe
ye gani ni kwatikwe angwane, töi ñan
namani krütare erebe jökrä. 19 Akwa kukwe
niebare ie obeja ngibiakatrekwe, yebtä
abko María namani töbike kri kaibe. 20 Obeja
ngibiakatre käkwe kukwe tuani amne ni
kukwei nuani kwetre, yebtä nikani Ngöbö
käikitekäta ja jiebti se kwrere. Angele
käkwe kukwe niebare ietre, ye erere
nakaninkä jökrä btätre.

María btä José nikani Jesu ngwena ju blitakrä Ngöböbe känti Jerusalén

21 Köbö kwäira erere angwane, María
btä José käkwe ngäbäkre ne mikani kwata
tikadrekä ñäräkrä mikakrä angwane, kädi-
ani Jesu kwetre arato, angelekwe nuemna
Maríaye, niara ngämi bren, bren kwe kisete
ye känenkri. Ye erere abko nämane ja
töibtä kwe, erere nuenbare kwetre.

22-24 Abti köbö ja mikakräta dbe Ngöbö
ngwärekri mikani nuendre Ngöbökwe nitre
israelitaye, ye nükani Maríaye angwane,
nikani Josébe ju blitakrä Ngöböbe juta
Jerusalén yete, ja mikakäreta dbe Ngöbö
ngwärekri. Ne erere niaratre nikani
ju blitakrä Ngöböbe juta Jerusalén yete
ütü kiare kubu o ütü ngäbäli kubu bien
kukwadre María kräke Ngöböye, Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikakäre
täte jökrä. Erere arato, María btä José
nikanintre Jerusalén angwane, nikanintre
ngäbäkre mubai Maríakwe ngwena siba
jabe mikakäre gare Ngöböye, ñobtä ñan
angwane "Ngäbäkre mubai jire jökrä
abko rün btä meye käkwe mikadre gare
Ngöböye" abko Dänkien Ngöbö käkwe
nuemna kore nitre israelitaye ja Kukweibtä,
erere nuenbare kwetre ju blitakrä Ngöböbe
yete.

25 Kä ye ngwane abko, ni nämane nüne
iti juta Jerusalén yete abko kädian nämane
Simeón. Ni ye abko nämane nüne era
metre Ngöbö ngwärekri amne Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye nämane mike täte
arato. Erere arato, Ni Dianinkä Ngöbökwe
käkwe nitre israelita moto mikadi jäme
abko Simeón nämane ngibiare ngäbti amne
Ngöbö Üai Deme nämane btä. 26 Mdakäre
abko, Ni Dianinkä Ngöbökwe ne ngämi
tuen, känenkri ñan jraindre abko Ngöbö
Üai Deme käkwe mikani gare ie.

27 Ye näire Ngöbö Üai Deme käkwe
Simeón töi mikani niken ju blitakrä
Ngöböbe ye känti. Angwane María
btä José nikani ngäbäkre Jesu ngwena
yete arato, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ngäbäkre mubaibtä mikakäre
täte angwane, 28 nikanintre gwäkäre
angwane, Simeón ne jatani nemente,
käkwe Jesu diani, ketani jabtä kwe, bti
Ngöbö käikitaninkä okwäbti kwe se kwrere,
käkwe niebare krörö:

29-30 Ti Dänkien Ngöbö, makwe kukwe
niebare tie, erere mtare nibira bare
mae.
Ne aisete ti sribikä makwe ne tueme-
tre jraine jäme jakän, ñobtä ñan
angwane makwe ni juani nitre Di-
antarikä, ni ye mden abko tikwe
turira.
31 Ni ne mden abko makwe juani ni jökrä
kräke.
32 Mdakäre abko, ñotra trä kakata ni käne
kä ikote, ye kwrere ma ño abko
niarakwe mikadi gare nitre ñakare
israelitareye.
Ni kwati käkwe nitre israelita mikadi ütiäte,
ñobtä ñan angwane niara därebare
nitre israelita ngätäite aisete. Abko
kore se,
niebare Simeónkwe Ngöböye.

33 Abtä José btä Jesu meye abko töi ñan
namani krütare Simeón kukwei nuare
Jesubtä. 34-35 Nebti Simeón käkwe ja di
käräbare Ngöböye kräketre angwane,
niebare kwe Jesu meye Maríaye:

Ngöbökwe ngäbäkre ne juani akwa niara
ünän angwane, ni kwati ütiäte ñakare
abko rabadi mikani ütiäte amne ni kwati
ütiäte abko rabadi mikani ütiäte ñakare
niara köböire. Mdakäre abko, ni kwati
moto ño ño abko Ngöbökwe niara mikani
mikakäre gare amne, ni kwati tä töbike ño
ño Ngöböbtä abko niarakwe mikadi gare.
Abtä ni kwati rabadi ja rüere ben, aisete
ño ni gitiaka nguse ngitrabti tä ja tare nike
krübäte, ye kwrere ma moto ötadite niara
jiebti. Abko kore se, niebare Simeónkwe
Maríaye.

36-37 Ne känti abko, ni kädian nämane
Aser tukwe abko mräkä kädian nämane
Fanuel abko ngänkän Ngöbö kukwei niekä
kädian nämane Ana nämane siba ju bli-
takrä Ngöböbe käntita. Ana abko nämane
bati ngäbäkrere angwane, namani gure
akwa nünabare kä kwä kükübe kwe brarebe
amne brare krütani kän, bti namani kaibe.
Ana ne abko namanina dokwä ngwen
bürere, kä namani gre ketabkä bti kobkära
ie, nämane siba ne näire. Batibe nikani ju
blitakrä Ngöböbe käntita. Ye känti nämane
käre köbö kwatirekwatire Ngöbö käikitekä
amne, nämane ja bäine Ngöbökrä amne
nämane blite Ngöböbe. 38 Ne aisete Simeón
nämane blite Maríabe ngäbäkre Jesubtä, ne
btäräbe Ana mata nükani, kä nikani Ngöbö

käikitekä ngäbäkre Jesubtä. Erere arato,
nitre israelita nünanka Jerusalén nämane
ni ni diantarikä ngibiare ngäbti abko erere
ben Ana nikani blite ngäbäkre Jesubtä.
39 Nebti Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye,
erere María btä José käkwe mikani täte
jökrä, bti nikaninta ngobo kwebe ja käite,
juta Nazarete Galilea. 40 Namaninta ja käite,
känti ngäbäkre Jesu nikani niren kuin dite
ngrabare amne, namani niren bäri töbtä.
Ne abko Ngöbö namani ja moto mike kuin
kräke, aisete namani niren kore.

Ju blitakrä Ngöböbe, känti Jesukwe ja mikaninkä blitakäre dirikä krikri be

41 Jesu nämane niren angwane, bieta ban
te lebadura mikani ñakare kweta nämane
kädianta Pascua, bieta ne käre nuen nä-
mane kä kwatirekwatire juta Jerusalén.
Känti käre kä kwatirekwatire Jesu meye btä
José nämane niken siba. 42 Ne erere bati, kä
kwä jätäbti kubu Jesuye angwane, Pascua
köböi nükaninta mda. Ye näire abko, José
btä María nämane niken käre kä kwatirek-
watire, ye erere nikaninta mda Jesube.
43 Abti Pascua köböi nikani ta angwane,
José btä María ngidianinkä, nikaninta ja
gwirie kukwäre amne Jesu ngäbäkrere na-
mani Jerusalén abko nin gani kwetre.
44 Akwa Jesu nämane näin ja kukwe muko
ngätäite nämanentre nütüre, aisete na-
manintre näin jäme. Te nänbarera köböiti
jire kwetre ji ngrabare angwane, nikani
Jesu känentari mräkä btä kukwe muko
ngätäite nekwäre sekwäre. 45 Nikani kä-
nenentari, nikani känenentari se kwrere,
akwa nin kwanintari jire ietre. Abtä nikan-
intreta ja jiebti nebeta Jerusalén Jesu kä-
nentari.
46 Kä nikani köbömä ta angwane,
nikanintre nebeta Jerusalén, nikanintre
nebeta amne Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre nämane ju blitakrä
Ngöböbe bäre abko ngätäite Jesu nämane
täkänintbe. Niara nämane nitre dirikä
kukwei nuen. Erere arato nämane kukwe
ngwentari kabre mda ietre. 47 Kukwe
ngwiantari namani Jesukwe ne abko, ni
töbtä töbtä raba blite, se kwrere namani
blite. Mden kisete ni niara kukwei nuaka
nuaka ñan töi namani krütare kukweibtä.
48 Jesu nämane blite kore, btä meye amne
José nikani nebeta angwane, ñobtä abko
nämane blite dirikä krikri be abko ñan töi
namani krütare tuare ja käne, bti meyekwe
niebare mda ie:
Ti ngobo tikwe, ¿ñobtä mata nuene kore
nunbtä yere, amarebti ma rün noko btä ti
mata nun ngwen ja känentari kri töbikare
kwärä ja jiebti yere? niebare Maríakwe
Jesuye.
49 Abtä Jesukwe niebare mda meyeye:
¿Ye ño munta ti känenentari krübäte
dikaro kore yere? ¿Ti tädre ti Rün gwiriete
arato, ye gare ñakare munye ya amarebti
yere? niebare kwe ie.
50 Jesukwe ñäkäbare ne abko dre niebare
kwe niara Rün kwebtä ñan namani nüke
gare ietre. 51 Bti Jesu nikaninta meyebe btä
Josébe juta Nazarete. Jesu meye btä José nä-
mane dre dre niere ie, erere nämane mike
täte jire jökrä. Akwa kukwe nakaninkä
Jesubtä Jerusalén, abkobtä meye nämane
töbike kri kaibe mda. 52 Jesu abko nikani
niren bäri kri amne nikani töi ngitiekä
bäri kri arato. Mdakäre abko, Ngöbö nä-
mane niara ngibiarebti kuin janknu amne
ni kwati namani niara tarere kri arato.

3

Juan Bautista käkwe ji tikani Jesu käne
(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

1 Abti kä kwä jätäbti kwärikera empe-
rador Tiberio nikani gobrane ne ngwane, ni
nämane gobrane kräke abko nere: Gober-
nador Poncio Pilato nämane gobrane käkä
Judeate. Dänkien tetrarca Herodes An-
tipas abko nämane gobrane käkä Galileate.
Herodes etba kädian nämane Felipe abko
nämane gobrane käkä Itureate btä käkä
Traconite yete amne dänkien tetrarca Lisa-
nias abko nämane gobrane käkä Abilenete.
2 Kä ne ngwane Anás btä Caifás nämane
nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkiene. Te bati Zacarías ngobo kä Juan
abko ben Ngöbökwe blitabare kä kaibete.
3 Abtä Juan nikaninbe Ngöbö kukwei niere
krörö nitre nünanka Ñö Jordán ngrabare
yeye: Kukwe kämekäme nuenta munkwe,
yebtä mun moto raba ulire, bti mun jata
Ngöböye amne mun jata ja mike ngökadre
ñöte tie. Ye ngwane mun ngite kukwe
kämekäme nuenbtä, ye Ngöbökwe diandikä
jire jökrä munbtä, Juan namani niere. 4 Ye
abko, Juan nikani ñäke ño abko nämanena
tikani Ngöbö Kukweibtä tärä Isaíabtä abko
krörö:

Ni iti näin ñäke jume ja dibti kä kaibete,
käkwe niedi krörö:
Ji ükateta kuin biare jrei känenkri, ye
kwrere ja töi mike kuin biare ni
Dänkien käne munkwe.
Ji ükateta niken metre ta, ye kwrere ja
töi ükete metre ni Dänkien käne
munkwe, 5 ño kä ngitio ngürebtä
möta, te dobo keka kabre ükate
ruäre ngitio mintrinibe amne raba
kiare, ji rabadre metre jreikrä
abkokäre.
Ye kwrere arato, ngitio krikri btä ngitio
kiakia tikakata, bti ükateta kiare
jökrä, ji rabadre metre dänkien
jreikrä abkokäre.
Mdakäre abko, ji tolentolen tikakata niken
metre tata amne ji tururetururе
ükateta niken kiare, ye kwrere
munkwe ja töi ükate kuin biare ni
Dänkien käne.
6 Ne abko ni Diantarikä juandi Ngöbökwe, ye
ni nünanka kä jökräbti käkwe tuadi,
niarakwe niedi, *Isaías 40.3-5*
abko Ngöbökwe tikamna kore Isaíaye.

7 Ye erere Juan nämane blite angwane, ni namani kite kwati ja mike ngökadre ñöte Juanye abko ie Juan namani ñäke krörö:

Mun abko tbi krübäte kwrere. ¿Ngöbö kebera mun mike ja ngie nuen kri krübäte, yebtä nirekwe mun mikani mokre amarebti mun kite nüke siba nete ye? 8 Munkwe ja töi kwitadre era metre Ngöbö kukwäre bkänä tödekakäre bti abko erere munkwe nüna ni mda mda okwäbti. Erere arato, munkwe ñan nie au jabtä: Nun abko Abraham mräkä, aisete Ngöbökwe ñan nun mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan nie au jabtä, ñobtä ñan angwane jä tuen temen sete, se abko ngwarbe akwa Ngöbö raba kwite Abraham mräkäre abko ti tö nibi niei metre kore munye. 9 Mdakäre abko, kri mden mden ñan ngwä nebe kuin, ye abko kräke ü mikanina biare tikakakrä ngätrite ta. Abti tikakata jökrä angwane, kitata ñukwäte, ye kwrere jire Ngöbökwe mun mikadi ja ngie nuen, munkwe ñan ja töi kwitadre Ngöbö kukwäre angwane.

10 Abtä ni nämane yete käkwe niebare Juanye:

Ni nun kwrere abko käkwe kukwe kuin nuendre ño, köböire nunta Ngöbö mike ütiäte jae bä rabadre nunbtä, niere nunye niebare kwetre Juanye.

11 Juankwe niebare mda ietre:

Mun mdenkwe dänta ötabu, ye abko ni dän ñakare, ie munkwe dän jakwe bian ötati. Erere arato, mun mden mrö bkäne, mrö ye abko munkwe ni mrö nikaka buka te siba, ye ngwane munta Ngöbö mike ütiäte rükadi gare munbtä, niebare kwe ietre.

12 Ne ngwane nitre israelita jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä, ye nükanintre siba ja ngökakäre ñöte arato, käkwe niebare Juanye:

¿Nun abko käkwe kukwe kuin nuendre ño, köböire nunta Ngöbö mike ütiäte jae bä rabadre nunbtä? niebare kwetre Juanye.

13 Juankwe niebare mda ietre:

Gobranta ngwian kärämna nuäi nuäi ni mda mdaye, ye erere munkwe kärä. Akwa munkwe ñan ngwian dianka bäri bti ni mda mdakän, ye ngwane munta Ngöbö mike ütiäte rükadi gare munbtä, niebare kore kwe ietre.

14 Erere arato, nitre rükä nükani ruäre, käkwe niebare Juanye:

¿Nun abko käkwe kukwe kuin nuendre ño, köböire nunta Ngöbö mike ütiäte jae bä rabadre nunbtä? niebare kwetre ie.

Juankwe niebare mda ietre:

Ni mda mda rätäkäta munkwe amne munta ngwian btä jändrän kwekwe denkä kän, ye kwrere munkwe ñan nuen jire chi mda. Erere arato, munkwe ñan ni mda mda kita ngise ngwarbe amne sribi ütiä bianta nuäi nuäi munye, yebe ben munkwe nüna jäme. Ye ngwane munta Ngöbö mike ütiäte rükadi gare munbtä. Abko kore se, niebare kwe ietre.

15 Kä ye ngwane abko, ni jökrä nämane Ni Dianinkä Ngöbökwe ngibiare ngäbti kisere, aisete nane Juan abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara nükani, nitre israelita jökrä namani nütüre, btä nämane töbike kri. 16 Ye mden kisete Juankwe niebare ietre:

Tita mun ngökö ñö aibe te bkänä, akwa ni jatadi iti ti jiebti abko bäri di kri ti ngwä. Niara abko Ni Dianinkä Ngöbökwe, aisete sandalia ngotobtä yebtä nin ja nüke töre jire chi tie kö tikarete

* 3:16 sandalia tikete. Jesu näire ni klabore kökani ni mdakwe abko bäri ene ni mda mdakrä. Niaratre aibe nämane sandalia ni mdakwe tikete, aisete Juan nämane ja bä mike bäri ene ni klabore ngwä.

ie. * Ni ye abko käkwe Ngöbö Üai Deme
mikadi nüne munbtä amne Ngöbö Üai
Deme rabai ñukwä jutra kwrere munbtä,
mun mikakäre deme Ngöbökrä. 17 Ne
abko, niarakwe dre nuendi abko ti bike
niere munye abko krörö: Niara tä jän-
drän ngwena kisete trigo juankakrä. Trigo
juandikä kwe angwane, trigo kuinkuin
erere ükadikrö jenena kwe amne trigo
kwata abko ükadikrö jenena kwe. Yebti
ñukwä nötöte ñakare abko te trigo kwata
ye kukwadi kwe. Tita mun bä mike trigo
kwrere amne trigo kwata kwrere. Abko
kore se, niebare Juankwe nitre israelitaye.
18 Ye kwrere Juan namani blite ni kwati
ben töi diankäre, kä namani kukwe kuin
Ngöbökwe mike gare ietre kore.
19 Akwa kä ye ngwane abko, jrei Herodes
käkwe etba kwe kädian nämane Felipe
abko merie kädian nämane Herodías di-
ani etba kän. Erere arato, nämane kukwe
kämekäme nuene bätäkä ngwarbe Ngöbö
rüere. Abtä Juankwe ñäkäbare Herodeye
20 abko dokwäre Juan kitani ngite kä teri kwe
ne ngwane, ja mikani ngite bäri kri mda
kwe Ngöbö rüere.

Juankwe Jesu ngökani ñöte
(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

21 Akwa Juan kita ngämi ngite kä teri,
känenkri nämane ni ngökö ñöte angwane,
Jesu ngökani ñöte kwe arato. Jesu jämi
nikenta jate angwane, nämane blite
Ngöböbe, btäräbe jukwe tika kwrere
kä ngitiani kä käinbti, 22 amne Ngöbö
Üai Deme, jatani tuen ütü bä kwrere
timonkwäre, nikani mate Jesubti. Ne
btäräbe ni kukwe jarabare krörö kä käinbti:
Ma abko ti Ngobo tikwe. Ma tare kri tikwe.
Ma käi nuäre kri tibtä, niebare kore kä
käinbti timonkwäre Jesuye.

Jesu mräkä känekäne
(Mateo 1.1-17)

23 Kä kwä gre bti kwä jätära Jesuye kwrere
angwane, jatani sribi Ngöbö Kukweibtä
kömiketbe kena. Jesu abko José ngobo nütü
nämane ni jökräkwe amne José abko Elí
ngobo.
24 Elí abko Matat ngobo,
Matat abko Leví ngobo,
Leví abko Melqui ngobo,
Melqui abko Jana ngobo,
Jana abko José mdara jire ngobo,
25 José abko Matatías ngobo,
Matatías abko Amós ngobo,
Amós abko Nahum ngobo,
Nahum abko Esli ngobo,
Esli abko Nagai ngobo,
26 Nagai abko Maat ngobo,
Maat abko Matatías mdara jire ngobo,
Matatías abko Semei ngobo,
Semei abko José mdara jire ngobo,
José abko Judá ngobo,
27 Judá abko Joana ngobo,
Joana abko Resa ngobo,
Resa abko Zorobabel ngobo,
Zorobabel abko Salatiel ngobo,
Salatiel abko Neri ngobo,
28 Neri abko Melqui mdara jire ngobo,
Melqui abko Adi ngobo,
Adi abko Cosam ngobo,
Cosam abko Elmodam ngobo,
Elmodam abko Er ngobo,
29 Er abko Josué ngobo,
Josué abko Eliezer ngobo,
Eliezer abko Jorim ngobo,
Jorim abko Matat mdara jire ngobo,
30 Matat abko Leví mdara jire ngobo,
Leví abko Simeón ngobo,
Simeón abko Judá mdara jire ngobo,
Judá abko José mdara jire ngobo,
José abko Jonán ngobo,
Jonán abko Eliaquim ngobo,
31 Eliaquim abko Melea ngobo,
Melea abko Mainán ngobo,
Mainán abko Matata ngobo,
Matata abko Natán ngobo,
32 Natán abko David ngobo,
David abko Isaí ngobo,
Isaí abko Obed ngobo,
Obed abko Booz ngobo,
Booz abko Salmón ngobo,
Salmón abko Naasón ngobo,
33 Naasón abko Aminadab ngobo,
Aminadab abko Aram ngobo,
Aram abko Esrom ngobo,
Esrom abko Fares ngobo,
Fares abko Judá mdara jire ngobo,
34 Judá abko Jacob ngobo,
Jacob abko Isaac ngobo,
Isaac abko Abraham ngobo,
Abraham abko Taré ngobo,
Taré abko Nacor ngobo,
35 Nacor abko Serug ngobo,
Serug abko Ragau ngobo,

Ragau abko Peleg ngobo,
Peleg abko Heber ngobo,
Heber abko Sala ngobo,
36 Sala abko Cainán ngobo,
Cainán abko Arfaxad ngobo,
Arfaxad abko Sem ngobo,
Sem abko Noé ngobo,
Noé abko Lamec ngobo,
37 Lamec abko Matusalén ngobo,
Matusalén abko Enoc ngobo,
Enoc abko Jared ngobo,
Jared abko Mahalaleel ngobo,
Mahalaleel abko Cainán mdara jire ngobo,
38 Cainán abko Enós ngobo,
Enós abko Set ngobo,
Set abko Adán ngobo,
Adán abko Ngöbökwe dätebare.

4

Diablukwe Jesu nuaninte ja käne
(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

1 Jesu nämane Ñö Jordánbtä, känti Juankwe ngökani ñöte angwane, Ngöbö Üai Deme nämanena täte btä, kä nikani Jesu ngwena kä kaibete mda. 2 Ne känti Jesukwe nünantbebare köbö gre ketebu angwane, diablu namani nüke Jesu nuente ja käne. Köbö gre ketebu Jesukwe mröbare ñakare jire chi, akwa kä ye namani bare angwane, btäräbe mrö namani dikaro ie. 3 Ne aisete diablu jataninta, käkwe niebare ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre ne ngwane, jä se kwite mröre jae, niebare kwe ie.

4 Akwa Jesu käkwe niebare mda diabluye:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

Ñan mrö aibebti ni rabadre nüne, akwa kukwe kwatirekwatire niebare Ngöbökwe, yebti ni rabare nüne, *Deuteronomio 8.3*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, niebare Jesukwe ie.

5 Nebti ngitio bäri mente käin, yebti diablu nikani Jesu ngwena mda. Ye känti, jötrö ngwarbe kä jökrä amne juta kä jökräbti temen mikani tuadre kwe Jesuye, 6-7 bti niebare kwe ie:

Jändrän ne biani jökrä tie amne ti tö rabai bien nireye, erere tikwe biandre jökrä aisete, makwe ja mikadi ngukudokwäbti temen ti ngwärekri, käkwe ti mikadi ütiäte jae angwane, kä jökrä tä ti kisete btä jändrän jökrä ütiäte krikri tä kä nebtä, se tikwe biandi jire jökrä mae, niebare diablukwe Jesuye.

8 Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:

Ni Dänkien Ngöbö aibe mikadre ütiäte jae. Niara aibe kräke sribidre, *Deuteronomio 6.13*

abko nieta kore, aisete tikwe ñan ma kukwei mikai täte, niebare Jesukwe diabluye.

9-11 Nebti diablu nikani Jesu ngwena juta Jerusalénte mda, känti nikani Jesu ngwena mobe ju blitakrä Ngöböbe bti käin, bti niebare kwe ie:

Ma abko Ngöbö Odei era metre bkänä ne ngwane, ja täkete timon nete, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei tä tikani krörö mabtä:

Ngöbökwe angeletre juandi ma ngibiarebti abko käkwe ma kadi ngäbti kisete, ma ngoto ñan matadre jäte temen, abkokäre angeletrekwe ma ketadite käintabe kisete, *Salmos 91.11-12*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä mabtä, aisete ja täkete timon, ma Ngöbö Odei ara mikakäre gare ni jökräye, niebare diablukwe ie.

12 Abtä Jesukwe niebare mda diabluye:

Ñakare. Ngöbö Kukwei tä tikani abko käta niere krörö arato:

Ni Dänkien Ngöbö käkwe ja kukwei mikadre täte ya, ñakare ya amne, niara di tärä ja kukwei ngwiandre bare ya, ñakare ya abko makwe ñan nuate ja käne ja gakäre ben, *Deuteronomio 6.16*

abko tä tikani kore, aisete tikwe ñan ma kukwei mikai täte. Abko kore se, niebare Jesukwe diabluye.

13 Nebti diablukwe Jesu nuaninte ünän jökrä ja käne, bti nikani mentokwäre, köbö bäri kuin Jesu nuatekäreta, ye ngibiare jae mda.

Jesu nikani Ngöbö kukwei kuin dirire kena
(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

14 Nebti Jesu nikaninta Galileate angwane, Ngöbö Üai Deme di namani kri btä, aisete namani dre dre nuene, abkobtä ni jökrä namani kädriere juta ketareketare temen. 15 Erere arato, sinagoga juta ketareketare te, käntikänti Jesu namani niken dirire. Kukwe diri nämane kwe, yebtä ni jökrä namani niara käikitekä.

Jesu mikani ütiäte ñakare ja käite Nazarete
(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

16 Jesu nämane Galilea, nikaninta juta
Nazarete niara rirabare ye känti. Namanin-
ta yete angwane, köbö jadükakrä näire
niara nämane niken sinagogate, känti nä-
mane niken käre. Ye erere, bati köbö
jadükakräte nikaninta, känti namani nü-
naninkä ñäkäkäre Ngöbö Kukweibtä. 17 Ne
btäräbe, ni Ngöbö kukwei niekä kädian nä-
mane Isaías käkwe tärä tikani abko ngökani
Jesuye. Jesu nikani täräkwata ne metete
angwane, batibe tärä krörö kwani ie, bti
nikani ñäke btä:

18 Dänkien Ngöbökwe ti dianinkä ja kukwei
kuin mikakäre gare ni bobre bobr-
eye, aisete ja Üai mikani tibtä kwe
sribi nuenkäre.

Ngöböta biare ni ngite ngite tikatekäre
abko ti juani niere kwe ietre.

Ni ie kä tuen ñakare abko ie kä rabadre
tuenta abko ti juani niere kwe ie.

Erere arato, nire nire tä ja tare nike ni
mda mda ngoto täni kwrere abko ti
juani tikete kwe kä rabadre nuäre
btä abkokäre.

19 Mdakäre abko, Dänkien Ngöböta ja moto
mike kuin ni kräke abko ti juani
niere kwe, *Isaías 61.1-2*

abko tärä yebtä Jesukwe ñäkäbare.

20 Bti tärä, btä Jesukwe ñäkäbare, ye mri-
aninkäta kwe, ngökaninta kwe sinagoga
ngibiaka yeye, bti namaninta täkänintbe
dirikäre se kwrere. Angwane Jesukwe ño
niedi mda abko ni jökrä namani ngibiare,
aisete okwä namani kwekbe jökrä Jesubtä
Jesu kukwei ngibiare se kwrere. 21 Ne
btäräbe Jesukwe niebare mda:

Kukwe btä tikwe ñäri gwä, ye abko mtare
mentokwäre nibira bare jökrä, niebare Je-
sukwe.

22 Jesu namani kukwe kuinkuin niere
dikaro, yebtä ni jökrä ñan töi namani
krütare, aisete namanintre Jesu kädriere
kuin jökrä. Akwa yebti, namanintre niere
krörö jae kwärikwäri Jesubtä:

¿Ni noko ñan José ngobo ya amarebti nibi
dirire kore jabtä noko? namanintre niere
Jesu rüere. 23 Abtä Jesukwe niebare mda
ietre:

Ni kräkä bianka, btä nita töbike blo, ie
nita niere krörö: ¡A! Ma kräkä bianka kri era
metre ne ngwane, makwe ja mika kuinta
au angwane, nunkwe ma mikai era jae abko
nieta. Ne kwrere munta töbike tibtä, ye
gare kuin jabtä tie. Ye kwrere, Ngöbökwe
ma juani ni die mikakäre mata niere jabtä,
aisete ye bä mike tuadre abko munta nütüre
tibtä. Mdakäre abko, sribi kri nuenta Ngöbö
diebti, erere namani bare mae Capernaúm
kädrieta nun okwäbti, ye kwrere nuene
ja käite nete nun kräke tuadre nunye, ne
munkwe niedi tie, ye gare kuin tie arato.
24 Mden kisete ti bike kukwe era erere niere
munye: Ni Ngöbö kukwei niekä, ye abko
ja käite mikata ütiäte ñakare jae mräkäkwe
abko krörö: 25 Bati ni Ngöbö kukwei niekä
kira kädian nämane Elías* nämane nüne
abko näire Ngöbökwe kä mikani bäri moren
kä komä bti ötare amne nin ñü näkäni
jire chi temen, aisete mrö nikani kri kä
jökräbti temen Israel känti. 26 Kä ye ng-
wane abko, meri kän brare krütani krütani
nämanena kabre nitre israelita ngätäite,
akwa nin Ngöbökwe Elías juani nüne mer-
itre israelita ye känti, ñobtä ñan angwane
nitre israelita ñan nämane Elías mike ütiäte
jae. Akwa meri nämane iti kän brare krü-
tani arato, akwa ñakare israelitare nämane
nüne mobe Israel bäre juta Sareptate juta
kri Sidón bäre abko känti Ngöbökwe Elías
juani nüne.

27 Ye kwrere arato, ni Ngöbö kukwei
niekä nämane nüne kira kädian nämane
Eliseo abko näire ni ngütüete ngrabare
lebra kisete nämanena kwati nitre is-
raelita ngätäite abko nin mikaninta kuinta
jire iti Ngöbökwe, ñobtä ñan angwane
nitre israelita ñan nämane Eliseo mike
ütiäte jae. Akwa ni menteni ñakare is-
raelitare nünanka mobe kä Siria känti
ngütüete jökrä ngrabare arato abko kädian
nämane Naamán aibe mikaninta kuinta
Ngöbökwe.† Mräkä israelitakwe mikani
ñakare era jae, aisete Ngöbökwe die mikani
ñakare. Ye kwrere tä nakenkä tibtä nete.
Abko kore se, niebare Jesukwe.

28 Nebtä ni Jesu kukwei nuaka nuaka sin-
agogate namanintre moto romon krübäte
jökrä kräke, 29 aisete ni jökrä namani ja
rüere Jesube, kä nikani kitekä romone

* 4:25 Elías. Ma raba ñäke kukwe nebtä tärä 1 Reyes 17.7-24 ye känti.

† 4:27 Eliseo. Ma raba ñäke kukwe nebtä tärä 2 Reyes 5.1-14 ye känti.

ja käne juta bäre mento nebe kä oko romonbtä ngitiobti. Ne känti abko Nazaret nämane. Känti tö namanintre Jesu kitai jräte. 30 Akwa Jesu abko nikaninta jäme ni kwati ye ngätäite ta mentokwäre.

Jesukwe üai käme juanintari mento
(Marcos 1.21-28)

31 Nebti Jesu nikaninta mda motokwäre juta Capernaúmte Galilea. Abti köbö jadükakrä näire nämane niken sinagogate, känti namani dirire ni nämane ja ükekrö yeye 32 amne, niaratre jökrä ñan töi namani krütare kukwe diribare kwe yebtä, ñobtä ñan angwane ni töbtä di kri käkwe diri ja di ngöi, kwrere jire Jesukwe diribare ietre. 33 Jesu nämane dirire angwane, ni nämane iti sinagoga yete, btä üai käme nämane nüne. Te batibe ni ye käkwe ngratebare kri ja dibti Jesuye:

34 ¡Jesu Nazarebo, nun tuemetre kaibe nete! ¿Ye ñobtä abko, ma kite ja mike kukwe nunkwete yere? ¿Ma kite nun gaenkä ya ño yere? Jesu, ma gare kuin tie. Ma abko Ni Deme Ngöbökwe gare tie, niebare üai kämenkwe Jesuye.

35 Abtä Jesukwe niebare mda üai kämeye:

¡Üai käme, kada mkä kete makwe! Ni ye tuemetre gwängwarbe. Nän mento btä, niebare kwe.

Ye btäräbe, ni jökrä ngwärekri, üai käme ni yebtä käkwe nitani temen, bti nikani mento, akwa ñan ni ye mikani bren kwe.

36 Nebtä ni jökrä töi ñan namani krütare Jesubtä, kä namani niere jae kwärikwäri:

¿Ni neta kukwe ño ño dirire amarebti niara di tärä üai käme juentari jötrö au, tä ñäke kwatibe üai käme juantarikrä mento amne, üai käme tärä niken mento ie sere? namanintre niere kore Jesubtä.

37 Yebtä abko, Jesu kädrie namani kä jökräte juta Capernaúm käntita temen.

Jesukwe Simón köbrän merire mikaninta kuinta
(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

38 Jesukwe diribare ünän sinagoga yete, bti nikani nebe Simón känti mda angwane, Simón köbrän merire abko nämane bren jume drangwan kisete. Angwane Jesukwe mikadreta kuinta abko mräkä namani ribere ie. 39 Ye erere Jesu nikani, namani jänbtä Simón köbrän merire ye ken, käkwe drangwan juanintari Simón köbränbtä. Ye btäräbe, drangwan nikaninbe batibe btä, namaninta kuin batibe, namanintabe kuinta amne nükani dikekäta krö, nikani mrö känene niaratre bukakrä.

Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta
(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)

40 Nebti ñänä jatanina niken timon dere‡ angwane, ni kwati nämane ja tare nike bren bätäkä ngwarbe kisete abko mräkä namani niken ngwena Jesuye. Ye abko, Jesu namani kise mike bti angwane, namani nebeta kuinta jökrä. 41 Erere arato, ni kwati btä üai käme nämane nüne abko kisete bren jänükani siba Jesuye. Ni ye abko, btä üai käme nämane niken mento, kä namani ñäke krikri be krörö Jesuye:

¡Jesu, ma Ngöbö Odei, ye gare kuin tie! üai käme namani niere kore Jesuye.

Abtä Jesukwe kada ketamna üai kämeye. Nin Jesu namani üai käme tuemetre ñäke jire chi mda, ñobtä ñan angwane Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe abko namanina gare kuin üai kämeye, aisete ñan niedre kwe gadre ni jökräye, abkokäre Jesukwe kada ketani.

Jesu nikaninta Ngöbö Kukwei dirire
(Marcos 1.35-39)

42 Jändrinane dekä, Jesu nikani kä kaibete juta bäre mento rabakäre kaibe akwa, ni kwati namani känentari kisere kwäräkwärä, te nikani nebe Jesu jiebti. Namanintre Jesu känti angwane, Jesu ñan rikadre, ie tö namani, kä namani Jesu ketete kisere. 43 Akwa Jesukwe niebare ietre:

Ngöbö kite gobrane ni ngätäite, ye tikwe mikadre gare juta ketareketare te, abkokäre Ngöbökwe ti juani, aisete ti ñan rabadre kwekbe kä ketetibe känti. Abko kore se, niebare kwe.

44 Ye erere bkänä, Jesu namani niken kukwe ye mike gare nitre israelitaye sinagogate kwäräkwärä kä Judeate.§

‡ 4:40 ñänä jatanina niken timon dere, yebti nitre israelita nikani mräkä bren bren ngwena nebe Jesuye, ñobtä ñan angwane ñänä nikani timon dere angwane, köbö jadükakrä nikani ta abko nämane ngibiare aisete. § 4:44 kä Judeate. Manuscrito bäri kuinkuin, yebtä Judea tä tikani. Manuscrito ñakare bäri kuin, btä Galilea tä tikani.

5

Jesukwe ni käräbare nimä ja töitike jabe
(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

1 Abti bati, kä jatani ngwen dekä
angwane, Jesu nämane Ñö Okwä Kri
Genesaret (arabe kädianta Ñö Okwä Kri
Galilea) ye köräbti angwane, ni kwati tö
namani Ngöbö Kukwei nuai, kä namani Jesu
kete dime ja ngätäite namani ruen Jesuye.
2 Ne btäräbe ni gwa gaka nämane ruäre
krade bätete, käkwe ru jakwe mikaninte
krobu ñö köräbti, btä Jesu okwä namani.
3 Jesu nikani, nakwani ru krati te. Ru te
Jesu nakwani, ye abko ru Simónkwe. Jesu
namanina rute, ru ngwiamna bäri ñöte kwe
Simónye, bti namani täkänintbe Ngöbö
Kukwei dirire ni kwatiye. 4 Jesukwe diribare
ünän angwane, niebare kwe mda Simónye:

Ñö okwä bäri mente nguse, ye känti ru
ngwena, bti munkwe krade kita ñöte gwa
gakrä, niebare Jesukwe Simónye.

5 Abtä Simónkwe niebare Jesuye:

Dirikä, deo abko kä kuin gwa gakrä.
Nunkwe sribinirira kri dibire ta. Nin nun
käbä nibi jire chi, akwa mata ti juen gwa
gaenta, aisete ti bike niken, niebare kwe ie.

6 Ye kwrere bkänä, Simón nikani sribi
mukobe, namanintre ñö okwä nguse känti,
käkwe krade kitani ñöte angwane, batibe
gwa neketaninte kabrekabre krade ietre se
kwrere. Krade namani nötöte bee kisete
gwa täni. 7 Amne sribi muko kwekwe nä-
mane ru mdate abko namanintre kärere,
kä namani kise minienkä ietre abko rikadre
die mike gwa ükekrö abkokäre. Erere
sribikä nämane ru mdate, ye nikani gwa
ükekrö siba amne gwa ükaninkrö ru krobu
bti tabe kwetre. Gwa namani ñakare rute
ya, aisete bäsi ru namani niken neen jökrä
ñöte nguse gwa däbä täni Simón okwäbti.
8 Yebtä ja namani ruen käme btä ngite Jesu
ngwärekri Simón Pedroye, aisete nikan-
inbe ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu
ngwärekri, käkwe niebare ie:

Ti Dänkien, ma deme ti ngwä. Ti abko
moto kämekäme dikaro, aisete nän mento
tibtä, niebare Simónkwe Jesuye.

9-10 Simónkwe ñäkäbare kore Jesuye,
ñobtä ñan angwane Simón btä Zebedeo
ngäbriänkätre kädian nämane Santiago
btä Juan abko käkwe ñan gwa gabare jire
erere gwa gani kwetre aisete, Jesu diebtibe
gwa gani kabre kore kwe nükani gare ietre
aisete, töi ñan namani krütare. Kwrere ni
mda mda nämane näin siba Simónbe ñan
töi namani krütare arato, gwa gani kabre
kwetre yebtä. Simónkwe ñäkäbare kore
Jesuye, abtä Jesukwe niebare mda ie:

Simón, ma abko gwa gaka, akwa mtare
mentokwäre ma jatadi ni gaen Ngöbökrä,
aisete ma ñan rekwetaka tibtä, niebare kwe
ie.

11 Yebti Simón, Santiago btä Juan nikani
ru ngwenante nebe ñö köräbti jate, käkwe
jändrän jökrä kwe mikaninte, bti nikanin-
tre Jesube.

Ni iti kwata bren lebra kisete abko Jesukwe mikani kuinta
(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

12 Bati Jesu nämane jutate angwane, ni iti
bren lebra kisete, abtä ngütüete ngrabare
nükani abko ie Jesu jatabare angwane,
nikani ngitiekä ngwäre timonkwäre Jesu
mikakäre ütiäte, käkwe niebare ie:

Ti Dänkien, ma tö ti mikaita kuinta ne
ngwane, makwe ti mikata kuinta, ie ti tö
nibi, niebare kwe ie.

13 Angwane Jesukwe kise mikani btä,
käkwe niebare mda ie:

Ma rabata kuinta, ie ti tö nibi, aisete
gwängwarbe ma bike nebeta kuinta,
niebare Jesukwe ie.

Ye btäräbe ni kwata ngütüete ngrabare
ye kwata namaninta kuinta jökrä ngrabare.
14 Angwane Jesukwe niebare krörö mda ie:

Tikwe ma mirita kuinta, ye makwe ñan
nie jire chi ni mda mdaye, akwa ma rika ja
kwata kuinta mike tuare ni blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäreye amne ni bren kore tä
nebeta kuinta abko käkwe jändrän mden
mden biandre niebare Moisékwe, ye erere
ma rika ngwena biandre Ngöböye ma
rabadre dbe niara ngwärekri abkokäre.
Yebtä abko ma nenante kuinta abko
rabadre gare ni jökräye, abkokäre ma rika
jändrän ye ngwena. Abko kore se, niebare
Jesukwe ie.

15 Jesukwe ja dokwä täkäni kore ni
mikaninta kuinta kwe yebe, akwa kukwe
nakaninkä, yebtä abko bäri ni jökrä namani
Jesu kädriere niken juta ngrabare temen,
abkotari ni mda mda namani nüke ja
ükekrö kwati mda Jesu kukwe nuakäre,
ruäre bren abko Jesukwe mikadreta kuinta
abkokäre namanintre nüke. 16 Akwa

Jesu abko nämane niken käre kä kaibete blitakäre Ngöböbe.

Ni ruen ñakare ngrabare abko Jesukwe mikaninta kuinta
(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

17 Bati Jesu nämane dirire mda angwane, nitre bariseo btä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre nünanka juta ketareketare te Galilea amne Judea ngrabare temen, ruäre abko nünanka juta Jerusalénte nükani, namani täkänintbe Jesu kukwei nuen. Ye ngwane Dänkien Ngöbö di kri nämane Jesubtä ni bren bren mikakäreta kuinta. 18 Jesu nämane dirire gwi angwane, ni ruen ñakare ngrabare abko kisete ñan dikaka kä, mikani jänkwatabti abko ni mda mda nükani ngwena ja ñäte, tö namanintre niken ngwena nebe gwi Jesu ngwärekri. 19 Akwa ni namani kwati dikaro aisete, ñan namani tuen ngwiane gwä ietre. Abtä nikanintre jubti käin, käkwe ju mkä tikaninkä abko te ta ni bren ye gibianinkä köbtä käin timon kwetre, nükani ngitiekä temen Jesu ngwärekri ni kwati okwäbti se kwrere. 20 Nitre nükani ni bren ngwena amne ni bren ye namani tödeke kwatibe Jesubti namani tuen ie, käkwe niebare ni bren yeye:

Ma ngite Ngöbö rüere, ye tikwe dininkä mabtä ti mräkä, niebare kwe ie.

21 Angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre btä nitre bariseo namani töbike krörö Jesubtä: Ngöbö aibe tä ni ngite niara rüere denkä mento nibtä amarebti, ¡se ñobtä abko ni se tä ñäke kore Ngöbö rüere se! namanintre töbike kore Jesubtä. 22 Akwa niaratre namani töbike kore ye abko gani Jesukwe. Abtä niebare kwe ietre:

¿Ñobtä munta töbike kore tibtä yere? 23 ¿Dre abko bäri nuäre niedre? ¿Ma ngite Ngöbö rüere, ye tikwe dininkä mabtä abko bäri nuäre niedre ya? o ¿Näin krö, nän dikekä abko bäri nuäre niedre ya? 24 Akwa ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne ie Ngöbökwe ja di biani mun ngite Ngöbö rüere diankakäre mento munbtä kä nebtä, ye abko ti bike bä mike tuadre munye, niebare Jesukwe.

Bti niebare kwe ni ruen ñakare ngrabare yeye:

Näin krö. Jänkwata makwe ye den kisete amne nänta ja gwiriete, niebare kwe ie.

25 Btäräbe, ni jökrä okwäbti, ni ruen ñakare ngrabare ye naninkrö krö, käkwe jänkwata bti nämane temen diani kisete, bti nikaninta ja gwiriete Ngöbö käikitarekä kwärä se kwrere. 26 Yebtä ni nämane kwati ye ñan töi namani krütare amne namani Ngöbö käikitekä jökrä, kä namani niere krörö jae kwärikwäri:

¡Aiteeje, mtarebra ñan nikwe jändrän kuin turi ya! Jändrän ne kwrere ni ngämi tuen jire bati, erere nikwe tua mtare yera, ni jökrä namani niere kore jae kwärikwäri.

Jesukwe Leví käräbare ja töitike jabe
(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

27 Nebti Jesu nämane jutate, nikaninta angwane, kä jändrän ütiä käräkrä gobran romanobokrä, ye känti ta nikani mda amne, ni kädian nämane Leví nämane täkänintbe jändrän ütiä kärere yete, känti Jesu nikani mate angwane, Jesu okwä namani kwekbe Levíbtä, käkwe niebare ie:

Brän tibe, niebare kwe Levíye.

28 Angwane jötrö ngwarbe Levíkwe jändrän jökrä mikaninte, nükani dikekä krö, bti nikani Jesu jiebti.

29 Abti Leví tö namani Jesu mikai ütiäte, käkwe bieta köböi kitani ja juete mda Jesukrä. Ye ngwane ni jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä namani kwati täkänintbe, btä ni mda mda nämane täkänintbe mröre siba mesabtä Jesube. 30 Yebtä abko, nitre bariseo btä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre reketaka jakri bariseobe abko namanintre ñäke nitre ja töitikaka Jesube rüere, käkwe niebare ietre:

Nitre jändrän ütiä käräkä gobran romanobokrä abko käme amne ni mda mda kukwe nuenkä kämekäme amarebti munta mröre siä kwatibe te amne munta dö ñaen bentre sere, niebare kwetre.

31 Nitre bariseo käkwe ñäkäbare kore, ye jarabare Jesuye angwane, Jesukwe ja bä mikani ni kräkä bianka kwrere amne nitre jändrän ütiä käräkä amne nitre kukwe nuenkä kämekäme, ben nämane mröre ye bä mikani ni bren kwrere kwe, käkwe niebare krörö mda ietre:

Ni kuin, bren ñakare ye abko ñan tä ni kräkä bianka ribere jabtä, akwa ni bren bren abtä tä ni kräkä bianka ribere jabtä abko ti tö nibi niei munye. 32 Ni ie ja ruen kuin deme au Ngöbö ngwärekri mun kwrere, ye abko ñan ti jatani kärere Ngöbö kukwäre, akwa ni kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere ye mden abko ti

jatani kärere Ngöbö kukwäre, niaratre
käkwe ja ngite niedre Ngöböye, bti kukwe
kämekäme kitadre temen kwetre amne
tödekadre Ngöböbti kwetre, abkokäre ti
jatani. Abko kore se, niebare kwe nitre
bariseoye.

Ñobtä nitre ja töitikaka Jesube ñan nämane ja bäine

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

33 Abti nitre bariseo käkwe niebare krörö
Jesuye:

Nitre nänkä Juan Bautistabe btä nitre
nänkä nun bariseobe abko käre tä ja bäine
Ngöbökrä, käre tä blite Ngöböbe. ¿Se ñobtä
abko, nitre ja töitikaka mabe abko käre
mröre, käre dö ñaen akwa, ja bäine ñakare
Ngöbökrä sere? niebare kwetre ie.

34 Abtä Jesukwe kukwe bä mikani ietre,
käkwe ja bä mikani ni ja mikaka gure
kwrere amne, nitre ja töitikaka ben abko bä
mikani kwe ni ja mikaka gure kukwe muko
kwrere, käkwe niebare nitre bariseoye:

Ni iti tä niken ja mike gure angwane,
tä kukwe muko kwekwe nübaire kä ng-
wiankäre nuäre gwaire jabtä, ye ngwane
¿ni ja mikaka gure ye tädre siba bentre
angwane, kukwe muko ye raba moto ulire ja
bäine ya? Ñakare. 35 Akwa ni ja mikaka gure
ye järikadre kukwe muko okwäbti, ye ng-
wane rabadre ja bäine abko kore rakadikä
nitre ja töitikaka tibe yebtä, niebare Je-
sukwe ietre.

36 Kukwe ngwianintari ja bäinbtä, abtä Je-
sukwe kukwe bä mikani krörö dän btinbtä
amne uba döi btinbtä, käkwe niebare:

Ni ñakare jire iti käta dän btin tikekä, bti
tä dän ngututu gudike, ñobtä ñan angwane
nikwe dän btin kukwän tikadrekä, ye ng-
wane dän btin juandre ngwarbe. Erere
arato, dän ngututu gudikadre kukwän btin
bti, ye ñan rabadre kuin. 37 Erere arato,
chibo kwata dikani kira uba döi ngwäre, te
ni ñan raba uba döi mräre keke mikadre
kwaka, ñobtä ñan angwane uba döi bänän
jatadre dime amne rikadre nokrekä, ye
käkwe chibo kwata ngututu trekadre amne
rikadre ngwarbe uba döi kwaka ben ngöi
jökrä arato. 38 Mden kisete, uba döi mräre
mikadre kwaka abko kekadre chibo kwata
btinte, uba döi amne chibo kwata ñan
rikadre ngwarbe. 39 Mdakäre abko, nita
uba döi sribebare kira ñaen, yebti ni ñan
töta nebe uba döi mrä ñaen mda, ñobtä
ñan angwane ni uba döi kira ñaka, ye käta
uba döi kira abko bäri bänänte niere. Ye
kwrere arato, mun ñan tö kukwe btin dirita
tikwe kaen ngäbti, tuen tie. Mun ñan
tö kukwe ngututu diribare kira tuaimetre,
kukwe dirita tikwe kakrä ngäbti, aisete tita
kukwe ne niere munye. Abko kore se,
niebare Jesukwe.

6

Jesu abko bäri ütiäte köbö jadükakrä yebti ta

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

1 Abti bati Jesu nikani dikekä nura
ngätäite köbö jadükakrä näire mda
angwane, nitre ja töitikaka ben nämane
näin siba, kä nikani trigo ngwä ötö ji
ngrabare kwetadre jae; nikani münente,
münente, nikani kwete ji ngrabare. 2 Yebtä
abko, nitre bariseo nämane näin ruäre,
käkwe niebare nitre ja töitikaka Jesubeye:

¿Ye ñobtä jändrän ñan nuendre jire chi
köbö jadükakrä näire nieta abko mun nibi
nuene sere? niebare kwetre ietre.

3-4 Abtä Jesukwe niebare ietre:

Bati David btä rükä kwekwe, ie mrö
namani krübäte angwane, kukwe nuen-
bare krörö kwetre: Ju nuäre ngwiandre
känti ban deme nämane mikani Ngöbö ng-
wärekri, ye känti David nikani gwä, ban di-
ani kwe, bti kwetani kwe rü muko kwekwe
ben. Ban ye abko, David btä nitre nämane
ben käkwe ñan kwetadre jire chi, ñobtä
ñan angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre aibe käkwe kwetadre niebare
Ngöbökwe, akwa niaratre käkwe kwetani,
akwa namani ngite ñakare. Ngöbö Kukwei
yebtä mun tärä ñäke ruen tie. 5 Ye kwrere
abko, köbö jadükakrä näire yebti ta abko ti
Ni Kä Nebtä Ngobo abko bäri ütiäte, aisete
nitre ja töitikaka tibe rabadre dre dre nuene
köbö jadükakrä näire abko ti di tärä niere
ietre. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre
bariseoye.

Jesukwe ni mikaninta kuinta köbö jadükakrä näire

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

6 Abti köbö jadükakrä mdara jire te,
Jesu nikani sinagogate, känti namani dirire
angwane, ni iti küde ruenkri ara jire ngrö-
tani ie nämane yete. 7 Ye ngwane Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre btä nitre
bariseo nämane yete arato. Jesukwe ni

ye mikadreta kuinta köbö jadükakräte ne
ngwane, Jesukwe ja mikani ngite Ngöbö
rüere niedre kwetre Jesu rüere ni mda
mdaye, abkokäre namanintre Jesu ngibiaretari kisere ni küde ngrötani yebtä.
8 Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre amne nitre bariseo nämane töbike
ño Jesubtä, ye Jesukwe gani btätre, käkwe
niebare krörö ni küde ngrötani yeye:

Jakwe ni jökrä ngwärekri nete, niebare
kwe ie.

Erere ni ye nikani, namani nünaninkä
ni jökrä ngwärekri se kwrere angwane,
9 Jesukwe niebare nitre bariseoye amne
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätreye:

¿Köbö jadükakrä, yebtä Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye käta dre niere? ¿Jändrän kuin nuendre ni mdakrä ya? ¿Kukwe
käme nuendre ni mdabtä ya? ¿Ni bren
mikadreta kuinta ya? ¿Ni bren tuametre
krüte ja okwäbti ya? Dre nuendre metrere
niere tie munkwe, niebare Jesukwe ietre.

10 Bti Jesukwe mikani ñäräre jire jökrä ja
bäre temen, bti niebare kwe ie:

Küde ngököte, niebare Jesukwe ie.

Ye erere ni ye käkwe küde ngökaninte angwane, küde namaninta kuin batibe ie. 11 Yebtä Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre btä nitre bariseo käkwe
kä mikaninkäbe romone, mätä namani kri
Jesubtä, kä namani niere jae kwärikwäri:

¿Nikwe dre nuendi ni noko kitakrä ngite
ruen? namanintre niere jae kwärikwäri
Jesu rüere.

Jesukwe ni dianinkä ni jätäbti nibu ja kukwei ngwianka
(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

12 Abti bati Jesu nikani blite Ngöböbe
ngitiobti käin. Ye känti kä nükani ngwen
ie blitabtä Ngöböbe. 13 Kä nükani ngwen
dekä angwane, Jesukwe nitre nänkä ben
ye käräbare ja känti, bti nitre ye ngätäite
ni dianinkä ni jätäbti nibu kwe ja kukwei
ngwianka. 14 Ni dianinkä Jesukwe abko nere:

Simón, (ne mden Jesukwe kädiani Pedro
arato); btä niara etba kwe Andrés;
arato Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé;

15 btä Mateo, Tomás, btä Alfeo ngobo Jacobo;
arato Simón Zelote

16 btä Jacobo etba kwe Judas btä Judas Iscariote. (Judas Iscariote ne mden käkwe
Jesu kitani ngise müre ketadre.)

Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta
(Mateo 4.23-25)

17 Nebti Jesu nämane ngitiobti ni dianinkä ni jätäbti nibu kwe ye ben, nikaninta motokwäre, namaninta kiabti ngüsrüri. Ye känti ni kwati nänkä ben, btä ni
kwati nünanka kä ketareketare kä Judeate,
juta Jerusalénte amne ni nünanka mren
köräbäre juta kädianta Tiro amne Sidón
ye ken, käkwe ja ükaninkrö kwati Jesu
ngibiare ngäbti, btä Jesu nükaninta. 18 Ni
nükani kwati ne abko jatani Jesu kukwei nuakäre. Ni bren bren abko Jesukwe
mikadreta kuinta, abkokäre jatani. Ni ruäre
abko nämane ja tare nike üai käme kisete
abko namani nebeta kuinta Jesu diebti.
19 Erere arato, Jesu die namani kri ni mikare
kuinta, abkotari ni jökrä bren bren tö namani Jesu nuainbtä, erere namani nuenbtä
angwane, namanintre kuinta Jesu diebti.

Jesukwe diribare ni kwatiye
(Mateo 5.1-12)

20 Jesukwe ni bren bren mikaninta kuinta,
yebti nitre ja töitikaka ben amne ni mda
mda nämane näin ben, ye mikani ñäräre
jökrä kwe, bti niebare kwe ietre:

Mun bobre bobre, ye abko Ngöbökwe
die mikadi amne kä rabadi nuäre
munbtä, ñobtä ñan angwane Ngöbö
tä gobrane munbti.

21 Mun ruäre tä mrö nike mtare, ye abko
Ngöbökwe die mikadi amne kä
rabadi nuäre munbtä, ñobtä ñan
angwane mun ye abko ie Ngöbökwe
mrö biandi ere.

Mun ruäre tä ja müaire kä nebtä kukwe
bätäkä ngwarbe btä, ye abko
Ngöbökwe die mikadi amne kä
rabadi nuäre munbtä, ñobtä ñan
angwane mun ye abko käkwe kötadi
bänänte mrä.

22 Mdakäre abko, ti Ni Kä Nebtä Ngobo
Kwrere ne mikabtä täte, ni mda
mdakwe bätä ngwiandi munbtä,
ñan tö rabadi mun tuai ketetibe
jabe, käkwe mun juanditari amne
ñäkädi taretare kwe munye.

Ni moto kämekäme btä ñäkä raba
kämekäme, ye kwrere jire ñäkä
rabadi munbtä, mun ye abko

Ngöbökwe die mikadi amne kä
rabadi nuäre munbtä, aisete mun
ñan raba ulire.
23 Munkwe ja tare nika kore angwane,
munkwe kä ngwian bäri nuäre jabtä amne
mun rika nakwenkä kwäräkwärä, ñobtä
ñan angwane munkwe ja tare nikadi ye
ütiäre abko Ngöbökwe jändrän kuin biandi
munye kä käinbti sete. Munkwe kä ng-
wiandre nuäre kore jabtä arato, ñobtä ñan
angwane nitre mun mikaka ja tare nike, ye
mräkä kirakira käkwe nitre Ngöbö kukwei
niekä kira abko mikani ja tare nike kore
arato, niebare Jesukwe.
24 Bti ni ngwian bkäne krikri btä Jesukwe
blitabare krörö:
Mun ngwian bkäne krikri tödeke ñakare
Ngöböbti akwa, ngwian kabre
munkwe aibebti munta tödeke,
aisete kä nuäre kä nebtä aibe tä
munkwe, ñobtä ñan angwane mrä
abko jändrän Ngöbökwe ñan rabadi
jire chi munkrä.
25 Ye abko, mun ngwian bkäne krikri käta
mröre trinetrine mtare kä nebtä,
aisete munta nüne jäme, mun
Ngöbö Kukwei töbikaire ñakare.
Mun ye abko käkwe mrö nikadi tare
jakän.
Erere arato, mun ngwian bkäne krikri
käta kötö kuin bänänte mtare, akwa
mun Ngöbö käi ngwen nuäre ñakare
jabtä.
Ye aisete mun ye abko moto rabadi ulire
ulire ja müaire tare jakän.
26 Mdakäre abko, kira nitre ni ngökaka jatani
ja Ngöbö kukwei niekä niere, mika
nämane ütiäte ütiäte ni jökräkwe,
ye kwrere mun mikata ütiäte ütiäte
jae mtare.
Akwa mtare munta Ngöbö mike ñakare
ütiäte jae, aisete mrä angwane,
Ngöbökwe ñan mun mikadi ütiäte
jae.
Mun ye abko bobrera jakän. Abko kore se,
niebare Jesukwe ni ngwian bkäne krikribtä.

Nikwe ni rüe taredre
(Mateo 5.38-48; 7.12)

27 Jesukwe niebare:
Mun ti kukwei nuaka nete, ye ie ti bike
niere krörö: Munkwe mun rüe tare. Nire
nire mätä munbtä abko kräke munkwe jän-
drän kuin nuen. 28 Nire nire käkwe mun
rätäkä taretare, ye kräke munkwe jändrän
kuinkuin kärä Ngöböye. Nire nire käkwe
mun mikadre ja tare nike krübäte, ye kräke
munkwe blita Ngöböbe. 29 Erere arato,
nane ni mdakwe ma meta ngwäre küde
ruenkri yebtä ma mikakäre ngwarbe jae
ne ngwane, makwe ja ngwäre kwäräkri
mika demaindre ie ja mäkäkäreta ben.
Akwa makwe ñan ja ngie mika. Erere
arato, nirekwe dän bäri kuin makwe ja mri-
atekrä tä mabtä ye dianka makän angwane,
dän raba ötadi mabtä, ye makwe bian ie
arato. 30 Nirekwe jändrän munkwe kärä
munye, ye erere munkwe bian ie. Erere
arato, nirekwe jändrän jen munkwe dianka
munkän, munkwe ñan ja ngie mika amne
munkwe ñan käräta ie. Munkwe kukwe
ne nuendre kore angwane, munkwe mun
rüe taredre. 31 Ni mda mdakwe jändrän
kuin nuendre munkrä, ie mun töta nebe, ye
kwrere munkwe jändrän kuin nuen ni mda
mdakrä.

32 Mdakäre abko, ni moto kämekäme tä
ni niara tarekätarekä tarere, ye kwrere
munkwe ni mun tarekätarekä aibe tare-
dre arato angwane, ¿Ngöbökwe ütiä biandi
munye, munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä
ñan angwane ¿dre bä jene nuenta munkwe
ni moto kämekäme ngwä? ¿Ye ñan kukwe
nuenta ni moto kämekämenkwe arabe
munta nuene siba ya? 33 Erere arato, ni jän-
drän kuinkuin nuenkä aibe kräke ni moto
kämekäme tä jändrän kuinkuin nuene, ye
kwrere ni jändrän kuin nuenkä munkrä
aibe kräke munkwe jändrän kuin nuendre
angwane, ¿Ngöbökwe ütiä biandi munye,
munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan
angwane ¿dre nuendre munkwe ni moto
kämekäme ngwä kore? ¿Ye ñan kukwe nu-
enta ni moto kämekämenkwe arabe munta
nuene siba ya? 34 Ne kwrere arato, ni
moto kämekäme aibe tä ngwian bien ütiä-
dre jae kwärikwäri, bti tädre tödeke ng-
wian jakwebti kwärikwäri. Ye kwrere ni
ie mun tö rabadre ja di käräi amne ng-
wian tädrera kwe mun die mikakrä aisete
aibe ie, munkwe ngwian biandre ütiädre
angwane, ¿Ngöbökwe ütiä biandi munye,
munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan
angwane ¿dre bä jene nuenta munkwe ni
moto kämekäme ngwä? ¿Ye ñan kukwe nu-
enta ni moto kämekämenkwe arabe munta

nuene siba ya?
35 Ne mden kisete, munkwe ñan mun
mräkä aibe die mikadre, akwa munkwe
mun rüe taredre amne munkwe jändrän
kuin nuen mun rüe die mikakrä. Erere
arato, munkwe ngwian bian ütiädre mun
rüeye angwane, munkwe ñan biandre ütiä
diankräta töre kwäräkrita jae. Munkwe
nuendre kore ne ngwane, Ngöbökwe sribi
mun rüekrä ye ütiä biandi kri munye kä
käinbti. Erere arato, mun rabadi Ngöbö
Kri Kä Käinbti ngobore, ñobtä ñan angwane
ni diän diän kräke Ngöbö ütiäte ñakare
amne ni moto kämekäme tä nüne Ngöbö
rüere, akwa Ngöbö mandama kräke, aisete
ye kwrere mun rabadre arato. 36 Ni jökrä
ruentari tare Ngöbö mun Rünye, ye kwrere
munkwe ni jökrä ngwian ruentari tare jae,
niebare Jesukwe.

Ñan ñäkädre ni mda mda rüere
(Mateo 7.1-5)

37 Jesukwe niebare:
Ngöbökwe ñan kukwe ükadrete mun
rüere, abkokäre munkwe ñan bika kri,
käkwe ni mda mda bä mika käme ja
käne. Erere arato, Ngöbökwe ñan mun
mikadre ngite, käkwe mun mikadre ja tare
nike kärekäre, abkokäre munkwe ñan bika
kri, käkwe ni mda mda mika ngite ngwarbe. Ni mdakwe ja mika ngite mun
rüere, ye munkwe dian jabti ta angwane,
mun ngite Ngöbö ngwärekri, ye Ngöbökwe
diandikä jire jökrä munbtä arato. 38 Ye
kwrere arato, nireta jändrän mdei nike, ie
munkwe jändrän bian ngwarbe angwane,
Ngöbökwe jändrän biandi munye. Ye
abko, munkwe jändrän ñäkädi kuin täte,
ye kwrere Ngöbökwe jändrän biandi kuin
täte munye. Ye mden kisete, munkwe
jändrän biandre ngwarbe ño ni mda mdaye,
ye kwrere Ngöbökwe jändrän biandi munye
arato, niebare Jesukwe.
39-40 Bti Jesukwe kukwe bä mikani krörö
mda:
¿Ni ja töitikaka, ye bäri töbtä kri ni
dirikä ie yekrä ya? Ñakare, akwa ni ja
töitikaka, ye käkwe ja töi tikadre ünän jökrä
angwane, batibe rabadre töbtä dirikä ie ye
kwrere, aisete mun ngämi ja töitike ünän,
känenkri mun abko ni krörökrörö kwrere:
¿Ni ie kä tuen ñakare, ye raba ni mda niara
kwrere jie ngwen kuin ya? Ñakare, ñobtä
ñan angwane ni nibu ie kä tuen ñakare
ja kwrere rikadre ja jie ngwena kwärikwäri ye kä oko romon mdente tuen ñakare
ietre, aisete betadrekä jräte amne rikadre
ngwarbe gwaire. Ne aisete, mun ngämi ja
töitike ünän, känenkri munkwe ñan bika
kri, kä rika ni mda mda jie ngwena, niebare
kwe.
41 Jesukwe kukwe mda bä mikani krörö,
käkwe kukwe käme nikwe bä mikani kri oto
bäri kri kwrere amne, kukwe käme nuenta
ni mdakwe abko bä mikani kä büre chi
kwrere, käkwe niebare:
¿Kri oto bäri kri tä ma okwäte, ye ño abko
ma töbikare ñakare jae amarebti kä büre
chi ma mräkä okwäte, abkobtä mata nebe
ja ngwen ruen tare yere? 42 ¿Ye ñobtä kri
oto bäri kri tä ma okwäte abko mata dianka
nütüre ñakare jae amarebti, kä büre chi
ma mräkä okwäte abko, ie mata niere: Ti
mräkä, kä büre ma okwäte ye, ti tuemetre
denkä jae, mata niere ie? ¡Ye ñan ngwarbe,
mata ja bä mike kuin ma mräkäbtä, käta
kukwe nuene kore yera! Makwe kri oto kri
ma okwäte, ye ara jire dianka käne jae, bti
kä raba tuenta kuin mae angwane, batibe
makwe kä büre chi ma mräkä okwäte ye
dianka mda ie. Ye kwrere, munta kukwe
nuene bäri kämekäme abko okwäbti, ni
mdata ja mike ngite chi abko munkwe ñan
bika bäri kise ngwen btä. Munkwe ñan
ñäkä jire chi ni yebtä, akwa kukwe käme,
yebtä mun raba moto ulire, bti kukwe ye
tuemetre jire jökrä käne, abti mun raba
mun mräkä die mike, niebare Jesukwe.

Jesukwe ni töi bä mikani kri ngwäbtä
(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

43 Bti Jesukwe kukwe mda bä mikani abko
krörö:
Kri ngwä kuin kwetadre ñan ngwäta
nebe käme. Erere arato, kri ngwä käme
kwetata ñakare, ye ñan ngwäta nebe kuin.
44 Ye mden kisete, ngwäta kuin ya, käme
ya, yebtä kri kuin ya, käme ya tä nüke
gare nie. Ne aisete, ¿kri tukwäte tukwäte
btä nita higo ngwä kuin kwetadre ötö ya?
Ñakare. Erere arato, ¿kri mda mda tukwäte
tukwäte btä nita uba ngwäkä ükekrö ya?
Ñakare. 45 Ye kwrere jire abko, ni moto kuin
ne ngwane, nita blite kuin ni mda mda die
mikakäre, akwa ni moto käme ne ngwane
nita blite ngwarbe diän diän jirekäbe, ye
abko ñan tä ni mda mda die mike, ñobtä
ñan angwane niara abko töi käme, yebe tä

nüne. Ne aisete ni moto ño amne ni töi ño,
ye kwrere nita blite, niebare Jesukwe.

Ju mikaka nibu
(Mateo 7.24-27)

46-47 Bti Jesukwe niebare mda:
Mun ti kukwe nuaka nuaka nete, ye
ngätäite ni ruäre käta ti Dänkien, niere tie
akwa, tita kukwe nuemna abko erere tä
nuene ñakare. Ni ye kwrere abko, ti bike bä
mike ni krörö btä munye: 48 Bati ni nämane
iti, kä nikani ju mike ñö köräbtä. Käne
kä muani mente nguse nguse kwe, bti ürä
kuin nökani kwe ju gräre, bti ju mikani
kuin jäkwatabti kwe. Abti bati ñü jatani
temen, ñö nikani niren niren jate, jatani
mate dite jubtä se kwrere, akwa ju mikani
kuin kwe, aisete nin ñö nikani ngwena kän.
Ye kwrere abko ni ti kukwe nuaka nuaka
abko ie tita dre dre nuemna, erere tä nuene,
ni ye abko ni iti käkwe ju mikani kuin
ye kwrere. 49 Akwa ni mdara jire käkwe
ju mikani ñö köräbtä arato abko käkwe
ürä nökani känime ümante abko ñü jatani
temen, ñö nikani niren niren kri jate, jatani
mate dite jubtä. Ju ye abko namani jueme,
aisete ñö jatani mate btä, nikaninbe temen,
nikani ngwarbe jire jökrä. Ye kwrere abko,
ni ti kukwe nuaka nuaka abko ie tita dre dre
nuemna akwa tä nuene ñakare, ni ye abko
ni iti käkwe ju mikani jueme, nikani temen
ye kwrere. Abko kore se, niebare Jesukwe
ni kwatiye.

7

Rükä dänkien romanobo käkwe tödekani metre Jesubti
(Mateo 8.5-13; Juan 4.43-54)

1 Jesukwe blitabare ünän ni kwatibe,
yebti nikani mda juta Capernaúmte. 2 Ye
känti rükä dänkien romanobo nämane
nüne iti. Ni ye abko kwe, ni nämane iti
sribikä jakrä. Sribikä ye abko mika nämane
ütiäte kri kwe abko näkäni bren jume, na-
mani tu neketebe kän. 3 Ne btäräbe Jesu
nämane Capernaúmte kädrie namani jabtä
ni rükä dänkien ye okwäbti. Jötrö ngwarbe,
niara käkwe nitre unbre ji dokwäte nitre
Capernaúmbo ngätäite juani Jesu kärere
sribikä jakwe miketa kuinta. 4-5 Erere nitre
unbre ji dokwäte ye jatani, nükani Jesu
känti, kä namani ribere kisere krörö Jesuye:
Nitre rükä dänkien abko ñakare israelita.
Niara romanobo bkänä akwa, ni israelita
tare kri kwe. Niara arabe käkwe ngwian
biani sinagoga jue ütiä biankrä nunkrä Ca-
pernaúm nete, aisete niara ütiäte, aisete
makwe sribikä kwe mikadreta kuinta kräke,
ie nun tö nibi abko namanintre ribere
kisere kore ie.

6 Te Jesu nikani bentre, nikanina nebe
nitre rükä dänkien ye gwirie ken angwane,
nitre rükä dänkien ye käkwe kukwe muko
juani ruäre Jesu ngäbti ja kukwei niere,
käkwe niebare Jesuye:
Nitre rükä dänkien käkwe ja kukwei
niemna mae abko nun ki niere ma ngäbti
abko krörö: Ti Dänkien, ni ütiäte ñakare
ti ne kwrere abko gwiriete ni ütiäte ma ye
kwrere nin rükadre jire chi ruen tie, aisete
makwe ñan ja nikadre dikaro rükakäre
ti gwiriete, nibi ruen tie. 7 Ma bäri
ütiäte, ye mdenbtä abko nin ja nüke
töre jire chi tie, niken ma kärere au
sribikä tikwe miketa kuinta, aisete tikwe
ni mda aibe juni ma kärere. Akwa sribikä
tikwe rabadreta kuinta abko makwe niedre
jirekäbe menteninbe angwane, rabadita
kuinta abko gare tie abko ti tö nibi ribei
mae, 8 ñobtä ñan angwane ni mda bäri
ütiäte ütiäte, ben tita sribire, käta dre
nuemna tie, erere tita nuene. Erere arato,
nitre rükä tä sribire tibe abko tita juen,
ye tä niken jötrö ngwarbe. Jakwe, tita
niere ie, jötrö ngwarbe tä kite. Mdakäre
abko, ni klabore tikwe, ie sribi ne nuene,
tita niere, jötrö ngwarbe tä nuene. Ne
aisete, tita dre niere, erere tä nebe bare
täte jökrä. Ye kwrere arato, makwe dre
dre niedre sribikä bren tikwebtä abko erere
rabadi bare täte mae ruen tie, aisete tita ja
di ribere kore mae, niemna kore nitre rükä
dänkienkwe mae, niebare rükä dänkien
kukwe mukokwe Jesuye.

9 Yebtä Jesu ñan töi namani krütare mda,
käkwe ni nämane näin ben mikani ñäräre
jökrä, bti niebare kwe ietre:
Ni tödeke kwatibe Ngöböbti ni ne
kwrere, nin ngämi kwen jire tie nitre
israelita ngätäite amarebti ni menteni
nünanka juta mdara jire te tä tödeke
kwatibe Ngöböbti nüke kwen mtare tie
nere, niebare Jesukwe ni kwatiye kore.

10 Bti Jesu nikaninta ja jiebti amne
ni Jesu käräkä käräkä abko nikaninta
janknu, nikani nebeta nitre rükä dänkien
känti angwane, ni klabore nitre rükä

dänkienkwe, ye namaninante kuinta, btä
nikani nebeta abko nakaninkä kore.

Meri ngobo itibe krütani kän abko Jesukwe mikaninta nire

11 Nebti Jesu nikani mda juta chi kädian
nämane Naín känti nitre ja töitikaka benbe
angwane, ni mda mda nikani kwati siba
ben. 12 Nikani ngitiekä jukwebtä juta chi
Naín yete angwane, mürü ngwäkä jäjatani
doboi mikadre, jänükani ngätäi ben. Mürü
ngwäkä ye abko, meri kän brare krütani
abko ngobo ngörä itibe kwe ben nämane
nüne abko krütani kän. Mden abko ng-
wäkä ngwian nämane abko ben ni mda
mda nämane näin kwati uliere siba, nükani
ngätäi ji ngrabare Jesube. 13 Meri ngobo
ngörä itibe kwe krütani kän, meri ye abko
jatabare Jesuye amne namani ruentari tare
kri Jesuye, käkwe niebare ie:

Ma bobre, ngäbäkre krüta tare makän ne
abko, akwa makwe ñan müai jakän, niebare
kwe meri yeye.

14 Ne btäräbe jänkwata bti mürü ngwäkä
ngwian nämane, ye ken Jesukwe krötabare,
bti kise mikani jänkwatabtä kwe mürü ng-
wäkä yeye. Abtä ni mürü ngwäkä ngwianka
namani nünaninkä jökrä angwane, Jesukwe
niebare mürü ngwäkä yeye:

Ngäbäkre, nüketa nire tita niere mae,
niebare kwe ie.

15 Erere bkänä, mürü ngwäkä ye nükan-
intabe nire batibe. Ngäbäkre ye nükani
täkänintbe krö, bti nikaninbe bliteta se
kwrere. Bti Jesukwe bianinta meyeye ni
kwati okwäbti. 16 Yebtä abko, ni jökrä na-
mani nekwetekä, akwa namanintre Ngöbö
käikitekä, kä namani niere krörö Jesubtä:

Ni Ngöbö kukwei niekä kri nüke ni
ngätäite nete mtare, köböire Ngöböta ni
jen kwe die mike, namanintre niere, kä ng-
wiare nuäre jabtä Ngöbö käikitarekä kwärä
se kwrere.

17 Jesukwe mürü ngwäkä mikaninta nire,
ye abko kädrie namani batibe jökrä Judeate
ta temen btä kä kiakia te Judea bäre temen
abko nakaninkä kore.

Jesukwe blitabare Juan Bautistabtä (Mateo 11.2-19)

18 Kukwe kuin ne namani bare Jesuye, ne
abko nitre nänkä Juan Bautistabe nikani,
käkwe niebare jire jökrä ie. Abtä Juankwe
nitre nänkä ben, ye käräbare nibu ja känti,
19 bti ni nibu ye juani kwe ni Dänkien Jesu
känti abko ni Dianinkä juandre Ngöbökwe
ne abko Jesu ya, ñakare ya abko tö namani
gai. Ñakare ne ngwane, ni mdara jire
ngibiadre ngäbti ya, ño abko tö namani gai,
käkwe ni juani nibu kukwe ye ngwentari
Jesuye. 20 Erere bkänä, ni nibu ye nükani
Jesu känti, käkwe niebare krörö ie:

Ni Dianinkä juandre Ngöbökwe rükadre
ni ngätäite niebare, ye erere ma ara nükani
ya o nunkwe ni mdara jire ngibiadre abko
nun juanba ngwentari mae, niebare kwetre
Jesuye.

21 Jesukwe kukwe kani ngäbti ñakare
jötrö, akwa ne btäräbe ni kwati nämane ja
tare nike bren bätäkä ngwarbe kisete abko
Jesukwe mikaninta kuinta. Ni ruäre abko,
btä üai käme nämane, kisete nämane ja tare
nike abko Jesu namani juentari mento btä.
Erere arato, ni kwati ie kä tuen ñakare abko
ie Jesu namani kä mike tuenta ni juani nibu
Juankwe ye okwäbti. 22 Bti Jesukwe niebare
krörö mda ni nibu yeye:

Tita dre dre nuene tuata munkwe
amne tita dre dre niere abko kukwei nuri
munkwe, ye erere mun nän niereta Juanye.
Amne munkwe nie krörö ie arato: Ni ie
kä tuen ñakare abko ie kä nibi tuenta kuin
amne, ni nakwente abko nibi dikekäta kuin
kröta. Erere arato, ni bren bren lebra kisete
abko kwata nibi nebeta kuin jökrä amne
ni olo ngidianinte abko ie ni kukwei nibi
ruenta kuin. Erere arato, ni krütanikrütani
abko nibi nüketa nire amne ni bobre bobre
abko ie Ngöbö kukwei kuin mika nibi gare
abko munkwe nie Juanye. 23 Erere arato,
nire nire käta tödeke tibti amne ti ne ara
nükani tä nütüre amne ñan tä trö kwite
tie, ni ye abko ie Ngöbökwe ja di biandi
amne kä rabadi nuäre btä tikwe nini abko
munkwe nie kore Juanye. Abko kore se,
niebare Jesukwe ni nibu yeye.

24 Ni juani nibu Juankwe nikaninta
angwane, nitre nämane yete ye ben Jesu
rikaba blite krörö Juanbtä:

¿Mun nikani ni ño tuakäre kä kaibete?
¿Mikä juankata mürekwe nekwäre sek-
wäre, ye käta ni töi kwitaka jene jene nek-
wäre sekwäre bä mike, ni se kwrere tua
nikani munkwe ya? 25 ¿Mun jananbare Juan
mike ñäräre angwane, ni ja ükaninte kuin
käkwe dän ütiäte kri kitani jabtä nämane
yete abko mun jananbare mike ñäräre ya?

Ñakare, ñobtä ñan angwane ni dän ütiäte
kri kitani jabtä, ni ye kwrere abko tä nüne
jäme jrei gwiriete amne ñan tä nüne kä kai-
bete abko garera munye ruen tie. [26] ¿Akwa
mun nikani ni ño mike ñäräre metre? ¿Mun
nikani ni Ngöbö kukwei niekä mike ñäräre
ñan ñan? Jänri, mun nikani ni kore mike
ñäräre. Akwa Juan ye abko bäri Ngöbö
kukwei niekä kri abko mun nikani tuen.
[27] Juan ye mdenbtä tärä tä tikani krörö
Ngöbö Kukweibtä: Ngöbökwe niebare:
Tikwe ja kukwei ngwianka juandi iti ma
känenkri.
Niarakwe ni töi mikadi biare ma käne, ji
ükateta biare ye kwrere, *Malaquías 3.1*
abko tä tikani kore Juanbtä.
[28] Ne mden kisete, ti bike kukwe niere
krörö munye: Ni jökrä därebare kä nebtä,
ye ngätäite ni ñakare jire iti abko bäri ütiäte
Juankrä; akwa nire nire bäri bobre, ütiäte
ñakare, bti Ngöböta gobrane, ni ye abko
bäri ütiäte Juankrä, niebare Jesukwe.
[29] Jesukwe Juan mikani bäri ütiäte kore,
abtä ni kwati Jesu kukwei nuaka nuaka
amne nitre ngwian käräkä gobran ro-
manobokrä nämane yete käkwe kukwe
mikanintbe Ngöbökwe ni diantarikrä diribare Juankwe, ye abko era bä mikani, ñobtä
ñan angwane niaratre käkwe ja mikani
ngökadre ñöte Juanye aisete. [30] Akwa ni-
tre bariseo btä Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre namani yete Jesu kuk-
wei nuen arato amne kukwe mikanintbe
Ngöbökwe ni diantarikrä diribare Juankwe,
ye abko niaratre namani mike ngwarbe
jae, ñobtä ñan angwane ñan ja mikani
ngökadre ñöte kwetre Juanye, ñobtä ñan
angwane nin namani moto ulire kukwe
kämekämenbtä aisete. [31] Ni jökrä käkwe
töbikabare ñakare ja kwrere Juanbtä kore,
abtä Jesukwe niebareta ietre:
Ne mdenbtä abko ni nünanka kä ne näire
abko ti bike bä mike krörö: Kä jändrän
rürümoinkrä jutate, känti ngäbäkre tä nebe
täkänintbe temen, käta ñäke krikri mräkä
mda mdaye, yebtä ti bike ni nünanka kä
ne näire bä mike krörö: [32] Ngäbäkre tä
niere mräkäye: Nunkwe nörä jürü tärä
mikakrä munye, akwa mun ñan tö nibi tärä
mikai. Abtä ka ni moto mikakrä ulire abko
nunkwe nini mda, akwa munkwe müaniri
ñakare arato abko ngäbäkreta niere. Ye
mden kwrere munta niere Juanbtä amne
tibtä, aisete tita nitre ye bä mike kore,
[33] ñobtä ñan angwane Juan Bautista nükani
angwane, üai käme tä btä, aisete ñan tä
mröre kri amne ñan tä dö ñaen, munta
niere rüere. [34] Yebti ti, Ni Kä Nebtä Ngobo
rükaba mda angwane, ti abko mröre büle
krikri amne ti dö ñaen krübäte munta niere
tibtä. Mdakäre abko, ti ja getaka ni diän
diän ben amne nitre jändrän ütiä käräkä
gobran romanobokrä tä tuen käme munye
abko ben tita ja gete, abtä munta ñäke
ti rüere arato. Ye mdenbtä abko mun
ngäbäkre kwrere tita niere. [35] Akwa ni nüne
töbtä era metre Ngöbö diebti nun kwrere,
yebtä abko nun abko ni jen Ngöbökwe era
metre abko nunta bä mike. Abko kore se,
niebare Jesukwe.

Ñö rä bäne ütiäte kri kekani Jesu ngotobti

[36] Nebti bati, bariseo kädian nämane
Simón käkwe Jesu ngwiani mröre ja gwiri-
ete. Erere Jesu nikani, namani täkänintbe
mesabtä Simón juete angwane, [37] meri bti kä
ngwarbe nämane nüne juta ne arabe känti
abko Jesu nükani mröre Simón gwiriete
gani kwe. Angwane ñö rä bäne ütiäte kri
kädian nämane nardo nämane jä bä ngwen
kädianta alabastro dätebare boteare te, ye
jänükani kwe Jesu känti. [38] Müare kwärä
nikani ngitiekä Jesu ngotobtä temen, kä
nikani Jesu ngoto bätete ni klabore kwrere,
akwa ja okwä ñöibti bätäninte kwe. Jesu
ngoto bätäninte ünän kwe, bti rötaninta
kwe ja dokwä drüenbti, ngoto demainbare
kwe, bti ñö rä bäne kekani kwe Jesu ngo-
tobti, namani Jesu tarere kri mikakäre tu-
are ie. [39] Ye abko nakaninkä Simón, Jesu
nübaikä mröre ja känti ye okwäbti. Abtä
Simón namani töbike krörö mda Jesubtä:
¡Jo! Ni noko Ngöbö kukwei niekä bkänä ne
ngwane, ni ño tä nuenbtä ngotobtä gadre
kwe. Amne meri se bti kä ngwarbe ni jökrä
tä kädriere kämekäme rükadre gare btä ie
arato bä amarebti se, Simón namani nütüre
kore Jesubtä. Ne Jesukwe gani Simónbtä,
[40] abtä niebare mda kwe bariseo yeye:
Simón, ti tö kukwe ngwiaintari kwati
mae, niebare Jesukwe ie.
Simón käkwe niebare mda Jesuye:
¿Abko dre? niebare kwe ie.
[41] Ne btäräbe, Jesu nikaninbe kukwe bä
mike meri yebtä Simónye:
Bati ni nämane iti abko ngwian bkäne
kri. Ni ye abko nämane ngwian bien ütiädre

ni mda mdaye. Ni ye abko, ie ni nibu käkwe
ngwian käräbare ütiädre ie. Ni iti, bti rürü-
mon ütiä nämane siento krärike jire amne
ni mda abko, bti rürümon ütiä nämane gre
ketarike. 42 Rürümon ütiä nämane krörö ni
nibubti, akwa nin ngwian namani kwenta
jire ietre biandreta ja ütiäreta. Abtä ngwian
bkänkä käkwe niebare ietre: Tikwe ngwian
bianba ütiädre munye, akwa ngwian ñakare
munye biandreta ja ütiäre tie, aisete ti bike
rürümon ütiä munbti ye käikwitekä jabti
jökrä, niebare kore kwe ni nibu yeye. ¿Ni
nibu ne mdenkwe ni ngwian bkänkä taredi
bäri ruen mae? niebare Jesukwe Simónye.

43 Simónkwe niebare mda Jesuye:

Ni bti bäri rürümon ütiä kri käikwi-
taninkä jabti ngwian bkänkäkwe, ni ye abko
käta ngwian bkänkä tarere bäri raba ruen
tie, niebare kwe Jesuye.

44 Bti meri ye nükani Jesu ngoto bätete,
ye Jesukwe mikani ñäräre, käkwe niebare
Simónye:

Simón, ti nü gwi ma känti nete, makwe ti
miri ngwarbe jae, käkwe nin ñö bini jire chi
tie ja ngoto bätätekrä ti kakrä ngäbti, akwa
meri ne nü, käkwe ti ngoto bätrite ja okwä
ñöibti, bti rütüta kwe ja dokwä drüenbti,
mike ñäräre makwe, btä makwe töbika.
45 Erere arato, ti ki gwäkäre mae angwane,
nin makwe ti demainiri jire ti kakrä ngäbti
kuin, akwa ti ki gwäkäre amne, meri ne
nikirabe ti demaine ngotobtä abti kä nüke
nere. 46 Mdakäre abko, ti nü amne nin
makwe olibo köi ütiä brai kiri ti dokwäbti
ti kakrä ngäbti kuin, akwa meri ne abko
käkwe ñö rä bäne ütiäte kri kiri ti ngoto-
bti. 47 Era metre meri ne käkwe ja mikani
ngite kabre Ngöbö rüere bkänä akwa, tikwe
niara ngite dininkä jire jökrä btä. Mdenbtä
abko tä ti tarere bäri makrä bä mirita kore
kwe, ni bti ngwian ütiä käikwitaninkä jabti
ngwian bkänkäkwe ye kwrere abko ti tö
nibi niei mae Simón, ñobtä ñan angwane
ni ngite ñakare bökän diankata nibtä, ni ye
abko ñan tä ni tarere dikaro. Abko kore se,
niebare Jesukwe Simónye.

48 Bti Jesukwe niebare mda meri yeye:

Ma ngite kukwe kämekämenbtä, ye
tikwe dininkä jökrä mabtä, niebare Jesukwe
ie.

49 Abtä ni mda mda nämane siba yete, ye
namani niere krörö jae kwärikwäri:

¿Ni noko nire amarebti tä ni ngite denkä
nibtä tä niere sere? namanintre niere kore
Jesubtä.

50 Akwa Jesu abko nikani niere janknu
krörö meri yeye:

Ma nibi tödeke kwatibe tibti, köböire
kukwe kämekäme btä ma ngite, ye tikwe
dininkä mabtä, aisete nänta jäme, niebare
Jesukwe ie.

8

Nitre merire Jesu die mikaka

1 Nebti Ngöbö jatanina nüke gobrane
nibti abko kukwe kuin Jesu nikani niere juta
krikrite amne juta kiakiate kä Galileate ta
temen. Ye ngwane, nitre ja töitikaka Je-
sube ni jätäbti nibu nämane näin siba ben.
2 Erere arato, ni merire merire bren bren
mikaninta kuinta Jesukwe, ruäre abko btä
üai käme juanintari kwe, ye abko nämane
näin ruäre. Ni merire nämane näin siba
Jesube abko nere: María Magdalabo, María
ne mdenbtä Jesukwe üai käme krä kükü
juanintari mento. 3 Arato Juana nämane
näin siba. Juana ne abko ni iti kädian
nämane Chuza merie. Chuza abko ju ngib-
iabtikä jrei Herodes Antipas kräke. Arato
Susana nämane näin siba. Ye ngwane meri
mda mda nämane näin kwati siba abko
jändrän nämane kwekwe, erere bti nämane
Jesu btä nitre ja töitikaka ben die mike.

Dobo ketabkä, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

4 Ne ngwane bati ni nünanka juta
ketareketare Galilea temen namani nüke
ja ükekrö kwati ja tuakäre Jesube abko ie
Jesukwe kukwe bä mikani krörö: 5 Bati ni
nikani iti nura metekä. Nura metaninkä
kwe angwane, nura ruäre nikani mate
ji ngrabare temen. Nura ye abko ni
jatani, käkwe rätäbare jökräbti. Bärire
mda abko nukwä jatani, käkwe kwetani
jökrä kän. 6 Nura ruäre abko nikani mate
jäkwatabti temen abko nükani mure, akwa
dobo nötare dikaro, aisete ngrötaninkä
jökrä. 7 Nura ruäre abko nikani mate
kökrä tukwätetukwäte ngätäite, ye abko
nükani mure arato, akwa kökrä ye abko
rirabare bäri jötrö nura mu yebti ta, käkwe
kämikani. 8 Akwa nura nikani mate dobo
kuinte, ye abko nükani mure amne rirabare
tuärebe, bti ngwä nikani nebe btä btä amne

datire datire ngwä namani gre ketarike. Ne abko nakaninkä kore, niebare Jesukwe ni kwatiye kore.

Ye btäräbe, Jesukwe ñäkäbare jume ja dibti krörö mda ni kwati yeye:

Nire nire käta ti kukwei nuen, ye abko olo tärä ne ngwane, ti kukwei ne ketate ja olote kwe, kukwe ne rükadre gare kuin munye abkokäre. Abko kore se, niebare Jesukwe.

Ñobtä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

9 Jesukwe kukwe bä mikani kore ne ñan nükani gare nitre ja töitikaka benye, käkwe niebare ie:

Makwe kukwe bä miri, ye abko dre bä miri kore makwe yere, niebare kwetre Jesuye.

10 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Ngöbö rükadre gobrane ño nibti abko tä tiebe, akwa Ngöböta mike gare munye, akwa ni mda mda abko ie Ngöböta mike gare ñakare, aisete tita kukwe bä mike kore, Ngöbö Kukwei tä tikani krörö rabadre bare abkokäre:

Nebtä nikradre bäri kwetre, akwa kukwe
ño ñan jatadre metre ietre amne
ni kukwei nuadre bäri kwetre akwa,
ñan rükadre gare ietre, *Isaías 6.9*

abkokäre tita kukwe bä mike kore ietre, Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe niebare ni nebtä ye kwrere.

Dobo ketabkä tä dre niere abko nere
(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

11 Kukwe nini tikwe ye abko tä kukwe krörö bä mike: Ngöbö Kukwei abko nura kwrere. 12 Amne nura nikani ngitiekä ji ngrabare temen, ye abko ni ruäre tä Ngöbö Kukwei nuen akwa, diablu tä kite, käta Ngöbö Kukwei ye denkä jökrä töite, ni ye käkwe ñan Ngöbö Kukwei mikadre era amne ñan rabadre dianintari abkokäre, mden nini tikwe ye. 13 Amne ni ruäre abko käta Ngöbö Kukwei nuen amne käta nebe nuäre btä kare ngäbti. Ni ye abko nura nikani mate jäkwatabti ye kwrere, ñobtä ñan angwane nura nikani mate jäkwatabti abko ngätri ñan nämane bökän, ye kwrere jire ni ruäre tä Ngöbö Kukwei kaen ngäbti, bti bä jötrö tä tödeke Ngöböbti. Tädre niken ja tare nike tödekabtä Ngöböbti amne käta Ngöbö Kukwei kiteta temen, bti tä nikenta ja jiebti. 14 Amne ni ruäre abko tä Ngöbö Kukwei nuen, akwa tä nakwen bäri jändrän kä nebtä jiebti amne, tä ngwian tarere bäri amne jändrän nuäre nuäre kä nebtä yebtä tä ja kite, ye abko käta ngökö. Ne aisete ni ye abko nura nikani mate kökrä tukwätetukwäte ngätäite amne ngatani, ye tä nakenkä ni yebtä, aisete nura ngatani ngwä namani ñakare, ye kwrere jire ni ye tä sribi nuene ñakare Ngöbökrä. 15 Akwa nura nikani ngitiekä dobo kuinte, ye abko ni töi kuin amne tä biare, käta Ngöbö Kukwei nuen angwane, tä ketete dime jabtä amne tä nünenkä dite btä. Ni ye abko nura ngwäta neme kuin ötata kabre, ye kwrere jire ni yeta jändrän kuin nuene Ngöbökrä. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe ja kukwei bä mikani ñotra kwrere
(Marcos 4.21-25)

16 Jesukwe niebareta:

Ni ñakare jire iti käta ñotra jutra mike abti tä jue miketa kaja täni. Erere arato, ñan tä mike jän täni jae, akwa ñotra jutra mikata angwane, mikata üräbtä käin trä rabadre ngitie jökrä gwita temen, ni jökrä gwi, ie kä rabadre tuen abkokäre. 17 Ye kwrere arato, tita kukwe jire jökrä dirire kaibe tiebe munye mtare, akwa batira jire munkwe mikadi gare ni jökräye. Erere arato, kukwe diribare tiebe tikwe, batira jire rabadi gare metre ja ngwärekri jökrä. 18 Ne aisete olo ketete kuin ti kukweiye munkwe, ñobtä ñan angwane nire nire ie Ngöbö Kukwei nüke gare, ye abko ie Ngöbökwe ja Kukwei biandi bäri mda; akwa nire nire ie Ngöbö Kukwei gare ñakare, ye abko ie Ngöbö Kukwei gare kiakia abko Ngöbökwe diandikä jökrä kän. Abko kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Nire abko Jesu mräkä era metre
(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

19 Ye ngwane, Jesu meye amne etbakantre abko nikani jiebti ja tuakäre ben angwane, ni nämane kwati Jesu bäre temen, aisete niaratre ñan namani nebe Jesu känti. 20 Angwane ni iti käkwe niebare Jesuye:

Ma meye amne ma etbakantre tä ju bäre nokote abko tö nibi blitai mabe, niebare kwe ie.

21 Jesukwe niebare ni jökräye:

Nire nire tä Ngöbö Kukwei nuen, erere tä mike täte, ni ye abko ti meye tikwe amne ti etbakantre tikwe era metre, niebare kwe.

Jesukwe müre amne ñö mikani kwekbe
(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

22 Abti bati Ñö Okwä Kri Galilea känti
Jesu nakwani rute, käkwe niebare nitre ja
töitikaka benye:

Brän ñö okwä kwärä sekri, niebare kwe.

Ye erere nikanintre. 23 Nikanintre ñöbti
angwane, Jesu nikani kibien. Batibe müre
jatani mate ribi krübäte ñö okwä ye känti,
ye abko namani ñö kite jökrä rute, aisete ru
jatani niken ñöte nguse se kwrere. 24 Yebtä
abko nitre ja töitikaka ben nikani gaenkrö,
käkwe niebare ie:

¡Dirikä, ni kite niken ñöte nguse! niebare
kwetre Jesuye.

Angwane Jesu nükaninta krö, käkwe
ñäkäbare müreye amne ñöye. Ye btäräbe,
müre amne ñö namani kwekbe jökrä. 25 Bti
Jesukwe niebare nitre ja töitikaka benye:

¿Munta tödeke kwatibe Ngöböbti ya ño
yere? niebare kwe ietre.

Akwa niaratre abko namani nekwetekä
krübäte amne töi ñan namani krütare, kä
namani niere jae kwärikwäri:

¿Ni ne abko ni ño amarebti tä ñäke mür-
eye amne ñöye amne, tä niara kukwei mike
täte se? namani niere jae kwärikwäri.

Ni Gadarabo btä Jesukwe üai käme juanin-
tari mento
(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

26 Nebti niaratre nikani janknu rute ñöbti
nebe käkä Gadarete Ñö Okwä Kri Galilea
kwäräkri. 27 Jesu nämane rute, nikani jate
angwane, juta yete ni nämane iti abko btä
üai käme nämane abko jatani Jesu ngäbti.
Raire abko ni ye nämane dän kite ñakare
jabtä amne nämane nüne ñakare gwi, akwa
nämane nüne rökabti. 28 Jesu jatabare ie
angwane, nikani ngitiekä ngukudokwäbti
temen Jesu ngwärekri, käkwe ngratebare
kri krörö:

Jesu, Ngöbö Kri Kä Käinbti Odei, ¿ye
ñobtä ma kite ti nike nete ye? Makwe ñan
ti mika ja tare nike abko ti tö nibi ribei mae,
namani niere Jesuye.

29 Üai käme rikadre mento btä abko Je-
sukwe niebarera ie, aisete namani ñäke
krikri kore. Batire batire üai käme nä-
mane niken ni yebtä angwane, ñan gi-
tiadre künken, abkokäre kise amne ngo-
tokwä mäkäte nämane jökrä ie kadenanbti,
akwa nämane kadena ötöte jökrä angwane,
üai käme nämane niken ngwena kä kaibete.
30 Ni ye abko ie Jesukwe niebare:

¿Ma kä ño? niebare kwe ie.

Angwane üai kämentre käkwe niebare
mda ie:

Ti kä Kabre, niebare kwetre.

(Ja kä Kabre, niebare kwe, ñobtä ñan
angwane üai käme nämane kabre btä
aisete.)

31 Ye mden käkwe ñan ja juamna kä ja tare
nikakrä te Kä Timonbti Jesuye. 32 Ye känti
abko mtü nämane kabre krübäte mröre bä
känime ngudrebtäta, aisete üai kämenkwe
ja juamna mtü yebtä Jesuye, erere Jesukwe
juani mtübtä. 33 Üai käme nämane nibtä,
ye abko nikani mento btä, bti nikani mda
mtü kabre yebtä. Ye btäräbe mtü kabre
ye nikani betekä jökrä ja jiebti kä btä mo-
tokwäre, nikani ngitiekä jökrä ñöte, känti
müre neketani jökrä.

34 Nitre mtü ngibiaka abko okwäbti kukwe
nakaninkä kore. Yebtä abko niaratre nikani
betekä ngitie, kä nikani kukwe ye niere
jökrä juta ngrabare temen amne juta bäre
mento arato. 35 Abtä kukwe nakaninkä ño
abko ni kwati nükani tuen, känti nikan-
intre nebe Jesu känti angwane, ni btä üai
käme nämane abko nikani mento, ni ye
abko käkwe dän kitani jabtä amne kä na-
mani ruenta kuin bti nämane täkänintbe
Jesu ken, btä namanintre angwane, kä jürä
namani kri btätre. 36 Angwane ni btä üai
käme nämane ye abko namaninta kuinta ño
abko nitre tuakatuaka namani niere jökrä
ni mda mdaye. 37 Yebtä abko, Jesu di kri
krübäte gani kwetre, aisete kä jürä namani
kri nitre Gadarabobtä, aisete jötrö ngwarbe
Jesu rikadre kä mdabti abko namanintre
ribere ie. Ye erere Jesu nakwaninta rute
nitre ja töitikaka benbe, bti nikaninta.

38 Akwa Jesu ngämi nikenta, känenkri ni
btä üai käme nikani mento ye abko Jesu
rikadre ngwena jabe abko namani ribere
Jesuye, akwa niara rabadre jirekäbe yete,
Jesukwe niebare ie. Angwane Jesukwe
niebare krörö mda ie:

39 Nänta jirekäbe ja gwiriete amne
Ngöbökwe dre nuni makrä, ye erere makwe
nie jökrä ni mda mdaye. Abko kore se,
niebare Jesukwe ie.

Ye erere bkänä, Jesukwe dre nuenbare
niara kräke, erere nikani niere jökrä juta
ngrabare temen.

Jesukwe Jairo ngänkän mikaninta nire amne meri bren abko mikaninta kuinta kwe
(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

40 Yebti Jesu nikani nebeta Ñö Okwä Kri
Galilea kwäräkri mda angwane, ni nämane
kwati ngibiare ngäbti, aisete kä namani
nuäre btätre Jesu kare ngäbtita. 41 Ye
btäräbe ni kädian nämane Jairo nükani
Jesu känti. Jairo abko nämane sinagoga
dänkiene juta yete abko jatani, nikaninbe
ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngoto-
btä ja mikakäre bobre btä, kä namani Jesu
ngwen kisere nebe ja gwiriete. 42 Ngänkän
itibe kwe abko ie kä kwä jätäbti kubu abko
jatani krüte kän, aisete namani Jesu ngwen
ja känti. Ye erere Jesu nikani angwane, ni
nikani kwati krübäte ben, kä namani kete
dime ja ngätäite, namani ruen ie.

43 Angwane nitre nikani kwati Jesube, ye
ngätäite meri nämane näin iti siba abko
kä kwä jätäbti kubura nämane bren dbä ti-
biere abko kisete nämane ja tare nike amne,
ngwian nämane kwe, erere ganinte jökrä
kwe kräkäbtä jakrä akwa, ñakare namani
nökröta nitre kräkä biankaye. 44 Te meri ye
abko nikani, käkwe krötabare ja ken Jesu
trökri, käkwe dän Jesubtä nuaninbtä tiebe
köräbtä. Ye btäräbe namaninta kuinta bat-
ibe se kwrere. 45 Angwane Jesukwe niebare:

¿Nirekwe dänkä nuribtä tibtä ye?
niebare kwe.

Akwa ni jökrä namani ja rükente. Abtä
Pedrokwe niebare Jesuye:

Dirikä, ni kwati nibi ma kete dime ja
ngätäite, kä nibi ma kitekä nekwäre, sek-
wäre. ¿Ye ñobtä abko nirekwe ma nuribtä
ma nibi niere yere? niebare Pedrokwe ie.

46 Akwa Jesukwe niebareta mda:

Ni iti käkwe ti nuribtä tikwe gari, ñobtä
ñan angwane Ngöbö di tä tibtä abko niki
ruäre mento tibtä, nibi ruen tie, niebare
kwe.

47 Angwane meri ye käkwe ja rükan-
drete ño mda ñan namani nüke gare ie,
akwa kä jürä namani btä. Abtä namani
grükekä jökrä ngrabare, nikani, namani
ngukudokwäbti temen Jesu ngotobtä ja
mikakäre bobre btä angwane, ñobtä Jesu
nuaninbtä kwe amne namaninta kuinta ño
abko niebare jökrä kwe ni jökrä ngwärekri
Jesuye. 48 Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Ti mräkä, makwe tödiri kwatibe tibti,
köböire ma nibirate kuinta, aisete nänta
jäme, niebare kwe meri yeye.

49 Jesu nämane blite kore angwane, sina-
goga dänkien ye jiebti ni mdara jire nükani
kukwe ngwena, käkwe niebare ie:

Ma ngänkän kürera makän. Makwe ñan
dirikä nika mda, niebare kwe ie.

50 Blitabare kore kwe, ye jarabare Jesuye
angwane, Jesukwe niebare:

Ma ñan rekwetaka ngäbäkre jiebti jakän,
akwa makwe tödeka kwatibe janknu tibti
angwane, ma ngänkän rabadita kuinta,
niebare kwe ie.

51 Yebti nikanintre nebe gwi angwane,
Jesukwe Pedro, Santiago, Juan amne meri
bati ye rün amne meye aibe tuanimetre
niken nebe gwi jabe. 52 Angwane ni jökrä
nämane meri bati krütani ye uliere amne
müaire krikri be gwi, btä Jesu namani.
Akwa niarakwe niebare ietre:

Ngäbäkre merire ye kürera munta
nütüre, akwa tä kibien, aisete munkwe ñan
müai mda, niebare kwe ietre.

53 Akwa meri ye krütani bkänä namani
gare ietre, aisete namanintre Jesu kötaire
jökrä. 54 Akwa Jesu nikani, käkwe meri
ngwäkä ye kani küdebti, bti ñäkäbare krörö
kwe ie:

Ti ngänkän, ¡Näin krö! niebare Jesukwe
ie.

55 Ye btäräbe üai nükanintabe btä, aisete
nükanintabe nire angwane, nükaninbe
täkänintbeta krö, bti Jesukwe bukamna
mräkäye. 56 Meri bati mikaninta nire kore
Jesukwe, yebtä abko rün amne meye ñan
töi namani krütare mda. Akwa kukwe
nakaninkä ño, ye abko ñan kädriedre jire
kwetre ni mda mdabe, Jesukwe niebare
ietre.

9

Jesukwe nitre ja töitikaka ben juani Ngöbö kukwei dirire
(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

1 Yebti Jesukwe nitre ja töitikaka ben ni
jätäbti nibu ükaninkrö, bti Ngöbö die biani
kwe ietre üai käme bätäkä ngwarbe juan-
tarikrä mento amne ni bren bren mikakräta
kuinta arato. 2 Bti Ngöböta gobrane ni
ngätäite kädriedre kwetre amne ni bren
bren mikadreta kuinta kwetre, abkokäre
Jesukwe juani, 3 käkwe niebare krörö ietre:

Mun ñan rika tribe ngwena jire chi mda
jabtä ji ngrabarekäre abko krörö: Mun ñan
rika mökän amne kra ngwena jae. Erere
arato, mun ñan rika mrö, ngwian amne
dän mda ngwena jae, ñobtä ñan angwane
munkwe tödekadre Ngöböbti, ie ti tö aisete.
4 Ju mdente mun raba nünentbe, ye aibe
känti mun raba. Mun ñan rika ju kwatirek-
watire te, akwa mun raba ju kwatibe te,
abti mun rikata. 5 Akwa juta känti mun
ñan ka tö raba ngäbti ni mdakwe, ye känti
munkwe kä mikaka, akwa munkwe dobro
mnü ngrükate ja ngotobtä, nitre ye ara jire
ngite Ngöböye ja töi jenbti bä mikakrä ietre,
niebare Jesukwe ietre.
6 Ye erere nitre ja töitikaka Jesube nikani
juta kwatirekwatire kä ngrabare temen
kukwe kuin Jesubtä ye kädriere amne,
nikani ni bren bren miketa kuinta arato.

Jesu abko nire jrei Herodes tö namani gai
(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-19)

7 Kukwe namani nakenkä kore Jesu
köböire, ye gani Herodekwe angwane, nire
köböire nämane nakenkä ñan namani nüke
gare ie, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe
Juan Bautista mikaninta nire abko ni ruäre
namani niere Jesubtä. 8 Akwa Ngöbö
kukwei niekä kira kädian nämane Elías
abko nükaninta ni ruäre namani niere.
Mdakäre abko, Ngöbö kukwei niekä kira
mda abko nükaninta nire, ni mda namani
niere Jesubtä. 9 Abtä Herodekwe niebare:
¿Tikwe Juan dokwä tikakamna, aisete
ni ye ñakare Juan amarebti nire abko btä
blitata krübäte dikaro kore ne? niebare
Herodekwe.
Yebtä abko Herodes tö namani ja tuai
Jesube.

Jesukwe ni mili krärike bukani
(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

10 Abti nitre juani ja kukwei ngwianka
Jesukwe ye nükaninta jökrä Jesu känti
angwane, dre dre nuenbare kwetre, ye
erere niebare jökrä kwetre Jesuye. Abti
Jesukwe käräbare jenena angwane, nikani
ngwena kä kaibete juta Betsaidate. 11 Akwa
Jesu nikani ye abko ni kwati käkwe gani
angwane, nikani niaratre jiebti amne, Je-
sukwe kani ngäbti kuin, bti Ngöböta gob-
rane ni ngätäite, yebtä Jesukwe blitabare
bentre amne ni bren bren abko mikan-
inta kuinta kwe. 12 Yebti kä jatanina dere
angwane, nitre ja töitikaka Jesube ni jätäbti
nibu nikani, käkwe niebare ie:
Nita kä kaibete nete, jändrän ñakare
kwetadre, aisete nitre se juenta jökrä
jadüke amne mrö känene jae juta kän-
tikänti sete kä ngrabare temen, niebare
kwetre Jesuye.
13 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:
Niaratre buka munkwe, niebare kwe
ietre.
Abtä niebare kwetre ie:
¿Banta kunrikebe amne gwata krobube
nikwe, se abko biandre ño ietre? ¿Ni kwati
se kräke, ni rikadre mrö kökö ya? niebare
kwetre mda Jesuye.
14 Ye ngwane abko, ni brare aibe nämane
mili krärike jire, akwa Jesukwe niebare mda
nitre ja töitikaka benye:
Nitre ye mika täkänintbe gre ketebu bti
ni jätä jätä ja täritäri, niebare kwe ietre.
15 Ye erere Jesu kukwei mikani täte kwe-
tre, käkwe nitre mikani täkänintbe jökrä
temen temen. 16 Bti Jesukwe ban kun-
rike amne gwa krobu diani kisete, käkwe
nikrabare kä käinbti, kuin niebare kwe
btä Ngöböye, bti ñäkänintbe kiakia kwe,
bti biani kwe nitre ja töitikaka ben yeye
dräidre ni kwati yebti. 17 Angwane ni jökrä
käkwe mröbare, namani trinetrine, bti ban
amne gwa oto namaninte abko ükaninkrö
kutia kwä jätäbti kubu jire.

Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe, niebare Pedrokwe
(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

18 Yebti bati Jesu nämane blite kaibe
Ngöböbe angwane, nitre ja töitikaka ben
nämane yete ben abko ie niebare krörö
kwe:
¿Ti ne abko nire nieta ni mda mdakwe
tibtä? niebare kwe.
19 Angwane nitre ja töitikaka ben käkwe
niebare ie:
Ma abko Juan Bautista nükaninta nire ni-
eta ni ruärekwe amne ni mda abko käta ma
Elías nükaninta niere mabtä. Akwa ni mda
abko tä niere Ngöbö kukwei niekä kirakira
mda mda abko nükaninta nire nieta kwe
mabtä, niebare kwetre ie.
20 Jesukwe niebare mda ietre:
¿Amne mun abko käta ti nire niere tibtä?
niebare kwe ietre.
Angwane Pedro abko käkwe niebare Je-
suye:

Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara,
niebare kwe ie.

Jesu müre ketadi, niebare käne kwe
(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30–9.1)

21 Pedrokwe niebare kore, abtä Jesukwe
niebare mda ietre:

Akwa kukwe ye abko ñan niedre jire kwe-
tre ni mda mdaye, niebare kwe ietre.

22 Bti Jesukwe niebare krörö ietre:

Nitre unbre ji dokwäte, nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien amne
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre,
käkwe ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne mikadi ja
tare nike kri amne trö kwitadi kwetre tie,
käkwe ti müre ketadi, akwa köbömäkäre
angwane, ti rükadita nire, niebare kwe ni-
tre ja töitikaka benye.

23 Yebti Jesukwe niebare ni jökrä nämane
yete yeye:

Nire nire tö ja töi mikai kwatibe
nänkrä tibe, ni ye abko tö dreye jakrä
abko raba käikwitekä jabti amne, köbö
kwatirekwatire ja kwata raba ruentari
tare ñakare ie nünakäre tikrä abko jata
ti jiebti, 24 ñobtä ñan angwane nire nire
tö ja kwata ngibiai jen jakrä abko krütadi
kärekäre, erere rabadi kärekäre Ngöbö
okwä bäre mento. Akwa nire nire krütadi ti
dokwäre abko rabadi dianintari nünakäre
kärekäre Ngöböbe. 25 Ye abko, ni rabadre
jändrän jökrä bkäne kabre kä nebtä, akwa
ni krütadre angwane nikwe ñan nünandre
mda Ngöböbe, ne ütiäre abko dre rükadre
nie. 26 Ne aisete, nire nire käta ti rükente
amne kukwe dirita tikwe ne rükente
angwane, ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatadita
angwane, tikwe ni ye rükandite arato. Ti
jatadita angwane, ti jatadita ja di kri bä
nuärebti amne Ngöbö di kri bä nuärebti,
erere arato angele deme Ngöbökwe bä
nuärebti. 27 Akwa mun tä nete ne ruäre
ngämi krüte, känenkri Ngöböta gobrane ño
nibtä, ye abko munkwe tuadi ja okwä jenbti
abko ti tö nibi niei metre munye, niebare
Jesukwe ni jökrä nämane yete yeye.

Jesu bä nikwitani
(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

28 Jesukwe kukwe niebare kore, yebti
kwäirare Jesu nikani ngitiobti blitakäre
Ngöböbe angwane, Pedro, Santiago amne
Juan nikani siba ben. 29 Jesu nämane blite
Ngöböbe, te batibe ngwäre bä nikwitani
jene amne dän btä abko trä namani ngwen
bürere mera trä bä kwrere. 30 Ye btäräbe ni
nibu namani gökökä yete blite Jesube. Ni
nibu ye abko Moisés amne Elías. 31 Niaratre
nämane ye bäre temen kä trä namani kuin
bä nuäre amne Jesu tädi Jerusalén, känti
näinta kä käinbti abko btä nämane blite kä
ye känti. 32 Ye ngwane abko Pedro, Santi-
ago amne Juan okwä namani doboko köbö
kisete angwane, batibe nükaninta ngwäte
angwane, Jesu bä dite amne nuäre tuani
kwetre. Erere arato, Moisés amne Elías
tuani kwetre. 33 Ni nükani nibu Jesu känti,
ye jatanina nikenta angwane, Pedrokwe
niebare Jesuye:

Ti Dänkien, nita nete abko käi nibi nuäre
tibtä, aisete ma tö ne ngwane, nunkwe
ju mikadi kiakia komä munkrä: kwati
makrä, kwati Moisékrä amne kwati Elíakrä,
niebare kwe.

Pedro abko käkwe ñäkäbare kore akwa,
drebtä nämane blite abko ñan nämane gare
ie.

34 Pedro nämane blite kore, ye btäräbe
müta jatani jüben niaratrebti angwane,
kä jürä namani krübäte niaratre nimäbtä.
35 Angwane müta yete ni kukwei jarabare
krörö ietre:

Ni ne abko ti Odei tikwe. Ne mden
tikwe dianinkä jakrä, aisete niara kukwei
nua munkwe abko ni kukwei namani kore
mütate.

36 Ni kukwei jarabare kore angwane, ni
nibu ye nikaninta angwane, Jesu aibe na-
maninta kaibe. Kukwe nakaninkä kore, ye
abko nitre ja töitikaka Jesube käkwe tuani,
akwa ükani kaibe kwetre jakrä, aisete kä
ye ngwane niebare ñakare kwetre ni mda
mdaye.

Jesukwe üai käme juanintari ngäbäkrebtä
(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

37 Jesu nämane ngitiobti nitre ja töitikaka
nimäbe, bti jändrinane jataninta motok-
wäre angwane, ni nükani kwati ngäbti.
38 Ni kwati ye ngätäite ni nämane iti käkwe
ngratebare jume, käkwe niebare Jesuye:

Dirikä, ti ngobo ngörä itibe tikwe noko
jakwe tuen känti tikrä abko tita ribere
kisere mae, 39 ñobtä ñan angwane üai käme
ie niarata neketete, käta mike ngrente kri
amne, btäräbe tä kä ötöte bti amne tä
kitekä nekwäre, sekwäre amne däbe tä
neme betekä kadate. Erere arato, ñan tä
nebe gibiekä, ye abko tä mike ja tare nike

tikän. [40] Abtä nitre ja töitikaka mabe käkwe
üai käme juandretari mento btä abko tikwe
ribeba kisere ietre, akwa üai käme ñan
rikaba mento ietre, niebare kwe Jesuye.
[41] Abtä Jesukwe niebare ietre:
¡Aingwaree, ti moto iko munbtä! Mun
ye ño abko moto kämekäme dikaro abti
munta tödeke ñakare dikaro Ngöböbti ye.
¿Ti rabadi kä nuäi mda munbe amarebti ye?
niebare Jesukwe.
Ye btäräbe Jesukwe niebare mda:
Ngäbäkre ye ngwen tie, niebare kwe.
[42] Ye erere, ngäbäkre jänikani nebe ja ken
Jesube angwane, üai kämenkwe kitaninta
temen amne kä ötaninteta bti kwe, akwa
Jesukwe ngratebare üai kämenbti, btäräbe
ngäbäkre ye namaninta kuinta angwane,
Jesukwe bianinta rünye. [43] Ngöbö di kri
köböire ngäbäkre namaninta kuinta, yebtä
abko ni jökrä ñan töi namani krütare.

Jesu krütadi niebare bobukäre kwe
(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ni jökrä ñan töi namani krütare kore
angwane, Jesukwe niebare nitre ja töitikaka
benye:
[44] Olo ketete kuin ti kukweiye munkwe
amne munkwe ñan käikwitaka jabti. Jötrö
ti, Ni Kä Nebtä Ngobo biandi müre ketadre
ni mda mdaye, niebare Jesukwe ietre.
[45] Akwa dre niebare kore kwe, ye abko ñan
nükani gare nitre ja töitikaka benye, ñobtä
ñan angwane kukwe niebare Jesukwe,
yebtä abko Ngöbö ngämi töi tikekä, aisete
ñan nükani gare ietre. Mdakäre abko,
namaninta ja gaire kukwe ye ngwiantarita
Jesuye, aisete namaninta kwekbe jökrä.

Nire bäri ütiäte niebare Jesukwe
(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

[46] Ye ngwane abko, nitre ja töitikaka Je-
sube mden bäri ütiäte, abkobtä nikani ja
kwete kwärikwäri mda. [47] Angwane nä-
mane töbike ño, ye gani btä Jesukwe. Abtä
Jesukwe ngäbäkre chi käräbare, mikani
täkänintbe ja ken kwe, [48] bti niebare krörö
kwe ietre:
Nireta ütiäte ñakare ni mda mda okwäte
ngäbäkre chi ne kwrere, ye nireta kaen
ngäbti ti käbti, ye abko ti ara jire kata
ngäbti kwe amne, nireta ti kaen ngäbti ja
dänkiene, ye abko Ngöbö ti juanka abko
kata ngäbti kwe arato. Ne aisete mun
jökrä ngätäite, nire nire tuen ütiäte ñakare
munye, ni ye abko bäri ütiäte Ngöbö ng-
wärekri. Abko kore se, niebare Jesukwe.

Nireta rüre ñakare Jesu rüere abko tä
nekete Jesukri
(Marcos 9.38-40)

[49] Angwane Juan abko käkwe niebare:
Dirikä, nunkwe ni tuaba iti üai käme
juentari ma käbti, akwa niara tä nekete
ñakare nibe, aisete ñan üai käme juan-
dretari mda kwe ma käbti, nunkwe nieba ie,
niebare kwe Jesuye.
[50] Abtä Jesukwe niebare mda:
Nireta sribire ñakare mun rüere, ye abko
tä nekete munkri, aisete munkwe ñan sribi
ye kwrere dokwä täkä mda kän, niebare
Jesukwe ietre.

Jesukwe ni juani gre ketamä bti ni jätä
Ngöbö Kukwei kädriere

[51] Abti Jesu rikadreta kä käinbti abko
köböi jatani nüke ja ken, aisete niarakwe
ja töi mikani kwatibe nikenta Jerusalén.
[52] Angwane Jesukwe ni juani ruäre ja käne
kä känene juta Samariate nünantbekrä
jae. Akwa [53] Jesu nämane näin Jerusalén
kukwäre, ye gani nitre Samariabokwe
angwane, Jesu kani ngäbti ñakare kwetre,
ñobtä ñan angwane nitre israelita amne
nitre Samariabo nämane rüre jabe kwärik-
wäri aisete. [54] Nitre Samariabo käkwe ñan
Jesu kani ngäbti, ye gani Santiagokwe amne
Juankwe angwane, niebare kwetre Jesuye:
Dänkien, niaratre ñan tö ma kain ngäbti,
ye dokwäre Ngöbökwe ñukwä kä käinbti
juandre käkwe nitre se gadrekä jökrä abko
nunkwe kärädre Ngöböye, ¿ie ma tö nibi
ya? niebare kwetre ie.
[55] Abtä Jesu nikwitaninte, käkwe
mätäräbare btätre. [56] Yebti nikanintre juta
mdate.

Ni rikadre Jesu jiebti abko tare
(Mateo 8.19-22)

[57] Niaratre nämane dikekä ji ngrabare
angwane, ni iti käkwe niebare Jesuye:
Ti Dänkien, ma näin mdente erere, ye
känti ti rikai siba mabe, niebare kwe.
[58] Abtä Jesukwe niebare mda ie:
Nukro känsenta, kwe kä mkä tärä nü-
nankrä amne, nukwä nikenkä käinta abko
juda tärä kwe nünankrä arato, akwa ti Ni
Kä Nebtä Ngobo ne abko kwe kä ñakare jire
chi jadükakrä. Ne aisete ma tö jatai tibe

ne ngwane, ma rabadre juto biare nüne ti
kwrere arato, niebare kwe.
59 Bti Jesukwe niebare ni mdaye:
Brän tibe, niebare kwe ie.
Akwa ni ye abko käkwe niebare Jesuye:
Ti Dänkien, ti tuemetre nikenta ken ja
gwiriete, abti ti rün krütadi, tikwe doboi
mikadi, ye täbti ti näin mabe, niebare kwe
ie.
60 Abtä Jesukwe niebare ie:
Nitre ie Ngöbö gare ñakare abko tä ni
ngwäkäre kwrere Ngöbö ngwärekri, ye tu-
ametre ni ngwäkäre doboi mike. Ma abko
Ngöböta gobrane ño nibtä, ye abko ma rika
kädriere ni mda mdabe, niebare Jesukwe ie.
61 Abti ni mdara jire käkwe niebare Je-
suye:
Ti Dänkien, ti tö rikai mabe akwa, ti
ngämi niken känenkri ti tö rikai ja tuaita
niere ti mräkäye, niebare kwe.
62 Abtä Jesukwe niebare ni neye:
Ni sribikä tä niken dobro tikekä
aradorebti akwa tä nikrenta ja jiebti, ye
ñan tä sribire kuin metre, aisete sribi
rabai ngwarbe, aisete nire nire töita niken
jändrän mda mda jiebti, ni ye kwrere
abko ñakare kuin sribikä kä gobrankrä
Ngöbökwebtä. Abko kore se, niebare
Jesukwe ie.

10

Jesukwe ni juani gre ketamä bti ni jätä Ngöbö Kukwei kädriere

1 Yebti ni Dänkienkwe ni mdara jire di-
aninkä gre ketamä bti ni jätä. Jesu rikadre
juta mdente mdente, ye känti Jesukwe ni ye
juani nibu nibu ja känenkri. 2 Akwa käne
abko ni kwati nämane juto biare kukwe
kuin mike era, abkobtä kukwe bä mikani
krörö, käkwe niebare ietre:
Nura nena biare kabre ötadre, ye kwrere
ni kwati tä juto biare ngwiandre Ngöböye,
akwa sribikä ñakare bökän, aisete sribi
Bkänkä Ngöbö käkwe sribikä mda mda
juandre jötrö sribire abko munkwe ribe ie.
3 Akwa mun nän. Obeja ngäbälita niken
lobo ngätäite, ye kwrere tita mun juen ni
krübäte krübäte ngätäite. 4 Mdakäre abko,
mun rika angwane, mun ñan rika ngwian
ngwena jabtä. Mun ñan rika kra ngwena jae
amne mun ñan rika sabato mda ngwena jae.
Erere arato, munkwe ñan kä gate ngwarbe
köbö ngwentari ji ngrabare ni mda mdaye
nünankakäre raire ji ngrabare.
5 Akwa ju mdente mun rika nebe, känti
munkwe köbö ngwiantari käne, käkwe nie
krörö: Kä jäme Ngöbökwe raba munbtä, nie
munkwe. 6 Angwane ni nünanka gwi yete
tädi biare kä jäme Ngöbökwe ye kaen ngäbti
ne ngwane, kadi ngäbti kwe; ñakare ne
ngwane, ñan kadre ngäbti kwe. 7 Ju mdente
mun raba, ye känti mun raba nünentbe.
Munkwe ñan ja kwita ju mda mdate.
Mdakäre abko, mrö mden mden kwe-
tata kwetre, erere te mun buka angwane,
munkwe kweta, ñobtä ñan angwane ni
sribikä abko ie sribi ütiä biandre abko erere
munkwe mrödi sribi munkwe ütiäre. 8 Erere
arato, juta mdente mun raba, ye känti
mrö mden mden te mun buka, ye munkwe
kweta jäme jökrä. 9 Angwane ni bren bren
tärä juta yete ne ngwane, munkwe mikata
kuinta amne, Ngöbö kebera nüke gobrane
ngätäite abko munkwe nie ietre.
10 Akwa juta mden känti mun raba
angwane, nitre yete käkwe ñan mun ka
ngäbti, yebtä abko mun rikata jibti ñäkäre
kwärä krörö: 11 Dobro mnü juta munkwete
nete neketaninkä nun ngotobtä abko nunta
ngrükete mun ngwärekri jökrä nete. Ne
abko mun ñan tö Ngöbö kukwei kain
ngäbti, aisete mun ara jire ngite Ngöböye
ja töi jenbti bä mikakrä, ye raba gare
munye. Akwa Ngöbö kebera nüke gobrane
mun ngätäite, ye raba gare munye, aisete
munkwe nie kore ietre. 12 Akwa köbö mrä
näire, nitre Sodomabo käkwe ja tare nikadi,
yebti ta nitre nünanka juta yete käkwe ja
ngie nuadi abko ti tö niei munye, niebare
Jesukwe nitre juani kwe yeye.

Jesukwe ñäkäbare nitre israelita rüere (Mateo 11.20-24)

13 Bti Jesukwe niebare mda:
¡Aingwaree mun nünanka juta Corazínte
amne juta Betsaidate! Mun bobre jakän,
ñobtä ñan angwane sribi kri ñan tuabare
nuenbare tikwe mun ngätäite, ne kwrere
nuendre juta Tiro amne Sidón känti, akräke
nitre yete käkwe ja töi kwitadreta Ngöbö
kukwäre amne, dän ngutu jüräre kitadre
kwetre jabtä amne rabadre täkänintbe
ngübrünte ja moto ulire kukwe kämekäme
nuenbtä bä mikakrä.

[14] Ye mden kisete, Ngöbökwe kukwe
ükadite ni jökrä kräke kä mrä angwane,
Ngöbökwe mun nünanka juta Corazínte
amne juta Betsaidate mikadi ja tare nike
bäri kri nitre nünanka juta Tirote amne
Sidónte ye kräke. [15] Amne mun nünanka
juta Capernaúmte, ma känti nete tikwe
sribi kri ñan tuabare nuenbare kabre,
¿yebtä Ngöbökwe mun mikadi bäri ütiäte,
munta nütüre ya? Ñakare, ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe mun ye kitadikä kä ja
tare nikakrä känti.

[16] Yebti Jesukwe niebareta mda nitre
juani kwe yeye:

Nirekwe mun kukwei mikadre era ye
käkwe ti ne ara jire kukwei kadi ngäbti;
akwa nirekwe ñan mun kukwei mikadre
era, ye abko ti ne ara jire ñan kukwei kadi
ngäbti kwe amne nire ñan tö rabadre ti kuk-
wei kain ngäbti, ye abko Ngöbö ti juanka
ñan kadi ngäbti kwe. Abko kore se, niebare
Jesukwe.

Ni juani gre ketamä bti ni jätä nükaninta Jesu känti

[17] Abti nitre gre ketamä bti ni jätä juani
Jesukwe ye jatani nüketa mda angwane,
kä namani nuäre krübäte btätre, käkwe
niebare Jesuye:

Dänkien, nunkwe üai käme juantariba
mento nibtä angwane, ma käbti üai käme
nibi nun kukwei mike täte jökrä kore,
niebare kwetre ie.

[18] Angwane Jesukwe niebare ietre:

Munta kukwe era erere niere, ñobtä
ñan angwane merata trä ngitiekä jötrö, ye
kwrere Satana kä käinbti jataninbe timon
sribi munkwe köböire, rababa tuen tie.
[19] Ye abko, üai käme krübäte tbi kwrere
amne dribe kwrere, kräke tikwe ja di biani
munye ganainkäre amne, mun rüe Satana
käkwe ñan mun mikadre bren, abkokäre
tikwe ja di biani munye ganainkäre. [20] Akwa
üai käme käta mun kukwei mike täte,
ye munkwe ñan käi ngwian nuäre bäri
jabtä, akwa munkwe nünandre kärekäre
Ngöböbe, aisete mun käi nena tikani
täräbtä kä käinbti, ye abko bäri käi ngwian
nuäre jabtä munkwe, niebare Jesukwe
ietre.

Jesu aibe ie Rün gare metre
(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

[21] Yebti, Ngöbö Üai Deme namani täte
Jesubtä, köböire kä namani nuäre kri btä,
käkwe niebare:

Ti Rün, ma abko kä käin amne kä temen
Dänkien. Tita ma käikitekä, ñobtä ñan
angwane nitre bikaka töbtä krikri abko ok-
wäte makwe kukwe metre makwe ye rükan-
inte, akwa ni bobre bobre töi ñakare ñakare
ruen ie abko ietre makwe mikani gare,
ma tö namani ño, erere makwe nuenbare.
Yebtä tita ma käikitekä, niebare Jesukwe
Rün Ngöböye.

[22] Yebti nitre näma Jesu kukwe nuen, ye ie
Jesukwe niebare mda:

Ti Rün käkwe jändrän jökrä mikani gare
tie amne ti abko nire ngobo era metre gare
ñakare ni mda mdaye, akwa ti Rün aibe ie ti
gare. Erere arato, ti Rün abko gare ñakare
ni mda mdaye, akwa ti niara Odei ne aibe
ie niara gare amne ti tö rabare mikai gare
nire nireye, ye erere ie rabadi gare, niebare
Jesukwe.

[23] Yebti Jesu nikwitaninte, käkwe niebare
kaibe nitre ja töitikaka benye:

Tita sribi kuin nuene bätäkä ngwarbe,
ye abko munta tuen ja okwä jenbti, ye
munkwe käi ngwian nuäre kri jabtä, [24] ñobtä
ñan angwane sribi kri ñan tuabare tuata
munkwe, ye abko nitre Ngöbö kukwei niekä
kirakira amne jrei kwati kirakira tö namani
tuai, akwa tuani ñakare kwetre. Erere
arato, ti kukwei nuata munkwe, ye niaratre
tö namani kukwei nuai, akwa erere kukwei
nuani ñakare kwetre. Abko kore se, niebare
Jesukwe ietre.

Ni Samariabo moto kuin

[25] Yebti bati, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikä nämane iti, namani nü-
naninkä krö, käkwe kukwe ngwianintari ja
gakäre Jesube, käkwe niebare ie:

Dirikä, ¿tikwe dre nuendre köböire ti
rabadre nüne kärekäre Ngöböbe? niebare
kwe Jesuye.

[26] Abtä Jesukwe niebare mda ie:

¿Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye btä
mata ñäke, ye käta dre niere arato? niebare
kwe ie.

[27] Angwane dirikä ye käkwe niebare:

Ngöbö Kukweita niere krörö: Makwe ma
Dänkien Ngöbö tare ja üai ngöi jökrä, ja di
ngöi jökrä amne ja töi ngöi jökrä. Erere
arato, mata ja tarere au, ye kwrere makwe

ni mda mda tare arato, nieta Ngöbö Kukweibtä, niebare kwe Jesuye.

28 Jesukwe niebare mda ie:

Kukwe era erere nini makwe. Ye kwrere makwe nuendre ne ngwane, ma rabadi nüne kärekäre Ngöböbe, niebare kwe ie.

29 Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikä käkwe kukwe ngwianintari, yebti tö namani bikai deme, käkwe niebare Jesuye:

¿Ti mräkä mden abko tikwe taredre metre ruen? niebare kwe mda Jesuye.

30 Abtä ni menteni amne ni rüe abko ni mräkä metre, ye Jesukwe bä mikani, käkwe niebare krörö ie:

Bati ni nämane iti Jerusalén, nikani motokwäre juta Jericó kukwäre angwane, batibe nitre gokä jatani, käkwe jändrän goibare jökrä kän amne, dän btä dianinkä jökrä kän kwetre, bti metani kwetre, namani bä ngwäkäre angwane, mikaninte jite kwetre se kwrere, bti ngitiani. 31 Ye ngwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre jatani iti ji ye arabebti angwane, ni bä ngwäkäre nämane jite. Yebtä okwä mata namani akwa, nikani mobe menteninta temen bäre se kwrere, bti nikani janknu ta. 32 Yebti ni levita sribikä ju blitakrä Ngöböbe jatani iti mda, nükani ja ken ni bä ngwäkäre yebe angwane, mikani ñäräre jirekäbe kwe, akwa nikani janknu ta arato.

33 Akwa yebti ni jenena Samariabo jatani iti mda ji ye arabebti abko okwä mata namani ni bä ngwäkäre btä angwane, namani ruen bobre ie, 34 käkwe krötabare ken, bti olibo köi amne uba döi mikani träinbti kwe kräkäi mikakäre amne träin mrianinte kwe, bti mikani buro jakwebti kwe, bti nikani ngwena nebe ju ni basakakrä känti. Ye känti ngibiabare kwe ye näire. 35 Yebti jändrinane dekä angwane, ngwian ganaindre köböbu näre ye ni Samariabo käkwe biani ju bkänkäye, käkwe niebare ie: Makwe ni ne ngibia tikrä. Nane makwe ngwian gate bäri mda niarakrä ne ngwane, ti jatadita, käkwe ütiä biandi mae, niebare kwe ie. Abko kukwe nakaninkä kore. 36 Ne aisete ni iti goibare nitre gokäkwe angwane, ni nikani nimä. ¿Nitre nimä ye ngätäite, ni mden käkwe ni mda tuani känti ja mräkä kwrere ruen? niebare Jesukwe ie.

37 Angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikä käkwe niebare mda Jesuye:

Ni ie ni bren namani ruen bobre, ye abko käkwe ni bren tarebare mräkä kwe kwrere, niebare kwe.

Abtä Jesukwe niebare ie:

Ni Samariabokwe kukwe nuenbare kuin mräkä mdakrä, ye kwrere nän nuene arato. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

Dre bäri ütiäte niebare Jesukwe

38 Yebti Jesu nikani janknu ta nitre ja töitikaka benbe amne nükani juta mdate, känti meri iti kädian nämane Marta nämane nüne. Marta ne abko käkwe Jesu kani ngäbti ja gwiriete. 39 Marta etba nämane iti abko kädian nämane María. María ye abko nikani, namani täkänintbe Jesu ngotobtä Jesu kukwei nuen. 40 Akwa Marta abko namani sribi kabre gwita ye aibe btä töbike, aisete namani sribire janknu, bti nikani, käkwe niebare Jesuye:

Ti Dänkien, ¿ti mräkäkwe ti mirite sribire kaibe, se ütiäte ñakare makrä ya? Niara juen jötrö ti die mike, niebare kwe Jesuye.

41 Akwa Jesukwe niebare mda ie:

Marta, ma nibi töbike krübäte dikaro sribibtä, kä nibi ma nike. Erere arato, jändrän keta kabre, btä mata töbike, 42 akwa jändrän ketetibe bäri ütiäte, ye mden abko Maríakwe känäniri jakrä, käta ti kukwei nuen. Ye abko ni ñakare jire abko rabadre denkä kän. Abko kore se, niebare kwe Martaye.

11

Blitadre ño Ngöböbe
(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

1 Bati Jesu nämane blite Ngöböbe kä mda känti, käkwe blitabare ünän angwane, ni iti ja töitikaka ben abko käkwe niebare ie:

Ti Dänkien, blitadre ño Ngöböbe abko Juan Bautistakwe diribare nitre ja töitikaka benye, aisete makwe diridre nunye arato, niebare kwe Jesuye.

2 Abtä Jesukwe niebare ietre:

Mun rika blite Ngöböbe angwane, munkwe nie krörö:

Ti Rün kä käinbti, ma kä aibe raba mikani ütiäte ni jökräkwe.

Jakwe gobrane nun ngätäite nete.

Ma tö dreye kä käinbti, erere tä neme bare mae kä käinbti, erere raba bare mae kä nebtä nun ngätäite arato abko nunta ribere mae.

3 Köbö kwatirekwatire makwe mrö bian täte
nunye.
4 Nun ngite kukwe kämenbtä ye denkä
mento nunbtä, ñobtä ñan angwane
ni mda mda tä ja mike ngite nun
rüere, käre nunta den jabti ta köbö
kwatirekwatire.
Amne kukwe kämekäme tö nun nuaite ja
käne ma rüere, ye känti makwe ñan
nun jie ngwian,
abko munkwe blita kore Ngöböbe, niebare
Jesukwe ietre.
5 Bti Ngöböta juto biare ni kukwei kaen
ngäbti, ye abko Jesukwe bä mikani, käkwe
niebare krörö mda ietre:
Nane mun kukwe muko jatadre iti kä
ruäre deo, käkwe niedre: Ja mräkä, ban ng-
wen kumä ütiädre tie, 6 ñobtä ñan angwane
gwä ti kukwe muko nü basare jire tie, akwa
bukakrä ñan nebe tie. Abtä ti ki ban
tärire mae, tikwe ñan ja gaidre krübäte
abkokäre, niedre kwe mae. 7 Angwane ni
tädre gwi käkwe ñan niedre: Ti nibira jänbti
ngäbäkrebe, aisete ti ñan raba nainkröta
krö jändrän biankäre mae, aisete makwe
ñan ti nika, niedre ñakare jire kwe kukwe
kare ngäbti. 8 Akwa niara ñan kädriedre
blo, abkokäre rükadre krö amne jändrän
jökrä kärädre ie kukwe mukokwe, ye erere
biandre jökrä kwe ie. Ye abko ñan niara
kukwe muko, aisete nuendi kore kwe akwa,
ñan ñäkädre rüere abtä rabadre ja gaire,
abkokäre nuendi kore kwe.
9 Blitadre Ngöböbe, ye mdenbtä abko ti
tö kukwe mda niei krörö munye arato:
Käre munkwe jändrän kärä Ngöböye amne
Ngöbökwe biandi munye. Erere arato,
munkwe jändrän känäntari Ngöbö känti
amne kwandi munye. Erere arato, nita
neme jukwebtä jändrän kärere ni mdaye,
ye kwrere käre munkwe jändrän kärä juk-
webtä Ngöböye angwane, Ngöbökwe jukwe
tikadi, käkwe biandi munye, 10 ñobtä ñan
angwane nireta jändrän kärere, ye erere
bianta ie amne, nireta jändrän känentari
jakrä, ye erere tä kwen ie amne, nireta
ñäke jukwebtä abko ietre Ngöböta jukwe
tike amne tä jändrän bien ietre.
11 Mdakäre abko, Ngöböta jändrän bien
kore, yebtä abko ti bike kukwe bä mike
krörö mda: ¿Mun mden ngäbäkre rünre,
ie ngäbäkreta gwa kärere kwetadre jae
angwane, tä tbi krübäte bien kwetadre ie?
12 Erere arato, ¿mun mden ngäbäkre rünre,
ie ngäbäkreta kwi mrüke kärere angwane,
tä dribe bien kwetadre ie? Ni ñakare jire iti
käta jändrän krübäte bien ngäbäkre kweye.
13 Mun abko moto käme, akwa ngäbäkre
munkwe, ie jändrän kuin bian gare munye.
Se abko mun Rün kä käinbti bäri moto kuin
munkrä abko ie munkwe niara Üai Deme
kärädre angwane, biandi kwe munye. Abko
kore se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka
benye.

Beelzebú nämane Jesubtä nie namani rüere
(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

14 Abti bati ni iti btä üai käme nämane,
käkwe kukwe ötani abko btä Jesukwe üai
käme juanintari mento. Ye erere üai käme
nikani mento btä angwane, namani bliteta
kuin. Yebtä abko ni kwati ñan töi namani
krütare mda. 15 Akwa ni ruäre namani niere:
Üai käme dänkien kädianta Beelzebú, ye
mden käkwe ja di biani niaraye abko diebti
tä üai kämekäme juentari mento se, na-
mani niere Jesubtä.
16 Akwa era metre Jesu namani sribire
Ngöbö diebti rabadre era kräke, abkokäre
Ngöböta kä käinbti käkwe sribi kri ñan
tuabare nuendre niaratre okwäbti Ngöbö
nämane ben bä mikakäre abko ni ruäre
namani kärere Jesuye.
17 Angwane nitre namani töbike blo Jesu
rüere, ye ganina btätre Jesukwe. Abtä
niebare kwe ietre:
Juta amne ni mräkä mden erere käta
ja ñäketbe ketebu rükäre jabe kwärik-
wäri, ye abko tä ja juen ngwarbe au.
18 Ye kwrere abko, ¿Satana amne üai käme
kwekwe käkwe ja ñäkäretbe ketebu jene
jene ja rüere au, ye angwane tädre dite
ya? Ñakare. Ye abko, tita üai käme
juentari Beelzebú diebti munta niere tibtä,
ye mdenbtä abko tita ñäke kore. 19 Üai
käme dänkien kädianta Beelzebú, diebti
tita üai käme juentari mento munta niere
tibtä, aisete ¿nitre reketaka munkri ye
abko ie nireta ja di bien üai käme juan-
tarikrä mento abko ti tö nibi ngwiaintari
munye? Niaratre käkwe mun kitadre ngise
ruen tie. 20 Akwa tita üai käme juentari
mento Ngöbö Üai Deme diebti era metre,
ye ngwane Ngöbö nükanina gobrane mun
ngätäite abko bä mikata tikwe.
21 Akwa ti bike kukwe mdara jire niere
munye üai kämenbtä abko krörö: Ni dite

kri kwe jändrän tärä kabre rükrä, bti tä
jändrän jakwe erere ngibiare kuin jäme gwi
abko üai käme kwrere. 22 Akwa ni mda bäri
dite ti kwrere jatadre rüre, käkwe ganain-
dre kwäräbe angwane, jändrän rükrä ni
ditekwe, bti tädre tödeke abko diandrekä
jökrä ni dite ye kän amne jändrän kwekwe
diandrekä jökrä kän, bti dräidre jökrä jabti
kwe.
23 Ye abko nire nire ñan tä nekete tibe,
ni ye abko tä rüre ti rüere amne, nire nire
ñan tä sribire gwaire tibe abko tä sribi tikwe
metekä jirekäbe tikän, niebare Jesukwe.

Üai käme tä niken mento, bti tä nüketa nibtä
(Mateo 12.43-45)

24 Yebti Jesu nikani blite krörö mda üai
kämenbtä:

Ni iti btä üai käme tädre nüne, abti üai
käme ye juandretari mento btä, üai käme
rikadre ngwarbe kwäräkwärä kä känene
jadükakrä jae kä kaibete, akwa kä ñan
kwandre jire chi ie jadükakrä, abtä rabadre
töbike krörö: ¡A! Ni nämane ju kwrere
tikwe abko te ti nämane nüne, ye känti
ti bike nikenta, üai käme rabadre nütüre.
25 Ye erere bkänä, üai käme ye rikadreta
ni ye känti, rabadreta yete angwane kä
sökaninkä merebe gwita temen amne kä
ükaninte kuin gwita, kwrere jire ni ye
kwandre üai kämeye. 26 Angwane jötrö
ngwarbe üai käme ye rikadre betekä, käkwe
üai bäri kämekäme niarakrä känändre krä
kükü mda ja mukore, bti rikadre nünenta
jökrä ni yebtä. Üai käme ye rabadrera nü-
nenta kore ni yebtä angwane, ni ye rabadre
ja tare nike bäri krübäte mda üai käme
kisete, niebare kore Jesukwe ni jökräye.

27 Jesu nämane blite kore, ye btäräbe meri
nämane iti ni mda mda ngätäite käkwe
ñäkäbare jume ja dibti mda:

Ma meye kwe ma därebare amne ma
mikani kianbtä kwe, meri ye abko Ngöbö
diebti abko kä nuäre kri btä, niebare kwe.

28 Abtä Jesukwe niebare:

Nire nire tä Ngöbö Kukwei nuen amne
tä mike täte, ni ye abko Ngöbö diebti käta
neme bäri nuäre btä abko ti tö nibi niei,
niebare kwe.

Sribi kri ñan tuabare käräbare Jesuye
(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

29 Yebti ni nikani ja ükekrö bäri kwati mda
Jesu bäre temen angwane, Jesu nikani niere
krörö ietre:

Mun nünanka kä ne ngwane abko moto
kämekäme, abtä tikwe sribi kri ñan tu-
abare aibe nuendre mun okwäbti, ie mun
töta nebe, akwa sribi kri ñan tuabare ye
tikwe ñan nuendre jire chi mun okwäbti,
munta ribere ye kwrere. Akwa Ngöbö
nämane Jonábe, käkwe sribi kri ñan tu-
abare nuenbare Jonákrä, ye kwrere aibe
Ngöbökwe bä mikadi mun kräke, 30 ñobtä
ñan angwane kukwe nakaninkä Jonábtä
käkwe nitre Nínivebo töi kwitani, abtä
Jonás kukwei mikani era kwetre, ye kwrere
Ngöböta sribire era metre ti Ni Kä Nebtä
Ngobo köböire abko Ngöbökwe bä mikadi
metre munye.
31 Erere arato, Ngöbökwe kukwe ükadite
ni jökrä kräke kä mrä angwane, jreina nü-
nanka mobe mötarikri* nükani kira basare
jrei Salomónye ye käkwe mun kitadi ngise
arato, ñobtä ñan angwane Salomón nä-
mane kukwe töbtä töbtä niere, ye jreina
mobe jatani kukwe nuen jakrä, akwa tita
nete abko bäri ütiäte kri Salomónkrä abko
mun ñan tö ti kukwei nuai, aisete rakadikä
kore munbtä. 32 Erere arato, munta nüne
kä ne ngwane abko, btä Ngöbökwe kukwe
ükadite kä mrä angwane, nitre Nínivebo
käkwe mun kitadi ngise arato, ñobtä ñan
angwane Jonákwe Ngöbö kukwei niebare
angwane, nitre Nínivebo käkwe ja töi kwi-
tani Ngöböbtä, käkwe Ngöbö kani ngäbti,
akwa tita nete abko bäri ütiäte Jonákrä,
käta Ngöbö kukwei niere munye abko mun
ñan tö kukwei nuai amne mun ñan tö
ja töi kwitai Ngöböbtä, ye dokwäre abko
Ngöbökwe kukwe ükadite munbtä, niebare
Jesukwe.

Jesukwe kukwe bä mikani ñotra jutrabtä
(Mateo 5.15; 6.22-23)

33 Bti Jesukwe ja bä mikani ñotra jutra
kwrere, käkwe niebare mda:

Ni ñakare jire iti käta ñotra jutra mike,
abti tä mike kä mkäte nguse. Erere arato,
ñan tä mike kaja täni, akwa tä mike üräbtä
käin, ye abko ni rikare gwäkäre angwane,
kä rabadre tuen kuin nie abkokäre. 34 Ye

* 11:31 Jreina nünanka mobe mötarikri. Jreina ne abko nämane gobrane kä kädian nämane Saba känti. Kukweta tikani btä 1 Reyes 10.1-13 yebtä.

kwrere ma okwä abko ñotra kwrere
nikrakrä ja bäre temen, aisete ma okwä
kuin ne ngwane, käta tuen kuin mae. Ye
kwrere abko makwe nünandre metre, ie
Ngöbö tö ne ngwane, ni ie kä tuen kuin käta
dikekä metre ñotra träbti, ye kwrere ma
rabadi nüne kä ngwen Ngöbökwete. Akwa
ma okwä bren angwane, kä ñan raba tuen
kuin mae ne ngwane, mata kä ikote. Ye
kwrere abko makwe kukwe kuin Ngöbökwe
mikadre ngwarbe jae ne ngwane, ma töi
rabadi käme amne ma rabadi nüne kä ikote
Ngöbö rüere. 35 Ne aisete munkwe ja ngibia
kuin au, ñotra trä kuin tä munkwe ne
ngwane, munta kä trä ngwen Ngöbökwete,
ye ngwane mun ñan rabadre kä ikote Ngöbö
rüere. 36 Munkwe ja töi mikadre nüne
metre Ngöbö ngwärekri angwane, munkwe
ñan nünandi kä ikote kwrere amne, ji
Ngöbökwe rabadi gare kuin munye, kä trä
kuin tuen nie ye kwrere ne ngwane, munta
kä ngwen Ngöbökwete amne kä iko ñakare
mun töibtä, aisete jändrän jökrä Ngöbökwe
rabai gare kuin munye, käta nebe tuen kuin
ñotra träte munye ye kwrere. Abko kore se,
niebare Jesukwe.

Jesukwe ñäkäbare nitre bariseoye amne nitre dirikäye

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

37 Jesukwe blitabare ünän angwane, ni
bariseo käkwe ngwiani mröre ja känti.
Ye erere Jesu nikani, namani täkänintbe
mesabtä mda. 38 Akwa ni rikadre mröre,
känenkri köbötikadre käne ja ngibiakäre
dbe Ngöbö ngwärekri nämane ükaninte ni-
tre israelitakwe, erere Jesukwe köbötikani
ñakare. Yebtä abko bariseo ye ñan töi
namani krütare Jesubtä. 39 Abtä Jesukwe
niebare ietre:

Mun bariseo abko baso amne siä bätäteta
btärita aibe amne terita abko tä nebe
dobrore kwrere jire, aisete mun töita
gobtä amne mun töi kämekäme. 40 Mun
töi ngitiekä ñakare metre Ngöbö Kuk-
weibtä. ¿Ngöbökwe mun ngrabare däte-
bare, käkwe mun töi, mun moto dätebare
ñakare arato ya? 41 Munkwe jändrän jakwe
bian ni bobre bobre die mikakrä, ye ngwane
mun töi rabadi merebe arato baso amne
siä bätäteta btärita amne terita arato ye
kwrere, niebare Jesukwe bariseoye.

42 Bti Jesukwe niebare:

¡Aingwaree mun bariseo! Käre munta
kri mu chi, ütiäte ñakare kädianta menta
amne kri mda mu kädianta ruda amne
kri mu mda mda kuin kwetadre amne
kuin kräkäre, akwa ütiäte ñakare ükekrö
keta jätä, bti munta mike keteti jenena
biandre Ngöbökrä. Akwa jändrän bäri
kuin ütiäte nuendre ni bobre kräke amne
Ngöbö taredre abko erere munta nuene
ñakare. Ye kwrere jändrän bäri ütiäte abko
munta nuene ñakare, aisete munkwe jän-
drän ketebu ye nuendre amne mikadre täte
keteti munkwe, akwa jändrän bäri ütiäte
abko nuendre bäri munkwe.

43 ¡Aingwaree mun bariseo! Käre ja täkrä
ni ütiäte ütiäte kräke sinagogate, känti mun
töta nebe rabai käre ja mikakrä ütiäte.
Erere arato, ni mda mdakwe mun mikadre
ütiäte jae, käkwe köbö ngwiandretari käne
munye ji ngrabare mrö rürümoinkrä känti,
ie mun töta nebe ja mikakrä ütiäte.

44 ¡Aingwaree mun bariseo! Kä ni doboi
mikakrä, känti kä ükateta kuin ruäre, aisete
dobo mikani gare ñakare amne, ni raba
dikekä jäme bti ta abtä ja mikata ngite amne
tä dbe ñakare Ngöbö ngwärekri, ye kwrere
jire mun bä kuin metre, akwa munta ni mda
kite ja mike ngite abko gare ñakare ni mda
mdaye, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

45 Abtä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre nämane yete abko iti käkwe
niebare Jesuye:

Dirikä, mata ñäke kore, ye abko mata
ñäke nun rüere arato, niebare kwe.

46 Akwa Jesukwe niebare mda ie:

¡Aingwaree mun Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre! Käre munta tribe mike
kabre ni mda mda tröbtä, tä nebe doboko
krübäte kräke, akwa nin munta die mike
jire chi abko krörö: Kukwe ükateta kabre
nuendre ni jökräye munkwe, ye abko tribe
doboko kwrere, akwa munta ja kukwei
mike täte ñakare jire chi, niaratre kitakäre
kukwe kuin nuene Ngöbökrä.

47 Erere arato, nitre Ngöbö kukwei niekä
kirakira kämikani mun mräkäkwe abko
doboibti kä ükateta kuin munkwe. 48 Ye
abko, mun mräkäkwe kukwe nuenbare
abko dbe munkrä tuen munbtä, aisete mun
mräkäkwe ni Ngöbö kukwei niekä kirakira
kämikani amne mun abko tä doboi ükateta
kuin nuäre, niebare Jesukwe ietre.

49 Munta töbike kore, ye mdenbtä abko
Ngöbö töbtä kri käkwe niebare: Tikwe ja

kukwei niekä niekä juandi amne ja kukwei
ngwianka ngwianka tikwe juandi arato, ye
abko müre ketadi ruäre amne ruäre abko
jiebti rikai kisere mikakäre ja tare nike.
50-51 Ne aisete nitre ti kukwei niekä därie
metaninkä temen, yebtä Ngöbökwe kukwe
ükadite munkrä abko krörö: Nitre Ngöbö
kukwei niekä kirakira kämikani Abel näire
nebebe Zacarías näire. Zacarías ye abko
kämikani kwetre ñukwä grä amne ju bli-
takrä Ngöböbe te ruäre. Abtä Ngöbökwe
kukwe ükadite niaratre kämikakabe. Erere
arato, yebtä Ngöbökwe kukwe ükadite ni kä
ne ngwanebe abko ti tö nibi niei munye,
niebare Jesukwe ietre.
52 Bti Jesukwe niebare mda:
¡Aingwaree mun Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre! Munta kukwe era metre
Ngöböbtä rükente ni mda mda käne. Mun
ñan tö kukwe era metre mikai gare kuin jae
amne mun ñan tä dirire era metre arato
ni mda mdaye, aisete rükadre ño Ngöbö
känti ñan rükadre gare ietre. Abko kore se,
niebare Jesukwe.
53 Nebti Jesu nikaninta mda angwane, ni-
tre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre moto namani romon
krübäte Jesu kukweibtä. Abtä nikanintre
kukwe ngwentari kabre Ngöbö kukweibtä
ie, 54 ye abko Jesukwe ja kitadre au kö ok-
wäte ja kukweibtä, abtä kitadre ngise kwe-
tre, abkokäre namanintre kukwe ngwentari
kore ie.

12

Nikwe ñan bikadre deme, niebare Jesukwe
(Mateo 10.26-31)

1 Ye ngwane ni jatani nüke ja ükekrö
bäri kwati mda Jesu känti, aisete ni na-
mani kwati krübäte, kä namani ja kitekäbe
kwärikwäri. Angwane nitre ja töitikaka
Jesube, ie Jesu nikani niere krörö:
Lebadura mikata bante tä ngitie jökrä te,
ye kwrere jire nitre bariseo töi kämekäme,
käta bike kuin deme ye abko käta ngitie ni
mda mda töite, käta ni mda mda töi mike
ja kwrere, aisete munkwe ja ngibia kuin ni-
tre bariseo ngäniene, 2 ñobtä ñan angwane
kukwe ñakare jire tiebe abko ni mdakwe
ñan gadre. Erere arato, jändrän ñakare jire
gore abko ni mdakwe ñan gadre. 3 Ne aisete
jändrän jökrä nieta kaibe munkwe akwa,
ni jökrä käkwe kukwe nuadi. Erere arato,
kukwe nieta tiebe kaibe gwi munkwe abko
kädriedi ji kribti temen ja ngwärekri jökrä,
aisete munkwe ñan bika deme nitre bariseo
se kwrere.
4 Ye abko, mun ti kukwe muko tikwe,
ie ti tö niei krörö: Ni mda raba mun
ngrabare aibe kämike, akwa yebti ñan raba
jändrän nuene munbtä, aisete munkwe ñan
ni mda jürä ngwian jabtä; 5 akwa nire jürä
ngwiandre era metre munkwe jabtä abko
ti bike niere munye: Ngöbö aibe jürä ng-
wian munkwe jabtä, ñobtä ñan angwane
mun krütadre, bti Ngöbö di tärä mun
kitakrä kä ja tare nikakrä känti aisete.
6 Akwa mun bäri tare kri Ngöbökwe abko ti
bike bä mike krörö munye: Nukwä kiakia
rürümointa kwärike abko ütiä bianta bäri
brai, aisete ngwian bianta mnamube ütiäre,
akwa nukwä kiakia ye käita nikwitekä
ñakare Ngöböbti. 7 Amne mun ara jire
abko dokwä drüen kratirekratire abko tä
gare jökrä Ngöböye, aisete Ngöbökrä mun
abko bäri ütiäte kri nukwä kabrekabre bti
ta, aisete mun raba ja tare nike angwane,
munkwe ñan kä jürä ngwian jabtä, niebare
Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Nikwe ñan Jesu rükandrete
(Mateo 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Bti Jesukwe niebare mda:
Ti tö kukwe krörö niei mda munye: Nire
nire tä nekete tibe abko niedre metre kwe
ni mda mda ngwärekri, ni ye abko jen
tikwe abko ti, Ni Kä Nebtä Ngobo käkwe
niedi arato angeletre Ngöbökwe ngwärekri.
9 Akwa nire nire käkwe ti rükandrete ni
mda mda ngwärekri, ni ye abko gare ñakare
tie abko tikwe niedi angeletre Ngöbökwe
ngwärekri arato. 10 Mdakäre abko, ti Ni
Kä Nebtä Ngobo, rüere nirekwe ñäkädre
blo, akwa ja töi kwitadreta kwe angwane,
Ngöbökwe kukwe käme ye diandrekäta btä;
akwa nirekwe ja dokwä mikadre ribi, käkwe
Ngöbö Üai Deme mikadre ngwarbe jae, ye
aibe Ngöbökwe ñan ngite diandrekäta jire
btä.
11 Mdakäre abko, sinagoga känti mun
järika nitre israelitakwe kukwe ükatekäre
amne nitre kritobore ñakare israelitare,
ye ngwärekri mun järika kukwe ükatekäre
angwane, munkwe blitadre ño jakrä
amne munkwe dre niedre, yebtä munkwe
ñan töbika dikaro, 12 ñobtä ñan angwane
munkwe dre niedre jakrä, ye abko Ngöbö

Üai Deme käkwe mikadi gare munye abko erere munkwe niedi jakrä kritobo ngwärekri, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Nikwe ñan töbikadre jändrän bkäne kabre jakrä

13 Angwane nitre nämane kwati, ye ngätäite ni nämane iti käkwe niebare Jesuye:

Dirikä, jändrän namani nun rün mröye, se ti etbakwe dräidre jabti tibe niere ie, niebare kwe ie.

14 Abtä Jesukwe niebare ie:

Ja mräkä, ¿nirekwe ti mikani kritobore mun ngätäite jändrän dräikäre munbti amarebti mata niere kore tie ye? niebare kwe ie.

15 Ni ye tö namani jändrän rünkwe diain kabre jae, aisete Jesukwe niebare mda ietre:

Ni rabadre jändrän bkäne kabre, ñan ye köböire kä rabai nuäre nibtä, aisete mun tö jändrän bkäne kabre jakrä, ye ngäniene munkwe ja ngibia, niebare kwe.

16 Bti Jesukwe kukwe ye bä mikani krörö:

Bati ni nämane iti abko jändrän bkäne kabre krübäte. Batira jire nura nökani kwe, abti ngwä ötani kabrekabre kwe. 17 Yebti ni jändrän bkänkä kabre ye namani töbike mda: Jändrän ngwä ötani kabre krübäte tikwe noko amne ju ñakare tikwe ükakrä. ¿Tikwe ükadi mdente? namani nütüre. 18 Te batibe niebare kwe jae: ¡A! Tikwe dre nuendi nüra gare tie. Ju chi tä tikwe nura ükakrä noko tikwe dikandite, bti tikwe ju mikadi bäri kri mda ju chi noko täte abko te tikwe mrö noko ükadi jökrä jändrän jakwebe. 19 Bti tikwe niedi krörö jae au: Ti nena jändrän bkäne kabre amne jändrän nena nünankrä raire tie, aisete mtare mentokwäre ti bike jadüke, ti bike mröre, dö ñaen amne ti bike kä ngwen nuäre jabtä kwäräkwärä mda ruen tie, nütübare kwe. 20 Akwa ye btäräbe Ngöbökwe niebare ie: ¡Ma töi ñakare! Mtare deo ma krütadi angwane, ¿jändränta ükani kabre makwe, se abko rabadi nirekrä? niebare Ngöbökwe ie.

21 Ye kwrere tä nakenkä munbtä. Munkwe jändrän ükadre kabre jakrä kä nebtä, akwa jändrän kuin tä biandre Ngöbökwe munye, ye abko munkwe känändre ñakare jakrä, angwane mun rabadi bobre Ngöbö ngwärekri angwane, kukwe ne kwrere rakadikä munbtä, niebare Jesukwe ni jökräye.

Ñan töbikadre dikaro mröbtä amne dänbtä (Mateo 6.25-34)

22 Yebti Jesu nikwitaninte, käkwe niebare nitre ja töitikaka benye:

Tikwe kukwe nini, yebtä munkwe mrö ño kwetadre nünankrä amne munkwe dän ño kitadre jabtä, yebtä munkwe ñan töbika dikaro abko ti tö nibi niei munye, 23 ñobtä ñan angwane nita nüne kä nebtä angwane, nünandre metre Ngöböbe abko bäri ütiäte mrökrä amne ni ngrabare ye abko bäri ütiäte dänkrä, aisete munkwe ñan töbika krübäte dikaro jändrän yebtä.

24 Ye abko, nukwä kwerbo tä nüne ño, ye mika ñäräre munkwe. Kwerbo tä nura nökö ñakare, tä ngwä ötö ñakare, ju ñakare kwe mrö ükakrä jakrä, akwa Ngöböta mrö bien kwetadre ietre. ¡Mun abko bäri ütiäte nukwä kräke, se abko mun Rün käkwe ñan mrö biandre munye ya amarebti munta töbike krübäte dikaro se! 25 Erere arato, munkwe ñan töbikadre krübäte dikaro kore, ñobtä ñan angwane ni tö rabare ja tuai bäri kri, akwa di ñakare ja mike niren taiti mda kukwäne. 26 Jändrän ne abko chi akwa, mun di ñakare nuenkäre, ¿se ñobtä abko jändrän bäri taretare nuendre abko btä munta töbike krübäte dikaro se?

27 Mdakäre abko, ¿ñobtä munta töbike krübäte dikaro dänbtä jakrä se? Kri blü tä niren ño, yebtä munkwe töbika. Tä sribire ñakare, tä dän dike ñakare jakrä, akwa jrei kri Salomón abko nämane jändrän jökrä tuäretuäre bkäne, akwa dän tuäretuäre kri blü se kwrere abko Salomónkwe kitani ñakare jabtä. 28 Kri blü tä neme jötrö köböitibe, abti jändrinane angwane mikata ngire ñukwäte, akwa Ngöböta ükete tuäretuäre. ¿Ye mun abko ie dän ñan biandre Ngöbökwe ya amarebti munta tödeke ñakare täte Ngöböbti ye? 29 Munkwe dre kwetadi amne munkwe dre ñadi tomnane, yebtä munkwe ñan töbika krübäte dikaro amne mun ñan raba ulire, 30 ñobtä ñan angwane ni kwati kä nebtä tä tödeke ñakare Ngöböbti abko bäri tä nakwen kisere jändrän ye jiebti. Akwa mun käta dre mdei nike, ye abko garera jökrä Ngöbö mun Rün kä käinbti seye amne niarakwe jändrän ye biandi munye, aisete munkwe ñan töbika dikaro jändrän nünankrä yebtä

jakrä. [31] Akwa jändrän Ngöbökwe tä kä
käinbti, ye munkwe känäntari angwane,
jändrän jökrä mdei nikata munkwe ye
Ngöbökwe biandi munye arato.

Jändrän kuin kä käinbti, jiebti ni rankwadre
(Mateo 6.19-21)

[32] Ne aisete mun obeja kiakia tikwe,
munkwe ñan kä jürä ngwian jabtä, ñobtä
ñan angwane jändrän jökrä kä käinbti,
känti Ngöbö mun Rünta gobrane abko
mikani gare ja moto kuinbti kwe munye.
[33] Ye aisete, jändränta munkwe, ye erere
munkwe rürümoin jökrä, bti munkwe ng-
wian dräi ni bobre bobrebti angwane,
Ngöböta jändrän kuin ütiäte kri ngibiare
munkrä kä käinbti, ye känäntari jakrä
munkwe. Erere arato, jändrän kuinkuin
ütiäte krikri rabadre munkrä kä käinbti,
ye munkwe känäntari jakrä, ñobtä ñan
angwane Ngöböta jändrän kuin ütiäte kri
ngibiare kä käinbti munkrä, ye känti ni gore
ñan rabadre gwi amne kebekwe ñan juan-
dre ngwarbe munkän arato, aisete munkwe
jändrän ütiäte kri kä käinbti känäntari bäri
kabre jakrä. [34] Munkwe nuendre kore, ñobtä
ñan angwane jändrän ütiäte krikri tädi
ükani mdente jakrä munkwe, ye känti mun
töi tädi arato, niebare Jesukwe nitre ja töi-
tikaka benye.

Nikwe Jesu ngibiadre ngäbti kisere

[35-36] Bti Jesukwe niebare mda ietre:

Ti bike kukwe mdara jire niere munye
abko krörö: Munkwe dän kita biare jabtä
amne munkwe ñotra jutra mika biare ti
ngibiakäre ngäbti, ni klabore tä bkänkä
ngibiare ngäbti ye kwrere, ñobtä ñan
angwane ni mdata ja mike gure angwane,
sribikätre bkänkä tä nüke kä ngwen nuäre
jabtä, akwa sribikätre kwe abko tä biare
ngibiare ngäbti jukwe tikakäre ie, ye
kwrere munkwe ja mika biare ti ngibiare
ngäbti. [37] Ye abko, nitre sribikä tä kwen
ngwäte bkänkäye, ye abko käita neme
nuäre btä, aisete sribikä kwandre ngwäte
bkänkäye ne ngwane, bkänkä ara jire käkwe
dän sribikrä kitadi jabtä, bti sribikä kwekwe
mikadi täkänintbe mesabtä kwe, mrö
mikadi kwetadre kwe ietre mikakäre ütiäte.
Ye kwrere munkwe ti ngibiadre ngäbti
angwane, ti rükadita angwane, tikwe mun
mikadi ütiäte arato abko ti tö niei metre
munye. [38] Ne aisete, nitre sribikä ye bkänkä
rükadreta kä ruäre angwane ya o kä ngwen
ja ken dekä angwane rükadreta ya, akwa
sribikä kwe tä biare ngibiare ngäbti, ye abko
bäri käi rabadre nuäre sribikätre yebtä,
erere munkwe ti ngibiadre ngäbti kisere
angwane, bäri käi rabadi nuäre munbtä
arato.

[39] Kukwe mdara jire rabadre gare munye
arato abko krörö: Ni gore rükadre kä ñong-
wane, ye rabadre gare ju bkänkäye akräke
ju bkänkä käkwe kraidre gwi angwane, jän-
drän ñan goidre jire kän kwe. [40] Ni gore
rükadre ñongwane gare ñakare, ye kwrere
ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne mun tädi ngibiare
ngäbti ñakare angwane, batibe rükadita,
aisete munkwe mokre jabti ti ngibiakäre
ngäbti, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka
benye.

Sribikä kuin amne sribikä käme, btä Je-
sukwe kukwe bä mikani
(Mateo 24.45-51)

[41] Angwane Pedrokwe niebare mda Je-
suye:

Ti Dänkien, ¿makwe blitaniri, ye makwe
nini kaibe nunkrä ya o makwe nini ni jökrä
kräke? niebare kwe ie.

[42] Angwane ni Dänkien käkwe niebare
mda:

Ni sribikä kuin tä biare abko bkänkä
tä mikete sribikätre mda mda ngibiare
amne mrödre ñongwane erere käita
nüke angwane, tä sribikä mda mda buke.
[43] Ni sribikä mikateta ja täte bkänkäkwe
angwane, sribi mikateta kisete bkänkäkwe
erere tä nuene täte jökrä, bti bkänkä tä
nüketa, käta kukwe ükete kuin kräke,
[44] käkwe ni sribikä kuin kore ye abko mikadi
jändrän jökrä ngibiabtikä jakrä, aisete
käta neme nuäre btä abko ti tö niei metre
munye.

[45] Akwa sribikä mikadrete sribire ja täte
bkänkäkwe ye abko rabadre töbike krörö:
Ti bkänkä ñan rükadreta jötrö, rabadre
nütüre, kä rikadre sribikä mda mda merire,
brare ngötikekä kwäräkwärä amne, rikadre
mröre, dö ñaen amne rikadre dröbare
jirekäbe angwane, [46] bkänkä rükadreta
ñongwane gare ñakare ie. Ne aisete tädre
jäme angwane, batibe bkänkä jatadre
nüketa, yebtä abko bkänkäkwe mikadi ja
tare nike kri, sribikä dokwä ribi mda mda
ben.

47 Mdakäre abko, ni sribikä abko bkänkä
tö dreye gare kuin ie, akwa bkänkä kwe
mikata täte ñakare kwe, aisete metadi tare
krübäte kwe. 48 Akwa sribikä mda abko,
bkänkä tö dreye metre gare ñakare ie,
käkwe ja mikadre ngite, yebtä mikadre ja
ngie nuen, akwa metadre bä räkä, ñobtä
ñan angwane kukwe gare ñakare ie aisete.
Ne mden kisete, nire nire abko ie sribi ya,
jändrän mda mda ya bianta kabre, ye ie
käräta bäri mda btä. Erere arato, nirebti
tödekata sribi nuenbtä abko ribeta bäri
mda btä, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka
benye.

Ni kwati rabadi rüre jabe kwärikwäri Jesu dokwäre
(Mateo 10.34-36)

49-51 Yebti Jesukwe niebare mda ietre:

Tikwe ja tare nikadi kri angwane ti krü-
tadi, akwa ye ngämi nakenkä, känenkri ti
moto neme nuäre ñakare. Mdakäre abko,
ñan ti jatani mun mikakäre nüne jäme
jabe kwärikwäri abko munkwe nütü, akwa
ti jatani ñukwä bukete mun ngätäite kä
nebtä, ye abko ti tö nena tuai jutra ngitiekä.
Ti jatani, abtä ni kwati rabadi nikwite ja
rüere kwärikwäri. 52 Mtare mentokwäre ni
ruäre rabadre tödeke ñakare tibti käkwe
rüdi mräkä tödekaka tibti ben, aisete ni
ja mräkäre tädi nüne nirike gwi, ye abko
nimä rabadi rüre mräkä nibu rüere. Erere
arato, ni nibu ye rabadi rüre mräkä nimä ye
rüere. 53 Angwane ngäbäkre rün rabadi rüre
ngobo kwebe amne ngäbäkre rabadi rüre
rün kwebe. Erere arato, meye rabadi rüre
ngänkän kwebe amne ngäbäkre merire
rabadi rüre meye kwebe. Ye kwrere arato,
bi rabadi rüre bosibe amne bosi rabadi rüre
bibe. Ne abko rabadi nakenkä kore munbtä
tödekabtä tibti, niebare Jesukwe nitre ja
töitikaka benye.

Dreta nakenkä rükadre gare
(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

54 Bti ni nämane kwati yete, ye ie Jesukwe
niebare mda:

Mütata kite jüben nindrini angwane,
ñü räkändi temen munta niere, erere
ñüta näkäen. 55 Erere arato, müreta kite
mate mötarikri angwane, kä rabadi ngire
krübäte munta niere, erere käta neme
ngire. 56 Ye aisete ngwarbe munta bike
töi ñakare, ñobtä ñan angwane jändränta
tuen kä käinbti amne kä temenbtä, ye abko
tädre dre bä mike tä nüke gare kuin jökrä
munye. ¿Ye ñobtä abko dreta nakenkä kä
ne ngwane mun näire Ngöbö diebti mun
okwäbti abko tä nüke gare ñakare munye?
¿Ye ñan ngwarbe munta bike töi ñakare ya?

Nikwe kukwe ükadrete jötrö ni rüebe
(Mateo 5.25-26)

57 Mdakäre abko, kukwe raba ja rüere
kwärikwäri munkwe angwane, ükadrete ño
kuin, ye erere munkwe ükate jabe kwärik-
wäri. 58 Akwa nane ma rüekwe ma kita
ngise kritobo ñakare israelitareye ne ng-
wane, ma ngämi nebe kritobo ngwärekri,
känenkri makwe kukwe ükate ma rüebe
ji ngrabare, mun ñan rabadre kritobo
ngwärekri abkokäre, ñobtä ñan angwane
ma rabadre kritobo ngwärekri angwane,
niarakwe ma köböi biandi guardiaye amne
guardiakwe ma kitadi ngite kä teri. 59 Ye
känti abko makwe ñan ngwian biandre täte
jökrä ja ütiäre, känenkri ma ñan tikadreteta
kwe abko ti tö niei munye. Abko kore
se, niebare Jesukwe ni nämane kwati yete
yeye.

13

Ni jökrä käkwe kukwe käme kitadre temen, bti Ngöbö kadre ngäbti

1 Kä ye ngwane ni israelita nämane ruäre
Jesu känti yete käkwe niebare ie:

Krire nitre Galileabo nämane jändrän
jakwe kämike kukwadre Ngöböye, Ngöbö
käikitakakäre ju blitakrä Ngöböbe känti
angwane, Pilatokwe kämikamna, erere
rükä romanobo kwekwe käkwe kämikani.

2 Abtä Jesukwe niebare ni jökräye:

¿Nitre Galileabo kämikani kore, aisete
niaratre abko bäri kukwe kämekäme nu-
enkä nitre Galileabo mda mdakrä, munta
nütüre ya? 3 Akwa ñakare kore ti tö niei
munye. Akwa munkwe ñan ja töi kwitadre,
käkwe ñan kukwe käme kitadre temen, bti
Ngöbö kadre ngäbti munkwe ne ngwane,
mun rabadi nianinte, käkwe ja tare nikadi
kri Ngöbö okwä bäre mento kärekäre.

4 Erere arato, nitre ni jätäbti ni kwä, bti
ki Siloéte nikani temen, käkwe kämikani,
¿niaratre ye abko nämane Ngöbö Kukwei
mike täte ñakare, abtä nämane ja mike
ngite bäri Ngöbö rüere nitre Jerusalénbo
mda mdakrä, munta nütüre ya? 5 Akwa
ñakare kore ti tö niei munye. Munkwe ñan

ja töi kwitadre, käkwe ñan kukwe käme
kitadre temen, bti Ngöbö kadre ngäbti
munkwe ne ngwane, mun rabadi nianinte,
käkwe ja tare nikadi kri Ngöbö okwä bäre
mento kärekäre. Abko kore se, niebare
Jesukwe ietre.
6 Yebti nitre israelitakwe ñan Ngöbö
kadre ngäbti ne ngwane, Ngöbökwe
juandre ngwarbe abko mikakäre mokre,
Jesukwe kukwe mda bä mikani ietre
angwane, nitre israelita krikri bä mikani
higo krie kwrere kwe amne Ngöbö bä
mikani kä bkänkä kwrere kwe abko krörö:

Bati ni nämane iti käkwe higo krie
nökani uba nurai ngätäite. Abti higo ngwä
namanina ya abko nikani tuenta, akwa higo
ngwä kwani ñakare ie. 7 Abtä nura ngib-
iabtikä nämane kwe yete, ie niebare kwe:
Higo ne ngwä nena btä ya abko ti nükani
tuen kä komä jire ja täritäri akwa, ngwäta
kwen ñakare tie amne tä kä den ngwarbe
jae, aisete makwe tikaka jirekäbe, niebare
kwe sribikäye.

8 Akwa nura ngibiabtikä käkwe niebare
ie: Ti dänkien, makwe higo krie ye tuame-
tre kä nete. Tikwe dobo muandi dokwä
bäre temen, bti tikwe abono mikadi btä.
9 Ye ngwä rabadi btä akwa, nane ngwä
ñan rabadre btä ne ngwane, makwe tikaka
ngätrite ta, niebare sribikäkwe bkänkäye.
Ne abko nakaninkä kore abko erere rabadre
nakenkä munbtä. Abko kore se, niebare
Jesukwe ietre.

Jesukwe meri bren mikaninta kuinta köbö jadükakrä näire

10 Bati köbö jadükakrä näire, Jesu nikani
dirire mda sinagogate angwane, 11 meri
bren nämane iti yete. Meri ye abko kä kwä
jätäbti kwä kwära nikani bren. Üai käme
nikani btä, käkwe trö dötaninkä, aibe kisete
ñan namani nünenkä metre krö. 12 Meri
ye abko nämane siba yete, btä Jesu okwä
namani angwane, käräbare kwe, bti niebare
kwe ie:

Ti mräkä, ma bikera nementa kuinta
mtare, niebare kwe ie.

13 Bti kise mikani kwe meri bren yebti.
Ye btäräbe meri ye namani nünaninkäta
metre krö batibe, kä nikani Ngöbö käikitekä
kwäräkwärä se kwrere.

14 Yebtä abko, sinagoga ye dänkien
namani romon, ñobtä ñan angwane
Jesukwe meri bren mikaninta kuinta köbö
jadükakrä näire, käkwe niebare ni jökräye:

Kä tärä köbö ti sribikrä, aisete köbö ti
ye näire mun bren bren jata ja mikakäreta
kuinta, akwa köbö jadükakrä näire, mun
bren bren ñan jata ja mikakäreta kuinta,
niebare kwe ni jökräye.

15 Abtä ni Dänkienkwe niebare mda ie:

¡Mun ngwarbe ja bä mike kuin! ¿Buey
amne buro mäkäteta mun itire itirekwe
angwane, köbö jadükakrä näire munta
tikete ñakare, bti munta niken ngwena
tomna ñaen ñakare ya? Mun jökrä tä niken
jändrän ye ngwena tomna ñaen ye munta
sribire ruen tie. 16 Ye aisete meri ne jatani
Abraham mräkäkri. Niara abko bäri ütiäte
jändrän ye ngwä abko kä kwä jätäbti kwä
kwära neketaninte Satanaye abtä bren, ¿se
abko ñan diandrekäta köbö jadükakrä näire
Satana kisete ya? niebare Jesukwe ietre.

17 Jesukwe ñäkäbare kore angwane, Jesu
rüe namanintre ja gaire jökrä, akwa ni mda
mda abko btä kä namani nuäre jändrän
kuin nuen namani Jesukwe ye tuare.

Jesukwe kukwe bä mikani mostasa nurai amne lebadura btä
(Mateo 13.31-33; Marcos 4.30-32)

18 Erere arato, Jesukwe niebare:

¿Ngöböta gobrane ño nibti? ¿Ngöböta
kite gobrane nibti, ye abko tikwe
bä mikadre dre kwrere ruen munye?
19 Ngöböta kite gobrane nibti ye abko
mostasa nurai chi kwrere. Ni iti käkwe
mostasa nurai nökani ju bäre jakrä abko
nikani niren kri krikri kwrere angwane,
nukwä namani nüne kri ye küdebti, ye
kwrere jire käne Ngöböta kite gobrane
ni braibe bti, akwa mrä angwane Ngöbö
rabadi gobrane ni kwatibti abko bä mikata
nura chi yebtä. 20 Ye ngwane Jesukwe kukwe
mdara jire bä mikani krörö:

¿Ngöböta kite gobrane nibti ye abko
tikwe bä mikadre dre kwrere ruen munye?
21 Ngöböta kite gobrane nibti ye abko rabadi
niren lebadurata niren ye kwrere abko
krörö: Meri iti käkwe lebadura kitani
chi arina kabre te, bti mritani kwe abti
lebadura nikani arina kabre ye ñäre jökrä,
niebare Jesukwe.

Jukwe krä chi
(Mateo 7.13-14,21-23)

22 Yebti Jesu nikani janknu Jerusalén kuk-
wäre mda angwane, nikani dirire juta

kwatirekwatire te ji ngrabare. [23] Angwane
bati ni iti käkwe niebare ie:

Ti Dänkien, ¿ni braibe rabadi dianintari
ya?

Abtä Jesukwe niebare mda ni jökräye:
[24] Munkwe ja di mika kri rikakäre gwä
jukwe krä chite ta, ñobtä ñan angwane
mrä ni kwati tö rabadi näin gwä akwa ñan
rabadi, [25] ñobtä ñan angwane ju bkänkä
käkwe jukwe dikadi jite, ye ngwane mun
rabadi ju bäre abko rabadi ju bkänkä ye
kärere, kä rabadi niere krörö ie: Ti Dänkien,
jukwe tike nunye, mun rabadi niere. Akwa
niarakwe niedi munye: Mun gare ñakare
tie amne mun kä mdenbo gare ñakare tie,
niedi kwe munye. [26] Angwane mun rabadi
niere krörö ie: Nunkwe mröbare amne
nunkwe tomna ñani gwaire mabe. Erere
arato, makwe diribare nun känti, ¡ye töre
ñakare mae ya! munkwe niedi. [27] Akwa
ju bkänkä käkwe niedi munye: Mun gare
ñakare tie amne mun kä mdenbo gare
ñakare tie. Mun kukwe kämekäme nuenkä
nän mobe mento tibtä, niedi kwe munye.

[28] Ye ngwane abko, Ngöböta gobrane, ye
känti Abraham, Isaac, Jacob amne Ngöbö
kukwei niekätre tädi jökrä, btä mun okwä
rabadi angwane, munkwe ja müadi krikri
be amne mun moto rabadi romon krübäte
ju bkänkäkrä, ñobtä ñan angwane mun
abko tädi kitaninkä ju bäre. [29] Mun tädi
ngwarbe ju bäre, ye ngwane abko nitre
nünanka mintokwäre, mötarikri, kä driri
amne nindrini abko rükadi jökrä, rabadi
täkänintbe mröre gwaire jökrä Ngöböta
gobrane ye känti. [30] Ye ngwane abko, ni
ruäre ütiäte kri mtare abko rabadi ni bobre
kwrere mrä amne, ni ruäre bobre mtare
abko rabadi ütiäte kri mrä. Abko kore se,
niebare Jesukwe.

Jesukwe nitre Jerusalénbo müaibare (Mateo 23.37-39)

[31] Kä ye ngwane abko, nitre bariseo
nükani ruäre, käkwe niebare Jesuye:

Herodes tö ma kämikai, aisete nän ngitie
mento nete, niebare kwetre.

[32] Angwane Ngöbö ñan tö ne ngwane,
Herodes ñan rabadre Jesu kämike ja töi
jenbti, ye mikakäre gare ietre, abkokäre
Jesukwe niebare mda ietre:

Herodes abko nukro känsenta kwrere, ye
ie mun nän niere krörö: Mtare, jetbe tikwe
üai käme juanditari nibtä amne tikwe ni
bren bren mikadita kuinta amne münkme
tikwe sribidi ünän. [33] Akwa mtare, jetbe,
münkme ti näin sribire janknu ji ngrabare.
Abti ti näin nebe Jerusalén, munkwe nie
ie, ñobtä ñan angwane ni Ngöbö kukwei
niekä abko ñan krütadre juta Jerusalén bäre
mento, aisete ti näin känti. Abko kore se,
niebare Jesukwe ietre.

[34] Ye btäräbe Jesukwe nitre Jerusalénbo
müaiba, käkwe niebare krörö:

¡Aingwaree, mun nünanka Jerusalén
nete! Käre munta nitre Ngöbö kukwei
niekä müre kete amne nitre juanta
Ngöbökwe ja kukwei ngwena abko müre
ketata jäbti. Ye abko, kwita ngäbäli kiakia
ngibiare ja ngike täni, ye kwrere käre ti
tö namani mun ngibiai, akwa mun ñan
tö namani ti tuai ja ngibiare, [35] aisete ju
munkwe nete ne rabadi tökare jökrä mun
täbtä abko tita niere munye amne, mtare
mentokwäre ti ngämi kiteta, känenkri
munkwe ñan ti tuadre jire chi mda, yebti
munkwe ti tuadi angwane munkwe niedi
krörö:

Ni kitera nüke ni Dänkien Ngöbö käbti
raba mikani ütiäte kri abko munkwe niedi
ti ngäbti. Abko kore se, niebare Jesukwe.

14

Ni nüen ngrabare abko Jesukwe mikaninta kuinta

[1] Bati köbö jadükakrä näire, Jesu nikani
mröre bariseo ütiäte kri känti angwane,
nitre bariseo mda mda namani ngibiare-
tari kisere kitakäre ngite. [2] Angwane ni
nämane iti yete abko nüen jökrä ngrabare,
aisete nämane bren, btä Jesu okwä namani,
[3] käkwe niebare Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätreye amne nitre bariseoye:

¿Köbö jadükakrä näire ni raba ni bren
miketa kuinta ya, ñakare ya? niebare kwe.

[4] Angwane niaratre namani kwekbe
jökrä. Abtä Jesukwe ni bren käräbare ja
ken, mikaninta kuinta kwe, bti juaninta
kwe. [5] Yebti Jesukwe niebare mda nitre
bariseoye:

Buro ya o nbi betadrekä nguse munkän
köbö jadükakrä näire, ye mun rikadre
jötrö ngwarbe dentarita, ye ngwane munta
sribire. ¿Akwa ni bäri ütiäte jändränkrä
abko tikwe mirita kuinta abtä ti ngite
munta nütüre ya? niebare kwe ietre.

6 Angwane nitre bariseo namaninta
kwekbe jökrä, ñobtä ñan angwane kukwe
kwani ñakare ietre.
7 Angwane nitre nübaibare mröre siba
abko nikani ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke
mesabtä känene jae, bti namani nebe
täkänintbe Jesu okwäbti. Abtä Jesukwe
kukwe bä mikani ietre, käkwe niebare
krörö:
8 Nane ni iti rika ja mike gure, känti
ma nübai kä ngwiankäre nuäre jabtä siba
angwane, ja täkrä ni ütiäte kräke, yete ma
ñan raba täkänintbe, ñobtä ñan angwane
nane ni mda bäri ütiäte makrä nübaibare
arato abko jatadre nüke angwane, 9 ni mun
nübaikä ye jatadre, käkwe niedre mae: Ja
täkrä känti mata täkänintbe, ye bien ni
neye, niedre kwe mae angwane, ma rikadre
nebe täkänintbe mrä köre, ye abko rabadre
gaidre kri makrä. 10 Ne aisete ma nübaikä
känti ma rika angwane, ja täkrä mrä känti
ma raba täkänintbe. Yebti ni ma nübaikä ye
jatadre, käkwe niedre krörö mae: Ja mräkä,
ja täkrä ni ütiätekrä tä mesabtä ne känti
jakwe siba, niedre kwe mae, ye ngwane ma
rabadre ütiäte ni mesabtä ye okwäbti abko
rabadre bäri kuin. 11 Tita niere kore, ñobtä
ñan angwane nire nire tö bikai kri au abko
Ngöbökwe mikadi bobre amne, nire nire
tö ja mikai bobre abko Ngöbökwe mikadi
ütiäte kri, niebare Jesukwe.
12 Yebti Jesukwe niebare niara nübaikä
yeye:

Makwe mrö sribe kri kä ngwiankrä nuäre
jabtä, o ma rika ni mda mda buke mröte
dere, ye ngwane ma kukwe muko, ma
etba, ma mräkä mda mda amne nitre ng-
wian bkänkä kri nünanka känime ma bäre
temen, ye aibe makwe ñan nübai mröre
jabe, ñobtä ñan angwane niaratre bukadre
makwe ye ütiäre ma kärädreta kwetre
mröre jae, aisete makwe mrö biani ye
ütiä biandita kwe mae, aisete nitre ngwian
bkäne kri aibe ñan nübai makwe. 13 Akwa
ma rika mrö sribere kri kä ngwiankrä nuäre
jabtä angwane, makwe ni bobre nübai.
Erere arato, ni bren bren ngrabare, ni
nakwente amne ni okwä kä drünente nübai
makwe mröre jae angwane, 14 kä rabadi
nuäre mabtä, ñobtä ñan angwane niaratre
ñan raba ma buketa jire mrö ye ütiäre, akwa
nitre metre Ngöbö ngwärekri rükaita nire
kä mrä angwane, ye näire Ngöbökwe ütiä
biandi mae. Abko kore se, niebare Jesukwe
ietre.

Jesukwe kukwe bä mikani ja bukabtä
(Mateo 22.1-10)

15 Ni metre metre Ngöbö ngwärekri rüka-
dita nire, btä Jesukwe blitabare kore, yebtä
abko nitre nämane mesabtä ye ngätäite ni
iti käkwe niebare mda Jesuye:

Ngöbö jatadi gobrane ni ngätäite
angwane, nire tädi mröre yete abko btä
kä rabadi nuäre krübäte, niebare kwe.
16 Abtä Jesukwe kukwe bä mikani ietre,
käkwe nitre israelita ütiäte kri bä mikani ni
nübaibare känekäne kwrere, käkwe niebare
mda:

Yebtä abko ti bike kukwe bä mike krörö
munye: Bati ni iti käkwe mrö sribebare
kri kwetadre, käkwe ni kwati nübaimna
mröre jae. 17 Ye erere mrö namanina biare
kwetadre angwane, ni ye käkwe niebare
sribikä kweye: Nitre nübaibare tikwe, ye
nän kärere amne makwe nie krörö ietre:
Mrö nibira biare kwetadre, aisete mun
jakwe mröre, makwe nie ietre, niebare kwe
sribikä kweye.
18 Ye erere bkänä, sribikä ye nikani akwa,
nitre nübaibare abko kwe kukwe mdara
jire nämanena nuendre, aisete ñan rikadre
namani niere. Ni iti käkwe niebare: Gwä
tikwe kä kürü abko ti bike niken tuenbti,
aisete ti ñan rikadre, ye abko munkwe dian
tibti ta, niebare kwe. 19 Ni mda abko käkwe
niebare: Tikwe buey kürü krä jätä sribikrä
jae abko tä sribire kuin ya, ñakare ya abko
ti bike niken nuente, aisete ti ñan rikadre,
akwa munkwe dian tibti ta, niebare kwe.
20 Ni mdara jire abko käkwe niebare: Gwä
tikwe ja miri gure, aisete ti ñan rikadre,
niebare kwe.
21 Angwane sribikä ye nikaninta, käkwe
niebareta jökrä bkänkäye. Abtä sribikä
bkänkä moto namani romon krübäte,
käkwe niebare sribikä kweye: Nän jötrö
ji kri ngrabare amne ji krä kiakiabti juta
ngrabare nokore ni bobre känene, ni bren
bren ngrabare känene amne ni okwä kä
drünente känene. Erere arato, ni nakwente
känene. Ma jata ngwena mröre nete,
niebare kwe sribikäye.
22 Ye erere bkänä, sribikä jananbare. Abti
bä raire angwane, sribikä jataninta, käkwe
niebare bkänkäye: Ti dänkien, makwe
ni kärämna tie, erere tikwe käränirira,
akwa kä tä ni mda mdakrä, niebare kwe.

23 Angwane sribikä bkänkä käkwe niebare
mda ie: Nän ni mda mda känene ji ngrabare
juta bäre mento sere. Ma jata ngwena
nüke nete, ñan tö raba kite akwa, ma jata
ngwena ni mikakrä bäri kwati gwi ti känti
nete, 24 ñobtä ñan angwane nitre nübaibare
känekäne tikwe, ye abko ñan rükadre jire
iti mröre tibe mesabtä, niebare kwe. Ye
kwrere Ngöbökwe mun ütiäte ütiäte kärädi
nüne ja känti angwane, nane mun ütiäte
ütiäte ñan rabadre känti, akwa ni bobre bo-
bre rabadi. Abko kore se, niebare Jesukwe
ietre.

Nire nire tö näin Jesube käkwe töbikadre kuin ja käne
(Mateo 10.37-38)

25 Jesukwe mröbare ünän kore, bti nikani
ta angwane, ni nikani kwati jiebti. Abtä
niara nikwitaninte, käkwe niebare ietre:
26 Nire nire tö näin tibe rabakäre ja töi-
tikaka tibe abko käkwe ti taredre bäri jän-
drän jökrä bti ta. Akwa nire nire tä rün,
meye, merire kwe, brare kwe, etba, ngwai
kwe tarere bäri amne tä ja tarere bäri au
ne ngwane, ñan rabadre ja töitikaka tibe.
27 Erere arato, ni kämikata niken krusobtä
angwane, nita niken kruso doboko ngwena
au jakrä, ye kwrere nire nire käkwe ñan
kötä mikadre au jakrä ja tare nikakäre tikrä
amne krütakäre tikrä ne ngwane, ni ye ñan
rabadre ja töitikaka tibe.
28 Ye abko ti bike bä mike krörö: Nane
ni iti rikadre ju mike nura ngibiabtikrä
angwane, ngwian tärä täte ju ye mikakrä
bare täte jökrä ya, btä tä töbike käne, abti
ngwian tärä täte ye ngwane tä ju mike.
29 Akwa ngwian ñakare täte ju mikakrä,
akwa ju kömikadretbe kwe abti rabadre
ötare ñan rabadre käte ie. Yebtä abko ni
jökrä rabadi ni ye kötaire, 30 kä rabadre
niere: ¡A! Ni se nikani ju mike akwa, namani
bare ñakare ie abko ni jökrä rabadre niere
kötaire kwärä kore btä. Ye kwrere mun
mden tö näin tibe käkwe töbika kuin ja
käne.
31 Yebtä ti bike kukwe mdara jire bä mike
abko krörö: Jrei tädre iti kwe rükä tädre
mili krä jätä abko jatadre niken rüre jrei
mda rüere. Akwa jrei mda ye abko kwe
rükä tädre mili krä gre, aisete jrei kwe rükä
mili krä jätäbe ye rabadre töbike käne, rükä
mili krä gre ye ganaindi kwäräbe kwetre ya
abko rabadre töbike. 32 Akwa nane rükä mili
krä jätä ben jrei ye käkwe ñan ganandre,
rabadre tuen ie angwane jrei kwe rükä mili
krä gre ye tädre mente angwane, ñan rü-
dre kwe, aisete ja mäkädreta jirekäbe kwe
abkokäre nitre juandre niere kwe jrei mda
yeye. 33 Ye kwrere abko, nire nire tö näin
tibe rabakäre ja töitikaka tibe, akwa ñan
tö jändrän jakwe mikaite jökrä ne ngwane,
ñan rabadre ja töitikaka tibe. Ne aisete mun
mden tö raba näin tibe käkwe töbika kuin
käne. Abko kore se, niebare Jesukwe ni
jökräye.

Jesukwe kukwe bä mikani mrenbtä
(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

34 Yebti nire nire tö näin Jesube abko
Jesukwe bä mikani mrenbtä, käkwe niebare
mda:

Mren abra kuin jändrän jökrä mikakrä
bänänte, akwa bänän riadrekä rabadre
tibo, ye abko rikadre ngwarbe, aisete ñan
rabadre kuin mda, 35 amne ñan rabadre kuin
dobokrä amne ñan rabadre kuin abono
sribekrä, aisete rabadre ngwarbe. Abtä ki-
tadrekä jirekäbe. Tita kukwe niere ne mun
mden mden tö näin tibe käkwe ketate ja
olote, bti töbika kuin btä munkwe, niebare
Jesukwe ni jökräye.

15

Obeja nianinte, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 18.10-14)

1 Angwane ni kwati ngwian käräkä gob-
ran romanobokrä amne ni kwati mda mda
namani tuen moto kämekäme nitre bikaka
metre Ngöbö ngwärekriye, ye namani nüke
Jesu ken niara kukwei nuakäre. 2 Abtä ni-
tre bariseo amne Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre namani ñäke tiebe Jesu
rüere, kä namani niere jae kwärikwäri:

Nitre kukwe kämekäme nuenkä se
kwrere abko ni noko tä kaen ngäbti jökrä
amne tä mröre ketetibe ben, abtä tä ja mike
ngite Ngöbö rüere ñan ñan, namanintre
niere Jesubtä.
3 Angwane Jesukwe kukwe bä mikani
krörö mda ietre, nitre namani tuen
kämekäme abko ütiäte Ngöbökrä era metre
mikakäre gare:

4 Ni iti mun ngätäite abko kwe obeja tädre
gre ketarike abko riadrete krati kän, ye
ngwane niarakwe ñan obeja gre ketabkä bti
krä jätäbti krä ökän (99) ye mikadrete ja

ngibiare kaibe kä kaibete, bti obeja krat-
ibe nianinte, ¿ye niara ñan rikadre känen-
tari kisere ya? 5 Kwandretari ie angwane,
kä rabadre nuäre btä, käkwe kitadre ja
kötäbti ta, bti rikadre ngwenante 6 ja gwiri-
ete angwane, niara kukwe muko nünanka
känimekänime abko kärädre jökrä kwe, bti
niedre kwe ietre: Obeja nianinte krati tikän
abko kuninantari tie, aisete ari käi ngwen
nuäre jabtä tibe, niedre kwe. 7 Ye kwrere
abko, ni iti kukwe kämekäme nuenkä ni ne
kwrere käta ja töi kwite, käta kukwe käme
kite temen amne tä Ngöbö kaen ngäbti, ye
abko käita neme bäri nuäre Ngöböbtä kä
käinbti sete ni gre ketabkä bti ni jätäbti
ni ökän käta Ngöbö mike täte era metre
nütüta jabtä munkwe kwrere ye abko ie
Ngöbö garera, niebare Jesukwe.

Jesukwe kukwe bä mikani ngwian nianinte btä

8 Bti Jesukwe niebare mda:

Ye kwrere arato, meri tädre iti, kwe ng-
wian tädre kun jätä abko riadrete kunti kän
angwane, meri ye käkwe ñotra mikadre, bti
rikadre kä sökökä gwita ngwian ye känän-
tarikäre. 9 Abti kwandretari ie angwane,
kukwe muko merire merire nünanka kän-
imekänime abko kärädre kwe, bti niedre
kwe ietre: Ngwian nianinte tikän abko
kuninantari tie, aisete ari käi ngwen nuäre
jabtä tibe, niedre kwe kukwe mukoye. 10 Ye
kwrere abko ni kukwe kämekäme nuenkä
käta ja töi kwite, käta kukwe käme kite
temen amne tä Ngöbö kaen ngäbti abko
käita nebe nuäre angeletre Ngöbökwebtä
kä käinbti sete, ye abko ti tö niei munye,
niebare Jesukwe ietre.

Jesukwe kukwe bä mikani ni bati diänbtä

11 Yebti Jesukwe kukwe mdara jire
niebare angwane, nitre bariseo romon
kräke abko bä mikani ngäbäkre mubai
kwrere kwe amne nitre kukwe kämekäme
nuenkä abko bä mikani ngäbäkre diän
kwrere kwe abko krörö:

Bati ni nämane iti abko kwe ngäbriänkä
nämane nibu. 12 Ni ye abko ngobo bäri bati
nikani, käkwe niebare ie: Tata, jändränta
biandre tie makwe, ye erere makwe bian
jötrö tie, niebare kwe rünye. Abtä rünkwe
jändrän jakwe ye dräibare niaratre nibubti.

13 Yebti kä ngämi niken raire ta angwane,
ni bäri bati ye käkwe jändrän jakwe erere
rürümoinbare jökrä, bti ngwian diani kwe,
bti nikani mobe kä mdabti, känti nikani
kukwe nuene ngwarbe diän diän. Abtä
ngwian ganinte jökrä jakän kwe. 14 Ngwian
krütanina jökrä kän, ye btäräbe kä ye känti
mrö nika jatani krübäte, aisete niara nikani
mrö nike krübäte arato.

15 Angwane ni nämane iti juta yete abko
israelita ñakare akwa, niara nikani sribi
kärere jakrä ie. Erere bkänä, sribi bäri
käme krübäte ni israelitakrä abko biani
kwe ie, käkwe niara mikani mtü ngibiare.
16 Nämane sribire angwane, mtü buka nä-
mane algarobate kwe abko niara tö namani
nebe kwetai siba akwa, ñan namani bien
jire chi kwetadre ie, aisete mrö namani
krübäte ie.

17 Abtä bati namani töbike: ¡Jo! Ni kwati
tä ganane ti rün känti kwe mrö tärä kabre
kwetadre amne ti abko kite jraine jakän
mrö miare nete, 18 aisete ti bike nikenta ti
rün gwiriete, käkwe niedi krörö ie: Tata,
tikwe ja mikani ngite Ngöbö rüere amne ma
rüere, 19 aisete makwe ñan ti kata ngäbti ja
ngobo kwrere ja juete, akwa nita ganane
mae, ye kwrere makwe ti mika ganane jae,
tikwe niedi kore tataye, namani nütüre.

20 Ye erere bkänä, nikaninta jibti, nikani
nebeta rün gwiriete. Nämane mente se
kwrere angwane, jatabare rünye amne na-
mani ruen bäri bobre ie, aisete nikani
betekä ngäbti, käkwe küde kitani ngärä
demaine kwärä. 21 Angwane ngobokwe
niebare ie: Tata, tikwe ja mikani ngite
Ngöbö rüere amne ma rüere, aisete ti ma
ngobo makwe, ye makwe niedre ñakare
mda ruen tie, niebare kwe rünye. 22 Akwa
rün abko käkwe niebare sribikätre kweye:
Dän bäri kuinkuin känene. Munkwe kita
btä amne anio ni bä mikakrä ütiäte kita
kisebtä munkwe, bti sandalia kita ngotobtä
munkwe niara ñan bä rabadre ni klabore
kwrere abkokäre. 23 Bti nbi ngäbäli bäri kuin
ngibiata jenena mun rika tuen. Munkwe
kämika kwetadre. Ngäbäkre tikwe nüta
ye ari käi ngwen nuäre kri jabtä, 24 ñobtä
ñan angwane ni krüta kwrere jire ngäbäkre
tikwe ne nianinkä ti okwäte, akwa nüta
mtare. Niara nianinte tikän, akwa nürate,
aisete ari käi ngwen nuäre jabtä, niebare
kwe. Ye erere, ni jökrä nikani kä ngwen
nuäre jabtä.

25 Angwane ngäbäkre mubai abko
nämane tirete, jataninta gwäkäre mda,
nükani bä känime se kwrere angwane, tän
ngö amne ka kukwei jarabare ie amne tärä
mika nämane namani ruen ie. 26 Abtä ni
sribikä rünkwe kärabare iti kwe, bti niebare
kwe ie: ¿Dreta nakenkä gwi? niebare kwe
ie. 27 Angwane sribikä ye käkwe niebare
ie: Käre ma rünta nbi ngäbäli bäri köte
ngibiare jenena, ye abko kämikamna, ñobtä
ñan angwane ma etba nikani abko nüta.
Niara tä kuin, aisete kä nibi nokre gwi ye,
niebare kwe ie mda.
28 Yebtä abko ngäbäkre mubai ye mätä
namani kri krübäte, ñan tö namani rikai
gwä. Abtä rün nikani känti ju bäre, kä na-
mani ngwen kisere nebeta gwi. 29 Angwane
niebare kwe rünye: Tikwe sribibarera kä
kobe makrä, ye gare kuin mae. Erere arato,
tikwe ñan ma kukwei kitabare temen. Käre
tita ma kukwe mike täte jökrä, akwa ma
ngämi chibo ngäbäli bien jire krati tie kwe-
tadre, kä ngwiankrä nuäre jabtä ti kukwe
mukobe. 30 Akwa ma ngobo ngutu ng-
warbe jananbare, meri bti kä ngwarbe ng-
warbe, btä ngwian makwe ganinte jökrä
makän abko kräke makwe nbi ngäbäli bäri
kuin kämikamna kä ngwiankrä nuäre jabtä,
niebare kwe rünye.
31 Abtä rünkwe niebare ie: Ma ti ngobo
tikwe, käre mata nüne gwi tibe nete amne
jändrän jire jökrä tä tikwe, se abko jökrä
makwe. 32 Akwa ni krüta kwrere jire
ma etba nianinkä ti okwäte abko nüta,
nämane nianinte tikän, akwa nürate, ye
abko käi ngwiandre nuäre jabtä nikwe,
abkokäre tikwe mrö sribemna, niebare
kwe ngobo mubaiye. Abko nakaninkä
kore. Ne ngörä, niebare Jesukwe nitre
bariseoye amne kukwe biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätreye.

16

Jesukwe kukwe bä mikani ni ju ngibiabtikä btä

1 Jesukwe kukwe mda niebare krörö nitre
ja töitikaka benye:

Bati ni ngwian bkänkä kri nämane iti
abko kräke ni mda nämane jändrän ngibi-
abtikä. Ni jändrän ngibiabtikä ye abko ñan
nämane sribire kuin, aisete jändrän jatani
nente kri sribi bkänkäkän niebare kwetre
ie. 2 Abtä sribi bkänkä käkwe sribikä kwe ye
kärabare, bti niebare kwe ie: ¿Mata jändrän
ngibiarebti ño tikrä amarebti ma kädrieta
nüke blo tibe nete? Mata sribire ño ño
tikrä, ye niere jökrä tie, ñobtä ñan angwane
makwe ñan jändrän ngibiadrebti jire mda,
niebare kwe ie.

3 Abtä ni jändrän ngibiabtikä ye namani
töbike kri krörö mda: Sribi bkänkä bike
sribi denkä tikän mtare, nebti tikwe ja
nuendi mda. Ti di ñakare sribi taretare
nuenkäre amne, tita neme ja gaire ngwian
kärere ngwarbe jakrä ni mda mdaye, na-
mani nütüre. 4 Te töi ngitianinkä krörö:
Sribi diandrekä tikän angwane, ni mda
mda tädre biare ti kaen ngäbti ja gwiriete,
abkokäre ti bike kukwe ne nuene, namani
nütüre.

5 Erere bkänä, ni mda mda bti rürü-
mon ütiä nämane sribi bkänkäkwe, erere
kärabare kwe ja känti. Erere ni nükani
käne, ie niebare kwe: ¿Rürümon ütiäta
nuäi mabti ti bkänkäkwe, niebare kwe ie?
Angwane ni ye käkwe niebare: Olibo köi ga-
lon siento krä kwä ütiäta tibti, niebare kwe.
6 Abtä ni jändrän ngibiabtikä käkwe niebare
ie: Makwe olibo köi diani ütiädre angwane,
makwe tärä ükaninte, ye makwe ükateta,
aisete jötrö ngwarbe makwe olibo köi mika
galon siento kräbkäbe tärä mdabtä, niebare
kwe. 7 Yebti ni mda nükani abko ie niebare
kwe: ¿Ma abko bti rürümon ütiäta nuäi
ti bkänkäkwe? niebare kwe. Angwane
ni ye käkwe niebare ie: Trigo sako mili
krati ütiäta tibti, niebare kwe. Angwane ni
jändrän ngibiabtikä käkwe niebare ie: Tärä
biani käne mae, ye ükateta amne makwe
trigo mika sako siento krä kwäbe, niebare
kwe ie.

8 Yebtä abko ni jändrän ngibiabtikä abko
ni ngökaka akwa, sribi bkänkä käkwe
niara käikitaninkä töbikabtä kuin jakrä
kore, ñobtä ñan angwane jändrän nuenta
au jakrä, abkokrä ni töi kämekäme kä
nebtä bäri tä juto biare jändrän ükete
kuin jakrä ni jen Ngöbökwe ngwä. 9 Ne
aisete mun kukwe muko rabadre bäri kwati
munkwe, abkokäre jändrän kabre munkwe
tuen ütiäte ñakare Ngöböye, ye munkwe
dräi ni bobre bobrebti. Yebti jändrän krü-
tadre jökrä munkän angwane, ju nünankrä
kärekäre kä käinbti ye känti Ngöbö tädira
biare mun kakäre ngäbti.

10 Mdakäre abko, nire nire käta jändrän
braibe ngibiare kuin era metre, ni yebti
abko tödekata jändrän kabre ngibiabtä kuin
era metre arato. Erere arato, ni ni ngökaka
jändrän braibe btä abko käkwe ni ngökadre
jändrän kabrebtä arato. 11 Ne aisete jän-
drän kä nebtä ütiäte ñakare bökän akwa,
mun ñan tö ngibiai kuin era metre, ¿se
abko Ngöbökwe tödekadre munbti, käkwe
mun mikadre jändrän bäri ütiäte kri ngib-
iarebti? ¡Ñakare jire!

12 Mdakäre abko, ¿jändrän jenena ni
mdakwe munkwe ñan ngibiadre kuin era
metre, se abko nirekwe jändrän biandre
ngibiadre jakrä munye?

13 Ne aisete ni klabore ñakare jire abko
rabadre sribire bkänkä nibukrä ja näire,
ñobtä ñan angwane sribi bkänkä iti rabadre
tare kwe amne mda btä mätä rabadre; iti
kukwei mikadre täte jökrä kwe, akwa mda
abko ñan kukwei mikadre täte kwe. Ne
aisete ni ñan raba ja töi mike kwatibe
sribire Ngöbökrä, ja töi mikare kwatibe
ngwian ganankrä jae kwärä. Abko kore se,
niebare Jesukwe.

14 Ye ngwane abko, nitre bariseo ng-
wian tarekätarekä käkwe Jesu kukwei nu-
ani. Abtä namani Jesu kukwe mike yakrä
jae. 15 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Mun ngwarbe tä bike deme ni mda mda
okwäbti, akwa mun moto ño ño gare kuin
jökrä Ngöböye. Ye abko, jändrän ütiäte
kri nikrä abko tä nebe tuen bäri käme
Ngöböye, niebare Jesukwe nitre bariseoye.

16 Yebti Jesukwe kukwe mda niebare
krörö:

Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye amne
kukwe tikani nitre Ngöbö kukwei niekäkwe,
ye namani mrä Juan Bautista näire. Abti
mtare mentokwäre Ngöböta gobrane ño
ni ngätäite abko kukwei kuin dirita niken
mda amne, Ngöbökwe gobrandre nibtä,
ye ni kwati tö Ngöbö mikai nuene jabtä
ja di jenbti. 17 Akwa nane Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye abko ñakare ütiäte
mda munkrä, mun rabadre nütüre, akwa
era metre ütiäte, ñobtä ñan angwane kä
käinta amne kä temen ne juandre ng-
warbe jökrä Ngöbökwe, akwa nin tärä okwä
bäri chi tä tikani btä diandikä kwitakäre
jene, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye abko ütiäte aisete.

18 Mdakäre abko, ni brare käkwe merire
kwe tuadremetre, bti meri mdara jire ben ja
mikadre gure kwe, ni ye käkwe ja mikadre
ngite merire käne rüere. Erere arato, meri
tuanimetre brarekwe, ye ben ni mdakwe
ja mikadre gure ne ngwane, ni gure käta
ja mike ngite bati bati ni mda mdabe, ye
kwrere ja mikadi ngite kwe, niebare Je-
sukwe.

Kukwe bä mikani ni ngwian bkänkä kribtä amne Lázarobtä

19 Abti Jesukwe kukwe mdara jire bä
mikani krörö:

Bati ni nämane iti abko ngwian bkäne
kabre krübäte, aisete nämane dän kuinkuin
ütiäte krikri kite jabtä amne käre nämane
mrö sribere krikri köbö kwatirekwatire kä
ngwiankrä nuäre jabtä kukwe mukobe. 20 Kä
ye känti abko, ni bobre nämane iti arato
abko kädian nämane Lázaro. Lázaro ye
abko ngütüete jökrä ngrabare abko nä-
mane nebe täkänintbe jukwebtä ni ngwian
bkänkä kabre ye känti. 21 Angwane mrö
büre nämane betekä timontimon mesabtä,
ye abko ni bobre ye tö namani nebe kwetai
trine ni ngwian bkänkä kabre ye känti.
Angwane nukro abko nämane nebe Lázaro
träin bäse.

22 Yebti bati ni bobre ye krütani angwane,
angele nikani ngwena kä nuäre känti yete,
mikani mröre ketetibe kwetre Abrahambe.
Abti ni ngwian bkänkä kabre ye krütani
mda abko mräkäkwe doboi mikani jirekäbe.
23 Angwane ni ngwian bkänkä kabre ye
nikani kä ja tare nikakrä känti. Ye känti
nämane ja tare nike krübäte, käkwe
nikrabare amne Lázaro nämane tuen
täkänintbe Abraham ken ie se kwrere.
24 Angwane ngwänänkäbare krörö kwe
Abrahamye: ¡Rua Abraham, ti ngwen ruen
bobre jae! Tita ja tare nike krübäte ñukwä
jutrate nete, aisete Lázaro juen ja kise
judabti aibe mike tibo ñöte sete, bti jata
ketekä ti tüdrä mikakäre tibore nete niere
ie, niebare kwe Abrahamye.

25 Akwa Abraham käkwe niebare ie: Ti
bräi tikwe, ma nämane nüne angwane, ma
nämane jändrän bkäne kabre, bti ma nä-
mane kä ngwen nuäre jabtä amne, Lázaro
abko nämane ja tare nike kri. Mtare
niarata kuin jäme amne ma tä ja tare nike.
26 Mdakäre abko, kä oko kri krübäte ni jiete,
¿ne abko ni rikadre ño ja känti kwärikwäri?

Ni nekri ñan raba nebe mun känti yete
amne mun ñan raba nüke nun känti nete
arato, niebare Abrahamkwe ie.
27-28 Abtä ni ngwian bkänkä kabre käkwe
niebare mda Abrahamye: Rua Abraham, ti
etbata nirike ti rün juete, ye ñan jatadre
siba ja tare nika ne känti, abkokäre Lázaro
juen dirire ietre tikrä abko tita ribere mae,
niebare kwe Abrahamye. 29 Abtä Abra-
hamkwe niebare mda ie: Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye tärä kwetre amne
nitre Ngöbö kukwei niekä käkwe tärä tikani
tä kwetre arato, ye abko mikadre täte kwe-
tre, angwane nünandre metre amne ñan
rikadre kä ja tare nika känti mabe, niebare
kwe ie. 30 Angwane ni ngwian bkänkä kabre
käkwe niebare mda: Rua Abraham, tärä
tä ti mräkäkwe ye aibe ñan rabadre dbe
kräke, aisete ni krütanina abko rükadreta
nire rikadre dirireta ietre abko kukwei
mikadre era kwetre amne kukwe käme
kitadre temen kwetre ruen tie, niebare
kwe Abrahamye. 31 Akwa Abraham käkwe
niebare mda ie: Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye amne nitre Ngöbö kukwei niekä
käkwe tärä tikani tä niaratre kisete abko
ñan tä mike täte, ye kwrere ni krütanina
rükadreta nire, rikadre dirireta ietre abko
ñan kukwei mikadre täte kwetre arato.
Abko kore se, niebare Abrahamkwe ie, abko
nakaninkä kore. Ne ngörä, niebare Jesukwe
ni jökräye.

17

Ja mikadre mokre kukwe käme ngäniene
(Mateo 18.6-7,21-22; Marcos 9.42)

1 Bti Jesukwe niebare nitre ja töitikaka
benye:

Käre ni mda mda jatadi, kä rabadre
ni nuente ja käne, käkwe ni mikadre ja
mike ngite Ngöbö rüere, akwa aingwaree
ni ni mda ngwianka ja mike ngite Ngöbö
rüere. Ni ye abko bobre jakän, 2 ñobtä ñan
angwane niara ngämi ni mda mike kukwe
käme nuene Ngöbö rüere, ye känenkri jä
oto kri trigo ukwakrä ye mäkädrete ro-
robtä, bti kitadre ñöte abko rabadre bäri
kuin kräke, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe
mikadre ja tare nike bäri ni mikabtä kukwe
käme nuene ye dokwäre aisete. 3 Ne aisete
munkwe ja ngibia kuin.

Mdakäre abko, ma mräkäkwe ja mika
ngite ma rüere angwane, makwe mäträ btä,
abti ja töi kwitata kwe amne moto raba
ulire btä ne ngwane, ja mikani ngite kwe,
ye makwe dian bti ta. 4 Ye abko, ja mika
ngite bä kükü ma rüere kwe, akwa rikata
bä kükü arato niereta krörö mae: Tikwe
ja mikaba ngite ma rüere, ye kwrere tikwe
ñan nuendre mda, nie kwe mae, angwane
ja mikani ngite kwe ma rüere, ye makwe
dianta jökrä bti ta, niebare Jesukwe.

Nikwe tödekadre metre Ngöböbti

5 Angwane nitre Jesu kukwei ngwianka
käkwe niebare mda ie:

Dänkien, nun die mike tödeke bäri
Ngöböbti, niebare kwetre.

6 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Munkwe tödekadre bäri chi Ngöböbti
mostasa nura chi näre, akwa munkwe
tödekadre kwatibe bti angwane, munkwe
niedre kri ngätri bäri mente nguse nokoye:
Ja jäkekä au yete, bti ma raba mrente sete,
munkwe niedre kri yeye, ye erere mun kuk-
wei mikadre täte kwe, niebare kwe ietre.

Sribidre krörö Ngöbökrä

7 Nebti Jesukwe blitabare kukwe mdabtä,
käkwe niebare:

Mdakäre abko, mun iti kwe ni klabore
tädre abko rikadre dobo ükete sribikrä
o tädre obeja ngibiare. Ni klabore ye
jatadreta dere gwäkäre angwane, bkänkä
käkwe ñan niedre ie: Ma dräre, aisete
jakwe mröre mesabtä nete, ñan niedre
jire kwe ie. 8 Akwa niedre krörö ie: Dän
mda kite jabtä, bti makwe mrö sribe tikrä.
Makwe ti buka amne makwe tomna bian
tie. Tikwe mrödi amne tikwe tomna ñadi
ünän, yebti makwe mrödi amne makwe
tomna ñadi, niedre kwe ie. 9 Erere arato,
bkänkäkwe sribi nuemna ie, erere nu-
endre kwe amne niara ñan käikitadrekä
bkänkäkwe. 10 Ne kwrere arato, Ngöbökwe
dre nuemna, ye erere munkwe nuendre
täte jökrä angwane, munkwe niedre krörö
ie: Nun abko ni klabore ütiäte ñakare
makwe Ngöbö, ñobtä ñan angwane sribi
nuemna aibe nunkwe nuenbare, aisete
munkwe nie kore. Abko kore se, niebare
Jesukwe ietre.

Jesukwe ni ni jätä bren lebra kisete mikan-
inta kuinta

11 Yebti Jesu nikani janknu Jerusalén kuk-
wäre mda angwane, nikani kä Samaria
amne kä Galilea ngätäite ta. 12 Angwane
nikani nebe ja ken juta mdabe. Ye känti

ni bren lebra kisete nämane ni jätä, jatani
niara ngäbti abko nükani bä mente temen
se kwrere, 13 kä namani ngrente krikri be
krörö:
Jesu, dirikä, nun ngwen ruen bobre jae.
Nun mikete kuinta, namanintre niere.
14 Jesu okwä namani btätre angwane,
niebare kwe ietre:
Ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre, ye
känti mun nän ja kwata mike tuare ietre,
niebare kwe ietre.
Erere bkänä nikanintre, nämane näin
ji ngrabare angwane, batibe namaninante
kuinta jökrä ngrabare gani kwetre. 15 Nitre
namaninta kuinta, ye ngätäite ni jatan-
inta itibe ja jiebti, jatani ngrente krikri be
Ngöbö käikitarekä kwärä. 16 Jatani nüketa
Jesu känti angwane, nikani ngitiekä ng-
wärere timonkwäre Jesu ngotobtä, kuin
niekäre ie. Ni ye abko, ni Samariabo
aibe nükaninta Jesu känti kuin niekäre ie.
17 Angwane Jesukwe niebare ie:
Ni ni jätä nibita kuin jökrä ñan ñan,
¿akwa ni ni ökän abko ame 18 amarebti
ni menteni ñakare israelitare aibe nüketa
itibe Ngöbö käikitekä noko? niebare kwe.
19 Yebti Jesukwe niebare ni yeye:
Makwe tödiri kwatibe Ngöböbti, köböire
ma nibita kuinta, aisete näinta krö, bti
nänta, niebare kwe ie.

Ngöbö jatadi gobrane ni ngätäite
(Mateo 24.23-28,36-41)

20 Angwane nitre bariseo nämane yete
käkwe niebare Jesuye:
Ngöbö rükadi gobrane ñongwane ni
ngätäite abko nunkwe gadi ño, niebare
kwetre ie.
Abtä Jesukwe niebare ietre:
Ngöbö rükadre gobrane ni ngätäite, ye
abko ñan tuadre jire chi ja okwä jenbti,
21 aisete Ngöböta gobrane nete, sete, mun
ñan rabadre niere, ñobtä ñan angwane
Ngöbö nena gobrane munbti, akwa ye ñan
raba tuen ja okwä jenbti, niebare kwe nitre
bariseoye.
22 Bti Jesukwe niebare nitre ja töitikaka
benye:
Batira jire kä jatadi angwane, ti Ni Kä
Nebtä Ngobo jatadita ye mun tö rabadi
tuai batibe siba, akwa munkwe ñan tuadre.
23 Angwane ni ruäre rabadi niere munye:
Ni Kä Nebtä Ngobo tä nete, Ni Kä Nebtä
Ngobo tä sete, rabadi niere, akwa mun ñan
rika tuen känti amne ni ye kwrere, jiebti
mun ñan rika, 24 ñobtä ñan angwane merata
trä ngitiekä ngwen käinta tä jataen batibe
jökrä kwäräkwärä, ye kwrere arato ti Ni Kä
Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, ni jökrä
käkwe gadi batibe jökrä aisete. 25 Akwa käne
tikwe ja tare nikadi kri bätäkä ngwarbe
amne nitre nünanka kä ne ngwane käkwe
mikadi ngwarbe jae.
26 Akwa ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jata-
dita angwane, kukwe nakaninkä ño ño Noé
näire angwane ni jökrä nämane nüne jäme,
ye kwrere arato ti Ni Kä Nebtä Ngobo
ne jatadita angwane, kukwe rakadikä abko
krörö: 27 Kä ye ngwane abko ñü ngämi
näkäen temen, känenkri abti Noé nikani
rute, ye ngwane ni jökrä tö namani nünai
ño, erere nämane nüne, aisete nämane
mröre, dö ñaen amne nämane ja mike gure.
Te batibe ñü jatani jobe temen, käkwe ñö
mikani niren kri abko nikani nitre ye ng-
wena jökrä abko müre neketani ñöte. 28 Ye
kwrere nakaninkä krörö Lot näire arato:
Ni jökrä nämane mröre, dö ñaen, jändrän
kökö, jändrän rürümoine, nura nökö amne
ju mike. Ni jökrä nämane töbike jän-
drän ye aibebtä. 29 Angwane Lot nikan-
inta mräkäbe juta Sodoma bäre mento, ye
btäräbe Ngöbökwe ñukwä kä käinbti juani
asufrebe mni mni, käkwe nitre Sodomabo
kämikani jökrä. 30 Ye kwrere arato, ti Ni Kä
Nebtä Ngobo ne jatadita angwane, kukwe
rakadikä kore.
31 Kä ye ngwane abko, nitre tädre jubti
käin* amne jändrän tädre gwi kwe ñan rika
tuenta ngwiandre jae, akwa gitia jirekäbe
amne, ni tädre sribire tirete ye abko ñan
rika jändrän tuenta jire chi gwi, akwa gitia
gwängwarbe jirekäbe. 32 Angwane kukwe
nakaninkä ño meri Lokwebtä, ye munkwe
ngwianta töre jae, käkwe jändrän munkwe
taredre ñakare, 33 ñobtä ñan angwane nire
nire abko ie ja kwata rabadi ruentari tare
abko krütadi kärekäre Ngöbö okwä bäre
mento, akwa nire nire tä biare krüte
Ngöbökrä abko käkwe nünandi kärekäre
Ngöböbe. 34 Erere arato, ti Ni Kä Nebtä
Ngobo jatadita, ye ngwane ni tädi nibu ki-
bien jänbti deo abko jänäin iti amne iti abko

* 17:31 tädre jubti käin. Ju nitre israelitare abko kiare bti käin, aisete nuäre dikakrä bti ta.

mikadite. 35 Erere arato, meri tädi nibu trigo
ukwe gwaire abko jänäin iti amne iti abko
mikadite, niebare Jesukwe. 36 [Erere arato,
ni tädi nibu sribire tirete abko jänäin iti
amne iti abko mikadite, niebare Jesukwe.]†
37 Angwane nitre ja töitikaka Jesube
käkwe niebare mda ie:
¿Kukwe ye abko rakadikä mdente,
Dänkien? niebare kwetre ie.
Abtä Jesukwe niebare mda ietre:
Ni ngwäkä tädi mdente, btä jüden rabadi
ja ükekrö ngwäkä kwete, ye känti rakadikä.
Abko kore se, niebare kwe ietre.

18

Nikwe blitadre janknu Ngöböbe abko Jesukwe bä mikani

1 Yebti nitre ja töitikaka Jesube ñan di
krütadre blitabtä Ngöböbe, abkokäre Je-
sukwe kukwe mda bä mikani dirikäre ietre,
2 käkwe niebare krörö: Bati ni iti nämane
kritobore juta kwati känti. Kritobo ye abko
nämane Ngöbö jürä ngwen ñakare amne
nämane ni mda mda mike ütiäte ñakare jae.
3 Juta ye arabe känti meri kän kwäräi krü-
tani nämane iti arato abko ben ni mda nä-
mane rüre. Abtä meri ye nikani janknu kri-
tobo känti kukwe ükatemna jakrä ie. 4 Akwa
kä raire kritobo ye käkwe kukwe ükaninte
ñakare meri ye kräke. Akwa yebti kritobo
namani töbike: Tita Ngöbö jürä ngwen
ñakare amne tita ni mda mda mike ütiäte
ñakare jae, 5 akwa meri kän kwäräi krü-
tani se käkwe ñan ti nikadre krübäte mda,
abkokäre ti bike kukwe ükete kräke, niara
ñan jatadreta mda abkokäre, ñobtä ñan
angwane tädre nüke janknu kore, käkwe ti
moto mikadre iko. Erere arato ni mda mda
käkwe ñan töbikadre blo tibtä, abkokäre
ti bike kukwe ükete kräke, kritobo namani
nütüre, abko nakaninkä kore. Ne ngörä.
6 Kritobo moto käme akwa, töbikabare
kore kwe. 7 ¿Akwa Ngöbö abko moto kuin,
se abko ni dianinkä jen jakrä kwe käta blite
dibire rare ben abko ñan ngie mikadre kwe
ya? ¡Niarakwe ñan juandretari jirekäbe ja
jiebti! 8 Ngöbö abra kuin käkwe ni kwekwe
die mikadre jötrö. ¿Akwa ti, Ni Kä Nebtä
Ngobo jatadita angwane, ni tödekaka tibti
tädi blite janknu Ngöböbe kwandi ruäre tie
nete ya? abko ti tö ngwiaintari munye,
niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Ni bikaka metre amne ni ngwian käräkä, btä Jesukwe kukwe bä mikani

9 Abti ni ruäre, ie ja nämane nebe ruen
metre amne dbe Ngöbö ngwärekri nämane
Jesu känti abko ietre ni mda mda nämane
tuen käme, abtä Jesukwe kukwe bä mikani
krörö ietre: 10 Bati ni nikani nibu ju blitakrä
Ngöböbe känti blitakäre Ngöböbe. Ni iti
abko bariseo amne ni mda abko ngwian
käräkä gobran romanobokrä. 11 Angwane
bariseo ye namani nünaninkä blitakäre
Ngöböbe, käkwe niebare jabtä: Ngöbö, tita
kuin niere mae, ñobtä ñan angwane ni mda
mda tä gore, tä kukwe nuene kämekäme
amne tä ja mike gure bati bati, ye kwrere
tita nuene ñakare. Erere arato, ti ñakare ni
ngututu käme ngwian käräkä noko kwrere.
12 Mdakäre abko, tita ja bäine bobu bämän
kratirekratire makrä amne, jändrän bianta
keta jätä jätä tie amne jändrän ganainta
keta jätä jätä tikwe abko tita bien keteti
makrä, ye abko tita nuene kore makrä,
niebare kwe Ngöböye.
13 Akwa ni ngwian käräkä ye abko na-
mani bä mente temen se kwrere amne ja
ñan namani nüke töre ie nikren kä käinbti,
kä namani ja mete mätäte namani ulire
kukwe käme nuenbtä bä mikakäre, käkwe
blitabare krörö Ngöböbe: Ngöbö, ti abko
kukwe kämekäme nuenkä krübäte, aisete
ti ngwen ruentari tare jae amne ti ngite
denkä mento tibtä, namani niere Ngöböye
abko kukwe nakaninkä kore. Ne ngörä.
14 Kukwe yebtä ti bike kukwe ütiäte niere
munye abko krörö: Ni ngwian dianka jämi
niken ja gwiriete, känenkri ngite ñakare
mda Ngöbökwe niebare amne kani ngäbti
kwe, akwa bariseo abko ñan mikani me-
tre ja ngwärekri kwe amne kani ngäbti
ñakare kwe, ñobtä ñan angwane nirekwe
ja mikadre kuin deme au abko Ngöbökwe
mikadi ene, akwa nirekwe ja mikadre bobre
Ngöbö ngwärekri abko Ngöbökwe mikadi
ütiäte jae. Abko kore se, niebare Jesukwe
nitre bariseoye.

Jesukwe ja di biani ngäbäkre kiakiaye
(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

15 Ye ngwane abko ngäbäkre kiakia, bti
Jesukwe kise mikadre ja di biankäre ietre,
abkokäre jänikani mräkäkwe Jesuye. Akwa
nitre ja töitikaka ben käkwe gani angwane,

† 17:36 Kukweta corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

namani ñäke ngäbäkre mräkäye. [16] Abtä
Jesukwe ngäbäkre kiakia käräbare, bti
niebare kwe:
Ngäbäkre ye tuemetre kite tie. Munkwe
ñan ji öta käne, ñobtä ñan angwane nire
nire käta ja mike bobre Ngöböbtä ngäbäkre
ne kwrerekwrere, ni yebti abko Ngöböta
gobrane, aisete munkwe ñan ji öta käne.
[17] Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Nire nire ñan tä ja mike bobre
Ngöböbtä ngäbäkre chi kwrerekwrere, ni
yebti Ngöbökwe ñan gobrandi amne ñan
nünandi kärekäre Ngöböbe kwe. Abko kore
se, niebare Jesukwe nitre ja töitikaka benye.

Ni jändrän bkänkä kabre käkwe blitabare Jesube
(Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)

[18] Yebti ni iti ji dokwäte käkwe kukwe
ngwianintari krörö Jesuye:
Dirikä kuin, ¿tikwe dre nuendre abko
ütiäre ti rabadre nüne kärekäre Ngöböbe?
niebare kwe.
[19] Abtä Jesukwe niebare mda ie:
Ngöbö aibe kuin, yebti ni mda ñakare
jire kuin. ¿Ye ñobtä abko mata ti kuin
niere tie ye? [20] Akwa ma tö nünai kärekäre
Ngöböbe angwane, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye nuendre nie, ye garera mae abko
erere makwe mika täte abko krörö:
Ma gure, makwe ñan ja mika gure bati bati
ni mda mdabe.
Makwe ñan ni mda kämika.
Makwe ñan go.
Makwe ñan blita ngwarbe ni mda mda
rüere kitakäre ngite.
Erere arato, ma rün amne ma meye mika
ütiäte jae, *Exodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20*
niebare Ngöbökwe Moiséye abko gare kuin
mae ruen tie, niebare Jesukwe ie.
[21] Angwane ni ye käkwe niebare:
Makwe kukwe nini, ye ti nämane bati
ngäbäkrere angwane, ti nikani mike täte
jökrä abti kä nüke mtare tie, niebare kwe.
[22] Niebare kore kwe, abtä Jesukwe niebare
mda ie:
Jändrän tä keteti nuendre mae. Jändrän
tä makwe ye erere nän rürümoine jökrä,
bti makwe ngwian ye dräi ni bobre bobrebti angwane, ma rabadi jändrän ütiäte
kri bkäne kabre kä käinbti sete. Makwe
jändrän rürümoin ünän jökrä kore, bti ma
jata ti jiebti. Abko kore se, niebare kwe ie.
[23] Jesukwe kukwe niebare kore ie
angwane, niara abko jändrän bkäne kabre
krübäte, aisete moto namani ulire Jesu
kukwei nuare. [24] Yebti namani tuen ulire
dikaro Jesuye angwane, Jesukwe niebare:
Ni jändrän bkänkä krikri ye käkwe ja
mikadre bobre Ngöböbtä, Ngöbökwe gobrandre bti abko tare krübäte kräke. [25] Era
metre, aku okwä chi, yete ta kameo krikri
ye ara rikadre nuäre, akwa nitre jändrän
bkänkä kri ye käkwe ja mikadre bobre
Ngöböbtä, Ngöbökwe gobrandre bti, ye
abko bäri tare kräke, niebare Jesukwe.
[26] Angwane nitre Jesu kukwei nuaka
käkwe niebare mda ie:
¿Ni jändrän bkäne kri ñan rabadre dianintari nini makwe, se nire abko rabadi
dianintari amarebti se? niebare kwetre
Jesuye.*
[27] Jesukwe niebare mda ietre:
Jändrän tare nuene abtä ñan neme bare
ni kä nebtäye, ye abko nuäre nuendre
Ngöbökrä, niebare kwe.
[28] Angwane Pedro käkwe niebare Jesuye:
Ti Dänkien, ¿nunkwe jändrän jakwe
jakwe erere mikaninte jökrä, bti nunta näin
ma jiebti, aisete se abko Ngöbökwe dre
biandi ütiäre nunye? niebare kwe.
[29] Abtä Jesukwe niebare ie:
Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Ngöböta gobrane, ye nireta
kaen ngäbti, abtä ju mikaninte kwe o rün,
meye o etbakantre mikaninte kwe, erere
arato, meri kwe o ngäbriänkä kwekwe
mikaninte kwe, [30] nitre ye abko ie Ngöbökwe
jändrän biandi bäri kabre mda kä ne ngwane amne mikadi nüne kärekäre jabe kwe
arato. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

Jesu müre ketadi abko niebare bämäkäre kwe
(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

[31] Yebti Jesukwe nitre ja töitikaka ben ni
jätäbti nibu käräbare kaibe jenena, käkwe
niebare ietre:
Nita näin Jerusalén kukwäre. Angwane
nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe
tärä tikani ño ti Ni Kä Nebtä Ngobo nebtä,

* 18:26 Jesu näire abko ni ngwian bkäne kri abko nämane ngwian bkäne, ñobtä ñan angwane Ngöbö nämane ja di bien ietre, aisete bäri Ngöbö kukwe muko, aisete rabadre dianintari käne, nitre israelita nämane nütüre. Ne aisete nitre ja töitikaka Jesube abko ñan töi namani krütare Jesu kukweibtä.

ye erere rabadi bare jökrä tibtä abko krörö:
32 Nitre romanobo ñakare israelitare abko
ie ti kitadi ngise amne niaratre käkwe ti
mikadi yakrä jae, ñäkädi taretare kwe tie
amne käli kitadi tibtä kwetre, 33 bti ti kwata
metadi krübäte kwetre. Yebti ti müre ke-
tadi kwetre, akwa köbömäkäre angwane,
ti rükadita nire. Abko kore se, niebare
Jesukwe ietre.
34 Akwa niaratre abko töi namani braibe,
aisete drebtä Jesu nämane blite ñan namani
nüke gare ietre.

Ni okwä kä drünente abko Jesukwe mikan-
inta kuinta
(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

35 Abti Jesu nikanina mate ja ken juta
Jericóte mda angwane, ni nämane iti abko
okwä kä drünente nämane täkänintbe jibtä
ngwian kärere jakrä, känti ta Jesu nikani
nebe. 36 Angwane batibe ni ye ie ni namani
ruen näin kwati dikaro ji ngrabare niara
bäre temen. Abtä dre namani nakenkä
amarebti ni nikani kwati dikaro, niebare
kwe. 37 Angwane Jesu Nazarebo jatani ji
ngrabare yete, niebare ie. 38 Abtä niarakwe
ngratebare kri krörö:

¡Jesu, jrei David tukwe mräkä, ti ngwen
ruentari tare jae! namani ngrente jite.

39 Abtä nitre nämane näin Jesu käne kä
namani kada ketamna ie, akwa niara na-
mani ngwänenkä bäri krikri mda, kä na-
mani niere:

¡Jrei David tukwe mräkä, ti ngwen ruen-
tari tare jae! namani niere.

40 Angwane Jesu namani nünaninkä,
käkwe ngwiamna nüke ja känti. Erere
jänükani Jesu ken angwane, Jesukwe
niebare ie:
41 ¿Tikwe dre nuendre makrä, ie ma tö
nibi? niebare kwe ie.

Ni okwä kä drünente ye käkwe niebare
mda ie:

Ti Dänkien, kä rabadre tuen tie, ie ti tö
nibi, niebare kwe Jesuye.

42 Angwane Jesukwe niebare ie:

Ma nibi tödeke kwatibe Ngöböbti, ye
köböire ma okwä nibirate kuinta, aisete kä
raba tuen mae, niebare kwe ie.
43 Ye btäräbe kä namani tuen kuin batibe
ie, bti nikani siba Jesube Ngöbö käikitekä
angwane, ni jökrä käkwe kukwe ye tuani
abko namani Ngöbö käikitekä arato.

19

Zaqueo tö namani ja tuai Jesube

1 Abti Jesu nikani nebe juta Jericóte mda
angwane, nikani ji ngrabare jutate. 2 Juta
yete abko, ni nämane iti abko kädian nä-
mane Zaqueo. Niara abko nämane ni-
tre ngwian käräkä gobran romanobokrä
dänkiene aisete, nämane ngwian bkäne
bäri kabre krübäte. 3 Nire abko Jesu, Zaqueo
tö namani tuai, akwa Zaqueo abko chi amne
ni namani kwati, aisete niara okwä ñan
namani nebe Jesubtä. 4 Abtä nikani betekä
käne amne okwä rabadre Jesubtä, abkokäre
ji känti ta Jesu rikadre, ye känti Zaqueo
nikani kribtä käin Jesu ngibiare jite.
5 Zaqueo nämane, ye känti Jesu nikani
nebe angwane, batibe Jesukwe nikrabare
kribtä käin, käkwe niebare Zaqueoye:

Zaqueo, ti rabadi ma juete mtare, aisete
jakweta jötrö timon, niebare kwe ie.
6 Ye erere Zaqueo jataninta jötrö timon
amne kä namani juto btä Jesu kare ngäbti ja
gwiriete. 7 Jesu nikani Zaqueo känti ni mda
mda okwäbti, yebtä abko ni jökrä namani
ñäke Jesu rüere, kä namani niere:

¡Jo! Jesu bike niken ni kukwe kämekäme
nuenkä gwiriete, namanintre niere Je-
subtä.
8 Ye erere Jesu nämane mröre Zaqueo
känti angwane, Zaqueo namani nünaninkä,
käkwe niebare ni Dänkienye:

Ti Dänkien, jändrän jökrä tä tikwe, ye
tikwe biandi ruäre ta ni bobre bobreye
amne, nire nire kän tikwe ngwian dianinkä
bäri mda ne ngwane, tikwe ngwian di-
aninkä kän ye bärire mda tikwe ngwian
mda biandita ketabkä ietre abko ti tö niei
metre mae, niebare kwe Jesuye.
9 Abtä Jesukwe niebare Zaqueoye:

Mtare ma amne ma mräkä nibira dian-
intari abko mata bä mike kore. Zaqueo ne
abko Abraham mräkä arato, akwa nämane
mente Ngöböye. 10 Ni nianinte niara kwrere
abko ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne jatani känän-
tarikäre amne diantarikäre, mden erere
nibi bare mtare Zaqueobtä. Abko kore se,
niebare kwe ie.

Ngwian ngibiaka kuin, btä Jesukwe kukwe
bä mikani
(Mateo 25.14-30)

11 Jesu nämane blite kore, ye abko ni
niara kukwei nuaka nuaka, ie Jesukwe
kukwe bä mikani, ñobtä ñan angwane

nikanina nebe känime Jerusalén ken, aisete
Ngöbö jatadre gobrane gwängwarbe niara-
tre ngätäite abko ni ruäre nämane nütüre,
akwa nämane töbike blo, aisete Jesukwe
kukwe krörö bä mikani ietre töi tikakakäre
metre. 12 Jesukwe niebare:

Bati ni nämane iti. Niara abko jrei mräkä
amne niara mikadre gräbti jreire, abkokäre
nikani mobe kä mdate. Abti mikadrera
jreire, abti jatadreta gobrane, abkokäre
jatani niken. 13 Akwa ngämi niken, känenkri
ni klabore kwekwe kärabare ni jätä kwe, bti
ngwian biani kabre kwe ja näre näre itire
itire ietre, käkwe niebare: Ti bike niken
mente, aisete ti mikakäre nüketa, munkwe
sribi nuen ngwian nebti ti käne, abti ti
jatadi nüketa, niebare kwe ietre, bti nikani.
14 Akwa nitre ye bti jrei ye nämane gobrane
abko mätä namani kri ni yebtä, käkwe ni
mdara jire juani ni ye jiebti blitakäre krörö
niara rüere: Nun ñan tö ni ne tuai jreire
ja ngätäite, niedre kwetre, abkokäre juani
jiebti.

15 Akwa ni ye mikani jreire, bti jatani
nüketa ja käite. Nükaninta angwane, ni kla-
bore kwekwe, ie ngwian biani kwe sribikrä
ye abko itire itire käkwe ngwian ganaibare
nuäi mda ngwian kwebti abko tö namani
gai, käkwe kärabare jökrä nüke ja känti.
16 Ye erere ni nükani iti käne käkwe niebare
ie: Ti dänkien, ngwian makwebti tikwe
ngwian ganainba keta jätä mda, tä nete
ne, niebare kwe ie. 17 Angwane jrei ye
käkwe niebare ie: Ma sribikä kuin krübäte.
Jändrän braibe, btä mata sribire kuin era
metre, aisete ti raba tödeke mabti tä gare
tie, aisete juta keta jätä, bti tikwe ma mikadi
gobrane tikrä, niebare kwe ie.

18 Yebti ni klabore mda jatani, käkwe
niebare jreiye: Ti dänkien, ngwian mak-
webti tikwe ngwian ganainba ketarike mda,
tä nete ne, niebare kwe ie. 19 Angwane jrei
ye käkwe niebare krörö mda ie arato: Kore
ne ngwane, tikwe ma mikadi gobrane juta
ketarikebti tikrä, niebare kwe ie.

20 Yebti ni klabore mdara jire nükani
jrei känti, käkwe niebare ie: Ti dänkien,
tikwe ngwian makwe ükaba dän kukwänte
jirekäbe abko tä nete ne. Tikwe sribibare
ñakare bti, 21 ñobtä ñan angwane mata
mokrere krübäte jändrän makwebti amne
ma käbäre, aisete ma ngwian bien ñakare,
känti mata ngwian ükekrö ni mdakän.
Erere arato, ni mda mda tä nura metekä
amne mata ngwä ötö kabre kän kä ütiäre,
akwa ma abko nura metekä ñakare jakrä.
Ye mdenbtä ma jürä rababa krübäte tibtä,
käkwe ngwian ükaba jirekäbe, niebare kwe
jreiye.

22 Abtä jreikwe niebare mda ie: Ma sribikä
käme. Ti ño ño makwe nini tie, ye kwrere
tikwe kukwe ükadite makrä. Tita mokrere
krübäte jändrän tikwebti amne ti käbäre,
aisete ti ngwian bien ñakare, känti tita
ngwian ükekrö ni mdakän. Erere arato, ni
mda mda tä nura metekä amne tita ngwä
ötö kabre kän kä ütiäre, akwa ti abko nura
metekä ñakare jakrä, ye gare kuin mae.
23 ¿Se ñobtä abko ma ñan jananbare ng-
wian tikwe mike bankote abko ti rükadreta
angwane, ngwian mda biandre chi btä tie?
niebare jreikwe sribikä ngwarbeye.

24 Bti ni mda mda nämane yete, ie
jreikwe niebare: Ngwianta ni nokokwe,
se denkä kän, bti sribikä kuin käkwe ng-
wian ganaibare keta jätä mda, seye bien
munkwe, niebare kwe. 25 Abtä ni mda mda
ye käkwe niebare jreiye: Nun dänkien, ni
noko nena ngwian bkäne kabre krübäte,
¿se ñobtä abko mda biandre ie? niebare
kwetre. 26 Abtä jreikwe niebare mda ietre:
Ti tö kukwe era erere niei krörö munye:
Nire nire jändrän bkäne kabre abko ie mda
biandi bäri; akwa nire nire kwe jändrän
ñakare abko kän jändrän chi kwe diandikä
jökrä kän. 27 Mdakäre abko, nire nire na-
mani ti rüere, ñan tö namani ti tuai jreire
ye abko mun jata ngwena nüke ti känti
nete, bti munkwe kämika ti ngwärekri nete.
Abko kore se, niebare jreikwe abko kukwe
nakaninkä kore se. Ne ngörä, niebare Je-
sukwe.

Jesu nikani nebe Jerusalén
(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

28 Jesukwe blitabare ünän kore, bti nikani
janknu mda Jerusalén kukwäre. 29 Nikanina
mate ja ken juta Betfagébe amne juta Be-
taniabe, Ngitio Olibo känti angwane, nitre
ja töitikaka ben kärabare nibu kwe, 30 bti
niebare kwe ietre:

Juta tuen känime ni ngware ta. Se känti
mun nän. Mun raba yete angwane, buro
ngäbäli näkwita ngämi kwan mäkäninte
munye, ye tikate munkwe, bti mun jata
ngwena tie nete. 31 Akwa ¿Ñobtä munta

tikete? nie munye angwane, munkwe nie
krörö ietre: Ni Dänkien tö nibi ie, aisete
nun bike niken ngwena, munkwe nie kore,
niebare Jesukwe ietre.
32 Erere bkänä, nitre ja töitikaka Je-
sube nikani, nikani nebe angwane, Jesukwe
kukwe niebare ño ño ietre, ye erere kwani
ietre. 33 Nämane buro tikete angwane, buro
bkänkätre jatani, käkwe niebare ietre:

¿Ñobtä munta buro ye tikete nunkän ye?
niebare kwetre.

34 Angwane niebare kwetre buro
bkänkäye:

Nun Dänkien tö nibi ie, käkwe käräniri,
aisete nunta tikete, niebare kwetre.

35 Yebti nikanintre buro ngwena, nikani
nebe Jesu känti angwane, dän jakwe mikani
ötati buro ngäbäli ye tröbti kwetre ja
täkräre Jesuye, bti Jesu nakwani buro
yebti. 36 Bti Jesu nikani janknu men-
tokwäre angwane, ni jökrä namani dän
jakwe metete ji ngrabare temen Jesu kakäre
ngäbti jrei kwrere. 37 Angwane Jesu nikan-
ina Ngitio Olibobti käin, jatanina niken mo-
tokwäre amne, nitre nämane näin ben, btä
kä namani nuäre, kä nikani ngrente krikri
be Ngöbö käikitarekä, ñobtä ñan angwane
sribi kri ñan tuabare nuenbare Jesukwe
tuani kwetre yebtä, 38 kä namani niere:

Jrei ne kite ni Dänkien Ngöbö käbti.
Ma ye aibe raba mikani ütiäte.
¡Kä raba jäme kä käinbti amne, nunta
Ngöbö kä käinbti käikitekä! *Salmos 118.26*

namanintre niere.

39 Kukwe yebtä, nitre bariseo nämane
ruäre ni mda mda ngätäite yete käkwe
niebare Jesuye:

Dirikä, nitre nänkä mabe se käkwe kada
ketadre niere ietre, niebare kwetre.

40 Akwa Jesu käkwe niebare nitre
bariseoye:

Nitre noko rabadre kwekbe angwane, jä
oto kabre nere temen käkwe ngradrete
Ngöbö käikitakakäre, aisete ngwarbe tikwe
kada ketamna ietre abko ti tö nibi niei
metre munye, niebare kwe ietre.

41 Yebti Jesu namanina Jerusalén ken,
okwä namani juta Jerusalénbtä angwane,
müaibare kwe, 42 käkwe niebare:

Nirekwe kä jäme biandre mun nünanka
Jerusalénte yeye, ye rükadre gare mtare
munye näre, akwa tä rükaninte mun okwä
bäre, aisete tuen ñakare munye. 43 Batira
jire kä jatadi käme mun rüere angwane,
mun rüekwe ki mikadi mun bäre temen
amne, mun rüe rabadi jökrä mun bäre
temen, käkwe rüdi mun rüere angwane,
44 mun juandi ngwarbe jökrä kwetre amne,
nitre nünanka nete noko kämikadi kwati
kwetre. Erere arato, jä mikani jure amne
kire noko dikandite jökrä kwetre arato,
ñobtä ñan angwane Ngöbö nükani basare
munye, mun diantarikäre akwa, ñan
nükani gare munye, aisete rakadikä kore
mun nünanka Jerusalénte yebtä, niebare
Jesukwe.

Jesukwe nitre jändrän rürümoinkä juanintari
(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

45 Jesu nükani Jerusalén, bti nikani ju
blitakrä Ngöböbe ye bäre angwane, nitre
nämane jändrän rürümoine yete abko Jesu
nikani juentari jökrä nekwäre, sekwäre
mentokwäre, 46 käkwe mäträbare krörö
btätre:

Ngöbö Kukwei tä tikani krörö:
Ju tikwe ne abra tä blitakrä tibe, *Isaías 56.7*
nieta Ngöbö Kukweibtä, akwa mun abko
tä ju blitakrä Ngöböbe ne mike nitre gokä
jue kwrere. Abko kore se, niebare Jesukwe
ietre.

47 Yebti ju blitakrä Ngöböbe bäre Jesu
namani dirire käre köbö kwatirekwatire.
Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkien amne Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikätre, erere arato
nitre unbre ji dokwäte nitre israelita
ngätäite abko nämane ji känene jae Jesu
kämikakäre. 48 Akwa ji ñan namani kwen
ietre Jesu kämikakrä, ñobtä ñan angwane
Jesu namani blite, ye abko ni jökrä nämane
biare kukwe nuen, aisete Jesu kämikadre
ño kwetre abko käi ñan namani kwen ietre.

20

Nire diebti Jesu nämane sribire abko ngwianintari ie
(Mateo 21.23-27; Marcos 11.27-33)

1 Bati ju blitakrä Ngöböbe ye bäre Jesu
nämane dirire ni kwatiye amne nämane
kukwe kuin Ngöbökwe mike gare angwane,
nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkientre amne Kukwe Biani Ngöbökwe

Moiséye dirikätre nikani nitre unbre ji dok-
wätebe, [2] käkwe niebare Jesuye:

¿Nirekwe ma mikani sribi nuene kore
amne nire diebti mata kukwe nuene kore
nete? niebare kwetre Jesuye.

[3-4] Abtä Jesukwe niebare ietre:

Ti bike kukwe ngwentari kwati arato
munye. ¿Nirekwe Juan Bautista juani ni
ngökö ñöte? ¿Ngöbökwe juani ya o ni kä
nebtäkwe mikani sribire ya? niebare kwe
ietre.

[5] Yebtä nikaninta blite jabe kwärikwäri,
kä namani niere krörö:

Ngöbökwe juani, nikwe niedre ie
angwane, niarakwe niedre krörö mda:
Ngöbökwe juani munta niere, ¿se ñobtä
abko munkwe ñan kukwei mikani era jae?
niedre kwe nie. [6] Akwa ni kä nebtäkwe
mikani, ni ñan rabadre niere jire chi
ie, ñobtä ñan angwane Juan abko ni
Ngöbö kukwei niekä era ni jökrä kräke,
aisete ni mda mdakwe ni kämikadre jäbti
ñäkäbtä kore rüere, namanintre niere jae
kwärikwäri.

[7] Abtä niebare krörö kwetre Jesuye:

Nirekwe Juan juani, ye gare ñakare
nunye, niebare kwetre.

[8] Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

Kore ne ngwane, nirekwe ja di biani tie
sribi ne nuenkäre abko tikwe ñan niedre
munye arato, niebare kwe ietre.

Nitre ji dokwäte, btä Jesukwe kukwe bä mikani
(Mateo 21.33-46; Marcos 12.1-12)

[9] Yebti nitre nämane yete, ie Jesu nikani
kukwe bä mike Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätrebtä amne nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientrebtä,
käkwe niebare krörö:

Bati ni nämane iti käkwe uba nurai
nökani, bti biani kwe ni mda mdaye
sribikrä. Kä biani sribikrä kwe abko ütiäre
uba döi biandreta ruäre ie. Yebti nikani
raire kä mdabti. [10] Abti uba ngwä ötadre
abko käi nükani angwane, sribikä käkwe
uba biandreta ruäre kä bkänkäye, ye abko
kä bkänkä käkwe sribikä kwe juani iti
tuenta jakrä. Akwa sribikätre ubabtä ye
käkwe sribikä ye metani ja ñäte kwäräk-
wärä se kwrere, bti juanintarita kise tökare
kwetre.

[11] Yebti kä bkänkä käkwe sribikä mdara
jire juani uba tuenta ruäre jakrä, akwa
sribikätre ubabtä käkwe sribikä ye metani
ja ñäte arato, käkwe ñäkäbare diän diän ie,
bti juanintarita kise tökare kwetre arato.
[12] Yebti uba bkänkä käkwe sribikä mdara jire
juani uba tuenta, akwa sribikä mda mda ye
käkwe metani arato, bti kitaninkä kwetre
uba grä bäre mento.

[13] Yebti ni uba bkänkä käkwe niebare
jae: ¿Mtare tikwe dre nuendre mda? na-
mani nütüre. Te batibe töi ngitianinkä,
käkwe niebare: Ti odei tare kri tikwe abko
ti bike juen. Nane niara mikadre ütiäte
jae sribikätrekwe, raba ruen tie, aisete ti
bike niara juen, niebare kwe jae. [14] Ye
erere bkänä juani kwe. Akwa kä bkänkä
ye odei nikani tuen sribikätre ubabtä yeye
angwane, niebare kwetre jae kwärikwäri:
Ni se abko rabadi jändrän rünkwe bkäne
jökrä, aisete ari kämike amne ni rabadi kä
ne bkäne jökrä, niebare kwetre. [15] Ye erere
niaratre nikani kä bkänkä odei ye ngwena
uba grä bäre mento, bti kämikani kwetre
se kwrere abko nakaninkä kore. Ne ngörä,
niebare Jesukwe.

Bti Jesukwe niebare ni jökräye:

¿Ne ngwane, uba bkänkä käkwe dre
nuendre sribikä yebtä raba ruen munye?
[16] Niara rikadre, käkwe sribikätre ye
kämikadre jökrä, bti uba grä ye biandre
ni mda mdaye kwe sribikrä. Abko kore se,
niebare Jesukwe.

Ye jarabare ni jökräye angwane, niebare
kwetre:

¡Kukwe ñan rakadrekä jire kore! niebare
kwetre.

[17] Akwa Jesu käkwe mikani ñäräre, bti
niebare kwe ietre:

Kukwe tä tikani Ngöbö Kukweibtä ne
käta dre niere abko niere tie munkwe:
Jä ütiäte kri ju mikakrä metre abko nitre ju
mikaka käkwe kitaninkä, akwa jä ye
abko ni Dänkien käkwe mikani bäri
ütiäte ju mikakrä metre. *Salmos 118.22*
nieta Ngöbö Kukweibtä.

[18] Angwane ni ütiäte kri jä kwrere tikwe
nini, ye abko btä nire nire ritadrete amne
rikadre temen jä yebti angwane, jä ye
käkwe ni ye ötadibtä kiakia jökrä ngrabare.
Erere arato, nire nire bti jä ye rikwitadrekä
angwane, gütadikä mnüne jökrä jä ye täni
arato. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

19 Yebtä abko, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre amne nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre,
rüere Jesukwe kukwe bä mikani kore
gani kwetre jabtä. Abtä jötrö ngwarbe tö
namani Jesu kain ngite ye näire, akwa ni
nämane kwati Jesu kukwei nuen, ye abko
jürä namani btätre, aisete namani kwekbe.

Ja ütiä biandre gobranye ya, ñakare ya
(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

20 Angwane ni juani ruäre kwetre Jesu
ngibiaretari mda. Niaratre abko namani
bike moto jäme, akwa Jesu ngwiandre
kukwe nainte kwetre, abtä kitadre ngise
kwetre gobernador romanobo ngwärekri,
abkokäre namani bike moto jäme.
21 Namani Jesu känti angwane, niebare
kwetre ie:

Dirikä, mata kukwe niere amne mata
dirire, ye abko era metre gare kuin nunye
amne, ma ñan tä dirire ni ruäre aibe moto
mikakrä nuäre, akwa ji Ngöbökwe abko
dirita era metre makwe, ye garera nie. 22 Ye
aisete nun tö kukwe ngwiaintari mae abko
krörö: ¿Emperador romanobo César abko
ie nunkwe ja ütiä biandre ye abko dbe ya,
ñakare ya niere nunye? niebare kwetre
Jesuye.

23 Angwane tö namani Jesu ngökai, ye
gani Jesukwe btätre, käkwe niebare ietre:

24 Ngwian ye mike tuadre kunti tie
munkwe, niebare Jesukwe ietre.

Erere biani tuadre kwetre Jesuye
angwane, Jesukwe niebare mda ietre:

¿Nire bä amne nire käi tä tikani ngwian
nebtä? niebare kwe.

Angwane niebare kwetre ie:

Emperador César bä amne käi tä btä,
niebare kwetre mda Jesuye.

25 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Jändrän emperadorekwe erere munkwe
bian emperadoreye amne jändrän
Ngöbökrä erere munkwe bian Ngöböye.
Abko kore se, niebare kwe ietre.

26 Jesukwe kukwe kani ngäbti kuin ni
jökrä okwäbti, yebtä abko töi ñan na-
mani krütare amne, kukwe kwani ñakare
ietre Jesu kitakrä ngise, aisete namanintre
kwekbe jökrä.

Ni krütani rükadreta nire ya abko ngwian-
intari Jesuye
(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

27 Yebti nitre saduseo nikani ruäre ja tu-
akäre Jesube. Nitre saduseo ye abko ni
krütanikrütani mikadreta nire Ngöbökwe
abko ñan nämane mike era, aisete jatani
kukwe ngwentari Jesuye, käkwe nieba ie:

28 Dirikä, Ngöbökwe tikamna krörö
täräbtä nunkrä Moiséye: Ni iti tädre gure
akwa, ngäbäkre ñakare kwetre amne ni
ye krütadre angwane, merire rabadre
kaibe. Meri ye abko yäräkwe diandre
jae mda. Yebti ngäbäkre rabadre kwetre
angwane, ngäbäkre ye abko rabadre niara
etba krütani ngobo kwrere abko tikani
täräbtä Moisékwe nunkrä. 29 Ne aisete
nun tö nibi kukwe ne ngwiaintari krörö
mae: Bati nitre ja etbarebe nämane ni
kükü. Nitre ye etba mubai käkwe ja mikani
gure, akwa ngäbäkre ngämi nebe kwetre
angwane, ni ye krütani. 30 Merire namani
ie abko namani yärä mda yebe, akwa nin
ngämi ngäbäkrei ngibiare angwane, brare
krütani kän arato. Meri ye namaninta
kaibe bobukäre. 31 Namani yärä mdara jire
ben, akwa nin ngämi ngäbäkrei ngibiare
angwane, krütani kän arato. Ye kwrere
nikani nakenkä janknu ja täritäri. Abti
nitre ni kükü ye krütani jökrä meri ye
kisete, akwa nin ngäbäkrei ngibiabare jire
iti kwe. 32 Abti mrä meri ye krütani abko
kukwe nakaninkä kore nieta. 33 Akwa ni
krütani rükadreta nire mata niere, aisete
ni brare ni kükü, ben meri ye namani jökrä,
abti niaratre ni kükü ye rükadreta nire
jökrä angwane, meri ye rabadi nire nän
mukore abko niere nunye, niebare kwetre
Jesuye.

34 Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

Kä ne ngwane, ni brare amne ni merire
käta ja mike gure, 35 akwa kä mrä, ni
rükadreta nire angwane, nire nire tuen
ütiäte Ngöböye nünakäre kärekäre jabe
abko ni merire, brare käkwe ñan ja mikadre
gure. 36 Ni ñan krütadre mda, akwa ni
rabadre angeletre Ngöbökwe kwrere. Erere
arato, ni rükadita nire angwane, ni rabadi
Ngöbö odeire jökrä, aisete ni rabadi ja et-
bare amne ja ngwaire, aisete ñan ja mikadre
gure.

37 Akwa kri chi namani jutra ngitiekä,
ye känti ni rükadreta nire era metre abko
Moisékwe bä mikani, käkwe niebare: Ni
Dänkien Ngöbö abko Ngöbö Abrahamkwe,

Isaakwe amne Jacobokwe, niebare kwe.
38 Ye abko, Abraham, Isaac amne Jacob
krütanina abti Ngöbökwe niebare kore
Moiséye. Ngöbö abko ñan ni ngwäkäre
Ngöböi akwa Ngöbö abko ni nire Ngöböi
gare nie. Ye aisete Abraham, Isaac amne Ja-
cob tä nüne janknu Ngöbö ngwärekri abko
gare nie. Abko kore se, niebare Jesukwe.
39 Ye ngwane, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre nämane yete, btä käi
namani nuäre, ñobtä ñan angwane ni
rükadreta nire abko era kräke. Yebtä abko
niebare kwetre:
Dirikä, makwe blitaniri kuin krübäte,
niebare kwetre Jesuye.
40 Angwane kä jürä namani ni jökräbtä,
käkwe kukwe ngwianintari ñakare mda Je-
suye ja gakäre ben.

¿Nirekri Ni Dianinkä Ngöbökwe däredre?
(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

41 Yebti Jesukwe kukwe ngwianintari
krörö mda nitre Saduseo yeye:
¿Ñobtä Ni Dianinkä Ngöbökwe abko
däredre jrei David tukwekri nieta munkwe
42 amarebti David ara jire käkwe kukwe
tikani krörö tärä Salmobtä?:
Ti Dänkien Ngöbö käkwe nieba ti
Dänkienye:
Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne känti
jakwe täke nete.
43 Ye känti ma raba abti tikwe ma rüe mikadi
jökrä ma ngoto täni, *Salmos 110.1*
niebare Davikwe Ni Dianinkä Ngöbökwe
yebtä. 44 David ara jire käkwe ja Dänkien
niebare Ni Dianinkä Ngöbökwebtä, ¿se
ñobtä abko Ni Dianinkä Ngöbökwe abko
jatadre Davikri nieta munkwe se? Tita
ngwentari kore, ñobtä ñan angwane nita
Dänkien niere ñakare jire ni mräkä bäri mrä
nikrä yeye, niebare Jesukwe.

Jesukwe ni mikani mokre Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre ngäniene
(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

45 Ni jökrä nämane Jesu kukwei nuen
angwane, batibe Jesukwe niebare mda nitre
ja töitikaka benye:
46 Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre, ye ngäniene munkwe ja ngibia
kuin, ñobtä ñan angwane niaratre tä dän
nga ütiäte kri kite jabtä, bti ni jökrä käkwe
köbö ngwiandretari käne ietre kä jändrän
rürümoinkrä ye käntita temen, ie töta
nebe. Erere arato, ja täkrä ni ütiäte ütiäte
kräke sinagogate, känti töta nebe rabai
täkänintbe amne ja täkrä ni ütiäte ütiäte
kräke, känti tätre nebe täkänintbe. Erere
arato, niaratre nübaita bietabtä angwane,
ja täkrä ni ütiäte ütiäte kräke, känti tö
täkäi temen. 47 Erere arato, meri kän
brare krütani abko kän tätre ju denkä abti
tätre bike kuin, käta blite raire Ngöböbe,
akwa yebtä Ngöbökwe mikadi ja tare nike
krübäte, aisete munkwe ja ngibia kuin
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre
ngäniene. Abko kore se, niebare Jesukwe
ietre.

21

Meri bobre käkwe sentabo ngörä kubu biani Ngöbökrä
(Marcos 12.41-44)

1 Ye ngwane abko, nitre ngwian bkäne
krikri namani nüke ngwian kite kajate
Ngöbökrä ju blitakrä Ngöböbe bäre Jesu
okwäbti. 2 Angwane meri bobre kän brare
krütani abko jatani, käkwe ngwian sentabo
kwrere kitani kubube arato kajate Jesu ok-
wäbti. 3 Abtä Jesukwe niebare:
Ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Meri bobre kän brare krütani
se käkwe ngwian bini bäri kabre ni ngwian
bkäne krikri se ngwä, 4 ñobtä ñan angwane
niaratre käta ngwian namaninte ie aibe
bien, akwa meri bobre ye abko käkwe ng-
wian ngörä nünankrä kwe erere bini jökrä,
aisete niarakwe ngwian bini bäri kabre,
niebare Jesukwe.

Dre rakadikä kä mrä känenkri
(Mateo 24.1-28; Marcos 13.1-23)

5 Angwane ju blitakrä Ngöböbe mikakrä
bä nuäre amne, ni ruäre käkwe jändrän
tuäretuäre biani Ngöböye, bti ju mikani
tuäre, yebtä abko ni ruäre nämane blite
mda. Abtä Jesukwe niebare ietre:
6 Köböitira jire ju tuata munkwe se juandi
ngwarbe jire jökrä, aisete jä ketani jabti
jabti se juandi jökrä temen, niebare Je-
sukwe.
7 Abtä nitre nämane yete käkwe niebare
mda Jesuye:
Dirikä, ¿ju blitakrä Ngöböbe juandi ng-
warbe nini makwe, ye abko rakadikä ñong-
wane nun tö gai? Arato kukwe ye ke-
bera nakenkä abko bä mikadi ño nunye

abko makwe niedre nunye, ie nun tö nibi,
niebare kwetre ie.

8 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:

Bäri käne abko, nitre ni ngökaka ye
ngäniene munkwe ja ngibia kuin, ñobtä
ñan angwane ni jatadi kwati ti käbti käkwe
niedi krörö: Ti abko Ni Dianinkä Ngöbökwe
ara tä nete amne, kä mrä nükera ja ken,
niedi kwetre. Akwa niaratre ye abko ni
ngökaka, aisete mun ñan rika niaratre
jiebti. 9 Erere arato, munkwe kukwe krörö
gadi: Nitre tädi rüre jabe kwärikwäri ga
munkwe angwane, munkwe ñan kä jürä
ngwian jabtä, ñobtä ñan angwane kukwe ye
abko rakadikä käne kore abko erere rabadi
nakenkä, akwa ye ngwane kä mrä ñan jatadi
jötrö, niebare Jesukwe.

10 Yebti Jesu nikani blite janknu, käkwe
niebare:

Kä mrä ngämi nüke juta kwatirekwatire
rabadi rüre jabe kwärikwäri amne nitre
nünanka kä ketareketare te rabadi rüre jabe
kwärikwäri amne, 11 dobo rabadi nakaenkä
kri krübäte, mrö nika rabadi kri krübäte
amne bren nika rabadi krübäte kä ngrabare
temen amne Ngöbökwe jändrän krikri
krübäte mikadi tuadre käinta, abtä kä jürä
rabadi kri ni kwatibtä.

12 Akwa kukwe ye ngämi nakenkä, kä-
nenkri ni kwati jatadi mun rüere. Sinagoga
nitre israelitakwe käntikänti mun jänäin
kritobo ngwärekri kwetre, bti mun kitadi
ngite kä teri kwetre. Erere arato, jrei amne
gobran, ie mun kitadi ngise tödekabtä tibti.
13 Akwa ye ngwane, tikwe dre dre nuen-
bare abko kräke kä rabadi kuin munye bli-
takäre tibtä nitre ye ngwärekri. 14 Mun jä
ngämi niken kritobo ngwärekri, känenkri
munkwe ja kwetadi ño ja dokwäre, yebtä
munkwe ñan töbika dikaro, 15 ñobtä ñan
angwane tikwe ja kukwei töbtä kri mikadi
gare munye blitakäre ja dokwäre, ye käkwe
mun rüe kukwe ötadi jökrä angwane, raba-
ditre kwekbe jökrä mun käne.

16 Akwa ye ngwane abko, mun rün, mun
meye, mun etba, mun ngwai, mun mräkä
mda mda amne mun kukwe muko abko rik-
witadi mun rüere, ye käkwe mun kämikadi
ruäre. 17 Angwane ni jökrä mätä rabadi kri
munbtä tödekabtä tibti. 18 Akwa mun ñan
riadrete, abkokäre Ngöbökwe mun ngib-
iadi kuin jökrä, 19 aisete munkwe nünanka
dite jabtä angwane, mun rabadi dianintari,
niebare Jesukwe.

20 Yebti Jesukwe niebare krörö mda:

Nitre rükä raba tuen jökrä juta Jerusalén
se bäre temen munye angwane abko, juta
se juan kebera ngwarbe, ye rabara gare
munye. 21 Ye ngwane mun tädre Judeate ye
abko gitia mintokwäre amne nire nire tädre
juta Jerusalénte abko gitia juta bäre mento
amne, nire nire tädre Jerusalén bäre abko
ñan rika ngitieta juta Jerusalénte, 22 ñobtä
ñan angwane kukwe tä tikani Ngöbö Kuk-
weibtä, ye rabadre bare jökrä, abkokäre
Ngöbökwe nitre nünanka kä nebtä mikadi
ja ngie nuen kri köbö ye näire. 23 Akwa meri
doboko doboko amne meri kwe ngäbäkre
kiakia kianbtä, ye abko bobre jakän, ñobtä
ñan angwane niaratre ñan raba ngitie jötrö,
¡ye abko ñan bobre jakän ya! Kä ye ngwane
abko ja tare nika rabadi kri krübäte kä
nebtä amne nitre israelita käkwe ja ngie
nuadi kri krübäte. 24 Ne aisete ni ruäre
kämikadi ngitrabti amne ni ruäre abko
jänäin ngite juta mda mdate angwane, nitre
ñakare israelitare, kräke Ngöbökwe köbö
kitani nuäi, ye näre juta Jerusalén mikadi ja
ngoto täni kwetre.

Jesukristo jatadita
(Mateo 24.29-35,42-44; Marcos 13.24-37)

25 Kä mrä angwane, Ngöbökwe sribi kri
ñan tuabare nuendi abko bä mikadi kwe
ñänänbtä, söbtä amne mukebtä. Angwane
ni kä nebtä töi rabadi ngwarbe kwäräkwärä
amne mren rabadi romon krübäte, aisete
ngö rabadi nebe kri krübäte. Yebtä abko,
ni jökrä rabadi töbike kri. 26 Erere arato,
ni kwati rabadi nekwetekä krübäte amne
kä rabadi nötöte bti, ñobtä ñan angwane
kukwe rakadikä ño kä nebtä abko raba-
ditre töbike, ñobtä ñan angwane jändrän
jökrä käinta se rabadi grükekä ye abko jürä
rabadi kri ni kwatibtä. 27 Angwane ti Ni
Kä Nebtä Ngobo abko jatadi tuen ja di kri
bä nuärebti mütabti kä käinbti sete abko
ni jökrä käkwe tuadi. 28 Ne aisete, kukwe
nini tikwe ye erere rabara nakenkä mun ok-
wäbti angwane, munkwe kä ngwian nuäre
jabtä, ñobtä ñan angwane Ngöbö kebera
nüke mun tiketeta, aisete munkwe kä ng-
wian nuäre jabtä, niebare Jesukwe.

29 Ye btäräbe, kukwe yebtä Jesukwe
kukwe bä mikani krörö mda, käkwe
niebare:

Higokrie amne kri mda mda, ye mika
ñäräre munkwe, btä munkwe töbika. 30 Kri
ye tä mutu ngitiekä angwane, kä töre tärä
kite nüke ja ken munta gain, 31 ye kwrere
arato kukwe nini tikwe ye jata nakenkä
jökrä mun okwäbti angwane, Ngöbö kebera
nüke gobrane ye rabara gare munye. 32 Ti
bike kukwe era erere niere munye abko
krörö: Nitre nünanka kä nebtä ngämi krüte
jökrä, ye känenkri kukwe nini tikwe ye
erere rakadikä jökrä. 33 Mdakäre abko, kä
käinta se btä kä temen ne abko Ngöbökwe
gadikä jökrä, angwane rikadi ta, akwa ti
kukwei abko rabadi kärekäre, niebare Je-
sukwe.

34 Yebti Jesukwe niebare mda:

Munkwe ja ngibia au, munkwe ñan ja
töi mika jändrän diän diän nuenbtä amne,
munkwe ñan dröba nika amne munkwe
ñan töbika jändrän kä nebtä ye aibebtä,
ñobtä ñan angwane munkwe ñan ja ngib-
iadre au ne ngwane, mun kwandre jäme
köbö ye näire aisete. 35 Amne jändrän ng-
warbe tä niken jäme, bti batibe tä neme
kö okwäte, ye kwrere mun ñan tädre jäme,
abkokäre munkwe mokre jabti, ñobtä ñan
angwane nire nire kä nebtä tädi jäme, tädi
ti ngibiare ngäbti ñakare angwane, ti jata-
dita. 36 Akwa kärekäre mun abko käkwe ja
mika biare ti ngibiare ngäbti amne munkwe
blita Ngöböbe jakrä angwane, kukwe jatadi
taretare yebtä munkwe kwäräbedi jökrä
amne, mun rabadi biare rabakäre ti Ni Kä
Nebtä Ngobo ne ngwärekri. Abko kore se,
niebare Jesukwe.

37-38 Kä ye ngwane abko, käre köbö
kwatirekwatire Jesu namani dirire ju
blitakrä Ngöböbe ye bäre amne, ni kwati
namani nüke dekä niara kukwei nuen, akwa
deo abko Jesu nämane niken kibien Ngitio
Olibo känti.

22

Jesu rüe tö namani kain ngite tiebe

(Mateo 26.1-5,14-16; Marcos 14.1-2,10-11; Juan 11.45-53)

1 Kä ye ngwane, bieta Te Lebadura
Ñakare Bante kweta nämane Ngöbö
mikakäre ütiäte. Bieta ye arabe kädian
nämane Pascua* abko erere köbö jatanina
nüketa ja ken. 2 Angwane nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre
amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirikätre abko käkwe Jesu müre ketadre
ño abko namanintre ngibiaretari kisere,
akwa ni nämane kwati nekete Jesukri
abko jürä namani btätre. 3 Angwane
nitre ja töitikaka Jesube ni jätäbti nibu,
ye ngätäite ni iti kädian nämane Judas
Iscariote abko btä Satana nikani. 4 Ne
aisete nikani nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre känti amne nitre
ju blitakrä Ngöböbe guardia dänkientre
känti angwane, Jesu kitadre ngise kwe ietre
kämikadre abko nikani kädriere bentre.
5 Angwane kä namani nuäre kri btätre,
käkwe ngwian bian braibare Judaye, 6 ye
abko nükaninbti Judaye angwane, Judakwe
kitadre ngise ño rüeye ni mda mda okwä
bäre abko Judas namani ngibiare kisere jae
mda.

Jesukwe mröbare mrä nitre ja töitikaka benbe

(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

7 Nebti bieta Te Lebadura Ñakare Bante
Kweta nämane ye nükani mda. Köbö
ye näire kordero kämika nämane kwe-
tadre Pascua köböite abko köböi nükaninta.
8 Abtä Jesukwe Pedro amne Juan käräbare,
bti niebare kwe ietre:

Mun nän mrö sribere kwetadre Pascuate,
niebare kwe ietre.

9 Niaratre käkwe niebare mda Jesuye:

¿Nunkwe mrö sribedre mdente, ie ma tö
nibi? niebare kwetre ie.

10 Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

Mun rika nebe jutate. Ye känti ni
brare tädi iti ñö ngwena kantrate abko
rükadi ngätäi munbe ji ngrabare. Ni
ye rika mdente gwä, känti mun rika.
11 Mun rika nebe gwi angwane, munkwe
nie krörö ju bkänkäye: Dirikäkwe mrö
Pascua köböikrä kwetadi nitre ja töitikaka
benbe abkokrä käta ükaninte mdente, ng-
wiantarimna kwe, munkwe nie kore ie.
12 Angwane ju mikani bobu jabti käin, te
kä kri tädira ükaninte biare mrökrä, känti

* 22:1 Pascua. Nitre israelita käkwe Pascua köböi mikani ütiäte, ñobtä ñan angwane kira nitre israelita nämane ngite kä Egiptote angwane, Ngöbökwe tikaninte Pascua köböibtä. Pascua abko käta “niken bäre ta” niere. Köbö yebtä angele ni kämikaka nikani nitre israelita bäre ta amne kämikani ñakare kwe, aisete Ngöbökwe köbö Pascua mikamna ütiäte nitre israelitaye.

mun jänäin kwe. Ye känti munkwe mrö
sribe biare nunkrä amne jändrän jökrä
ükate biare. Abko kore se, niebare kwe
ietre.
13 Ye erere bkänä nikanintre angwane,
Jesukwe kukwe niebare ño ño ietre, erere
kwani ietre, känti mrö sribebare kwetre
kwetadre Pascuate.
14 Ye erere, mrö käi nükani angwane,
Jesu nikani, namani täkänintbe mesabtä
nitre niara kukwei ngwiankabe angwane,
15 niebare kwe ietre:
Ti ngämi krüte, känenkri bäri ti tö na-
mani mrö Pascuakrä ne kwetai munbe
gwaire abko erere käi nüra mtare. 16 Ti
tö namani mrö Pascuakrä ne kwetai kore
munbe, ñobtä ñan angwane Ngöbö ngämi
gobrane ni ngätäite, känenkri tikwe ñan
mrö Pascuakrä ne kwetadreta jire mda,
akwa batibe kukwe bä mikata mrö Pas-
cuakrä nebti rabadi bare angwane, tikwe
kwetadita, niebare Jesukwe nitre ja töi-
tikaka benye.
17 Bti uba döi nämane basote diani kisete
kwe, kuin niebare btä kwe Ngöböye, bti
niebare kwe nitre ja töitikaka benye:
Uba döi ne ñaen ja täritäri munkwe,
18 ñobtä ñan angwane Ngöbö ngämi gobrane
ni ngätäite, ye känenkri tikwe ñan uba döi
ñadreta jire mda abko ti tö nibi niei munye,
niebare Jesukwe ietre.
19 Yebti Jesukwe ban diani kunti kisete,
kuin niebare btä kwe Ngöböye, bti ötan-
inbtä kwe, bti biani kwe nitre ja töitikaka
benye, käkwe niebare ietre:
Ban ne abko ti ngätä ara. Ne mden abko
tita bien müre ketadre mun kräke. Käre
munkwe ban ne kweta kore ti ngwiankrä
töre jae, niebare Jesukwe.
20 Ye kwrere arato, uba döi nämane basote
abko Jesukwe diani kisete, käkwe niebare
nitre ja töitikaka benye:
Uba döi ne abko ti därie tikwe ara. Ti krü-
tadi angwane, ti därie rimiadite munkrä,
köböire Ngöbökwe kukwe ükaditeta btin
munbe, ye mden abko uba döi ne tä bä
mike. 21 Akwa ni ti kitaka ngise ti rüeye abko
tä mröre ketetibe tibe mesabtä nete. 22 Ne
abko, ji ükaninte Ngöbökwe ti Ni Kä Nebtä
Ngobo ne käne ye erere tikwe mikadre täte
jökrä, ¡akwa ni ti kitaka ngise abko ñan
bobre jakän ya! niebare Jesukwe.
23 Angwane nitre ja töitikaka Jesube na-
mani niere jae kwärikwäri:
¿Nirekwe niara kitadi ngise rüeye ruen?
namanintre niere.

¿Nire bäri ütiäte?

24 Ye ngwane abko, nitre ja töitikaka Je-
sube mden bäri ütiäte abko btä nikani ja
kwete. 25 Abtä Jesukwe niebare ietre:
Nitre Ngöbö mikaka ngwarbe jae ye
mikata jreire abko tä nebe ja bä mike
krübäte ni mda mda okwäte. Erere arato,
nitre mikata ni mda mda dänkiene abko
krübäte arato, akwa ni se bäri moto kuin,
nieta btä abko käita nebe juto btätre.
26 Akwa mun ngätäite abko ñan rabadre
bare kore, ñobtä ñan angwane ni bati
mikata sribi ngwarbe nuene, ye kwrere
nire nire rabadre bäri ütiäte mun ngätäite
abko rabadi ni bati ye kwrere. Erere arato,
mun mden rabadre ji dokwäte abko käkwe
ja mika ni klabore kwrere. 27 Ye abko,
ti bike kukwe niere munye: ¿Nita täkän-
intbe mröre mesabtä angwane, ni mrö
mikaka mesabtä, ni nibu ye abko mden bäri
ütiäte? Ni mrökä mesabtä abko bäri ütiäte
ni sribikä mrö sribekä ye kräke raba ruen
tie, akwa ni sribikä ye kwrere tita mun
ngätäite nete, erere munkwe nüna arato.
28 Tikwe ja tare nikaba angwane, käre
mun näma ketetibe tibe, 29 aisete ti Rünkwe
kä biani gobrankrä tie, ye kwrere tita bien
munye arato, 30 tikwe gobrandi Ngöböbe,
ye känti munkwe mrödre amne munkwe
dö ñadre ketetibe tibe ti kukwe muko
kwrere, abkokäre tita kä gobrankrä bien
munye. Ye ngwane, mun ja töitikaka
tibe ye abko rabadi täkänintbe kürä kwä
jätäbti kubu yebti. Ye känti abko juta keta
jätäbti ketebu nitre israelitakwe abko kräke
munkwe kukwe ükadite siba tibe, niebare
Jesukwe ietre.

*Pedro käkwe Jesu rükandite, niebare Je-
sukwe*

*(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan
13.36-38)*

31 Yebti ni Dänkien käkwe niebare mda:
Simón, Satana tö mun jökrä nuaite
krübäte ja käne, käkwe mun köböi käräba
Ngöböye, 32 akwa makwe tödekadre janknu
Ngöböbti, abkokäre tikwe blitaba Ngöböbe
makrä Simón. Ne aisete ma töi rikwitata ti
kukwäre angwane, makwe ma mräkä mda
mda nete se die mika nünenkä dite jabtä,
niebare Jesukwe Simónye.
33 Abtä Simónkwe niebare mda ie:

Ti Dänkien, ma kitadre ngite ya o ma
kämikadre ya, ye känti tita juto biare niken
gwaire mabe, niebare kwe Jesuye.
34 Abtä Jesukwe niebare mda ie:
Pedro, ti bike kukwe era erere niere mae
abko krörö: Antlan ngämi ngwäne dekä, ye
känenkri ti gare ñakare mae, makwe niedi
bämä jire. Abko kore se, niebare Jesukwe ie.

Kä taretare kite jötrö

35 Yebti nitre ja töitikaka Jesube, ie Je-
sukwe niebare:
Tikwe mun juanba Ngöbö Kukwei kä-
driere angwane, mun ñan rikadre ngwian
ngwena jae amne, mrö, sabato ye ñan
järikadre munkwe jae, tikwe nieba munye.
¿Ye ngwane munkwe ja tare nikani jändrän
ye miare ya? niebare Jesukwe ietre.
Angwane, Ñakare, niebare kwetre.
36 Abtä Jesukwe niebare ietre:
Kore tikwe mun juanba akwa, mtare
abko ngwian tärä munkwe angwane, mun
jata ngwena jae amne mun jata mrö ng-
wena jae arato, akwa mun mdenkwe ngitra
ñakare abko käkwe dän jakwe rürümoin,
bti munkwe ngitra köka jae, ñobtä ñan
angwane kä taretare kite munkrä, ñobtä
ñan angwane 37 Ngöbö Kukweita tikani
krörö tibtä:
Ni ngututu kwrere jire niara namani tuen
ni mda mdaye, *Isaías 53.12*
abko tikani kira tibtä, ye abko rabadre bare
täte jökrä tibtä. Abko kore se, niebare
Jesukwe ietre.
38 Abtä nitre ja töitikaka ben käkwe
niebare ie:
Ni Dänkien, ngitra tärä kumu nikwe nete,
niebare kwetre.
Angwane Jesukwe niebare ietre:
Kada kete munkwe. Tikwe dre nini ñan
nü gare munye, niebare kwe ietre.

Jesu nikani blite Ngöböbe Getsemaní
(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

39 Yebti Jesu nämane niken käre Ngi-
tio Olibo känti, ye erere nikaninta mda
angwane, nitre ja töitikaka ben ni jätäbti
iti nikanintre jökrä ben. 40 Namaninta ngi-
tiobti angwane, niebare kwe ietre:
Kukwe taretare kite mun nuente ja käne
angwane, munkwe ñan ja mikadre ngite,
abkokäre munkwe blita jakrä Ngöböbe,
niebare Jesukwe ietre.
41 Yebti jä kitata tä niken mate nuäi
temen, ye näre Jesu nikani mentokwäre
se kwrere, känti namani ngukudokwäbti
temen blitakäre Ngöböbe, 42 käkwe niebare
ie:
Ti Rün, kukwe kite tare ti rüere ti
mikakrä ja tare nike, ye ma tö diain ti bäre
ne ngwane, makwe dian ti bäre, akwa ma tö
dreye tikrä, ye erere raba bare tibtä amne
ñan ti töi abko erere rabadre bare, niebare
kwe Rün Ngöböye.
43 [Ye btäräbe angele nämane kä käinbti,
nükani Jesu die mike. 44 Angwane Jesu
namani ja tare nike bäri krübäte, akwa
bäri namani blite ja dibti Ngöböbe, aisete
krübärie namani ngitiekä abko namani
näkäenkä krikri be däri kwrerekwrere abko
namani niken mate temen.]†
45 Yebti Jesukwe blitabare ünän Ngöböbe
angwane, nikaninta nitre ja töitikaka
ben ye känti amne niaratre namani ulire
krübäte, aisete nämane kibien kuin jökrä,
btä Jesu namaninta. 46 Abtä niebare kwe
ietre:
¿Ye ñobtä munta kibien? Diablu jatadi
mun nuente ja käne angwane, munkwe ñan
ja mikadre ngite, abkokäre näin krö, blite
jakrä Ngöböbe, niebare Jesukwe ietre.

Jesu kani ngite
(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

47 Jesu nämane ñäke kore nitre ja töi-
tikaka benye, te batibe ni mda nükani kwati
känti. Nitre ye ngätäite abko, ni iti ja
töitikaka Jesube kädian nämane Judas abko
nämane näin ji ngwena käne, nikani nebe
Jesu känti angwane, krötabare Jesu ken
kwe, Jesu demainkäre ngwärebtä. 48 Akwa
Jesukwe niebare ie:
Judas, ¿ti, Ni Kä Nebtä Ngobo ne ma tö
nibi demaine kore kitakäre ngise ñan ñan?
niebare kwe ie.
49 Angwane nitre ja töitikaka Jesube mda
mda okwäbti kukwe ye nikani nakenkä
angwane, niebare kwetre Jesuye:
Ni Dänkien, nun bike nitre se tikekä ngi-
trabti, niebare kwetre.
50 Yebti ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkien, kwe ni klabore nämane abko
olo küde ruenkri tikaninkära ta ie ni itikwe
se kwrere. 51 Akwa Jesukwe niebare ietre:
Nitre ye tuemetre, niebare Jesukwe.

† 22:44 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

Bti ni klabore ye olobtä Jesukwe kise
mikani angwane, namaninta kuin batibe.
52 Yebti nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkientre amne guardia ju blitakrä
Ngöböbe ngibiabtikä amne nitre unbre ji
dokwäte nikani Jesu kaen ngite, ye ie Je-
sukwe niebare:
¿Ñobtä abko bäsi ni gokä kri krübäte
rüere ngitra jäta niken amne krito jäta
niken, kwrere jire mun kite ngwena ti
rüere ti kakäre ngite ye? 53 Ju blitakrä
Ngöböbe känti käre ti nämane nebe
ketetibe munbe angwane, mun ti kaen
ñakare ngite amarebti mtare mun kite kore
ye. Akwa mtare diablu tä dikekä kä ikote,
diebti kä nüra munkrä, aisete mun nüke
ti kaen ngite kore mtare, niebare Jesukwe
ietre.

Pedro käkwe Jesu rükaninte
(Mateo 26.57-58,69-75; Marcos 14.53-54,66-72; Juan 18.12-18,25-27)

54 Yebti Jesu kani ngite, jänikani ni-
tre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkien juete angwane, Pedro nikani bä
mente jiebti se kwrere. 55 Jesu jänikani
ngite, ye känti namanintre angwane, ni
ruäre käkwe ñukwä bukaninte ju bäre,
bti namanintre täkänintbe ñukwä bäre
temen mda angwane, Pedro nükani, na-
mani täkänintbe siba niaratre ngätäite
ñukwä träse. 56 Angwane meri sribikä
nämane ñukwä träse yete abko ie Pedro
jatabare täkänintbe ñukwäbtä amne okwä
namani kwekbe btä, käkwe niebare:
Ni se nämane dikekä Jesube arato,
niebare kwe ie.
57 Abtä Pedrokwe ja rükaninte, käkwe
niebare:
Niara gare ñakare tie. ¿Ye ño abko mata
ñäke kore ye?
58 Yebti bä derare angwane, ni mdara jire
okwä namani Pedrobtä, käkwe niebare:
Mata nekete arato Jesube, niebare kwe ie.
Angwane Pedrokwe niebare ie:
Tita nekete ñakare niarabe. Makwe ñan
ñäkä ngwarbe, niebare kwe ie.
59 Yebti kä nikani ñänä okwä krati näre
ta mda angwane, ni mdara jire jatani ñäke
kisere Pedroye, kä namani niere:
Ni ne abko Galileabo, aisete niara ne
nämane näin siba Jesube, namani niere.
60 Angwane Pedrokwe niebare:
Drebtä mata blite ñan nebe nüke gare tie,
niebare kwe.
Pedro nämane ja rükente kore, ye
btäräbe antlankwe ngwänänbare se kwrere
61 angwane, ni Dänkien nikwitaninte,
käkwe Pedro mikani ñäräre ja käne
angwane, ni Dänkien käkwe kukwe
niebare krörö Pedroye abko nükaninta
töre ie: Antlan ngämi ngwäne, känenkri
makwe ti rükandite bämä jire, niebare
ni Dänkienkwe ie, ye nükaninta töre ie.
62 Angwane nikani mentokwäre, käkwe ja
müaibare kri kä bäre mento.

Nitre guardia käkwe Jesu mikani yakrä jae
(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

63-64 Jesu jänikani ngite, ye känti nitre
mikani Jesu ngibiabtikä abko käkwe dän
kukwän mäkäni Jesu okwäbti, bti namanin-
tre mete amne namanintre mike yakrä jae,
kä namani niere ie:
Nirekwe ma miti niere metre, namanin-
tre niere Jesuye.
65 Erere arato, namanintre ñäke
kämekäme amne taretare Jesuye, mikakäre
ene jae.

Jesu jänikani Sanedrin ngwärekri
(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

66 Yebti kä jatani ngwen dekä angwane,
nitre nämane sribire Sanedrinbtä abko ni-
tre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkientre amne Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre käkwe ja ükaninkrö jökrä
amne, ye ngwärekri Jesu jänikani. Namani
känti angwane niebare kwetre ie:
67 Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ara ne
ngwane, niere nunye, niebare mda kwetre
Jesuye.
Angwane Jesukwe niebare:
Tikwe jän niedre munye angwane,
munkwe ñan ti kukwei mikadre era. 68 Erere
arato, tikwe kukwe ngwiandretari munye
angwane, munkwe ñan ti kukwei kadre
ngäbti. 69 Akwa mtare Ngöbö Di Kri Jändrän
Jökrä Nuenkrä ye küde ruenkri kä ni
ütiäte krikrä, känti Ni Kä Nebtä Ngobo
rabadi täkäninte gobrane Ngöböbe gwaire,
niebare Jesukwe.
70 Angwane ni jökrä käkwe niebare mda
Jesuye:
¿Mata niere kore, aisete ma Ngöbö Odei
bkänä ñan ñan? niebare kwetre ie.
Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

¿Mun ara jire käta ti Ngöbö Odei niere,
ye aisete ñan ye kwrere bkänä ya? niebare
kwe ietre.
71 Angwane niebare kwetre:
Niarakwe ñäri kore, käkwe ja miri ngite
au, nikwe kukwe nuri. ¿Se abko ni mdara
jire känändre blite mda rüere ya? niebare
kwetre jae kwärikwäri.

23

Jesu jänikani Pilato ngwärekri
(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

1 Yebti ni jökrä nämane yete abko
nikani Jesu ngwena mda Pilato ngwärekri.
2 Angwane nikani Jesu kite ngise krörö
Pilatoye:
Ni noko tä kukwe miketbe blo nun
israelita rüere abko nunkwe gaba btä.
Nunkwe ñan ja ütiä biandre emperador
romanoboye tä niere. Mdakäre abko, niara
Ni Dianinkä Ngöbökwe amne niara abko jrei
tä niere emperador rüere, niebare kwetre
Pilatoye.
3 Abtä Pilatokwe niebare Jesuye:
¿Ma abko jrei nitre israelitakwe bkänä
ya? niebare kwe.
Jesukwe niebare Pilatoye:
Jän. Era metre ti ara, niebare kwe ie.
4 Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre amne ni mda mda, ie
Pilatokwe niebare:
Ni ne ja mike ngite ñakare abtä ñan
kämikadre, nibi tuen tie, niebare kwe ietre.
5 Akwa ni jökrä namani ja nike kisere, kä
namani niere ie:
Ni noko tä kukwe dirire abko käta nun
kwite jökrä ja rüere kwärikwäri. Käne
nikani dirire Galileate sere, abti mtare kite
nüke dirire arato Judeate nere, namanintre
niere Pilatoye.

Jesu jänikani jrei Herodes Antipas ngwärekri

6 Jesukwe sribi nuenbare kena Galileate
niebare, ye jarabare Pilatoye angwane,
Jesu abko Galileabo ya ngwianintari kwe.
7 Jesu abko Galileabo gani kwe amne, kä
ye känti Herodes nämane gobrane arato
aisete kukwe ükadrete nitre Galileabokrä,
aisete Herodes nämane Jerusalén, ye känti
Pilatokwe Jesu juani. 8 Jesu jatabare Herodeye angwane, käi namani nuäre Herodebtä,
ñobtä ñan angwane kä raire nämane ni
kukwei nuen blite Jesubtä, aisete tö namani
ja tuai ben amne tö namani Jesu tuai sribi
kri ñan tuabare nuene keteti ja okwäbti,
9 käkwe kukwe ngwianintari kabre ie. Akwa
Jesukwe ñan kukwe kani ngäbti jire chi.
10 Kä ye känti abko, nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkientre amne Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre nämane
siba yete abko namani Jesu kite ngise kisere
Herodeye. 11 Angwane Herodes btä rükä
namani Jesu mike ngwarbe amne namani
mike yakrä jae, käkwe dän bäri kuin kita
nämane jabtä jreikwe, kwrere kitani kwetre
Jesubtä. Bti Herodekwe juaninta Pilato
känti, ñobtä ñan angwane namani tuen
ngite ñakare ie aisete. 12 Ne känenkri abko,
Herodes nämane ja rüere Pilatobe akwa, ja
mäkäninta kwetre köbö ye näire.

Jesu kitani ngite müre ketadre
(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39–19.16)

13 Yebti Pilatokwe nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkientre amne nitre
ütiäte ütiäte ükaninkrö nitre israelita mda
mdabe, 14 käkwe niebare ietre:
Ni ne nämane kukwe miketbe gobran
romanobo rüere, abtä mun ki ngwena tie
nete, munkwe nini. Akwa tikwe kukwe
ngunintari ie mun okwäbti amne, kukwe
btä munta kite ngise abko erere ja mike
ngite ñakare tuen tie. 15 Erere arato,
Herodeye kuni ngite ñakare, aisete juninta
jirekäbe kwe tie nete. Ni ne ja mike ngite
ñakare. ¿Se ñobtä müre ketadre? 16 Aisete
ti bike kwata metamna köbti jirekäbe, bti
tikwe tikaditeta. Abko kore se, niebare
Pilatokwe ietre.
17 [Bieta Pascuate abko, käre gobran
romanobo käkwe ni ngite tikadrete.]*
18 Pilatokwe blitaba kore, abtä ni jökrä
namani ngrente, kä namani niere:
¡Barrabás tiketeta nunkrä amne ni ye
abko ngwena müre ketadre! namanintre
niere.
19 Barrabás ye abko nämane kukwe
miketbe gobran romanobo rüere amne
niarakwe ni mda kämikani arato. Abtä
nämane kitani ngite kä teri abko ni jökrä
namani tikatemna. 20 Akwa Pilato abko tö
namani Jesu tikaiteta, käkwe ñäkäbareta

* 23:17 Versículo 23.17 ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

bobuta ietre. [21] Akwa niaratre käkwe
ngratebare bäri ja dibti mda, kä namanintre
niere:

¡Müre kete krusobtä! ¡Müre kete kru-
sobtä! namanintre niere.

[22] Abtä Pilatokwe niebareta bämäkäre
ietre:

¿Drebtä ni nekwe ja mikani ngite? Niara
ja mike ngite ñakare nibi tuen tie. ¿Se
abko drebtä müre ketadre? Aisete ti bike
kwata metamna köbti jirekäbe, bti tikwe
tikaditeta, niebare kwe.

[23] Akwa ni jökrä namani Jesu kämikamna
kisere krusobtä, kä namani ngrente bäri
krikri. Te Pilato töi kwitani kwetre Jesu
rüere, aisete tö nämane dreye, erere na-
manina kwetre. [24] Ne aisete, niaratre tö
namani dreye, ye erere Pilatokwe köböi
biani ietre. [25] Angwane niaratre namani
Barrabás tikatemna, ye erere nuenbare
kwetre. Barrabás ye abko nämane kukwe
miketbe gobran romanobo rüere amne ni
kämikani kwe, abtä nämane ngite kä teri
abko Pilatokwe tikaninteta amne nitre is-
raelita tö namani Jesu kämikai abko erere
kämikamna Pilatokwe.

Jesu metani krusobtä
(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

[26] Abti Jesu jänikani mda müre ketadre
krusobtä angwane, ni Cirenebo kädian nä-
mane Simón nämane Jerusalén bäre, jatan-
inta, nükani ngätäi bentre ji ngrabare
angwane, kruso mikani Simón kötärä nitre
rükäkwe abko nikani ngwena Jesu jiebti.
[27] Ye ngwane ni nikani kwati jiebti angwane,
meri nikani kwati siba abko namani uliere
krübäte. Abtä nämane näin müen krikri be
Jesu jiebti. [28] Abtä Jesukwe mikani ñäräre ja
käne, käkwe niebare ietre:

Mun merire Jerusalénbo, munkwe ñan
ti müai, akwa munkwe ja müai au amne
munkwe ngäbäkre jakwe müai jakrä,
[29] ñobtä ñan angwane kä taretare jatadi
angwane, niedi krörö nitre merirebtä:
Meri kaibe ngäbäkre ngibiare ñakare
amne ngäbäkre mike ñakare kianbtä
abko btä käta nuäre kri niedi, ñobtä
ñan angwane ngäbäkre ñakare munkwe
krütadre munkän kukwe taretare näire
aisete. [30] Ye ngwane abko ni jökrä rabadi
niere ngitioye:

Ngitio ngidien järäre nunbti amne nun
doboi mike nun rüe ngäniene, *Oseas 10.8*

rabadi niere. [31] ¿Ye abko ti kri niki kwrere
btä tätre kukwe nuene käme kore se abko
mun israelita kri nötare kwrere abko btä
ñan nuendre kwetre arato ya? niebare
Jesukwe meritre yeye.

[32] Jesu jänikani müre ketadre krusobtä
angwane, ni mda käkwe ja mikani ngite
abko jänikani nibu kämikadre gwaire ben
krusobtä. [33] Ye erere käkä Calavera känti
Jesu jänamani angwane, metani krusobtä
amne ni ja mikaka ngite metani kruso mda
mdabtä arato abko nikani iti küde ruenkri
amne iti küde ngeberekri. [34] Angwane Je-
sukwe niebare Ngöböye:

Ti Rün, nitre tä ja mike ngite ti rüere ne
makwe dian bti ta amne makwe ñan mika ja
ngie nuen ti dokwäre, ñobtä ñan angwane
niaratre tä dre nuene gare ñakare metre
ietre, niebare Jesukwe.

Angwane nitre rükä abko käkwe ja gani
dän Jesukwe ñäkätbekrä jabti. [35] Ye ngwane
ni nämane kwati okwä Jesubtä angwane,
nitre ütiäte ütiäte nitre israelita ngätäite
namani Jesu mike ngwarbe jae, kä namani
niere jae kwärikwäri:

Niarakwe ni mda mda dianintari, aisete
niara abko Ni Dianinkä Ngöbökwe bkänä ne
ngwane, ja diandretari au krusobtä mento
kwe, namani niere Jesubtä.

[36] Erere arato, nitre rükä romanobo na-
mani Jesu mike yakrä, kä namani krötö Jesu
ken amne namani uba ñöi dime bien ñadre
ie, [37] kä namani niere:

Ma ñakare Jrei nitre israelitakwe
bkänä, ñobtä ñan angwane kore ne
ngwane, makwe ja diandretari au mento,
namanintre niere Jesuye.

[38] Angwane Jesu dokwä känti käin abko
kukwe tikani krörö kri kukwänbtä abko
nämane mikani "NI NE ABKO JREI NI-
TRE ISRAELITAKWE" abko namani tikani.
[39] Angwane ni kukwe käme nuenkä nämane
mikaninkä krusobtä käin, ye abko iti na-
mani ñäke diänbe Jesuye arato, kä namani
niere:

Ma abko ñakare Ni Dianinkä Ngöbökwe
bkänä, ñobtä ñan angwane kore ne ngwane,
makwe ja diandretari au amne makwe nun
diandretari arato, namani niere Jesuye.

[40] Abtä ni iti mda nämane krusobtä käin
arato ye käkwe niebare kukwe muko yeye:

¿Mata ja tare nike ja kwrere ni nokobe,
akwa Ngöbö jürä ñakare mabtä ñan ñan?
41 Ni nibu ne käkwe ja mikani ngite abtä nita
ja ngie nuen ye tä dbe. ¿Akwa ni noko ja
mike ngite ñakare, akwa tä ja tare nike, se
tuen mae ya? niebare kwe ie.
42 Bti niebare mda kwe Jesuye:
Jesu, ma raba gobrane angwane, makwe
ti ngwianta töre jae amne makwe ti die
mika, niebare kwe ie.
43 Jesukwe niebare mda ie:
Era metre mtare ma rabadi kä kuinte
tibe, niebare kwe ie.

Jesu krütani
(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

44-45 Yebti ñänä ruäre angwane, kä ngid-
ianinte mda amne kä namani iko jökrä
temen nebebe ñänä okwä krämä dere,
aisete ñänä trä namani ñakare. Erere arato,
dänkwän ngetbo, bti ju blitakrä Ngöböbe
nämane ñäkänintbe, ye nianinkäbe ötöbu
ta se kwrere. 46 Angwane Jesukwe ngrate-
bare kri, käkwe niebare:
¡Ti Rün, ti bike ja üai mike gare mae!
niebare kwe.
Ye btäräbe krütani. 47 Jesu krütani
kore nitre rükä romanobo dänkien okwäbti
angwane, Ngöbö käikitaninkä kwe, käkwe
niebare:
Ni ne abko ni metre amne ngite ñakare
bkänä ñan ñan, niebare kwe.
48 Ye ngwane ni nämane kwati yete ok-
wäbti kukwe nakaninkä kore. Abtä moto
namani ulire, kä nikani ja mete mäträte,
nikaninta mentokwäre. 49 Angwane nitre
ja getaka getaka Jesube amne nitre merire
merire Galileabo nikani siba Jesube abko
namanintre bä mente temen se kwrere
okwä Jesubtä.

Jesu doboi mikani
(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

50-51 Ye ngwane abko, ni iti sribikä
Sanedrinbe kädian nämane José nünanka
juta Arimateate kä Judeate nämane. José ne
abko moto kuin amne nämane nüne metre
Ngöbö ngwärekri. Erere arato, Ngöbö
rükadre gobrane ni kwe ngätäite diribare
Jesukwe abko José nämane ngibiare kisere
amne, Sanedrin käkwe kukwe nuenbare
Jesubtä, ye ñan namani dbe kräke. 52 Ye
mden kisete, Jesu krütani angwane, niara
nikani, käkwe Jesu ngwäkä käräbare
Pilatoye. Erere Pilatokwe köböi biani ie
angwane, 53 José nikani, Jesu ngwäkä diani
krusobtä timon kwe, mrianinte kwe dän
bäri ütiäte kädianta lino ye te, bti kä
nämane muani jäkwatate ni doboi mikakrä
akwa, ni doboi mika ngämi te, ye känti Jesu
doboi mikani kwe. 54 Köbö ye ngwane abko,
nitre israelita nämane jändrän ükete biare
köbö jadükakrä ngibiakäre ngäbti, erere
köbö jadükakrä jatanina nüke. 55 Angwane
José nikani Jesu doboi mike angwane,
nitre merire Galileabo nikani siba Jesu
mukore nebe Jerusalén, ye abko Jesu
doboi mikadi mdente Josékwe abko nikani
tuen angwane, Jesu doboi mikani mdente
metre, ye tuani kwetre. 56 Bti nikaninta,
namaninta gwi angwane, ñö rä bäne amne
kri ngwäri mnü rä bäne sribebare kwetre
mikakäre Jesu ngwäkä ngrabare. Yebti
kukwe nämane ükaninte ño Ngöbökwe
köbö jadükakräbtä, ye erere nitre merire
ye käkwe jadükani.

24

Jesu nükaninta nire
(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

1 Akwa ñänä jatani gökökä krire käin
bämänte dekä angwane, nitre merire
ye nikaninta dobobti mda, kä nikani ñö
rä bäne amne kri ngwäri mnü rä bäne
sribebare kwetre ye ngwena mikadre Jesu
ngwäkä ngrabare. 2 Namanintre dobobti
angwane, jä mikani kä mkäte Jesu doboibti
ye namanina dianinkä mento amne ñakare
täte, btä namanintre. 3 Angwane nikanintre
nikren kä mkäte nguse se kwrere angwane,
¡jo! ni Dänkien Jesu ngwäkä kwani
ñakare nguse ietre. 4 Yebtä abko töi ñan
namani krütare. Ye btäräbe ni btä dän
ngwen bürere namanintre nünaninkä nibu
niaratre ken, btä okwä namani. 5 Angwane
kä jürä namani kri btätre, abtä nikaninbe
mate ngukudokwäbti temen, käkwe ja
okokrä mikani dobobtä temen. Akwa
angele nibu ye käkwe niebare meritre yeye:
¿Ñobtä munta näin ni nire känentari
mürükrä ngätäite ye? 6 ¡Ni känäntarita
näin munkwe, ye nürate nire, aisete
ñakare nete! Niara nämane Galilea munbe
angwane, dre niebare kwe, ye munkwe
ngwianta töre jae abko krörö: 7 Ni Kä

Nebtä Ngobo ne kitadi ngise nitre kukwe
kämekäme nuenkäye, bti niaratre käkwe
müre ketadi krusobtä, akwa mukirare
angwane, rükadita nire, niebare kwe
munye, niebare kwetre meritreye.
8 Angwane batibe Jesu kukwei nükan-
inta töre meritre yeye angwane, 9 nämane
dobobti, nikaninta Jerusalén. Namaninta
gwi angwane, kukwe nakaninkä ño ño, ye
erere niebare jökrä kwetre nitre Jesu kuk-
wei ngwianka ni jätäbti iti yeye amne ni
mda mdaye. 10 Nitre merire nükani kukwe
ngwena nitre Jesu kukwe ngwiankaye abko
María Magdalabo, Juana, Santiago meye
kädian nämane María, amne meri mda mda
abko nükani kukwe ngwena. 11 Akwa nitre
Jesu kukwei ngwianka abko ie meritre ye
namani tuen ñäke ngwarbe, aisete ñan tö
namani kukwei mikai era. 12 Akwa Pedro
abko nikani betekä dobobti, namani yete
käkwe nikrabare nguse amne, dän te Jesu
mrianinte aibe nämane nguse, btä okwä
namani angwane, nikaninta akwa kukwe
nakaninkä, yebtä töi ñan namani krütare
mda.

Ji juta Emaús kukwäre, känti Jesukwe blitabare ni nibu ben

13 Jesu nükaninta nire, ye näire nitre
nänkä ben nikani nibu juta Emaús kuk-
wäre. Emaús ye abko nämane kilometro krä
jätäbti krati Jerusalén bäre mento, känti
nikanintre. 14 Nikanintre angwane kukwe
nakaninkä ño ño Jesubtä, yebtä nikani blite
jökrä ji ngrabare. 15 Niaratre nämane näin
blite jabe kwärikwäri angwane, Jesu ara jire
käkwe krötabare ken amne nikani gwaire
bentre mda. 16 Jesu namani tuen ietre,
akwa Ngöbökwe ñan Jesu mikani gare ietre.
17 Angwane Jesukwe niebare ietre:

¿Mun ye tä näin dre kädriere ji ngrabare
ye? niebare kwe ietre.

Abtä namanintre nünaninkä moto ulire.
18 Angwane ni iti kädian nämane Cleofas
käkwe niebare Jesuye:

¿Ni nämane kwati ngätäite ma nämane
siba Jerusalén angwane kukwe rakakaba
mukira, ye abko ma aibe ie gare ñakare ya?
niebare kwe ie.

19 Jesukwe niebare mda ie:

Dre nakaninkä niere tie, niebare kwe ie.

Niara käkwe niebare mda ie:

Kukwe rakakaba Jesu Nazarebobtä. Niara
abko ni Ngöbö kukwei niekä amne di kribti
nämane sribi kri nuene amne nämane blite
kuin Ngöbö Kukweibtä abko Ngöbö amne
ni jökrä namani nütüre btä. 20 Akwa nitre
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien-
tre amne nitre ütiäte ni israelita ngätäite
käkwe kitani ngise nitre romanoboye müre
ketadre amne metadre krusobtä abko erere
nuenbare kwetre btä. 21 Niarakwe ni is-
raelita dianditari nitre romanobo ngoto
täni amne ni rabadi tikaninte abko nun
nämane nütüre, aisete nun nämane tödeke
bti akwa, köbömära kukwe rakakaba kore
btä nun okwäbti.
22 Akwa mtare nitre merire tä nun
ngätäite niki dekä doboibti angwane, nüta,
käkwe nun ngwini nikenkä, 23 ñobtä ñan
angwane janintre doboibti amne, Jesu
ngwäkä kuni ñakare ietre, akwa Jesu nürate
nire, nini ietre angeletrekwe abko nü
niereta gwi abtä nun nekwekä. 24 Angwane
nun kukwe muko ruäre niki doboibti kukwe
ye mike ñäräre, akwa nitre merire käkwe
dre nini, ye kwrere täni bkänä btä nibitre,
akwa Jesu turi ñakare kwetre abko tä
nakenkä. Abko kore se, niebare kwetre
Jesuye.
25 Angwane Jesukwe niebare mda ietre:

¡Mun ye ño amarebti mun töi braibe
dikaro amne, nitre Ngöbö kukwei niekä
kirakira abko mun ñan tä mike era! 26 ¿Ni
Dianinkä Ngöbökwe ne mika ngämi ütiäte
Ngöbökwe, känenkri ja tare nikadre kri
kwe, nieta kore Ngöbö Kukweibtä, ye gare
ñakare munye ya? niebare kwe ietre.
27 Yebti tärä tikani Moisékwe nebebe tärä
tikani kira nitre Ngöbö kukwei niekäkwe
abko nämane blite ño ño Jesubtä, yebtä
Jesukwe blitabare. 28 Yebti juta känti nikan-
intre ye känti namani angwane, Jesu jatani
niken janknu ta bä mikani kwe, 29 akwa
niaratre abko namani Jesu ketete nebe jabe
jirekäbe, kä namani niere ie:

Kä kitera dere amne kä kite iko, aisete ma
raba jirekä nunbe nete, namani niere ie.

Ye erere Jesu nikani, namani gwi bentre.
30 Yebti namanina täkänintbe mesabtä
angwane, Jesukwe ban diani kunti kisete,
käkwe kuin niebare btä Ngöböye, bti
ñäkänintbe kwe, käkwe biani ietre. 31 Ye
ngwane Jesu ara namani bentre gani
kwetre, akwa Jesu abko käkwe ja ganinkäta
okwäte. 32 Abtä niebare kwetre jae
kwärikwäri:

¿Niara ki blite ji ngrabare nibe Ngöbö
Kukweibtä angwane, kä nibi nuäre krübäte
nibtä, aisete ni nibi grükekä jökrä ngrabare
niara kukwei nuare ñan ñan? namani niere
jae kwärikwäri.
33 Yebti jötrö ngwarbe Cleofas amne
kukwe muko kwe nikaninta ja jiebti
Jerusalén. Nikanintre nebebe Jerusalén
angwane, nitre Jesu kukwei ngwianka ni
jätäbti iti nämane ja ükaninkrö ni mda
mdabe, 34 ye käkwe niebare Cleofas amne
kukwe muko kwe ngäbti:
¡Jesu nükaninta nire bkänä! Niarakwe ja
miri tuadre Simónye, niebare kwetre ietre.
35 Angwane Cleofas amne kukwe muko
kwe btä kukwe nakaninkä ño ji ngrabare
abko niebare jökrä kwetre. Erere arato,
Jesukwe ban ñäkänintbe bti angwane, Jesu
nükaninta gare ietre, niebare kwetre.

Jesukwe ja mikani tuadre nitre ja kukwei ngwiankaye
(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

36 Kukwe nakaninkä ño ño btätre, yebtä
nämane blite, btäräbe Jesu nükaninbe
niaratre ngätäite se kwrere, käkwe köbö
ngwianintari krörö ietre:
Kä jäme Ngöbökwe raba munbtä, niebare
kwe ietre.
37 Angwane ni üaibe namani tuen ietre
namanintre nütüre, aisete namanintre
nekwetekä krübäte. 38 Abtä Jesukwe niebare
ietre:
¿Ñobtä munta töbike ngwarbe kwäräk-
wärä amarebti mun nibi nekwetekä
krübäte dikaro ye? 39 Ti abko Jesu ara.
Ti kise amne ti ngoto träin mike ñäräre
munkwe amne, ti nuenbtä munkwe amne ti
mike ñäräre munkwe, ñobtä ñan angwane
ti ngätä amne ti kroko tärä, ye tuen
angwane, ti ñakare ni üai gadi munkwe,
ñobtä ñan angwane ni üai abko ngätä amne
kroko ñakare, niebare kwe ietre.
40 Niebare kore kwe ietre, ye btäräbe ja
kise amne ja ngoto mikani tuadre kwe
ietre. 41 Akwa niaratre btä kä namani nuäre
krübäte amne töi ñan namani krütare,
aisete namanina Jesu tuenta, akwa ñan na-
mani nebe era kräke. Abtä Jesukwe niebare
mda ietre:
¿Mrö tärä munkwe nete ya? niebare kwe
ietre.
42 Angwane gwa kukwani nämane kwetre
abko oto biani kwetre Jesuye. 43 Jesukwe
kani ngäbti, bti kwetani kwe niaratre ok-
wäbti. 44 Bti niebare kwe ietre:
Ti ngämi krüte, känenkri ti nämane mun
ngätäite angwane, kukwe rakadrekä ño
ño tibtä abko tikwe nieba munye, mden
erere namani bare tibtä. Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye tä tikani tibtä amne
nitre Ngöbö kukwei niekä käkwe tärä tikani
tibtä amne Salmobtä tärä nämane tikani
ño tibtä, ye erere rabadi bare jökrä, tikwe
nieba, mden erere namanina bare, niebare
Jesukwe ietre.
45 Yebti Jesukwe niaratre töi tikani Ngöbö
Kukweibtä mda, 46 käkwe niebare krörö
ietre:
Ngöbö Kukweita tikani krörö tibtä:
Ti, Ni Dianinkä Ngöbökwe krütadi
akwa köbömära angwane rükadita nire.
47 Angwane ni kä jökräbti käkwe kukwe
käme kitadre temen, bti Ngöbö kadre
ngäbti kwetre, Ngöbökwe niaratre ngite
kukwe käme nuenbtä diandrekä mento btä
abkokäre, ye abko tä tikani kore tibtä Ngöbö
Kukweibtä. Kukwe ye diri rikadre ti käbti
käne Jerusalén, bti kä mda mdabti. 48 Ne
aisete kukwe nakaninkä ño tibtä, munkwe
tuani ja okwä jenbti, ye munkwe kädrie
ni mda mdabe. 49 Angwane ti Rünkwe ni
köböi mikani munye abko tikwe juandi täte
munbtä, akwa niara di kä käinbti rükadre
täte jökrä munbtä, ye abko munkwe ngibia
Jerusalén nete, aisete mun raba jökrä nete.
Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Ngöbö nikani Jesu ngwenante kä käinbti
(Marcos 16.19-20)

50 Abti Jesu nikani ngwena juta Jerusalén
bäre mento angwane, nikani nebe juta Be-
taniate. Ye känti Jesukwe kise kaninkä käin
ja di biankäre ietre. 51 Jesu nämane ja di bien
kore ietre, btäräbe Jesu jänikani kä käinbti
se kwrere. 52 Yebti niaratre abko käkwe
Jesu käikitaninkä yete, bti kä namani nuäre
btätre amne nikaninta Jerusalén. 53 Yebti ju
blitakrä Ngöböbe, känti namanintre Ngöbö
käikitekä käre köbö kwatirekwatire abko
nakaninkä kore se. Ne ngörä.

Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Juankwe
Juan

Tärä ne abko tikani Juankwe. Juan nikani Jesu mukore nitre ja töitikaka ni jätäbti iti mda mdabe. “Ni iti ja töitikaka Jesube abko Jesu nämane tarere kri,” abko tä tikani Juan 13.23; 19.26; 20.2; 21.7,20,24 ye känti. Ni ja töitikaka Jesube btä tä blite, ye abko Juan ara nütüta. Juan abko ni israelita amne Jesukwe niara btä etba kwe Santiago kärābare ja töitikakäre jabe. Niara btä Santiago abko gwa gaka amne nämane nüne Ñö Okwä Kri Galilea ken. Juankwe tärä ne tikani kä 80-90 angwane nütüta.

Ñobtä Juankwe tärä ne tikani abko Juan ara käkwe mikani gare nie Juan 20.30-31 känti kukwe krörö tä tikani: “Ni Dianinkä Ngöbökwe abko Jesu ara amne niara abko Ngöbö Odei, ye abko rabadre era munkrä amne munkwe tödekadre bti, abkokäre tikwe kukwe ne tikani,” abko Juankwe tikani. Ngöbö abko Jesu Rün ara abko Juankwe mikani ütiäte tärä nebtä. Erere arato, Jesu amne Ngöbö, Jesu Rün, abko tä ketetibe gwaire abko Juankwe mikani ütiäte tärä nebtä.

Juan namanina unbre angwane, nitre romanobo käkwe niara kitani ngite kä butu kädianta Patmos yete. Juan nämane nüne yete ngwane, Jesukristo käkwe tärä kädianta Apocalipsis tikamna ie. Erere arato, tärä kädianta 1 Juan, 2 Juan amne 3 Juan abko tikani kwe arato.

Kristo jatani kä nebtä

1 Kena dekä, kä ne däte ngämi, känenkri
ni kädekata Kukwe nämanena. Niara nä-
mane nüne Ngöböbe amne niara abko
Ngöbö ara arato. 2 Kena dekä kä ne däte
ngämi, känenkri niara nämane ketetibe
Ngöböbe. 3 Niara köböire Ngöbökwe jän-
drän jökrä dätebare amne jändrän ñakare
jire chi abko niarakwe dätebare ñakare.
4 Niara di nämanena ni mikakäre nire
Ngöbökrä amne niara abko ñotra ni jökrä
kräke abko krörö: ñotra käta ji metre mike
gare nie kä ikote, ye kwrere niarakwe ji
Ngöbökwe mikani gare nie. 5 Nita nüne
mente Ngöböye amne nita nüne kä iko dia-
blukwe te abko kräke ni kädekata Kukwe ye
tä trä ngitiekä amne kä iko abko di ñakare
kä trä ye ötatekrä.
6 Bati ni nämane iti abko kädian nämane
Juan Bautista. Ni ye abko Ngöbökwe juani
7 blitakäre käne angwane, kukwe gare ño ie
ni ñotra kwrere yebtä, ye erere niedre kwe,
ni jökrä käkwe tödekadre ni yebti abkokäre.
8-9 Juan ye abko juani käne Ngöbökwe bli-
takäre ni ñotra kwrere yebtä, akwa Juan
abko ñakare ni ñotra kwrere. Akwa ñotra
era metre tä trä ngitiekä ni jökräbtä ji
metre Ngöbökwe mikakäre gare ietre, ye
abko jatanina nüke abko Juan jatani niere
käne.
10 Ni kädekata Kukwe ye abko käkwe
jändrän jökrä amne ni jökrä dätebare,
akwa nükani kä nebtä nitre töi kämekäme
ngätäite angwane, niara abko ni jökrä
ye dätekä ara abko ñan nükani gare
ietre. 11 Nükani nüne mräkä kwe israelita
ngätäite, akwa mräkä kwe käkwe kani
ngäbti ñakare. 12 Akwa nire nire käkwe
niara kani ngäbti käkwe tödekani bti,
ye abko ie kä biani kwe rabakäre
Ngöbö ngäbriänkäre. 13 Nitre tä Ngöbö
ngäbriänkäre ye abko ñan ni därebare
rün btä meyekwe, köböire tätre Ngöbö
ngäbriänkäre. Erere arato, ñan rün btä
meye töi köböire tätre Ngöbö ngäbriänkäre
amne ñan ni brare tö namani meriye
abko köböire tätre Ngöbö ngäbriänkäre,
akwa ja töi jenbti Ngöbökwe mikani ja
ngäbriänkäre.
14 Ni kädekata Kukwe ye nämane Ngöbö
känti. Ngöbökwe juani ni ngätäite, nükani
därere ni kwrere amne, ngrabare namani
ni kwrere amne nünabare kwe ni ngätäite
nete. Niara ütiäte kri bä nuäre, ye abko
nunkwe tuaba. Niara abko Ngöbö Odei
itibe amne Ngöbö niara Rün käkwe mikani
ütiäte kri abko nunkwe tuaba. Ngöbökwe
niara mikani ütiäte kri abko kwe niara moto
namani kuin ni jökrä kräke amne kukwe
era erere mikani gare kwe nie. 15 Niara
ye mdenbtä Juankwe blitabare angwane,
nikani ngrente krikri be, käkwe niebare
krörö:

Ni se mdenbtä tikwe blitaba angwane,
tikwe nieba krörö: Ni mda jatadi ti jiebti
abko bäri ütiäte ti ngwä, ñobtä ñan
angwane niara abko nämanena nüne bäri
käne tikrä, tikwe nieba, niebare Juankwe
Jesubtä.

16 Niarata ni tarere kri krübäte ja moto
kuinbti, ye mdenbtä abko jändrän kuin
biani kwe nie ja täritäri abko krörö:
17 Kukwe Biani Ngöbökwe nuendre nie, ye
abko biani mekera kwe Moisés köböire,
ye abko jändrän kuin biani ngwarbe käne
Ngöbökwe nikrä; akwa Ngöbö moto kuin
ni kräke käta ni tarere amne tä kukwe
era erere mike gare nie, ye abko namani
bare era metre nikrä Jesukristo köböire,
ye abko jändrän mdara jire bäri kuin biani
ngwarbe kwe nikrä. 18 Ne abko, ni ñakare
jire iti käkwe Ngöbö tuani ja okwä jenbti,
akwa Ngöbö Odei itibe tare kri kwe tä nüne
ketetibe Rün kwebe. Niara abko Ngöbö ara
arato abko käkwe Ngöbö mikani gare nie.

Ja ñakare Ni Dianinkä Ngöbökwe abko Juankwe niebare

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

19 Juankwe blitabare Jesubtä angwane,
kukwe nakaninkä krörö btä: Bati nitre is-
raelita ji dokwäte nämane Jerusalén käkwe
nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
amne nitre levita ju blitakrä Ngöböbe ye
ngibiabtikä juani ruäre, Juan abko Ni Di-
aninkä Ngöbökwe ya, ñakare ya ngwentari
ie. Ye erere nikanintre nebe Juan känti,
käkwe ngwianintari kore ie angwane, Juan
käkwe kukwe niebare metre krörö ietre:
20 Ti abko ñakare Ni Dianinkä Ngöbökwe,
niebare kwe ietre.
21 Abtä niebareta kwetre Juanye:
¿Ma abko nire amarebti? ¿Ni Ngöbö
kukwei niekä kira juandre mda Ngöbökwe
Ni Dianinkä Ngöbökwe känenkri kädian nä-
mane Elías abko mare ya? niebare kwetre
mda Juanye.
Angwane Juankwe niebare mda:
Ti abko ñakare Elías, niebare kwe ietre.
Angwane niaratre nikani kukwe ngwen-
tari kisere mda Juanye, käkwe niebare ie:
¿Ngöbökwe ja kukwei niekä mdara jire
Moisés kwrere juandre nieta Ngöbö Kuk-
weibtä, ye abko ma ara ya? niebare kwetre.
Ñakare, niebare Juankwe ietre.
22 Abtä niebareta kwetre Juanye:
Ma abko nire, ye makwe niedre nunye,
ñobtä ñan angwane nitre nun juanka,
kräke nun rikadre kukwe ngwenante, aisete
ma abko nire ye makwe niedre au jakrä
abko erere nunkwe niedre, niebare kwetre
Juanye.
23 Abtä Juankwe niebare mda ietre:
Kira ni Ngöbö kukwei niekä kädian nä-
mane Isaías käkwe niebare krörö:
Ni iti tä niken ngrente krikri kä kaibete,
käta niken niere:
Ji ükateta kuin metre jrei kri kräke, ye
kwrere jire ja mika juto ni Dänkien
käne munkwe. *Isaías 40.3*
Ni btä Isaíakwe blitabare abko ti ara,
niebare Juankwe ietre.
24 Angwane nitre bariseo juani ruäre abko
namani yete siba 25 käkwe kukwe ngwianin-
tari krörö mda Juanye:
Ma abko ñakare Ni Dianinkä Ngöbökwe,
ma ñakare Elías amne ma ñakare ni Ngöbö
kukwei niekä Moisés kwrere mata niere, ¿se
ñobtä abko mata ni mda mda ngökö ñöte
se? ¿Nirekwe kä biani mae ni ngökakäre
ñöte se? niebare kwetre ie.
26 Juankwe niebare mda ietre:
Tita mun ngökö ñö aibe te, akwa mun
ngätäite nita iti abko gare ñakare munye.
27 Ni ye abko jatadi ti jiebti amne, ni klabore
aibe käta sandalia tikete ni mdakrä, * akwa
ti abko bäri ene ruen tie, aisete ti abko ja
ñan rükadre töre jire chi tie sandalia tikete
ni ye ngotobtä, niebare kwe.
28 Kukwe ye abko nakaninkä jökrä kore
käkä Betábara känti Ñö Jordánbtä kä driri,
Juan nämane ni ngökö ñöte ye känti.

Jesu abko Kordero Ngöbökwe

29 Yebti jändrinane angwane, Jesu jatani
Juan kukwäre, ye jatabare Juanye angwane,
niebare kwe ni jökräye:
Kordero Ngöbökwe† kite tuen sete se.
Se mike ñäräre munkwe. Ni se mden
ni ngite kukwe kämekäme nuenbtä Ngöbö
rüere diankaka nibtä. 30 Ni se mden, btä
ti nämane blite, käkwe nieba krörö: Ni
mda jatadi ti jiebti abko bäri ütiäte ti ngwä,
ñobtä ñan angwane niara abko nämanena

* 1:27 sandalia tikete. Jesu näire ni klabore kökani ni mdakwe abko bäri ene. Niaratre aibe nämane sandalia ni mdakwe tikete, aisete Juan nämane ja bä mike bäri ene ni klabore ngwä. † 1:29 Kordero Ngöbökwe. Jesu bä mikani kordero kwrere, ñobtä ñan angwane bäri käne, Ngöbökwe kordero kämikamna nitre israelitaye kukwadre Ngöböye ja ngite ütiäre Pascua näire. Jesu nükani ja biankäre müre ketadre ni ngite ütiäre. Erere arato, kordero abko kwekbe, rüre ñakare ja dokwäre, ye kwrere Jesu nämane arato. Kukwe nebtä ñäke Isaías 53.7; Jeremías 11.19.

nüne bäri käne tikrä, tikwe nieba angwane,
31 niara abko Ngöbö Odei ara ñan nämane
gare tie, akwa rükadre gare juta israelitaye,
abkokäre Ngöbökwe ti juani ni ngökö ñöte,
niebare Juankwe.
32 Erere arato, Juankwe kukwe niebare
metre Jesubtä krörö:
Ngöbö Üai Deme nämane kä käinbti
jataba ütü kwrere timonkwäre, rikaba mate
niarabtä, tikwe tuaba. 33 Akwa ye ngwane,
niara abko Ngöbö Odei ngämi nüke gare
tie, akwa Ngöbö ti juanka ni ngökö ñöte,
ye käkwe niebare krörö tie: Ngöbö Üai rika
timonkwäre angwane, raba mate nirebtä
ma okwäbti, ni ye abko käkwe Ngöbö Üai
Deme mikadi nüne nibtä, nieba kwe tie.
34 Ye erere tikwe Ngöbö Üai tuaba nüke btä,
aisete niara abko Ngöbö Odei ara tita niere.
Abko kore se, niebare Juankwe.

Jesukwe nitre ja töitikaka ben kärābare

35 Yebti jändrinane angwane, Juan nä-
mane ni ngökö ñöte, ye känti namaninta
angwane, nitre nänkä Juanbe namani nibu
ben yete. 36 Ye btäräbe Jesu jatani tuen
dikekä Juanye se kwrere angwane, Juankwe
niebare:
¡Kordero Ngöbökwe kite tuen sere se!
niebare kwe nitre nibu ye okwäbti.
37 Juankwe niebare kore, ye jarabare nitre
nibu yeye angwane, nikani Jesu jiebti mda.
38 Jesukwe mikaninta ñäräre ja jiebti, käkwe
niebare ietre:
¿Mun ye tö nibi dreye? niebare kwe
ietre.
Angwane nitre nibu ye käkwe niebare
mda:
Dirikä, ¿mata nüne mdente? niebare
kwetre ie.
39 Abtä Jesukwe niebare mda ietre:
Tita nüne mdente brän tuen, niebare
kwe ietre.
Ye erere nikanintre angwane, Jesu
nämane mdente ye abko tuani kwetre.
Angwane ye näire ñänä okwä namanina
kräbkä dere amne niaratre namani Jesu
känti ye näire dere.
40 Ni nibu käkwe Juan kukwei nuani,
nikani Jesu jiebti, ni ye abko iti kädian
nämane Andrés. Andrés ye abko Simón
Pedro etba. 41 Andrés nikaninta angwane,
nikaninbe etba Simón känentari. Simón
kwanintari ie angwane, niebare kwe ie:
Ni Dianinkä Ngöbökwe kädianta Kristo
griegore, ye abko kwanba nunye, niebare
Andrékwe Simónye.
42 Yebti nikani Simón ngwena nebe Jesu
känti. Simón ye jatabare Jesuye angwane,
Jesukwe niebare ie:
Ma abko Simón. Ma Jonás ngobo, akwa
mtare mentokwäre ma kä rabadi Cefas
arato. Abko kore se, niebare Jesukwe
Simónye. (Cefas abko käta "jä" niere kukwe
arameore abko Pedro nieta griegore.)

Jesukwe Felipe amne Natanael kärābare ja töitike jabe

43 Yebti jändrinane Jesu tö namani rikai
kä Galileate, ye erere nikani mda. Na-
mani yete angwane, namani ngätäi Fe-
lipebe angwane, niebare kwe ie:
Jakwe. Brän tibe, niebare kwe ie.
44 Felipe ye abko Betsaidabo. Andrés
amne Pedro abko Betsaidabo arato.
45 Jesukwe Felipe ngwiani jabe, yebti Felipe
nikani Natanael känene mda. Kwani ie
angwane, niebare krörö kwe ie:
Ni Dianinkä Ngöbökwe, ye kwanba
nunye. Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye,
yebtä Moisékwe tärä tikani niarabtä. Erere
arato, nitre Ngöbö kukwei niekä mda mda
käkwe tärä tikani niarabtä arato. Ni ye abko
José Nazarebo ngobo. Niara abko kä Jesu,
ye mden abko kwanba nunye, niebare kwe
Natanaeliye.
46 Abtä Natanaelikwe niebare mda:
¡Jo! Juta Nazaret käme. ¿Yete abko jän-
drän kuin jatadre ya? niebare kwe Felipeye.
Angwane Felipekwe niebare mda ie:
Jakwe, brän. Makwe tua ja okwä jenbti,
niebare kwe ie.
47 Erere Natanael jatani nüke ja ken se
kwrere, ye jatabare Jesuye angwane, Je-
sukwe niebare ie:
Ni israelita töi era metre kite nüke nete.
Niara ne abko ni ngökö ñakare, niebare
Jesukwe ie.
48 Abtä Natanael käkwe niebare mda Je-
suye:
¿Mdente ti nükani gare mae amarebti
mata niere kore tie ye? niebare kwe ie.
Angwane Jesukwe niebare ie:
Felipe ngämi nüke ma kärere, ye kä-
nenkri tikwe ma turi täkänintbe higo krie
täni sete, niebare Jesukwe mda ie.
49 Abtä Natanael käkwe niebare Jesuye:

¡Dirikä, era bkänä ma abko Ngöbö Odei
amne ma Jrei nitre israelitakwe! niebare
mda kwe ie.
50 Abtä Jesukwe niebare mda ie:
¿Higo krietäni tikwe ma turi täkänintbe,
tikwe nini mae, ye aibebtä ti kukwei nibi
era makrä ya? Makwe ti tuadi jändrän
bäri krikri nuene mda abko tita niere mae,
niebare Jesukwe ie.
51 Yebti Jesukwe niebareta mda:
Ti bike kukwe era erere niere krörö
munye: Kä käinbti se munkwe tuadi tikani
amne angele rabadi kite timonkwäre amne
rabadi nikenta kukwäne abko rabadi nüke ti
Ngöbö Odeibtä, Ngöböta tibe mikakäre gare
abko Ngöbökwe bä mikadi tuare munye.
Abko kore se, niebare kwe ietre.

2

Jesukwe ñö kwitani uba döire

1 Yebti mukirare angwane, ni iti käkwe ja
mikani gure juta Canáte kä Galileate. Ye
känti Jesu meye nämane arato amne, 2 Jesu
käräbare arato nitre ja töitikaka benbe, ni
iti nämane ja mike gure ye känti. 3 Jesu
nämane yete angwane, uba döi krütani.
Abtä Jesu meye käkwe nieba ie:
Uba döi küre jire jökrä, nieba kwe Jesuye.
4 Abtä Jesukwe nieba meyeye:
Mama tikwe, kä kitani ti käne abko
ngämi nüke tie. ¿Ye ñobtä abko mata niere
kore tie? nieba kwe ie.
5 Angwane nitre näma uba döi dräire, ye
ie Jesu meye käkwe nieba:
Niarakwe dre nuemna munye, ye erere
munkwe nuen jökrä, nieba kwe ietre.
6 Kä ye känti abko jä dätebare ñö ngwäre
näma kwä ti. Ye abko te nitre israelita
nämane ñö köbötikakrä ja mikakäre dbe
Ngöbö ngwärekri üke. Jä dätebare ñö
ngwäre ye kwatirekwatire te ñö nämane
niken bäsi galon krä gre bti krä jätä jätä jire
abko näma yete. 7 Angwane nitre sribikä
yete, ie Jesukwe nieba:
Jä dätebare ñö ngwäre tä yete, ye te ñö
keka munkwe, nieba Jesukwe.
Ye erere sribikä käkwe ñö kekaba jän-
drän ye iti iti jökrä. 8 Angwane Jesukwe
nieba mda ietre:
Mtare ñö den ruäre, mun rika ngwena.
Nita mikani ji dokwäte bietabtä, ye ie
munkwe bian, nieba kwe ietre.
Ye erere sribikätre käkwe nuenbare
jökrä. 9 Angwane ñö nikwitani uba döire
Jesu diebti ye ni ji dokwäte bietabtä käkwe
bänän nuaba, akwa uba döi ye jatani
mdenkri abko ñan rababa gare ie. Akwa
nitre sribikä käkwe ñö diani ye aibe ie
namani gare. Angwane ni ji dokwäte
bietabtä, ye käkwe uba döi bänän nuaba, bti
ni ja mikaka gure ye käräba kwe, 10 käkwe
nieba ie:
Ni jökrä käta uba döi bäri kuinkuin keke
käne ñadre, bti ni nübaibare bietabtä ye
tärä uba döi ñaen kabre, ye ngwane uba döi
ñakare kuin bianta mrä ñadre nie. Akwa
ma abko käkwe uba döi bäri kuin abko ürü
ñadre mrä. Ye abko bäri kuin, nieba kwe ni
ja mikaka gure yeye.
11 Jesukwe ñö kwitani uba döire juta
Canáte Galilea ye abko sribi kri ñan tuabare
nuenba kena Jesukwe Ngöbö nämane ben
mikakäre gare. Yebtä abko Jesu ütiäte kri bä
mikaba tuadre angwane, nitre ja töitikaka
ben käkwe tödekaba niarabti. 12 Yebti Jesu
rikaba juta Capernaúmte mda angwane,
niara meye rikaba siba ben. Erere arato,
niara etbakantre amne nun ja töitikaka ben
rikaba siba, akwa nünanteba bä jötrö kwe
juta Capernaúmte.

Nitre jändrän rürümoinkä abko Jesukwe juanintari

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

13 Abti bieta kädianta Pascua nitre israeli-
takwe abko jatabara nüke ja ken, aisete Jesu
rikaba juta Jerusalénte mda. 14 Angwane
Jesu rikaba ju blitakrä Ngöböbe känti. Ju ye
bäre temen nitre näma nbi, obeja amne ütü
rürümoine kukwadre Ngöbö käikitakakäre.
Erere arato, nitre ngwian kwitakakwitaka
näma täkänintbe mesabtä kä ye känti arato,
15 btä Jesu okwä rababa. Angwane Jesukwe
kö känänba ruäre, bti kö ye mäkäteba
kwe, bti rikaba nitre ye juentari jökrä
obeja amne nbi kwekwe ben gwaire ju bli-
takrä Ngöböbe ye bäre mento se kwrere.
Amne nitre ngwian kwitakakwitaka abko
kän ngwian kitakaba jökrä tementa kwe se
kwrere. Erere arato, mesa bti ngwian näma
mikani ye kwitakaba jökrä temen kwe kän.
16 Angwane nitre ütü rürümoinkä abko ie
nieba krörö kwe:

Jändrän noko denkä jökrä mento nete. ¡Ju ti Rünkwe ye munkwe ñan mika jändrän rürümoinkrä jae! nieba kwe ietre.

17 Angwane nun ja töitikaka Jesube, ie kukwe nämane tikani krörö Jesubtä Ngöbö Kukweibtä abko rükabata töre: "Tita ju makwe tarere kri krübäte Ngöbö, aisete tita mokrere bti," abko rükabata töre nunye.

18 Nitre jändrän rürümoinkä juantariba jökrä kore Jesukwe angwane, nitre israelita ji dokwäte dokwäte näma yete, käkwe nieba ie:

Makwe jändrän nuni kore se abko nirekwe kä biani mae kukwe se nuenkrä, ye bä mike tuadre nunye nete, nieba kwetre Jesuye.

19 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ju blitakrä Ngöbökwe ne abko dikente jökrä munkwe, bti mukirare angwane, tikwe mikadita täte, nieba kwe ietre.

20 Abtä nitre israelita ye käkwe nieba mda Jesuye:

¡Joo! Kä gre ketebu bti kwä ti jire sribibare amne ju noko namani bare. ¿Se abko mukirare amne makwe mikareta jökrä täte mata niere ya? nieba kwetre Jesuye.

21 Akwa Jesu abko käkwe ñäkäba kore, ye abko ja ngrabare bä mikaba kore kwe ju blitakrä Ngöbökwebtä. 22 Akwa Jesu kämikaba bti rükabata nire angwane, niarakwe blitaba ye nitre ja töitikaka ben, ie niara kukwei rükabata töre angwane, Ngöbö Kukwei tikani ye rababa era kräke amne Jesu kukwei mikaba era kwetre arato.

23 Angwane Jesu näma Bieta Pascuabtä Jerusalén, ye ngwane sribi kri ñan tuabare Jesu rababa nuene kabre Ngöbö nämane ben mikakäre gare, aisete ni kwati käkwe niara kukwei mikaba era, käkwe tödekaba bti. 24 Akwa Jesu abko ie ni töi ño ño amne nita ja töi kwite jötrö gare jökrä, aisete nitre näma yete, yebti Jesu näma tödeke ñakare. 25 Erere arato, ni moto ño ño gare jökrä Jesuye, aisete ni moto ño ño, ye ni ñakare jire iti kä rababa mike gare ie.

3

Jesukwe blitabare Nicodemobe

1 Kä ye ngwane bati, ni bariseo ütiäte kri nämane iti abko kädian nämane Nicodemo. Niara näma sribire Sanedrinbe nitre israelitakrä. 2 Ni ye abko nikani deo Jesu känti mda, käkwe nieba ie:

Dirikä, mata sribi kri ñan tuabare nuene, yebtä abko Ngöbökwe ma juani dirire nunye abko nüke gare nunye, ñobtä ñan angwane ni btä Ngöbö di ñakare ñan raba sribi nuene jire chi ja di jenbti au, mata nuene ye kwrere, nieba kwe Jesuye.

3 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ti bike kukwe era erere niere mae abko krörö: Ni brare ya, merire ya ñan däredreta bobukäre Ngöbö köböire angwane, Ngöbökwe ñan gobrandre bti, aisete ñan nünandi kärekäre kwe Ngöböbe, nieba kwe ie.

4 Angwane Nicodemokwe nieba mda Jesuye:

¿Ni tärä nebe unbre ti ne kwrere abko däredreta ño amarebti mata niere kore tie ye? ¡Ni unbre ti ne kwrere ñan rabadre nikenta bobuta meyebtä, bti därereta bobu kore!

5 Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Ti bike kukwe era erere niere mae abko krörö: Ni brare ya, merire ya ñan däredreta bobukäre ñö köböire amne Ngöbö Üai köböire angwane, Ngöbökwe ñan gobrandre bti. 6 Nita därere ni rün, ni meye kä nebtäkwe, ye abko nita därere niaratre kwrere; akwa nita därere bobuta Ngöbö Üai köböire ye abko ni üai, ni töi amne ni moto tä neme btin. 7 Akwa ti bike kukwe niere mae abko krörö: Ni jökrä däredre bobuta Ngöbö köböire, tita niere, nebtä makwe ñan töbika kri dikaro. 8 Ne abko, Ngöbö Üai abko müreta mate ye kwrere, ñobtä ñan angwane müre töta neme matai mdente mdente, ye känti tä mate. Ye abko, müre ngö tä ruen nie, akwa müre tä kite mdenkri amne tä niken mdente, ye tä nüke gare ñakare nie. Ye kwrere arato, nita därere bobukäre Ngöbö köböire amne Ngöbö Üai tä sribire ño ño ni itire itire btä, ye tä nüke gare ñakare ni mda mdaye, akwa sribi kwe abko tuata btä, nieba kwe Nicodemoye.

9 Angwane Nicodemo käkwe nieba mda Jesuye:

¿Ño köböire kukwe ye rabadre bare amarebti mata niere ye? nieba kwe Jesuye.

10 Jesukwe nieba mda ie:

¿Ma dirikä kri nitre israelita ngätäite abko ie kukwe ne nüke gare ñakare ya? 11 Ti bike kukwe era erere niere mae: Kukwe gare kuin tie Ngöböbtä, yebtä tita blite amne tikwe kukwe tuani ja okwä jenbti, ye

tita niere munye, akwa ti kukwei mikata era
ñakare munkwe. 12 Akwa kukwe kä nebtä
btä tita blite mabe, ye abko tare ñakare,
aisete rükadre gare mae, akwa ti kukwei
ñan tä nebe era makrä. ¿Ye abko, kukweta
nakenkä kä käinbti, yebtä tikwe blitadre
abko makwe mikadre era ño ye? 13 Ni
ngämi niken jire iti neme Ngöbö känti kä
käinbti abko raba blite kukwe yebtä, akwa
ti Ni Kä Nebtä Ngobo kä käinbti jatani nüke
kä nebtä, aisete ti raba blite kukwe nebtä
mabe.

14 Mdakäre abko, kira bronse sribebare
tbire* abko Moisékwe kaninkä kribtä käin
kä kaibete nitre israelita bren bren käkwe
mikadre ñäräre angwane, Ngöbökwe dian-
dretari angwane ñan krütadre, ye kwrere
ti Ni Kä Nebtä Ngobo ne rabadi kaninkä
kribtä käin, 15 nire nire käkwe tödekadre
tibti abko Ngöbökwe dianditari angwane,
nünandi kärekäre kwe Ngöböbe, abkokäre
ti ne rabadi kaninkä kribtä käin.

16 Ye kwrere ni Kä Nebtä Ngobo rabadi
kaninkä käin, ñobtä ñan angwane Ngöbö
ara käkwe ni jökrä tarebare kri krübäte,
käkwe ja Odei itibe biani müre ketadre
kräke, ni jökrä käkwe tödekadre Ngöbö
Odei yebti angwane, ñan rabadre ganinte
kärekäre Ngöbö okwä bäre mento, akwa
nünandre kärekäre kwe Ngöböbe, abkokäre
Ngöbökwe juani, 17 ñobtä ñan angwane
ñan Ngöbökwe ja Odei juani ni kukwe
kämekäme nuenkä Ngöbö rüere mikakäre
ja tare nike, akwa niara köböire rabadre
dianintari, abkokäre juani kwe. 18 Nire
nire käkwe tödekadre Ngöbö Odeibti, ye
abko ñan juandre kä ja tare nikakrä känti
Ngöbö okwä bäre mento, akwa nire nire
tä tödeke ñakare Ngöbö Odei itibe yebti
abko Ngöbökwe kukwe ükaninante kräke
amne juandi kwe kä ja tare nikakrä ye känti,
ñobtä ñan angwane ñan tä tödeke Ngöbö
Odeibti aisete.

19 Ngöbökwe kukwe ükaninte kore ni
juankäre kä ja tare nikakrä känti, ñobtä ñan
angwane Ngöbö Odei nükani ñotra kwrere
kä nebtä Ngöbö mikakäre gare nie, akwa
ni ruäre namani kä iko tarere, tö namani
nünai janknu kä ikote, kukwe kämekäme
nuenkäre janknu Ngöbö rüere, aisete ñotra
ye ñan kani ngäbti kwetre. 20 Ye abko,
ni jökrä töi kämekäme abko mätäta neme
ñotrabtä amne ñan töta neme rikai ñotra
träte. Kukwe kämekäme nuenta kwetre
Ngöbö rüere ye ñan gadre ni mda mdakwe,
abkokäre töta neme ja rükainte kore kä
ikote. 21 Akwa nire nire tä Ngöbö Kukwei
kuin metre ye nuene era metre abko tä
niken jäme neme ñotra träte, niarakwe
sribi kuin nuenbare Ngöbö köböire, ye ni
jökrä käkwe gadre nuäre, abkokäre tä niken
jäme ñotra träte.

Juan Bautista käkwe blitabare Jesubtä

22 Abti Jesu näma Jerusalén, rikabata nun
ja töitikaka benbe kä Judea käntita, känti
rababa nünentbe bä jötrö nunbe angwane,
nun näma ni mda mda ngökö ñöte ben.
23 Angwane Juan Bautista abko nämane ni
ngökö ñöte arato kä Enónte känime kä
Salim ken, ñobtä ñan angwane kä ye känti
abko ñö okwä nämane kabre. Ye ng-
wane, ni nämane kite köbö kwatirekwatire
amne Juan namani ngökö ñöte. 24 Ye ng-
wane abko, Juan kita ngämi ngite kä teri
angwane, kukwe ye rakakaba kore. 25 Akwa
ja bä mikadre ño dbe ñöbti Ngöbö ng-
wärekri diribare nitre israelitakwe, yebtä ni
ruäre nänkä Juanbe abko käkwe ja kwetani
nitre israelita ruäre ben. 26 Bti nikani, käkwe
niebare Juanye:

Dirikä, ni näma iti mabe Ñö Jordánbtä
sekri sete, btä makwe blitaba, ni ye abko tä
ni mda mda ngökö ñöte arato amne ni jökrä
nibi niken niara känti, niebare kwetre ie.

27 Abtä Juankwe niebare ietre:

Ngöbökwe ñan jändrän biandre
angwane, ni ñan rabadre jändrän bkäne,
28 aisete munkwe ti kukwei nuaba, kukwe
era erere tikwe nieba krörö: Ti abko ñakare
Ni Dianinkä Ngöbökwe, akwa Ni Dianinkä
Ngöbökwe ye rükadre abko känenkri ti
juani kwe, tikwe nieba metre munye.
29 Yebtä ti bike kukwe bä mike jabtä amne
Jesubtä munye abko krörö: Ni iti tä niken
ja mike gure angwane, ni ja mikaka gure ye
abko ni merire rabadre ben, ye abko kwe.
Akwa ni ja mikaka gure ye kukwe muko tä
känime käkwe ni ja mikaka gure ye kukwei
nuadre blite angwane, kä rabadre nuäre
kri krübäte btä. Ye kwrere kä nena nuäre
kri tibtä mtare, ñobtä ñan angwane Jesu
abko ni ja mikaka gure kwrere amne ti abko

* 3:14 bronse sribebare tbire. Dre nakaninkä abko tä tikani Números 21.4-9 yebtä.

kukwe muko kwrere aisete. 30 Niara rika
neme bäri ütiäte, ie Ngöbö tö amne ti abko
jatadre nementa ütiäte ñakare, ie Ngöbö tö
arato. Abko kore se, niebare Juankwe ietre.
31 Jesu kä käinbti jatani abko bäri ütiäte
ni jökrä bti ta; akwa ni därebare kä
temenbtä Juan Bautista kwrere, ye ie kukwe
kä temenbtä aibe gare, aisete jändrän kä
temenbtä aibebtä blitata kwe. Akwa ni kä
käinbti jatani ye abko bäri ütiäte ni jökrä
bti ta. 32 Ni kä käinbti jatani käkwe jändrän
tuani amne kukwe nuani kwe kä käinbti,
yebtä tä blite, akwa ni kwati ñan tä niara
kukwei mike era. 33 Akwa nirekwe niara
kukwei mikadre era angwane, Ngöbö abko
tä kukwe era metre niere abko mikata gare
ni mda mdaye, 34 ñobtä ñan angwane ni
juani Ngöbökwe, ye abko tä Ngöbö kukwei
era niere, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe
ja Üai mikani täte jökrä btä, aisete tä blite
kore. 35 Ni juani Ngöbökwe abko Ngöbö Odei
amne, Ngöböta ja Odei tarere amne jändrän
jökrä mikani gare kwe ie. 36 Ye aisete, nire
nire käkwe tödekadre Ngöbö Odeibti ye
käkwe nünandi kärekäre Ngöböbe, akwa
nire nire käkwe trö kwitadre Ngöbö Odeiye
ye abko käkwe ñan nünandre kärekäre
Ngöböbe, akwa Ngöbökwe mikadi ja ngie
nuen tare krübäte kärekäre.

4

Jesukwe blitabare meri Samariabobe

1 Yebti ni rababa niken bäri kwati mda
Jesu jiebti amne Jesu rababa ni ngökö bäri
kwati ñöte Juan Bautista ngwä abko gani
nitre bariseokwe. 2 (Akwa Jesu ara jire abko
näma ni ngökö ñakare ñöte, akwa nun ja
töitikaka Jesube abko näma ni ngökö ñöte
Jesu diäre.) 3 Nitre bariseo käkwe kukwe
gani kore Jesubtä, ye gaba ni Dänkienkwe
angwane, niara näma kä Judeate, känti kä
mikakaba kwe, bti rikabata Galileate mda.
4 Akwa rikadre kä Samariate ta, 5 aisete juta
kä Sicar kä Samariate, känti Jesu rikaba
nebe. Kira abko Jacobokwe kä biani ngobo
Joséye, ye abko näma känime juta Sicar ken
6 amne, ñö okwä Jacobokwe näma yete, ye
känti Jesu rikaba. Akwa Jesu rababa dräre
dikaka kisete, abtä rababa täkänintbe ñö
okwä ye känti. Ñänä jataba nüke ruäre
käin angwane, Jesu rababa täkänintbe yete.
7-8 Akwa nun ja töitikaka ben abko rik-
aba mrö kökö jae jutate, aisete Jesu näma
kaibe yete. Ye btäräbe meri Samariabo
jataba nüke iti ñö okwäte yete ñö den jae
angwane, Jesukwe niebare ie:

Ñö ngwen chi tomnane tie, niebare kwe
meri yeye.

9 Akwa ni israelita abko ja gete ñakare
jire chi nitre Samariabobe, aisete meri ye
namani töbike kri Jesu kukweibtä, käkwe
niebare krörö mda ie:

Nitre israelita tä ja gete ñakare jire chi
nun Samariabobe, ¿ye ñobtä abko ma is-
raelita amarebti ti Samariabo abko ie ma
kite ñö kärere ñadre jae ye? niebare kwe
Jesuye.

10 Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Jändrän kuin tä makrä Ngöbökwe amne
nireta blite mabe, ye rabadre gare mae
angwane, makwe ñö nire* kärekäre ye
kärädre tie amne tikwe biandre mae,
niebare Jesukwe ie.

11 Angwane meri ye käkwe niebare Je-
suye:

Jändrän ñakare ñö diankakrä mae amne
ñö okwä noko mente nguse, ¿se abko
ñö nire kärekäre makwe diandre mdente
tikrä se? 12 Mdakäre abko, nun mräkä
kira Jacob käkwe ñö okwä noko mikan-
inte nunkrä amne niarakwe ñö noko ñani.
Erere arato, niara ngäbriänkä amne jän-
drän kwekwe käkwe ñö noko arabe ñani.
¿Akwa mtare abko ja ruen bäri Jacobokrä
mae ya? niebare kore kwe mda ie.

13 Abtä Jesukwe niebare mda ie:

Ni jökrä käta ñö noko ñaen abko ie
tomna tä nementa. 14 Akwa ñö bianta tikwe
ye abko nire nire käkwe ñadre abko ie
tomna ñan rabadreta jire mda, ñobtä ñan
angwane tikwe ñö biandre abko ñadre kwe,
ñö ye abko rabadi neen kärekäre btä, käkwe
mikadi nüne kärekäre Ngöböbe, niebare
kwe meri yeye.

15 Angwane meri ye käkwe niebare mda
Jesuye:

Tomna ñan rabadreta mda tie amne ti
ñan jatadreta ñö mda denta jire chi nete,
abkokäre ñö nire kärekäre bianta makwe,
mata niere, ye ari bien tie, niebare kwe ie.

16 Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Nän ma kwäräi kärere, ben ma jatata
nete, niebare kwe ie.

* 4:10 Ñö nire käta nüne kärekäre Ngöböbe bä mike.

17 Abtä meri ye käkwe niebare mda ie:

Ti kaibe. Ti kwäräi ñakare, niebare kwe Jesuye.

Jesukwe niebare ie:

Ma kaibe, ma kwäräi ñakare makwe nini, ye abko kukwe era erere nini kuin makwe, 18 ñobtä ñan angwane makwe ja kwäräi mikanina nirike jire amne, mtare mata ni brare mdara jire ben, akwa munkwe ñan ja mikani gure metre, aisete ma gure ñakare, makwe nini metre kore, niebare kwe meriye.

19 Jesukwe ñäkäbare kore meri yeye angwane, meri ye käkwe niebare mda ie:

Ti Dänkien, ma abko ni Ngöbö kukwei niekä era metre nibi tuen tie. 20 Akwa nun mräkä Samariabo kirakira käkwe Ngöbö käikitaninkä ngitio nebti, akwa nun rikadre Ngöbö käikitekä juta Jerusalénte abko mun israelita tä niere, niebare kwe Jesuye.

21 Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Meri, ti kukwe mike era makwe. Kä nükera angwane, munkwe ni Rün Ngöbö käikitadikä mdente erere rabadi dbe Ngöbökrä, aisete mun rikadre känime ngitio Gerizim nokobti ya o mun rikadre Jerusalén Ngöbö käikitakakäre, ye abko ñan rabadre ütiäte. 22 Mdakäre abko, Ngöbö gare ñakare metre mun Samariaboye, aisete munta nire käikitekä ye gare ñakare metre munye; akwa nun israelita abko käta nire käikitekä, ye gare metre nunye, ñobtä ñan angwane ni diantarikä abko jatadi nun israelitakri. 23 Akwa mtare kä jatadi amne kitera nüke angwane, nire nire tö Ngöbö käikitaikä ye abko käkwe nuendi era metre Ngöbö Kukweita dirire ye kwrere amne Ngöbö Üai köböire. Ni Ngöbö käikitakaka kore abko Ngöböta känene jakrä, 24 ñobtä ñan angwane Ngöbö abko üai, ye aisete nire nire tö Ngöbö käikitaikä abko käkwe nuen era metre Ngöbö Kukweita dirire ye kwrere amne Ngöbö Üai köböire. Abko kore se, niebare kwe meri yeye.

25 Abtä meri ye käkwe niebare mda Jesuye:

Ni Dianinkä Ngöbökwe (kädekata Kristo kukwe griegore) abko rükadre, ye garera tie amne, niara rükadre angwane, kukwe era erere niedi jökrä kwe nunye kukwe nebtä, niebare kwe ie.

26 Angwane Jesukwe niebare ie:

Ni btä mata blite ye abko ti ara. Ti ne mden käta blite mabe ye, niebare mda kwe ie.

27 Ye btäräbe nun ja töitikaka Jesube jataba nüketa angwane, Jesu nämane blite meribe, yebtä nun ñan töi rababa krütare. Akwa meri ye abko tö namani dreye amne Jesu nämane dre kädriere ben abko nin ja rükaba töre jire nunye ngwentari ie.

28 Akwa meri ye käkwe kantra mikateba, bti rikabata jutate, käkwe niebare nitre jutate yeye:

29 Tikwe kukwe nuenbare kaibe tiebe, ye abko ni iti käkwe nini jökrä tie, aisete ye abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ruen tie abko mun jakwe tuen, niebare kwe.

30 Abtä nitre nünanka juta yete jataba jökrä Jesu känti. 31 Akwa nitre jutate jataba, ye ngämi nüke Jesu känti, känenkri nun ja töitikaka Jesube rababa niere ie:

Dirikä, mrö kwete chi, nun näma niere ie.

32 Akwa Jesukwe nieba nunye:

Mrö tärä keteti kwetadre tie abko gare ñakare munye, nieba kwe nunye.

33 Angwane nun ja töitikaka ben rababa niere krörö jae kwärikwäri:

¿Ni mda nüra mrö ngwena kwetadre ie ya ño yere? nun rababa niere jae kwärikwäri.

34 Akwa Jesu abko käkwe niebata mda nunye:

Ngöbö ti juanka tö dreye tikrä amne sribi ye abko tikwe mikadre bare täte jökrä, ye abko mrö kwrere tikrä. 35 Mdakäre abko, mun abko tä niere: Kä tä sö kräbkä jire nura ngwä ötakrä, munta niere. Akwa ni jökrä kä nebtä abko tire Ngöbökwe amne nire nire tä juto biare tödeke tibti abko nura nena biare ötadre kwrere, aisete nura tirete ye nena biare ötadre, ye munkwe mika ñäräre abko tita niere munye. 36 Mtare, nire nire tä biare tödeke tibti, ye nitre nura ngwä ötaka tä ngwena tödekakäre tibti abko ie sribi ütiä bianta. Erere arato, nitre nura ngwä ötaka käta ni jökrä ngwena tie tödeke tibti, rabadre nüne kärekäre abkokäre. Yebtä abko ni nura nökaka käta Ngöbö Kukwei mike gare ni mda mdaye amne ni juto biare tödeke tibti, ye nitre nura ngwä ötaka käta ngwena tödeke tibti käkwe kä ngwiandre nuäre gwaire jabtä abkokäre. 37 Ye abko, kukwe nieta krörö: Ni iti käta nura nökö, akwa ni mda abko käta ngwä ötö, abko

nieta metre kore. 38 Ye kwrere, munkwe
nura nökani ñakare tare, akwa tikwe mun
juanba nura ngwä ötö. Ni mda mda käkwe
sribibare kri sribi Ngöbökwebtä amne mun
abko nikani jirekäbe sribi kwekwe ngwä
ötö. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja
töitikaka ben yeye.
39 Jesu nämane juta Sicar yete angwane,
ni kwati Samariabo nünanka yete käkwe
tödekani Jesubti, ñobtä ñan angwane meri
ben Jesukwe blitabare ye abko namani
niere: Ni menteni gare ñakare tie, akwa
kukwe nuenbare kaibe tiebe tikwe abko
nini metre jökrä kwe tie, niebare kwe.
Yebtä ni kwati käkwe tödekaba Jesubti.
40 Yebti nitre Samariabo rükaba Jesu känti
angwane, Jesu rabadre basare ietre abko
rababa ribere kisere ie, ye erere Jesu rababa
köböbu juta Sicar yete. 41 Angwane ni kwati
käkwe niara kukwei nuaba, abtä ni kwati
käkwe tödekaba bti. 42 Angwane nieba krörö
kwetre meri yeye:

Mtare ñan kukwe nieba makwe jabtä
nunye aibe köböire niara mikata era
nunkwe, akwa nun ara jire käkwe niara
kukwei nuri blite, aisete niara abko ni jökrä
töi kämekäme Ngöbö rüere Diantarikä abko
nena gare era metre nunye, amne niarabti
nunta tödeke, nieba kwetre meri yeye.

Sribikä jreikrä abko ngäbäkre kwe Jesukwe mikaninta kuinta
(Mateo 8.5-13; Lucas 7.1-10)

43 Yebti kä rikaba köböbu ta angwane Jesu
näma juta Sicar, rikabata kä Galileate mda.
44 (Akwa käre Jesu ara jire näma niere krörö
jabtä: Ni Ngöbö kukwei niekä abko mikata
ütiäte ñakare ja käite, näma niere.)
45 Akwa Jesu rababa kä Galileate angwane,
nitre nünanka yete käkwe kaba ngäbti kuin,
ñobtä ñan angwane niaratre jananbare
arato Bieta Pascuabtä Jerusalén angwane,
Jesukwe sribi kri ñan tuabare nuenbare ye
abko tuani jökrä kwetre amne tö namani
tuai mda, aisete kaba ngäbti kuin kwetre.
46 Jesu rikaba nebe juta Canáte kä Galilea
yete. Juta Caná känti Jesukwe ñö kwitani
uba döire, ye känti rababata. Angwane
abko ni näma iti sribikä ütiäte kri jreikrä
abko kän ngäbäkre näma bren dikaro juta
Capernaúmte. 47 Angwane Jesu nämane
kä Judeate abko nükaninta kä Galileate
abko sribikä ütiäte jreikrä ye käkwe gani
angwane rikaba ja tuakäre Jesube. Rükaba
Jesu känti, ñobtä ñan angwane ngäbäkre
kwe nämane bren jume dikaro amne jatan-
ina krüte, aisete rababa Jesu ngwen kisere
neme ja gwiriete ngäbäkre ye mikakäreta
kuinta. 48 Abtä Jesukwe nieba ni jökrä näma
yete ie:

Sribi ñan tuabare nuenta tikwe, Ngöböta
tibe bä mikakrä, ye ñan rabadre bare Ngöbö
diebti tie angwane, mun nünanka nete ye
käkwe ñan tödekadre jire chi tibti, nieba
kwe ietre.

49 Akwa sribikä ütiäte jreikrä ye käkwe
nieba mda Jesuye:

Nane ngäbäkre tikwe krüta tikän, ye kä-
nenkri brän jötrö ti känti, nieba kwe ie.

50 Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Ma ngobo rabadita kuinta, aisete nänta
ja gwiriete, nieba kwe ie.

Angwane ni ye käkwe Jesu kukwei mik-
aba era, aisete rikabata ja jiebti. 51 Nämane
dikekä ji ngrabare ja jue kukwäre angwane,
nitre sribikä kwe jatani, nükani ngätäi ben,
käkwe niebare ie:

¡Ngäbäkre makwe nibirate kuinta!
niebare kwetre ie.

52 Abtä niarakwe niebare mda:

Kä nuäi angwane ja ki ruenta mobe ie,
niebare kwe.

Jändrin, ñänä okwä krati dere angwane,
drangwan rikaba btä, niebare kwetre ie.

53 Angwane ñänä okwä ye näre dere Je-
sukwe niebare krörö ngäbäkre rün yeye:
Ma ngobo rabadita kuinta, niebare kwe ie,
ye abko nükaninta töre ie amne niara btä
mräkä kwekwe erere käkwe tödekani jökrä
Jesubti.

54 Ne abko Jesu näma kä Judeate, rükabata
Galileate angwane, sribi kri ñan tuabare
nuenba bobukäre kwe Ngöbö nämane ben
bä mikakäre.

5

Jesukwe ni bren mikaninta kuinta ñö okwä Betesda känti

1 Yebti köbö mdara jire te, nitre is-
raelita jataba bieta mda nuene Ngöbö käik-
itakakrä angwane, Jesu rikabata Jerusalén
mda. 2 Angwane Jerusalén yete abko juk-
weta kwati abko kädianta Jukwe Obejakwe.
Känime jukwe ye ken ñö okwäta kwati abko
kädianta Betesda hebreore amne jukäta
kwärike ñö okwä ye bäre temen. 3 Jukä ye
täni ni bren bren näma kwati abko krörö:

Ni okwä kä drünente, ni nakwente amne ni
ruen ñakare ngrabare aisete dikekä ñakare
abko näma kitanintbe tementa yete. [Ñö ye
abko nämane ngibiare kisere, 4 ñobtä ñan
angwane nane nane angele nämane kite
timonkwäre, kä nämane ñö mike ngrenkä
angwane, ni bren rikadre käne ñöte abko
rabadreta kuinta, aisete nämane ñö ngib-
iare kisere.]* 5 Ni bren bren ye ngätäite abko
ni näma iti abko nikani bren kä kwä gre
bti kwä jätäbti kwä kwära abko näma siba.
6 Ni ye näma kitanintbe temen yete, btä Jesu
okwä rababa angwane, kä raire niara nikani
bren nike abko ben nämane nüke yete abko
Jesukwe gaba btä angwane, nieba kwe ie:

¿Ma tö rabaita kuinta ya? nieba Jesukwe
ie.

7 Angwane ni bren ye käkwe nieba mda
Jesuye:

Ti Dänkien, ñö okwä se tä kite ngrenkä
batire batire kukwäne angwane, ni mda
ñakare ti mikaka te, aisete käre ti töta neme
rikai ñö okwä nokote angwane, ni mda tärä
niken käne te, aisete käre tita nemente ye,
nieba kwe ie.

8 Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Näin krö, jänkwata makwe ye den kisete,
ben ma rika dikekä, nieba Jesukwe ie.

9 Ye btäräbe ni ye rababata kuinta bat-
ibe, käkwe jänkwata jakwe dianba kisete,
bti rikaba dikekä kwäräkwärä se kwrere.
Akwa ye näire abko köbö jadükakrä te ni ye
rababata kuinta. 10 Ye aisete ni bren raba-
bata kuinta, ye ie nitre israelita ji dokwäte
käkwe nieba:

Köbö jadükakrä mtare, ye te makwe
jänkwata makwe ye ngwiandre ñakare jire,
¿ye ñobtä mata ngwena ye? nieba kwetre
ie.

11 Abtä ni ye käkwe nieba nitre israelitaye:

Ni ti mikakata kuinta käkwe nini krörö
tie: Jänkwata makwe ye den kisete, ben nän
dikekä, nini kwe tie, erere tita nuene, nieba
kwe ietre.

12 Angwane nitre israelita ji dokwäte ye
käkwe nieba mda ni yeye:

¿Jänkwata makwe ye den kisete, bti nän
dikekä, ye nirekwe nini mae? nieba kwetre
ie.

13 Akwa nirekwe mikabata kuinta abko
ñan rababa gare ie, ñobtä ñan angwane
Jesukwe niara mikaninta kuinta angwane,
ni näma kwati, ye känti Jesukwe kä mikak-
aba kä bube ngware. 14 Yebti ni bren
mikabata kuinta Jesukwe ye näma ju bli-
takrä Ngöböbe känti abko kwanba Jesuye
angwane, Jesukwe mäträba btä, käkwe
nieba ie:

Tuen, mtare ma nenante kuinta Ngöbö
diebti, akwa nane kukwe mda rakaka bäri
tare mabtä, ye ngäniene makwe ñan ja mika
ngite Ngöbö rüere mda, nieba kwe ie.

15 Angwane batibe Jesukwe niara mikan-
inta kuinta, ye abko rikaba, käkwe niebare
nitre israelita ji dokwäte yeye.

Ngöbö Odei köböire ni raba nüne kärekäre Ngöböbe

16 Ye kwrere Jesu näma sribi nuene köbö
jadükakrä näire, abtä nitre israelita ji dok-
wäte rababa näin kisere Jesu rüere. 17 Akwa
blitaba kwetre Jesube angwane, Jesu abko
käkwe nieba krörö ietre:

Ti Rün tikwe tä sribire käre abti kä nüke
mtare abko erere tita sribire arato, nieba
kwe ietre.

18 Nebtä abko bäri nitre israelita ji dok-
wäte tö rababa Jesu müre ketai mda, ñobtä
ñan angwane köbö jadükakrä ye abko Jesu
ñan namani mike ütiäte jae, namanintre
nütüre. Bärire mda abko, Ngöbö abko ja
Rün jakwe Jesu rababa niere, yebtä abko
Jesu näma ja mike Ngöböre abko dokwäre
tö rababa Jesu müre ketai.

19 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Kukwe era erere ti bike niere munye:
Ti, Ngöbö Odei ne ñan raba jändrän nuene
jire chi ja töi jenbti, akwa ti Rünta dre dre
nuene, ye erere ti Ngöbö Odei tä nuene,
ñobtä ñan angwane jändrän jökrä nuenta
ti Rünkwe ye erere tita nuene. 20 Ye ñobtä
ñan angwane ti Rün käta ti niara Odei
tarere amne ti Rün käta dre dre nuene, ye
erere tä mike gare jökrä tie. Ye abko, ni
bren mikaninta kuinta tikwe, yebti ta sribi
bäri krikri ñan tuabare munkwe abko ti
Rünkwe mikadi tuadre munye ti köböire,
abtä mun ñan töi rabai krütare. 21 Ti Rün
käta ni krütani miketa nire amne tä nebe
nünenta, ye kwrere arato ti, Ngöbö Odei
ne tö rabadre nire nire mikaita nire, ye
erere tikwe mikadita nire. 22 Ti Rün käta
kukwe ükete ñakare ni kä nebtä kräke,
akwa ti Ngöbö Odei ne kisete sribi mikani
kwe, kukwe ükatekäre kä mrä angwane

* 5:4 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

ni kä nebtä kräke, [23] ni jökrä käta ti Rün
mike ütiäte kri, ye kwrere ti, Ngöbö Odei
ne mikadre ütiäte kri kwetre amne käiki-
tadrekä kri kwetre arato, abkokäre kä biani
kwe tie kukwe ükatekäre. Ye abko, nire
nire käkwe ñan ti Ngöbö Odei ne mikadre
ütiäte jae, ye ngwane ti Rün käkwe ti juani
ye mikata ütiäte ñakare kwetre arato.
[24] Kukwe era erere ti bike niere mda
munye abko krörö: Tita blite ye nire nire tä
kukwe nuen amne tä ketete ja olote amne
ni ti juanka, yebti tä tödeke, ni ye abko
tä neme nünenta kärekäre Ngöböbe amne
Ngöbökwe ñan juandi kä ja tare nikakrä
känti, ñobtä ñan angwane niara ngämi
tödeke tibti, känenkri nämane ni ngwäkäre
kwrere, akwa tödekabtä tibti nükani nire
kena. [25] Akwa kukwe mdara jire era erere ti
bike niere munye abko kä kitera nüke mtare
angwane, ni ngwäkäre ie ti Ngöbö Odei
kukwei jaradi angwane, nire nire käkwe ti
Ngöbö Odei kukwei nuadre, bti tödekadre
kwe tibti, ye abko rabadi nüne kärekäre
Ngöböbe, [26] ñobtä ñan angwane Ngöbö di
tärä ni mikakrä nire, ye kwrere arato kä
biani kwe tie ni mikakäreta nire. [27] Erere
arato, kä biani täte jökrä kwe tie kukwe
ükatekäre ni mda mda kräke, ñobtä ñan
angwane ti abko Ni Kä Nebtä Ngobo, aisete
kä biani kwe tie sribi ne nuenkäre.
[28] Tita kukwe niere, yebtä munkwe ñan
töbika krübäte dikaro, ñobtä ñan angwane
kä jatadi köböitira jire abko te ni krütani
doboi mikani, ie ti Ngöbö Odei ne kukwei
jaradi dobobti angwane, [29] rükadita nire
jökrä. Akwa nire nire käkwe sribi nuen-
bare kuin Ngöbökrä abko rükadita nire nü-
nakäre kärekäre Ngöböbe amne, nire nire
käkwe kukwe nuenbare käme Ngöbö rüere
abko rükadita nire ja tare nikakäre kärekäre
Ngöbö okwä bäre mento. [30] Mdakäre abko, ti
ñan raba kukwe nuene jire chi ja töi jenbti,
aisete ti Rünta kukwe ükatemna ño tie ni
mda mda kräke, ye erere tita ükete. Amne
tita kukwe ükete kuin metre, ñobtä ñan
angwane ti ñan tö kukwe nuein jire chi ja
töi jenbti kä ngwiankrä nuäre jabtä, akwa ti
tö ti Rün ti juanka moto mikai nuäre, aisete
niara töta neme dreye, ye erere tita nuene.

Kukwe niebare Jesu kräke

[31] Mdakäre abko, ti aibe käkwe blitadre
jakrä au, ye ngwane ti kukwei ñan rabadre
tuen metre munye, [32] akwa ti Rün arato tä
kukwe era erere niere tikrä arato. Niara
abra tä kukwe niere metre tibtä abko gare
kuin tie.
[33] Ye abko, bati munkwe ni juani kukwe
ngwentari Juan Bautistaye angwane,
Juankwe blitabare kuin era metre kukwe
erabtä tikrä. [34] Ye abko, ñan ni mda mda
käkwe blitadre tikrä abko ütiäte tikrä,
aisete Juankwe blitabare abko tita niereta.
Akwa Juankwe kukwe niebare tibtä, ye
munkwe mikadre era, köböire mun rabadre
dianintari, abkokäre tita Juan kukwei
niereta munye. [35] Juan abko nükani ñotra
kwrere abko trä namani ngitiekä mun
ngätäite, kä namani kukwe era erere niere
tibtä angwane, bä jötrö mun tö namani käi
ngwen nuäre jökrä jabtä Juan kukwei nuare
abti mun ñan tö namani kukwei nuai mda.
[36] Akwa ni mda mda blitaka bäri kuin
tikrä Juan ngwä abko nere: Ti Rünkwe sribi
nuemna bätäkä ngwarbe tie, ye erere tita
nuene. Ye abko, ti Rünkwe ti juani era me-
tre abko sribi ye käta bä mike tibtä. [37] Erere
arato, ti Rün ti juanka ye abko tä blite
metre tikrä. Akwa mun abko käkwe ñan
ti Rün kukwei nuabare jire chi amne niara
bä ño abko mun tuen ñakare amne [38] ti Rün
kukwei neketete ñakare munbtä, ñobtä ñan
angwane ti juani ti Rünkwe abkobti mun
ñan tä tödeke, aisete ti Rün kukwei ñan
tä neme munbtä. [39] Ye abko, munta ja
töitike krübäte Ngöbö Kukweibtä, ñobtä
ñan angwane ye köböire mun rabadre nüne
kärekäre abko munta nütüre, akwa Ngöbö
Kukwei ara käta blite tibtä, [40] akwa ti nebti
mun ñan tö tödekai nünakäre kärekäre
Ngöböbe.
[41] Mdakäre abko, ni mda mda käkwe ti
mikadre ütiäte, käkwe ti käikitadrekä, ye
abko ñakare ütiäte tikrä, [42] akwa mun abko
gare kuin jökrä tie abko krörö: Munta
Ngöbö tarere ñakare, ye gare kuin tie
munbtä, [43-44] ñobtä ñan angwane mun abko
tä ja käikitekä kwärikwäri amne Ngöbö
itibe käkwe mun käikitadrekä, yebtä munta
töbike ñakare, aisete ¿mun rabadre tödeke
ño tibti? Ni mda mda jatadre kukwe ükan-
inte au niere mun moto mikakäre nuäre,
ye abko munkwe kadre ngäbti jäme jötrö,
akwa ti abko jatani ti Rün käbti, niara kuk-
wei niere metre munye angwane, mun ñan
tö ti kain ngäbti.
[45] Akwa kä mrä angwane, ti näin mun
kite ngite ti Rün ngwärekri munkwe ñan

nütü tibtä, ñobtä ñan angwane Moisés,
btä munta ja töi mike, Moisés ye ara
käkwe mun kitadi ngite ti Rün ngwärekri,
46-47 ñobtä ñan angwane mun ñan tö tödekai
tibti. Akwa Moisés käkwe tärä tikani
tibtä abko munta mike ñakare era jae.
Ye ti abko kukwei mikadre era ño jae
munkwe amarebti Moisékwe tärä tikani
tibtä ye mikadre era munkwe, ye ngwane
munkwe ti kukwei mikadre era jae arato
amne munkwe tödekadre tibti, ñobtä ñan
angwane Moisékwe tärä tikani tibtä. Abko
kore se, nieba Jesukwe nitre israelita ji
dokwäteye.

6

Jesukwe ni mili krärike bukani
(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

1 Abti bati Jesu rikabata Galilea mda.
Abti Jesu rikabata Ñö Okwä Kri Galilea
kwäräkri. (Ñö okwä ye arabe kädianta
Tiberias arato). 2 Angwane ni rikaba kwati
Jesu jiebti, ñobtä ñan angwane Jesu rababa
sribi kri ñan tuabare nuene Ngöbö nä-
mane ben bä mikakäre, kä rababa ni bren
bren miketa kuinta nitre ye okwäbti, yetari
rikaba Jesu jiebti. 3 Angwane Jesu rikaba
ngitiobtä mintokwäre, känti rababa täkän-
intbe temen nun ja töitikaka benbe. 4 Kä
ye ngwane abko bieta nitre israelitakwe
kädianta Pascua, ye köböi jatabara nüke ja
ken.
5 Akwa Jesu rababa täkänintbe dirire
ietre. Yebti niara käkwe nikraba angwane,
ni näma näin kwati jiebti, yebtä okwä
rababa angwane, nieba kwe Felipeye:

¿Ni kwati se kräke nikwe ban kökadre
mdente, mata nütüre? nieba kwe ie.

6 Jesu abko käkwe dre nuendi abko
rababara gare kuin ie, akwa Felipekwe dre
niedre abko Jesu tö rababa gai, käkwe nieba
kore ie. 7 Angwane Felipekwe nieba Jesuye:

Ngwian ganaindre sö krä kwä jire
rabadre nikwe akwa, ngwian ye näre ñan
rabadre täte jire chi mrö kökakrä biandre
kiakia nitre kwati seye, nieba kwe ie.

8 Ye btäräbe Simón Pedro etba Andrés ja
töitikaka Jesube arato käkwe nieba Jesuye:
9 Ngäbäkreta iti nete abko kwe sebada
bainta kunrike amne gwa nötare tä krobu
kwe, akwa ¿se abko rabadre täte ño nitre
kwati bti se? nieba kwe ie.
10 Abtä Jesukwe nieba mda:

Nitre ye rabadre täkänintbe jökrä temen
niere ietre munkwe, nieba kwe.

Angwane kä ye känti abko kä mikäre
temen, känti nitre ye rababa täkänintbe
jökrä. Nitre brare brare aibe näma mili
krärike jire yete. 11 Angwane ban näma
kunrike ngäbäkrekwe, ye Jesukwe dianba
kisete, kuin nieba btä kwe Ngöböye, bti
nitre näma täkänintbe temen, yebti dräiba
kwe. Erere arato, gwa dräiba kwe amne ni
itire itire tö rababa mröi nuäi nuäi, ye erere
bianba kwe ietre. 12 Yebti nitre ye rababa
trine trine jökrä angwane, Jesukwe nieba
nun ja töitikaka benye:

Ban oto nebete se ñan rikadre ngwarbe
jire chi, abkokäre ükekrö jökrä munkwe,
nieba kwe.

13 Ye erere bkänä, sebada bain oto ra-
bateba, ye nunkwe ükakröba kutia krikri
kwä jätäbti kubu jire.

14 Sribi kri ñan tuabare nuenba Jesukwe
Ngöbö nämane ben mikakäre gare, ye
abko nuenbare kwe nitre kwati ye okwäbti
angwane, niaratre rababa niere jae kwärik-
wäri:

Ni Ngöbö kukwei niekä rükadre kä nebtä
niebare Moisékwe abko ara tä nete ñan ñan,
rababa niere jae kwärikwäri.

15 Akwa niaratre tö namani Jesu ngwiain
kisere mikakäre jreire, ye gaba btätre Je-
sukwe. Abtä Jesu rikabata jirekäbe ne-
menta ngitiobti minti rabakäre kaibe yete.

Jesukwe dikakabare ñöbti
(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

16 Yebti kä jataba iko angwane, nun ja
töitikaka Jesube abko jatabata motokwäre
nüketa ñö okwä känti. 17 Ye känti ru
näma krati, te nun rükaba. Jesukwe nun
juanba juta Capernaúmte abko erere ru
yete nun rankwaba, bti nun rikaba ñö ok-
wäbti. Nun rikaba angwane, kä rababara
iko, akwa Jesu ngämi nüketa rute. 18 Nun
rikaba, ye btäräbe müre jataba mate ribi ja
dibti, kä rikaba ñö kitekä nekwäre sekwäre
angwane, 19 nun abko rikabara mobe ñöbti,
bäsi kilometro krärike, krä ti näre angwane,
Jesu näma dikekä ñöbti. Jesu näma dikekä
ñöbti, ye jataba nüke ru ken nun känti,
btä nun okwä rababa. Abtä kä jürä rababa
kri nunbtä. 20 Angwane Jesukwe nieba mda
nunye:

Tita näin, aisete mun ñan rekwetaka
tibtä, nieba kwe.
21 Angwane kä rababa nuäre nunbtä Jesu
kare ngäbti rute. Ye btäräbe nun rababa ñö
köräbti juta Capernaúmte.
22 Yebti jändrinane angwane, ru näma
kratibe abko te nun ja töitikaka Jesube
rikaba, akwa Jesu abko rikaba ñakare rute
nunbe, ye abko nitre kwati rababa ñö okwä
kwäräkri ye käkwe gaba. 23 Ye btäräbe
ru mda mda nämane juta Tiberiate abko
nükani neme känime, Jesukwe kuin nieba
banbtä, bti dräiba kwe, ye ken ru namani.
24 Angwane Jesu näma ñakare yete amne
nun ja töitikaka ben näma ñakare yete, ye
nitre kwati käkwe gaba angwane, rankwaba
arato rute, rikaba arato juta Capernaúm
kukwäre Jesu känentari.

Jesu abko ban ni mikakäre nüne kärekäre

25 Ye erere bkänä, rikaba nebe ñö okwä
kwäräkri, känti Jesu kwanba ietre angwane,
nieba kwetre ie:

¿Dirikä, ma nükani ñongwane nete?
nieba kwetre ie.

26 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye.
Sribi kri ñan tuabare tikwe nuenba mun
okwäbti Ngöböta tibe bä mikakäre, abko-
tari munta ti känentari ñakare. Akwa tikwe
mun bukaba trine trine bante, aibetari
munta näin ti jiebti abko ti tö nibi niei
munye. 27 Akwa mrö tä niken ngwarbe jötrö
te tikwe mun bukaba, ye kräke munkwe
ñan sribi, akwa mrö käkwe ni mikadre nüne
kärekäre Ngöböbe, ye kräke munkwe sribi.
Mrö ni mikakrä nüne kärekäre, ye abko
ti Ni Kä Nebtä Ngobo aibe käkwe biandre
munye, ñobtä ñan angwane ti abko dbe
Ngöbö ti Rün ngwärekri abko Ngöbö ti Rün
käkwe bä mikanina tibtä, nieba Jesukwe
ietre.

28 Abtä nitre ye käkwe nieba mda Jesuye:

¿Nunkwe sribi mden nuendre, ie Ngöbö
tö abko nun tö gai? nieba kwetre ie.

29 Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ti abko juani Ngöbökwe. Tibti munkwe
tödekadre, ie Ngöbö tö, aisete ye aibe nu-
endre munkwe, nieba kwe ietre.

30 Abtä nieba mda kwetre Jesuye:

¿Sribi mden mden ñan tuabare makwe
bä mikadre tuare nunye, Ngöböta mabe
mikakäre gare nunye, abtä nunkwe
tödekadre mabti? ¿Amne sribi mden
nuenta makwe abtä nun rabadre tödeke
mabti? ye niere nunye. 31 Makwe nuendre
krörö ruen nunye: Nun mräkä kirakira
nämane dikekä kä kaibete angwane, mrö
kä mana kwetani kwetre abko sribi kri ñan
tuabare Moisékwe nuenbare. Kukwe yebtä
abko nieta krörö Ngöbö Kukweibtä:

Ban kä käinbti kä mana bini kwetadre nie,
Exodo 6.14
abko Ngöbö Kukwei käta niere. ¿Ye kwrere
makwe nuendre arato ya? nieba kwetre
Jesuye.

32 Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ti bike kukwe era erere niere munye.
Moisékwe ban kä käinbti biani ñakare kwe-
tadre munye, akwa Ngöbö ara käkwe biani
Moisés köböire. Akwa mtare ti Rün käta
ban era metre kä käinbti bien mun kräke,
33 ñobtä ñan angwane ban era metre bianta
Ngöbökwe ni jökrä kräke, ye abko ni kä
käinbti jatani kä nebtä abko tä mun mike
nüne kärekäre, ye abra ban era metre,
nieba kwe mda ietre.

34 Abtä nieba kwetre mda Jesuye:

Dänkien, makwe ban ye bian käre köbö
kwatirekwatire nunye, nieba kwetre ie.

35 Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ti abko ban käta ni mike nüne kärekäre
Ngöböbe. Nire nire tä kite tie amne tä
tödeke tibti, ni ye ñan rabadreta mröi jire
chi mda. Erere arato, nire nire käta tödeke
tibti abko ie tomna ñan rabadre jire chi
mda. 36 Akwa ye abko tikwe kukwe niebar-
era munye, erere ti bike niereta munye
abko krörö: ti tuata munkwe, akwa mun
ñan tö tödekai tibti. 37 Akwa nire nire bianta
tie ti Rünkwe, ye abko tä kite tie tödekakäre
tibti amne, nire nire tä kite tie, ye abko
tita ngibiare kuin jakrä amne tita juentarita
ñakare jire chi mento. 38 Ye abko ñan ti kä
käinbti jatani kä nebtä kukwe nuenkäre ja
töi jakwebti, akwa ti Rün käkwe ti juani,
ye abko tö dreye abko erere ti jatani mike
täte. 39 Amne ti Rün käkwe ti juani abko
käkwe nire nire biandre tie, ye abko ñan
riadrete jire iti tikän amne kä mrä angwane
tikwe mikadreta nire nünakäre kärekäre
Ngöböbe abko ie ti Rün tö, 40 ñobtä ñan
angwane nire nire käkwe ti Ngöbö Odei
mikadre ñäräre kuin amne tödekadre tibti
kwe abko käkwe nünandi kärekäre amne,
köbö mrä angwane tikwe mikadita nire
abko ie ti Rün tö abko erere tita nuene,
nieba Jesukwe.

41 Ti abko ban kä käinbti jatani kä nebtä,
nieba Jesukwe, yebtä abko nitre israelita ji
dokwäte rikaba ñäke jökrä Jesu rüere mda,
42 käkwe nieba krörö:
¿Jesu noko abko ñan José ngobo ya?
Niara rün amne meye gare kuin nie. ¡Se
ñobtä nämane kä käinbti abko jatani kä
nebtä nibi niere mtare se! rababa niere Jesu
rüere.
43 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:
Kwekbe munkwe. Munkwe ñan ñäkä
kore ti rüere. 44 Ti Rün käkwe ti juani, ye
ñan jatadre ni ngwena tie angwane, ni ñan
jatadre jire iti ja töi jenbti tie, akwa ni ye tä
kite tie abko tikwe mikadita nire nünakäre
kärekäre Ngöböbe köbö mrä angwane. 45 Ye
mden kisete, nitre Ngöbö kukwei niekä kira
käkwe tärä tikani btä nieta krörö:
Ngöbökwe ni jökrä töi tikadi, *Isaías 54.13*
nieta Ngöbö Kukweibtä. Ne aisete nire nire
tä ti Rün kukwei nuen amne ti Rün käkwe
töi tikadre, ye abko tä kite tie. 46 Ye abko,
ni ñakare jire iti kä nebtä käkwe ti Rün tu-
ani, akwa ti jatani Ngöbökri ne aibe käkwe
ti Rün tuani. 47 Ne aisete, ti bike kukwe
era erere niere munye: Nire nire käkwe
tödekadre tibti ye abko käkwe nünandi
kärekäre Ngöböbe. 48 Ti abko ban käta ni
mike nüne kärekäre. 49 Mun mräkä kirakira
käkwe mana kwetani kä kaibete, akwa ye
nämane ni mike nüne ñakare kärekäre,
aisete niaratre krütani jökrä. 50-51 Akwa ti
abko ban kä käinbti jatani kä nebtä ara tä
nete amne nire nire käkwe ban ne kwe-
tadre abko ñan krütadre kärekäre, akwa
nünandi kärekäre kwe. Akwa ban biandi
tikwe kwetadre, ye abko ti ngätä tikwe ne
biandi tikwe. Angwane ni jökrä rabadre
nünenta kärekäre, abkokäre tikwe ja ngätä
ne ara jire biandi müre ketadre.
52 Yebtä abko, nitre israelita ji dokwäte
rikaba ñäke jae kwärikwäri Jesu rüere,
käkwe nieba:
¿Ni se käkwe ja ngätä biandre kwetadre
ño nie amarebti nibi ñäke kore se? rababa
niere.
53 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:
Ti bike kukwe era erere niere munye,
btä ti bike kukwe bä mike krörö munye:
Nire nire tä kite tie, ye abko tä ti ngätä
kwete kwrere amne nire nire tä tödeke
tibti, ye abko tä ti därie ñaen kwrere.
Angwane ti Ni Kä Nebtä Ngobo ye munkwe
ñan ngätä kwetadre amne munkwe ñan
därie ñadre angwane, munkwe ñan nü-
nandre kärekäre Ngöböbe. 54 Ne aisete,
nire nire käkwe ti ngätä kwetadre amne
ti därie ñadre kwe kore, ye abko käkwe
nünandi kärekäre Ngöböbe angwane, tikwe
mikadita nire köbö mrä näire, 55 ñobtä ñan
angwane ti ngätä abko mrö era metre amne
ti därie abko tomna era metre. 56 Ne aisete,
nire nire jatadre tie, käkwe ti ngätä kwe-
tadre amne nire nire käkwe tödekadre tibti,
käkwe ti därie ñadre, ni ye abko käkwe
nünandi ketetibe tibe amne tikwe nünandi
ketetibe ben arato. 57 Ti Rün käkwe ti juani,
ye tä nüne amne niara köböire tita nüne,
ye kwrere arato nire nire käkwe ti ngätä
kwetadre mrö kwrere, ni ye abko käkwe
nünandi kärekäre ti köböire. 58 Ti ngätä
ne abko ban kä käinbti jatani kä nebtä.
Yebtä tita blite amne kukwe bä mike. Ban
ne abko ñakare mana kwetani mun mräkä
kirakirakwe ye kwrere, ñobtä ñan angwane
niaratre käkwe mana kwetani, akwa krü-
tani jökrä. Akwa ban btä tita blite, ye
abko nire nire käkwe kwetadre ye abko
tödeka tibti abko tita niere angwane, nü-
nandi kärekäre kwe Ngöböbe. Abko kore se,
nieba Jesukwe.
59 Kukwe ye abko Jesukwe diriba jökrä
sinagogate juta Capernaúmte.

Ni kwati nänkä Jesube rikaba Jesubtä mento

60 Jesukwe diriba kore, ye ni kwati nänkä
ben käkwe kukwe nuaba angwane, nieba
kwetre:
¿Ni se käkwe blitaniri se abko tare
krübäte ni kräke, se nirekwe niara kukwei
mikadre täte se? rikaba niere jae kwärik-
wäri.
61 Niaratre rababa blite kore Jesu rüere,
ye gaba Jesukwe angwane, nieba mda kwe
ietre:
¿Tikwe blitaniri ye nibi mate tare
munbtä ya? 62 ¿Ti Ni Kä Nebtä Ngobo
nämane nüne käne, känti rikadreta kä
käinbti mun okwäbti, ye ngwane munkwe
töbikadre ño btä? 63 Ngöbö Üai käta ni mike
nüne kärekäre Ngöböbe amne, jändrän
jökrä kä nebtä ni ngätä kwrere, ye abko
ütiäte ñakare, ñobtä ñan angwane ñan
raba ni mike nüne kärekäre Ngöböbe.
Ye abko, kukwe btä tita blite Ngöbö
Üai köböire amne kukwe nini tikwe, ye
munkwe mikadre era jae, käkwe tödekadre

tibti angwane, munkwe nünandi kärekäre
Ngöböbe. 64 Akwa mun ruäre tä nete abko
ñan tö tödekai tibti, aisete mun ñan tö
ti kukwei mikai era. Abko kore se, nieba
Jesukwe ietre.

Jesu abko käkwe ñäkäba kore, ñobtä ñan
angwane nire nire käkwe ñan tödekadre
bti, ye nämanena gare käne ie. Erere arato,
ni iti käkwe niara kitadi ngise rüeye, ye
nämanena gare käne ie, aisete ñäkäba kore
kwe. 65 Yebti Jesukwe nieba mda ietre:

Mun töi kore, ye mden kisete tikwe nini
krörö: Ti Rün käkwe ñan ni biandre tie,
ye ngwane ni ñan jatadre jire iti tie ja töi
jakwebti, tikwe nini munye, nieba Jesukwe.

66 Ye ngwane mentokwäre ni kwati
näma näin Jesu jiebti käkwe kä mikakaba
btä amne ñan rababa dikekä mda ben.
67 Angwane nun ja töitikaka ni jätäbti nibu,
ie Jesukwe nieba:

¿Mun tö nibi näinta mento tibtä arato
ya? nieba kwe nunye.

68-69 Angwane Simón Pedro käkwe nieba:

Ti Dänkien, ma kukwei abko kukwe ni
mikakrä nire kärekäre amne, ma abko Ni
Deme Ngöbökwe ye nena gare nunye amne
nunkwe mikanina era jae. ¿Se abko nun
rikadre nireye mda se? nieba kwe Jesuye.

70 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Mun ni jätäbti nibu käkwe ja töitikadre
tibe, abkokäre tikwe mun dianinkä, akwa
mun iti abko diablu kwrere jire, nieba kwe
nunye.

71 Jesukwe ñäkäbare kore ye abko Simón
Iscariote ngobo kä Judas näma ja töitike
siba Jesube abko käkwe Jesu kitadi ngise
rüeye, abkobtä nieba kore kwe. Akwa Judas
abko ni ja töitikaka Jesube arato nun ni
jätäbti nibu ngätäite.

7

Jesu nikani bieta Ju Bäbtä

1 Yebti Jesu näma dikekä kwäräkwärä
dirire kä Galileate. Niara ñan tö rababa
rikaita nebe kä Judeate, ñobtä ñan angwane
nitre israelita ji dokwäte näma ngibiare
yete müre ketare. 2 Ye ngwane abko, bieta
nitre israelita kädianta Ju Bäkrä jatabare
nüke ja ken. 3 Abtä Jesu etbakantre käkwe
nieba ie:

Mata sribi kri ñan tuabare nuene nete, ye
nitre nänkä ma jiebti tä nüne kä Judeate ye
käkwe tuadre, abkokäre nän nebe bietabtä
Judeate. Akwa ma ñan raba Galileate nete,
4 ñobtä ñan angwane ni rabadre ütiäte ni
mda mda ngätäite, ie ni töta nebe, ye abko
ñan nita nebe jändrän nuene kaibe tiebe,
aisete mata sribi kri ñan tuabare nuene
Galilea nete, ye ma rika nuene ni jökrä
ngwärekri Jerusalén arato, nieba kwetre
Jesuye.

5 (Jesu etbakantre abko ñan nämane
tödeke bti, aisete ñäkäbare kore kwetre ie.)

6 Akwa Jesukwe nieba mda ietre:

Kä kitani ti käne erere ngämi nüke tie,
akwa mun abko kräke köbö jökrä kuin
nänkrä bietabtä Jerusalén. 7 Ni mda mda
käkwe ñan bätä ngwiandre munbtä, ñobtä
ñan angwane mun töi ja kwrere niaratrebe.
Akwa ti abko btä bätä ngwianta kwetre,
ñobtä ñan angwane niaratre tä kukwe nu-
ene kämekäme Ngöbö rüere, ye abko käme
tita niere metre ietre, abtä mätä tibtä,
aisete ti ñan rikadre. 8 Akwa mun abko
rüe ñakare, aisete mun rika bietabtä amne
ti abko kä kitani ti käne Ngöbökwe abko
ngämi nüke, aisete ti ñan rikadre bieta
yebtä. Abko kore se, nieba kwe etbakantr-
eye.

9 Jesukwe nieba kore etbakantreye, bti
niara rababa kä Galileate yete 10 angwane,
etbakantre rikaba jökrä bietabtä. Yebti Jesu
rikaba köre bietabtä arato, akwa rikaba kä
bube tiebe, ñan rikaba ni jökrä ngwärekri.
11 Angwane Jesu ngämi nüke Jerusalén bi-
etabtä, känenkri nitre israelita ji dokwäte
abko rababa Jesu känentari kisere nekwäre,
sekwäre bieta yete, kä rababa niere:

¿Ni ngututu ngwarbe ye tä mdente ruen?
rababa niere.

12 Akwa ni näma kwati bietabtä, ye rababa
blite tiebetiebe jökrä Jesubtä. Ni ruäre
rababa niere:

Ni ye abra moto kuin, rababa niere.

Akwa ni ruäre abko rababa niere:

Ñakare. Ni ye ñakare kuin amne tä
näin ni ngökö jirekäbe, rababa niere tiebe
Jesubtä.

13 Akwa ni jökrä, btä nitre israelita ji
dokwäte ye jürä rababa, aisete rababa
blite tiebetiebe jabe kwärikwäri amne ñan
rababa blite ja ngwärekri jökrä Jesubtä.

Jesukwe diribare bieta näire

14 Yebti bieta ötöbu ta angwane, ju bli-
takrä Ngöböbe ye bäre Jesu rikaba amne
rikaba dirire. 15 Angwane nitre israelita ji

dokwäte töi ñan rababa krütare kukweibtä,
kä rababa niere:
¿Ni noko jananbare ja töitike ñakare
dirikä krikri be, se ño känti abko Ngöbö
Kukwei gare krübäte dikaro ie se? rababa
niere Jesubtä.
16 Abtä Jesukwe nieba ietre:
Tita kukwe dirire, ye abko ñakare tikwe,
akwa ni ti juanka abko kukwei dirita tikwe.
17 Ne aisete Ngöbö ti juanka tö dreye, ye
erere nire nire tä biare mikakäre täte, ni
ye abko ie ti kukwei rükadi gare metre
angwane, tita kukwe dirire, ye Ngöbökri
ya o tita kukwe dirire ja töi jenbti au abko
rükadi gare ie. 18 Ye abko, nire nire tö ja
mikai ütiäte abko käta blite ja töibti au aibe,
akwa nire nire tä sribire ni niara juanka
mikakäre ütiäte, ni ye abko tä kukwe era
erere niere amne ñan tä kukwe ngwarbe
niere jire. Ye erere tita dirire. 19 Moisés abko
käkwe Ngöbö kukwei biani nuendre munye
ye abko era ñan ñan. Akwa ni ñakare jire
iti mun ngätäite käta kukwe ye mike täte
metre. ¿Ye ñobtä mun tö ti müre ketai?
nieba Jesukwe ietre.
20 Abtä nitre näma kwati yete ye käkwe
nieba mda:
¿Nire tö nibi ma müre ketai amarebti
mata ñäke kore ye? ¡Ye ñan üai käme tä
mabtä, kisete mata ñäke kore ya! nieba
kwetre Jesuye.
21 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:
Tikwe sribi kri ñan tuabare nuenba
käkwe ni mikabata kuinta batibe köbö
jadükakrä näire, abtä mun ñan töi rababa
krütare amne mun rababa romon tikrä.
22 Akwa ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä abko
Moisékwe nuemna munye, aisete Moisés
kukwei mikakäre täte, munta ni ñäräkrä
mike kwatabtä köbö jadükakrä näire. Ye
abko ñan Moisékwe nuemna kena, akwa
Ngöbökwe nuemna kena nitre israelita
mräkä känekäneye, yebti Moisékwe nuem-
nanta munye. 23 Mun ñan töta nebe
Moisés kukwei kitai temen, aisete ngäbäkre
tä därere abti ñäräkrä mikadre kwatabtä
niebare Moisékwe amne, köbö kwäirare ye
tä nüke köbö jadükakrä näire akwa, munta
ngäbäkre ñäräkrä mike kwatabtä, ye abko
sribi, akwa munta nuene. ¿Ye ñobtä abko
tikwe ni bren mikaninta kuin täte jökrä
köbö jadükakräte abko btä mun romon
tikrä? 24 Mun tö raba kukwe ükaite tikrä
angwane, kukwe ño ño nuenta tikwe erere
tuen ño munye, abtä munta ti kite ngise
ngwarbe. Ye abko munkwe ñan nuendre
jire chi mda, akwa kukwe era metrebti
munkwe kukwe ükadrete. Abko kore se,
nieba Jesukwe nitre israelita ji dokwäteye.

¿Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe ya?

25 Angwane nitre israelita ruäre nünanka
Jerusalén rababa niere jae kwärikwäri:
¡Ñan ni se känäntarita nitre ji dok-
wätekwe müre ketadre yera, 26 amarebti
tuen dirire ni jökrä ngwärekri sete se, akwa
nitre ji dokwäte ñan nebe ñäke jire chi
ie! ¿Ni se abko Ni Dianinkä Ngöbökwe
ara juani Ngöbökwe abko nibira era nitre
ji dokwätekrä ya ño amarebti ñan nebe
ñäke ie se? 27 Ni se jatani mdenkri garera
nie, akwa Ni Dianinkä Ngöbökwe jatadi
angwane, jatadi mdenkri ñan rabadi gare
nie, aisete ni se abko ñakare Ni Dianinkä
Ngöbökwe ruen nunye, rababa niere Je-
subtä.
28 Jesu näma dirire ju blitakrä Ngöböbe
käntita angwane, nitre kukwei jaraba kore
ie angwane, Jesukwe ñäkäba ja dibti, käkwe
nieba:
Ti gare kuin munye bkänä amne, ti jatani
mdenkri, ye gare kuin jökrä munye, munta
nütüre ñan ñan. Akwa ñan ti jatani ja töi
jenbti amne Ngöbökwe ti juani era metre.
Niara gare ñakare munye, 29 akwa ti abko
jatani niarakri amne ti juani kwe, aisete
niara gare tie. Abko kore se, nieba Jesukwe.
30 Yebtä ni ruäre tö rababa Jesu kain ngite,
akwa niara müre ketadre abko käi ngämi
nüke, aisete nitre ye käkwe ñan kise mikaba
jire chi btä. 31 Akwa ye ngwane abko, ni
kwati käkwe tödekaba Jesubti abko rababa
niere:
Ni Dianinkä Ngöbökwe rükadre
angwane, sribi kri ñan tuabare abko ñan
nuendi bäri kuin kwe ni se ngwä, raba ruen
nunye, rababa niere Jesubtä.
32 Nitre tödekaka Jesubti rababa blite
tiebe kore, ye kukwei jarabare nitre
bariseoye. Abtä nitre bariseo btä nitre
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkientre käkwe guardia ju blitakrä
Ngöböbe ngibiabtikä juanba Jesu kaen
ngite. 33 Angwane Jesukwe nieba mda:
Tikwe nünandi bä jötrö mda mun
ngätäite nete. Yebti ni ti juanka, känti ti

näinta. [34] Angwane mun rabadi ti känentari
kisere, akwa ti ñan kwandretari munye,
ñobtä ñan angwane ti tädi, ye känti mun
ñan rabadre, nieba Jesukwe ietre.
[35] Yebtä abko, nitre israelita ji dokwäte
rababa niere jae kwärikwäri:
¿Ni se abko näin mdente amarebti ñan
kwandretari nie, tä niere se? ¿Nitre is-
raelita tä nüne juta jenenante kwäräkwärä
nitre ñakare israelitare ngätäite, känti näin
ya ño ruen? o ¿Nitre ñakare israelitare,
ie näin dirire ya? Dre nuendi metre kwe
ruen [36] amarebti nini krörö kwe nie: Mun
rabadi ti känentari kisere, akwa ti ñan
kwandretari munye, ñobtä ñan angwane ti
tädi, ye känti mun ñan rabadre niken, nini
kwe nie, ¿se abko dre nini kore kwe se?
rababa niere Jesubtä.

Jesukwe Ngöbö Üai bä mikani ñö nire kwrere

[37] Yebti bieta Ju Bä köböi mrä abko köbö
bäri ütiäte, ye näire Jesu rababa nünaninkä
krö ju blitakrä Ngöböbe käntita angwane,
ñäkäba jume ja dibti kwe, käkwe nieba mda:
Mun mden ie tomna nibi angwane, mun
jakwe tomna ñaen tie amne, [38] nire nire
käkwe tödekadre tibti abko btä ñö nire
rabadi neen käre, nieta Ngöbö Kukweibtä
ye kwrere, nieba Jesukwe.
[39] Jesukwe blitaba kore angwane abko
Ngöbö Üai bä mikaba ñö nire kwrere kwe.
Akwa blitaba kwe angwane, Ngöbö Üai
ngämi nüke nitre tödekaka Jesubti yebtä,
ñobtä ñan angwane Jesu ngämi nikenta kä
käinbti, känti Ngöbökwe Jesu mikani ütiäte
kri. (Akwa Ngöbökwe Jesu mikani ütiäte
kri, yebti abko Jesukwe Ngöbö Üai juani
nüne nitre ja töitikaka Jesubti yebtä.)
[40] Jesukwe blitaba ye abko nitre näma
yete, ye ngätäite ni ruäre käkwe Jesu kuk-
wei nuaba angwane, rababa niere:
Ni Ngöbö kukwei niekä rükadre niebare
Moisékwe ara tä nete ñan ñan, rababa
niere.
[41] Akwa ni mda mda abko rababa niere:
Era metre Ni Dianinkä Ngöbökwe ara
noko, rababa niere.
Akwa ni mda abko rababa niere:
Ni noko abko Galileabo, aisete niara
abko ñan Ni Dianinkä Ngöbökwe, ñobtä
ñan angwane Ni Dianinkä Ngöbökwe abko
ñan jatadre nitre Galileabokri. [42] Ye abko,
Ni Dianinkä Ngöbökwe jatadi jrei David
tukwe mräkäkri amne David abko därebare
juta Belénte, ye arabe känti Ni Dianinkä
Ngöbökwe jatadi arato abko nieta kore
Ngöbö Kukweibtä, nieba ni ruärekwe.
[43] Yebtä abko ni jökrä töi rababa bä jene
jene Jesubtä. [44] Ni ruäre abko tö rababa rikai
Jesu ngwena ngite, akwa nuenba ñakare
kwetre. [45] Ye mden kisete, guardiatre juani
Jesu kaen ngite, ye rikabata kise tökare
nebeta bariseotre ye känti amne nitre bli-
taka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre
ye känti angwane, niaratre käkwe niebare
guardiatre yeye:
Nunkwe ni kamna ngite, ¿ye ñobtä
mun ñan ki ngwena? nieba kore kwetre
guardiaye.
[46] Abtä guardiatre käkwe niebare mda
ietre:
¡Ni blite nuäre nuäre ni ye kwrere
nunkwe ñan tuabare jire abko erere ni ye
tä blite! Abtä nun ñan ki ngwena, niebare
kwetre.
[47] Angwane nitre bariseo ye käkwe
niebare mda guardiatreye:
¿Munkwe ja ngökamna kwäräbe ie arato
ñan ñan? niebare kwetre ietre.
[48] ¿Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkientre amne nitre bariseo tärä
iti käta tödeke ni yebti mun okwäbti ya?
¡Ñakare jire! [49] Nitre se käta niara mike
ütiäte, ie Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
gare ñakare jire chi ye abko btä Ngöböta
ngürün mike, ye namanintre niere guardia-
treye.
[50] Abtä bati ni bariseo kädian nämane
Nicodemo jananbare blite deo Jesube ye
käkwe nieba:
[51] Kukweta ükaninte ni ngätäite käta
niere krörö: Ni iti käkwe dre nuenbare abtä
kitadre ngite, ye niara ngämi blite au jakrä,
ni ñan raba kite ngite abko tä ükaninte
kore, nieba Nicodemokwe. [52] Abtä niaratre
käkwe nieba romone Nicodemoye mda:
¿Ma abko ni ngututu käme Galileabo
arato ya? Ngöbö Kukwei käta dre niere,
yebtä makwe ja töitika angwane, ni
Galileabo ñakare jire iti Ngöbö kukwei
niekä abko rükadi gare mae, nieba kwetre
Nicodemoye.

Meri iti käkwe ja mikani ngite tiebe

[53] [Yebti ni jökrä rikabata ja gwiriete.

8

1 Akwa Jesu abko rikaba Ngitio Olibobti.
2 Yebti jändrinane dekä angwane, ju
blitakrä Ngöböbe ye käntita Jesu rikabata
angwane, ni kwati jataba nüke niara ken
kukwei nuakäre angwane, niara rababa
täkänintbe temen, kä rikaba dirire ietre.
3 Ye btäräbe Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre amne nitre bariseo
rükaba meri ngwena iti Jesu känti. Meri ye
abko nämane ja mike gure kaibe gore abko
kwani ietre abko rükaba ngwena. Meri ye
abko mikaba nünaninkä kwetre ni jökrä
ngwärekri Jesu känti. 4 Angwane nieba
kwetre ie:

Dirikä, meri ne tä ja mike gure kaibe
gore akwa, kuni jabtä nunye abko nun ki
ngwena mae nete. 5 Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye, yebtä Moisékwe meri ne kwrere
kämikamna jäbti. ¿Akwa ma abko käta dre
niere meri kore btä? nieba kwetre Jesuye.

6 Niaratre abko rababa kukwe ngwentari
kore ie ja gakäre ben, ñobtä ñan angwane
Jesukwe ñäkädre blo, yebtä abko kukwe
käme kwandre ietre kitakrä ngise abkokäre.
Akwa Jesu abko rababa nünaninkä krö, bti
rababa täkänintbe ngürebti, kä rikaba tärä
tike kisebti dobrobtä temen. 7 Akwa nitre
ye rababa kukwe ngwentari janknu Jesuye
meri yebtä. Abtä Jesukwe niaratre mikaba
ñäräre ja käne, käkwe nieba ietre:

Mun mden mden ja mike ngite ñakare
jire chi Ngöbö rüere abko käkwe meri ye
täkä käne jäbti, nieba Jesukwe ietre.

8 Yebti Jesu rababata täkänintbe
ngürebti, rikaba tärä tiketa dobrobtä temen
nitre ye okwäbti. 9 Akwa Jesukwe ñäkäba
kore ietre, yebtä abko niaratre rikaba kä
mikekä itire itire ja täritäri, akwa nitre bäri
unbre unbre ara jire käkwe kä mikakaba
käne, bti ni bäri bati bati rikabata mento
mrä. Jesu abko rababa kaibe meri yebe.
10 Niara naninkrö krö, bti meri ye mikaba
ñäräre ja käne kwe, käkwe nieba ie:

¿Nitre ma kitaka ngise abko ame jökrä
nete? ¿Ni ñakare jire iti käkwe ma kiti ngite
ñan ñan? nieba Jesukwe ie.

11 Angwane meri ye käkwe nieba mda ie:

Ni ñakare jire iti käkwe ti kiti ngite se
abko, nieba kwe Jesuye.

Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Tikwe ñan ma kitadre ngite arato, aisete
nänta. Akwa mtare mentokwäre makwe
ñan ja mika ngite janknu mda. Abko kore
se, nieba kwe meri yeye.]*

Jesu abko ñotra ni jökrä kräke

12 Yebti Jesukwe nieba mda ni kwati näma
yete yeye:

Ti abko ñotra ni jökrä kräke. Nire nire
jatadre ti jiebti abko kwe ñotra trä rabadi
die mikakäre amne ñan nünandi jire chi
mda kä ikote kwe, nieba kwe.

13 Yebtä abko, nitre bariseo käkwe nieba
mda Jesuye:

Mata nete käta blite au jakrä, aisete ma
kukwei ye abko tuen ñakare metre, nieba
kwetre ie.

14 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Tita blite au jakrä akwa, ti abko kukwei
ütiäte amne metre, ñobtä ñan angwane ti
mdente jatani, ye gare kuin tie. Erere arato,
ti näinta mdente gare kuin tie, akwa mun
abko ie gare ñakare jire chi. 15 Nitre kä
nebtä tä kukwe ükete ño ni kitakäre ngite,
ye kwrere munta kukwe ükete tikrä, akwa
ti abko tä kukwe ükete ñakare ni kitakäre
ngite. 16 Akwa nane tikwe kukwe ükarete
ni kitakäre ngite, ye ngwane tikwe kukwe
ükadrete era metre, ñobtä ñan angwane
ñan tita kukwe ükete kaibe ja töi jenbti,
akwa ti Rün käkwe ti juani abko käta kukwe
ükete ti ben gwaire, aisete tita kukwe
ükete kuin metre. 17 Angwane Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye mun kräke, btä nieta
krörö: Ni nibu käkwe blitadre ja kwrere ni
kitani ngise rüere, ye ngwane niaratre nibu
kukwei rabadre ütiäte abko nieta. 18 Ye abko
tä dbe, aisete ti ara jire tä blite au jakrä
amne ti Rün käkwe ti juani abko tä blite
tikrä arato, nieba Jesukwe.

19 Abtä nitre bariseo käkwe nieba mda
Jesuye:

¿Ma rün abko tä mdente? nieba kwetre
ie.

Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ti abko nire gare ñakare metre munye
amne ti Rün gare ñakare munye arato. Ti
abko nire rükadre gare munye angwane, ti
Rün rükadre gare munye arato. Abko kore
se, nieba kwe ietre.

20 Jesukwe ñäkäba kore angwane abko
näma dirire ju blitakrä Ngöböbe ye bäre.

* 8:11 Kukweta tikani corcheta ngätäite abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuin btä.

Jesu näma dirire, ye käntita abko kaja näma
abko te ngwian kita nämane Ngöbökrä,
känti Jesu näma, käkwe kukwe diriba kore.
Akwa Ngöbökwe kä kitani angwane Jesu
müre ketadre, ye ngämi nüke ie, aisete ñan
kaba ngite kwetre müre ketakäre.
21 Bti Jesukwe niebata mda ietre:
Ti bike nikenta amne mun abko rabadi
ti känentari kisere, akwa mun ngite ye
ben gwaire mun krütadre jökrä. Ti näin
mdente, ye känti mun ñan raba neme jire
ti känti, nieba kwe nitre bariseoye.
22 Angwane nitre israelita ji dokwäte
rababa niere jae kwärikwäri:
¿Niara tö kite ja müre ketai au ya ño
amarebti, ti bike niken ye känti mun ñan
raba, nini kwe ye? rababa niere jae kwärik-
wäri.
23 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:
Mun abko tä nüne kä temen nebtä, akwa
ti abko kä käinbti sete jatani; mun abko
tä nüne Ngöbö rüere, akwa ti abko rüre
ñakare Ngöbö rüere. 24 Ye mden kisete,
kukwe kämekäme munta nuene Ngöbö
rüere, yebtä mun krütadi. Ti abko ni ño tita
niere munye, ye munkwe ñan mikadre era
jae angwane, mun krütadi angwane, mun
rabadi ngite Ngöböye kärekäre, tikwe nini
munye ye kwrere, nieba Jesukwe ietre.
25 Angwane niaratre käkwe nieba mda ie:
¿Ma abko nire? nieba kwetre Jesuye.
Jesukwe nieba mda ietre:
Ti jataba nüke angwane, ti abko nire
tikwe nieba käne munye abti kä nüke
mtare. 26 Ye abko, kukwe tärä kabre abko
tikwe kädriedre munbe. Erere arato, kukwe
tärä kabre abko tikwe ükarete munkrä,
akwa ni ti juanka käta kukwe era erere
niere abko tita kukwe nuen, ye erere tita
niere nitre nünanka Ngöbö rüere ie, nieba
Jesukwe.
27 Akwa Jesukwe blitaba ni niara juanka
yebtä angwane abko näma blite Rün kwebtä
abko ñan rükaba gare ietre. 28 Abtä Jesukwe
nieba mda ietre:
Munkwe Ni Kä Nebtä Ngobo ne kadikä
krusobtä käin angwane, ti abko ni ño tita
niere munye, ye abko rükadi gare tibtä
munye. Erere arato, tita jändrän nuene
ñakare ja töi jenbti, akwa ti Rün käkwe dre
diribare tie, ye erere tita nuene abko rükadi
gare tibtä munye. 29 Ni ti juanka ye abko tä
tibe amne ti Rün tä ti mikete ñakare kaibe,
ñobtä ñan angwane dre tuen kuin ie abko
erere tita nuene, kä mikakäre nuäre btä,
aisete ñan tä ti mikete kaibe. Abko kore se,
nieba Jesukwe ietre.
30 Jesukwe blitaba kore angwane, ni kwati
käkwe tödekaba bti.

Nitre israelita abko Abraham mräkä tä nütüre jabtä

31 Yebti nitre israelita käkwe tödekaba
Jesubti, ye ie Jesukwe nieba mda:
Munkwe nünandikä kärekäre ti kuk-
weibtä ne ngwane, mun rabadi ja töitikaka
era metre tibe. 32 Ye ngwane, kukwe era
metre Ngöböbtä rükadi gare munye amne
kukwe era yebti mun rabadi tikaninte,
nieba Jesukwe ietre.
33 Abtä nieba mda kwetre Jesuye:
Nun därebare Abraham mräkäkri amne
ni mda mda nebe ñakare nun dänkiene. ¿Se
ñobtä abko mun rabadreta tikaninte, mata
niere se? nieba kwetre Jesuye.
34 Jesukwe nieba mda ietre:
Ti bike kukwe era erere niere munye:
Nire nire käta kukwe kämekäme nuene
Ngöbö rüere, ni ye abko kukwe kämekäme
tä bkäne amne dänkiene, aisete niara
abko ni klabore kwrere kukwe kämekäme
kräke. 35 Ye abko, ni klabore ye ñan raba
nüne kärekäre gwi bkänkä mräkäbe, ñobtä
ñan angwane bkänkä raba rürümoine ni
mdaye. Akwa ni klabore bkänkä, ye
ngäbriänkä aibe käkwe nünandre kärekäre
gwi rünbe. 36 Ne aisete Ngöbö Odei käkwe
mun tikadrete ne ngwane, mun rabadi
tikaninte era metre.
37 Mun därebare Abraham mräkäkri, ye
garera tie, akwa mun tö ti müre ketai, ñobtä
ñan angwane tita kukwe niere, ye mun
ñan tö kain ngäbti. 38 Tikwe dre dre tuaba
ja okwä jenbti ti Rün känti, ye erere btä
tita blite. Ye kwrere arato, munkwe mun
rün kukwei nuani blite ño, ye erere munta
nuene arato, nieba Jesukwe ietre.
39 Abtä nieba mda kwetre Jesuye:
¡Nun rün kira abko Abraham abko
mräkäkri nun därebare! nieba kwetre
Jesuye.
Akwa Jesu abko käkwe nieba mda ietre:
Mun däredre Abraham mräkäkri bkänä
akräke niarakwe nünabare ño, ye erere
munkwe nünandre arato. 40 Akwa ye kwrere
ñakare, aisete kukwe diribare tie Ngöbökwe
abko erere tita niere era metre munye.

Abtä mun tö ti müre ketai. Akwa Abraham abko rabadre nüne mtare angwane, niarakwe ñan kukwe kore nuendre jire chi abko erere mun tö nuein tibtä. 41 Ye abko, mun rün tä dre nuene, ye erere munta nuene arato, nieba Jesukwe ietre.

Abtä nieba kwetre Jesuye:

Ni ja mikaka gure bati bati abko kwe nun därebare ñakare amne nun rün abko era metre. Nun rün abko itibe abko Ngöbö, nieba kwetre Jesuye.

Diablu mräkä

42 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Ngöbö mun Rün era metre bkänä akräke ti rabadre tare munkwe, ñobtä ñan angwane ti jatani Ngöbökri amne tita mun ngätäite nete. Ye ñan ti jatani ja töi jenbti akwa, Ngöbökwe ti juani abkokänti tita nete. 43 Akwa mun abko ñan tö ti kukwei kain ngäbti, aisete tita blite abko ñan tä nüke gare munye. 44 Ye abko, mun rün era metre munkwe abko diablu amne niara tä mun bkäne, aisete mun abko niara kwrere amne niara töta nebe dreye, ye erere mun tö nuein. Kena abti kä nüke mtare, diablu abko ni kämikaka amne niara ñan tä kukwe era metre niere jire chi bati. Tä blite angwane, kukwe era nieta ñakare jire kwe, angwane tä blite nierare, ñobtä ñan angwane niara abko ni ngökaka amne käne kira niarakwe kukwe niebare ngwarbe. 45 Mun abko mun rün diablu kwrere käta kukwe ngwarbe tarere, aisete ti abko käta kukwe era erere niere munye angwane, mun ñan tö ti kukwei mikai era. 46 Ti kukwe käme nuene ñakare Ngöbö rüere, aisete ni ñakare jire mun ngätäite nete kä raba ti kite ngise kukwe kämenbtä, aisete tita kukwe era erere niere munye, ¿se ñobtä abko mun ñan tö ti kukwei mikai era? 47 Akwa nire nire era metre Ngöbökwe abko tä Ngöbö kukwei kaen ngäbti, akwa mun abko ñakare era metre Ngöbökwe, aisete mun ñan tö ti kukwei kain ngäbti. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre israelitaye.

Ja bäri kri Abrahamkrä niebare Jesukwe

48 Yebtä abko nitre israelita käkwe nieba mda Jesuye:

Ma abko ni ngututu Samariabo amne üai käme tä mabtä, nunta niere ye abko era bkänä ñan ñan, nieba kwetre.

49 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Üai käme ñakare jire tibtä, akwa tita ti Rün mike ütiäte jae amne mun abko käta ti mike ngwarbe jae. 50 Ñan munkwe ti mikadre ütiäte abko känänta au tikwe jakrä, akwa ni tärä iti abko tä ti mike ütiäte amne niara abko kukwe ükatekä ni jökrä kräke. 51 Ti bike kukwe era erere niere munye: Nire nire käkwe ti kukwei mikadre täte abko ñan krütadi, nieba Jesukwe.

52 Angwane nitre israelita ji dokwäte käkwe nieba mda ie:

Mtare üai käme tä mabtä nunta niere, ye abko era nüra gare metre nunye mabtä, ñobtä ñan angwane Abraham amne nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira krütani jökrä amarebti nire nire käkwe ti kukwe mikadre täte abko ñan krütadi, mata niere ye. 53 ¿Ma abko bäri ütiäte nun mräkä Abrahamkrä ya? Ñakare jire raba ruen nunye, ñobtä ñan angwane Abraham krütani amne nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira krütani jökrä. ¿Ma abko nire amarebti ja nibi ruen bäri mae niaratrekrä ye? nieba romone kwetre Jesuye.

54 Jesu käkwe nieba mda ietre:

Tikwe bikadre kri ja mikakäre ütiäte au, ye ngwane tikwe ja mikadre ütiäte ngwarbe, akwa ti Rün ara käta ti mike ütiäte. Ti Rün ye mden abko Ngöbö munkwe munta niere, akwa mikata ñakare ütiäte munkwe. 55 Ngöbö ye abko gare ñakare munye, akwa ti abko ie niara gare kuin. Ne aisete niara gare ñakare tie, tikwe niedre, ye ngwane ti rabadre ni ngökaka mun kwrere arato, akwa niara gare kuin tie bkänä amne tita niara kukwei mike täte. 56 Ti köböi mikani ye abko mun mräkä käne Abraham tö namani tuai, aisete namani töbike ti köböibtä angwane, kä namani juto btä. Yebti ti rükadre köbö ño te abko Abrahamkwe tuani angwane, kä namani nuäre krübäte btä, nieba Jesukwe.

57 Yebtä abko, nitre israelita käkwe nieba mda Jesuye:

¡Jo! Nin kä ngämi gre ketebu bti kwä jätä mae. ¿Ma ye abko käkwe Abraham tuani mata niere ya? nieba kwetre Jesuye.

58 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Kukwe era erere ti bike niere munye: Abraham ngämi därere, ye känenkri ti nämanena nüne. Abko kore se, nieba kwe nitre israelita ji dokwäteye.

59 Abtä nitre israelita ye käkwe jä dianba
kisete Jesu kämikakäre, akwa nitre nämane
yete, ye ngätäite Jesukwe ja rükanteba, bti
ju blitakrä Ngöböbe bäre Jesu näma, ye
känti Jesukwe kä mikakaba tiebe amne rik-
abata mentokwäre.

9

*Ni okwä kä drünente abko Jesukwe mikan-
inta kuinta*

1 Abti bati Jesu rikaba ji ngrabare
angwane, ni näma iti jite btä Jesu okwä
rababa. Ni ye abko okwä kä drünente. Niara
abko därebare kore, aisete kä tuen ñakare
ie abko näma jite. 2 Abtä nun ja töitikaka
Jesube käkwe nieba ie:

¿Dirikä, ñobtä ni se därebare okwä kä
drünente kore? ¿Niara meye amne rün
käkwe ja mikani ngite Ngöbö rüere ya? o
¿Niara ara jire käkwe ja mikani ngite au
Ngöbö rüere abtä därebare kore ya? nieba
nunkwe Jesuye.

3 Angwane Jesukwe nieba mda nunye:

Ñan niara meye amne rün käkwe ja
mikani ngite Ngöbö rüere, abtä därebare
kore. Erere arato, ñan niarakwe ja mikani
ngite abtä därebare kore. Akwa Ngöbö
diebti sribi kri ñan tuabare rabadre bare,
abkokäre niara därebare kore. 4-5 Tita
kä nebtä mun ngätäite nete angwane, ti
abko ñotra ni jökrä kräke, aisete tita mun
ngätäite nete angwane, ni ti juanka ye
kräke nikwe sribidre kä trä ngwenbti, ñobtä
ñan angwane ti järikadi munkän angwane,
kä jatadi kä iko kwrere, ye näire ni ñan
rabadre sribire jire chi mda, nieba Jesukwe.

6 Jesukwe blitaba kore, yebti tö rababa
kukwe ye bä mikai, käkwe ni ye mikaba
kuinta krörö: käli kitaba temen kwe, mri-
taba dobrobe kwe, bti dobro ye jüanteba ni
ye okwäbtä kwe, 7 bti nieba kwe ie:

Ñö okwä Siloé, ye te nän ja okwä bätete,
nieba kwe ie.

(Siloé ye abko "juani" nieta kukwe hebre-
ore.) Ye erere ni ie kä tuen ñakare ye rikaba,
käkwe ja okwä bätäninte, bti nikaninta ja
gwiriete angwane, kä namaninta tuenta ie.
8 Abtä nitre nünanka känimekänime niara
kenta temen amne nitre kä nämane niara
tuen ngwian kärere käre, ye namani niere
jae kwärikwäri:

¿Ni noko nämane nebe täkänintbe jite
ngwian kärere yera? rababa niere.

9 Angwane ni ruäre namanintre niere:

Niara ara se, namanintre niere.

Akwa ni mda mda abko namani niere:

Ñakare, akwa ni mda bäsi niara bä
kwrere se, namanintre niere.

Akwa ni ye ara jire käkwe niebare:

Ti ne ara nämane ngwian kärere jite ye,
niebare kwe.

10 Angwane ni mda mda käkwe niebare ie:

¿Ño köböire kä nena tuen mae mtare?
niebare kwetre ie.

11 Niara käkwe niebare mda:

Ni kädekata Jesu ye käkwe dobro mriti,
bti jününte ti okwäbtä kwe amne nini krörö
kwe tie: Ñö okwä Siloé, ye känti nän
amne makwe ja okwä bätäte, nini kwe tie.
Ye erere ti niki, käkwe ja okwä bätrite
angwane, kä nibibe tuen tie, niebare kwe
ietre.

12 Angwane ni bariseo mda mda ye käkwe
niebare mda ie:

¿Ni kädekata makwe ye abko tä mdente?
niebare kwetre ie.

Niara käkwe niebare mda:

Niara tä mdente gare ñakare tie, niebare
kwe ietre.

Nitre bariseokwe ñäkäbare Jesu rüere

13-14 Jesukwe dobro mritaba kälibe, bti ni
okwä kä drüente ye okwäbtä jüanteba kwe
angwane, kä rababa tuenta ie, ye abko Je-
sukwe nuenba köbö jadükakrä näire. Yebtä
abko ni okwä kä drünente Jesukwe mika-
bata kuinta ye järikaba mda nitre bariseo
ngwärekri. 15 Angwane ño köböire naman-
inta kuinta niebare kwetre ie. Niara käkwe
niebare ietre:

Dobro mriti kwe, jününte ti okwäbtä
kwe, bti tikwe ja okwä bätrite amne mtare
kä nibi tuen tie, niebare kwe ietre.

16 Abtä nitre bariseo ruäre namani niere:

Ni sribi ye nuenkä abko ñan jatani
Ngöbökri, ñobtä ñan angwane tä köbö
jadükakrä mike ütiäte ñakare jae, namani
niere.

Akwa bariseo ruäre abko namani niere:

¡Ni ngite Ngöbö rüere ñan rabadre sribi
kri ñan tuabare nuene ni noko kwrere!
namanintre niere.

Yebtä abko namanintre ja kwete kwärik-
wäri Jesubtä. 17 Bti ni okwä kä ikote ie kä
namani tuen, ye ie niebareta mda kwetre:

¿Ni käkwe kä mikani tuenta mae, ni ye
abko ni ño nieta makwe? niebare kwetre ie.

Niara käkwe niebare mda:

Niara abko ni Ngöbö kukwei niekä tita niere, niebare kwe ietre.
18 Akwa ni ye abko därebare amne okwä kä drünente, aisete kä tuen ñakare ie, akwa okwä namaninta kuinta, aisete kä namani tuen ie, ye abko nitre israelita ji dokwäte ñan tö namani mikai era, abtä ni okwä kä drünente ye meye btä rün kärābare kwetre.
19 Ni ye meye btä rün nükani angwane, niebare kwetre ietre:
¿Ni ne abko, mun ngobo munkwe bkänä ya? ¿Erere arato, därebare angwane, kä tuen ñakare ie bkänä, munta niere ya? Ño köböire kä tuen ie mtare, ye niere nunye, niebare kwetre ietre.
20 Angwane ni ye meye amne rün käkwe niebare mda:
Niara abko nun ngobo nunkwe bkänä. Erere arato, därebare angwane, kä tuen ñakare ie bkänä, 21 akwa ño köböire kä tuen ie mtare, ye abko gare ñakare nunye. Erere arato, nirekwe kä mikani tuenta ie, ye gare ñakare nunye, aisete munkwe ngwiantari niaraye. Niara abko nena ünän, aisete dre dre nakaninkä btä, ye niarakwe niedre au jakrä munye, niebare kwetre nitre israelita ji dokwäteye.
22 Ni ie kä tuen ñakare ye meye amne rün, btä nitre israelita ji dokwäte jürä namani, aisete nieba kore kwetre, ñobtä ñan angwane Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe, ye nirekwe niedre, ni ye abko kitadrekä sinagoga bäre mento abko nitre israelita ji dokwäte käkwe ükaninte kore, ye abko jürä namani ni ye meyebtä amne rünbtä. 23 Ne aisete niara meye amne rün käkwe niebare: Niara nena ünän, aisete kukwe nakaninkä ño ño btä, ye munkwe ngwiantari ie amne niarakwe niedi au munye, niebare kwetre.
24 Angwane ni okwä nämane kä ikote käne, ye nitre israelita ji dokwäte käkwe kärābareta bobuta, bti niebare kwetre ie:
Ngöbö okwäbti kukwe era erere niere nunye, ñobtä ñan angwane Jesu ye abko ni ngututu kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere, ye gare kuin nunye, niebare kwetre ie.
25 Ni ye käkwe niebare mda:
Niara abko ni kukwe kämekäme nuenkä ya abko gare ñakare tie, akwa ti okwä nämane kä ikote amne niara köböire kä tuen kuin tie mtare. Ye aibe gare tie, niebare kwe ietre.
26 Abtä nitre israelita ji dokwäte käkwe niebare mda ie:
¿Dre nuenbare kwe mabtä? ¿Ño köböire kä mikani tuen kwe mae? niebare kwetre ie.
27 Abtä niarakwe niebare:
Kukwe gare tie, erere tikwe ninina jökrä munye, akwa munkwe ñan ti kukwei miri era. ¿Se drekäre tikwe kukwe arabe niedreta bobuta munye, ie mun tö nibi ye? ¿Mun tö nibi ja getai arato Jesube ya amarebti mun nibi kukwe ngwentari janknu kore tie ye? niebare kwe ietre.
28 Angwane nitre israelita ji dokwäte rikaba ngren ngren ni yebti, käkwe niebare ie:
Ma abra ja getaka Jesu yebe, akwa nun abko tä nekete Moisékri. 29 Ngöbökwe blitabare Moisébe, ye gare kuin nunye, aisete nunta nekete niarakri. Akwa Jesu ye abko jatani mdenkri abko gare ñakare jire chi nunye, niebare kwetre ni yeye.
30 Abtä ni ye käkwe niebare mda ietre:
¡Rä jire niara jatani mdenkri gare ñakare munye, yebtä ti töi ñan nebe krütare mda! Akwa ti abko okwä mirita kuinta kwe amne kä nibi tuen tie, 31 aisete ni kukwe kämekäme nuenkä Ngöbö rüere käta ja di kärere Ngöböye sribi kri ñan tuabare nuenkäre abko ie Ngöböta ja di bien ñakare, ye gare kuin nie. Akwa nire nire tä Ngöbö mike ütiäte amne tä Ngöbö Kukwei mike täte aibe die mikata Ngöbökwe sribi kri ñan tuabare nuenkäre, ye abko garera nie arato. 32 Erere arato, ni därebare okwä kä drünente ti kwrere abko ni mdara jire käta kä mike tuen ie, ye abko ni ngämi kukwe nuen jire chi. 33 Ne aisete, Jesu ñan jatadre Ngöbökri, akräke sribi ütiäte kri ñan tuabare ye kwrere ñan rabadre bare jire chi ie Ngöbö diebti, niebare kwe.
34 Abtä nitre israelita ji dokwäte käkwe niebare mda ie:
Kukwe kämekäme kri krübäte Ngöbö rüere mabtä, aisete ma därebare abti kä nüke mtare ma ngite kri Ngöbö rüere. ¿Ma ye abko tö kite dirire nunye mtare ñan ñan? niebare kwetre ie.
Bti ni ye juantariba künken kwetre.

Nitre israelita ji dokwäte abko ie kukwe metre Ngöböbtä gare ñakare

35 Yebti ni ie kä mikani tuenta Jesukwe, ye kitani künken sinagoga bäre mento gaba

Jesukwe. Yebti Jesu rababa ngätäi ben
angwane, Jesukwe nieba ie:
¿Ni Kä Nebtä Ngobo bti mata tödeke ya?
nieba kwe ie.
36 Angwane niarakwe nieba mda:
Ti Dänkien, nire abko Ni Kä Nebtä Ngobo
makwe niedre tie angwane, tikwe tödekadi
bti, nieba kwe Jesuye.
37 Jesukwe nieba mda ie:
Ti ara tuata makwe, ti ne mden ben mata
blite, nieba kwe ie.
38 Ye btäräbe ni ye rababa ngukudok-
wäbti Jesu ngwärekri, Jesu mikakäre ütiäte,
käkwe nieba:
Tita tödeke mabti ti Dänkien, nieba kwe
Jesuye.
39 Yebti Jesukwe nieba mda:
Ti jatani kä nebtä kukwe rabadre ükan-
inte ni jökrä kräke amne, ni ie kukwe metre
Ngöbökwe gare ñakare amne ni ie kä tuen
ñakare ye kwrere abko ie kä rabadre tuen
angwane, kukwe metre Ngöbökwe rabadre
gare ie, abkokäre ti jatani. Erere arato, nire
nire ie kä tuen kuin tä nütüre, aisete kukwe
metre Ngöbökwe garera ie tä nütüre, ni ye
abko tä ja ngökö au abko ie kä ñan rabadre
tuen, abkokäre ti jatani, nieba Jesukwe ie.
40 Yebtä abko nitre bariseo näma ruäre
Jesube yete käkwe nieba ie:
¿Kukwe metre Ngöböbtä gare ñakare
nunye arato, aisete nun okwä kä drünente
amne kä tuen ñakare nunye abko mata
niere nunye ya? nieba kwetre mda Jesuye.
41 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:
Mun okwä tädre kä drünente angwane,
kä ñan rabadre tuen munye, akräke kukwe
käme Ngöbö rüere, ye munkwe nuen-
dre ñakare amne mun ñan rabadre ngite
Ngöböye; akwa kukwe metre Ngöbökwe
garera kuin munye, aisete kä tuen kuin
munye munta niere au jabtä, aisete mun
ngite janknu Ngöbö rüere. Abko kore se,
nieba Jesukwe nitre bariseoye.

10

Obeja ngibiaka era metre gare kuin obejaye

1-3 Yebti Jesukwe nieba mda:
Ti bike kukwe era erere niere munye. Ni
obeja ngibiaka era metre abko käre tä ni
mda mikete jukwebtä obeja ngibiare deo
jakrä. Ye mden kisete, obeja ngibiaka ye
tä nüke angwane, ni jukwe ngibiaka tä
jukwe tike ie angwane, obeja ngibiaka ye
tä niken obeja kä deke kratirekratire ja
täritäri. Niara kukwei gare obejaye, aisete
obeja kwe tä niken jiebti amne tä niken
ngwena ki bäre mento mikä känene. Akwa
ni obeja ngibiaka ñakare era metre abko tä
nakwen kibti ta, ñobtä ñan angwane niara
abko gokä, aisete tä kite tiebe kibti ta. Akwa
ni obeja ngibiaka era metre bkänä abko tä
nüke jukwebtä obeja kwe kärere. 4 Yebti
obeja kwe tärä niken jökrä ki bäre mento
angwane, niara tä niken käne amne obeja
tä niken jiebti, ñobtä ñan angwane niara
abko kukwei gare kuin obeja kweye. 5 Akwa
ni gare ñakare obejaye abko ngäniene obeja
tä ngitie jirekäbe amne ñan tä niken jiebti,
ñobtä ñan angwane niara abko kukwei gare
ñakare obejaye, aisete obeja tä ngitie, nieba
Jesukwe nitre bariseoye.
6 Jesukwe blitaba kore jabtä, käkwe nitre
bariseo bä mikaba ni gokä kwrere, ye abko
dre bä mikaba kore kwe ñan rükaba gare
nitre bariseoye.
7 Angwane Jesukwe niebata mda:
Ti bike kukwe era erere niereta mda
munye abko krörö: Ti abko jukwe kwrere
abko känti obeja jatadre. 8 Ni jökrä nükani
ti känenkri ja Ni Dianinkä Ngöbökwe niere
abko nitre ni ngökaka amne gokä, akwa
obeja era metre tikwe abko käkwe kukwei
nuani ñakare. 9 Ti abko jukwe kwrere,
aisete nire nire rükadre ti köböire ki teri
Ngöbö känti, ye abko rabadi dianintari. Ne
aisete, obeja tä niken ki teri, bti tä nikenta
ki bäre mento amne mikä kuin tä kwen
kwetadre ietre, ye kwrere nire nire rikadre
ti köböire Ngöbö känti abko ie jändrän kuin
kwandre. 10 Akwa ni gokä tä kite gore,
ni kämike amne jändrän jökrä juankäre
ngwarbe nikän; akwa ti abko jatani ni
mikakäreta nire Ngöböbe amne ni rabadre
nüne bäri kuin kärekäre, abkokäre ti jatani.
11 Mdakäre abko, ti abko ni obeja ngib-
iaka kuin kwrere. Ni obeja ngibiaka
kuin abko tä biare ngataen obeja kräke,
obeja diantarikäre. 12 Akwa ni ngwian
ganainkä jae obeja ngibiabtä abko lobo
tä kite tuen ie obeja kukwäre angwane,
tä ngitie lobo ngäniene amne tä obeja
mikete kaibe, ñobtä ñan angwane niara
abko ñakare obeja ngibiaka amne obeja ye
ñakare kwe, aisete tä mikete loboye amne
lobo tä niken obeja kwete amne tä obeja

juentari kratikrati kwäräkwärä. 13 Ni ngwian ganainkä obeja ngibiabtä ye abko tä
ngitie lobo ngäniene amne tä obeja mikete
kaibe, ñobtä ñan angwane niara töita ja
kwata ngibiabtä, akwa obeja ngibiadre ye
abko ütiäte ñakare kräke, aisete tä ngitie
kore.
14-15 Mdakäre abko, ti ni obeja ngibiaka
kuin kwrere, ñobtä ñan angwane ti gare
kuin ti Rünye amne ti Rün gare kuin tie, ye
kwrere obeja tikwetikwe erere gare kuin tie
amne ti gare kuin ietre arato. Ti abko obeja
ngibiaka kuin kwrere, aisete ti gatadi obeja
tikwe kräke. 16 Mdakäre abko, nitre ñakare
israelitare ngätäite obeja mda mda tärä
tikwe, akwa tä ñakare ki kwatibe teri obeja
tikwe tikwe nitre israelita ngätäite ben
gwaire. Akwa ti jatadre obeja ye ngwena
arato mikakäre ki teri obeja nitre israelita
ben gwaire, amne obeja ye käkwe ti kukwei nuadre amne ti kukwei mikadre täte
kwetre angwane, rabadre nüne ki kwatibe
teri jökrä amne niaratre ngibiaka rabadi
itibe arato abko ti ara. 17 Ti abko bike ja
kwata bien müre ketadre, ti rabadita nire
bobukäre abkokäre, aisete ti Rün tikwe käta
ti tarere. 18 Tikwe ñan ja biandre müre ketadre, ye ngwane ni ñakare jire iti käkwe ti
müre ketadre ja töi jenbti. Ti ara jire käta ja
bien müre ketadre au, aisete ti müre ketai,
akwa ti abko di tärä ja bien müre ketadre
amne ti di tärä ja mikakäre nünenta, ye
abko ti Rün käkwe nuemna tie, erere tita
nuene. Abko kore se, nieba Jesukwe nitre
israelitaye.
19 Jesukwe blitaba kore, ye kukwei nuaba
nitre israelitakwe angwane, niaratre töi
rababa bä jene jene jökrä. 20 Ne aisete ni
kwati rababa niere:

Üai käme tä btä, aibe käta kä kwitekä
dokwäbti, aisete tä ñäke kore. ¿Se drekäre
munta kukwe mike ütiäte se? nieba kwetre.
21 Akwa ni ruäre abko rababa niere:

Nire nire btä üai käme tä ye abko ñan
raba blite jire chi ni se kwrere. Mdakäre
abko, ni ie kä tuen ñakare abko ie üai käme
tä kä mike tuenta ñakare jire chi, rababa
niere jae kwärikwäri.

Nitre israelita ji dokwäte käkwe tödekani ñakare Jesubti

22 Kä ye ngwane abko kä tibo, kä ñüre
angwane, ju blitakrä Ngöböbe Jerusalén
abko mikaninta dbe Ngöbö ngwärekri mekera abko nitre israelita nämane ngwenta
töre jae, aisete nämane jökrä bietabtä
Jerusalén.* 23 Angwane Jesu nämane dikekä
ju blitakrä Ngöböbe ye bäre jukä kädianta
Jukä Salomónkwe käntita mda angwane,
24 nitre israelita ji dokwäte jataba ruäre,
käkwe ja ükakröba Jesu bäre, käkwe nieba
ie:

Ma abko nire metre abko ñan tä nüke
gare nunye, aisete nun moto iko töbikabtä kore, aisete ma abko Ni Dianinkä
Ngöbökwe ara ya abko niere gwängwarbe
nunye, nieba kwetre Jesuye.
25 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:

Ti abko nire, ye tikwe niebarera munye,
akwa munkwe ñan ti kukwei mikani era
amne mun ñan tä tödeke tibti. Ye abko,
sribi ñan tuabare tita nuene ti Rün diebti
niarata tibe bä mikakäre, ye abko tä ti mike
gare metre, 26 akwa mun ñan tö tödekai
tibti, ñobtä ñan angwane mun abko ñakare
obeja tikwe, aisete munta nuene kore.
27 Akwa obeja tikwetikwe abko ie ti kukwei
gare kuin, käta ti mike täte amne, niaratre
gare kuin tie arato, aisete obeja tikwe erere
tä niken ti jiebti obejata niken ngibiaka
jiebti ye kwrere. 28 Amne tikwe obeja tikwetikwe mikadi nüne kärekäre Ngöböbe
amne Ngöbökwe ñan juandi ja okwä bäre
mento kä ja tare nikakrä ye känti. Erere
arato, ni mda di ñakare jire diankakrä ti
kisete. 29 Ye abko, ti Rün di kri käkwe obeja
biani tie, aisete ni mda di ñakare jire obeja
ye diankakrä ti Rünkän. 30 Ye kwrere ti Rün
btä ti, nun abko töi ja kwrere amne nunta
ketetibe, nieba Jesukwe nitre israelita ji
dokwäteye.
31 Yebtä abko nitre israelita ji dokwäte
käkwe jä dianba kisete Jesu kämikakäre
jäbti. 32 Abtä niarakwe nieba mda ietre:

Ti Rün diebti tikwe jändrän kuinkuin
nuenbare kabre ni mda mda die mikakäre,
¿akwa kukwe kuin nuenbare tikwe, ye
mden namani blo mun kräke abko dokwäre
mun tö nibi ti kämikai jäbti ye? nieba
Jesukwe ietre.
33 Abtä nitre israelita ji dokwäte käkwe
nieba mda Jesuye:

Ñan makwe jändrän kuin nuenbare abko
dokwäre nun tö ma kämikai jäbti, akwa

* 10:22 Bieta ye abko kädianta Hanuca mtare.

mata ñäke ngwarbe Ngöbö rüere amne ma
ngwarbe nun kwrere käta ja mike Ngöböre
au. Yebtä nun tö ma kämikai jäbti, nieba
kwetre ie.
34 Abtä Jesukwe nieba mda ietre:
Ye abko, Ngöbö Kukwei yebtä Ngöbökwe
kukwe niebare krörö:
Mun abko ngöbötre, tikwe nieba munbtä,
Salmos 82.6
abko Ngöbökwe niebare, tä tikani niara
Kukweibtä. 35 Ngöbö Kukweita tikani kore,
ye abko ni ñan raba rükente jire chi abko
garera nie amne, ni jökrä ie Ngöbökwe ja
Kukwei biani abko ngöbötre niebare kwe ie,
36 aisete ¿se ñobtä abko tita ja Ngöbö Odei
niere abko nibi blo munkrä se? Ngöbökwe
ti dianinkä ja Odeire, käkwe ti juani nitre
kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere ye
ngätäite, tita niere aisete ¿se ñobtä abko
tita ja Ngöbö Odei niere angwane tita ñäke
ngwarbe Ngöbö rüere abko munta niere
tie? 37 Ti abko Ngöbö Odei tita niere,
akwa tikwe ñan sribi ti Rünkwe nuendre
angwane, munkwe ñan ti kukwei mikadre
era; 38 akwa tikwe sribi ti Rünkwe nuendre,
ye ngwane nane mun ñan tö ti kukwei
aibe mikai era abko tä dbe. Akwa tita
sribi ti Rünkwe nuene era metre, aisete
yebti munkwe tödeka, ti Rünta ketetibe
tibe amne tita ketetibe ben ye rükadre gare
metre munye, abkokäre munkwe tödeka
sribi ti Rünkwe nuenta tikwe yebti.
39 Abtä nitre israelita ji dokwäte tö rababa
Jesu kain ngite bobukäre, akwa Jesu gitiaba
kän.
40 Angwane Jesu rikabata Ñö Jordánbtä,
Juan Bautista nämane ni ngökö ñöte, ye
känti Jesu rababa nünentbe. 41 Angwane ni
kwati rikaba känti ja tuakäre ben, kä rababa
niere:
Sribi kri ñan tuabare abko Juankwe nu-
enbare ñakare, akwa kukwe nieba kwe Je-
subtä abko kukwe era erere nieba kwe ñan
ñan abko ni kwati rababa niere.
42 Angwane ni kwati näma yete käkwe
tödekaba Jesubti.

11

Jesu kukwe muko Lázaro krütani

1-2 Kä ye ngwane ni iti kädian nämane
Lázaro näma nüne juta Betaniate abko
namani bren jume. Juta Betania yete
abko Marta amne María näma nüne ngwai
Lázarobe. María ye mden abko käkwe ñö
rä bäne kekaba ni Dänkien ngotobti, bti ni
Dänkien ngoto rötaba ja dokwä drüenbti
kwe. 3 Lázaro namani bren jume, aisete
ngwai nibu ye mden käkwe ni mda juanba
niere krörö Jesuye: Ni Dänkien, ma kukwe
muko kuin makwe, mata tarere ye bren
abko juanba niere kwetre Jesuye.
4 Erere bkänä ni ye nikani, rükaba mate
Jesu känti angwane, Jesukwe kukwei nuaba
kore, bti nieba kwe:
Bren ye kisete niara ñan krütadre
janknukäre akwa, bren ye köböire Ngöbö di
kri amne ti Ngöbö Odei di kri rabadi mikani
tuadre, nieba Jesukwe.
5 Jesu abko kwe Marta, María amne
Lázaro nämane tare kri, 6 akwa Lázaro bren
nie rükaba ie angwane niara näma, ye känti
rababa köböbu mda.
7 Bti nitre ja töitikaka ben ie nieba kwe:
Bränta kä Judeate, nieba kwe.
8 Abtä nun ja töitikaka Jesube käkwe
nieba mda ie:
Dirikä, nitre israelita ji dokwäte tö
rababa ma kämikai jäbti kä Judeate, ye abko
käi ngämi niken raire ta. ¿Kä ye känti abko
ma tö nibira rikaita bobuta ya? nunkwe
nieba ie.
9 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:
¿Kä ngwen abko tä neme ñänä okwä
krä jätäbti krobu ñan ñan? Ne aisete
nita dikekä kä ngwenbti angwane, kä tuen
kuin nie, aisete ni ngotota ritete ñakare,
ñobtä ñan angwane kä trä ngwen kä nebtä
yebti abko käta nebe tuen kuin ja käne
nie. 10-11 Akwa nire erere rikadre dikekä
deo, ye ngwane kä ñan rabadre tuen ie,
aisete ngoto rabadre ritete. Tita niere kore,
ñobtä ñan angwane ti abko kä trä ngwen
kwrere amne tita nete angwane, kä tärä
sribikrä. Ni kukwe muko Lázaro nikani
kibien, akwa ti bike niken gaenkröta, nieba
Jesukwe nunye.
12 Angwane nun ja töitikaka ben käkwe
nieba mda ie:
Kiterate kuinta, aisete tä kibien, nunkwe
nieba ie.
13 Akwa Lázaro abko krütanina abko Jesu
näma niere nunye, akwa Lázaro nikani
kibien bkänä abko Jesu näma niere, nun
rababa nütüre. 14 Abtä kukwe era erere
nieba metre kwe nunye krörö:
Lázaro kürera, 15 akwa tita ñakare känti
angwane küre, ye abko käi nibi nuäre tibtä,
ñobtä ñan angwane Lázaro küre, ye köböire

kukwe mda rakadikä abko rabadi bäri kuin munkrä abko käkwe mun die mikadi tödeke bäri tibti, aisete brän Lázaro tuen, nieba Jesukwe nunye.

16 Angwane ni iti ja töitikaka Jesube kädian nämane Tomás arabe kädian nämane "Munkin" abko käkwe nieba nun ja töitikaka Jesube mda mdaye:

Ni kämikadre gwaire niarabe kä Judeate, abkokäre brän siba ben, nieba kwe.

Jesukwe Lázaro ngwai moto mikani nuäre

17 Ye erere Jesu rikaba, rikaba nebe juta Betaniate mda angwane, Lázaro doboi mikani abko käi nikanina köböbkä jire ta angwane, Jesu rikaba neme. 18 Juta Betania abko näma känime Jerusalén ken, bäsi kilometro krämä näre. 19 Ne aisete nitre israelita ji dokwäte rikaba kwati yete basare Martaye amne Maríaye moto ketabtäkäre kä mikakäreta nuäre btätre, ñobtä ñan angwane ngwai Lázaro krütani kän aisete.

20 Angwane Jesu rikaba neme juta ken, ye gaba Martakwe angwane, jataba ngäbti, akwa María abko rababa gwi. 21 Marta rikaba Jesu känti angwane, nieba kwe Jesuye:

Ti Dänkien, ma tädre nete akräke ti ngwai ñan krütadre tikän, 22 akwa mtare makwe dre dre kärädre Ngöböye, erere biandi jökrä kwe mae, ye abko gare kuin tie, nieba kwe ie.

23 Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Ma ngwai rükadita nire, nieba kwe Martaye.

24 Angwane Martakwe nieba mda:

Kä mrä angwane, ni krütani krütani rükadita nire, ye näire Lázaro rükadita nire arato, ye abko gare kuin tie, nieba kwe Jesuye.

25 Abtä Jesukwe nieba ie:

Ti abko ni krütanina mikakata nire amne ti abko ni mikaka nüne ketetibe Ngöböbe. Nire nire käkwe tödekadre tibti abko krütadi era metre, akwa rükadita nire amne, 26 nire nire tä nüne käkwe tödekadre tibti abko ñan krütadre kärekäre Ngöbö okwä bäre mento. ¿Ne abko era makrä ya Marta? nieba Jesukwe ie.

27 Angwane niarakwe nieba mda ie:

Jän, ti Dänkien. Ma abko Ni Dianinkä Ngöbökwe amne ma Ngöbö Odei abko rükadre kä nebtä, ye abko tita mike era jae, aisete tita tödeke mabti, nieba kwe Jesuye.

28 Martakwe blitaba kore Jesube, yebti Marta rikaba etba María kärere, käkwe nieba tiebe krörö ie:

Dirikä tä nete, käkwe ma käräniri, nieba kwe ie.

29 Martakwe nieba kore Maríaye, ye btäräbe María rükaba dikekä krö, jataba niken ja tuakäre Jesube. 30 Akwa Jesu ngämi neme jutate, aisete Marta rükaba ngäbti, ye känti näma juta bäre. 31 Angwane nitre israelita näma gwi Marta amne María känti kä mikakäreta nuäre btätre abko okwäbti María rükaba dikekä krö, bti rikaba jötrö, angwane nitre israelita ye rikaba jökrä jiebti, ñobtä ñan angwane María rikaba müen dobobti rababa nütüre, aisete rikaba kore María jiebti. 32 Akwa Jesu näma, ye känti María jataba nüke angwane, María rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen Jesu ngotobtä Jesu mikakäre ütiäte, käkwe nieba ie:

Ti Dänkien, ma tädre nete akräke ti ngwai ñan krütadre tikän, nieba kwe Jesuye.

33 Angwane María btä nitre israelita rükaba Maríabe, ye rababa müen jökrä Jesu okwäbti. Abtä Jesu rababa ulire amne moto rababa däre krübäte, 34 käkwe nieba mda ietre:

¿Munkwe Lázaro doboi mikani mdente? nieba kwe.

Angwane niaratre käkwe nieba:

Jakwe tuen nete ti Dänkien, nieba kwetre mda.

35 Angwane Jesukwe müaba arato. 36 Abtä nitre israelita käkwe nieba:

Lázaro nämane tare kri kwe tuen, rababa niere.

37 Akwa ni ruäre abko rababa niere:

Ni ie kä tuen ñakare niara se käkwe kä mikani tuenta ie. ¿Se abko Lázaro ñan krütare, abkokäre jändrän mdara jire nuendre kwe kräke abko ñan rabadre bare ie ya? rababa niere Jesu rüere.

Jesukwe Lázaro mikaninta nire

38 Angwane Jesu moto rababata däre, käkwe krötaba Lázaro doboi kukwäre angwane, kä mkä te Lázaro doboi mikani, yebti jä oto kwata kri näma mikani. 39 Angwane Jesukwe nieba:

Jä oto ye denkä mento dobobti yete, nieba kwe.

Abtä Lázaro ngwai Marta käkwe nieba Jesuye:

Ti Dänkien, kä nena köböbkä jire niara
krütani amne doboi mikani, aisete rä nena
kure, nieba kwe ie.
40 Abtä Jesukwe nieba mda ie:
¿Makwe tödekadre tibti angwane, Ngöbö
di kri bä nuäre ye makwe tuadi, tikwe ñan
nini mae ya? nieba Jesukwe ie.
41 Angwane jä oto ye diankaba mento. Ye
btäräbe Jesukwe nikraba kä käinbti, käkwe
nieba:
Ti Rün tikwe, tikwe blitaniri mabe amne
mata biare ti die mike, yebtä ti tö kuin niei
mae. 42 Käre tita blite mabe ja di kärere
mae angwane, mata nuene ye gare kuin tie,
akwa makwe ti juani ye abko nitre tä nete
noko, kräke rabadre era, abkokäre tita blite
kore mabe, nieba Jesukwe Rünye.
43 Jesukwe blitaba ünän jökrä kore, ye
btäräbe ngrateba kri kwe, käkwe nieba:
¡Lázaro, jakweta künken kä mkä ye bäre
mento! nieba kwe.
44 Ye btäräbe Lázaro näma nguse, ye kise
amne ngoto näma mrianinte jökrä dänte
abko erere jataba kä mkä yete mentokwäre
angwane, ngwäre abko näma mrianinte
jökrä jatabata kä mkäte mento. Angwane
nitre näma yete, ye ie Jesukwe nieba:
Tikete, bti tuemetre dikekä, nieba kwe.
Erere nuenba kwetre.

Jesu rüe tö namani kain ngite tiebe
(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

45 Jesukwe Lázaro mikabata nire, ye abko
nitre israelita näma Marta amne María
mukore ye käkwe tuaba angwane, niaratre
kwati käkwe tödekaba Jesubti. 46 Akwa ni
mda mda käkwe tödekani ñakare Jesubti
abko rikaba nitre bariseo känti angwane,
Jesukwe Lázaro mikabata nire ño, ye abko
niebare jökrä kwetre nitre bariseoye.
47 Abtä nitre bariseo amne nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre
käkwe nitre sribikä Sanedrinbtä käräbare
gätäkäre, bti niebare jae kwärikwäri
kwetre:
Ni kädekata Jesu käta sribi kri ñan tu-
abare nuene kabre ni ngätäite. ¿Sebtä abko
nikwe dre nuendre? 48 Nikwe tuadreme-
tre sribi nuene janknu kore angwane, ni
jökrä rabadi tödeke bti. Yebtä abko nitre
romanobo tä nun dänkiene jatadi, käkwe
ju blitakrä Ngöböbe nikwe se juandi ng-
warbe jökrä amne, juta israelita nikwe noko
juandi ngwarbe jökrä kwetre arato, niebare
kwetre.
49 Abtä ni iti kädian nämane Caifás abko
nämane sribire nitre blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre dänkiene kä ye näire abko
käkwe niebare ietre:
¡Mun töi ñakare! 50 Ni gadrekä jökrä juta
israelita nete, ye abko rabadre bäri tare,
akwa ni itibe krütadre ni jökrä täte amne
ni jökrä kräke, ye abko rabadre bäri kuin
munkrä abko btä munta töbike ñakare,
niebare Caifákwe.
51 Caifás abko käkwe ñäkäbare kore, ye
abko ñan niebare ja töi jenbti kwe, akwa
kä ye ngwane niara nämane nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkiene,
aisete Jesu krütadre nitre israelita täte abko
niebare Ngöbö Üai köböire kwe. 52 Ye abko
ñan Jesu krütadre nitre israelita aibe täte
amne kräke, akwa Ngöbö ngäbriänkätre
nämane kä ketareketare te kwäräkwärä
abko rabadreta ükaninkrö jökrä ketetibe
nitre Ngöbö ngäbriänkätre juta israelita
ben gwaire, abkokäre Jesu krütadre,
aisete Caifákwe niebare kore. 53 Ne aisete
köbö ye näire mentokwäre nitre sribikä
Sanedrinbtä käkwe ja töi mikani gwaire
jökrä Jesu müre ketakäre.
54 Abtä Jesu ñan rabadre dikekä ja ng-
wärekri jökrä nitre israelita ji dokwäte
ngätäite angwane, juta kä Efraín näma kän-
ime kä kaibe ken, ye känti Jesu rikaba amne
rababa nünentbe yete nitre ja töitikaka
benbe.
55 Kä ye ngwane abko, bieta Pascua nitre
israelitakwe abko köböi jatabara nüketa ja
ken, aisete nitre israelita kwati nünanka
Jerusalén bäre rikaba neme Jerusalén ja
mikakäre dbe Ngöbö ngwärekri bieta Pas-
cua känenkri, rabadre neme ju blitakrä
Ngöböbe känti Pascua mikakäre ütiäte jae,
abkokäre rikaba. 56 Angwane nitre ye
rababa näin jökrä Jesu känentari, kä rababa
niere krörö jae kwärikwäri ju blitakrä
Ngöböbe ye känti:
¿Munta töbike ño? ¿Jesu rükai bietabtä
nete ruen ya? rababa niere jae kwärikwäri.
57 Angwane nitre bariseo amne nitre bli-
taka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre
käkwe nieba krörö ni jökräye:
Jesu tä mdente raba gare munye
angwane, munkwe mika gare jötrö nunye
amne nunkwe kadi ngite, nieba kwetre.

12

Meri iti käkwe ñö rä bäne kekani Jesubti
(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

1 Yebti köbö ti Pascua känenkri, Jesu
rikaba Lázaro känti juta Betaniate mda.
Lázaro ne mden abko krütani, akwa Je-
sukwe mikaninta nire abko känti Jesu rik-
aba. 2 Jesu rababa yete angwane, mrö
sribeba kwetadre Jesu mikakäre ütiäte
angwane, Marta näma mrö dräire amne
Lázaro abko näma täkänintbe siba mesabtä
mröre Jesube. 3 Angwane María jataba kri
ngwäri rä bäne kä nardo ngwena bäsi botea
ötare jire. Nardo ye abko ütiäte kri amne
ñan nämane mritani jire ñöbe abko María
jataba ngwena, bti Jesu mikakäre ütiäte
Maríakwe nardo ye kekaba Jesu ngotobti,
bti Jesu ngoto rötabata ja dokwä drüenbti
kwe. Angwane kä rä rababa bäne jökrä
gwita temen nardo ye kisete.

4 Angwane ni iti ja töitikaka Jesube kä
Judas Iscariote käkwe Jesu kitadre ngise ye
käkwe nieba:

5 ¡Jo! ¡Ngwian ganaindre bäsi kä kwati jire
btä kri ngwäri rä bäne se rürümoindre abko
bti ni bobre bobre die mikadre bä amarebti
ñan rürümoiniri se! nieba kwe.

6 Judas käkwe ñäkäba kore, akwa ñan ni
bobre bobre ruentari tare ie, aisete ñäkäba
kore kwe. Akwa niara abko gore, aisete
ñäkäba kore kwe. Niara abko ngwian ngib-
iaka nunkrä, akwa näma ngwian ye goire
ruäre nunkän, aisete ñäkäba kore kwe.
7 Abtä Jesukwe nieba mda Judaye:

Niarakwe ti mikadre biare doboi
mikadre, abkokäre nämane kri ngwäri ye
üke tikrä, aisete tuemetre kaibe. Makwe
ñan nika. 8 Mdakäre abko, nitre bobre bobre
abko tädi käre mun ngätäite nete, aisete
mun tö raba die mikai ñongwane, erere
munkwe die mika, akwa ti abko ñan tädi
kärekäre munbe nete. Abko kore se, nieba
Jesukwe.

9 Yebti Jesu näma juta Betaniate abko
gaba nitre israelitakwe angwane, ni kwati
jataba Jesu känti. Niaratre ye abko ñan
jataba Jesu aibe tuakäre, akwa Lázaro krü-
tani, mikaninta nire Jesukwe ye abko jataba
tuakäre arato. 10 Abtä nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkientre käkwe kukwe
ükateba Lázaro kämikakäre arato, 11 ñobtä
ñan angwane Lázaro krütani akwa Je-
sukwe mikabata nire, aisete Lázaro köböire
ni israelita kwati käkwe tödekaba Jesubti
amne ñan rababa nekete mda nitre bli-
taka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre
yekri. Abtä kukwe ükateba kore kwetre
Lázaro rüere.

Jesu nikani nebe Jerusalén
(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

12 Ye näire, ni rababara kwati krübäte juta
Jerusalénte bieta Pascua mikakäre ütiäte
amne, jändrinane Jesu jatabara ji ngrabare
Jerusalén kukwäre abko nitre kwati ye
käkwe gaba. 13 Angwane datile kriekä tikak-
aba kwetre, ben jataba Jesu kakäre ngäbti
jrei kwrere, kä rababa ngrente krikri be
krörö ie:

¡Hosana! ¡Ma abko Jrei nitre israelitakwe!
Ni Dänkien Ngöbö käkwe ma juani.
Ma kite ni Dänkien Ngöbö käbti, aisete
nunta ma käikitekä, *Salmos 118.25*

abko nitre israelita rababa niere Jesu
ngäbti.

14 Angwane Jesu näma näin buro
ngäbälibti, rikaba neme Jerusalén mda
Ngöbö Kukweita niere ye kwrere:

15 Mun nünanka juta Siónte* nete, mun ñan
rekwetaka, ñobtä ñan angwane Jrei
munkwe kite buro ngäbälibti, ye
mike ñäräre munkwe, *Zacarías 9.9*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä abko erere
Jesukwe nuenbare.

16 Akwa ye näire nun ja töitikaka Jesube
abko ie kukwe ye ñan rükaba gare, akwa
Ngöbökwe Jesu mikaba ütiäte, rikaba ng-
wenante kä käinbti angwane, batibe kukwe
rakakaba ye abko näma tikani jökrä Ngöbö
Kukweibtä abko erere nakaninkä btä abko
rükabata töre nunye.

17 Jesu jataba burobti, ye ngwane abko
Lázaro krütani nämane doboi mikani nguse
abko Jesukwe käräbata künken amne Je-
sukwe mikaninta nire, ye abko nitre tu-
akatuaka rababa niere ni mda mdaye. 18 Ne
aisete ni kwati jataba Jesu ngäbti, ñobtä
ñan angwane Jesukwe sribi kri ñan tuabare
nuenba, Ngöbö nämane ben bä mikakrä
abko gaba kwetre, aisete rababa kite jökrä
Jesu ngäbti. 19 Akwa nitre bariseo abko
rababa niere jae kwärikwäri:

* 12:15 Sión. Juta Jerusalén ara abko kädianta Sión arato.

¡Ni jökrä nibi niken niara jiebti, ne aisete
kitera ni ganaine kwäräbe, tuen sete se!
¿Sebti nikwe dre nuendi mda? rababa
niere.

Jesu müre ketadi rüekwe, niebare kwe

20 Angwane nitre rababa kwati Jerusalén
Ngöbö mikakäre ütiäte jae bietabtä, ye
ngätäite nitre griegore näma ruäre abko
21 jataba nüke Felipe känti. Felipe ye abko
nünanka juta Betsaidate kä Galileate. Nitre
ye jataba Felipe känti, käkwe nieba ie:

Ja mräkä, nun tö nibi ja tuai Jesube, nieba
kwetre ie.

22 Angwane Felipe rikaba käkwe nieba
mda Andréye, bti niaratre nibu rikaba
käkwe kukwe ye nieba jökrä Jesuye.
23 Angwane Jesukwe nieba mda ietre:

Kä kitani Ngöbökwe ti Ni Kä Nebtä
Ngobo mikakäre ütiäte abko käi nüra. 24 Ye
abko ti bike kukwe era erere niere munye.
Trigo nurai nökata dobote, ye abko nita
krüte bä mikata trigo nuraibtä. Ye abko
trigo nurai ñan gütadrete kore angwane,
trigo nurai ye aibe rabadre kärekäre, akwa
trigo nurai ye nökadre, bti gütadrete amne
mu rabadre niren angwane, ngwä rabadre
kabre. Ti abko trigo nurai ye kwrere.
Ti ñan krütadre angwane, ti aibe rabai
nüne kärekäre Ngöböbe, akwa ti krütadre
angwane, ni kwati jatadi nüne kärekäre
Ngöböbe. 25 Mdakäre abko, nire nire is-
raelita ya, ñakare ya ie ja kwata ruentari
tare, abtä ñan tö ja tare nikai ti kräke,
ni ye abko käkwe ñan nünandi kärekäre
Ngöböbe; akwa nire nire ie ja kwata ñan
rabadre ruentari tare ja tare nikakrä kä
nebtä tikrä, ni ye abko käkwe nünandi
kärekäre Ngöböbe. 26 Ne aisete nire nire tö
sribire tikrä abko jata ti jiebti amne ti tädi
mdente erere, ye känti sribikä tikwe tädi
tibe. Erere arato, nire nire käkwe sribidre
tikrä, ni ye abko Ngöbö ti Rün tikwe käkwe
mikadi ütiäte. Abko kore se, nieba Jesukwe
ietre.

27 Yebti Jesu krütadre abko btä näma
töbike kri, käkwe nieba:

¡Aingwaree, ti nibi nekwetekä krübäte
dikaro ja jiebti bäre! ¿Nebtä tikwe dre
niedre se? ¿Tikwe niedre, Tata tikwe,
kukwe kite tare krübäte ti rüere, ngäniene
ti nibi nekwetekä, aisete den tibti ta, tikwe
niedre ya? Ñakare, raba ruen tie, ñobtä ñan
angwane ti jatani kukwe ne mikakäre täte
aisete. 28 Ti Rün tikwe, ja bä mike ütiäte ni
jökrä okwäte, ie ti tö. Abko kore se, nieba
Jesukwe.

Ye btäräbe ni kukwei rababa kä käinbti,
käkwe nieba krörö:

Tikwe ja mikanina ütiäte, akwa tikwe
ja mikadita ütiäte bobuta abko nieba kä
käinbti sete.

29 Angwane, nitre näma yete, ie ni kukwei
kä käinbti jaraba angwane, rababa niere:

Unsuni ngö käinta ye, rababa niere.

Akwa ni ruäre abko rababa niere:

Angele kä käinbti käkwe ñäri Jesuye ye,
rababa niere.

30 Angwane Jesukwe nieba ietre:

Ni kukwei jaraniri kä käinbti munye, ye
abko mun die mikakrä tödeke tibti, akwa
ñakare tikrä. 31 Ye abko, gwängwarbe kukwe
rabadre ükaninte Ngöbökwe ni jökrä kä
nebtä kräke abko käi kitera nüke. Erere
arato, diablu tä ni jökrä dänkiene kä nebtä
abko juantari mento abko käi kitera nüke
arato. 32 Akwa ti ne ara rabadre kaninkä
krusobtä käin angwane, ti ne ara jire käkwe
ni jökrä kärädi jae, nieba Jesukwe.

33 Jesu abko krütadi ño, ye mden tö rababa
niei, käkwe blitaba kore. 34 Abtä nitre näma
kwati yete, ye käkwe nieba Jesuye:

Ni Dianinkä Ngöbökwe abko käkwe nü-
nandi kärekäre, ye abko Ngöbö Kukwei tä
niere amne Ni Dianinkä Ngöbökwe amne
ni Kä Nebtä Ngobo abko ni itibe, akwa Ni
Dianinkä Ngöbökwe ñan krütadre, aisete,
¿ye ñobtä abko Ni Kä Nebtä Ngobo kadikä
krusobtä käin, mata niere ye? ¿Nire abko
Ni Kä Nebtä Ngobo amarebti btä mata ñäke
kore ye? nieba kwetre Jesuye.

35 Abtä nitre näma kwati yete, ie Jesukwe
nieba mda:

Ti abko ñotra kwrere amne jändrän jökrä
Ngöbö rüere amne ti rüere, ye abko kä iko
kwrere. Ti abko ñotra tä mun ngätäite nete,
akwa ñotra ye abko rabadi bä jötrö mda
mun ngätäite nete, aisete ñotra tä munbe
nete angwane, munkwe dikaka ñotra trä
yete, kä iko käkwe ñan mun ganaindre
abkokäre, ñobtä ñan angwane nire nire tä
dikekä kä ikote ye abko tä niken mden kuk-
wäre ñan tä neme gare ie. 36 Ti abko ñotra
tä mun ngätäite nete. Mun rabare nüne
ti kwrere, abkokäre tita nete mun ngätäite

angwane munkwe tödeka tibti. Abko kore se, nieba Jesukwe.

Jesukwe blitaba ünän jökrä kore, yebti Jesu rikabata, käkwe ja rükantebata bobuta nitre israelita ji dokwäteye.

Ni kwati käkwe tödekani ñakare Jesubti

37 Jesukwe sribi kri ñan tuabare nuenba kabre nitre israelita okwäbti Ngöbö nämane niarabe mikakäre gare ietre, akwa ñan tö namani tödekai jire chi Jesubti, 38 ye abko ni Ngöbö kukwei niekä kädian nämane Isaías käkwe tikani krörö abko erere namani bare niaratrebtä:

Ti Dänkien, ¿kukwe dirita nunkwe, ye nirekwe mikadi era?
¿Amne ma di kri ye abko makwe mikani tuadre nireye? *Isaías 53.1*

abko tikani kore Isaíakwe nitre israelitabtä.

39 Ye mden kisete, nitre israelita kwati ñan namani tödeke Jesubti. Mdakäre abko, Isaías arabe käkwe kukwe mda tikani krörö btätre arato abko nere:

40 Ngöbökwe kä trä ötaninte niaratre okwäte, niarata dre nuene niaratre okwäbti ñan jatadre metre ietre abkokäre.
Erere arato, Ngöbökwe niaratre töi ganinte, kukwe ño ño ñan rabadre nüke gare ietre abkokäre.
Ye kwrere ñan jatadreta ti kukwäre angwane, tikwe ñan mikadreta kuinta diantarikäre, *Isaías 6.10*

abko Isaíakwe tikani täräbtä nitre israelitabtä. 41 Isaías abko käkwe Jesu di kri bä nuäre tuani, aisete nämane blite btä, käkwe niebare kore nitre israelitaye kira.

42 Nitre israelita kwati käkwe tödekaba ñakare Jesubti, akwa nitre israelita kwati mda abko käkwe tödekaba bti. Erere arato, ni ruäre ji dokwäte abko käkwe tödekaba Jesubti siba, akwa ñan tö rababa niei ja ngwärekri jökrä, ñobtä ñan angwane nane nitre bariseo käkwe gadre amne kitadrekä sinagoga bäre mento abko jürä rababa btätre, aisete nämane tödeke Jesubti abko ñan rababa niere, 43 ñobtä ñan angwane nitre kä nebtä käkwe mikadre ütiäte jae abko ie tö rababa bäri amne, Ngöbökwe mikadre ütiäte jae, ye abko rababa ütiäte ñakare kräke.

Jesukwe diribare ünän ja ngwärekri jökrä

44 Yebti Jesukwe ngrateba kri, käkwe nieba:

Nire nire käkwe tödekadre tibti, ye abko ñan tödekadre ti ne aibebti kwe, akwa ti Rün tikwe käkwe ti juani, yebti tödekadre kwe arato. 45 Erere arato, nire nire käta ti tuen, ye tä ti Rün ti juanka tuen arato, ñobtä ñan angwane niarata dre dre nuemna tie aibe tita nuene. 46 Nire nire tä nüne kä ikote amne Ngöbö gare ñakare ie, käkwe tödekadre tibti abko ñan nünandi mda kä ikote kwe, ñobtä ñan angwane rükadre ño Ngöbö känti rükadre gare ie, abkokäre ti jatani ñotrare mun ngätäite kä nebtä. 47 Akwa nire nire käta ti kukwei nuen, akwa ñan tä mike täte amne ñan tä mike era jae, ye kräke tikwe ñan kukwe ükadrete au, ñobtä ñan angwane ñan ti jatani kukwe ükete ni rüere juantarikäre Ngöbö okwä bäre mento, akwa ti jatani ni diantarikäre niaratre ngite ngäniene.

48 Akwa nire nire tä bätä ngwen tibtä amne kukwe dirita tikwe ñan tä mike ütiäte jae, ye abko ñan tikwe kukwe ükadite kräke amne ñan tikwe kitadi ngite Ngöböye. Akwa munkwe ñan ti kukwei mikadre era, ye ngwane ti Rün käkwe kukwe ükadite munkrä kä mrä angwane, 49 ñobtä ñan angwane tita blite, ye abko ñan tita niere ja töi jenbti, akwa ti Rün tikwe käkwe ti juani ye abko tä dre niemna tie abko erere tita dirire munye. 50 Ti Rün kukwei, ye abko nire nire käkwe mikadre era jae abko rabadi nüne kärekäre ti Rün Ngöböbe abko gare kuin tie, aisete tita kukwe niere ye abko ti Rün tikwe tä niemna tie, erere tita niere. Abko kore se, nieba Jesukwe.

13

Jesukwe nitre ja töitikaka ben ngoto bätäninte

1 Yebti bieta Pascua jatabara nüke angwane, Jesukwe kä mikarekä kä nebtä amne, rikareta kä käinbti niara Rün känti, ye abko kä nükanina abko nämanena gare Jesuye angwane, nitre jen Jesukwe nämane kä nebtä abko Jesu näma tarere, ye abko tareba täte jökrä kwe. 2 Nun jataba mröre dere, akwa nun ngämi mröre, känenkri Simón ngobo Judas Iscariote abko diablukwe töi mikabara Jesu rüere, Jesu kitakäre ngite. 3 Akwa Jesu abko, ie Rünkwe jändrän jökrä mikanina gare nämanena gare ie amne, niara jatani Ngöbökri amne rikadita Rün känti, ye abko nämanena

gare ie arato. [4] Ne aisete, batibe rababara
täkänintbe mröre mesabtä, akwa rükaba
dikekäta krö, käkwe dän tikateba jabtä,
bti dän kukwän chi mäkäteba kwe ja
mrökarabtä, [5] bti ñö kekaba unkwente
kwe, bti rikaba nun ja töitikaka ben ye
ngoto bätete, ni klabore käkwe nuendre ye
kwrere amne, dän kukwän nämane niara
mrökarabtä, yebti rikaba nun ngoto bä
rötöta se kwrere. [6] Jesu rikaba nebe Simón
Pedro känti ngoto bätätekäre angwane,
Pedrokwe nieba ie:

Ti Dänkien, ¿ni klabore käta ni ngoto
bätete, kwrere jire ma bike ti ngoto bätete
tie ya? nieba kwe ie.

[7] Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Tita dre nuene ñan nebe nüke gare mae
mtare, akwa abti rükadi gare mae, nieba
kwe Simón Pedroye.

[8] Angwane Pedrokwe nieba mda Jesuye:

¡Tikwe ñan ma tuametre ja ngoto bätete
jire chi! nieba kwe ie.

Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Tikwe ñan ma ngoto bätärete ne ngwane,
ma ñan rabadre jen tikwe, nieba kwe ie.

[9] Angwane Simón Pedro käkwe nieba mda
ie:

Ti Dänkien, kore ne ngwane, ñan makwe
ti ngoto aibe bätäte, akwa makwe ti kise
amne ti dokwä bätäte arato, ie ti tö nibi,
nieba kwe ie.

[10] Akwa Jesukwe nieba mda ie:

Nita jüben krire, bti nita niken kän-
ime, ye ngwane ni ngoto aibe tä nebe
dobrore, aisete ni ngoto aibe bätärete,
ñobtä ñan angwane ni ngrabare abko tärä
nebe merebe jökrä amne mun abko nena
merebe, akwa era metre mun jökrä ñakare
merebe, nieba Jesukwe.

[11] Jesukwe nieba kore, ñobtä ñan
angwane nirekwe kitadi ngise ye abko
näma gare kuin ie, aisete nieba kore kwe
Judas Iscariotebtä.

[12] Jesukwe nun ja töitikaka ben ngoto
bätäteba ünän jökrä, bti Jesukwe dän
kitabata jabtä, bti rababata täkänintbe
mesabtä, käkwe nieba:

¿Ñobtä tikwe mun ngoto bätrite ye nü
gare munye ya? nieba Jesukwe nunye.

[13] Yebti Jesukwe nieba mda nunye:

Ti abko Dirikä amne ti mun Dänkien
munta niere tie, ye abko kukwe era erere
munta niere, ñobtä ñan angwane ti abko
Dirikä amne ti mun Dänkien bkänä. [14] Ti
Dirikä amne ti mun Dänkien käkwe mun
ngoto bätrite jökrä ni klabore kwrere ne
ngwane, ye kwrere munkwe ja mika bobre
ni klabore kwrere, käkwe ja ngoto bätä-
drete jae kwärikwäri, tikwe nuni ye kwrere.
[15] Tikwe ja miri bobre ni klabore kwrere
mun jökrä kräke, ye kwrere munkwe nu-
endre jakrä kwärikwäri, abkokäre tikwe
kukwe bä miri kore mun okwäbti. [16] Ye
abko, ti bike kukwe era erere niere munye
abko krörö: Ni klabore ye ñakare bäri
ütiäte niara bkänkä kräke. Erere arato, ni
ni mda kukwei ngwianka ye abko ñakare
bäri ütiäte ni niara juanka ye kräke. [17] Ne
aisete tikwe kukwe nuni mun kräke, ye nü
gare munye angwane, munkwe nuendre
kwrere jakrä kwärikwäri arato ne ngwane,
kä rabadi nuäre munbtä amne Ngöbökwe ja
di biandi munye.

[18] Akwa tita kukwe niere, ye abko ñakare
mun jökrä kräke, ñobtä ñan angwane tikwe
mun mden mden dianinkä jen jakrä ye abko
gare kuin tie, akwa Ngöbö Kukwei tä tikani
ye abko rabadre bare, abkokäre ni iti käkwe
kukwe nuendi krörö btä kukweta tikani:

Ni iti tä mröre siä kwatibe te tibe abko
nikwitani ti rüere, *Salmos 41.9*
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, ye erere
rakadikä.

[19] Kukwe ye abko ngämi nakenkä, kä-
nenkri tita niere munye, kukwe ye kwrere
rabara nakenkä mun okwäbti angwane,
TITA abko munkwe mikadre era, abkokäre
tita niere munye. [20] Mdakäre abko, ti bike
kukwe era erere niere mda munye abko
krörö:

Tita ni juen, ye nire nire käkwe kadre
ngäbti, ni ye abko käta ti ne ara jire kaen
ngäbti amne, nire nire käta ti kaen ngäbti,
ni ye abko käta Ngöbö ti juanka ara jire kaen
ngäbti. Abko kore se, nieba Jesukwe nun ja
töitikaka benye.

Judas Iscariote käkwe Jesu kitadi ngise, niebare Jesukwe

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

[21] Jesukwe blitaba kore, ye btäräbe Jesu
ñan moto rababa neme nuäre, rababa ruen
ie angwane, Judakwe niara kitadi ngise
abko nieba metre krörö kwe:

Mun iti tä nete käkwe ti kitadi ngise ti
rüeye ti müre ketakäre, ye abko ti bike niere
metre munye, nieba Jesukwe.
22 Abtä nun ja töitikaka ben rababa ja
mike ñäräre kwärikwäri, akwa Jesu näma
ñäke nirebtä, ye ñan rababa nüke gare
nunye. 23 Abtä ni iti ja töitikaka ben
abko Jesu nämane tarere kri abko näma
täkänintbe känime mesabtä mröre Jesu ken
angwane, 24 nirebtä näma blite ni ye käkwe
ngwiandretari Jesuye abko Simón Pedro
käkwe nieba kisebti ie.
25 Ye erere bkänä, ni ye käkwe gitakaba
Jesu kukwäre, käkwe nieba ie:
Ti Dänkien, ¿nirekwe ma kitadi ngise?
nieba kwe ie.
26 Angwane Jesukwe nieba mda ie:
Ti bike ban oto mike tibo mrö ñöite abko
tikwe biandi nireye amne ni ye ara, nieba
kwe.
Ye btäräbe Jesukwe ban oto mikaba
tibo, bti Simón ngobo Judas Iscariote, ie
bianba kwe. 27 Judas käkwe ban oto kaba
ngäbti Jesuye, ye btäräbe Satana rükaba btä
angwane, Jesukwe nieba ie:
Makwe dre nuendi, ye nuene jötrö, nieba
kwe ie.
28 Jesukwe ñäkäba kore Judaye, akwa
ñobtä ñäkäba kore kwe ie, nun mda mda ja
töitikaka ben näma mröre mesabtä, ie ñan
rükaba gare.
29 Akwa Judas abko näma ngwian nunkwe
ngibiare, aisete Jesukwe juani jändrän kökö
bietakrä ya o ngwian biamna kwe ie ni
bobre bobreye abko nun ruäre rababa
nütüre. 30 Akwa Jesukwe ban bianba Judaye
angwane, Judakwe kaba ngäbti, ye btäräbe
Judas rikaba Jesu kite ngise rüeye. Ye
ngwane kä rababara iko jökrä.
31 Judas rikaba mentokwäre, yebti Je-
sukwe nieba:
Mtare ti, Ni Kä Nebtä Ngobo, mun tarekä
kri abko di kri bä nuäre rabadi mikani tuare
amne Ngöbö mun tarekä di kri bä nuäre
rabadi mikani tuare Ni Kä Nebtä Ngobo
köböire. 32 Ye abko, ti Ngöbö Odei käkwe
Ngöbö di kri bä nuäre mikadi tuare, ye
kwrere arato Ngöbö käkwe ti Ngöbö Odei
di kri bä nuäre mikadi tuare arato, ye abko
Ngöbökwe nuendi jötrö.
33 Mdakäre abko, mun ngäbäkre kiakia
tare kri tikwe, mun ye ben tikwe ñan
nünandre raire mda. Ti näin angwane,
mun rabadi ti känentari kisere, akwa tikwe
kukwe nieba nitre israelita ji dokwäteye,
erere ti bike niere munye: Ti näin mdente,
ye känti mun ñan raba niken gwaire tibe.
34 Akwa ti bike kukwe bien nuendre btin
munye, ne erere munkwe nuen abko krörö:
Mun ja töitikaka tibe käkwe ja tare kwärik-
wäri. Tita mun tarere ño, ye kwrere
munkwe ja tare kwärikwäri. 35 Munkwe ja
taredre kwärikwäri tita niere munye, ne
kwrere munkwe ja taredre ne ngwane, mun
abko ja töitikaka tibe ye rabadi gare ni
jökräye, nieba Jesukwe nunye.

*Pedro käkwe Jesu rükandite, niebare Je-
sukwe*

*(Mateo 26.30-35; Marcos 14.26-31; Lucas
22.31-34)*

36 Angwane Simón Pedro käkwe nieba
mda ie:
Ti Dänkien, ¿ma näin mdente? nieba kwe
ie.
Jesu käkwe nieba mda ie:
Ti näin mdente, ye känti ma ñan raba
niken jire chi tibe mtare, akwa abti ma
näinta ti jiebti arato, nieba kwe ie.
37 Abtä Pedrokwe nieba mda Jesuye:
Ti Dänkien, ¡tita juto biare krütakäre
makrä! ¿Se ñobtä abko ti ñan rabadre mabe
gwaire mtare, mata niere se? nieba kwe ie.
38 Ye ngwane Jesukwe nieba mda ie:
¿Mata biare krüte tikrä bkänä ya? Ti
bike kukwe era erere niere mae abko krörö:
Antlan ngämi ngwäne, ye känenkri ti gare
ñakare mae, makwe niedi bämä jire, nieba
kwe Pedroye.

14

*Jesukwe nitre ja töitikaka ben moto mikani
jäme*

1 Yebti Jesukwe nieba mda:
Kukwe yebtä mun ñan rekwetaka ja
jiebti, akwa munkwe tödeka Ngöböbti
amne munkwe tödeka tibti arato, 2 ñobtä
ñan angwane ti Rün tikwe, känti kä tärä
kabre nünankrä. Kä ñakare kore, ne
ngwane tikwe niedre munye, akwa kä tärä
amne ti bike niken kä ükete biare munkrä.
3 Ye erere ti näinta kä ükete munkrä, yebti ti
jatadita mun tuenta, kä näin mun ngwena
jabe angwane, ti tädi ti Rün känti, ye känti
mun tädi ketetibe tibe, abkokäre ti näin
mun ngwena. 4 Mdakäre abko, ti näin

mdente, ye känti ji garera kuin munye,
nieba Jesukwe nun ja töitikaka benye.
5 Abtä Tomákwe nieba Jesuye:
Ti Dänkien, ma näin mdente gare ñakare
nunye, ¿se abko ji rabadre gare ño nunye
amarebti mata niere kore ye? nieba kwe ie.
6 Angwane Jesukwe nieba mda:
Ti abko ji ngöräbe, köböire ni jökrä raba
nüke ti Rün känti amne, ti aibe abko kukwe
era erere mikaka gare Ngöböbtä amne ti
aibe abko ni mikaka nire kärekäre, aisete
ti ne aibe köböire ni rabadre ti Rün känti.
7 Ti abko nire metre gare munye ne ngwane,
ti Rün garera munye arato. Mun jatani ja
töitike tibe abti kä nüke mtare munta ti Rün
tuen tibtä amne ti Rün nena gare munye
mtare, nieba kwe nunye.
8 Angwane Felipe abko käkwe nieba mda
ie:
Ti Dänkien, ma Rün mike tuadre nunye
aibe kwe nun rabadi dbe, nieba kwe Jesuye.
9 Abtä Jesukwe nieba mda Felipeye:
Felipe, ¿tikwe nünabarera raire munbe
nete, akwa ti abko ni ño, ye ngämi nüke
gare mae ya? Nire nire käta ti tuen, ye abko
tä ti Rün tuen arato. ¿Ye ñobtä abko tikwe ti
Rün mikadre tuadre munye, mata niere tie
ye? 10 ¿Ti tä ketetibe ti Rünbe amne ti Rün
tä ketetibe tibe, ye abko ñakare era makrä
ñan ñan? Akwa tita kukwe niere munye,
ye abko ñan tita niere ja töi jenbti, akwa ti
Rün tä nüne ketetibe tibe käta sribi jakwe
nuene ti köböire. 11 Ye abko, tita ketetibe ti
Rünbe amne ti Rünta ketetibe tibe, ye mika
era munkwe; akwa ne ñan raba neme era
munkrä ne ngwane, sribi kri ñan tuabare
nuenta tikwe, yebtä ti kukwei mika era
munkwe. 12 Mdakäre abko, ti bike kukwe era
erere niere munye: Nire nire käta tödeke
tibti, ye abko sribi kri nuenta tikwe, ye
kwrere nuendi kwe arato. Akwa mtare ti
bike nikenta ti Rün känti, aisete ni ye käkwe
sribi bäri kri nuendi Ngöbö diebti. 13 Ye
abko, mun tö raba dre dre käräi ti Rünye
ti käbti, ye abko tikwe nuendi mun kräke,
ye köböire ti Rün di kri bä nuäre rabadre
mikani ütiäte kri ti Ngöbö Odei köböire,
abkokäre tikwe nuendi mun kräke. 14 Ye
abko, mun tö raba kukwe ño ño käräi tie ti
käbti angwane, tikwe nuendi mun kräke.

Jesukwe Ngöbö Üai juandi, niebare kwe

15 Yebti Jesukwe nieba mda nunye:
Munta ti tarere era metre bkänä ne
ngwane, tita kukwe nuemna ye erere
munkwe mikadre täte 16-17 angwane, mun
Die Mikaka mdara jire juandre ti Rünkwe
ti täte munkrä abko tikwe kärädi ie. Mun
Die Mikaka mdara jire ye abko Ngöbö Üai.
Niara abko kukwe era erere niekä, ye abko ti
Rün tikwe käkwe juandi angwane, rabadre
kärekäre munbe abkokäre. Akwa nitre
nünanka Ngöbö rüere abko ñan raba mun
Die Mikaka ye kaen ngäbti jire chi, ñobtä
ñan angwane niaratre ie Ngöbö Üai tuen
ñakare amne gare ñakare ietre arato, aisete
ñan raba kaen ngäbti; akwa mun abko ben
Ngöbö Üai mun Die Mikaka tä nüne amne
niara garera munye, ñobtä ñan angwane tä
nüne tibtä aisete. Nebti niara rabadi nüne
munbtä.
18 Mdakäre abko, ti bike nikenta, akwa
mun ñan rabadre uli kwrere nete, ñobtä
ñan angwane ti jatadita rabakäre munbe.
19 Akwa nitre nünanka Ngöbö rüere käkwe
ñan ti tuadreta jire mda abko köböi nükera
känime, akwa mun abko käkwe ti tuadita
amne tita nüne kärekäre, abtä munkwe
nünandi kärekäre arato. 20 Akwa munkwe
ti tuadita, köbö ye näire tita ketetibe ti
Rünbe amne munta ketetibe tibe amne tita
ketetibe munbe abko munkwe gadi. 21 Ye
abko, tita kukwe bien nuendre, ye nire nire
tä kaen ngäbti abko erere tä mike täte, ni ye
tä ti tarere era metre bkänä abko bä mikata
kwe. Nire nire käta ti tarere kore, ni ye abko
ti Rün tikwe käkwe taredi amne ti ara jire
käkwe taredi arato, käkwe ja mikadi gare
metre ie, nieba Jesukwe nun ja töitikaka
benye.
22 Abtä Judas (akwa ñakare Judas Iscari-
ote, akwa Judas mdara jire) ye käkwe nieba
mda Jesuye:
Ti Dänkien, ¿ñobtä makwe ja mikadita
tuadre nun aibeye amne ñakare ni jökräye
mata niere ye? nieba kwe ie:
23 Angwane Jesukwe nieba mda:
Nire nire käta ti tarere ye abko tä ti
kukwei mike täte amne ti Rün käkwe taredi.
Erere arato, ti Rün amne ti, nun jatadi ja
gwirie mike ni yebtä. 24 Akwa nire nire tä ti
tarere ñakare, ni ye abko tä ti kukwei mike
täte ñakare. Ti kukwei nuata munkwe, ye
abko ñan ti kukwei jen tikwe abko tita niere,
akwa ti Rün ti juanka abko kukwei nieta
tikwe munye.

[25] Ye abko, ti tä munbe nete angwane,
tita kukwe ne niere jökrä munye kore,
[26] akwa mun Die Mikaka Ngöbö Üai Deme
juandre ti Rünkwe ti käbti, ye rükadi nüne
munbtä angwane, kukwe era Ngöböbtä
ütiäte munkrä, erere diridi jökrä kwe
munye. Erere arato, tita kukwe niere
munye, ye mikadita töre jökrä kwe munye.
[27] Mdakäre abko, kä jäme jen tikwe ti
bike mikete munbtä, ye abko ñan nitre nü-
nanka kä nebtä käta kä jäme bien, kwrere
jire ti bike bien munye, aisete mun ñan
rekwetaka ja jiebti amne munkwe ñan kä
jürä ngwian jabtä. [28] Ti abko bike nikenta,
akwa ti rükadita munbe nete, tikwe nini,
ye munkwe kukwei nurira. Ye abko, munta
ti tarere era metre bkänä ne ngwane,
ti bike nikenta kä käinbti ti Rün känti,
tikwe nini munye, ye käi rabadre nuäre
munbtä, ñobtä ñan angwane ti Rün abko
bäri kri tikrä aisete. [29] Ye abko, tita kukwe
niere ne ngämi nakenkä, känenkri tita
kukwe jökrä niere munye, akwa rakadrekä
angwane, ti kukwei rabadre era munkrä,
käkwe tödekadre metre tibti, abkokäre tita
niere käne kore. [30] Akwa gwängwarbe kä
ñan nebera blitakrä kabre dikaro munbe
tie, aisete tikwe ñan blitadre kabre mda
munbe, ñobtä ñan angwane Satana tä nitre
nünanka Ngöbö rüere dänkiene abko kitera
ti rüere. Satana abko tä ñakare jire chi ti
dänkiene. [31] Akwa tita ti Rün tarere abko
nitre nünanka Ngöbö rüere ie rabadre gare
metre amne ti Rün tä dre nuemna tie, erere
tita nuene täte jökrä, ye rabadre gare ietre
arato, abkokäre kukwe ye rakadikä kore.

Ne aisete, näin krö. Brän. Ari kä mikekä
nete, nieba Jesukwe nunye.

15

Nikwe nünandre ketetibe Ngöböbe niebare Jesukwe

[1] Yebti Jesukwe ja bä mikaba uba kökräi
kwrere amne nitre tödekaka bti abko bä
mikaba uba küdei kwrere kwe, käkwe nieba
mda nunye:

Ti abra uba kökräi era metre kwrere
amne ti Rün abko sribikä uba kökräi yebtä
kwrere. [2] Ye abko, uba küdei mden mden
ngwä neme ñakare btä, ye abko ti Rün
tä tikekä ta; akwa uba küdei ngwä neme
kabre kabre btä, ye abko niarata mutu ki-
akia aibe tikekä, bti tä bäsekä kuin merebe
abko ngwä rabadre bäri kabre btä abkokäre.
[3] Mun abko ie tikwe kukwe niebare, ye
munkwe mikani era, käkwe tödekani tibti,
aisete kukwe ye köböire mun nena merebe,
ngite ñakare Ngöbö ngwärekri. [4] Mun abko
raba nekete janknu ketetibe tibtä amne
ti rabadi nekete janknu ketetibe munbtä
arato, ñobtä ñan angwane uba küdei tä
neketaninte uba kökräibtä aibe angwane
ngwäta neme btä; akwa uba küdei kaibe
mento uba kökräi bäre, ye ñan ngwä raba
neme jire chi btä. Ye kwrere arato, munta
ñakare ketetibe tibe, akwa tä ti bäre mento
ne ngwane, mun ñan rabadre sribi kuin
nuene tikrä amne ni ñakare jire mda käkwe
tödekadre tibti mun köböire.

[5] Ti abko uba kökräi era metre kwrere
amne mun abko uba küdei kwrere. Nire
nire tä nüne ketetibe tibe amne tita nüne
ketetibe ben, ni ye abko käkwe sribi kuin
nuendi tikrä, köböire ni mda mda käkwe
tödekadi Ngöböbti, ye abko uba ngwäta
nebe kabre uba küdei kuinbtä ye kwrere.
Akwa mun tädre kaibe ti bäre mento
angwane, sribi kuin ütiäte Ngöbökrä ñan
rabadre bare jire chi munye. [6] Ye abko,
nire nire käkwe ñan nünandre ketetibe
tibe, ye abko kitadrekä Ngöbö okwä bäre
mento amne, uba küdekrä tikakata tä neme
nötare amne ükakröta ketetibe jökrä, bti
kukwata, ye kwrere jire Ngöbökwe ni ye
kitadi ja okwä bäre mento ja tare nikakäre
kärekäre. [7] Akwa mun abko käkwe nü-
nandre käre ketetibe tibe amne tita kukwe
dirire munye, yebtä munkwe nünandrekä
era metre ne ngwane, mun tö raba dre dre
käräi Ngöböye, erere munkwe kärä amne
biandi kwe munye. [8] Mdakäre abko, uba ng-
wäta neme kabre, ye kwrere munkwe sribi
kuinkuin nuendi, köböire ni kwati käkwe
tödekadre Ngöböbti abko rabadi uba ngwä
kabre kwrere, yebtä abko mun ja töitikaka
tibe abko rabadi gare metre amne ti Rün
rabadi käikitaninkä kri.

[9-10] Ti Rünta ti tarere, ye kwrere tita
mun tarere arato. Angwane ti Rün kukwei
mikata täte metre tikwe, abtä ti Rünta ti
tarere kärekäre tä nüke gare kärekäre tie,
ye kwrere jire munkwe ti kukwei mikadre
täte ne ngwane, tita mun tarere kärekäre
rabadre nüke gare kärekäre munye arato.
[11] Ye abko, munkwe kä ngwiandre bäri
nuäre gwaire jabtä tibe amne kä nuäre

rabadre täte jökrä munbtä, abkokäre tita
blite kore munbe. 12 Angwane ti kukwei
mikadre täte munkwe abko krörö: Tikwe
mun tarebare, ye kwrere munkwe ja tare
kwärikwäri. 13 Nire tä ja mike müre ketadre
kukwe muko diäre, ye ngwane tä kukwe
muko tarere era metre abko bä mikata.
14 Tita dre dre nuemna abko erere munta
nuene ne ngwane, mun abko ti kukwe
muko tikwe abko bä mikata munkwe. 15 Ye
abko, mun ni klabore tikwe abko tikwe ñan
niedre mda, ñobtä ñan angwane ni klabore
abko bkänkä tä dre dre nuene, ye gare
ñakare ie, akwa ti Rün tä dre dre niere tie,
erere tita mike gare jökrä munye, aisete
mun abko ti kukwe muko tikwe, tita niere.
16 Mdakäre abko, ñan munkwe ti dianinkä ja
töi jenbti au dirikäre jae, akwa tikwe mun
dianinkä ja töitikakäre jabe amne, tikwe
mun mikani juandre kwäräkwärä sribire
jakrä abko köböire ni mda mda jatadre
kabre tödeke tibti abkokäre. Ye aisete, uba
ngwäta neme kabre btä, ye kwrere sribi
munkwe rabadre abko köböire ni kwati
rabadre tödeke kärekäre tibti, abkokäre
tikwe mun dianinkä jakrä. Erere arato, tita
dre dre nuemna munye, ye kwrere munkwe
nuendre ne ngwane, munkwe jändrän ño
erere kärädre ti Rünye ti käbti angwane,
biandi kwe munye. 17 Akwa tita kukwe
nuemna munye abko krörö: Munkwe ja
tare kwärikwäri abko tita niereta munye,
nieba Jesukwe.

Ni jökrä töi Ngöbö rüere abko mätä kri nitre ja töitikaka Jesube yebtä

18-19 Yebti Jesukwe nieba mda:

Nitre nünanka Ngöbö rüere ye ben
ketetibe mun tädre, akräke mun rabadre
tare kri kwetre. Mun nämane niaratre
ngätäite, akwa tikwe mun dianinkä jen
jakrä, aisete mtare mun ñan nena nitre
nünanka Ngöbö rüere kwrere, aisete tä
bätä ngwen munbtä. Nitre nünanka Ngöbö
rüere abko käkwe bätä ngwiani käne tibtä,
aisete bätä ngwiandi kwetre munbtä arato,
ye abko rabadre gare munye. 20 Akwa tikwe
kukwe nini krörö munbtä, ye munkwe
ngwianta töre jae: Ni klabore ye abko
ñakare bäri ütiäte niara bkänkäbti ta, tikwe
nini munye. Ne aisete ni ruäre tä näin
kisere ti jiebti ti mikakäre ja tare nike, ye
kwrere arato nändi mun jiebti kwetre mun
mikakäre ja tare nike tödekabtä tibti; akwa
ni ruäre käkwe ti kukwei mikani ütiäte,
ye abko käkwe mun kukwei mikadi ütiäte
arato. 21 Tödekabtä tibti nitre nünanka
Ngöbö rüere käkwe kukwe nuendi bätäkä
ngwarbe mun rüere, ñobtä ñan angwane
Ngöbö ti juanka abko gare ñakare ietre,
aisete nuendi kore kwetre munbtä.

22 Ye abko, ti ñan rükadre blite bentre
Ngöböbtä akräke kukwe nuenta kwetre,
yebtä rabadre ngite ñakare. Akwa ti nükan-
ina blite Ngöböbtä bentre, aisete niaratre
ja mike ngite ñakare abko ñan raba niere
jire chi jabtä. 23 Nire nire tä bätä ngwen
tibtä, ye abko tä bätä ngwen ti Rünbtä
arato. 24 Erere arato, sribi kri ñan tuabare, ni
mda mdakwe ñan nuenbare jire abko erere
ti nükani nuene niaratre ngätäite Ngöböta
tibe mikakäre gare, sribi ye abko ti ñan
rükadre nuene akräke niaratre tä ja mike
ngite, yebtä rabadre ngite ñakare. Akwa
sribi kri ñan tuabare tikwe nuenbare abko
tuani ja okwä jenbti kwetre, akwa tätre bätä
ngwen janknu tibtä amne ti Rünbtä arato.
25 Akwa Ngöbö Kukwei krörö rabadre bare,
abkokäre niaratreta bätä ngwen kore tibtä
amne ti Rünbtä:

Ti ja mike ngite ñakare rüere,
akwa tä bätä ngwen tibtä, *Salmos 35.19; 64.4*
abko tä tikani niaratrebtä.

26 Akwa Ngöbö Üai tä ti Rün känti.
Niara abko mun Die Mikaka amne tikwe
niara juandi munbtä. Ngöbö Üai ye abko
kukwe era metre niekä Ngöböbtä amne jän-
drän jökräbtä abko jatadi ti Rünkri, aisete
kukwe era erere niedi tibtä kwe munye,
ti mikakäre gare munye. 27 Erere arato,
tikwe sribi kömikanintbe kena angwane,
mun nämane siba tibe abti kä nüke mtare,
aisete munkwe kukwe era erere niedi tibtä
ni mda mdaye arato, ti mikakäre gare ietre.

16

1 Munkwe tödekadre janknu tibti amne
munkwe ñan ti gibiarekäta, abkokäre tita
kukwe ne niere munye. 2 Nitre nünanka
Ngöbö rüere käkwe mun kitadikä sina-
goga bäre mento, mun ñan rikadre gätäre
ketetibe bentre mda abkokäre. Bärire mda
abko, kä jatai angwane, nitre ye käkwe
mun müre ketadi, akwa niaratre tädi sribi
kuin nuene Ngöbökrä rabadi nütüre. 3 Nitre
nünanka Ngöbö rüere abko ie ti Rün gare
ñakare amne ti gare ñakare ietre arato,

aisete nuendi kore kwetre munbtä. [4] Tita
kukwe niere munye, ye kwrere rabadre
nakenkä munbtä angwane, tikwe kukwe
niebarera käne munye, ye abko munkwe
ngwiandreta töre jae, abkokäre tita niere
mtare munye.

Sribi Ngöbö Üaikwe

Käne ti jatani sribi kömiketbe angwane,
ti nämane ketetibe munbe abti kä nüke
mtare, aisete tikwe kukwe ye nieba ñakare
käne munye. [5] Akwa mtare Ngöbö ti juanka,
känti ti bike nikenta rabakäre ketetibe ben,
akwa ti bike nikenta mdente mun ngämi
ngwentari metre tie. [6] Angwane ti bikera
nikenta, tikwe nini, abtä mun moto nibi
nötöte jirekäbe ja jiebti au, aisete mun nibi
ulire ulire jökrä. [7] Akwa ti bike kukwe era
erere niere munye abko krörö: Ti rikareta ti
Rün känti ye abko bäri kuin munkrä, ñobtä
ñan angwane ti ñan rikadreta ne ngwane,
Ngöbö Üai mun Die Mikaka ñan rükadre
nüne munbtä, akwa ti näinta ne ngwane,
tikwe niara juandi nüne munbtä. [8] Ngöbö
Üai mun Die Mikaka rükadi angwane, nitre
nünanka Ngöbö rüere abko ngite Ngöbö
ngwärekri, ye abko mikadi gare kwe ietre
amne niaratre ñakare metre Ngöbö ng-
wärekri mikadi gare kwe ietre arato. Erere
arato, nitre nünanka Ngöbö rüere abko
kräke Ngöbökwe kukwe ükadite juankäre
ngwarbe kä ja tare nikakrä känti abko
Ngöbö Üai käkwe mikadi gare ietre, ye
ngäniene niaratre käkwe tödekadre tibti,
abkokäre kukwe mikadi gare kore ietre.
[9] Ye abko, nitre nünanka Ngöbö rüere abko
ngite Ngöböye abko Ngöbö Üaikwe mikadi
gare ietre, ñobtä ñan angwane niaratre tä
tödeke ñakare tibti. [10] Angwane niaratre tä
bike metre amne ti abko metre ye ñakare
era kräke abko Ngöbö Üaikwe mikadi gare
ietre ti diäre, ñobtä ñan angwane ti bike
nikenta ti Rün känti kä käinbti, känti
munkwe ñan ti tuadita mda. [11] Erere
arato, nitre nünanka Ngöbö rüere abko
kräke Ngöbökwe kukwe ükadite juankäre
ngwarbe kä ja tare nikakrä känti abko
Ngöbö Üai käkwe mikadi gare ietre, ñobtä
ñan angwane Satana tä niaratre dänkiene
abko kräke Ngöbökwe kukwe ükaninante
mikakäre ja tare nike kärekäre kä ja tare
nika känti.

[12] Mdakäre abko, kukwe mda mda tä
kabre tikwe niedre munye, akwa tikwe
niedre jökrä angwane, rabadre bäri tare
munkrä mtare, aisete tikwe ñan niedre.
[13] Akwa Ngöbö Üai kukwe era metre
Ngöbökwe mikaka gare, ye rükadi nüne
munbtä angwane, kukwe era metre jire
jökrä tibtä tä dre niere abko niarakwe
mikadi gare munye, ñobtä ñan angwane
Ngöbö Üai ye käkwe ñan blitadi au jabtä,
akwa Ngöbökwe kukwe ño ño niemna tibtä
ie, ye aibe mikadi gare kwe munye. Erere
arato, kukwe rakadikä ño ja täritäri abko
mikadi gare kwe munye arato. [14] Mdakäre
abko, ti abko ütiäte kri amne ti di kri bä
nuäre, ye abko mikadi gare kwe munye,
ñobtä ñan angwane jändrän tikwe abko
niarakwe mikadi gare munye aisete. [15] Niara
rükadi jändrän tikwe mike gare munye tita
niere munye, ñobtä ñan angwane jändrän
jökrä tä ti Rünkwe, ye abko jen tikwe arato,
aisete Ngöbö Üai rükadi jändrän tikwe mike
gare munye tita niere.

Nitre ja töitikaka Jesube, btä kä rabadi nuäre Jesu tuareta

[16] Akwa mtare bä jötrö munkwe ñan ti tu-
adreta mda, akwa yebti bä jötrö munkwe ti
tuadita mda, nieba Jesukwe nun ja töitikaka
benye.

[17] Angwane nun ruäre ja töitikaka Jesube
kä rababa niere jae kwärikwäri:

¿Niara tö nibi dre niei nie amarebti nibi
ñäke kore nie se? Bä jötrö nikwe ñan
tuadreta, nini kwe, yebti bä jötrö angwane
nikwe tuadita bobuta, nini kwe. Erere bike
nikenta Rün känti, nini kwe. [18] ¿Se abko
tö nibi dre niei nie amarebti, bä jötrö, nibi
niere se? ¿Se abko dre nieta kwe amarebti
ñan nebe nüke gare jire chi nie? rababa
niere jae kwärikwäri.

[19] Yebtä abko nun tö rababa kukwe ng-
wiaintari Jesuye abko Jesukwe gaba nunbtä,
käkwe nieba nunye:

Bä jötrö munkwe ñan ti tuadreta, tikwe
nini, bti bä jötrö munkwe ti tuadita, tikwe
nini munye, ¿ye abko dre nini tikwe abko
munta ngwentari jae kwärikwäri ñan ñan?
[20] Ti bike kukwe era erere niere munye abko
krörö: Kä kebera nüke angwane, bä jötrö
munkwe ja müaidi amne mun moto rabadi
nötöte, akwa nitre nünanka Ngöbö rüere
abko btä kä rabadi nuäre krübäte. Mun

moto rabadi nötöte ja jiebti, akwa yebti
kä rabadita nuäre munbtä, aisete kä ulire
ye käi rikwitadikäta jötrö munbti. 21 Yebtä
abko ti bike kukwe bä mike krörö: Meri tä
kite ja ngibiare angwane, ja tare nikadi kri
kwe ngäbäkre ngibiabtä, ye tärä neme gare
ie, aisete tä neme ulire. Akwa ngäbäkre tärä
därere kwe angwane, tä ja tare nike krübäte
ye käita nikwitekäta jökrä bti, ñobtä ñan
angwane ngäbäkre tä därere kwe ye abko
käita neme nuäre krübäte btä, aisete ja tare
nikata kwe, ye abko käita nikwitekä bti. 22 Ye
kwrere arato, munta ulire mtare ñobtä ñan
angwane ti näinta, akwa ti jatadita mun
tuenta angwane, kä rabadita bäri nuäre
munbtä, akwa kä nuäre ye abko ni mda mda
käkwe ñan diandrekäta jire chi munkän.
Ti rükadita mun ngätäite abko käi rabadi
bäri nuäre munbtä. 23 Ye ngwane mentok-
wäre munkwe ñan kukwe ngwiandretari
mda tie, akwa ti bike kukwe era erere niere
munye abko krörö: mun tö dreye, ye erere
munkwe kärä ti Rünye ti käbti angwane,
biandi jökrä kwe munye. 24 Mun jataba ja
töitike tibe kena abti kä nüke mtare mun
ngämi jändrän kärere jire chi ti Rünye ti
käbti, akwa mtare mentokwäre munkwe
jändrän kärä ie ti käbti angwane, biandi
kwe munye. Yebtä kä nuäre rabadi täte
jökrä munbtä.

25 Tita kukwe bä mike mtare munye,
btä tikwe blitaniri, akwa kä jatadi köböiti
angwane, tikwe ñan kukwe bä mikadre
mda munye, akwa tikwe blitadi metre ta ti
Rünbtä munbe. 26 Ne aisete ti näinta ti Rün
känti, ye ngwane mentokwäre tikwe ñan
jändrän kärädre munkrä ti Rünye, akwa
mun ara jire käkwe jändrän kärädi au jakrä
ti Rünye ti käbti, 27 ñobtä ñan angwane
munta ti tarere amne ti jatani Ngöbökri
abko munkwe mikani era jae. Yebtä abko ti
Rün ara jire käta mun tarere, aisete jändrän
käräta munkwe ti käbti abko ti Rün käkwe
biandi munye. 28 Ti näma ti Rün känti. Ti
jataba nüne mun ngätäite kä nebtä, akwa
mtare abko ti bike kä mikekäta kä nebtä,
aisete ti bike nikenta ti Rün känti, nieba
Jesukwe.

29 Angwane nun ja töitikaka Jesube käkwe
nieba mda ie:

Mtare mata blite era metre amne mata
kukwe bä mike ñakare mda, 30 aisete mtare
nun ngämi kukwe ngwentari mae, känenkri
nun bike dre dre ngwentari, ye garera mae,
nibi tuen nunye amne, nunkwe ñan kukwe
ngwiandretari jire mda mae abko nibi tuen
nunye, aisete ma jatani Ngöbökri abko
nibira era nunkrä, nunkwe nieba Jesuye.

31 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:

¡Mtare ti kukwei nibi era munkrä ñan
ñan, akwa ne känenkri ñakare ya! 32 Mtare
kä nükera gwängwarbe angwane, mun näin
iti iti jene jene kwäräkwärä amne munkwe
ti mikadite kaibe. Akwa ti Rün tikwe käkwe
ñan ti mikadite kaibe akwa tädi tibe, aisete
ti ñan rabadre kaibe. 33 Tita kukwe ne
niere jökrä kore munye, mun rabadre nüne
ketetibe tibe angwane, kä jäme Ngöbökwe
rabadre munbtä abkokäre. Akwa mun
tädi nüne kä nebtä nitre nünanka Ngöbö
rüere ngätäite angwane, munkwe ja tare
nikadi kri tödekabtä tibti, akwa kukwe
jökrä Ngöbö rüere kä nebtä abko tikwe
ganaibarera kwäräbe, aisete munkwe nü-
nanka dite jabtä amne munkwe ñan kä jürä
ngwian jabtä. Abko kore se, nieba Jesukwe
nun ja töitikaka benye.

17

Jesukwe ja di kärábare Ngöböye jakrä

1 Jesukwe blitaba ünän jökrä kore, bti
nikraba kä käinbti kwe, käkwe nieba
Ngöböye:

Tata, ti krütadre, bti ti rükadreta nire
abko makwe kä kitani ti käne, ye erere
nüra, aisete ti ma Odei ne käkwe ma
mikadre ütiäte kri jae, abkokäre makwe
ti ma Odei ne mika ütiäte kri jae, 2 ñobtä
ñan angwane nitre nünanka ma rüere kä
nebtä, ngätäite makwe ni dianinkä ruäre
abko makwe biani tie ni ye rabadre nüne
kärekäre kä käinbti, abkokäre ni jökrä
nünanka kä nebtä ye makwe mikani gare
jökrä täte ti ma Odei neye. 3 Akwa ni-
tre biani tie makwe, ye rabadre nüne
kärekäre, abkokäre ma abko Ngöbö itibe
era metre rabadre gare kuin ietre amne ti
Jesukristo juani makwe kä nebtä, ye abko
rabadre gare kuin ietre, ye aibe köböire
rabadre nüne kärekäre mabe.

4 Mdakäre abko, tikwe ma mikani
ütiäte kri kä nebtä amne makwe sribi
biani nuendre tie, ye erere namani
bare täte jökrä tie. 5 Ne aisete, kä ne
däte ngämi, känenkri ti näma ma känti
angwane, ti nämane mikani ütiäte kri ma

ben gwaire, ye kwrere makwe ti mikata
ütiäte kri bobuta ma ben gwaire Tata.

Jesukwe ja di käräbare Ngöböye nitre ja töitikaka ben kräke

6 Mdakäre abko, nitre nünanka ma
rüere, ngätäite makwe ni dianinkä ruäre
abko makwe biani tie. Niaratre ye abko
ie tikwe ma mikanina gare kuin amne
niaratre ye abko makwe jökrä, akwa
makwe biani tie amne ma kukwei kani
ngäbti kwetre, käkwe mikani era jae.
7 Mtare jändrän jökrä bianta tie makwe,
ye abko tä kite makri nena gare kuin
ietre, 8 ñobtä ñan angwane makwe ja
kukwei biani tie, ye abko tikwe diribarera
ietre amne kani ngäbti kwetre. Ne aisete
ti jatani makri, ye nükani gare metre
ietre amne makwe ti juani abko mikani
era kwetre, käta tödeke tibti. 9 Makwe
niaratre biani tie amne niaratre abko
makwe, aisete tita ja di kärere kräke
mae, akwa nitre nünanka ma rüere ye
kräke ti ja di kärere ñakare mae mtare,
ñobtä ñan angwane niaratre abko ñakare
makwe aisete. 10 Mdakäre abko, jändrän
jökrä tikwe ye abko makwe arato amne
jändrän jökrä makwe abko tikwe arato.
Ye abko, ni biani tie makwe ye köböire ti
abko ütiäte kri nena gare. 11 Erere arato,
tikwe ñan nünandi mda kä nebtä, akwa
nitre biani tie makwe, ye rabadi nüne kä
nebtä amne ti abko näin nünenta mabe.
Tata, ma abko deme. Ma kä ütiäte
kri, ye mden makwe biani tie arato, yebti
makwe niaratre ngibia kuin, ma btä ti
tä ketetibe, ye kwrere niaratre rabadre
nüne ketetibe gwaire arato, abkokäre
makwe niaratre ngibia kuin. 12 Ye abko,
ma kä ye mden makwe biani tie arato
amne, ti tä nüne niaratrebe kä nebtä
angwane, ni biani tie makwe ye tita ngib-
iare ma käbti, amne ni biani tie makwe ye
abko ñan nikaninta jire iti mento tikän.
Akwa ma kukwei tä tikani Judas Iscari-
otebtä ye rabadre bare, abkokäre niara tä
nianinte tikän amne rabadi mento mabtä
kärekäre kä ja tare nikakrä ye känti.
13 Mtare ti bike nikenta ma känti Tata,
akwa ti tä kä nebtä angwane, nitre ja
töitikaka tibe biani tie makwe abko kräke
tita ja di kärere mae. Yebtä abko kä
nuäre kri tibtä, ye kwrere kä rabadre
bäri nuäre btätre abko tita kärere mae
kräke. 14 Mdakäre abko, tikwe ma kukwei
diribare ietre, akwa nitre nünanka ma
rüere, kwrere tita nüne ñakare jire ma
rüere amne, ye kwrere nitre ja töitikaka
tibe ñan nena nüne ma rüere, aisete nitre
nünanka ma rüere tä bätä ngwen btätre.
15 Akwa ye ngäniene, ñan makwe nitre ja
töitikaka tibe ye diandrekä kä nebtä abko
tita ribere mae, akwa makwe ngibiadre
rüe Satana ngäniene abko tita ribere
mae. 16 Ti abko ñakare nitre nünanka ma
rüere kwrere, ye kwrere nitre ja töitikaka
tibe abko ñan nena nüne ma rüere, aisete
bätä ngwianta btätre.
17 Akwa nitre ja töitikaka tibe käkwe
nünandre bäri deme amne sribidre bäri
metre kwetre makrä, abkokäre makwe
niaratre kwita käre köbö kwatirekwatire
ma kukwei era metre yebti. 18 Angwane
nitre nünanka ma rüere, ngätäite makwe
ti juani kä nebtä, ye kwrere arato tita
nitre ja töitikaka tibe juen niaratre
ngätäite. 19 Tita ja mike jenena nünakäre
makrä amne sribikäre makrä, ye kwrere
niaratre rabadre mikani jenena makrä
nünakäre deme amne sribikäre makrä.

Ni jökrä tödekaka Jesubti, kräke Jesukwe ja di käräbare Ngöböye

20 Mdakäre abko, ñan nitre biani tie
makwe noko aibe kräke tita ja di kärere
mae, akwa niaratre näin kukwe kuin
tibtä niere ni mda mdaye, ye abko nire
nire käkwe tödekadi tibti niaratre kuk-
wei köböire, nitre ye kräke tita ja di
kärere mae arato. 21 Ma ti Rün tikwe
töita ketetibe tibe amne tita ketetibe
mabe, ye kwrere nitre tödekaka tibti
tibti, ye makwe die mika ja töi mike
gwaire jökrä nünakäre kuin jabe kwärik-
wäri, abkokäre tita ja di kärere mae
kräke. Nitre tödekaka tibti tibti ye
rabadre ketetibe nibe arato abko köböire
makwe ti juani kä nebtä, ye rabadre
era nitre nünanka ma rüere ye kräke,
abkokäre tita ja di kärere mae kräke.
22 Mdakäre abko, makwe ti mikani ütiäte
kri, ye kwrere tikwe niaratre mikani
ütiäte arato, ye köböire abko niaratre
töi rabadre ketetibe jökrä ño ti amne
mata ketetibe gwaire ye kwrere abko
krörö: 23 Tita nüne niaratrebtä amne
mata ketetibe tibe, ye kwrere jire niara-
tre rabadre ni itibe kwrere nünakäre

makrä. Ye abko, makwe ti juani kä
nebtä amne mata ti tarere, ye kwrere
mata nitre tödekaka tibti tarere, ye
rükadre gare nitre nünanka ma rüere
yeye, abkokäre nitre tödekaka tibti ye
töi rabadre ketetibe jökrä ni itibe kwrere
abko tita ribere mae.
[24] Tata tikwe, nitre ja töitikaka tibe
amne ni mda mda käkwe tödekadi tibti,
ye makwe biani tie, aisete ti tädre
mdente, ye känti tädre siba tibe, ie ti tö.
Amne makwe ti mikani ütiäte kri, käkwe
ja di kri bä nuäre biani tie, ye niaratre
käkwe tuadre arato, ie ti tö, ñobtä ñan
angwane kä ne däte ngämi, känenkri ma
nämane ti tarere aisete.
[25] Tata, käre mata kukwe era metre
erere nuene amne, nitre nünanka ma
rüere abko ie ma gare ñakare, akwa tie
ma gare kuin, amne makwe ti juani ye
abko nena gare nitre ja töitikaka tibe
nokoye. [26] Amne tikwe ma mikanina
gare ietre, akwa tikwe ma mikadi gare
janknu ietre ma Üai köböire, ye köböire
abko nita ja tarere kwärikwäri, ye kwrere
jire niaratre käkwe ja taredre kwärikwäri
arato amne, ti ara jire rabadre nüne
niaratrebtä, abkokäre tikwe ma mikadi
gare janknu ietre. Abko kore se, nieba
Jesukwe niara Rün Ngöböye.

18

Jesu kani ngite

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

[1] Jesukwe kukwe nieba ünän jökrä kore,
bti ngurun kä Cedrón, ye kwärä nakriri Jesu
rikaba nun ja töitikaka benbe. Jesu rikaba
ye känti abko olibo krie nämane nökani,
känti Jesu rikaba nun ja töitikaka benbe.
[2] Jesu nämanena gätäre bäre bäre kä ye
känti nun ja töitikaka benbe, aisete Judas,
Jesu kitaka ngise kämikadre, ye ie kä ye
nämanena gare arato. [3] Ne aisete, batibe
Judas jataba nitre krörökrörö jie ngwena:
nitre rükä romanobo kwati amne guardia
ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä abko nitre
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien-
tre amne nitre bariseo käkwe juani. Ni-
tre jataba nüke Judabe ye abko näma näin
jändrän rükrä ngwena kisetekisete. Erere
arato, näma näin ñukwä amne ñotra ng-
wena kisetekisete.
[4] Akwa Jesu abko, btä kukwe rakadikä ño
ño, ye garera ie, aisete nieba kwe ietre:
¿Munta näin nire känene ye? nieba kwe
ietre.
[5] Niaratre käkwe nieba mda Jesuye:
Jesu Nazarebo känänta nunkwe, nieba
kwetre ie.
Angwane Jesukwe nieba mda ietre:
Ti ara tä nete, nieba Jesukwe ietre.
Angwane Judas, Jesu kitaka ngise
kämikadre ye näma nünaninkä siba nitre
ye ngätäite.
[6] Angwane, Ti ara tä nete nieba Jesukwe,
ye btäräbe nitre rükaba kwati Jesu rüere ye
käkwe näntebata ja jiebti angwane, rikaba
jökrä temen se kwrere. [7] Angwane Jesukwe
niebata mda ietre:
¿Munta näin nire känene ye? niebata
kwe ietre.
Angwane niaratre käkwe niebata Jesuye:
Jesu Nazarebo känänta nunkwe, niebata
kwetre ie.
[8] Abtä Jesukwe niebata mda ietre:
Ti ara tä nete, tikwe nini munye. Akwa
munta näin ti känene ne ngwane, nitre ja
töitikaka tibe noko aibe munkwe tuametre
nikenta jirekäbe, nieba Jesukwe ietre.
[9] Kukwe ye rakakaba kore, ñobtä ñan
angwane Jesukwe blitaba krörö Ngöböbe
abko rabadre bare abkokäre: "Nire nire
biani tie makwe, ye abko ñan riateba jire iti
tikän," nieba kwe, erere rababa bare.
[10] Angwane Simón Pedro näma yete
käkwe ngitra jabtä diankaba kwatate, bti
ni iti kä Malco olo küde ruenkri tikakaba
ta kwe ie. Malco ye abko nämane klabore
ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkienkwe abko olo tikakaba Simón
Pedrokwe. [11] Abtä Jesukwe nieba Pedroye:
Ngitra ye miketa kwatate yete. Ti Rün
ara jire kite ti mike jändrän tare krübäte
nuene, ¿se abko tikwe ñan nuendre ya?
nieba kwe ie.

Jesu jänikani Anás känti

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

[12] Bti nitre rükä romanobo amne dänkien
kwetre btä guardia ju blitakrä Ngöböbe
ngibiabtikä rükaba ye abko käkwe Jesu kaba
ngite, bti mäkäteba kwetre, [13] bti järikaba
käne kwetre nebe Anás känti. Anás ye abko
Caifás köbrän. Anás abko käkwe sribibarera
nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkien kwrere, akwa kä ye ngwane abko

Caifás nämane nitre blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre dänkiene. 14 Bati Caifás ne
mden käkwe niebare krörö Jesubtä nitre
israelitaye: Ni israelita ñan krütadre jökrä,
abkokäre ni itibe krütadre ni israelita jökrä
kräke amne täte, niebare kwe.

Pedrokwe Jesu rükaninte käne
(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

15 Jesu järikaba ngite angwane abko
Simón Pedro btä ni ja töitikaka Jesube
rikaba iti mda siba Jesu jiebti. * Angwane ni
ja töitikaka Jesube rikaba iti Jesu jiebti, ye
abko nämanena gare nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkien yeye, aisete
rikaba ju bäre ki teri Jesube. 16 Akwa Pedro
abko rababa nünaninkä ki jukweibtä. Abtä
ni gare kuin nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkienye, ye rikaba, käkwe
blitaba meri jukwe ngibiabtikä yete ben
angwane, rikaba Pedro ngwena ju bäre ki
teri arato. 17 Angwane meri ye käkwe nieba
Pedroye:

¿Ma abko ja töitikaka ni se ben arato ñan
ñan? nieba kwe ie.

Abtä Pedrokwe nieba ie:

Ñakare. Tita ja töitike ñakare ben, nieba
kwe.

18 Ye ngwane abko, kä rababa tibo
krübäte, aisete nitre klabore amne guardia
ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä käkwe
ñukwä bukateba, bti näma träse angwane,
Pedro näma ñukwä träse siba niaratrebe
yete.

Kukwe ngwianintari Jesuye
(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

19 Angwane Anás käkwe sribibarera nitre
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien
kwrere, ye mden rikaba kukwe ngwen-
tari Jesuye nitre ja töitikaka benbtä amne
kukwe ño diri nämane Jesukwe, ye abko rik-
aba ngwentari. 20 Angwane Jesukwe nieba
ie:

Nitre israelita tä ja ükekrö sinagogate
amne ju blitakrä Ngöböbe känti abko ie
käre tita dirire amne tita blite ni jökrä ng-
wärekri, aisete tita blite ñakare gore nitre
ja töitikaka tibe aibe ben. 21 ¿Se ñobtä abko
tita kukwe ño dirire abko ma kite ngwentari
ti ara jire ie ye? Nitre ti kukwei nuaka
nuaka ye ben tikwe blitabare kukwe mden
mdenbtä ye gare kuin jökrä ietre, aisete
makwe kukwe ye ngwiantari ietre, nieba
Jesukwe Anáye.

22 Jesukwe ñäkäba kore, yebtä abko
guardia ju blitakrä Ngöböbe ngibiabtikä
käkwe Jesu metaba tokobee ja käne, käkwe
nieba ie:

¿Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkien abko ie mata ñäke kore ya? nieba
kwe ie.

23 Jesu käkwe nieba mda ie:

Tikwe kukwe nini, ye mden blo abko
niere tie. ¿Akwa tikwe kukwe nini ye tä dbe
ne ngwane, ñobtä mata ti mete niere tie?
nieba Jesukwe ie.

24 Angwane Jesu näma mäkäninte abko
Anákwe juanba mda nebe dänä Caifás känti.
Caifás abko näma nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkiene kä ye ngwane
abko känti Jesu juanba kwe.

Pedrokwe Jesu rükaninte bobu, bämä
(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

25 Akwa Anás nämane kukwe ngwentari
Jesuye angwane abko, Pedro abko näma
ñukwä träse yete angwane, ni iti käkwe
nieba ie:

¿Ma abko ñakare ja töitikaka ni se ben
arato ya? nieba kwe ie.

Angwane Pedrokwe ja rükanteba, käkwe
nieba:

Tita ja töitike ñakare ben yeri, nieba kwe.

26 Yebti ni klabore nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkien kräke, akwa ni
olo tikakaba kwärä ie Pedrokwe abko mräkä
käkwe nieba Pedroye:

¿Ma ye täni siba ben olibo nurai känti
sete tikwe turi, nibi ruen tie ya? nieba kwe
ie.

27 Akwa Pedro abko käkwe ja rükantebata,
ye btäräbe antlankwe ngwänänba, Jesukwe
nieba ie, ye kwrere rakakaba.

Jesu jänikani Pilato ngwärekri
(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

28 Jesu näma Caifás känti, bti järikaba mda
gobran romanobo ngwärekri angwane kä
jatabara ngwen. Akwa nitre israelita ji dok-
wäte ñan rikaba Jesu ngwena nebe gwi gob-
ran känti, ñobtä ñan angwane nitre ñakare

* 18:15 Ni ja töitikaka Jesube nikani Simón Pedrobe ye abko Juan käkwe tärä ne tikani nütüta.

israelita, känti niaratre rikadre nebe gwi angwane, kukwe nämane ükaninte nitre israelitakwe nünankrä dbe Ngöbö ngwärekri, ye rüere ja mikadre ngite kwetre amne ñan rabadre dbe Ngöbö ngwärekri abtä ñan rabadre mrö bieta Pascuakrä kwete siba, abtä ñan rikaba gwä. [29] Abtä Pilato jataba blite bentre ju bäre, käkwe nieba ietre:

¿Drebtä munta ni ne kite ngite? nieba kwe.

[30] Angwane nitre israelita ji dokwäte käkwe nieba:

Ni ne ja mike ngite ñakare, akräke nun ñan jatadre ngwena jire chi müre ketadre mae nete, nieba kwetre.

[31] Abtä Pilatokwe nieba mda ietre:

Ni noko ngwenante, bti kukweta ükaninte ño mun ngätäite ni kitakäre ngite, ye kwrere munkwe kukwe ükate kräke au, nieba kwe mikakäre yakrä jae.

Akwa nitre israelita ji dokwäte käkwe nieba mda Pilatoye:

Ni ngite abko nunkwe müre ketadre ye abko mun romanobokwe köböi biani ñakare nunye, aisete nun ñan raba ni mda müre kete, nieba kwetre.

[32] Ja krütadi ño nieba Jesukwe, ye erere rababa bare köbö ye näire. [33] Yebtä Pilato rikaba gwä, käkwe Jesu käräba, bti niebare kwe ie:

¿Ma abko jrei nitre israelitakwe bkänä ya? niebare kwe ie.

[34] Abtä Jesukwe niebare mda ie:

¿Mata kukwe ngwentari tie ja töibti ya o ni mdakwe blitabare tibtä mabe, aisete mata kukwe ngwentari kore tie? niebare kwe Pilatoye.

[35] Angwane Pilatokwe niebare Jesuye:

Ti abko ñakare israelita, aisete ma jrei nitre israelitakwe ya, ñakare ya, ye abko ñakare ütiäte tikrä, akwa nitre nünanka ma käite amne nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre käta ma kite ngite müre ketadre tie, aisete drebtä makwe ja mikani ngite niere tie, niebare kwe ie.

[36] Abtä Jesukwe niebare mda Pilatoye:

Ni kä nebtä tä jreire, ye kwrere ti ñan rabadre jreire. Ti rabadre jreire niaratre kwrere, akräke rükä tädrera sribikä tikrä abko käkwe rüdre ti dokwäre amne ti ñan kadre ngite nitre israelitakwe. Ye mden kisete, ti abko ñakare jrei kä nebtä kwrere, niebare kwe.

[37] Abtä Pilatokwe niebare mda Jesuye:

¿Ma abko jrei bkänä ñan ñan? niebare kwe ie.

Angwane Jesukwe niebare ie:

Ti abko jrei makwe nini, ye kwrere bkänä, aisete ti därebare kä nebtä amne nitre nünanka kä nebtä abko ie ti jatani kukwe era erere niere, aisete nire nire tä nekete kukwe erabtä abko käta ti kukwei kaen ngäbti amne tä mike täte, niebare mda Jesukwe.

[38] Angwane Pilatokwe niebare mda Jesuye:

¿Kukwe mden abko era? niebare kwe.

Pilatokwe kukwe ngwianintari kore Jesuye, bti Pilato rikabata ju bäre bliteta nitre israelita ji dokwätebe, käkwe nieba ietre:

Ni ne ja mike ngite ñakare nibi tuen tie. [39] ¿Akwa bieta Pascua näire tikwe ni ngite tikadrete iti abko nuenta käre, aisete jrei nitre israelitakwe ne tikadrete tikwe, ie mun tö nibi ya? nieba Pilatokwe.

[40] Angwane nitre israelita jökrä rababa ngrente, kä rababa niere krörö:

¡Ni ye ñan tikate makwe! ¡Barrabás ye tikete! rababa niere.

Barrabás ye abko nämane rü miketbe gobran romanobo rüere abko tikadrete, rababa niere Pilatoye.

19

Jesu kitani ngite müre ketadre krusobtä

(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

[1] Abtä Pilato nikani käkwe Jesu kwata metamna köbti nitre rükäye. Erere nuenbare kwetre. [2] Angwane Jesu bä rabadre jrei kwrere, abkokäre nitre rükä käkwe kri tukwä sribebare koronare abko mikani kwetre Jesu dokwäbti, bti dän bä tain drüne kitani kwetre Jesubtä mikakäre yakrä jae. [3] Bti namani niken känime Jesu ken, kä namani niere:

Jrei israelitakwe, ma raba nüne raire näre, namanintre niere Jesu mikakäre yakrä jae.

Bti namanintre Jesu mete tokobee ngwärebtä. [4] Yebti Pilato jataba ju bäre, käkwe nieba nitre israelita ji dokwäteye:

Jesu ja mike ngite ñakare nibi tuen tie, aisete ti ki ngwenante munye nete tuen, nieba Pilatokwe ietre.

5 Erere bkänä, Jesu jäjataba ju bäre
angwane, kri tukwä sribebare koronare
näma dokwäbti amne dän bä tain drüne
kitani btä abko te järikaba ju bäre angwane,
Pilatokwe nieba:
Ni ne ti bike miketa mun kisete abko tä
nete ne, nieba kwe ietre.
6 Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre amne guardia ju bli-
takrä Ngöböbe ngibiabtikä okwä rababa Je-
subtä angwane, rikaba ngrente krikri be, kä
rababa niere:
¡Müre kete krusobtä! ¡Müre kete kru-
sobtä! rababa niere.
Abtä Pilatokwe nieba mda ietre:
Niara ngite ñakare nibi tuen tie, akwa
mun tö müre ketai ne ngwane, ngwenante
munkwe müre keta krusobtä, nieba kwe
mikakäre yakrä jae.
7 Angwane nitre israelita ji dokwäte
käkwe nieba mda Pilatoye:
Kukweta ükaninte keteti Ngöbökwe nun
israelita ngätäite, ye rüere niarata ja mike
ngite, ñobtä ñan angwane niarata ja Ngöbö
Odei niere, ye abko kukweta ükaninte nun
ngätäite abko rüere tä ja mike ngite, aisete
müre ketadre, rababa niere kore.
8 Jesu abko ja Ngöbö Odei nämane niere,
ye jarabare Pilatoye angwane, bäri kä jürä
namani btä. 9 Abtä nikaninta gwä, käkwe
niebare Jesuye:
¿Ma abko kä mdenbo era metre? niebare
kwe ie.
Akwa Jesu abko namani kwekbe,
ñäkäbare ñakare kwe Pilato käre. 10 Abtä
Pilatokwe niebare ie:
¿Ti di tärä ma bien müre ketadre kru-
sobtä amne ti di tärä arato ma tikatekäreta,
ye gare ñakare mae ya amarebti ma ñan tö
nibi ti kukwei kain ngäbti ye? niebare kwe
ie.
11 Angwane Jesukwe niebare mda Pila-
toye:
Ngöbökwe ñan kä biandre mae ti müre
ketadre, akräke ma di ñan rabadre jire chi
ti bien müre ketadre, aisete nitre ti kitaka
ngise mae müre ketadre, niaratre ye abko
bäri ngite krübäte Ngöböye makrä, niebare
Jesukwe ie.
12 Ye ngwane mentokwäre abko Pilato na-
mani kä känene jae Jesu tikatekäreta, akwa
nitre israelita ji dokwäte rababa ngrente, kä
rababa niere:
¡Makwe ni ye tikaditeta ne ngwane, ma
ñakare ja kukwe mukore emperadorebe!
Mdakäre abko, nire tö ja mikai jreire
Jesu kwrere, ni ye abko emperador rüere,
rababa niere Pilatoye.
13 Nitre ji dokwäte rababa ñäke kore, ye
jaraba Pilatoye angwane, rikaba Jesu ng-
wena ju bäre, bti kürä näma gwi ja täkräre
kukwe ükatekrä, yebti Pilato rababa täkän-
intbe. Kä te Pilato rababa täkänintbe ye
abko kädian nämane Gabata. Gabata abko
Kä Jäkwatare nieta hebreore abko känti
Pilato nämane täkänintbe. 14 Kä ye ngwane
abko, köbö ja mikakrä biare köbö jadükakrä
ngäbti bieta Pascua angwane, ye näire bäsi
ñänä ruäre angwane Pilatokwe nieba krörö
nitre israelita ji dokwäte yeye:
Jrei munkwe tä nete noko, nieba kwe.
15 Abtä nitre israelita ji dokwäte käkwe
ngrateba bäri kri mda, kä rababa niere:
¡Ngwena mento, ngwena mento müre
ketadre krusobtä! rababa niere.
Abtä Pilatokwe nieba mda ietre:
¿Tikwe jrei munkwe biandre müre ke-
tadre krusobtä, ie mun tö nibi ñan ñan?
nieba kwe.
Angwane nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre käkwe nieba Pila-
toye:
Emperador romanobo aibe tä jreire
nunkwe. Nebti jrei mda ñakare jire
nunkwe, nieba kwetre mda ie.
16 Angwane nitre israelita ji dokwäte
ye moto mikakäre jäme, Pilatokwe Jesu
bianba müre ketadre krusobtä rükätre ro-
manoboye.

Jesu metani krusobtä
(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

Erere bkänä, nitre rükä rikaba Jesu ng-
wena müre ketadre krusobtä. 17 Jesu järi-
kaba angwane, rikaba kruso ngwena jakrä
au käkä "Ni Dokwä Kroko Käi" nie nä-
mane abko känti. Kä ye arabe abko kä-
dianta Gólgota hebreore. 18 Kä ye känti
Jesu metaba krusobtä angwane, ni nibu
metaba Jesubtä kwärikwäri müre ketadre,
aisete Jesu rababa ni nibu ye ngätäite.
19 Angwane drebtä Jesu kitaba ngite, ye
Pilatokwe tikamna krörö kri kukwänbtä:
"JESU NAZAREBO NERE ABKO JREI NITRE
ISRAELITAKWE" abko tikamna Pilatokwe,
bti mikamna krusobtä käin kwe. 20 Ye erere

mikaba krusobtä käin angwane, nitre israelita kwati rababa ñäke tärä okwä yebtä, ñobtä ñan angwane känime juta Jerusalén köräbtä Jesu müre ketaba krusobtä. Erere arato, tärä okwä mikaba krusobtä käin, ye abko näma tikani hebreore, latinore amne griegore, ni kwati rabadre ñäke btä abkokäre. 21 Pilatokwe tärä tikamna kore, yebtä abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkientre käkwe niebare Pilatoye:

Jrei nitre israelitakwe, ye makwe ñan tika kore, akwa niarata bike jrei nitre israelitakwe, ye abko makwe tika kore, niebare kwetre Pilatoye.

22 Akwa Pilato abko käkwe niebare mda ietre:

Tikwe kukwe tikamna, ye erere rabadi tikani. Tikwe ñan kwitadre jire, niebare kwe ietre.

23 Akwa nitre rükä romanobo abko käkwe Jesu metaba krusobtä, yebti dän Jesukwe ñäkäbtiba ketabkä kwetre, bti dianba ötati jene jene kwe jakrä. Akwa dän nga dikani ötati nükebe temen Jesu nämane kite jabtä, abkobtä 24 nitre rükä romanobo käkwe nieba jae kwärikwäri:

Dän ne abko nikwe ñan ngiandrekä kiakia, aisete ari ja gaen btä. Nirekwe ganandi abko kwe rabadi, nieba kwetre.

Ye kwrere bkänä nuenbare kwetre. Ye kwrere abko, Ngöbö Kukwei nämane tikani kira krörö Jesubtä abko rababa bare:

Dän tikwe dräibare jökrä jabti kwetre amne, dän nga tikwe abko btä ja gani kwetre, *Salmos 22.18*

nieta Ngöbö Kukweibtä abko erere nuenbare nitre rükä romanobokwe.

25 Angwane kruso btä Jesu näma metani käin, kruso yebtä Jesu meye María näma yete etbabe. Erere arato, Cleofas nän muko kädian nämane María näma siba amne María Magdalabo näma arato kruso ken yete Jesu mukore. 26 Angwane Jesu okwä rababa meyebtä angwane, ti ja töitikaka Jesube abko Jesu nämane tarere kri abko näma meye ken, abkobtä Jesu okwä rababa angwane, Jesukwe nieba meyeye:

Mama tikwe, ma ngobo makwe abko tä yete mabe ye, nieba kwe ie.

27 Bti ti ja töitikaka Jesube, ie Jesukwe nieba:

Ma meye makwe abko tä yete mabe, ye makwe ngibia, nieba kwe tie.

Jesukwe ñäkäba kore tie, ye näire mentokwäre tikwe Jesu meye kaba ngäbti ja gwiriete ngibiakäre.

Jesu krütani
(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

28 Jesukwe ñäkäba ünän kore, yebti sribi jatani neme bare jökrä ie, ye abko nämane gare ie, aisete sribi mikani nuendre ie nämane tikani Ngöbö Kukweibtä abko rabadre bare täte, abkokäre nieba kwe:

Tomna nibi tie, nieba kwe.

29 Angwane kä ye känti uba ñöi dime näma kantra chi kwati abko nitre rükä romanobo rikaba, käkwe jändrän dän kukwän kwrere ye mritakaba jökrä uba ñöi dime yete, bti mäkäteba kwetre hisopo krie küdebtä, bti mikaba Jesu kadate kwetre. 30 Jesukwe uba ñöi dime ye ñaba ünän angwane, nieba kwe:

Sribita ti kisete, erere nibira bare täte jökrä tie, nieba kwe.

Ye btäräbe, Jesukwe ja dokwä gibiakaba timonkwäre, käkwe ja üai mikabata Ngöbö kisete angwane krütaba.

31 Köbö ye abko, köbö ja mikakrä biare köbö jadükakrä kräke amne, köbö jadükakrä ye nämane Pascua näire, aisete bäri ütiäte. Ye mden kisete, nitre israelita ji dokwäte rikaba niere krörö Pilatoye:

Nitre tä krusobtä se krütadre jötrö, abkokäre ngüre ötarebtä, bti diandreta timon doboi mikadre, nieba kwetre.

32 Ye erere bkänä, nitre rükä romanobo rikaba käkwe ni iti ngüre ötabtäba käne, bti ni mda näma krusobtä käin Jesu ken abko ngüre ötabtäba kwetre arato. 33 Yebti rikaba Jesu ngüre ötöbtä mda angwane, Jesu krütanina, btä okwä rababa, abtä Jesu ngüre ötabtäba ñakare kwetre. 34 Akwa ni rükä iti käkwe Jesu däkäteba bukobti kronante ta. Ye btäräbe däri amne ñö betakaba Jesu kronante ta. 35-37 Kukwe ye abko rakakaba kore tikwe tuaba ja okwä jenbti abko erere tita niere, aisete kukwe era erere tita niere. Tita niere munye, ñobtä ñan angwane Ni Dianinkä Ngöbökwe abko btä kukwe rakadrekä kore abko nämane tikani kira Ngöbö Kukweibtä abko erere rikaba neme bare krörö Jesubtä:

Niara kroko ötaninbtä ñakare krati ie,
Salmos 34.20
nieta Ngöbö Kukweibtä. Mdakäre abko,
nieta krörö:
Buko betadikä niara kronante ta nitre nü-
nanka Jerusalén okwäbti, *Zacarías 12.10*
nieta arato Ngöbö Kukweibtä. Ye erere
rababa bare Jesubtä ti okwäbti, aisete
mun jökrä käkwe kukwe ne mikadre era
amne tödekadre Jesubti, abkokäre tita
niere munye.

Jesu doboi mikani
(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

38 Jesu krütaba, yebti José Arimateabo
käkwe ja köböi käräba Pilatoye Jesu ng-
wäkä ngwiankäre doboi mikadre. José ye
abko nämane dikekä siba Jesube, akwa ni-
tre israelita ji dokwäte jürä rababa btä,
aisete näma nekete tiebe Jesukri. José
ye mden käkwe ja köböi käräba Pilatoye,
ye erere rükabtiba Pilatoye angwane, José
rikaba Jesu ngwäkä ngwena doboi mikadre.
39 Erere arato, Nicodemo rükaba blite bati
deo Jesube, Nicodemo ara rükaba José
Arimateabobe, kä jataba mirra krie ng-
wäri sribebare mnüne amne kri kädianta
aloe sribebare mnüne, ye abko mritani
ketetibe kwe abko näma rä bäne rük-
aba ngwena kabre, bäsi siä kwä kükü bti
kwärä mikadre Jesu ngwäkäbtä, ñan rä
rabadre kure abkokäre. 40 Angwane José btä
Nicodemo käkwe kri ngwäri mnü ye mikaba
dän ütiäte kri kädianta lino btä abko te Jesu
ngwäkä mriateba kwetre, nitre israelita tä
ni doboi mike ño, ye kwrere nuenba kwetre.
41 Yebti Jesu müre ketaba krusobtä, ye ken
abko nura nämane nökani kabre angwane,
kä ye känti abko kä muani btin jäkwatate ni
doboi mikakrä näma kwati abko te ni doboi
mika ngämi abko näma yete, 42 abko te Jesu
doboi mikaba, ñobtä ñan angwane kä mkä
ye abko näma känime juta Jerusalén yete
amne köbö jadükakrä nitre israelitakwe
abko jataba nüke angwane, ñan rabadre
sribi ye nuene, aisete Jesu doboi mikaba
jötrö kä ye känti.

20

Jesu nükaninta nire
(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-6; Lucas 24.1-12)

1 Yebti köbö kena bämänte dekä, María
Magdalabo rikaba dobobti. Kä näma iko
dekä angwane rikaba. Yebti nikani nebe
dobobti angwane, jä kri mikani kä mkäbti,
ye abko nämanena dianinkä mento, btä
okwä namani. 2 Angwane nikani betekäta
gwäkäre nebeta Simón Pedro känti amne ti
ja töitikaka Jesube abko Jesu näma tarere
kri ye känti, käkwe nieba nunye:

¡Ni Dänkien ngwäkä jänikani doboibti
mentokwäre amne mikani mdente mda
ñan nebe gare jire chi nunye! nieba kwe
nunye.

3 Abtä Pedro amne ti rikaba mda Jesu
doboi tuen. 4 Nun nibu rikaba betekä
gwaire, akwa ti rikaba betekä bäri jötrö
Pedrokrä, aisete ti rababa käne dobobti. 5 Ti
rababa dobobti, käkwe ja mikateba timo-
nkwäre, bti tikwe nikraba nguse amne dän
te Jesu mrianinte aibe näma nguse, btä ti
okwä rababa, akwa ti ñan rikaba nebe kä
mkäte nguse. 6 Yebti Simón Pedro rikaba
nebe köre ti jiebti angwane, rikaba nebe
kä mkäte nguse angwane, dän kukwän te
Jesu mrianinte ye aibe kwanba ie. 7 Mdakäre
abko, dän kukwän mdara jire, te Jesu dokwä
mrianinte, ye abko näma mrianinkä kuin,
näma mikani jenena dän kukwän bäri kri
ye bäre mento abko kwanba ie arato. 8 Yebti
ti rababa käne dobobti abko rikaba nikren
kä mkäte nguse arato angwane, kukwe
nakaninkä ño ño Jesubtä tikwe tuaba jökrä
angwane, tikwe tödekaba bti. 9 Akwa ye kä-
nenkri, Jesu rükadreta nire tä tikani Ngöbö
Kukweibtä, ye abko ñan nükani gare me-
tre nun ja töitikaka Jesube ie, aisete nun
ñan näma mike era. Akwa tikwe tuaba
angwane, batibe rababa era tikrä, käkwe
tödekaba bti. 10 Yebti nun nibu ja töitikaka
Jesube ye rikabata gwä nebeta ja gwiriete.

Jesukwe ja mikani tuadre María Magdalaboye
(Marcos 16.9-11)

11 Angwane María rikabata nebeta
dobobti Pedro amne ti jiebti. Abti Pedro
amne ti rikabata gwä angwane, María aibe
namani müen dobobti. Niara namani müen
kore, käkwe ja mikaninte timonkwäre
nikrakäre kä mkäte nguse. 12 Angwane
angele nämane nibu nguse, btä okwä
namani. Angeletre ye abko btä dän ngwen
bürere jökrä abko nämane täkänintbe
nguse. Jesu dokwä nämane, yekri angele

nämane iti amne Jesu ngoto, yekri abko
angele nämane iti mda abko btä María
okwä namani. [13] Angwane angeletre ye
käkwe niebare Maríaye:

¿Mata dre müaire ti mräkä? niebare
kwetre ie.

Angwane María käkwe niebare mda:

Ti Dänkien ngwäkä jänikani tikän amne
mikani mdente ñan nebe nüke gare tie,
aisete tita müaire ye, niebare kwe angeleye.
[14] Maríakwe niebare kore, ye btäräbe
nikrabareta ja trökri kwe angwane, Jesu nä-
mane känime ken, btä okwä namani. Akwa
Jesu ara nämane yete abko ñan nükani gare
Maríaye. [15] Akwa Jesukwe niebare ie:

¿Mata dre müaire ti mräkä? ¿Nire
känäntarita näin makwe? niebare kwe ie.

Akwa ni ye abko nämane nura ngibiare,
María namani nütüre, aisete niebare kwe
ie:

Ma nikani ti Dänkien ngwäkä ngwena
ne ngwane, makwe mikani mdente mda,
ye makwe nie tie, ti mräkä, amne ti näin
tuenta, niebare kwe ie.

[16] Abtä Jesukwe niebare mda ie:

¡María! niebare kwe ie.

Ye btäräbe María nikwitaninte, käkwe
niebare hebreore Jesuye:

¡Rabuni! niebare kwe. (Ye abko "Dirikä
tikwe" niebare kwe.)

[17] Angwane Jesukwe niebare mda ie:

Ti ngämi nikenta ti Rün känti kä käinbti,
aisete makwe ñan ti ketate, akwa nänta ti
mräkätre ja töitikaka tibe ye känti amne
makwe nie krörö ietre: Ti bike nikenta ti
Rün amne mun Rün känti kä käinbti. Erere
arato, Ngöbö tikwe amne Ngöbö munkwe,
känti ti bike nikenta, tikwe nini, ye abko
makwe nie kore ietre. Abko kore se, niebare
Jesukwe Maríaye.

[18] Ye erere bkänä, María nikaninta, na-
maninta gwi angwane, Dänkien tuani kwe
ye tanba kwe nun ja töitikaka Jesube yeye.
Erere arato, Jesukwe blitabare ño ño ben, ye
erere nieba jökrä kwe nunye.

Jesukwe ja mikani tuadre nitre ja töitikaka benye

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

[19] Yebti köbö kena bämänte ye arabe
näire nun ja töitikaka Jesube näma ja
ükaninkrö gwi, akwa nane nitre israelita ji
dokwäte käkwe nun kadre ngite arato abko
jürä rababa nunbtä, aisete nun näma ja
ükaninkrö, ye känti nunkwe jukwe dikaba
jabti, akwa batibe Jesu rababa gwi amne
rababa nünaninkä nun ja töitikaka ben ye
ngätäite, käkwe nieba nunye:

Kä jäme Ngöbökwe raba munbtä, nieba
kwe nunye.

[20] Jesukwe ñäkäba kore, ye btäräbe klabo
träin kisebtä amne buko träin kronante
mikaba tuadre kwe nunye angwane,
kä rababata nuäre krübäte nunbtä nun
Dänkien tuareta. [21] Angwane Jesukwe
niebata mda nunye:

Kä jäme Ngöbökwe raba munbtä. Ti Rün
käkwe ti juani ño, ye kwrere ti bike mun
juen arato, nieba kwe nunye.

[22] Ye btäräbe müre täkäba kwe nunbti,
käkwe nieba nunye:

Ngöbö Üai Deme kaen ngäbti munkwe.
[23] Nire nire ngite abko diandrekä btä
munkwe niedi ie, ye erere Ngöbökwe
dianinkära btä; akwa nire nire rabadi
ngite kärekäre munkwe niedi ie, ye abko
Ngöbökwe ñan ngite diandrekä btä, nieba
Jesukwe nun ja töitikaka benye.

Bti Jesukwe kä mikakaba. [24] Jesu rüka-
bata kena nun ja töitikaka ben ngätäite,
ye näire abko ni iti ja töitikaka ben kä-
dian näma Tomás abko näma ñakare nunbe
yete. Tomás ye mden abko kädian näma
"Munkin" abko näma ñakare angwane Jesu
rükabata. [25] Yebti Tomás rükabata angwane,
nun ja töitikaka Jesube käkwe nieba ie:

Nunkwe ni Dänkien turi mtare, nunkwe
nieba ie.

Akwa Tomás abko käkwe nieba mda
nunye:

Tikwe ñan klabo träin tuadre kisete
amne tikwe ñan kise kräkia mikadre klabo
träinte, erere arato buko träin kronante, te
tikwe ñan kise mikadre, ne ngwane tikwe
ñan mun kukwei mikadre era jire chi, nieba
kwe nunye.

[26] Abti bämän krati mda nun ja töitikaka
Jesube näma ja ükaninkröta jökrä bämänte
angwane, Tomás näma siba yete angwane,
nunkwe jukwe dikaba arato, akwa batibe
Jesu rababa gwi amne rababa nünaninkä
nun ngätäite, käkwe niebata nunye:

Kä jäme Ngöbökwe raba munbtä, nieba
kwe nunye.

[27] Yebti nieba kwe mda Tomáye:

Tomás, kise mike tie nete amne ti kise
träin ne mike ñäräre, bti ti krona träin ne
te kise krien tie, bti kukwe ñan tä nebe era
makrä, ye kwrere makwe ñan nuen mda,
käkwe kukwe tibtä ye mika era jae, nieba
Jesukwe ie.
28 Angwane Tomákwe ngrateba kri,
käkwe nieba Jesuye:
¡Ma abko ti Dänkien tikwe amne Ngöbö
tikwe! nieba kwe ie.
29 Angwane Jesukwe nieba mda ie:
Mata ti tuenta ja okwä jenbti, aisete ti ara
abko makwe miri era, käkwe tödiri tibti ñan
ñan; akwa nire nire tä ti tuen ñakare akwa
tä ti kukwei mike era jae amne tä tödeke
tibti, ni yebtä abko kä rabadi bäri nuäre
krübäte amne Ngöbökwe ja di biandi ietre,
nieba Jesukwe Tomáye.
30 Jesu abko nämane sribire nun ja töi-
tikaka benbe kä nebtä angwane, Ngöbö di
näma ben ye bä mikakrä abko sribi ñan
tuabare nuenba kabre mda kwe nun ja töi-
tikaka ben okwäbti, akwa ye abko tikwe
tikaba ñakare jökrä tärä nebtä. 31 Akwa
munkwe kukwe kuin Jesubtä mikadre era
jae amne Ni Dianinkä Ngöbökwe abko
Jesu ara amne niara abko Ngöbö Odei, ye
abko rabadre era munkrä amne munkwe
tödekadre bti, abkokäre tikwe kukwe ne
tikani. Mdakäre abko, munkwe tödekadre
Jesubti, ye köböire munkwe nünandre
kärekäre Ngöböbe, abkokäre tita kukwe ne
tike.

21

Nitre ja töitikaka Jesube käkwe gwa gani kabre

1 Jesukwe ñäkäba kore Tomáye. Abti Je-
sukwe ja mikabata tuadre mda nun ja töi-
tikaka benye ñö okwä kri kädianta Tiberias
ye köräbtä. Ñö okwä kri ne arabe kädianta
Galilea arato, känti kukwe rakakaba krörö:
2 Simón Pedro näma Tomábe yete. Tomás
ye arabe kädian näma "Munkin" abko näma
yete. Erere arato, Natanael nünanka juta
Canáte kä Galileate amne Zebedeo ngobo
nibu, btä nun ja töitikaka Jesube näma nibu
mda yete. 3 Angwane Simón Pedro käkwe
nieba nunye:
Ti bike niken gwa gaen, nieba kwe.
Angwane nunkwe nieba Pedroye:
Nun bike niken siba mabe, nieba
nunkwe.
Ye erere bkänä, rikaba, rankwaba rute
amne rikaba gwa gaen. Akwa ye näire deo
käbä rababa ñakare jire gwabtä. 4 Abti kä
jataba ngwen dekä angwane, batibe Jesu
rababa ñö okwä köräbti yete, akwa Jesu ara
näma yete, ye abko ñan rükaba gare nunye.
5 Angwane Jesu käkwe nieba nunye:
¿Gwa tärä munkwe ya ti mräkätre? nieba
kwe.
Nunkwe nieba ie:
Gwa ñakare nunkwe, nunkwe nieba Je-
suye.
6 Abtä Jesukwe nieba mda nunye:
Krade kiteta ñöte küde ruenkri rubtä
timon yete munkwe angwane, mun käbä
rabadi, nieba kwe nunye.
Ye erere nunkwe nuenba angwane, gwa
rababa kratibe dikaro kradete, aisete krade
ñan rababa näkäita kukwäne nebeta rute
nunye. 7 Angwane ti ja töitikaka Jesube
abko Jesu nämane tarere kri abko käkwe
nieba Pedroye:
¡Ni Dänkien ara tä ñö köräbti se! tikwe
nieba.
Tikwe nieba kore, ye jaraba Simón
Pedroye angwane, jötrö ngwarbe dän
kitaba jabtä kwe, bti rankwaba ñöte, rikaba
jübenkä nebe Jesu känti. 8 Angwane nun
mda mda ja töitikaka Jesube abko rikaba ru
ngwena janknu nebe ñö köräbtä. Akwa gwa
rababa kabre kradete, ye abko nun rikaba
jäke bätärekä bätärekä nebe ñö köräbtä.
Nun näma bä känime bäsi metro siento
krati näre ñökrä ken, aisete rababa gwa
ngwena nebe ñö köräbtä. 9 Abti rababa ñö
köräbtä jate, rankwaba timon angwane,
ñukwä oto näma bukaninte kwati kwanba
nunye. Ñukwä yebti abko gwa näma
mikani krati amne ban näma mikani arato.
10 Angwane Jesukwe nieba nunye:
Gwa naka munye, ye ngwen ruäre kuk-
wadre nete, nieba kwe nunye.
11 Angwane jötrö Simón Pedro rikaba rute
käin, kä rikaba krade ngwena nebe jate.
Gwa krikri be näma kradete, ye tanba
angwane, gwa näma siento krati bti gre
ketebu bti krä jätäbti krämä (153) kradete.
Gwa näma kabre kore, akwa krade rötateba
ñakare. 12 Yebti Jesukwe nieba mda nun ja
töitikaka benye:
Mun jakwe mröre, nieba kwe.
Ye erere nun rikaba, akwa Jesu abko
ni Dänkien ara abko rababa gare nunye,

aisete Jesu abko nire ye abko ja ñan rükaba
töre nunye ngwentari ie. [13] Yebti Jesukwe
krötaba nun ken, käkwe ban amne gwa
dianba kisete, bti bianba kwe nunye kwe-
tadre. [14] Ne ngwane abko Ngöbökwe Jesu
mikaninta nire, yebti Jesukwe ja mikaba
tuare bämäkäre nun ja töitikaka benye.

Jesukwe blitabare Simón Pedrobe

[15] Nunkwe mröba ünän jökrä angwane,
Jesukwe nieba Simón Pedroye:

Simón, Jonás ngobo, ¿mata ti tarere bäri
ni mda mda noko ngwä ya? nieba kwe ie.

Angwane Pedrokwe nieba mda ie:

Jän, ti Dänkien. Ma tare kri tikwe ye
garera mae, nieba kwe Jesuye.

Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Nitre tödekaka tibti tä obeja ngäbäli
kwrere, ye makwe buka, nieba kwe Pe-
droye.

[16] Yebti Jesukwe niebata bobuta ie:

Simón, Jonás ngobo, ¿mata ti tarere era
metre ya? nieba kwe ie.

Angwane Pedrokwe niebata Jesuye:

Jän, ti Dänkien. Ma tare kri tikwe, ye
garera kuin mae, nieba kwe ie.

Angwane Jesukwe nieba mda ie:

Nitre tödekaka tibti tä obeja kwrere, ye
makwe ngibia, nieba kwe ie.

[17] Yebti bämäkäre Jesukwe niebata mda
Pedroye:

Simón, Jonás ngobo, ¿mata ti tarere era
metre ya? nieba kwe ie.

Jesukwe kukwe arabe ngwiantariba
bämä jire ie, abtä moto rababa ulire, käkwe
nieba Jesuye:

Ti Dänkien, kukwe gare jökrä mae, aisete
ma tare kri tikwe, ye gare kuin mae, nieba
kwe ie.

Abtä Jesukwe nieba mda ie:

Nitre tödekaka tibti tä obeja kwrere, ye
makwe buka, nieba kwe ie.

[18] Yebti Jesukwe nieba mda ie:

Ti bike kukwe era erere niere krörö mae:
Ma nämane bati angwane, ma nämane ja
dätere, bti ma tö nämane nebe rikai mdente
erere, känti ma nämane niken. Akwa ma
rabara unbre angwane, makwe ja küde
aibe ngökadite amne ni mdakwe dän kitadi
mabtä amne, ma ñan tö näin abko känti ma
jänäin, nieba Jesukwe Pedroye.

[19] Jesukwe nieba kore Pedroye, ye abko
Pedro krütadi ño krusobtä abko Jesu tö
rababa niei biare ie, abkokäre nieba kore
kwe ie. Erere arato, Pedro krütadre, yebti
abko Ngöbö rabadre käikitaninkä kri abko
Jesukwe mikaba gare ie, käkwe nieba kore
ie. Yebti Jesukwe nieba mda Pedroye:

¡Makwe dikaka janknu ti jiebti, ie ti tö!
nieba kwe ie.

[20] Jesu amne Pedro näma dikekä ñö
köräbäre, ye btäräbe Pedrokwe nikrabata
ja jiebti angwane, ti ne mden Jesu näma
tarere, ye rükaba niaratre jiebti abko btä
Pedro okwä rababa. Ti näma täkänintbe
känime Jesu ken mröre mrä Jesube Pascua
näire angwane, tikwe nieba Jesuye: ¿Ti
Dänkien, nirekwe ma kitadi ngise ma rüeye
müre ketadre? tikwe nieba Jesuye abko
rükaba Jesu amne Pedro jiebti. [21] Ti ne
mden abko rikaba tuen Pedroye angwane,
Pedrokwe nieba Jesuye:

¿Ti Dänkien, niara sebtä abko dre
rakadikä? nieba kwe Jesuye.

[22] Abtä Jesukwe nieba Pedroye:

Ti tö rabadre ni se mikai nüne janknu
angwane, tädre nire angwane ti jatadreta
kä nebtä, aisete ye ñan rabadre ütiäte
makrä. Akwa ma abko käkwe dikaka janknu
ti jiebti, nieba kwe ie.

[23] Jesukwe nieba kore Pedroye, yebtä
abko ti ñan krütadre jire abko ja mräkätre
ruäre tödekaka Jesubti kä rababa niere jae
kwärikwäri. Akwa Jesukwe ñan nieba kore,
akwa nieba krörö kwe: "Ti tö rabadre
ni se mikai nüne janknu angwane, tädre
nire angwane ti jatadreta kä nebtä, ye
ñan rabadre ütiäte makrä," nieba Jesukwe.
[24] Ti abko btä Jesukwe blitaba Pedrobe abko
käta tärä ne tike amne, tikwe kukwe tu-
aba Jesubtä ja okwä jenbti erere tita niere
metre, aisete kukwe ne abko era metre
erere abko gare nie. [25] Jesu nämane sribire
kä nebtä angwane, sribi kri namani bare
kabre mda ie, aisete kukwe ye tikadre jökrä
ja täritäri täräbtä angwane, tärä ye käi
rabadre ñakare kä nebtä, raba ruen tie.
Abko kukwe nakaninkä kore Jesubtä. Abko
kore se. Ne ngörä.

Sribi Nitre Jesu Kukwei Ngwianka Köböire
Los Hechos de los Apóstoles

Tärä ne abko Lucakwe tikani ni kädian nämane Teófilo ye ara kräke. Tärä tikani käne kräke abko Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Lucakwe. Ye mden kisete, ni tärä ne tikaka abko Lucas ara tä gare nie. Niarakwe tärä Lucas tikani käne, abti tärä Hechos ne tikani kwe. Jesu abko nikaninta kä käinbti, yebti Jesukwe sribi nuenbare ño ño Ngöbö Üai köböire kä nebtä nitre Jesu kukwei ngwiankabti abko Lucas tä mike gare tärä nebtä. Kukwe ne tä tikani krörö Hechos 1.8 yebtä: "Mun rabadi dite, kä näin kukwe kuin tibtä ye niere juta Jerusalénte amne kä Judeate amne kä Samariate. Erere arato, mun näin kukwe kuin ye niere kä jökräbti temen" abko tä tikani. Bäri käne Ngöbökwe sribibare ño ño Pedro köböire Jerusalénte, Judeate amne Samariate abko Hechos tä niere. Yebti Pablo abko käkwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare kä jökräbti temen abko Lucas käkwe mikani gare. Tärä nebtä abko, Jesukristo abko ni Diantarikä ni jökrä kräke abko Lucas tä mike gare.

Lucas abko ni kräkä bianka. Pablo nikani kukwe kuin Jesubtä mike gare abko ben Lucas nikani bäre bäre arato. Ye mden kisete, Ngöbökwe sribibare ño ño Pablo köböire abko Lucakwe tuani ja okwä jenbti abko erere tikani täräbtä kwe.

KUKWE NAKANINKÄ KÄNEKÄNE JESU KUKWEI NGWIANKABTÄ (1.1-26)

Jesu nikaninta kä käinbti

1-2 Ti mräkä Teófilo, tikwe tärä tikani käne mae, yebtä tikwe tikaba krörö: Ngöbö ngämi niken Jesu ngwenante kä käinbti känenkri Jesu nikani sribire kena angwane, dre dre nuenbare kwe amne dre dre diribare kwe abko tikwe tikani käne täräbtä makrä. Erere arato, ni dianinkä kwe ja kukwei ngwianka, ye abko käkwe dre dre nuendre abko niebare kwe ietre Ngöbö Üai Deme köböire abko tikwe tikani käne täräbtä makrä. 3 Jesu krütani, yebti nükaninta nire. Ne abko niara nükaninta nire bkänä rabadre gare metre, abkokäre ja mikani tuadre bäre bäre köbö gre ketebu kwe niara kukwei ngwianka yeye. Angwane Ngöböta gobrane ño ni kwe ngätäite, abkobtä blitabare kwe bentre. 4 Angwane bati Jesu nämane bentre angwane, niebare krörö kwe ietre:

Ngöbö ti Rün käkwe ja Üai Deme köböi mikani munye, btä tikwe blitaba munbe, ye munkwe ngibia Jerusalénte. Munkwe ñan kä mikaka jire Jerusalénte abko tita niere munye, 5 ñobtä ñan angwane Juankwe ni ngökani ñö aibe te ni mikakäre jenena Ngöbökrä, akwa Ngöbökwe ja Üai Deme juandi nünakäre munbtä, aisete munkwe ngibia Jerusalén yete. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

Ngöbö nikani Jesu ngwenante kä käinbti

6 Yebti nitre Jesu kukwei ngwianka käkwe niebare mda Jesuye:

Dänkien, ¿jrei nämane kira nun ngätäite nete, ye kwrere ma bike gobrane nun israelita ngätäite nete ya? niebare kwetre Jesuye.

7 Jesukwe niebare mda ietre:

Ti rabadre gobrane ñongwane amne köbö mdente, ye abko ti Rün käta ükete au tikrä amne, ye ñan rabadre gare munye. 8 Akwa kukwe krörökrörö abko rabadre gare munye: Ngöbö Üai Deme rükadi nüne munbtä, käkwe ja di biandi munye angwane, mun rabadi dite, kä näin kukwe kuin tibtä ye niere juta Jerusalénte amne kä Judeate amne kä Samariate. Erere arato, mun näin kukwe kuin ye niere kä jökräbti temen, ye abko rabadre gare käne munye. Abko kore se, niebare Jesukwe ietre.

9 Jesukwe blitabare ünän kore bentre angwane, niaratre okwä nämane Jesubtä. Ye btäräbe Ngöbökwe Jesu kaninkä käin, nikani ngwena mütate ta käin amne nianinkäbe niaratre okwäte, nin jatabareta mda ietre.

10 Jesu namani niken kä käinbti, ye abko nikani nenkä ño niaratre okwäbti abko jiebti okwä nämane kwekbe. Ye btäräbe ni btä dän ngwen bürere namanina nünaninkä nibu niaratre ken, 11 käkwe niebare ietre:

Mun Galileabo, okwäbti Ngöbö niki Jesu ngwenante kä käinbti abko jiebti mun okwäta. ¿Se ñobtä mun okwäta jiebti? Jesu ye mden Ngöbö niki ngwenante kä käinbti mtare, ye kwrere jatadita bobuta, niebare kwe ietre.

Matías dianinkä sribikäre Jesu kukwei ngwianka

12 Kä ye ngwane abko, nitre Jesu kukwei
ngwianka nämane Ngitio Olibobti, nikan-
inta Jerusalén. Ji Ngitio Olibo nebebe
Jerusalén ye abko bäsi kilometro krati,
känti nikaninta. 13 Nikani nementa jutate
angwane, ju käin ninkri, känti nämanentre
nüne, ye känti nikani nebeta. Ye känti
Pedro, Juan, Santiago btä Andrés; Felipe btä
Tomás; Bartolomé btä Mateo; Alfeo ngobo
Santiago btä Simón (ne arabe kä Zelote)
amne Santiago mda ngobo Judas abko nä-
mane arato. 14 Ye känti, meri ruäre, ben
nämane ja ükekrö käre blitakäre Ngöböbe
amne, Jesu meye María amne Jesu et-
bakantre, ben nämane blite Ngöböbe arato.

15 Kä ye ngwane abko batira jire ni
tödekaka Jesubti nämane ja ükaninkrö bäsi
gre keta ti jire, ye ngätäite Pedro namani
nünaninkä, käkwe niebare:

16 Ja mräkä, Judas nikani Jesu rüe jie ng-
wena Jesu kaen ngite, ye abko Ngöbö Üai
Deme köböire nämane tikani kira Ngöbö
Kukweibtä jrei Davikwe. Ye rabadre bare,
mden erere namanina bare mtare. 17 Judas
abko nämane nibe ketetibe amne nämane
sribire nibe gwaire, niebare Pedrokwe.

18 (Akwa Judas ye mden abko käkwe
kukwe nuenbare käme Jesu rüere, ye abko
ütiä biani ie. Mdenbti kä kökani kwe
jakrä. Abti kä ye känti, niara nikani ngi-
tiekä dokwäre temen amne büle ngetrani
angwane, ngänkrä nakwani jökrä künken.
19 Ye abko, nitre nünanka Jerusalén käkwe
gani angwane, kä ye kädiani Acéldama kwe-
tre. Ye abko "Kä Därire" nieta niaratre
kukwe arameore.)

20 Pedrokwe niebare:

Kukwe rakadrekä kore, ye mden abko nä-
mane tikani krörö Davikwe tärä Salmobtä:

Ju niarakwe, känti kä raba kaibe ngwarbe
jökrä amne, ni mda ñan raba nüne
jire niara täte. *Salmos 69.25*

Erere arato, kukwe nebtä Davikwe kukwe
tikani mda abko krörö:

Sribi kwe abko raba ni mda kisete, *Salmos 109.8*
tikani kore kira Davikwe.

21 Ne aisete, ni Dänkien Jesu nämane nüne
ni ngätäite nete angwane, ni ruäre tä näin
siba nibe, ne käre nämane näin ketetibe
nibe 22 kena angwane Juankwe Jesu ngökani
ñöte abti kä nükebe Ngöbö nikani Jesu
ngwenante kä käinbti. Nitre tä näin kore
nibe, ye ngätäite nikwe ni diandrekä iti
sribikäre jabe Judas täte, Jesu nükaninta
nire kädriekäre gwaire nibe abko rabadre
kuin. Abko kore se, niebare Pedrokwe ietre.

23 Ye erere bkänä, ni mikani nibu jite
kwetre diandrekä mikakäre sribire abko
nere: Ni iti abko kädian nämane José, arabe
kädian nämane Barsabás amne arabe kä-
dian nämane Justo arato. Amne ni mda
abko kädian nämane Matías mikani kwetre
jite arato. 24-25 Nebti blitabare krörö kwetre
Ngöböbe: Ni Dänkien Jesu, Judas Iscariote
käkwe ja mikani ngite, känti sribi kwe na-
mani ie amne, Ngöbökwe üai juani mdente,
ye känti nikani. Mtare nire rabadre ma kuk-
wei ngwianka Judas täte, ye abko makwe
mika gare nunye, ñobtä ñan angwane ni
moto ño gare kuin jökrä mae, aisete nitre
nibu ngätäite, nire rabadre abko makwe
mika gare nunye, niebare kwetre Ngöböye.
26 Yebti nire rabadre sribire abko Ngöbökwe
mikadre gare ietre, abkokäre jä kitani
kwetre* gakäre angwane, jä yebti abko
Ngöbökwe Matías mikani jite. Ye ngwane
mentokwäre, Matías namani Jesu kukwei
ngwianka siba ni ni jätäbti iti yebe.

KUKWE KUIN JESUBTÄ NIEBARE JUTA JERUSALÉNTE (2.1–8.3)

2

Ngöbö Üai Deme nükani

1 Bieta kädian nämane Pentecostés*
ye abko köböi nükaninta angwane, nitre
tödekaka Jesubti nämane ja ükaninkrö
jökrä ja känti. 2 Te batibe müreta kite
mate bäri ribi krübäte ngöta neme, ye
kwrere jire kä ngö jatani kä käinbti
timonkwäre abko ngö nükani mate gwita
temen niaratre nämane täkänintbe jökrä ye
känti. 3 Angwane jändrän bä namani ñukwä
jutra kwrere niatebare abko nikani mate
jene jene ni itire itire btä gwita temen. 4 Ye
btäräbe Ngöbö Üai Deme namani täte jökrä
btätre. Angwane ni kukwei jenena bätäkä

* 1:26 jä kitani kwetre. Proverbios 16.33 yebtä ñäke.

* 2:1 Pentecostés. Bieta Pentecostés, ye näire nitre israelita nämane kuin niere Ngöböye nura ngwä kenabtä. Levítico 23.15-21, yebtä ñäke.

ngwarbe btä ja töitikani ñakare kwetre
abko erere bti namanintre blite, Ngöbö Üai
namani kukwe tike ño, ye kwrere namani
blite jökrä.

5 Kä ye ngwane abko nitre israelita
nünanka kä jökräbti temen kä nämane
Ngöbö mike ütiäte abko nämane nünentbe
Jerusalénte Ngöbö käikitakakäre Pente-
costés näire. 6 Angwane nitre tödekaka Je-
subti namani blite bätäkä ngwarbe, kukwe
ye jarabare nitre israelitaye angwane, dre
namani nakenkä ñan namani nüke gare
ietre, käkwe ja ükaninkrö kwati ni kukwei
nuakäre, ñobtä ñan angwane nitre nämane
yete, ye kukwe ño ño abko erere nitre
tödekaka Jesubti namani blite. 7 Yebtä abko,
ni jökrä käkwe ja ngwiani nikenkä amne töi
ñan namani krütare jökrä, kä namani niere
krörö jae kwärikwäri:

¡Nitre noko abko ñan Galileabo jökrä ya,
8 amarebti nibitre blite ni kwrere amne
kukwe nibi nüke gare nie se! 9 Nita nete
ne abko, Partobo, Medobo, ni Elambo, ni
Mesopotamiabo, ni Judeabo, ni Capado-
ciabo, ni Pontobo tä nete. Erere arato, ni
nünanka käkä Asiate tä nete. 10 Mdakäre
abko, ni Frigiabo, Panfiliabo amne ni Egip-
tobo tä nete amne, ni nünanka kä Libiate
juta Cirene ken tä nete. Erere arato, ni
nünanka juta Romate tä siba nete abko
11 ruäre därebare ni israelitakri, akwa ruäre
abko käkwe Ngöbö nitre israelitakwe kani
ngäbti Ngöbö jen kwe kwrere, köböire na-
mani nekete jakri nitre israelitabe abko tä
nete. Erere arato, ni nünanka kä butubti
Cretate amne, ni kä Arabiabo tä nete. ¿Se
ño abko sribi kri nuenbare Ngöbökwe, btä
nibitre blite ni jökrä kukwere se? ni jökrä
namani niere kore jae kwärikwäri.

12 Yebtä abko, ni jökrä ñan töi namani
krütare amne töbikadre ño mda kwetre ñan
namani nüke gare ietre, kä namani niere jae
kwärikwäri:

¿Dreta nakenkä nete amarebti ni jökrä
nibi blite bätäkä ngwarbe kore se? naman-
intre niere mda.

13 Akwa ni ruäre abko nämane nitre
tödekaka Jesubti mike yakrä, kä namani
niere:

¡A, ngwarbe nibitre dröbare jökrä, aisete
tätre kore se! namanintre niere.

Pedro käkwe blitabare Jesubtä

14 Ye btäräbe nitre ni jätäbti iti Jesu kuk-
wei ngwianka mda mda, ben Pedro namani
nünaninkä krö, käkwe ñäkäbare jume ja
dibti krörö:

Ti mräkä israelita amne ni mda mda tä
nüne Jerusalén nete abko ie dre dre tä
nakenkä rabadre gare, aisete ti bike kukwe
niere, neye olo ketete kuin munkwe: 15 Nitre
ne tä dröbare mun nibi nütüre btä, akwa
ye kwrere ñakare, ñobtä ñan angwane ñänä
okwä krä ökänbe krire dekä. Se ño abko
rabadre dröbare jökrä, aisete niaratre ñan
tä dröbare. 16 Akwa kukwe ne tä nakenkä
nete mtare, abkobtä Ngöbö kukwei niekä
Joel käkwe tikani krörö:

17 Ngöböta niere krörö munye:

Kä mrä angwane, ni nünanka kä
ketareketare te kwäräkwärä, btä
tikwe ja Üai Deme mikadi täte.
Ne aisete mun ngäbriänkä merire, brare
käkwe ti kukwei niedi amne, ni
brare bati bati abko ie jändrän tikwe
rabadi tuen köböre kwrere.
Amne ni unbre unbre abko tikwe mikadi
köböre jändrän tikwebtä arato.
18 Erere arato, ni merire, brare sribikä
tikrä, yebtä tikwe ja Üai mikadi täte
angwane, niaratre käkwe ti kukwei
niedi arato.
19 Mdakäre abko, kä käinbti, kä temenbtä
abko tikwe sribi kri ñan tuabare
mikadi tuadre amne, jändrän btä ni
töi ñan krütai abko tikwe nuendi
okwäbti abko krörö:
Däri rabadi tuen, ñukwä jutra rabadi
tuen kri amne ngübü rabadi tuen
krikri krübäte.
20 Erere arato, ñänä gidiadite iko jökrä. Sö
abko bä rabadi därire jökrä.
Ne abko, ni Dänkien köböi bä nuäre ütiäte
kri abko känenkri kukwe rakadikä
kore.
21 Akwa nire nire käkwe ja di kärädre ni
Dänkienye rabakäre dianintari, ni
ye abko Ngöbökwe dianditari, nieta
kore Ngöbökwe *Joel 2.28-32*

abko tikani Joelikwe, niebare Pedrokwe.

22 Yebti Pedrokwe niebareta mda:

Mun israelita, ie ti bike kukwe niere,
aisete olo ketate kuin ti kukweiye munkwe:
Jesu Nazarebo abko ni brare juani
Ngöbökwe rabadre era munkrä, abkokäre
Ngöbökwe ja di biani ie sribi kri ñan tuabare
nuenkäre bätäkä ngwarbe mun ngätäite.

Niarakwe sribibare kore abko garera kuin
munye. [23] Ni ye abko, kräke kukwe nämane
ükaninte Ngöbökwe, aisete erere nikani
nakenkä krörö btä: Ni iti käkwe kitani ngite
mun kisete, bti ni moto kämekäme käkwe
mun die mikani kämike krusobtä. [24] Akwa
Ngöbö ara jire käkwe mikaninta nire,
ñobtä ñan angwane gata ñan rabadre niara
ganaine janknu jire chi. [25] Ngöbökwe niara
mikadita nire, yebtä abko jrei Davikwe tärä
tikani krörö kira:

Ti nämane ti Dänkien tuen käre ja ken tibe.
Niara tä ti ken ti küde ruenkri ti die
mikakäre, aisete tikwe ñan kä jürä
ngwiandre jire jabtä.
[26] Ne aisete kä juto tibtä amne kä nuäre tibtä
Ngöbö käikitakakäre.
Mdakäre abko, ti krüte angwane,
Ngöbökwe ti ngätä ngibiadi kuin,
yebti tita tödeke, [27] ñobtä ñan
angwane ti krüte angwane, makwe
ñan ti ngätä tuadimetre ni krütani
ngätäite dobote Ngöbö.
Erere arato, ni Deme makwe, ye makwe ñan
ngwäkä tuadimetre ngütekä.
[28] Amne ji mdenbti ti rikadre nünakäre
kärekäre mabe, ye abko makwe
mikani gare tie, aisete ti raba-
dita ma ngwärekri amne makwe kä
mikadita nuäre tibtä ma tuareta.
Salmos 16.8-11

Ne abko Davikwe tikani kore Jesubtä.

[29] Ja mräkätre, ti bike kukwe era me-
tre niere krörö munye, ye ie olo ketete
munkwe: Ni mräkä kira David käkwe kukwe
tikani, David ye abko krütani, doboi mikani,
amne ngwäkä ngütaninkä amne doboi tä
kä ne känti Jerusalén nete. [30] Akwa David
abko ni Ngöbö kukwei niekä, aisete ni iti
niara mräkäkri abko Ngöbökwe mikadi go-
brane niara täte, ye nämane gare ie, ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe köböi mikani ie.
[31] Ne mden kisete, Ni Dianinkä Ngöbökwe
ye abko rükadreta nire amne ñan gütadrekä
abko Ngöbökwe mikanina gare ie käne.
[32] Mden erere, mtare Ngöbökwe Jesu mikan-
inta nire. Jesu mikaninta nire, ye mden
abko nunkwe tuaba ja okwä jenbti amne
nunta niekäre metre mtare. [33] Ngöbökwe
mikaninta nire, abti Ngöbökwe mikani
ütiäte kri, käkwe mikani täkänintbe ja küde
ruenkri angwane, ja di kri mikani niara
kisete kä käinbti kwe. Bti Ngöbö Üai
Deme köböi mikani kwe nunye, ye abko
Ngöbökwe biani ie arato amne, niara abko
käkwe mikaba nüne täte nunbtä. Ye mden
munkwe turi mtare amne munkwe kukwe
nuri arato ye. [34] Ye abko, David tukwe
ñan nämane blite jabtä gare nie, ñobtä
ñan angwane niara doboi tä Jerusalén nete,
amne Ngöbö ñan nikani niara ngwena kä
käinbti, akwa David arabe käkwe kukwe
tikani krörö:

Ti Dänkien Ngöbökwe niebare ti
Dänkienye:
Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne
känti jakwe täke nete.
[35] Ye känti ma raba abti tikwe ma rüe
mikadi jökrä ma ngoto täni. *Salmos
110.1*

Ye abko namani tikani kore Davikwe, akwa
tikani ñakare kwe jabtä amne, Jesu Ni Di-
aninkä Ngöbökwe abko btä tärä tikani kwe.

[36] Ne aisete, mun israelita, ie kukwe
era metre rabadre gare abko erere ti bike
niere: Jesu juani müre ketadre krusobtä
munkwe, Jesu ye mden abko Ngöbökwe
mikani Dänkiene amne mikani ni Dianinkä
kwrere kwe arato. Ne abko raba gare
munye kore. Abko kore se, niebare Pe-
drokwe ietre.

[37] Pedrokwe blitabare nitre kwati olote
kore, ye abko matani tare motobtä amne,
ja namani ruen ngite krübäte Ngöbö ng-
wärekri ietre, käkwe kukwe ngwianintari
krörö Pedroye amne Jesu kukwei ngwianka
mda mdaye:

Ja mräkä, mtare nunkwe dre nuendre
niere nunye, niebare kwetre.

[38] Abtä Pedrokwe niebare mda ietre:

Munkwe kukwe nuenbare käme Ngöbö
rüere, ye kite temen jökrä, bti munkwe
tödeka Jesubti. Yebti mun jata ja mike
ngökare ñöte Jesukristo käbti. Angwane
munkwe ja mikani ngite, ye Ngöbökwe
diandikä jökrä munbtä, käkwe ja Üai
Deme mikadi nüne munbtä arato, [39] ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe ja Üai Deme
köböi mikani, ye abko munkrä amne mun
ngäbriänkäkrä, erere arato ni kä jökräbti
kärädre ni Dänkienkwe ye kräke, niebare
Pedrokwe ietre.

[40] Pedrokwe blitabare kore angwane,
kukwe mda mda ribebare bäri mda kwe
ietre, niaratre töi diankrä amne mikakrä
mokre abko krörö:

Ngöbökwe ñan mun mikadre ja tare nike
nitre kukwe kämekäme nuenkä ben gwaire,
abkokäre mun rabadre dianintari Ngöbö
diebti abko tita ribere munye, niebare kwe
ietre.
41 Ye kwrere bkänä, kukwe diribare Pe-
drokwe, ye ni kwati käkwe kani ngäbti
amne ngökani ñöte Jesu käbti. Köbö ye
näire abko, ni mda mda namani tödeke
Jesubti abko namani mili krämä jire (3,000)
abko namani ja gete nitre tödekaka Jesubti
yebe.

Nitre tödekaka Jesubti nämane nüne krörö jabe kwärikwäri

42 Angwane kukwe diribare nitre Jesu
kukwei ngwiankakwe, yebtä niaratre na-
mani ja kite köbö kwatirekwatire amne
namanintre jändrän jakwe dräire jabti
kwärikwäri. Erere arato, namanintre ja
ükekrö ju kwatirekwatire te mröre gwaire
Jesu ngatani ngwiankäreta töre jae amne
blitakäre Ngöböbe. 43 Nitre Jesu kukwei
ngwianka namani sribi kri nuene amne,
sribi ñan tuabare namani nuene ni kwati
okwäbti Jesu di namani bentre bä mikakäre.
Yebtä abko, ni jökrä ñan töi namani krütare
jökrä. 44 Angwane nitre tödekaka Jesubti
abko töi namani ketetibe jökrä, kä namani
jändrän jakwe jakwe dräire jabti kwärik-
wäri ni tödekaka Jesubti bobre bobre die
mikakäre. 45 Erere arato, namanintre kä
jakwe amne jändrän jakwe rürümoine, bti
ni bobre bobre, ie ngwian biandre nuäi
nuäi, ye näre nikanintre bien ni itire itire
ie. 46 Mdakäre abko, ju blitakrä Ngöböbe
te namanintre ja ükekrö köbö kwatirek-
watire amne, ju kwatirekwatire te mrö
dräi namani angwane, kä namani neme
nuäre btätre mröre ketetibe ja moto jä-
menbti. 47 Angwane namanintre Ngöbö
käikitekä amne, ni jökrä namanintre mike
ütiäte. Mdakäre abko, köbö kwatirek-
watire, nire nire namani neme dianintari
abko ni Dänkien Jesu namani mike ketetibe
nitre tödekaka niarabtibe.

3

Pedrokwe ni ngüre bren mikaninta kuinta

1 Abti bati, kä mikani blitakrä Ngöböbe
ñänä okwä krämä näre dere, ye ngwane
Pedro amne Juan nikani mda ju blitakrä
Ngöböbe ye känti blitakäre Ngöböbe.
2 Angwane ju blitakrä Ngöböbe, ye känti
jukwe nämane kwati abko kädian nämane
Jukwe Bä Nuäre. Jukwe ye känti abko, ni
därebare ngüre bren nämane iti. Ni ye abko
käre jänämane niken köbö kwatirekwatire
nebe yete ngwian käräkäre nitre nämane
niken yete yeye abko erere ni ngüre bren
nämane yete. 3 Angwane Pedro jatanina
nemente jukwete ta Juanbe, rikakäre ju
blitakrä Ngöböbe ye känti angwane, ni
ngüre bren ye okwä namani btätre, käkwe
ngwian käräbare ietre jakrä. 4 Abtä Pedro
amne Juan okwä namani kwekbe ni yebtä,
bti Pedrokwe niebare ie:

Nun mike ñäräre, niebare kwe ie.

5 Angwane niaratrekwe ngwian biandi
ie namani nütüre, käkwe okwä ketaninte
kwekbe btä bkänä. 6 Akwa Pedro abko
käkwe niebare krörö mda ie:

Ngwian amne oro ñakare jire chi tikwe
biandre mae, akwa jändränta tikwe, erere ti
bike bien mae: Jesukristo Nazarebo ye käbti
näin krö, nän dikekä, niebare kwe ie.

7 Pedrokwe ñäkäbare kore ie, ye btäräbe
kani küde ruenkribti kwe, käkwe ganinkrö
krö. Ye btäräbe ni ye ngüre namaninta
dite jökrä ie se kwrere. 8 Angwane ni
ngüre bren ye käkwe ja täkäninte käinta,
nükaninbe dikekä krö amne nikani dikekä
kwäräkwärä. Bti nikani siba Pedrobe
amne Juanbe ju blitakrä Ngöböbe ye känti,
akwa nikani angwane, nikani ja täkete
käintabe nekwäre sekwäre Ngöbö käik-
itarekä kwärä. 9 Namani ja täkete kwäräk-
wärä Ngöbö käikitekä, ye ni jökrä käkwe
tuani angwane, 10 töi ñan namani krütare
btä, ñobtä ñan angwane ni nämane täkän-
intbe ngwian kärere Jukwe Bä Nuärebtä
nämane tuen amarebti niara ara nämane
näin dikekä aisete.

Pedrokwe blitabare Jesubtä

11 Ni ngüre bren namaninta kuinta, ye
namani Pedro amne Juan gibiekä ñakare
angwane, ni kwati ñan töi namani krütare.
Angwane ni namaninta kuinta nämane Pe-
dro amne Juanbe ju blitakrä Ngöböbe bäre
jukä kädian nämane Jukä Salomónkwe, ye
känti ni jökrä nikani betekä ni ye tuakäre.
12 Ni nämane ja ükekrö kwati dikaro, ye
jatabare Pedroye, abtä nitre ye ie Pedrokwe
niebare:

Mun israelita, ¿ye ñobtä abko mun ñan
töi nibi krütare kore yere? ¿Ñobtä mun
okwä nibi jökrä kore nunbtä? ¿Nunkwe ni

ne mirita kuinta ja di jenbti o nun köböire
nibi dikekäta, munta nütüre nunbtä ya?
Mdakäre abko, ¿nunta nüne bäri deme
amne bäri metre Ngöbö ngwärekri, aisete
nun di nibi niara mikakrä kuinta, munta
nütüre ya, amarebti mun okwä nibi kore
nunbtä yere? 13 Ngöbö mikani ütiäte
Abrahamkwe, Isaakwe, Jacobokwe amne
ni mräkä kira kirakwe, Ngöbö ye mden
abko käkwe sribikä jakwe Jesu mikani bäri
ütiäte ja ngwärekri. Jesu ye mden munkwe
biani müre ketadre Pilatoye. Pilato tö
rababa tikaiteta, akwa munkwe trö kwitani
ie. 14 Akwa ni Deme amne Metre ne ñan
tikadrete, mun rababa niere Pilatoye amne,
ni ni kämikaka abko tikadrete mun rababa
niere kore ie. 15 Ni ni mikaka nüne ne abko
munkwe müre ketani kore, akwa Ngöbökwe
mikaba nüketa nire. Niara nükaninta nire
abko nunkwe tuaba ja okwä jenbti, aisete
nunta niere. 16 Ni ngüre bren ne abko gare
munye. Ye abko käkwe tödekani kwatibe
Jesubti, mden köböire ngüre nibita dite
jökrä ie. Niarakwe ja töi miri kwatibe
Jesubtä angwane, Jesukwe niara die miri
tödeke jabti, mden köböire nibita kuinta
täte jökrä, nibi tuen munye ye kwrere.

17 Ja mräkä, mun amne nitre ji dokwäte
mun ngätäite käkwe Jesu müre ketani
angwane, mun nämane dre nuene metre
ñan nämane gare munye. 18 Akwa Ni
Dianinkä jen jakrä Ngöbökwe abko käkwe
ja tare nikadre amne kämikadre, niebare
Ngöbökwe ja kukwei niekä kirakira köböire,
mden erere Ngöbökwe mikani neme bare.
19 Munkwe kukwe nuenba kore, yebtä
mun moto raba ulire amne munkwe
tödeka Ngöböbti, Ngöbökwe mun ngite ye
diandrekä jire jökrä mento munbtä amne,
kä rabadi nuäre munbtä amne mun moto
rabadi jäme Ngöbö ngwärekri abkokäre.
20 Angwane Jesu Ni Dianinkä kira Ngöbökwe
munkrä, Ngöbökwe juandre munkrä,
abkokäre munkwe kadre ngäbti. 21 Akwa
gwängware abko, Jesukristo rabadre
nüne kä käinbti, ñobtä ñan angwane
Ngöbö ngämi jändrän jökrä üketeta kuin
amne miketa kuin, ye känenkri Jesu ñan
rükadreta, ni Ngöbö kukwei niekä deme
kirakira käkwe niebare ye kwrere. 22 Yebtä
abko, Moisékwe niebare krörö Jesubtä:

Ni Ngöbö kukwei niekä ti kwrere abko
Ngöbökwe diandikä iti mun
ngätäite blitakäre jakrä munbe.

Ni ye käkwe dre niedi, ye erere munkwe
kukwei mika täte jökrä, 23 ñobtä
ñan angwane ni Ngöbö kukwei
niekä, ye nire nire käkwe ñan
kukwei mikadre täte, ye erere abko
munkwe kämikadre diankakäre ja
ngätäite, *Deuteronomio 18.15,18,19*

niebare kore Moisékwe.

24 Ye abko, kukwe nakaninkä ño Je-
subtä kä ne näire, ye rakadrekä abko ni-
tre Ngöbö kukwei niekä kirakira Samuel
näire mentokwäre käkwe niebare jökrä.
25 Amne Ngöbökwe kukwe ükaninte ni Di-
aninkä kwe juandre abko niebare kwe nitre
niara kukwei niekä köböire. Erere arato,
Ngöbökwe kukwe ükaninte mun mräkä
kirakirabe, ye abko rababa bare kä ne
näire munkrä, ñobtä ñan angwane kukwe
niebare Ngöbökwe Abrahamye, ye abko
rababa bare kä ne näire abko krörö:

Ma mräkä köböire ni kä jökräbti temen kä
nebtä, ie tikwe ja di biandi, *Génesis 12.3; 22.18*

niebare Ngöbökwe Abrahamye.

26 Ngöbökwe sribikä kwe juani kä nebtä
angwane, juani käne mun israelita ngätäite
kwe ja di biankäre munye, munkwe
kukwe kämekäme kitadre jire jökrä temen,
abkokäre juani käne kwe munye. Abko kore
se, niebare Pedrokwe ni kwati yeye.

4

Pedro btä Juan käkwe blitabare Sanedrin ngwärekri

1 Pedro amne Juan nämane blite kore
ni kwatibe angwane, batibe nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre nükani mda
guardia ju blitakrä Ngöböbete dänkien
amne nitre saduseo ruäre nükani arato.
2 Niaratre abko namani romon, ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe Jesu mikaninta nire ne
abko käkwe ni krütanikrütani mikadreta
nüne arato bä mikani abko Pedro amne
Juan namani dirire. 3 Abtä Pedro amne Juan
kani ngite kwetre. Angwane kä namanina
dere dikaro, abtä kitani ngite kä teri kwetre
nebe jändrinane. 4 Akwa ye ngwane abko,
kukwe diribare Pedrokwe amne Juankwe,
ye ni kwati käkwe kukwe nuani angwane,
mikani era kwetre, käkwe tödekani Jesubti,
aisete nitre tödekaka Jesubti namani bäri

kwati mda. Tanbare angwane, ni brarebe
namani mili krärike (5,000) jire.
5 Yebti jändrinane, nitre israelita ji dok-
wäte, nitre unbre ji dokwäte amne Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre käkwe
ja ükaninkrö kwati mda Jerusalén. 6 Ye
ngwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkien kädian nämane Anás nä-
mane amne, mräkä brare brare kwe kädian
nämane Caifás, Juan amne Alejandro nä-
mane siba. 7 Namani ja ükaninkrö jökrä
angwane, Pedro amne Juan ngwiamna kwe-
tre neme ja känti. Ye erere jänaman-
ina känti angwane, mikaninta nünaninkä
ja ngwärekri kwetre, käkwe niebare krörö
ietre:

¿Nirekwe ja di biani mun yeye amne,
nire käbti munkwe ni ngüre bren ye mikan-
inta kuinta? niebare kwetre Pedroye amne
Juanye.

8 Batibe Ngöbö Üai Deme namani täte
Pedrobtä abko diebti Pedro käkwe niebare
mda:

Mun ji dokwäte amne mun unbre töbtä
töbtä, ye ie ti bike niere krörö: 9 Ni
ngüre bren, kisete nämane bren abko kräke
nunkwe jändrän kuin nuenbare amne na-
maninta kuinta, ye abko nunkwe mikaninta
kuinta ño abko mun tö gai, ne ngwane
ti bike niere metre munye abko krörö:
10 Jesukristo Nazarebo müre ketamna kru-
sobtä munkwe abko Ngöbökwe mikaninta
nire. Jesu ye mden käbti amne diebti
nunkwe ni ngüre bren ne mikaninta kuinta,
ye abko nun tö niei metre mun ütiäte krikri
yeye amne nitre israelita jökräye arato.
11 Jesu ye abko,

Jä ütiäte kri ju mikakrä metre abko mun ju
mikaka käkwe kitaninkä, akwa jä ye
abko ni Dänkien käkwe mikani bäri
ütiäte ju mikakrä metre, *Salmos 118.22*

abko tikani kore Jesubtä tärä Salmobtä.
12 Ne mden aisete, Jesu aibe ni diantarikä.
Nebti Ngöbökwe ni mda mikani ñakare jire
kä nebtä ni diantarikäre. Abko kore se,
niebare Pedrokwe.

13 Pedro amne Juan, btä kä jürä namani
ñakare blitare, ye namani tuen nitre ji
dokwäteye angwane, niaratre käkwe ja töi-
tikani ñakare amne bobre amarebti namani
blite kore, ye abko ñan namani nüke gare
nitre yeye aisete, töi ñan namani krütare
btätre, akwa nitre ne käkwe dikakabare
Jesube abko gani btä kwetre. 14 Akwa ni
ngüre bren namaninta kuinta, ye nämane
nünaninkä siba yete niaratrebe, aisete dre
niedre kwetre rüere ñan namani nüke gare
ietre. 15 Abtä Pedro amne Juan käkwe kä
mikadrekä, rikadre ju bäre, niebare kwetre
ietre, bti niaratre namani blite jabe kwärik-
wäri gwi, 16 kä namani niere jae kwärikwäri:

¿Nitre nibu sebtä, nikwe dre nuendre?
Sribi ütiäte kri ñan tuabare nuenbare kwe-
tre, ye abko ni kwati nünanka Jerusalén
nete, ie nena gare, aisete ni ñan raba
rükente jire. 17 Akwa kukwe ne ñan kä-
drie rikadre janknu ja täritäri, abkokäre
ari niaratre rätekä. Nikwe rätädikä ne
ngwane, mtare mentokwäre ñan blitadre
mda kwetre Jesu käbti, niebare kwetre jae
kwärikwäri.

18 Bti Pedro amne Juan käräbareta gwä
kwetre, käkwe niebare ietre:

Munkwe ñan blita amne, munkwe ñan
diri jire chi mda Jesu käbti, niebare kwe
ietre.

19 Abtä Pedro amne Juan käkwe niebare
mda ietre:

Ngöbö okwäbti dre nuendre nunkwe
abko bäri kuin, yebtä töbike kuin munkwe,
bti munkwe nieta nunye. ¿Nunkwe mun
kukwei mikadre täte amne Ngöbö abko
nunkwe ñan kukwei mikadre täte ya? ye
abko bäri kuin ya abko munkwe nie nunye.
20 Akwa nun bike Ngöbö mike täte aisete,
kukwe nakaninkä ño ño Jesubtä nunkwe
tuaba ja okwä jenbti amne dre dre niebare
kwe abko nunkwe kukwe nuaba, ye abko
nunkwe kädriedi janknu. Abko kore se,
niebare Pedrokwe amne Juankwe.

21 Angwane nitre ji dokwäte sribikä
Sanedrinbe ye käkwe Pedro amne Juan
rätäninkäta jirekäbe, bti tikaninte kwetre,
ñobtä ñan angwane kukwe nakaninkä,
yebtä abko ni jökrä namani Ngöbö
käikitekä, aisete Pedro amne Juan mikadre
ja ngie nuen ño kwetre ñan namani nüke
gare ietre, ñobtä ñan angwane ni jökrä jürä
namani btätre aisete. 22 Ni jökrä nämane
Ngöbö käikitekä, ñobtä ñan angwane ni
ngüre bren namaninta kuinta Jesu di kribti,
ye abko ie kä nikanina gre ketebu jire ta
angwane namaninta kuinta aisete.

Nitre tödekaka Jesubti käkwe ja di käräbare Ngöböye

23 Pedro amne Juan tikaninteta angwane,
nikaninta nebeta mräkä tödekaka Jesubti
känti angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre dänkien btä nitre unbre
ji dokwäte käkwe dre dre niebare ietre,
ye erere niebare jökrä kwetre mräkäye.
24 Niaratre käkwe Pedro amne Juan kukwei
nuani ünän jökrä, bti ja töi mikani gwaire
kwetre, kä nikani blite krörö Ngöböbe:

Ni Dänkien Ngöbö, makwe kä käinta
amne kä tementa dätebare. Erere arato,
makwe mren dätebare amne jändrän jökrä
tä nüne käinta, tementa, mrente makwe
dätebare. 25 Ma Üai Deme köböire nun
mräkä kira sribikä makwe David käkwe ma
kukwei niebare krörö:

¿Ñobtä nitre ñakare israelitare tätre neme
romon jökrä Ngöbö rüere?

¿Ñobtä nitre israelita abko tä kukwe
miketbe ngwarbe kore Ngöbö
rüere?

26 Nitre jreire btä nitre gobranka käta ja
ükekrö rükäre jökrä ni Dänkien
Ngöbö rüere amne Ni Dianinkä jen
kwe rüere arato, *Salmos 2.1-2*

niebare Davikwe.

27 Angwane makwe dre niebare David
köböire abko metre garera nunye, ñobtä
ñan angwane ye kwrere nena nakenkä
bkänä Ngöbö, ñobtä ñan angwane Jesu
sribikä deme makwe, ye makwe dianinkä
jenena sribikäre jakrä, ye rüere abko jrei
Herodes amne gobran Poncio Pilato käkwe
ja ükaninkrö ni menteninbe amne nitre
israelitabe. 28 Ye abko, ma diebti makwe
kukwe ükaninte kira amne rakadrekä kore
makwe niebare kira David köböire, mden
erere namani bare jökrä ietre ma rüere
Ngöbö. 29 Ye kwrere arato, mtare tätre nun
rätekä amne tätre kada ketamna nunye, ye
tuen mae ni Dänkien Ngöbö amne, makwe
ja di bian nun sribikä makwe neye, kä
jürä ñan rabadre jire chi nunbtä blitakäre
ma kukweibtä. 30 Erere arato, Jesu sribikä
deme makwe, ye käbti makwe ni bren bren
mikata kuinta amne, sribi ñan tuabare mda
mda raba bare ma diebti nun köböire abko
nunta ribere mae Ngöbö. Abko kore se,
niebare kwetre Ngöböye.

31 Blitabare ünän kore kwetre Ngöböbe,
ye btäräbe kä känti namanintre gätäre ye
käkwe grükakabare. Angwane Ngöbö Üai
Deme di kri namani jökrä btätre amne, kä
jürä namani ñakare btätre Ngöbö Kukwei
kädriere gwärere.

Nitre tödekaka Jesubti käkwe jändrän biani jae kwärikwäri

32 Nitre tödekaka Jesubti nämane kwati,
ye abko töi namani ja kwrere jökrä.
Angwane jändrän kwekwe abko ñakare
namanintre ja mike bkäne kaibe, akwa
namanintre ni mda mda mike bkäne siba.
33 Erere arato, ni Dänkien Jesu nükaninta
nire ye abko nitre Jesu kukwei ngwianka
namani kädriere bäri ja di ngöi jökrä mda
amne, Ngöbö namani ja di bien kri ja
moto kuinbti ietre. 34 Kä ye ngwane, nitre
tödekaka Jesubti, ye ngätäite ni namani
ñakare jire iti jändrän mdei nike, ñobtä
ñan angwane ni kä bkänkä amne ju bkänkä
abko namani rürümoine, bti namanintre
nüke ngwian ye ngwena, 35 bti namanintre
bien nitre Jesu kukwei ngwianka yeye, bti
nire nire nämane mrö nike amne nämane
jändrän mda mda mdei nike, yebti nämane
ngwian dräire. Ye erere ngwian biandre ni
itire itire ye erere namanintre bien ietre.

36 Ye kwrere abko, ni levita kä José,
Chiprebo käkwe nuenbare. (José ne arabe
abko nitre Jesu kukwei ngwianka kädiani
Bernabé. Ne niaratre kukwere abko "Ni
kä mikakata nuäre nibtä" nieta.) 37 Niara
ne mden käkwe kä jakwe rürümoinbare,
bti ngwian biani kwe nitre Jesu kukwei
ngwiankaye dräidre nitre tödekaka Jesubti
mda mda nämane jändrän mdei nike yebti.

5

Kukwe nakaninkä Ananíabtä amne Safirabtä

1 Ni mda nämane yete abko kädian nä-
mane Ananías. Niara amne merire kwe
Safira käkwe kä jakwe rürümoinbare arato.
2 Akwa ni ye abko käkwe ja töi mikani
ruäre meri kwebe, käkwe ngwian ye diani
ruäre ta jae, bti biani jökrä kwe namani
bä mike jabtä nitre Jesu kukwei ngwianka
yeye. 3 Abtä Pedrokwe ñäkäbare krörö ie:

¿Ananías, ñobtä makwe Satana turime-
tre nüke ja töibtä amarebti, ngwian biani kä
ütiäre mae abko makwe dianinkä ruäre ta
jae, abti ma tö nibi Ngöbö Üai Deme ngökai
yere? 4 ¿Kä ye ñan makwe ya? ¿Amne
makwe rürümoiniri angwane, ngwian ye
ñan makwe arato ya? ¿Ye ñobtä makwe
kukwe nuni kore ni ngökakrä amarebti

mata Ngöbö ara jire ngökö yere? niebare
kore Pedrokwe Ananíaye.
5-6 Angwane batibe Ananías nikani ngi-
tiekä ngwäkäre temen se kwrere, Pe-
dro kukwei nuare. Ye btäräbe ni bati
bati jatani, käkwe mrianinte, bti nikan-
intre ngwena doboi mikadre. Kukwe
nakaninkä Ananíabtä, ye nire nire käkwe
gani angwane, Ngöbö jürä namani kri
btätre. 7 Yebti kä nikani ñänä okwä
krämä näre ta angwane, Ananías nän muko
Safira nikani gwäkäre mda. Akwa kukwe
nakaninkä Ananíabtä, ye abko gare ñakare
ie, aisete nikani neme jäme gwi. 8 Angwane
Pedrokwe niebare ie:

¿Munkwe kä rürümoiniri nuäi metre,
erere munta niere tie yera? niebare kwe ie.

Angwane, ¡Jänri! Nunkwe rürümoinbare
kore, ¿abko ño? niebare kwe Pedro käre.

9 Abtä Pedrokwe niebare mda ie:

¿Ye ñobtä abko, mun raba ni Dänkien Üai
Deme ngökö ya, ñakare ya abko mun tö nibi
gai, käkwe ja töi miri ruäre ni ngökakrä
yere? Ni bati bati jani ma kwäräi mrö doboi
mike abko kitera tuenta sete se. Se arabe
näinta ma ngwena doboi mikadre arato
mtare, niebare Pedrokwe ie.

10 Ye btäräbe Safira nikani ngitiekä ng-
wäkäre Pedro ngotobtä temen se kwrere.
Angwane nitre bati bati jataninta gwäkäre,
ye ie Safira kwani ngwäkäre temen, nikan-
inta ngwena doboi mikadre ja ken brare
mröbe. 11 Kukwe nakaninkä kore, ye abko
nitre tödekaka Jesubti amne ni mda mda
käkwe gani angwane, Ngöbö jürä namani
kri btätre kukwe nuene blo Ngöbö rüere.

Nitre Jesu kukwei ngwianka käkwe ni kwati mikaninta kuinta

12 Abti kukwe Jesubtä abko era metre,
ye mikakäre era nitre Jesu kukwei ng-
wianka namani sribi kri ñan tuabare nu-
ene Jesu diebti abko namanintre bä mike
tuadre ni kwati okwäbti. Erere arato, nitre
tödekaka Jesubti nämane ja ükekrö jukä kä
Salomón känti ju blitakrä Ngöböbe ye bäre.
13 Angwane nitre Jesu kukwei ngwianka ye
mika namani ütiäte jae ni kwatikwe, akwa
kukwe nakaninkä Ananías amne Safirabtä,
yebtä ni ruäre btä jürä namani, aisete ñan
tö namani reketai niaratrebe. 14 Akwa ye ng-
wane ni kwati merire, brare nikani tödeke
Jesubti, aisete ni tödekaka Jesubti namani
bäri kwati mda. 15 Sribi kri ñan tuabare
nuen nämane kabre, abtä ni kwati namani
mräkä bren bren mike jän kwatabti amne
jamankate namani kite ngwena mikadre
jibtä jibtä, ñobtä ñan angwane Pedro
jatadre ji yebti angwane, mikadreta kuinta
kwe, akwa ñakare ne ngwane, Pedro trä
aibe matadre ni bren bren yebtä abkokäre.
16 Erere arato, nitre nünanka känimekänime
juta Jerusalén bäre temen abko namani
nüke kwati mräkä bren bren ngwena amne,
ni ruäre bren üai käme kisete, ye namani
nementa kuinta jökrä Jesu diebti nitre Jesu
kukwei ngwianka ye köböire.

Nitre israelita krikri käkwe nitre Jesu kukwei ngwianka kitani ngite

17 Yebtä abko, ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkien amne ni mda mda nä-
mane nekete nitre saduseokri, ye namani
mokrere krübäte mda, 18 käkwe nitre Jesu
kukwei ngwianka ye kamna ngite jökrä,
bti ni ngite ngite kita nämane ngite jökrä
ye käi känti kitani ngite kwetre. 19 Akwa
batibe deo, angele nükani iti, käkwe jukwe
tikani nitre Jesu kukwei ngwianka yebti
se kwrere angwane, dianinta kwe ju bäre
mento, käkwe niebare ietre:

20 Ju blitakrä Ngöböbe, ye känti mun nän.
Mun rabata yete angwane, nünandre ño
Ngöböbe Jesu köböire, ye abko munkwe diri
täte jökrä ni jökräye. Abko kore se, niebare
angelekwe ietre.

21 Ye kwrere bkänä, jändrinane dekä
angwane, angelekwe ño ño niebare ietre
ye erere nikaninta ju blitakrä Ngöböbe ye
käntita angwane, namaninta dirire.

Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkien amne ni mda mda nämane
ben yete, ye käkwe nitre unbre ji dok-
wäte nitre israelita ngätäite ye käräbare
jökrä gätäbtä jae, bti nitre Jesu kukwei ng-
wianka nämane ngite, ye tuamna kwetre.
22 Erere bkänä, guardia ju blitakrä Ngöbö-
bete ye nikanintre neme nitre Jesu kukwei
ngwianka nämane ngite kä teri ye känti
angwane, nitre ye kwani ñakare ietre. Abtä
jötrö ngwarbe nikani kukwe ngwenante,
23 käkwe niebare ietre:

Ju ni ngitekrä abko, bti jukwe täni dikani
kuin amne, guardia ni ngite ngibiabtikä
täni nünaninkä jökrä jukwebtä, jukwe ye
ngibiarebti, btä nun nibi. Akwa nunkwe

jukwe tiri angwane, ni ñakare gwi amne, kä
kuni tökare nunye, niebare kwetre.
24 Angwane guardia ju blitakrä Ngöböbete
dänkien amne nitre blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre dänkientre käkwe guardia
kukwe nuani angwane, ja ngwiani nikenkä
kwetre, kä namanintre töbike krörö:
¡Kukwe ne abko nakaka, nebti dre rakadikä
mda! namanintre nütüre. 25 Ye btäräbe ni
jatani betekä iti, käkwe niebare ietre:

Nitre kitani ngite jändrin munkwe, ye tä
dirire jökrä ni kwatiye ju blitakrä Ngöböbe
känti sete, niebare kwe ietre.
26 Angwane guardia dänkien nikani
guardiabe nitre Jesu kukwei ngwianka ye
tuen. Nikani ngwena akwa, ye ngwane
mikanintre ja tare nike ñakare kwetre,
ñobtä ñan angwane nane ni nämane kwati
yete kukwe nuen abko käkwe täkädre jäbti
kämikakäre abko jürä namani btätre, aisete
nikanintre ngwena ngwebti. 27 Namanintre
ju blitakrä Ngöböbe känti angwane, nitre
Jesu kukwei ngwianka jänikani Sanedrin
ngwärekri angwane ni blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre dänkien käkwe ñäkäbare
ietre:
28 Ni btä munta dirire, yebtä abko
munkwe ñan diridre jire chi mda, nunkwe
nieba munye. ¡Se ñobtä abko mun tä dirire
kore amarebti mtare mun nena dirire ni
jökräye Jerusalén nete! Abti ni ye krütani
abkobtä nun mikata ngite munkwe arato
se, niebare kwe ietre.
29 Abtä Pedro amne nitre Jesu kukwei
ngwianka mda mda käkwe niebare mda:

Nunkwe Ngöbö mikadre täte, akwa mun
abko ñan kukwei mikadre täte nunkwe,
30 ñobtä ñan angwane Jesu metamna kru-
sobtä munkwe amne munkwe müre ke-
tamna akwa, Ngöbökwe mikaninta nire.
Ngöbö ye mden abko ni mräkä kirakira
nämane mike ütiäte. 31 Ngöbö ye ara
käkwe Jesu mikaninta nire amne nikani
ngwenante kä käinbti, käkwe mikani täkän-
intbe ja küde ruenkri mikakäre ütiäte
amne, mikani Ni Jökrä Jie Ngwianka amne
Ni Diantarikä. Jesu ne köböire abko nitre
israelita käkwe kukwe kämekäme kitadre
jökrä temen amne Jesukwe ni ngite ye
diandrekä mento nibtä, abkokäre mikani
ütiäte jae kwe kä käinbti. 32 Ne mden abko
nunkwe tuaba ja okwä jenbti abko erere
nunta niere. Erere arato, nitre Ngöbö
mikaka täte nun kwrere abko ie Ngöböta ja
Üai bien amne kukwe ne abko metre abko
Ngöbö Üai Deme käta bä mike metre nunbe
gwaire arato. Abko kore se, niebare kwetre.

33 Yebtä abko Sanedrin mätä namani kri
mda Pedrobtä amne Jesu kukwei ngwianka
mda mdabtä, aisete tö namanintre kämikai.

34 Akwa Sanedrin ngätäite yete abko
ni bariseo nämane iti abko kädian nä-
mane Gamaliel. Ni ye abko Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikä kuin amne, ni
jökrä nämane mike ütiäte jae. Gamaliel
ye namani nünaninkä, käkwe nitre Jesu
kukwei ngwianka juamna ken ju bäre. 35 Bti
niebare krörö kwe:

Ja mräkä israelita, nitre ne, btä mun tö
dre nuein, yebtä munkwe töbika kuin ja
käne, 36 ñobtä ñan angwane bati kä nera ni
iti kädian nämane Teudas jatani ja mike
jite ni ütiäte kwrere ni ngätäite. Angwane
ni siento kräbkä jire namani nekete
niarabe nitre romanobo rüere. Akwa
niara kämikani nitre rükä romanobokwe
angwane, ni kwati rikaba ben nikaninta
iti iti jökrä kwäräkwärä. Ye känti sribi
kwe krütani, ye munkwe ngwian töre jae.
37 Abti kä nikani bä raire ta angwane nitre
romanobo käkwe ni kä tikamna täräbtä
mda. Ye ngwane abko ni Galileabo kädian
nämane Judas käkwe ja mikani jite ni
ütiäte kwrere mda. Angwane ni kwati
namani nekete niarabe nitre romanobo
rüere arato. Akwa niara kämikani nitre
rükä romanobokwe arato. Angwane nitre
reketaka niarabe nikaninta iti iti jökrä
kwäräkwärä. Ye abko namani bare kore
ni nibu yebtä. 38 Akwa mtare ti tö niei
krörö munye: Nitre se munkwe tuametre
kaibe amne, munkwe ñan niaratre nika jire
chi abko ti tö nibi niei munye, ñobtä ñan
angwane kukwe ni kä nebtäkwe ne ngwane,
näin ta arato. 39 Akwa sribi Ngöbökwe era
metre ne ngwane, munkwe ñan ganaindre
jire chi, ñobtä ñan angwane batibe mun
tädre rüre Ngöböbe. Abko kore se, niebare
Gamalielikwe mräkäye.

Ye erere Gamalielikwe nitre Sanedrin
töi mikani jakri, aisete kukwei mikani
täte mräkä Sanedrinkwe. 40 Akwa nitre
Jesu kukwei ngwianka nämane ju bäre, ye
käräbareta gwä kwetre, bti kwata metani
tröbtä köbti kwetre töi diankrä amne, ñan

blitamna jire chi mda Jesubtä ietre, bti
tikaninteta kwetre.
41 Nitre Jesu kukwei ngwianka abko
nikaninta angwane, kä namani nuäre
krübäte btätre, ñobtä ñan angwane
niaratre namani ütiäte Ngöbö ngwärekri ja
tare nikabtä Jesu kräke, aisete kä namani
nuäre btätre. 42 Abti Sanedrin kukwei
mikani täte ñakare kwetre amne, Jesu Ni
Dianinkä Ngöbökwe abko kukwe kuin ye
abko nitre Jesu kukwei ngwianka namani
dirire bäri mda köbö kwatirekwatire ju
blitakrä Ngöböbe känti amne ju mda mdate
Jerusalén yete.

6

Ni ni die mikaka dianinkä ni kükü

1 Kä ye ngwane, nitre tödekaka Jesubti
nikani niren bäri kwati mda. Angwane
köbö kwatirekwatire nire nire nämane mrö
nike abko bti namani mrö dräire. Akwa
nitre israelita kukwe griegore tödekaka Je-
subti nikani ñäke nitre kukwe hebreore
rüere, ñobtä ñan angwane meri kukwe
griegore, kän brare krütani abko ñan die
mika namani kuin era metre mröbtä köbö
kwatirekwatire. 2 Abtä nitre Jesu kuk-
wei ngwianka ni jätäbti nibu käkwe ni-
tre tödekaka Jesubti ükaninkrö kwati, bti
niebare kwetre ietre:

Nun rabadre mrö dräire jirekäbe nete,
abtä kukwe kuin Jesubtä abko nunkwe ñan
diridre mda, ye abko ñan rabadre kuin.
3 Ne aisete ja mräkä, ni töbtä töbtä btä
Ngöbö Üai Deme tä täte, bti munta tödeke
abko känä ni kükü ja ngätäite munkwe.
Ni ye abko nikwe mikadi sribi ye nuene.
4 Angwane nun abko käkwe blitadi janknu
Ngöböbe amne nunkwe Ngöbö kukwei kuin
Jesubtä diridi janknu arato. Abko kore se,
niebare kwetre.

5 Ye abko nükaninbti ni jökräye aisete,
ni dianinkä ni kükü kwetre abko nere: Ni
iti kädian nämane Esteban dianinkä kwe-
tre. Esteban abko nämane tödeke kwatibe
Ngöböbti amne Ngöbö Üai Deme nämane
täte btä. Erere arato, Felipe, Prócoro,
Nicanor, Timón, Parmenas dianinkä amne
ni iti juta Antioquíabo kädian nämane
Nicolás dianinkä arato. Nicolás ne abko
ñakare israelita akwa ja töi mikani kwat-
ibe Ngöbö mikakäre täte reketakäre nitre
israelitabe. 6 Nebti ni dianinkä ni kükü ye
abko jänikani mda nebe nitre Jesu kukwei
ngwianka ye ngwärekri, angwane niaratre
käkwe ja di käräbare kräke Ngöböye, kise
mikare kwärä btitre sribi rabadre kisete bä
mikakäre.

7 Kukwe ükaninte kore kwetre, abtä
kukwe kuin Jesubtä nikani gare bäri ni
kwatiye amne, nitre tödekaka Jesubti na-
mani niren bäri mda juta Jerusalénte.
Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre namanintre tödeke kwati krübäte Je-
subti arato.

Esteban kitani ngite Jesu rüekwe

8 Yebti Ngöbö namani ja moto mike
bäri kuin Estebankrä, käkwe ja di biani
kri ie abko köböire namani sribi kri ñan
tuabare nuene bätäkä ngwarbe ni kwati
okwäbti Jerusalén. 9 Angwane abko sin-
agoga nämane kwati abko te nitre juta
Cirenebo amne juta Alejandríabo tikaninte
bkänkäkwe amne nitre kä Ciliciate amne kä
Asiate erere nämane ja ükekrö. Jesu abko
Ni Dianinkä Ngöbökwe abkobtä nitre ye
nikani ja kwete Estebanbe. 10 Akwa Esteban
abko ie Ngöbö Üai namani ja di bien, aisete
Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe bä mikani
metre, aisete namani ni kwati kada kete
kwäräbe jökrä.

11 Abtä Esteban nämane ñäke blo Moisés
rüere amne Ngöbö rüere ni mdakwe niedre
Esteban rüere, abkokäre nitre ye käkwe
ni känäbare ruäre, bti ngwian biani tiebe
kwetre ietre blita ütiäre ngwarbe Esteban
rüere. 12 Erere bkänä, nikani blite ng-
warbe Esteban rüere. Yebtä abko, ni kwati
nünanka juta Jerusalénte namani romon
jökrä Estebankrä. Erere arato, nitre unbre
ji dokwäte amne Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre namani romon jökrä,
käkwe Esteban kamna ngite, bti jänikani
Sanedrin ngwärekri kwetre. 13 Angwane
ni mdara jire känäbare blitakäre ngwarbe
kwetre Esteban rüere, käkwe niebare krörö:

Käre ni ne tä ñäke blo ju deme bli-
takrä Ngöböbe noko rüere amne tä ñäke
blo Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye rüere
arato. 14 Mdakäre abko ju blitakrä Ngöböbe,
se Jesu Nazarebo jatadi, käkwe juandi ng-
warbe jökrä amne, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye nikrä abko kwitadi jökrä kwe arato
tä niere kore abko käre nunta kukwe nuen
ñäke kore, niebare kore kwetre Esteban
rüere.

15 Angwane abko, nitre ütiäte krikri amne
ni mda mda nämane täkänintbe yete, ye
käkwe Esteban mikani ñäräre angwane, Es-
teban ngwäre namani tuen angele ngwäre
kwrere jire ietre.

7

Estebankwe blitabare ja dokwäre

1 Angwane ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkien käkwe niebare mda Es-
tebanye:
Mata ñäke blo ju blitakrä Ngöböbe rüere
amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
rüere nieta, ¿se abko era bkänä ya? niebare
kwe Estebanye.
2 Angwane Esteban käkwe niebare krörö
mda:
Mun ti mräkä amne mun ti ruaitre tikwe,
olo ketete ti kukweiye munkwe: Abra-
ham ni mräkä kira ngämi niken nüne juta
Harán, ye känenkri Ngöbö di kri käkwe
ja mikani gare ie kä Mesopotamia känti,
3 käkwe niebare ie:
Kä makwe amne ma mräkä, yebtä kä
mikekä amne ti bike kä mike tuadre mae,
ne känti nän nüne, niebare Ngöbökwe ie.
4 Ye erere bkänä, Abrahamkwe kä
mikaninkä kä Caldeate, Mesopotamia
yete amne nikani nüne juta Haránte
mda. Abti Abraham rün krütani angwane,
kä te munta nüne mtare, nete Ngöbö
jatani Abraham ngwenante nüne. 5 Akwa
Ngöbökwe ñan kä biani jire chi jen jakrä
Abrahamye nünankrä. Akwa Abraham
krütadre angwane, Abraham bküntre ja
täritäri abko ietre Ngöbökwe kä ne biandi
jen jakrä, Ngöbökwe niebare Abrahamye.
Kä ye ngwane abko, ngäbäkre ñakare
Abrahamkwe, akwa Ngöbökwe niebare
kore ie. 6 Mdakäre abko, Abraham bküntre
käkwe nünandi ni menteni kwrere kä
jenenante amne ni kä ye känti käkwe
mikadi klabore jae amne ngwianditre ja
tare nike kwetre kä siento kräbkä (400) jire,
niebare kore Ngöbökwe Abrahamye.
7 Akwa Ngöbökwe niebare krörö arato
Abrahamye: Juta känti ma bküntre mikadi
klabore jae, juta ye abko tikwe mikadi ja
ngie nuen ma bküntre dokwäre. Yebti
ma bküntre näinta mentokwäre angwane,
rükadita ti käikitekäta Canaán nete,
niebare kwe Abrahamye. 8 Ngöbökwe
kukwe ükaninte kore Abrahambe angwane,
Ngöbökwe ja ñäräkrä mikamna ja kwatabtä
ie. Ye mden kisete, Abraham ngobo Isaac
därebare, bti kwäirare angwane, ñäräkrä
mikani kwatabtä kwe. Erere arato, Isaakwe
nuenbare ngobo Jacobobtä amne, Jacob
käkwe nuenbare kwrere arato ngäbriänkä
ni jätäbti nibu btä. Ni ni jätäbti nibu, yekri
juta Israel keta jätäbti ketebu jatani.

9 Ni ruai mrö känekäne Jacobokri abko
namanintre mokrere etba Josébe, käkwe
José rürümoinbare angwane, bkänkä
nikani ngwena Egipto. Akwa Ngöbö
nämane Josébe, 10 ye käkwe José die mikani
ja tare nikabtä. Angwane José mikani töbtä
kwe, ye köböire abko namani tuen kuin
sribikäre jrei Faraónye, aisete jrei Faraón
Egiptobo käkwe mikani gobrane Egipto
amne ja gwirie mikani gare ie arato.

11 Abti mrö nika namani krübäte Egipto
amne Canaán arato. Angwane bäsi mrö
krütani jökrä ni ruai mrö känekäne
kän. 12 Akwa mrö nämanena Egipto abko
gani Jacobokwe angwane, Jacobokwe
ngäbriänkä juani käne mrö kökö. Jacob
ngäbriänkä ye abko ni ruai mrö känekäne.
13 Abti Jacobokwe ngäbriänkä juani mrö
kököta bobukäre angwane, Josékwe ja
mikaninta gare etbakantreye amne, José
mräkä mdenkri nükani gare Faraónye
arato. 14 Abti José rün Jacob amne mräkä
mda mda järikadre jökrä etbakantrekwe
Egipto, niebare Josékwe ietre. Ye erere,
José mräkä ni gre ketamä bti ni jätäbti
nirike (75) nikani jökrä neme Egipto.
15 Jacob jänikani neme nüne kore Egipto,
känti nünabare kwe mräkäbe. Abti Jacob
krütani kä ye känti. Erere arato, Jacob
ngäbriänkä krütani jökrä Egipto arato.
16 Abti jänikaninta jökrä doboi mikadre juta
Siquem. Abrahamkwe kä kökani ja doboi
mikakrä Hamor ngoboye juta Siquemte, ye
känti namani doboi mikani.

17 Abti Ngöbökwe kä Canaán biandre
Abraham bküntreye, niebare Ngöbökwe
Abrahamye, ye abko köböi jatani nüke
ja ken angwane, nitre israelita namanina
niren bäri kwati krübäte Egipto. 18 Angwane
jrei mdara jire namani gobrane Egipto. Jrei
ye abko, ie José gare ñakare. 19 Mden
kisete jrei ye käkwe ni mräkä ngökani
amne ni mräkä kirakira mikani ja tare
nike kri kwe, käkwe ngäbäkre brare därebe

därebe kitakamna ju bäre meyeye amne
rünye kämikakäre. 20 Kä ye ngwane abko
Moisés därebare. Moisés ye abko därebare
bä nuäre krübäte, aisete meye amne rün
käkwe ngibiabare tiebebee sö krämä jire
gwi. 21 Yebti ngibiadre ño tiebe mda kwe-
tre ñan namani nüke gare ietre angwane,
kitaninkä jirekäbe kwetre. Akwa jrei
ngänkän, ie Moisés kwani amne diani kwe
jakrä, bti ngibiabare ja ngobo jen kwrere
kwe. 22 Nitre töbtä krikri Egiptobo, ben
Moisékwe ja töitikani, aisete Moisés na-
mani blite kuin amne namani jändrän jökrä
nuene kuin arato.
23 Abti kä gre ketebu Moiséye angwane,
tö namani rikaita basare mräkä israelitaye,
erere nikani mda. 24 Akwa nikani nebe
mräkä känti angwane, ni Egiptobo nämane
iti ni israelita ngötikekä, btä Moisés okwä
namani. Abtä Moisés nikani, käkwe ni
Egiptobo ye kämikani ni israelita dokwäre.
25 Nebtä abko, Moisés köböire Ngöbökwe
nitre israelita dianditari abko rükadi gare
mräkäye, namani nütüre. Akwa nitre is-
raelita käkwe ñan töbikabare kore. 26 Yebti
jändrinane, Moisés nikani basareta mräkä
israelitaye bobuta angwane, ni israelita
jakwebe nämane ja mete kwärikwäri, btä
Moisés namani. Akwa niaratrekwe ja mäkä-
dreta, abkokäre Moisékwe niebare krörö
ietre: Mun ja mräkäre. ¿Se ñobtä abko
munta ja mete kore kwärikwäri yere?
niebare kwe ietre.
27 Angwane ni iti mräkä ja metaka käkwe
Moisés kitaninkä ja käne se kwrere, bti
niebare kwe ie: ¿Nirekwe ma mikani
nun dänkiene nun ngätäite amne, nirekwe
ma mikani kritobore nunkrä amarebti ma
kite ñäke kore tie yere? 28 Mdakäre
abko, ¿makwe ni Egiptobo kämikaba iti
jändrin, kwrere ma tö nibi ti kämikai
arato mtare ya? niebare kwe Moiséye.
29 Ni ye käkwe ñäkäbare kore Moiséye,
yebtä abko Moisékwe ni Egiptobo kämikani
namani gare ni jökräye gani Moisékwe,
aisete ngitiani amne nikani kä Madián
känti. Kä ye känti Moisés namani gure
amne, niara ngäbriänkä ngibiabare nibu
merirekwe. Akwa niara abko käkwe nün-
abare ni menteni kwrere kä ye känti.
30 Abti Moisékwe nünabarera kä gre
ketebu Madián. Angwane bati Moisés
nämane kä kaibete ngitio Sinaí känti
angwane, batibe kri chi namani jutra
ngitiekä abko te angele namani ja mike
tuare Moiséye. 31 Kri chi namani jutra
ngitiekä Moisés okwäbti, yebtä Moisés
ñan töi namani krütare, käkwe krötabare
bäri känime tuakäre bäri kuin. Angwane
Ngöbö kukwei jarabare krörö ie: 32 Ti
abko Ngöbö ma mräkä känekänekwe —
Abrahamkwe, Isaakwe amne Jacobokwe,
niebare Ngöbökwe Moiséye. Abtä jürä
namani krübäte Moisébtä amne, namani
grükekä jökrä ngrabare, aisete ñan tö
namani nikren kri chi yebtä.
33 Angwane Ngöbökwe niebare Moiséye:
Kä deme känti mata nete, aisete sabato
tikete ja ngotobtä, niebare kwe ie. 34 Bti
Ngöbökwe niebare mda Moiséye: Nitre is-
raelita tä ja tare nike krübäte dikaro ni-
tre Egiptobo kisete tuen tie amne, tätre
ja müaire, ye abko kukweta ruen tie
arato. Ye mdenbtä abko, ti ki nete niara-
tre tikatekäreta, aisete jakwe, ti bike ma
juenta Egipto ma mräkä die mike, niebare
Ngöbökwe ie.
35 Ye känenkri abko, nitre israelita käkwe
Moisés kani ngäbti ñakare ja ngätäite,
käkwe niebare ie: ¿Nirekwe ma mikani
nun dänkiene amne kritobore nun ngätäite
yere? niebare kwetre Moiséye. Akwa
Ngöbö abko käkwe Moisés juaninta nitre is-
raelita dänkiene amne niaratre kökatarikä
ye abko angelekwe mikani gare Moiséye
kri chite ñukwä jutrate. 36 Moisés ye mden
käkwe ni mräkä kirakira dianinkäta Egipto
angwane, sribi kri ñan tuabare nuenbare
kwe Egipto. Erere arato, sribi kri ñan tu-
abare namani bare ie Mren Tainte amne, kä
gre ketebu sribi kri ñan tuabare nuenbare
kwe kä kaibete ni mräkä kirakira okwäbti.
37 Moisés ne arabe käkwe niebare krörö ni-
tre israelitaye: Ni Ngöbö kukwei niekä ti
kwrere abko Ngöbökwe diandikä iti mun
ngätäite blitakäre jakrä munbe, niebare
kwe. 38 Erere arato, nitre israelita nämane
jökrä kä kaibete Sinaí angwane, angele
nämane Ngöbö kukwei niere Moiséye ni
mräkä kirakira kräke, aisete nikwe nünan-
dre ño abko Ngöbökwe niebare, ye mden
abko niebare kwe Moiséye. Ye mden na-
mani ni kräke arato.
39 Ngöbökwe jändrän jökrä ne nuenbare
nitre mräkä kirakira kräke, akwa niaratre
käkwe Moisés kukwei mikani täte ñakare

jire amne Moisés kani ngäbti ñakare kwetre arato. Angwane tö namanintre näinta nebeta Egipto amne namani töbike bäri Egiptobtä. [40] Ye mden kisete, Moisés nikani ngitio Sinaíbti angwane abko ni mräkä kirakira käkwe niebare Aarónye: Moisés noko mden käkwe nun dianinkäta Egipto, jatani nun ngwenante, akwa dre nakaninkä btä abko gare ñakare nunye mtare, aisete makwe ngöbötre mda mda sribedre nun jie ngwianka, ie nun tö, niebare kwetre Aarónye. [41] Erere bkänä, jändrän ngwarbe sribebare krati kwetre ngöbö ngwarbere abko bä namani nbi ngäbäli brai bä kwrere, bti jändrän kämikani kwetre ngöbö ngwarbe ye mikakäre ütiäte jae. Erere arato, ngöbö ngwarbe sribebare ja kise jenbti kwetre, ye abko käi ngwiani nuäre kwetre jabtä jändrän se mikakäre ütiäte ngöbö kwrere. [42] Yebtä abko Ngöbökwe kä mikaninkä btätre amne tuanimetre muke kä käinbti mike ngöböre jae kwe. Ye mden abko nitre Ngöbö kukwei niekä Amós käkwe tikani krörö täräbtä:

Ngöböta niere krörö:

Mun israelita käkwe dikakabare kä gre ketebu kä kaibete angwane, jändrän ngwarbe kämikani ñakare ti käikitakakäre metre, akwa kämikani kwetre ngöbö ngwarbe ye käikitakakäre.

Erere arato, munkwe jändrän mda mda biani ñakare tie ti mikakäre ütiäte metre, akwa biani kwetre ngöbö ngwarbe ye mikakäre ütiäte jae.

[43] Akwa ju mikani chi abko te ngöbö ngwarbe kä Moloc nämane, aibe mun nämane niken ngwena jabe kwäräkwärä.

Erere arato, jändrän dätebare muke bä kwrere munkwe ngöbö ngwarbe Renfán bä mikakrä, aibe mun nämane niken ngwena arato.

Ngöbö ngwarbe sribebare kore munkwe ja kise jenbti abko mun namani mike ütiäte jae.

Ye mdenbtä abko tikwe mun juandi ja ngie nuen mobe kä kaibete kä Babilonia bäre mento, nieta Ngöbökwe. *Amós 5.25-27*

Ye abko tä tikani kore Ngöbö Kukweibtä.

[44] Mdakäre abko, ju nuäre ngwiandre blitakrä Ngöböbe nämane ni mräkä kirakirakwe amne, Ngöbökwe ja kukwei biani Moiséye, ye abko nämane ükani kajate ju yete arato. Ju ye abko mikadre nuäi abko Ngöbökwe mikani tuadre Moiséye, erere mikani kwetre. [45] Ju nuäre ngwiandre blitakrä Ngöböbe, ye abko Ngöbökwe biani jakrä ni mräkä kirakiraye. Niaratre nämane näin Josuébe kä Canaánte angwane, kä dianinkä nitre nünanka Canaán kän kwetre amne, Ngöbökwe niaratre rüe ye juanintari käne. Ye ngwane nikani ju ye ngwena jabe arato. Ju ye abko nämane kwetre nebe jrei David näire. [46] Ngöbö abko kwe jrei David namani tare kri, aisete Ngöbö mikani ütiäte Jacobokwe, ye kräke jrei David tö namani ju mikai kwati nünankrä, [47] akwa jrei David ngobo Salomón abko käkwe ju mikani nünankrä Ngöböye.

[48] Akwa ju mikata ni kä nebtäkwe abko te Ngöbö Kri Kä Käinbti ñan rabadre nüne jire chi. Ne aisete ni Ngöbö kukwei niekä Isaías köböire Ngöbökwe niebare krörö:

[49-50] Ti abra tä gobrane kä käinbti amne kä temenbtä.
Tikwe jändrän jökrä dätebare au.
¡Se abko nirekwe ju mikadre kuin nünankrä tie!
¡Nirekwe kä ükadrete kuin jadükakrä tie!
niebare kore Ngöbökwe, *Isaías 66.1-2*
nieta Ngöbö Kukweibtä, niebare Estebankwe.

[51] Yebti Estebankwe niebare krörö mda:

¡Mun käre dokwä ribi jökrä! Mun olo tärä Ngöbö kukwei nuare amne mun moto tärä Ngöbö tarekäre, akwa ni ñakare israelita tä nüne Ngöbö rüere, kwrere jire munta nüne, aisete käre munta rüre Ngöbö Üai Deme rüere. Mun mräkä kirakira nämane dre dre nuene Ngöbö rüere, kwrere jire munta nuene arato mtare. [52] Mun mräkä kirakira käkwe ni Ngöbö kukwei niekä niekä ngwiani ja tare nike kri jökrä. Erere arato, Ni Era Metre rükadre abko ni Ngöbö kukwei niekä niekä käkwe niebare, yebtä abko mun mräkä kirakira käkwe kämikani. Abti Jesu abko Ni Era Metre ye nükanina bkänä akwa, munkwe kitani ngise, bti munkwe kämikani arato. [53] Ngöbökwe ja kukwei biani Moiséye munkrä angeletre köböire, akwa mun ñan tä mike täte jire chi, niebare Estebankwe Sanedrinye.

Esteban kämikani jäbti

54 Estebankwe ñäkäbare kore, yebtä
abko bäri Sanedrin moto namani romon
Estebankrä, kä namani tu ukwebee jabtä
Esteban rüere mda. 55 Akwa Esteban abko,
btä Ngöbö Üai Deme namani täte, käkwe
nikrabare kä käinbti angwane, Ngöbö bä
nuäre krübäte jatabare ie amne, Jesu abko
mikanina bäri ütiäte Ngöbökwe amne
mikanina bäri dite Ngöbökwe jändrän jökrä
bti ta kä käinbti, btä Esteban okwä namani,
56 käkwe niebare krörö:

Jukwe kä käinbti tä tikani nibi tuen tie
amne, Ni Kä Nebtä Ngobo abko mikanina
bäri ütiäte Ngöbökwe abko tä nünaninkä
krö Ngöbö kise ruenkri nibi tuen tie. Se
mike ñäräre munkwe, Estebankwe niebare
ietre.

57 Angwane Sanedrin käkwe kise mikani
jökrä ja olobti amne ngrarete kwärä,
nikani betekä jökrä Esteban rüere, 58 käkwe
Esteban dianinkä juta Jerusalén bäre
mento, bti nitre blitaka ngwarbe Esteban
rüere abko käkwe dän kwekwe mikaninte
ngibiadre ni bati kädian nämane Saulo
yeye, bti nikanintre Esteban täke jäbti
kämikakäre. 59 Esteban täkä namani
jäbti angwane, blitabare krörö kwe jakrä
Ngöböbe:

Ti Dänkien Jesu, ti üai kaen ngäbti ja
känti yete, niebare kwe.

60 Ye btäräbe namani ngukudokwäbti
temen, käkwe ñäkäbare ja dibti krörö:

Ti Dänkien, nitre kukwe nuenkä käme
tibtä, ne makwe ñan mika ja ngie nuen
ti dokwäre abko tita ribere mae kräke,
niebare kwe se kwrere.

Estebankwe ñäkäbare kore, ye btäräbe
krütani.

8

1 Esteban täkä namani kore jäbti
kämikakäre ye abko namani tuen dbe
Sauloye.

Nitre gätäkä Jesu käbti namani ja tare nike bätäkä ngwarbe

Köbö yebtä abko, nitre gätäkä Jesu käbti
nämane Jerusalén abko rüe nikani mike
ja tare nike bätäkä ngwarbe tödekabtä Je-
subti, ye ngäniene ni kwati nikani kwäräk-
wärä kä Judeate amne kä Samariate. Akwa
nitre Jesu kukwei ngwianka aibe abko na-
mani Jerusalén. 2 Esteban kämikani, yebti ni
ruäre nämane tödeke era metre Ngöbötbti,
ye käkwe Esteban doboi mikani amne
müaibare krübäte kwetre. 3 Ye ngwane abko
Saulo tö namani nitre gätäkä Jesu käbti
juain ngwarbe jökrä, aisete nitre ye jiebti
Saulo namani näin kisere ju kwatirekwatire
te. Namani ni merire, ni brare jäke tementa
ju bäre, bti namani kite ngite jökrä kä teri
tödekabtä Jesubti.

KUKWE KUIN JESUBTÄ KÄDRIEBARE JUDEATE AMNE SAMARIATE (8.4–9.43)

Felipe nikani kukwe kuin Jesubtä niere Samaria känti

4 Nitre tödekaka Jesubti nämane
Jerusalén ngitiani, ye abko namani niken
mdente erere, käntikänti namanintre
kukwe kuin Jesubtä ye kädriere mda. 5 Nitre
ye ngätäite abko ni tödekaka iti Jesubti
kädian nämane Felipe abko nikani nebe juta
bäri ütiäte Samariate, känti nikani blite ni
mda mdabe Kristo Jesubtä. 6 Felipe namani
blite angwane, ni jökrä namani olo ketete
kwekbe, ñobtä ñan angwane namani blite
Jesubtä amne namani sribi kri ñan tuabare
nuene okwäbti Jesu die bä mikakäre abko
krörö: 7 Ni kwati btä üai käme nämane
abko namani niken mento btä. Üai käme
ye namani niken mento nibtä angwane,
namani ngrente kri krübäte, bti namani
niken mento angwane, ni ye namani nebeta
kuinta. Erere arato, ni ruäre ruen ñakare
ngrabare amne ni ruäre abko ngüre ya,
küde ya ngrötani abko namani nebeta
kuinta jökrä Jesu diebti Felipeye. 8 Yebtä
abko kä namani nuäre kri ni jökräbtä juta
yete.

Kukwe nakaninkä Simón Mago yebtä

9 Akwa kä Samariate yete abko ni nä-
mane iti. Ni ye abko kädian nämane
Simón. Simón ye abko käre nämane sukiare
amne nitre Samariabo ngökani krübäte
kwe, ñobtä ñan angwane niara nämane ja
mike ni ütiäte kri kwrere. 10 Ne aisete nitre
ütiäte krikri amne ni bobre bobre kwati
namanintre olo ketete kwekbe jökrä niara
kukwei nuakäre, kä namanintre niere:

Ngöbö di kri tä ni nebtä, namanintre
niere.

11 Kä raire Simón nämane sukiare kri
amne, sribi yebtä ni kwati ñan töi namani
krütare, aisete ni kwati namani nekete ben.

12 Akwa Ngöbö amne Jesukristo nämane
gobrane ño ni ngätäite, ye diri nikani Fe-
lipekwe angwane, nitre ye käkwe kukwe
kuin Jesubtä kani ngäbti jökrä, bti Fe-
lipekwe ni merire, brare ngökani ñöte Jesu
käbti. 13 Erere arato, sukia Simón ara
jire käkwe kukwe kuin Jesubtä ye mikani
era amne ngökani ñöte Jesu käbti arato.
Yebti Simón nikani dikekä Felipe mukore
kwäräkwärä angwane, sribi kri ñan tuabare
Felipe nämane nuene Jesu diebti, yebtä
abko Simón ñan töi namani krütare mda.
14 Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikani era
nitre Samariabokwe, ye abko nitre Jesu
kukwei ngwianka nämane Jerusalén käkwe
gani angwane, Pedro juani Juanbe kwetre
nebe Samaria kukwe tuenbti. 15 Erere
bkänä, Pedro amne Juan nikani nebe
Samaria mda angwane, nitre Samariabo
btä Ngöbö Üai Deme rükadre, abkokäre
blitabare kwetre Ngöböbe kräke, 16 ñobtä
ñan angwane nitre Samariabo käkwe
tödekani Jesubti, ye abko ngökani jirekäbe
ñöte Jesu käbti akwa, Ngöbö Üai Deme
ngämi nüke btätre. 17 Yebti Pedro amne
Juan käkwe kise mikani btitre angwane,
batibe Ngöbö Üai Deme nükani btätre.
18 Pedro amne Juan namani kise mike nibti
angwane, Ngöbö Üai Deme namani nüke
btätre Simón okwäbti, yebtä abko Simón tö
namani ngwian biain Pedro amne Juanye
di ye ütiäre, 19 käkwe niebare krörö ietre:

Tikwe kise mikadre nibtä angwane,
Ngöbö Üai Deme rükadre btä arato,
abkokäre ja di kri ye bien tie arato, niebare
Simónkwe.

20 Abtä Pedrokwe ñäkäbare krörö mda
Simónye:

Ngwian makwe ye ben ngöi ma rika kä ja
tare nikakrä känti, ñobtä ñan angwane jän-
drän kuin bianta ngwarbe Ngöbökwe nie
abko ma tö nibi kökai ngwianbti. 21 Ye aisete
ma moto ñakare kuin Ngöbö ngwärekri,
tuen tie. Yebtä abko, ma ñan rabadre sribi
Ngöbökwe nuene jire chi nunbe. 22 Akwa
ma töi käme, ye makwe kita temen amne
makwe ja di kärä Ngöböye angwane, mata
ja mike ngite, ye abko nane Ngöbökwe dian-
drekäta mabtä. 23 Tita niere kore mae, ñobtä
ñan angwane ma moto romon krübäte
amne ma töita kukwe kämekäme aibebtä
nibi tuen mabtä tie. Abko kore se, niebare
Pedrokwe Simónye.

24 Abtä Simónkwe niebare mda ie:

Kukwe rakadrekä blo tibtä, munkwe nini
tie, ye kwrere ñan rabadre bare tibtä,
abkokäre blite tikrä ni Dänkienbe, niebare
kwe Pedroye amne Juanye.

25 Yebti Pedro amne Juan käkwe kukwe
kuin ni Dänkien Jesubtä kädriebare ünän
kä yete, bti nikaninta juta Jerusalén kuk-
wäre angwane, nikani kukwe kuin Jesubtä
ye kädriere kä kiakiate niken ji ngrabare
Samariate abti nikani nebeta Jerusalén.

*Felipekwe blitabare sribikä ütiäte Etiopi-
abobe*

26 Abti angelekwe niebare Felipeye:

Felipe, ji niken Jerusalén btä kä kaibete
tä neme juta Gaza, yebti nänta, niebare
angelekwe ie.

27 Erere bkänä, Felipe nikani mda
angwane, ni Etiopiabo ütiäte kri mikani
kaibe, monsoi neme ñakare jatabare
Felipeye. Jreina Etiopiabo kädian nämane
Candace abko kräke ni Etiopiabo ye nämane
ngwian ngibiare abko ben Felipe namani
ngätäi. Ni ye abko jananbare Ngöbö
käikitekä Jerusalén, 28 bti jataninta ja jiebti
ja käite angwane, Felipe namani ngätäi
ben ji ngrabare. Ni ye abko kareta jäkä
nämane mdäkwe abko te niara nämane
täkänintbe amne, ni Ngöbö kukwei niekä
kädian nämane Isaías käkwe tärä tikani,
yebtä niara nämane ñäke angwane, namani
ngätäi Felipebe. 29 Angwane Ngöbö Üai
Deme käkwe niebare Felipeye:

Kareta jäkäta mdäkwe ye ken krötö jötrö,
niebare Ngöbö Üaikwe ie.

30 Ye erere bkänä, Felipekwe krötabare
jötrö kareta ken angwane, tärä Isaías btä ni
Etiopiabo nämane ñäke, ye kukwei jarabare
Felipeye. Abtä Felipekwe niebare mda ie:

¿Tärä btä mata ñäke, ye tä nüke gare mae
ya? niebare kwe ie.

31 Angwane ni ye käkwe niebare mda Fe-
lipeye:

¿Kukwe ne dirikä ñakare tie, se rükadre
gare ño tie? mata nütüre, niebare kwe
Felipeye.

Bti Felipe käräbare täketbe karetate kwe
jabe. 32 Tärä btä nämane ñäke abko nere:

Kordero jäta niken kämikadre, kwrere jire
niara jänikani.
Erere arato, kordero jäta niken drüen
tikadrekä tä neme kwekbe, ye

kwrere niara nämane kwekbe amne
ñäkäbare ñakare ja dokwäre kwe.
33 Niara mikani ngwarbe ni mda mdakwe
akwa, ja mike ngite ñakare, akwa
ngite niebare.
Niara ngämi ngäbäkre bkäne, känenkri
kämikani kwe, aisete bküntre
ñakare jire. *Isaías 53.7-8*
Kukwe ne mdenbtä nämane ñäke abko
jarabare Felipeye.
34 Angwane ni Etiopiabo ye käkwe niebare
Felipeye:
Ni Ngöbö kukwei niekä ye abko nämane
blite jabtä ya, o nämane blite ni mdara jire
btä, ye abko makwe niedre tie abko ti tö nibi
ribei mae, niebare kwe Felipeye.
35 Angwane tärä btä ni Etiopiabo nämane
ñäke, ye ara jire btä Felipekwe blitabare
käne ben. Erere arato kukwe mda mdabti,
Felipekwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare
ie. 36 Yebti nämane näin ji ngrabare, te
nikani mate ñöbtä mda. Angwane ni Etiopi-
abo ütiäte kri ye käkwe niebare Felipeye:
Nete ñö tärä, aisete ¿makwe ti ngökadre
ñöte nete abko rabadre ño? niebare kwe ie.
37 [Angwane Felipekwe niebare mda ie:
Kukwe kuin Jesubtä, ye mata mike era
bkänä ne ngwane, rabadre kuin, niebare ie
Felipekwe.
Abtä niarakwe niebare Felipeye:
Jesukristo abko Ngöbö Odei ye abko era
tikrä, niebare kwe.]*
38 Ye btäräbe kareta mikamna nünenkä
kwe, bti nikanintre nebe ñöbtä angwane,
Felipekwe ngökani ñöte. 39 Yebti jatanintre
nüketa jate angwane, Ngöbö Üai nikaninbe
Felipe ngwena ni Etiopiabo ye okwä bäre
mento, aisete Felipe tuaninta ñakare mda
kwe. Akwa niara abko btä kä namani bäri
nuäre amne, nikaninta ja gwiriete. 40 Akwa
Felipe abko, batibe namanime mobe juta
Azotote. Ye känti nikani kukwe kuin Je-
subtä dirire juta kwatirekwatire te. Abti
nikani nebe juta Cesareate.

9

Saulokwe tödekani Jesubti
(Hechos 22.6-16; 26.12-18)

1 Kä ye ngwane abko, Saulo namani
jadüke ñakare, gata käbä mike nitre ja
töitikaka ni Dänkien Jesukwe rüere, aisete
Saulo nikani ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkien ye känti, 2 käkwe tärä
käräbare ie ngwiandre sinagoga kwatirek-
watire ye dänkientreye juta Damascote.
Ni merire amne ni brare kwandre näin Ji
Jesukwebti Sauloye juta Damasco ne ng-
wane, niara di rabadre ngwiankrä ngite
Jerusalénte, abkokäre tärä käräbare kwe.
3 Ye erere bkänä, tärä bianina ie, abti nikani
juta Damasco. Nikani, nikani, nikani mate
ja ken juta Damasco. Te batibe ñotra
trä dirare kä käinbti jatani. Ye abko trä
niabare dirare jökrä Saulo bäre temen.
4 Angwane Saulo nikaninbe ngitiekä temen
amne, btäräbe ni kukwei jarabare krörö ie:
¿Saulo, ñobtä mata näin kisere kore ti
jiebti ti mikakäre ja tare nike yere? niebare
kwe.
5 Angwane Saulo käkwe niebare mda:
¿Ma abko nire ti Dänkien? niebare kwe.
Ye btäräbe ni ye käkwe niebare mda
Sauloye:
Ti abko Jesu ara, aisete nitre tödekaka
tibti jiebti mata näin kisere mikakäre ja
tare nike, ye ñan niaratre jiebti mata näin,
akwa ti ne ara jire jiebti mata näin. [¡Ye
ñobtä mata kukwe nuene käme ja rüere au!
niebare mda kwe ie.
6 Angwane Saulo abko namani grükekä
jökrä ngrabare amne kä jürä namani
krübäte btä, käkwe niebare:
¿Tikwe dre nuendre, ie ma tö nibi ti
Dänkien? niebare kwe.]*
Angwane ni Dänkien käkwe niebare mda
ie:
Näin krö, bti ma rika nebe juta Damas-
cote. Ye känti makwe dre nuendre, erere
niedi mae, niebare kwe Sauloye.
7 Angwane nitre nämane näin Saulobe,
ye ie ni kukwei jarabare akwa, ni jatabare
ñakare ietre. Yebtä abko kä jürä na-
mani krübäte btätre amne namanintre nü-
naninkä kwekbe jökrä. 8 Yebti Saulo nä-
mane temen, nükani dikekäta krö, käkwe
okwä ngianinte ngwane, kä namani iko
okwäte amne kä namani tuen ñakare ie,
aisete nitre nänkä ben ye käkwe kani
küdebti, nikanintre ngwena nebe juta Dam-
ascote. 9 Ye känti Saulo namani köbömä
jire angwane, kä namani tuen ñakare ie.

* 8:37 Kukweta tikani corcheta ngätäite ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.
* 9:6 Kukweta tikani corcheta ngätäite ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

Angwane köbö ye näire ja bäinbare kwe
ñöye amne mröye arato.
10 Juta Damasco yete abko, ni tödekaka
Jesubti nämane nüne iti. Ni ye abko kädian
nämane Ananías. Ananías ye abko, ie ni
Dänkienkwe ja mikani tuare köböre kwrere
mda, käkwe niebare krörö ie:
¡Ananías! niebare kwe ie.
Jötrö Ananíakwe niebare:
¿Ye dre, ti Dänkien? niebare kwe mda.
11 Angwane ni Dänkien käkwe niebare ie:
Ji kädianta Ji Metre, yebti nän amne, ma
rika nebe ni kädianta Judas ye gwiriete.
Ma raba ju yete angwane, ni juta Tarsobo
kädianta Saulo abko tä yete, ye ngwiantari
makwe. Niara tä blite Ngöböbe amne 12 ni
iti kä Ananías niki nebe niara känti, käkwe
kise miri bti, kä mikakäre tuenta ie abko
nibi tuen köböre kwrere ie, aisete nän
känti, niebare ni Dänkienkwe Ananíaye.
13 Ni Dänkien kukwei jarabare kore
Ananíaye angwane, niebare krörö kwe:
Ti Dänkien, nitre deme makwe nü-
nanka Jerusalén abko ni ye tä mike ja
tare nike krübäte, ye abko ni kwati käta
niere tie. 14 Mdakäre abko, nitre tödekaka
mabti tä nüne nete abko järikadre ngite
kwe Jerusalén, abkokäre tärä käräbare kwe
nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkienye, ye erere tärä biandi ie mikakäre
ütiäte. Yebti jatani nüke nete. ¿Se abko ti
rikadre ño känti se? niebare Ananíakwe.
15 Akwa ni Dänkien käkwe niebareta mda
Ananíaye:
Nitre kä mdabti ñakare israelitare abko
ie ni nekwe ti mikadi gare, abkokäre tikwe
dianinkä. Erere arato, nitre ñakare is-
raelitare ngätäite jrei tärä, ye ie ti mikadre
gare kwe arato, abkokäre tikwe dianinkä.
Mdakäre abko, niara arabe rikadre ti miketa
gare nitre israelitaye arato, abkokäre tikwe
dianinkä jenena jakrä, aisete nän känti, tita
niere mae Ananías. 16 Ni ne käkwe ja tare
nikadi kri tikrä, ye abko tikwe mikadi gare
ie arato, niebare ni Dänkienkwe Ananíaye.
17 Ye erere bkänä, Ananías nikani Saulo
känti. Namanina yete angwane, nikani
gwä, käkwe kise mikani Saulobti, bti
niebare krörö kwe ie:
Ti mräkä Saulo, Jesu käkwe ja mikani tu-
are mae ji ngrabare, ye mden käkwe ti juni
nete. Kä rabadre tuenta mae amne Ngöbö
Üai Deme rabadre täte mabtä, abkokäre ni
Dänkien Jesu ara käkwe ti juni ma känti
nete, niebare Ananíakwe Sauloye.
18 Ye btäräbe jändrän gwa drukwata
kwrere nämane Saulo okwäte abko be-
taninkä mento, namani ruen ie angwane,
kä namani tuenta kuin ie. Yebti nikani
amne Ananías käkwe ngökani ñöte. 19 Yebti
Saulokwe mröbare mda amne namaninta
dite ngrabare.

Saulo käkwe blitabare Jesubtä Damascote

Nebti Saulokwe nünabare bä jötrö mda
juta Damascote nitre tödekaka Jesubtibe.
20 Ye btäräbe sinagoga käntikänti Saulo
nikani niere krörö:
Jesu abra Ngöbö Odei era metre, nikani
niere.
21 Yebtä abko nitre Saulo kukwei nuaka
nuaka ñan töi namani krütare btä, kä na-
mani niere:
Nitre tödekaka Jesubti, jiebti ni noko
nämane näin kisere Jerusalén yete. Erere
arato, niara jatani nete nitre tödekaka
Jesubti kaen ngite ngwiankäre nebebe
Jerusalén biandre nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre ye dänkientreye kitakäre
ngite. ¿Se ño abko tä blite kore mtare se?
ni jökrä namani niere kore.
22 Akwa Saulo abko namani blite bäri
ja dibti amne, Jesu abko Ni Dianinkä
Ngöbökwe bkänä abko Saulo namani bä
mike metre jökrä. Yebtä abko, nitre is-
raelita nämane nüne Damasco käkwe dre
niedre Jesubtä Sauloye abko ñan namani
nüke gare ietre.
23 Abti kä nikanina raire ta angwane,
batibe nitre israelita käkwe ja töi diani
kwärikwäri Saulo kämikakäre. 24 Akwa
Saulo rätäkä namani nitre israelitakwe, ye
abko Saulokwe gani, akwa juta jukwebtä,
ye känti nitre israelita namani niara kraire
jite dibire rare kämikakäre. 25 Akwa nitre ja
töitikaka Saulobe käkwe Saulo mikani kutia
krite, bti gibianinkä kibti ta timon kwetre
deo, bti Saulo ngitianinta.

Saulo mikani gare nitre Jesu kukwei ngwiankaye Jerusalén

26 Abti Saulo nikani nebeta Jerusalén
angwane, nitre tödekaka Jesubti, ben Saulo
tö namani ja getai. Akwa ni jökrä btä
niara jürä namani, ñobtä ñan angwane
Saulokwe Jesu kani ngäbti arato, ye abko
ñan namani nebe era kräke, aisete kä jürä
namani btätre. 27 Akwa ni tödekaka Jesubti

kädian nämane Bernabé abko nikani Saulo
ngwena, bti mikani gare kwe nitre Jesu
kukwei ngwiankaye. Angwane Saulo nikani
Damasco angwane, Dänkien Jesukwe ja
mikani tuadre ji ngrabare ie. Erere arato ni
Dänkien käkwe blitabare ben amne, kä jürä
namani ñakare Saulobtä blitakäre Jesubtä
juta Damascote, niebare Bernabékwe nitre
Jesu kukwei ngwiankaye. [28] Yebti nitre Jesu
kukwei ngwianka käkwe Saulo kani ngäbti
amne, nitre ye ben Saulo namani nüne
Jerusalén. Angwane namanintre niken
gwaire kwäräkwärä amne kä jürä namani
ñakare btä blitare Jesubtä. [29] Nitre israelita
kukwe griegore, ben Saulo namani blite
Jesubtä amne namani ja kwete bentre, akwa
niaratre ye abko tö namani Saulo kämikai
arato. [30] Ye abko Saulo mräkätre tödekaka
Jesubti käkwe gani angwane, nikanintre
Saulo ngwena ngitie nebe juta Cesareate.
Ye känti abko, Saulo juaninta kwetre nebeta
ja käite juta Tarsote. [31] Yebti abko, nitre
gätäkä Jesu käbti nämane nüne kä Judeate,
Galileate amne Samariate ye abko naman-
intre nüne jäme jökrä amne Ngöbökwe
die mikani nüne dite kukwe kuin Jesukwe
nebtä. Erere arato, namanintre Dänkien
Jesu mike ütiäte jae amne Ngöbö Üai Deme
namani die mike angwane, ni kwati jatani
mda tödeke Jesubti siba.

Pedro abko käkwe Eneas mikaninta kuinta Jesu diebti

[32] Pedro abko nämane näin basare
kwäräkwärä mräkä Jesu käbtiye angwane,
nikani arato juta Lidate mda ja tuakäre
nitre deme Ngöbökwe nämane nüne juta
yete yebe. [33] Pedro namani juta Lidate
angwane, ni iti kädian nämane Eneas, känti
Pedro nikani. Ni ye abko, kä kwä kwära
namani ruen ñakare ngrabare abko kisete
nämane bren. Abtä nämane jänbtibe,
btä Pedro namani. [34] Angwane Pedrokwe
niebare Eneaye:

Eneas, Jesukristo tä ma miketa kuinta,
aisete näin krö. Jän makwe ye ükete au
jakrä, niebare kwe ie.

Ye btäräbe Eneas nükaninbe dikekä krö.
[35] Eneas namaninta kuinta kore, ye abko
ni kwati nünanka juta Lidate amne nitre
nünanka kä Sarónte käkwe tuani angwane,
kukwe kuin ni Dänkien Jesubtä kani ngäbti
kwetre arato.

Jesu diebti Pedrokwe Dorcas mikaninta nire

[36] Kä ye ngwane abko, meri tödekaka Je-
subti nämane nüne iti juta Jopete. Meri ye
abko kädian nämane Tabita. (Kukwe Tabita
ne abko Dorcas nieta griegore.) Meri ne
abko käre nämane jändrän kuin nuene ni
mda mdakrä amne käre nämane ni bobre
bobre die mike arato. [37] Akwa kä ye ngwane
Dorcas näkäni bren jume amne krütani.
Dorcas krütani angwane, jükaninte, bti ng-
wäkä jänikani nebe ju käin ninkri yete,
känti mikani gwi kwetre uliekäre. [38] Juta
Jope ye abko nämane känime juta Lida ken.
Pedro nämane juta Lida ye känti gani nitre
tödekaka Jesubtikwe juta Jopete angwane,
ni juani nibu kwetre Pedro kärere. Ye erere
ni nibu ye nikani, namani Pedro känti,
käkwe niebare ie:

Brän jötrö nunbe juta Jopete abko nunta
ribere mae, niebare kwetre Pedroye.

[39] Ye erere bkänä, Pedro nikani ben-
tre. Namanintre juta Jopete angwane, Dor-
cas ngwäkä nämane mikani gwi, ye känti
nikani Pedro ngwena amne, meri kän brare
krütanikrütani nämane yete abko müare
kwärä ja ükaninkrö jökrä Pedro bäre kwe-
tre, bti Dorcas nämane nüne angwane, Dor-
cakwe dän ño ño dikani ni bobre bobre
kräke, erere namani mike tuare jökrä Pe-
droye. [40] Akwa Pedro abko käkwe juani jökrä
ju bäre, bti namani ngukudokwäbti temen
blite Ngöböbe. Pedrokwe blitabare ünän
Ngöböbe, bti Dorcas ngwäkä mikani ñäräre
kwe, käkwe niebare krörö ie:

¡Tabita, näin krö! niebare kwe ie.

Btäräbe Tabitakwe okwä ngianinte amne
okwä namani Pedrobtä se kwrere, bti na-
mani täkänintbe. [41] Angwane Pedrokwe
kani küdebti, ganinkrö krö kwe. Tabita
namani nünaninkä krö angwane, nitre
tödekaka Jesubti nämane yete amne meri
kän brare krütanikrütani nämane yete ju
bäre, ye Pedrokwe käräbareta gwä, bti meri
nükaninta nire, ye mikani tuadre kwe ietre.
[42] Meri mikaninta nire Pedrokwe ye abko
nitre kwati nünanka juta Jopete käkwe gani
angwane, ni kwati käkwe tödekani Jesubti
arato. [43] Yebti ni sribikä iti nbi kwatabtä
kädian nämane Simón nämane nüne arato
juta Jopete, ye känti Pedro namani nüne bä
raire mda.

KUKWE KUIN JESUBTÄ NIEBARE NITRE ÑAKARE ISRAELITARE NGÄTÄITE (10.1–28.31)

10

Corneliokwe Pedro käräbare

1 Kä ye ngwane abko, juta Cesareate ni
nämane iti kädian nämane Cornelio. Ni ye
abko rükä romano amne, nämane mikani
nitre rükä kädian nämane Batallon Ital-
iano ye dänkiene. 2 Cornelio amne mräkä
kwekwe nämane Ngöbö tarere amne nä-
mane Ngöbö mike ütiäte arato. Erere
arato, Cornelio käre nämane ngwian bien
kabre nitre israelita bobreye die mikakrä
amne käre nämane blite Ngöböbe arato.
3 Bati ñänä okwä krämä näre dere angwane,
batibe kukwe namani tuen köböre kwrere
krörö ie: Angele Ngöbökwe jatani, nükani
gwi niara känti, namani tuen metre kwrere
ie, kä namani niere ie:

¡Cornelio! niebare ie angelekwe.

4 Angwane Cornelio okwä namani
kwekbe angelebtä amne kä jürä namani
krübäte btä, käkwe niebare mda:

¿Ma tö nibi dreye, ti dänkien? niebare
kwe.

Angwane angelekwe niebare ie:

Mata blite Ngöböbe amne mata jändrän
bien nitre bobre bobre die mikakrä, ye abko
gare kuin Ngöböye. Abtä Ngöbö tö ma die
mikai mtare. 5 Ne aisete makwe ni mda mda
juandre jötrö nebe juta Jopete. Ni kädianta
Simón, arabe ie Pedro nieta, ye kärere nüke
ja känti nete. 6 Niara tä nünentbe Simón
mdara jire känti mren köräbti. Simón ye
abko sribikä nbi kwatabtä. Abko kore se,
niebare angelekwe Cornelioye.

7 Yebti angele blitaka Corneliobe, ye
nikaninta angwane, Corneliokwe sribikä
kwekwe käräbare nibu amne ni rükä kä
namani Ngöbö tarere arato amne namani
Cornelio die mike sribibtä käräbare iti kwe.
8 Bti angelekwe dre niebare ie, ye erere
niebare jökrä kwe ietre, bti juani kwe juta
Jopete Pedro tuen.

Ngöbökwe kukwe mikani tuen köböre kwrere Pedroye

9 Yebti jändrinane ñänä jatanina nüke
ruäre angwane, nitre juani Corneliokwe
ye abko namani mate ja ken juta Jopete
angwane, Pedro abko nikani jubti käin bli-
takäre Ngöböbe. 10 Angwane mrö namani
krübäte Pedroye, tö namanina mröi akwa,
mrö sribe nämane krire kräke angwane,
Ngöbökwe jändrän mikani tuare köböre
kwrere krörö ie: 11 Kä käinbti ngitiani, na-
mani tuen ie amne, yete ta dän kwata
kri nämane mäkäninte körä kräbkä btä
kwärikwäri abko gibianinkä timon, nükani
mate dobobtä temen okwäbti. 12 Dän
kwata kri yete abko jändrän ngwarbe
ngoto kräbkä kräbkä bätäkä ngwarbe nä-
mane. Erere arato, jändrän yorekä tementa
tementa bätäkä ngwarbe nämane amne
nukwä bätäkä ngwarbe nämane arato abko
namani tuen Pedroye. 13 Ye btäräbe Ngöbö
kukwei jarabare krörö ie:

Pedro, jändrän nibi tuen mae yete, ye
nän kämike kwetadre jae, niebare kwe ie.

14 Pedro käkwe niebare mda:

Ti Dänkien, jändrän mden mden ñan
dbe kwetadre makwe niebare, ye erere tita
kwete ñakare, akwa jändrän ñan dbe kwe-
tadre aibe tä dän kwata kri te, aisete tikwe
ñan kwetadre, niebare Pedrokwe.

15 Ye btäräbe, Ngöbö kukwei jarabareta
Pedroye, käkwe niebare ie:

Jändrän mikani dbe Ngöbökwe, ye dbe
ñakare makwe ñan tö ngwian niere jire chi,
niebare kwe ie.

16 Jändrän tuani Pedrokwe, ye abko kwe-
tadre kwe niebare bämä jire ie, bti dän
kwata kri ye jänikaninta kä käinbti niara
okwäbti tuani kore kwe köböre kwrere.
17 Yebtä abko, Pedro namani töbike kri mda,
ñobtä ñan angwane drekäre tuani köböre
kwrere kwe abko ñan namani nüke gare
ie, aisete namani töbike kri. Ye btäräbe
ni juani Corneliokwe abko nükani jukwebtä
käkwe Simón ngwianintari. 18 Yebti na-
manina jukwebtä Simón känti angwane,
ñäkäbare jume ja dibti krörö kwetre:

¿Ni kädianta Simón akwa, Pedro nieta ie
arato, ye tä nüne nete ya? niebare kwetre.

19 Angwane Pedro abko nämane töbike
kukwe tuani kwe yebtä jubti käin angwane,
Ngöbö Üai Deme käkwe niebare ie:

Pedro, ni nü nimä, käta näin ma känen-
tari abko tä nokote. 20 Ne aisete nänta jötrö
timon amne ma rika bentre. Akwa makwe
ñan töbika dikaro rikakäre bentre, ñobtä
ñan angwane tikwe niaratre juni ma tuen,
niebare Ngöbö Üaikwe ie.

[21] Ye erere bkänä, Pedro nämane jubti
käin, jataninta timon, käkwe niebare nitre
yeye:
Ti ne mden känänta munkwe ye.
¿Drekäre munta näin ti känene? niebare
Pedrokwe ietre.
[22] Angwane nitre ye käkwe niebare mda
ie:
Nitre rükä dänkien kädianta Cornelio
käkwe nun juanba ma tuen nete. Niara
abko tä nüne metre Ngöbö ngwärekri amne
tä Ngöbö mike ütiäte jae arato amne, nitre
israelita kwati käta mike ütiäte jae amne
tätre tarere arato. Cornelio ye mden känti
angele deme Ngöbökwe nükani, käkwe ma
kärämna amne ma rikadre niara gwiriete
amne, makwe dre niedre abko niarakwe
kukwe nuadre abkokäre, niebare kwetre
Pedroye.
[23] Angwane Pedrokwe kärābare gwä. Ye
känti kibiabare kwetre.

Pedro nikani Cornelio känti

Yebti jändrinane, Pedro nikani bentre
angwane, ja mräkätre tödekaka Jesubti
nünanka juta Jopete nikani ruäre Pedro
mukore siba. [24] Yebti jändrinane angwane,
Pedro nikani mate juta Cesareate. Cor-
nelio abko nämane ngibiare amne, Corne-
liokwe mräkä kwekwe amne kukwe muko
kwekwe ükaninkrö kwati, ben nämane Pe-
dro ngibiare ngäbti angwane, Pedro nikani
nebe. [25] Pedro nikani mate gwäkäre se
kwrere angwane, Corneliokwe kani ngäbti,
käkwe ja mikani ngukudokwäbti temen Pe-
dro mikakäre ütiäte jae. [26] Akwa Pedro
käkwe niebare Cornelioye:
Ti abko ja kwrere mabe, aisete makwe
ñan ti mika ütiäte Ngöbö kwrere jae. Näinta
krö, niebare kwe ie.
[27] Yebti blitare kwärä, nikanintre gwä
angwane, ni nämane ja ükaninkrö kwati
gwi Pedro ngibiare ngäbti, btä Pedro na-
mani. [28] Angwane Pedrokwe niebare krörö
ietre:
Ni menteni, ñakare israelita mun kwrere,
ben nun israelita ti ne kwrere käkwe ñan ja
getadre jire chi amne ñan rikadre jire juete
abko tä ükaninte kore nunkwe, ye gare kuin
munye ruen tie. Akwa ni menteni ñakare
israelitare abko ñakare dbe Ngöbökrä abko
tikwe ñan niedre jire abko Ngöbökwe mik-
aba gare tie. [29] Ye mden kisete, ti kärābare
nüke nete nieba tie angwane, ti jataba
jirekäbe. Tikwe ñäkäba ñakare mda, bti ti
jataba, aisete ¿drekäre munkwe ti kärābare
nüke nete abko ti tö nibi gai mda? niebare
Pedrokwe ietre.
[30] Abtä Cornelio käkwe niebare mda ie:
Mäkäira ñänä okwä ne näre angwane,
ti näma blite Ngöböbe ñänä okwä krämä
näre dere ja juete nete angwane, batibe
ni rükaba iti ti känti. Ni ye abko btä dän
trä ngitiekä rükaba ti känti, [31] käkwe nieba
krörö tie: Cornelio, mata blite Ngöböbe,
ye abko jarabare Ngöböye amne, mata ni
bobre bobre die mike ño, ye abko garera
ie arato, [32] aisete makwe ni mda juandre
nebe juta Jopete. Ni kädianta Simón, arabe
ie Pedro nieta, ye kärere nüke ja känti
nete. Niara tä nünentbe Simón mdara
jire känti mren köräbti. Simón ye abko
sribikä nbi kwatabtä, nieba kwe tie. [33] Ye
kwrere bkänä, jötrö tikwe nitre nimä se
juanba ma kärere amne, ma jatani ja moto
kuinbti, ye abko käi nibi nuäre tibtä. Mtare
nita jökrä ketetibe Ngöbö ngwärekri nete
amne, makwe dre niedre nunye niebare
ni Dänkienkwe mae, ye erere nunta biare
ma kukwei nuakäre, niebare Corneliokwe
Pedroye.
[34-35] Angwane Pedro nikani blite, käkwe
niebare mda:
Ni jökrä ütiäte ja kwrere Ngöbökrä,
aisete tä ni kitete ñakare ni mda mda
ngätäite, akwa ni nünanka juta mdente
mdente käta Ngöbö mike ütiäte jae amne
tä nüne metre abko Ngöböta juto biare
kaen ngäbti jökrä, ye abko nena gare
tie mtare. [36] Kukwe ye abko Ngöbökwe
mikani gare nun israelitaye abko krörö:
Jesukristo ni jökrä Dänkien ye köböire ni
jökrä rabadre ja mäketa amne nünenta
jäme jökrä. [37] Ye rabadre gare, abkokäre
Juan Bautista jatani ja ngökamna ñöte nie
angwane, dre nakaninkä kä Galileate niken
nebe kä Judeate jökrä, ye gare kuin munye
abko krörö: [38] Jesu Nazarebo, ie Ngöbökwe
ja di biani kri amne Ngöbökwe ja Üai Deme
mikani täte btä abko diebti nämane näin
jändrän kuin nuene amne ni bren bren
nämane ja tare nike diablu ngoto täni abko
mikaninta kuinta kwe. Ngöbö nämane Je-
sube abko diebti jändrän ye namani bare ie,
ye abko gare kuin munye arato.
[39] Jesukwe sribi ño ño nuenbare nun is-
raelita käite amne juta Jerusalénte, ye abko

nun Jesu kukwei ngwianka käkwe tuani ja
okwä jenbti. Jesu müre ketani krusobtä
nitre israelitakwe, 40 akwa köbömäkäre
angwane, Ngöbökwe mikaninta nire, bti
Ngöbökwe mikani tuadre nun ngätäite.
41 Akwa Ngöbökwe ñan mikani tuadre nitre
israelita jökräye, akwa nun dianinkära kena
Ngöbökwe, nunye Ngöbökwe Jesu mikani
tuadre. Jesu nükaninta nire, abti nun
ne aibe käkwe mröba amne tomna ñaba
ketetibe ben amne, nun aibe Ngöbökwe
tuanimetre tuen. 42 Ngöbökwe niara
mikani Kritobore ni nire kräke amne ni
krütani kräke, ye abko nun juanba niere
kwe ni jökräye. 43 Jesu ne mdenbtä abko
nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe
blitabarera angwane, niebare krörö kwetre:
Nire nire ngite kukwe käme nuenbtä
abko käkwe tödekadre Jesubti angwane,
Ngöbökwe niara ngite diandikä btä Jesu
köböire, niebare kwetre, Pedro namani
niere.

Ngöbö Üai Deme nükani kena nitre ñakare israelitarebtä

44 Pedro nämane blite kore angwane,
batibe nitre Pedro kukwe nuaka nuaka,
yebtä Ngöbö Üai Deme nükani se kwrere.
45 Nitre ñakare israelitare, ie Ngöbökwe ja
Üai Deme biani arato, yebtä abko nitre
israelita tödekaka Jesubti nükani siba Pe-
dro mukore, ye ñan töi namani krütare
btätre, 46 ñobtä ñan angwane ni jökrä na-
mani blite kukwe jenenanbti btä ja töi-
tikani ñakare kwetre amne namanintre
Ngöbö käikitekä jökrä okwäbti. Yebtä abko,
Ngöbö Üai Deme nükani btätre gani kwetre.
47 Angwane Pedrokwe niebare mda:

Nun israelita, ie Ngöbökwe ja Üai Deme
biani, ye kwrere Ngöbökwe bini arato nitre
neye, aisete nikwe niaratre ngökadre ñöte
Jesu käbti ruen tie, niebare Pedrokwe.

48 Bti Cornelio amne mräkä kwekwe amne
kukwe muko kwekwe btä Ngöbö Üai Deme
nükani, ye Pedrokwe ngökamna jökrä ñöte
Jesukristo käbti ni mda mdaye. Erere
ngökanintre ñöte kwetre, bti Pedro rabadre
nüne köböbu, köbömä mda bentre abko
ribebare kwetre Pedroye.

11

Dre nakaninkä Cornelio känti abko Pedrokwe niebare

1 Pedro ngämi nüketa Jerusalén, ye kä-
nenkri nitre ñakare israelita käkwe Ngöbö
kukwei kuin Jesubtä kani ngäbti arato,
ye abko gani nitre Jesu kukwei ngwianka
mda mdakwe amne nitre tödekaka Jesubti
nämane nüne kä Judeate ye käkwe gani
arato. 2 Abtä Pedro nikani nebeta Jerusalén
angwane, nitre israelita ruäre tödekaka
Jesubti nünanka kä Judeate namani ñäke
Pedro rüere, 3 käkwe niebare krörö Pedroye:

Nitre ñakare israelitare abko gwiriete ni
israelita ñan janandre basare jire chi nita
niere. ¡Se ñobtä abko ma jananbare mröre
ketetibe nitre se ben gwaire! niebare kwe-
tre ie.

4 Abtä kukwe nakaninkä ño ja täritäri, ye
erere Pedro nikani niere jökrä abko krörö:

5 Ti näma juta Jopete blite Ngöböbe
angwane, jändrän dän kwata kri mäkän-
inte kwärikwäri körä ketabkä btä, kwrere
jire nämane kä käinbti, rababa kite nüke
ti näma ye känti abko tikwe tuaba köböre
kwrere. 6 Akwa jändrän yete abko dre
nämane ti tö rababa tuai, käkwe mik-
aba ñäräre kuin angwane, jändrän ñakare
dbe kwetadre nikwe aibe näma te abko
krörö: Jändrän ngwarbe ngoto kräbkä
kräbkä bätäkä ngwarbe näma te. Erere
arato, jändrän ngwarbe känsenta bätäkä
ngwarbe näma te. Mdakäre abko, jändrän
yorekä tementa amne nukwä bätäkä ng-
warbe näma te arato, btä ti okwä rababa.
7 Ye btäräbe Ngöbö kukwei jaraba krörö
tie: Pedro, jändrän nibi tuen mae yete, ye
nän kämike kwetadre jae, nieba kwe tie.
8 Abtä tikwe nieba krörö ie: Ti Dänkien,
jändrän mden mden ñan dbe kwetadre
makwe niebare kira, ye erere tikwe ñan
kwetabare jire chi, aisete tikwe ñan kwe-
tadre, tikwe nieba ie. 9 Angwane Ngöbö kä
käinbti käkwe niebata krörö mda tie: Jän-
drän mikani dbe Ngöbökwe, ye dbe ñakare
makwe ñan tö ngwian niere jire chi, nieba
kwe tie. 10 Ngöbökwe ñäkäba bämä jire kore
tie. Yebti dän kwata kri ye järikabata kä
käinbti ti okwäbti.

11 Ye btäräbe, ni Cesareabo juani nimä ti
tuen, ye rababara mate jukwebtä ti känti.
12 Angwane tikwe ñan kä jürä ngwiandre
niken bentre, Ngöbö Üai Deme käkwe nieba
tie. Ye erere ti rikaba bentre amne, ti mräkä
ni ti tä tibe nete noko rikaba siba tibe.
Nun rikaba nebe juta Cesareate angwane,

ni näma iti yete känti nun rikaba jökrä
nebe gwi. 13 Angwane ni ye käkwe angele
tuani ño köböre kwrere abko rikaba niere
nunye, käkwe nieba krörö: Angele rükaba
nünaninkä nete, käkwe nieba krörö tie:
Ni kädianta Simón akwa, Pedro nieta ie
arato abko tä juta Jopete, ye ni mda juen
kärere jötrö nüke ja känti nete, 14 ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe ma dianditari ño ma
mräkäbe gwaire abko niarakwe niedi mae,
abkokäre makwe kärä, niebare angelekwe
ie, nieba kwe nunye. 15 Angwane kukwe
kuin Jesukristobtä ye ti rikaba niere krire
ietre angwane, btäräbe Ngöbö Üai Deme
rükaba ño kena nibtä, ye kwrere rükaba
btätre arato ti okwäbti se kwrere. 16 Ye
ngwane ni Dänkien Jesu käkwe blitaba nibe
abko rükaba töreta tie krörö: Juankwe ni
ngökani ñö aibe te akwa, mun abko ie
Ngöbökwe ja Üai Deme biandi nünakäre
munbtä, niebare kore ni Dänkienkwe nie.
17 Ye mdenbtä abko, ni israelita käkwe
tödekani ni Dänkien Jesukristobti abko ie
Ngöbökwe ja Üai Deme biani, ye kwrere
biani kwe nitre ñakare israelitareye arato,
¿se tikwe ja mikadre ño Ngöbö rüere? ti
rababa nütüre, niebare Pedrokwe.

18 Yebtä abko, ja mräkätre Jerusalénbo
namani ñäke Pedro rüere ye käkwe Pedro
kukwei nuani ünän angwane, namanintre
kwekbe kada ketani jökrä amne, nikanintre
Ngöbö käikitekä mda, käkwe niebare:

¡Nitre ñakare israelitare rabadre nüne
kärekäre Ngöböbe, abkokäre Ngöbö tä kä
bien ietre kukwe käme kitakäre temen
amne tödekakäre Jesubti ñan ñan! naman-
intre niere.

Nitre ñakare israelitare kwati käkwe tödekani Jesubti juta Antioquíate

19 Esteban kämikani, yebti nitre israelita
tödekaka Jesubti nünanka Jerusalén abko
ni israelita mda mda namani mike ja tare
nike krübäte tödekabtä Jesubti. Abtä ngi-
tiani jökrä kwäräkwärä. Ruäre nikani
Fenicia, ruäre abko nikani Chipre amne
ruäre nikani juta Antioquía. Nikanintre
ye käntikänti nikani kukwe kuin Jesubtä
ye niere mräkätre israelitaye akwa, ni
ñakare israelitare abko ie niebare ñakare
kwetre. 20 Akwa nitre nünanka Chipre
amne juta Cirenete tödekaka Jesubti arato
abko nikani ruäre juta Antioquíate, ye
abko käkwe kukwe kuin ni Dänkien Je-
subtä niebare nitre ñakare israelitareye
arato. 21 Angwane ni Dänkien Jesu namani
die mike kri, ye mdenbtä abko ni kwati
käkwe ja töi kwitaninta amne namanin-
tre tödeke ni Dänkienbti. 22 Ye abko nitre
gätäkä Jesu käbti nämane Jerusalén käkwe
gani angwane, Bernabé juani tuakäre kwe-
tre Antioquía mda. 23 Ye erere bkänä,
Bernabé nikani, namani juta Antioquíate
angwane, nitre tödekaka Jesubti nünanka
Antioquíate abko kräke Ngöbökwe ja moto
mikani kuin namani tuen Bernabéye. Ye
abko käi namani nuäre kri btä, käkwe ja
töi mikamna kwatibe janknu Jesubtä ni-
tre tödekaka btin Jesubti yeye niaratre die
mikakäre. 24 Bernabé ne abko ni moto
kuin amne, Ngöbö Üai Deme nämane täte
btä amne nämane tödeke kwatibe Jesubti
arato. Ne aisete niara nämane kukwe kuin
Jesubtä niere angwane, ni kwati namani
tödeke ni Dänkienbti mda.

25 Abti Bernabé nikani juta Tarsote mda
Saulo känene. 26 Saulo kwani ie angwane,
nikani ngwena sribire jabe juta Antio-
quíate. Ye känti gätäbare kä kwati täte
kwetre nitre tödekaka Jesubti ben, niaratre
die mikakäre amne Ngöbö Kukwei diribare
kwetre ni kwatiye arato. Juta Antioquía
ne mden känti abko nitre tödekaka Jesubti
kädiani Kristiano kena.

27 Kä ye ngwane abko, nitre Ngöbö kukwei
niekä nämane Jerusalén abko nikani ruäre
nebe juta Antioquíate. 28 Nitre ye abko,
iti kädian nämane Agabo. Bati nämane
gätäbtä angwane, namani nünaninkä krö
amne, Ngöbö Üai Deme köböire niebare
krörö kwe:

Nitre romanobo tä gobrane, ye kän-
tikänti mrö nikadi kri krübäte kä ngrabare
temen, niebare kwe.

Ye erere bkänä, emperador Claudio nä-
mane gobrane angwane abko mrö nika na-
mani krübäte kä ngrabare temen. 29 Abtä
nitre tödekaka Jesubti nämane juta Antio-
quíate ye käkwe ja töi mikani ngwian juen
ja mräkätre tödekaka Jesubti nünanka kä
Judeate ye die mikakäre. Ye erere ni itire
itire, ie ja namani nüke töre ngwian bien
nuäi, ye erere namanintre bien. 30 Ngwian
ükaninkrö kore ja mräkätre die mikakäre,
ye abko Bernabé amne Saulo nikani ngwena

biandre nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka
yeye dräidre ni jökräbti.

12

Santiago kämikani amne Pedro abko kitani ngite

1 Kä ye ngwane abko, nitre gätäkä Jesu
käbti Jerusalén abko ruäre jrei Herodes
Agripa namani kite ngite kä teri mikakäre
ja tare nike tödekabtä Jesubti. 2 Angwane
Juan etba Santiago abko jrei Herodekwe
kämikamna ngitrabti, ye erere Santiago
kämikani. 3 Santiago kämikani kore, ye
abko namani dbe nitre israelitakrä, namani
tuen jrei Herodeye, aisete Pedro kamna
ngite kwe arato. Pedro kani ngite ye
ngwane abko bieta kädianta Pascua näire
ban te lebadura ñakare kweta nämane, ye
näire Pedro kani ngite. 4 Pedro kani ngite
angwane, jrei Herodekwe kitamna ngite kä
teri mda. Ye känti guardia mikani nibkä
nibkä, bäbkä ja täritäri Pedro ngibiarebti.
Yebti bieta Pascua rikadre ta angwane,
Pedro mikadre ni jökrä ngwärekri kukwe
ükatekäre btä amne kämikakäre, Herodes
namani nütüre. 5 Ne aisete Pedro nämane
ngite kä teri angwane, guardia namani
ngibiare kuin ñan gitiadre abkokäre. Akwa
nitre gätäkä Jesu käbti abko namani jadüke
ñakare, ja di kärere Ngöböye Pedrokrä.

Angele käkwe Pedro tikaninteta

6 Herodekwe Pedro mikadre ni jökrä ng-
wärekri kukwe ükadrete kämikakäre, ye
känenkri deo angwane, kadena nämane
kitani krobu niara küdebtä amne kadena
arabe nämane mäkäninte guardia nibubtä.
Guardia nibu ye ngätäite niara nämane
kibien kuin temen angwane, jukwebtä
abko guardia nämane nibu arato jukwe
ngibiarebti. 7 Angwane batibe angele ni
Dänkienkwe nükani gwi, Pedro nämane ye
känti angwane, kä trä ngitianinkä ngwen
jökrä gwita temen, Pedro nämane ngite ye
känti. Angwane angele ye käkwe Pedro
nuaninbtä kronabtä, käkwe ganinkrö, bti
niebare kwe ie:

Näin jötrö krö, niebare kwe ie.

Ye btäräbe, kadena nämane kitani Pe-
dro küdebtä ye ngitianintbe jökrä Pedro
küdebtä se kwrere. 8 Angwane angele ye
käkwe niebare mda Pedroye:

Ja ngwä kite jötrö amne sabato kite jötrö
ja ngotobtä, niebare kwe ie.

Ye erere Pedrokwe nuenbare. Angwane
angelekwe niebareta mda ie:

Dän ngetbo tä mda makwe, ye kita jabtä
arato, bti ma jata ti jiebti, niebare kwe ie.

9 Ye erere bkänä, Pedro nikani angele
jiebti. Akwa Pedro nämane näin era metre
angelebe ya abko ñan namani nüke gare ie,
ñobtä ñan angwane nämane angele tuen
köböre namani ruen ie. 10 Akwa guardia
nämane käne jukwebtä bäre nikani ta, bti
guardia mda nämane jukwe mdara jire
känti, ye bäre nikani ta, bti jukwe jierore
nämane mikani jite ji ken, ye känti Pedro
namani angelebe angwane, jukwe ye ngi-
tianinbe au angwane, jukwe namani tikani,
yete ta Pedro nikani angelebe. Yebti nikani
bä mente se kwrere angwane, angelekwe
Pedro mikaninte kaibe.

11 Angwane batibe angele nükani era me-
tre bkänä gani Pedrokwe angwane, niebare
krörö kwe:

Herodes amne nitre israelita ji dokwäte
tö kukwe nuein käme tibtä abko ngäniene
ti Dänkienkwe angele juni ti tikete, ne abko
era metre bkänä ñan ñan, Pedro namani
niere jae au.

12 Pedro tikaninteta, ye gani kwe
angwane, nikani nebe María juete. María
ye abko ni kädian nämane Juan amne arabe
kädian nämane Marcos abko meye. Ye
känti Pedro nikani. Kä ye känti abko, ni
nämane ja ükekrö kwati blite Ngöböbe
Pedrokrä. 13 Pedro nikani nebe ki jukweibtä,
käkwe ñäkäbare gwäkäre amne, nire
nämane ñäke jukwebtä abko meri sribikä
bati kädian nämane Rode nikani tuen.
14 Angwane Pedro kukwe nükani gare ie,
ye abko käi namani nuäre krübäte btä,
aisete jukwe tikadre kwe Pedroye näre abko
nikaninta betekäta jirekäbe nementa gwi,
käkwe niebare:

¡Pedro tä jukwebtä! niebare kwe.

15 Abtä nitre nämane gwi ye käkwe
niebare mda ie:

¡Ma ngwarbe kä kwitekä jabti nete!
niebare kwe ie.

Akwa ja nämane kukwe era niere, meri
ye namani niere ietre. Abtä niebare krörö
mda kwetre:

Angele Pedro ngibiaka aibe tä näin. Ye
ñan niara ara jire tä näin, namanintre
niere.
16 Akwa Pedro abko namani ñäke janknu
jukwebtä amne, ni mda mda nikani, käkwe
jukwe tikani, bti Pedro nämane yete bkänä,
btä okwä namani angwane, töi ñan naman-
intre krütare btä. 17 Akwa niaratre käkwe
kada ketadre niebare Pedrokwe kisebti
ietre, ye erere namanintre kwekbe jökrä
angwane, ni Dänkienkwe tikaninteta ño
abko niebare kwe. Yebti niebare krörö kwe:
Kukwe nakaka ño tibtä, tikwe nini
munye, ye erere munkwe nie jökrä
Santiagoye amne ja mräkä tödekaka Jesubti
mda mdaye arato, niebare kwe.
Yebti kä mikaninkä kwe yete amne
nikani kä mdabti ngitie Herodes ngäniene.
18 Yebti kä jatani ngwen dekä angwane, kä
namani nokre jabtä nitre rükäkwe, ñobtä
ñan angwane Pedro jrainbare ñan namani
nüke gare ietre, aisete namanintre ja mike
ngite jirekäbe kwärikwäri. 19 Angwane
Herodekwe Pedro känäntarimna ietre,
akwa ñan kwanintarita ietre, abtä
niaratre mikani ngite mda Herodekwe, bti
kämikamna kwe.

Herodes krütani

Yebti Herodes nämane kä Judeate, abti
nikani neme juta Cesareate mda. 20 Herodes
ngämi niken juta Cesareate, känenkri niara
namani romon nitre nünanka juta Tirote
kräke amne nitre nünanka juta Sidónte
kräke, aisete namani ja kwete bentre. Abtä
nitre ütiäte ütiäte nünanka juta kubute
ye käkwe ja töi diani rikakäre gwaire
Herodes känti juta Cesareate kukwe ükete
ben, ñobtä ñan angwane nitre Tirobo
amne nitre Sidónbo nämane mrö kökö
jae kä Herodekwe känti, aisete tö naman-
intre kukwe ükete. Ye erere bkänä, ni
sribikä ütiäte nämane sribire iti Herodekrä
abko kädian nämane Blasto abko ben nitre
Tirobo amne Sidónbo käkwe blitabare, ye
köböire abko Herodes rabadre ja mäketa
jäme bentre, abkokäre blitabare kwetre
Blastobe. 21 Yebtä abko, Herodekwe gätä
köböi kitani mda kräke. Ye erere gätä
köböi nükani angwane, Herodekwe dän
bäri nuäre, ütiäte kri kitani jabtä ja jreire
bä mikakrä, bti namani täkänintbe ja täkrä
gobrankräbti angwane, kukwe niebare kwe
ietre. 22 Angwane Herodes kukwe nuaka
nuaka ye nikani ñäke jume ja dibti niara
moto mikakäre jäme jakrä, kä namani niere
krörö:
Ni tä blite se ñan ni ngwarbe akwa, ngöbö
ara nü iti, käta blite se, namanintre niere
kore ie.
23 Ye btäräbe angele ni Dänkienkwe
käkwe Herodes mikani bren, ñobtä ñan
angwane Herodes mikani ütiäte ngöbö
kwrere jae ni mda mdakwe, ye namani dbe
Herodekrä amne Ngöbö era metre abko
mikani ütiäte ñakare kwe. Yebtä angelekwe
mikani bren angwane, ngin aibe käkwe
Herodes kitaninkä ja tubtä. 24 Niara krütani
kore, ye täbti Ngöbö Kukwei nikani niren
bäri mda kä ye käntita temen amne, Ngöbö
Kukwei diri namani kä jökräbti arato kä ye
käntita.
25 Abti Bernabé amne Saulo käkwe
sribibare ünän jökrä Jerusalén, bti
nikaninta juta Antioquíate. Nikaninta
angwane, nikani Juan ngwena jabe. Juan ye
mden abko kädian nämane Marcos arato
abko jänikani kwetre jabe.

13

Bernabé btä Saulo juani blite Jesubtä

1 Nitre gätäkä Jesu käbti nämane juta An-
tioquíate, ye ngätäite nitre Ngöbö kukwei
niekä nämanena amne nitre Ngöbö Kuk-
wei dirikä nämanena abko kädian nämane
krörökrörö: Bernabé, Simón (Simón ne
mden abko kädian nämane Chen arato),
Lucio juta Cirenebo amne Manaen. Man-
aen ne abko rirabare gwaire jrei Herodes
Antipabe. (Jrei Herodes Antipas ne abko
käkwe gobranbare Galilea). Angwane Saulo
nämane arato. 2 Batira jire niaratre nämane
ja ükaninkrö Ngöbö käikitakakäre amne ja
bäinkäre Ngöbökrä angwane, batibe Ngöbö
Üai Deme käkwe niebare krörö ietre:
Bernabé amne Saulo tikwe käräbarera
sribi nuene jakrä, ye kräke niaratre denkä
jenena munkwe juankäre sribi ye nuene,
niebare Ngöbö Üai Demekwe.
3 Angwane blitabare ünän kwetre
Ngöböbe amne ja bäinbare ünän kwetre
Ngöbökrä, bti kise mikani kwetre Bern-
abébti amne Saulobti ja di biankäre ietre,
bti juani kwetre mda.

Bernabé btä Saulo käkwe blitabare Jesubtä Chiprete

4 Abti Ngöbö Üai Deme käkwe Bernabé
amne Saulo juani kore angwane, nikanin-
tre nebe mren köräbti juta Seleucia. Ye
känti nakwani rute, bti nikani kä butubti
Chipre. 5 Ye ngwane abko Juan nikani
siba Bernabébe amne Saulobe niaratre die
mikakäre. Juan ne mden abko kädian
nämane Marcos arato. Nikanintre nebe
mren köräbti juta Salaminate, Chipre känti
angwane, sinagoga nämane Salamina, ye
käntikänti nikanintre blite Ngöbö kukwei
kuin Jesubtä.

6 Niaratre käkwe dikakabare jökrä kä bu-
tubti Chiprete Ngöbö kukwei kuin Jesubtä
niekäre. Abti nikani nebe juta Pafote mda.
Kä ye känti abko ni israelita sukiare nä-
mane iti. Ni ye abko ni ni ngökaka, akwa
nämane ja mike ni Ngöbö kukwei niekä
kwrere. Ni ye abko kädian nämane Bar-
Jesu abko ben Bernabé amne Saulo namani
ngätäi. 7 Chipre yete ni iti kädian nämane
Sergio Paulo nämane gobrane emperador
romano kräke. Amne Sergio Paulo abko
ben ni kwrare ye nämane ja gete. Go-
bran ne abko töbtä krübäte abko tö na-
mani Ngöbö kukwei nuai, käkwe Bernabé
amne Saulo käräbare blite jabe Ngöbö kuk-
weibtä. Erere nükanintre känti. 8 Akwa
ni kwrare ne arabe kädian nämane Elimas
arato abko ñan tö namani gobran Sergio
tuai tödeke Ngöböbti, kä namani Ngöbö
Kukwei mikamna ütiäte ñakare kisere go-
bran Sergioye. 9 Angwane Saulo abko arabe
kädian nämane Pablo arato btä Ngöbö Üai
Deme namani täte, käkwe okwä ketaninte
kwekbe ni kwrare yebtä, 10 käkwe niebare
krörö ie:

Ma ni ngökö. Ma töi käme. Ma diablu
kwrere amne käre mata ja mike jändrän
kuinkuin rüere. Mata rüre ni Dänkien
kukwei kuin era metre rüere, ye abko ñan
rabadre bare jire chi mae, mata nütüre
aisete, 11 mtare ni Dänkien Jesu käkwe ma
mikadi ja ngie nuen krörö: Ni Dänkien
bike ma okwä mike kä ikote, aisete kä ñan
rabadi tuen mae, ne ben makwe nünandi bä
raire kore. Abko kore se, niebare Pablokwe
Elimaye.

Ye btäräbe, kä ngidianinte iko Elimas
okwäte amne kä namani iko jökrä okwäte
se kwrere. Angwane ni mdakwe kadre
küdebti rikadre ngwena, ie niara tö namani,
ñobtä ñan angwane kä namani tuen ñakare
ie aisete. 12 Elimas namani kä ikote kore
gobran okwäbti, yebtä abko kukwe kuin ni
Dänkien Jesubtä diri namani, yebtä gob-
ran ñan töi namani krütare, käkwe Ngöbö
kukwei Jesubtä mikani era abko kukwe
nakaninkä kore Bernabé amne Pablobtä kä
butubti Chiprete.

*Saulo btä Bernabé käkwe kukwe kuin Je-
subtä niebare juta Antioquía kä Pisidiate*

13 Nebti Pablo amne kukwe muko mda
mda nämane näin ben abko nakwani rute
mren köräbti juta Pafote mda, bti nikani
juta Pergete kä Panfiliate. Ye känti Juan
Marcos käkwe kä mikaninkä btätre, kä
nikaninta ja jiebti nebeta Jerusalén. 14 Pablo
nämane kukwe muko mda mdabe juta Per-
gete, bti nikani ta angwane, nikani nebe
juta Antioquía kä Pisidiate mda. Ye känti
köbö jadükakrä nitre israelitakwe nükani
angwane, nikanintre sinagogate, känti nä-
mane täkänintbe. 15 Abti Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye amne tärä tikani nitre
Ngöbö kukwei niekäkwe, yebtä ñäkäbare
ünän jökrä angwane, nitre ji dokwäte sin-
agogate käkwe niebare krörö ietre:

Ja mräkätre, kukwe tärä munkwe niedre
ja mräkätre die mikakrä ne ngwane, kä tärä
blitakrä munye mtare, niebare kwetre.

16 Angwane Pablo namani nünaninkä krö
amne, ni jökrä käkwe niara kukwei nuadre
abko niebare kisebti kwe ietre, bti niebare
krörö kwe ietre:

Mun israelita amne mun ñakare is-
raelitare tä nete arato käta Ngöbö mike
ütiäte jae, olo ketete ti kukweiye munkwe.
17 Ngöbö ni israelitakwe käkwe ni mräkä
kirakira dianinkä jen jakrä, bti ni mräkä ki-
rakira nämane nüne ni menteni kwrere kä
jenenante Egipto abko mikani niren kwati
kwe. Abti ja di kribti Ngöbö ara jire käkwe
ni mräkä dianinkäta kä Egiptote mento.
18 Abti ni mräkä kirakira käkwe nünabare
blo kä gre ketebu jire kä kaibete, akwa
Ngöbö moto namani romon ñakare jötrö
kräke. 19 Angwane ni mräkä kirakira, ye
köböire Ngöbökwe juta keta kükü jire juani
ngwarbe Canaán, bti kä ye biani kwe ni
mräkä kirakiraye jakrä. 20 Niaratre nikani
nüne Egipto abti nükaninta nüne Canaán
ye abko bäsi kä siento kräbkä bti kä gre
ketebubti kwä jätä (450) nikani ta, niebare
Pablokwe.

Pablokwe niebareta mda:

Yebti Ngöbökwe nitre rükä jie ngwianka
mikani gobrane mda ni mräkä kirakira
ngätäite. Ne abko namani kore nebebe
Ngöbö kukwei niekä Samuel näire. 21 Yebti
ni mräkä kirakira käkwe jrei käräbare
Samueliye mda abko rabadre gobrane
niaratre ngätäite abkokäre. Ye erere bkänä,
Ngöbökwe Saúl tukwe mikani jreire kä
gre ketebu jire niaratre ngätäite. Saúl
ne abko Cis ngobo. Cis ne abko jatani
Benjamín mräkäkri. 22 Abti Ngöbökwe Saúl
dianinkä mento angwane, David tukwe
mikani jreire mda Saúl täte kwe amne,
Ngöbökwe niebare krörö Davibtä: Isaí
ngobo David ne abko käkwe nünandre ño,
ie ti tö, erere tä nüne amne, dre nuendre
kwe, ie ti tö, erere tä biare nuene arato,
niebare Ngöbökwe btä. 23 David ne mden
mräkäkri ni Diantarikä iti kädianta Jesu
jatani ni israelita kräke. Jesu ne mden
abko Ngöbökwe köböi mikani nitre israelita
diantarikäre, 24 aisete Jesu ngämi sribi
kömiketbe, känenkri ni kä Juan jatani.
Angwane nitre israelita käkwe kukwe
kämekäme kitadre jire jökrä temen, bti
tödekadre Ngöböbti, bti ja ngökadre ñöte
kwetre abko Juan namani niere ietre.
25 Yebti kä jatani neme braibe nünankrä
Juanye angwane, Juankwe niebare krörö:
Ti Ni Dianinkä Ngöbökwe, munta nütüre
tibtä akwa, ye ñakare kore. Akwa ni jatadi
iti ti jiebti abko bäri ütiäte tikrä, aisete ja
nüke töre ñakare tie sandalia tikete niara
ngotobtä ye abko Ni Dianinkä Ngöbökwe
ara, niebare Juankwe.

26 Ja mräkätre därebare ja täritäri Abra-
hamkri amne mun ñakare israelitare käta
Ngöbö mike ütiäte jae, Ngöbö kukwei
kuin Jesubtä ne abko Ngöbökwe juani
nikrä. 27 Jesu abko ni Dianinkä juani
Ngöbökwe nükani gare ñakare nitre nü-
nanka Jerusalénye amne nitre ji dokwäte
Jerusalénbo yeye. Erere arato, nitre Ngöbö
kukwei niekä käkwe kukwe niebare Ni
Dianinkä Ngöbökwebtä btä ñäkäta niken
köbö jadükakrä näire bämän kratirekratire,
aisete rükadre gare ietre. Akwa ye abko
nükani gare ñakare ietre arato, aisete
Jesu kitani ngite müre ketadre kwetre
angwane, kukwe rakadrekä ño Ni Dianinkä
Ngöbökwebtä nämane tikani, btä ñäkäta
niken bämän kratirekratire ye abko niara-
tre ara jire käkwe mikani neme bare jökrä.
28 Kukwe kwani ñakare ietre Jesu kitakrä
ngite müre ketadre akwa, Pilatokwe Jesu
müre ketamna abko namani ribere Pila-
toye. 29 Erere bkänä, Pilatokwe Jesu müre
ketamna angwane, Jesu krütani ye btäräbe
Ngöbö Kukwei nämane tikani ño Ni Di-
aninkä Ngöbökwebtä, ye erere namani
bare. Jesu krütani angwane, dianinta kru-
sobtä timon, bti doboi mikani. 30 Akwa
Ngöbökwe niara mikaninta nire. 31 Yebti
nitre käkwe dikakabare Jesube kä Galileate
nebebe juta Jerusalén, ye ie Jesukwe ja
mikaninta tuadre bäre bäre, aisete niaratre
Jesu tuakatuaka ye mden abko tätre kukwe
era erere niekä ni mräkä israelitaye mtare.
32 Ne mden kisete, kukwe kuin Jesubtä nunta
näin niere munye abko krörö: Ngöbökwe
kukwe ükaninte jabe kwärikwäri ni mräkä
kirakirabe, 33 nita nüne mtare ne abko
ni mräkä kirakira bkün ja täritäri amne,
Ngöbökwe ja kukwei mikani täte nibe.
Ngöbökwe Jesu mikaninta nire angwane,
kukwe ükaninte kwe, ye namani bare jökrä,
ye mden tä tikani Salmos krobubtä krörö:

Ma abko ti Odei jen tikwe. Ti ma rün makwe
mtare, *Salmos 2.7*

abko tä tikani kore Salmos krobubtä.

34 Ngöbökwe Jesu mikadita nire ne abko
niebarera kwe, aisete Jesu ñan ngwäkä gü-
tadrekä, ye mden abko tikamna täräbtä
kwe:

Tikwe ja kukwei kuin deme biani ja die
biankäre Daviye, ye abko tikwe
mikadi täte jökrä munkrä, *Isaías
55.3*

abko tä tikani Ngöbö kukweibtä.

35 Ne mden kisete tärä mdara jire btä tä
tikani krörö:

Ni Deme makwe, ye makwe ñan ngwäkä
tuadimetre ngütekä, *Salmos 16.10*

abko tikamna kore täräbtä Daviye
Ngöbökwe.

36 Akwa Davikwe kukwe ye tikani
angwane, ñan tikani jabtä kwe gare kuin
nie, ñobtä ñan angwane Davikwe sribidre
ño niebare Ngöbökwe ie, ye erere sribibare
kwe. Yebti niara krütani angwane, doboi
mikani mräkä känekäne ngätäite amne
niara ngwäkä ngütaninkä jökrä, aisete
kukwe ye ñan nämane tikani Davibtä gare
kuin nie. 37 Akwa Jesu mikaninta nire
Ngöbökwe ye abko ngwäkä ngütaninkä
ñakare, 38 aisete Jesu aibe köböire Ngöböta

ni ngite kukwe käme nuenbtä denkä
mento nibtä abko nun tö mikai gare
mtare munye ja mräkätre. [39] Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye, ye mikabtä täte Ngöbö
ñan namani mun ngite denkä munbtä
amne, mun ñan namani tuen kuin metre
Ngöböye. Akwa ni jökrä käkwe tödekadre
Jesubti abko ñakare ngite mda ja ngwärekri
abko Ngöbökwe niedre btä abko rabadre
gare munye, abkokäre nunta blite Jesubtä
munbe, [40] ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö
kukwei niekä käkwe tärä tikani kira abko
erere ñan rakadrekä munbtä, abkokäre
munkwe mokredre jabti, kukwe tikani
krörö ne ngäniene:

[41] Mun Ngöbö Kukwei mikaka ngwarbe jae
ye käkwe sribi tikwe mika ñäräre
kuin, bti munkwe töbika kuin btä
arato, abti mun krüta mrä,
ñobtä ñan angwane mun näire tikwe
jändrän nuendi, ye abko ni mda
mdakwe niedi munye akwa, ñan
mikadi era munkwe, *Habacuc 1.5*

abko tä tikani kore. Abko kore se, niebare
Pablokwe.

[42] Bti Pablo amne Bernabé jatani nikenta
ju bäre angwane, jatadre bliteta kukwe
nebtä bämän mdabtä köbö jadükakräte
abko ni jökrä namani ribere ietre. [43] Yebti
gätä ngidianinkä angwane, nitre israelita
kwati amne nitre ñakare israelitare kwati
käkwe ja mikani ketetibe nitre israelitabe
Ngöbö mikakäre täte, käkwe tödekani Je-
subti abko namani nekete jökrä Pablobtä
amne Bernabébtä. Angwane niaratre abko
käkwe ja mräkätre tödekaka krire Jesubti,
ye kitani bäre bäre nünenkä dite Jesubtä,
ñobtä ñan angwane Ngöbökwe ja moto
mikani kuin niaratrekrä, yebtä nünandrekä
dite kwetre, niebare Pablokwe amne Bern-
abékwe ietre.

[44] Yebti köbö jadükakrä bämän mdabtä
nükani angwane, bäsi ni jökrä nünanka
kä ye känti käkwe ja ükaninkrö Ngöbö
kukwei kuin ni Dänkienbtä kukwe nu-
akäre. [45] Akwa ni kwati ñakare israelitare
nükani ja ükekrö namani tuen nitre israeli-
taye angwane, niaratre namani mokrere
krübäte, aisete Pablo nämane kukwe dirire,
ye rüere nikanintre ñäke bäri diänbe Pablo
rüere. [46] Angwane Pablo amne Bernabé,
btä kä jürä namani ñakare blitakäre, käkwe
niebare krörö ietre:

Mun israelita, ie nunkwe Ngöbö kukwei
kuin Jesubtä mikadre gare käne, ye abko
Ngöbökwe mikani nun kisete kore. Akwa
munta trö kwite Ngöbö kukweiye, abtä
munkwe nünandre kärekäre Ngöböbe,
akwa ja ruen ütiäte ñakare munye nüne
kärekäre Ngöböbe, aisete nitre ñakare
israelitare abko ie nun näin Ngöbö kukwei
niere jirekäbe mda, [47] ñobtä ñan angwane
Ngöbökwe nun juani sribi ne nuene
angwane, nunkwe sribidre krörö nieba kwe
nunye:

Nitre ñakare israelitare tä nüne kä jökräbti
temen abko rabadre dianintari
jökrä, abkokäre tikwe ma mikani
ñotra kwrere niaratrekrä, *Isaías 49.6*

niebare kore Ngöbökwe nunye, niebare
Pablokwe amne Bernabékwe nitre israeli-
taye.

[48] Pablo amne Bernabé käkwe blitabare
kore, yebtä abko nitre ñakare israelitare
btä kä namani nuäre amne Ngöbö kukwei
mikani ütiäte kwetre. Angwane nire nire
mikani nünakäre kärekäre jabe Ngöbökwe,
ye erere käkwe tödekani Jesubti. [49] Yebti
Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye kädriebare
jökrä kä ngrabare temen juta Antioquía
Pisidia bäre temen. [50] Akwa kä ye känti abko,
meri ruäre nämane Ngöbö mike ütiäte jae
nitre israelitabe abko ben nitre israelita
ütiäte ütiäte käkwe blitabare Pablo amne
Bernabé rüere. Erere arato, nitre ji dokwäte
nünanka kä ye känti abko ben blitabare
kwetre arato. Angwane nitre ye abko
käkwe ja töi mikani rüre Pablo rüere amne
Bernabé rüere, niaratre juantarikäre kä ye
bäre mento. [51] Abtä Pablo amne Bernabé
käkwe dobro mnü ja ngotobtä ngrükan-
inte nitre israelita ye ngwärekri, ñobtä ñan
angwane niaratre nämane kukwe nuene
blo abko ñan namani dbe Pablokrä amne
Bernabékrä abko bä mikani kwetre ie, bti
nikanintre juta Iconio mda. [52] Angwane
nitre käkwe kukwe kuin Jesubtä kani ngäbti
abko btätre Ngöbö Üai Deme namani täte
amne kä namani bäri nuäre btätre arato.

14

Pablo btä Bernabé käkwe blitabare Jesubtä juta Iconiote

[1] Abti Pablo amne Bernabé nikani nebe
juta Iconiote angwane, köbö jadükakrä
näire nikanintre sinagoga yete, känti

blitabare nuäre kwetre kukwe kuin Jesukwe
yebtä. Abtä ni israelita kwati käkwe
tödekani Jesubti. Erere arato, ni ñakare
israelitare kwati käkwe tödekani bti. 2 Akwa
nitre israelita ñan tö namani tödekai
bti abko käkwe nitre ñakare israelitare
moto mikani romon ja mräkätre tödekaka
Jesubti rüere. 3 Akwa Pablo amne Bernabé
namani nüne raire Iconiote angwane,
ñan namani rüe jürä ngwen jabtä akwa,
namanintre kukwe kuin Jesubtä niere
janknu. Angwane ni Dänkien namani ni
tarere ja moto kuinbti namanintre niere
ni jökräye angwane, kukwe niebare kwetre
ye rabadre era ni mda mdakrä, abkokäre
ni Dänkien namani niaratre die mike,
kä namani sribi kri ñan tuabare nuene
niaratre köböire. 4 Akwa ye ngwane abko
nitre nünanka juta Iconiote abko käkwe ja
ñäkänintbe mda, aisete ni ruäre namani
nekete nitre israelita tödekaka ñakare
Jesubti yekri amne ni ruäre abko namani
nekete Jesu kukwei ngwiankakri. 5 Abtä
nitre israelita tödekaka ñakare Jesubti
amne nitre ñakare israelitare käkwe ja töi
mikani kwatibe nitre gobrankabe Pablo
amne Bernabé mikakäre ja tare nike amne
kämikakäre jäbti. 6 Akwa Pablo amne
Bernabé kämika brai nämane, ye gani
kwetre angwane ngitiani juta Listrate
amne Derbete. Juta ye abko nämane käkä
Licaoniate, ye käntita temen Pablo amne
Bernabé ngitiani. 7 Angwane Ngöbö kukwei
kuin Jesubtä ye kädriebare kwetre kä ye
käntita arato.

Pablo amne Bernabé käkwe blitabare Jesubtä juta Listrate amne juta Derbete

8 Abti bati Pablo amne Bernabé nämane
juta Listrate angwane, ni nakwente nä-
mane iti juta yete. Ni ye abko däre-
bare ngüre bren, aisete nämane dikekä
ñakare kröta abko nämane täkänintbe siba
yete. 9 Pablo nämane blite angwane,
niara nämane kwekbe Pablo kukwei nuen.
Te batibe, Pablo okwä namani kwekbe
btä angwane, Jesukwe mikadreta kuinta,
bti namani tödeke kwatibe namani tuen
Pabloye. 10 Angwane Pablokwe ñäkäbare
jume ja dibti krörö ie:

¡Näin krö amne nünenkä metre krö!
niebare kwe ie.

Ye btäräbe, ni ye käkwe ja täkäninte
käinta, nükaninbe dikekä krö, bti nikani
dikekä kwäräkwärä ni mda mda okwäbti
se kwrere. 11 Pablokwe ni ngüre bren
mikaninta kuinta kore, ye jatani ni jökräye
angwane, namani ngrente krikri ja kukwe
Licaoniare, kä namani niere krörö:

¡Ngöbötre nikwe nikwitani ni bä kwrere
abko nükani ni ngätäite mtare! namanintre
niere.

12 Bernabé abko ngöbötre jire jökrä
dänkien kädian nämane Júpiter niebare
kwetre amne Pablo abko nämane blite,
aisete niara abko ngöbö kädian nämane
Mercurio* niebare kwetre ie. 13 Abtä ni
blitaka ngöbö Júpiterebe ni mda mdakrä
abko kwe ju nämane känime jite juta bäre
abko jatani nbi kwane ngwena kämikadre
ietre niaratre mikakäre ütiäte jae. Erere
arato, jatani kri blü dätebare koronare
ngwena kräke mikakäre ütiäte jae. Ne
kwrere niara amne ni jökrä tö namani
jändrän kukwai Bernabé amne Pablo
mikakäre ütiäte ngöbö kwrere jae.

14 Nitre Jesu kukwei ngwianka Bern-
abé amne Pablo mika tö namani ütiäte
ngöbö kwrere ni jökräkwe, ye gani kwetre
angwane, ñakare namani tuen dbe ietre, ye
bä mikakäre dän ngianinkä jabtä kwetre se
kwrere, bti nikanintre betekä ni mda mda
ngätäite tata, ngrarete kwärä kä nikanintre
niere krörö:

15 Ja mräkä, nun abko ñakare ngöbö,
akwa nun ja kwrere munbe. ¡Se ñobtä
mun tö nibi nun mikai ütiäte kore jae se!
Munta ngöbötre ngwarbe mike ütiäte jae,
ye mikadre jökrä temen munkwe, abkokäre
nun jatani Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mike
gare munye. Ngöbö nire kä käinta amne
kä tementa dätekä, arabe käkwe mren däte-
bare amne jändrän jökrä tä nüne kä käinta,
kä tementa amne mrente dätebare kwe
arato. Ngöbö ye aibe munkwe kadre ngäbti,
abkokäre nun jatani Ngöbö kukwei kuin
mike gare munye. 16 Kira abti kä nüke
mtare, ni jökrä tö namani dre nuein, erere
Ngöbökwe tuanimetre nuene jökrä. 17 Akwa
Ngöbö abko moto kuin, aisete käre jän-
drän kuin nuenbare kwe ja mikakrä gare
munye abko krörö: Ngöbö ara käta ñü

* 14:12 Júpiter amne Mercurio. Júpiter abko ngöbötre dänkien abko nitre romano nämane nütüre. Amne Mercurio abko ngöbö mda abko Júpiter nämane juen kukwe mikakäre gare ni mda mdaye abko nitre romano nämane nütüre.

mike näkäen temen munkrä amne, nura
jökrä abko Ngöböta ngwä mike neme kuin
munkrä. Ye kwrere Ngöbö ara käta mrö
bien kabre kwetadre munye, kä tädre nuäre
munbtä abkokäre, niebare kore Pablokwe.
18 Akwa Pablokwe ñäkäbare kore, ye abko
bäsi namani ütiäte ñakare nitre ye kräke.
Ye aisete tö namanintre jändrän kämikai
Bernabé amne Pablo mikakäre ütiäte, akwa
ye abko namani tare krübäte dokwä täke
kän, akwa mrä abko dokwä täkäni kwetre
abko nakaninkä kore.
19 Abti nitre israelita nünanka juta An-
tioquía Pisidiate amne Iconiote nükani juta
Listrate ye käkwe ni mda mda töi kwi-
tani Pablo amne Bernabé rüere angwane,
nikani Pablo täke jäbti kwäräkwärä se
kwrere, bti Pablo krütanina namani tuen
ietre angwane, jäkäni mento juta bäre kwe-
tre. 20 Akwa nitre tödekaka Jesubti käkwe
ja ükaninkrö Pablo bäre temen angwane,
Pablo nükaninta krö, bti nikaninta nebeta
jutate. Abti jändrinane angwane, Pablo
nikani juta Derbete mda Bernabébe abko
kukwe nakaninkä kore btätre juta Listrate.

Pablo amne Bernabé nikanintre ja jiebti juta Antioquía, Siriate

21 Pablo amne Bernabé käkwe kukwe kuin
Jesubtä diribare juta Derbete, ye känti ni
kwati käkwe kukwe kuin Jesubtä ye mikani
era. Abti Pablo amne Bernabé nikan-
inta ja jiebti nebeta juta Listrate, Iconiote
amne juta Antioquíate. 22 Niaratre nikani
juta kwatirekwatire te, ye käntikänti nitre
tödekaka Jesubti kitani nünenkä dite kwe-
tre Jesubtä amne, Ngöbö ngämi gobrane
nibti kä käinbti, ye känenkri nikwe ja tare
nikadi kri kä nebtä, niebare kwetre. 23 Erere
arato, Pablo amne Bernabé käkwe ni mikani
nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka juta
kwatirekwatire känti, bti nitre tödekaka Je-
subti amne nitre ni jie ngwianka abko kräke
blitabare kwetre Ngöböbe amne ja bäinbare
kwetre Ngöbökrä angwane, ni Dänkien, bti
nämane tödeke ye ie Pablo amne Bernabé
käkwe ja mräkätre mikani gare, bti nikan-
intre.
24 Pablo amne Bernabé nikani kä Pi-
sidia känti ta, bti nikani nebe kä Pan-
filiate. 25 Kä ye känti, kukwe kuin Je-
subtä diribare kwetre juta Pergete. Abti
nikaninta nebe juta Ataliate mren köräbti.
26 Ye känti nikani rute angwane, nikaninta
juta Antioquía, Siriate. Juta Antioquía ne
mden känti nitre gätäkä Jesu käbti käkwe
niaratre juani sribire Ngöbö moto kuin
ye köböire. Sribi ye mden abko naman-
ina bare ietre angwane jataninta. 27 Pablo
amne Bernabé nükaninta juta Antioquía,
Siriate angwane, ja mräkätre tödekaka Je-
subti kä ye känti ükaninkrö jökrä kwetre,
bti ni Dänkienkwe kukwe nuenbare kuin
kräke, ye erere niebare jökrä kwetre ietre
amne, nitre ñakare israelitare, kräke ni
Dänkienkwe kä biani arato tödekakrä Je-
subti abko niebare kwetre ietre. 28 Yebti
Pablo amne Bernabé namani nüne raire
mda nitre tödekaka Jesubtibe juta Antio-
quía, Siriate. Ne abko nakaninkä kore
Pablobtä amne Bernabébtä.

15

Gätäbare kri Jerusalén

1 Kä ye ngwane abko, ni nämane nüne
Judeate abko nikani ruäre nebe juta Antio-
quíate abko nikani dirire krörö ja mräkätre
tödekaka Jesubtiye:

Ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä niebare
Moisékwe, se kwrere mun jökrä ñakare
israelitare käkwe ñan nuendre ne ngwane,
Ngöbökwe ñan mun diandretari jire chi,
namanintre dirire kore.

2 Yebtä abko, Pablo amne Bernabé na-
mani ja kwete krübäte nitre yebe. Abtä
mrä angwane, nitre tödekaka Jesubti käkwe
Pablo, Bernabé amne ni mda mda dianinkä
ja ngätäite, bti juani kwetre Jerusalén
blite nitre Jesu kukwei ngwianka mda md-
abe amne nitre ni jie ngwianka nämane
Jerusalén yebe. 3 Nitre tödekaka Jesubti
juta Antioquíate käkwe Pablo amne Bern-
abé juani ni mda mdabe, ye erere bkänä
nikanintre. Angwane nikani kä Fenicia
känti ta amne kä Samaria känti ta angwane,
Ngöbö era metre mikani era kwetre, ye
abko niebare jökrä kwetre. Yebtä nitre
tödekaka Jesubti nünanka kä Fenicia känti
amne Samaria känti, btä kä namani nuäre
krübäte Pablo amne Bernabé kukwe nuare.
4 Bti Pablo amne Bernabé nikani mate
Jerusalén. Angwane nitre gätäkä Jesu käbti,
nitre Jesu kukwei ngwianka mda mda amne
nitre ni jie ngwianka ye käkwe ja ükaninkrö
jökrä angwane, Ngöbökwe dre dre nuen-
bare niaratre köböire abko niebare jökrä
kwetre ja mräkätreye. 5 Angwane bat-
ibe ni bariseo tödekaka Jesubti nämane

ruäre yete abko namanintre nünaninkä krö, käkwe niebare krörö:

Ja mräkätre ñakare israelitare käta tödeke Jesubti abko ñäräkrä mikadre jökrä kwatabtä amne, kukwe mikani nuendre Moisékwe abko niaratrekwe mikadre täte ni kwrere niedre ietre abko nunta nütüre. Abko kore se, niebare kwetre.

[6] Abti nitre Jesu kukwei ngwianka amne nitre ni tödekaka Jesubti jie ngwianka käkwe ja ükaninkrö jenena blitakäre kukwe yebtä. [7] Blitabare raire kwetre angwane, Pedro namani nünaninkä krö, käkwe niebare krörö kukwe yebtä:

Ja mräkätre, Cornelio amne mräkä kwekwe ñakare israelitare, ie ti rikadre kukwe kuin Jesubtä niere amne, niaratre käkwe tödekadre Jesubti, abkokäre Ngöbökwe ti dianinkä mun ngätäite, ye gare kuin munye. [8] Amne ni jökrä töi ño gare jökrä Ngöböye. Ngöbö ye ara käkwe niaratre kani ngäbti, ye bä mikakrä ja Üai Deme biani kwe nie, ye kwrere biani kwe ietre arato. [9] Ye abko, Ngöbö ñan tä nitre ñakare israelitare mike ñäräre bäri bä käme ni israelitakrä, akwa ni ja kwrere jökrä Ngöbö ngwärekri, ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare tödekani Jesubti angwane, Ngöbökwe niaratre ngite dianinkä btätre arato. [10] Ye garera munye, aisete ¿se ñobtä abko mun tö Ngöbö moto mikai romon, amarebti Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye abko ni mräkä kirakira die namani ñakare mikakrä täte amne, mtare ni die ñakare mikakrä täte arato, abko nitre ñakare israelitare käkwe mikadre täte jökrä, ie mun tö se? [11] Ye abko ñakare kuin, ñobtä ñan angwane ni Dänkien Jesu moto kuin, ye köböire niarata ni israelita dentari, ye gare kuin nie mtare. Ye kwrere nitre ñakare israelitare käta tödeke bti abko Ngöböta dentari ni kwrere arato. Ne mden kisete, nikwe ñan nitre ñakare israelitare mikadre ja ñäräkrä mike ja kwatabtä amne nikwe ñan mikadre Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mike täte. Abko kore se, niebare Pedrokwe.

[12] Pedrokwe blitabare ünän kore, bti ni jökrä namani kwekbe amne, Ngöbökwe sribi kri ñan tuabare nuenbare ño Bernabé amne Pablo köböire ja kukwei mikakäre ütiäte nitre ñakare israelitare ngätäite abko ni jökrä namani kukwe nuen. [13] Bernabé amne Pablo käkwe blitabare ünän jökrä kore angwane, Santiago abko käkwe niebare krörö mda:

Ja mräkätre, ti kukwei nuen munkwe. [14] Nitre ñakare israelitare tarebare ño kena Ngöbökwe angwane, niaratre ngätäite ni dianinkä jen jakrä kwe mikakäre juta jakwere, nini Simón Pedrokwe nie. [15] Ne mden abko nämane tikani kore nitre Ngöbö kukwei niekä kirakirakwe, mden erere tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

[16] Ni Dänkien Ngöbö käkwe niebare kore:

David btä mräkä kwekwe ja täritäri nämane gobrane akwa, juani ngwarbe rüekwe.

Akwa ti jatadita angwane, tikwe ükadita amne ju ngwarbe ükateta kuin täte, ye kwrere tikwe ükaditeta, käkwe David mräkä mikadi gobrane mda David täbtä.

[17] Ye abko tikwe nuendre nitre ñakare israelitare nünanka kä mda mda känti mden tikwe diandikä jen jakrä rabadi ti känentari abkokäre, [18] niebare ni Dänkien Ngöbökwe.

Ni Dänkien Ngöbökwe ja kukwei niebare kira, ye mden abko kitera mike bare mtare, *Amós 9.11-12*

ne mden abko mikanina gare kwe nie ja kukwei köböire.

[19] Ne aisete tita töbike krörö, erere ti bike niere. Nitre ñakare israelitare käta Ngöbö kaen ngäbti, niaratre ye kötärä nikwe ñan kukwe taretare mikadre nuendre ietre ruen tie, aisete Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye abko nikwe ñan mikamna täte ietre. [20] Akwa kukwe krörö tikadre täräbtä juandre kräke abko rabadre dbe ruen tie: Käne, jändrän jökrä bianta ngöbö ngwarbeye mikakäre ütiäte jae, ye abko ñan kwetadre kwetre amne ñan ja mikadre gure bati bati kwetre, niedre ietre. Erere arato, jändrän müre nötaninkä köte därie ngöi, ye ñan kwetadre jire kwetre, niedre ietre. Mräkäre abko jändrän därie ñan kwetadre kwetre arato abko aibe niedre ietre, [21] ñobtä ñan angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye abko nitre ñakare israelitare raba kukwe nuen bämän kratirekratire, ñobtä ñan angwane kira abti kä nüke mtare juta kwatirekwatire te nitre ñakare israelitare ngätäite Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, yebtä ni kwati tä ñäke sinagogate bämän kratirekratire köbö jadükakrä näire. Ne aisete kukwe ye

garera ietre. Ye mdenbtä abko, tärä tikadre
jirekäbe juandre ja mräkätreye ruen tie.
Abko kore se, niebare Santiagokwe.

Tärä juani kwetre nitre ñakare israelitare tödekaka Jesubtiye

22 Ye kwrere bkänä, nitre Jesu kukwei
ngwianka amne nitre ni tödekaka Jesubti
jie ngwianka käkwe ja töi mikani gwaire ni-
tre tödekaka Jesubtibe, käkwe ni mda mda
dianinkä juandre Pablobe amne Bernabébe
nebe juta Antioquíate. Ni dianinkä juandre
bentre abko nere: Judas, ni ne arabe kä-
dian nämane Barsabás arato amne ni mda
abko kädian nämane Silas. Nitre nibu ne
abko ütiäte nitre tödekaka Jesubti ngätäite
Jerusalén 23 abko ietre tärä biani ngwiandre.
Tärä ye abko btä kukwe tikani krörö:

Mun ñakare israelitare tä nüne juta
Antioquíate, kä Siriate amne kä Ciliciate,
mun ye abko ja mräkäre nunbe, aisete
nun Jesu kukwei ngwianka amne nun
nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka käta
köbö kuin juen munye. 24 Ja mräkä,
ni ruäre ja ükakrökä ketetibe nunbe
nete abko nunkwe juani ñakare, akwa
nikani ja töi jenbti, käta dirire munye
amne tä mun nike krübäte amne tä mun
töi kwite ngwarbe kwäräkwärä abko
nunkwe gani nete. 25 Ye mdenbtä abko,
Bernabé amne Pablo, nun mräkä tare kri
nunkwe, abko ben nunkwe ja mräkätre
nete juandre ruäre nebe mun känti yete
blitakäre munbe abko rabadre bäri kuin
rababa tuen nunye. Ye erere rababa
dbe nun jökrä kräke. Bernabé amne
Pablo, 26-27 ne abko nämane biare krü-
takäre tödekabtä ni Dänkien Jesukristo-
bti. Ye abko, nunkwe Judas amne Silas
dianinkä ja ngätäite nete juandre nebe
mun känti yete, aisete nunta niaratre
juen blite gwärere munbe tärä juanta
nunkwe nebe, 28 ñobtä ñan angwane
kukwe mdara jire ñan mikadre mun
kötärä abko namani tuen kuin Ngöbö Üai
Demeye amne nunye, akwa kukwe mda
kuinkuin nuendre munkwe, ie nun tö
amne Ngöbö Üai Deme tö abko krörö:
29 Jändrän kämikani kukwadre ngöbö ng-
warbeye, ye munkwe ñan kweta. Erere
arato, jändrän därie amne jändrän müre
nötaninkä köte därie ngöi abko munkwe
ñan kweta. Erere arato, munkwe ñan ja
mika gure bati bati abko ie nun amne
Ngöbö Üai Deme tö.

Munkwe kukwe ne mikadre täte ne
ngwane, munkwe nünandi era metre. Ne
ngörä.

Ne abko tikani ja mräkätrekwe täräbtä.

30 Nebti ni nibu ye juani kwetre Bern-
abé amne Pablo mukore tärä mike Antio-
quíate, ye erere nikanintre. Namani juta
Antioquíate angwane, nitre tödekaka Je-
subti ye ükaninkrö jökrä kwetre, bti tärä
biani kwetre ietre ñäkäkäre btä. 31 Nitre
ye käkwe ñäkäbare tärä yebtä angwane,
kukwe namani tuen kuin ietre niaratre die
mikakäre abko käi namani nuäre kri btätre.
32 Erere arato, Judas amne Silas abko Ngöbö
kukwei niekä arato, aisete blitabare kwe-
tre Ngöbö kukweibtä, ye abko käkwe ja
mräkätre tödekaka Jesubti die mikani kri
arato. 33 Yebti kä nikani bä raire ta angwane,
nitre Judas amne Silas juanka, ye känti
rikadreta Jerusalén, abkokäre ja mräkätre
Antioquíabo käkwe niebare ietre:

Mun rikata kuin jäme Ngöbö diebti,
niebare kwetre ietre.

34 [Akwa Silas abko tö namani rabai, aisete
nikaninta ñakare.]* 35 Angwane abko, Pablo
btä Bernabé namani juta Antioquíate, kä
nikani kukwe kuin ni Dänkienkwe dirire
gwaire ja mräkätre mda mdabe amne,
nikani kukwe kuin Jesubtä kädriere ni mda
mdabe.

Pablo btä Bernabé käkwe ja kwetani Juan Marcobtä

36 Yebti kä nikani bä raire ta angwane,
Pablokwe niebare krörö Bernabéye:

Juta kwatirekwatire te nikwe kukwe kuin
ni Dänkienbtä kädriebare ja mräkätrebe,
yebti niaratre tä ño mtare abko gare ñakare
nie, aisete bränta basare ietre, niebare kwe
ie.

37 Angwane ni iti kädian nämane Juan,
arabe kädian nämane Marcos abko Bern-
abé tö namani ngwiainta siba jabe käne
kwrere. 38 Akwa Marcos rikadreta siba abko
ñan namani tuen dbe Pabloye, ñobtä ñan
angwane nämanentre Ngöbö kukwei niere
käne angwane, Marcokwe kä mikaninkä
btätre juta Panfiliate. Yebti Marcos nikani
sribire ñakare mda bentre, aisete ñan
rikadreta siba, ie Pablo tö namani. 39 Marcos

* 15:34 Versículo 34 ye abko ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

rikadreta siba ñan nükaninbti Pabloye, ye
abko namani blo Bernabékrä. Abtä nikan-
intre jene jene kwäräkwärä krörö: Bern-
abé nikani rute Marcobe, bti nikani rute
nebebe kä butubti Chiprete. 40 Akwa Pablo
abko käkwe Silas ngwiani jabe. Angwane
ja mräkätre tödekaka Jesubti käkwe mikani
gare Ngöbö moto kuin yeye, bti juani kwe-
tre. 41 Pablo nikani Silabe angwane, nikan-
intre gürere kä Siriate ta, bti nikani kä
Ciliciate ta, käntikänti nikani nitre gätäkä
Jesu käbti die mike nüne käre Jesukrä.

16

Pablokwe Timoteo ngwiani sribire jabe

1 Pablo namani juta Derbete, bti nikani
nebe juta Listrate. Ye känti ni tödekaka
Jesubti kwani iti ie. Ni ye abko kädian nä-
mane Timoteo. Timoteo meye abko meri is-
raelita tödekaka Jesubti, akwa Timoteo rün
abko griego. 2 Akwa ja mräkätre Listrabo
amne Iconiobo abko namani blite kuin Tim-
oteobtä. 3 Angwane Pablo tö namani Tim-
oteo ngwiain siba ja mukore, akwa Tim-
oteo rün griego nämane gare ni jökräye,
aisete nitre israelita käkwe ñan ñäkädre blo
Timoteo rüere, abkokäre Pablokwe ñäräkrä
mikani käne kwatabtä. 4 Yebti juta kän-
tikänti namanintre niken, ye känti nitre
Jesu kukwei ngwianka amne nitre ni jie ng-
wianka Jerusalénbo käkwe kukwe ükaninte
nuendre nitre ñakare israelitare kräke, bti
juani kwetre, ye kwrere namanintre dirire.
5 Ye abko namanintre ja mräkä tödekaka
Jesubti die mike tödeke bäri Jesubti amne,
köbö kwatirekwatire ni kwati mda namani
Jesu kukwei kaen ngäbti.

Pablokwe ni Macedoniabo tuani köböre

6 Abti sribi namani bare yete angwane,
Pablo amne ni mda mda nämane niken
mukore ye rikadre kukwe kuin Jesubtä
niere kä Asiate, ye abko Ngöbö Üai Deme
käkwe dokwä täkäni ben. Abtä niaratre
nikani menteninta temen angwane, nikani
kä Frigia känti ta amne kä Galacia känti
ta nikani. 7 Bti nikanintre, namani känime
brontera kä kädian nämane Misia ken, ye
känti tö namani rikai mda kä Bitiniate,
akwa Jesu Üai käkwe ñan tuanimetre niken
arato. 8 Abtä nikanintre jirekäbe jibe bti ta
Misia bäre temen, bti nikaninta angwane,
nikani mate mren köräbti juta Troate. Kä
ye känti ru nämane nebe.

9 Niaratre nämane juta Troate angwane,
batibe deo Pablokwe köböbare krörö: Ni
nünanka kä Macedoniate nämane iti abko
namani nünaninkä krö, kä namani ribere
krörö ie: Jakwe Macedonia känti nun die
mike, ni ye namani niere kore Pabloye.
10 Kä jataba ngwen dekä angwane, Pablokwe
köböbare kore niebare kwe angwane,
Pablo, Silas, Timoteo amne ti Lucas tärä
ne tikaka, nunkwe ja mikaba juto rikakäre
Macedonia, ñobtä ñan angwane Ngöbö
nämane nun kärere kukwe kuin Jesubtä
mikakäre gare kä Macedoniate abko gaba
nunkwe.

Meri iti kä Lidia käkwe tödekani Jesubti juta Filipote

11 Nun näma juta Troate, ye känti nun
rankwaba rute angwane, nun rikaba metre
ta nebe kä butubti Samotraciate. Ye känti
nunkwe kibiaba, bti jändrinane angwane,
nun rikaba nebe juta Neápolite mda, känti
nun rikaba jate. 12 Ye känti nun rikaba
gürere juta Filipote mda. Juta Filipos ne
abko juta ütiäte kä Macedoniate abko känti
nitre romanobo nämane nüne kwati arato.
Ye känti nun rababa nünentbe bä raire.
13 Abti köbö jadükakrä näire, nun rik-
aba juta bäre mento angwane, nun rikaba
nebe ñö köräbti. Ye känti abko, kä nä-
mane nitre israelitakwe blitakrä Ngöböbe,
nun rababa nütüre, aisete nun rikaba
yete. Ye känti nun rababa täkänintbe
angwane, nitre merire merire aibe käkwe
ja ükaninkrö kwati yete abko ben nunkwe
blitaba kukwe kuin Jesukwebtä. 14 Meri
nämane ja ükaninkrö, ye ngätäite abko
meri näma iti abko kädian nämane Lidia.
Lidia ye abko juta Tiatirabo, akwa nämane
dän bäri kuin amne ütiäte bä tain rürü-
moine juta Filipote. Meri ye abko nämane
Ngöbö mike ütiäte, aisete näma Ngöbö
kukwei nuen, aisete Pablo näma blite Je-
subtä angwane, Ngöbökwe niara töi mikaba
tödeke Jesubti. 15 Yebti Lidia amne mräkä
kwekwe btä sribikä kwekwe ngökaba jökrä
ñöte Jesu käbti nunkwe angwane, Lidiakwe
ribeba krörö nunye:

Tita tödeke bkänä Jesubti munta nütüre
tibtä ne ngwane, brän jadüke ti juete, nieba
kwe nunye.

Ye käkwe nun ketateba nebe yete.

Pablo amne Silas kitani ngite kä teri

16 Yebti kä blitakrä Ngöböbe känti nun
rikabata angwane, meri bati btä üai käme
nämane, kä nämane mike sukiare abko ben
nun ngätäba ji ngrabare yete. Meri ye abko
klabore. Dre dre rakadrekä abko nämane
niere amne bkänkä nämane ngwian den
kabre niara köböire. 17 Meri bati ye abko rik-
aba Pablo jiebti amne nun jiebti, kä rikaba
ngrente krikri krörö nun jiebti:

¡Ngöbö Kri Kä Käinbti kräke nitre ne tä
sribire amne, ni rabadre dianintari ño tätre
näin niere munye! meri ye rababa näin
ngrente kore.

18 Ye abko nuenba raire kwe köbö
kwatirekwatire, abtä bati Pablo moto ñan
rababara neme nuäre meri ye kukwe nuare
kore angwane, batibe Pablo rikwitateba,
käkwe nieba üai käme nämane meribtä
yeye krörö:

Jesukristo käbti nän mento meri nebtä,
tita niere mae, nieba Pablokwe ie.

Ye btäräbe üai käme ye käkwe kä mikak-
aba meri yebtä.

19 Akwa meri ye bkänkätre käkwe ñan
ngwian diandre mda niara köböire gaba
kwetre angwane, Pablo btä Silas reketateba
ietre, kä rikaba ngwena nebe kritobo ng-
wärekri juta te ruäre, ni mda mda nämane
jändrän rürümoine, ye känti järikaba kwe-
tre. 20 Pablo amne Silas järikaba kritobo
nibu ye ngwärekri kwetre angwane, mikaba
tuadre kwetre ietre, bti nieba kwetre mda:

Nitre israelita nibu ne nükani kukwe
dirire nete abko käta kä ngwen nokre
krübäte gobran rüere ni ngätäite nete,
21 ñobtä ñan angwane kukwe bä jene dirita
kwetre abko ni ñan rabadre kaen ngäbti
amne ni ñan rabadre nuene jire chi, ñobtä
ñan angwane ni abko romanobo, nieba
kwetre ie.

22 Angwane ni jökrä rababa romon
Pablokrä amne Silakrä. Nitre kritobore
abko käkwe dän tikatemna Pablobtä amne
Silabtä, bti kwata metamna kritobti kwetre.
23 Ye kwrere bkänä, Pablo amne Silas kwata
metaba bäre bäre, bti kitaba ngite kä teri
angwane, ni nitre ngite ngibiabtikä ye
käkwe niaratre ngibiadre kuin, ñan gitiadre
abkokäre, nieba kwetre ie. 24 Ni nitre ngite
ngibiabtikä, ie Pablo amne Silas ngibiamna
kuin. Ye kwrere bkänä, Pablo amne Silas
kitaba bäri gwirikri kwe, bti ngüre mikani
krite kwe kä teri.

25 Akwa kä jatanina ruäre deo angwane,
Pablo btä Silas nämane blite Ngöböbe
amne nämane kantare Ngöböye se kwrere
angwane, ni mda mda nämane ngite arato
abko nämane kukwe nuen. 26 Ye btäräbe
abko dobo nakaninkä kri krübäte, kä na-
mani ju ni ngitekrä ye ngrükete krübäte,
käkwe jukwe tikaninbe batibe jökrä amne
kadena nämane kitani nitre ngite ngitebtä,
ye ngitianintbe jökrä btätre se kwrere.
27 Yebti ni nitre ngite ngibiabtikä nükan-
inta ngwäte, käkwe nikrabare amne, jukwe
nämane tikani jökrä, btä okwä namani.
Angwane nitre nämane ngite kä teri yete,
ye abko ngitianina jökrä namani nütüre,
käkwe ngitra kwatate diani ja kämikakäre
au, 28 akwa Pablokwe ñäkäbare ja dibti krörö
ie:

Nun tä jökrä nete. Makwe ñan ja kämika,
niebare kwe ie.

29 Angwane ni nitre ngite ngibiabtikä ye
käkwe ñotra käräbare, erere ñotra biani
ie amne, nikani betekä neme gwi amne
kä jürä namani krübäte btä, aibe kisete
namani grükekä jökrä ngrabare, nikani na-
mani kitanintbe Pablo amne Silas ngotobtä
temen. 30 Bti Pablo amne Silas ngwiani kwe
ju bäre, bti niebare kwe ietre:

¿Ja mräkä, tikwe ja nuendre amne ti
rabadre dianintari? niebare kwe ietre.

31 Abtä niaratre käkwe niebare mda ie:

Tödeke ni Dänkien Jesubti angwane,
ma rabadi dianintari, ma mräkäbe gwaire
jökrä, niebare kwetre ie.

32 Angwane Ngöbö kukwei kuin ni
Dänkienbtä ye kädriebare ben kwetre amne
niara mräkä nämane nüne ben gwi yebe
arato. 33 Köbö ye näire deo, ni nitre ngite
ngibiabtikä ye käkwe Pablo amne Silas
ngwiani ja känti, käkwe träin bätäninte
ietre. Yebti ni nitre ngite ngibiabtikä
ye ngökani ñöte Pablokwe amne Silakwe
mräkä kwekwe ben gwaire jökrä. 34 Bti
Pablo amne Silas ngwianinta ja gwiriete
kwe, känti bukani kwe angwane, ni nitre
ngite ngibiabtikä amne mräkä kwekwe
käkwe tödekani Ngöböbti ye abko käi
namani bäri nuäre btätre.

35 Abti jändrinane dekä, Pablo amne Silas
tikadreteta abko nitre kritobore käkwe

guardia juani niere ni nitre ngite ngibi-
abtikä yeye. 36 Ye kwrere bkänä, ni ni-
tre ngite ngibiabtikä käkwe niebare mda
Pabloye:

Nitre kritobore käkwe mun tikatemnata
tie, aisete mun raba nikenta. Mun rika kuin
amne jäme, ie ti tö, niebare kwe ietre.

37 Akwa Pablo käkwe niebare krörö mda
guardiatreye:

Nun nibu ne abko romanobo, akwa
nunkwe ja mikani ngite ya, ñakare ya
abko ngwianintari ñakare, akwa nun kwata
metaba ja ngwärekri jökrä, bti nun kitaba
ngite kä teri nete. ¿Abti mtare nitre kri-
tobore tö nun tikaiteta tiebe ya? Akwa
ñakare kore. Nitre kritobore ye ara jire
jata nun tiketeta au abko ie nun tö, niebare
Pablokwe ietre.

38 Pablokwe dre niebare, ye erere
guardiatre käkwe niebare kritobotreye
angwane, niaratre nekwetaninkä, ñobtä
ñan angwane Pablo amne Silas abko ni
romanobo niebare ietre, aisete niaratre
ngite ya, ñakare ya, ye abko ngämi
ngwentari metre, känenkri ñan kwata
metadre abko erere nuenbare kwetre.
Yebtä abko kä jürä namani btätre. 39 Ye
mden kisete nikanintre, käkwe ja ngite
niebare gwärere Pabloye amne Silaye. Bti
Pablo amne Silas nämane ngite kä teri ye
dianinta ta kwetre amne rikadreta jötrö
juta ye bäre mento, niebare kwetre ietre.
40 Pablo amne Silas nämane ngite kä teri,
bti tikaninteta angwane, nikaninta nebeta
Lidia juete. Ye känti ja mräkätre tödekaka
Jesubti nämane abko ben blitabare kwetre
niaratre die mikakäre nüne Jesukrä, yebti
nikani kä mdabti abko nakaninkä kore se.

17

Pablo nükani juta Tesalónicate Silabe

1 Abti Pablo amne Silas nikaninta
angwane, nikani juta Anfípolis känti
ta amne nikani juta Apolonia känti ta
arato. Yebti nikani nebe juta Tesalónicate
mda. Ne känti sinagoga nämane kwati
nitre israelitakwe. 2 Gätä yebtä Pablo
nämane niken käre kä ketareketare temen,
ye kwrere nikaninta juta Tesalónicate
angwane, köbö jadükakrä bämän krämä
jire Pablokwe blitabare Jesubtä nitre
israelitabe niaratre töi diankäre tödeke
Jesubti abko krörö: 3 Ni Dianinkä Ngöbökwe
abko krütadi, akwa rükadita nire abko
nämane tikani kira Ngöbö Kukweibtä, ye
abko Pablo namani bä mike ietre. Erere
arato, namani niere krörö:

Tita blite Jesubtä munbe, niara abko
Ni Dianinkä Ngöbökwe ara, Pablo namani
niere.

4 Angwane nitre israelita kwati käkwe
ja töi kwitani Jesubtä, käkwe tödekani
bti, amne nitre griego kwati kä nämane
Ngöbö mike ütiäte jae amne meri kwati
ütiäte ütiäte käkwe tödekani bti arato.
Yebtä niaratre nämane nekete Pablo amne
Silakri. 5 Yebtä abko, nitre israelita kwati,
kräke kukwe kuin Jesubtä ye ñan namani
era, ye abko namani mokrere Pablobe amne
Silabe, ñobtä ñan angwane ni kwati nä-
mane nekete ben, aisete niaratre käkwe ni
diän diän amne krene krene nämane dikekä
ngwarbe krö ji ngrabare ye känäbare kwe-
tre, bti ben gwaire kä mikani nokre kwetre
juta ngrabare. Nikani betekä nebe Jasón
juete Pablo amne Silas känene. Niaratre
kwandre ietre ne ngwane, rikadre ngwena
ni jökrä ngwärekri abkokäre. 6 Akwa Pablo
amne Silas kwani ñakare ietre yete. Abtä
Jasón amne ja mräkä mda mda tödekaka
Jesubti nämane Jasónbe gwi, ye neketan-
inte ietre, nikani jäke amne kitekä ja käne,
nikani nebe ngwena juta gobranka ng-
wärekri, kä namani ngrente krörö:

Ni nükani nete ne käta kukwe miketbe
blo gobran romanobo rüere kä jökräbti
temen, erere nükanina ni ngätäite nete
mtare. 7 Nitre ye abko Jasónkwe kani ngäbti
ja juete. Niaratre jökrä tä emperador kuk-
wei kite temen amne jrei mda tärä kädianta
Jesu tätre niere kore, namanintre niere.

8 Yebtä abko nitre juta gobranka amne
ni mda mda, kräke ñan namani dbe, aisete
ni jökrä namani ja ngwen ruen tare kukwe
yebtä. 9 Akwa Jasón amne nitre tödekaka
Jesubti mda käkwe ja ütiä biamna, bti tikan-
inteta gobrankwe.

Pablo amne Silas nikani juta Bereate

10 Yebti kä jatanina iko angwane, nane
nitre israelita jatadreta Pablo amne Silas
kämike, ye ngäniene ja mräkätre tödekaka
Jesubti käkwe Pablo amne Silas juani jötrö
ngwarbe ngitie nebe juta Bereate mda.

Namani yete abti sinagoga nitre israelitakwe nämane yete abko känti nikani blitakäre Jesubtä bentre. 11 Angwane nitre israelita nämane juta Bereate abko bäri moto jäme nitre israelita Tesalónicabokrä, aisete kukwe kuin Jesubtä diri nämane Pablokwe amne Silakwe, ye käi namani nuäre btätre kare ngäbti. Akwa Pablo amne Silas namani kukwe dirire, ye abko era ya abko tö namanintre gai, aisete köbö kwatirekwatire namani ja töitike Ngöbö Kukweibtä. 12 Angwane nitre israelita kwati käkwe tödekani Jesubti. Erere arato, nitre merire merire griegore ütiäte ütiäte amne ni brare brare griegore kwati käkwe tödekani bti arato. 13 Akwa Pablo nämane Ngöbö kukwei kuin Jesubtä dirire juta Bereate, ye gani nitre israelita Tesalónicabokwe angwane, nikani nebe juta Bereate, kä nikani ni kwati moto mike romon Pablo rüere. Yebtä abko kä namani nokre batibe. 14 Akwa ja mräkätre tödekaka Jesubti juta yete käkwe Pablo juaninta jötrö mda juta ye bäre mento amne Pablo nikani motokwäre mren kukwäre, akwa Silas amne Timoteo abko namani juta Bereate. 15 Angwane nitre tödekaka Jesubti nikani Pablo mukore, ye abko jananbare Pablo mikete juta Atenate. Yebti jataninta ja jiebti amne Pablokwe ja kukwei juani krörö ietre:

Silas amne Timoteo jata jötrö nüke ti jiebti nete, munkwe nie ietre, niebare Pablokwe ietre.

Pablokwe blitabare Jesubtä juta Atenate

16 Pablokwe Silas amne Timoteo käräbare jötrö ja jiebti, bti namani ngibiare juta Atenate. Juta ye känti abko, jä sribebare ngöbö ngwarbere nämane kabre. Abtä Pablo moto namani ulire krübäte ngöbötre ngwarbe ye tuare. 17 Yebtä abko, nitre israelita amne ni griegore nämane Ngöbö mike ütiäte, ye ben Pablo namani blite jabe kwärikwäri kukwe kuin Jesukwebtä sinagoga nitre israelitakwe yete. Erere arato, jändrän rürümoin nämane ye känti Pablo namani blite arato Jesubtä köbö kwatirekwatire nitre nämane ja ükaninkrö yete yebe. 18 Erere arato, nitre töbtä krikri ye nämane ni iti kädian nämane Epicúreo tukwe ye kukwei mike ütiäte abko nükani blite Pablobe. Erere arato, ni mda mda abko kädian nämane estoicos, ye abko nükani blite ben. Drekäre nita nüne kä nebtä amne dre abko era metre, yebtä abko niaratre nämane ja töitike. Niaratre ye ngätäite abko ni ruäre namani ñäke krörö Pablobtä mikakäre yakrä jae:

¡Ni ngwarbe kä jäme dokwäbti tä näin blite ngwarbe kwäräkwärä se drebtä tä blite dikaro kore se! namanintre niere.

Angwane ni ruäre abko namani niere:

Ngöbö chui menteninkwe mikaka gare kwrere se, namanintre niere Pablobtä.

Namanintre ñäke kore, ñobtä ñan angwane Pablo namani blite kukwe kuin Jesubtä yebtä amne, ni krütadre akwa, ni rükadreta nire nie namani Pablokwe. Yebtä Pablo namani tuen töi ñakare ietre, aisete namanintre ñäke kore. 19 Abtä Pablo jänükani kwetre junta kädian nämane Areópago ye ngwärekri. Angwane niebare krörö kwetre Pabloye:

Kukwe ño btin dirita näin makwe nunye, ye makwe mika gare bäri mda nunye abko ie nun tö. 20 Kukwe bä jene btä mata blite, ye abko dre nieta makwe abko nun tö nibi gai bäri mda, niebare kwetre Pabloye.

21 (Ye abko, nitre Atenabo amne ni menteni menteni nämane nüne Atenas abko, käre tö nämane nebe kukwe btin btin kukwe nuai amne dre nämane nakenkä btin btin aibebtä nämane ja näkwite, aisete namani kukwe ngwentari kore Pabloye.) 22 Kukwe ngwianintari kore kwetre angwane, Pablo namani nünaninkä krö niaratre ngätäite, käkwe niebare krörö ietre:

Mun Atenabo, munta ngöbötre munkwe mike bäri ütiäte, ye abko tuen kuin munbtä tie, 23 ñobtä ñan angwane kä jökrä käntikänti munta gätäre ngöbötre munkwe kräke, känti tita niken angwane, bati kukwe nämane tikani krörö jäbtä tikwe tuaba: NGÖBÖ GARE ÑAKARE NIE ABKO KRÄKE KÄ NETA NETE, nämane tikani kore tikwe tuaba. Akwa ye abko tä dbe, ñobtä ñan angwane Ngöbö gare ñakare munye, akwa munta käikitekä, Ngöbö ye mden abko ti bike mike gare munye.

24 Ngöbö kä temen ne dätekä amne jändrän jökrä tä nüne kä temen nebtä dätebare kwe arato. Niara abko kä käinta Dänkien amne kä temen ne Dänkien, aisete ju mikata ni kä nebtäkwe, te niarata nüne ñakare, ñobtä ñan angwane bäri chi kräke. 25 Mdakäre abko, ni kä nebtäkwe jändrän

nuendre kräke abko tä ribere ñakare nie,
ñobtä ñan angwane ñan tä jändrän mdei
nike jire chi, akwa niara käta kä bien nü-
nankrä nie amne tä müre bien nie amne
jändrän jökrä mda mda bianta kwe nie.
26 Erere arato, ni dätebare itibe kwe, ye
mdenkri abko ni nena keta kabre kä nebtä,
ye rabadre nüne kä jökräbti temen kä nebtä
abkokäre. Erere arato, nikwe nünandre
kä kobe amne nikwe nünandre mdente
mdente metre, ye abko ükaninte kwe ni
jökrä kräke. 27 Ngöbökwe kukwe ükaninte
kore ni jökrä rabadre Ngöbö aibe känenen-
tari amne Ngöbö känändretari angwane,
nane kwandretari nie abkokäre. Niara
tä känime ni jökrä ken. Niara ñan tä
mente nie. 28 Ne aisete "Ngöbö köböire nita
nüne amne niara arabe köböire nita dikekä
kwäräkwärä," niebare ni griego itikwe. Ye
mden kisete, ni tärä tikaka mun ngätäite
nete käkwe tärä tikani, btä niebare krörö
kwe: "Ni abko Ngöbö ngäbriänkä kwe,"
abko tikani kwe täräbtä.

29 Ni Ngöbö ngäbriänkäre, aisete Ngöbö
nikwe abko oro, plata amne jä sribebare
ngöböre ye nikwe ñan nütüdre, ñobtä ñan
angwane Ngöbö ye abko ñan jä ngwarbe
sribebare ja töi jenbti ni kä nebtäkwe
abko nikwe nütüdre Ngöböbtä. 30 Kira
abti kä nüke mtare, ni jökrä töi nämane
mräme kore Ngöböbtä. Akwa niaratre töi
mräme Ngöböbtä, abtä kä nämane ja mike
ngite, aisete Ngöbökwe mikani ja ngie nuen
ñakare kukwe yebtä. Akwa mtare ni nü-
nanka kä jökräbti temen abko käkwe kukwe
käme kitadre jökrä temen amne tödekadre
Ngöböbti kwetre abko Ngöböta niere kore
nie, 31 ñobtä ñan angwane mtare Ngöbökwe
köbö kitanina kukwe ükatekäre kuin era
metre ni jökräbe, aisete Ngöbökwe ni di-
aninkä iti, köböire niarakwe kukwe ükadite
ni jökräbe. Ni ye abko ni ngite Ngöbö
rüere ya, ñakare ya abko niedi metre kwe
ni jökrä kräke. Ni ye mden abko krütani
akwa, Ngöbökwe mikaninta nire, niarakwe
ni ye dianinkä sribi ye nuenkä bä mikakäre,
niebare Pablokwe.

32 Ni krütani akwa rükadreta nire niebare
Pablokwe, yebtä abko ni ruäre namani
Pablo kukwei mike yakrä jae amne, ni ruäre
abko namani niere:

Nebti nun rükadita ma kukwei nuenta
bobuta mda, namani niere mda Pabloye.

33 Angwane Pablokwe kä mikaninkä
niaratre ngätäite. 34 Akwa ni ruäre nikani
siba ben abko käkwe tödekani Jesubti. Nitre
ye ngätäite abko ni iti kädian nämane
Dionisio käkwe tödekani Jesubti. Niara
abko sribikä ütiäte kri Junta Areópagobe
arato. Erere arato, ni merire iti käkwe
tödekani Jesubti abko kädian nämane
Dámaris. Angwane ni mda mda käkwe
tödekani Jesubti arato abko nakaninkä kore
Pablobtä juta Atenate.

18

Pablokwe sribibare juta Corintote

1 Pablo nämane juta Atenate. Yebti
nikani mda nebe juta Corintote. 2 Juta yete
abko, ni israelita kädian nämane Aquila
nämane nüne. Aquila ne abko ni Pon-
tobo, akwa nämane nüne juta Romate kä
Italia känti merire kwe Priscilabe. Niara-
tre nibu ye abko nükani krire juta Corin-
tote, ñobtä ñan angwane nitre israelita nä-
mane nüne Roma abko käkwe kä mikadrekä
jökrä juta yete, niebare emperador ro-
manobo Claudiokwe. Ye mdenbtä abko,
Aquila amne Priscila nämane juta Corintote
angwane kwani Pabloye. 3 Pablo abko jän-
drän kwata sribekä jure, ye kwrere niara-
tre nämane sribere arato, aisete Pablo na-
mani nüne niaratrebe sribikäre ketetibe
bentre. 4 Angwane köbö jadükakrä bämän
kratirekratire Pablo namani niken sinagoga
nitre israelitakwe yete amne, nitre israelita
btä nitre griegore abko ben Pablo namani
blite kisere Jesubtä. Niaratrekwe kukwe
kuin Jesubtä ye mikadre era, abkokäre
Pablo namani blite kore bentre.

5 Abti Silas amne Timoteo nämane kä
Macedonia känti abko namani Pablo jiebti
mda. Ye ngwane mentokwäre Pablokwe ja
töi mikani kwatibe kukwe kuin Jesubtä ye
niere amne, Ni Dianinkä Ngöbökwe abko
Jesu ara abko Pablo namani bä mike metre
jökrä nitre israelita ye okwäte. 6 Akwa ni-
tre israelita kwati abko jatani nebe romon
Pablokrä kukwe diribtä, kä namani ñäke
diänbe ie. Ye abko ñan namani dbe
Pablokrä, abtä dän jabtä bä ngrükaninte
kwe niaratre rüere, niebare kwe:

Munkwe ja ngie nuadi, yebtä abko mun
ara jire rabadi ngite au, aisete ti ñan
rabadre ngite mun dokwäre, ñobtä ñan
angwane sribi nuendre tikwe, erere tita nu-
ene, akwa mun ñan tö kain ngäbti. Ye mden

kisete, mtare mentokwäre nitre ñakare israelitare, ie ti bike niken kukwe kuin Jesubtä ne dirire mda. Abko kore se, niebare Pablokwe.

7 Bti sinagoga nitre israelitakwe, te Pablo nämane dirire, akwa nikaninta amne ni iti kädian nämane Tisio Justo nämane nüne känime sinagoga ye kwäräkri abko känti Pablo nikani dirire mda. Tisio Justo ye abko Ngöbö käikitakaka, känti Pablo nikani. 8 Ye ngwane abko, ni iti kädian nämane Crispo nämane mikani sinagoga ye dänkiene abko käkwe kukwe kuin ni Dänkienkwe mikani era, käkwe tödekani Jesubti mräkä kwekwe ben gwaire jökrä. Erere arato, nitre Corintobo kwati käkwe kukwe kuin Jesubtä kukwe nuani amne tödekani kwetre Jesubti amne ngökani ñöte.

9 Bati kä ye ngwane deo, ni Dänkien nükani blite köböre kwrere Pablobe, käkwe niebare krörö ie:

Pablo, makwe ñan kä jürä ngwian jabtä amne, kukwe kuin tibtä ye ma rika niere janknu. Makwe ñan kada keta jire chi, 10 ñobtä ñan angwane tita mabe amne ni jen tikwe abko tä nüne kwati Corinto nete arato, aisete ni mda ñan rabadre kukwe nuene jire blo mabtä. Abko kore se, niebare ni Dänkienkwe Pabloye.

11 Ye mden kisete, Pablokwe nünabare jäme kä kwati bti ötare nitre Corintobo ngätäite, käkwe Ngöbö kukwei diribare ietre.

12 Abti bati Jesukwe kukwe niebare Pabloye, ye namani bare krörö: Ni iti kädian nämane Galión namani gobrane kä Acayabti gobran romanobo kräke angwane, nitre israelita käkwe ja ükaninkrö Pablo rüere, kä nikanintre ngwena nebe gobran ngwärekri. 13 Angwane niebare krörö kwetre Galiónye:

Ngöbö mikadre ütiäte bä jene abko ni ne tä näin niere ni jökrä töi kwitakäre, aisete kukweta ükaninte ño gobran romanobokwe nuendre nie, ye rüere tä dirire, niebare kwetre Galiónye.

14 Yebtä abko Pablo jababare blite au jakrä, akwa Galión ara jire käkwe ñäkäbare käne mda nitre israelitaye:

Ni ne käkwe ja mikani ngite krübäte angwane, kukwe nuenbare kwe ni mda rüere ne ngwane, tikwe mun israelita kukwei nuadre. 15 Akwa niara tä kukwe dirire amne ni kä ño ño amne, kukwe ükaninte ño nuendre mun israelitaye, aibebtä tä blite. Ye abko munkwe ükate ja ngätäite, ñobtä ñan angwane ti ñan tö ja mikai kukwe munkwete ta, niebare kore Galiónkwe.

16 Bti nitre israelita ye kitamnanta jökrä künken gobrankwe. 17 Angwane ni nämane mikani sinagoga dänkiene kädian nämane Sóstenes, ye neketaninte nitre griegoye amne nikanintre mete ja käne kwäräkwärä se kwrere gobran Galión ngwärekri. Akwa Galión abko namani töbikaire ñakare amne namani kwekbe jirekäbe.

Pablo nikaninta juta Antioquía, Siriate

18 Yebti Pablo namani nüne bä raire mda juta Corintote. Abti köbö ngwianintari mrä kwe ja mräkätre tödekaka Jesubtiye, bti nikani juta Cencreate Corinto ken, känti nakwani rute rikakäre kä Siriate mda. Ye ngwane abko, Priscila amne Aquila nikani siba ben. Akwa Pablo ngämi niken rute, ye känenkri abko ja kukwei biani kwe Ngöböye, ye bä mikakäre abko ñan namani ja dokwä drüen tikekä, akwa kukwe mikani bare täte kwe, aisete ja dokwä drüen tikaninkä jökrä kwe jae Cencreate, bti nikaninta rute. 19 Ru nikani, nikani, bti nikani mate juta Efesote angwane, Pablokwe Priscila amne Aquila mikaninte, bti niara abko nikani sinagoga nitre israelitakwete. Ye känti nitre israelita nämane ja ükaninkrö abko ben Pablokwe blitabare Jesubtä. 20 Angwane Pablo rabadre bäri raire yete, ie nitre israelita tö namani, kä namani ketete, akwa ñan nükaninbti ie. 21 Ye aisete, köbö ngwianintari mrä kwe ietre, käkwe niebare krörö:

Ti rükadreta basare munye nete, ie Ngöbö tö ne ngwane, nikwe ja tuaita, niebare kwe ietre.

Bti Pablo nakwaninta rute, nikaninta juta Efeso bäre mento. 22 Angwane ru nikani, nikani, bti nikani nebe juta Cesareate mda. Ye känti nikani jate, kä nikani Jerusalén köbö ngwentari ja mräkätre tödekaka Jesubti Jerusalénbo yeye. Yebti nikani ta nebe juta Antioquía, Siriate mda.

Apolos käkwe sribibare juta Efesote

23 Yebti kä nikanina bä raire ta angwane, Pablo nikaninta basareta kwäräkwärä amne, nikani juta kwatirekwatire te kä Galacia känti amne kä Frigia känti ja

mräkätre tödekaka Jesubti die mike nüne
käre Jesukrä.
24 Kä ye ngwane abko, ni israelita nükani
iti juta Efesote. Niara abko kädian nä-
mane Apolos. Akwa Apolos ye abko ni
juta Alejandríabo abko nämane blite kuin
amne ja töitikani kuin Ngöbö Kukweibtä
kwe arato. 25 Erere arato, Ji ni Dänkienkwe
diribarera kuin ie amne, kä namani nuäre
btä kukwe kuin Jesubtä dirire kuin era
metre. Akwa kukwe diribare Juan Bautis-
takwe aibe nämane gare ie. 26 Ye aisete,
bati sinagoga nitre israelitakwe känti Apo-
los nämane dirire angwane, kukwei nuani
Priscilakwe amne Aquilakwe. Yebti Priscila
amne Aquila nikani Apolos ngwena jenena
temen, bti Ji Ngöbökwe mikani gare bäri
metre mda kwetre ie. 27 Abti Apolos tö
namani rikai kä Acayate mda angwane,
ja mräkätre tödekaka Jesubti käkwe niara
die mikani niken Ngöbö diebti amne ja
mräkätre tödekaka Jesubti Acayate käkwe
Apolos kadre ngäbti kuin, abkokäre tärä
tikani ja mräkäkwe ngwiandre ie. Ye erere
Apolos nikani, namani Acaya angwane, ja
mräkätre tödekaka Jesubti ye die mikani
kri kwe. Ngöbö moto kuin köböire ja
mräkäkwe tödekani Jesubti abko die mikani
Apolokwe abko krörö: 28 Jesu abko Ni Di-
aninkä ñakare Ngöbökwe abko nitre is-
raelita nämane dirire, akwa ni jökrä ng-
wärekri, Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe
ara abko Apolos namani bä mike metre
tärä Ngöbökwebti, aisete nitre israelita ñan
rabadre kukwe ye rükente abko nakaninkä
kore kä Acaya känti.

19

Pablokwe sribibare juta Efesote

1 Abti Apolos nämane juta Corintote
angwane, Pablo nämane kä Galacia känti
amne kä Frigia känti, nikani mintrinta
temen ngudre ngrabare amne nikani nebe
juta Efesote mda. Ye känti bati nitre ja töi-
tikaka Jesu kukweibtä nämane ruäre abko
ben namani ngätäi. 2 Angwane niebare kwe
ietre:

¿Munkwe tödekani Jesubti, ye ngwane
Ngöbö Üai Deme nükani munbtä ya?
niebare kwe ietre.

Angwane niaratre käkwe niebare mda
Pabloye:

Nunkwe ñan ni kukwei nuabare blite
Ngöbö Üai Deme btä, niebare kwetre.
3 Angwane Pablokwe niebareta krörö
mda ietre:

¿Se abko, nirekwe mun ngökani ñöte?
niebare Pablokwe ietre.

Angwane niaratre käkwe niebare mda:

Ja ngökadre ñöte diribare Juan Bautis-
takwe, ye kwrere nunkwe nuenbare,
niebare kwetre ie.
4 Abtä Pablokwe niebare mda ietre:

Ni jökrä kä nämane kukwe kämekäme
kite jökrä temen amne nämane Ngöbö mike
täte, ye bä mikakäre Juan nämane ni ngökö
ñöte. Akwa ni mdara jire jatani niara jiebti
abko bti tödekadre, niebare kwe. Ni ye
abko Jesu ara, btä blitabare kore Juankwe,
niebare Pablokwe ietre.
5 Pablokwe blitabare, ye jarabare ja
mräkätre yeye angwane, ngökanintre
jökrä ñöte kwe ni Dänkien Jesu käbti.
6 Angwane Pablokwe kise mikani btitre,
ye btäräbe Ngöbö Üai Deme nükaninbe
btätre angwane, namani blite kukwe
jenenanbti btä ja töitike ñakare ñakare
amne namanintre Ngöbö kukwei niere
arato. 7 Nitre namani yete ye abko bäsi ni
brare be ni jätäbti nibu näre nämane ja
ükaninkrö abko btä kukwe nakaninkä kore.
8 Abti sö krämä jire Pablo namani
niken sinagoga nitre israelitakwe te köbö
jadükakrä näire. Angwane kä jürä namani
ñakare btä blitare Ngöböbtä amne, ni
Dänkienta gobrane ño ni kwekwe ngätäite
abko ni mda mda käkwe mikadre era,
abkobtä Pablo namani blite kisere bentre
niaratre töi kwitakrä Jesukri. 9 Akwa
sö krämä nikani ta angwane, ni ruäre
käkwe ja dokwä mikani ribi abko kräke
Pablo kukwei ñan namani era, aisete ni
jökrä okwäbti namanintre ñäke blo Ji Btin
ye rüere. Abtä Pablokwe kä mikaninkä
btätre sinagogabtä amne, nitre ja töitikaka
kukwe kuin Jesukwebtä aibe Pablokwe
ngwiani jabe amne nikanintre nebe kwela
Tiranokwete. Ye känti Pablo namani dirire
köbö kwatirekwatire ietre. 10 Pablokwe
diribare kore kä kubu jire kä ye känti, aisete
nitre israelita amne nitre ñakare israelitare
nämane nüne kwati kä Asiate, ye käkwe
kukwe kuin ni Dänkien Jesubtä kukwei
nuani kuin jökrä.
11 Kä ye ngwane abko, Ngöbökwe sribi
kri ñan tuabare nuenbare kri krübäte

Pablo köböire, [12] aisete dän kukwän ja
dokwä amne ja ngüre jue mriatekrä na-
mani neketekä jirekäbe Pablobtä, ye abko
jänamani niken amne mika namani ni bren
brenbti angwane, ni bren ye namani nebeta
kuinta batibe Ngöbö diebti amne, üai käme
namani ni brenbtä, ye namani niken jötrö
ngwarbe mento btä arato, aisete namani
nebeta kuin jökrä.

[13] Akwa bati kukwe nakaninkä krörö: Ni
israelita ruäre nämane näin kwäräkwärä
üai kämekäme juentari ni mda mdabtä
abko tö namanintre sribi nuein ni Dänkien
Jesu käbti, kä namanintre niere krörö üai
kämeye: Jesu ye, btä Pablota kukwe dirire,
Jesu ye käbti nän mento ni nebtä, naman-
intre niere üai kämeye. [14] Ni israelita iti
blitaka ni mda mda diäre Ngöböbe dänkien
kädian nämane Esceva abko ngäbriänkä ni
kükü kä nämane üai käme juentari kore.
[15] Akwa bati ni ni kükü ye nämane ni
bren gwiriete üai käme juantarikäre kore
angwane, batibe üai käme käkwe niebare
krörö ietre:

Jesu garera kuin tie amne Pablo abko
nire garera tie arato, akwa ¿mun abko nire
amarebti kite ti juentari kore ye? niebare
kwe ietre.

[16] Ye btäräbe, ni btä üai käme nämane ye
nakwani nitre yebtä, kä nikani mete ja dibti
kwäräkwärä se kwrere, käkwe niaratre
mikani bren jökrä ngrabare amne, ngitiani
bütiere jökrä ju ye känti mentokwäre amne
namani träinträin jökrä ngrabare. [17] Abtä
nitre israelita amne nitre ñakare israelitare
nünanka juta Efesote käkwe kukwe ye gani
angwane, kä jürä namani kri btätre. Ne
kwrere ni Dänkien Jesu kä nikani nebe bäri
ütiäte kä ngrabare temen.

[18] Kä ye ngwane abko, ni kwati käkwe
tödekani Jesubti, käkwe kukwe nuenbare
kämekäme aune ngürün mikani ni mdabtä
ja kukweibti, ye namani nüke niere me-
tre ja ngwärekri jökrä. [19] Erere arato, ni
kwati kwrarekwrare amne ni kwati nämane
ja mike sukiare abko käkwe täräkwata ja
töitikakrä kwetre rabakäre kwrare amne
sukiare, ye ükaninkrö jökrä, bti jatani ng-
wena, bti kukwani jökrä kwetre ni jökrä
okwäbti. Tärä kukwani kwetre ye abko
ngwian kitaninkä, nuäi btä kwetre abko
tanbare angwane, ngwian ganinte 50 mili
kwetre tärä yebtä. [20] Ye kwrere kukwe kuin
ni Dänkienkwe nikani niren bäri mda amne
Ngöbö di kri nikani neme gare ni jökräye
arato.

[21] Kukwe nakaninkä kore, yebti Pablo
jatani yäketa basare ja mräkätreye Macedo-
niate amne Acayate mda. Ye känti rikadre
neme mda Jerusalén. Jerusalén känti abko
rikadre ta neme juta Roma niebare kwe.
[22] Akwa niara ngämi niken, ye känenkri
sribi muko kwe juani nibu käne kwe nebe
kä Macedonia känti. Nitre juani nibu
Pablokwe ye abko Timoteo amne Erasto
juani käne kwe, akwa Pablo abko namani bä
raire mda kä Asiate.

Ngöbö ngwarbe mikaka era käkwe rübare Pablobe

[23] Kä ye ngwane abko, Ji Btin diribare Pablokwe, yebtä abko ni ruäre Efesobo namani ngüdrekä krübäte ja ngätäite, [24] ñobtä ñan angwane ni iti kädian nämane Demetrio nämane plata sribere ju ngöbö Dianakwe bä kwrere abko käkwe kukwe mikanintbe Pablo rüere, aisete ni jökrä namani ngüdrekä kore. Demetrio ye abko nämane plata sribere kia nuärebe abko btä nämane ju ngöbö Dianakwe bä mike nuäre. Yebti abko nämane ngwian ganaine kabre amne nitre sribikä niara kwrere nämane ngwian ganaine kabre arato. [25] Ne aisete ni mda mda nämane sribire ja kwrere Demetriobe abko Demetriokwe ükaninkrö jökrä ja känti, bti niebare kwe ietre:

Ja mräkä, sribi nikwe, nebti nita nüne kuin, ye garera munye. [26] Akwa ni nükani iti nete kädianta Pablo. Ye nena gare munye amne munta tuen. Niara ye abko tä näin niere krörö: Jändrän sribeta ngöböre ni kä nebtäkwe abko ñakare ngöbö era metre, tä niere. Yebti tä ni kwati töi kwite jakri, ne ñan ni juta Efesote nete aibe töi kwitata kwe amne, ni kä Asiate abko töi kwitata kwati krübäte kwe arato. [27] Ye abko, kukwe tare krübäte nikrä, ñobtä ñan angwane jändrän rürümointa nikwe, ye juandi ng-warbe jökrä kwe nikän. Erere arato, ju ngöbö Dianakwe mikata ütiäte kri jae, ye kwrere ñan mika rabadre ütiäte mda. Ne aisete, ngöbö Diana ñan mikadre ütiäte mda, akwa mikadre ngwarbe jae nitre Asi-abokwe amne, ni kä jökräbti kräke rabadre ütiäte ñakare mda arato ruen tie, niebare Demetriokwe.

[28] Abtä nitre Demetrio kukwe nuaka moto
namani romon krübäte, käkwe ngratebare
krikri krörö:
¡Diana ngöbö nitre Efesobokwe aibe
ütiäte kri! namanintre niere.
[29] Yebtä abko, ni jökrä kwe kä namani
nokre juta Efesote angwane, ni Macedo-
niabo nämane näin nibu Pablo mukore
kädian nämane Gayo amne Aristarco, ye
abko neketaninte nitre yeye, bti nikani
jäke, nikani kitekä ja käne nebe kä gätäkrä
ye känti. [30] Abtä Pablo tö namani rikai
kä ye känti ñäkäkäre nitre yeye akwa,
ja mräkätre tödekaka Jesubti käkwe ñan
Pablo gibianinkä niken yete. [31] Erere arato,
Pablo kukwe muko ruäre nämane sribire
gobrane kä Asiate käkwe kukwe juani krörö
Pablokrä: Kä gätäkrä ye känti ma ñan
rikadre abko niemna kwetre Pabloye.
[32] Akwa gätä nämane, ye känti abko ni
jökrä namani ñäke ngwarbe ja te tata
kwäräkwärä, ñobtä ñan angwane ni jökrä
nämane kä mike nokre, akwa drekäre
ja ükaninkrö kwetre abko ñan nämane
gare ni kwatiye akwa, nämane siba yete.
[33] Abtä nitre israelita käkwe ja mräkä iti
kädian nämane Alejandro kitaninkä nebe
blite ni jökrä ngwärekri nitre israelitakrä.
Angwane dre niedre abko ni ruäre käkwe
niebare Alejandroye. Angwane ni jökrä
rabadre kwekbe amne, Alejandrokwe bli-
tadre nitre israelitakrä abko niebare kisebti
kwe ni jökräye. [34] Akwa Alejandro abko ni
israelita gani nitre ñakare israelitare Efe-
sobokwe btä angwane, ñan tö namani niara
kukwei nuai, aisete namani ngrente krikri
bäsi ñänä okwä krobu näre krörö: ¡Diana
nitre Efesobokwe aibe ütiäte kri! namanin-
tre niere.
[35] Abtä ni mikani sribire alcalde kwrere
nitre romanobokwe juta Efesokrä käkwe ni-
tre ye kukwe ötani jökrä, bti niebare krörö
kwe ietre:
Mun nünanka juta Efesote nete, ngöbö
merire ütiäte kri Diana abko kwe juta nete
amne niara bä ara jire mikani jäbtä nä-
mane kä käinbti abko nükani temen kä
nebtä, ye abko ni nünanka juta nete tä
mikani ngibiabtikä, ye garera ni kä jökräbti
yeye. [36] Ye aisete ni mda ñan rabadre kukwe
ye rükente jire chi, aisete mun rabadre
kwekbe jirekäbe amne munkwe ñan jän-
drän nuen ngwarbe okwä kware. [37] Ni nibu
jänü munkwe nete noko käkwe kukwe blo
nuenbare ñakare ju ngöbö Dianakwe rüere
amne ñäke ñakare arato ngöbö Diana rüere.
[38] Akwa Demetrio amne sribikä mda mda
niara kwrere, kwe kukwe tärä ni mda mda
rüere ne ngwane, ju tärä kukwe ükatekrä
kritobo krikri ngwärekri, aisete niaratre
rikadre kukwe kwe ngwena nebe kritobo
krikri ngwärekri amne ja kweta kwärik-
wäri kwetre kukwe jen kwe yebtä. [39] Akwa
mun tö blitai kukwe mda mdabtä ne ng-
wane, kukwe ye järikadre nebe gätäte amne
blitadre ja ngwärekri jökrä btä abko tita
niere munye, [40] ñobtä ñan angwane kukwe
nakaka mtare, sebtä nita ngüdrekä ng-
warbe amne nita kä mike nokre niedre
nibtä, abtä ni rabadre ngite nitre romanobo
okwäbti amne kukwe ñan kwandre niedre
nie jabtä. Erere arato, ¿ñobtä nita ngüdrekä
amne ñobtä nita kä mike nokre ngwian-
dretari nie, yebtä nikwe dre niedre? Abko
kore se, niebare kwe ietre. [41] Yebti ni jökrä
juaninta kwe ja gwiriete gwiriete kwäräk-
wärä.

20

Nitre tödekaka Jesubti kä Macedoniate amne kä Acayate, ie Pablo nikaninta basare

[1] Kä namani nokre juta Efesote, ye täbti
Pablokwe nitre tödekaka Jesubti käräbare
jökrä ja känti, käkwe blitabare amne niara-
tre kitani nüne janknu Jesukrä. Yebti
Pablokwe köbö ngwianintari mrä ietre,
bti nikani Macedonia mda. [2] Pablo na-
mani Macedonia angwane, nikani basare
kä jökräbti temen ja mräkätre tödekaka
Jesubti Macedoniate yeye, käkwe blitabare
kabre ja mräkätre yebe kä mikakäre nuäre
btätre. Abti Pablo nikani nebe kä Acaya,
Grecia känti mda. [3] Namani Grecia, ye känti
nünabare sö krämä kwe. Abti jatanina
niken rute rikakäre kä Siriate angwane,
nitre israelita nämane kämika braire abko
gani kwe. Abtä nikaninta jirekäbe gürere
ja jiebti Macedonia känti ta. [4] Ye ng-
wane abko ja mräkätre rikaba ruäre Pablo
mukore abko nere: Sópater nikani. Sópa-
ter ye abko ni juta Bereabo. Niara abko
Pirro ngobo kwe. Erere arato, Aristarco
btä Segundo Tesalónicabo rikaba. Mdakäre
abko, Gayo juta Derbebo amne Timoteo,
Tíquico btä Trófimo kä Asiabo rikaba siba
Pablo mukore nebebe Macedonia känti. [5] Ye

känti ja mräkätre ye abko rikaba käne rute,
rababa nun ngibiare juta Troate. 6 Akwa
nun abko käkwe Pascua mikaba niken ta
juta Filipote. Pascua rikaba ta, täbti
nun rankwaba rute juta Filipote angwane,
nunkwe nuaba köbörike jire amne, nun
rikaba ngätäi ja mräkätre rikaba käne rute
yebe juta Troate. Kä ye känti nun rababa
bämän krati.

Ni iti kädian nämane Eutico mikaninta nire juta Troate

7 Yebti köbö kena bämänte, nunkwe
ja ükakröba jökrä mrökäre jabe Jesu
ngatani ngwiankäreta töre jae amne, nitre
tödekaka Jesubti, ie Pablo näma dirire.
Pablo rababarata yäketa jetbe se kwrere,
aisete rikaba blite janknu abko kä jataba
nüke ruäre deo. 8 Angwane kukwe rakakaba
krörö: Ju mikani komä jabti kukwäne abko
känti nun näma amne, ju mrä käin ninkri,
känti nun näma ja ükaninkrö amne, ñotra
näma mikani kabre gwita temen, känti nun
näma. 9 Angwane ni bati kädian nämane
Eutico abko näma siba yete, akwa näma
täkänintbe bentanante ni kukwe nuen.
Pablokwe blitaba raire, aisete köbö namani
krübäte Eutico okwäte. Rikaba kibien
nguseta bentanante yete, känti betakaba
timon ju komä jabti kukwäne känti nun
nämane mrä käin ninkri, ye känti Eutico
betakaba timon, aisete rikaba ngitiekä
ngwäkäre temen. Yebti gakröbata amne
rababa kwekbe. 10 Angwane Pablo rikabata
timon, käkwe ni bati ye ngwäkä ketaba
jabtä ja kisete, bti nieba krörö kwe ja
mräkätreye:

Ni ne tä nire, aisete mun ñan rekwetaka
jiebti, nieba kwe ietre.

11 Yebti Pablo rikabata kukwäne rababata
gwi angwane, nunkwe mröba gwaire Jesu
ngatani ngwiankäreta töre jae. Angwane
Pablo rikaba blite janknu, aisete kä
rükaba ngwen ie blitabtä. Yebti dekä
angwane rikabata. 12 Akwa ni betakaba
timon ye abko näma nire amne järikabata
mräkäkwe, aisete kä rababa nuäre krübäte
ja mräkätrebtä yete. Ne abko rakakaba kore
juta Troate.

Pablokwe köbö ngwianintari mrä ja mräkä juta Efesoboye

13 Yebti nun rankwaba rute amne nun
rikaba nebe käne juta Asónte Pablo ngäbti.
Nun janama Pablo tuen ngäbti kore,
ñobtä ñan angwane niara tö rababa näin
gürere jateta temen abko erere rikaba.
14 Ne aisete nun rababa ngätäi ben juta
Asónte angwane, rankwaba rute nunbe,
bti nun rikaba nebe juta Mitilenete mda.
15 Yebti jändrinane angwane, nun rikaba
ta angwane, nun rikaba känime kä butu
kädian nämane Quío ngware ta. Abti
jändrinane angwane, nun rikaba mate
mren köräbti juta Samote. Yebti nun rikaba
mate kä Trogilio känti. Abti jändrinane
angwane, nun rikaba mate juta Miletote.
16 Nun rikaba jötrö kore, ñobtä ñan angwane
Pablo ñan tö namani rabai neketebtä raire
dikaro kä Asiate, aisete nun ñan rikaba juta
Efesote. Pablo tö rababa rikai jötrö nebe
Jerusalén, ñobtä ñan angwane Pentecostés
köböi, btä niara tö rababa kwain arato juta
Jerusalén, aisete nun rikaba metre ta kore.

17 Pablo näma juta Miletote angwane, ni-
tre ni tödekaka Jesubti jie ngwianka Efesote
abko Pablokwe ni juanba iti niaratre kärere
nüke ja känti. 18 Erere bkänä, nitre tödekaka
Jesubti jie ngwianka ye rükaba nun känti
angwane, nieba krörö kwe ietre:

Ti rükaba kena mun ngätäite kä Asiate
nete abti kä nüke mtare tikwe nünanba
ño mun okwäbti ye töre kuin munye abko
krörö: 19 Nitre israelita käre näma kukwe
miketbe taretare ti rüere, kä näma ti nike
krübäte akwa, käre ti näma sribire ja moto
jämenbti ni Dänkienkrä mun ngätäite. Ti
näma bike tidrä ni mda mdabtä amne ti
näma ja müaire arato. 20 Akwa tikwe kada
ketaba ñakare, käkwe kukwe kuin mun die
mikakrä, ye abko tikwe diriba täte janknu
munye, amne ti näma dirire ja ngwärekri
jökrä amne ju kwatirekwatire te munye.
21 Ne mden aisete, nitre israelita amne
ni ñakare israelitare käkwe kukwe käme
kitadre temen amne jatadreta Ngöböye,
käkwe tödekadre ni Dänkien Jesubti abko ti
näma dirire ietre abko erere ti näma sribire
mun ngätäite.

22 Mtare Ngöbö Üai käta ti juenta
Jerusalén, aisete ti bike nikenta akwa, dre
rakadikä tibtä yete abko gare ñakare tie.
23 Akwa juta kwatirekwatire te ti näin abko
ti kitadi ngite kä teri amne tikwe ja tare
nikadi krübäte abko Ngöbö Üai Deme käta
niere, ne aibe gare kore tie. 24 Akwa kukwe
kuin Jesubtä, mden käta Ngöbö ni tarekä
ja moto kuinbti niere, ye tikwe kädriedre

ni jökräbe abko sribi mikani ti kisete ti
Dänkien Jesukwe, ye aibe abko ti tö mikai
neme bare täte jökrä kä ngwiane nuäre
jabtä, aisete tita nüne ya, ñakare ya abko
ütiäte ñakare tikrä.

25 Mtare Ngöböta gobrane ño ni kwekwe
ngätäite, ye tikwe diribare munye. Mun
ye abko käkwe ñan ti tuadreta mda abko
gare kuin tie. 26 Ye aisete nire nire kä
Asiate käkwe ñan Ngöbö kukwei mikani era
jae, abtä ja ruen ngite ñakare tie, 27 ñobtä
ñan angwane Ngöböta kukwe miketbe ño
ni diantarikäre Jesu köböire abko tikwe
niebare jökrä munye amne tikwe kukwe
era erere rükaninte ñakare munye arato.
28 Ne aisete munkwe ja ngibia au amne,
nitre tödekaka Jesubti kökani Ngöbökwe
Jesu däriebti jakrä abko Ngöbö Üai Deme
käkwe mun mikani ngibiaka, ye munkwe
ngibia kuin arato, 29 ñobtä ñan angwane
ti näinta, abti lobo romon tä kite obeja
kämike kwetadre jae, ye kwrere jire ni
jatadi bätäkä ngwarbe nitre tödekaka Je-
subti rüere juankäre ngwarbe. 30 Ne abko ni
ruäre mun ngätäite akwa, jatadi ni ngökö
arato, nitre tödekaka Jesubti diankäre jakri,
ye abko gare kuin tie. 31 ¡Ye aisete munkwe
mokre jabti! Kä komä jire, dibire rare
müare kwärä, tikwe mun mikaba mokre
kukwe ne kwrere känenkri, ye abko mun
itire itire käkwe ngwianta töre jae.

32 Ja mräkätre, mtare ti bike mun mike
gare Ngöböye. Erere arato, ti bike mun
mike gare kukwe kuin Ngöbökwe yeye.
Ngöböta ni tarere ja moto kuinbti, ye abko
niara kukwei kuin tä mike gare nie. Kukwe
kuin Ngöbökwe ye raba mun die mike nüne
bäri dite Ngöbökrä amne, nitre mikani
deme Ngöbökwe, kräke Ngöbökwe kukwe
ükaninte die mikakäre kä mrä angwane,
ye ben gwaire mun die mikadi siba kwe
abko kukwe kuin Ngöbökwe tä mike gare
nie. 33 Ti näma Ngöbö Kukwei dirire mun
ngätäite angwane, tikwe ñan ngwian amne
dän ni mda mdakwe ribeba jae. 34 Akwa
tikwe sribiba ja kise jenbti jakrä amne,
ni mda mda näma sribire tibe, ye kräke
tikwe sribiba, ye gare kuin munye. 35 Ne
aisete sribidre ño jen jakrä amne ni mda
mdakwe jändrän ñakare abko die mikadre
bti, ye abko tikwe diriba munye. Kukwe ne
kwrere, btä ni Dänkien Jesu käkwe blitabare
bati, ye abko tädre töre käre nie, abkokäre
niebare krörö kwe: Nita jändrän bien ni
mdaye, btä käta neme bäri nuäre nibtä ni
jändrän kaka ngäbti ye ngwä, niebare ni
Dänkienkwe. Abko kore se, nieba Pablokwe
ietre.

36 Pablokwe blitaba ünän jökrä kore,
bti rababa ngukudokwäbti temen, käkwe
blitaba Ngöböbe ja mräkätre näma ben yete
yebe. 37 Angwane müare kwärä, ni jökrä
käkwe küde kitaba mrä Pablo ngärä, kä
rababa Pablo demaine ngwärebtä kwärik-
wäri. 38 Akwa Pablo ñan tuadreta mda nieba
kwe, yebtä abko ni jökrä moto rababa ulire
ulire. Nebti rikaba Pablo mukore nebe ru
känti.

21

Pablo nikani Jerusalén

1 Ja mräkätre Efesobo rababa nunye
angwane, nun rankwabata rute, bti nun
rikaba metre nebe kä butu kädian nämane
Cos känti. Bti jändrinane nun rikaba ta
nebe juta Rodate. Ye känti nun rikaba
mda nebe mren köräbti juta Pátarate.
2 Pátarate yete abko, ru näma krati mda
abko jataba niken kä Fenicia känti abko te
nun rankwaba mda. 3 Angwane nun rikaba
amne kä butu Chipre yebtä nun okwä
rababa amne, nun rikaba janknu ta kä butu
Chiprete, ye rabakaba nun küde ngeberekri
amne, nun rikaba mate juta Tiro kä Siriate
angwane, tribe mikateba kwetre yete. 4 Juta
yete ja mräkätre tödekaka Jesubti kwanba
nunye amne, nun rababa bämän krati
niaratrebe yete. Angwane Ngöbö Üai Deme
köböire Pablo ñan rikadre nebe Jerusalén
abko ja mräkä ye rababa niere kisere
Pabloye. 5 Akwa kä rikaba bämän krati
ta angwane, nun jataba yäketa angwane,
ja mräkätre yete merire, brare amne
ngäbäkre kwekwe rikaba jökrä nun mukore
neme mren köräbti juta bäre mento. Ye
känti nun rababa ngukudokwäbti temen,
käkwe blitaba Ngöböbe. 6 Bti nunkwe köbö
ngwiantariba mrä jae kwärikwäri angwane,
nun rankwabata rute amne ja mräkätre
abko rikabata jökrä ja gwiriete.

7 Nun näma juta Tirote, bti nun rikaba
ta amne nun rikabata mrä rute mrenbti
amne nun rababa juta Tolemaida. Ye
känti nun rikaba jate nebe jutate amne, ja
mräkätre tödekaka Jesubti näma yete abko,

ie nunkwe köbö ngwiantariba, bti nun
rababa kibien yete. 8 Jändrinane dekä, nun
rikaba gürere ta nebe juta Cesareate mda.
Angwane ni kukwei kuin Jesubtä kädriekä
ni mda mdabe näma iti yete abko kädian
nämane Felipe, känti nun rababa. Felipe
ye abko ni dianinkä ni kükü ni mda mda
die mikaka juta Jerusalénte ye mden abko
nämane yete, känti nun rababa. 9 Felipe
abko ngänkän bati kaibekaibe näma nibkä
gwi. Niaratre abko Ngöbö kukwei niekä.
10 Nun rababara raire yete angwane, ni
Ngöbö kukwei niekä kä Judeabo kädian nä-
mane Agabo rükaba nun känti. 11 Rükaba
nun ngwärekri noko kwrere, käkwe dän
kukwän ja mäkätekrä ötöbu ta nämane
Pablobtä, ye diankaba kwe, bti ja kise amne
ja ngoto mäkäteba jökrä kwe, bti nieba
krörö kwe:

Dän kukwän ja mäkätekrä ne bkänkä
abko nitre israelita käkwe mäkädite krörö
Jerusalén, bti biandi nitre ñakare israelitar-
eye kitadre ngite abko nieta kore Ngöbö Üai
Demekwe. Abko kore se, nieba Agabokwe.

12 Agabokwe blitaba kore, ye kukwei
jaraba nunye amne ja mräkätre Ce-
sareaboye angwane, Pablo ñan rikadre
Jerusalén abko nun rababa ribere kisere
ie. 13 Akwa Pablo käkwe nieba krörö mda
nun käre:

Ti mäkädrete kräke tita biare. Erere
arato, ti müre ketadre Jerusalén ti Dänkien
Jesu dokwäre, kräke tita juto biare arato.
¿Ye ñobtä mun nibi müen amarebti mun
nibi ti moto mike bäri ulire mda yere?
nieba kwe nunye.

14 Pablo töi rikwitaba ñakare nunye, abtä
rababa jirekäbe nunye amne nunkwe nieba
krörö mda:

Ni Dänkien tö dreye, ye erere raba bare,
nunkwe nieba.

15 Abti nunkwe ja mikaba juto jökrä,
bti nun rikaba Jerusalén. 16 Angwane ja
mräkätre Cesareabo tödekaka Jesubti rik-
aba ruäre nun mukore. Niaratre ye abko
rikaba nun ngwena nebe ni iti kädian nä-
mane Mnason juete, känti nun rababa.
Mnason ne abko ni Chiprebo amne, ni-
tre tödekaka Jesubti ngätäite niarakwe
tödekani bäri käne Jesubti ni mda mda ben
gwaire arato.

*Pablo nükani Jerusalén, känti gätäba San-
tiagobe*

17 Yebti nun rikaba nebe Jerusalén.
Angwane ja mräkätre tödekaka Jesubti,
btä kä rababa nuäre nun kare ngäbti.
18 Abti jändrinane angwane, Pablo rikaba
nunbe basare Santiagoye. Nun rikaba
Santiago känti amne, ja mräkätre tödekaka
Jesubti jie ngwianka näma ja ükaninkrö
jökrä yete, känti nun rababa. 19 Angwane
Pablokwe köbö ngwiantariba jökrä ietre,
bti sribi Pablokwe ye köböire Ngöbökwe dre
nuenbare nitre ñakare israelitare ngätäite,
ye Pablokwe nieba jökrä ja täritäri ietre.
20 Pablokwe blitaba kore, yebtä abko ja
mräkätrekwe Ngöbö käikitakaba, bti nieba
krörö kwetre Pabloye:

Ja mräkä, nitre israelita mili kabre käta
tödeka Jesubti nete tä tuen mae. Ye abko
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye abko erere
mikadre täte jökrä, tätre niere. 21 Akwa
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye abko nitre
israelita nünanka kä mdabti nitre ñakare
israelitare ngätäite käkwe ñan mikadre täte
abko mata dirire ietre abko ni mda mda
käta niere ngwarbe ma rüere ietre. Erere
arato, ngäbäkre brare kiakia abko ñäräkrä
mikadre ñakare kwatabtä mata niere amne,
nitre israelita tä nüne ño, ye kwrere ñan
nuendre mda, mata niere abko ni mda mda
käta niere ngwarbe ma rüere ietre arato.
22 ¿Aisete nikwe dre nuendre kukwe ye bä
mikakrä ngwarbe? Ma nükaninta nete gadi
ja mräkätrekwe. 23 Aisete makwe jändrän
krörö nuendre abko rabadre bäri kuin ruen
nunye: Ni brare nibkä tä nun ngätäite
nete käkwe ja kukwe biani Ngöböye abko
erere mikadre täte kwetre. 24 Ni ye abko
ma rika ngwena jabe, ben makwe ja mika
dbe Ngöbö ngwärekri, Moisékwe nuemna
ño ye kwrere amne, jändrän kukwadre
Ngöbö käikitakakäre, ye makwe ütiä bian
jökrä kräke. Niaratre käkwe kukwe nu-
endre täte jökrä, ye bä mikakäre niara-
trekwe ja dokwä drüen mikadi tikadrekä
jökrä. Makwe nuendre kore kräke, ne
köböire blitata ngwarbe ma rüere gadi ni
jökräkwe mabtä. Erere arato, Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye abko mata mike täte,
ye abko gadi kwetre arato. 25 Akwa nitre
ñakare israelitare käkwe tödekani Jesubti
abko kräke nunkwe kukwe ükaninte ño, ye
erere nunkwe juanina kräke abko krörö:
Ngri biani ngöbö ngwarbe mikakrä ütiäte
ñan kwetadre kwetre. Ngri därie amne

jändrän kämikani köbti ñan kwetadre kwetre arato. Mdakäre abko, ñan ja mikadre gure bati bati kwetre. Ne abko nunkwe tikani kore kräke, aisete kukwe ne aibe mikadre täte kwetre. Abko kore se, niebare Santiagokwe Pabloye.

[26] Ye erere bkänä, Pablo nikani ni nibkä ye ngwena jabe. Abti jändrinane, ja mikani dbe gwaire bentre kwe, bti ja kukwei biani kwetre Ngöböye, ye rabadre bare ñongwane amne, jändrän biandre kwetre kämikadre Ngöböye ja kukwei mikani täte bä mikakäre, ye abko biandre ñongwane kwetre abko nikani niere ju blitakrä Ngöböbe ye känti.

Pablo kitani ngite kä teri

[27] Yebti kä jatanina niken bämän krati ta ietre ja mikakrä dbe angwane, batibe nitre israelita nünanka kä Asiate nämane ruäre, ye ie Pablo jatabare ju blitakrä Ngöböbe känti angwane, jötrö ngwarbe ni jökrä moto mikani romon kwetre Pablo rüere. Ye btäräbe nakwani jökrä Pablobtä, [28] kä namani ngrente krörö:

¡Mun israelita ye erere jakwe jökrä nun die mike nete! Ni ne mden tä dirikä kä jökräbti temen, kukwe dirire blo juta nikwe rüere amne, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye rüere tä ñäke blo arato. Mdakäre abko, nitre ñakare israelitare jänükani kwe ju deme blitakrä Ngöböbe känti nete arato, kä mikakäre deme ñakare. Ye mden kisete, mun israelita tä nete, ye erere jakwe jökrä nun die mike kite künken ju bäre mento nete, namanintre ngrente. [29] Namanintre ngrente kore, ñobtä ñan angwane ni ñakare israelitare Efesobo kädian nämane Trófimo abko ben Pablo tuani dikekä kwetre dekä juta ngrabare, aisete Pablo nükani ngwena nebe ju blitakrä Ngöböbe känti, namanintre nütüre, aisete namani ñäke kore.

[30] Abtä ni jökrä kwe kä namani nokre. Angwane ni mda mda jatani betekä, nükani mate, ye ie Pablo neketaninte, nikani Pablo kitekä ja käne kwäräkwärä ju blitakrä Ngöböbe bäre mento se kwrere, bti jukwe dikaninta jötrö jite kwetre. [31] Bti jatanina Pablo kämike angwane, nitre israelita namani krübäte jökrä, kä namani kä mike nokre Jerusalén abko kukwe jänükani rükätre romanobo dänkien kriye. [32] Angwane rükätre dänkien kri ye käkwe rükä kwekwe ükaninkrö jötrö ngwarbe rükätre dänkien mda mdabe, bti nikanintre betekä nebe nitre nämane kä mike nokre ye känti. Rükätre dänkien kri nükani mate rükätrebe, ye jatabare ietre angwane, Pablo metani ñakare mda kwetre.

[33] Angwane rükätre dänkien kri ye käkwe krötabare Pablo ken, käkwe Pablo kani ngite, bti mäkätemna kadena krobubti kwe nitre rükäye, bti niebare krörö kwe:

¿Ni ne abko nire amne tä dre nuene? niebare kwe ietre.

[34] Angwane ni jökrä namani ñäke ngwarbe ja te tata nekwäre sekwäre, aisete ni kukwei namani nokre. Yebtä Pablo abko ni ño amne dre namani nakenkä metre ñan nükani gare rükätre dänkien kri yeye. Abtä Pablo ngwiamna jirekäbe kwe kitadre ju nitre rükäkwe känti. [35] Ye kwrere bkänä, Pablo jänikani, jänikani nebe kalerabtä ju nitre rükäkwe känti angwane, ni namani nakwen Pablo jiebti kämikakäre, abtä nitre rükä käkwe Pablo kaninkä käinta niaratre ngäniene, [36] ñobtä ñan angwane ni jökrä nikani Pablo jiebti, ye abko namani ngrente kri, kä namanintre niere:

¡Ni ye kämike, ni ye kämike! namanintre ngrente.

Pablokwe blitabare jakrä

[37] Yebti Pablo jatanina niken gwä angwane, niebare krörö kwe rükä dänkien kri yeye:

¿Ti rabadre blite chi mabe ya? niebare kwe ie.

Angwane rükä dänkien kri ye käkwe niebare mda ie:

¿Blita gare griegore mae ñan ñan? niebare kwe Pabloye.

[38] ¿Ni Egiptobo nükani iti Jerusalén nete, ne käkwe ni mili kräbkä töi kwitani gobran romanobo rüere, bti nikani ngwena kä kaibete rükäre gobran romanobo rüere abko ma ñakare ya? niebare rükä dänkien krikwe Pabloye.

[39] Angwane Pablokwe niebare ie:

Ti abko israelita nünanka juta Tarsote, juta ütiäte kri kä Ciliciate ye känti, akwa makwe kä bian chi tie blitakrä ja mräkätre nokobe, ie ti tö nibi, niebare Pablokwe ie.

[40] Angwane nitre rükä dänkien kri ye käkwe kä biani Pabloye blitakrä amne, Pablo namani nünaninkä krö kalerate angwane, ni jökrä rabadre kwekbe niara

kukwe nuen niebare kisebti kwe ietre. Ye
erere ni jökrä namani kwekbe angwane,
Pablo nikani blite hebreore, käkwe niebare
krörö:

22

1 Ti mräkätre amne ti ruaitre tikwe, ti bike
blite au jakrä, aisete ti kukwei nuen kuin
munkwe.
2 Pablo abko namani blite niaratre kuk-
were hebreo bentre, yebtä namani bäri
kwekbe jökrä Pablo kukwei nuen angwane,
niara nikani blite janknu krörö:
3 Ti abko israelita. Ti därebare juta
Tarsote kä Ciliciate, akwa ti rirabare
Jerusalén nete amne Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye, yebtä abko tikwe ja
töitikani metre täte jökrä Gamalielibe.
Erere arato, käre ti töita sribibtä Ngöbökrä,
munta sribire ño mtare, ye kwrere ti töita.
4 Ne aisete, kena ni merire amne ni brare
nämane niken Ji nebti, ye ti nämane gain
angwane, ti nämane niken kisere jiebti. Ti
nämane kaen ngite, bti ti nämane kite ngite
kä teri kämikakäre. Ne abko ti nämane
nuene kore kena. 5 Tita kukwe niere munye
ne abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkien amne nitre unbre ji dokwäte
ie gare kuin jökrä, aisete niaratre raba blite
metre kukwe nebtä, ñobtä ñan angwane
ni mräkätre israelita Damascobo nämane
tödeke Jesubti, ye rüere tikwe tärä käräba
ietre, bti ti rikaba ja mräkätre tödekaka
Jesubti ye kaen ngite, bti ti jatadre ngwena
nüke Jerusalén nete mikakäre ja tare nike,
abkokäre ti rikaba.
6 Akwa ti rikaba ji ngrabare, ti rababara
mate ja ken juta Damascobe amne ñänä
rükabara ruäre käin. Ti näma näin jäme
angwane, batibe kä trä gitiaba ngwen
bürere ti bäre temen. 7 Angwane ti rikaba
mate temen amne ni kukwei jaraba krörö
tie: ¿Saulo, ñobtä mata näin kisere kore ti
jiebti ti mikakäre ja tare nike yere? nieba
tie. 8 Angwane tikwe nieba: ¿Ma abko nire ti
Dänkien? tikwe nieba. Angwane ni kukwei
jaraba tie, ye käkwe nieba krörö tie: Ti abra
Jesu Nazarebo. Ti ne mden jiebti mata näin
kisere ti mikakäre ja tare nike ye, nieba
kwe tie. 9 Ye ngwane abko ja mräkätre
nämane näin ti mukore, ye ie kä trä jataba,
akwa ni kukwei ye rükaba gare ñakare
ietre. 10 Angwane ti abko käkwe nieba krörö
mda: ¿Tikwe dre nuendre, ie ma tö nibi ti
Dänkien? tikwe nieba. Angwane ti Dänkien
käkwe nieba tie: Näinta krö, bti ma rika
janknu nebe Damasco. Ye känti kukweta
ükaninte ño nuendre mae abko ni tädi iti
yete käkwe niedi jökrä mae, nieba kwe
tie. 11 Akwa kä trä gitiaba ngwen dikaro,
ye käkwe kä ötateba ti okwäte, aisete kä
rababa tuen ñakare tie. Abtä ja mräkätre
näma näin tibe, ye käkwe ti kaba küdebti,
bti rikaba ti ngwena nebe Damasco.
12 Juta Damascote yete abko ni iti kädian
nämane Ananías nämane nüne. Niara abko
nämane nüne metre Ngöbö okwäbti amne
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye abko
niara nämane mike täte kuin. Ye mdenbtä
abko, nitre israelita nünanka juta Dam-
ascote nämane blite kuin jökrä niarabtä.
13 Ananías ye abko jataba ti känti, rükaba
angwane nieba kwe tie: Ti mräkä Saulo, kä
raba tuenta mae, nieba kwe tie. Ye btäräbe
kä trä gitiakaba ti okwäte, käkwe niara mik-
aba ñäräre. 14 Angwane nieba mda kwe tie:
Ngöbö mika nämane ütiäte ni mräkä kirak-
rakwe, Ngöbö ye arabe tö dre nuein abko
rabadre gare mae, abkokäre ma dianinkä
kwe. Amne Jesu abko Ni Era Metre abko
makwe tuadre, abkokäre ma dianinkä kwe.
Erere arato, Ngöböta blite ja kada jenbti,
ye abko kukwei jaradre mae, abkokäre ma
dianinkä kwe jakrä. 15 Makwe dre dre tuani
amne makwe niara kukwei nuani ño ño,
ye erere makwe niedi ni jökrä ngwärekri
arato. 16 Ne aisete gwängware näin krö, bti
ma rika ja mike ngökadre ñöte amne tödeka
makwe ni Dänkienbti angwane, Ngöbökwe
ma ngite kukwe kämekäme nuenbtä bätä-
drete jökrä mabtä, nieba niarakwe tie. Ye
erere tikwe nuenba.
17 Yebti ti rükabata Jerusalén nete
angwane, ju blitakrä Ngöböbe, känti ti
rikaba blite Ngöböbe amne ye känti,
köböre kwrere tikwe kukwe tuaba krörö:
18 Ni Dänkien tuaba tikwe, käkwe nieba
krörö tie: Mata blite tibtä ye abko ñan
mikadre era nitre Jerusalénbokwe, aisete
gwängwarbe makwe kä mikaka Jerusalén
nete, nieba kwe tie. 19 Abtä tikwe niebare:
Ti Dänkien, sinagoga käntikänti ti nämane
niken, kä nämane nitre tödekaka mabti
kaen ngite, bti ti nämane kite ngite kä teri
amne ti nämane mete arato. 20 Erere arato,
sribikä makwe Esteban nämane blitaka
makrä, ye kämikani amne ti näma yete
arato amne, niara kämikadre abko rababa

dbe tikrä, aisete nitre niara kämikaka,
kräke ti nämane dän ngibiare. Ye mdenbtä
nitre Jerusalénbo käkwe ti kukwei mabtä
mikadre bäri ütiäte jae ruen tie, tikwe nieba
ti Dänkienye. [21] Akwa ti Dänkien käkwe
nieba krörö tie: Nitre ñakare israelitare tä
nüne mente temen, ye känti ti bike ma juen,
aisete nän jötrö, nieba kwe tie, niebare
Pablokwe.
[22] Pablo juani ni Dänkienkwe nitre ñakare
israelitare ngätäite niebare kwe, yebtä abko
ni jökrä ñan tö namani Pablo kukwei nuai
mda, kä namani ngrente krikri be amne,
namani niere:
¡Ni ye käkwe ñan nünandre mda! ¡Niara
denkä kä nebtä! namanintre niere romone.
[23] Ni jökrä namani ngrente janknu kore
amne, namani dän jabtä ngrükete amne
namani dobro mnü kite käintabe romone.
[24] Abtä nitre rükä dänkien kri käkwe Pablo
kitamna ju nitre rükäkwe känti angwane,
Pablokwe kukwe era erere niedre, abkokäre
Pablo kwata metadre niebare kwe, ñobtä
ñan angwane ni jökrä namani ñäke Pablo
rüere, yebtä abko niebare kore kwe.
[25] Akwa Pablo mäkäninante biare kwata
metadre angwane, ni rükä dänkien nämane
yete, ye ie Pablokwe niebare krörö:
¿Ni romano jä ngämi nebe kritobo ngwärekri, ye känenkri kwata metadre, ye
abko köböi bianina munye ya? Ñakare ruen
tie, niebare Pablokwe.
[26] Pablokwe ñäkäbare kore, ye jarabare
rükä dänkienye angwane, nikani jötrö,
käkwe niebare rükä dänkien bäri kriye:
Ni ne abko romano aisete, ¿makwe dre
nuendi mda btä? niebare kwe ie.
[27] Angwane nitre rükä dänkien kri käkwe
krötabare Pablo ken, käkwe niebare ie:
¿Ma abko ni romano bkänä ya? niebare
kwe ie.
Angwane Pablokwe niebare mda ie:
Jän, ti abko romano, niebare kwe ie.
[28] Nitre rükä dänkien kri käkwe niebare
mda Pabloye:
Ti tö namani rabai romanore angwane,
tikwe ja ütiä biani kri, köböire ti namani ni
romanore, niebare kwe.
Abtä Pablokwe niebare mda ie:
Akwa ti abko därebare romanore,
niebare kwe.
[29] Yebtä abko, nitre rükä namani biare
Pablo kwata metakäre, yebtä kä jürä namani, käkwe kä mikaninkä jökrä Pablobtä.
Erere arato, Pablo abko romano gani rükä
dänkienkwe angwane, Pablo mäkäninte
kwetre kadenanbti, yebtä abko kä jürä namani kri btätre, ñobtä ñan angwane ni
romano ngämi kwen ngite, känenkri ñan
mäkädrete jire chi aisete.

Pablo jänikani Sanedrin ngwärekri

[30] Jändrinane angwane, drebtä nitre israelita nämane Pablo kite ngise abko nitre rükä dänkien kri tö namani gai metre,
käkwe kadena tikaninte Pablobtä, bti nitre
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien
ye ie ja ükakrömna jökrä kwe amne, ni
mda mda nämane sribire Sanedrinbe, ie ja
ükakrömna jökrä kwe. Bti Pablo nämane kä
teri diamna ju bäre kwe, bti mikani ni jökrä
ngwärekri mda kwe.

23

[1] Angwane Pablokwe Sanedrin mikani
ñäräre kwekbe ja käne, käkwe niebare
krörö ietre:
Ja mräkätre, ti nämane nüne kena, erere
tita nüne abti kä nüke mtare amne ja ruen
ngite ñakare Ngöbö ngwärekri tie, niebare
kwe.
[2] Angwane nitre nämane känime Pablo
bäre temen, ye ie Ananíakwe Pablo
metamna kada mkäte ta. Ananías ne
abko, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkien abko käkwe Pablo metamna, [3] akwa
Pablo käkwe ñäkäbare tare mda ie:
¡Mata ja bä mike kuin! Ngöbökwe
ti ngie mikadi ma rüere. Mata täkänintbe yete, ye tö kukwe ükaite tibe Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye yebti bä amarebti,
¡ye ñobtä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
abko rüere ma tö nibi ti mete yere! niebare
kwe Ananíaye.
[4] Abtä nitre nämane yete ye käkwe
niebare Pabloye:
¿Ñobtä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkien, ie mata ñäke kore yere?
niebare kwetre Pabloye.
[5] Angwane Pablokwe niebare mda:
Ja mräkä, ni noko abko ni blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien abko
gare ñakare tie, aisete tikwe ñäri kore ie,
ñobtä ñan angwane tärä Ngöbökwe käta
niere krörö: Ni gobranka juta makwebti,
rüere makwe ñan ñäkädre blo, nieta Ngöbö
Kukweibtä, niebare Pablokwe.

[6] Yebti nitre nämane sribire Sanedrinbe
abko ruäre saduseo amne ruäre abko
bariseo, ye gani Pablokwe. Angwane
Pablokwe ñäkäbare jume ja dibti, käkwe
niebare:

Ja mräkä, ti abra bariseo. Ti mräkä abko
bariseo jökrä akwa, ni krütani rükadreta
nire abko tita mike era jae, ye mdenbtä abko
ti mikata ngite mtare, niebare Pablokwe.

[7] Pablokwe ñäkäbare kore, yebtä abko
nitre bariseo amne nitre saduseo nikani
ja kwete kwärikwäri. Abtä nitre nämane
gätäbtä, ye käkwe ja ñäkänintbe jene jene
mda, [8] ñobtä ñan angwane ni krütani ñan
rükadreta nire abko nitre saduseo käta
niere. Erere arato, angele amne üai ñakare,
tätre niere. Akwa nitre bariseo abko
käta kukwe ye mike era jökrä, aisete na-
mani ja kwete jökrä kore. [9] Angwane ni
jökrä namani ngrente amne Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye dirikätre nämane ruäre
abko nämane nekete nitre bariseokri abko
namani nünaninkä krö käkwe niebare:

Ni neta ja mike ngite ñakare, ñobtä ñan
angwane nane ni üai nükani blite ben o an-
gele nükani blite ben kukwe nebtä, niebare
nitre bariseokwe.

[10] Akwa ni jökrä namani kä mike nokre
krübäte. Yebtä nitre rükä dänkien kri,
btä kä jürä namani krübäte, ñobtä ñan
angwane nane Pablo dikandrete oto kiakia
jökrä ja ñäte ni jökräkwe, ye abko jürä
namani btä. Abtä nitre rükä juani ruäre
kwe nebe Pablo tuen, bti Pablo jänikaninta
kitadreta ju nitre rükäkwe känti bobuta.

[11] Yebti deo, ni Dänkien Jesu nükani ja
mike tuadre Pabloye, käkwe niebare ie:

Pablo, makwe ñan kä jürä ngwian jabtä,
ñobtä ñan angwane makwe blitabare tibtä
Jerusalén nete, ye kwrere makwe blitadi
tibtä juta Romate sete arato, niebare ni
Dänkienkwe ie.

Nitre israelita käkwe kukwe mikanintbe Pablo kämikakäre

[12-13] Abti jändrinane, nitre israelita ni gre
ketebu jire käkwe ja töi mikani gwaire Pablo
kämikakäre, käkwe ja kukwei biani krörö ja
rüere Ngöböye: Ni ngämi Pablo kämike, kä-
nenkri nikwe ñan mrödre amne nikwe ñan
tomna ñadre, niebare kwetre jae kwärik-
wäri amne Ngöböye. [14] Bti nikaninta mda
nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkien känti amne nitre unbre ji dokwäte
känti, käkwe niebare ietre:

Nun ngämi Pablo kämike, känenkri
nunkwe ñan mrödre jire abko nunkwe ja
kukwei biani kore ja rüere Ngöböye. [15] Ne
aisete mun sribikä ütiäte krikri Sanedrinte
ye käkwe Pablo käräta jetbe rükätre
dänkien kriye amne, kukwe ño metre abko
Pablokwe niedre nete, abkokäre munta
kärere nüke ja ngwärekri, munkwe nie.
Akwa Pablo ngämi nüke mun känti nete,
ye känenkri nunkwe kämikadi, niebare
kwetre.

[16] Akwa Pablo kämika brai namani, ye
Pablo nüräkwe gani angwane, Pablo nä-
mane ngite, ye känti nikani niere Pabloye.
[17] Blitabare ünän kwe Pablobe, angwane
nitre rükä dänkien nämane yete Pablokwe
käräbare, bti niebare kwe ie:

Ni bati ne tö kukwe ütiäte kri niei
dänkien kriye, aisete ngwena nebe niara
känti, niebare Pablokwe ie.

[18] Ye erere bkänä, rükätre dänkien
nikani Pablo nürä ye ngwena nebe rükätre
dänkien kri känti, käkwe niebare ie:

Ni kädianta Pablo tä ngite ye käkwe ti
käräniri, bti ti juni ma känti kwe ni bati
nebe, ñobtä ñan angwane ni ne abko tö
kukwe ütiäte kri niei mae, aisete ti juni kwe
nüke ma känti nete, niebare kwe.

[19] Angwane nitre rükä dänkien kri ye
käkwe Pablo nürä kani küdebti, nikani ng-
wena jenena temen, käkwe niebare krörö
ie:

¿Ma tö nibi dre niei tie? niebare kwe ie.

[20] Angwane Pablo nürä käkwe niebare:

Nitre israelita käkwe ja töi mikani gwaire
Pablo käräkäre mae jetbe nebe nitre sribikä
Sanedrinte ye ngwärekri, kukwe era erere
ngwiantarikäre ja täritäri Pabloye, nieta
kwetre. [21] Akwa makwe ñan niaratre kuk-
wei mika era, ñobtä ñan angwane ni gre
ketebu bti bärire mda tädi ja rükaninte jibtä
Pablo kraire jite. Niaratre käkwe ñan Pablo
kämikadre angwane, ñan mrödre kwetre
amne ñan tomna ñadre kwetre, niebare ja
rüere kwetre Ngöböye, aisete makwe dre
niedi ye abko niaratre tä biare ngibiare
ngäbti, niebare Pablo nüräkwe.

[22] Angwane rükätre dänkien kri käkwe ni
bati ye juaninta, akwa kukwe ye abko ñan
niedre jire ni mda mdaye kwe, niebare kwe
ie.

Pablo jänikani nebe gobernador Félix känti

23 Yebti rükätre dänkien kri käkwe rükä
dänkien käräbare nibu, bti niebare kwe
ietre:

Nitre rükä känene siento krobu abko rika
gürere amne, rükä ni gre ketamä bti ni jätä
abko rika mdäbti amne ni siento krobu abko
rika buko nga ngwena kisete rikakäre juta
Cesareate ñänä okwä krä ökän deo, niebare
kwe ietre.

24 Erere arato, rükä dänkien kri käkwe
mdä mikamna biare krati nänkrä Pabloye
amne Pablo järikadre kuin nebe gob-
ernador Félix ngwärekri abko niebare
dänkien krikwe kore.

25 Angwane tärä tikani krörö kwe gober-
nador Félikrä:

26 Ñantöre Félix. Ma gobernador ütiäte
kri, kräke ti Claudio Lisias käta tärä ne
tike. 27 Nitre israelita käkwe ni ne kani
ngite angwane, tö namani kämikai, akwa
ni ne abko romano tikwe gaba angwane
ti janama denkäta nitre israelita kisete
rükätre tikwebe. 28 Erere arato, drebtä
niara kita nämane ngise abko ti tö rababa
gai, kä rikaba ngwena nebe Sanedrin ng-
wärekri. 29 Angwane kukwe ükaninte nu-
endre kwetre abko ni ne ñan tä mike täte,
abtä tätre kite ngise akwa, ni ne käkwe
ja mikani ngite ñakare, aisete kukwe ye
dokwäre ni ñan raba niara kämike jire
chi. Erere arato, ñan rabadre ngite jire
chi kukwe ye dokwäre ruen tie. 30 Akwa
mtare nitre israelita tö niara kämikai
abko tikwe gani, aisete tita juen jirekäbe
nebe ma känti. Erere arato, nitre niara
kitaka ngise abko rikadre nebe ma känti
blitakäre niara rüere mabe, abkokäre
tita juen, tikani rükätre dänkien krikwe
täräbtä.

31 Nitre rükä dänkien kri ye käkwe dre
niebare rükätreye, ye erere nuenbare
kwetre, kä nikanintre Pablo ngwena deo
nebe juta Antípatrite. 32 Yebti jändrinane
angwane, kukwe nakaninkä ñakare btätre,
aisete rükätre nämane näin gürere, ye
nikaninta ja jiebti nebeta ja känti amne
rükätre nämane näin mdäbti mdäbti aibe
nikani janknu Pablobe. 33 Nikanintre nebe
juta Cesareate angwane, tärä biani kwetre
gobernadoreye, käkwe Pablo mikani gare ie
arato. 34 Abti gobernador käkwe ñäkäbare
ünän jökrä täräbtä, bti niebare kwe
Pabloye:

¿Ma kä mdenbo? niebare kwe ie.

Angwane, Ja Ciliciabo, niebare Pablokwe
ie.

35 Abtä niarakwe niebare mda Pabloye:

Nitre ma kitaka ngise rükadi nete
angwane, batibe tikwe ma kukwei nuadi,
niebare kwe ie.

Yebti Pablo mikani ngibiadre kwe ju kri
jrei Herodekwete abko nakaninkä kore.

24

Pablokwe blitabare ja dokwäre gobernador Félix ngwärekri

1 Abti kä nikanina köbörike ta angwane,
ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkien kädian nämane Ananías nikani
nebe Félix känti amne nitre unbre ji dok-
wäte nikani ruäre ben. Erere arato, ni
iti blitaka ni mdakrä kädian nämane Tér-
tulo nikani siba nebe gobran Félix känti
Pablo kitakäre ngite gobranye. 2 Pablo
jänükani niaratre ngwärekri angwane, Tér-
tulo nikani niere krörö gobernador Féliye
Pablo rüere:

Ti dänkien bäri ütiäte kri, mata gobrane
kuin nete, yebtä ti tö kuin niei mae, ñobtä
ñan angwane mtare ni israelita tä nüne
jäme ma köböire. Erere arato, ma töbtä,
aisete mata sribire kuin, abko köböire
makwe jändrän keta kabre ükaninte juta
nikwete nete. 3 Ne aisete, jändrän ne abko
nunta kaen ngäbti käre amne kä jökräbti
arato, aisete nun tö kuin niei mae sribi
jökräbtä. 4 Akwa ti ñan tö kä diainkä dikaro
makän, aisete ti bike blite chi mabe amne
makwe ti kukwei nua ja moto jämenbti
abko ti ribere mae.

5 Ni ne abko tä ni jökrä nike krübäte
gobran romanobo rüere amne, kä jökräbti
temen niarata näin nitre israelita ñäketbe
jene jene amne, nitre reketaka ni Nazare-
bokri abko bti niarata mikani ji dokwäte
abko kwanba nunye. 6 Mdakäre abko niara
tö rababa ju Ngöbökwe dain jändrän kä-
menbti. Abtä nunkwe kaba ngite, [kukwe
ükaninte nuendre nunkwe tä niere, ye
kwrere. 7 Akwa nitre rükä dänkien kri Lisias
käkwe diankabata jötrö amne romone nun
kisete, bti Pablo kitaka ngise juamna blite
mabe nete.]* 8 Akwa mtare nunta kite ngite

* 24:7 Kukwe ne ñan tä tikani manuscrito kira bäri kuinkuinbtä.

ma ngwärekri nete, aisete kukwe ne abko
era ya, ñakare ya abko makwe ngwiantari
au ie. Abko kore se, niebare Tértulokwe.
9 Kukwe niebare Tértulokwe, ye abko
nitre israelita nämane yete käkwe era
niebare arato. 10 Angwane Pablokwe bli-
tadre niebare kisebti ie gobernadorekwe
amne Pablokwe niebare krörö:

Kä raire mata mikani kukwe ükatekä juta
nebe, aisete kä nibi nuäre tibtä blite jakrä
ma ngwärekri nete. 11 Köbö jätäbti kubube ti
rikaba Jerusalén yete Ngöbö käikitakakäre.
Ye abko era ya abko makwe ngwiantari au
gadre jae. 12 Ti näma nete angwane, nitre ti
kitaka ngise, ie ti kwanba ja kwete ñakare
ni mda mdabe. Erere arato, ti köböite ni
kwati ñan käta kä ngwen nokre ju blitakrä
Ngöböbete amne, sinagoga kwatirekwatire
te amne kä mdabti juta Jerusalénte. 13 Ne
aisete nitre ne ñan tä ti kite ngise kukwe
erabtä amne tätre ni ngökö ngwarbe ti
rüere.

14 Akwa kukwe era erere ti bike niere
metre abko krörö: Ngöbö mikani ütiäte ti
mräkä kirakirakwe, Ngöbö ye arabe kräke
tita sribire Ji Btinbti mtare. Ye mden abko
kukwe ngwarbe nieta kwetre. Erere arato,
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye abko
tita mike era jökrä amne nitre Ngöbö kuk-
wei niekä kirakira käkwe Ngöbö Kukwei
tikani kira, ye tita mike era jökrä arato.
15 Mdakäre abko, ni kuin amne ni käme krü-
tanikrütani abko Ngöbökwe mikadita nire
abko, bti nitre noko tä tödeke, ye kwrere bti
tita tödeke arato. 16 Aisete ja rabadre ruen
ngite ñakare tie Ngöbö ngwärekri amne
ni mda mda ngwärekri, abkokäre käre tita
nüne kuin metre.

17 Akwa kukwe rakakaba krörö tibtä juta
Jerusalénte: Kä raire ti nämane dikekä kä
mdabti. Abti ti jatabata Jerusalén ngwian
ngwena biankäre nitre israelita bobre bo-
bre kräke amne jändrän biankäre Ngöböye.
18-19 Kä ye ngwane, kukwe ükaninte nuen-
dre, erere ti näma nuene, aisete ti rababa
dbe Ngöbö ngwärekri. Amne ti näma ju
blitakrä Ngöböbe ye känti angwane, ni
israelita nünanka kä Asiate rükaba ruäre
ti känti, aisete ye näire ni näma ñakare
kwati tibe amne ni näma kä mike ñakare
nokre arato angwane, nitre Asiabo rükaba.
Niaratre ye abko käkwe ti kitaba ngite käne,
aisete rabadre nüke nete ti kite ngite amne
rabadre ti ngite niere ruen tie. 20 Ñakare
ne ngwane ti rababa Sanedrin ngwärekri
angwane, drebtä tikwe ja mikani ngite, ye
nitre nete noko käkwe niedre metre arato
mae. Akwa nuenba ñakare kwetre. 21 Akwa
ti näma niaratre ngätäite angwane, tikwe
ñäkäba jume ja dibti, käkwe nieba krörö:

Ni krütani abko Ngöbökwe mikadita nire
abko tita mike era, yebtä munta kukwe
ükete tikrä mtare, tikwe nieba kore. Nebtä
aibe nitre noko tö ti kitai ngise ruen tie.
Abko kore se, niebare Pablokwe Féliye.

22 Gobernador Félix abko, ie Ji Btin gare
kuin, aisete Pablokwe ñäkäbare kore, yebtä
abko kukwe Pablokwe tuanimetre ükadrete
köbö mdabti kwe, käkwe niebare krörö ni-
tre israelitaye:

Nitre rükä dänkien kri Lisias rükadi ti
känti nete, käkwe kukwe ño niedi metre
tie angwane, tikwe kukwe munkwe tuadi
känti. Abko kore se, niebare Félikwe ietre.

23 Abti Félikwe nitre rükä dänkien juani
Pablo kiteta ngite kä teri akwa, kä biandre
ruäre dikakakrä Pabloye amne Pablo kukwe
muko, ie kä biandre nüke basare Pabloye
niara die mikakäre, niebare Félikwe.

24 Yebti köbö mdara jire te, Félix jatani
merire kwe Drusilabe. Drusila abko meri
israelita abko ben Félix jatani, käkwe Pablo
kärämna angwane, tödekadre ño Kristo
Jesubti abko Pablokwe niebare ie, niara
käkwe Pablo kukwei nuani. 25 Akwa nü-
nandre ño metre Ngöbö ngwärekri amne,
ni ñan rankwadre jötrö jändrän käme
jiebti amne mrä Ngöbö rükadi kritobore ño
nibtä abko niebare Pablokwe Féliye. Yebtä
abko, Félix nekwetaninkä, käkwe niebare
Pabloye:

Nänta jötrö. Kä rabadita ngwarbe tie
angwane, tikwe ma kärädita mda, niebare
kwe Pabloye.

26 Akwa Pablokwe ngwian biandre ja
ütiäre Féliye abko ie Félix tö namani, aisete
käre namani nüke Pablo kärere blite jabe.
27 Pablo namani ngite kä kubu angwane,
käre kukwe namani nakenkä kore. Yebti
Félix ñan namani gobernador mda, aisete
ni iti mda kädian nämane Porcio Festo
namani gobernador Félix täte, akwa Félix
abko tö namani rabai kuin jabtä nitre is-
raelita krikri be, aisete Pablo tuanimetre
ngite kwe.

25

Pablokwe blitabare jakrä Festo ngwärekri

1 Festo nikani nebe kä Judeate sribikäre
gobernador kwrere. Juta Cesareate, ye
känti namani köbömä, bti nikani juta
Jerusalénte köbö ngwiantarikäre nitre is-
raelita ji dokwäteye. 2 Namani Jerusalén
angwane, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkientre amne nitre israelita ji
dokwäte nikani, käkwe Pablo kitani ngise
ie. 3 Ja moto kuinbti Festokwe Pablo
juandreta Jerusalén kukwe ükatekäre yete
abko ribebare kisere kwetre ie, ñobtä ñan
angwane niaratre nämane Pablo kämika
braire ji ngrabare, abkokäre namani kär-
ereta ie. 4 Akwa Festo abko käkwe niebare
ietre:

Pablo rabadi ngite janknu juta Cesareate
amne ti ara jire kebera yäketa arato nebeta
juta yete. 5 Niara käkwe ja mikani ngite
krübäte bkänä ne ngwane, mun ji dokwäte
dokwäte nete, ye ara jire rikadre tibe nebe
sete, niara kitakäre ngise tie sete abko
rabadre bäri kuin. Abko kore se, niebare
kwe ietre.

6 Yebti Festo namani köbö kwä amne
köbö jätä näre mda juta Jerusalénte, bti
nikaninta juta Cesareate. Jändrinane
angwane ja täkrä gobrankrä, bti nämane
täkänintbe, käkwe Pablo ngwiamna nebe ja
känti. 7 Erere bkänä, Pablo nikani gwäkäre
angwane, nitre israelita nämane Jerusalén,
nükanina Festobe, ye käkwe krötabare
Pablo ken, käkwe Pablo kitani ngise kukwe
kämekäme bätäkä ngwarbe btä. Akwa
kukwe era erere kwani ñakare Pablo rüere
ietre.

8 Angwane Pablo abko käkwe ñäkäbare au
jakrä:

Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye nu-
endre nitre israelitaye, ye rüere ti ja
mike ngite ñakare. Erere arato, ju bli-
takrä Ngöböbe amne emperador romanobo
rüere, ti ja mike ngite ñakare arato, niebare
Pablokwe Festoye.

9 Akwa nitre israelita ñan moto rabadre
romon Festokrä, abkokäre tö namani niara-
tre näkwitai, abkokäre niebare krörö kwe
Pabloye:

¿Ma tö rikai nebe Jerusalén, känti tikwe
kukwe ükadite makrä ya? niebare kwe ie.

10 Pablokwe niebare mda ie:

Ma kukwe ükatekä emperador käbti abko
ngwärekri tita nete. Ne känti makwe kukwe
ükadrete tikrä, ñobtä ñan angwane ti ja
mike ngite ñakare nitre israelita rüere, ye
gare kuin mae. 11 Akwa nane tikwe ja
mikani ngite era bkänä, dokwäre ti kämika
tö rabadre angwane, tita juto biare krüte.
Akwa tikwe ja mikani ngite ñakare nitre is-
raelita rüere ne ngwane, ni mda ñan raba ti
bien jire chi kämikadre nitre israelita seye,
aisete emperador ara jire käkwe kukwe
ükate tikrä, ie ti tö, erere tita ribere mae.
Abko kore se, niebare kwe Festoye.

12 Abtä nitre töbtä töbtä nämane yete
niara die mikakäre, ye ie Festokwe kukwe
ngwianintari, bti niebare kwe mda Pabloye:

Ma abko romanobo, aisete emperador
ara jire käkwe kukwe ükadrete makrä abko
mata ribere tie aisete, ma näin niara känti
juta Romate jirekäbe, kukwe makwe ye
ükatekäre. Abko kore se, niebare Festokwe.

*Festokwe ja di käräbare Pablobtä jrei Agri-
paye*

13 Yebti köbö nikanina bä raire ta
angwane, jrei Agripa nikani ngwai
Berenicebe nebe Cesareate köbö ng-
wiantarikäre Festoye. 14 Ye känti namaninta
nüne bä raire Festo känti angwane,
Festokwe blitabare kukwe Pablokwebtä jrei
Agripabe, käkwe niebare ie:

Ni iti mikaninte ngite Félikwe abko tä
ngite nete. 15 Ti näma Jerusalén angwane,
ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkientre amne nitre israelita unbre ji
dokwäte käkwe ni ye kitaba ngite ti ng-
wärekri amne müre ketamna kwetre tie.
16 Abtä tikwe nieba krörö ietre: Ni kitata
ngite abko ngämi ja kwete gwärere ni
niara kitaka ngitebe, ye känenkri ni ngite
ye kämikadre ñakare jire abko tä ükan-
inte kore nun romanobo ngätäite, tikwe
nieba ietre. 17 Niaratre jatabata tibe nete,
ye mdenbtä abko jändrinane tikwe nitre
kukwe ükatekä mda mda tibe käräba jötrö,
bti tikwe ni ngite ye ngwiamna nüke ja
känti nete. 18 Akwa kukwe nuenbare blo
kwe, btä mika nämane ngite, ti nämane
nütüre, ye kwrere btä nitre niara kitaka
ngite käkwe niara mikaba ngite ñakare ti
ngwärekri. 19 Akwa Ngöbö mikadre täte
ño, yebtä nämane ja kwete amne ni kädian
nämane Jesu abko krütani akwa tä nire

abko Pablo namani niere, ye aibebtä mika
rababa ngite.
20 Tikwe kukwe ye ükadrete ño ñan
rababa nüke gare tie. Abtä Pablo rikadreta
jirekäbe Jerusalén, känti tikwe kukwe
ükadrete kräke ya abko tikwe ngwiantariba
ie mda. 21 Akwa emperador abko käkwe
kukwe ükadrete kräke nieba kwe, aisete
tä ngite nete. Abti tikwe juandi nebe
emperador känti, niebare Festokwe
Agripaye.
22 Angwane Agripakwe niebare mda Fes-
toye:
Ti tö ni ye kukwe nuai arato, niebare kwe.
Amne Festokwe niebare ie:
Jetbe makwe niara kukwei nuadi, niebare
mda kwe ie.

Pablokwe blitabare jrei Agripa ngwärekri

23 Ye erere bkänä, jändrinane Agripa
amne Berenice käkwe ja ükaninte kuin ja
bä mikakäre ütiäte, bti nitre rükä dänkien
krikri amne nitre gobranka gobranka juta
Cesareate, ye ben nikanintre gwaire nebe
gwi kä kukwe ükatekrä ye känti. Angwane
Festokwe Pablo ngwiamna nebe ye känti.
24 Bti niebare kwe ni jökräye:
Jrei Agripa amne mun ütiäte ütiäte tä
ja ükaninkrö ketetibe nunbe nete, ni iti tä
ngite abko jänüra mun ngwärekri nete tuen
munkwe. Nitre israelita Jerusalénbo amne
Cesareabo kwati tä nüke ni ne mike ngite
ti ngwärekri nete, käta nebe ngwänenkä
krikri be, käta nebe niara müre ketamna tie.
25 Akwa ni ne ja mike ngite ñakare, aisete
müre ketadre ñakare tä nebe tuen tie. Akwa
emperador käkwe kukwe ükadrete kräke
abko ribebare kwe tie, aisete tikwe juandi
jirekäbe nebe emperador känti. 26 Akwa
kukwe era erere ñakare tikadre tie juandre
ti dänkien emperadoreye ni nebtä, aisete ti
ki ngwena mun ngwärekri nete amne jrei
Agripa ngwärekri, ne känti abko jreikwe
kukwe ngwentari ie amne dre niedi kwe
abtä kukwe kwandi tie tikakäre emperador-
eye, 27 ñobtä ñan angwane ni juandre ngite
akwa, drebtä rikadre ngite abko niedre
ñakare, ye abko ñan tuen dbe tie, niebare
Festokwe ni jökräye.

26

1 Angwane Agripakwe niebare Pabloye:
Mtare ma raba blite jakrä, niebare kwe ie.
Ye btäräbe Pablokwe kise kaninkä käin,
käkwe niebare krörö:
2 Jrei Agripa, ma ütiäte kri. Ma ye ng-
wärekri kä nibi nuäre tibtä blitare jakrä,
aisete kukwe ño ño btä nitre israelita tätre
ti mike ngite, ye abko käi nibi nuäre tibtä
niere mae, 3 ñobtä ñan angwane ma ti
dänkien ütiäte kri, akwa nitre israelita tätre
nüne ño, ye garera kuin mae amne, drebtä
tätre ja kwete jabe kwärikwäri, ye garera
kuin mae arato, aisete makwe ti kukwei nua
jäme abko ti bike ribere mae.
4 Ti nämane bati abti kä nüke mtare,
tikwe nünabare ño ja käite amne
Jerusalénte, ye abko gare kuin jökrä ietre.
5 Erere arato, kä raire ti gare ietre, aisete
ti ne abko bariseo kena, ye gare kuin nitre
israelitaye. Ye erere niaratre raba niere
metre tibtä, ñobtä ñan angwane nitre
bariseo abko bäri tä Ngöbö Kukwei mike
täte era metre jökrä abko erere ti nämane
mike täte arato. 6 Kukwe mikata ütiäte
nitre bariseokwe, ye tita mike ütiäte jae,
abtä nitre israelita tä ti mike ngite mtare
abko krörö: Ngöbökwe ni krütani mikadita
nire abko kukwe niebare metre kwe ni
mräkä kirakiraye, yebti tita tödeke arato
nitre bariseo jökrä kwrere, abtä ti mikata
ngite. 7 Mdakäre abko, Ngöbökwe jändrän
köböi mikani kira ni mräkä israelita juta
keta jätäbti ketebuye, ye mden ngibiata
ngäbti kisere kwetre, käta sribi nuene
Ngöbökrä amne Ngöbö käikitekä kore köbö
kwatirekwatire dibire rare, ye arabebti tita
tödeke arato, abtä nitre israelita käta ti
mike ngite mtare ma ngwärekri jrei Agripa.
8 ¿Se ñobtä abko ni krütani mikadreta nire
Ngöbökwe abko mun ñan tä mike era se?
9 Käne ti ne ara jire käkwe kukwe nuendre
bätäkä ngwarbe Jesu Nazarebo rüere, ti
nämane nütüre. 10 Ye erere tikwe nuenbare
Jerusalén. Nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre nämane ja di bien
tie abko käbti tikwe nitre tödekaka Jesubti
kitani ngite kwati kä teri. Erere arato, ni-
tre tödekaka Jesubti kämika nämane ti ok-
wäbti angwane, nämane nükebti tie arato.
11 Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti
käkwe ñäkädre blo Jesu rüere, abkokäre
ti nämane mike ja tare nike krübäte. Ne
abko sinagoga kwatirekwatire te ti nämane
nuene kore angwane, ti moto nämane nebe
romon krübäte kräke, aisete ti nämane

niken mobe juta mda mdate ni menteni
ngätäite nitre tödekaka Jesubti ye jiebti.
12 Ye erere, bati ti rikaba juta Damascote
angwane, nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre käkwe ja di bianba
tie abko käbti ti rikaba. 13 Akwa ti rik-
aba ji ngrabare angwane, kukwe rakak-
aba tibtä abko ti bike niere mae jrei abko
krörö: Ti näma dikekä ji ngrabare juta
Damasco kukwäre angwane, ñänä ruäre
käin angwane, batibe kä trä gitiaba dirare
kä käinbti se kwrere. Kä trä ye abko
rababa bäri dirare ñänä träkrä abko rikaba
mate jökrä nun bäre temen ti kukwe muko
tikwebe. 14 Angwane nun rikaba ngitiekä
jökrä temen. Ye btäräbe ni kukwei jaraba
krörö hebreore tie: ¿Saulo, ñobtä mata
näin kisere ti jiebti ti mikakäre ja tare nike
kore yere? ¿Ye ñobtä mata kukwe nuene
käme ja rüere au? abko ni kukwei jaraba
kore tie.
15 Angwane tikwe nieba: ¿Ma abko nire ti
Dänkien? tikwe nieba. Angwane ti Dänkien
käkwe nieba krörö mda tie: Ti abko Jesu
ara. Ti ne mden jiebti mata näin kisere
mikakäre ja tare nike ye. 16 Akwa näinta
krö, tita ja mike tuare mae, ma mikakäre
sribire jakrä amne blitakäre jakrä. Ne
aisete makwe dre turi mtare tibtä amne
makwe dre tuadi mda tibtä, yebtä makwe
blitadi tikrä. 17 Angwane nitre israelita btä
nitre ñakare israelitare, ngätäite ti bike
ma juen akwa, tikwe ma ngibiadi niara-
tre ngäniene. 18 Nitre israelitare amne
nitre ñakare israelitare, känti ti bike ma
juen abko makwe kä trä tikadrekä ok-
wäte kukwe kuin Ngöbökwebtä. Niaratre
rabadre dikekä ñakare mda kä iko diablukwete akwa, rabadre dikekä Ngöbö trä ngwente, ñan nünandre mda kwetre Satana ngoto täni akwa, rabadre nüne Ngöböbe amne tödekadre tibti kwetre abko köböire Ngöbökwe niaratre ngite diandrekä jökrä btä amne, ni deme Ngöbökwe abko ben rabadre nüne ketetibe, abkokäre tita ma juen känti, nieba ti Dänkien Jesukwe tie.
19 Ne aisete jrei Agripa, kukwe kä käinbti
jataba köböre kwrere tie, ye tikwe ñan
kitaba temen akwa, tikwe mikaba täte.
20 Ye mden kisete, nitre israelita amne ni
ñakare israelitare käkwe kukwe käme kitadre temen, bti Ngöbö kadre ngäbti kwetre abko ti rikaba niere ietre. Erere arato, Ngöbö kani ngäbti kwetre abko bä mikadre sribi kuin nuenbti kwetre, ti rikaba niere ietre. Kukwe ne abko ti rikaba niere käne juta Damascote abti Jerusalénte. Yebti ti rikaba niere kä ketareketare te kä ngrabare Judeate. 21 Ye mdenbtä abko, nitre israelita käkwe ti kaba ngite ju blitakrä Ngöböbe ye känti, bti tö rababa ti kämikai. 22 Akwa käre Ngöböta ti die mike abti kä nüke mtare, aisete ti tä nünaninkä dite mtare. Ne aisete ni bobre bobre amne ni ütiäte krikri, ie tita Ngöbö kukwei mike gare jökrä. Akwa kukwe rakadrekä ño niebare nitre Ngöbö kukwei niekä kirakirakwe amne Moisékwe, ye aibe tita niere, aisete tita kukwe bä jene dirire ñakare. 23 Ni Dianinkä Ngöbökwe abko krütadre akwa, rükadreta nire käne ni jökrä kä nebtä ngätäite amne, niara arabe käkwe blitadi ni diantaribtä ni mräkä israelitaye amne nitre ñakare israelitareye, kukwe ne mden abko ti nämane dirire. Abko kore se, niebare Pablokwe.
24 Pablokwe ñäkäbare kore ni krütani
nükanina nire btä angwane, ye namani
tuen jene jene Festoye. Abtä niarakwe
ngratebare kri, käkwe niebare:

Pablo, makwe ja töitikani kabre krübäte
abko kisete kä jäme ma dokwäbti ñan ñan,
niebare kwe ie.
25 Abtä Pablokwe niebare mda Festoye:

Festo, ma abra ni ütiäte kri, käta kä
jäme ti dokwäbti niere tie, akwa ye kwrere
ñakare, ñobtä ñan angwane kä ruen kuin
tibti. Kukwe era erere tita niere metre
amne 26 kukwe nieta tikwe ne gare kuin
jökrä jrei Agripa seye. Ye mdenbtä abko tita
blite niara ngwärekri, ñobtä ñan angwane
kukwe ne abko ñan nakaninkä kaibe kä kai-
bete, akwa nakaninkä ni jökrä ngwärekri,
aisete gare jökrä ie, ye abko gare kuin
tie. 27 Ne aisete ni Ngöbö kukwei niekä
niekä käkwe kukwe niebare, ye era makrä
ti dänkien Agripa ruen tie. Mata mike era
ruen tie, niebare Pablokwe Agripaye.
28 Abtä Agripakwe niebare mda Pabloye:

Jötrö ngwarbe ma tö nibira ti töi kwitai
tödeke Jesubti ñan ñan, niebare kwe ie.
29 Angwane Pablokwe niebareta Agri-
paye:

Jötrö ngwarbe ya, raire ya, Ngöbö diebti
ñan ma ti dänkien aibe rabadre tödeke Je-
subti, akwa ni jökrä tä ti kukwei nuen nete
noko rabadre tödeke siba Jesubti ti kwrere

näre. Akwa ñan rabadre mäkäninte kade-
nanbti ti kwrere abko rabadre bäri kuin,
niebare kwe.
30 Angwane jrei Agripa btä gobernador
Festo nükani krö Berenicebe amne ni mda
mda nämane bentre yete yebe, 31 nikani
mento kä bäre, kä nikani blite krörö jabe
kwärikwäri:
Ni ne ja mike ngite ñakare, se drebtä
kämikadre. Erere arato, kukwe nuenbare
ñakare blo, abtä tädre ngite kä teri nete,
namani niere jae kwärikwäri.
32 Angwane Agripakwe niebare Festoye:
Ni ne käkwe ñan kukwe ükatemna au
jakrä emperadoreye akräke niara tikadrete.
Akwa niara ara jire käkwe kukwe ükatemna
kore, aisete ni ñan raba tikete, niebare kwe
ie.

27

Festokwe Pablo juani rute juta Roma

1 Yebti köbö kitani nun juankrä Italia, ye
rükaba angwane, Pablo btä ni mda mda
näma ngite arato abko mikaba gare ni ngite
ngibiabtikä dänkien kädian nämane Julio
yeye. Julio abko nämane sribire batal-
lon kädian nämane Batallon Augusta yebe.
2 Nun juanba Italia kukwäre angwane, ru
juta Adramitiobo näma krati mren köräbti
abko jataba niken provincia Asiate mren
köräbti abko te nun rankwaba. Angwane
abko, Aristarco nünanka juta Tesalónicate,
kä Macedoniate ye näma näin siba nunbe
abko ben nun rikaba.
3 Yebti jändrinane angwane, nun rikaba
nebe juta Sidónte. Ye känti Juliokwe jän-
drän kuin nuenba Pablokrä, käkwe Pablo
tuametreba basare kukwe muko tödekaka
Jesubtiye amne niaratre käkwe Pablo kadre
ngäbti ja juete abkokäre. 4 Abti nun näma
Sidón, känti nun rikaba ta angwane, nun
rikaba rute akwa, müre rababa mate ribi
nun ngäbti, abtä kä butu Chiprete btä
kwäräkrita nun rikaba müre ngäniene.
5 Angwane nun rikaba mren köräbti niken
Cilicia bäre temen amne Panfilia bäre
temen, bti nun rikaba nebe juta Mirate,
kä Liciate. 6 Ye känti nitre rükä dänkien,
ie ru Alejandríabo kwanba krati. Ru ye
abko jataba niken Italia abko te nun juanba
mda kwe, nun rikadre janknu mentokwäre
abkokäre. 7 Ye erere nun rikaba angwane,
nun rikaba bätärekä, aisete nun rababa
raire mrenbti amne näma tare krübäte
nänkrä müre ngäbti. Abti nun rikaba mate
juta Gnido ngware ta. Kä ye ngwane abko
müre näma mate nun ngäbti, aisete nun
rikaba niken kä Salmón, Cretate ngware ta
angwane nun rikaba bä känime menteninta
temen niken kä butu Cretate bäre temen.
8 Amne nun rikaba janknu, akwa nunkwe
dikakaba tare krübäte mren köräbäre mö-
tarita temen. Abti kä mren köräbti kädian
nämane Ñö Körä Kuin Rukrä, känti nun
rikaba nebe, känime juta Lasea ken.
9 Ye ngwane nun jataba bäri bätäre amne,
kä ja bäinkrä Ngöbökrä nitre israelitakwe
sö septiembrebtä rikabara ta amne kä
ñüre jatabara nüketa känime, aisete kä na-
mani krübäte rikakäre rute mrenbti. Abtä
Pablokwe nieba krörö nitre ru bkänkäye
amne nitre ru ngwiankaye:
10 Ja mräkä, kä nena krübäte nänkrä
mrenbti, aisete nane ru amne tribe rika
ngwarbe munkän amne nane ni müre reke-
tadre mrente arato nibi tuen tie, aisete
ni ñan rikadre janknu mentokwäre näre,
niebare Pablokwe.
11 Akwa nitre rükä dänkien käkwe ru
bkänkä kukwei mikani bäri era amne ru ng-
wianka kukwei mikani bäri era kwe arato,
aisete Pablo kukwei mikaba ütiäte ñakare
kwe. 12 Akwa kä ñüre näire ñö köräte kä
ye känti abko ñakare kuin rabakäre, aisete
ni jökrä tö namani rikai ta nebe mren
köräbti juta Fenicete. Fenice ne abko ni
nämane nebe mren köräbti Cretate amne,
nämane nebe tuen ngwitäräkri amne mö-
tarikri arato, känti kä ñüre angwane, müre
mate ribi ñakare, aisete nun rikaba nebe
yete.

Kä nämane krübäte mrenbti

13 Yebti müre mötarikri rababa mate bä
räre angwane, nun rikadre janknu men-
tokwäre nitre ru ngwianka rababa nütüre,
aisete rikaba ru ngwena bä känime mren
köräbäre niken kä butu Cretate käntita
temen. 14 Nun rikaba, yebti bä jötrö
angwane, batibe müre kä driri kädian nä-
mane Euroclidón jataba mate ribi krübäte
rubtä, 15 ye kä rikaba ru mniente ngwarbe
kwäräkwärä nunbe se kwrere angwane,
ru rababa neketebtä ñakare mentokwäre
müre ngäbti nunye, aisete nunkwe ja
tuametreba ngwiandre rube ngöi müre
yeye. 16 Müre rikaba nun ngwena kore
rube angwane, kä butu chi kädian nämane
Clauda, ye ngüre bäre temen nun rikaba

angwane, müre rababa mate bä räre yete,
akwa ja tare nikare kwärä nunkwe ru chi
nämane mäkäninte krati ru kribtä, ye ni-
tre ru ngwianka dianbata kwe ru krite.
17 Ru kiakia dianbarata käin kwe, bti ru kri
abko ñan juandre ngwarbe ñökwe amne
mürekwe, abkokäre mäkäteba jökrä bäre
ta köbti. Nebti, üman kabre jabti kädian
nämane Sirte abko te nane ru rabadrekä
abko käi rababa tare okwätetre, aisete ni-
tre ru ngwianka käkwe dänkwän kwata kri
ru mikakrä niken bätärekä amne metre ta
ye kitaba timon mrente bti ru tuametreba
ngwiandre müre aibeye kwetre. 18 Yebti
jändrinane angwane, müre näma mate ribi
krübäte, aisete tribe näma rute, ye kita
rikaba ruäre timon mrente kwetre. 19 Yebti
mukirare angwane, jändrän mda mda ru
ngwiankrä näma rute, ye nitre ru ngwianka
käkwe kitaba jökrä mrente ja kise jenbti
au, ru ñan rikadre nguse abkokäre. 20 Yebti
köbö raire te nunkwe ñänä tuaba ñakare
amne muke jataba ñakare nunye arato
amne müre rababa mate ribi nunbtä janknu
se kwrere, aisete nun krütadre jökrä rababa
ruen nunye, aisete nunkwe ñan nünandre
mda, nun rababa nütüre.

21 Nun näma ja tare nike kore, ye ngwane
abko kä raire nunkwe mröba ñakare. Abtä
batibe Pablo rababa nünaninkä ni jökrä
ngwärekri, käkwe nieba krörö:

Ja mräkä, ti tö kukwe niei munye abko
krörö: Munkwe ti kukwei mikadre täte
angwane, mun rabadre janknu Cretate,
akräke jändrän nikwe se rikadre ngwarbe
ñakare nikän amne, ni riadrete ñakare
arato. 22 Akwa mtare ja die mike munkwe,
ñobtä ñan angwane ru ne rikadi ngwarbe
jökrä akwa, ni ñan krütai jire iti abko ti
tö nibi niei munye. 23 Ye gare tie, ñobtä
ñan angwane Ngöbö ti bkänkä, kräke tita
sribire, Ngöbö ye ara käkwe angele kwe juni
iti nüke ti känti deo, 24 käkwe nini krörö
tie: Pablo, makwe ñan kä jürä ngwian jabtä,
ñobtä ñan angwane ma rabadi emper-
ador ngwärekri juta Romate kukwe makwe
ükatekäre, aisete ma köböire ni jökrä tä
rute mabe, ye Ngöbökwe ngibiadibti, aisete
ñan krütadre jire iti, nini angelekwe tie.
25 Ne mden kisete ja mräkä, angelekwe
kukwe nini tie, ye erere Ngöbökwe ng-
wiandi bare ja täritäri, abkobti tita tödeke.
26 Akwa ru ne abko näin ngwarbe kä butubti.
Ye känti ni näin jökrä timon, känti ni rabai,
nieba Pablokwe nunye.

Ru nikani ngwarbe kä butubti

27 Bati deo kä rikabara bämän krobu
ta angwane, ru ngwian näma mürekwe
nekwäre, sekwäre janknu mren Adriático
känti angwane, batibe kä ruäre deo nun
rababa bä ja ken kä jateye, rababa ruen
nitre ru ngwiankaye. 28 Angwane mren
namani nuäi nguse abko ñäkäba kwetre
amne, mren ye abko näma mente nguse,
aisete rababa ngwra gre jire. Abtä rikaba bä
mente mda se kwrere angwane mren ñäkä-
bata bobuta angwane, mren rababa ngwra
jätäbti ngwrarike nguse. 29 Angwane nane
ru matadre jäkwatate abko jürä rababa ni-
tre ru ngwiankabtä, käkwe jä kitaba kobkä
jire mrente ru körekri ru ketabtäkäre. Yebti
kä rabadre tuen ietre amne kä rabadre
ngwen jötrö abko rababa ribere Ngöböye.
30 Akwa ye ngwane abko nitre ru ngwianka
tö rababa gitiai ru chi yete, akwa jatanintre
jä ükete ru känenkri abko rababa bä mike,
akwa tö rababa gitiai kore rute mentok-
wäre. 31 Akwa Pablo käkwe gaba angwane,
nieba krörö kwe nitre rükä dänkienye amne
nitre rükäye:

Nitre ru ngwianka noko ñan rabadre rute
nete, ne ngwane mun ñan rabadita jate
akwa mun krütadi jökrä, niebare Pablokwe.

32 Abtä ru chi nämane mäkäninte krati
gitiakrä jae nitre ru ngwiankakwe, yebtä
nitre rükä käkwe kö tikaninkä angwane, ru
kiakia ye nikani mrenbti.

33 Yebti kä jatanina ngwen ja ken dekä
angwane, ni jökrä käkwe mrödre niebare
Pablokwe ietre, käkwe niebare krörö mda:

Bämän krobura jire, dre rakadikä nibtä
abko munta ngibiare jirekäbe abtä bäsi
munta mröre ñakare, 34 aisete mtare
munkwe mrödre abko ti tö nibi ribei
munye, ñobtä ñan angwane nita nete ne
ñan rabadre bren jire chi iti, aisete mun
tö tä nünanbtä ne ngwane, munkwe mrö
kweta ja dikrä ye abko rabadre bäri kuin,
niebare kwe. 35 Niarakwe ñäkäbare kore, ye
btäräbe ban diani kwati kisete kwe, bti kuin
nieba kwe btä Ngöböye ni jökrä okwäbti, bti
rikaba kwete mda. 36 Yebti ni jökrä, moto
rababa jäme amne mröba jökrä kwetre
arato. 37 Ru te nun näma näin, ye abko te
ni näma siento krobu bti gre ketamä bti

ni jätäbti ni ti (276) jökrä käkwe mröba.
38 Nunkwe mröba ünän jökrä kore, bti ru
rabadre bäri juto, abkokäre trigo näma
rute, ye kitaba jökrä timon mrente.
39 Yebti kä rababara ngwen dekä
angwane, kä jate jataba nunye akwa, nun
näma mdente ñan rababa nüke gare nitre
ru ngwiankaye. Akwa mren niken ñö
köräbti rababa tuen kuin mren köräbti
jate, ye kukwäre rikaba ru ye ngwena
mda, 40 käkwe kö jäbtä ye tikakaba, bti jä
kobkä mikateba kwetre mrente amne, ru
kökwitatekrä abko jue tikaba kwetre, bti
vela abko kakabata käin mürete kwetre ru
känenkri, angwane ru rikaba mate ja ken
mren köräbti. 41 Ru rikabara mate ja ken
mren köräbti se kwrere angwane, üman
näma kabre jabti ye te ru ison rikaba ne
nguse, känti rabakaba ümante. Ru ison
känenkri rabakaba dime ümante, aisete
rababa juen ngitiekä ñakare mda. Angwane
ru körekri abko btä mren rababa nüke mate
dite krübäte, ye abko rikaba ru dikente
kiakia jökrä.
42 Angwane nane nitre ngite rikadre
jübenkä mrenbti amne gitiadre abko jürä
rababa nitre rükäbtä, aisete tö rababa nitre
ngite kämikai jökrä yete. 43 Akwa nitre
rükä dänkien tö rababa Pablo ngibiai, aisete
nitre rükä ñan tuametreba kwe nitre ngite
kämike, käkwe nieba:

Nireye jübaka gare abko rankwa jökrä
mrente, bti rika jübenkä nebe käne jate.
44 Amne ni mda mda abko rikadre kri otobti
amne ru oto kiakiabti köre, nieba kwe.

Ye erere nun rikaba angwane, nun
rababa kuin jökrä jate.

28

Dre nakaninkä Pablobtä kä butu kädianta Maltate

1 Nun rababara kuin jökrä jate kore
angwane, kä butu känti nun rababa ye abko
kädian nämane Malta, nieba nitre nünanka
yete kwe nunye. 2 Angwane nitre nünanka
kä butubti yete abko käkwe nun kaba ngäbti
bäri kuin jökrä. Ñü rababa näkäen temen,
aisete kä rababa tibo krübäte nunbtä,
yebtä nitre nünanka yete ye käkwe ñukwä
bukateba kri, bti nun käräba kwetre ñukwä
träse siba. 3 Ye ngwane abko Pablokwe ngi
nöta nöta ükakröba ruäre, näma kite ñuk-
wäte angwane, batibe tbi näma krite yete
abko gitiaba ñukwä käi ngäniene, rikaba
käkwe Pablo kwetaba kisebtä amne ribraba
jökrä Pablo kisebtä se kwrere. 4 Tbikwe
Pablo kwetaba kore nitre nünanka yete ye
okwäbti angwane, rababa niere jae kwärik-
wäri:

Ni ne ni kämikaka bkänä, aisete nane
müre neke ñakare mrente, akwa ngöbötre
ara jire btä ñan kwäräbedre kwe mda,
rababa niere Pablobtä.
5 Akwa Pablo abko käkwe tbi ngrükateba
ja kisebtä, bti kitaba ñukwäte kwe amne
niara namani bren ñakare köbti. 6 Akwa
Pablo kise rikadi nüen ñongwane amne
ñongwane näin ngitiekä ngwäkäre temen
abko ni jökrä rababa ngibiare. Akwa kä
rikaba raire ta angwane Pablo näma jäme,
rababa bren ñakare. Yebtä abko, ni jökrä
töi rikwitabata bä jene amne, Pablo abko ni
ngöböre rababatre niere.
7 Kä ye känti abko, ni ütiäte kri kä butubti
yete kädian nämane Publio abko nämane
kä bkäne känime yete, känti nun näma.
Publio ne abko kä butu Malta ye gobranka
nitre romanobokrä. Niara abko käkwe nun
kaba ngäbti kuin amne nun bukaba köbömä
jire kwe. 8 Ye ngwane abko Publio rün
bren drangwan kisete amne grie kisete,
abtä näma jänbti temen abko Pablo rik-
aba basare känti, käkwe blitaba Ngöböbe
kräke, kise mikare kwärä bti amne rababata
kuinta Ngöbö diebti. 9 Publio rün raba-
bata kuinta kore angwane, ni mda mda
bren bren nünanka kä butubti yete, ye rük-
aba kwati amne Pablokwe mikabata kuinta
jökrä Ngöbö diebti. 10 Yebtä niaratrekwe
nun mikani ütiäte kri jae bätäkä ngwarbe,
abti nun jataba niken ta kä rikaba rute
angwane, jändrän mda mda bianba kabre
nunye ngwiandre jabtä.

Pablo nükani juta Romate

11 Nun rababa kä butubti, ye känti nun
rababa sö krämä angwane, ru Alejandríabo
näma yete kä ñüre mike niken ta abko
jataba niken ta Italia kukwäre abko te nun
rikaba. Ru ye abko btä ngöbötre kädian
nämane Cástor amne Pólux bä nämane
mikani känenkri abko te nun rikaba. 12 Ru
te nun rikaba, ye rikaba nun ngwena nebe
mren köräbti juta Siracusate kä butu Siciliate.
Ye känti nun rababa köbömä. 13 Yebti
nun rikaba ta angwane, nun rikaba nebe

mren kõräbti juta Regiote, Italia. Abti jändrinane angwane, müre rababa mate mõtarikri. Yebti mukirare angwane, nun rikaba nebe mren kõräbti mda juta Puteolite.
14-15 Ye känti ja mräkätre tödekaka Jesubti näma ruäre, käkwe nun ketateba nünentbe bämän krati jabe. Ye erere nun rababa bämän krati känti. Abti nun rikaba gürere ta juta Roma kukwäre. Angwane abko, juta Romate yete nun rabadre, niebare ja mräkätreye, aisete nun ngämi nebe juta Romate, känenkri nikani nun ngäbti nebe kä kädian nämane Foro Apiote amne kä kädian nämane Ju Komä jadükakrä ni basakaye. Ye känti nikani nun ngäbti, aisete ja mräkätre ye näma nun ngibiare ngäbti, btä Pablo okwä rababa angwane, kuin niebare kwe btätre Ngöböye amne ja rababa ruenta dite ie niaratre tuare. Abti nun rikaba gürere ta angwane, nun rababa juta Romate. 16 Nun rababa juta Romate angwane, Pablo kitani ngite ñakare kä teri, akwa tuanimetre nüne kaibe ju mdate, akwa ni rükä mikaba iti niara ngibiabtikä.

17 Pablo rababa juta Romate, bti kä rikaba köbömä ta angwane, Pablokwe nitre israelita ütiäte ütiäte nünanka Roma yete kärämna gätäbtä jae. Ye erere rükaba jökrä amne Pablokwe nieba krörö ietre:

Ja mräkä, ti tö kukwei niei munye abko krörö: Ti kukwe nuene ñakare blo ja mräkätre israelita rüere. Erere arato, kukwe ükaninte ño ni mräkä kirakirakwe, ye rüere ti ja mike ngite ñakare. Akwa nitre israelita käkwe ti kitaba ngite nitre romanobo kisete Jerusalén sete. 18 Ti kitaba ngite angwane, nitre romanobo käkwe kukwe ngwiantariba ünän jökrä tie, abti tö rababa ti tikaiteta, ñobtä ñan angwane ti ja mike ngite ñakare abtä ti kämikadre kwetre, ye abko gaba kwetre, abtä tö rababa ti tikaiteta. 19 Akwa nitre israelita ji dokwäte, ie kukwe ye ñan rükabtiba. Abtä emperador käkwe kukwe ükadrete jirekäbe tikrä abko tikwe ribeba mda. Kukwe ñakare tikwe ni mräkätre ti käite rüere akwa, tikwe kukwe ribeba kore jakrä. 20 Ne mdenbtä abko, tikwe mun kärämna gätäbtä jae blitakäre kukwe nebtä munbe, ñobtä ñan angwane kukwe bti nitre israelita tä tödeke, arabebti tita tödeke arato, ye mdenbtä tita ngite mäkäninte kadenanbti nete. Abko kore se, niebare Pablokwe ietre.

21 Abtä nitre israelita ütiäte ütiäte ye käkwe niebare mda ie:

Nitre israelita nünanka Judeate abko tärä juen ñakare ma rüere nunye. Erere arato, ja mräkätre Judeabo tä nüke ruäre nete käta blite ñakare blo ma rüere nunbe. 22 Akwa ma abko tä töbike ño abko nun tö nibi kukwe nuai, ñobtä ñan angwane kukwe btin dirita mda, ye rüere abko ni kä jökräbti tä ñäke blo, aisete makwe blitadre btä, ie nun tö, niebare kwetre Pabloye.

23 Abtä gätä köböi kitani kwetre mda. Ye erere gätä köböi nükani angwane Pablo nämane nüne, ye känti ni nükani ja ükaninkrö kwati. Angwane Ngöböta gobrane ño ni ngätäite abkobtä Pablokwe blitabare bentre köböiti kä de. Moisés käkwe dre niebare Jesubtä amne nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe dre tikani Jesubtä, ye abko rabadre era nitre israelitakrä, abkokäre Pablo namani kädriere bentre. 24 Pablo namani blite kore ye abko ni ruäre kräke namani era amne ni ruäre abko käkwe ñan mikani era. 25 Angwane niaratre ñan töi namani nebe ja näre angwane, namani nikenta angwane, Pablokwe niebare mda ietre:

Mun kore, ye mden kisete Ngöbö Üai Deme köböire ni Ngöbö kukwei niekä Isaías käkwe niebare krörö mun mräkä kirakiraye munbtä:

26 Nän niere krörö nitre israelita neye:

Munkwe ti kukwei nuadi blite bäri, akwa tita dre niere ñan rükadi gare munye.

Erere arato, tita sribi nuene mun okwäbti, ye abko munkwe tuadi bäri, akwa drekäre tita sribi ye nuene abko ñan jatadre munye,

27 ñobtä ñan angwane juta ne käkwe ja dokwä mikani ribi ti kukwei kräke, aisete ñan tö namani ti kukwei nuai, käkwe ja olo gu dikani ti kukwei ngäniene amne, sribi tikwe ñan jatadre ietre, abkokäre ja okwä jue mikani kwetre.

Mdakäre abko, ti kukwei ñan rükadre gare ietre amne tikwe ñan diandretari, abkokäre nuenbare kore kwetre, *Isaías 6.9-10*

abko tikani kore Isaíakwe munbtä.

28 Ne aisete mtare mentokwäre Ngöböta juto biare nitre ñakare israelitare dentari amne, niaratre abko käkwe Ngöbö kukwei

nuadi, käkwe kadi ngäbti, ye abko rabara
gare munye, niebare Pablokwe ietre.
29 [Pablokwe ñäkäbare kore, yebtä abko
nitre israelita namani nikenta akwa, na-
manintre ja kwete krübäte kwärikwäri
kukwe yebtä.]* 30 Abti ju ütiä bian nämane
Pablokwe nünankrä jae juta Romate, ye
känti Pablokwe nünabare ngite ju yete kä
kubu täte amne, nire nire nämane nüke
basare ie, ye niara nämane kaen ngäbti ja
känti ju yete. 31 Angwane Ngöbö nämane
gobrane ño ni kwekwe ngätäite, yebtä
Pablo namani dirire jäme. Erere arato,
Pablo namani blite ni Dänkien Jesukristo-
btä amne niara kada keta namani ñakare
blitabtä Jesukristobtä. Ne abko nakaninkä
kore. Ne ngörä.

* 28:29 Kukwe corcheta ngätäite ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Romanobokrä
Romanos

Tärä ne tikaka abko Pablo. Niara nämane nüne juta Corinto kä 57 angwane, tärä ne tikani kwe nütüta. Bäri niara tö namani rikai basare nitre tödekaka Jesubti nünanka Romate yeye, akwa kä ñan namani kwen ie nänkrä. Ye mden kisete, tärä ne tikani kwe nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Romate kräke, Jesukristo käkwe dre dre nuenbare kräke mikakäre gare ietre. Bäsi niaratre jökrä abko ñakare israelitare, akwa niaratre yekri ni israelita tödekaka Jesubti nämane gätäre ben arato. Nitre israelita tödekaka Jesubti ye abko nämane bike kri nitre tödekaka Jesubti ñakare israelitare yebtä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe nitre israelita dianinkä käne aisete. Ye mden kisete kukwe namani nokre nitre tödekaka Jesubti ngätäite Roma yete.

Ne aisete, ni jökrä israelita ya, ñakare ya abko ja kwrere jökrä Ngöbö ngwärekri, ye abko Pablo tö namani mikai gare tärä nebti. Bäri käne abko, ni jökrä käkwe Ngöbö mikani ngwarbe jae, aisete ngite Ngöbö ngwärekri abko Pablokwe mikani gare ietre. Yebti, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä, ye aibebti Ngöböta ni israelita amne ni ñakare israelitare dentari ja kwrere jökrä abko Pablo tö namani mikai gare ietre. Erere arato, nita tödeke Jesubti, ye aibe köböire ni ñakare ngite mda Ngöböta niere nibtä amne tä ni kaen ngäbti abko Pablo tö namani mikai gare metre. Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye mikabtä täte abko Ngöbökwe ni kadre ngäbti abko nitre israelita nämane nütüre, akwa ñakare kore Pablokwe niebare ietre. Ni ñan raba jändrän nuene jire chi Ngöbö moto mikakäre nuäre jakrä, abtä Ngöbökwe ni diandretari, akwa tödeka Jesubti, aibe köböire Ngöböta ni dentari abko Pablota niere tärä nebtä.

Pablota köbö kuin juen

1 Ti Pablo abko ni klabore Kristo Jesukwe. Ti ne mden käta köbö kuin juen munye. Ti käräbare Ngöbökwe Jesu kukwei ngwianka amne ti dianinkä jenena Ngöbökwe ja kukwei kuin Jesubtä mikakäre gare. 2 Ngöbökwe ja kukwei kuin Jesubtä ne mikadi gare abko niebare kira kwe ja kukwei niekä niekä köböire, ye mden abko tä tikani Ngöbö Kukwei Demenbtä. 3-4 Ngöbö kukwei kuin abko tä blite Ngöbö Odei Jesukristo ni Dänkienbtä. Niara därebare ni bobre, di ñakare kä nebtä kwrere jrei David tukwe mräkäkri. Amne Ngöbökwe mikaninta nire angwane, mikani ütiäte kri kwe amne niara abko Ngöbö Odei Di Kri abko Ngöbökwe mikani gare ja Üai Deme köböire. 5 Jesukristo ne köböire Ngöbökwe ja moto mikani kuin tikrä, käkwe ti mikani ja kukwei ngwianka. Angwane ti mikani sribikä jakrä kwe nitre ñakare israelitare kä jökräbti temen käräkäre tödeke Jesukristobti amne Jesukristo mikakäre täte. 6 Nitre käräbare Ngöbökwe rabakäre Jesukristokwe, ye ngätäite mun nünanka juta Romate tä siba rabakäre Jesukristokwe. 7 Ngöböta mun tarere amne mun käräbare kwe nünakäre deme jakrä. Mun ye abko kräke Ngöbö ni Rün nikwe amne Jesukristo ni Dänkien raba ja moto mike kuin amne raba kä jäme mike mun jökräbtä, ie ti tö.

Pablo tö näin basare juta Romate

8 Bäri käne ti mräkätre, Jesukristo köböire tita kuin niere Ngöbö tikweye mun itire itire btä, ñobtä ñan angwane munta tödeke Jesukristobti abko kädrieta kä jökräbti temen. 9-10 Tita sribire Ngöbökrä ja di ngöi jökrä. Tita kukwe kuin niara Odeibtä mike gare angwane, käre tita blite ben angwane, munta nüke töre käre tie abko gare kuin ie. Tita blite Ngöböbe angwane, Ngöbö tö ne ngwane, kä biandre kwe tie nebe basare mun känti yete abko käre tita kärere Ngöböye. 11 Tita blite kore ben, ñobtä ñan angwane bäri ti tö mun tuai angwane, ti köböire Ngöbö Üai rabadre ja di bien munye, mun moto mikakäre nuäre amne mun mikakäre nüne bäri dite Ngöbökrä, abkokäre ti tö näin mun känti yete. 12 Ye abko, ñan mun aibe rabadre dite Ngöböbtä, ie ti tö, akwa nikwe ja die mikadre kwärikwäri abko ie ti tö. Munta tödeke Jesukristobti amne tita tödeke bti arato, yebti nikwe ja die mikadre abko ie ti tö.

13 Ti mräkätre, ti namanina yäke bäre bäre nebe basare munye yete, akwa käre kukwe mda mda tä nebe ti jiete, abtä ti ngämi nebe mun känti. Ti mräkätre tikwe,

nitre ñakare israelitare nünanka kä mda
känti, tikwe ngwiani tödeke Jesubti, ye
kwrere ti tö rikai nitre mun känti yete
ngwiain tödeke Jesubti arato, abkokäre ti
tö rikai nebe Roma yete. 14 Jata nebe ruen
kore tie, ñobtä ñan angwane rürümon ütiä
kri tibti Ngöbökwe ruen tie, aisete nitre
griegore amne nitre ñakare griegore, ni-
tre töbtä amne nitre ñakare töbtä abko
15 ie ti tö Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikai
gare kisere abko erere ti tö näin niere
mun nünanka juta Romate yeye. 16 Ngöbö
kukwei kuin Jesubtä ye tita gaire ñakare,
ñobtä ñan angwane kukwe kuin Jesubtä ye
abko Ngöbö di kri ni diantarikrä. Ye abko
nire nire käta Ngöbö kukwe kuin Jesubtä
ye mike era jae, käta tödeke kwatibe Je-
subti abko Ngöböta dentari, aisete Ngöbö
kukwei kuin Jesubtä abko Ngöbö di kri ni
diantarikrä —nitre israelita ara jire käne,
yebti ni mda mda ñakare israelitare abko
Ngöböta dentari kore arato. 17 Kukwe kuin
Jesubtä abko Ngöbö di kri ni diantarikrä,
ñobtä ñan angwane ni ngite ñakare mda
Ngöböta niere abko mikata gare kukwe
yebti. Nire nire käta tödeke kwatibe Je-
subti, ni ye aibe ngite ñakare mda Ngöböta
niere. Ne aisete tödeka kwatibe Jesubti aibe
ütiäte, mden erere tä tikani krörö Ngöbö
Kukweibtä:

Tödeka kwatibe Ngöböbti, ye köböire ni
ngite ñakare mda nieta Ngöbökwe.
Ni ye aibe käkwe nünandi Ngöböbe.
Habacuc 2.4

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä.

Ngöbö moto romon tä mike gare

18 Mdakäre abko, ni jökrä käta kukwe
nuene kämekäme amne tä kukwe diän diän
nuene bätäkä ngwarbe, erere tä ja mike
ngite Ngöbö rüere. Erere arato, ni ye käta
kukwe käme nuene angwane, tä kukwe
era metre Ngöböbtä ketebti jökrä. Ni ye
rüere Ngöbö kä käinbti käta ja moto romon
mike gare. 19 Ngöböta ja moto romon
mike gare kore, ñobtä ñan angwane kukwe
rabadre gare nuäre Ngöböbtä erere gare
kuin ni jökräye, ñobtä ñan angwane Ngöbö
ara jire käkwe mikani gare krörö: 20 Kena
dekä abti kä nüke mtare jändrän dätebare
Ngöbökwe, ye mdenbti kukwe tiebe tua
ñakare Ngöböbtä abko tä nüke gare nie
amne Ngöbö abko Ngöbö ño tä nüke gare
nie arato. Ye mden kisete jändrän jökrä
dätebare Ngöbökwe kena, yebtä nita töi
ngitiekä kuin metre angwane, Ngöbö di kri
rabadi kärekäre amne niara abko Ngöbö
era metre rükadre gare nie. Ne aisete ni
kukwe kämekäme nuenkä ñan raba ja ngite
ñakare niere jire chi Ngöböye, 21 ñobtä ñan
angwane Ngöbö nämanena gare ietre, akwa
ñan mikani ütiäte Ngöbö kwrere kwetre.
Erere arato, jändrän nuenbare Ngöbökwe
kräke, yebtä kuin niebare ñakare kwetre
ie, akwa jändrän ngwarbe ütiäte ñakare
abko jiebti nikanintre töbike ngwarbe mda
amne, niaratre nikani töbike kukwe diän
diän aibebtä.

22 Ja töbtä kri nämanentre niere, akwa
ni töi ñakare kwrere jire namani, 23 ñobtä
ñan angwane Ngöbö nünanka kärekäre,
ne krüte ñakare amne di kri bä nuäre
abko mikani ütiäte ñakare kwetre, akwa
ni ngwarbe kä nebtä tä krüte abko bä
sribebare ngöböre kwetre jae. Erere
arato, nukwä, jändrän ngwarbe ngwarbe
känsenta, gwita amne jändrän yorekä
tementa abko bä sribebare ngöböre kwetre
jae. 24 Niaratre töi käme kore, ye mdenbtä
abko Ngöbökwe gibianinkä kaibe jae,
amne kukwe kämekäme mdei nämane
krübäte niaratre töibtä, ye jiebti Ngöbökwe
tuanimetre niken abko erere nikani ja mike
gure bati bati amne kukwe diän diän mda
mda nuen nämane.

25 Niaratre nikani kukwe ñakare era me-
tre ye jiebti abko krörö: Jändrän däte-
bare Ngöbökwe abko mikani ütiäte ngöböre
jae kwetre amne käikitaninkä Ngöbö täte
kwetre, akwa Ngöbö Jändrän Dätekä era
metre ara jire abko mikani ütiäte ñakare
kwetre amne käikitaninkä ñakare kwetre.
Akwa Ngöbö ye aibe abko rabadre käiki-
taninkä kärekäre. Abko kore se. Amen.
26 Ye mdenbtä Ngöbökwe gibianinkä kaibe
jae, kukwe gaidre kri ye aibe mdeita nebe
krübäte ietre. Ne aisete meri käkwe ja
mikadre gure ni brare ben abko mikanintbe
Ngöbökwe nitre merire kräke, ye abko nitre
merire käkwe mikani ngwarbe, kä nikani
bike brare jae kwärikwäri. 27 Ne kwrere
arato, ni brare käkwe ja mikadre gure ni
merire ben abko mikanintbe Ngöbökwe
akwa, ye abko kitani temen nitre brarekwe.
Abti nitre brare ruäre abko ja mdeita neme
krübäte kwärikwäri ietre, käta kukwe käme

gaidre kri nuene jabtä kwärikwäri. Ye dok-
wäre abko, Ngöbö ara jire käta mike ja ngie
nuen metre.
28 Ngöbö nämanena, ye nämane gare ni
jökräye, akwa ñan tö namani mikai ütiäte
janknu, abtä Ngöbökwe gibianinkä kaibe
jae töbike kukwe kämekäme aibebtä amne,
kukwe käme ñan nuendre abko erere nu-
endre kwetre abkokäre. 29 Ye erere tätre
kukwe diän diän nuene bätäkä ngwarbe,
amne kukwe bätäkä ngwarbe blo blo tätre
nuene. Erere arato, tätre töbike kaibe
jändrän kuinbtä jakrä amne töita jändrän
ngututure aibebtä. Erere arato, jändrän
ni mdakwe abko ie töta nebe bäri kabre
jakrä amne, ni ni mda kämikaka, ni ngü-
drekä ngwarbe, ni ni ngökö ngwarbe, ni
diän diän amne ni blitaka ngwarbe ni mda
rüere. 30 Amne tätre ñäke diän diän ni
mda mda rüere amne mätä kri Ngöböbtä
tätre ja mike ütiäte ni mda mdabtä, jata
nebe ruen kri ietre au, käta bike kri ni mda
mdabtä, tätre kukwe kämekäme miketbe
btin mda Ngöbö rüere amne ñan tätre meye
amne rün kukwei mike täte. 31 Erere arato,
Ngöbö tö dreye abko ñan tö mikai gare jae
amne ñan tätre ja kukwei mike täte amne,
tätre ni mda mda tarere ñakare amne
ni mda mda ruentari tare ñakare ietre.
32 Ni jökrä kukwe nuenkä korekore abko
dokwäre krütadre kärekäre amne rabadre
Ngöbö okwä bäre mento kärekäre abko
Ngöbökwe mikanintbe metre kore, ye abko
gare kuin ni jökräye. Akwa tätre kukwe
nuene kämekäme janknu. Erere arato, ni
mda mda tä nebe kukwe nuene kämekäme
kore okwäbti abko käita neme nuäre btätre
tuare.

2

Ngöböta kukwe ükete metre ni jökrä kräke

1 Akwa ma abko ni israelita, mata bike
deme, käta nitre ñakare israelitare kite
ngise kukwe käme nuenbtä. Akwa ma
abko ngite ñakare Ngöbö ngwärekri, ye
makwe ñan nütü jabtä, ñobtä ñan angwane
mata ni mda mda kite ngise, akwa mata ja
miketa ngite au arato, ñobtä ñan angwane
ni mda mda tä ja mike ngite, ye kwrere
jire mata ja mike ngite siba. 2 Akwa ni
ja mikaka ngite, ye rüere Ngöböta kukwe
ükete amne, kukwe era metre btä tä kukwe
ükete, ye gare kuin nie. 3 Akwa ma
abko tä ni mda mda kite ngise kukwe
käme nuenbtä angwane, mata ja mike
ngite ja kwrere niaratrebe, yebtä abko
Ngöbökwe kukwe ükadite munkrä, ye näire
ni mikadi ja ngie nuen kwe angwane,
makwe kwäräbedi abko makwe ñan nütü
jabtä. 4 Ngöbö bäri moto kuin abko
mata mike ngwarbe jae angwane, mata
dre dre nuene btä Ngöböta neme romon
ñakare jötrö makrä. Akwa makwe kukwe
kämekäme kitadre temen amne makwe
tödekadre bti, abkokäre Ngöböta ja moto
mike kuin makrä, käta ma ngibiare raire,
¿ye abko mata gain ñakare? 5 Akwa ma
tä töbike kore angwane, ma tä ja dokwä
mike ribi Ngöbökrä amne, ma ñan tö ja töi
kwitaita Ngöbö kukwäre, aisete Ngöbökwe
ni mikadi ja ngie nuen, ye ngäbti mata
Ngöbö mätä ükekrö bäri jakrä. Ye näire
Ngöbökwe kukwe ükadite era metre ni
jökrä kräke angwane, 6 ni itire itire tä dre
dre nuene, ye erere Ngöbökwe ütiä biandi
krörö nie: 7 Ni ruäre rabadre käikitaninkä
Ngöbökwe amne rabadre mikani ütiäte jae
Ngöbökwe amne tö rabai nüne kärekäre
Ngöböbe, abtä ja töi mikani kwatibe jän-
drän kuin nuene kärekäre Ngöbökrä, ni
ye abko Ngöbökwe mikadi nüne kärekäre.
8 Akwa ni ruäre abko käta töbike jändränbtä
kaibe jakrä, käta trö kwite kukwe era me-
tre Ngöbökwe yeye amne tä nekete kukwe
kämenkri, ni ye abko btä Ngöbö mätä
rabadi kri, käkwe mikadi ja ngie nuen.
9 Ne aisete ni kukwe nuenkä kämekäme
erere käkwe ja tare nikadi kri amne moto
rabadi nötöte krübäte ja jiebti arato ja tare
nikabtä, ye abko nitre israelita ara jire
käkwe ja tare nikadre käne kore. Erere
arato, nitre ñakare israelitare käkwe ja
tare nikadre. 10 Akwa nire nire käkwe
jändrän nuenbare kuin kärekäre Ngöbökrä
abko Ngöbökwe käikitadikä, käkwe mikadi
ütiäte amne mikadi nüne jäme kwe, ye
abko nitre israelita kräke käne amne ni-
tre ñakare israelitare kräke arato. 11 Ye
kwrere Ngöbökwe kukwe ükadite ni jökrä
kräke, ñobtä ñan angwane ni ja kwrere
jökrä Ngöbökrä amne ñan Ngöböta nitre
israelita tarere bäri nitre ñakare israelitare
kräke.

12 Nitre ñakare israelitare abko ie Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye gare ñakare, käta
ja mike ngite, ye abko Ngöbökwe mikadi
ja ngie nuen, akwa ñakare Kukwe Biani

Ngöbökwe Moiséye yebti; akwa nitre is-
raelita abko ie Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye gare bäri kuin, käta mike ñakare
ütiäte jae amne, tä ja mike ngite, nitre
ye abko Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye yebti.
13 Ngöbökwe kukwe ükadite kore, ñobtä ñan
angwane ñan nita Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye kukwei nuen jirekäbe abko
köböire ni ñakare ngite mda Ngöböta
niere nibtä; akwa Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye nita mike täte metre ta abko
köböire ni ñakare ngite mda Ngöböta niere
nibtä. 14 Nitre ñakare israelitare abko kwe
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ñakare,
akwa kukwe ye tä dre nuemna, erere nitre
ñakare israelitare tä nuene nierare ja töi
jenbti angwane, kukwe nuenta kwetre ye
abko kukwe biani nuendre Ngöbökwe nie
ara jire kwrere. 15-16 Ye ñobtä ñan angwane
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye käta dre
nuemna, ye erere nitre ñakare israelitare
tätre nuene nierare ja töi jenbti angwane,
kukwe ye tä niaratre töibtä tätre bä mike,
aisete ñongwane tätre ja mike ngite amne
ñongwane tätre ja mike ngite ñakare tä
nüke gare au jabtä ietre. Ne aisete Je-
sukristo köböire Ngöbökwe kukwe ükadite
ni jökrä kräke, ye näire kukweta kaibe
tiebe nitre ñakare israelitarekwe, yebti
abko Ngöbökwe ükadite kräke. Angwane
niaratre käkwe ja mikani ngite angwane,
töi käme ara jire käkwe niaratre kitadi ngite
o niaratre töi metre käkwe bä mikadi metre
Ngöbö ngwärekri. Ne abko Ngöbö kukwei
kuin Jesubtä dirita tikwe käta niere.

Nitre israelita amne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye

17 Mata ja israelita niere amne Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye, bti mata tödeke
amne, mata ja gete Ngöböbe, bti ja ruen
ütiäte kri mae. 18 Erere arato, makwe dre
dre nuendre nünakäre metre, ie Ngöbö tö,
ye garera mae, ñobtä ñan angwane Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye käta mike gare
mae. 19 Abtä nitre ñakare israelitare, ie
Ngöbö gare ñakare abko ma raba niken
jie ngwena Ngöböye, ruen mae. Erere
arato, nitre ie Ngöbö gare ñakare abko
okwäte ma raba kä trä tikekä ngwiankäre
Ngöböye, ruen mae. 20 Mdakäre abko, nitre
ñakare israelitare töbtä ñakare Ngöböbtä
abko, ie Ngöbö gare ñakare abko ie ma raba
dirire, ruen mae. Erere arato, nitre ñakare
israelitare töi mräme Ngöböbtä ngäbäkre
kwrere abko ma raba töi tike Ngöböbtä
ruen mae, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye käta ma töi tike amne tä
kukwe era metre Ngöböbtä mike gare mae,
aisete mata töbike kore jabtä.

21 Akwa ma abko israelita, aisete ma
rabadre Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
dirire nitre ñakare israelitare yeye mata
nütüre, erere mata nuene. ¿Ye ñobtä abko
ma ara jire ñan tä kukwe ye dirire käne au
jae? ¡Niaratrekwe ñan godre dirita makwe
ietre amarebti mata gore! 22 Erere arato,
meri ni mdakwe ñan mikadre ja ken, mata
dirire nitre ñakare israelitareye, amarebti
ma ara jire käta meri ni mda mdakwe mike
ja ken kän. Mdakäre abko, ngöbö ngwarbe
tä neme tuen käme krübäte mae amarebti
jändrän ütiäte ütiäte tä ngöbö ngwarbe
juete abko mata goire. 23 Erere arato, Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye tä makwe, bti
mata bike kri, akwa Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye, ye ñan mikata täte metre makwe,
aisete kukwe ye arabe bti mata Ngöbö mike
ngwarbe jae. 24 Ye mden kisete, Ngöbö
Kukwei tä tikani krörö mabtä:

Mun israelita ye mden köböite nitre ñakare
israelitare tä ñäke blo Ngöbö rüere.
Isaías 52.5; Ezequiel 36.22

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä mun is-
raelitabtä.

25 Mdakäre abko, mata ñäräkrä mike ma
kwatabtä, Ngöböta ma bkäne bä mikakäre,
akwa ti tö kukwe niei krörö mae: Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye, ye mata mike
täte era metre jökrä, ye aibe angwane
ñäräkrä mikani kwatabtä abko ütiäte
Ngöbö ngwärekri; akwa Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye ma ñan tä mike
täte jökrä, ye ngwane ñäräkrä mikani ma
kwatabtä abko ñakare ütiäte Ngöbökrä.
Amne ni ñakare israelitare ñäräkrä ñakare
kwatabtä, ye kwrere jire ma tä nebe Ngöbö
ngwärekri. 26 Akwa ni ñakare israelitare
abko käkwe Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye mikare täte jökrä angwane,
ñäräkrä mikani ñakare kwatabtä, akwa
nitre israelita ñäräkrä mikani kwatabtä,
kwrere jire bä rabadre Ngöbö ngwärekri.
27 Ye abko, era metre ma abko israelita,
aisete ñäräkrä mikani ma kwatabtä amne

mata Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye
bkäne, akwa mata mike ñakare täte, aisete
ni ñakare israelitare ñäräkrä mikani ñakare
kwatabtä, akwa Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye mikata täte kwe, ni ye abko käkwe
ma kitadi ngite, [28] ñobtä ñan angwane
nita därere ni mräkä israelitakri, ye aibe
köböire ñan nita nebe israelitare era
metre Ngöbö ngwärekri. Erere arato, ni
ñäräkrä mikani kwatabtä, ye ñan aibe
köböire abko nita nebe ñäräkrä mikani
era metre Ngöbö ngwärekri, [29] ñobtä ñan
angwane ni töi kuin amne ni moto kuin
Ngöbö ngwärekri, ni ye abko ni israelita
era metre Ngöbö ngwärekri amne, ni töi
kuin era metre ye abko käta ni ñäräkrä
mikani ni kwatabtä kwrere. Ne aisete ni
ñäräkrä era metre ni kwatabtä abko Ngöbö
Üai tä nuene ni töibtä, käta ni töi mike
kwatibe Ngöböbtä, ye abko ñan Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye tä tikani täräbtä,
ye käta ni töi mike kore. Ne aisete ni
töita mikani kwatibe Ngöböbtä kore Ngöbö
Üai köböire, ye abko ñan ni mda mdakwe
käikitadikä, akwa Ngöbö ara jire käkwe ni
ye käikitadikä, käkwe mikadi ütiäte jae.

3

Ngöböta ja kukwei mike täte era metre

[1] Ye abko, ma därebare ma mräkä israelitakri amne ñäräkrä mikanina ma kwatabtä
ye ütiäre Ngöbökwe ñan ma mikadre metre ja ngwärekri, aisete ma abko israelita
amne, makwe ñäräkrä mikani ma kwatabtä,
¿ye abko ütiäte makrä ya? [2] ¡Jänri, ye
abko ütiäte kri! Kukwe keta kabre btä ye
ütiäte, ñobtä ñan angwane käne Ngöbökwe
tödekani nitre israelitabti, käkwe ja Kukwei
biani ietre. [3] Yebti ¿dre rakadrekä mda?
Nitre israelita ruäre käkwe Ngöbö kukwei
mikadi täte, niebare kwetre Ngöböye. Abti
ja kukwei kitaninta temen kwetre. ¿Yebtä
abko Ngöbökwe ja Kukwei mikadi täte
niebare ni mräkä israelita kirakiraye, ye
Ngöbökwe kitadita temen niaratre kwrere
arato ya? [4] ¡Ñakare jire! ¡Ngöbökwe ñan
ja kukwei kitadre jire chi temen! Ni jökrä
rabadre ni ngökö, käkwe ja kukwei kitadre
temen, akwa Ngöbö abko käre tä kukwe
niere, erere tä mike täte jökrä. Ne aisete
Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Ma kukwei abko raba mikani era Ngöbö
amne mata kukwe ükete nikrä
angwane, ma kukwei era metre
rükadi gare mabtä, *Salmos 51.4*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä.*

[5] Akwa ni ruäre tä ñäke ngwarbe krörö
Ngöbö rüere: Nita ja mike ngite Ngöbö
rüere angwane, Ngöbö abko bäri metre
ta mikata gare btä amne Ngöbö käikitakata bäri. Kore ne ngwane, Ngöbökwe
ni mikadre ja ngie nuen angwane, Ngöböta
kukwe nuene blo abko ni ruäre tä niere
ngwarbe. [6] Akwa ni ñan raba ñäke jire
chi kore Ngöböbtä, ñobtä ñan angwane
Ngöbö ñakare kukwe ükete era metre ni
israelitakrä, käkwe ni mikadre ja ngie nuen
kukwe kämekäme dokwäre, ¿se abko kukwe
ükadrete ño kwe ni ñakare israelitare kä
jökräbti kräke, mikakäre ja ngie nuen se?
Akwa niara abko era metre, aisete tä kukwe
ükete kore ni israelitakrä arato. [7] Erere
arato, ni ruäre käta niere ngwarbe krörö:
Tikwe blitadre ngwarbe ni ngökakäre, ye
ngwane Ngöbö moto bäri kuin amne Ngöbö
di kri bä nuäre mikata gare tibtä angwane,
¿se ñobtä abko ti ngite, aisete Ngöbökwe
ti mikadre ja ngie nuen? abko ni ruäre tä
niere. [8] Ye abko ngwarbe era metre, akwa
nane rabadre metre, ye ngwane ¡ari kukwe
kämekäme nuene ye köböire Ngöbö di kri
bä nuäre mikadre gare bäri abkokäre! abko
rabadre kuin. Ye abko dirita kore tikwe
abko ni ruäre tä niere tibtä ti bä mikakäre
käme, akwa ye dokwäre Ngöbökwe nitre ye
mikadi ja ngie nuen era metre.

Ni ñakare jire iti metre amne ngite ñakare Ngöbö ngwärekri

[9] ¿Nikwe dre niedre mrä? ¿Ni israelita
ne abko bäri kuin era metre nitre ñakare
israelitare ngwä abko Ngöböta nütüre ya?
¡Ñakare jire! ñobtä ñan angwane ni israelita ya, ñakare ya akwa ni jökrä ngite
ja kwrere Ngöbö ngwärekri, ye mden abko
nunkwe bä mikanina. [10] Ye mden erere
Ngöbö Kukweita niere arato abko krörö:

Ni ñakare jire iti era metre Ngöbö ngwärekri.

[11] Ni ñakare jire iti abko ie kukwe gare era
metre Ngöböbtä.

Ni ñakare jire iti käta Ngöbö känentari.

* 3:4 Meri kädian nämane Betsabé, ben jrei David käkwe ja mikani ngite, abti Salmos 51 tikani kwe ja ngite niekäre Ngöböye.

[12] Ni jökrä käkwe trö kwitani Ngöböye,
bti nikani ji blobti amne nikaninta
kukwe kämekäme nuene ja kwrere
jökrä Ngöbö rüere.
Ni ñakare jire iti kukwe kuin nuenkä.
Ni ñakare jire iti. *Salmos 14.1-3; 53.1-3*
[13] Mdakäre abko, ni krütani doboi mikani,
bti jue diandrekäta amne rä kure, ye
kwrere jire ni töi käme abko erere
blitata käme kwe.
Erere arato, ni tüdrä abko tä blite ngwarbe
ni mda mda ngökakäre. *Salmos 5.9*
Tbi tu krübäte käta ni mike bren, ye kwrere
jire ni ñäke taretare krübäte käta ni
mda mda juen ngwarbe. *Salmos
140.3*
[14] Erere arato, ni kada abko tä biare
ñäkäkäre blo ni mda mda rüere
amne käre nita blite romone. *Salmos
10.7*
[15] Ni jökrä tä juto biare ni mda mike bren
amne ni mda kämike.
[16] Nitre ye abko tä jändrän jökrä juen ng-
warbe amne tä ni mda mike ja tare
nike.
[17] Nünandre jäme Ngöböbe amne ni mda
mdabe, ye abko gare ñakare ietre.
Isaías 59.7-8
[18] Ne aisete, ni ñakare jire iti kä nebtä käta
Ngöbö jürä ngwen jabtä, käta Ngöbö
mike ütiäte jae. *Salmos 36.1*
[19] Ye kwrere abko Ngöbö Kukweita
ni ngite mike gare nie kore. Mdakäre
abko, kukwe ye tä nitre ñakare israelitare
aibe kite ngite, makwe ñan nütü, ñobtä
ñan angwane mun israelita abko kräke
Ngöbökwe ja Kukwei biani mun ngite
mikakäre gare munye abko gare kuin
nie. Ye mden kisete, kä mrä angwane,
Ngöbökwe kukwe ükadite nikrä angwane,
ni jökrä israelita amne ñakare israelitare
ye rabadi kada ketani amne rabadi kwekbe
jökrä, ñobtä ñan angwane ngite ñakare,
ye ñan rabadre niere Ngöböye, [20] ñobtä
ñan angwane ni ñakare jire iti käkwe
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikadre
täte jökrä abko ütiäre ngite ñakare mda
Ngöbökwe niedre btä. Akwa Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye köböire ni jökrä abko
kukwe kämekäme nuenkä abtä ngite Ngöbö
ngwärekri tä nüke gare nie.

Tödeka kwatibe Jesubti aibe köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere

[21] Akwa mtare, ñokwe ni ngite ñakare
mda Ngöböta niere abko niarakwe mikan-
ina gare ni jökräye. Akwa ñan Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye köböire Ngöböta ni
ngite ñakare mda niere nibtä abko Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye käta niere metre
amne, Ngöbö kukwei mda mda tikani nitre
Ngöbö kukwei niekäkwe käta niere arato.
[22] Ni jökrä israelita ya, ñakare ya, akwa tä
tödeke era metre Jesukristobti abko erere
ngite ñakare mda Ngöböta niere btätre. Ne
abko Ngöböta nuene ja erebe ni jökrä kräke,
[23] ñobtä ñan angwane ni jökrä käta ja mike
ngite Ngöbö rüere, abtä Ngöböta kukwe
nuemna nie, ye abko ni jökrä ñan tä mike
täte metre jire chi. Ye aisete ni ñakare jire
iti abko metre Ngöbö kwrere. [24] Akwa Kristo
Jesu krütani krusobtä angwane, niarakwe
ni kökanintarita ni tikatekäre, ye köböire
ni jökrä tödekaka Jesukristobti abko ngite
ñakare mda Ngöböta niere ja moto kuinbti
amne ñan tä ni ngite ütiä kärere jire chi
nie. [25] Ngöbö ara jire käkwe Kristo Jesu biani
müre ketadre ni kwati ngwärekri angwane,
Kristo Jesu därie käkwe Ngöbö töi kwitani,
aisete Ngöbö mätä kri ni ngite ngite rüere
ñakare mda, amne Kristo Jesu därie käkwe
Ngöbö moto mikaninta jäme nikrä. Ye
ngwane abko, Kristo däriebti Ngöbökwe ni
ngite dianinkä mento nibtä, yebti nikwe
tödekadre kwatibe. Mdakäre abko, Ngöbö
abko metre ta, käta kukwe ükete me-
tre nikrä, ye mikakäre gare, Ngöbökwe
Kristo Jesu biani müre ketadre kore, ñobtä
ñan angwane Jesukristo müre keta ngämi,
känenkri Ngöbökwe ni mikadre ja ngie
nuen täte jökrä kukwe kämekäme dokwäre,
akwa nuenbare ñakare kwe. [26] Erere arato,
niarata kukwe ükete metre ni jökrä kräke
mtare, ye rabadre gare nie, abkokäre Kristo
Jesu biani kwe müre ketadre ni jökrä kräke.
Ngöbö rabadre kukwe ükete metre ni jökrä
kräke amne rabadre nitre tödekaka Jesubti
ngite denkä mento btä arato, abkokäre nu-
enbare kore kwe.

[27-28] Ngöbökwe sribi kuin nuenbare kore
nikrä, ¿yebti ni abko bäri metre au, bti
nikwe bikadre kri sribi jen nikwebti ya?
¡Ñakare jire! Jändrän ñakare bikakrä
kri nie, ñobtä ñan angwane ñan Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye abko mikani täte
jökrä metre nikwe abko ütiäre ni ngite

ñakare mda Ngöböta niere amne ni kaen
ngäbti, akwa tödeka kwatibe Jesukristobti,
ye köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta
niere amne tä ni kaen ngäbti. [29] Ti bike
kukwe mda ngwentari abko krörö: ¿Ngöbö
ye abko, Ngöbö kaibe nitre israelita aibe
kräke ya? amne ¿ni mda mda ñakare is-
raelitare abko ñakare Ngöbö ye bkäne siba
ya? ¡Ñakare jire! Ngöbö abko Ngöbö ni
kä jökräbtikwe, aisete ni israelita amne
ni ñakare israelitare arato abko Ngöböta
kaen ngäbti, [30] ñobtä ñan angwane Ngöbö
abko itibe. Nebti Ngöbö mda ñakare
jire. Nire nire tödekaka Ngöböbti abko
ñakare ngite mda abko Ngöböta niere
btä. Mden kisete, ni israelita ñäräkrä
tärä kwatabtä ya, ni ñakare israelitare
ñäräkrä ñakare kwatabtä ya, ye ñan mikata
ñäräre Ngöbökwe nibtä. [31] ¿Ne aisete nita
tödeke Jesubti, abtä Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye abko ütiäte ñakare nikrä ya?
¡Ñakare jire! ñobtä ñan angwane nita
tödeke Jesubti, ye ngwane Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye tä nebe bare täte
jökrä nibtä.

4

Abrahamkwe tödekani Ngöböbti

[1] ¿Mdakäre abko, nikwe dre niedre ni
mräkä käne Abrahambtä? ¿Ño köböire ni
ngite ñakare mda Ngöböta niere, abkobtä
dre nükani gare Abrahamye? [2] Abraham
käkwe jändrän kuin nuendre au ja di jenbti
abko ütiäre niara ngite ñakare Ngöbö ng-
wärekri, ye ngwane rabadre bike kri, akwa
namani bare ñakare kore ie, aisete ñan
namani bike kri Ngöbö ngwärekri. [3] Ne
aisete, Ngöbö Kukwei käta niere krörö btä:
Abrahamkwe tödekani Ngöböbti,

aisete Ngöbökwe niara ngite kukwe
käme nuenbtä dianinkä mento
btä angwane, ngite ñakare mda
Ngöbökwe niebare. *Génesis 15.6*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä.

[4] Ye abko nita sribire angwane, sribi
bkänkä käta sribi ütiä bien nie, ye abko
ñan tä bien ngwarbe ja moto kuinbti nie,
akwa nita sribire abko ütiä bianta kwe nie.
[5] Akwa ni ñan raba sribi nuene jire chi
abko ütiäre Ngöbökwe niedre nie: Ma ngite
ñakare mda ti ngwärekri. Akwa ni ngututu
ngite ngite Ngöbö rüere käta Ngöbö mike
era amne tä tödeke Ngöböbti, ni ye abko
ngite ñakare mda Ngöböta niere. [6] Ñan
jändrän kuin nuenbare nikwe Ngöbö moto
mikakäre jäme jakrä abko ütiäre ni ngite
ñakare mda Ngöböta niere akwa, tödekabtä
Ngöböbti abko köböire ni ngite ñakare mda
Ngöböta niere. Ni ye abko btä käta neme
nuäre krübäte abko jrei David tukwe käkwe
tikani arato abko krörö:

[7] Nireta Ngöbö kukwei kite temen, bti
tä ja mike ngite ja töibti Ngöbö
rüere amne käta kukwe käme nuene
Ngöbö rüere,

akwa Ngöböta ngite denkä jökrä btä, ni ye
abko btä kä rabadre bäri nuäre.

[8] Erere arato, ni ngite Ngöbö ngwärekri
akwa, ye dokwäre ni Dänkien
Ngöböta mike ñakare ja ngie nuen,
ni ye abko btä kä rabadre bäri nuäre,
Salmos 32.1-2

abko tikani Davikwe.

Ñan ñäräkrä mikani kwatabtä abkobtä Abraham ngite ñakare Ngöbö ngwärekri

[9] Mdakäre abko, ni ngite ñakare mda
Ngöböta niere, niebare Davikwe, ¿ye abko
ni ñäräkrä mikani kwatabtä aibe kräke
ya o ni ñäräkrä ñakare kwatabtä abko
kräke arato ya? Abrahamkwe tödekani
Ngöböbti, aibebtä ngite ñakare mda
niebare Ngöbökwe btä, ye nita niere aisete
tita kukwe ngwentari kore. [10] ¿Akwa
Abraham ñäräkrä mikanina kwatabtä
angwane, niara ngite ñakare mda niebare
Ngöbökwe btä ya o ngämi ñäräkrä mike ja
kwatabtä, ye känenkri niebare kwe btä ya?
¿Ñongwane Abraham ngite ñakare mda
Ngöbökwe niebare btä? ¡Abraham ngämi
ñäräkrä mike ja kwatabtä, känenkri ngite
ñakare mda Ngöbökwe niebare btä! [11] Abti
Abrahamkwe ñäräkrä mikani ja kwatabtä.
Abrahamkwe tödekani Ngöböbti, abtä
ngite ñakare mda Ngöbökwe niebare
btä, ye mden bä mikakäre Ngöbökwe
ñäräkrä mikamna ja kwatabtä Abrahamye.
Ne aisete ni ñäräkrä ñakare kwatabtä,
akwa tä tödeke Jesukristobti abko tä
tödeke Ngöböbti Abraham kwrere, aisete
Abrahamta nebe rün kwrere arato. Ye
aisete ni ñäräkrä ñakare kwatabtä akwa tä
tödeke Ngöböbti, yebtä abko ngite ñakare
mda Ngöböta niere. [12] Erere arato, ni
mräkä israelita ñäräkrä kwatabtä, ye käta
tödeke Ngöböbti arato, ye abko tä tödeke

Ngöböbti Abraham kwrere, aisete Abraham
tä niaratre rün kwrere arato.

Ñan Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikabtä täte abko ütiäre Abraham ngite ñakare

13 Mdakäre abko, Abraham amne Abraham mräkätre ja täritäri rabadi kä jökrä
bkäne Ngöbökwe niebare ietre, ye abko ñan
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikabtä
täte abko Ngöbökwe niebare ietre, akwa
Abrahamkwe tödekani kwatibe Ngöböbti
angwane, ngite ñakare mda Ngöbökwe
niebare btä. Abtä niara amne mräkätre
ja täritäri rabadi kä jökrä bkäne niebare
Ngöbökwe ie. 14 Ne ñan ñobtä ñan angwane
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye nita
mike täte jökrä abko ütiäre ni rabadre
kä ne bkäne jökrä, ye ngwane ni rabadre
kä ganaine au ja di jenbti, aisete tödeka
Ngöböbti abko ütiäte ñakare jire chi. Erere
arato, Ngöbökwe jändrän bian braibare nie
ne rabadre ütiäte ñakare arato, 15 ñobtä ñan
angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
ye kitabtä temen nita neme ngite Ngöbö
ngwärekri, dokwäre Ngöbökwe ni mikadre
ja ngie nuen kri; akwa kukwe biani nuendre
ye ñakare angwane, ni ñan raba kukwe ye
kite temen ja töi jenbti, erere ja mike ngite
ñakare.

16 Ne aisete, Ngöbökwe kä köböi mikani
Abrahamye amne Abraham mräkätre ja
täritäriye ye abko rabadre ütiäte, abkokäre
Ngöbökwe biani ngwarbe ie. Ye abko tödek-
abtä Ngöböbti, aibe köböire Ngöbökwe
Abraham mikadi kä bkäne abko köböi
mikani kore kwe ie. Ye abko, ñan nitre
israelita Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
mikaka täte aibe kräke Ngöbökwe kä ye
köböi mikani, akwa ni jökrä israelita ya,
ñakare ya käta tödeke Ngöböbti Abra-
ham kwrere, ye kräke Ngöbökwe kä köböi
mikani kore arato. Ne aisete Abraham abko
ni jökrä israelita ya, ñakare ya rün kwrere.
17 Mden erere, Ngöbö Kukwei tä niere krörö:
Tikwe ma mikani juta kwati bätäkä ng-
warbe rünre kä nebtä, *Génesis 17.5*
niebare Ngöbökwe Abrahamye. Ngöbö
ni krütanikrütani mikaka nire amne, jän-
drän ñäre ñakare abko Ngöböta mike nire,
Ngöbö ye mden abko bti Abrahamkwe
tödekani.

18-19 Ngöbö ye mden käkwe niebare krörö
Abrahamye:
Muke kabre ñan tanre, ye kwrere jire ma
bkün rabadi kä nebtä. *Génesis 15.5*
niebare Ngöbökwe ie. Ye ngwane abko,
Abraham ñan di namanina ngäbäkre ngib-
iare namani nütüre, ñobtä ñan angwane
kä namanina bäsi siento krati ie aisete.
Erere arato, merire kwe Sara namanina
unbre, kise mriani jabtä, aisete ñan rabadre
ngäbäkre ngibiare, namani nütüre, akwa
Ngöbökwe kukwe niebare ie, yebti tödekani
kwe amne mikani era kwe. 20 Ngöbökwe
kukwe niebare Abrahamye, ye namani era
kräke angwane, tödekani bäri Ngöböbti
kwe amne, ñan Ngöbö kukwei mikani ng-
warbe jae kwe, käkwe Ngöbö käikitaninkä,
21 ñobtä ñan angwane Ngöbö abko di nä-
mane täte ja kukwei mikakäre täte, ye abko
namani era Abrahamkrä. 22 Abrahamkwe
tödekani kore Ngöböbti, ye mdenbtä abko
ngite ñakare mda abko Ngöbökwe niebare
btä amne kani ngäbti kwe. 23 Abrahamkwe
tödekani Ngöböbti, yebtä ngite ñakare mda
niebare Ngöbökwe btä abko tikani täräbtä,
ye ñan tikani niara aibe kräke, 24 akwa
Ngöbö Jesu mikakata nire nitre ngwäkäre
ngätäite, Ngöbö yebti nirekwe tödekadre,
ni ye abko ngite ñakare mda Ngöbökwe
niedi amne kadi ngäbti kwe. Ni ye kräke
kukwe ye nämane tikani. 25 Jesu ye abko
biani Ngöbökwe müre ketadre ni ngite di-
ankakäre mento nibtä, ñobtä ñan angwane
ni nämane ngite Ngöböye kukwe käme nu-
enbtä amne, ni ngite ñakare mda, ye Ngöbö
rabadre niere nibtä, abkokäre Ngöbökwe
mikaninta nire.

5

Nita nüne jäme Ngöböbe abko käita neme nuäre nibtä

1 Nikwe tödekani Jesukristobti ye köböire
ni ngite ñakare mda niebarera Ngöbökwe,
aisete nita ja mäketa jäme Ngöböbe ni
Dänkien Jesukristo köböire. 2 Nikwe
tödekani bti angwane, niarakwe ni mikani
krötö Ngöbö moto kuin ye ken amne mtare
Ngöbö moto kuin täte jökrä nikrä amne
Ngöbökwe ni mikadita bäsi ja kwrere,
ye nita ngibiare kisere abko käita neme
nuäre nibtä. 3 Ye abko ñan jändrän aibe
käita nuäre nibtä, akwa nita ja tare nike
bätäkä ngwarbe abko käita bäri nuäre nibtä
arato, ñobtä ñan angwane ja tare nika
ye abko käta ni mike nünenkä bäri dite

janknu mda, nikwe ñan Jesu gibiadrekä jire
abkokäre. 4 Erere arato, nita nebe nünenkä
bäri dite tödekabtä Jesubti, ye käta ni töi
mike bäri metre Ngöbö okwäte amne ye
käta ni die mike Jesu ngibiare ngäbti kisere
bätärekä, käi ngwiane nuäre jabtä bäri mda.
5 Ñan nita Jesu ngibiare ngäbti ngwarbe
abko gare kuin nie, ñobtä ñan angwane
Ngöbökwe ja Üai Deme biani nie amne,
Ngöböta ni tarere kri ja moto kuinbti abko
Ngöbö Üai Deme tä mike gare nie.

6-7 Ye abko, bäsi ni ñakare jire iti abko
tä biare ja mike müre ketadre ni metre
diäre. Nane ni mda käkwe jändrän bäri kuin
nuenbare nikrä angwane, nikwe ja mikadre
müre ketadre ni ye diäre. Akwa ni nämane
nüne Ngöbö rüere amne ni di ñakare ja
diantarikrä au angwane, kä bäri kuin, ye
näire Kristo Jesu nükani amne krütani ni
diäre amne ni kräke. 8 Ye mdenbtä abko,
Ngöböta ni tarere kri tä mike gare krörö
nie: Ni nämane kukwe nuene kämekäme
Ngöbö rüere abtä ni nämane ngite Ngöbö
ngwärekri, ye ngwane Kristo krütani ni
diäre amne ni kräke.

9 Mtare Kristo krütanina ni kräke, ye
köböire ni ngite ñakare mda Ngöbökwe
niebarera. Yebtä mtare bäri Kristo köböire
ni rabadi dianintari amne, Ngöbökwe ñan
ni mikadre ja ngie nuen kä mrä angwane,
10 ñobtä ñan angwane ni nämane ja rüere
Ngöböbe angwane, Ngöbö Odei krütani ye
köböire niara ara jire käkwe ja mäkäni-
nta nibe, aisete mtare bäri Ngöbökwe ni
mikanina ja mäketa jabe, aisete Kristota
nire, käta ni mike nüne kärekäre jabe, ye
mdenbtä ni rabadi dianintari. 11 Ne abko, ni
rabadi dianintari mrä, ñan ye aibebtä nita
kuin niere Ngöböye amne käita neme nuäre
nibtä, akwa nita Ngöbö ara käi ngwen nuäre
jabtä ni Dänkien Jesukristo köböire. Niara
köböire nita ja mäkäninta Ngöböbe mtare.

Adán amne Kristo

12 Mdakäre abko, kena ni itibe kädian
nämane Adán abko käkwe ja mikani ngite
Ngöbö rüere angwane, kukwe käme Ngöbö
rüere nükani kä nebtä amne kukwe käme
köböite ni jökrä nikani krüte, ñobtä ñan
angwane ni jökrä käkwe ja mikani ngite
Ngöbö rüere arato. 13-14 Akwa ñan ja mikani
ngite kwetre ja kwrere Adánbe. Adán näire
abti kä nüke Moisés näire, Ngöbö ngämi
ja kukwei bien Moiséye nuendre nie, ye
känenkri kukwe käme Ngöbö rüere naman-
ina kä nebtä, aisete ni jökrä nämane gata
ngoto täni, aisete nämane krüte. Akwa
Adánkwe Ngöbö kukwei ara jire kitani
temen, ye kwrere nuenbare ñakare kwetre,
ñobtä ñan angwane niaratre abko ie Ngöbö
ngämi ja kukwei bien nuendre, aisete ñan
ja mikani ngite kwetre Adán kwrere, ñobtä
ñan angwane kukwe bian ngämi nuendre
nie, känenkri nita nebe tuen ngite ñakare
kukwe yebtä. Adánkwe ja mikani ngite,
ye köböite ni jökrä namani ngite Ngöbö
ngwärekri, akwa ye kwrere ni mdara jire
abko Jesukristo rükadre kukwe kuin nuene
ni jökrä kräke abko bä mikani Adánbtä.

15 Akwa Adánkwe ja mikani ngite, yebti ta
abko Ngöbökwe jändrän bäri ütiäte kri nu-
enbare nikrä, ñobtä ñan angwane ni itibe
Adán käkwe ja mikani ngite, ye köböite
ni kwati nikani krüte amne namani mente
Ngöböye. Akwa ja moto kuinbti Ngöbökwe
jändrän kuin nuenbare ngwarbe nikrä ni
itibe Jesukristo moto kuin köböire, ye abko
bäri ütiäte kri amne kuin ni kwati kräke.
16 Ye abko ti bike niereta bobukäre: Ni
itibe Adán käkwe ja mikani ngite amne
Ngöbökwe jändrän kuin nuenbare ngwarbe
nikrä, jändrän ketebu ye abko ñakare ja
kwrere, ñobtä ñan angwane ni itibe Adán,
köböite Ngöbökwe ni jökrä mikani ja ngie
nuen. Akwa ni kwati kukwe nuenkä
kämekäme käkwe ja mikani ngite kabre
krübäte Ngöbö rüere abko kräke Ngöbökwe
jändrän kuin nuenbare ngwarbe Jesukristo
köböire. Yebtä abko ni ngite ñakare mda
Ngöböta niere. 17 Ye abko, ni itibe Adán
käkwe ja mikani ngite abko köböite ni
jökrä namani gata ngoto täni, aisete nä-
mane krüte amne namani mente Ngöböye.
Ye kwrere arato, Ngöbökwe jändrän kuin
nuenbare ngwarbe nikrä ja moto kuinbti,
ye abko bäri ütiäte kri, aisete ni mika-
dita metre ja ngwärekri kwe nikwe nü-
nandre kärekäre ni itibe Jesukristo köböire
abkokäre.

18 Ni itibe Adán käkwe ja mikani ngite bati-
be Ngöbö ngwärekri, dokwäre Ngöbökwe
ni jökrä mikani ja ngie nuen. Ye kwrere
arato, ni itibe Jesukristo käkwe jändrän
nuenbare kuin metre krusobtä, ye köböire
ni jökrä tödekaka Jesubti abko ngite ñakare
mda abko Ngöböta niere. 19 Ni itibe

Adán käkwe Ngöbö kukwei kitani temen,
ye köböite ni kwati nikani kukwe nuene
kämekäme. Abtä namani ngite Ngöbö ng-
wärekri, akwa ye kwrere arato, ni itibe
Jesukristo käkwe Ngöbö kukwei mikani
täte jökrä, käkwe ja biani müre ketadre
abko köböire ni kwati ngite ñakare mda
Ngöbökwe niedi.
20 Nita kukwe käme nuene bäri Ngöbö
rüere rabadre gare bäri metre nie, abkokäre
Ngöbökwe ja kukwei biani Moiséye. Akwa
kukwe kämekäme nuen namani bäri, yebti
ta Ngöbökwe ja moto mikani bäri kuin
nikrä. 21 Ye aisete ni jökrä nämane gata
ngoto täni angwane, kukwe käme ye mdei
nämane niaratre dänkiene, erere nämane
ja mike ngite kärekäre, ye kwrere arato
mtare Ngöböta ja moto mike bäri kuin
nikrä amne ni ngite ñakare mda Ngöböta
niere, käta kä bien nünankrä kärekäre nie
ni Dänkien Jesukristo köböire.

6

Kukwe kämekäme ñan tä ni dänkiene mda

1 Ngöbökwe kukwe kuin nuenbare kore
ni jökrä kräke Jesukristo köböire ni ngite
diankakäre nibtä, ¿nebti Ngöbökwe ja moto
mikadre bäri kuin ni kräke, abkokäre nikwe
kukwe nuendre bäri kämekäme janknu
ja mikakäre ngite ya? 2 ¡Ñakare jire!
Nikwe ñan ja mikadre ngite jire chi mda,
ñobtä ñan angwane nikwe tödekani Jesubti
angwane, ni namani ni krütani kwrere
Ngöbö ngwärekri amne, kukwe kämekäme
ñan tä ni krütanikrütani dänkiene mda
gare nie, ñobtä ñan angwane ni ngwäkä
ñan raba ja mike ngite mda Ngöbö rüere.
Ye mden kisete, ¿kukwe kämekäme ñan tä
ni tödekaka Jesubti dänkiene mda, se abko
nikwe kukwe kämekäme nuendre janknu
Ngöbö rüere ya? ¡Ñakare jire! 3-4 Ni jökrä
tödekaka Kristo Jesubti namani ngökani
ñöte, ye abko tä ni krütani gwaire Jesube
amne tä ni doboi mikani gwaire Jesube
bä mike. Yebti nikwe ja töi kämekäme
amne kukwe kämekäme mikaninte ja jiebti
abko nikwe bä mikani, ye garera munye.
Erere arato, Kristo Rün käkwe niara mikan-
inta nire ja di kri bä nuärebti, ye kwrere
ni rabadre nüne btin Kristo ben gwaire,
abkokäre ni krütani Kristo ben gwaire, bti
ni doboi mikani ben gwaire arato. 5 Ni krü-
tani ketetibe gwaire Kristobe, aisete Ngöbö
diebti Kristo nükaninta nire, ye kwrere
Ngöbökwe ni mikadi nüne btin. Abti kä
mrä angwane, Ngöbökwe ni mikadita nire
nünakäre kärekäre jabe.
6 Ne aisete, ni ngämi tödeke Jesubti,
känenkri ni nämane töi ngitiekä kukwe
kämekäme aibebtä, ye abko Kristo metani
krusobtä angwane, Ngöbökwe ni töi
kämekäme ye metani gwaire krusobtä
ben kwrere, ni töi kämekäme juankäre
ngwarbe, kukwe käme ñan rabadre ni
dänkiene mda ni ngrabare yebti, nikwe
ñan ja töi kämekäme mikadre täte mda
abkokäre. 7 Ye abko, ni krütani ñan raba
kukwe käme nuene mda Ngöbö rüere amne
kukwe käme ñan tä niara dänkiene mda. Ye
kwrere, ni tödekaka Jesubti abko krütani
gwaire Jesube, ne aisete kukwe käme ni
töibtä, btä ni nämane töi ngitiekä, ye ñan
tä neme ni dänkiene mda amne Ngöbökwe
ni tikaninte kukwe käme ye kisete.
8 Nikwe tödekani Kristobti angwane, ni
krütani gwaire ben amne, Ngöbökwe Kristo
mikaninta nire, ye kwrere ni mikadita
nüne gwaire ben arato abko gare kuin nie.
9-10 Kukwe gare metre nie abko krörö: Kristo
krütani ye abko krütani batibe ni ngite
diankakäre mento nibtä, bti Ngöbökwe
mikaninta nire, aisete kukwe kämekäme
ñan raba niara nuente mda. Yebti ñan
krütadita jire mda, ñobtä ñan angwane gata
ñan raba niara dänkiene mda, ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe mikaninta nire amne
mtare tä nüne Ngöbö mikakäre ütiäte.
11 Kristo Jesu krütani batibe, yebti ñan krü-
tadita jire mda, ye kwrere mun krütanina
ben gwaire, aisete munkwe töbikadi ñakare
mda kukwe kämekämenbtä abko munkwe
nütü jabtä, akwa munta nünenta ketetibe
Kristo Jesube Ngöbökrä abko munkwe nütü
jabtä. 12 Ye mdenbtä, mun ngrabare
mden krütai, ye ie munkwe ñan kä bian
kukwe kämekäme nuenkäre mda Ngöbö
rüere. 13 Munkwe ñan kä bian mda ja
ngrabareye kukwe kämekäme nuenkäre,
akwa ni krütani mikaninta nire Ngöbö
diebti käta töi ngitiekä jändrän kuin nu-
enbtä, ye kwrere munkwe ja mika Ngöbö
kisete angwane, mun ngrabare ye munkwe
mika jökrä Ngöbö kisete jändrän kuin nu-
enkäre niarakrä, 14 ñobtä ñan angwane

mtare abko kukwe käme mdei tä mun töibtä ñan tädi mun dänkiene mda, ñobtä ñan angwane mun ñan tä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye ngoto täni mda, akwa Ngöbökwe ja moto mikani kuin mun kräke Jesukristo köböire, käta mun die mike kukwe kämekäme mikete ja jiebti.

Nikwe nünandre ni klabore kwrere Ngöbökrä

15 Mtare ni ñan tä nüne Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikakäre täte mda, tikwe nini angwane, Ngöbökwe ja moto mikani kuin nikrä abko köböire nita nüne tikwe nini, ye aisete ¿nikwe kukwe käme nuendre bäri ja mikakäre ngite ya? ¡Ñakare jire! 16 Ne ñobtä ñan angwane nita ja mike klabore ni bkänkä kräke, ye ngwane ni tärä nebe biare ni ye kukwei mikakäre täte, aisete nita sribire ni bkänkä ye kräke angwane, nita niara kukwei mike täte. Ye kwrere arato kukwe kämekäme tä ni dänkiene ye abko käta ni mike mente kärekäre Ngöböye. Akwa nita ja mike klabore Ngöbö kukwei kuin mikakäre täte, ye ngwane nita ngite ñakare mda Ngöböta niere, ye abko gare munye ruen tie. 17 Akwa mtare tita kuin niere Ngöböye munbtä, ñobtä ñan angwane käne mun ngämi tödeke Jesubti, känenkri mun nämane klabore kukwe kämekäme kräke, akwa mtare kukwe kuin diribare nunkwe, erere munkwe kani ngäbti amne munta mike täte ja töi ngöi jökrä, yebtä tita kuin niere Ngöböye. 18 Käne kukwe kämekäme nämane mun dänkiene, akwa Ngöbökwe mun tikaninte amne mun mikanina sribikäre jakrä kwe kukwe era metre nuenkäre.

19 Mun abko töi braibe Ngöbö Kukweibtä, aisete kukwe rükadre gare metre munye, abkokäre ni klabore btä tita kukwe bä mike kore munye. Ni klaboreta ja ngrabare bien sribikäre ja töi ngöi jökrä bkänkä mikakäre täte, ye kwrere mun nämane ja ngrabare bien ja töi kämekämeye, mden nämane mun kite kukwe kämekäme nuene, erere mun nämane kukwe kämekäme nuene bäri diän diän mda ja täritäri. Akwa mtare abko, munkwe ja ngrabare mika sribi kuin nuenkäre Ngöbökrä angwane, mun rabadi nüne bäri deme Ngöbökrä. 20 Kukwe kämekäme nämane mun dänkiene, kräke mun nämane sribire ni klabore kwrere kukwe kämekäme nuenkäre, angwane mun nämane sribire ñakare kukwe kuinbtä Ngöbökrä. 21 ¿Akwa kukwe kämekäme nuen nämane munkwe, ye ütiäre dre nükani munye amarebti kukwe nuenbare munkwe, abkobtä munta nebe ja gaire ye? Kukwe kämekäme nuen nämane munkwe, ye ütiäre mun nämane krüte abti mrä angwane mun rabadre mento kärekäre Ngöböye. 22 Akwa mtare mun namanina tikaninte Ngöbö diebti, aisete kukwe kämekäme ñan tä mun dänkiene mda angwane, Ngöbökwe mun mikanina klabore jakrä sribi kuin nuenkäre jakrä, ye abko bäri ütiä rükadi kuin krörö munye: Munkwe nünandi kuin deme Ngöbökrä abti mrä angwane, munkwe nünandi kärekäre ben. 23 Akwa kukwe kämekäme nuenta nikwe abko ütiäre nita krüte amne nita mente kärekäre Ngöböye, akwa ja moto kuinbti Ngöböta ni mike nüne kärekäre jabe ni Dänkien Kristo Jesu köböire, ye abko tä nuene ngwarbe ni kräke amne ñan tä ütiä kärere nie.

7

Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ñan tä ni dänkiene mda

1 Ti mräkätre, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye gare kuin munye ruen tie, aisete nita nüne angwane, kukwe biani nuendre ye abko ütiäte nikrä, akwa ni krütadre angwane, rabadre ngwarbe nikrä abko garera munye. 2 Kukwe biani nuendre ye abko ti bike bä mike krörö munye: Meri tä ja mike gure angwane, brare kwe tädre nire angwane, kukwe biani nuendre nie, yebti tä ja mäkäninte kwärikwäri, akwa kwäräi kwe krütadre kän, ye ngwane rabadre tikaninte amne ñan rabadre mäkäninte mda kwäräi kwebe, kukwe biani nuendre yebti. 3 Ne aisete meri gure amne kwäräi kwe tädre nire, akwa niara rabadre ni brare mdabe, ye ngwane ja mikadre ngite kwe Ngöbö rüere. Akwa meri ye kwäräi kwe krütadre kän, ye ngwane rabadreta tikaninte kukwe biani nuendre yeye, aisete ja mikadreta gure kwe angwane, ñan ja mikadre ngite kwe.

4 Ti mräkätre, mun ngämi tödeke Jesubti, känenkri mun nämane mäkäninte Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye yebe amne mun nämane mike täte kärekäre, merita gure käta näin käre brarebe ye kwrere. Akwa Jesukristo krütani angwane, mun nämane

ketetibe ben abko erere mun krütani
kwrere arato, aisete munta tikaninte
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye yebtä.
Mtare Kristo nükaninta nire abko tä mun
bkäne, mun rabadre kukwe kuin nuene
Ngöbö moto mikakäre nuäre. 5 Kukwe
kämekäme mdei nämane ni dänkiene
angwane, ni kukwe kämekäme nuenkä
kwrere ni nämane nüne angwane, Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye käkwe ni töi
tikani bäri mda kukwe käme nuene ni
ngrabarebti. Akwa kukwe käme nuen
nämane nikwe, ye ütiäre abko gata aibe
nämane nüke nie amne nämane ni mike
mente kärekäre Ngöböye. 6 Akwa mtare
Ngöbökwe ni tikaninte Kukwe Biani Kwe
Moiséye ye kisete amne ni ñan tä kukwe
ye mike täte mda, aisete Ngöbökwe kukwe
ükaninte btin nünankrä nie ja Üai köböire,
ye erere ni raba sribire Ngöbökrä. Ni
nämane sribire Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye mikakäre täte, erere ni ñan tä
mike täte mda mtare ja mikakäre metre au.

Kukwe käme mdei nie abko rüere nita rüre

7 ¿Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye
abko käta ni töi tike bäri mda kukwe
kämekämenbtä tikwe nini, yebtä Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye abko kukwe käme
kwrere ya? ¡Ñakare jire! akwa Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye ñakare, akräke
kukwe mden mden nuenta tikwe abko
käme Ngöbö ngwärekri ñan rabadre gare
jire chi tie abko krörö: Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye käkwe ñan niedre,
"Jändrän ni mdakwe, ye ma ñan tö raba ie
jakrä," ñan niedre kore, ye ngwane ti tö
rabadre jändrän ni mdakwe ie jakrä abko
käme Ngöbö ngwärekri ñan rabadre gare
tie. Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
ye aibebti tä nüke gare tie. 8 Akwa Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye käta niere kore,
ye käkwe kä biani ti töi kämeye, aisete
jändrän bätäkä ngwarbe ni mdakwe, ie ti tö
rababa jakrä. Käne Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye arabe käkwe kä biani kukwe
kämeye ti kite kukwe kämekäme bätäkä ng-
warbe jiebti. Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye gare ñakare nie angwane,
kukwe kämekäme abko käme Ngöbö ng-
wärekri gare ñakare metre tie. 9 Bati Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye gare ñakare tie
angwane, ti nämane nüne kuin ti nämane
nütüre. Ja nämane nebe ruen ngite ñakare
tie Ngöbö ngwärekri, akwa Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye nükani gare tie, ye
käkwe ti ngite Ngöbö ngwärekri kukwe
kämekäme nuenbtä mikani gare batibe tie.
Kukwe namani gare kore tie angwane, ti
nämane nianinte, mente Ngöböye nükani
gare tie. 10 Ne aisete Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye käkwe ti mikadre nüne kärekäre
Ngöböbe, ti nämane nütüre, akwa era
metre ti nämane mente Ngöböye mikani
gare kwe tie, 11 ñobtä ñan angwane Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte
ti rabadre ja mike metre au Ngöbö ng-
wärekri ti nämane nütüre. Yebtä abko
kukwe kämekäme tibtä käkwe ti ngökani,
abti ti ngite Ngöbö ngwärekri nükani gare
tie, aisete ti nämane mente Ngöböye abko
kukwe ye arabe käkwe mikani gare metre
tie. 12 Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
ye abra deme amne jändrän ni mdakwe ie
ni ñan tö rabadre jakrä, tikwe nini, kukwe
ye biani nuendre ye abko deme era metre
amne kuin abko ti tö niei mrä kore.

13 Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye
abko kuin deme, ¿akwa ye köböite abko
ti rabadre mente kärekäre Ngöböye tita
niere ya? ¡Ñakare jire! Kukwe kämekäme
ti töibtä abko mdeita nebe tie, ye käkwe
ti mikani kukwe käme nuene bäri mda
abko köböite ti rabadre mente kärekäre
Ngöböye. Akwa kukwe kämekäme nuen-
bare tikwe abko era metre käme krübäte
Ngöbö ngwärekri, ye abko nükani gare
metre tie Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
köböire. Ne aisete, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye abko kuin deme, akwa kukwe
ye köböire kukwe kämekäme abko bäri
käme krübäte era metre nükani gare tie.
14 Kukweta kore ñobtä ñan angwane Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye abra jatani
Ngöbökri garera nie, akwa ti abko moto
käme abko ti tö bä mikai krörö: Ni klabore
ñan raba jändrän nuene jire chi keteti ja
töi jenbti, akwa tä bkänkä aibe kukwei mike
täte, ye kwrere ti abko ni klabore kwrere,
aisete kukwe kämekäme tä ti töibtä abko
mdeita nebe tie aibe mikata täte tikwe.
15 Ñobtä tita kukwe kämekäme nuene ñan tä
nebe nüke gare tie, ñobtä ñan angwane ti
töta nebe jändrän kuin nuein, erere tita nu-
ene ñakare; akwa kukwe kämekäme btä ti
mätä kri, ara jire tita nuene. 16 Akwa kukwe

kämekäme nuenta tikwe, ye abko ti ñan
tö nuein era metre angwane, Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye abko kuin deme abko
era tikrä abko tita bä mike jabtä. 17 Ne
aisete, tita kukwe nuene kämekäme, ye ñan
tita nuene ja töi jenbti au, akwa kukwe
kämekäme tä ti töibtä abko mdeita nebe
tie, ye tä ti kite nuene abkokänti tä nebe
bare tie. 18 Ti moto amne kukwe kämekäme
mdeita ti töibtä, ne käme jökrä, aisete
jändrän kuin ñakare tibtä, ye gare kuin
tie. Mden kisete ti töta nebe jändrän kuin
nuein, akwa erere ñan tä nebe bare jire chi
tie. 19 Ti töta nebe jändrän kuin nuein abko
erere ñan tä nebe bare tie, akwa kukwe
kämekäme Ngöbö rüere ti ñan tö nuein, ara
jire tä nebe bare tie. 20 Mtare ti töta nebe
jändrän kuin nuein abko erere ñan tä nebe
bare tie, akwa ye ñan tita nuene ja töi jenbti
au akwa, kukwe kämekäme tä ti töibtä abko
mdeita nebe tie abko käta ti kite kukwe
kämekäme nuene, erere tita nuene.
21 Ye mdenbtä abko, kukweta nakenkä
krörö tibtä: Ti töta nebe jändrän kuin nuein
akwa, kukwe kämekäme ara jire tä nebe
käne ti jiete. 22 Akwa ti töite nete abko
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye tä nebe
tuen kuin nuäre nuendre tie, 23 akwa tibtä
nete abko kukweta nakenkä mda mda käta
ti töi miketa bä jene, ye abko kukwe käme
tä ti töibtä, ye mdeita nebe tie abko käta
rüre jändrän kuin ti tö nuein yebe, aisete
ni ngite kä teri ñan raba kwäräbere au, ye
kwrere jire tita kukwe kämekäme kisete.
24 ¡Aingwaree, ti bobre jakän! Käre tita ja
mike ngite ti ngrabare nebti abtä tita mente
Ngöböye. ¿Ne kisete nirekwe ti tikadrete
se? 25 ¡Ngöbö aibe abko ie tita kuin niere
ni Dänkien Jesukristo köböire, ñobtä ñan
angwane niarakwe ti tikadite!

Nebti kukwe mrä abko nüke gare krörö
tie: Ti tö Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
aibe mikai täte, akwa kukwe kämekäme tä
ti töibtä abko mdeita nebe tie abko käta ti
mike kukwe kämekäme nuene.

8

Mtare nita nüne Ngöbö Üai diebti

1 Akwa mtare, ni jökrä tä tödeke Kristo
Jesubti abko Ngöbökwe ñan kitadre ngite
jire chi mda amne ñan mikadre ja ngie
nuen jire chi, 2 ñobtä ñan angwane kukwe
kämekäme nämane mun töibtä kä nämane
mun mike ja mike ngite Ngöbö rüere abtä
Ngöbökwe mun mikadre ja ngie nuen,
ye ngäniene abko Ngöbö Üai käkwe mun
tikaninte, käkwe mun mikani nüne btin,
sribi nuenbare Kristo Jesukwe krusobtä ye
köböire. 3 Kukwe kämekäme ni töibtä abko
mdeita nebe nie, ye kisete Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye ñan di namani täte
ni tikatekäre, ñobtä ñan angwane ni di ñan
namani kukwe ye mikakäre täte. Akwa
Ngöbö aibe di namani tikatekäre, käkwe ja
Odei Jesu juani kä nebtä. Ni jökrä abko
kukwe käme nuenkä, akwa niara därebare
ja kwrere nibe. Ye kwrere Ngöbökwe
juani nüke krütakäre nikrä amne ni ngite
Ngöbö ngwärekri ye ütiä biankäre krusobtä
ni diäre amne ni täte. 4 Ngöbökwe Jesu
juani krüte kore ni kräke, ye köböire abko
kukwe kuin era metre biani nuendre nie
Ngöbökwe abko tä nebe bare nikrä mtare,
abkokäre Ngöbökwe ja Odei juani. Ne aisete
kukwe kämekäme tä ni töibtä abko mdeita
nebe nie, yebtä abko ni tödekaka Jesubti
ñan tä ja kite mda, akwa Ngöbö Üai tö
dreye, erere nita nuene.

5 Mdakäre abko, nire nire tödekaka
ñakare Jesubti käta töbike kukwe
kämekäme aibebtä amne aibe mdeita nebe
ie abko erere tä nuene. Akwa Ngöbö Üai
tö dreye, yebtä nire nire tä ja töi mike
kwatibe, ni ye abko tä Ngöbö Üai kukwei
mike täte. 6 Kukwe kämekäme tä ni töibtä
amne mdeita nebe nie, ye erere nita niken
jiebti abko tä niken ni ngwena mente
Ngöböye abtä Ngöböta ni mike ja ngie
nuen. Akwa nita töbike jändrän kuin Ngöbö
Üaikwebtä abko käta niken ni jie ngwena,
ye ngwane nita nüne kärekäre Ngöböbe
amne nita nüne jäme Ngöböbe arato.
7 Akwa nire nire tödekaka ñakare Jesubti
töi kämekäme abko mdeita nebe ie, aisete
tä nakwen janknu jiebti. Ni ye abko tä ja
rüere Ngöböbe, ñobtä ñan angwane kukwe
biani Ngöbökwe nuendre nie, ye niara ñan
tö mikai täte amne, niara di ñakare kukwe
ye mikakäre täte arato. 8 Ye mden kisete,
kukwe kämekäme tä ni tödekaka ñakare
Jesubti ye töibtä amne kukwe kämekäme
ye mdeita nebe ie, aisete tä nakwen janknu
jiebti, ni ye abko ñan raba jändrän kuin
nuene jire chi abtä Ngöbö raba käikitekä.

9 Akwa mun abko, kukwe kämekäme
nämane mun töibtä, kä nämane mun

mike kukwe kämekäme nuene, akwa ye
kwrere munta nüne ñakare mda, ñobtä ñan
angwane Ngöbö Üai tä nüne munbtä mtare
ne ngwane, Ngöbö Üai tä mun kite nüne
Ngöbökrä. Nire nire btä Kristo Üai tä nüne
ñakare, ni ye abko ñakare ni jen Kristokwe.
10 Era metre mun ngrabare yebti munkwe
kukwe nuenbare kämekäme Ngöbö rüere,
ye dokwäre mun krütadi, akwa Kristo tä
nüne munbtä mtare ne ngwane, mun üai
käkwe nünandi kärekäre Ngöböbe, ñobtä
ñan angwane munkwe tödekani Jesubti
angwane, mun ngite ñakare mda niebare
Ngöbökwe munbtä. 11 Angwane Ngöbökwe
Jesu mikaninta nire abko Üai arabe tä
nüne munbtä, ye ngwane Ngöbö Kristo
mikakata nire arabe käkwe mun ngrabare
ye mikadita nire arato niara Üai köböire
kä mrä angwane. 12 Ne aisete ti mräkätre,
kukwe kämekäme nämane ni töibtä abko
mdei nämane nebe nie, ye kwrere nikwe
ñan nünandre jire chi mda, 13 ñobtä ñan
angwane kukwe kämekäme tä mun töibtä,
ye munkwe nuendi janknu amne ñan ki-
tadre temen munkwe, ye ngwane mun
rabadi mente Ngöböye amne Ngöbökwe
mun mikadi ja ngie nuen kä mrä angwane;
akwa kukwe kämekäme nuenta munkwe
ja ngrabarebti, ye munkwe kitadre temen
Ngöbö Üai diebti, ye ngwane munkwe nü-
nandi kärekäre Ngöböbe.

14 Ye abko, nire nire jie ngwianta Ngöbö
Üaikwe, ni ye abko Ngöbö ngäbriänkä
kwe abko raba gare munye, 15 ñobtä ñan
angwane Ngöbö Üai tä mun itire itire btä,
ye abko käkwe ñan Ngöbö käi mikadita
tare mun okwäte, ni klabore ütiäte ñakare
käta bkänkä jürä ngwen jabtä ye kwrere;
akwa Ngöbö Üai käta mun mike Ngöbö
ngäbriänkäre amne Ngöbö Üai ye mden
köböire Ngöbö abko ni Rün nikwe käita
nebe nuäre nibtä, käta ¡Abba! ¡Tata tikwe!
niere Ngöböye. 16 Ye abko, ni tödekaka
Jesubti abko Ngöbö ngäbriänkä era metre
abko Ngöbö Üai ye arabe tä mike gare nie
amne, 17 ni Ngöbö ngäbriänkä bkänä ne ng-
wane, jändrän kuinkuin biandre Ngöbökwe
Kristoye, ye ni rabadi bkäne siba Kristobe
gwaire. Akwa Ngöbökwe jändrän kuinkuin
nuendre ni kräke siba, abkokäre Kristokwe
ja tare nikani, ye kwrere nikwe ja tare
nikadi arato tödekabtä Kristobti.

Ngöbökwe jändrän kuinkuin nuendi ni kräke abko nita ngibiare ngäbti kisere

18 Tödekabtä Kristobti nita ja tare nike
mtare ye abko tare krübäte bkänä, akwa
jändrän kuinkuin nuendi Ngöbökwe ni
kräke ye abko bäri ütiäte nikrä ruen tie.
19 Ni ne abko Ngöbö ngäbriänkätre. Amne
ni rabadre bä mikani era metre kä mrä
angwane, ye abko jändrän jökrä dätebare
Ngöbökwe käta ngibiare kisere, 20 ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe jändrän jökrä
dätebare, abti drekäre Ngöbökwe jändrän
jökrä dätebare abko erere namani bare
ñakare btä. Ye ñan jändrän ketareketare
tö namani dreye ja töi jenbti, erere na-
mani bare akwa, Adán amne Eva käkwe
Ngöbö kukwei kitani temen krire kena, bti
Ngöbö ara jire käkwe ükaninte kore, aisete
kukwe namani bare kore jändrän jökräbtä.
21 Jändrän jökrä dätebare Ngöbökwe tä
ngadaen amne tä niken ngwarbe, abtä
tätre ja tare nike, ye kwrere ñan rabadre
nakenkä mda btä abko tä ngibiare kisere.
Ye kwrere arato, ni Ngöbö ngäbriänkä abko
kräke Ngöbökwe kukwe kuin nuäre nuendi,
käkwe ni ngrabare kwitadi, ñan krütadre
mda abkokäre, ye abko jändrän dätebare
Ngöbökwe tä ngibiare kisere arato.

22 Ngöbökwe jändrän jökrä kwitadi ye
ngibiabtä kisere abko jändrän dätebare
Ngöbökwe abko tä ja tare nike, käta täkekä
jabe bäsi merita niken ja ngibiare käta ja
tare nike ngäbäkre ngibiabtä, ye kwrere jire
kira abti kä nüke mtare jändrän jökrä tä
ja tare nike, ye gare kuin nie. 23 Ye abko
ñan jändrän mda mda dätebare Ngöbökwe
aibe käta täkekä jabe akwa, nitre tödekaka
Jesubti käta ja tare nike kore, käta täkekä
jabe arato, ñobtä ñan angwane ni ngrabare
btin krüte ñakare mda biandi Ngöbökwe
nie, ye nita ngibiare ngäbti kisere, abtä
nita täkekä jabe mtare. Akwa Ngöbökwe ni
kanina ngäbti ja ngäbriänkä kwrere, akwa
ye rabadre bare täte angwane, Ngöbökwe ni
ngrabare btin biandi nie, ye mikakäre era,
abkokäre ja Üai biani kwe nie. 24 Ngöbökwe
ni dianintari näire mentokwäre ni ngrabare
btin biandre mda kwe nie abko nita ngibi-
iare kisere. Ye abko, jändrän tärä nebe
ni kisete, ye abko ngibiata ñakare mda,
25 akwa jändrän ngämi nebe ni kisete abko
nita ngibiare kisere, ye abko rükadre nie,

abkokäre nikwe ngibiadre jäme bätärekä
abti rükadre ni kisete.
26 Ngöbökwe kukwe nuendi kuin nikrä
abko nita ngibiare kisere, ye abko käta
ni die mike. Ye kwrere arato, jata nebe
ruen bobre di ñakare nie blitakäre Ngöböbe
amne nikwe dre niedre Ngöböye ñan tä
nebe nüke gare nie, yebtä abko Ngöbö Üai
käta ni die mike blite Ngöböbe, käta täkekä
jabe blitare kwärä ja kukwei jenbti Ngöböbe
amne, kukwe Ngöbö Üaikwe abko ni ñan
raba niere jire ja kukwe jenbti. 27 Akwa
Ngöbö abko ie ni töi ño ño gare kuin me-
tre jökrä, amne Ngöbö Üai töta nebe dre
dre kärere nikrä Ngöböye, ye garera jökrä
Ngöböye, ñobtä ñan angwane Ngöbö tö
dreye, ye kwrere Ngöbö Üai tä blite juta
deme Ngöbökwe ye kräke.

Jändrän jökrä ni rüere, ye nita ganaine kwäräbe

28 Ni jökrä käräbare Ngöbökwe jakrä
mikakäre ja odeire käta Ngöbö tarere,
kräke Ngöbökwe kukwe ükaninte Kristo
köböire abko erere ngwiandi bare kwe,
abkokäre kukwe kuin rakadrekä btätre ya
o kukwe tare rakadrekä btätre ya, akwa
Ngöböta ükete kuin kräke abko krörö:
29 Kena dekä Ngöbö ngämi ni dätere, kä-
nenkri nire nire rabadre nüne kärekäre
ben ye namanina gare ie, erere mikan-
intbe kwe kwitakäre bäsi ja Odei jen kwe
Jesukristo kwrere. Ye abko Ngöbö Odei jen
kwe rabadre bäri ütiäte etbakantre kwati
ngätäite abkokäre. 30 Erere arato, nire nire
kräke Ngöbökwe kukwe mikanintbe kore
abko erere käräbare kwe diantarikäre jakrä,
ye abko ngite ñakare mda niebare kwe
amne kani ngäbti kwe amne, ni ye abko
mikadi nüne jabe kwe kä nuärete arato.
31 Ngöbökwe kukwe kuin nuenbare keta
kabre kore ni kräke Jesukristo köböire,
tikwe nini ¿yebtä nikwe dre niedre mda?
Ngöböta ni tarere kore amne tä kukwe
nuene kuin kore ni kräke, ye ngwane
ni amne jändrän mda mda ñakare jire
rabadre ni ganaine, 32 ñobtä ñan angwane
Jesu abko Ngöbö Odei jen kwe, aisete tare
kri Ngöbökwe, akwa namani ruentari tare
ñakare ie, käkwe biani müre ketadre ni
jökrä kräke, ¿ye abko jändrän mda mda kwe
abko niarakwe ñan biandre ngwarbe nie ja
moto kuinbti ja Odei ben gwaire ya? ¡Jänri,
Ngöbökwe jändrän jökrä kwe biandi nie!
33 Ngöbö ara jire käkwe ni dianinkä jakrä
amne ni ngite ñakare mda niebare kwe,
aisete ni ñakare jire iti raba ni kite ngise
Ngöböye abko Ngöbökwe kukwei mikadre
era. 34 Mdakäre abko, Kristo Jesu krütani
ni kräke, bti nükaninta nire amne tä kä
bäri ütiäte te Ngöbö kise ruenkri, käta blite
käre Ngöböbe ni kräke, ¿ye abko ni mda
tädrera käkwe ni kitadi ngise Ngöbö ng-
wärekri ya? ¡Ñakare jire! 35 ¿Kristo käta
ni tarere kri, ye abko nirekwe töi kwitadre
amne niara ñan rabadre ni tarere mda? Ni
ñakare jire iti amne jändrän ñakare jire kä
raba Kristo töi kwite ni rüere. Ye aisete,
nikwe ja tare nikadre tödekabtä Jesubti ya
o ni mda käkwe rüdre krübäte ni rüere
ya amne kukwe jatadre krübäte ni rüere
ya o ni rabadre mrö nike ya o dän ñan
rabadre nie ya amne ni rüe jatadre krübäte
ya o ni kämika tö rabadre tödekabtä Jesubti
ya, akwa ¿yebtä Kristokwe ñan ni taredre
mda ya? ¡Ñakare jire! Niarakwe ni taredi
janknu. 36 Ye abko nikwe ja tare nikadre
tödekabtä Jesubti rabadre gare metre nie,
ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta
ni bä mike obeja kwrere, käta niere krörö
nibtä:

Obeja jäta niken biare kämikadre,
ye kwrere jire nunta mikani biare
kämikadre käre.
Ne aisete, tödekabtä mabti,
käre nun rätäkäta gatabti köbö
kwatirekwatire, *Salmos 44.22*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

37 Akwa Ngöbö ni tarekä kri, ye köböire
nita kukwe bätäkä ngwarbe ye ganaine
kwäräbe jökrä. 38-39 Tita nütüre kore, ñobtä
ñan angwane jändrän ñakare jire kä raba
Ngöbö töi kwite abtä niara ñan raba ni
tarere mda, ye abko gare kuin tie, ñobtä ñan
angwane ni krütadre ya o ni tädre nüne ya,
akwa Ngöbökwe ni taredre janknu. Erere
arato, angele köböire amne üai kämekäme
köböire Ngöbökwe ñan ni kitadrekä ja okwä
bäre mento, akwa ni taredre janknu kwe.
Mdakäre abko, kukwe mtare amne kukwe
jatadi ni rüere, ye abko ñan raba Ngöbö töi
kwite abtä niara ñan raba ni tarere mda,
akwa Ngöbökwe ni taredre janknu arato.
Erere arato, jändrän kä käinbti ya o jändrän
bäri mente nguse sete kä raba Ngöbö töi
kwite abtä niara ñan raba ni tarere mda.

Ne aisete Kristo Jesu köböire Ngöbökwe
ni taredi kärekäre amne jändrän ñan raba
Ngöbö töi kwite jire chi abtä ñan rabadre ni
tarere mda.

9

Ja töi jenbti Ngöböta ni denkä jakrä

1-3 Mdakäre abko ti mräkätre, ti moto ulire
krübäte amne ti motota nötöte käre, ñobtä
ñan angwane ti mräkätre israelita tikwe
ye abko käkwe tödekadre Kristobti abko
köböire rabadre dianintari, ie ti tö bäri.
Ngöbökwe ngürün mikadre tibtä, abtä ti
ne ara jire rabadre mikaninkä Ngöbö okwä
bäre mento ja ngie nuakäre kärekäre amne
ti mräkätre tikwe rabadre dianintari, ie ti
töta nebe, ne abko Kristo Jesu ngwärekri
tita kukwe era erere niere. Ñan tita ni
ngökö gare tie, ñobtä ñan angwane tita
mun ngökö ñakare abko Ngöbö Üai Deme
käta mike gare tie, aisete tita kukwe era
erere niere kore. 4 Tita niere kore, ñobtä
ñan angwane nitre israelita jatani jökrä
Israelikri amne Ngöbökwe kani ngäbti ja
ngäbriänkä kwrere. Erere arato, Ngöbö
nämane ja di kri bä nuäre ye mike tu-
are ietre amne kukwe ükaninte bätäkä ng-
warbe kwe bentre. Erere arato, ja kukwei
biani kwe Moiséye kräke. Mdakäre abko,
nitre israelita käkwe jändrän kukwadre
Ngöbö käikitakakäre ju blitakrä Ngöböbe
känti abko Ngöbökwe ükaninte bentre.
Ngöbökwe kukwe mda mda nuendre nitre
israelitakrä abko niebare metre kwe ietre
arato. 5 Erere arato, ni mräkä kirakira ütiäte
krikri, yekri niaratre jatani arato amne
niaratrekri Ni Dianinkä Ngöbökwe abko
Jesukristo ara därebare arato. Jesukristo
abko Ngöbö ara jire amne tä jändrän jökrä
gobraine. Niara abko raba käikitaninkä
kärekäre. Abko kore se. Amen.

6 Ngöbökwe jändrän kuin nuenbare kore
nitre israelitakrä, akwa niaratre kwati
käkwe trö kwitani Kristoye, käkwe ñan
mikani ütiäte jae, ¿yebtä abko Ngöbökwe
ñan ja kukwei mikani täte ya? Ñakare
jire, ñobtä ñan angwane ñan nitre israelita
jökrä därebare ni israelitakri abko Ngöböta
tuen israelitare era metre ja ngwärekri.
7 Erere arato, ñan ni jökrä därebare Abra-
hamkri abkobtä Abraham ngäbriänkä era
metre Ngöbö ngwärekri abko gare nie,
ñobtä ñan angwane Abraham ngäbriänkä
nämane kwati, akwa Ngöbökwe niebare
krörö Abrahamye:

Ma ngäbriänkä era metre abko jatadi ma
ngobo Isaac aibekri, *Génesis 21.12*

niebare Ngöbökwe ie.

8 Ye mdenbtä abko, ñan nita därere ni
mräkä mdenkri abko käta ni mike Ngöbö
ngäbriänkäre abko niebare Ngöbökwe
Abrahamye Isaabtä käta mike gare nie,
akwa Ngöbökwe ngäbäkre köböi mikani
Abrahamye abkokri ni därebare ja täritäri,
ni ye abko Abraham bkün era metre. 9 Ye
erere, bati Ngöbökwe ngäbäkre biandre
Abrahamye abko niebare krörö kwe ie:

Kä krörö kä mdate ti rükadita angwane,
ngäbäkre rabadira Sarakwe, *Génesis 18.10,14*

abko Ngöbökwe nuendre Abrahamkrä,
niebare kwe ie Isaabtä. Ye aisete Ngöbökwe
Isaac dianinkä jakrä amne ñan Ismael
dianinkä jakrä nämane gare Abrahamye.

10 Akwa kukwe ye abko ñan aibe
nakaninkä kore akwa, kukwe mdara jire
nakaninkä abko köböire nita därere ni
mräkä mdenkri abko ñan tä ni mike Ngöbö
ngäbriänkäre abko tä nüke gare nie abko
krörö: Rebeca ngobo munkine kädian
nämane Esaú amne Jacob, ye abko därebare
rün itibe Isaakri. 11-13 Akwa niaratre nibu
ngämi därere amne ngämi kukwe kuin
nuene amne ngämi jändrän käme nuene
Ngöbö rüere, ye känenkri Ngöbökwe
niebare Rebecaye:

Ngäbäkre mubai abko rabadi sribikä etba
mrä kräke, *Génesis 25.23*

niebare Ngöbökwe Rebecaye.

Ye mden erere Ngöbökwe niebare abko
tä tikani krörö Ngöbö Kukweibtä:

Tikwe Jacob tarebare,
akwa Esaú abko tikwe tarebare ñakare,
Malaquías 1.2-3

abko niebare Ngöbökwe. Ye mden abko na-
manina kwatibe kore, ñobtä ñan angwane
Ngöböta kukwe miketbe ño ño, töta nebe
nire nire diainkä jakrä ja töi jenbti ye erere
tä denkä, ye abko ñan nita jändrän kuin
nuene ya o nita jändrän käme nuene Ngöbö
rüere abko Ngöböta mike ñäräre, käta ni
denkä jakrä, akwa Ngöbö töta nebe nire
diainkä jakrä, erere tä denkä.

14 ¿Ne aisete, Ngöbö abko kukwe ükatekä
blo nikwe niedre ya? ¡Ñakare jire! 15 ñobtä

ñan angwane bati kira Ngöbökwe niebare
krörö Moiséye:
Ti tö rabadi nire nire ngwiain ruentari tare
jae, ye erere rabadi ruentari tare tie
amne,
ti tö rabadi ja moto mikai kuin nire nire
kräke, ye erere kräke tikwe ja moto
mikadi kuin, *Exodo 33.19*
niebare Ngöbökwe Moiséye. [16] Kukwe ye
abko käta kukwe krörö mike gare nie: Ye
abko ñan ni töta nebe dreye amne ñan nita
jändrän nuene ja di ngöibti abko köböire
nita nebe ruentari tare Ngöböye, akwa ja töi
jenbti nita nebe ruentari tare Ngöböye.
[17] Erere arato, Ngöbökwe ñäkäbare
Faraónye abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä,
käta niere krörö:
Ma köböire ti di kri rabadre gare kä jökräbti
temen, abkokäre tikwe ma mikani
jreire Egipto nete, *Exodo 9.16*
niebare Ngöbökwe Faraónye. [18] Kukwe ye
abko käta kukwe krörö mike gare nie:
Ngöbö töta nebe nire nire ngwiain ruentari
tare jae, erere tä nebe ruentari tare ie
amne, Ngöbö töta nebe nire nire dokwä
mikai ribi ja kukweikrä, erere tä dokwä
mike ribi. Ye mden abko bä mikani kwe.
[19] Akwa kukwe nebtä ni ruäre käkwe
niedre tie: ¡Ngöbö töta nebe dre dre nuein
nibtä, erere tä neme bare nibtä, se ñobtä
abko nita nebe ngite Ngöböye se! ni ruäre
käkwe niedre kore. [20] Akwa tita niere kore
ni yeye: ¿Mun abko dätebare Ngöbökwe,
ye ñobtä abko mun tö ñäkäi kore Ngöbö
rüere ye? Ni kantra dätekä abko, ie kantra
raba niere: ¿Drekäre makwe ti dätebare
kore se? ¿niedre kantrakwe ie ya? ¡Ñakare
jire! [21] ñobtä ñan angwane ni kantra dätekä
ye tö rabadre dobro ye dätei ño ño ja töi
jenbti, erere raba nuene. Ye mden kisete,
dobrobti ni kantra dätekä ye raba kantra
dätere jändrän ütiäte kräke, akwa dobro
ye arabebti raba kantra dätere arato jän-
drän ütiäte ñakare kräke. Ye kwrere arato,
Ngöbökwe ni dätebare, aisete tö rabadre
dre dre nuein nibtä erere raba nuene.
[22] Ne aisete, nitre kukwe kämekäme nu-
enkä Ngöbö rüere, kräke Ngöbökwe kukwe
ükaninte mikakäre ja ngie nuen, aisete ñan
tö namani mikai ja ngie nuen jötrö, akwa
ngibiabare raire kwe, ye abko Ngöbö raba
nuene ja töi jenbti. [23] Erere arato, Ngöbökwe
ni ngibiabare raire kore, käkwe ñan ni
ye mikani ja ngie nuen jötrö, ñobtä ñan
angwane niara töta nebe ja di kri bä nuäre
mikai tuadre nitre tödekaka Jesubti yeye.
Ngöbökwe nitre tödekaka Jesubti dianinkä
kira jakrä, käkwe ngwiani ruen bobre jae,
mikakäre nüne kärekäre jabe kä bäri nuäre
te. [24] Ngöbökwe ni kärabare jakrä abko
ruäre nitre israelita ngätäite, ruäre abko ni-
tre ñakare israelitare ngätäite. [25] Ngöbökwe
ni kärädre kore abko tä tikani krörö Ngöbö
Kukweibtä tärä Oseabtä:
Nitre ñakare juta jen tikwe abko batira jire
rabadi juta jen tikwe abko tikwe
niedi nitre yebtä.
Erere arato, nitre tita tarere ñakare metre
mtare abko batire jire tita tarere
arato abko tikwe niedi btä, *Oseas 2.23*
niebare Ngöbökwe.
[26] Erere arato, Ngöbökwe niebare mda
tärä Oseabtä:
Mun ñakare juta jen tikwe, tikwe niebare
munye.
Kä ye känti tikwe nieba kore munye, akwa
kä ye arabe känti tikwe niedi krörö:
Mun abko Ngöbö nire ngäbriänkätre,
tikwe niedi munbtä, *Oseas 1.10*
abko tä tikani tärä Oseabtä.
[27] Akwa nitre israelita ngätäite abko
ni ruäre aibe rabadre dianintari abko
Ngöbökwe niebare ietre kira abko tä tikani
krörö tärä Isaíabtä:
Nitre israelita rabadre bäri kwati abtä ñan
rabadre tanre üman mren köräbäre
kwrere, akwa niaratre braibe rabadi
dianintari,
[28] ñobtä ñan angwane ni Dänkien Ngöbö
käkwe kukwe ükaninte ño nibtä,
erere kebera mike täte metre, bti
ja töi kwitadi ñakare jire chi kwe,
Isaías 10.22-23
abko nieta tärä Isaíabtä.
[29] Ye mden abko Ngöbökwe niebare käne
Isaías ara köböire arato abko krörö:
Ni Dänkien Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkä
käkwe ñan ni mräkä israelita
mikadrete nüne ruäre, akräke
Ngöbökwe nitre Sodomabo amne
Gomorrabo ganinkä jökrä, ye
kwrere ni israelita rabadre arato,
Isaías 1.9
niebare Ngöbökwe Isaías köböire.

Nitre israelita käkwe tödekani ñakare Jesubti

30 Ye kwrere Ngöbökwe nitre ñakare is-
raelita diandretari kwati abko niebare kwe
akwa, nitre israelita braibe rabadre dian-
intari abko Ngöbökwe niebare kira, ¿sebtä
abko nikwe dre niedre? Niaratre abko
ngite ñakare mda niebare kwe, ye abko
nitre ñakare israelitare nämane känentari
ñakare jakrä, akwa tödekabtä Jesubti niara-
tre ngite ñakare mda niebare kwe btätre
amne kadre ngäbti kwe abko Ngöbökwe
mikani gare ietre. 31 Akwa nitre israelita
abko rabadre ja mike metre au ja di jenbti
Ngöbö ngwärekri Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye mikabtä täte, ye abko nitre
israelita nämane känentari kisere, akwa
yebtä niaratre abko metre ja ngwärekri
abko Ngöbökwe niebare ñakare amne ñan
kani ngäbti kwe. 32 ¿Se ñobtä Ngöbökwe nu-
enbare kore? Ye ñobtä ñan angwane Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte ja
di jenbti au abko köböire niaratre ñakare
ngite mda abko Ngöbökwe niedre abko aibe
nitre israelita nämane mike era jae, akwa
tödekani ñakare kwetre Ngöböbti. Ye mden
kisete, ngite ñakare mda abko Ngöbökwe
niebare ñakare ietre. Nitre israelita käkwe
tödekani bäri ja di jenbti ja mikakäre metre
au Ngöbö ngwärekri amne ñan tö namani
tödekai Jesubti. Jesu ye abko jä kwrere btä
ni kwati tä ngoto ritete. 33 Ye rakadrekä
abko nämane tikani kira Ngöbö Kukweibtä,
känti Ngöbökwe Jesukristo bä mikani jä
kwrere abko krörö:

¡Munkwe mika ñäräre!

Tita jä mike jite mun Siónbo ngätäite.

Jä ye abko rabadi ñakare ütiäte mun kräke,
aisete jä yebtä ni kwati ngoto rita-
dite amne ñan tödekadi kwetre bti.

Akwa nire nire käkwe tödekadre ni yebti
abko Ngöbökwe ñan mikadi ja ngie
nuen, aisete ñan rabadre ja gaire,
Isaías 8.14; 28.16

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä ni Dänkien
Jesukristobtä.

10

1 Ti mräkätre, kukweta nakenkä kore
nitre israelitabtä, akwa nitre israelita ye
rabadre dianintari, ie ti tö krübäte, aisete
tita blite kräke Ngöböbe, 2 ñobtä ñan
angwane niaratre tä Ngöbö mike ütiäte
kri jae, aisete tätre mokrere Ngöböbti,
akwa Ngöbö mikadre ütiäte ño metre kwe-
tre abko erere nüke gare ñakare ietre.
3 Nita tödeke Jesubti aibe angwane ni ngite
ñakare mda abko Ngöböta niere nibtä, ye
abko ñan nükani gare ietre amne, niaratre
töta nebe ja mikai metre au Ngöbö ng-
wärekri, aisete Ngöbökwe kukwe mikan-
intbe ni mikakrä metre ja ngwärekri Je-
sukristo köböire, ye mikata ütiäte ñakare
kwetre. 4 Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye, ye Kristo käkwe mikani täte jökrä,
aisete mikani nebe bare täte jökrä kwe ni
kräke amne, tödeka Kristobti aibe köböire
ni rabadre era metre Ngöbö ngwärekri,
abkokäre mikani nebe bare täte jökrä kwe
ni kräke.

5 Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mik-
abtä täte nire nire tö rabai metre Ngöbö ng-
wärekri abko kräke Moisékwe kukwe tikani
krörö:

Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye
nirekwe mikadre täte jire jökrä abko
köböire nünandi kwe, *Levítico 18.5*

abko tä tikani Moisékwe Ngöbö Kukweibtä.
Akwa ni ñan raba kukwe ye mike täte kore,
6 aisete nita tödeke Jesubti, köböire ni ngite
ñakare mda abko Ngöböta niere nibtä, ni
ye kräke Ngöbö Kukwei käta niere krörö:
Makwe ñan töbika krörö: "¿Nire näin kä
käinbti" Kristo känti, niara kärereta kä
nebtä ni die mikakäre? Ye kwrere makwe
ñan töbika, ñobtä ñan angwane Kristo
nükanina kä nebtä aisete. 7 Erere arato,
makwe ñan töbika krörö: "¿Nire näin nguse
kä nakebtä ni krütanikrütani ngätäite,"
Kristo rükadreta nire ni die mikakäre? Ye
kwrere munkwe ñan töbika, ñobtä ñan
angwane Kristo krütanina bti Ngöbökwe
mikanina nire ni kräke. 8 Akwa kukwe bti
ni rabadre dianintari abko tä känime mun
ken. Kukwe ye abko krörö: Tödekadre
Kristobti aibe köböire ni ngite ñakare mda
Ngöböta niere abko dirita nunkwe. Yebtä
Ngöbö Kukwei tä niere krörö:

Kukwe ye abko tä känime mun ken abko
mun raba niere ja kada jenbti amne,
mun töibti mun raba mike era jae,
Deuteronomio 30.14

abko Ngöbö Kukwei tä niere. 9 Kukwe
mun diantarikrä abko tä ja ken munbe,
ñobtä ñan angwane Jesu abko ma Dänkien
makwe niedre ja kada jenbti amne
Ngöbökwe Jesu mikaninta nire, yebti

makwe tödekadre amne makwe mikadre
era ja töibti angwane, ma rabadi dianintari.
10 Ye abko, Jesu mikata era ja töibti amne
tödekata bti, yebtä ni ngite ñakare mda
abko Ngöböta niere nibtä amne, Jesukristo
abko ni Dänkien nita niere ja kada jenbti, ye
ngwane nita nebe dianintari. 11 Yebtä abko
Ngöbö Kukwei tä niere krörö arato:

Nire nire käkwe tödekadre niarabti abko
ñan rabadre mikani ja ngie nuen,
aisete ñan rabadre ja gaire, *Isaías 28.16*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. 12 Nieta kore,
ñobtä ñan angwane ni israelita ya o ni
ñakare israelitare akwa ni ja kwrere jökrä
Ngöbö ngwärekri. Ye aisete ni ñakare bä
jene jene amne ni Dänkien Kristo abko
ni jökrä Dänkien amne, nire nire käta ja
di kärere ie rabakäre dianintari ye erere
die mikata kri kwe 13 abko gare metre nie,
ñobtä ñan angwane nieta krörö Ngöbö Kuk-
weibtä:

Nire nire käkwe ja di kärädre ni Dänkienye
rabakäre dianintari, ni ye abko
Ngöbökwe dianditari, *Joel 2.32*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

14 ¿Akwa ni tödekaka ñakare Kristobti
käkwe ja di kärädre ño Ngöböye jakrä?
Erere arato, ¿ni ni kukwei nuen ñakare
blite Kristobtä abko tödekadre ño kwe bti?
¿Amne ni ñakare kukwe kuin Kristobtä
niere, ye abko nikwe kukwe Kristobtä kuk-
wei nuadre ño? 15 Mdakäre abko, ¿ni juanta
ñakare kukwe kuin Jesubtä niere ni mdaye,
ye abko rikadre blite ño kukwe kuin yebtä?
Ye mdenbtä abko, Ngöbö Kukweita niere
krörö:

Ni kukwe kuin ngwianka tä kite nüke, ye
abko käita nebe nuäre krübäte nibtä
niara tuare, *Isaías 52.7*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

16 Kukwe kuin Kristobtä ye niebare ni-
tre israelitaye, akwa ni kwati käkwe ñan
mikani era, käkwe tödekani ñakare Jesubti.
Kukwe rakadrekä kore abko Ngöbökwe
niebare kira krörö Isaías köböire:

Ni Dänkien, nunkwe kukwe kuin niebare,
ye bäsi ni ñakare jire käkwe mikani
era, *Isaías 53.1*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä sribi
nunkwebtä. 17 Ye abko, kukwe kuin
Kristobtä, ye nita kukwe nuen angwane,
nita kite tödeke Kristobti. Kukwe kuin ye
abko Kristobtä.

18 Akwa ti raba ngwentari munye: ¿Nitre
israelita ye käkwe kukwe kuin Kristobtä
kukwei nuani metre ya, ñakare ya? Jänri,
niaratrekwe kukwe kuin ye kukwei nuani.
Ye mdenbtä abko, Ngöbö Kukwei käta niere
krörö:

Nitre kukwe kuin ngwianka, ye nikani
kukwe kuin ye ngwena kä jökräbti
temen amne, kukwe kuin ye
abko niaratre nikani ngwena kä
ketareketare te jökrä kwäräkwärä,
Salmos 19.4

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. 19 Akwa ti
tö kukwe ngwiaintarita mda munye abko
krörö: ¿Kukwe kuin niebare nitre israeli-
taye, ye abko ñan nükani gare metre ietre
ya? Käne Moisékwe niebare krörö nitre
israelitabtä:

Juta ñakare jen tikwe, ye ben tikwe mun
israelita mikadi mokrere.
Erere arato, juta ie ti nüke gare ñakare
mtare, juta ye kräke tikwe mun is-
raelita mikadi romon, *Deuteronomio 32.21*

20 ñobtä ñan angwane kukwe niebare Ngöbö
Kukweibtä Isaíakwe abko tä nakenkä mtare
abko krörö:

Juta mda mda ñakare israelitare nämane ti
känentari ñakare abko ie ti kwani.
Amne juta nämane ti kärere ñakare abko ie
tikwe ja mikani gare, *Isaías 65.1*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä nitre ñakare
israelitarebtä, ñobtä ñan angwane niaratre
kwati tä tödeke Jesubti aisete. 21 Akwa nitre
israelitabtä abko Isaíakwe niebare krörö:

Juta ne ñan tä ti kukwei mike täte amne,
dokwä ribi ti kukwei ngäbti,
akwa ti nämane biare kise ngianinte köbö
kwatirekwatire niaratre ngäbti,
Isaías 65.2

niebare Ngöbökwe Isaías köböire.

11

Ngöbökwe nitre israelita dianinkä braibe jakrä

1 Kukwe yebtä, ti rabadre kukwe ngwen-
tari krörö: ¿Nitre ñakare israelitare, kräke
Ngöbökwe ja moto mikani kuin, yebtä abko
juta israelita abko ie Ngöbökwe trö kwitani
ya? Ñakare jire, ñobtä ñan angwane ti
abko israelita. Ti därebare Abrahamkri
amne ti därebare juta Benjamín mräkäkri

arato. [2] Käne abko, Ngöbö ngämi kä ne
dätere, ye känenkri Ngöbökwe juta israelita
diandikä juta jen jakwe kwrere abko mikan-
intbe kwe, aisete mtare Ngöbökwe ñan trö
kwitani juta jen kweye. ¿Ye abko era metre
abko kukwe nakaninkä ni Ngöbö kukwei
niekä kädian nämane Elíabtä abko käta bä
mike abko gare ñakare munye ya? Bati Elías
nämane blite Ngöböbe angwane, niebare
krörö kwe nitre israelita kitakäre ngite
Ngöböye:

[3] Ti Dänkien, nitre ma kukwei niekä abko
kämikanina jökrä jreikwe.

Erere arato, ñukwä grä jändrän kukwakrä
mae ye dikaninte jökrä kwetre.

Mtare ti aibe tä nire kaibe, akwa niaratre tö
ti kämikai arato, *1 Reyes 19.10,14*
niebare Elíakwe Ngöböye. [4] Abtä Ngöbökwe
niebare mda ie:

Nitre israelita kwati ngämi nebe ngukudok-
wäbti temen ngöbö ngwarbe Baal
ngwärekri,
akwa tä ti mike era janknu abko tikwe
dianinkä mili krä kükü jenena jakrä,
aisete ma ñakare tä kaibe, *1 Reyes 19.18*
niebare Ngöbökwe Elíaye. [5] Ye kwrere arato
mtare, Ngöbökwe nitre israelita dianinkä
ruäre jen jakrä ja moto kuinbti, käta tödeke
Jesubti. [6] Ja moto kuinbti Ngöbökwe ni-
tre israelita dianinkä ruäre jen jakrä, ye
abko ñan jändrän kuin nuenbare kwetre
abko ütiäre Ngöbökwe dianinkä jakrä, akwa
Ngöbö ara jire käkwe ja moto mikani kuin,
köböire ni dianinkä kwe jakrä. Akwa
nikwe jändrän kuin nuendre abko ütiäre
Ngöbökwe ni diandrekä jakrä, ye ngwane
ñakare Ngöböta ni denkä jakrä ja moto
kuinbti.

[7] ¿Yebtä abko, nikwe dre niedre mda?
Nitre israelita rabadre metre Ngöbö ng-
wärekri ja di jenbti abko niaratre na-
mani känene kisere, akwa erere ñan na-
mani bare. Akwa nitre israelita dianinkä
jakrä Ngöbökwe abko käta tödeke Jesubti
angwane, niaratre abko ngite ñakare mda
Ngöböta niere, akwa nitre israelita mda
mda abko Ngöbö ara jire käkwe dokwä
mikani ribi. [8] Ye kwrere kukwe rakadrekä
abko Ngöbökwe niebare kira abko tä tikani
krörö Ngöbö Kukweibtä:

Ni kwata ruen ñakare, kwrere jire
Ngöbökwe mun töi mikani abko
erere mun tä abti kä nüke mtare.
Ngöbökwe mun okwä mikani, akwa kukwe
era metre Kristobtä tuen ñakare
munye.
Erere arato, mun olo mikani Ngöbökwe,
akwa ni kukwei kuin Kristobtä ruen
ñakare mtare munye, *Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä nitre israelita
kwati btä.

[9] Erere arato, Davikwe niebare krörö
niara rüebtä Ngöböye, erere tä nakenkä
mtare nitre israelita kwati btä:
Jändrän jökrä kuin mrö kwrere, ye abko
rikwitadreta niaratre rüere näre.
Yebtä abko rabadre ritete abtä mikadre ja
ngie nuen näre.
[10] Erere arato, kä ñan rabadre tuen ietre,
abkokäre okwä raba kä ikote näre
amne, ñan rabadre jändrän nuen
kä, abkokäre trö raba tänene
kärekäre näre, *Salmos 69.22-23*
abko niebare Davikwe. Ye kwrere tä
nakenkä mtare nitre israelita kwati btä.

*Ngöbökwe nitre ñakare israelitare dianin-
tari arato*

[11] Mtare ti bike kukwe mda ngwentari
krörö: ¿Nitre israelita nikani janknu temen
rabakäre kärekäre Ngöbö okwä bäre mento
ya? Ñakare jire, ñobtä ñan angwane
nitre israelita käkwe ñan Ngöbö kukwei
mikani täte, käkwe trö kwitani ie, ye
köböire abko ni mda mda ñakare israelitare
abko namani dianintari Ngöbökwe arato,
nitre israelita rabadre mokrere Ngöböbti
abkokäre. [12] Akwa nitre israelita tä kukwe
kuin Jesubtä kite temen, köböire tä ja mike
ngite au Ngöbö rüere mtare, ye köböire
abko ni mda mda ñakare israelitare tä
jändrän kuinkuin Ngöbökwe bkäne kabre
Jesukristo köböire. Akwa mrä nitre is-
raelita käkwe tödekadre täte jökrä Jesubti
angwane, ¡era metre Ngöbökwe ni jökrä die
mikadre bäri kri mda ñan ñan!

[13] Akwa mun ñakare israelitare abko ie
ti bike niere krörö: Mun ye ie Ngöbö ara
jire käkwe ti juani ja kukwei ngwena, aisete
tita sribi ne mike bäri ütiäte jae, [14] ñobtä
ñan angwane tita sribire munbe angwane,
ti mräkätre israelita tikwe jatadre mokrere
munbe, ye köböire abko ti rükadre ng-
wenante Ngöböye amne rabadre dianintari

arato abkokäre. [15] Ye abko, Ngöbökwe nitre
israelita tuanimetre angwane, Ngöbökwe
jändrän kuin krübäte nuenbare ni mda
mda ñakare israelitare kä jökräbti kräke,
käkwe kä biani ietre ja mäkäkäreta jabe
Jesu köböire. ¿Ye abko nitre israelita
jen Ngöbökwe käkwe tödekadre Jesubti
angwane, Ngöbökwe kadreta ngäbti abko
Ngöbökwe ñan jändrän bäri kuin krübäte
nuendre kräke ya? ¡Jänri! Ngöbökwe
mikadre nüne kärekäre jabe, [16] ñobtä ñan
angwane arina mritata, bti diankata chi
jenena Ngöbökrä, ye abko tuen deme amne
ütiäte Ngöböye, ye ngwane arina mda tä
nebe deme amne ütiäte jökrä arato. Ye
kwrere abko nitre israelita mräkä känekäne
abko arina chi dianinkä jenena kwrere
amne nitre israelita jökrä abko arina mda
kwrere abko krörö: Ngöbökwe nitre is-
raelita mräkä känekäne Abraham, Isaac
amne Jacob mikani jenena deme jakrä,
ye köböire nitre israelita jökrä tä mikani
jenena, Ngöbökwe kukwe kuin nuendre
kräke abkokäre. Ye kwrere arato, kri
ngätri tä mikani kuin deme jenena, ye ng-
wane kri küde tä neme kuin deme jökrä
arato. Ye abko Ngöbökwe nitre israelita
känekäne mikani deme jenena jakrä kri
ngätri kwrere, ye köböire nitre israelita
mda mda ja täritäri tä mikani jenena
Ngöbökwe, kukwe kuin nuenkäre kräke
arato.

[17] Yebtä abko, ti bike kukwe mda bä
mike krörö: Nitre israelita abko olibo krie
kwrere, akwa olibo krie ye abko küde
tikaninkä ruäre. Olibo krie küde tikaninkä
ye täte abko olibo krie ngwarbe känsenta
küde mikani. Olibo krie ngwarbe känsenta
ye abko ma ñakare israelitare ara. Olibo
küde era metre tikaninkä abko täte ma
mikani, ye mden köböire abko namani
neketaninkä olibo ngätri era metre btä
amne olibo nire abko ara jire btä ma namani
siba, käta ma die mike. Olibo ngätri era
metre abko nitre israelita mräkä känekäne
Abraham, Isaac amne Jacob ara. [18] Akwa
yebtä makwe ñan bika kri olibo küde era
metre btä, ñobtä ñan angwane makwe
bikadre kri angwane, ñan olibo ngätri tä
nire ma köböire akwa, ma abko tä nire olibo
ngätri köböire, ye makwe ngwianta töre
jae. [19] Akwa mun ruäre ñakare israelitare
käkwe niedre mda: Olibo küde era me-
tre tikaninkä abko täte ti mikani, munkwe
niedre kore bikakäre kri, [20] ye abko tä dbe.
Akwa nitre israelita abko olibo küde era
metre, käkwe ñan tödekani Jesubti abtä
Ngöbökwe tikaninkä amne ma abko käkwe
tödekani Jesubti, aibe köböire Ngöbökwe
ma mikani olibo küde era metre ye täte. Ne
aisete, makwe Ngöbö jürä ngwian jirekäbe
jabtä angwane, makwe ñan bika kri, [21] ñobtä
ñan angwane nitre israelita abko olibo küde
era metre, akwa tödekani ñakare kwetre
Jesubti, ye abko Ngöbökwe diani ñakare
niaratrebti ta, aisete ¡ma bärira jire käkwe
ñan tödekadre janknu Jesubti angwane,
Ngöbökwe ñan diandre jire mabti ta!

[22] Yebtä abko, makwe nikra kuin ja käne,
ñobtä ñan angwane Ngöbö abko moto
kuin, akwa motota nebe romon arato.
Ye mden kisete, nitre israelita namani
ritete nikani temen, ñobtä ñan angwane
kukwe kuin Jesubtä mikani ñakare era
jae kwetre, ye kräke Ngöbö moto na-
mani romon angwane, ja moto mikani
kuin kwe makrä. Akwa makwe nünan-
dre ño, ie Ngöbö tö ye kwrere makwe
nüna käre angwane, Ngöbö moto rabadi
kuin käre makrä, akwa makwe ñan nü-
nandre Ngöbö töi erere, ye ngwane ma
tikadikäta olibo kriebtä arato. [23] Mdakäre
abko, nitre israelita ñan tä Ngöbö kukwei
Jesubtä mike era jae, ye mikadre temen
kwetre angwane, tödekadre Jesubti kwetre
angwane, Ngöbökwe ketarekäta olibo krie
metrebtä, ñobtä ñan angwane Ngöbö di
tärä olibo küde ye ketarekäta olibo kriebtä.
[24] Mun abko olibo krie ngwarbe känsenta
abko küde tikaninkä, bti ketaninkä olibo
küde era metre ye täte ¿ye abko nitre is-
raelita olibo küde era metre tikaninkä abko
Ngöbökwe ñan mikadreta täte olibo kriebtä
ya? ¡Jänri! Niaratre abko olibo küde era
metre, aisete bäri Ngöbökwe ketarekäta
täte.

Nitre israelita rabadi dianintari

[25] Ja mräkätre, Ngöbökwe kukwe ükan-
inte kore mun ñakare israelitarebtä amne
nitre israelitabtä, ye abko kukwe ükaninte
kira tiebe Ngöbökwe ni kräke, akwa mtare
Ngöböta mike gare nie, ye abko btä mun
ñakare israelitare ñan tädre töi ngitiekä
ngwarbe kwäräkwärä abtä bikadre kri nitre
israelitabtä, abkokäre tita mike gare munye
abko krörö: Mun ñakare israelitare rabadre

tödeke täte jökrä Kristobti, abkokäre nitre israelita ruäre dokwä ribi, käkwe trö kwitani Jesukristoye. [26] Akwa kukwe ye rabadi bare kore angwane, nitre israelita rabadi dianintari, erere rabadi dianintari jökrä abko rakadikä kore tä gare nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweita blite krörö btä:

Ni Diantarikä tä Siónte abko jatadi nitre israelita dentari, ye käkwe Jacob mräkä ngite Ngöbö rüere diandikä jökrä btä.

[27] Nitre israelita ngite ye diandikä jökrä kore btätre angwane, Ngöbökwe kukwe ükaninte kira nitre israelitabtä ye rabadi bare, *Isaías 59.20-21; 27.9* abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

[28] Akwa mtare ti mräkätre, nitre israelita kwati tä Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye rüere, abtä tätre ja rüere Ngöböbe. Ye mden köböire abko nitre israelita tä kä bien mun ñakare israelitareye tödekakäre Kristobti mtare. Akwa Ngöbökwe nitre israelita mräkä känekäne Abraham, Isaac amne Jacob ye dianinkä jakrä amne kukwe ükaninte kwe bentre, yebtä abko Ngöbö tä nitre israelita tarere janknu arato, [29] ñobtä ñan angwane Ngöböta jändrän bien nie, ye abko ñan tä denkäta nikän. Erere arato, tä ni kärere diantarikäre, yebti ñan tä ja kukwei kiteta temen, aisete tä ja kukwei mike täte jökrä, aisete Ngöböta nitre israelita tarere janknu. [30] Angwane mun ñakare israelitare abko mekera mun nämane Ngöbö kukwei mike ñakare täte, akwa mtare nitre israelita käta Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mike ñakare täte, ye köböire abko tätre kä bien munye, mun rabadre ruentari tare Ngöböye, käkwe mun diandretari Jesu köböire abkokäre. [31] Ye kwrere arato, nitre israelita ñan tä Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mike täte mtare, ye köböire abko mun rabadre ruentari tare Ngöböye abkokäre. Ye mdenbtä, mrä nitre israelita rabadi ruentari tare Ngöböye, ñobtä ñan angwane Ngöböta mun ñakare israelitare ngwen ruentari tare jae mtare. [32] Ne aisete, ni jökrä rabadre tödeke Jesubti amne rabadre ruentari tare Ngöböye, käkwe dianditari, abkokäre Ngöbökwe ni jökrä israelita ya, ñakare ya tuanimetre ja dokwä mike ribi amne ñan Ngöbö kukwei Jesubtä mikadre täte kwetre abko Ngöbökwe nuenbare kore, akwa ye köböire abko ni israelita ya, ñakare ya akwa Ngöbö rabadre ngwen ruentari tare jae amne rabadre dianintari, abkokäre Ngöbökwe nuenbare kore.

Pablota Ngöbö käikitekä

[33] Yebtä abko, ti tö kukwe niei krörö Ngöböbtä: ¡Jo! Ngöbö abra kwe jändrän kuinkuin tärä kabre krübäte nikrä, amne Ngöbö abra töbtä kri krübäte, käkwe jändrän kuinkuin mikanintbe ja töi jenbti ni kräke. Ye aisete Ngöböta töbike ño ño, ye ni ñan raba niere jire chi amne Ngöbö töi ji mdenbtä ye ni ñakare jire iti ie rabadre gare. [34] Ne aisete, ¿ni Dänkien töi ño, ye tä gare ni mda mdaye ya? ¡Ñakare! ¿Angwane ni mda mda raba Ngöbö töi tike ya? ¡Ñakare! [35] Mdakäre abko, ¿ni tärä iti käkwe jändrän biani käne ni Dänkienye abko ütiä biandreta kwe ie ya? ¡Ñakare! [36] Ñobtä ñan angwane jändrän jökrä tä kite Ngöbökri amne jändrän jökrä tä niara köböire amne jändrän jökrä abko jen Ngöbökwe, aisete ¡Ngöbö aibe raba käikitaninkä kärekäre! Abko kore se. Amen.

12

Ni kwitanina btin Ngöbökwe, erere nikwe nünandre

[1] Ngöbökwe ni ngwiani ruentari tare kore jae, käkwe jändrän kuin nuenbare bätäkä ngwarbe ni kräke, ye mden kisete ti mräkätre tikwe, jändrän kämikata Ngöbö käikitakakäre abko bianta ngöi ie, ye kwrere munkwe ja ngrabare mika ngöi jökrä Ngöbökrä amne munkwe nüna kuin deme Ngöbö aibe kräke amne, dre tuen dbe Ngöböye, ye erere munkwe nuen abko ti tö nibi niei kisere munye. Munkwe nuendre kore angwane, munkwe Ngöbö mikadi ütiäte amne munkwe käikitadikä era metre. [2] Erere arato, nitre moto kämekäme tä nüne ño kä ne ngwane, ye kwrere munkwe ñan nüna mda. Akwa mun rabadre kwitani Kristo kwrere, abkokäre munkwe Ngöbö tuametre ja töi kwite btin. Ye ngwane Ngöbö tö dreye, ye rüka gare munye amne jändrän kuin Ngöbökrä amne jändrän nuäre Ngöbökrä amne jändrän era metre Ngöbö okwäbti, Ngöbö tö dreye, ye rüka gare munye.

[3] Ni kwitanina Ngöbökwe käkwe nünandre krörö abko ti bike niere munye.

Ngöbökwe ja moto mikani kuin tikrä,
käkwe ti mikani Jesu kukwei ngwianka,
aisete ti bike kukwe niere krörö mun itire
itireye: Munkwe ñan bika kri ni mda md-
abtä, akwa munkwe töbika era metre au
jabtä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe mun
itire itire mikani tödeke ja kwrere jabti,
aisete ye kwrere munkwe nüna. 4 Ni abko
itibe akwa ni kiakia ngrabare abko kabre,
akwa ni kiakia ngrabare ye ñan tä sribi
ketetibe nuene, akwa tä sribi bätäkä ng-
warbe nuene ni ngrabare die mikakäre.
5 Ye kwrere arato, ni itire itire tödekaka
Kristobti tä nekete niarakri abko ni kwati,
akwa ni abko Kristo ngrabare itibe, aisete
nita nekete gwaire jakri ja die mikakäre
kwärikwäri. 6 Akwa ni itire itire, ie Ngöbö
tö namani ja di biain sribi ño ño nuenkäre,
ye erere biani kwe nie. Ye aisete, Ngöbökwe
ja di biani ni itiye ja kukwei niekäre ni
mda mdaye angwane, ni ye käta tödeke ño
Ngöböbti, ye kwrere Ngöbö kukwei niedre.
7 Erere arato, Ngöbökwe ja di biani ni mdaye
sribikäre ni mda mda die mikakrä angwane,
sribidre kuin kräke kwe. Amne Ngöbökwe
ja di biani ni mdaye ja kukwei dirikäre,
ye kwrere diri janknu kwe ni mda mdaye.
8 Erere arato, Ngöbökwe ja di biani ni mdaye
ni mda mda kitakäre nüne bäri Ngöbökrä,
ye kwrere kita nüne bäri Ngöbökrä kwe.
Erere arato, Ngöbökwe ja di biani ni mdaye
jändrän biankäre ngwarbe ni mda mdaye
angwane, jändrän bian ja moto kuinbti
kwe. Erere arato, Ngöbökwe ja di biani
ni mdaye rabakäre ji dokwäte nitre gätäkä
Jesu käbti ngätäite angwane, sribi ye nuen
kuin täte jökrä kwe. Erere arato, Ngöbökwe
ja di biani ni mdaye ni bobre bobre amne ni
ja tare nikaka nikaka die mike angwane, kä
rabadre nuäre btä sribi ye nuenkäre.

Nikwe ni mda mda taredre

9 Kukwe mda ti bike niere munye abko
krörö: Munkwe ja tare era metre kwärik-
wäri. Erere arato, munkwe bätä ngwian-
dre kri krübäte kukwe kämekäme yebtä
amne munkwe kukwe kuinkuin ye ke-
tadrete dime ja kisete. 10 Ni ja etbare käta
ja tarere, ye kwrere munkwe ja taredre
kwärikwäri amne, munkwe ñan ja mikadre
ngwarbe jae kwärikwäri, akwa munkwe ja
mikadre bäri ütiäte jae kwärikwäri. Yebtä
munkwe ja kitadre bäri. 11 Mdakäre abko,
sribi jökrä jiebti mun rankwadre kisere,
akwa munkwe ñan kä ngwiandre krene
jabtä amne munkwe sribidre ja di ngöi
jökrä ni Dänkienkrä.

12 Erere arato, Ngöbökwe jändrän kuin
nuendi munkrä, ye abko munkwe käi ng-
wiandre nuäre jabtä, akwa mun raba ja
tare nike angwane, munkwe nünandrekä
dite jabtä amne ja tare nika yebtä munkwe
ñan ngra ngradre akwa, munkwe blitadre
janknu Ngöböbe. 13 Nitre tödekaka Jesubti
käta jändrän mdei nike, ye abko munkwe
die mikadre. Erere arato, nitre basaka
kadre ngäbti kuin, ye jiebti mun rankwadre
kisere.

14 Mdakäre abko, nire nire tä näin kisere
mun jiebti mun mikakäre ja tare nike
tödekabtä Jesubti, ye kräke munkwe ja di
kärä Ngöböye amne munkwe ñan ngürün
mika btä ja dokwäre. 15 Erere arato, nire
nire btä käta nuäre, ye ben munkwe kä
ngwiandre nuäre gwaire jabtä amne, nire
nire tä ulire amne tä ja müaire abko ben
munkwe ja müaidre gwaire siba.

16 Erere arato, munkwe nünandre jäme
jabe kwärikwäri amne munkwe ñan
bikadre krikri, akwa munkwe ja getadre
jäme ni bobre bobre ben amne ja ñan
rabadre ruen bäri töbtä ni mda mdabtä
munye.

17 Mdakäre abko, ni mda mdakwe kukwe
nuen käme mun rüere, akwa munkwe ñan
kukwe nuenta käme btä ja dokwäre, akwa
dre dre tuen kuin ni jökräye, ye jiebti mun
rankwa. 18 Erere arato, munkwe ja die
mikadre käre nünakäre jäme ni jökräbe.

19 Ti mräkätre tare tikwe, ni mdakwe
kukwe nuen käme mun rüere angwane,
munkwe ñan ja ngie mika au, akwa
munkwe mun rüe ye tuametre Ngöbö
kisete, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei
käta niere krörö:

Ni mikadre ja ngie nuen, ye abko tä ti kisete.
Ne aisete ni kukwe nuenkä kämekäme mun
rüere, ye dokwäre tikwe mikadi ja
ngie nuen, *Deuteronomio 32.35*
niebare ni Dänkienkwe. 20 Ne aisete, nikwe
Ngöbö Kukwei mikadre täte krörö:

Ma rüe, ie mrö raba angwane, makwe buka.
Erere arato, tomna raba ie angwane,
makwe tomna bian ie.
Yebtä abko rabadre ja gaire amne ngwäre
kwata rabadre tain bürere jökrä ie ja

gaibtä, abkokäre makwe nuen kore.
Proverbios 25.21-22
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä. [21] Ye abko,
makwe ñan ja ganaimna kukwe kämeye,
akwa makwe kukwe kuin nuen ma rüekrä,
köböire makwe kukwe käme ganaindi.

13

Nitre gobranka kukwei mikadre täte

[1] Mdakäre abko, ni jökrä tä nebe gobrane ye abko Ngöbö ara jire tä mike. Ni ñakare jire iti abko tä ja mike gobrane ja töi jenbti, aisete nikwe nitre gobranka mikadre täte. [2] Ye aisete nire nire tä nebe nitre gobranka rüere, ye abko Ngöbö kukwei ara jire rüere nita rüre, aisete nire nire tä rüre nitre gobranka rüere ye abko käkwe ja ngie nuadi. [3] Ye abko, ni töi kuin era metre abko kräke ñan nitre gobranka tä mikani jürä ngwiandre, akwa nitre kukwe kämekäme nuenkä abko kräke gobranta mikani jürä ngwiandre ie. ¿Ye aisete gobran ñan jürä rabadre mabtä, ie ma tö ya? Gobran jürä ñan rabadre mabtä, ie ma tö ne ngwane nüna kuin era metre amne makwe ñan ja mika ngite angwane, nitre gobranka käkwe ma mikadi ütiäte, [4] ñobtä ñan angwane nitre gobranka tätre sribire Ngöbökrä jändrän kuin nuenkäre makrä. Akwa makwe nünandre käme abtä makwe ja mikadre ngite gobran rüere, ye ngwane abko gobran jürä rabadre mabtä, ñobtä ñan angwane ñan ngwarbe nitre gobranka ye tä ni mike ja ngie nuen. Nitre gobranka ye abko tä sribire Ngöbökrä, kukwe kämekäme nuenkä mikakäre ja ngie nuen Ngöbö täte. [5] Ye mden kisete, ni jökrä käkwe nitre gobranka mikadre täte. Ye abko ñan ni mikadre ja ngie nuen kwe abtä mikadre täte, akwa ja ñan rabadre ruen ngite nie Ngöbö ngwärekri, abkokäre nikwe mikadre täte.

[6] Nitre gobranka ye tä sribire Ngöbökrä amne tä sribi ye nuene köbö kwatirekwatire, aisete mun jökrä tä ja ütiä bien ietre. [7] Ye mdenbtä abko, gobran itire itire, ie dre biandre ja ütiäre, ye erere bian ie munkwe, aisete nireye rürümon ütiä biandre ño ño, ye ie ja ütiä biandre metre. Erere arato, nire nire jürä ngwiandre, ye erere munkwe jürä ngwian amne, nire nire mikadre ütiäte jae, erere munkwe mika ütiäte jae.

Ja taredre kwärikwäri

[8] Munkwe ñan ja ütiä ya o rürümon ütiä mika jire chi jabti, akwa käre rürümon ütiä tädre ketetibe mun itire itire bti abko munkwe ja taredre kwärikwäri, ñobtä ñan angwane nire nire käta ni mda mda tarere ye abko käta Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mike täte jökrä. [9] Ye abko Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye käta niere krörö: Ma gure ne ngwane, makwe ñan ja mika gure bati bati ni mdabe, makwe ñan ni kämika, makwe ñan go, makwe ñan jändrän ni jenenankwe ribe jae. Ye abko, kukwe ketetibe mda munkwe mikadre täte ne ngwane, kukwe jökrä biani nuendre nie Ngöbökwe ye rabadre bare munye. Kukwe keteti mda ye abko krörö:

Mata ja tarere au,
ye kwrere makwe ni mda mda tare arato, *Levítico 19.18*

[10] ñobtä ñan angwane nire nire käta ni mda tarere ye abko ñan tä kukwe nuene käme rüere. Ne aisete nita ja tarere kwärikwäri, ye ngwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye tä nebe bare täte jökrä nie.

[11] Munkwe ni mda mda taredre kore, ñobtä ñan angwane ni Dänkien Jesukristo jatadita ni diantarikäre abko köböi nükera. Munkwe ñan nüna ni kibiaka kwrere, ñobtä ñan angwane Jesukristo jatadita abko köböi nükerate bäri ja ken, munkwe tödekani Jesubti krire ye kräke. [12] Kä ne ngwane abko kä iko kwrere amne ni jökrä käta kukwe nuene kämekäme, akwa kä iko ye kitera niken ta amne Jesu kebera nüketa, ye abko kä ngwen kwrere kitera nüke. Ye mdenbtä abko, ari kukwe kämekäme kite temen amne ari ja töi mike kwatibe kukwe kuin nuene. Ye kwrere ni rabadi juto biare ni Dänkien kaen ngäbti, ni rükä tä ja mike juto niara rüe kraire jabti ye kwrere. [13] Ne aisete, jändrän nuenta era metre kä ngwenbti, ye kwrere nikwe nünandre era metre. Akwa ni ñan rikadre kä ngwen nuäre ngwarbe jabtä kwärikwäri amne, ni ñan rika dröbare. Erere arato, nikwe ñan ja mikadre gure bati bati amne nikwe ñan ja näkwitadre ngwarbe kukwe kämekäme btä; nikwe ñan rüdre ngwarbe jabe kwärikwäri amne ni mda rabadre jändrän bkäne, yebtä nikwe ñan mokredre jire ben. [14] Munkwe ñan nüna kore amne ñan kukwe kämekäme mdei ngwian jae

munkwe amne, munkwe töbika ñakare btä,
akwa ni Dänkien Jesukristo käkwe nün-
abare ño kä nebtä amne blitabare ño kä
nebtä kwe, ye kwrere munkwe nüna amne
munkwe blita ni mda mdabe.

14

Ja kadre ngäbti kwärikwäri

1 Mdakäre abko, kukwe diribare Jesukwe
mröbtä, yebtä töbikata jene jene. Akwa
kukwe ye mikakäre era abko ni mräkä di
braibe käta ngri kwete ñakare, ni ye abko
munkwe ka ngäbti kuin amne tä töbike ño,
yebtä munkwe ñan kita ngite, 2 ñobtä ñan
angwane jändrän jökrä abko dbe kwetadre
niebare ni Dänkien Jesukwe abko ni ruäre
tä nütüre, akwa ni ruäre abko di ñakare
kukwe ye mikakäre era abko käta ka bätäkä
ngwarbe aibe kwete. 3 Ye abko ni ruäre
käta jändrän jökrä kwete ye ñan käkwe
ni mda mda ngri kwete ñakare ye mika
ngwarbe jae. Erere arato, ni ruäre ñan tä
jändrän jökrä kwete ye käkwe ñan ñäkä jire
ni jändrän jökrä kwetaka yebtä, ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe ni nibu ye kani ngäbti,
aisete ni ye käkwe ja kadre ngäbti kuin
arato. 4 Ni ruäre käta jändrän jökrä kwete
abko sribikä ni Dänkien Jesukwe, ¿akwa
ñobtä mata blite bkänkä kwrere amarebti
ni sribikä bkänkä kräke abko rüere mata
ñäke ye? Sribikä bkänkä kräke ye abko
tä nüne kuin ya, ñakare ya akwa ye tä
gare bkänkäye, aisete ni ye käkwe nünandi
kuin bkänkä okwäbti, ñobtä ñan angwane
ni Dänkien Jesu di kri abko käkwe mikadi
kuin.

5 Mdakäre abko, nitre israelita käta
köbö jadükakrä mike bäri ütiäte köbö
mda mdakrä, ye kwrere jire ni ruäre mun
ngätäite tä köbö ruäre mike bäri ütiäte
köbö mda mda kräke, akwa ni mda abko
ie köbö kwatirekwatire tä nebe tuen ja
kwrere jökrä. Ne aisete ni itire itire käta
töbike ño ye abko dbe raba ruen ie, ne
ngwane mika era kwe. 6 Ni ruäre abko tö
köbö ruäre mikai jenena ütiäte jae, ye abko
tä mike ütiäte jae ni Dänkien mikakäre
ütiäte jae. Erere arato, ni ruäre käta kuin
niere Ngöböye, bti tä jändrän jökrä kwete,
ye abko tä kwete Ngöbö mikakäre ütiäte
jae. Mdakäre abko, ni ruäre ñan tä ngri
kwete, ye abko tä ja üke bäin ngri yeye,
akwa tä nuene Ngöbökrä, käta kuin niere
Ngöböye amne tä mike ütiäte jae arato. 7 Ne
aisete ni tödekaka Jesubti ñakare jire iti
käta nüne au jakrä. Erere arato ni tödekaka
Jesubti ñakare jire iti abko tä krüte au jakrä,
8 ñobtä ñan angwane nita nüne ye abko
nita nüne ni Dänkien kräke. Erere arato, ni
krütadre angwane, ni krütadre ni Dänkien
kräke, niara mikakäre ütiäte jae, aisete nita
nire ya, ni krütadre ya, akwa ni Dänkienta
ni bkäne. 9 Ni Dänkien rabadre ni bkäne,
abkokäre niara krütani, bti nükaninta nire
rabakäre ni krütani amne ni nire Dänkiene.

10 ¿Kore ne ngwane, se ñobtä ma mden
kräke ngri ñakare dbe kwetadre käta ñäke
ma mräkä jändrän jökrä kwetaka rüere?
Erere arato, ¿se ñobtä ma jändrän jökrä
kwetaka käta ñäke ma mräkäbtä mikakäre
ngwarbe töbikabtä bä jene kore? Mrä ni
rabadi jökrä Ngöbö ngwärekri angwane,
kukwe ükadite kwe nibe, aisete ¡se ñobtä
mata ñäke ma mräkä rüere kitakäre ngise
ye! 11 Kukwe kore ye mdenbtä Ngöbö Kuk-
wei käta niere krörö:

Tita nüne, aisete ti ne ngwärekri ni jökrä
rabadi ngukudokwäbti temen ti
mikakäre ütiäte jae amne, ti Ngöbö
aibe käikitadikä kwetre, niebare ni
Dänkienkwe, *Isaías 45.23*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. 12 Ye mden
kisete, ni itire itire käkwe dre dre nu-
endi, ye abko nikwe niedi au jökrä jakrä ni
Dänkienye.

13 Ye mden kisete, munkwe ñan ñäkä-
dre jire jabtä kwärikwäri, akwa nikwe
töbikadre kuin ja käne, käkwe ñan kukwe
mikadre ni mräkä tödekaka Jesubti ye jiete
abtä ja mikadre ngite kwe Ngöbö rüere.
14 Akwa ni Dänkien Jesu nämane nüne kä
nebtä angwane, kukwe diribare kwe abko
kukwe era metre gare kuin tie abko krörö:
Jändrän jökrä kwetadre abko ñakare jire
käme Ngöbö ngwärekri, aisete munta jän-
drän jökrä kwete abko tä töbike era metre
tuen tie, akwa ni ruäre abko ie jändrän
ruäre ñan tuen dbe kwetadre, ye abko
ñakare dbe niarakrä. 15 Akwa mtare mun
abko tä mrö ño ño kwete, ye ñan tuen dbe
mun mräkäye, akwa munta kwete janknu
okwäbti, abtä jata nebe ruen ngite ie, ye ng-
wane munta mun mräkä tarere ñakare. Ne
aisete munta mrö ño ño kwete, ye köböite
munkwe ñan mun mräkätre, kräke Kristo
krütani, ye mikata ja mike ngite Ngöbö

rüere. [16] Ne aisete, munkwe ñan kä bian
jire chi ñäkäkäre blo mrö kuin kwetadre
ye rüere, [17] ñobtä ñan angwane Ngöböta
gobrane nibti amne Ngöbökrä abko jän-
drän kwetadre amne ñadre abko ñakare
ütiäte. Akwa ni jökrä bti Ngöböta gob-
rane abko tä nüne era metre jabe kwärik-
wäri amne tä nüne jäme jabe kwärikwäri
amne kä tädre bäri nuäre nibtä Ngöbö Üai
Deme köböire, ye abko ütiäte Ngöbökrä,
[18] ñobtä ñan angwane nire nire tä nüne kore
sribikäre Kristokrä ye käta kä mike nuäre
Ngöböbtä amne tä nebe tuen dbe ni mda
mda okwäte arato.

[19] Ye aisete, jändrän jökrä käta ni die
mike nüne jäme jabe kwärikwäri amne tä
ni die mike gwaire jökrä, ye abko ari kä-
nentari bäri ja käne. [20] Angwane makwe
ñan sribi Ngöbökwe tä mun jökrä ngätäite
juan ngwarbe mrö aibebtä. Akwa kukwe
era metre abko nere: mrö jökrä abko
kuin deme amne dbe kwetadre Ngöbökwe
niebare. Akwa mrö ñan tuen dbe kwetadre
ni mräkäye abko nikwe kwetadre okwäbti
abtä ja mikadre ngite kwe Ngöbö rüere, ye
abra käme. [21] Ne aisete nikwe ngri kwe-
tadre amne nikwe uba döi ñadre, köböite
ni mräkä käkwe ja mikadre ngite Ngöbö
rüere ne ngwane, nikwe ñan ngri kwetadre
amne nikwe ñan uba döi kwaka ñadre, ye
abko rabadre bäri kuin. Erere arato, jän-
drän mden mden nikwe nuendre käkwe ni
mräkä mikadre ja mike ngite Ngöbö rüere,
ye abko nikwe ñan nuendre jire chi mda.

[22] Ne aisete dre tuen kuin mae, yebtä abko
makwe töbika kaibe jakrä Ngöbö ngwärekri
amne ñan kwetamna amne ñan ñamna ni
mda mdaye. Ye mdenbtä abko nieta krörö:
"Nire nire tä tikaninte, käta kukwe mden
mike era, erere tä nuene amne jata nebe
ruen ngite ñakare Ngöbö ngwärekri, ni ye
abko btä käta nebe nuäre." [23] Akwa jändrän
ño ño kwetadre amne ñadre ye ñan tä nebe
tuen dbe ie, akwa bti ta tä kwete, ye ngwane
tä ja mike ngite Ngöbö ngwärekri, ñobtä
ñan angwane jändrän kwetadre abko ñan
tä nebe nüke gare metre ie akwa tä nuene,
ye ngwane tä ja mike ngite, aisete jändrän
jökrä nuendre, ye abko era metre ya, ñakare
ya, akwa nita nuene, ye ngwane nita ja mike
ngite.

15

[1] Akwa ni jändrän jökrä kwetaka abko
di tärä kukwe diribare Jesukwe mröbtä
mikakäre era täte jökrä, angwane ni mräkä
di braibe käta ngri kwete ñakare, ye
abko nikwe kadre ngäbti amne nikwe ñan
töbikadre jändrän kuin känäkäre kaibe
au jakrä ja mikakäre nuäre. [2] Ni jökrä
käkwe jändrän kuin nuendre ni mräkä
tödekaka Jesubti mda mda kräke, niara
moto mikakäre nuäre amne ja die mikakäre
kwärikwäri, [3] ñobtä ñan angwane Kristo ara
jire käkwe ñan jändrän kuin känäbare kaibe
au jakrä ja mikakäre nuäre, akwa Ngöbö
Kukwei namani tikani niarabtä, ye erere
namani bare krörö ie:

Ñäkä nämane bätäkä ngwarbe ma rüere
Ngöbö, ye abko nikani jökrä ti
kötärä, *Salmos 69.9*

abko tä tikani Kristobtä. [4] Kukwe jökrä
tikani kore Ngöbö Kukweibtä, ye abko
tikani ni töi tikakrä amne kukwe tikani
kira, ye abko btä nikwe nünandrekä
dite käre amne tä kä mike nuäre nibtä,
ye köböire ni rabadre tödeke kärekäre
Ngöböbti, abkokäre namani tikani kira
kore. [5] Angwane Ngöbö ni mikaka nünenkä
dite käre amne kä mikaka jäme ni motobtä
käkwe mun die mika ja töi mike ja
näre jökrä, Kristo Jesu tö ie ye kwrere,
[6] mun töi rabadre kwatibe jökrä, käkwe
Ngöbö ni Dänkien Jesukristo Rün kwe ye
käikitadrekä gwaire jökrä abkokäre.

[7] Kristokwe mun itire itire kani ngäbti
kuin, ye kwrere munkwe ja ka ngäbti kuin
kwärikwäri Ngöbö rabadre käikitaninkä
abkokäre. [8] Mdakäre abko, ti tö kukwe krörö
nieita munye: Ngöbökwe kukwe ükaninte
nitre israelita mräkä känekäne ben, ye
mikakäre bare täte Kristo nükani ni kla-
bore kwrere nitre israelitakrä, ye köböire
abko Ngöbö tä ja kukwei mike täte abko
bä mikani kore kwe. [9] Erere arato, ni-
tre ñakare israelitare namani ruentari tare
Ngöböye, aisete Ngöbö käikitadrekä kwe-
tre, abkokäre Kristo nükani Ngöbö Kukwei
mike bare. Kukwe yebtä Ngöbö Kukweita
tikani krörö:

Tikwe ma käikitadikä nitre ñakare is-
raelitare ngätäite amne tikwe ka
niedi ma mikakäre ütiäte. *2 Samuel
22.50; Salmos 18.49*

[10] Angwane tärä mda känti abko nieta krörö:

Mun ñakare israelitare ye käkwe kä ngwian
bäri nuäre jabtä juta Ngöbökwe ye
ben gwaire. *Deuteronomio 32.43*
11 Amne tärä mdara jire Ngöbö Kukweibtä
abko nieta krörö:
Mun ñakare israelitare juta kwatirekwatire
te ye käkwe ni Dänkien Ngöbö käik-
itaka gwaire jökrä. *Salmos*
117.1
12 Erere arato, Isaías käkwe kukwe tikani
krörö Jesukristobtä:
Isaí bkün jatadi iti, ye abko rabadi gobrane
nitre ñakare israelitarebti angwane
tödekadi kwetre bti, *Isaías 11.10*
abko tikani kore Isaíakwe.
13 Angwane Ngöbö tödekakrä nikwe ye
käkwe kä mika bäri nuäre munbtä amne
mun mika nüne jäme kwe, munta tödeke
bti ye ngwane. Erere arato, Ngöbökwe
jändrän kuin nuendre mda munkrä, yebtä
munkwe ja töi mika ngibiare bätäre Ngöbö
Üai Deme di kri ye köböire.

Sribi Pablokwe nitre ñakare israelitare ngätäite

14 Ti mräkätre tikwe, mun moto nena
kuin krübäte ni mda mdakrä amne, kukwe
bätäkä ngwarbe nena gare kabre munye
amne mäträre metre jabtä kwärikwäri
ye garera kuin munye abko nena gare
tie. 15 Akwa tita tärä tike, nebtä abko
kukwe ruäre ñan käi rikwitadrekä munbti,
abkokäre tita tärä ne tike era metre
gwärere munye. Tita tärä tike kore, ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe ja moto mikani
kuin tikrä, käkwe ti mikani sribire kore.
16 Ye aisete, mtare tita sribire Kristo Jesukrä
nitre ñakare israelitare ngätäite. Erere
arato, nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre käta jändrän kämike, bti tä mike gare
Ngöböye, ye kwrere tita sribire nitre ñakare
israelitarebe, käta niken Ngöbö kukwei
kuin Jesubtä ngwena ietre, abti niaratre
tä Ngöbö kukwei kuin ye kaen ngäbti
angwane, tita niaratre mike gare Ngöböye
amne tä nebe dbe Ngöbö ngwärekri amne
Ngöbö Üai Deme käta mike deme jenena
Ngöbökrä.
17 Tita sribi nuene kore Ngöbökrä, yebtä
abko ja rabadre ruen ütiäte kri tie Kristo
Jesu köböire ruen tie. 18 Akwa ti abko ie
ja nüke töre ñakare blite kukwe mda mda
bä jene btä angwane, Kristo ara jire käkwe
dre dre nuenbare ti köböire amne ñokwe
ti mikani nitre ñakare israelitare ngwena
tödeke Jesubti, ye aibebtä ti tö blitai, aisete
namani bare ja kukweibti tie amne nä-
mane bä mikani arato. 19 Ne aisete tikwe
Ngöbö kukwei kuin Kristobtä diribare, ye
abko sribi kri ñan tuabare, bti nämane
mikani era metre Ngöbö Üai Deme diebti.
Ngöbö kukwei kuin Kristobtä, ye abko tikwe
mikani gare kuin täte jökrä niken juta
Jerusalénte amne juta mda mdate nebe kä
Ilíriate. 20 Ngöbö kukwei kuin Jesubtä kädrie
ngämi, käi känti käre ti töta nebe rikai
Ngöbö kukwei ngwena, ñobtä ñan angwane
ni mdakwe sribi kömikanintbe, ye känti ti
ñan tö sribire ni mda jiebti. 21 Ne aisete
Ngöbö Kukwei tikani kira rabadre bare,
abkokäre tita sribire jirekäbe kore. Ngöbö
Kukwei ye abko tä niere krörö:
Ni mda mda ñakare israelitare abko ie
kukwe nie ñakare niarabtä abko ie
rükadi gare.
Angwane ni mda mda ñakare israelitare
abko olote blita ñakare niarabtä
abko ie niara rükadi gare, *Isaías*
52.15
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä. 22 Ye
mden kisete, nitre ñakare israelitare, ben
ti nämane sribire kore kä mda mda känti,
abtä ti ngämi nebeta basare munye. Tikwe
ja köböi kitani bäre bäre niken mun känti
yete, akwa kukwe namani ti jiete.

Pablo tö näin basare juta Romate

23 Akwa mtare tita sribire, ye känti tikwe
sribibarera ünän jökrä angwane, ti tö na-
mani rikai basare munye yete, ye abko käi
nikanina kabre ta, 24 aisete ti näin España,
ye ngwane ti tö rikai nebe basare jire mun
känti yete. Ti rabadi bä jötrö mun känti
Roma yete akwa, kä rabadi nuäre tibtä mun
tuare. Yebti munkwe ti die mikadre abko
bti ti näin, ruen tie.
25 Akwa gwängwarbe abko ja mräkätre
nete käkwe jändrän biani ja mräkätre
tödekaka Jesubti Jerusalénbo kräke abko ti
bike niken bien ietre, aisete ti bike nikenta
käne Jerusalén, 26 ñobtä ñan angwane ja töi
jenbti ja mräkätre Macedoniabo, Acayabo
käkwe ngwian ükaninkrö juandre ni bo-
bre bobre ja mräkätre tödekaka Jesubti
Jerusalénbo ngätäite kräke. 27 Niaratrekwe
ngwian ükaninkrö ja töi jenbti ja mräkätre
Jerusalénbo kräke, akwa era metre niaratre
rabadre jändrän ye nuene nierare, ñobtä

ñan angwane nitre ñakare israelitare, ben
nitre israelita käkwe jändrän jökrä kuin
Ngöbökwe nikrä dräibare jabti niaratre die
mikakäre, ye kwrere arato nitre ñakare
israelitare käkwe nitre israelita tödekaka
Jesubti die mikadre arato jändrän jak-
webti ruen tie. 28 Ne aisete ti näin
Jerusalén, käkwe ngwian biandi ünän jökrä
ja mräkätreye, yebti ti näin España mda
angwane, ti näin basare jire mun känti yete.
29 Akwa ti rabadi yete angwane, jändrän
kuin Kristokwe, yebti nikwe ja die mikadi
kwärikwäri ye abko gare kuin tie.

30 Ti mräkätre, ni Dänkien Jesukristo
köböire amne Ngöbö Üai ni mikaka ja
tarere kwärikwäri, ye köböire munkwe ja
geta gwaire tibe sribi tare krübäte tikrä
nebtä amne munkwe blita tikrä Ngöböbe.
31 Angwane nitre israelitare käta tödeke
ñakare Jesubti tä nüne Judea, ne ngäniene
Ngöbökwe ti ngibiadre abko munkwe ribe
ie tikrä. Erere arato, ti näin ngwian ng-
wena ja mräkätre Jerusalénbo kräke, ye
abko niaratrekwe kadre ngäbti kuin abko
munkwe ribe Ngöböye arato. 32 Yebti Ngöbö
tö ne ngwane, kä rabadi nuäre kri tibtä
rikare ja tuen munbe amne tikwe jadükadre
basare kwärä munye yete. 33 Ngöbö kä jäme
bianka nie, ye raba mun jökrä ben. Abko
kore se. Amen.

16

Pablota köbö kuin juen mrä

1 Mrä abko, ti mräkä merire Febe bike
niken mun känti. Niara abko nitre tödekaka
Jesubti die mikaka abko tä nüne juta Cen-
create. Ye mden bike niken mun känti. 2 Ne
aisete ni Dänkien köböire ni tödekaka Je-
subti tä ja kaen ngäbti, ye kwrere munkwe
niara ka ngäbti angwane, kukwe mda mda
kwe, btä munkwe die mika, ñobtä ñan
angwane niarata ni kwati die mike amne ti
ara jire die mikata krübäte kwe abti kä nüke
mtare arato, aisete munkwe die mika.

3 Amne Priscila btä brare kwe Aquila
abko sribi muko tikwe Kristo Jesukrä, ye
kräke tita köbö kuin juen abko munkwe
nie ietre. 4 Niaratre nibu ye abko bäsi
krütani ti diantarikäre. Yebtä abko ñan
ti aibe tä kuin niere ietre, akwa ni mräkä
jökrä ñakare israelitare käta tödeke Kristo
Jesubti kä ketareketare temen käta kuin
niere Ngöböye btätre siba. 5 Mdakäre abko,
nitre tödekaka Jesubti tä ja ükekrö Priscila
amne Aquila gwiriete, ye kräke tita köbö
kuin juen abko munkwe nie ietre.

Erere arato, ti kukwe muko tare kri
tikwe Epeneto, kräke tita köbö kuin juen,
munkwe nie ie. Niara ye abko käkwe
tödekani bäri käne Kristobti provincia Asi-
ate. 6 Amne María käkwe sribibare kri
munkrä, ye kräke tita köbö kuin juen arato,
munkwe nie ie. 7 Erere arato, ti mräkätre
israelita Andrónico amne Junias nämane
ngite gwaire tibe kä teri amne, niara-
tre ütiäte kri nitre Jesu kukwei ngwianka
ngätäite amne niaratre käkwe tödekani
bäri käne Kristobti ti ngwä. Niaratre ye
kräke tita köbö kuin juen arato, munkwe
nie ietre. 8 Amne Amplias ti kukwe muko
tare tikwe ni Dänkien köböire, ye kräke tita
köbö kuin juen arato, munkwe nie ie. 9 Erere
arato, Urbano sribi muko nunkwe Kris-
tokrä ye kräke tita köbö kuin juen, amne
Estaquis tare tikwe, ye kräke tita köbö
kuin juen, munkwe nie ietre. 10 Mdakäre
abko, Apeles käta tödeke kwatibe Kristobti,
ye abko bä mikani kwe ja tare nikabtä,
niara ye kräke tita köbö kuin juen arato,
munkwe nie ie. Erere arato tita köbö kuin
juen Aristóbulo mräkäkrä, munkwe nie
ietre. 11 Amne ti mräkä israelita nünanka ti
käite Herodión, kräke tita köbö kuin juen,
munkwe nie ie. Erere arato, Narciso mräkä
käta ni Dänkien mike era, kräke tita köbö
kuin juen, munkwe nie ietre. 12 Mdakäre
abko, Trifena amne Trifosa käta sribire ni
Dänkien kräke, niaratre ye kräke tita köbö
kuin juen, munkwe nie ietre. Erere arato,
Pérsida tare nikwe ye käta sribire kri ni
Dänkien kräke, niara ye kräke tita köbö
kuin juen arato, munkwe nie ie. 13 Amne
Rufo tä Ngöbö kukwei mike era abtä ütiäte
kri Ngöbö ngwärekri abko kräke tita köbö
kuin juen, munkwe nie ie. Erere arato, Rufo
meye namani ti meye kwrere tikrä abko
kräke tita köbö kuin juen arato, munkwe
nie ie. 14 Mdakäre abko, tita köbö kuin
juen Asíncrito kräke amne Flegonte kräke,
erere arato tita köbö kuin juen Hermas
kräke, Patrobas kräke amne Hermes kräke
amne ja mräkätre mda mda tödekaka Je-
subti tä ja gete bentre, kräke tita köbö
kuin juen, munkwe nie ietre. 15 Erere arato,
tita köbö kuin juen Filólogo kräke, Julia
kräke amne Nereo kräke, erere arato Nereo

ngwai merire, kräke tita köbö kuin juen,
munkwe nie ietre. Amne Olimpas kräke tita
köbö kuin juen amne ja mräkätre tödekaka
Jesubti tä bentre yete, ye kräke tita köbö
kuin juen jökrä, ye abko munkwe nie kore
ietre.

16 Akwa mun abko käkwe ja demain era
metre kwärikwäri Ngöbö käbti abko tita
niere munye. Ja mräkätre jökrä tä gätäre
Kristo käbti nere temen tä köbö kuin juen
mun jökrä kräke.

17 Ti mräkätre, mräkäre abko kukwe mda
ti tö niei munye abko krörö: Ngöbö kukwei
kuin Jesubtä diribare munye abko munkwe
kani ngäbti, kukwe ye rüere ni mda mda
jatai dirire bä jene mun mikakäre rüre jabe
kwärikwäri amne mun mikakäre Kristo
gibiekäta. Ni ye kwrere ngäniene munkwe
nikra kuin ja käne amne munkwe ñan ja
geta jire chi bentre, 18 ñobtä ñan angwane
niaratre ñan tä sribire ni Dänkien Kris-
tokrä akwa, tä sribire au jakrä, käta ñäke
nuäre nuäre dirikäre, ye käta nitre mokrere
ñakare jabti ngökö, aisete munkwe mokre
jabti. 19 Amne mun jökrä käta dirikätre
munye mike täte, ye abko bäri käi nuäre
tibtä, akwa yebtä munkwe ñan dirikätre
blo mikadre täte arato, akwa mun rabadre
töbtä jändrän kuinkuin nuenkäre, ie ti tö,
akwa kukwe kämekäme ñan rükadre gare
munye, abkokäre munkwe ñan ja kitadre
btä, ie ti tö. 20 Ye abko munkwe nuendre
kuin kore, ye ngwane Ngöbö kä jäme bianka
nie, ye käkwe Satana mikadi tükarekä jötrö
ngwarbe ja ngoto täni munye. Erere arato,
ni Dänkien Jesu käkwe ja moto mika kuin
mun jökrä kräke.

21 Mdakäre abko, sribi muko tikwe Tim-
oteo käta köbö kuin juen mun kräke.
Erere arato, Lucio, Jasón amne Sosípater
ti mräkätre israelita käta köbö kuin juen
mun jökrä kräke. 22 Amne ti kä Tercio, ti
ne abko Pablokwe mikani tärä ne tikaka
jakrä juandre munye, ti ne käta köbö kuin
juen mun kräke ni Dänkien käbti arato.
23 Amne Gayo käta kä bien nitre tödekaka
Jesubtiye ja gwiriete, ye erere tita mtare
Gayo gwiriete nete, Gayo ye käta köbö kuin
juen mun kräke. Erere arato, Erasto ngwian
ngibiabtikä juta Corinto nete käta köbö
kuin juen mun jökrä kräke amne, ni mräkä
Cuarto käta köbö kuin juen mun jökrä kräke
arato.

24 [Amne ni Dänkien Jesukristo käkwe ja
moto mika kuin mun jökrä kräke. Amen.]*

25 Ngöbö kukwei kuin Jesukristobtä tita
näin mike gare, ye köböire Ngöbökwe mun
mika nünenkä dite abko ie ti tö, aisete
ari Ngöbö käikitekä, ñobtä ñan angwane
kukwe ye nämane kaibe tiebe Ngöbökwe,
akwa niara tö namani mikai gare nie.
Ngöbö ngämi kä ne dätere, känenkri kukwe
ye mikanintbe kwe, bti ükani kaibe tiebe
kwe, 26 akwa nitre Ngöbö kukwei niekä
käkwe tärä tikani abko köböire Ngöbö nena
mike gare nie, ye abko Ngöbö nünanka
kärekäre käkwe mikanintbe kore, erere na-
mani bare. Ne aisete mtare nitre ñakare
israelitare kä jökräbti temen, ie Ngöbökwe
kukwe tiebe ye mikani gare kuin amne
niaratre käkwe Ngöbö kukwei mikadre era,
käkwe tödekadre Jesubti amne mikadre
täte kwetre, abkokäre mikani gare ietre.
27 Ne aisete, Ngöbö itibe töbtä ye aibe
raba mikani ütiäte kri kärekäre Jesukristo
köböire. Abko kore se. Amen. Ne ngörä.

* 16:24 Kukweta tikani corcheta ngätäite ñan tä tikani manuscrito bäri kuinkuinbtä.

Tärä Tikani Käne Pablokwe Nitre Corintobokrä
1 Corintios

Pablo nämane sribire juta Efesote angwane, niarakwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Corintote ye kräke. Pablo näire juta Corinto ye abko juta bäri ütiäte käkä Grecia ye känti. Ni mili 650 nämane nüne yete amne nitre ye ngätäite abko ni mili 400 abko ni klabore ni mdakwe. Pablo ara käkwe kukwe kuin Jesubtä diribare käne juto Corinto yete abko tä tikani Hechos 18.1-21 yebtä.

Pablokwe tärä ne tikani, ñobtä ñan angwane ni iti kädian nämane Cloé abko mräkä nükani basare Pabloye juta Efesote angwane, nitre tödekaka Jesubti nämane ja kwete krübäte Corinto yete amne ni kwati nämane kukwe nuene diän diän abko niebare kwe Pabloye. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti Corinto yete käkwe tärä juani Pabloye angwane, kukwe ngwianintari kwetre ie, ye abko Pablo tö namani kukwe ye kain ngäbti, aisete tärä ne tikani kwe nitre tödekaka Jesubti nünanka Corinto töi diankäre amne die mikakäre.

Kukwe kwati abko, juta Corinto yete ni kwati nämane ngöbö ngwarbe mike ütiäte jae. Nitre tödekaka Jesubti ngämi tödeke Jesubti, känenkri niaratre nämane ngöbö ngwarbe keta kabre mike ütiäte jae, kä nämane jändrän kämikani ngöbö ngwarbeye abko ngrie kwete ni mda mdabe, ngöbö ngwarbe ye mikakäre ütiäte jae. Kukwe yebtä Pablota blite tärä nebtä.

Erere arato, ju blitakrä ngöbö ngwarbebe, ye känti meri bti kä ngwarbe nämane abko ben nitre brare nämane neme. Ni brare brare käkwe tödekani Jesubti angwane, dre dre nuendre kwetre ñan nämane gare ie, aisete ni gure gure käkwe nünandre ño amne ni gure ñakare käkwe nünandre ño, yebtä Pablota blite tärä nebtä arato.

Mdakäre abko, ni ruäre nükani gätäre nitre tödekaka Jesubtibe juta Corintote, kä nämane kukwe dirire blo Ngöböbtä abkobtä Pablokwe kukwe tikani arato.

Pablota köbö kuin juen

1-2 Ti Pablo käta köbö kuin juen munye ti mräkä Sóstenebe. Ngöbö tö namani ti mikai sribire Kristo Jesu kukwei ngwianka, erere ti käräbare kwe. Ngöböta mun gätäkä Jesukristo käbti juta Corintote ye bkäne amne mun ye ie tita tärä ne tike. Kristo Jesu köböire Ngöbökwe mun käräbare jakrä nünakäre deme. Ni kä jökräbti käta tödeke ni Dänkien Jesukristobti, käta ja di kärere ie, ye ben gwaire Ngöbökwe mun käräbare jakrä. Jesukristo abko ni Dänkien nikwe amne niaratre Dänkien arato. 3 Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin munkrä amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö.

Pablota kuin niere Ngöböye kräke

4 Ja mräkätre, käre tita kuin niere Ngöböye munkrä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe ja moto mikani kuin munkrä Kristo Jesu köböire. 5 Ngöbökwe mun mikani ja di bkäne bätäkä ngwarbe krörö ja moto kuinbti: ja di biani kwe munye angwane, ütiä käräbare ñakare kwe munye, käkwe mun mikani dite blitakäre bätäkä ngwarbe niara kukweibtä amne mun mikani töbtä kukwe bätäkä ngwarbebtä kwe. 6 Ngöbökwe ja di biani kri kore munye, ñobtä ñan angwane kukwe kuin Kristobtä diribare tikwe, ye rabadre era mun kräke, ie Ngöbö tö namani, aisete ja di biani kri kore kwe munye. 7 Ngöbökwe ja di biani kore munye, aisete munta ni Dänkien Jesukristo köböi ngibiare ngäbti angwane, munta Ngöbö die mdei nike ñakare mda. 8 Jesukristo jatadita, ye näire mun ñan rabadre ngite niara ngwärekri, abkokäre Ngöbökwe mun mikadi nünenkä dite jabtä niara ngibiare ngäbti. 9 Ngöböta kukwe niere, erere tä mike täte metre jökrä. Ngöbö ye mden käkwe mun käräbare nüne kuin ketetibe ja Odei Jesukristo ni Dänkienbe.

Ñan rüdre jabe kwärikwäri

10 Ti mräkätre, ni Dänkien Jesukristo käbti ti tö kukwe ne ribei kisere munye abko nere: Kukwe jökrä rükabti ruäre mun jökräye, munkwe ñan ja diandrekä jenena amne munkwe nünandre jäme jabe kwärikwäri abkokäre. Erere arato, munkwe töbikadre ja kwrere jökrä amne ja rabadre ruen ja kwrere jökrä munye, käkwe ja töi mikadre ja näre jökrä, abkokäre kukwe

jökrä rükabti ruäre mun jökräye. [11] Ti
mräkätre tikwe, munta ja rüere kwärikwäri
abko Cloé mräkä rükaba kukwe ngwena tie,
ye mdenbtä tita kukwe ne niere munye.
[12] Munta ja rüere krörö tita niere: mun
ruäre käta niere: ¡A! Tita nekete Pablokri.
Mun ruäre abko käta niere: Tita nekete
Apolokri, amne mun ruäre abko tä niere:
Tita nekete Pedrokri, amne mun ruäre abko
käta niere: Tita neke Kristokri. Abtä munta
ja rüere, nieba kwetre tie.

[13] Yebtä abko ti tö kukwe ngwiaintari
munye. Munta ja denkä jene jene ni
mdakri, ¿ye kwrere Kristota ya? ¡Ñakare!
¿Ti Pablo ne metani krusobtä mun kräke
ya? ¡Ñakare! ¿Mun ngökani ñöte ti Pablo
ne käbti ya? ¡Ñakare jire! Ne aisete
ti ñakare ütiäte abkokri munta ja denkä
jene jene. [14] Tikwe Crispo amne Gayo aibe
ngökaba ñöte, nebti mun mda mda tikwe
ngökaba ñakare ñöte. Yebtä tita kuin niere
Ngöböye, [15] ñobtä ñan angwane ye kwrere
mun ngökani ñöte ti käbti mun ñan rabadre
niere jire chi bikakäre kri. [16] ¡An! Tikwe
Estéfanas mräkä aibe ngökaba ñöte arato,
yebti tikwe ni mda mda ngökaba ñakare
ñöte ruen tie. [17] Tikwe ni mda mda ngökaba
ñakare ñöte, ñobtä ñan angwane Kristokwe
ñan ti juani ni mda mda ngökakäre ñöte,
akwa bäri ti juani kukwe kuin jabtä niere
kwe. Erere arato, ñan ti juani kwe kukwe
kuin Jesubtä niere nuäre nuäre bikakäre
töbtä, ñobtä ñan angwane tikwe blitadre
kore angwane, Kristo krütani krusobtä
nikrä dirita tikwe abko kukwe di kri ni
diantarikrä abko tikwe bä mikadre ütiäte
ñakare mun okwäte aisete, ye ngäniene
tikwe ñan blitaba kore.

Kukwe töbtä Ngöbökwe ñakare ja kwrere kukwe töbtä ni kä nebtäkwe

[18] Nire nire tä nüne Ngöbö rüere, abtä tä
nianinte abko kräke Jesu krütani krusobtä
diantarikäre, ye abko tä nebe tuen kukwe
ngwarbe kwrere ietre; akwa nire nire rabai
dianintari abko kräke Jesu krütani kru-
sobtä ni diantarikäre, ye abko kräke kukwe
kuin, ñobtä ñan angwane kukwe ye abko
Ngöbö di kri ni diantarikrä abko garera nie.
[19] Ngöbö Kukwei arato käta niere ja kwrere
abko krörö:

Nitre töbtä abko tikwe töi juandi ngwarbe
jökrä, amne nitre töi ngitiekä krikri
ñan rabadi töi ngitiekä mda, aisete
ni töbtä kri riadikä jökrä, *Isaías 29.14*

abko Ngöbö Kukwei tä niere nitre bikaka
töbtä yebtä.

[20] Kore ye ngwane, ¿ni töbtä era metre
tärä ya? amne, ¿Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye dirikätre era metre tärä ya? amne,
¿ni töbtä era metre ja kwetaka kukwe kä
nebtä btä abko tärä ya? ¡Ñakare jire!
Kukwe dirita ni yekwe bä töbtä, akwa
era metre kukwe ye abko kukwe ngwarbe
abko Ngöbökwe mikani gare, [21] ñobtä ñan
angwane ni bikaka töbtä töbtä, ie Ngöbö
ñan nükani gare rabakäre dianintari ja
töi jenbti. Ye abko, Ngöbö bäri töbtä
era metre tö namani dre dre nuein abko
erere kukwe mikanintbe kwe. Akwa kukwe
kuin Jesubtä diribare nunkwe abko tä nebe
tuen kukwe töbtä ñakare kwrere ni bikaka
töbtä töbtäye, akwa kukwe yebti nire nire
tä tödeke Jesubti abko tä nebe dianintari.
[22] Nitre israelita töta nebe sribi kri ñan tu-
abare tuai Ngöbö diebti amne nitre ñakare
israelitare abko tä näin kukwe töbtä töbtä
jiebti. [23] Akwa Kristo müre ketani krusobtä
ni diantarikäre, ye abko nunta näin mike
gare ni jökräye. Akwa ye tä nebe mate
tare nitre israelitabtä amne nitre ñakare
israelitare abko ie tä nebe tuen kukwe ng-
warbe kwrere. [24] Akwa Kristo müre ketani
krusobtä ye köböire Ngöböta ja di kri amne
ja töi töbtä kri ye mike tuare, ye abko tä gare
metre nitre israelita amne nitre ñakare is-
raelitare käräbare Ngöbökwe rabakäre di-
anintari yeye. [25] Kukwe kuin Ngöbökwe
Jesubtä tä nebe tuen kukwe töbtä ñakare
kwrere ni bikaka töbtäye, akwa kukwe kuin
Jesubtä ye abko bäri töbtä kukwe jökrä
ükaninte kä nebtä bti ta. Erere arato,
kukwe kuin Ngöbökwe Jesubtä tä nebe tuen
ngwarbe, di ñakare nitre bikaka töbtäye,
akwa kukwe ye abko bäri dite ni jökrä dite
dite kä nebtä bti ta.

[26] Ti mräkätre, Ngöbökwe mun käräbare
jakrä angwane, mun nämane ño, yebtä
töbikadre munkwe, ñobtä ñan angwane
ni töbtä kä nebtä, ye kwrere mun kwati
ñakare töbtä kri. Erere arato, mun kwati
ñakare di krikri gobran kwrere. Erere
arato, mun kwati ñan därebare ni ütiäte
krikri mräkäkri. [27] Akwa Ngöbökwe ni
töi ñakare mun kwrere dianinkä jakrä ni
töbtä bä mikakäre ngwarbe. Erere arato,

ni di ñakare kä nebtä mun kwrere abko
Ngöbökwe dianinkä jakrä, ni dite krikri bä
mikakäre ngwarbe. [28] Erere arato, ni tuen
ngwarbe, ütiäte ñakare jire mun kwrere
abko Ngöbökwe dianinkä jakrä, ni ütiäte
ütiäte kä nebtä mikakäre ngwarbe. [29] Ne
kwrere ni ñakare jire iti, abko ie ja rabadre
ruen ütiäte abtä Ngöbökwe mikadre metre
ja ngwärekri, abkokäre Ngöbökwe ni mun
kwrere dianinkä jakrä. [30] Akwa Ngöbö ara
jire käkwe mun mikani ketetibe Kristo Je-
sube amne Ngöbö ara käkwe Kristo mikani
kukwe töbtäre nikrä abko krörö: Kristo
köböire ni ñakare ngite mda ja ngwärekri
Ngöböta niere nibtä amne Ngöböta ni kaen
ngäbti amne nita tuen deme niara ng-
wärekri amne tä ni tikete kukwe kämenbtä
arato. [31] Ne aisete, Ngöbö Kukwei käta niere,
kwrere nikwe töbikadre abko krörö:

Nire nire tö ja käikitaikä au käkwe ni
Dänkien Ngöbö käikitaka jirekäbe,
Jeremías 9.24

ye abko tä tikani kore Ngöbö Kukweibtä.

2

[1] Ti mräkätre, Ngöbö kukwei kuin
Jesukristobtä, yebtä ti janama blite
munbe angwane, ñan tikwe blitaba kukwe
töbtä töbtäbti amne ñan tikwe blitaba
kukwe nuäre nuärebti ni töbtä kwrere
ja mikakäre ütiäte mun okwäte, [2] ñobtä
ñan angwane ti näma mun ngätäite yete
angwane, Jesukristo müre ketani krusobtä
ni diantarikäre, ye aibebtä tikwe ja töi
mikani blitakäre munbe. [3] Akwa ti näma
mun ngwärekri yete angwane, ti di rababa
ñakare amne, kä jürä rababa kri tibtä amne
ti rababa grükekä jökrä ngrabare. [4-5] Akwa
munkwe tödekadre Jesubti Ngöbö Üai di
kri köböire amne ñan munkwe tödekadre
kukwe töbtä töbtä nuäre nuäre ni töbtäkwe
yebti, abkokäre kukwe kuin Jesubtä, yebtä
tikwe blitaba munbe. Angwane ñan kukwe
töbtä töbtä nuäre nuäre, bti tikwe blitaba
munbe mun töi kwitakäre Ngöbö kukwäre,
akwa Ngöbö Üai di kri ara jire bti tikwe
kukwe kuin Jesubtä mikaba gare metre
mun okwäte.

Kukwe töbtä Ngöbökwe tä nüke gare Ngöbö Üai köböire

[6] Akwa ni tödekaka Jesubti ünän ünän
Ngöbö Kukweibtä ne ben nita kukwe töbtä
era metre mike gare, akwa kukwe ye abko
ñan kukwe töbtä kä nebtä kwrere. Erere
arato, ñan kukwe mikani ütiäte ni ütiäte
ütiäte kä nebtäkwe, btä tita blite. Ni ye
abko kitera niken ta. [7] Akwa kukwe kuin
töbtä Jesukristobtä mikani gare nunkwe
abko nämane ükani kaibe tiebe Ngöbökwe,
akwa mtare mikanina gare kwe nie. Ngöbö
ngämi kä ne dätere, känenkri niarakwe
kukwe ye mikanintbe ni tödekaka Jesubti
mikakäre ütiäte kri jabe gwaire. [8] Kukwe ne
mden abko nitre gobranka kä ne ngwane,
ie ñan nükani gare, ñobtä ñan angwane
rükadre gare ietre, ye ngwane ni Dänkien
bä nuäre kri ñan müre ketadre kwetre kru-
sobtä. [9] Yebtä Ngöbö Kukwei käta niere
krörö:

Jändrän ñan tuabare ni mdakwe amne, ñan
kukwe nuabare ni mdakwe amne,
ñan töbikabare btä ni mdakwe,
ye abko Ngöböta ükete ni niara tarekä
tarekä kräke, *Isaías 64.4*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

[10] Ni Ngöbö tarekä tarekä, ie Ngöbökwe
jändrän ye mikani gare ja Üai köböire,
ñobtä ñan angwane kukwe kaibe tiebe
Ngöbökwe abko tä gare jökrä Ngöbö Üaiye,
aisete Ngöbö Üai käkwe jändrän Ngöbökwe
mikani gare nie. [11] Ye abko, nita töbike ño
kaibe, ye gare kaibe nie, akwa ni mdaye
gare ñakare. Ye kwrere arato, Ngöbö töi
ño, ye gare kaibe Ngöbö Üai aibe ie, aisete
Ngöbö Üaikwe kukwe tiebe Ngöbökwe
mikani gare nie. [12] Akwa Ngöbökwe ja
Üai biani nie angwane, ñan biani kwe
kukwe kä nebtä mikakäre gare nie, akwa ja
moto kuinbti Ngöbökwe jändrän kuin biani
nie, ye abko rükadre gare nie, abkokäre
Ngöbökwe ja Üai biani nie. [13] Amne jändrän
kuin biani nie Ngöbökwe, yebtä nunta blite.
Ne ñan kukwe ükaninte ni töbtäkwe, btä
nunkwe ja töitikani au, bti nunta blite
jändrän Ngöbökwebtä, akwa Ngöbö Üai
tä dre niere, ye erere nunta mike gare
Ngöbö Üai köböire. [14] Ye abko, nire nire btä
Ngöbö Üai ñan tä nüne abko ñan tä kukwe
diribare Ngöbö Üaikwe kaen ngäbti, ñobtä
ñan angwane kukwe töbtä ñakare kwrere
tuen ietre. Erere arato, kukwe diribare
Ngöbö Üaikwe ñan tä nüke gare ietre, ñobtä
ñan angwane kukwe ye abko tä nüke gare
Ngöbö Üai aibe köböire nie. [15] Akwa ni
btä Ngöbö Üaita abko ie jändrän kabre

Ngöböbtä tä nüke gare, aisete ni ye abko
di tärä töi ngitiekä jändrän kabrebtä akwa,
nire nire abko btä Ngöbö Üaita ñakare abko
di ñakare kukwe niere jire ni jen Ngöbökwe
rüere, [16] ñobtä ñan angwane
Ni Dänkien Ngöbö töi ño gare ñakare nie,
aisete ni di ñakare niara töitikakrä,
Isaías 40.13
abko Ngöbö Kukwei käta niere.

Akwa Ngöbö Üaita nüne ni nitre
tödekaka Jesubti btä, aisete Kristo töi ño
abko tä nüke gare nie.

3

Pablota mätrāre nitre Corintobobtä

[1] Ti mräkätre, tikwe blitaba munbe
angwane, ni ünän ünän Ngöbö Kukweibtä
tä kä bien Ngöbö Üaiye ja jie ngwianka,
ben blitadre ño, ye kwrere tikwe blitaba
ñakare munbe. Akwa ni tä kä bien ñakare
Ngöbö Üaiye ja jie ngwianka metre, ben
blita ño, kwrere jire tikwe blitaba Kristobtä
munbe. Erere arato, ngäbäkre kiakia ben
blita ño, kwrere jire tikwe blitaba Kristobtä
munbe. [2] Ngäbäkre kiakia tä kian aibe duen
amne ñan raba mrö ribi ribi kwete, ye
kwrere jire kukwe taretare Kristobtä, yebtä
ñan tikwe blitaba munbe amne kukwe
nuäre nuäre, btä tikwe blitaba munbe,
ñobtä ñan angwane kukwe taretare ni
ünän ünän Ngöbö Kukweibtä kräke, btä
tikwe blitadre munbe abko ñan rükadre
gare munye rababa tuen tie. Ye kwrere
mtare kukwe taretare, btä ti ñan raba blite
munbe, [3] ñobtä ñan angwane munta kä
bien ñakare Ngöbö Üaiye ja jie ngwiankrä
abko erere mun tä nüne mtare. Ye mden
kisete, mun tä mokrere amne mun tä ja
rüere jabe kwärikwäri, ye abko ¿munta kä
bien ñakare Ngöbö Üaiye ja jie ngwiankrä
ya ño yere? Ni mda mda, ie Ngöbö gare
ñakare tä töbike, kwrere jire mun tä töbike.
[4] Ne aisete mun tä niere krörö: Tita nekete
Pablokri, nieta ni ruärekwe. Ni mda abko
käta niere: Tita nekete Apolokri, abko
kore mun tä ja kwete kore kwärikwäri ne
ngwane, ni mda mda, ie Ngöbö gare ñakare
tä töbike, kwrere jire mun tä töbike.

[5] ¿Akwa yebti abko Apolos abko ütiäte ya?
¿Amne ti Pablo abko ütiäte ya? ¡Ñakare!
ñobtä ñan angwane nun abko sribikä
jirekäbe Ngöbökwe. Nun ne mden käkwe
kukwe diribare munye, köböire munkwe
tödekani Jesubti amne, nun Dänkienkwe
sribi ño ño mikani nun itire itire kisete, ye
aibe nunta nuene krörö: [6] Mun abko tire
Ngöbökwe kwrere. Tikwe Ngöbö Kukwei
nieba munye, ye abko nura nökata kwrere
namani munbtä amne, Apolos abko ñö
metakaka nurabti kwrere nükani kukwe
dirire munye. Akwa Ngöbö ara jire abko
käkwe ja kukwei mikani niren munbtä. [7] Ne
aisete ni nura nökaka amne ni ñö metakaka
nurabti abko sribikä ja kwrere. Akwa
Ngöbö abko käta nura mike niren, aisete
Ngöbö aibe ütiäte. [8] Ni nura nökaka amne
ni ñö metakaka nurabti abko sribi ketetibe
kwetre, akwa ni itire itire käta sribire ño, ye
erere Ngöbökwe ütiä biandi jene jene nie.
[9] Ne aisete, nun abko sribikä jen Ngöbökwe
amne nunta sribire munbe, akwa mun abko
tire Ngöbökwe, aisete munkwe ñan nun
mika ütiäte amne mun ñan reketa nunkri.

Erere arato, mun abko ju Ngöbökwe
amne, [10] ti abko ni töbtä ju mikabtä kwrere.
Ja moto kuinbti Ngöbökwe ja di biani tie.
Di yebti ürä kä te ruäre, ye tikwe mikani
käne ju mikakrä, erere tikwe ju kömikani
kore. Ju kömikani tikwe, ürä yebti ni mda
mda tä ju mike janknu mda. Akwa ni itire
itire käta ju mike ño, ye käkwe sribidre
era metre, [11] ñobtä ñan angwane ürä krati
nökanina tikwe kä te ruäre ju mikakrä ye
abko Jesukristo ara. Yebti ni ñan raba
ürä mda nökö jire. [12] Ürä mikanina jukrä,
yebti ni rabadre oro, plata, amne jä ütiäte
ütiäte mike jure, ye abko nita kukwe dirire
metre Jesukristobtä kwrere. Erere arato,
kri kukwän, mikä amne trärä ni raba mike
jure arato, ürä nökanina yebti, ye abko
kukwe bä töbtä aibe dirita ni mda mdakwe
mun ngätäite ye kwrere. [13] Akwa Ngöbökwe
kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä, ye
näire abko nikwe sribibare ño abko gadi
era metre jökrä, ñobtä ñan angwane Ngöbö
jatadi ñukwä kwrere angwane, ni itire itire
käkwe sribibare kuin ya, ñakare ya abko
rabadi gare Ngöbö diebti, [14] aisete ni itire
itire käkwe jändrän mikani jure ñan ruk-
wadre ne ngwane, Ngöbökwe ütiä biandi ie.
[15] Akwa kukwe diribare blo, käkwe jändrän
blo blo mikani jure ye rukwadre ne ngwane,
sribi kwe rikadi ngwarbe kän. Angwane
ni iti käta ngitie ñukwä ngäniene, käta
kwäräbere, ye kwrere kwäräbedi kwe amne
rabadi dianintari, akwa sribi kwe abko ruk-

wadi kän.
[16] ¡Akwa mun abko ju Ngöbökwe amne
Ngöbö Üaita nüne munbtä, ye gare ñakare
munye ya ño amarebti ye! [17] Ne aisete
nirekwe mun mikadre ja denkä jene jene
abko erere ju Ngöbökwe ye juandre ng-
warbe kwe Ngöbökän, ni ye abko Ngöbökwe
juandi ngwarbe arato, ñobtä ñan angwane
ju Ngöbökwe abko deme amne ütiäte kräke
amne mun abko ju Ngöbökwe ye ara.
[18] Munkwe ñan ja ngöka krörö au: Mun
mden mden, ie ja ruen töbtä kukwe kä
nebtäbti käkwe ja töi kwita amne munkwe
ja mikata ni töbtä ñakare kwrere angwane,
mun rabadi töbtä era metre Ngöbö ng-
wärekri. [19] Munkwe nuendre kore, ñobtä
ñan angwane kukwe tuen töbtä nitre kä
nebtäye, ye tuen töbtä kri munye, akwa
kukwe ye abko töbtä ñakare Ngöbökrä. Ye
aisete Ngöbö Kukwei btä nieta krörö: Ni-
tre tä bike töbtä käta kukwe ükete bätäkä
ngwarbe, kukwe ye arabe Ngöböta kiteta
niaratre dokwäbtä mikakäre ngite. [20] Erere
arato nieta: Kukwe tuen bäri töbtä ni kä
nebtäye, abkobtä ni töbtä töbtä tä töbike,
ye abko kukwe ngwarbe, ütiäte ñakare
gare kuin ni Dänkienye, nieta Ngöbö Kuk-
weibtä. [21] Ye mden kisete, munta nire
nire mike ütiäte jae, yebtä munkwe ñan
bikadre kri, ñobtä ñan angwane mun tärä
jändrän jökrä bkäne amne jändrän jökrä
abko munkrä abko krörö: [22] Ti Pablo amne
Apolos amne Pedro, nun abko Ngöbökwe
biani munye sribikäre mun die mikakrä,
aisete nun abko munkwe. Erere arato,
kä temen, te munta nüne abko mun die
mikakrä amne, munta nüne angwane jän-
drän jökrä ye abko munkwe amne, mun
krütadre angwane, mun tädi jändrän jökrä
bkäne janknu. Mdakäre abko, dre dre tä
nakenkä mtare amne dre dre rakadrekä
köbö mdabti ye abko mun die mikakrä
arato. [23] Ye kwrere jändrän jökrä abko
munkwe amne mun abko Kristokwe amne
Kristo abko Ngöbökwe.

4

Nitre Jesu kukwei ngwianka

[1] Ye abko, nun Jesu kukwei ngwianka
abko sribikä jirekäbe Kristokrä amne,
kukwe nämane kaibe tiebe Ngöbökwe
Kristobtä, ye abko Ngöbökwe mikani nun
kisete dirikäre ni mda mdaye, aisete nun
abko sribi ye nuenkä munkwe nütü kore
nunbtä. [2] Akwa jändrän mikata ni kisete
sribikäre kore angwane, ni yebti bkänkäta
tödeke abko bä mikadre kwe jabtä. [3] Akwa
munkwe töbikadre ño tibtä amne sribi
tikwebtä amne, ni mdakwe töbikadre ño
tibtä, ye abko ñakare bäri ütiäte tikrä.
Erere arato, ti ara käta töbike ño jabtä au,
ye ütiäte ñakare tikrä arato. [4] Ti ne abko,
ie ja ruen ngite ñakare, akwa ñan ti töi
metre jökrä tita niere, akwa ti Dänkien
aibe käkwe ti ngite ya ño niedre tibtä
abko tita niere. [5] Ne aisete munkwe ñan
töbika jire ni mda rüere kitakäre ngise kä
ne ngwane, akwa kukwe rükaninte tiebe
nikwe amne ni töi ño ño, ye ni Dänkien
jatadita angwane mikadi gare jökrä kwe,
aisete ye ngibia munkwe angwane, kä
mrä ni itire itire käkwe dre dre nuenbare
abkobtä Ngöbökwe kukwe ükadite kräke,
ye abko ngibia munkwe.
[6] Ti mräkätre, tita kukwe ne tike kore
Apolobtä amne jabtä mun die mikakäre,
munkwe ja töitikadre nunbtä angwane,
kukwe krörö nieta ni kwatikwe rükadre
gare metre munye: Kukwe tä tikani Ngöbö
Kukweibtä, ye aibe mikadre täte munkwe.
Munkwe kukwe ye mikadre täte ne ngwane,
ja ñan rabadre ruen bäri kri ni mdabtä,
käkwe ni iti mikadre ütiäte amne ni mda
abko mikadre ngwarbe. [7] Munkwe ñan
bikadre kri ni mda mdabtä, ñobtä ñan
angwane ¿nirekwe mun mikani bäri ütiäte
ni mda mdakrä? Mun abko ja kwrere ni
mda mdabe. ¿Amne jändränta munkwe, ye
mden abko Ngöbökwe biani ñakare munye?
Jändrän jökrä munkwe abko Ngöbökwe
biani munye, ¡ye ño abko nükani ja di jenbti
munye, munta nütüre!
[8] Jändrän ie mun töta nebe, erere nena
jökrä munkwe amne mun nena jändrän
Ngöbökwe bkäne kabre amne mun nena
jreire kaibe Ngöböbe munta nütüre jabtä,
aisete nun Jesu kukwei ngwiankatre abko
ngwarbe, ütiäte ñakare ruen munye. ¡Mun
rabadre jreire bkänä näre, ye rabadre bäri
kuin nunkrä, ñobtä ñan angwane nun
rabadre jreire munbe siba! Akwa ñakare
kore. [9] Akwa bäsi ni ngite ütiäte ñakare
mikani kämikadre, ye jäta niken ngite
mikata mrä köre, kwrere jire Ngöbökwe
nun Jesu kukwei ngwianka mikani abko
ruen tie. Amne bäsi ni mikani kämikakäre,

kwrere jire nunta angeletre okwäbti amne
ni jökrä okwäbti, tuen kore tie.
10 Mdakäre abko, sribibtä Kristokrä nunta
nebe tuen töi ñakare ni mda mdaye, akwa
munta ketetibe Kristobe, aisete jata nebe
tuen töbtä munye. ¡Nun abko di ñakare,
akwa mun abko dite dite tä nebe ruen
munye! ¡Mun mikata ütiäte akwa, nun
abko mikata ütiäte ñakare! 11 Mekera abti
kä nüke mtare, nunta mrö nike. Nun
Jesu kukwei ngwianka tä tomna nike amne
dän ngututure chekacheka nunkwe. Nun
mikata ene ja kisete ni mdakwe amne ju
ñakare jen nunkwe. 12 Erere arato, nunta
neme dräre sribire ja kise jenbti mrökrä jae.
Ni mda mda tä ñäke taretare nunye, akwa
nunta ja di kärere kräke Ngöböye. Sribibtä
Jesukrä nun rüe tä näin kisere nun jiebti,
akwa nunta neme kwekbe jirekäbe. 13 Ni
mda mda käta kukwe känene ngwarbe nun
rüere akwa, nunta kukwe kaen ngäbti ja
moto kuinbti. Erere arato, jändrän käme
kitakata, kwrere jire nunta nebe tuen ni
mda mdaye abti kä nüke mtare.
14 Tita tärä tike kore munye, ye abko ñan
mun rabadre ja gaire abkokäre tita tike,
akwa mun tare kri tikwe, aisete ngäbäkre
nikwe btä mäträta, ye kwrere tita mäträre
munbtä, 15 ñobtä ñan angwane nane mun
tödekaka Jesubti, kräke ni rabadre mili
krä jätä dirikäre Kristobtä munye, akwa
ni mun rün kwrere abko ñakare mda. Ti
ara käkwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare
käne munye, ye köböire mun nikani nüne
ketetibe Kristo Jesube angwane, ti ne aibe
mun rün kwrere. 16 Ye aisete tita nüne ño,
ye kwrere munkwe nüna abko tita ribere
kisere munye. 17 Ne aisete, ti ngobo tare
tikwe ni Dänkien käbti Timoteo tä näin
metre ni Dänkienbe abko tikwe juanba nebe
mun känti yete. Tita nüne ño Kristo Jesu
ngwärekri, ye kwrere tita nünamna ni mda
mdaye kä ketareketare temen nitre gätäkä
Jesu käbtiye, ye abko Timoteokwe mikadita
töre munye, abkokäre tikwe juanba.
18 Akwa mun ngätäite yete abko, ti ñan
rikadreta jire ni ruäre tätre nütüre, aisete
tä jäme amne tä bike krikri. 19 Akwa ti
rikadreta basare munye yete, ie ti Dänkien
tö ne ngwane, bä jötröra ti näin nebe
mun känti yete. Ye ngwane, nire nire ie
ja ruen bäri ütiäte krikri abko käta ñäke,
akwa Ngöbö di tärä kri ni yebtä ya tikwe
tuadi, 20 ñobtä ñan angwane ni bti Ngöböta
gobrane ye ngätäite kukwe nuäre nuäre
jirekäbe abko ñakare ütiäte akwa, Ngöbö di
krita nibtä ye abko ütiäte. 21 Ye abko, ¿ti
rikadre ño nebe mun känti, ie mun tö? ¿Ti
rikadre romone mäträkäre munbtä, ie mun
tö ya? o ¿ti moto jäme, bti ti rikadre nebe,
ie mun tö ya?

5

Ni iti nämane meyekrä mike jabe abko juandretari

1 Ti mräkätre, mun ngätäite yete nita
iti abko meyekrä rünbe tä mike jabe
abko tikwe gaba. Nitre tödekaka ñakare
Jesubti käta kukwe käme diän diän ye
kwrere nuene ñakare jire abko erere nu-
enta mun ngätäite yete. 2 Yebtä mun moto
rabadrera ulire amne ni kukwe käme nu-
enkä meyekräbe kore tä mun ngätäite, ye
juandretarira ja ngätäite munkwe, akwa
mun abko tä bike krikri jirekäbe, ñobtä
ñan angwane munta nekete bäri ja ken
Ngöbökri, aisete kukwe käme kore abko
ñan tä mun mike ngite Ngöböye abko
munta nütüre jabtä. 3 Tita ñakare ketetibe
munbe yete akwa, ti töi abko tä ketetibe
munbe, aisete tita ketetibe munbe kwrere
käkwe kukwe ükatebara ni kukwe nuenkä
käme kore btä. 4 Ne aisete munkwe gätädi
Jesu käbti angwane, ti töi tä ketetibe
munbe, erere arato ni Dänkien Jesu die tädi
munbe angwane, 5 ni kukwe nuenkä käme
meyekräbe ye munkwe mika gare Satanaye,
niarakwe ja tare nikadre kri, akwa mrä Jesu
jatadita angwane, niara üai rabadre dian-
intari abkokäre munkwe mika gare kore
Satanaye.
6 Tita niere kore, ñobtä ñan angwane
munta bike krikri btä, akwa ye abko käme.
Lebadura abko käta kukwe käme bä mike,
aisete lebadura mikata chi arinante abko
tä niken jökrä arinante ta. 7 Ni kukwe
nuenkä käme ye abko lebadura kwrere,
käkwe mun töi mikadre käme jökrä. Ye
ngäniene munkwe ni ye juantari mento
angwane, arina btin mikata sribedre banre,
te lebadura ñakare, ye kwrere mun rabadi
deme. Akwa era metre mun nena arina
btin kwrere, ñobtä ñan angwane kordero
Pascuakrä kämikata ni ngite diankakäre,
ye kwrere Kristo krütanina ni ngite di-
ankakäre nibtä, aisete niara abko Kordero

nikwe. [8] Pascua näire abko ju kwatirekwatire, känti arina te lebadura tä gwi, ye
abko kitakata jire jökrä ju bäre, ye kwrere
kukwe käme diän diän ye nikwe ñan tu-
adremetre ja ngätäite, ñobtä ñan angwane
Kristo krütanina nikrä, akwa nikwe nünan-
dre era metre amne ñan nikwe ni mda
ngökadre angwane, ni rabadi arina btin
kwrere.
[9] Mdakäre abko, tikwe tärä mdara jire tik-
aba munye, btä tikwe nieba krörö munye:
Ni merire brare bti kä ngwarbe, ye tä
ja mike gure bati bati abko ben munkwe
ñan ja getadre jire, tikwe nieba. [10] Akwa
ye abko, ñan ni tödekaka ñakare Jesubti
abkobtä tikwe tärä tikaba kore munye
amne, ñan ni jändrän jenena ribekä jae
amne ñan nitre ni ngökö amne ñan ni-
tre jändrän ngwarbe mikaka ngöböre jae
abkobtä tikwe tärä tikaba kore munye. Ñan
tikwe tärä tikaba ni korekorebtä, ñobtä
ñan angwane ni korekore tödekaka ñakare
Jesubti, ben munkwe ñan ja getadre ne ng-
wane, munkwe ñan nünandre kä nebtä mda
niaratre ngätäite. [11] Akwa nitre tödekaka
Jesubti tä niere, akwa tä kukwe nuene
kämekäme, käta ja mike gure bati bati,
tä jändrän jenena ribere jirekäbe jakrä, tä
jändrän ngwarbe mike ngöböre jae, tätre
kukwe känene ngwarbe ni mda mda rüere
amne, tä dröbare amne tä gore, ni ye
kwrere abko ben munkwe ñan ja getadre
amne nin munkwe mrödre jire ketetibe ben
abko tikwe nieba munye. [12-13] Ni ñakare
tödekaka Jesubti abko kräke ñan tita kukwe
ükatekä. Ngöbökwe kukwe ükadite ben-
tre. Akwa nitre tödekaka Jesubti tä mun
ngätäite, kräke mun nena kukwe ükete,
aisete ni kukwe käme nuenkä meyekräbe,
ye munkwe dianka mento ja ngätäite yete.

6

Nitre tödekaka Jesubti ñan rikadre ja ngwena kritoboye

[1] Kukwe mda btä ti tö nibi blitai munbe
arato. Kukweta neme ja rüere kwärik-
wäri munkwe angwane, kritobo tödekaka
ñakare Jesubti, känti munta niken ja ng-
wena, ¡ye ñobtä mun ñan tä niken kukwe
ngwena jirekäbe nitre tödekaka Jesubtiye
ükatekäre jakrä ja ngätäite amarebti se!
[2] Kä mrä angwane, nitre tödekaka Je-
subti käkwe kukwe ükadite nitre ñakare
tödekaka Jesubti yekrä, ¡ye gare ñakare
munye ya! ¿Munkwe kukwe ükadite kore
ni mda mdakrä amarebti kukwe kiakia tä
nakenkä kä ne ngwane abko ja ñan nüke
töre munye ükete jakrä ye? [3] Mdakäre abko,
nikwe kukwe ükadite angeletrekrä arato.
¡Ye aisete ni di tärä täte kukwe kiakia kä
nebtä ükatekäre jakrä! [4] Ye aisete, jändrän
munkwe btä munta rüre jabe kwärikwäri
angwane, nitre tödekaka ñakare Jesubti
abko ie munta niken kukwe mike ükadrete
jakrä, ye kwrere munkwe ñan nuendre jire
chi. [5] Mun rabadre ja gaire kri, abkokäre tita
kukwe ne niere munye. ¿Ni töbtä tödekaka
Jesubti ñakare jire iti mun ngätäite käkwe
kukwe ükadrete ja mräkätrekrä ya? Ni
töbtä tärä mun ngätäite käkwe kukwe
ükadrete ruen tie. [6] Akwa mtare ja mräkä
iti tödekaka Jesubti käta niara mräkä Jesu
käbti kite ngise kritoboye akwa, ¡kritobo
tödekaka ñakare Jesubti ngwärekri munta
niken ja ngwena kwärikwäri!

[7] Munta rüre jirekäbe jabe kwärikwäri,
aisete nane kritobo käkwe kukwe ükadrete
kuin makrä, akwa era metre ma ganan-
dre ñakare Ngöbö ngwärekri, ñobtä ñan
angwane munta Jesu mike ngwarbe ni jökrä
ngwärekri. Ye abko kukweta neme mun
rüere angwane, mun rabadre neme kwekbe
jirekäbe abko rabadre bäri kuin. Erere
arato, jändrän goita munkän angwane,
mun rabadre neme kwekbe jirekäbe abko
rabadre bäri kuin, [8] amarebti mun ara jire
käta kukwe nuene käme mun mräkäbtä
käta jändrän goire mun mräkä kän. [9-10] Abtä
ti tö mun mikai mokre abko krörö: Jesu
jatadita abti Ngöbö rabadi gobrane, ben ni
kukwe käme nuenkä ñan rabadi, ye garera
munye. Munkwe ñan ja ngökamna, ñobtä
ñan angwane Ngöbö rabadi gobrane, ben ni
ja mikaka gure bati bati ñan rabadre jire.
Erere arato, ni jändrän ngwarbe mikaka
ngöböre jae, ni gure akwa tä ja mike gure
tiebetiebe ni mdabe amne, ni brare bikaka
merire jae kwärikwäri amne ni gokä, ni
käbäre amne ni dröbaka, ni blitaka ng-
warbe ni mda mda rüere amne, ni jändrän
diankaka ni mda mdakän, ye käkwe ñan
nünandre kärekäre Ngöböbe. [11] Käne, mun
ngämi tödeke Jesubti, känenkri mun ruäre
nämane nüne kore, akwa mtare Ngöbökwe
mun ngite dianinkära munbtä, käkwe mun

mikani jenena nünakäre deme amne metre jakrä amne mun ñakare ngite mda ja ngwärekri niebare kwe munbtä amne mun kani ngäbti kwe ni Dänkien Jesukristo käbti amne Ngöbö Üai Deme köböire.

Nikwe ñan ja mikadre gure bati bati

12 Mun ngätäite munta niere: Ti tö rabadre dre dre nuein, ye erere Ngöböta kä bien tie nuene jökrä, munta niere. Akwa jändrän jökrä nuendre abko ñakare kuin ni die mikakrä. Ne aisete, nane ti rabadre jändrän jökrä nuene, akwa jändrän nuendre, ye abko ñan tikwe mikadre ja dänkiene. 13 Mdakäre abko, munta niere: mrö abko ni bülekrä amne ni büle abko mrökrä, munta niere. Ye abko era, akwa kä mrä angwane, Ngöbökwe mrö amne ni büle juandi ngwarbe jökrä. Akwa ni ngrabare abko ñakare ni büle kwrere. Ni ngrabare abko ñakare ja mikakäre gure bati bati, akwa ni ngrabare abko nünakäre metre ni Dänkienkrä amne ni Dänkien abko käta ni ngrabare mike ütiäte jae. 14 Ye abko tä gare nie, ñobtä ñan angwane ja di jenbti Ngöbökwe ni Dänkien mikaninta nire, ye kwrere ni mikadita nire ni ngrabare ben gwaire, aisete ni ngrabare ütiäte ni Dänkienkrä gare nie. 15 Mun ngrabare ye abko Kristo kiakia ngrabare ye garera kuin munye, aisete ¿Jesu kiakia ngrabare ye abko meri bti kä ngwarbe abko ben mikadre ketetibe ya? ¡Ñakare jire! 16 Meri bti kä ngwarbe abko ni brare tä mike jabe angwane, niaratre nibu tä neme ni itibe kwrere abko gare kuin nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweita blite ni merire, brare käta ja mike gure yebtä angwane tä niere krörö:

Niaratre ni nibu,
ye abko rabadi ni itibe kwrere, *Génesis 2.24*

nieta Ngöbö Kukweibtä, aisete meri bti kä ngwarbe abko ni brare tä mike jabe angwane, niaratre nibu tä neme ni itibe kwrere, ye garera kuin munye. 17 Akwa nita tödeke ni Dänkienbti abko ben ni üaita neme ketetibe niara Üaibe.

18 Ye mdenbtä, meri mden mden ben mun tö ja mikai gure bati bati, ye ngäniene mun gitia, ñobtä ñan angwane kukwe bätäkä ngwarbe btä nita ja mike ngite, ye abko tä ni ngrabare bäre mento, akwa nita ja mike gure bati bati, ye abko ja mikata ngite ja ngrabare rüere au. 19 Ye abko mun brare käkwe ñan nuendre jire chi, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe ja Üai biani mun itire itireye, aisete Ngöbö Üaita nüne mun itire itire btä, aisete mun itire itire abko ju nünankrä Ngöbö Üai Demekwe, ¿ye gare ñakare munye ya? Ne aisete mun tö dre dre nuein ja ngrabarebti, ye abko mun ñan raba nuene, ñobtä ñan angwane mun ñakare ja bkänkä au, 20 ñobtä ñan angwane Ngöbökwe mun kökani jakrä, aisete mun ngrabare amne mun üai, yebti munkwe Ngöbö mika ütiäte.

7

Ja mikadre gure ya, ñakare ya abkobtä Pablokwe diribare

1 Mtare abko, munkwe kukwe ngwianintari täräbti tie, yebtä ti bike mun kukwei kaen ngäbti krörö: Munta kukwe ngwentari krörö: ¿Ni brare brare käkwe ñan ja mikadre gure ni mdabe töi kwe rüere abko rabadre bäri kuin ya, ñakare ya? abko munta ngwentari tie. 2 Ti abko tä niere krörö: Ni kwati merire brare tä ja mike ngite jabe kwärikwäri mun ngätäite, aisete ye ngäniene ni brare gure gure käkwe kibia meri jen kwebe. Erere arato, ni merire gure gure käkwe kibia brare jen kwebe. 3 Ye abko, ni brare käkwe ñan ja käbäi merire kwe kän akwa kibiadre kwe ben amne, ni merire käkwe ñan ja käbäi kwäräi kwe kän, akwa kibiadre kwe ben, 4 ñobtä ñan angwane ni merire ñan tä nebe ja ngrabare bkäne au akwa, kwäräi kwe tä nebe niara ngrabare bkäne arato. Erere arato, ni brare ñan tärä nebe ja ngrabare bkäne au akwa, merire kwe tä nebe niara ngrabare bkäne arato. 5 Ne aisete ni brare amne ni merire tä jabe, ye käkwe ñan ja käbäi jakän kwärikwäri. Akwa nane mun tö raba kä diainkä jenena blitakäre Ngöböbe, käkwe ja töi mikadre ruäre blitakäre Ngöböbe, ye ngwane mun ñan tö raba kibiai jabe ne ngwane, munkwe ñan kibia jabe. Akwa yebti mun rika kibienta jabe, ñobtä ñan angwane nane ja bäinbtä jae kwärikwäri Satanakwe mun töi mikadre ja mike ngite. 6 Tita kukwe niere, ne kwrere mun tö nuein ne ngwane, tä dbe akwa ñan tita nuemna munye, 7 ñobtä ñan angwane ni jökrä rabadre kaibe ti kwrere abko rabadre bäri kuin, tita nütüre, akwa ni itire itire, ie Ngöböta ja di bien jene

jene, aisete ni jökrä ñan raba neme kaibe ti
kwrere.
8 Mdakäre abko, ni brare bati gure ñakare
ya o ni brare kän meri krütani ya amne meri
kän brare krütani, käkwe ñan ja mikadreta
gure amne, rabadre kaibe ti kwrere, ye
rabadre bäri kuin ruen tie abko ti tö niei
munye. 9 Akwa mun ñan raba neme nuäre
nüne kaibe ne ngwane, munkwe ja mikata
gure jirekäbe, ñobtä ñan angwane mun ñan
tädre neme ngware jirekäbe jabe, ye abko
rabadre bäri kuin ruen tie.
10 Mdakäre abko, ni gure gure, ie tita
kukwe nuemna krörö, ne abko ñan ti kuk-
wei akwa, ni Dänkien ara jire nämane
nüne kä nebtä angwane, niarakwe kukwe
nuemna abko krörö: Ni merire käkwe brare
kwe tuametre ñakare jire, 11 akwa nane ni
merire käkwe brare kwe tuametre ne ng-
wane, raba kaibe jirekäbe. Akwa tö raba
ja mikaita gure ne ngwane, ja mäkäta kwe
brare kwebe. Ye kwrere arato, ni brare
käkwe merire kwe tuametre ñakare jire
abko ti tö niei munye.
12 Ni mda mda abko, ie ti bike kukwe
mda niere. Kukwe ne abko ni Dänkienkwe
diribare ñakare btä akwa, tita niere krörö
munye: Ni mräkä brare tödekaka Jesubti
tä gure ni merire ñakare tödekaka Jesubti
ben, akwa meri kwe tö nünai janknu ben
ne ngwane, meri kwe ye ñan tuametre kwe.
13 Erere arato, ni mräkä merire tödekaka
Jesubti tä gure ni brare ñakare tödekaka Je-
subti ben, akwa brare kwe tö nünai janknu
ben ne ngwane, brare kwe ye ñan tuametre
kwe, 14 ñobtä ñan angwane meri tödekaka
Jesubti, ye köböire nane brare kwe ñan
tä tödeke Jesubti, ye käkwe tödekadre Je-
subti, abkokäre Ngöbökwe mikani jenena
jakrä. Erere arato, brare tödekaka Je-
subti, ye köböire nane meri kwe ñan tä
tödeke Jesubti, ye käkwe tödekadre Jesubti,
abkokäre Ngöbökwe mikani jenena jakrä.
Ye kwrere ngäbäkre munkwe ñan tä tuen
ngite Ngöböye, akwa nane tödekadre kwe
Jesubti arato, abkokäre Ngöbökwe mikani
jenena jakrä arato.
15 Akwa nane ni ja kwäräire iti ñan tä
tödeke Jesubti abko tö raba ja tuaimetre
ni tödekaka Jesubti ben, ne ngwane ja
tuametre kwetre. Munkwe nuendre kore
angwane, ni mräkä brare amne ni ngwai
Jesu käbti rabadreta kaibe jirekäbe, ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe ni käräbare
nünakäre jäme jabe kwärikwäri. 16 Ne
aisete, mun merire tödekaka Jesubti, ye
köböire mun kwäräi ñakare tödekaka
Jesubti ye rabadre dianintari ya ño gare
ñakare munye. Erere arato, mun brare
tödekaka Jesubti, ye köböire meri munkwe
tä tödeke ñakare Jesubti, ye rabadre
dianintari ya ño gare ñakare munye,
aisete munkwe nünandre janknu jabe abko
rabadre bäri kuin.
17 Akwa mun nämane nüne nirebe
angwane Ngöbökwe mun käräbare jakrä,
ye ben munkwe nüna janknu, ñobtä ñan
angwane ni Dänkien Kristo käkwe kukwe
mikanintbe kore munkrä, ye abko nitre
gätäkä Jesu käbti kä ketareketare temen,
kräke tita kukwe ükete nuendre kore. 18 Ye
abko, ni Dänkienkwe kukwe mikanintbe
kore ni kräke, ne aisete mun ruäre abko
ñäräkrä mikanina mun kwatabtä angwane,
Ngöbökwe mun käräbare jakrä ne ngwane,
munkwe ñan töbika ja kwata miketa täte.
Erere arato, mun ñäräkrä mikani ñakare
mun kwatabtä abko angwane, Ngöbökwe
mun käräbare jakrä ne ngwane, mun ñan
ja ñäräkrä mika ja kwatabtä, 19 ñobtä ñan
angwane ni ñäräkrä tärä ni kwatabtä ya,
ñakare ya, yebti abko ni ñan tä neme
dianintari, aisete ñakare bäri ütiäte. Akwa
nita Ngöbö Kukwei mike täte ya, ñakare
ya, ye abko bäri ütiäte kri. 20 Ne aisete mun
nämane nüne ño angwane, Ngöbökwe mun
käräbare jakrä, ye kwrere munkwe nüna.
21 Ye abko, ma nämane ni klabore ni
mdakwe angwane, ma käräbare Ngöbökwe
jakrä, yebtä makwe ñan töbika dikaro,
akwa ma rabadreta tikaninte raba tuen mae
ne ngwane, makwe ñan tuametre niken
ja bäre. 22 Akwa ma nämane klabore ni
mdakwe angwane, Ngöbökwe ma käräbare
nüne ketetibe ni Dänkien Kristobe, yebtä
makwe ñan töbikadre dikaro, ñobtä ñan
angwane mtare mata tikaninte ma ngitebtä
amne ni Dänkien käta ma bkäne. Ye kwrere
arato, ma ñan nämane klabore ni mdakwe
angwane, Ngöbökwe ma käräbare jakrä
ye ngwane, ma abko klabore Kristokwe
mtare. 23 Ngöbökwe mun kökani jakrä,
aisete munkwe ñan ja mikata klabore ni
mda mdakwe. 24 Ne aisete ti mräkätre, mun
nämane nüne ño angwane, Ngöbökwe mun
käräbare jakrä, ye kwrere munkwe nüna

janknu.

¿Ni kaibekaibe käkwe ja mikadre gure ya, ñakare ya?

25 Mtare, meri kaibekaibe abkobtä ti tö
blitai, yebtä abko ni Dänkien käkwe kukwe
diribare ñakare, akwa ni Dänkienkwe ti
ngwiani ruentari tare jae, aisete tita töbike
ño ye abko ütiäte, abtä munkwe tödekadre
ti kukweibti ruen tie. 26 Nita nüne ne
näire kukwe taretare tä nakenkä krübäte
ni rüere, aisete mun brare kaibekaibe tä
nüne ño mtare, ye kwrere munkwe nünan-
dre janknu abko rabadre bäri kuin tuen
tie. 27 Akwa mata gure ne ngwane, makwe
ñan meri makwe tuametre; akwa ma gure
ñakare ne ngwane, makwe ñan meri känä
jakrä. 28 Akwa mun brare brare käkwe ja
mikadre gure ne ngwane, munkwe ñan ja
mikadre ngite Ngöbö rüere. Erere arato,
meri kaibekaibe käkwe ja mikadre gure
angwane, ja mikadre ngite ñakare kwetre
Ngöbö rüere. Akwa nita ja mike gure
abko kisete kukweta kite kri mda, ye abko
ñan rakadrekä munbtä, abkokäre tita niere
kore.

29 Ti mräkätre, ñobtä tita niere krörö:
Ni Dänkien kebera kiteta amne kä kit-
era neme braibe ni käne, aisete ni gure
gure käkwe nüna ni kaibekaibe kwrere
sribikäre Ngöbökrä. 30 Erere arato, ni bti
kä drangwane drangwane abtä tä neme
ulire ulire, yebtä ñan töbika kri kwe, akwa
nünandre janknu kwe Ngöbökrä; nire nire
käta kä ngwen nuäre jabtä, yebtä ñan
töbika kri kwe, akwa nünandre janknu kwe
Ngöbökrä; ni jändrän kökaka kökaka abko
ñan töbikadre kri jändrän yebtä kwe, akwa
nünandre janknu kwe Ngöbökrä; 31 nire
nire tä jändrän kä nebtä bkäne, yebtä ñan
töbikadre kri kwe, akwa nünandre janknu
kwe Ngöbökrä, ñobtä ñan angwane nü-
nandre Ngöbökrä abko bäri ütiäte jändrän
jökrä ngwä, ñobtä ñan angwane kä tuata
nikwe ne abko näin jökrä ta aisete.

32 Akwa munkwe ñan töbikadre dikaro
kukwe bätäkä ngwarbebtä, aisete tita blite
kore munbe. Ye abko, ni brare kaibe käta
töbike bäri jändrän ni Dänkienkwe yebtä
amne, ni Dänkien moto mikadre ño nuäre
kwe, yebtä tä töbike. 33 Amne ni brare gure
abko tä töbike bäri jändrän kä nebtä btä,
aisete merire kwe moto mikadre ño nuäre
kwe, yebtä tä töbike. 34 Ye kwrere töita
jändrän ketebu btä. Ye kwrere arato, meri
kwäräi ñakare kwe amne meri kaibekaibe
tä töbike bäri jändrän ni Dänkienkwe yebtä,
käta ja ngrabare amne ja üai mike deme
ni Dänkienkrä. Amne meri gure gure abko
jändrän kä nebtä, btä tä töbike bäri, aisete
kwäräi moto mikadre ño nuäre kwe, btä tä
töbike bäri arato. 35 Ne ñan ti tö kukwe tare
mikai mun kötärä, käta ja mikamna gure
ñakare munye, akwa munkwe sribidre jäme
ni Dänkienkrä amne kukwe mda mda ñan
rabadre mun jiete abko ie ti tö, käta niere
kore munye.

36 Mdakäre abko, ni ruäre kwe meri bati,
ben tä mikani jakrä kwärikwäri, ye ben tö
ja mikai gure ne ngwane, ja mika gure kwe,
ñobtä ñan angwane meri ye nena ünän
amne ja mikadre gure kwe abko käi nena
ie. Ne aisete ja mikadre gure kwe raba ruen
ie angwane, dre nuendre abko rabadre bäri
kuin raba ruen ie, erere nuen kwe, aisete
ni tö raba ja mikai gure, käkwe ja mika
gure. Yebtä abko ñan ja mikadre ngite kwe
Ngöbö rüere. 37 Akwa ni mda abko kwe
meri bati ben tä mikani jakrä kwärikwäri,
ye ben ñan tö raba ja mikai gure amne ni
mdakwe ñan töi diandre rabakäre kaibe,
akwa tä töbike kwatibe kore ja töi jenbti,
ne ngwane ja ñan mika gure kwe jirekäbe
abko rabadre dbe. 38 Ne aisete, meri ben ni
brare tä mikani jakrä kwärikwäri ye ben ja
mikadre gure kwe abko rabadre kuin, akwa
ñan ja mikadre gure ben kwe abko rabadre
bäri kuin.

39 Mdakäre abko, ni merire gure gure abko
brare kwe tä nüne, ye ngwane brare ñan tu-
ametre kwe, akwa brare kwe krütadre kän
ne ngwane, rabadreta kaibe ja mikakäreta
gure, akwa ni tödekaka Jesubti aibe ben
ja mikadreta gure kwe. 40 Akwa ja ñan
mikadreta gure kwe angwane, kä tädre bäri
nuäre btä ruen tie. Ne abko Ngöbö Üai tä
tibtä, aisete tita töbike kore, ye abko kuin
ruen tie.

8

*Ju blitakrä ngöbö ngwarbebe, ye känti mrö-
dre ñakare*

1 Jändrän kämikata ngöbö ngwarbe
mikakäre ütiäte abko ngrie kwetadre
ya, ñakare ya, abkobtä munkwe kukwe
ngwianintari tie, yebtä ti bike blite mda.
Mun jökrä käta niere krörö kukwe nebtä:

Kukweta ükaninte ño era metre Ngöbökwe abko garera kuin jökrä nunye, munta niere jabtä. Akwa tita niere krörö: Kukweta ükaninte ño tä nüke gare kuin nie, nita nütüre angwane, nita nebe bike kri. Akwa nita ni mda mda tarere abko bäri ütiäte Ngöbökrä, ñobtä ñan angwane nita ni mda mda tarere angwane, nita die mike abko tita nütüre. 2 Ni ruäre, ie kukweta ükaninte ño nena gare kuin tä nütüre, ye ngwane kukwe era metre ngämi nebe gare täte ietre. 3 Akwa nire nire käta Ngöbö tarere, ni ye abko gare kuin Ngöböye.

4 Jändrän kämikata ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte, jändrän ye abko ngrie kwetadre ya, ñakare ya, btä ti bike blite mda. Era metre ngöbö ngwarbe ñakare jire amne era metre Ngöbö tärä itibe, ye gare kuin nie. 5 Akwa kä käinbti ya, kä temenbtä ya, yete ngöbötre tärä abko ni ruäre käta niere. Ye kwrere bkänä, ni ñakare tödekaka Jesubti, kräke ngöbö tärä kwati amne dänkien tärä kwati arato. 6 Akwa ni tödekaka Jesubti abko kräke Ngöbö tärä itibe. Niara abko ni Rün amne niarakwe jändrän jökrä dätebare amne nita nüne niarakrä. Erere arato, ni Dänkienta itibe ni kräke abko Jesukristo. Jesukristo ye mden köböire jändrän jökrä dätebare Ngöbökwe amne niara mikani ni dätekä kwe arato.

7 Akwa mun ngätäite ni tödekaka Jesubti ruäre abko ie kukwe ye gare ñakare, ñobtä ñan angwane niaratre ngämi tödeke Jesubti, känenkri nämane ngöbötre ngwarbe ye mike ütiäte jae, amne jändrän kämika nämane kukwadre ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte, bti jändrän ye ngrie kweta nämane ju blitakrä ngöbö ngwarbebe yete. Ne aisete mtare ngöbötre ngwarbe tärä era metre nütüta janknu kwetre, abkokänti niaratre tä niken ngri kukwani ngöbö ngwarbeye ye kwete, tätre ngöbö ngwarbe mike ütiäte nütüta kwetre amne, töi braibe Jesubtä ñobtä ñan angwane kukwe metre ngöbö ngwarbebtä ngämi gare metre ietre, aisete jötrö ngwarbe jata nebe ruen ngite ietre ngri ye kwetabtä. 8 Akwa nita mröre, yebtä ñan Ngöböta ni kaen ngäbti bäri, aisete nikwe mrödre ye käkwe ñan ni mikadre kuin Ngöbö ngwärekri. Erere arato, nikwe ñan mrödre, ye käkwe ñan ni mikadre käme Ngöbö ngwärekri.

9 Ye mdenbtä, mun abko kräke ngöbö ngwarbe tärä ñakare era metre, aisete jändrän jökrä tuen dbe kwetadre, ye käkwe ñan ni mda mda töi braibe Jesubtä ye mikadre ja mike ngite. Ne aisete, mun ngämi niken mröre ju blitakrä ngöbö ngwarbebe yete, känenkri munkwe töbika kuin ja käne. 10 Ye ñobtä ñan angwane mun ie kukwe gare kuin abko käbti ju blitakrä ngöbö ngwarbebe, känti nane mun rikadre mröre angwane, ni ruäre tödekaka Jesubti kräke ngöbö ngwarbe tärä amne töi braibe Jesubtä käkwe mun tuadre angwane, mröre ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte abko dbe nütüdre, aisete tö rabadre näin ngri ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte ye kwetai. 11 Ye angwane kukwe gare mae, ye käkwe ma mräkä Jesu käbti töi braibe amne di ñakare bökän Jesubtä ye mikadi ja mike ngite, yebtä abko riadrete. Kristo krütani niarakrä arato, aisete ma köböite niara ñan rikadre ji blobti. 12 Mun mräkä Jesu käbti töi braibe Jesubtä, rüere munkwe ja mikadre ngite kore, ye ngwane Kristo ara jire rüere munta ja mike ngite arato. 13 Ne aisete jändrän kämikani kukwadre ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte abko ngrie, ye tikwe kwetadre käkwe ti mräkä Jesu käbti mikadre ja mike ngite, ye ngwane ngri ye tikwe ñan kwetadre jire chi mda, ti mräkä käkwe ñan Jesu tuadremetre abkokäre.

9

Pablo abko Jesu kukwei ngwianka era metre niebare kwe

1 ¿Ti mräkätre, ti abko di ñakare kukwe nuene ja töi jenbti ya? ¡Jänri, ti di tärä! ¿Ti ñakare Jesu kukwei ngwianka era metre abko mun ruäreta nütüre ñan ñan? ¡Jänri, ti abko Jesu kukwei ngwianka era metre! ¿Tikwe ni Dänkien Jesu tuaba ñakare ya? ¡Jänri, tikwe tuaba! ¿Sribi tikwe köböire mun ara jire käkwe tödekani Jesubti ya? ¡Jänri, munkwe tödekani Jesubti sribi tikwe köböire! 2 Nane ni mda mdakrä ti ñakare Jesu kukwei ngwianka era metre, akwa munkrä abko ti Jesu kukwei ngwianka era metre rükadre gare munye, ñobtä ñan angwane munta nekete ni Dänkien Jesubtä, ye abko käta ti Jesu kukwei ngwianka era metre bä mike.

3 Nitre ñäkäkä blo ti rüere abko ie ti
tö niei krörö: 4 ¿Nitre Jesu kukwei ng-
wianka mda mda, ye ngätäite nun ne aibe
abko käkwe ñan mrö amne tomna ribedre
munbtä sribi ütiäre ya? ¡Jänri, nun raba
jändrän ye ribere munbtä! 5 Erere arato,
¿ni Jesu kukwei ngwianka mda mda, ni
Dänkien etbakantre amne Pedro arato tä
niken meri kwekwe ngwena jabe, ye kwrere
nun ñan raba niken meri tödekaka Jesubti
ngwena ja nän mukore ya? ¡Jänri, nun tö
rabadre, ne ngwane nun raba meri jakwe
ngwena jabe! 6 Mdakäre abko, ¿Bernabé
amne ti, nun ne aibe käkwe sribi mda mda
nuendre mrökrä jae ya? ¡Ñakare jire!
7 Yebtä ti bike kukwe bä mike krörö
munye: ¿Nitre rükä käta sribire gobrankrä,
ye käta sribi ütiä bienta au jae ya? ¡Ñakare
jire! ¿Amne ni uba nökaka ñan tä uba
ngwä kwete ya? ¡Jänri, tä nökö kwetadre
jae! Erere arato, ¿ni obeja ngibiaka käta
kian kwainte, ye ñan tä ñaen ya? ¡Jänri,
tä obeja ngibiare kian ñadre jae! 8 Ne
abko ñakare ni kä nebtä aibe tä töbike
kore abko erere tita niere, akwa Ngöbö
Kukwei tikani Moisékwe käta niere arato,
9 aisete Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye btä
tä tikani krörö: Buey trigo münantekä, ye
munkwe ñan kö kita ngwärebtä abko tä
tikani kore. ¿Ye abko, Ngöbö töi nämane
buey aibe die mike, käkwe kukwe niebare
kore ya? Ñakare. 10 Ngöbö töi nämane
ni ne die mike arato, käkwe niebare kore.
Ni ne kräke Ngöbökwe ja kukwei tikamna,
ñobtä ñan angwane ni nura nökaka amne ni
nura ngwä ötaka abko rabadre mrö bkäne
tätre nütüre, aisete tä sribi nuene. 11 Ye
kwrere arato, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä
nunkwe nökani nura kwrere mun ngätäite,
ye ütiäre abko nunkwe jändrän munkwe
mätäidre munbtä abko ñakare blo, 12 ñobtä
ñan angwane ni mda mda akwa käta jän-
drän mätäire munbtä angwane, nun bärira
jire käkwe jändrän mätäidre munbtä.
Akwa nun jändrän mätäire ñakare
munbtä abti kä nüke mtare, ñobtä ñan
angwane nun ñan tö jändrän nuein jire
chi ja mikakäre ngite ni mda mda okwäbti
abtä trö kwitadre kwe Ngöbö Kukwei kuin
Kristobtä yeye, akwa ni jökräkwe kadre
ngäbti jäme, abkokäre nunta ja tare nike
bätäkä ngwarbe Ngöbö kukwei mikabtä
gare munye. 13 Angwane abko mrö bianta
Ngöböye, ye ruäre ni sribikä ju blitakrä
Ngöböbete käta mrö den jae sribi ütiäre
ju yete, ye garera munye. Erere arato, ni
jändrän kukwaka Ngöböye käta ngri den
ruäre nünankrä jae. 14 Ye kwrere arato, ni
Dänkien käkwe kukwe ükaninte krörö ni
niara kukwei mikaka gare kräke: Nire nire
tä näin Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mike
gare, ye köböire nünandre kwe, niebare ni
Dänkienkwe.
15 Ye kwrere ti di tärä jändrän mätäikä
munbtä, akwa tikwe ñan jändrän mätäiba
munbtä, niebare ni Dänkienkwe ye kwrere.
Erere arato, ñan munkwe jändrän bian-
dre tie, abkokäre tita tärä ne tike munye.
Tikwe jändrän mätäidre munbtä jakrä, ye
känenkri ti krütadre abko rabadre bäri kuin
tikrä, aisete tita sribi nuene kore, ye abko
bäri käi nuäre tibtä, aisete ni mda ñan
raba ti töi kwite jene mda. 16 Ne aisete,
tita kukwe kuin Jesubtä dirire, yebti ñan
tita bike kri, ñobtä ñan angwane sribi ye
abko Ngöbökwe mikani ti kisete, aisete
tikwe ñan nuendre angwane ¡aingwaree,
ti bobre jakän! 17 Tikwe kukwe kuin Je-
subtä ye diridre ja töi jenbti akräke tikwe
ütiä mätäidre munbtä, akwa sribi mikani ti
kisete Ngöbökwe, erere tita nuene, aisete
tita ütiä kärere ñakare, ñobtä ñan angwane
ti sribikä Kristokwe jirekäbe aibe aisete.
18 Akwa tita kukwe kuin Jesubtä dirire ng-
warbe, ye abko sribi ütiä kwrere tikrä.
Amne tita ütiä mätäire ñakare munbtä, ye
abko sribi ütiä kwrere tikrä arato. Ye abko
bäri käi nuäre tibtä, ñobtä ñan angwane
kukwe kuin Jesubtä dirita tikwe, ye käbti ti
ñan tö nünai.
19 Ne mden kisete, ni ñakare jire iti kä
nebtä käta sribi tikwe ne ütiä bien tie,
aisete tita ñakare klabore, akwa ni kwati
jatadre Kristoye, abkokäre tita ja mike kla-
bore ni jökrä kräke abko krörö: 20 Nitre is-
raelita ngätäite ti nämane angwane, tikwe
ja mikani niaratre kwrere ganainkäre Kris-
tokrä. Amne nitre israelita käta Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye mike täte
abko ngätäite ti nämane angwane, tikwe
ja mikani Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
mike ütiäte ganainkäre Kristokrä. Akwa
era metre Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye,
ye ñan mikata ütiäte tikwe ja mikakäre
metre Ngöbö ngwärekri, akwa nitre kukwe
mikaka ütiäte ütiäte jatadre tödeke Kris-

tobti, abkokäre tikwe ja mikani niaratre
kwrere.
21 Akwa ni mda mda käta Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye mike ñakare ütiäte
abko ngätäite ti nämane nebe angwane,
tikwe ja mikani niaratre kwrere. Akwa
ti abko tä Ngöbö Kukwei mike ütiäte,
ñobtä ñan angwane kukwe biani nuen-
dre nie Kristokwe abko erere tita mike
täte. 22 Angwane ni ie Kristo gare ñakare
kuin abko ngätäite tikwe ja mikaba ni ie
Kristo gare ñakare kuin kwrere, niaratre
ganainkäre Kristokrä. Tita ja mike ni mda
mda kwrere, ye köböire abko ni ruäre
rabadre dianintari, abkokäre tita nuene.
23 Ye abko, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä,
kräke tita sribi nuene ne köböire Ngöbökwe
kuin nuendre tikrä abkokäre.
24 Ti bike kukwe mda bä mike krörö
munye: Nitre tä ja gaen angwane, ni kwati
tä neen akwa, ni itibe tä ganane abko
ütiäre jändrän bianta ie. Ye kwrere arato,
Ngöbökwe jändrän biandre munye, ne ng-
wane ni niaka tä nüne ño ganakäre, ye
kwrere munkwe nüna. 25 Nitre ja gaka tä
niken ja mike biare ja gakäre angwane, jän-
drän ño ño käme kräke, ye ie tä ja üke bäin
ganakäre, akwa jändrän tä niken ngwarbe
jötrö abko ganainkäre tädre ja mike juto
kore. Akwa Ngöbökwe jändrän kuin ütiäte
biandre nie abko ganainkäre nita ja die
mike jändrän ño ño käme ni kräke, ye ie
nita ja üke bäin ganakäre. 26 Ne aisete ti
abko ñan tä näin betekä okwä kware amne
ñan tita kuso braire ngwarbe kä tökarete
kwäräkwärä. 27 Akwa tita ja ngrabare ara
jire mike ja tare nike amne tita ja ngrabare
ne mike ja kukwei mike täte, ñobtä ñan
angwane tikwe diribare ni mda mdaye abti
mrä ti ütiäte ñakare ñan niedre tie Kris-
tokwe, abkokäre tita ja ngrabare mike ja
tare nike.

10

Pablokwe nitre Corintobo mikani mokre

1 Ti mräkätre, ti tö kukwe nakaninkä
nitre israelitabtä mikaita töre munye abko
krörö: Ni mräkä israelita kirakira nämane
Egipto, nikaninta angwane, namani dikekä
jökrä müta Ngöbökwe täni amne nikani
jökrä Mren Tainte ta arato. 2 Niaratre
namani dikekä müta Ngöbökwe täni amne
nikani Mren Tainte ta, ye abko namani
ngökani ñöte amne namani mikani ketetibe
Moisébe kwrere, Ngöbö nämane ben
niaratre ngibiakäre bä mikakäre, nita
ngökani ñöte amne mikani ketetibe Jesube,
niarata ni dänkiene bä mikakäre ye kwrere.
3 Angwane mrö biani Ngöbökwe, arabe
kwetani jökrä kwetre kä kaibete amne,
4 ñö biani tomnane Ngöbökwe, arabe ñani
jökrä kwetre, ñobtä ñan angwane ñö
mikani neen jäkwatate käin Ngöbökwe, ye
ñani kwetre, ñan krütadre tomna miare
abkokäre. Kristo ara jire jäkwata ye kwrere
abko nämane näin bentre, ñobtä ñan
angwane mrö amne ñö biani Ngöbökwe
niaratre ngrabare die mikakäre, ye abko
Kristo nämane die mike nüne Ngöbö
ngwärekri bä mike, aisete Kristo abko
jäkwata kwrere, kä nämane juto biare
nitre israelita mike nüne Ngöbö ngwärekri.
5 Akwa bäsi niaratre jökrä käkwe ñan Ngöbö
mikani ütiäte, aisete Ngöbö namani romon
kräke, abtä bäsi jökrä krütani bätärekä ja
täritäri kä kaibete ji ngrabare temen.
6 Kukwe nakaninkä kore nitre israelita
kirakirabtä, ye abko ja töikrä nie. Yebtä
abko, nikwe ñan ja töi mikadre kukwe käme
diän diän nuenbtä ño niaratre käkwe nu-
enbare ye kwrere abko krörö: 7 Bäri käne
nitre israelita kirakira ruäre käkwe ngöbö
ngwarbe mikani ütiäte jae, ye abko tä tikani
krörö Ngöbö Kukweibtä:

Niaratre namani täkänintbe temen,
mröre, tomna ñaen ngöbö ngwarbe
mikakäre ütiäte jae, bti nikanintre
ja mike gure bati bati, *Exodo 32.6*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä, ye kwrere
munkwe ñan ngöbötre ngwarbe mika
ütiäte jae. 8 Bobukäre abko, niaratre
ruäre nikani ja mike gure bati bati
ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte jae, abtä
Ngöbö mätä namani btätre abko dokwäre
ni krütani mili gre bti krämä (23,000)
köböitibe, aisete munkwe ñan ja mikadre
gure bati bati niaratrekwe nuenbare ye
kwrere. 9 Bämäkäre abko, nitre israelita
käkwe kukwe nuendre käme Ngöbö rüere
angwane, ni Dänkien käkwe mikadre ja
ngie nuen ya, ñakare ya abko nitre ruäre
tö namani gai. Abtä Ngöbökwe tbi juani,
käkwe kwetani, abtä namanintre bren
tbibti amne krütani. Ne aisete munkwe ñan
töbika amne nikwe ñan ja gadre Kristobe,
nitre israelitakwe nuenbare ye kwrere.

[10] Mräkäre abko, ni ruäre käkwe ñäkäbare
Ngöbö rüere, dokwäre Ngöbökwe angele ni
kämikaka juani, käkwe niaratre kämikani,
aisete nikwe ñan ñäkädre Ngöbö rüere,
niaratre käkwe nuenbare ye kwrere.
[11] Ye abko, ni tödekaka Jesubti, kräke
kukwe kuin ne nämane tikani kira Ngöbö
Kukweibtä abko tä neme bare kä mrä ne
näire, aisete kukwe nakaninkä jökrä kore
nitre israelita kirakirabtä ja töikrä nie,
yebtä nikwe töbikadre ja käne, abkokäre
tä tikani Ngöbö Kukweibtä. [12] Ne aisete
nire nire käta bike kri, ie ja nena ruen dite
Jesu kukweibtä, ne abko käkwe ja ngibia
kuin amne ja ñan tuametre nötadre temen
kwe. [13] Akwa kukwe krörökrörö ngwian-
dre töre jae munkwe: Kukwe kämekäme
tä kite ni jökrä nuente ja käne, kwrere
arato kite mun rüere. Akwa kukwe bäri
tare jatadre mun rüere angwane munkwe
nünandrekä dite jabtä, ñobtä ñan angwane
Ngöböta ja kukwei mike täte amne, tä juto
biare mun die mike, aisete kukwe bäri tare
käkwe mun nötadre temen, ye ngäniene
munkwe kwäräbedre ño abko Ngöbökwe
mikadi gare munye, mun rabadre nünenkä
dite abkokäre.

Mrö ngöbö ngwarbe juete abko Pablokwe dokwä täkäni

[14] Ne aisete, ti mräkätre tare tikwe,
munkwe ñan ngöbö ngwarbe mika jire chi
ngöböre jae amne ye ngäniene mun gitia.
[15] Mun abko ni töbtä töbtä munta nütüre
jabtä ruen tie, aisete tita kukwe era erere
niere rükadre gare munye abtä munkwe
töbika. [16] Nita mröre Kristo ngatani ng-
wiandre töre jae angwane, uba döi, btä nita
kuin niere Ngöböye, bti nita ñaen angwane,
jändrän jökrä nuenbare Ngöbökwe Kristo
däriebti ni kräke abko nita den jakrä ben
gwaire. Erere arato, ban kuntibe dikanteta
oto kiakia, bti nita kwete, ye abko nita
ja gete ketetibe gwaire Kristo ngrabarebe
abko nita bä mike, [17] ñobtä ñan angwane
ban kuntibe mun jökrä tä kwete, aisete
ban oto kiakia kabre jatani ban kuntibete,
ye kwrere mun abko ni kabre akwa ni
ngrabare itibe kwrere.
[18] Ye abko, nire nire käta mröre ngöbö
ngwarbe käikitakakäre abko ñan tä mröre
ketetibe ngöbö ngwarbebe abko munta
nütüre akwa, nitre israelita tä dre nu-
ene mika ñäräre munkwe: Niaratre käta
jändrän kämike kukwadre Ngöbö käiki-
takakäre, bti ben gwaire tä kwete yete
Ngöbö ngwärekri. [19] Ne abko, ñan ngöbö ng-
warbe ütiäte Ngöbö kwrere tita niere abko
mun raba nütüre. Erere arato, ñan ngri
kukwani ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte
abko bäri ütiäte ngri mda mdakrä tita niere
abko mun raba nütüre. [20] Akwa nitre ñakare
tödekaka Jesubti käta jändrän kämike kuk-
wadre jändrän kädianta jirekäbe ngöbö ng-
warbe yeye, ye abko ñan tä bien Ngöbö
era metre yeye, akwa era metre tä bien üai
käme bikaka ngöböre yeye abko tita niere,
aisete munkwe ñan ja getadre jire chi üai
kämenbe, ie ti tö, [21] ñobtä ñan angwane
mun ñan raba dö ñaen siä kwatibe te ni
Dänkien Jesube amne üai kämenbe. Erere
arato, mun ñan raba mröre mun mräkä
Jesu käbti ben gwaire Jesu ngatani ng-
wiandre töre jae niara mikakäre ütiäte jae
amne mröre nitre tödekaka ñakare Jesubti
ben gwaire üai käme mikakäre ütiäte jae.
[22] Nikwe nuendre kore, yebtä ni Dänkien
mätä rabadre kri nibtä, ñobtä ñan angwane
ni rabadre Jesu bä mike ngwarbe nitre
tödekaka ñakare Jesubtiye. Erere arato, ni
Dänkien bäri dite nikrä abko jürä rabadre
nibtä, aisete nikwe ñan ja getadre jire chi
üai kämenbe.

Ni tödekaka Jesubti raba ngri mda kwete, niebare Pablokwe

[23] Mdakäre abko munta niere krörö tie
kukwe nebtä: Ni tö rabadre dre dre nuein
mröbtä, erere tä dbe Ngöbökrä abko munta
niere. Ye abko era, akwa jändrän jökrä abko
ñakare kuin nuendre abko tita niere. Erere
arato, munta niere krörö: Ni tö rabadre
dre dre nuein, erere ni raba nuene, akwa ti
abko käta niere krörö: Jändrän jökrä nita
nuene ye abko ñakare kuin ni mda mda die
mikakrä abko tita niere. [24] Ne aisete, nikwe
ñan töbikadre jändrän kuin nuenbtä kaibe
jakrä, akwa nikwe töbikadre jändrän kuin
nuenbtä ni mda mdakrä.

[25] Ne aisete, kä ngri rürümoinkrä, känti
munkwe ngri ño ño köka, ye erere munkwe
kweta jäme. Akwa ngri ye biani ngöbö
ngwarbe mikakäre ütiäte ya, ñakare ya,
ye munkwe ñan ngwiantari, ñobtä ñan
angwane nirekwe biani rürümoindre abko
ñakare ütiäte, [26] ñobtä ñan angwane Ngöbö
Kukwei tä niere krörö:

Kä temen ne amne jändrän jökrä tä kä
nebtä abko ni Dänkien Ngöböta
bkäne, *Salmos 24.1*
aisete munkwe ñan töbika dikaro btä.
27 Nane ni ñakare tödekaka Jesubti käkwe
mun nübai mröre jabe, ye känti mun tö
raba näin amne, mrö ño ño mika kwetadre
kwe, ye munkwe kweta kä bube jirekäbe
amne, mrö ye jatani mdenkri, munkwe
ñan ngwiantari. 28 Akwa nane ni tädre
yete käkwe niedre krörö munye: Ngri ne
biani ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte, nie
kwe munye angwane, munkwe ñan kweta
jirekäbe ni kukwe niekä ye okwäbti, niara
töi mikakäre nuäre. 29 Ne abko, munkwe
ñan ni mda töi mikadre bä jene Kristo
rüere, abkokäre munkwe ñan ngri ye kwe-
tadre tita niere, akwa ne ñan mun töi
ño ngri kwetabtä, abkobtä tita blite. Ne
aisete tikwe dre nuendre, ye abko tä dbe
tikrä, akwa ni mda mdakwe ñan ti mikadre
ngite kukwe nuenta tikwe yebtä, 30 ñobtä
ñan angwane jändrän jökrä kwetata tikwe,
btä tita kuin niere Ngöböye, ne aisete tita
jändrän kwete, yebtä ni mda mda käkwe
ñan ñäkädre blo ti rüere.
31 Ne aisete, munkwe mrö ya, munkwe
tomna ña ya, munkwe dre dre nuen, erere
munkwe nuen jökrä Ngöbö rabadre käiki-
taninkä abkokäre. 32 Akwa ni israelita amne
ni ñakare israelitare, okwäbti munkwe ñan
kukwe nuen abtä ja mikadre ngite krübäte
kwetre Kristo rüere, abtä ñan tö rabadre
tödekai Jesubti. Erere arato, nitre tödekaka
Jesubti, okwäbti munkwe ñan kukwe nuen,
abtä ja mikadre ngite krübäte kwetre Kristo
rüere. 33 Amne ti abko käre tö ni mda mda
moto mikai nuäre, aisete käre tita jändrän
kuin känene ñakare au jakrä, akwa ni mda
mda rabadre dianintari arato, abko ie ti tö,
aisete tita jändrän kuin känene bäri ni mda
mdakrä.

11

1 Ye abko, Kristo käkwe nünabare ño, ye
kwrere tita nüne, aisete tita nüne ño, ye
kwrere munkwe nüna.

Nitre merire käkwe dre nuendre gätäte

2 Ti mräkä, käre tita töre munye amne
kukwe diribare tikwe munye, erere munta
mike täte jökrä, yebtä tita mun käikitekä.
3 Akwa kukwe rükadre gare metre munye,
ie ti tö abko krörö: Ni dokwäta ni ngrabare
mike nüne, ye kwrere Kristo tä ji dok-
wäte ni brare jökrä kräke amne ni brare
abko tä ji dokwäte ni merire kräke amne
Ngöbö abko tä ji dokwäte Kristo kräke. 4 Ye
aisete, ni brare rikadre blite Ngöböbe amne
rikadre Ngöbö kukwei niere gätäte käkwe
dän kitadre ja dokwäbti angwane, Kristo
tä ji dokwäte niarakrä abko mikata ütiäte
ñakare kwe. 5 Akwa meri abko rikadre
blite Ngöböbe amne rikadre Ngöbö kukwei
niere gätäte ni jökrä ngwärekri angwane,
dän ñan kitadre ja dokwäbti kwe ye ng-
wane, ja dokwä mikata ütiäte ñakare kwe
angwane, meri dokwä mikata mutiolire
ye kwrere jire bäta neme, 6 ñobtä ñan
angwane meri ñan tö dän kitai ja dokwäbti
blitakäre Ngöböbe amne Ngöbö kukwei
niekäre gätäte angwane, tö ja gaire ruen
tie. Kore ne ngwane, ja dokwä mikadre
mutiolire jirekäbe rabadre ja gaire bäri
abkokäre. Akwa dokwä mikadre mutiolire,
ye gaidre kräke ne ngwane, dän kita ja
dokwäbti kwe.
7 Akwa ni brare abko käkwe ñan ja dokwä
jue mika, ñobtä ñan angwane ni brare abko
dätebare bäsi ja kwrere Ngöbökwe amne
ni brare käkwe nünandre Ngöbö mikakäre
ütiäte. Akwa ni merire abko käkwe ja
dokwä jue mikadre, ñobtä ñan angwane
ni merire dätebare Ngöbökwe ni brare
bä mikakäre ütiäte, 8 ñobtä ñan angwane
ni brare ñan jatani merikri, akwa meri
abko jatani ni brarekri. 9 Erere arato,
ñan Ngöbökwe ni brare dätebare ni merire
kräke, akwa ni merire dätebare ni brare
kräke Ngöbökwe. 10 Ne aisete ni merire
käkwe ja dokwä jue mikadre brare kwe bä
mikakäre ütiäte amne angeletre kisete ni
merire käkwe ja dokwä jue mikadre arato.
11 Ye abko era metre, akwa ni tödekaka
Jesubti ngätäite abko, ni brare tä nüne
ni merire köböire, aisete tare nüne kaibe
ni brare kräke amne, ni merire tä nüne
ni brare köböire, aisete tare nüne kaibe.
12 Ye abko, kira kena ni merire dätebare
ni brarekri ye abko era bkänä akwa, ni
brare abko tä därere ni merirekri amne,
ni jökrä amne jändrän jökrä abko jatani
Ngöbökri. 13 Ne abko ni merire rikadre
blite Ngöböbe gätäte angwane, ja dokwä
jue mikadre ñakare kwe ye abko tä dbe ya,
abkobtä munkwe töbika. 14 Akwa ni brare
käkwe ja dokwä drüen ngibiadre nga, ye

abko tuen gaidre kri abko erere kukweta
ükaninte ni ngätäite. 15 Akwa ni merire abko
käkwe ja dokwä drüen ngibiadre nga, ye
abko tä nebe tuen kuin nuäre, ñobtä ñan
angwane ni merire abko ie dokwä drüen
biani nga Ngöbökwe ja dokwä jue mikakrä.
16 Akwa nane mun ruäre tö raba ja kwetai
tibe kukwe nebtä ye abko raba gare munye,
akwa nun amne ni mda mda gätäkä Jesu
käbti kä mda mdate, ie kukwe mda mda
bä jene tärä ya abko gare ñakare nunye,
aisete nitre merire tä gätäte angwane, tä
blite Ngöböbe amne Ngöbö kukwei niere
angwane, dän kitadre dokwäbti kwetre.
Abko kore se.

Mrö Jesu ngatani ngwiankrä töre jae, btä Pablokwe blitabare

17 Ti mräkätre, kukwe mda btä tita tärä
tike munye, nebtä abko ti ñan bike mun
käikitekä, ñobtä ñan angwane munta
gätäre Jesu käbti, ye nin tä mun die mike
tödeke bäri Jesubti, akwa tä mun die gaenkä
bäri. Yebtä abko, tita tärä tike krörö mda
munye: 18 Munta ja ükekrö gätäkäre Jesu
käbti angwane, munta ja ñäketbe jene jene,
ye niebare käne tie amne ruäre tä nebe
era tikrä. 19 Munta ja ñäketbe jene jene,
ye abko rakadrekä kore ruen tie, ñobtä
ñan angwane ye kwrere mun mden mden
tä tödeke era metre Jesubti rükadre gare
abkokäre. 20 Akwa munta gätäre Jesu käbti
angwane, munta mröre, ye abko ñan munta
mröre ni Dänkien ngatani ngwiankrä töre
jae era metre, 21 ñobtä ñan angwane mröta
niken Jesu ngatani ngwiankrä töre jae
angwane, mun ngwian bkänkä krikri ara
jire tä niken mrö jakwe kweteta käne amne
ni ruäre abko tä neme mröi. Erere arato,
ni ruäre tä dö ñaen kabre amne tä neme
dröbare. 22 ¿Ju munkwe ñakare mrökrä
amne dö ñakrä käne ya? ¡Se ñobtä munta
nitre Ngöbökwe mike ngwarbe kore jae
amne nitre bobre bobre tödekaka Jesubti
abko munta mike ja gaire kore se! ¿Munta
kukwe nuene kore, sebtä tikwe dre niedre
munye? ¿Tikwe mun käikitadrekä ya?
¡Ñakare jire! Kukwe kore btä tikwe ñan
mun käikitadrekä jire chi.

23 Ye abko, ti Dänkien käkwe diribare tie
abko erere tikwe diribareta munye abko
krörö: Ni Dänkien Jesu kitani ngise, ye
näire deo, ban diani kunti kisete kwe,
24 käkwe kuin niebare btä Ngöböye, bti ötan-
inbtä kwe, käkwe niebare krörö: Ban ne
abko ti ngätä tikwe. Ne mden abko tita bien
müre ketadre mun kräke. Käre munkwe
ban kweta kore ti ngwiankrä töre jae,
niebare kwe. 25 Ye kwrere arato, mröbare
ünän jökrä kwetre angwane, uba döi ba-
sote diani kisete kwe, bti niebare krörö
kwe: Uba döi ne abko kukwe ükaninte btin
Ngöbökwe abko rabadre bare täte jökrä ti
däriebti ye bä mikakrä. Ne aisete munkwe
uba döi ña batire batire ti ngwiankrä töre
jae, niebare ni Dänkienkwe. 26 Ne aisete,
ni Dänkien jatadreta, ye ngibiare kwärä
munkwe ban kweta amne munkwe uba döi
ña angwane, ni Dänkien krütani ni täte
amne ni kräke abko mun tädi bä mike batire
batire abti ni Dänkien jatadi nüketa.

27 Ne aisete, ban kwetata amne uba döi
ñata ni Dänkien ngatani ngwiankrä töre
jae, akwa tä ni mräkä Jesu käbti mda mda
mike ngwarbe jae, ye nirekwe kwetadre
kore angwane, ja mikadre ngite kwe ni
Dänkien ngrabare rüere amne ni Dänkien
därie rüere arato. 28 Ye mden kisete, mun
rika ban kwete amne uba döi ñaen ni
Dänkien ngatani ye ngwiankrä töre jae,
känenkri munta ja mike ngite kore mun
mräkä Jesu käbti rüere ya, abkobtä munkwe
töbika kuin käne, 29 ñobtä ñan angwane ban
kwetadre amne uba döi ñadre ni Dänkien
ngatani ngwiankrä töre jae, akwa nita ni
Dänkien ngrabare ara jire mike ngwarbe,
ye ngwane, ja rüere nita ja mike ngite au
Ngöböye, dokwäre Ngöbökwe ni mikadi ja
ngie nuen. 30 Ye mden kisete mun kwati
bren amne mun di ñakare amne ni ruäre
abko krütanina. 31 Ne aisete, nikwe dre
nuendre, yebtä nikwe töbikadre kuin ja
käne au angwane, ni Dänkien käkwe ñan ni
mikadre ja ngie nuen. 32 Akwa ni Dänkien
käta ni mike ja ngie nuen, ye abko tä ni töi
den kore mtare, niarakwe ñan ni mikadre
ja tare nike ni ñakare tödekaka Jesubti ben
gwaire kä mrä angwane, abkokäre tä ni töi
den kore mtare.

33 Ne aisete ti mräkätre tikwe, mun rika
gätäre mrökäre ni Dänkien ngatani ng-
wiankrä töre jae angwane, munkwe ja
ngibia ngäbti kwärikwäri, abti munkwe
mrö kweta ketetibe gwaire jökrä. 34 Akwa ni
ruäre, ie mrö raba krübäte angwane, mrö
kweta kwe ja gwiriete, bti jata gätäbtä. Ye

kwrere gätädre kwe abtä Ngöbökwe ñan mikadre ja ngie nuen. Kukwe mda mda tä ükarete abko ti näinta nebe mun känti yete angwane, tikwe ükadite jökrä.

12

Ngöbö Üaita ja di bien bätäkä ngwarbe

1 Ti mräkätre, Ngöbö Üaita ja di bien bätäkä ngwarbe ja moto kuinbti nitre tödekaka Jesubti itire itireye, btä munkwe kukwe ngwianintari tie täräbtä. Kukwe yebtä mun ñan töi rabadre mräme, akwa ye abko rabadre gare metre munye, ie ti tö abko krörö: 2 Bäri käne abko, mun ngämi tödeke Jesubti, känenkri ngöbö ngwarbe, ye jiebti mun nämane ja ngwiamna ni mda mdaye, ye gare kuin munye. Ngöbö ngwarbe ye abko blite ñakare. 3 Ye aisete, mtare kukwe rabadre gare krörö munye, ie ti tö: Nire nire käta blite Ngöbö Üai köböire ñan raba niere: ¡Ngürün raba Jesubtä näre! abko ñan raba niere jire. Erere arato, Ngöbö Üai Deme köböire aibe ni raba niere: ¡Jesu abko Dänkien Ngöbö! abko ni raba niere kore, ye abko rabadre gare munye.

4 Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti abko bti Ngöbö Üaita ja di dräire bätäkä ngwarbe jene jene, akwa Ngöbö Üai itibe käta ja di bien kore. 5 Erere arato, sribi tärä bätäkä ngwarbe Ngöbökrä, akwa sribi ye abko nuenta ni Dänkien itibe köböire amne niara kräke. 6 Ye kwrere arato, sribita neme bare bätäkä ngwarbe ni mda mdakrä, akwa Ngöbö itibe käta sribi ngwena bare ni köböire amne niara tä ja di mike ni jökräbtä abko krörö:

7 Ni itire itire, ie Ngöbö Üai käta ja di bien ja moto kuinbti ni jökrä die mikakäre abko krörö: 8 Ni iti, ie Ngöbö Üai käta kukwe töbtä mike gare blitakäre btä amne, ni mdaye abko Ngöbö Üai arabe käta ja di bien kukwe keta kabreta ükaninte ño ño rabadre gare. 9 Erere arato, Ngöbö Üai arabe käta ja di bien ni mdaye tödekakrä kwatibe Ngöböbti amne, Ngöbö Üai arabe käta ja di bien bätäkä ngwarbe ni mdaye ni bren bren mikakäreta kuinta. 10 Ni mdaye abko Ngöbö Üaita ja di bien sribi kri ñan tuabare bätäkä ngwarbe nuenkäre amne, ni mdaye abko ja di bianta Ngöbö kukwei niekäre nitre Ngöbö kukwei niekä kwrere amne, ni mdaye abko ja di bianta üai käme mikata nüke gare amne Ngöbö Üai era metre mikata nüke gare ie arato. Erere arato, Ngöbö Üai käta ja di bien ni mdaye blitakäre kukwe jenenanbti btä ja töitikani ñakare kwe amne, ni mda abko ie ja di bianta kukwe jenena ye rükadre gare, abkokäre Ngöbö Üai käta ja di bien ie. 11 Di jökrä bätäkä ngwarbe ne abko Ngöbö Üai itibe ye ara käta bien nie, akwa tä ütiä kärere ñakare nie. Ngöbö Üai töta neme ja di biain ño ño nie, ye erere tä dräire ni tödekaka Jesubti itire itire bti.

Jesu ngrabare itibe akwa kiakia ngrabare kabre

12 Ñobtä Ngöbö Üai käta ja di bien bätäkä ngwarbe jene jene abko ti bike bä mike ni ngrabarebtä. Mun tödekaka Jesubti abko ti bike bä mike ni kiakia ngrabare kwrere abko nere: Ni ngrabare abko itibe, akwa ni kiakia abko kabre amne, ni kiakia ngrabare kabre, ye tä ni itibe ngrabare. Ye kwrere, Kristo ngrabare itibe, akwa nitre tödekaka Jesubti itire itire tärä kabre abko niara kiakia ngrabare. 13 Ne aisete, era metre ni abko bätäkä ngwarbe jene jene. Ruäre abko ni israelitare amne ruäre abko ñakare israelitare; ruäre klabore amne ruäre abko klabore ñakare, akwa ni jökräbtä Ngöbö Üai itibe nükani täte ni mikakäre Jesukristo ngrabare itibe kwrere amne, Ngöbö Üai itibe abko ni jökrä käkwe kani ngäbti. 14 Era metre ni ngrabare itibe akwa, ni kiakia ngrabare abko tärä kabre ni ngrabare mikakrä täte.

15 Ye abko ti bike bä mike krörö: Ni ngoto käkwe niedre, ¡A! Ti ñakare ni kise, aisete tita ni ngrabare bäre mento, niedre kwe, ¿ye ngwane rabadre ni ngrabare bäre mento ya? ¡Ñakare! 16 Erere arato, ni olo käkwe niedre, ¡A! Ti ñakare ni okwä, aisete tita ni ngrabare bäre mento, niedre kwe, ¿ye ngwane rabadre ni ngrabare bäre mento ya? ¡Ñakare! 17 Ye abko, ¿ni ngrabare rabadre ni okwärebe jökrä angwane, ni kukwei jaradre ño nie? Erere arato, ¿ni ngrabare rabadre ni olorebe jökrä angwane, jändrän rä rabadre ruen ño nie? 18 Akwa ni kiakia ngrabare, ye Ngöbö tö namani mikai mdente mdente, erere mikani kwe au ja töi jenbti. 19 Akwa ni kiakia ngrabare rabadre ketetibe ja bä kwrere jökrä angwane, ni ngrabare ñan

rabadre kuin täte. [20] Ye mden aisete, ni
kiakia ngrabare tärä kabre bätäkä ngwarbe,
akwa ni ngrabare abko itibe, btä ni kiakia
ngrabare tä ketetibe jökrä. Ye kwrere
Ngöbökwe kukwe mikanintbe munbtä
arato.

[21] Ye aisete, ni okwä ñan raba niere ni
kiseye: ¡A! Ma ütiäte ñakare nünankrä tie,
ñan raba niere kore. Erere arato, ni dokwä
ñan raba niere ni ngotoye: ¡A! Ma ütiäte
ñakare nänkrä tie, ñan raba niere kore,
[22] ñobtä ñan angwane ni kiakia ngrabare tä
nebe tuen di ñakare nie, akwa ye abko bäri
ütiäte nikrä. [23] Amne ni kiakia ngrabare
ñan tä nebe tuen nuäre nie, ye nita ükete
bäri nuäre. Erere arato, ni kiakia ngrabare,
btä nita ja gaire, ye ni ñan tö mikai tuare
ni jökräye, abkokäre nita ngwä kite bäri
kuin amne nita ja jue mike kuin bäre bäre,
[24] akwa ni ngrabare tuen kuinkuin abko
ngibiata ñakare kore nikwe amne nita ja jue
mike ñakare arato. Ye abko, Ngöbökwe ni
ngrabare ükaninte, ni kiakia ngrabare tuen
ütiäte ñakare nie rabadre mikani bäri ütiäte
nikwe. [25] Erere arato, ni kiakia ngrabare
ñan rabadre ja ñäketbe jene jene, akwa ni
kiakia ngrabare mden mden tuen ütiäte
amne mden mden tuen ütiäte ñakare, ye töi
rabadre ja di mikabtä kwärikwäri, abkokäre
Ngöbökwe ükaninte kore. [26] Ne aisete, ni kia
ngrabare keteti tä ja tare nike angwane, ni
ngrabare tä ja tare nike jökrä gwaire. Ye
kwrere arato, ni kia ngrabare keteti mikata
ütiäte angwane, ni ngrabare jökrä btä käta
nebe nuäre gwaire jökrä.

[27] Ye kwrere mun jökrä gwaire abko
Kristo ngrabare ara amne, ni kiakia
ngrabare tärä, ye kwrere mun itire itire
tä Jesu ngrabare kiakiare. [28] Ye aisete, nitre
gätäkä Jesu käbti ngätäite Ngöbö tö namani
ni krörökrörö tuai abko erere mikani kwe
abko krörö: Mtare Jesu kukwei ngwianka
mikani käne kwe. Bobukäre abko, nitre
Ngöbö kukwei niekä. Bämäkäre abko, nitre
Ngöbö Kukwei dirikä mikani kwe. Yebti
nitre sribi kri ñan tuabare nuenkä, nitre
ni bren bren mikaka kuinta amne, nitre
ni mda mda die mikaka amne, nitre ni
mda mda jie ngwianka, amne nitre blitaka
kukwe jenenanbti, ye abko mikani jökrä
kore nitre gätäkä Jesu käbti ngätäite. [29] Ye
abko, ñan ni jökrä tä Jesu kukwei ngwianka
amne ñan ni jökrä Ngöbö kukwei niekä
amne ñan ni jökrä tä Ngöbö Kukwei dirikä
amne, ñan ni jökrä tä sribi kri ñan tuabare
nuene. [30] Erere arato, ñan ni jökrä ni bren
bren mikakata kuinta amne, ñan ni jökrä
tä blite kukwe jenenanbti amne, ñan ni
jökrä abko ie kukwe jenena tä nüke gare
niekäre ni mda mdaye. [31] Akwa Ngöbö Üai
di bäri ütiäte ütiäte mun die mikakäre, ye
munkwe känäntari kisere jakrä.

Ja taredre kwärikwäri abko bäri ütiäte

Akwa jändrän bäri kuin ütiäte Ngöbö Üai
di bätäkä ngwarbe ye kräke, jiebti ti bike ji
tike käne abko krörö:

13

[1] Ni kukwe bätäkä ngwarbe kä nebtä, erere
ti rabadre blite amne angeletre kukwe
ño ño, erere ti rabadre blite, akwa tita
ni mda mda tarere ñakare ne ngwane,
balinkwata ngö kri ngwarbe, kwrere jire ti
rabadre amne bandereta ngö mikata ngöbö
ngwarbe mikakrä ütiäte, kwrere jire ti
rabadre ngwarbe. [2] Erere arato, Ngöbö Üai
köböire ti di rabadre Ngöbö kukwei niekäre
amne Ngöbö Üai köböire kukwe tiebetiebe
Ngöbökwe rabadre gare jökrä tie amne,
Ngöbö Üai köböire kukwe kabre bätäkä ng-
warbe tä ükaninte ño rabadre gare jökrä tie
amne Ngöbö Üai köböire tita tödeke kwat-
ibe Ngöböbti, köböire ti rabadre ngitio kri
juen nebe kä mdabti, akwa tita ni mda mda
tarere ñakare ne ngwane, ti ütiäte ñakare
jire. [3] Mdakäre abko, jändrän tädre tikwe,
erere tikwe dräidre jire jökrä ni bobre bo-
brebti amne, tikwe ja ne ara jire biandre
kukwadre sribi Ngöbökwekrä, akwa tita ni
mda mda tarere ñakare ne ngwane, ¿tikwe
dre ganaindre jakrä?

[4] Nita ni mda mda tarere metre abko
nere: Nita ni mda mda tarere angwane, nita
jändrän jökrä ngibiare bätärekä ni mdabtä
amne nita ja moto mike kuin ni mdakrä.
Nita ni mda mda tarere angwane, ñan nita
nüne ni ja ribare kwrere jändrän jökräbtä
jändrän diankakäre jakrä amne, ñan nita
ja bä mike ütiäte amne ñan nita bike kri.
[5] Nita ni mda mda tarere angwane, ñan nita
ñäke diän diän ni mdaye mikakäre ja gaire
amne ñan nita jändrän kuin känene kaibe
jakrä. Erere arato, nita ni mda mda tarere
angwane, ñan nita nebe romon jötrö ng-
warbe ni mdakrä amne ñan ni mätäta neme

kärekäre ja dokwäre ni mdabtä. 6 Mdakäre
abko, nita ni mda mda tarere angwane,
kukwe diän diän Ngöbö rüere amne ni mda
mda rüere, ye käita neme nuäre ñakare
nibtä, akwa kukwe kuin era metre abko
käita nebe nuäre nibtä. 7 Nita ni mda
mda tarere angwane, nita juto biare jän-
drän jökrä ni rüere kaen ngäbti ni mda
mda ngibiakrä amne, nita tödeke janknu
Ngöböbti amne ni mda mdabti. Erere
arato, nita ni mda ngibiare bätärekä jän-
drän jökräbtä amne nita di krüte ñakare
jändrän jökräbtä.

8 Nita ja tarere kwärikwäri ye abko rabadi
kärekäre, akwa kukwe niebare nitre Ngöbö
kukwei niekäkwe abko köböitira jire näin
ta amne, ñan blita rabadre kärekäre kukwe
jenenanbti Ngöbö Üai köböire. Erere arato,
ni ye ie kukwe kabre tä ükaninte tä gare
Ngöbö Üai köböire, ye näin ta, 9 ñobtä ñan
angwane ni ye ie kukweta neme gare braibe
amne, ni Ngöbö kukwei niekä ye abko gare
ñakare täte. 10 Ne aisete, ni Dänkien Jesu
rükadita angwane, kukwe era erere mikadi
gare täte kwe nie, aisete kukwe ñakare täte
era metre Ngöböbtä, ye ñan rabadi ütiäte
mda. 11 Ye abko, ti bike bä mike krörö: Ti
nämane chi angwane, ti nämane blite, ti
nämane töbike amne ti nämane töi ngitiekä
ngäbäkre chi kwrere. Akwa ti namanina
ünän angwane, jändrän ngäbäkre chikwe
namani jökrä ja jiebti tie. Ye kwrere, kuk-
weta gare mtare tie abko kukwe braibe
amne, Jesu rükadita angwane, rabadi jökrä
ja jiebti tie. 12 Mdakäre abko, ti bike bä mike
jene mda abko krörö: Mtare jändrän jökrä
tuen ñakare kuin nie, aisete ñäi ngututure
te jändrän bä tuen diore kwrere, aibe tuen
diore nie, ye kwrere kukwe keta kabre gare
ñakare metre nie mtare, akwa köböitira jire
nikwe ja tuadi gwärere Ngöböbe angwane,
kukwe rabadi gare metre nie. Mtare abko
ti töi braibe Ngöböbtä, akwa köbötira jire
Jesu rükadita angwane, ti gare kuin metre
Ngöböye mtare, ye kwrere Ngöbö rükadi
gare tie. 13 Ye abko, jändrän ketamä rabadre
ütiäte kärekäre abko krörö: tödekadre
kwatibe Ngöböbti, Kristo jatadreta ye ngib-
iadre ngäbti amne ja taredre kwärikwäri.
Akwa jändrän ketamä, ye ngätäite abko ja
taredre kwärikwäri abko bäri ütiäte.

14

Kukwe jökrä nieta gätäte rükadre gare ni jökräye

1 Ja taredre kwärikwäri, ye jiebti mun
rankwa kisere janknu. Erere arato, Ngöbö
Üai di bätäkä ngwarbe, ye känäntari
munkwe jakrä, akwa Ngöbö Üai di Ngöbö
kukwei niekäre, ye abko bäri känäntari
munkwe, 2 ñobtä ñan angwane ni blitaka
kukwe jenenanbti ye abko tä blite Ngöbö
aibe ben amne ñakare tä blite nitre gätäkä
yebe. Niarata kukwe ütiäte ükani tiebe
jenena niere Ngöbö Üai diebti, akwa kukwe
ñan tä nebe nüke gare ni mda mdaye gätäte.
3 Akwa ni Ngöbö kukwei niekä abko tä blite
nitre gätäkä Jesu käbti kukwere angwane,
kukwe dirita kwe ye tä nitre gätäkä Jesu
käbti die mike nüne bäri Jesukrä, amne
tä töi den näin janknu Jesube amne tä
kä mike nuäre btätre. 4 Akwa ni blitaka
kukwe jenenanbti Ngöbö Üai diebti abko tä
blite angwane, tä ja die mike au, akwa ni
Ngöbö kukwei niekä tä blite nitre gätäkä
Jesu käbti die mike jökrä. 5 Mun jökrä
rabadre blite kukwe jenenanbti näre, akwa
munkwe Ngöbö kukwei niedre abko ie ti
tö bäri, ñobtä ñan angwane Ngöbö kukwei
niedre ye abko bäri ütiäte blitadre kukwe
jenenanbti ye kräke. Akwa ni blitaka kukwe
jenenanbti tä dre niere, ye kwitadre nitre
gätäkä Jesu käbti kukwere niaratre die
mikakäre, ne ngwane rabadre kuin.

6 Ti mräkätre, ti bike kukwe bä mike
mda munye abko krörö: Ti rikadre basare
munye angwane, Ngöbö Üai diebti kukwe
jenena nüke gare ñakare munye, bti tikwe
blitadre munbe, ye käkwe ñan mun die
mikadre jire chi nüne bäri Jesukrä, ñobtä
ñan angwane kukwe jenena ye gare ñakare
munye. Akwa Ngöbökwe kukwe tiebe
mikani gare tie, ye tikwe niedre munye
mun kukwere amne, kukwe töbtä Ngöbö
Kukweibtä, yebtä tikwe blitadre munbe
mun kukwere amne tikwe Ngöbö kukwei
niedre munye, ye käkwe diridre munye
mun kukwere, ye abko rabadre mun die
mike nüne bäri Jesukrä. 7 Erere arato, drü
bätäkä ngwarbe abko käta kukwe ye bä
mike arato abko krörö: Tolero jükadre ng-
warbe amne arpa täkädre ngwarbe, ye ng-
wane dre jükata metre amne dre täkäta me-
tre ñan rükadre gare nie. 8 Erere arato, ¿ni-

tre rükä, kräke trombeta jükata mikakäre
juto rikakäre rüre, akwa ñan jükadre metre
angwane, ja mikadre ño juto kwetre? 9 Ye
kwrere tä nakenkä munbtä. ¿Kukwe nüke
gare kuin, bti munkwe ñan blitadre, ye
abko munta dre niere abko rükadre gare ño
ni mda mdaye gätäte? Mun kukwei ñan
rükadre gare, ye ngwane munta blite kaibe
ngwarbe kwäräkwärä. 10 Mdakäre abko, ni
kukwei tärä keta kabre kä nebtä, akwa ni
kukwei kwatirekwatire, bti dre nieta abko
tä mike gare. 11 Akwa ni mdakwe ñäkädre
ja kukwere akwa, dre niedre kwe tie ñan
rükadre gare tie, ye ngwane ti rabadre chui
menteni kwrere kräke amne, niara rabadre
chui mentenine tikrä arato. 12 Ne aisete,
mun tö Ngöbö Üai di tuai bätäkä ngwarbe
jakrä, ye abko kuin, akwa mun di rabadre
nitre gätäkä Jesu käbti die mikakäre bäri
abko munkwe kärä kisere jakrä Ngöböye.

13 Ne aisete, Ngöbö Üai diebti nire nire
käkwe blitadre kukwe jenenanbti angwane,
Ngöbö Üai käkwe ja di biandre mae kukwe
ye kwitakäre mun kukwere, munta dre
niere rükadre gare munye abko munkwe
kärä Ngöböye. 14 Ti mräkätre, Ngöbö Üai
diebti tikwe blitadre kukwe jenenanbti
Ngöböbe, ye ngwane tita blite ja üai aibebti
Ngöböbe, akwa ñakare tita blite ja töibti.
15 ¿Yebtä abko, tikwe ja nuendre? Tikwe
blitadre Ngöböbe angwane, tikwe blitadre
ben ja üai aibebti kukwe jenenanbti. Erere
arato ja üaibti amne ja töibti ben gwaire
ja kukwere tikwe blitadre ben arato. Erere
arato, tikwe kantadre Ngöböye kukwe jene-
nanbti ja üai aibebti, erere arato ja üaibti
amne ja töibti ben gwaire ja kukwere arato.
16 Makwe ñan nuendre kore ne ngwane, ma
tädre Ngöbö käikitekä ja üaibebti kukwe
jenenanbti angwane, ni tödekaka Jesubti
mda mda, ie kukwe makwe ñan tä nüke
gare tädre gätäbtä ma kukwei nuen, käkwe
ma kukwei nuadre, ye ngwane niara ñan
raba ja töi mike gwaire mabe kuin niekäre
Ngöböye, ñobtä ñan angwane mata dre
niere ñan rükadre gare ie aisete. 17 Ye aisete,
nane mata blite bä nuäre Ngöböbe amne
mata kuin niere ie kukwe jenenanbti, akwa
rabadre tuen ngwarbe ni mda mdaye amne
mata die mike ñakare.

18 Ye abko, Ngöbö Üai käkwe ja di biani
tie, aisete kukwe jenenanbti tita blite bäri
kabre mun ngwä, yebtä tita kuin niere
Ngöböye. 19 Akwa gätäte abko, bäri ti töta
neme kukwe niei kwärikebe ja kukwere,
kukwe ye rükadre gare kuin ni jökräye
abko rabadre bäri kuin, ñobtä ñan angwane
kore kukwe dirita tikwe rükadre gare me-
tre ni mda mdaye aisete. Akwa tikwe
kukwe niedre mili kwä jätä kukwe jene-
nanbti, ye abko ñan rükadre gare, aisete
ni mda mda ñan die mikadre kore kwe.
20 Ti mräkätre, blitadre ni kukwe jene-
nanbti amne Ngöbö kukwei niedre ño,
yebtä munkwe ñan töbika ngäbäkre kiakia
kwrere, akwa jändrän kämekäme Ngöbö
rüere, yebtä ngäbäkre kiakia tä töbike
ñakare, erere mun töi raba ngäbäkre ki-
akia kwrere. Amne ni ünän ünän käkwe
töbika kuin ja käne, ye kwrere munkwe
töbika blite ni kukwe jenenanbti yebtä
amne Ngöbö kukwei niebtä arato, 21 ñobtä
ñan angwane Ngöbö Kukweita tikani krörö
kukwe jenenanbtä:

Ni menteni kukwe bä jene, bti tikwe blitadi
nitre israelitabe niaratre mikakäre
mokre,
ñobtä ñan angwane ni menteni, ye
köböire ti bike nitre israelita mike ja
tare nike.
Amne ni nünanka kä mdate, yebti tikwe
blitadi nitre israelitabe, akwa ti
kukwei ñan mikadre ütiäte kwe-
tre, niebare ni Dänkien Ngöbökwe,
Isaías 28.11-12

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

22 Ne aisete, nita blite kukwe jenenanbti,
ye abko ni ñakare tödekaka Jesubti, kräke
blitata kore abko Ngöböta yete niaratre
ngätäite bä mikata, aisete ye abko ñakare ni
tödekaka Jesubti kräke. Akwa Ngöbö kuk-
wei nieta ye abra ni tödekaka Jesubti kräke
amne Ngöböta ja moto mike kuin kräke
bä mikata, aisete ye abko ñan blitata ni
ñakare tödekaka Jesubti kräke. 23 Tita niere
kore, ñobtä ñan angwane nitre tödekaka
Jesubti tä ja ükekrö jökrä gätäbtä Jesu käbti
angwane, ni jire jökrä tädre blite kukwe
jenenanbti, ye btäräbe ni ie Ngöbö Kukwei
gare ñakare rikadre nebe yete amne ni
ñakare tödekaka Jesubti rikadre nebe arato
angwane, mun jökrä dokwäbti kä jäme ni-
tre ñäkäkä bä jene kore ngöbötre ngwarbe
käikitakakäre kwrere jire rabadre nütüre
munbtä. 24 Akwa mun jökrä tädre Ngöbö

kukwei niere angwane, ni ñakare tödekaka
Jesubti amne ni ie Ngöbö Kukwei gare
ñakare rükadre gätäte, käkwe mun kukwei
nuadre ja kukwere angwane, mun kukwei
rabadi era kräke amne, mun jökrä tädi dre
niere, ye rükadi gare ie amne rabadi töbike
jabtä au, ja rabadre ruen ngite ie Ngöbö ng-
wärekri amne, 25 kukwe kämekäme tä kaibe
töibtä ye abko rabadre kä merete jökrä
Ngöbö ngwärekri, rabadre ruen ie amne,
rabadi ngukudokwäbti temen Ngöbö mike
ütiäte jae. Ye ngwane, Ngöböta era me-
tre bkänä mun ngätäite niedi kwe, käkwe
tödekadi Ngöböbti, aisete munkwe Ngöbö
kukwei niedre abko bäri ütiäte blita kukwe
jenenanbti ye kräke.

Ni jökrä käkwe blitadre itire itire ja täritäri

26 Ne aisete, ti mräkätre, munta gätäre
Jesu käbti angwane, munkwe dre nuendre
abko ti bike niere munye abko krörö: Ni
ruäre käkwe kanta, ni ruäre abko käkwe
Ngöbö kukwei diri amne, ni mda abko ie
Ngöbökwe kukwe tiebe mikani gare abko
mika gare kwe amne, ni mda abko käkwe
blita kukwe jenenanbti amne ni mda abko
käkwe kukwe jenena ye kwita mun kukwere
ni mda mda kräke. Akwa jändrän jökrä, ye
munkwe nuen ja die mikakäre kwärikwäri.
27 Akwa mun rika blite kukwe jenenanbti, ye
ngwane ni nibu, ni nimä aibe käkwe blita
itire itire ja täritäri, akwa ñakare gwaire
jökrä batibe. Angwane kukwe jenena ye
kwitadre mun kukwere. 28 Akwa ne kwrere
ni ñakare kukwe jenena ye kwitaka mun
kukwere, ye ngwane ni blitaka kukwe jene-
nanbti ye käkwe ñan blita ni jökrä okwäbti
gätäte, akwa blita kaibe kwe Ngöböbe.

29 Ne kwrere arato, nitre Ngöbö kukwei
niekä abko tärä, ye ngwane ni nibu, ni
nimä käkwe Ngöbö kukwei nie itire itire
ja täritäri amne, nitre Ngöbö kukwei niekä
ye tä Ngöbö kukwei niere metre ya abko
ni mda mda käkwe mika ñäräre. 30 Akwa
nane nita täkänintbe temen yete, ye ie
Ngöbökwe ja kukwei tiebe mika gare ni
jökrä kräke mda angwane, ni Ngöbö kukwei
niekä käne ye käkwe kada keta jirekäbe,
käkwe kä biandre ni mda yeye. 31 Ne
kwrere ni jökrä käkwe nuendre angwane,
ni itire itire ie kä rabadre Ngöbö kukwei
niere ye abko käkwe nitre gätäkä Jesu käbti
ye töi tikadi amne die mikadi nüne bäri
Ngöbökrä. 32 Akwa nire nire ie ja di bian
Ngöbö Üaikwe Ngöbö kukwei niekäre, nitre
ye abko di tärä ja töi ngibiare blitakäre
jäme ja täritäri amne ñakare batibe jökrä
gwaire, 33 ñobtä ñan angwane Ngöbö abko
Ngöbö jäme, akwa ñakare Ngöbö kä ng-
wiankrä nokre ni töi kwitakäre kwäräk-
wärä aisete. Ye kwrere nitre gätäkä Jesu
käbti kä ketareketare temen käta nuene
kore, aisete munkwe nuendre kore arato.

Kukwe nitre merire kräke

34 Kukwe mdara jire ti bike niere abko
krörö: Nitre tödekaka Jesubti tä gätäre
Jesu käbti, ye känti nitre merire käkwe
ni kukwei nua kä bube jirekäbe, ñobtä
ñan angwane nitre merire käkwe ñan bli-
tadre gätäte abko Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye käta niere, ye kwrere nitre merire
raba kwekbe ni kukwei nuen. 35 Akwa nitre
merire tö raba kukwe ño ño gai angwane,
ngwiantari kwe kwäräiye ja gwiriete, ñobtä
ñan angwane nitre tödekaka Jesubti tä
gätäre Jesu käbti, ye känti merikwe blitadre
abko gaidre kri.

Kukwe nämane nakenkä gätäte, yebtä Pablokwe blitabare mrä

36 Angwane Ngöbö Kukwei ye abko jatani
kena mun köböire munkwe ñan nütü. Erere
arato, ñan mun aibe käkwe Ngöbö Kukwei
kani ngäbti, mun raba nütüre. 37 Mun mden
ie ja ruen Ngöbö kukwei niekä amne Ngöbö
Üai tä täte munbtä raba ruen munye, ye
ngwane tita kukwe tike tärä nebtä ne abko
ñan tita nuemna akwa, ni Dänkien käta
nuemna era metre, ye rükadi gare munye.
38 Akwa ñan rükadre gare munye angwane,
munkwe trö kwitadre ni Dänkienye, ye ng-
wane ni Dänkienkwe trö kwitadi munye
arato. 39 Ne aisete ti mräkätre tikwe,
Ngöbö Üai di rabadre munkrä Ngöbö kuk-
wei niekäre, ye abko munkwe känäntari
kisere amne, nire nire rika blite kukwe
jenenanbti, ye munkwe ñan dokwä täkä
kän. 40 Akwa munkwe jändrän jökrä nuen
kuin era metre jökrä ja täritäri.

15

Jesu nükaninta nire era metre

1 Ti mräkätre, mtare kukwe kuin Je-
subtä tikwe mikani gare munye, ye ti tö
mikaita töre munye. Ngöbö kukwei kuin
Jesubtä, ye mden munkwe kani ngäbti

amne mun tä näin janknu btä mtare.
2 Ye kwrere munkwe nändre janknu kore
ne ngwane, Ngöbö kukwei kuin Jesubtä
tikwe diribare munye, ye köböire mun
rabadi dianintari. Akwa munkwe ñan nän-
dre janknu ne ngwane, munkwe kukwe
kuin Jesubtä mikani era jae akwa ng-
warbe. 3 Kukwe mikata ütiäte Jesubtä
ni jökräkwe diribare tie abko erere tikwe
diribare munye abko krörö: Kristo krütani
ni ngite Ngöbö rüere ye diankakäre nibtä
abko nämane tikani kore Ngöbö Kukweibtä,
ye kwrere nakaninkä. 4 Erere arato, Kristo
doboi mikani, abti köbömäkäre Ngöbökwe
mikaninta nire abko nämane tikani kore
Ngöbö Kukweibtä, ye kwrere nakaninkä.
5 Yebti Kristokwe ja mikani tuadre Pedroye,
bti ja mikaninta tuadre kwe nitre ja töi-
tikaka ben ni jätäbti nibu yeye.

6 Abti ja mräkätre Jesu käbti siento
krärike jire, ie ja mikani tuadre batibe jökrä
kwe. Ja mräkätre Kristo tuakatuaka ye
tä nüne kwati akwa, ruäre abko krütan-
ina. 7 Yebti ja mikani tuadre kwe Santi-
agoye amne nitre niara kukwei ngwianka
mda mdaye. 8 Mrä, Kristokwe ja mikani
tuadre tie arato, aisete ngäbäkre däredre
käi ngämi nüke angwane, tä därere käme,
ye kwrere nakaninkä tibtä.

9 Ye mden kisete, nitre Jesu kukwei ng-
wianka jökrä, ye ngätäite ti abko bäri ütiäte
ñakare. Ti abko Jesu kukwei ngwianka
ñan niedre tibtä, ñobtä ñan angwane ni-
tre gätäkä Jesu käbti, jiebti ti nämane
näin kisere mikakäre ja tare nike. 10 Akwa
tita ño mtare ne abko Ngöbökwe ja moto
mikani kuin tikrä abko köböire tita kore.
Ngöbökwe ja moto mikani kuin tikrä, ye
abko ñakare nuenbare ngwarbe kwe, ñobtä
ñan angwane tita sribire bäri nitre Jesu
kukwei ngwianka mda mda ngwä, ye abko
ñan tikwe nuenbare kaibe ja di jenbti, akwa
Ngöbökwe ja moto mikani kuin tikrä käkwe
ti die mikani. 11 Akwa tikwe sribibare bäri
ya o niaratre ya abko ñakare ütiäte, akwa
kukwe bäri ütiäte abko ti amne nitre Jesu
kukwei ngwianka mda mda käkwe kukwe
diribare ja kwrere jökrä, ye mden abko
munkwe mikani era.

Nitre tödekaka Jesubti abko Ngöbökwe mikadita nire era metre

12 Akwa Kristo mikaninta nire Ngöbökwe
abko nunta dirire, ¿ye ñobtä abko ni
krütanikrütani ñan rükadreta nire abko
mun ruäreta niere? 13 Ni krütanikrütani
ñan rükadreta nire, ye ngwane Ngöbökwe
Kristo mikaninta nire ñakare arato.
14 Amne Ngöbökwe Kristo mikaninta
nire ñakare, ye ngwane kukwe dirita
nunkwe abko ngwarbe, ütiäte ñakare.
Erere arato, munta tödeke ngwarbe
Kristobti. 15 Ngöbökwe Kristo mikadreta
nire ñakare bkänä, akräke nun rabadre
kukwe ngwarbe niekä Ngöböbtä, ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe Kristo mikaninta
nire ñakare, akwa mikaninta nire kwe
nun tädre niere, ye ngwane nun tädre
ñäke ngwarbe Ngöbö rüere. Mdakäre
abko, ni krütanikrütani ñan rükadreta
nire bkänä, ye ngwane Ngöbökwe Kristo
mikaninta nire ñakare arato, 16 ñobtä ñan
angwane ni krütanikrütani ñan rükadreta
nire bkänä, ye ngwane Ngöbökwe Kristo
mikaninta nire ñakare arato. 17 Erere arato,
Ngöbökwe Kristo mikaninta nire ñakare,
ye ngwane munta tödeke ngwarbe bti
amne mun tä ngite janknu Ngöböye abti
kä nüke mtare. 18 Mdakäre abko, Ngöbökwe
Kristo mikaninta nire ñakare, ye ngwane
nitre tödekaka Kristobti krütanikrütani ye
abko ñakare dianintari, akwa tä nianinte
janknukäre arato. 19 Kore ne ngwane, nikwe
nünandre kä nebtä aibe kräke nita tödeke
Kristobti ne ngwane, ni jökrä ngätäite, ni
abko bäri bobre jakän.

20 Akwa Ngöbökwe Kristo mikaninta
nire, ye abko era bkänä amne, Ngöbökwe
nitre tödekaka Jesubti krütanikrütani
mikadita nire bkänä, abkokäre Jesu
mikaninta nire ni jökrä tödekaka niarabti
ye känenkri. 21 Ngöbökwe nitre tödekaka
Jesubti krütanikrütani mikadita nire arato
abko gare krörö nie: Kena ni iti kä Adán
käkwe ja mikani ngite Ngöbö rüere, ye
köböite ni jökrä tä krüte, ye kwrere arato
ni itibe köböire Ngöbökwe ni tödekaka
Jesubti krütanikrütani erere mikadita nire.
22 Ye abko, Adán köböite ni jökrä kä nebtä
tä krüte, ye kwrere arato Kristo köböire
Ngöbökwe ni jökrä tödekaka Kristobti
mikadita nire. 23 Akwa Ngöbökwe kukwe
ükaninte, erere rabadi bare ja täritäri abko
krörö: Ngöbökwe Kristo mikaninta nire
käne, yebti Kristo jatadita angwane, ni

kwekwe tödekaka niarabti abko rükadita
nire mda abko rabadi bare ja täritäri.
24 Kristo jatadita angwane, üai käme tä
dänkiene nibtä kä nebtä amne jändrän
mda mda üai käme kwrerekwrere abko
gadikä jire jökrä kwe. Abti kä mrä
angwane, gobran mikanina gare Ngöbökwe
ie, ye mikadita Rün Ngöbö kisete kwe.
25-27 Ngöbökwe jändrän jökrä mikani gare
Kristoye, aisete Kristo rabadi gobrane abti
rüe jökrä ye mikadi ja ngoto täni kwe. Yebti
Kristokwe gata mikadi mrä ja ngoto täni ne
abko Kristo rüe mrä ganaindi kwe. Akwa
jändrän jökrä rabadi Kristo ngoto täni tita
niere ne abko, ñakare tita blite Ngöbö ara
jire btä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe
jändrän jökrä mikani gare Kristoye. 28 Ne
aisete jändrän jökrä rabadi Kristo ngoto
täni angwane, Kristo Ngöbö Odei ara jire
käkwe ja mikadita gare Ngöböye, ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe jändrän jökrä mikani
Kristo ngoto täni. Ye ngwane, Ngöbö aibe
rabadre gobrane jändrän jökräbti.

29 Mdakäre abko, ¿ni krütanikrütani ñan
rükadreta nire ni ruäre tä niere, se drekäre
abko ni ruäre tä ja ngökö ñöte ni krütani
diäre? ¡Se ñan tä ja ngökö ngwarbe ñöte ya!

30 Erere arato, ¿Ngöbökwe ñan ni
krütanikrütani mikadreta nire angwane,
drekäre köbö kwatirekwatire nunta ja
kite kukwe krübätete? 31 Ye abko, munta
näin Kristo Jesu ni Dänkienbe, ye käita
nebe nuäre tibtä era metre. Ye kwrere
jire, era metre käre köbö kwatirekwatire
tita kä krübätete rätäninkä gatabti. 32 Ye
abko, jändrän ngwarbe romon romon,
ben rüdre, kwrere jire tikwe rübare nitre
krübäte krübäte ben juta Efeso nete,
¿ye tikwe nuendre ngwarbe ja mikakäre
kri, ye ngwane dre rükadre tie rübtä
kore? ¿Ngöbökwe ñan ni krütanikrütani
mikadreta nire angwane, ye ñan tikwe
rüdre ngwarbe ya? Ngöbökwe ñan ni
krütanikrütani mikadreta nire angwane,
¡Nane ni krütadre jetbe, aisete ari mröre
kri, ari dö ñaen kabre!
abko ni ruäre tä niere. 33 Akwa munkwe
ñan ja ngökamna kukwe yebtä, ñobtä ñan
angwane "ni kukwe muko diän diän ben
ni töi kuin metre tä ja gete angwane, ni
töi kuin metre abko tä neme diän arato,"
nieta era metre, aisete munkwe ñan ja
ngökamna kore. 34 Akwa munkwe töbikata
kuin ja käne, käkwe ñan ja mika ngite mda,
ñobtä ñan angwane mun ruäre, ie Ngöbö
gare ñakare. Yebtä mun rabadre ja gaire,
abkokäre tita ñäke kore munye.

Ni rükadita nire angwane, ni ngrabare rabadi ño

35 Mdakäre abko, mun ruäre käta kukwe
ne ngwentari krörö jae kwärikwäri: ¿Ni
krütanina se abko rükadreta nire ño sere?
¿Ni krütani rükadreta nire angwane, rabadi
ño ngrabare ruen? abko munta ngwentari
jae. 36 ¡Ye ño abko mun töi ñakare dikaro
käta kukwe ngwentari kore jae ye! Ye abko
ti bike nura bä mike ni ngrabarebtä. Nura
nökata ye gütadrete ñakare angwane, mu
ñan rükadre. 37 Ye abko, trigo nurai amne
nura mda mda nökata, ye abko ñan nura mu
ara jire nökata, akwa nura ara jire nökata.
38 Yebti nura ketareketare Ngöbö töta nebe
mu mike niren ño ño, erere tä mike niren
jene jene, aisete ñakare ja kwrere jökrä
ngrabare. 39 Jändrän jökrä abko ñakare
ja kwrere jökrä ngrabare garera nie abko
krörö: Ni, jändrän ngwarbe, nukwä amne
gwa ye abko bä jene jene jökrä ngrabare.
40 Ye kwrere arato, jändrän kä käinbti amne
jändrän kä temenbtä abko bä ñakare ja
kwrere jökrä, akwa bä jene jene. Akwa
jändrän kä käinbti abko bä nuäre nuäre, ye
abko bä jen kwetre. Erere arato, jändrän
kä temenbtä abko bä nuäre nuäre, akwa bä
ye abko bä jen kwe. 41 Erere arato, ñänä trä
ñakare ja kwrere sö träbe amne muke abko
trä bä jene jene arato. Erere arato, muke
kwatirekwatire abko trä tärä bä jene jene.

42 Ye kwrere, ni krütanikrütani mikadita
nire Ngöbökwe angwane, rakadikä kore
arato nibtä: Ni ngätä tä niken ngwarbe
abko doboi mikata, akwa Ngöbökwe ni
mikadita nire angwane, ni ngätä niken
ngwarbe ñakare jire chi mda abko biandi
kwe nie. 43 Ni ngrabare käme bobre doboi
mikata, akwa Ngöbökwe ni mikadita nire
angwane, ni rabadi bä nuäre ngrabare.
Erere arato, ni ngrabare di ñakare ye
doboi mikata akwa, Ngöbökwe mikadita
nire angwane, ni rabadi bäri dite ngrabare.
44 Erere arato, ni ngrabare kä nebtä ne
abko jatani dobokri abko doboi mikata,
akwa Ngöbökwe ni ngrabare mikadita nire
angwane, ni ngrabare kä käinbtikri biandi
kwe nie. Erere arato, ni ngrabare jatani

dobokri tärä ne ngwane, ni ngrabare kä
käinbtikri ye tärä arato.
45 Ye mden kisete Ngöbö Kukwei tä niere
krörö:
Ni käne kädian nämane Adán abko
Ngöbökwe mikani nire, *Génesis 2.7*
akwa Adán mrä kädianta Kristo ne abko
Üai kwe köböire tä ni miketa nire. 46 Akwa
ni ngrabare nünakäre kärekäre kä käinbti,
ye abko ñakare käne nikwe akwa, ni
ngrabare nünakäre kä nebtä abko rabadre
käne nikwe, yebti ni ngrabare nünakäre kä
käinbti rabadre nikwe mda. 47 Ni dätebare
käne kä Adán abko dobro temen ne däte-
bare, akwa ni mda abko Kristo ye abko kä
käinbti jatani. 48 Ne aisete, ni kä nebtä abko
dobro dätebare nire abko bä namani ño
ngrabare, ye kwrere ni jökrä bä ja täritäri;
akwa ni kä käinbti bä ño ngrabare, ye
kwrere Ngöbökwe ni krütanikrütani mika-
dita nire angwane, ni ngrabare bä rabadi
arato. 49 Ne aisete, dobro dätebare nire
abko kwrere ni bäta ja täritäri mtare kä
nebtä, ye kwrere Ngöbökwe ni mikadita
nire angwane, ni kä käinbti kä Kristo bä ño
ngrabare, ye kwrere ni ngrabare bä rabadi
arato.
50 Yebtä abko, ti tö niei krörö munye
ti mräkätre tikwe: Ngöböta gobrane, ye
känti ni ngrabare tä niken ngwarbe ye
ñan raba nebe nüne jire chi, ñobtä ñan
angwane kä käinbti ye känti jändrän ñakare
jire tä niken ngwarbe raba neme. 51 Akwa
kukwe nämane tiebe kaibe Ngöbökwe kira,
ye mikanina gare kwe nie mtare abko ti
bike niere, aisete ti kukwei nuen munkwe:
Nitre tödekaka Jesubti ñan krütadre jökrä
angwane niara jatadita, akwa Ngöbökwe
ni jökrä kwitadi. 52 Trombeta jükadi ngö
rabadi kä mrä mikakäre gare angwane, ni-
tre tödekaka Jesubti jökrä rikwitadi jötrö
ngwarbe Ngöbö diebti, nita okwä kwata
metete jötrö ngwarbe, ye kwrere jire ni
rikwitadi batibe jökrä se kwrere. Trom-
beta ngö rabadi, ye ngwane nitre tödekaka
Jesubti krütanikrütani abko rükadita nire
jökrä amne ñan krütadreta mda amne,
ni tödekaka Jesubti tädi nire nire abko
Ngöbökwe kwitadi jökrä arato.
53 Ni ngrabare tä niken ngwarbe, ne täte
abko ni ngrabare niken ngwarbe ñakare
abko rabadi nikwe. Erere arato, ni ngätä
tä ngataen, ne täte abko ni ngätä ngataen
ñakare rabadi nikwe. 54 Ni rikwitadi jökrä
kore angwane, Ngöbö Kukwei tä tikani
krörö rabadi bare:
Gata, Ngöbökwe ma ganaibarera,
aisete ma ñan rabadre jire chi mda,
aisete ni ñakare jire iti krütadre
mda. *Isaías 25.8*
55 Aisete Gata, ¿ma di kri abko tä mdente?
¿Tbi tu krübäte kwrere jire, ma krübäte, ye
abko tä mdente, Gata? *Oseas 13.14*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä. 56 Ne aisete
kukwe kämekäme nuenta nikwe Ngöbö
rüere abtä nita krüte, ne abko tbi tu krübäte
kwrere amne, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye köböire kukwe kämekäme tä
sribire abko käta ni kukwe kämekäme
nuenkä mike gare nie. 57 Akwa ni Dänkien
Jesukristo, köböire Ngöböta ni die mike
kukwe kämekäme ganaine amne gata
ganaine. Yebtä abko nikwe kuin niedre
Ngöböye.
58 Ne aisete ti mräkätre tare tikwe,
munkwe tödeka ni Dänkienbti, yebtä
munkwe nünanka dite jabtä käre köbö
kwatirekwatire. Mdakäre abko, sribi ni
Dänkienkwe, yebtä munkwe ja kita ja di
ngöibti, ñobtä ñan angwane ñan munta
sribire ngwarbe kräke.

16

Ja mräkä tödekaka Jesubti kräke ngwian ükaninkrö

1 Kukwe mdara jire abkobtä ti tö nibi
blitai munbe abko krörö: Nitre Ngöbökwe,
kräke ngwian ükakröta munkwe, ye abko
ja mräkätre tä gätäre Jesu käbti kä Gala-
ciate käkwe ngwian ükarekrö ño tikwe
niebare ietre, ye kwrere munkwe nuen
abko krörö: 2 Käre bämän kratirekratire
bämänte, munkwe ngwian mika biare je-
nena biandre ngwarbe ja mräkätrekrä.
Ngwian amne jändrän nükani nuäi mun
kisete, ye erere munkwe dianka biare je-
nena, bti munkwe üka. Yebti ti rikadre
nebe yete angwane, munkwe ñan ngwian
ükarekrö ye näire. 3 Mdakäre abko, ti
näin nebe yete angwane, nire nire tädi
mikani biare munkwe juandre Jerusalén,
nitre ye abko kräke tikwe tärä tikadi, bti
tikwe juandi ngwian ükakröta, ye munkwe
bian ja mräkätre bobre bobreye Jerusalén.
4 Akwa nane ti rikadre Jerusalén ye abko

rabadre dbe ne ngwane, ja mräkätre juan-
dre munkwe ngwian mike Jerusalén ye näin
tibe.
5 Tita juta Efesote nete, akwa ti näin
angwane, ti näin käne kä Macedoniate.
Yebti ti näin nebe mun känti Corintote
yete. 6 Ye känti ti rabadi nünentbe bä raire
munbe ruen tie, akwa nane kä ñüre näire ti
rabadi yete ruen tie. Yebti ti jatadi niken
mdente angwane, munkwe ti die mikadi
rikakäre ta, abkokäre ti rabadi yete. 7 Ti ñan
tö näin gwängwarbe, ñobtä ñan angwane
ti ñan tö ja tuai jötrö munbe dikarekä
kwärä, aisete ni Dänkien tö ne ngwane,
ti rabadi nünentbe bä raire munbe yete
ja tuakäreta munbe. 8 Akwa gwängware
abko, ti rabadre Efeso nete nemebe köbö
Pentecostés näire, 9 ñobtä ñan angwane
ni kwati tä ja rüere tibe, akwa gwäng-
ware kä tärä kri amne kuin sribikrä tie ni
Dänkienkrä nete, aisete ti rabadi bä raire
mda nete. 10 Akwa nane Timoteo rüka mun
känti yete angwane, rabadre jäme mun
ngätäite, abkokäre munkwe ka ngäbti kuin,
ñobtä ñan angwane tita sribire, ne kwrere
niarata sribire arato ni Dänkienkrä. 11 Ne
aisete, mun ñakare jire iti käkwe niara
mika ngwarbe jae, akwa jatadre jäme ta,
abkokäre munkwe die mika, ñobtä ñan
angwane tita niara amne ja mräkätre mda
mda ngibiare ngäbti.
12 Angwane ti mräkä Apolos abko rikadre
ja mräkätre mda mdabe basare munye abko
tikwe ribeba kisere ie, akwa ye ngwane
niara ñan tö rababa rikai, aisete ñan rikaba,
akwa nebti kä tädira ie angwane, näin nebe
basare munye yete.
13 Angwane mun abko käkwe ñan dikaka
okwä kware amne munkwe nünanka dite
tödekabtä ni Dänkienbti. Erere arato,
munkwe ja die mika kri nünenkä dite Sa-
tana rüere. 14 Angwane munkwe jändrän
jökrä nuen, ye abko munkwe nuen ja moto
kuinbti ni mda mda tarere kwärä.
15 Ja mräkätre, käne Estéfanas amne
mräkä kwe aibe käkwe kukwe kuin Jesubtä
kani ngäbti käne kä Acaya yete angwane,
niaratre nikaninbe sribire nitre tödekaka
Jesubti kräke, ye tä töre munye ruen tie.
16 Ne aisete, niara amne ni mda mda sribikä
niaratre kwrerekwrere abko munkwe kuk-
wei mika ütiäte jae, ie ti tö. Erere arato,
ni mda mda tö sribire ni Dänkienkrä, ye
munkwe mika ütiäte jae. 17 Estéfanas rükaba
Fortunatobe amne Acaicobe ti känti nete,
ye abko käi nuäre kri tibtä, ñobtä ñan
angwane niaratre käkwe ti moto mikaninta
jäme mun diäre. 18 Ne kwrere arato, ti moto
amne mun moto tä jäme niaratre köböire
ruen tie, aisete ni niaratre ne kwrere abko
munkwe mikadre ütiäte jae.

Kukwe mrä Pablokwe

19 Ti mräkätre, ja mräkätre gätäkä Jesu
käbti kä Asiate nete käta köbö kuin juen
mun kräke. Erere arato, Aquila amne
Priscila btä ja mräkätre mda mda tä ja
ükekrö niaratre gwiriete ye käta köbö kuin
juen kri mun jökrä kräke ni Dänkien käbti.
20 Ja mräkätre jökrä nete tä köbö kuin juen
mun jökrä kräke. Munkwe ja demain
kwärikwäri ja moto kuinbti.
21 Ti Pablo ne mden käta kukwe mrä
ne tike ja kise jenbti munkrä, ti ara käta
tärä ne tike rükadre gare munye abkokäre.
22 Nire nire ñan tä ni Dänkien tarere, yebtä
Ngöbökwe ngürün mikadre näre, käkwe
kitadrekä kärekäre ja okwä bäre mento. ¡Ni
Dänkien, ma jata jötrö, ie ti tö! 23 Ni Dänkien
Jesu käkwe ja moto mika kuin mun jökrä
kräke. 24 Ti Pablo käta mun jökrä tarere
kärekäre Kristo Jesu käbti. Abko kore se. Ne
ngörä.

Tärä Tikani Bobukäre Pablokwe Nitre Corintobokrä
2 Corintios

Pablo nämane sribire kä Macedonia känti angwane tärä 2 Corintios ne tikani kwe nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Corinto yete amne Corinto bäre temen kräke. Tito sribi muko Pablokwe nämane Corinto, nükaninta Pablo känti angwane, kukwe kri nitre tödekaka Jesubti ngätäite Corinto yete abko Titokwe niebare Pabloye. Ye mden kisete Pablokwe tärä ne tikani. Kukwe nämane nakenkä abko krörö: Nitre bikaka Jesu kukwei ngwianka ütiäte kri nükani Corinto yete, ye abko nitre tödekaka Jesubti nämane kaen ngäbti. Nitre ye abko dirikä blo arato. Niaratre nämane bike kri Pablobtä amne nämane Pablo bä mike bobre, ütiäte ñakare abko erere nämane nitre Corintobo tödekaka Jesubti ngökö. Pablo nämane nitre tödekaka Jesubti tarere kri amne ñan tö namani nitre Corintobo tuai niken ji blobti nitre ni ngökaka jiebti. Ye mden kisete, Pablokwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre mokre nitre ni ngökaka ngäniene amne mätrakäre btä ja moto kuinbti. Erere arato, niara abko Jesu kukwei ngwianka era metre rabadre gare metre ietre abko niebare kwe ietre.

Mdakäre abko, Pablo ngämi tärä ne tike, känenkri niarakwe ngwian käräbare biankäre nitre bobre bobre tödekaka Jesubti Jerusalén yete yeye. Ngwian ye abko Pablo nämane den jakrä abko nitre ni ngökaka nämane niere, akwa ñakare kore, Pablokwe niebare. Ja rikadre basare jötrö ietre, Pablokwe niebare, aisete nitre tödekaka Jesubti nünanka Corinto yete käkwe ngwian biandre janknu niara ngäbti ngwiankäre Jerusalén.

Pablota köbö kuin juen

1 Ti Pablo käta tärä ne tike. Ngöbö tö namani ti mikai Jesukristo kukwei ngwianka abko erere tita sribire kräke. Ti ne mden käta köbö kuin juen ti mräkä Timoteo ben gwaire mun nünanka juta Corintote käta gätäre Ngöbö käbti, ye kräke nunta köbö kuin juen. Erere arato, mun nünanka kä jökräbti temen kä Acayate, kräke nunta köbö kuin juen. 2 Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin munkrä amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö.

Pablota Ngöbö käikitekä

3 Ngöbö ni Dänkien Jesukristo Rün aibe raba käikitaninkä ni jökräkwe. Nita nebe ruentari tare kärekäre ie amne kukwe jire jökrä nikwe, btä niara tä ni die mike amne tä kä miketa nuäre nibtä. 4 Nita ja tare nike bätäkä ngwarbe angwane, Ngöböta ni die mike amne tä kä miketa nuäre nibtä, ni mda mda tädre ja tare nike ño ño angwane, ni rabadre ni ye die mike amne kä miketa nuäre btä abkokäre. 5 Ngöböta nuene kore, ñobtä ñan angwane Kristo käkwe ja tare nikani kri krübäte, ye kwrere ja tare nika tä krübäte ni kisete. Erere arato, Kristo köböire Ngöbökwe ni die mikadi kri krübäte amne kä mikadita nuäre kwe nibtä. 6 Ye abko, mun rabadre die mikani Ngöbökwe amne kä rabadreta nuäre munbtä amne mun rabadre dianintari, abkokäre nunta ja tare nike sribi Jesukristokwe ye dokwäre. Ngöböta nun die mike amne tä kä miketa nuäre nunbtä, nunkwe mun die mikadre amne nunkwe kä mikadreta nuäre munbtä siba angwane, nunta ja tare nike, ye kwrere mun tädre ja tare nike tödekabtä Jesubti angwane, munkwe nünandrekä dite jabtä, abkokäre Ngöböta nun die mike amne tä kä miketa nuäre nunbtä. 7 Ye abko, munta ja tare nike gwaire nunbe, ye kwrere arato Ngöbökwe mun die mikadre amne kä mikadreta nuäre kwe munbtä gwaire nunbe gare nunye, aisete mun rabadi dianintari metre gare kuin nunye.

8 Ti mräkätre, tita tärä tike kore munye, ñobtä ñan angwane provincia Asiate kukwe rakakaba taretare krübäte nun rüere, ye abko rabadre gare munye, ie ti tö. Jä oto doboko rika ngitiekä nibti, käkwe ni ketate temen, ye kwrere jire kukwe jataba doboko krübäte nun rüere, käkwe nun di gakaba jökrä amne, nunkwe ñan nünandre mda rababa ruen nunye. 9 Angwane nun krütadre era metre rababa ruen nunye, akwa kukwe rakakaba kore nunbtä, ye köböire abko nunkwe ñan tödekadre ja di jenbti au akwa, Ngöbö ni krütanikrütani mikakata nire, ye aibebti

nunkwe tödekadre abko rükaba gare
nunye. [10] Amne Ngöbökwe nun diantariba
gata ye ngäniene, ye kwrere kukwe jatadita
nun rüere angwane, Ngöbökwe nun
dianditarita gata ngäniene. Ngöbökwe nun
ngibiadi kärekäre abkobti nunta tödeke,
[11] amne munta blite Ngöböbe, yebti mun
rabadre nun die mike kri. Ye abko, mun
kwati tä blite Ngöböbe nunkrä ne ngwane,
nun die mikata Ngöbökwe, ye rükadi gare
munye angwane, ni kwati käkwe kuin niedi
Ngöböye nunbtä.

Ñobtä Pablo ñan nikani basare nitre Corintoboye

[12] Mdakäre abko, kukwe krörökrörö abko
nun tö mikai gare bäri munye: Ngöbö
diebti nunkwe nünanba deme ni mda mda
ngätäite kä nebtä amne mun bäri, ben
nunkwe nünanba kore abti kä nüke mtare.
Erere arato, Ngöbö diebti nunkwe ni mda
mda ngökani ñakare jire, ye abko gare
kuin nunye amne jata nebe ruen ngite
ñakare jire chi nunye Ngöbö ngwärekri,
ñobtä ñan angwane ñan ni kä nebtä töi
abko erere nunta näin, akwa Ngöböta ja
moto mike kuin nunkrä abko diebti nunta
näin kore. Ye mdenbtä nun tö ja dikaire.
[13] Amne nunkwe tärä tikani munye, ye abko
munkwe ñäkädre btä amne rükadre gare
kuin munye abko erere nunkwe tikani,
aisete tärä yebtä munkwe ñäkä amne,
rükadi gare kuin jökrä munye abko tita
nütüre. [14] Angwane nun abko tä nüne
ño, ye nükanina gare ruäre munye, akwa
mtare rükadre gare täte munye, ie ti tö,
ni Dänkien Jesu jatadi nüketa angwane,
ja rabadre ruen ütiäte nunbti munye, ye
kwrere arato ja rabadre ruen ütiäte munbti
nunye ni Dänkien Jesu ngwärekri abkokäre.
[15-16] Ti näma tödeke kore munbti, aisete
ti näin Macedonia angwane, ti näin käne
nebe basare munye yete, ti näma nütüre
abko erere tikwe nieba munye. Erere
arato, ti jatadreta ja jiebti angwane, ti
rükadre basareta jire munye yete, ti näma
nütüre. Tikwe basadi bobu kore munye,
abti munkwe ti die mikadre nikenta nebe
Judeate ti näma nütüre, akwa ti ñan rababa
basare munye yete. [17] ¿Tikwe köbö kitaba
basakrä munye, yebti tikwe töbikabare
ñakare kuin ja käne munta nütüre ya?
Mdakäre abko, ¿tita kukwe kubu niere
kukwe kwatibe kräke amne ti töi abko tä
jändrän mdabtä, aisete tita jän niere, akwa
tita ni ngökö abko munta nütüre tibtä ya?

[18] Ngöböta ja kukwei bien kwatibe, bti
tä mike täte, ye kwrere nunta kukwe kuin
Jesubtä niere munye angwane, nunta blite
kwatibe, aisete ñan nunta "jän" niere,
yebti nunta "ñakare" niereta batibe munye,
[19] ñobtä ñan angwane kukwe kuin Jesukristo
Ngöbö Odeibtä abko Silvano, Timoteo amne
ti käkwe mikani gare munye angwane,
nunkwe ñan niebare krörö munye: Nane
Ngöbö kukwei Jesubtä abko era, nane era
ñakare abko nunkwe niebare ñakare kore
munye. Akwa Ngöbö kukwei Jesukristo-
btä abko kukwe era erere niebare kwatibe
nunkwe munye, aisete nunkwe blitabare
ñakare ketebu batibe. Ngöbökwe ja kukwei
mikadre täte, yebtä "jänri" niebare kwat-
ibe kwe Jesukristobtä abko erere rabadi
kärekäre, [20] ñobtä ñan angwane Ngöbökwe
ja kukwei biani kabre kukwe nuenkäre ni
kräke abko mikani bare täte jökrä Kristo
köböire kwe. Ye mden kisete, nita Ngöbö
käikitekä angwane, Ngöbökwe ja kukwei
mikani täte Kristo köböire, yebtä nita
"Amen," niere abko erere raba bare kore
nita niere Ngöböye Kristo Jesu köböire.
[21] Ti mräkätre, Ngöbö ara jire käkwe nun
amne mun mikani nünenkä dite ketetibe
gwaire Kristobtä. Ye abko, Ngöbö ara jire
käkwe ni mikani deme jenena jakrä. [22] Erere
arato, Ngöböta ni bkäne abko bä mikani
krörö kwe: Niarakwe ja Üai Deme mikani
nüne nibtä, angwane jändrän tärä bäri mda
kwe nikrä abko mikani gare nie arato, ye
köböire abko Ngöböta jändrän mda mda
ngibiare ni kräke abko tä mike gare nie.

[23] Tita kukwe era erere niere munye, ye
abko gare kuin Ngöböye, aisete ti rikadre
Corinto mun känti yete ti näma nütüre,
akwa ti ngämi niken, ñobtä ñan angwane
mun tare kri tikwe, aisete ti ñan tö ñäkäita
taretare munye, aisete ti ngämi niken. Tita
kukwe niere munye, nebtä tita mun ngökö
ne ngwane, Ngöbö ara jire raba niere ti
rüere mun ngökabtä kore. [24] Mun abko
tä tödeke Kristobti, yebtä abko ñan nunta
ja mike mun dänkiene, akwa nunta sribi
nuene jirekäbe gwaire munbe abko käkwe
kä mikadre bäri nuäre munbtä, abkokäre
nunta sribire kore, ñobtä ñan angwane

mun nena nünenkä dite jabtä tödekabtä
Kristobti aisete.

2

1 Ti tö rababa kä mikai bäri nuäre munbtä,
aisete ti ñan tö rababa näin ñäkäkäre
taretare munye bobukäre mun moto
mikakäre ulire, aisete ti ngämi nebeta
basare munye. 2 ¿Tikwe mun moto mikadre
ulire, ye ngwane ñan mun moto mikani
ulire tikwe, ye ara käkwe kä mikadre nuäre
tibtä ya? ¡Jänri! Mun ye aibe raba kä mike
nuäre tibtä. 3 Tikwe tärä tikaba tare kore
munye, ñobtä ñan angwane munkwe kä
mikadre nuäre tibtä näre abko munkwe ti
moto mikadre ulire rababa ruen tie, ñobtä
ñan angwane mun ñan tö namani ti kukwei
mikai täte, aisete ti ñan tö rababa rikai
yete. Ti rikadre yete angwane, munkwe kä
ngwiandre nuäre gwaire jabtä tibe rababa
ruen tie, akwa tikwe tärä tikaba jirekäbe
kore munye. 4 Ti näma tärä ye tike munkrä
angwane, ti töi ñan rababa krütare munbtä
amne, ti moto rababa nötöte krübäte mun
jiebti amne ti rababa mun müaire krübäte
jakän tärä ye tikare kwärä, akwa tikwe tärä
tikaba taretare kore munkrä, ye abko ñan
tikwe tikaba mun moto mikakäre ulire,
akwa mun tare kri tikwe, ye rükadre gare
munye, ie ti tö rababa, aisete tikwe tärä
tikaba kore.

Ni kukwe käme nuenkä kadreta ngäbti

5 Mdakäre abko, ni iti käkwe ti moto
mikani ulire, ye abko ñan ti ne aibe
moto mikani ulire kwe, akwa bäri mun
moto mikani ulire kwe arato ruen tie.
6 Akwa ni ja mikaka ngite, btä mun kwati
käkwe mätrabäre krübäte, ye abko na-
manina dbe, 7 aisete mtare kukwe btä ja
mikani ngite kwe, ye munkwe dianka bti
ta amne, munkwe die mikata amne kä
mikata nuäre btä munkwe, niara ñan moto
rabadre ulire dikaro abkokäre. 8 Amne
munta ni ja mikaka ngite ye tarere kri abko
munkwe bä mikata tuadre ie abko ti tö
ribei kore munye. 9 Kukwe nämane nakenkä
mun ngätäite yete, abtä tikwe tärä tikaba
munye, ye abko tita kukwe niere abko erere
munkwe mikadre täte jire jökrä ya ño abko
ti tö rababa gai, käkwe tärä tikaba kore. 10 Ye
abko, nire nire tä ja mike ngite, akwa munta
denta bti ta, ni ye abko tita ngite den bti
ta arato, aisete ni ye käkwe ja mikani ngite
ño erere ne ngwane, tikwe diandi bti ta
arato mun die mikakäre nüne metre Kristo
ngwärekri, 11 ñobtä ñan angwane Satana
käre tä juto biare kukwe miketbe ni rüere,
ye abko garera nie, aisete Satanakwe ñan ni
ngökadre ni ja mikani ngite yebtä, abkokäre
nikwe ja ngite diandre jabti ta kwärikwäri.

Kukwe ükaninte btin Ngöbökwe, kräke Pablota sribire

12 Tikwe tärä tikaba kore munye, bti ti
rikaba nebe juta Troate kukwe kuin Kris-
tobtä mikakäre gare angwane, Ngöbökwe
kä bianba kuin tie sribikäre ni Dänkien
Kristokrä. 13 Akwa ti ñan rababa nebe nuäre,
ñobtä ñan angwane ti mräkä Tito ñan
kwanba tie juta Troate, aisete ja mräkätre
tödekaka Jesubti Troate, ie tikwe köbö ng-
wiantariba, bti ti rikaba Macedonia mda.

14 Tita kuin niere Ngöböye, ñobtä
ñan angwane Kristo krütani krusobtä
angwane, ni ganainbare kwe Ngöbökrä
amne Ngöbökwe ni dianinkä sribikäre jakrä
Kristo köböire. Ni ganainbare rübtä abko
tä näin ni ganainkä jiebti, ye kwrere mtare
nunta näin Kristo jiebti. Nun köböire abko
Ngöböta kukwe kuin Kristobtä mike gare
ni mda mdaye, aisete jändrän rä bäne,
ye kwrere kukwe kuin ye rä kite niken
kä jökräbti temen. 15 Ne aisete Kristokwe
nünabare ño, käkwe ja tare nikani, ye
kwrere tita nüne. Ye abko, Kristo namani
kuin dbe Ngöbö ngwärekri, ye kwrere
tita Ngöbö ngwärekri, jändrän rä bäne
ye kwrere. Amne ni mda mda rabadre
dianintari ya, ñakare ya, akwa jändrän
rä bäne ye tä näin jökrä ni ngätäite kä
ngrabare temen, ye kwrere jire tita niaratre
okwäte. 16 Akwa nire nire rabadi nianinte,
ye ie abko ti rabai tuen jändrän ngwäkäre
rä käme kwrere, akwa nire nire rabadi
dianintari Ngöbökwe, ni ye ie ti rabai
tuen jändrän rä bäne kwrere, ñobtä ñan
angwane tita kukwe kuin Jesubtä mike gare
ietre aisete. ¡Sribi ye abko ni ñakare jire chi
rabadre nuene ja di jenbti au ñan ñan! 17 Ye
abko ni kwati tä näin Ngöbö kukwei kuin
dirire ngwian diankrä jae, ye kwrere tita
näin ñakare, akwa ti abko tä näin Ngöbö
kukwei mike gare era metre. Ni juani
Ngöbökwe tä blite era metre töi kuinbti, ye
kwrere tita blite Kristobtä Ngöbö okwäbti
Kristo köböire.

3

1 Tita sribire kuin Ngöbökrä rükadre gare
metre munye, abkokäre tita blite kore,
¿yebtä abko ti kiterate ja käikitekä au tuen
munye ya? ¿O ni ruäre kukwei mikadre
ütiäte, abkokäre tä tärä kärere ngwiandre
jabtä, ye kwrere ti rikadre ngwena munye,
munta nütüre ya? ¿O ni ruäre kukwei
mikadre ütiäte kä mdabti, abkokäre tä tärä
kärere munye, ye kwrere tikwe tärä kärä-
dre munye ja kukwei mikakäre ütiäte ni
mda mdaye ya? Ñakare jire chi munkwe
biandre, ñobtä ñan angwane ni mda tä
biamna munye, 2 akwa tärä ye kwrere abko
ütiäte ñakare tikrä, ñobtä ñan angwane
mun ara jire tä tärä ti kukwei mikakrä
ütiäte ye kwrere tikrä. Käre munta töre
tie amne tita mun tarere bäri. Ye abko, ni
mda mda käta mun mike ñäräre angwane,
munta tödeke Kristobti sribi tikwe köböire
abko tä nüke gare ietre. Mdakäre abko,
tita mun tarere ño, ye abko tä tuen ni
jökräye, aisete tärä ni kukwei mikakrä
ütiäte btä ñäkäta, ye kwrere jire munta
ni jökrä ngwärekri. 3 Amne sribi tikwe
köböire munkwe tödekani Kristobti, aisete
mun abko tärä ni kukwei mikakrä ütiäte
kwrere tikrä, ye abko ni jökrä raba tuen,
aisete Kristo ara jire käkwe mun mikani
tärä ye kwrere abko tita mike tuadre ni
mda mdaye. Mdakäre abko, mun abko
ñakare tärä tikata plumabti kwrere, ñobtä
ñan angwane tärä ye kwrere abko nire
ñakare, akwa Ngöbö nire abko Üai ara jire
käkwe mun mikani tärä ye kwrere. Erere
arato, mun abko ñakare tärä okwä tikani
jä otobtä Ngöbökwe biani Moiséye kira ye
kwrere. Akwa mun nire ye ara jire töi
abko Ngöbökwe mikani tärä kwrere sribi
nunkwe köböire.

4 Amne Kristo köböire nunta tödeke
kri Ngöböbti, aisete kukwe nieta nunkwe
jabtä ne abko era metre abko erere nunta
niere. 5 Ye abko ñan nun di tärä täte
jökrä bikakäre kri sribi nunkwebti, akwa
Ngöbö diebti sribi Kristokrä tä nebe bare
nie. 6 Ne aisete, kukwe ükaninte btin
Ngöbökwe Kristo köböire, ye mikakäre gare
ni mda mdaye, Ngöbö ara käkwe ja di biani
nunye. Akwa kukwe ükaninte btin ye abko
ñakare tä ükaninte Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye kwrere, akwa Ngöbö Üai ara
jire tä sribire kukwe btin yebti, käta ni
mike nüne kärekäre Ngöböbe. Akwa Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye abko nikwe
ñan mikadre täte jökrä angwane, tä ni kite
ngise amne tä ni mike kärekäre Ngöbö
okwä bäre mento.

Kukwe ükaninte btin Ngöbökwe abko bäri ütiäte kri

7 Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye
nikwe ñan mikadre täte jökrä angwane, ni
kitadre ngise kwe amne ni rabadre kärekäre
Ngöbö okwä bäre mento. Kukwe ye abko
nämane tikani jäbtä abko Ngöbökwe biani
Moiséye kira angwane, Ngöbö trä namani
bä nuäre ye abko trä namani jökrä Moisés
ngwärebtä. Yebti Moisés jataninta gwäkäre
angwane, Ngöbö trä ye jatani nebeta bä
diore Moisés ngwärebtä, akwa nitre is-
raelita ñan namani Moisés tua kä ng-
wärebtä Ngöbö trä kisete. 8 Se abko kukwe
ükaninte btin Ngöbökwe angwane, Ngöbö
Üai ara käta sribire nibtä, ¿se abko ñan bä
rabadi bäri nuäre ya? ¡Jänri, bäri rabadi
nuäre! 9 Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye,
ye abko ñan mikata täte ne ngwane, tä ni
kite ngise jirekäbe, akwa Ngöbökwe biani
angwane, Ngöbö trä namani bä nuäre, se
abko Ngöbökwe kukwe ükaninte btin, yebti
ni ngite ñakare mda Ngöböta niere amne
tä ni kaen ngäbti nieta nie ¿se abko ñan
bä rabadi bäri nuäre krübäte ya? ¡Jänri!
10 ñobtä ñan angwane Ngöbökwe kukwe
ükaninte käne nitre israelitabe angwane,
kukwe biani Moiséye angwane, kä trä na-
mani bä nuäre; akwa mtare kukwe ükaninte
btin Ngöbökwe ye nikwe mikadre ñäräre
angwane, kä trä rabadi tuen bäri nuäre
nie, kä trä namani nuäre käne yebti ta.
11 Ngöbökwe kukwe ükaninte käne nitre is-
raelitabe abko biani kwe Moiséye, kukwe
ye abko jatani niken bätärekä ta abko
Ngöbökwe biani Moiséye angwane, kä trä
namani bä nuäre, aisete Ngöbökwe ükan-
inte btin nibe Kristo köböire abko rabadi
kärekäre, ¿se abko ñan bäri ütiäte, aisete
trä rabadi dirare kärekäre ya? ¡Jänri, bäri
trä rabadi dirare kärekäre!

12 Kukwe ükaninte btin Ngöbökwe ye
rabadi kärekäre amne trä rabadi dirare
käre, ye gare metre nunye, aisete tita blite
ja di ngöi jökrä kukwe yebtä ni jökrä ng-
wärekri. 13 Akwa ñan tita blite ni jökräbe

Moisés kwrere. Ngöbö trä bä nuäre na-
mani Moisés ngwärebtä, ye abko jatani trä
nenkäta amne trä jatani nebe diore Moisés
ngwärebtä abko nitre israelita käkwe ñan
tuadre, abkokäre Moisékwe dän kukwän
kitani ja ngwärebti. 14 Akwa Ngöbö ara
jire käkwe nitre israelita dokwä mikani
ribi, aisete kira abti kä nüke mtare Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye, yebtä nitre is-
raelita tä ñäke angwane, dän kukwän ni
okwäbti kisete käta nebe tuen ñakare nie,
ye kwrere jire käta nebe nitre israelita
töibti. Niaratre töi mräme tä dän kukwän
kwrere niaratre okwäbti, ye abko dianka
ngämi, ñobtä ñan angwane niaratre käkwe
tödekadre Kristobti angwane, Kristo aibe
käkwe jändrän ye diandrekä btätre, niara-
tre rabadre töi ngitiekä metre abkokäre.
15 Ye mden kisete, kira abti kä nüke mtare,
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, yebtä ni-
tre israelita tä ñäke angwane, dän kukwän
ni okwäbti kisete käta nebe tuen iko nie,
ye kwrere käta nebe nitre israelita töibtä,
aisete Ngöbö kukwei ñan tä nüke gare
ietre. 16 Akwa nita ja töi kwite ni Dänkien
kukwäre, käta tödeke Jesubti angwane, ni
töi mräme abko tä dän kukwän kwrere ni
töibtä ye abko ni Dänkien tä denkä mento
nibtä, 17 ñobtä ñan angwane ni Dänkien tä,
ye känti Ngöbö Üai tä ben amne nire nire,
btä ni Dänkien tä Ngöbö Üaibe, ye känti nita
tikaninte. 18 Ne aisete ni jökrä töi mräme
mräme abko nämane dän kukwän ni ng-
wärebtä, kä nämane ni okwä jue mike, ye
abko ni Dänkien käkwe dianinkära mento
nibtä. Ne aisete kä trä tä nebe tuen ñäite, ye
kwrere jire ni Dänkien Kristo trä bä nuäre
tä kite tuen nibtä mtare ni mda mdaye.
Ye ñobtä ñan angwane ni Dänkien Üai tä
niken ni kwite bäri köbö kwatirekwatire
ni mikakäre bäsi ja kwrere ni Dänkienbe,
aisete köbö kwatirekwatire ni Dänkien trä
bä nuäre ye tä kite tuen bäri mda nibtä.

4

Jändrän ütiäte kri

1 Ye abko, Ngöbökwe ja moto mikani
kuin ti kräke, käkwe sribi bäri ütiäte biani
tie, ye tita naente ñakare nuene. 2 Akwa
kukwe käme gaidre kri nuenta kaibe tiebe,
ye abko tikwe kitani jökrä temen amne
ñan tita näin kukwe miketbe ni mda mda
ngökakrä. Erere arato, ñan tita näin Ngöbö
Kukwei mrite kukwe mda mdabe dirikäre;
akwa kukwe era erere tita niere kwatibe,
aisete Ngöbö ngwärekri ti töi ño ño amne
tita nüne ño ño, ye erere tä nüke gare ni
jökräye. 3 Akwa nane Ngöbö kukwei kuin
Kristobtä mikata gare tikwe, yebtä ni ruäre
töi mräme, aisete nüke gare ñakare ietre,
ne ngwane ni riadite kärekäre Ngöbö okwä
bäre mento, ye aibe ie ñan rükadre gare,
4 ñobtä ñan angwane niaratre ñan tä tödeke
Kristobti, aisete ni rüe Satana tä ngöböre
kä nebtä käkwe niaratre töi mikani ng-
warbe kä drünente ta amne, Ngöbö kukwei
kuin Kristobtä trä ngitiekä dirare abko ñan
jatadre ietre amne Kristo abko ja kwrere
Ngöböbe abko ñan jatadre ietre, abkokäre
töi mikani kä drünente kore. 5 Amne ti
abko tä Ngöbö kukwei kuin Kristobtä mike
gare angwane, ñan tita blite kuin jabtä
au, akwa Jesukristo ni Dänkien, ye aibe
mikata gare tikwe. Mdakäre abko, tita Jesu
tarere, aisete ti abko sribikä munkrä, aibe
tita niere jabtä, 6 ñobtä ñan angwane kena
dekä Ngöbökwe kä ne dätebare angwane,
kä nämane iko jökrä angwane, Ngöbökwe
niebare: Kä trä raba ngwen, niebare kwe,
ye erere kä trä namani, aisete Ngöbö ye
ara käkwe kä trä kwe mikani trä ngitiekä
ti töibtä angwane, kukwe kuin Kristobtä
mikani gare tie. Ngöbö trä dirare bä nuäre
tä trä ngitiekä Jesukristobtä, ye abko tikwe
mikadre gare ni mda mdaye, abkokäre
Ngöbökwe kä trä tikaninkä ti töibtä.

7 Ye abko, jändrän ütiäte kri mikata
ñakare dobro unkweinte, akwa kore tä
nakenkä nunbtä abko krörö: Ngöbö di kri
bä nuäre, ütiäte kri, bti nunta sribire, ye
abko tä nunbtä. Akwa tä kite Ngöbökri
amne ñan nunkri, ye rabadre gare ni
jökräye, abkokäre nun abko di ñakare amne
nun ngrabare abko därebe amne mutro
dobro sribebare unkwenre kwrere, akwa
nunbti Ngöböta sribire. 8 Ye abko, kukwe
tärä kri nun kisete, akwa ñan kukwe ye
käta ji dike nun jiete; erere arato töbika
kukwe kri nun kisete, akwa ñan yebtä
nunta naente. 9 Mdakäre abko, nun rüe
tätre näin kisere nun jiebti, akwa Ngöböta
nun mikete ñakare kaibe amne, nun ni-
tata temen nun rüekwe, akwa niaratre ñan
tä nun gaenkä. 10 Ye abko, nunta niken
mdente erere ye känti, Jesu kämikani, ye
kwrere bäsi nun kämikata kore, Jesuta nire

kärekäre abko käta nun ngibiare amne nun
mikadita nire kwe, ye bä mikakäre nunbtä.
11 Ne aisete, nun tä nüne, ye ngwane nun rüe
tö nun kämikai Ngöbö kukwei kuin Jesubtä
diri dokwäre, akwa nun ngrabare gatadre,
nebtä Jesu tä nire kärekäre, ye bä rabadi
arato, abkokäre nunta ja tare nike kore.
12 Ne abko, nun rüe tö nun kämikai kore
Ngöbö kukwei kuin Jesubtä diri dokwäre,
ye köböire abko munkwe tödekani Jesubti
abko rabadi nüne kärekäre Ngöböbe.

13 Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Tikwe tödekani kwatibe Ngöböbti abko
erere tikwe blitabare btä, *Salmos 116.10*

abko tä tikani kore Ngöbö Kukweibtä. Ye
mden kwrere, nun abko käta tödeke kwat-
ibe Ngöböbti, abtä nunta blite Jesubtä, käta
sribire, 14 ñobtä ñan angwane Ngöbö käkwe
ni Dänkien Jesu mikaninta nire, ye ara
käkwe nun mikadita nire munbe gwaire
Jesu köböire, abti näin ni ngwena nebe ja
ngwärekri kä käinbti, ye abko gare kuin
nunye, aisete nunta biare ja tare nike Je-
sukrä. 15 Kukwe tä nakenkä jökrä kore
nunbtä, akwa ye abko kuin munkrä, ñobtä
ñan angwane Ngöbö moto kuin rükai gare
ni kwatiye mun känti angwane, ni kwati
rabadi kuin niere Ngöböye angwane, Ngöbö
rabadi käikitaninkä bäri mda.

16 Ne mden kisete, nun naente ñakare
sribi nuene Ngöbökrä. Nun ngrabare ye
abko kite niken ngwarbe janknu mentok-
wäre, akwa nun üai abko Ngöböta kwite
bäri btin köbö kwatirekwatire. 17 Ne aisete,
nunta nüne kä nebtä angwane, nunta ja
tare nike, akwa ye jötrö amne ñakare
tare, aisete gwä näin ta. Ja tare nika
kore, ye ütiäre abko jändrän bäri ütiäte kri
Ngöbökwe rabadi kärekäre nunkwe. 18 Ne
mden kisete, jändrän tuen kä nebtä, yebtä
nunta okwä ketete ñakare, akwa jändrän
kuin Ngöbökwe tuen ñakare, yebtä nun
töita, ñobtä ñan angwane jändrän tuen nie
kä nebtä, ye abko tä jötrö, gwä näin ta,
akwa jändrän kuin Ngöbökwe tuen ñakare,
ye abko rabadi kärekäre, aisete bäri ütiäte.

5

Ngöbökwe ni ngrabare biandi btin nie

1 Mdakäre abko, ju nuäre ngwiandre tä
niken ngwarbe jötrö, ye kwrere ni ngrabare
tä jötrö kä nebtä. Akwa ju nuäre ng-
wiandre tä niken ngwarbe, ye kwrere
ni ngrabare ne näin ngwarbe angwane
ni krütadi, ye ngwane ni ngrabare btin
abko ju bäri kuin niken ngwarbe ñakare
ye kwrere abko Ngöbökwe biandi nie kä
käinbti abko te ni näin nüne. Ju ye abko
mikani ñakare ni kä nebtäkwe abko te
ni näin nüne kärekäre. 2 Ni ngrabare tä
ju nuäre ngwiandre kwrere ni kräke, te
nita nüne angwane, nita täkekäbe jabe
ja tare nika kisete, ñobtä ñan angwane
Ngöbökwe ni kwitadre jötrö ju mdate kä
käinbti angwane, ni ngrabare biandre btin
kwe nie, ie ni tö bäri, 3 ñobtä ñan angwane
ni ngrabare tä dän kwrere nibtä ni üaikrä,
ne rikadre ngwarbe angwane, Ngöbökwe
ni ngrabare biandi btin nie kä käinbti, ni
ñan rabadre ni bütiere kwrere abkokäre.
4 Ni ngrabare tä niken ngwarbe jötrö, ye
abko ju nuäre ngwiandre kwrere amne nita
nüne te kä nebtä angwane, nita täkekäbe
jabe kukwe taretare kisete. Akwa ni ñan tö
ja tuai ni bütiere kwrere, aisete Ngöbökwe
ni ngrabare mdara jire biandre btin nie
abko ie ni tö. Ni ngrabare btin biandre
nie Ngöbökwe, ye abko rabadre kärekäre,
käkwe ni ngrabare tä krüte ye gadrekä
jökrä. 5 Amne Ngöbö ara jire käkwe ni
dätebare nünakäre kärekäre jabe, aisete
Ngöbökwe ni ngrabare btin köböi mikani
nie, yebtä ja kukwei mikadi täte jökrä kwe
bä mikakäre abko ja Üai Deme biani kwe
nie.

6 Ye mden kisete, nita nebe ulire ñakare
nüne ni ngrabare nebti, akwa nita tödeke
käre Ngöböbti. Akwa ni ngrabare nebti
ni tä nüne kä nebtä angwane, ni tä nüne
mente Ngöböye, aisete nita nüne ñakare
ni Dänkien Jesu känti. 7 Akwa mtare jän-
drän tuen ñakare nie Ngöbö känti, bti nita
tödeke nünane kwärä kä nebtä, akwa jän-
drän tuen nie, yebti nita tödeke ñakare.
8 Ye abko, Ngöbökwe ni ngrabare btin biandi
nie, bti nita tödeke, yebtä abko ti töta nebe
ja ngrabare ne mikaite jötrö rikakäre nüne
kärekäre ni Dänkien Jesube kä käinbti.
9 Ye mden kisete, ni tädre nüne janknu ja
ngrabare nebti kä nebtä ya o ni rikadrera
nüne kä käinbti ya, akwa käre nita dre
dre nuene, yebtä ni tö ni Dänkien moto
mikai nuäre, 10 ñobtä ñan angwane batira

jire ni jökrä rabadi Kristo ngwärekri, känti
kukwe ükadite kwe nikrä angwane, ni nä-
mane nüne kä nebtä käkwe jändrän kuin
nuenbare ya o jändrän käme nuenbare, ye
erere Kristo käkwe ütiä biandi nie, aisete ni
itire itire käkwe dre nuenbare, ye erere ütiä
rabadi kisete.

Ngöböta ja mäketa nibe abko Pablokwe mikadre gare

11 Ye mden kisete, nita ni Dänkien mike
ütiäte jae, aisete nita sribire ni jökrä
töi kwitakäre Ngöbökri, niaratre käkwe
tödekadre Jesubti abkokäre. Tita sribire
era metre, ye abko gare kuin Ngöböye,
ye kwrere arato rabadre gare kuin munye
abko ie ti tö. 12 Ye abko, ñan ti tö ja käiki-
taikäta au, käta blite kore, akwa ja rabadre
ruen ütiäte mda bati munye sribi tikwe
köböire, abkokäre tita blite kore. Akwa
nitre dirikä blo tä yete mun ngätäite abko tä
näin sribi kwekwe aibe käikitekä au, akwa
töi ño amne moto ño Ngöbö ngwärekri
abko tätre mike ütiäte ñakare, ye okwäbti
abko munkwe sribi tikwe mikadre ütiäte,
abkokäre tita blite kore. 13 Akwa sribibtä
Ngöbökrä käta nebe tuen jäme ti dokwäbti,
ye abko Ngöbökrä; akwa kä ruen kuin ti
dokwäbti, ye abko mun die mikakrä nüne
Kristokrä. 14 Tita kore ñobtä ñan angwane
Kristota nun tarere, ye käta ti kite nüne
Kristo kräke ja di ngöi jökrä, ñobtä ñan
angwane Kristo krütani ni jökrä täte, aisete
ni ngwäkäre käta töbike ñakare mda kukwe
kämekämenbtä, ye kwrere jire ni jökrä
tödekaka Jesubti käkwe trö kwitadre kukwe
kämeye amne, ñan nünandre jakrä kwetre,
ye abko tä gare metre tie, aisete tita nüne
kore Kristo kräke. 15 Kristo abko krütani ni
jökrä kräke, aisete nikwe ñan nünandre jire
chi mda jakrä, akwa Kristo krütani nikrä,
abti Ngöbökwe mikaninta nire, ye aibe
kräke nikwe nünandre, abkokäre krütani ni
jökrä kräke.

16 Kristo krütani ni jökrä kräke, ye mden
kisete ni tödekaka ñakare Jesubti käta
töbike ño ño ni mda mdabtä, ye kwrere
nita töbike ñakare mda mtare. Käne ni
ngämi tödeke Kristobti angwane, Kristo
abko ni ngwarbe ni mda mda kwrere
ni nämane nütüre btä, akwa mtare nita
töbike ñakare kore mda. 17 Ne aisete nire
nire tä ketetibe Kristobe abko töita nebe
ni btin kwrere amne, jändrän jökrä kira
kämekäme nämane btä, ye abko nikanina
ta. Ye täte Ngöbökwe ni kwitanina btin
ketetibe Kristobe, aisete ni töita nebe btin
mda. 18 Sribi jökrä, ye abko sribi Ngöbökwe
amne Ngöbö ara jire käkwe ni mikani ja
mäketa jabe Kristo köböire. Erere arato,
ni jökrä käkwe ja mäkädreta Ngöböbe, ye
abko tikwe mikadre gare ni mda mdaye
abko sribi ye mikani ti kisete kwe abko
krörö: 19 Kristo krütani ni kräke, ye köböire
Ngöbö ara jire namani ja mäketa ni jökräbe
amne, nita tödeke Kristobti, ye ngwane
Ngöböta ni ngite niara rüere denkä mento
nibtä. Amne Ngöbö tö ni tuai ja mäketa
jabe, ye abko ti mikani niekä kwe ni mda
mdaye. 20 Ne aisete, Kristo ara jire käkwe
ti juani blite niara käbti amne niara diäre
amne, Ngöbö ara jire käkwe blitadre, ye
kwrere jire Ngöböta kukwe ribere ti köböire
munye. Kristo diäre tita kukwe krörö
ribere kisere munye: Munkwe ja mäkädreta
Ngöböbe, ye abko tita mätäire munbtä
Kristo käbti. 21 Kristo käkwe ja mikani
ngite ñakare jire chi Ngöbö rüere, akwa
Ngöbökwe niara mikani ngite ni kwrere,
niara köböire ni rabadre tuen metre Ngöbö
ngwärekri abkokäre.

6

1 Mtare ti abko sribikä Ngöbökwe, aisete
tita ribere krörö munye: Ngöbökwe ja moto
mikani kuin munkrä abko munkwe kanina
ngäbti, akwa mtare munkwe ñan trö kwita
ie, 2 ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta
niere krörö:

Kä kuin näire munkwe ja di käräbare tie
angwane, tikwe mun kukwei kani
ngäbti.
Erere arato, köbö ye näire mun rabadre
dianintari, ye angwane tikwe mun
die mikani käkwe mun dianintari,
Isaías 49.8

abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä. Ne
aisete mtare abko kä kuin nüra munkrä
amne mun rabadre dianintari abko köböi
nüra mtare.

Pablokwe ja tare nikani kri

3 Nunta sribire ye rüere ni mda mdakwe
ñan ñäkädre blo, abkokäre nunta nüne
ñakare blo ni mda mda okwäbti. 4 Akwa
nun abko sribikä era metre Ngöbökwe abko
nunta bä mike krörö jabtä: Nunta ja tare
nike kri krübäte angwane, nunta ja tare

nika ye mike niken bätärekä ta. Erere
arato, nunta jändrän jökrä mdei nike kri
amne kukwe bätäkä ngwarbe tä kite nun
rüere kwärikwäri sribibtä Jesukristokrä
abko kisete nunta ja tare nike. 5 Erere arato,
kukwe kuin Jesukwe dokwäre nun kwata
metata, nun kitata ngite kä teri amne, juta
kwatirekwatire te ni kwati käta kä mike
nokre nun rüere. Mdakäre abko, nunta
sribire tare krübäte au jakrä amne nunta ki-
bien ñakare sribibtä amne nunta mrö nike
kri arato. 6 Mdakäre abko, nun sribikä era
metre Ngöbökwe abko nunta bä mike krörö
arato: nunta nüne deme Ngöbökrä amne
kukwe kuin era metre Ngöbökwe Jesubtä
abko gare kuin nunye. Erere arato, nun
motota nebe romon ñakare jötrö jötrö nun
rüe kräke, akwa nunta tarere bätärekä ja
täritäri. Erere arato, Ngöbö Üai Deme tä
nüne nunbtä, köböire nunta ni mda mda
tarere era metre jökrä. 7 Amne nunta kukwe
era metre Ngöbökwe niere amne, Ngöbö
di kri tä nunbtä, ye köböire abko nun
sribikä era metre Ngöbökwe abko nunta
bä mike. Mdakäre abko, nunta nüne era
metre Ngöbökrä ni mda mda okwäbti, ye
abko jändrän rükrä kwrere amne jändrän
ja ngibiakrä ni rüe ngäniene, kwrere tä nun
kisete kwärikwäri abko bti nunta rüre nun
rüebe. 8 Erere arato, batira jire nun mikata
ütiäte jae ni mda mdakwe amne batira jire
abko ñäkäta taretare nunye arato. Erere
arato, batira jire ni mda mda tä blite kuin
nunbtä, akwa batira jire abko blitata blo
nun rüere ni mda mdakwe. Erere arato,
nunta kukwe era erere niere, akwa nun
bä mikata ni ni ngökaka kwrere. 9 Erere
arato, nun abko gare kuin ni mda mdaye,
akwa nun gare ñakare ietre tä niere; bäsi
nun kämikata batire batire, akwa nun tä
nüne; nun kwata metata krübäte, akwa nun
kämikata ñakare. 10 Mdakäre abko, nun
motota nebe ulire, akwa käre käta nebe bäri
nuäre nunbtä. Erere arato, nun bobre, jän-
drän ñakare nunkwe, akwa nunta ni kwati
mike jändrän Ngöbökwe bkäne kabre; nun
jändrän kä nebtä bkäne ñakare, akwa nunta
jändrän jökrä Ngöbökwe bkäne, ye kwrere
nun abko sribikä era metre Ngöbökwe abko
nunta bä mike jabtä.

11-12 Ti mräkätre Corintobo, nun näma
töbike ño, erere nunkwe niebare kwatibe
munye amne, nunta mun jökrä tarere kri
krübäte, akwa munta nun tarere ñakare
metre. 13 Ye abko, ngäbäkre rün käta kukwe
ribere ngobo kwe ie, ye kwrere ti bike ribere
munye: Tita mun tarere kri abko ütiäre
munkwe ti tare ja di ngöi jökrä abko ti tö
ribei munye.

Nitre tödekaka ñakare Jesubti, ben ja mäkädre ñakare

14 Mdakäre abko, jändrän ngwarbe bä
jene jene, ye ni ñan raba mäkete krito
kratibebtä mikakäre sribire gwaire abko
tä tikani Ngöbö Kukweibtä, ye kwrere
arato nitre tödekaka ñakare Jesubti, ye ben
munkwe ñan ja geta dikaro, ñobtä ñan
angwane kukwe era metre Ngöbökwe abko
ñakare ja kwrere jire chi kukwe käme yebe.
Erere arato, kä iko abko ñakare jire chi kä
ngwen kwrere, aisete ñan rabadre ketetibe
jire chi. 15 Erere arato, Kristo abko töi
ñakare ja näre Belialibe (abko Satana ara),
ye kwrere arato nitre tödekaka ñakare Je-
subti abko ñakare töi ja näre nitre tödekaka
Jesubti ben. 16 Erere arato, mun tödekaka
Jesubti abko ju Ngöbö nire kwe ye kwrere
amne, mun ñan rabadre jire chi ketetibe
ngöbötre ngwarbe ben mikakäre ütiäte jae,
ne abko gare metre munye. Ni tödekaka
Jesubti abko ju Ngöböbe kwrere gare nie,
ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire käkwe
niebare krörö ja Kukweibtä:

Tikwe nünandi amne tikwe dikadikä
niaratre ngätäite amne, ti rabadi
Ngöböre kräke amne niaratre
rabadi juta jen tikwe, *Levítico 26.12; Jeremías 32.38*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. 17 Ne aisete
ni Dänkien Ngöbö käta niere krörö nitre
tödekaka Jesubtiye arato:

Nitre tödeke ñakare tibti, ye ngätäite nän
mento amne kä mikekä munkwe.
Amne jändrän dbe ñakare ti ngwärekri,
yebtä munkwe ñan kise mika jire
chi.
Munkwe nuendre kore ne ngwane, tikwe
mun kadi ngäbti.

18 Amne ti rabadi mun Rün munkwe amne
mun merire brare abko rabadi ti
ngäbriänkäre tikwe, ye abko ni
Dänkien Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä
Nuenkrä käta niere kore, *2 Samuel 7.14; Isaías 52.11; Ezequiel 20.34,41*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

7

1 Ti mräkätre tare tikwe, ni Dänkien
käkwe jändrän kuin köböi mikani kore nie,
ye mden kisete jändrän jökrä käta ni mike
käme Ngöbö ngwärekri, ye ngäniene nikwe
ja ngibiadre kuin deme Ngöbökrä. Ye abko,
ni ngrabare amne ni üai abko nikwe ngib-
iadre deme jökrä amne, nita Ngöbö jürä
ngwen jabtä, ye köböire abko ari ja töi mike
kwatibe nünakäre bäri deme Ngöbökrä.

Nitre Corintobo käi namani nuäre Pablobtä

2 Ti mräkätre, munkwe ti tareta, ñobtä
ñan angwane ni ñakare jire iti mun ngätäite
abko rüere tikwe kukwe nuenbare blo
amne, ni ñakare jire iti nikani ji blobti
nünakäre Ngöbö rüere ti köböite. Erere
arato, ni ñakare jire iti mun ngätäite abko
tikwe ngökani ngwianbtä. 3 Tita blite kore
ye abko ñan tita blite blo mun rüere mun bä
mikakäre käme, akwa tikwe kukwe niebare
käne munye, ye erere ti tö nieita munye:
Mun tare kri tikwe, aisete tita juto biare
nüne amne krüte munbe gwaire. 4 Mun
rikai janknu mentokwäre Jesukristo jiebti
ruen tie bäri, aisete tita blite kore munbe.
Mun käi juto krübäte tibtä. Tita ja tare nike
bätäkä ngwarbe, akwa ti töita nebe munbtä
angwane, jata nebe ruen dite tie amne käta
nebe nuäre krübäte tibtä.

5 Kukwe rakakaba mda tibtä abko ti bike
niere munye: Ti rükaba Macedonia nete,
ye näire mentokwäre tita jadüke ñakare
jire amne, kukwe taretare tä kite ti rüere
kwärikwäri. Yebtä abko, kä jüräta nebe kri
tibtä, aisete tita nüne ñakare jäme abti kä
nüke mtare. 6 Akwa Tito rükabata angwane,
Ngöbö kä mikakata nuäre ni moto ulire btä,
Ngöbö ye abko käkwe kä mikabata nuäre
tibtä Tito köböire. 7 Ye abko, ñan Tito
rükabata aibe käkwe kä mikabata nuäre
tibtä, akwa munkwe kä mikani nuäre Tito-
btä arato, ye abko käi rababa nuäre tibtä.
Ye abko, mun tö ti tuaita krübäte amne
munkwe ja mikani ngite, yebtä mun motota
ulire ti jiebti amne munta töbike kri tibtä,
ye nieba jökrä Titokwe tie abko bäri käi
rababa nuäre tibtä mda.

8 Ti mräkätre, tikwe tärä tikaba tare
munye ye käkwe mun moto mikani ulire,
akwa yebtä abko ja ruen ngite ñakare tie
mtare. Tikwe tärä tikaba tare munye, ye
käkwe mun moto mikani ulire bä jötrö,
yebtä bäsi ja rababa ruen ulire tie kena,
9 akwa mtare käi nuäre tibtä. Ye abko ñan
tikwe tärä tikaba munye, käkwe mun moto
mikani ulire abko käi nuäre tibtä abko mun
raba nütüre, akwa tikwe tärä tikani munye,
ye käkwe mun moto mikani ulire Ngöbö
ngwärekri, ye köböire abko munkwe ja töi
kwitaninta Ngöbö kukwäre käkwe kukwe
käme nuen nämane munkwe, ye munkwe
kitani temen, ye abko käi nuäre tibtä. Ne
aisete, mun moto rabadre ulire kore, ie
Ngöbö tö namani abko erere namani bare,
aisete mun ñan nikani jire Ngöbö bäre
mento nun köböite. 10 Ye abko, nikwe
kukwe käme kitadre temen, abkokäre ere
angwane Ngöböta ni moto mike bäri ulire,
ye abko käta ni töi kwiteta Ngöbö kuk-
wäre amne nita kukwe käme ye kite temen
ni rabadre dianintari abkokäre. Ye mden
kisete, ni motota nebe ulire kore, ye ng-
wane ja ñan rabadre ruen ngite nie. Akwa
nitre tödekaka ñakare Jesubti motota nebe
ulire, akwa ñan tä kukwe käme kite temen,
ye abko rabadi kärekäre Ngöbö okwä bäre
mento. 11 Ngöbö tö namani mun tuai
moto ulire, ye erere mun moto namani,
ye köböire abko jändrän bäri kuin namani
bare munye abko krörö: kukwe nämane
nakenkä ti rüere, yebtä munkwe töbikabare
kuin ja käne amne munkwe ti ngie mikani.
Ni nämane rüre ti rüere, kräke mun moto
namani romon amne nane Ngöbökwe mun
mikadre ja ngie nuen ti dokwäre, yebtä kä
jürä namani munbtä arato. Akwa yebti
abko mun tö namani ti tuaita amne mun
namani mokrere tibti, käkwe ni ja mikaka
ngite ti rüere ye mikani ja ngie nuen ti
dokwäre. Munkwe jändrän jökrä nuen-
bare kore, ye köböire abko mun ja mike
ngite ñakare siba ti rüere abko munkwe
bä mikani jabtä. 12 Tikwe tärä tikaba tare
munye, ye ngwane nirekwe ja mikani ngite
amne nire rüere ja mikani ngite kwe, yebtä
ñan ti töi näma, käkwe tärä tikaba munye,
akwa Ngöbö ngwärekri munta ti tarere ño,
ye abko rabadre gare metre, abkokäre tikwe
tärä tikaba kore munye. 13 Ye angwane,
munta ti tarere abko munkwe bä mikani
jabtä, ye abko käi nuäre kri tibtä mtare.

Mdakäre abko, munkwe kä mikaba nuäre
tibtä, yebti ta abko kä nuäre kri Titobtä
rükabata, ye abko bäri käi rababa juto tibtä
amne, mun jökrä käkwe Tito die mikani,
aisete kä namaninta nuäre krübäte btä, ye

abko bäri käi juto tibtä. 14 Tito ngämi niken
mun känti yete, känenkri ti näma mun
mike ütiäte jae, tikwe nieba ie. Ye kwrere
bkänä munkwe ñan ti mikani ja gaire Tito
okwäbti. Ye abko, ti näma munbe Corinto
yete angwane, tikwe kukwe era erere aibe
niebare munye, ye kwrere ti näma mun
bä mike ütiäte Titoye, ye erere mun kwani
ie. 15 Tito janama mun känti yete angwane,
mun jökrä käkwe kani ngäbti kuin amne
munkwe mikani bäri ütiäte jae, käkwe niara
kukwei mikani täte, ye abko tä nüke töreta
ie, aisete mtare Titota mun tarere bäri mda.
16 ¡Ti raba tödeke kwatibe munbti, ye abko
käi nuäre kri tibtä!

8

Ngwian biandre ja moto kuinbti

1 Ti mräkätre, mtare ti bike blite kukwe
mdabtä abko krörö: Nitre tödekaka Jesubti
tä Macedonia nete abko kräke Ngöbökwe
ja moto mikani kuin, käkwe die mikani kri
abko ti tö nibi niei munye. 2 Tödekabtä Je-
subti ja mräkätre nete käkwe ja tare nikani
kri krübäte, akwa kä bäri nuäre krübäte
btätre. Erere arato, niaratre bäri bobre
bobre amne tä jändrän kabre mdei nike,
akwa bäsi ni ngwian bkänkä krikri käta
ngwian bien kabre, ye kwrere jire ngwian
bianba ja moto kuinbti kwetre Ngöbökrä.
3 Ye abko, niaratre di nuäi nuäi, ye erere
btä ngwian bianba kwetre, akwa ja moto
mikani bäri kuin kwetre, käkwe ngwian
biani bäri mda arato. Ja mräkätre käkwe
ngwian bianba kore ti okwäbti, aisete tita
niere kore munye. Erere arato, ja töi
jenbti 4 ja mräkätre Macedonia nete tö
rababa juta deme Ngöbökwe die mikai ni
tödekaka Jesubti nünanka kä mda mda
känti ben gwaire, aisete tikwe kä biandre
ietre arato ngwian biankäre abko rababa
ribere kisere tie. 5 Ye erere bkänä, niara-
tre di nuäi nuäi, yebti ta ngwian bianba
bäri kabre kwetre, ye abko ngwian ñan
biandre kore kwetre ti näma nütüre. Abti
ngwian ye bärire mda abko niaratre ara
jire käkwe ja mikaba au ni Dänkien Je-
sukristo kisete, bti nun kisete arato, Ngöbö
tö namani ño, ye erere nuenba kwetre.
6 Ye mden kisete, Tito nämanena ngwian
ükekrö käne, ye kwrere rikadreta ngwian
ükekröta mun känti yete abko tikwe ribeba
ie. 7 Mun abko tä ji ngwena käne jändrän
keta kabrebtä abko krörö: Ngöbö diebti
mun nena tödeke kwatibe Ngöböbti amne
mun nena blite nuäre nuäre Ngöbökrä.
Erere arato, Ngöbökwe mun mikanina
töbtä amne mun tä juto biare ni mda mda
die mikakäre. Amne ni mda mda taredre
ño abko nunkwe bä mikani mun okwäbti
amne nükanina gare munye. Erere arato
munta ni mda mda tarere. Ye kwrere arato,
munkwe ji ngwian käne ja moto mikabtä
kuin ngwian biankäre. 8 Ne abko ñan tita
ngwian biamna kisere munye, käta niere
kore, akwa nitre tödekaka Jesubti mda mda
tä juto biare ngwian bien abko ti tö mikai
gare munye, käta niere kore. Munta ti
tarere era bkänä ya abko ti tö gai, käta
kä bien kore arato munye, 9 ñobtä ñan
angwane ni Dänkien Jesukristo ngämi nüke
kä nebtä, känenkri niara nämane jändrän
jökrä bkäne kä käinbti, akwa mun rabadre
jändrän Ngöbökwe bkäne kri, abkokäre
niarakwe ja mikani bobre mun kräke, ye
abko garera munye, aisete tita niere kore
munye.

10 Mdakäre abko, munkwe ngwian bian-
dre ño metre, yebtä tita töbike ño abko ti
bike niere krörö munye mun die mikakäre:
Kä känente mun nikani ngwian ükekrö,
ye ngwane nitre gätäkä Jesu käbti nere
temen, ngätäite munkwe ja töi mikani sribi
kuin ne nuene käne amne, ñan mun nikani
ngwian ükekrö jirekäbe, akwa kä namani
juto munbtä sribi ye nuenkäre, akwa ñan
namani bare täte munye. 11 Ne aisete, kä
namani juto munbtä ngwian bien kena, ye
kwrere munkwe kä mika juto jabtä sribi ye
mikakäre bare täte mtare. Ngwianta nuäi
nuäi munkwe biandre, ye erere munkwe
bian ja moto kuinbti, 12 ñobtä ñan angwane
ni töta nebe jändrän biain era metre ja
moto kuinbti amne jändrän tä nuäi nuäi
nikwe abko erere nita bien, ye abko dbe
Ngöbökrä amne Ngöböta kaen ngäbti ja
moto kuinbti nie arato. Jändrän ñakare
nikwe, ye abko Ngöböta kärere ñakare nie.

13 Mdakäre abko, ñan munkwe jändrän
munkwe biandre jire jökrä ni mda mda die
mikakäre abti mun rabadre jändrän mdei
nike abko tita niere, akwa mun amne ni
mda mda rabadre jändrän bkäne ja kwrere
jökrä, ie ti tö, aisete tita niere kore munye.
14 Mtare mun jändrän bkäne kabre krübäte
abko ñan tä nebe krüte munye. Jändrän ye

abko nitre tödekaka Jesubti nünanka juta
Jerusalénte tä mdei nike, aisete kä tärä
munye niaratre die mikakäre. Erere arato,
köbö mdabti mun rabadre jändrän ño ño
mdei nike amne niaratre rabadre jändrän
ye bkäne kabre arato angwane, mun die
mikadreta kwetre arato. Ye kwrere mun
rabadre jändrän bkäne ja kwrere jökrä.
15 Kukwe yebtä Moisékwe kukwe tikani abko
erere Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Ni ruäre käkwe mana ükaninkrö kabre,
akwa kwetani jökrä kwetre
angwane, namaninte ñakare ietre.

Amne ni ruäre abko käkwe mana ükaninkrö
braibe, akwa namani täte ietre arato
amne mrö nikani ñakare kwetre,
Exodo 16.18

abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä.

Pablokwe Tito juaninta nebe Corinto

16 Ti mräkätre, tita mun tarere, aisete
käre ti töita munbtä, ye kwrere Ngöbökwe
Tito töi mikani mun tarere, aisete niara
töita käre munbtä, yebtä abko tita kuin
niere Ngöböye. 17 Tito abko töi näma rikabtä
basareta munye yete, aisete tikwe juanbata
mun känti yete angwane, ja näin nieba kwe
tie, aisete ja töi jenbti Tito bike nikenta
basare munye. 18 Angwane tita ja mräkä
tödekaka Jesubti juen iti Tito mukore nebe
mun känti yete. Ja mräkä ye abko tä sribire
kuin Ngöbö kukwei kuin yebtä, aisete ja
mräkätre tödekaka Jesubti tä gätäre kä
ngrabare temen Macedonia nete abko käta
blite kuin jökrä niarabtä. 19 Mdakäre abko,
ngwian bianta munkwe ja moto kuinbti, ye
nun rikadre ngwena Jerusalén angwane, ja
mräkä ye rikadre siba nunbe nun die mike,
abkokäre nitre tödekaka Jesubti käkwe di-
aninkä sribi nuenkäre nunbe. Sribi nuenta
nunkwe, ye abko ni Dänkien Jesu mikakäre
ütiäte jae amne nun tö ni mda mda die
mikai abko nunta bä mike, aisete ja mräkä
dianinkä sribi nuenkäre kore nunbe abko
tita juen Titobe yete. 20 Nunta ngwian
ükekrö ño ño, ye dokwäre ni mda mdakwe
ñan ñäkädre blo nun rüere, ie ti tö, aisete
tita ja mräkä mda juen kore Titobe. 21 Erere
arato, ngwian biani, nebtä ñan nun tö jän-
drän jökrä nuein kuin metre ni Dänkien
aibe okwäbti, akwa ni mda mda okwäbti
arato, aisete tita ja mräkä ye juen kore
Titobe.

22 Mdakäre abko, tita ja mräkä mdara jire
juen Tito mukore amne ja mräkä mda yebe.
Ni ye abko kä juto krübäte btä sribire abko
tä bä mike tuadre bätäkä ngwarbe jabtä
ti okwäbti amne, mtare bäri munkwe ja
kukwei mikadi täte käkwe ngwian biandi
abko ruen ie, aisete tita juen siba nebe yete.
23 Angwane Tito abko btä ni mdakwe kukwe
ngwiantari munye angwane, Tito abko sribi
muko tikwe amne tä sribire gwaire tibe
mun die mikakäre, munkwe nie kore. Ja
mräkä nibu yebtä kukwe ngwiantari munye
angwane, niaratre abko nitre gätäkä Jesu
käbti Macedonia nete käkwe dianinkä juan-
dre nunbe amne, niaratre tä Kristo mike
ütiäte jae abko munkwe nie. 24 Erere arato,
nunta mun käikitekä, ye abko kukwe era
erere nunta niere, ye kwrere rabadre gare
ja mräkätre tödekaka Jesubti ie Macedonia
nete, abkokäre munkwe ja moto mika kuin
ja mräkä ye kräke amne, munkwe ñan ti
mika ja gaire abko ti tö ribei munye.

9

1 Munta ngwian ükekrö, yebtä tikwe ñan
kukwe tikadre mda munye ruen tie, 2 ñobtä
ñan angwane bäri mun tö ngwian biain
abko gare kuin tie. Kä känente jire abti
kä nüke mtare mun nünanka kä Acayate tö
ngwian biain bäri ja mräkätre die mikakrä
abko tita niere ja mräkätreye Macedonia
nete. Munta juto biare ngwian bien, abtä
tita mun käikitekä, ye abko tä ja mräkätre
Macedoniabo die mike, aisete niaratre tö
ja mräkätre die mikai bäri munbe gwaire.
3 Mun abko tä juto biare ngwian bien, yebtä
tita mun käikitekä ja mräkätre nete ok-
wäbti, akwa ti kukwei rabadre bäri ütiäte,
abkokäre tita ja mräkä juen nibu Titobe
yete ngwian ükekrö. Mun rabadre ja mike
juto bkänä ngwian bien niaratre okwäbti,
abkokäre tita juen, 4 ñobtä ñan angwane
nunta tödeke krübäte munbti, käta mun
käikitekä käre abti nane ja mräkätre Mace-
doniabo nete rikadre ruäre tibe nebe mun
känti angwane, munkwe ñan ngwian bian-
dre täte jökrä, ye ngwane munkwe nun
mikadre ja gaire angwane, nun tätre blite
ngwarbe kuin munbtä, kwrere nun bä
rabadre. Yebtä abko rabadre gaidre kri
munkrä au abko känenkri tita mun mike
mokre. 5 Ti ngämi niken, ye känenkri
munkwe ngwian biandi munkwe niebare,

ye erere munkwe mikadre biare abko ja
mräkätre nimä ye rikadre niere munye
abko rabadre bäri kuin munkrä ruen tie,
aisete tikwe niaratre juanba käne basare
munye yete. Munkwe ngwian biandre ja
moto kuinbti, ie ti tö rababa amne ñan
munkwe biandre käbäbti ta abko ie ti tö
rababa, aisete tikwe niaratre juanba kore
mun mike mokre.

Pablokwe ngwian bä mikani nurabtä

6 Ti bike ngwian bä mike nura kwrere
mda, ne munkwe ngwian töre käre jae abko
krörö: Nire nire käta nura nökö chi abko
käta nura ngwä ötö chi amne, nire nire tä
nura nökö kabre abko käta nura ngwä ötö
kabre arato. Ye kwrere arato, munkwe jän-
drän biandre kabre Ngöbökrä, ye ngwane
Ngöbökwe jändrän kuinkuin biandi kabre
munye. 7 Ye abko, munkwe ngwian bian-
dre nuäi nuäi btä munta töbike, ye erere
munkwe bian, akwa munkwe ñan biandre
ja moto ulire bti amne ñan ni mdata bi-
amna, ñobtä ñan angwane kä nuäre nibtä
ngwian bien, ni ye abko Ngöböta tarere.
8 Munkwe jändrän biandre kore Ngöbökrä
angwane, Ngöbökwe mun die mikadre kri,
käkwe jändrän bätäkä ngwarbe biandre
kabre munye amne, mun rabadre jändrän
jökrä bkäne täte nünankrä. Ye angwane,
jändrän yebti mun rabadre ni mda mda die
mike, abkokäre Ngöbökwe biandre munye.
9 Kukwe yebtä abko Ngöbö Kukweita niere
krörö:

Ni bobre bobre, ie Ngöbökwe jändrän biani
kabre ngwarbe amne, käre Ngöböta
ja moto mike kuin ni mda mdakrä,
Salmos 112.9

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

10 Ngöböta jändrän bien kore nie, yebtä
ti bike ngwian bä mike nura kwrere abko
krörö: Ngöbö abko tä nura bien nökadre
amne, mrö kwetata nikwe abko Ngöbö ara
käta bien. Ye mden kisete, Ngöbö ara jire
käkwe nura biandi kabre munye nökadre
amne Ngöbö ara jire käkwe mikadi niren,
aisete mun di rabadi ja moto mikakrä kuin
jändrän bien bäri Ngöbökrä, ye abko käkwe
ni kwati die mikadi. 11 Munkwe jändrän
biandre kabre ni mda mda die mikakrä,
abkokäre Ngöbö diebti mun rabadre jän-
drän bätäkä ngwarbe bkäne kabre amne,
munkwe biandre ja moto kuinbti amne,
ngwian ükakröta munkwe abko munta bien
ngwiandre nunye, ye rabadi ja mräkätre
kisete angwane, käi rabadi nuäre btätre,
käkwe kuin niedi Ngöböye. 12 Ñobtä ñan
angwane munta ngwian juen, ye rabadi
ja mräkätre Jerusalénbo kisete angwane,
jändrän ñakare kwetre, ye rabadi kisete
angwane, bäri jändrän ye köböire abko
rabadi kuin niere kabre Ngöböye, 13 ñobtä
ñan angwane Ngöbö kukwei kuin Kris-
tobtä abko mikata täte munkwe munta
niere, ye mden erere munta mike täte,
käta jändrän juen ja mräkätre Jerusalénbo
kräke amne ni mda mda kräke. Munta ja
moto mike kuin, käta jändrän bien kore,
yebtä niaratre käkwe Ngöbö käikitadrekä.
14 Mdakäre abko, Ngöböta ja moto mike
kuin mun jökrä kräke, aisete munta ja
mräkätre die mike, yebtä abko niaratre
tä mun tarere kri, käkwe blitadi Ngöböbe
munkrä. 15 Ngöbökwe jändrän kuin ütiäte
kri biani ngwarbe nie abko Jesukristo ara,
yebtä abko kukwe ñan kwandre jire kwati
bti ni raba kuin niere Ngöböye. Tita kuin
niere Ngöböye Jesukristobtä.

10

Pablota blite jakrä

1 Kristo abko moto jäme ja mikaka bobre
nibtä, ye käbti abko ti Pablo bike kukwe
ribere krörö munye: Tita nebe mun känti
yete angwane, mun jüräta nebe tibtä, abti
tita nebeta mente temen, käta tärä tike
munye angwane, tita ja bä mike krübäte,
munta niere tibtä. 2 Ye abko ti näinta
basareta munye yete angwane, tita nüne
ni tödekaka ñakare Jesubti kwrere, käta
jändrän ükete jakrä au abko ni ruäre mun
ngätäite tä niere tibtä. Ni ye kräke, ti
rükadre ja bä mike krübäte ruen tie, akwa
ye abko ti ñan tö nuein, aisete munkwe ñan
ti ngwian ja bä mike krübäte yete, käkwe ti
kukwei mikadre täte mtare abko ti tö ribei
munye. 3 Ti abko tä nüne kä nebtä mun
kwrere bkänä, akwa ñan ni kä nebtä tä rüre,
ye kwrere tita rüre Ngöbö rüe rüere. 4 Ye
abko, jändrän bti ni kä nebtä tä rüre, ye
kwrere bti tita rüre ñakare, akwa Ngöbö di
kri käta jändrän jökrä ribi ribi niara rüere
ye juen ngwarbe, ye aibebti tita rüre kukwe
taretare ngwarbe ngwarbe rüere, aisete ni
mda mda tä ti kite ngise ngwarbe abko

kukwei tita bä mike ngwarbe. 5 Erere arato,
Ngöbö kukwei ñan rabadre gare ni mda
mdaye, abkokäre nire nire käta bike kri
amne tä kukwe mike Ngöbö Kukwei rüere,
ye ben tita blite kukwe kwetre bä mikakäre
ngwarbe. Mdakäre abko, ni jökrä käkwe
tödekadre metre Kristobti, abkokäre tita ni
jökrä töi kwite tödeke bti. 6 Erere arato,
mun jökrä käkwe Kristo mikadre täte era
metre angwane, nire nire ñan tä Kristo
kukwei mike täte abko erere ti tädi juto
biare mike ja ngie nuen.

7 Kukweta ño era metre, yebtä munkwe
töbika kuin ja käne amne nire nire abko
jen Kristokwe ruen era metre jabtä ie, ni ye
abko ie ti jen Kristokwe arato abko rabadre
gare metre. 8 Kristo käkwe ja di biani tie, ye
tita niere bäre bäre ja bä mikakäre ütiäte,
akwa yebtä tita nebe ja gaire ñakare, ñobtä
ñan angwane Kristo käkwe ja di biani tie
mun die mikakäre nüne bäri metre Kris-
tokrä amne, ñan ja di biani kwe tie mun
di käintbekrä. 9 Tita tärä tike munye, ye
abko mun rekwetadrekä ti käne, abkokäre
tita tike, mun ñan raba nütüre kore, 10 ñobtä
ñan angwane ni ruäre yete käta niere krörö
tibtä: Ti mobe temen käta tärä tike munye
angwane, tita ñäke taretare munye amne
tita kukwe taretare mike mun kötärä, akwa
tita nebe mun ngwärekri angwane, ti ng-
warbe, di ñakare amne, ti blite ñakare kuin
ni töbtä kwrere, akwa täräbti abko tita ja bä
mike krübäte abko tä niere tibtä. 11 Akwa
nire tä ñäke kore tibtä, ye abko ie kukwe
krörö rabadre gare arato: Tita mobe mun
okwä bäre angwane, tita kukwe taretare
tike täräbtä munye abko nieta kore tibtä,
akwa tita kukwe tike munkrä, ye nire nire
käkwe ñan mikadre täte angwane, ti rabadi
yete mun ngwärekri angwane, tita tärä tike
ño, ye kwrere arato tikwe ja mikadi mun
ngwärekri, aisete munkwe ñan ja ngöka.

12 Nitre ja dikaire au, ye abko ben ti ñan
raba ja gaen jire chi amne, ti ñan raba
ja bä mike jire chi niaratre kwrere, akwa
niaratre abko käta kukwe niere ngwarbe,
käta niken ja töi ñäke jakrä au amne tätre
ja bä mike ja kwrere kwärikwäri, akwa tätre
dre nuene metre ñan tä nebe gare ietre.
13 Akwa Ngöbökwe kä tärä mikani nebe
mdente sribikäre tie, yebti ta ti ñan rikadre
jire ja bä mikakäre ütiäte, nitre dirikä blo
tä nuene ye kwrere, ñobtä ñan angwane
Ngöbö ara jire käta kä tärä mike sribikrä
tie, aisete Ngöbö ara jire käkwe kä biani
tie abko köböire ti namani mun känti Cor-
into yete. 14 Ye mden kisete, Ngöbökwe kä
tärä mikani nebe mdente sribikrä tie, yebti
ta tita niken ñakare, aisete Ngöbökwe kä
biandre ñakare tie sribikäre mun känti yete
angwane, ti ñan rabadre nebe käne mun
känti yete. Akwa Ngöbökwe kä tärä mikani
nebe yete sribikäre tie, aisete ti namani
Ngöbö kukwei kuin Kristobtä ngwena käne
munye yete. 15 Ngöbökwe kä tärä mikani
sribikrä tie, yebti ta tita niken ñakare
ja käikitakakäre sribi ni mda mdakwe
yebti. Akwa mun jatadre tödeke bäri mda
Ngöböbti, abkokäre ti tö sribire bäri mda
mun ngätäite yete, akwa Ngöbökwe kä tärä
mikani mdente sribikrä tie, ye erere känti ti
tö sribire. Erere arato, mun rabadre tödeke
bäri Kristobti angwane, ti tö rikai bäri men-
tokwäre mda, 16 kukwe kuin Ngöbökwe Kris-
tobtä mike gare ni mda mdaye arato. Akwa
ni mda mda nebe dirire ñakare, ye känti ti
tö rikai angwane, ti ñan tö bikai kri sribi
ni mda mdakwe yebti, aisete ni mda mda
tä sribire, ye känti ti ñan tö rikai. Ni mda
mda nükani mun ngätäite käta mun ngökö,
ye kwrere ti ñan tö nuein, 17 ñobtä ñan
angwane Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Nire nire tö ja käikitaikä au käkwe ni
Dänkien Ngöbö käikitaka jirekäbe,
Jeremías 9.24

abko nieta Ngöbö Kukweibtä, 18 ñobtä ñan
angwane nita ja käikitekä au, ye abko ñan
tä ni mike ütiäte, akwa ni Dänkien ara jire
tä ni käikitekä, ye abko bäri ütiäte kri.

11

*Pablota blite nitre bikaka Jesu kukwei ng-
wianka yebtä*

1 Ni töi ñakare käta blite ngwarbe
kwäräkwärä, ye kwrere ti bike blite munbe,
akwa munkwe ti kukwei nua bätärekä abko
ti tö ribei munye. 2 Tita mokrere krübäte
munbti, akwa tita mokrere munbti, ye
abko tä kite Ngöbökri, ñobtä ñan angwane
meri bati kaibe deme abko rün tö ngibiai
deme brarekrä, ye kwrere ti tö mun ngibiai
deme nitre dirikä blo ye ngäniene, mun
mikakäre ni brare itibe kisete. Ni brare
kisete tikwe mun mikadre, ni ye abko Kristo
ara. 3 Mtare, ja töi metrebti munta Kristo
tarere metre, akwa kä jürä krübäte tibtä,

ñobtä ñan angwane kira Satana käkwe ja
bä mikani tbi kwrere abko nämane bäri
töbtä ni ngökabti, käkwe Eva ngökani,
nane ye kwrere munkwe ja ngökamna
nitre dirikä bloye amne mun töi kwitadre
kwetre amne mun töi ñan rabadre kwatibe
Kristobtä abko jüräta nebe tibtä. 4 Tita
niere kore munye, ñobtä ñan angwane
Ngöbö kukwei kuin Jesubtä diribarera
tikwe munye, yebti ni mda mda tä dirire
bä jene munye Jesubtä, ye abko munta
kaen ngäbti kuin amne munta kukwei mike
ütiäte. Erere arato, Ngöbö Üai era metre
kani ngäbti munkwe, yebti munta üai mda
kaen ngäbti. Erere arato, Ngöbö kukwei
kuin Jesubtä munkwe kanina ngäbti, yebti
mtare munkwe Ngöbö kukwei mda kadre
ngäbti nieta munye, erere munta kaen
ngäbti. Ye mdenbtä tita niere kore munye.
5 Akwa nitre bikaka Jesu kukwei ngwianka
krikri jatani ti jiebti, yebtä ja ruen ñakare
bobre tie. 6 Ti abko ie blita gare ñakare kuin
ni mda mda ngwärekri nitre bikaka Jesu
kukwei ngwianka krikri ye kwrere, akwa
Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye abko gare
kuin metre tie. Ye mden kisete, ti nämane
mun känti yete angwane, ti nämane dre
dre nuene angwane, Ngöbö kukwei gare
metre tie abko ti nämane bä mike jabtä
mun okwäbti.
7 Mdakäre abko, tikwe Ngöbö kukwei
kuin Jesubtä mikani gare munye angwane,
mun rabadre ütiäte, abkokäre tikwe bik-
aba tidrä, käkwe sribi ütiä käräba ñakare
munye. ¿Yebtä tikwe ja mikani ngite ya?
Ñakare jire chi. 8 Ja mräkätre tödekaka
Jesubti kä mda mda känti, ye käkwe sribi
ütiä biani kiakia tie, amne tikwe kani ngäbti
ietre, ye köböire abko tikwe sribiba ng-
warbe munbe. 9 Erere arato, ti nämane
mun ngätäite yete angwane, ti nämane
nebe jändrän mdei nike ruäre angwane,
tikwe sribi mikani ñakare mun iti kisete,
ñobtä ñan angwane jändrän mdei nika
nämane tikwe abko ja mräkätre Macedo-
niabo nämane nüke angwane, nämane bien
tie. Tikwe sribi mikani ñakare jire mun
kisete, ye kwrere tikwe nuendi janknu. 10 Ti
abko, ie kukwe era Kristobtä gare kuin,
ye kwrere Ngöbö kukwei kuin Kristobtä
tikwe mikani gare munye angwane, tikwe
ütiä käräbare ñakare munye, yebtä abko
ja ruen ütiäte kri tie, aisete ni ñakare jire
iti Acaya yete kä raba ti kada kete kukwe
era ye niebtä. 11 ¿Tita ñäke kore, yebtä
abko tita mun tarere ñakare munta nütüre
ya? Ñakare. Mun tare kri tikwe, ye abko
gare kuin Ngöböye, aisete mun tare ñakare
tikwe, munkwe ñan nütü. 12 Ni mda mda
tä nüke dirire mun ngätäite, ye abko ie ja
ñan rabadre ruen ütiäte ti kwrere, abkokäre
tikwe ñan kä biandre jire chi ietre sribikäre
ti kwrere amne tita sribire, ye kwrere tikwe
sribidi janknu munbe. 13 Tita niere kore,
ñobtä ñan angwane nitre ye abko ñakare
Kristo kukwei ngwianka era metre amne
niaratre abko ni ngökaka, akwa tätre ja
bä mike Jesu kukwei ngwianka kwrere.
14 Akwa niaratre tä näin kore, ye abko
ñakare kukwe bä jene, ñobtä ñan angwane
Satana ara jire käta ja bä mike angele kä
trä ngwente Ngöbökwe kwrere. 15 Ye mden
kisete, sribikätre Satanakwe abko tätre ja
bä mike ni sribikä metre Ngöbökwe ye
kwrere, yebtä munkwe ñan töbikadre kri.
Akwa niaratre tä näin ni ngökö kore, ye
dokwäre Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen
mrä.

Pablota ja tare nike, btä tä ja käikitekä

16 Ti bike niereta bobuta krörö munye:
Ti abko töi ñakare, ye munkwe ñan nütü
jire chi tibtä, akwa ti töi ñakare munta
nütüre janknu tibtä ne ngwane, ni töi
ñakare, ye kwrere jire ti bike blite angwane,
munkwe ti kukwei nua. Ti tö blitai ni töi
ñakare kwrere ja käikitakakäre chi. 17 Tikwe
ja käikitarekä kore, ye kwrere ti Dänkien
Jesu käkwe ñan ja käikitadrekä, akwa ti
bike blite kore ni töi ñakare kwrere ja töi
jenbti au, 18 ñobtä ñan angwane ni tärä mun
ngätäite käta ja käikitekä au, ni tödekaka
ñakare Jesubti tä ja käikitekä au ye kwrere,
aisete ti bike ja käikitekä siba niaratre
kwrere. 19 Mun abko töbtä kri amarebti
nitre ni ngökaka töi ñakare tä mun känti
yete abko ie munta olo ketete jäme. 20 Erere
arato, tätre mun mike ja kukwei mike
täte angwane, munta kaen ngäbti jäme.
Mdakäre abko, tätre jändrän denkä ng-
warbe munkän, tä mun ngökö amne tä bätä
ngwen munbtä, tä mun mete ngwärebtä,
akwa munta kaen ngäbti jäme. 21 Akwa ti
abko käkwe ja mikani ñakare krübäte jire
chi dirikä mda mda ye kwrere, akwa tikwe

ja mikani bobre, di ñakare mun okwäbti
yete, yebtä abko tita nebe ja gaireta.

Akwa nitre mun ngökaka tä ja käikitekä
au, aisete ni töi ñakare käta ja käikitekä,
ye kwrere ti bike ja käikitekä krörö
arato: 22 Niaratre abko hebreore amne
ti hebreo arato. Niaratre abko israelita
amne ti israelita arato. Niaratre därebare
Abrahamkri amne ti därebare Abrahamkri
arato. 23 Mdakäre abko, ni töi ñakare käkwe
blita, ye kwrere jire ti bike niere krörö
mda: Niaratre abko sribikä Kristokwe tätre
niere, akwa ti abko bäri sribikä Kristokwe
niaratre ngwä abko ti bike bä mike krörö:
Tikwe sribibare bäri tare nitre ni ngökaka
tä mun ngätäite yete ye ngwä. Erere arato,
sribibtä Kristokrä ti kitani ngite bäre bäre
niaratre ngwä amne, ti kwata metani bäri
niaratre ngwä arato amne bäre bäre bäsi
ti krütani arato sribikäre Kristo kräke
niaratre ngwä. 24 Erere arato, bärike jire
nitre israelita käkwe ti kwata metani bä
grebti bä jätäbti bä ökän batire batire amne
25 bämä jire nitre romanobo käkwe ti kwata
metaba kri otobti amne bati ti täkäba jäbti
ti kämikakäre. Erere arato, ti nämane näin
rute mrenbti angwane, bämä ru rikaba
ñöte nguse ti ngöi jökrä, ye ngwane köböiti
dibire rare tikwe jübakaba mrenbti amne
bäsi ti müre reketaba ñöte. 26 Mdakäre
abko, kukwe kuin Kristobtä tita ngwena
ni mda mdaye, yebtä tikwe dikakabarera
kabre kwäräkwärä amne dikakabtä kore ñö
krikri jite käkwe ti rätäkäba bäre bäre amne
nitre gokä käkwe ti rätäkäba bäre bäre ji
ngrabare. Erere arato, nitre israelita mda
mda tödekaka ñakare Jesubti ja rüere tibe
ye käkwe ti rätäkäba amne nitre nünanka
juta mda mdabti ye abko näma ti rätekä
kri arato kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre
kore. Mdakäre abko, juta krikri te ni kwati
käta ti rätekä. Erere arato, tita niken kä
mdabti juta bäre mento amne tita niken
mrenbti angwane, käre ti rätäkäta amne
nitre dirikä ngwarbe mda mda, ye käre
tätre ti rätekä arato kukwe kuin Kristobtä
ngwian dokwäre ti rätäkäta kore. 27 Erere
arato, tikwe sribiba tare krübäte amne
tikwe ja tare nikaba kri amne bäre bäre
tikwe kibiaba ñakare sribibtä. Mdakäre
abko, tikwe mrö nikaba krübäte amne
tikwe tomna mdei nikaba kri arato. Bäre
bäre tikwe mröba ñakare amne tikwe kä
tibo nikaba bäre bäre amne bäre bäre dän
ñan rababa tie amne tikwe ja bütie nikaba
arato. Kukwe kuin Kristobtä tita niken
ngwena kwäräkwärä, yebtä abko tita ja
tare nike kore. 28 Kukweta nakenkä kore
tibtä, ye bärire mda abko kukwe mda mda
tä kite ti rüere, ye abko tribe doboko kwrere
jire tä kite mate ti kötärä angwane, nitre
gätäkä Kristo käbti, yebtä abko tita nebe
töbike kri mda krörö: 29 Mun ruäre dita
krüte näin janknu Kristobe, ye ngwane ti
dita krüte munbe gwaire siba. Amne ni
tödekaka Jesubti ye tä niken ji blobti ni mda
köböite, ye ngwane ti motota nebe romon
ni tödekaka Jesubti ye dokwäre.
30 Amne tikwe ja käikitadrekä kore ne ng-
wane, ti bobre di ñakare, yebtä abko tikwe
ja käikitadikä. 31 Amne Ngöbö, ni Dänkien
Jesu Rün kwe aibe ni rabadre käikitekä
kärekäre, ye okwäbti tita kukwe era erere
niere abko gare kuin ie. 32 Mdakäre abko,
ti näma juta Damascote angwane, gobran
sribikä jrei Aretas kräke ye käkwe nitre
rükä mikani jukwebtä jutate yete ti kakäre
ngite, 33 akwa nitre tödekaka Jesubti näma
ruäre yete abko käkwe ti mikaba kutiate,
käkwe ti gibiakaba bentanante ta timon
kite ta juta yete angwane, tikwe kwäräbeba
kore nitre rükä yebtä.

12

Ngöbökwe jändrän mikani tuare köböre Pabloye

1 Kukwe rakakaba kore tibtä, akwa tikwe
ja käikitadrekä au kukwe yebtä abko ñan
rabadre ti mike bäri ütiäte ruen tie, akwa
ni Dänkien Jesu käkwe kukwe mikani tuare
bäre bäre köböre kwrere tie abko btä ti bike
blite janknu abko krörö: 2 Kä kwä jätäbti
kobkära, ti näma tödeke Kristobti angwane,
ni Dänkien nikani ti ngwena mobe käin
nebe Ngöbö ara jire känti kä käinbti. Ye
känti ti jänikani abko gare kuin tie, akwa ti
nikani metre kore ya o ti üai aibe jänikani
ya abko gare ñakare tie, akwa Ngöbö aibe ie
gare. 3-4 Akwa ni Dänkien nikani ti ngwena
nebe kä kuin deme Ngöbökwe känti, ye
abko nikani ti ngwena ño metre abko gare
ñakare tie, akwa kä ye känti tikwe kukwe
kaibe tiebe kukwei nuaba amne kukwe ye
abko ti ñan raba niereta jire chi. 5 Kukwe
nakaninkä kore tibtä, yebtä tikwe bikadre
kri, akwa yebtä ñan tikwe bikadi kri au,
akwa ti bobre, di ñakare, yebtä abko tikwe

bikadi kri. 6 Ye abko, tikwe kukwe tuaba,
ye tikwe niedre ni mda mdaye bikakäre
kri, ye ngwane tikwe ñan kukwe niedre
jire ni töi ñakare kwrere ruen tie, ñobtä
ñan angwane tikwe kukwe era erere niedre.
Akwa ti ñan tö bikai kri au kukwe kore btä,
ñobtä ñan angwane kukwe kore, yebtä ni
mda mdakwe ti mikadre ütiäte Jesu kukwei
ngwianka kwrere, ie ti ñan tö, akwa tita
nüne metre amne tita Ngöbö Kukwei mike
gare metre, yebtä ni mda mda käkwe ti
mikadre ütiäte, ie ti tö.
7 Tikwe jändrän tuani, yebtä tikwe ñan
bikadre kri, abkokäre tita ja tare nike krörö:
Kri tukwä, ye kwrere jire tä nebe ruen
ngritekä ti ngrabare tie, ye abko Ngöbö ara
jire käkwe Satana tuanimetre jändrän juen
ti mikakäre bren kore abko kisete tita ja
tare nike. 8 Tita ja tare nike kore, ye abko ti
Dänkien käkwe diandrekä tibtä abko tikwe
ribebarera bämä jire ie, 9 akwa niarata niere
krörö tie: Tita ma tarere ja moto kuinbti,
ye aibe rabadre ütiäte makrä, ñobtä ñan
angwane ni bobre di ñakare, yebtä abko ti di
kri tuata, nieba ti Dänkienkwe tie. Ye mden
kisete, ti bobre di ñakare, yebtä bäri ti tö
rabadre ja käikitekä, Kristo di kri rabadre
täte jökrä tibtä abkokäre. 10 Ye abko, tita
nebe ruen bobre, di ñakare tie angwane,
ni mda mda tä ñäke taretare tie amne tita
jändrän bätäkä ngwarbe mdei nike, erere
arato tita ja tare nike ni mda mda kisete
amne, tödekabtä Jesubti tita ja tare nike
bätäkä ngwarbe, ye abko käi nuäre kri tibtä,
ñobtä ñan angwane tita nebe ruen bobre di
ñakare tie, ye ngwane abko Kristo di tä nebe
bäri kri tibtä, aisete käta nebe nuäre tibtä.

Pablota nitre Corintobo tarere kri

11 Ni töi ñakare, kwrere jire tita ja
bä mike mun okwäbti, akwa mun ara
jire köböite tita nuene kore, ñobtä ñan
angwane munkwe ti mikadre ütiäte, käkwe
blitadre kuin tibtä, ye ngwane tikwe ñan ja
bä mikadre jire chi ni töi ñakare kwrere.
Ti abra ütiäte ñakare bkänä, ñobtä ñan
angwane Kristo aibe ütiäte, akwa nitre tä
ja bä mike Jesu kukwei ngwianka krikri, ye
abko ñakare bäri ütiäte kri tikrä, aisete ja
ruen ñakare bobre niaratrebtä tie. 12 Ni Jesu
kukwei ngwianka era metre abko tä bä mike
sribi kwebti, ye erere tikwe bä mikani krörö
mun okwäbti: Ngöbö tä tibe, ye bä mikakrä
tikwe sribi kri ñan tuabare nuenba Ngöbö
diebti amne, sribi kri nuenba tikwe, yebtä
mun töi ñan rababa krütare. Tikwe nuenba
kore angwane, tikwe nünankaba dite jabtä,
käkwe ja tare nikaba bätärekä, yebtä abko ti
abko Jesu kukwei ngwianka era metre abko
tikwe bä mikaba. 13 Akwa tikwe sribiba mun
ngätäite yete angwane, tikwe ja mräkätre
gätäkä Jesu käbti kä mda mda känti abko
kötärä ti näma sribi mike, kä näma ti die
mike, ye kwrere tikwe sribi mikaba ñakare
mun kötärä. Ne aisete sribi kore, aibebtä
mun ñakare ja kwrere ja mräkätre mda
mdabe tita niere. Tita kukwe nuene kore
ne raba mate tare munbtä amne, tita ja
mike ngite mun rüere raba ruen munye ne
ngwane, munkwe ti ngite ye dian jökrä jabti
ta.
14 Ti mräkätre, mtare ti nenante juto biare
rikakäreta basare bämäkäre munye. Akwa
ti näinta ne ngwane, tikwe ñan jändrän
kärädita jire chi munye arato, ñobtä ñan
angwane ngwian amne jändrän mda mda
tä munkwe, ñan jändrän yetari tita niken
mun känti yete, akwa mun ye ara rabadre
tödeke metre Kristobti, abkotari tita niken
yete, ñobtä ñan angwane ti abko mun rün
kwrere, amne ngäbäkre rün käta ngwian
ükekrö ngäbäkre kwekwe kräke amne, ñan
ngäbäkre käta ngwian ükekrö rün btä meye
kräke. 15 Ye mden kisete, ja moto kuinbti
ti tö jändrän tikwe gainte jökrä munkrä
amne, ti ne ara jire bike ja gaente au mun
kräke, mun die mikakäre nüne bäri Kris-
tokrä. Ti mräkätre, ¿tikwe mun taredre
bäri mda ne ngwane, ti taredre bäri chi
munkwe ya ño ruen?
16 Mdakäre abko, tita mun tarere kore,
yebtä munta töbike ño abko erere munta
töbike gare tie, akwa tikwe ngwian käräba
ñakare munye, aisete tikwe sribi mikaba
ñakare mun kötärä, ye abko dbe munkrä
ruen tie. Akwa tikwe bikaba bäri töbtä,
abkokänti munkwe ja dokwä mikani kö
okwäte ti köböite abko ni ruäre tä niere
tibtä. 17 Ne aisete ti bike kukwe ngwen-
tari krörö munye: ¿Tikwe ni juani ruäre
basare munye yete, ye köböire tikwe ng-
wian dianinkä munkän ya? Ñakare jire chi.
18 Erere arato, Tito rikadre basare munye
yete abko tikwe ribeba ie, ye erere rikaba
angwane, tikwe ja mräkä mda juanba ben
nebe yete, ¿ye angwane Titokwe ngwian
dianinkä munkän sribi ütiäre ya? Ñakare

jire, ñobtä ñan angwane Tito amne ti, nun
abko tä nüne ja kwrere amne nun töi ja
kwrere arato, aisete nun jändrän denkä
ñakare munkän sribi ütiäre.
[19] Tita kukwe niere kore munye, yebtä
abko nunkwe ja mikani ngite, aisete nunta
ja bä mike ngite ñakare mun ngwärekri,
munta nütüre nunbtä, akwa ñakare kore,
ñobtä ñan angwane nunta blite era metre
Ngöbö ngwärekri amne ni jen Kristokwe
käta blite, ye kwrere nunta blite. Jändrän
jökrä nuenta nunkwe, ye köböire abko mun
jökrä rabadre niren kuin nünakäre bäri me-
tre Kristokrä abko ie ti tö, ti mräkätre tare
tikwe. [20] Ti mräkätre, tita blite kore munbe,
ñobtä ñan angwane ti rikadre nebe basare
munye yete angwane, nane ti tö mun tuai
nüne kuin Kristokrä, erere ñan kwandre
tie abko jürä kri tibtä. Erere arato, mun
tö rabadre ti tuai blite ño jabe, ye kwrere
tikwe ñan blitadre munbe abko jürä tibtä
arato. Mdakäre abko, nane munta rüre jabe
kwärikwäri amne munta mokrere ni md-
abe jändrän kwe dokwäre amne mun moto
nebe romon jötrö abko jürä tibtä. Erere
arato nane mun ruäre käbärekäbäre amne
ni ruäre tä blite ngwarbe ni mda mda rüere,
nane ni ruäre abko tä ni mda mda kädriere
amne ni ruäre abko tä bike krikri amne ni
ruäre tä nüne käme abko tä kä mike nokre,
ye abko jürä kri tibtä arato. [21] Mdakäre abko,
mun kwati käkwe ja mikani ngite, ye abko
käi nikani raire ta, akwa nane mun ngämi
kukwe käme ye kite temen amne, nane
munta ja mike ngite janknu Ngöbö rüere
krörö abko jürä nibi tibtä: Ni brare tä bike
merire jae kwärikwäri amne meri tä bike
brare jae kwärikwäri, erere arato munta ja
mike gure tiebetiebe gore ni mda mdabe
amne, kukwe kämekäme kore Ngöbö rüere
aibe mdei munye, aisete ti näinta basare
munye yete angwane, nane mun tädre ja
mike ngite janknu kore, yebtä tikwe mun
kwati müaidre jakän amne ti rabadre tuen
bobre Ngöböye mun ngwärekri abko jüräta
nebe tibtä arato.

13

Pablota nitre Corintobo mike mokre mrä

[1] Ti mräkätre, ti bike nikenta basare
bämäkäre munye, akwa mun mda mda
tä ja mike ngite Ngöbö rüere, ye kräke
tikwe kukwe ükaite, ñobtä ñan angwane
ni nibu ya, ni nimä ya käkwe blitadre
ja kwrere niara rüere, ye ngwane niara
ngite rabadi gare metre abko Ngöbö Kukwei
käta niere. Ne aisete Ngöbö Kukwei käta
kukwe niere, ye kwrere tikwe kukwe üka-
dite. [2] Ti janama basare bobukäre munye
yete angwane, tikwe mun mikani mokre ja
ngwärekri yete abko erere tita mobe munye
angwane, ti bike mun miketa mokre bobuta
abko krörö: Ti näinta basare munye yete
angwane, munkwe ja mikani ngite, ye abko
tikwe ñan diandreta jire munbti ta, akwa
tikwe mun mikadi ja ngie nuen, [3] ñobtä ñan
angwane Kristo tä blite era metre ti köböire
ya abko mun tö gai metre. Kristo abko
tä ja mike di ñakare mun ngätäite abko
mun ruäre tä niere, akwa Kristo abko tä
ja di kri bä mike mun ngätäite. [4] Ye abko,
era metre ni bobre di ñakare, kwrere jire
Kristo kämikani krusobtä, akwa mtare tä
nüne kärekäre Ngöbö di kri köböire. Kristo
di namani ñakare, ye kwrere ti di ñakare,
akwa tita ketetibe Kristobe kore ne ng-
wane, Ngöbö di kri köböire tikwe nünandi
sribikäre mun kräke.
[5] Akwa munta tödeke kwatibe Kristobti
ya, ñakare ya, yebtä munkwe ja trä tua
kuin au amne, munta tödeke kuin metre
ya, ñakare ya, ye munkwe mika ñäräre
kuin jabtä au. Kristo Jesu tä nüne munbtä,
akwa munta tödeke ñakare bti ruen munye
ne ngwane, Kristo tä nüne ñakare bkänä
munbtä. [6] Akwa tikwe ñan sribibare
ngwarbe mun ngätäite yete, aisete era
metre munta tödeke Kristobti, ruen tie.
[7] Amne munkwe ñan kukwe kämekäme nu-
endre jire Ngöbö rüere abko tita ribere
Ngöböye. Tita blite kore Ngöböbe munkrä,
ye abko ñan tikwe sribibare kuin me-
tre abko munkwe bä mikadre, ie ti tö
akwa, munkwe jändrän kuin nuendre me-
tre Ngöbökrä aibe ie ti tö, käta blite
Ngöböbe munkrä. Tikwe sribibare ngwarbe
tä nebe tuen ni ruäreye, akwa munkwe
jändrän kuin nuendre abko tita ribere
Ngöböye, [8] ñobtä ñan angwane kukwe era
metre Kristobtä, ye rüere ti ñan raba kukwe
mda nuene jire chi, akwa tikwe sribidre
jirekäbe kukwe era metre ye kräke. [9] Ne
aisete, ti dita nebe ruen ñakare tie, ye
ngwane käta nebe nuäre tibtä, ñobtä ñan
angwane mun abko rabadre dite dite nüne
Kristokrä abko ie ti tö, ne aisete käta nebe

nuäre tibtä. Mdakäre abko, Ngöbökwe mun
mikadre nünenta kuin metre ja ngwärekri,
ie ti tö, aisete tikwe blitadi janknu Ngöböbe
mun jökrä kräke. [10] Ti mräkätre, ti ngämi
niken basareta munye yete, känenkri tita
tärä ne tike tare munye, mun mikakäre
mokre, ñobtä ñan angwane ni Dänkien Jesu
käkwe ja di biani tie, ye ñan biani kwe tie
ni mda mda mikakäre ja ngie nuen, akwa ja
di biani kwe tie ni mda mda die mikakäre
nüne metre jakrä, aisete ti ngämi niken
yete, känenkri tita mun mike mokre kore.

Kukwe mrä

[11] Ti mräkätre, ti bike kukwe niere mrä
krörö munye: Munkwe kä ngwian nuäre kri
jabtä, ie ti tö amne, munkwe ja töi mika
nüne kuin metre Ngöbö ngwärekri. Erere
arato, tita kukwe niere munye, ye erere
munkwe mika täte amne, munkwe ja töi
mika ja näre jökrä amne munkwe nüna
jäme jabe kwärikwäri angwane, Ngöbö ni
tarekä kri amne kä jäme bianka nie, ye tädi
kärekäre munbe.
[12] Mdakäre abko, munta köbö ngwentari
jae angwane, munkwe ja demain era metre
kwärikwäri. [13] Ja mräkätre jökrä tödekaka
Jesubti tä Macedonia nete käta köbö kuin
juen munkrä.
[14] Erere arato, ni Dänkien Jesukristo
käkwe ja moto mika kuin munkrä amne
Ngöbö käkwe mun taredre amne Ngöbö Üai
Deme rabadre nekete ketetibe munbe, ie ti
tö ti mräkätre. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Galaciabokrä
Gálatas

Pablo käkwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti nünanka kä ketareketare temen kä Galaciate ye die mikakäre. Bäsi nitre tödekaka Jesubti Galaciabo jökrä abko ñakare israelitare, aisete niaratre ngämi tödeke Jesubti, känenkri ñan nämane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mike täte. Pablo nikani kukwe kuin Jesubtä mike gare kä ye känti angwane, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikabtä täte abko ni ñan rabadre dianintari abko Pablokwe diribare ietre.

Akwa niara nikanina, abti nitre israelita nükani ruäre Galacia yete nitre tödekaka Jesubti ngätäite abko namani dirire blo nitre tödekaka Jesubti ngökakäre. Nitre Galaciabo käkwe tödekadre Jesubti aibe köböire ñan rabadre dianintari metre, aisete Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye abko mikadre täte arato kwetre abko namani dirire ietre. Ye ngäniene Pablokwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre mokre, ñobtä ñan angwane ni tödekaka Jesubti ruäre käkwe dirikätre blo kukwei mikani ütiäte jae. Pablo abko ñakare Jesu kukwei ngwianka era metre, ñobtä ñan angwane ñan nämane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mike ütiäte abko nitre dirikätre blo nämane niere Pablo rüere.

Jesukristo ara jire käkwe Pablo käräbare sribikäre ja kukwei ngwianka kwrere abko Pablokwe mikani gare ietre. Erere arato, tödeka Jesubti aibe köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere amne tä ni kaen ngäbti abko Pablokwe niebare amne, ñan Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikabtä täte abko Ngöböta ni dentari, akwa ja moto kuin aibebti Ngöböta ni dentari nünakäre Ngöbö Üai köböire abko Pablota mike gare tärä nebtä.

Pablota köbö ngwentari

1 Ti Pablo, ti ne abko Jesukristo kukwei ngwianka, akwa ñan ni mdakwe ti juani sribi ne nuene amne ñan ni mdakwe ti mikamna sribi ne nuene, akwa Jesukristo ara jire käkwe ti mikani ja kukwei ngwianka amne, Ngöbö Jesu Rün kwe käkwe Jesu mikaninta nire abko käkwe ti mikani Jesu kukwei ngwianka arato. 2 Mun gätäkä Jesu käbti tä kä Galaciate, ye kräke tita köbö kuin juen, ti mräkä tödekaka Jesubti tä nete tibe ben gwaire. 3 Ngöbö ni Rün nikwe amne Jesukristo ni Dänkien käkwe ja moto mika kuin munkrä amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö. 4 Jesukristo käkwe ja mikani müre ketare ni ngite kukwe kämekäme nuenbtä ye diankakäre nibtä. Erere arato, kä käme ne ngwane, ye ngäniene ni rabadre dianintari, abkokäre Jesukristo käkwe ja mikani müre ketadre, Ngöbö ni Rün nikwe tö namani ye kwrere. 5 ¡Ne aisete Ngöbö raba käikitaninkä kärekäre! Abko kore se. Amen.

Kukwe kuin Jesubtä ñakare jire mda

6 Kristo krütani ni kräke, ye köböire Ngöbökwe ja moto mikani kuin munkrä, käkwe mun käräbare jakrä, ye abko kukwe kuin Ngöbökwe era metre. Akwa nitre ni ngökaka nükani mun känti amne, kukwe mdara jire bäri kuin tätre dirire abko mun kite kaen ngäbti mtare. Abtä Ngöbö mun käräkä abko mun kite gibiekäta jötrö ngwarbe, yebtä abko ti töi ñan tä nebe krütare mda. 7 Akwa kukwe kuin era metre abko ñakare jire mda. Akwa ni mdara jire tä mun töi kwite ngwarbe kwäräkwärä kukwe kuin Ngöbökwe Kristobtä rüere amne, tö kukwe kuin Kristobtä kwitai bä jene mun okwäte. 8 Akwa kukwe kuin Jesukristobtä diribare nunkwe munye, yebti ta ni mda ya, angele Ngöbökwe kä käinbti ya o ti ne ara jire ya abko jata kukwe mdara jire kuin niere, yebtä abko Ngöbökwe ngürün mika kärekäre näre. 9 Tikwe kukwe niebare käne abko erere ti bike niereta abko krörö: Kukwe kuin Jesubtä kanina ngäbti munkwe, yebti ni mdara jire jata blite kukwe kuin mdara jire btä angwane, Ngöbökwe ngürün mika kärekäre btä, rabadre Ngöbö bäre mento kä ja tare nikakrä känti kärekäre abko tita niere kore.

10 ¿Tita blite tare kore munbe ni mda mda moto mikakäre nuäre jakrä, munta nütüre ya o ni mda mdakwe ti mikadre ütiäte, munta nütüre ya? ¿O Ngöbökwe ti mikadre ütiäte sribi tikwe nebtä abko jiebti tita nakwen, munta nütüre ya? Ñakare. Ti tö rabadre ni mda mda moto mikai nuäre

jakrä, ye ngwane ti ñan rabadre sribire
Kristokrä.

Ngöbö aibe käkwe Pablo mikani sribire

11 Ti mräkätre tikwe, kukwe rabadre gare
munye, ie ti tö abko krörö: Kukwe kuin
Jesubtä mikani gare tikwe munye, ye abko
ñan kukwe mikanintbe ni kä nebtäkwe.
12 Erere arato, kukwe kuin Jesubtä ye ñan
ni mdakwe niebare tie amne ñan tikwe
ja töitikani btä ni mda mdabe, akwa Je-
sukristo ara jire käkwe mikani gare au tie
abko rabadre gare bäri munye, ie ti tö.

13 Ti mräkätre, nitre israelita ye ngätäite
ti ne töi nämane ño kena ye abko kädrie
nämane krörö mun okwäbti ruen tie: Nitre
Ngöbökwe tä gätäre Jesu käbti, ye rüere ti
näma niken kisere mikakäre ja tare nike kri.
Bäri ti tö rababa gainkä jökrä. 14 Mdakäre
abko, ti mräkätre israelita ti näire, ye kräke
ti näma Ngöbö mike täte bäri metre, aisete
ti mika näma bäri ütiäte nitre israelita
krikrikwe, ñobtä ñan angwane ti mräkätre
kirakira käkwe kukwe ükaninte nuendre
nie Ngöbö mikakäre täte, ye abko ti näma
mike täte bäri metre jökrä.

15-16 Akwa ti ngämi därere, känenkri
Ngöbökwe ti dianinkä jenena jakrä. Erere
arato, kä nämane nuäre Ngöböbtä ja Odei
mike gare tie angwane, Ngöbökwe ja Odei
mikani gare tie, käkwe ti käräbare tödeke
bti. Mdakäre abko, nitre ñakare israelitare,
ngätäite ti rikadre kukwe kuin Jesubtä
niere, abkokäre Ngöbökwe ja Odei mikani
gare tie. Ngöbökwe ti käräbare kore, ye
ngwane tikwe ja di käräba ñakare ni mda
mdaye. 17 Erere arato, nitre Jesu kukwei
ngwianka bäri känekäne tikrä abko ben
ti janama ja tuen ñakare Jerusalén, akwa
tikwe tödekaba Jesubti, bti jötrö ngwarbe
ti rikaba jirekäbe kä Arabiate. Yebti ti
jatabata juta Damascote.

18 Abti kä rikabara komä ta angwane, ti
rikaba Jerusalén ja tuakäre Pedrobe. Ye
känti ti rababa köbö jätäbti köbörikebe.
19 Akwa Jerusalén yete abko, ni Dänkien etba
Santiago aibe ben tikwe ja tuaba mda, akwa
ni mda mda Jesu kukwei ngwianka abko
tikwe tuaba ñakare jire mda. 20 Ti mräkätre,
Ngöbö okwäbti tita tärä tike munye ne abko
kukwe era erere tita tike. 21 Yebti ti rikaba
mda kä Siriate amne Ciliciate. 22 Ye ngwane,
ja mräkrätre gätäkä Kristo käbti kä Judeate
abko ie ti gare ñakare era metre. 23 Angwane
blita nämane tibtä aibe nämane gare ietre
abko krörö: Ni ye nämane näin kisere ni
jiebti ni mikakäre ja tare nike, ni ye abko tä
näin kukwe kuin Jesubtä mike gare mtare
abko kukwei nuani kwetre tibtä. 24 Abtä
Ngöbö käikitaninkä kwetre tibtä.

2

Jesu kukwei ngwianka mda mda käkwe Pablo kani ngäbti kuin

1 Yebti kä rikabata kwä jätäbti kobkä ta
angwane, ti rikabata Bernabébe Jerusalén.
Angwane ti rikaba Tito ngwena jabe arato.
2 Ti rikadre abko Ngöbökwe mikaba gare tie,
aisete ti rikaba. Ti rababa yete angwane,
nitre ñakare israelitare, ngätäite ti nämane
sribire ño kukwe kuin Jesubtä mikakäre
gare, ye abko tikwe nieba kaibe nitre nä-
mane tuen ütiäte krikri nitre tödekaka Je-
subti yeye. Sribi nuenbare tikwe amne
sribi nuenta tikwe, ye abko nane ti nämane
sribire ngwarbe abko jürä nämane tibtä,
aisete nitre ütiäte krikri ye nämane töbike
ño sribi tikwebtä abko ti tö rababa gai era
metre, abkokäre tikwe gätäba kaibe bentre.

3 Akwa ye ngwane abko, Tito nämane
näin tibe. Tito abko ni ñakare israelitare.
Niara ni griegore, aisete ñäräkrä ñakare
kwatabtä. Akwa nitre ütiäte krikri ye
käkwe ñan ja ñäräkrä mikamna jire
ja kwatabtä ie. 4 Ye abko, nun abko
nenante tikaninte Kristo Jesu köböire,
aisete ñäräkrä nun kwatabtä abko ñakare
ütiäte rabakäre ketetibe juta Ngöbökwebe.
Akwa nun ne ngätäite abko ja mräkätre
ruäre nämane bike tödekaka Kristo Jesubti
kwrere abko nükani tiebe nun ngätäite,
nunta töbike ño ñäräkrä kwatabtä yebtä
gain jakrä. Niaratre ye abko tö namani nun
mikaita Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye
miketa täte, abkokäre nükani tiebe nun
ngätäite. 5 Akwa kukwe kuin era metre
Jesukristobtä rabadre kärekäre munbtä,
abkokäre nunkwe ñan ja tuametreba töi
kwitadre jire chi ja mräkätre yeye.

6 Akwa nitre tuen ütiäte krikri nitre
tödekaka Jesubti mda mdaye, ben tikwe
blitaba sribi tikwebtä angwane, rababa
tuen dbe ietre, aisete kukwe mdara jire
nuemna ñakare kwetre tie. Akwa nitre tuen
ütiäte krikri, ye nämane sribire nirebe,
yebtä tita töbike ñakare krübäte dikaro,

ñobtä ñan angwane Ngöbö ngwärekri ni
ja kwrere jökrä. 7 Angwane Ngöbökwe
Pedro mikani kukwe kuin Jesubtä mikaka
gare nitre israelitaye, ye kwrere Ngöbö
ara jire käkwe ti mikani kukwe kuin Je-
subtä mikaka gare nitre ñakare israelitare
yeye, ye abko rükaba gare nitre tuen ütiäte
krikriye, 8 ñobtä ñan angwane Ngöbö käkwe
Pedro mikani Jesu kukwei ngwianka nitre
israelitaye, kä namani sribire Pedro köböire
amne, Ngöbö ye arabe käkwe ti mikani
kukwe kuin Jesubtä ngwianka nitre ñakare
israelitare yeye käta sribire ti köböire arato.
9 Ngöbö ara jire käkwe ti mikani kukwe
kuin Jesubtä ngwianka amne, ti rabadre
sribi nuene kuin, abkokäre Ngöbökwe ja
moto mikani kuin tikrä abko rükaba gare
Santiagoye, Pedroye amne Juanye. Ye
mden kisete, nun kaba ngäbti kwetre sribi
muko jakwe kwrere, käkwe kise ngökaba
Bernabéye amne tie, kukwe dirita tikwe
abko kukwe metre mikakäre gare. Niaratre
nimä ye abko ürä dite dite käta nünenkä
dite ju ketatekrä krö ye kwrere nämane
nitre tödekaka Jesubti ngätäite amne, nun
rikadre kukwe kuin Jesubtä ngwena nitre
ñakare israelitare yeye amne niaratre nimä
abko rikadre nitre israelita ngätäite abko
rababa dbe kräke. 10 Akwa nitre bobre bobre
abko nunkwe ngwiandre töre jae, käkwe die
mikadre, aibe nieba kwetre nunye. Ye erere
ti tö rababara nuein arato.

Pablokwe Pedro töi diani

11 Akwa bati gätä yebti Pedro janama
juta Antioquíate, ti näma sribire ye känti
angwane, kukwe ñan nuendre abko erere
rababa nuene. Abtä tikwe ñäkäba metre
gwärere kukwe krörö btä ie: 12 Nitre ñakare
israelitare tödekaka Jesubti ñäräkrä ñakare
kwatabtä abko ben Pedro rababa mröre
jäme ketetibe. Yebti ni ruäre juani San-
tiagokwe rükaba nun ngätäite yete. Nitre
ye rükaba angwane, Pedro rababa ja denkä
jenena amne ñan rababa mröre mda nitre
ñakare israelitare yebe, ñobtä ñan angwane
ni ruäre nämane niere krörö: Ni brare
brare ñakare israelitare tödekaka Jesubti ye
ngämi ñäräkrä mike ja kwatabtä, känenkri
Ngöbökwe ñan kadre ngäbti era metre. Ye
mden kisete, ni ye kwrere abko ben nitre
israelita käkwe ñan ja getadre abko ni ruäre
nämane niere. Akwa nane nitre nükani ye
käkwe ñäkädre rüere mröbtä ketetibe nitre
ñakare israelitare ñäräkrä ñakare kwatabtä
ben abko jürä rababa Pedrobtä. 13 Pedro
rababa kukwe nuene blo kore abko köböite
nitre israelita mda mda tödekaka Jesubti
Antioquíabo ye ie kukwe nuen näma Pe-
drokwe, ye rükabtiba arato. Pedro rababa
biketa kore, ye abko Bernabé käkwe ja ng-
wianbata nain ie siba arato.

14 Angwane kukwe kuin era metre Jesubtä
käta nünamna ño, ye kwrere Pedro rababa
nüne ñakare ti okwäbti. Angwane ni-
tre tödekaka Jesubti ngwärekri jökrä tikwe
ñäkäba krörö ie: Ma abko israelita akwa, ni-
tre reketaka Santiagokri ngämi nüke nete,
känenkri makwe ñan nünabare ni israelita
kwrere, kä nämane mröre nitre ñakare is-
raelitare tödekaka Jesubti ben gwaire. ¡Ye
ñobtä abko nitre ñakare israelitare abko
ma tö mikai nüne nitre israelita kwrere
mtare se, käta ja denkä jenena niaratrebtä
mento! 15 Ma btä ti, ni abko israelita, ye
erere ni därebare amne ni abko ñakare
kukwe kämekäme nuenkä ni ñakare is-
raelitare kwrere abko ni israelita tä niere
jabtä. 16 Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye, ye mikabtä täte Ngöbökwe ñan
ni israelita mikadre metre ja ngwärekri,
ye garera nie, akwa tödekabtä Jesukristo-
bti aibe köböire ni ngite ñakare mda abko
Ngöböta niere nibtä amne tä ni kaen ngäbti
abko garera nie. Ye mdenbtä abko, ni ngite
ñakare mda abko Ngöbökwe niedre nibtä
amne ni kadre ngäbti kwe, abkokäre ni
israelita ne ara jire käta tödeke Jesukris-
tobti. Nita tödeke kwatibe Jesukristobti
ye abko bäri kuin, amne ñan Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye mikabtä täte ni ngite
ñakare mda Ngöböta niere nibtä amne tä
ni kaen ngäbti, ñobtä ñan angwane Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte ni
ñakare jire iti abko ie Ngöbökwe niedi: Ma
ngite ñakare mda, niedi kwe, bti kadi ngäbti
kwe.

17 Ne aisete tödeka Kristobti, ye aibe
köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere
nibtä, abkobti nita tödeke, ye ngwane ti
amne nitre israelita jire jökrä ngite arato
Ngöbö ngwärekri nitre ñakare israelitare
kwrere abko tä nüke gare tie. ¿Nebtä
abko Kristo käta nitre israelita mike kukwe
kämekäme nuene niedre ya? ¡Ñakare jire!
18 Ye ñobtä ñan angwane tikwe nünabare

käme Ngöbö rüere amne ti töi nämane
Ngöbö rüere ye tikwe mikadre temen, bti
ti arabe rikadre kaen ngäbtita, ye ngwane
ti ne ara jire käta ja miketa ngite. Ye
kwrere Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye,
ye tikwe mikadre temen tödekakäre Je-
subti, akwa ja töi jenbti ti rikadreta Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye kaen ngäbtita
ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekri, ye
ngwane ti ne ara jire käta ja miketa ngite.
Ñan Kristo käta ti mike ngite, [19] ñobtä
ñan angwane tita ngite Ngöbö ngwärekri
abko Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye
käkwe mikani gare tie. Abtä Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye, ye tikwe mikani
temen tödekakäre Kristobti, ti rabadre
nüne Ngöbökrä abkokäre. [20] Kristo müre
ketani krusobtä, ben gwaire ti krütani,
aisete mtare tita nüne ñakare au jakrä ja
töi jenbti akwa, Kristo tä nüne tibtä amne
tä ti jie ngwena. Tita nüne ja ngrabare
nebti mtare, akwa tita nüne tödekare kwärä
Ngöbö Odeibti. Niara käkwe ti ara jire
tarebare amne ja biani müre ketadre kwe
tikrä. [21] Ngöbökwe ja moto mikani kuin
kore tikrä, ye abko ti ñan tö mikai ng-
warbe, ñobtä ñan angwane Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte ni ngite
ñakare mda Ngöbökwe niedre nibtä amne
ni kadre ngäbti kwe, ye ngwane Kristo krü-
tani nikrä rabadre ngwarbe, ütiäte ñakare.

3

Tödekabtä Jesubti Ngöböta ni dentari

[1] ¡Mun Galaciabo, mun abko töi ñakare
dikaro! Nunkwe kukwe diribare munye
angwane, Jesukristo müre ketani krusobtä
abko nunkwe mikaba gare metre ta mun
okwäbti. ¿Ye ñobtä abko munkwe ja
ngökamna ni mdaye? [2] Munta töbiketa bä
jene, yebtä ti tö kukwe ngwiaintari krörö
munye: ¿Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
ye mikabtä täte Ngöbö Üai nükani nüne
munbtä ya? o ¿Kukwe nuani munkwe Kris-
tobtä angwane, munkwe tödekani kwat-
ibe bti abko köböire Ngöbö Üai nükani
nüne munbtä ya? Ye niere tie munkwe.
[3] Mun töi ñakare dikaro ya ño amarebti
munkwe tödekani krire Jesubti angwane,
mun namanina nüne Ngöbö Üai köböire
abti mtare mun tö nünainta ja di jenbti, kä
tö Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikaita
täte ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekri
ye. [4] Munkwe tödekani Jesubti angwane,
kukwe nakaninkä bätäkä ngwarbe munbtä,
¿ye abko ütiäte ñakare munta nütüre ya?
Munkwe ja tare nikani tödekabtä Jesubti,
ye abko ñakare ngwarbe raba ruen tie.
[5] Mdakäre abko, Ngöböta ja Üai bien munye
amne tä sribi kri ñan tuabare nuene mun
ngätäite angwane, ¿ñobtä tä nuene? Ñan
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikabtä
täte abko köböire Ngöböta sribi ye nuene,
akwa kukwe kuin Jesubtä niebare munye
angwane, munkwe tödekani Jesubti, ye
aibebtä Ngöböta sribi nuene kore mun
ngätäite.

[6] Munkwe tödekani Jesubti, ye kwrere
Abraham käkwe tödekani Ngöböbti abko
köböire niara ngite ñakare mda Ngöbökwe
niebare btä amne kani ngäbti kwe. [7] Ye
mden kisete, nitre israelita käta ja Abraham
mräkä niere, ñobtä ñan angwane Abra-
hamkwe Ngöbö mikani täte metre nieta
kwetre. Akwa era metre, Ngöbö ngwärekri,
nire nire tä tödeke Ngöböbti Abraham
kwrere, ye abko Abraham mräkä era metre
raba gare munye, [8] ñobtä ñan angwane kä
ne ngwane nitre ñakare israelitare mun
kwrere käkwe tödekadi Jesubti angwane,
niaratre ngite ñakare mda Ngöbökwe niedi
btä amne kadi ngäbti kwe, ye nämanena
gare kira Ngöböye, aisete kukwe kuin ni
jökrä kräke, ye abko Ngöbökwe niebare
käne Abrahamye kira abko tä tikani krörö
Ngöbö Kukweibtä:

Ni kä jökräbti, ie tikwe ja di biandi ma
köböire, *Génesis 12.3*

niebare Ngöbökwe Abrahamye. [9] Ne aisete
Abrahamkwe tödekani Ngöböbti, ye kwrere
abko nire nire tä tödeke Jesubti, ie Ngöböta
ja di bien Abraham ben gwaire.

[10] Akwa Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye,
ye nire nire tä mike täte ja mikakäre me-
tre Ngöbö ngwärekri, yebtä abko ngürünta
nebe, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei
käta niere krörö:

Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye nire
nire käkwe ñan mikadre täte kuin
jökrä ja täritäri kärekäre abkobtä
ngürün raba mikani, *Deuteronomio 27.26*

abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä. [11] Ye mden
kisete, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye

mikabtä täte ni ñakare jire iti abko tä nebe
metre Ngöbö ngwärekri ye abko gare kuin
nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta
niere krörö:
Tödeka kwatibe Ngöböbti, ye köböire ni
ngite ñakare mda nieta Ngöbökwe.
Ni ye aibe käkwe nünandi Ngöböbe
Habacuc 2.4
abko tä tikani kore. [12] Akwa Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye abko ñan tä ni mike
tödeke Ngöböbti, aisete Ngöbö Kukwei käta
niere krörö:
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye
nirekwe mikadre täte jire jökrä abko
köböire nünandi kwe, *Levítico 18.5*
abko tä tikani kore. [13] Ye abko, Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye, ye ni ñan raba
mike täte jire jökrä, abtä Ngöbökwe ngürün
mikadre nibtä, akwa ngürün ñan rabadre
kärekäre nibtä, abkokäre Kristo krütani
krusobtä, ye köböire ni kökanintarita kwe
Ngöbökrä ngürün ye ngäniene abko gare
nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweita
niere krörö:
Ni jökrä jäkäta kribtä käin btä Ngöböta
ngürün mike, *Deuteronomio 21.23*
nieta Ngöbö Kukweibtä. [14] Nitre ñakare
israelitare abko ie Ngöbökwe ja di biandi
abko Ngöbökwe köböi mikani Abrahamye,
ye rükadre niaratre kisete Kristo Jesu
köböire, abkokäre ni kökanintarita kwe
Ngöbökrä. Erere arato, nikwe tödekadre
Jesubti angwane, Ngöbökwe ja Üai juan-
dre nüne nibtä, niarakwe köböi mikani
Abrahamye ye rabadre bare, abkokäre Kris-
tokwe ni kökanintarita Ngöbökrä.

Pablota kukwe bä mike

[15] Ye abko ti mräkätre, ni ngätäite nita
kukwe ükete ño jabe kwärikwäri, yebtä
ti bike kukwe bä mike krörö mda munye:
Ni iti tä kukwe ükete jabe kwärikwäri ni
mdabe angwane, kukwe ükateta kwe, yebtä
tä ja käi tike ja kukwei mikakäre täte.
Yebti kukwe ükateta kwe ye abko ni ñan
raba kukwe ye denkä mikakäre ngwarbe
amne ñan ni raba kukwe mdara jire tike
kukwe ye kwitakäre arato. [16] Ye kwrere
Ngöbökwe kukwe ükaninte Abrahambe
amne Abraham bkünbe. Tärä ye känti,
Ngöbö Kukwei ñan tä blite ni kwatibtä,
akwa tä blite ni itibe btä, käta niere krörö:
“ma bkünye”. Abraham bkün niebare
Ngöbökwe Abrahamye, ye abko Kristo ara
btä blitabare kore kwe. [17] Tita kukwe niere
ye abko krörö: Ngöbökwe kukwe ükaninte
Abrahambe, ye abko ükaninte era metre
kwe mikakäre täte. Yebti kä nikanina
siento kräbkä bti kwä grebti kwä jätä (430)
ta angwane, Ngöbökwe ja Kukwei Biani
Moiséye, akwa Ngöbökwe kukwe ükaninte
käne Abrahambe, ye abko Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye ñan raba denkä
jire mento mikakäre ngwarbe, ñobtä ñan
angwane kukweta ükaninte täte, ye abko
ni ñan raba kukwe ye kwite, tikwe nini ye
kwrere. [18] Ne aisete, Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye, ye nikwe mikadre täte abko ütiäre
Ngöbökwe ja di biandre nie, ye ngwane
kukwe ükaninte Ngöbökwe Abrahambe
ye rabadre ngwarbe, ütiäte ñakare mda.
Akwa Ngöbökwe ja di biandre nie abko
ükaninte kwe Abrahambe, ye abko biandre
ngwarbe nie ja moto kuinbti niebare kwe
Abrahamye. [19] ¿Angwane Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye abko drekäre biani
kwe? Ni jökrä ngite Ngöbö ngwärekri,
ye rabadre gare metre nie, abkokäre
Ngöbökwe ja kukwei biani Moiséye. Ne
aisete Abraham bkün köböi mikani ie
Ngöbökwe, ye ngämi nüke, känenkri Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye nämane ütiäte.
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye abko
angeletre Ngöbökwe nükani niere amne
Moisés ye abko käkwe kukwe ye kani ngäbti
nitre israelita mda mda kräke. [20] Akwa ni
itibe tä kukwe ükete ni mdabe, ye ngwane
ni ñakare blitaka ni nibu kräke kwärikwäri,
aisete Ngöbö itibe ara jire käkwe kukwe
ükaninte au Abrahambe.

[21] Ne aisete, ¿Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye abko tä rüre kukwe ükaninte
kwe Abrahambe ye rüere ya? ¡Ñakare jire
chi! ñobtä ñan angwane nane Ngöbökwe
kukwe biani nuendre nie, ye mikabtä täte
abko ütiäre nikwe nünandre kärekäre, ye
ngwane kukwe ye mikabtä täte abko ütiäre
ni ngite ñakare mda Ngöbökwe niedre
nibtä arato. [22] Akwa ñakare kore, ñobtä ñan
angwane ni ngite kä teri abko di ñakare
ja tiketeta au, ye kwrere ni jökrä kä nebtä
tä ngite kukwe käme ngoto täni, aisete
di ñakare ja tikatekrä au. Akwa nikwe
tödekadre Jesukristobti rabakäre dianin-
tari amne rabakäre tikaninte, ye ngwane
Ngöbökwe ja di biandre ni jökräye abko
köböi mikani kwe Abrahamye, ye biandre

kwe ni jökrä tödekaka Jesubtiye, abkokäre
ni jökrä tä ngite kukwe käme ngoto täni.
23 Käne Kristo ngämi nüke tödekakrä
nie, känenkri bäsi Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye nämane ni ni ngite ngibiabtikä
kwrere ni kräke. Akwa Kristo nükani
angwane, ñan nämane ni ngibiarebti
ni ngite kwrere mda. 24 Erere arato, ni
klabore mikata ngäbäkre ngibiare amne
töi den, ye kwrere jire Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye nämane ni kräke, ni
jie ngwiankäre Kristoye, nikwe tödekadre
Kristobti angwane, Ngöbö rabadre ni ngite
denkä mento nibtä abkokäre. 25 Akwa mtare
Kristo tödekakrä nikwe nükanina, aisete
mtare Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
tä ñakare ni ngibiabtikä mda, 26 ñobtä
ñan angwane tödekabtä Kristo Jesubti
mun jökrä nena Ngöbö ngäbriänkäre,
27 ñobtä ñan angwane mun namani ngökani
ñöte angwane, Ngöbökwe mun mikanina
ketetibe Kristobe. 28 Ne aisete ma abko
ni israelita ya, ñakare ya; ni klabore ya,
ñakare ya; ni brare ya o ni merire ya—ye
abko ñakare ütiäte Ngöbö ngwärekri, ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe mun jökrä mikani
ni itibe kwrere amne munta ketetibe
jökrä Kristo Jesu ben gwaire. 29 Mun abko
Kristokwe, aisete mun Abraham bküntre
amne Ngöbökwe ja di biandi Abrahamye
amne bkünye niebare kwe ie, ye abko mun
nena bkäne siba arato.

4

1 Yebtä abko, ti tö kukwe mda bä mikai
munye abko krörö: Ngäbäkre kiakia abko
kräke jändrän rünkwe tä neme jökrä. Akwa
ngäbäkre ngämi ünän, känenkri niara
tö rabadre dre dre nuein jändrän yebtä
abko ñan raba nuene, aisete tä neme ni
klabore kwrere. 2 Rün tä käi kite käne,
ye kwrere kä ngämi nüke ie, ye känenkri
rünta ni ruäre mikete niara ngibiare amne
jändrän kwekwe ngibiarebti kräke. Ni
ye abko ngäbäkre käkwe kukwe mikadre
täte. 3 Ye kwrere arato, kukwe nämane
nakenkä nibtä abko krörö: Ngöbö ngämi
Jesu juen kä nebtä nikrä, känenkri Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye Ngöbökwe
mikani ni ngibiare ngäbäkre ngibiaka
kwrere amne ni nämane nüne ni klabore
kwrere. 4 Akwa kä kuin era metre niara
Odei juankrä abko käi kitani Ngöbökwe, ye
erere nükani angwane, Ngöbökwe juani.
Niara nükani därere merikwe amne Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye ye nükani mike
täte jökrä ni mda mda kwrere, 5 nitre
israelita Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
ye mikaka täte ye kökatarikäreta Ngöbökrä,
Ngöbö rabadre ni mike ja ngobore jen
kwe abkokäre. 6 Mtare mun tödekaka
Jesubti nena Ngöbö ngäbriänkäre, aisete
Ngöbökwe ja Odei Üai juani nüne nibtä
amne niara Üai tä nibtä, ye mden käta
ngrente krörö Ngöböye: ¡Abba, Tata!
7 Ne aisete mtare mun ñakare ni klabore
kwrere mda, akwa mun abko nena Ngöbö
ngäbriänkäre, aisete jändrän tä Ngöbökwe
niara ngäbriänkätre kräke, ye abko mun
rabadi bkäne arato.

Pablota töbike kri nitre Galaciabobtä

8 Mdakäre abko, käne mun ngämi tödeke
Jesubti, känenkri Ngöbö gare ñakare
munye angwane, mun nämane jändrän
ngwarbe mike ngöböre jae amne mun
nämane ni klabore kwrere kräke. 9 Akwa
mtare Ngöbö era metre nena gare munye
—o ti bike niere krörö jirekäbe, Ngöbökwe
mun käräbare jakrä, aisete mun nena gare
Ngöböye mtare —aisete ¿ye ñobtä abko
üai käme ngwarbe di ñakare ye ngoto
täni mun tö ja mikaita klabore, 10 amarebti
munta köbö ütiäte köbö jadükakrä kwrere
mike ütiäte jae ja mikakäre metre Ngöbö
ngwärekri? Erere arato, ¡se ñobtä amarebti
munta sö ngidien, kä ruäre ütiäte amne kä
kwatire kwatire mike ütiäte ja mikakäre
metre Ngöbö ngwärekri! 11 Yebtä abko nane
tikwe ngoto nikani ngwarbe sribire mun
ngätäite tä nebe ruen tie, aisete kä jürä kri
tibtä mtare.
12 Ti mräkätre, ti tö kukwe krörö ribei
kisere munye: Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye, ye ti nämane mike täte jökrä ja
mikakäre metre Ngöbö ngwärekri, akwa
ye kwrere tita mike ütiäte ñakare mtare,
käkwe ja mikani mun ñakare israelitare
kwrere. Ye kwrere arato, munkwe ja
mikadre ti kwrere abko ti tö ribei munye.
Ñan munkwe kukwe nuenbare käme
jire tibtä, abtä tita niere kore munye ti
mräkätre. 13 Akwa tikwe kukwe kuin Jesubtä
mikaba gare kena munye, ye ngwane ti
nämane bren abko käkwe ti mikaba neme
yete, ye abko gare kuin munye. 14 Ti bren ye
abko namani tare munkrä, akwa munkwe

ñan bätä ngwiani tibtä angwane, munkwe
ti kaba ngäbti kuin bäsi angele Ngöbökwe
kwrere jire. Mdakäre abko, Kristo Jesu ara
jire mun rababa ruen kaen ngäbti munye,
aisete kä rababa nuäre munbtä. [15] ¿Kä
rababa nuäre kri krübäte munbtä, ye abko
munkwe nuenbare mda? Ti ne ara jire
raba kukwe niere krörö mun kräke. Mun
rabadre ja okwä denkä ti die mikakäre
angwane, munkwe diandrekä, akwa era
metre ye käkwe ti die mikadre ñakare,
aisete munkwe nuenbare ñakare. [16] Akwa
mtare, ¿tita kukwe era erere niere munye,
nebtä abko ti kite nikwite mun rüere ya?
Ñakare raba ruen tie.

[17] Angwane ni mda mda tä nüke dirire
munye, ye abko töita krübäte munbtä,
akwa niaratre töi ñakare kuin munkrä,
ñobtä ñan angwane munkwe ja töi mikadre
niaratrebtä abko ie tö, aisete töta mun
diainkä nunkän. [18] Ni mdakwe töbikadre
munkrä ye abra kuin, akwa töbikadre jän-
drän kuinbtä mun kräke, ye abko ñan nu-
endre batibe, akwa nuendre kärekäre, akwa
ñan ti tädre nete, aibe angwane ni mdakwe
töbikadre munbtä. [19] Ti ngäbriänkätre ki-
akia tikwe, bäsi meri tä ja ngibiare tare,
ye kwrere jire ti nämane ja tare nike käne
munbtä. Mtare kukweta nakenkä mun
ngätäite, köböite tita ja tare niketa mda
munbtä amne mun ngämi näin metre Kris-
tobe abko erere tikwe ja tare nikadi btä.
[20] Gwängwarbe ti tädre mun känti yete,
blitakäre bä jene munbe näre, akwa ti
ñan raba neme, aisete tikwe dre nuendre,
abkobtä ti töi ñan tä nebe krütare jirekäbe.

Kukwe bä mikata Agarebtä amne Sarabtä

[21] Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye
mun Galaciabo tö mikaita täte ja mikakäre
metre Ngöbö ngwärekri, mun ye ie ti tö
kukwe ngwiaintari kwati krörö: ¿Kukweta
nakenkä mun ngätäite, yebtä Ngöbö Kuk-
weita dre niere, ye gare ñakare munye?
abko munkwe nie tie. Kukwe ye gare
ñakare metre munye ruen tie, aisete tita
kukwe ngwentari kore munye. [22] Angwane
kukwe yebtä abko nieta krörö: Abraham
nämane meri nibu ben. Meri iti abko kla-
bore meri era metre Abrahamkwe kräke.
Meri klabore ye abko kädian nämane Agar
abko kwe Abraham ngobo därebare iti.
Meri mda abko meri era metre Abra-
hamkwe abko kädian nämane Sara abko
kwe niara ngobo därebare arato. Sara abko
ñakare klabore ni mdakwe. [23] Akwa meri
klabore abko kwe Abraham ngobo Ismael
därebare, ye abko Abraham töi erere niara
därebare. Akwa Sara, meri era metre Abra-
hamkwe klabore ñakare abko di ñakare
ngäbäkre ngibiare meri mda mda kwrere.
Ne aisete Ngöbökwe ngäbäkre köböi mikani
Abrahamye erere därebare Sarakwe abko
kädiani Isaac kwe.

[24-25] Kukwe ye nakaninkä kira ye abko tä
kukwe krörö bä mike nikrä: Meri nibu
abko tä kukwe ükaninte ketebu Ngöbökwe
nikrä bä mike: Agar abko tä Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye Ngitio Sinaí känti bä
mike. Agar abko klabore ni mdakwe,
aisete bkänkä kukwei aibe mikata täte
kwe. Ye kwrere jire, nitre israelita käta
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye mike
täte abko klabore ni mdakwe kwrere, aisete
nitre israelita abko Agar ngäbriänkätre
kwrere. Ngitio Sinaí kä Arabia känti, ye
mden abko juta Jerusalén ara mtare kwrere,
ñobtä ñan angwane nitre israelita nünanka
Jerusalén tä klabore jökrä Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye kräke. [26] Akwa nitre
Ngöbökwe era metre tödekaka Jesubti abko
tä tikaninte amne, juta Jerusalén tärä mda
kä käinbti kräke. Niaratre abko klabore
ñakare Sara kwrere, aisete nitre tödekaka
Jesubti, ye abko Sara ngäbriänkätre kwrere,
[27] ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei käta
juta Jerusalén bä mike meri ngäbäkre ngib-
iare ñakare Sara kwrere abko krörö:

Meri, ma ngäbäkre ngibiare ñakare, akwa
makwe kä ngwian nuäre jabtä.

Angwane meri ie ja tare nika ño ngäbäkre
ngibiabtä gare ñakare, ye abko
käkwe ngrate krikri kä ngwiane
nuäre jabtä,

ñobtä ñan angwane meri kwe
ngäbäkre ñakare, abtä tuanimetre
brarekwe, ye abko ngäbriänkä
rabadi bäri kwati meri nünanka
brarebe ye ngwä.

Ne aisete, meri kwe ngäbäkre neme ñakare,
ye käkwe kä ngwian nuäre jabtä,
Isaías 54.1
nieta Ngöbö Kukweibtä.

[28] Ti mräkätre, munkwe tödekani Jesubti,
aisete mun abko Abraham ngäbriänkätre
köböi mikani Ngöbökwe arato, aisete mun
abko Isaac kwrere. [29] Sara abko kise mriani

jabtä, aisete ngäbäkre ñakare kwe, akwa
Ngöbökwe ngäbäkre köböi mikani ie, erere
ngäbäkre Isaac därebare Ngöbö Üai diebti.
Akwa käne, meri klabore abko kwe ngobo
Ismael därebare, akwa ye abko Ngöbökwe
köböi mikani ñakare, amne Ismael nämane
Isaac mike ja tare nike. Ye kwrere kuk-
weta nakenkä mtare. Ngöbö Üai diebti
nita tödeke Jesubti amne nitre Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye mikaka täte tä Ismael
kwrere, käta ni mike ja tare nike tödekabtä
Jesubti. [30] Akwa Ngöbö Kukwei käta niere
krörö kukwe yebtä abko ütiäte mtare mun
kräke:

Ngöbökwe niebare Abrahamye:

> Meri klabore ye juentari ngobo kwe
> yebe, ñobtä ñan angwane meri kla-
> bore ngobo ye käkwe ñan jändrän
> rünkwe dräidre jire chi jabti, meri
> klabore ñakare tä nüne brare kwebe
> abko ngobobe, *Génesis 21.10*

abko Ngöbökwe niebare Abrahamye. [31] Ne
aisete ti mräkätre, ni abko ñakare meri
klabore ngobo Ismael kwrere, akwa ni abko
meri Sara klabore ñakare ngobo kwrere,
aisete nita klabore ñakare.

5

Nita tikaninte Kristo köböire

[1] Nikwe nünandre ni tikaninte kwrere,
abkokäre Kristo käkwe ni tikaninte. Ne
aisete Kristokwe mun tikaninante, yebtä
munkwe nünanka dite kärekäre amne
munkwe ñan ja mikata ni klabore kwrere
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ngoto
täni, kukwe ye mikakäre täte, ja mikakäre
metre Ngöbö ngwärekri abko tita niere
munye.

[2] Ti mräkätre, olo ketete ti kukweiye
munkwe. Ti Pablo kä bike niere krörö
munye: Ni brare brare tödekaka Jesubti
käkwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä, ye
abko mun mden mden töta nebe nuein
ja mikakäre metre Ngöbö ngwärekri, ye
ngwane Kristo krütani munkrä, ye ñan
rabadre ütiäte mun kräke. [3] Ye abko
ti bike niereta krörö mda munye: Ja
ñäräkrä mikadre ja kwatabtä tä ükaninte,
ye mun brare mden mden käkwe mika täte
angwane, Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye,
ye erere munkwe mikadre täte jire jökrä
angwane, ñan kukwe ketetibe mika täte
munkwe. [4] Mdakäre abko, Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye mikabtä täte mun tö
rabai metre Ngöbö ngwärekri, ye ngwane
mun nikani Kristo bäre mento angwane,
Ngöbökwe ja moto mikani kuin munkrä
abko ie munkwe trö kwitani. [5] Akwa ni
abko tä tödeke Kristobti, yebtä ni ngite
ñakare mda Ngöbökwe niedi abko nita
ngibiare kisere Ngöbö Üai köböire, [6] ñobtä
ñan angwane nita tödeke Kristo Jesubti, ye
köböire abko ni ñäräkrä mikani kwatabtä
ya, ñakare ya, akwa ye abko ñakare ütiäte
Ngöbökrä rabakäre metre niara ngwärekri,
akwa nita tödeke Jesubti aibe ütiäte kräke
amne, nita tödeke era metre Jesubti abko
käta ni kite ni mda mda tarere.

[7] Mun nämane näin kuin ji Jesukwe bti,
¿ye nirekwe kukwe mdara jire mikani mun
jiete amarebti kukwe era metre Jesubtä
abko mun ñan tö mikai täte ye? [8] Ngöbö
käkwe mun käräbare jakrä ye ñan käkwe
kukwe ye mikani mun jiete. [9] Kukweta
nakenkä mun ngätäite ye abko lebadura
bante kwrere abko krörö: Lebadura mikata
chi arinante abko tä ngitie jökrä arina
kabre te, ye kwrere jire kukwe dirita blo
abko ni braibe tä mike ütiäte mtare, ye
käita ngitie mun ngätäite, käta ni jökrä töi
kwite. [10] Akwa mun abko töi tädi ja kwrere
tibe ti Dänkien diebti, abkobti tita tödeke
angwane, nire nire käta kukwe blo mike
mun jiete ye abko Ngöbökwe mikadi ja ngie
nuen mun nika dokwäre.

[11] Angwane ti mräkätre, ni brare brare
käkwe ja ñäräkrä mikadre ja kwatabtä, ye ti
tädre mike ütiäte janknu ja mikakäre metre
Ngöbö ngwärekri amne, ti tädre nuemna
ni mdaye, ye ngwane Kristo kämikani kru-
sobtä ni kräke tita niere, yebtä nitre ñan
rabadre romon tikrä amne ñan rabadre
näin kisere ti jiebti. [12] Akwa nire nire
tä näin kukwe mike mun jiete käta ja
ñäräkrä mikamna ja kwatabtä munye, ¡ye
ara jire käkwe ja diandrete gwängwarbe
näre! Abko kore se.

Ja taredre kwärikwäri

[13] Ti mräkätre, Ngöbökwe mun käräbare
rabakäre tikaninte, akwa munta tikan-
inte, yebtä abko mun töi rabadre ngitiekä
kämekäme, ye jiebti mun rikadre betekä,
abkokäre munta tikaninte abko munkwe
ñan nütü jire chi. Akwa munkwe ja
taredre kwärikwäri, käkwe ja die mikadre
kwärikwäri jändrän jökräbtä, [14] ñobtä ñan

angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
ye abko tä ükaninte ketetibe jökrä abko
krörö:
Mata ja tarere au,
ye kwrere makwe ni mda mda tare
arato, *Levítico 19.18*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä. 15 Munkwe ja
ngibia, ñobtä ñan angwane mun tädre rüre
jabe kwärikwäri janknu amne mun tädre
ja kwete kwärikwäri janknu, ye ngwane
munkwe ja juandre ngwarbe, aisete batibe
mun ñan rabadre ja gete mda jabe kwärik-
wäri Jesu käbti, ye abko rabadre blo, aisete
ja taredre munkwe tita niere.

Ngöbö Üai amne kukwe kämekäme mdeita ni töibtä

16 Tikwe kukwe nini, yebtä abko ti bike
kukwe mdara jire niere krörö munye:
Munkwe kä bian Ngöbö Üaiye ja jie ng-
wiankrä nüne metre Ngöbökrä kärekäre
angwane, kukwe kämekäme tä mun töibtä
abko mdeita nebe munye, ye munkwe
ñan nuendre, 17 ñobtä ñan angwane kukwe
kämekäme tä mun töibtä abko mdeita
neme munye, ye abko tä rüre Ngöbö Üai
rüere, munkwe ñan kä biandre Ngöbö
Üaiye ja jie ngwena abkokäre. Erere arato,
kukwe kämekäme mdeita neme munye, ye
rüere Ngöbö Üai tä rüre, kukwe kämekäme
tä mun töibtä, ye munkwe ñan mikadre
täte abkokäre. Ye erere kukwe kämekäme
mdeita neme munye amne Ngöbö Üai tä
nüne munbtä, ye tätre rüre jabe kwärik-
wäri. 18 Akwa Ngöbö Üai tä mun jie ngwena
era metre bkänä ne ngwane, Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye ngoto täni mun ñan
rabadre klabore mda.

19 Ni mda mda töi kämekäme abko erere
mdeita neme ie käta nuene, ye abko
tä nüke gare kuin btätre, aisete kukwe
krörökrörö nuenta kwetre: tä ja mike
gure bati bati, tätre kukwe kämekäme nu-
ene jabtä kwärikwäri ja mikakäre nuäre
amne, kukwe gaidre kri abko tätre gaire
ñakare jire chi nukro kwrere. 20 Erere arato,
jändrän ngwarbe mikata ngöböre jae, ni
kwrare, ni sukiare, ni ngürüne käta kukwe
nuene blo ni mdabtä, ni mätäta neme käre
ni mdabtä amne ni rüre käre ni mdabe,
ni mokrere ni mdabe jändrän kwe dok-
wäre. Erere arato, ni moto nebe romon
jötrö ngwarbe amne ni ni mda mda mike ja
rüere kwärikwäri, ni dirire ni ñäkäbtikäre
jene jene amne ni ni mda diankaka jakri.
21 Erere arato, ni mda jändrän bkäne abko
dokwäre ni mätä btä, ni dröba nike käre
amne ni mröre kabre krübäte amne, kukwe
mda diän diän ne kwrere nuenta kwetre,
ye abko gare kuin, aisete kukwe kämekäme
nuenkä kore, ni yebtä abko Ngöböta gob-
rane ñakare, aisete ñan rabadre jire Ngöbö
känti kä käinbti abko tikwe nieba munye,
mden erere tita niereta munye mtare.

22 Akwa Ngöbö Üai tä nüne nibtä angwane
abko tä ni die mike kukwe krörökrörö nu-
ene: nita ni mda mda tarere, käta neme
bäri juto nibtä, nita nüne jäme Ngöböbe
amne ni mda mdabe, nita jändrän jökrä
ngibiare bätärekä, nita ni mda mda kaen
ngäbti ja moto jämenbti, nita ja moto
mike kuin ni mda mdakrä, nita ja kuk-
wei amne Ngöbö Kukwei mike täte abtä
tödekata nibti, 23 amne nita bike tidrä ni
mda mdabtä amne, ni töi kämekäme ye
nita ketebtä au. Ye rüere abko kukwe
ñakare jire kä nebtä. 24 Nire nire nena Kristo
Jesukwe abko käkwe kukwe kämekäme ni
töibtä ye mikanina jökrä krusobtä Kristobe
gwaire amne, kukwe kämekäme mikan-
ina jökrä temen nikwe. 25 Mtare ni nena
nüne Ngöbö Üai köböire, aisete ari kä bien
Ngöbö Üaiye ja jie ngwiankrä arato. 26 Akwa
nikwe ñan bikadre krikri jabtä kwärikwäri.
Erere arato, nikwe ñan ja kwitadre ja rüere
kwärikwäri amne jändrän ni mdakwe, dok-
wäre nikwe ñan bätä ngwiandre btä.

6

Nikwe ni mda mda die mikadre

1 Mdakäre abko ti mräkätre, mun mräkä
tödekaka Jesubti käkwe ja mika ngite, ye
ga munkwe angwane, mun mden mden
käta kä bien Ngöbö Üaiye mun jie ng-
wena metre ye käkwe mun mräkä die
mika, niara rikadreta ji metrebti abkokäre.
Akwa munkwe die mika ja moto jämenbti
angwane, makwe ja ngibia kuin, ñobtä ñan
angwane nane kukwe jatadre ma rüere
amne makwe ja mikadre ngite arato, aisete
makwe ja ngibia. 2 Ye abko, kukwe mun
itire itire kwe, ye ie munkwe kötä mika
gwaire jökrä ja die mikakäre kwärikwäri
kärekäre köbö kwatirekwatire. Munkwe ja
die mikadre kore ne ngwane, nikwe nü-
nandre ño ükaninte Kristokwe ye mikadi

täte munkwe. [3] Akwa nire nire abko ütiäte
ñakare, akwa ja rabadre ruen kri ie mräkä
mda mdabtä mun ngätäite, aisete ñan tö
kötä mikai gwaire, ye ngwane ni ye tä ja
ngököta au. Ni ye käkwe ni mda mda die
mikadre.
[4] Ne aisete, ni itire itire tä sribi nuene
ño, ye mika ñäräre kuin kwe, yebtä blita
au kwe jakrä angwane, jändrän nuenta kuin
kwe raba tuen ie, yebtä tö raba ja käikitekä
ne ngwane ja käikitaka kwe, akwa ni mda
mda tä sribi nuene ño, yebtä ñan ñäkä kwe,
[5] ñobtä ñan angwane ni itire itire käkwe
töbikadre tribe jen kwe ngwianbtä kuin
metre.
[6] Mdakäre abko, kukwe kuin Jesubtä ye
nireta dirire munye, ni ye abko munkwe die
mika jändrän jökrä kuinkuinbtä arato.
[7] ¡Angwane munkwe ñan ja ngöka au!
Ni ñakare jire iti käkwe Ngöbö mikadre
yakrä jae, ñobtä ñan angwane nita nura
ño ño nökö, ye erere nita ngwä ötö, [8] ye
kwrere nire nire töibtä kukwe kämekäme
tä amne mdeita neme ie, erere tä nu-
ene, ye abko nura nökata kwrere amne ye
ütiäre abko rabadi kärekäre Ngöbö bäre
mento, ye abko nura ngwä ötata kwrere.
Akwa nire nire käta kä bien Ngöbö Üaiye
ja jie ngwiankrä, erere tä näin Ngöbö
Üai köböire, ye ütiäre abko rabadi nüne
kärekäre Ngöböbe. [9] Aisete ni ñan rabadre
dräre jire jändrän kuin nuene ni mda
mdakrä, ñobtä ñan angwane ni ñan di
krütadre jändrän kuin nuene ne ngwane,
köböitira jire Ngöbökwe sribi nikwe ye ütiä
biandi nie. [10] Ne aisete ni di tärä ne ngwane,
käre ni tädre biare ni mda mda die mike,
akwa ni mräkä tödekaka Jesubti ye abko
bäri die mikadre käne.

Pablota kukwe niere mrä

[11] Ti mräkätre, mtare ti ara jire käta
kukwe ne tike krikri ja kise jenbti mun
kräke, ti ara jire käta tärä ne tike rabadre
gare metre munye abkokäre. [12] Tärä
yebtä abko ti tö nieita krörö munye: Ni
ruäre tä ja ñäräkrä mikamna kisere ja
kwatabtä munye ja bä mikakäre kuin ni-
tre israelita mda mda okwäte angwane,
Kristo ngatani krusobtä nikrä aibe ütiäte
ni diantarikäre, ye aibe niedre kwetre,
abtä nane nitre israelitakwe mikadre ja
tare nike abko jürä btätre, aisete tä ja
ñäräkrä mikamna munye. [13] Akwa nitre
israelita ñäräkrä mikani kwatabtä, ye abko
ñan tä Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye ye
mike täte jökrä, akwa mun abko käkwe ja
ñäräkrä mikadre ja kwatabtä Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye mikakäre täte jökrä,
ie niaratre tö. Yebti munkwe ja ñäräkrä
mikadre ja kwatabtä angwane, rikadreta ja
käikitekä munbti ni israelita mda mdaye,
abkokäre tädre mun nike kisere kore.
[14] Akwa ti abko, jändrän ñakare jire tikwe
bti ti raba bike kri ja mikakäre ütiäte.
Angwane ni Dänkien Jesukristo ngatani
krusobtä nikrä, ye aibe ütiäte tikrä mtare,
ñobtä ñan angwane Kristo ngatani kru-
sobtä tikrä, ye köböire abko jändrän kä
nebtä ütiäte ñakare tikrä amne ti abko
ütiäte ñakare ni kä nebtä okwäte. [15] Ye abko,
ni ñäräkrä mikani ni kwatabtä ya, ñakare
ya, ye abko ñakare ütiäte Ngöbö ngwärekri,
akwa ni dätebareta btin Jesukristo köböire,
ye abko bäri ütiäte Ngöbökrä. [16] Angwane
nünandre ño Jesukristo köböire tita niere,
ne kwrere mun mden mden tä nüne, mun
yebtä abko kä jäme Ngöbökwe raba amne
mun jökrä raba ruentari tare Ngöböye.
Erere arato, nitre tödekaka Jesubti, yebtä
kä jäme Ngöbökwe raba amne raba ruentari
tare Ngöböye.
[17] Mtare mentokwäre abko, ni mdakwe
ñan ti nikadre jire chi mda diribtä, ie ti
tö, ñobtä ñan angwane tita tödeke Jesubti,
yebtä tikwe ja tare nikani kri abko träin
tä jökrä ti ngrabare, ti sribikä Jesukwe bä
mikakrä tibtä, aisete ti ñan nikadre, ie ti tö.
[18] Ti mräkätre, ni Dänkien Jesukristo käkwe
ja moto mika kuin mun jökrä kräke. Amen.
Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Efesobokrä
Efesios

Pablo käkwe tärä ne tikani angwane, niara nämane ngite kä teri juta Romate kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre. Ne nakaninkä ño abko tä tikani Hechos 28.14-31 yebtä. Pablokwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Efeso amne Efeso bäre temen kräke. Juta Efeso abko juta ütiäte amne ju ngöbö ngwarbe mikakrä ütiäte jae nämane kabre yete. Ju bäri ütiäte abko ngöbö ngwarbe kädianta Diana kräke (Hechos 19.23-31).

Pablo nämane niken Jesu kukwei ngwena angwane, niara nükani juta Efesote, käkwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare btin ietre abko tä tikani Hechos 18.18-21 yebtä. Akwa namani jötrö yete, bti nikani ta. Abti nükaninta bobukäre angwane, nünabare kä komä kwe Efesote, Ngöbö Kukwei dirikäre yete abko tä tikani Hechos 19 yebtä.

Nitre tödekaka Jesubti nünanka Efeso känti abko kukwe ñakare bökän, btä Pablokwe kukwe tikani. Bäri, Ngöbökwe kukwe nuenbare keta kabre bätäkä ngwarbe ni kräke ja moto kuinbti, yebtä Pablokwe kukwe tikani kabre tärä nebtä. Nikwe nünandre ño ni Dänkien Jesukristo mikakäre ütiäte jae, btä Pablokwe blitabare tärä nebtä.

Jesukristo köböire Ngöbökwe ni jökrä, israelita amne ñakare israelita dianintari, käkwe mikani ja gete jabe. Kukwe mden mden btä nämane rüre jabe kwärikwäri, yebtä ñan rüdre mda kwetre, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe niaratre mikani ni itibe kwrere Jesukristo ben gwaire. Ngöbökwe ye nuendre abko niarakwe ngibiabare tiebe, akwa mtare mikata gare kwe Jesukristo köböire. Ngöbökwe nitre tödekaka Jesubti mikani ketetibe Jesukristobe, aisete nünandre deme kwetre amne ja die mikadre kwärikwäri kwetre nünenkä dite Jesubtä, ñobtä ñan angwane üai kämekäme tärä kabre abko tä rüre nitre tödekaka Jesubti rüere, aisete Pablokwe tärä ne tikani kukwe yebtä.

Pablota köbö ngwentari

1 Ti Pablo käta tärä ne tike. Ngöbö tö namani ti mikai Jesukristo kukwei ngwianka abko erere tita sribire kräke. Mun deme deme tödekaka Kristo Jesubti käta nüne juta Efesote abko kräke tita köbö kuin juen. 2 Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mika kuin munkrä amne, mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö.

Ja moto kuinbti Ngöbökwe ja di biani kri nie

3 Ngöbö, ni Dänkien Jesukristo Rün raba käikitaninkä, ñobtä ñan angwane jändrän jökrä kuinkuin kä käinbti biani kwe nie, ñobtä ñan angwane nita ketetibe Kristobe aisete. 4 Erere arato, kä däte ngämi känenkri Ngöbökwe ni dianinkä jakrä rabakäre ketetibe gwaire Kristobe. Ngöbökwe ni dianinkä kore jakrä nünakäre kuin deme amne ngite ñakare ja ngwärekri. Ngöbökwe ni tarebare, 5 aisete köbö kitani kwe ni kakrä ngäbti ja ngobo jen kwrere Jesukristo köböire, ye abko niara tö namani nuein ja moto kuinbti amne käi namani nuäre btä ngwena bare. 6 Ngöbökwe ni tarebare kuin bä nuäre ja moto kuinbti, yebtä abko nikwe käikitadrekä käre. Niarakwe ni tarebare kuin bä nuäre ja moto kuinbti, ye mikani gare nie niara Odei tarebare kri kwe ye köböire. 7-8 Erere arato, Kristo krütani krusobtä, därie nimianinte nikrä, ye köböire abko nita neme ketetibe Kristobe angwane, Ngöbökwe ni kökanintarita jakrä, käkwe ni tikaninte. Amne ni ngite niara rüere, ye dianinkä jökrä mento nibtä kwe. Ye abko Ngöbökwe nuenbare ja moto kuin nuäre yebti. Niara abko bäri töbtä amne kukwe jökrä tä nüke gare ie. 9 Kira Ngöbö tö namani kukwe mikaitbe ño tiebe, ye erere mikanintbe kwe, abti mikanina gare kuin kwe nie. Ye abko, Ngöbökwe ja moto mikani kuin amne, kukwe mikanintbe kore kaibe kwe angwane, tö namani kukwe ye ngwena bare abko erere namani bare ie Kristo köböire. 10 Kä kitani nuäi kwe abko erere käi nükani angwane, kukwe mikanintbe kwe, ye erere namani bare täte jökrä Kristo köböire. Kukwe mikanintbe Ngöbökwe ye abko krörö: Jändrän jökrä kä käinbti amne kä temenbtä abko rabadre mikani gare jökrä täte Kristoye angwane, Kristo rabadre ji dokwäte jändrän jökräbti ta.

11-12 Kira Ngöbökwe köbö kitani ni kakrä
ngäbti abko erere ni dianinkä jen jakrä
kwe, ye köböire ni rabadre jen Ngöbökwe,
abkokäre nitre israelita ara jire käta tödeke
bäri käne Kristobti nitre ñakare israelitare
känenkri, käkwe Ngöbö di kri bä nuäre ye
käikitadrekä kärekäre, abkokäre Ngöbökwe
kukwe mikanintbe ni diantarikäre jakrä.
Ye abko Ngöbö tö namani nuein ño, erere
nuenbare kwe. 13 Erere arato, Ngöbö kuk-
wei kuin Kristobtä ni diantarikrä ye abko
Ngöbö kukwei era metre, ye mun ñakare
israelitare käkwe kukwei nuani angwane,
munkwe kani ngäbti, käkwe tödekani Kris-
tobti angwane, Ngöbökwe mun mikani
ketetibe gwaire Kristobe. Yebti, Ngöbökwe
ja Üai deme mikani nüne munbtä, ye
abko tä ñäräkrä kwrere munbtä, mun jen
Ngöbökwe mikakäre gare. Ngöbö Üai Deme
ye mden abko Ngöbökwe köböi mikani
kira. 14 Akwa Ngöbökwe ni diandretari täte
jökrä amne ni rabadre juta jen Ngöbökwe
täte jökrä amne ni rabadre Ngöbö di kri
bä nuäre ye käikitekä kärekäre abko bä
mikakrä Ngöbökwe ja Üai Deme biani nie.
Yebtä abko ni rabadre kuin niere Ngöböye.

Pablota blite Ngöböbe

15 Mun abko tä tödeke kwatibe ni Dänkien
Jesubti amne munta juta deme Ngöbökwe
tarere, ye tikwe kukwei nuaba angwane,
16 ye näire mentokwäre tita blite Ngöböbe
angwane, käre tita kuin niere ie munbtä.
17 Ngöbö ni Dänkien Jesukristokwe amne ni
Rün bä nuäre ye ie käre tita kukwe ribere
krörö munkrä: Ngöbökwe mun mikadre
töbtä ja Üai köböire amne ja mikadre gare
metre kwe munye ja Üai köböire, niara
rükadre gare bäri kuin munye abkokäre.
18 Erere arato, tita kukwe mdara jire ribere
krörö Ngöböye munkrä: Ngöbökwe mun
käräbare jakrä, aisete mtare jändrän kuin
ngibiata Ngöbökwe munkrä kä käinbti
mden munta ngibiare kisere, ye rükadre
gare metre munye, abkokäre Ngöbökwe
kä trä tikadre mun töite. Erere arato,
juta deme Ngöbökwe abko rabadi bä nuäre
amne ütiäte kri Ngöbökrä abko rabadre
gare munye, abkokäre niarakwe kä trä
tikadre mun töite abko tita kärere munkrä
Ngöböye. 19 Erere arato, Ngöbö di kri ñan
krütare, ye mden abko tä ni tödekaka Je-
subti die mikakrä, ye rabadre gare munye,
abkokäre Ngöbökwe kä trä tikadre mun
töite abko tita ribere ie. Ngöbö di kri tä
mun kräke abko Ngöbökwe mikani tuadre,
20 käkwe Kristo mikaninta nire ja di kribti
amne kä bäri ütiäte, känti Kristo mikani
täkänintbe ja küde ruenkri kä käinbti kwe
ja di kri yebti. 21 Ye abko, üai käme jökrä
amne angele jökrä Ngöbökwe tä dänkiene,
käta gobrane, käta ja di kri mike gare, yebti
ta Ngöbökwe Kristo mikani bäri ütiäte.
Erere arato, jändrän jire jökrä tä kä ne ng-
wane amne jändrän jire jökrä jatadi kä mrä
angwane, yebti ta Ngöbökwe Kristo mikani
bäri ütiäte. 22 Mdakäre abko, Ngöbökwe
jändrän jökrä mikani Kristo ngoto täni
amne, nitre gätäkä Kristo käbti, ye kräke
Ngöbökwe Kristo ara jire mikani dänkiene
ji dokwäte niaratre dokwä kwrere, 23 ñobtä
ñan angwane nitre gätäkä Kristo käbti ye
abko Kristo ngrabare kwrere amne Kristo
ara btä Ngöbö tä nüne täte jökrä amne
Ngöbö tä täte jändrän jökrä bti ta.

2

Ngöbökwe ni mikani nire Kristo ben gwaire

1 Mdakäre abko, käne mun ñakare is-
raelitare ngämi tödeke Jesubti, känenkri
mun nämane kukwe nuene kämekäme
Ngöbö rüere amne mun nämane ja mike
ngite Ngöbö rüere. Ye mden kisete,
mun nämane ni ngwäkäre kwrere Ngöbö
ngwärekri. 2 Mun nämane nüne kore
angwane, ni töi kämekäme tä nüne ño kä
nebtä Ngöbö rüere, ye kwrere jire mun
nämane nüne. Amne Satana tä gobrane kä
drünente, ye abko tö namani nebe mun tuai
dre dre nuein abko erere mun nämane ja
mike ngite. Erere arato, nitre Ngöbö Kuk-
wei kitaka temen, ye ngätäite Satana ara
tä sribire Ngöbö rüere abti kä nüke mtare.
Satana ye mden nämane mun töi mike
nüne ño abko erere mun nämane nüne
kena. 3 Ye kwrere arato, nun israelita ngämi
tödeke Jesubti, känenkri nun jökrä nämane
nüne mun kwrere siba angwane, kukwe
kämekäme mdei nämane nebe nunye abko
jiebti nun nämane nakwen. Amne nun
ngrabare, ie kukwe kämekäme mdei nä-
mane nebe angwane, nun nämane nu-
ene. Erere arato, nun töi nämane ngi-
tiekä kämekäme abko jiebti nun nämane

nakwen. Nun nämane nüne kore, ye dok-
wäre abko Ngöbökwe nun mikadre ja tare
nike kri krübäte ni mda mda kwrere, ye
abko rabadre dbe, ñobtä ñan angwane nun
nämane ja mike ngite, dokwäre Ngöbökwe
nun mikadre ja ngie nuen kore.
4-5 Akwa Ngöbö abko bäri moto kuin
käkwe ni tarebare kri krübäte abko krörö:
Ni nämane ja mike ngite Ngöbö rüere, abtä
ni nämane ni ngwäkäre kwrere, kä nämane
mente Ngöböye, ye ngwane Ngöbökwe ni
mikani nire Kristo ben gwaire. Ngöbö moto
kuin, ye mden köböire abko mun ñakare
israelitare namani dianintari. 6 Amne
Kristo ben gwaire Ngöbökwe ni mikanina
nire amne, kä bäri ütiäte kri kä käinbti
känti Ngöbökwe Kristo mikani dänkiene,
ye känti ni mikanina täkänintbe Kristo Jesu
ben gwaire. 7 Ngöbökwe kukwe nuenbare
jökrä kore, ye abko kä mrä näire Kristo
jatadita angwane, Kristo Jesu köböire
Ngöbökwe ja moto mikani bäri kuin
nikrä, ye niara rabadre bä mike kärekäre,
8 ñobtä ñan angwane Ngöbökwe ja moto
mikani kuin munkrä käkwe mun dianintari,
munkwe tödekani Jesubti angwane. Ye
abko ñan jändrän kuin nuenbare munkwe
abko ütiä nükani kore munye, akwa Ngöbö
ara jire käkwe mun dianintari ngwarbe
ja moto kuinbti. 9 Mdakäre abko, ñan
munkwe sribi kuin nuenbare au jakrä abko
ütiäre mun namani dianintari, ye abko ni
ñakare jire iti rabadre bike kri, abkokäre
Ngöbökwe kukwe mikanintbe kore, 10 ñobtä
ñan angwane Kristo Jesu köböire Ngöbö
ara jire käkwe ni dätebare kuin bä nuäre.
Amne nikwe sribi kuin nuendre kärekäre
ni mda mda die mikakäre abko Ngöbökwe
ükaninte kira, ye kwrere nikwe nuendre,
abkokäre Ngöbökwe ni dätebare kore
Kristo köböire.

Ni jökrä tödekaka Kristobti abko Ngöbökwe mikani ketetibe gwaire Kristobe

11 Ne aisete, Kristo ngämi krüte kru-
sobtä, känenkri mun ñakare israelitare
abko nämane nüne ño, ye munkwe ng-
wianta töre jae. Käne nitre israelita
ñäräkrä mikani kwatabtä ni kä nebtäkwe
abko nämane mun kä den "nitre ñäräkrä
ñakare kwatabtä," nämane niere munbtä,
mun mikakäre ngwarbe jae. 12 Kä ye ng-
wane abko Kristo gare ñakare munye amne
mun nämane nüne jenena juta israelita
bäre mento. Erere arato, Ngöbökwe kukwe
ükaninte nitre israelitabe angwane, jän-
drän köböi mikani kwe ietre, ye abko
nämane ñakare munkrä amne, ni mda
ni diantarikä abko nämane ñakare jire
tödekakrä munkwe. Erere arato, Ngöbö era
metre ye abko gare ñakare munye.

13 Mun nämane nüne mente Ngöböye,
akwa Kristo Jesu krütani krusobtä, därie
nimianinte, ye köböire abko mun nena
krötö Ngöbö ken ketetibe gwaire Kristobe.

14 Kristo abko ni mikaka ja mäketa
jabe kwärikwäri. Ni israelita amne ni
ñakare israelitare mikani juta kwatibe
kwe. Erere arato, nitre israelita amne
nitre ñakare israelita mätä nämane kri
jabtä kwärikwäri, ye abko ki nämane ni
jiete kwärikwäri kwrere. Kristo krütani
angwane, mätä kri ye abko kitani jökrä
temen kwe. 15 Erere arato, Kristo krütani
krusobtä angwane, ja ngrabare ye te
niarakwe Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
ye mikani ütiäte ñakare mda ja mikakrä
metre Ngöbö ngwärekri. Nitre israelita
amne nitre ñakare israelitare nämane ja
rüere kwärikwäri, akwa Kristo krütani
krusobtä niaratre mikakäre ketetibe gwaire
ni itibe btin kwrere. Ye köböire abko juta
ketebu ja rüere kwärikwäri abko mikani
nüne jäme jabe kwärikwäri kwe. 16 Erere
arato, Kristo krütani krusobtä, köböire
juta ketebu mikani ketetibe gwaire ni itibe
btin kwrere ye mikakäreta gwaire Ngöböbe
amne, nitre israelita amne nitre ñakare
israelitare nämane rüre Ngöbö rüere, akwa
Kristo käkwe mikani ja mäketa Ngöböbe.
17 Kukwe kuin ni mikakrä nüne jäme jabe
kwärikwäri abko Kristo jatani ngwena ni
jökrä kräke, aisete mun ñakare israelitare
nämane nüne mente Ngöböye amne nitre
israelita nämane nüne ja ken Ngöböbe, ye
kräke Kristo jatani kukwe kuin ngwena
kore. 18 Ne aisete Kristo köböire ni ñakare
israelitare amne ni israelita abko raba
niken jäme nebe ni Rün ngwärekri Ngöbö
Üai itibe köböire.

19 Ye mden kisete, mun ñakare israelitare
abko ñakare chui menteni kwrere Ngöbö
ngwärekri mtare. Akwa nitre israelita
abko juta deme Ngöbökwe, ye ben gwaire
mun nena ütiäte amne nitre israelita abko
Ngöbö ngäbriänkätre kwrere, ben mun
nena ja mräkäre. 20 Mdakäre abko, mtare

mun abko ju kwrere amne, kukwe diribare
nitre Jesu kukwei ngwiankakwe amne nitre
Ngöbö kukwei niekäkwe, ye abko jä mikata
ju ketabtäkrä dite krö. Kukwe diribare
kwetre yebtä abko munta ja ketebtä dite
amne, Jesukristo abko jä bäri ütiäte kri
ju mikakrä jä mda mda ye ngwä, yebtä
munta ja ketebtä dite arato. 21 Ye abko,
ju mikata niken abko ketakata niken ki-
akia ja täritäri abti tä niken nebe bare, ye
kwrere munta niren gwaire jökrä Kristo
köböire abti ju deme Ngöbökwe tä mikani
ketetibe gwaire ni Dänkienbe, ye kwrere
mun rabadi. 22 Erere arato, Kristo köböire
munta nekete jökrä jakri, ye köböire abko
mun näin nebe ju Ngöbökwe kwrere abko
te Ngöböta nüne ja Üai köböire.

3

Pablo juani sribire nitre ñakare israelitare ngätäite

1 Ti Pablo tä sribire mun ñakare is-
raelitare kräke. Kristo Jesu mikabtä gare
mun ngätäite, dokwäre tita ngite kä teri
nete. 2 Ye abko, Ngöbökwe ja moto mikani
kuin munkrä abko ti mikani niekä kwe
munye, ye nena gare kuin munye ruen
tie. 3 Ye abko tikwe tärä tikaba chi
käne munye, yebtä abko kukwe nämane
kaibe tiebe Ngöbökwe abko Ngöbökwe
mikani gare tie abko tikwe tikaba munye.
4 Munkwe ñäkädre tärä yebtä angwane,
kukwe nämane kaibe tiebe Ngöbökwe Kris-
tobtä ye abko nena gare metre jökrä tie
abko rükadi gare munye. 5 Kukwe ngibi-
abare kaibe tiebe Ngöbökwe ye abko mikani
gare ñakare kwe nitre kirakiraye mekera,
akwa mtare nitre deme deme Jesu kuk-
wei ngwianka amne nitre Ngöbö kukwei
niekä abko ie Ngöböta mike gare ja Üai
köböire. 6 Angwane kukwe nämane kaibe
tiebe Ngöbökwe abko krörö: Ngöbö kuk-
wei kuin Kristobtä, köböire Ngöböta nitre
ñakare israelitare kärere jakrä, amne jän-
drän Ngöbökwe nämane nitre israelitakrä
abko nitre ñakare israelitare rabadre bkäne
siba nitre israelitabe Kristo Jesu köböire.
Erere arato, nitre ñakare israelitare abko
rabadre ni itibe kwrere nitre israelitabe,
amne jändrän köböi mikani Ngöbökwe ni-
tre israelitaye, ye abko nitre ñakare is-
raelitare rabadre bkäne siba arato, ne abko
nämane kaibe tiebe Ngöbökwe, akwa mtare
nena gare nie.

7 Ngöbökwe ja moto mikani kuin tikrä
amne ti ngwiani ruen bobre kwe jae, käkwe
ti mikani sribire kukwe kuin nebtä. Erere
arato, Ngöbö ara käkwe ja di kri biani ng-
warbe tie sribi nuenkäre. 8 Ni bäri ütiäte
ñakare nitre jen Ngöbökwe ngätäite, ye
ngwä ti abko bäri chi amne bäri ütiäte
ñakare, akwa kukwe kuin ütiäte kri ñan
tanre Kristobtä, ye abko ti rikadre ng-
wena nitre ñakare israelitareye, abkokäre
Ngöbökwe sribi biani tie. 9 Mdakäre abko,
Ngöbö jändrän jökrä dätekä abko kwe
kukwe nämane kaibe tiebe kira, ye abko
tikwe mikadre gare ni jökräye, abkokäre
sribi ye biani kwe tie. 10 Amne nitre gätäkä
Kristo käbti, ye köböire Ngöbö abko töbtä
kri jändrän bätäkä ngwarbebtä abko rabadi
gare üai kämeye amne angeletre Ngöbökwe
tä gobrane yeye, ye mdenkäre Ngöbökwe
sribi ne biani tie. 11 Ye abko, Ngöbökwe
kukwe mikanintbe kira, ye erere mikani
nebe bare kwe ni Dänkien Kristo Jesu
köböire amne, 12 mtare nita ketetibe gwaire
Kristo Jesube amne nita tödeke kwatibe
Kristo Jesubti, ye mden kisete mtare kä jürä
ñakare jire chi nibtä krötö Ngöbö ken Kristo
köböire. 13 Ye mden kisete abko tita ja tare
nike munkrä, akwa kukwe yebtä mun ñan
raba ulire amne mun ñan di krüta abko ti tö
ribei munye, ñobtä ñan angwane ja rabadre
ruen bäri ütiäte munye, abkokäre tita ja
tare nike kore munkrä.

Pablota ja di ribere Ngöböye

14 Ne mden kisete abko tita nebe
ngukudokwäbti temen ni Rün Ngöbö
ngwärekri. 15 Ngöbö ni Rün nikwe käkwe
mräkä kwekwe tä kä käinbti amne kä
temenbtä dätebare. 16 Tita kukwe ribere
krörö ni Rünye munkrä: Ni Rün jändrän
kuinkuin bä nuäre bkäne kabre krübäte,
jändrän yebti abko mun moto amne mun
töi mikadre nünenkä dite kwe ja Üai
köböire, 17 munkwe tödekadre kwatibe
Kristobti, köböire niara rabadre nüne
munbtä. Erere arato, Ngöböta mun tarere
ño, ye kwrere mun rabadre ni mda mda
tarere, yebti mun rabadre nüne abko tita
ribere ni Rün Ngöböye munkrä. 18 Ye
köböire abko Kristota ni tarere kri krübäte
abko ni ñan raba ñäketbe jire chi ye abko
rabadre gare täte jökrä munye, nitre deme

deme tödekaka Kristobti ye ben gwaire
abko tita ribere kore ni Rün Ngöböye
munkrä. [19] Erere arato, ni töi mräme, aisete
Kristota ni tarere kri abko ñan raba nüke
gare täte nie, akwa Kristo käta ni tarere
bäri kri krübäte abko rükadre gare munye,
ye köböire abko Ngöbö rabadre nüne täte
munbtä abko tita ribere ni Rünye munkrä.
[20] Amne mtare, Ngöbö aibe raba käiki-
taninkä, ñobtä ñan angwane nita jändrän
kärere Ngöböye amne, jändrän btä ni töita
ñakare, yebti ta abko Ngöböta jändrän bien
bäri kri krübäte nie, aisete Ngöbö di kri tä
nibtä, yebtä ari kuin niere Ngöböye. [21] Nitre
gätäkä Jesu käbti abko ngätäite Ngöbö raba
mikani ütiäte amne Kristo Jesu köböire
Ngöbö raba käikitaninkä kärekäre. Abko
kore se. Amen.

4

Nikwe nünandre btin ni itibe kwrere

[1] Tita ngite kä teri nete ti Dänkien dok-
wäre, ye mdenbtä abko ti tö ribei krörö
munye: Ngöbökwe mun käräbare jakrä ye
abko bäri ütiäte, aisete ni käräta Ngöbökwe
käkwe nünandre ño Ngöbö mikakäre bäri
ütiäte, ye kwrere munkwe nüna abko
krörö: [2] Munkwe ñan bika kri, akwa
munkwe bika tidrä era metre ni mda
mdabtä amne munkwe nüna jäme jabe
kwärikwäri. Erere arato, kukwe ño ño
amne ni ño ño erere btä munkwe ja
ngibia bätärekä kwärikwäri amne, mun
itire itire abko töi ñakare ja kwrere, akwa
munkwe ja ka ngäbti kwärikwäri amne
munkwe ja tare kwärikwäri. [3] Mdakäre
abko, Ngöbö Üai Deme köböire munta ja
mäke ni itibe kwrere, ye kwrere munkwe
nünandre janknu, abkokäre munkwe nüna
jäme jabe kwärikwäri. [4] Nitre gätäkä
Kristo käbti abko Kristo ngrabare, ye abko
itibe amne Ngöbö Üai abko itibe amne
Ngöbökwe ni käräbare jändrän jökrä kuin
niarakwe tä mikani nikrä ye ngibiakäre
kisere. [5] Amne ni Dänkien abko itibe
abko Jesukristo ara amne, kukwe kuin
niarabtä aibe era metre tödekakrä amne, ni
ngökadre ñöte diribare Jesukwe aibe me-
tre amne, [6] Ngöbö abko itibe amne niara
abko ni jökrä tödekaka Jesubti Rün. Ngöbö
abko bäri kri ni jökrä bti ta amne, ni
jökrä tödekaka Jesubti, ye köböire tä sribire
amne tä nüne btätre arato.

[7] Akwa ni itire itire, ie Kristo tö namani
ja di biain ño ño, ye erere ja di biani kwe ja
moto kuinbti, akwa nin ütiä käräbare kwe
nie. [8] Ye mden kisete Ngöbö Kukwei käta
niere krörö:

Niara nikaninta kä käinbti angwane, ni kani
ngite ngite kwe abko erere nikani
ngwena jökrä kä käinbti jabe, käkwe
ja di biani ni kä nebtäye. *Salmos 68.18*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. [9] ¿Ye ñobtä
abko nikaninta kä käinbti nieta? Niara
abko nükani nüne käne kä temen nebtä,
abti nikaninta kä käinbti, aisete nieta
kore. [10] Erere arato, niara nükani kä nebtä,
arabe nikaninta kä bäri ütiäte kä käinbti
yete, kä ketareketare kä käinbti amne kä
temen nebtä rabadre gare ie gobrankäre
bti, abkokäre nikaninta kä käinbti. [11] Niara
arabe käkwe sribi biani ni ruäreye sribikäre
nitre gätäkä Jesu käbti ngätäite abko krörö:
ni ruäre mikani Jesu kukwei ngwianka
kwe amne, ni mda abko mikani Ngöbö
kukwei niekä kwe amne ni ruäre abko
mikani Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikaka
gare kwe amne, ni ruäre abko mikani ni
tödekaka Jesubti ngibiaka amne dirikä kwe
arato. [12] Ni biani kore kwe juta deme
Ngöbökwe mikakäre juto biare sribi bätäkä
ngwarbe nuene Ngöbökrä, Kristo ngrabare
rabadre niren nebe täte jökrä abkokäre.
[13] Ye köböire abko ni rabadre tödeke gwaire
jökrä Kristobti amne Ngöbö Odei kwe abko
rabadre gare kuin nie angwane, Kristo nena
ünän täte jökrä, ye kwrere ni rabadre nebe
ünän täte jökrä, abkokäre sribi biani kore
Kristokwe ni ruäre yeye.

[14] Ni jökrä tödekaka Kristobti rabadre
nebe ünän täte kore, ye ngwane abko ni ñan
töi rabadre ngäbäkre kiakia kwrere mda. Ni
ngäbäkre kiakia kwrere abko ie kukwe mda
mda dirita niken angwane, töita nikwite
jötrö kukwe mda mda ye jiebti, abti mrä
nitre ni ngökaka käta kukwe dirire blo abko
ie tätre ja ngökamna. Amne bäsi ru mrenbti
juankata nebe mürekwe nekwäre sekwäre,
ye kwrere jire tä nakenkä nitre ngäbäkre
kiakia kwrere yebtä. Ye kwrere nikwe ñan
nünandre mda. [15] Akwa kukwe era metre ye
abko nikwe niedre ni mda mdaye, niaratre
tarere kwärä angwane, Kristo ni dokwä,
kwrere jire ni rikadre niren gwaire jökrä
abti mrä ni rabadi ünän täte jökrä. [16] Ye

abko, ni ngrabare tä niren kuin amne ni
kiakia ngrabare tä neketaninkä kuin jökrä
jabtä, ye kwrere jire nita niren kuin gwaire
jökrä Kristo köböire. Ye mden kisete, nita
kuin jökrä ngrabare gwaire Kristobtä, ye
ngwane ni itire itire käkwe sribi jen kwe nu-
endre niara mräkä mda mda die mikakäre
angwane, ni rikai niren kuin gwaire jökrä
jabtä, käta niken ja tarere kwärikwäri.

Nikwe nünandre metre Ngöbö ngwärekri

17 Ye mden kisete, ti bike kukwe niere
munye abko munkwe mika täte abko ti
tö nibi niei munye ni Dänkien käbti abko
krörö: Nitre ñakare israelitare tödekaka
ñakare Jesubti töita ngwarbe kwäräkwärä
abko erere tätre nüne, ye kwrere munkwe
ñan nüna jire chi mda. 18 Erere arato, ni-
tre ñakare israelitare töita kä ikote kukwe
käme kisete amne Ngöbö ni mikaka nüne
kärekäre, ie niaratre tä nüne mente, ñobtä
ñan angwane Ngöbö gare ñakare jire chi
ietre, ñobtä ñan angwane niaratre käkwe ja
töi mikani ribi Ngöbökrä. 19 Ye abko, kukwe
mden mden käme amne kukwe mden
mden kuin gare ñakare ietre, aisete kukwe
kämekäme bätäkä ngwarbe meribe amne
brarebe, jiebti tätre nakwen amne, tätre ja
gaire ñakare, käta kukwe kämekäme nuene
jökrä, akwa kukwe käme ye mdei tä neme
bäri janknu ietre.

20 Akwa Kristo nükani gare munye
angwane, munkwe ja töitikani ñakare
nünakäre kore. 21 Kukwe kuin Jesubtä abko
kukwe era metre amne kukwe kuin ye
munkwe kukwei nuani angwane, niara
tö mun tuai nüne ño, yebtä munkwe
ja töitikani ruen tie. 22 Ye mden kisete,
mun nämane nüne ño ño käne, ye abko
munkwe kitadre jökrä temen amne dän
käme tikateta jabtä, bti kitakata, ye kwrere
kukwe nuen nämane käne munkwe, ye
munkwe kitaka jökrä, ñobtä ñan angwane
kukwe kämekäme nämane mun ngökö
abko käkwe mun mikani nüne käme abko
diribare munye. 23 Amne mun töi nämane
ño ño käne, ye abko Ngöbö Üai köböire
mun töi rabadre kwitani ni btin kwrere
abko diribare munye. 24 Amne nita dän btin
kite jabtä, ye kwrere mun rabadre ni btin
kwrere. Ngöbö abko kukwe nuenkä metre
amne niara abko deme, ye kwrere Ngöböta
mun kwite btin abko diribare munye.

25 Ne aisete mun nämane ni ngökö ye
käkwe ñan ni ngöka mda, amne munkwe
kukwe era erere nie jae kwärikwäri mun
mräkäbe, ñobtä ñan angwane mun abko
tä ni itibe kwrere Jesubtä aisete. 26 Erere
arato, mun moto raba romon, akwa
munkwe ñan ja mika ngite amne mun moto
romon, ye ben ngöi mun ñan rika kibien
27 amne, munkwe ñan kä bian diabluye kore.
28 Mdakäre abko, mun mden mden nämane
gore ye käkwe ñan go mda amne ni mda
mda käta jändrän mdei nike ye abko mun
rabadre die mike, abkokäre munkwe sribi
era metre ja kise jenbti jakrä.

29 Erere arato, munkwe ñan blita
kämekäme, akwa ni mda mda käkwe mun
kukwei nuadre blite angwane, rabadre
mate nuäre olote, käkwe die mikadre nüne
bäri metre Jesukristo kräke, abkokäre
kukwe kuinkuin aibebti blita munkwe.
30 Amne munkwe ñan Ngöbö Üai Deme moto
mika ulire. Ngöbökwe ja Üai Deme mikani
nüne munbtä ñäräkrä munbtä kwrere,
mun abko jen Ngöbökwe mikakäre gare
munye. Kä mrä angwane, Ngöbökwe mun
dianditari jökrä täte, ye mikakäre gare
metre munye, ja Üai biani kwe munye.
31 Mdakäre abko, jändrän krörökrörö
munkwe kitaka jökrä mento jabtä: Mun
mätä ni mdabtä amne mun moto romon
jakrä kwärikwäri, erere arato mun moto
ngadaen jötrö amne munta ngrente
krikri romone amne munta ñäke ngwarbe
taretare ni mda mdaye amne munta ñäke
kämekäme bätäkä ngwarbe ni mda mda
rüere, ye munkwe kitaka jökrä mento jabtä.
32 Amne munkwe ja moto mika kuin jakrä
kwärikwäri amne ja raba ruentari tare
kwärikwäri munye amne, Ngöbökwe ni
ngite dianinkä ño nibtä Kristo köböire,
ye kwrere munkwe ja ngite dian jabti ta
kwärikwäri arato.

5

1 Mun abko Ngöbö ngäbriänkä amne mun
tare kri kwe, aisete munkwe ja töi mika
nüne Ngöbö kwrere. 2 Erere arato, Kristo
käkwe ni tarebare kri, käkwe ja mikani
müre ketadre krusobtä nikrä. Angwane
jändrän kukwata Ngöböye abko räta nebe
kuin bäne bti, ye kwrere Kristo käkwe ja
mikani müre ketadre nikrä abko namani

kuin Ngöbökrä, aisete Kristo käkwe ni tarebare kore, ye kwrere munkwe ni mda mda tare arato.

3 Akwa ni deme Ngöbökwe käkwe nünandre ño, ye kwrere munkwe nüna abko krörö: ja mika gure bati bati bätäkä ngwarbe amne kukwe mda kämekäme meri amne brare ngätäite amne, jändrän jenena ie ni töta nebe jakrä, ye ñan kwandre jire chi mun ngätäite. 4 Erere arato, kukwe kämekäme diän diän, ye munkwe ñan dian kadate amne, ni töi ñakare tä blite kukwe ngwarbebtä, ye kwrere munkwe ñan blita jire chi. Amne kukwe ngwarbe kämekäme ni mikakrä kötö, yebtä munkwe ñan blita jire chi arato, ñobtä ñan angwane ni tödekaka Kristobti abko käkwe ñan blitadre jire chi kore, akwa munkwe kuin nie jirekäbe Ngöböye jändrän jökräbtä. 5 Ye ñobtä ñan angwane nire nire käta ja mike gure bati bati bätäkä ngwarbe amne tä kukwe mda mda nuene kämekäme bätäkä ngwarbe amne jändrän jenena ie töta nebe jakrä, ye abko jändrän ngwarbe mikata ngöböre kwe jae kwrere. Nitre ye btä Kristo amne Ngöbö tä gobrane abko ngätäite nitre jändrän kore nuenkä ñan rabadi nüne abko ti tö nibi niei metre munye. 6 Ne aisete ni mda mda jata kukwe ngwarbe dirire kore, ye ie munkwe ñan ja ngökamna, ñobtä ñan angwane nitre ñan tä Ngöbö Kukwei mike täte kore, käta kukwe nuene kämekäme, ye dokwäre Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen kri krübäte.

7 Ye mden kisete, munkwe ñan kukwe käme nuen jire chi bentre, 8 ñobtä ñan angwane mun ngämi tödeke Jesubti, känenkri mun nämane nüne ngwarbe kä ikote, akwa mtare munta nekete ketetibe ni Dänkien Jesukristobe, aisete munta nüne Ngöbö trä ngwente. Ye mden känti ni nünanka Ngöbö trä ngwente käkwe nünandre, ye kwrere munkwe nüna kuin metre. 9 Ye ñobtä ñan angwane ni nünanka Ngöbö trä ngwente, ye köböire abko nita kite nebe moto kuin ni mda mdakrä amne nita kite nüne metre amne, nita kukwe era erere niere arato. 10 Mdakäre abko jändrän mden mden tuen dbe ni Dänkienye, ye munkwe mika ñäräre kuin ja käne abko erere munkwe nüna. 11 Amne nitre nünanka kä ikote abko tä kukwe mikete ngwarbe, yebtä munkwe ñan ja kita siba bentre, akwa kukwe nuenta kämekäme kwetre, ye munkwe mika gare ja ngwärekri jökrä Ngöbö trä ngwente, 12 ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö Kukwei kitaka temen käta kukwe kämekäme nuene kaibe tiebe kä ikote, ye abko gaidre kri, aisete ñan blitadre jire chi kukwe yebtä. 13 Akwa kukwe jökrä mikata gare Ngöbö trä ngwente, ye ngwane kukwe ño era metre abko tä nebe gare metre jökrä nie, 14 ñobtä ñan angwane jändrän jökrä mikata Ngöbö trä ngwente, ye abko Ngöbö trä tä mate btä abko käta trä mike arato. Ye mden kisete nieta krörö:

Ma tödekaka ñakare Kristobti abko tä ni kibien kwrere, aisete nüketa ngwäte.
Erere arato, ni ngwäkäre kwrere mata, aisete näinta krö amne, Kristo käkwe Ngöbö trä tikadikä ma okwäte
abko nieta kore.

15 Ye mdenbtä abko, mun tödekaka Kristobti tä nüne ño, yebtä munkwe töbika kuin ja käne, käkwe ja ngibia. Erere arato, munkwe ñan nüna ni diän diän töi ñakare kwrere, akwa munkwe nüna ni töbtä kwrere 16 amne, kä ne näire kukwe käme nuenta bäri, aisete munkwe nüna kärekäre Ngöbökrä amne munkwe ñan kä gate jire chi ngwarbe. 17 Erere arato, Ngöbö tö mun tuai nüne ño, ye rükadre gare munye, ie ti tö, aisete nitre töi ñakare, ye kwrere munkwe ñan nüna. 18 Mdakäre abko, munkwe ñan dö kwaka ña dröbakäre, ñobtä ñan angwane ni döre abko käta nebe jäme dokwäbti amne, tä nebe diän krübäte, aisete munkwe ñan dröba. Akwa köbö kwatirekwatire munkwe Ngöbö Üai tuametre nüne täte jökrä jabtä. 19 Erere arato, munkwe blita jabe kwärikwäri salmobtä, amne ka ükaninte niedre Ngöböye, ye munkwe nie amne ka mda mda kuin niedre Ngöböye, ye munkwe nie, aisete munkwe ka nie amne Ngöbö käikitaka ja töibti munkwe. 20 Käre munkwe kuin nie ni Rün Ngöböye jändrän jökräbtä ni Dänkien Jesukristo käbti.

Kukwe ni gure gure kräke

21 Mdakäre abko, munta Kristo mike ütiäte jae, aisete munkwe ja mika ütiäte jae kwärikwäri. 22 Mdakäre abko, meri gure gure abko käta ni Dänkien mike ütiäte ño jae käta kukwei mike täte, ye kwrere arato ni brare kwe ye abko mika ütiäte

kwe jae, kukwe mikakäre täte, [23] ñobtä ñan
angwane nitre tödekaka Kristobti abko tä
Kristo ngrabare kwrere amne Kristo abko
tä ji dokwäte kräke, ye kwrere ni brare tä
ji dokwäte meri kwe kräke. Kristo abko
nitre tödekaka niarabti Diantarikä arato.
[24] Nitre tödekaka Kristobti abko tä Kristo
kukwei mike ütiäte jae amne tä mike täte,
ye kwrere arato meri gure käkwe brare kwe
kukwei mikadre ütiäte jae mikakäre täte
arato.

[25] Amne Kristo käkwe nitre tödekaka bti
tarebare, käkwe ja biani müre ketadre
kräke, ye kwrere jire mun brare gure
gure käkwe meri munkwe tare. [26] Kristo
käkwe ja biani müre ketadre kore ni
mikakäre merebe amne deme, ye abko
mun namani ngökani ñöte Kristo käbti
munkwe bä mikani jabtä amne munkwe
tödekani niarabti munkwe niebare abko
munkwe bä mikani jabtä arato. [27] Erere
arato, Kristo käkwe ja biani müre ketadre
kore, ye köböire abko nitre tödekaka bti
abko bä rabadre bäri nuäre amne jän-
drän kämekäme tiebe ñan rabadre jire btä.
Erere arato, ñan rabadre ni kwata näkwain
näkwain kwrere kukwe kämekäme kisete
amne, jändrän mda mda kämekäme ñan
rabadre jire nitre ye ngätäite, akwa Kristo
tö namani tuai deme amne era metre ja
ngwärekri, abkokäre ja biani müre ketadre
kwe kräke.

[28] Kristo käkwe ni tarebare kore, ye
kwrere arato ni brare brare käkwe meri
kwe taredre. Amne niara tä ja ngrabare
tarere au, ye kwrere meri kwe taredre
kwe, ñobtä ñan angwane nire nire käta
meri kwe tarere, ni ye abko tä ja tarere
au. [29] Ye abko ni ñakare jire iti käta bätä
ngwen ja ngrabare btä au, akwa nita ngib-
iare kuin amne nita mröre ja ngrabare
kräke. Ye kwrere arato, Kristo tä nu-
ene nitre tödekaka niarabti kräke, [30] ñobtä
ñan angwane nitre jökrä tödekaka Kristobti
abko Kristo ngrabare kwe amne ni itire itire
abko Kristo kiakia ngrabare. [31] Ne aisete,
Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Ni brare käkwe ja mikadre gure angwane,
rikadre nüne jenena rünbtä amne
meyebtä mento merire kwebe.

Angwane ni nibu ye abko rabadi ni itibe
kwrere, *Génesis 2.24*

abko nieta kore. [32] Yebtä abko kukwe
nebti jändrän ütiäte kri gare ñakare nie
abko tä ükani tiebe Ngöbökwe abko tä
nüke gare nie, akwa Kristo amne nitre
tödekaka niarabti abko btä kukweta tiebe
kore Ngöbökwe abko tita niere. [33] Amne
mun brare brare abko ie ti bike niereta
bobukäre krörö: Mun itire itire käta ja
tarere au, ye kwrere jire munkwe meri
munkwe tare amne, mun merire merire
abko käkwe ni brare munkwe mika ütiäte
jae abko tita niereta kore munye.

6

Kukwe ngäbäkre kräke amne rün btä meye kwe kräke

[1] Mdakäre abko, mun ngäbäkrere, mun ye
abko ni Dänkienkwe, aisete munkwe mun
rün btä mun meye kukwei mika täte, ñobtä
ñan angwane ye abko kuin ni Dänkien ok-
wäbti. [2-3] Ngöbökwe ja kukwei ne biani
Moiséye nuendre ngäbäkreye, ben gwaire
jändrän bäri ütiäte köböi mikani käne kwe
abko krörö:

Munkwe nünandre jäme amne munkwe
nünandre raire kä temen nebtä,
abkokäre munkwe mun rün
btä mun meye mika ütiäte jae,
Deuteronomio 5.16

abko nieta kore Ngöbö Kukweibtä.

[4] Amne mun ngäbäkre rünre rünre abko
käkwe ñan ngäbäkre munkwe moto mika
romon kukwe bätäkä ngwarbe btä, akwa
munkwe ngäbäkre munkwe töi tikadre
amne munkwe ji kuin Ngöbökwe mikadre
gare ño ietre abko ie ni Dänkien tö, ye
kwrere munkwe nuen.

Kukwe ni klabore kräke amne bkänkä kwe kräke

[5] Mdakäre abko, mun klabore käkwe mun
bkänkä kukwei mika täte ja töi kuinbti.
Erere arato, munta sribire Kristo ara jire
kräke raba ruen munye, käkwe mun bkänkä
mika ütiäte jae amne munkwe jürä ngwian
era metre, munkwe Kristo mikadre täte
ye kwrere. [6] Ye abko, ñan mun bkänkä
okwäbti aibe munkwe sribi nuen kuin ja
bä mikakäre kuin, akwa sribikä Kristokrä
ye kwrere munkwe sribi amne Ngöbö tö
dreye, ye erere munkwe nuen jökrä ja töi
metrebti. [7] Ye abko, munkwe sribi ja di
ngöi jökrä mun bkänkä kräke, ye abko
ñan munta sribire ni kä nebtä kräke, akwa

munta sribire ni Dänkien ara jire kräke
munkwe nütü, käkwe sribi kore, [8] ñobtä ñan
angwane ni klabore ya o klabore ñakare ya,
akwa ni itire itire käkwe dre dre nuenbare
kuin, ye abko ni Dänkien käkwe ütiä biandi
nie, ye abko raba gare metre munye.
[9] Mdakäre abko, ni klabore käta sribire
ja töi kuinbti bkänkä kräke, ye kwrere jire
mun mden mden käta ni klabore bkäne ye
käkwe sribi ükadrete ja töi kuinbti kräke.
Amne munkwe ñan rätäkä mikakäre ene,
ñobtä ñan angwane mun amne niaratre
abko tä sribire ni Dänkien itibe kräke. Ni
Dänkien ye abko tä kä käinbti amne niara
abko kräke ni ütiäte ja kwrere jökrä.

Jändrän rükrä Satana rüere

[10] Mtare mentokwäre abko ni Dänkien
di kri, yebti munkwe nüna dite köbö
kwatirekwatire abko krörö: [11] Jändrän
jökrä bianta Ngöbökwe ja ngibiakrä ni rüe
ngäniene, ye kite jabtä munkwe. Diablu
ni ngökaka käkwe kukwe mikaditbe mun
rüere, ye ngwane mun rabadre nünenkä
dite jabtä diablu rüere, abkokäre kite
jabtä munkwe, [12] ñobtä ñan angwane
ñan nita rüre ni kä nebtä rüere, akwa
üai kämekäme tä dikekä kabre käinta
sete abko di kri amne tä kä käme iko kä
jökräbti kä nebtä dänkiene amne gobrane
ni ngätäite nete abko rüere nita rüre. [13] Ne
aisete jändrän jökrä bianta Ngöbökwe ja
ngibiakrä ni rüe ngäniene, ye den kisete
munkwe amne köbö te kukwe taretare
jatadi mun nuente ja käne, ye näire mun
rabadre nünenkä dite jabtä mun rüebe,
abkokäre munkwe ja mika juto biare rükäre
kore. Yebti munkwe nünanka dite jabtä.
[14] Ye aisete, nitre rükä käta koria mäkete
dime ja mrökarabtä ja mikakäre biare
rükäre, ye kwrere munkwe kukwe era
metre Ngöbökwe mäkäte jabtä rükäre
Satana rüere. Erere arato, nitre rükä tä
jändrän ribi mike ja mäträtbtä ja ngibiakrä,
ye kwrere munkwe nünandre era metre
Ngöbökrä ye abko käkwe mun ngibiadre
mun rüe Satana ngäniene. [15] Mdakäre
abko, nitre rükä tä sandalia neketete kuin
temen kite ja ngotobtä rükäre, ye kwrere
munkwe ja ngoto mika juto biare niken
Ngöbö kukwei kuin Kristobtä ye niere ni
mda mdaye. Ngöbö kukwei kuin Kristobtä,
ye tä ni mike ja mäketa jäme Ngöböbe.
[16] Akwa jändrän jökrä ja ngibiakrä yebti
ta abko tödeka kwatibe Ngöböbti, ye abko
munkwe dian kisete nitre rükä tä jändrän
ribi ngwen kisete ja ngibiakrä, ye kwrere
munkwe nuendre kore. Ye köböire abko üai
kämekäme käkwe kukwe kämekäme kitadi
buko jutra ngitiekä kwrere mun rüere
angwane, munkwe kukwe käme ganaindi
kwäräbe. [17] Amne munta dianintari, ye abko
jändrän ribi mikata ja dokwäbti ja dokwä
ngibiakrä rüe ngäniene ye kwrere. Amne
Ngöbö Kukwei abko tä ngitra kwrere Ngöbö
Üaikwe. Ngöbö Kukwei yebti munkwe rü,
nitre rükä tä rüre ngitrabti ye kwrere.
Jändrän jökrä rükrä ye munkwe dian
kisete rükrä jae diablu amne üai käme
kwe ye rüere. [18] Erere arato, munkwe
blita kärekäre Ngöböbe amne, Ngöbö Üai
köböire munkwe ja di ribe Ngöböye amne
munkwe jändrän kärä kärekäre ie arato.
Erere arato, munkwe mokre käre jabti,
akwa mun ñan rante blitare Ngöböbe,
käkwe blita käre ben nitre deme deme kwe
ye kräke.
[19] Mdakäre abko, Ngöbö kukwei kuin Je-
subtä nämane tiebe ye abko tikwe niedre
ño ño abko Ngöbökwe mikadre gare tie
amne, kä jürä rabadre ñakare tibtä blitare,
abkokäre munkwe blita Ngöböbe tikrä.
[20] Ngöbö kukwei kuin abko tikwe mikadre
gare, abkokäre Ngöbökwe ti juani blitaka
jakrä. Ngöbö kukwei ye mden dokwäre
tita ngite kä teri nete mtare, akwa kä
jürä ñan rabadre jire chi tibtä blite Ngöbö
kukweibtä, abkokäre munkwe blita tikrä
Ngöböbe.

Kukwe mrä

[21] Mräkäre abko, Tíquico ni mräkä tare
kri nikwe amne sribikä era metre ni
Dänkienkwe abko tita juen nebe mun
känti yete. Tita ño nete amne tita dre
dre nuene ye abko niarakwe niedi jökrä
munye. [22] Erere arato, nunta ño nete ye
niedre kwe munye abko käkwe kä mikadre
juto munbtä, abkokäre tita juen nebe yete.
[23] Ngöbö ni Rün nikwe amne Jesukristo ni
Dänkien käkwe ja mräkätre yete mika nüne
jäme amne, munkwe ja taredre kwärikwäri
tödekare kwärä kwatibe Ngöböbti abko ie
ti tö. [24] Amne nire nire käta ni Dänkien
Jesukristo tarere era metre kärekäre, ye
abko kräke Ngöbö raba ja moto mike kuin
arato. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Filipobokrä

Filipenses

Pablo käkwe tärä ne tikani angwane, niara nämane ngite kä teri juta Romate, kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre. Ne nakaninkä ño abko tä tikani Hechos 28.14-31 yebtä. Akwa Pablo nikani Silas amne Timoteobe nebe juta Filipo känti kukwe kuin Jesubtä mikakäre gare ietre angwane, ni kwati käkwe tödekani Jesubti. Ye abko tä tikani Hechos 16.12-40 yebtä. Abti niara nämane ngite nükani gare nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Filipote yeye angwane, niaratre käkwe ngwian amne jändrän mda mda juani Pablo kräke ni iti kädian nämane Epafrodito köböire Pablo die mikakäre. Abtä Pablokwe tärä Filipenses ne tikani kuin niekäre ietre.

Mdakäre abko, Pablo namani ja tare nike, akwa kä namani nuäre btä abko mikani gare kwe nitre nünanka Filipo yeye, ñobtä ñan angwane nitre tödekaka Jesubti nünanka yete nämane ja tare nike arato tödekabtä Jesubti. Jesukristo käkwe nünabare ño, käkwe bikabare tidrä ni mda mdabtä, ye kwrere nitre tödekaka Jesubti käkwe nünandre ja die mikadre kwärikwäri nünenkä dite Jesubtä abko Pablokwe niebare ietre.

Mdakäre abko, Pablokwe nitre tödekaka Jesubti mikani mokre nitre israelita ruärebtä. Nitre israelita ruäre nämane niken kukwe dirire blo Jesukristobtä abko ngäniene ja ngibiadre Pablokwe niebare ietre. Tödeka kwatibe Jesubti, aibe köböire ni ñan rabadre dianintari nitre israelita ne nämane dirire, akwa ñakare kore Pablokwe niebare, aisete ja ngibiadre kuin niebare kwe.

Pablota köbö kuin juen

1 Ti Pablo käta tärä ne tike amne Timoteo tä tibe nete. Nun ne abko sribikä
Kristo Jesukwe. Mun deme Ngöbökwe tä
ketetibe Kristo Jesube juta Filipote amne
mun ni Ngöbökwe jie ngwianka amne nitre
ni mda mda die mikaka, ye kräke nunta
köbö kuin juen. 2 Ngöbö ni Rün nikwe amne
ni Dänkien Jesukristo raba ja moto mike
kuin munkrä amne mun mika nüne jäme
kwetre, ie ti tö.

Pablota kuin niere Ngöböye ja di käräre kwärä

3 Ja mräkätre, munta nüke töre batire
batire tie angwane, tita kuin niere Ngöböye
munbtä. 4 Erere arato, tita blite Ngöböbe
angwane, käta neme bäri nuäre tibtä blitare
Ngöböbe mun jökrä kräke, 5 ñobtä ñan
angwane munkwe tödekani kena Jesubti
angwane, mun nikani ti die mike kukwe
kuin Jesubtä kädriere abti kä nükebe mtare.
Yebtä käta neme bäri nuäre tibtä blitare
Ngöböbe mun kräke. 6 Ye abko, Ngöbökwe
sribi kuin kömikanintbe munbtä, sribi ye
abko niara ara käkwe ngwiandi bare jökrä
nebe Kristo Jesu jatadita kä mrä köbö ye
näire, ye abko gare kuin tie. 7 Tikwe
töbikadre kore mun jökräbtä abko kuin
ruen tie, ñobtä ñan angwane mun tare
kri tikwe. Ngöböta ja moto mike kuin
tikrä ti die mikakäre, ben gwaire munta ti
die mike arato, aisete tita ngite mäkäninte
kadenanbti kä teri ya o tita kukwe kuin
Jesubtä ngie mike amne bä mike ütiäte
gobran ngwärekri, akwa ye känti munta ti
die mike. 8 Ne aisete nikwe ni mda mda
taredre ño abko Kristo Jesu tä mike gare tie,
yebti tita mun jökrä tarere kri, ye abko gare
kuin jökrä Ngöböye.

9 Ne abko, tita ja di ribere krörö Ngöböye
munkrä: Mun tödekaka Jesubti käkwe ja
taredre kwärikwäri amne ni mda mda
taredre bäri mda munkwe arato köbö
kwatirekwatire. Erere arato, Ngöbö
rükadre gare bäri munye amne mun jatadre
neme bäri töbtä Ngöböbtä, dre abko kuin
Ngöbö ngwärekri rükadre gare bäri metre
munye abko tita ribere Ngöböye munkrä.
10 Tita ribere kore Ngöböye, ñobtä ñan
angwane kukwe rükadre gare kore munye,
ye köböire dre dre ütiäte nünankrä bäri
metre Ngöbökrä rükadre gare munye amne
mun rabadre nüne kuin deme amne, ni mda
mda ñan rabadre mun kite ngise nebebe
Kristo jatadita ye näire. 11 Ne abko munkwe
nuendre angwane, mun rabadre nüne
metre Ngöbö ngwärekri Jesukristo diebti,
ye köböire Ngöbö rabadi käikitaninkä amne
rabadi mikani ütiäte kri.

Kukwe kuin Jesubtä tä nüke gare ni kwatiye

12 Ja mräkätre, mtare ti tö kukwe mda
niei munye abko krörö: Kukweta nakenkä
taretare tibtä, yebtä kukwe kuin Jesubtä
kädrieta niken bäri janknu mentokwäre, ye

abko rabadre gare munye abko krörö: 13 Tita
ngite mäkäninte kadenanbti kä teri tödek-
abtä Kristobti, ye abko nükanina gare era
metre nitre guardiare emperador gwiriete
ie, amne ni kwati mda mda, ie nükanina
gare arato. 14 Ti kitani ngite tä gare ti
mräkätre tödekaka ni Dänkienbtiye nete,
ye abko käta bäsi niaratre jökrä kite blite
bäri mda kukwe kuin Ngöbökwe yebtä
amne kä jürä ñakare btätre blitare.

15 Nitre ye ngätäite, ni ruäre tä kukwe
kuin Kristobtä mike gare, akwa era metre tä
mokrere tibe amne töita bikabtä kri tibtä,
käta kukwe kuin Jesubtä mike gare ni mda
mdaye. Akwa ni ruäre abko tä mike gare
ja töi kuinbti. 16 Nitre ye tä ti tarere, aisete
tätre kukwe kuin Kristobtä mike gare kore
ja töi kuinbti, ñobtä ñan angwane Ngöbö
ara jire käkwe ti mikani kukwe kuin ye
ngie mikaka abko garera ietre. 17 Akwa ni
tä mokrere tibe, ye abko tä kukwe kuin
Kristobtä mike gare arato, akwa tätre bike
kri au amne, ñan tä sribire ja töi metrebti.
Tita ngite ne ngwane, niaratre töta kukwe
mikaitbe bäri ti rüere, aisete käta näin
kukwe kuin Jesubtä mike gare kore. 18 Akwa
ye abko ñan mikata bäri ütiäte tikwe, ñobtä
ñan angwane niaratre tä kukwe kuin Kris-
tobtä mike gare töi kuinbti ya, ñakare ya
abko tä dbe tikrä, ñobtä ñan angwane tätre
kukwe kuin ye mike gare jirekäbe. Ye abko
bäri ütiäte, aisete käita neme bäri nuäre
tibtä.

Akwa kä rabadi bäri nuäre tibtä janknu,
19 ñobtä ñan angwane era metre tita ngite
kä teri nete, akwa munta blite tikrä
Ngöböbe amne Ngöböta Jesukristo Üai
juen ti die mikakäre, aisete Ngöbökwe ti
dianditari mrä abko gare kuin tie. 20 Ti
tädi kukwe ükatekä romanobo ngwärekri
angwane, Ngöbökwe ñan ti tuadremetre
Kristo Jesu rükente abko tita ribere ie.
Erere arato, ti rabadre baliente, käkwe
Kristo mikadre tuare ütiäte kri ni kwati
ngwärekri Ngöbö diebti abko tita ribere
Ngöböye. Akwa kukwe ükatekä romanobo
käkwe ti tikadrete nünakäre janknu ya o
ti juandre müre ketadre kwe ya, mden
erere tä dbe tikrä, 21 ñobtä ñan angwane
tita nire nünakäre Kristo aibe kräke, akwa
ti müre ketadre ye abko rabadre bäri kuin
tikrä. 22 Akwa ti tikadrete nünakäre janknu
kä nebtä angwane, tikwe sribi kuinkuin
nuendre bäri Ngöbökrä, aisete dre abko
rabadre bäri kuin tikrä abko ñan nüke gare
tie. 23 Ye aisete, jändrän ketebu ne mden
abko tikwe diandrekä jakrä abko tä neme
tare tikrä töbike btä. Ti müre ketadre
nitre romanobokwe tödekabtä Kristobti
angwane, ti rikadre nüne Kristobe, ie ti
tö bäri krübäte amne, ye abko rabadre
bäri kuin tikrä. 24 Akwa nitre romanobo
käkwe ti tikadrete nünakäre janknu kä
nebtä abko bäri kuin munkrä ruen tie. 25 Ti
tikadite nünakäre janknu mun jökrä die
mikakäre näin bäri metre Jesube amne, kä
mikakäre nuäre munbtä tödekabtä Jesubti,
ye kräke ti rabadi mun jökräbe abko gare
kuin tie. 26 Angwane ti rabadita bobuta
munbe ketetibe angwane, ti käi rabadita
bäri nuäre munbtä amne, munkwe Kristo
Jesu käikitadikä, aisete ti rabadre tikaninte
rabakäre bobuta munbe abko tuen bäri
kuin tie.

Kukwe kuin Kristobtä bä mikadre ütiäte

27 Akwa kukwe ketetibe bäri ütiäte nu-
endre munkwe abko ti bike niere krörö
munye: Kukwe kuin Jesubtä rabadre ütiäte
ni mda mda okwäte, abkokäre munkwe
nüna kuin metre. Munkwe nünandre kore
ne ngwane, ti rabadita ja tuenta munbe
ya, ñakare ya, o tikwe ni kukwei nuadita
munbtä jirekäbe, akwa kukwe krörökrörö
rabadi gare tie: Mun tä nünenkä dite jabtä
töi ketetibe jökrä, ye köböire munta ja
die mike kwärikwäri kukwe kuin Kristobtä
mikakäre gare bäri. 28 Erere arato, munkwe
ñan ja ngwian nikenkä mun rüe käne, ñobtä
ñan angwane niaratre tä rüre mun rüere, ye
abko käta kukwe krörö mike gare: Niara-
tre juandi ngwarbe jökrä Ngöbökwe, ye
abko tuen kuin btätre, akwa mun abko
Ngöbökwe dianditari, ye abko tuen gare
kuin munbtä arato. 29 Ye abko, Ngöbö
moto kuin, ye köböire munkwe tödekani Je-
sukristobti. Akwa ñan munkwe tödekadre
jirekäbe bti, akwa Ngöbö moto kuinbti
munkwe ja tare nikadre kräke abko kuin
munkrä arato abko rabadre gare munye.
30 Ye mden kisete mun amne ti, nita ja tare
nike ja kwrere Jesukristo dokwäre mtare.
Nita ja tare nike, ye mden kwrere tikwe ja
tare nikani mun okwäbti ti näma kena juta
Filipote, ye kwrere tita ja tare nike nete
abko kukwe nuata mda bati munkwe kore.

2

Nitre tödekaka Jesubti käkwe nünandre Jesu kwrere

1 Ti mräkätre, munta ketetibe Kristobe,
aisete ja motota neme ruen nuäre nuäre
munye amne, Ngöböta mun tarere, ye tä
mun moto mike jäme. Erere arato, Ngöbö
Üai tä munbtä abko tä mun mike ketetibe
jökrä amne, mun ruentari tare Ngöböye
amne Ngöböta ja moto mike jäme mun
kräke abko gare tie. 2 Ye mden kisete,
munkwe kä mikadre bäri nuäre tibtä,
abkokäre munkwe nüna krörö: Munkwe ja
töi mika ja näre jökrä. Munkwe ja tare
ruäre kwärikwäri. Munkwe nüna jäme
jökrä jabe kwärikwäri. Erere arato, jändrän
ketetibe btä munkwe töbika gwaire jökrä.
3 Munkwe ñan jändrän nuen jire kaibe jakrä
amne ja dikaikäre, akwa bika tidrä ni mda
mdabtä amne ni mda mda mika bäri ütiäte
jakrä. 4 Mdakäre abko, munkwe ñan töbika
jändrän kuinbtä kaibe jakrä akwa, munkwe
töbika jändrän kuinbtä ni mda mdakrä
arato.

5 Ye kwrere Kristo Jesu käkwe töbikabare
jabtä amne ni mda mdabtä amne nünabare
kore kwe, aisete ye kwrere munkwe töbika
amne nüna munkwe arato abko krörö:

6 Kristo abko Ngöbö arabe arato, akwa
rabadre ütiäte janknu Ngöbö
kwrere,
yebtä abko ñan namani töbike kaibe
jakrä amne namani ruentari tare
ñakare ie.

7 Ye mden kisete, Kristo abko Ngöbö arabe,
akwa niara käi ütiäte ütiäte kri abko
mikaninte kwe ja töi jenbti, käkwe
ja dikaibare ñakare amne, ja mikani
ütiäte ñakare kwe abko krörö:

Ni klabore kwrere jire nämane kä
nebtä. Erere arato, niara därebare
angwane, nämane ni kä nebtä
kwrere.

8 Mdakäre abko, niara namani tuen ni kä
nebtä kwrere ni jökräye amne na-
mani bike tidrä ni jökräbtä, käkwe
Ngöbö kukwei mikani täte jökrä
amne ja biani müre ketadre kwe
Ngöbö kukwei mikakäre täte metre.

Akwa ñan müre ketani nuäre,
akwa müre ketani krübäte krusobtä.

9 Ye kwrere Jesukwe ja mikani ütiäte ñakare.
Ye mdenbtä Ngöbökwe mikani bäri ütiäte
ni jökrä amne jändrän jökrä bti
ta amne, ni käi bäri ütiäte abko
Ngöbökwe biani ie arato.

10 Ye mden kisete, Jesu ye ngwärekri
ni jökrä amne jändrän jökrä kä
käinbti, kä temenbtä amne dobo
täni abko rabadi ngukudokwäbti
niara mikakäre ütiäte jae,

11 Jesukristo abko Dänkien Ngöbö niedre
ie angwane, Ngöbö ni Rün rabadi
mikani ütiäte kri arato.

Ngöbö kukwei mikadre täte

12 Ne aisete ti mräkätre tare tikwe, ti nä-
mane mun känti juta Filipos yete angwane,
käre mun nämane Ngöbö kukwei mike täte,
ye kwrere arato mtare tita mobe munye
akwa, munta Ngöbö kukwei mike täte bäri
era metre. Akwa ni dianinantari Ngöbökwe
käkwe Ngöbö kukwei mikadre täte ño,
ye kwrere munkwe sribi Ngöbö kukwei
mikakäre täte jökrä, Ngöbö mikare ütiäte
kri kwärä, Ngöbökwe mun dianinantari bä
mikakrä metre. 13 Munkwe nuendre, ñobtä
ñan angwane Ngöböta sribire munbtä mun
töi mikakäre biare sribi kuin nuenkäre
amne, Ngöböta sribire mun mikakäre dite
sribi kwe ye ngwiankäre bare.

14 Jändrän jökrä nuenta munkwe, yebtä
munkwe ñan ñäkä jabtä kwärikwäri
amne, munkwe ñan ja kweta kwärikwäri.
15 Munkwe nünandre kore angwane,
kukwe ñan kwandre jire ni mda mdaye
mun kitakrä ngise amne mun töi amne
mun moto rabadre metre abkokäre.
Ye kwrere, munkwe nünandre Ngöbö
ngäbriänkätre töi kuin metre kwrere nitre
moto kämekäme amne diän diän ngätäite.
Sö amne muke tä trä ngitiekä kä käinbti
deo, ye kwrere jire munta kä trä Ngöbökwe
mike tuare nitre kämekäme amne diän
diän ngätäite kä nebtä. 16 Ne aisete Ngöbö
kukwei kuin käta ni mike nüne kärekäre,
ye munkwe ketate dime kisete niekäre
ni jökräye. Munkwe nünandre kore ne
ngwane, Kristo jatadita ye näire mun käi
rabadi nuäre tibtä, ñobtä ñan angwane
tikwe ñan ngoto nikani ngwarbe sribire
mun ngätäite abko tikwe gadi aisete.
17 Munta tödeke Ngöböbti abtä munta
sribi kuin nuene Ngöbökrä. Ye abko,
jändrän kämikata kukwadre Ngöböye

niara käikitakakrä ye kwrere. Amne tita
sribire mun ngätäite, ye dokwäre nane
ti kämikadre, ye ngwane jändrän biani
kukwadre Ngöböye, bti dö kekata, ye
kwrere ti rabai Ngöbö ngwärekri. Akwa
ye abko Ngöbö moto mikakrä nuäre amne,
ye kwrere jire tikwe mun käi ngwiandre
nuäre gwaire jabtä. [18] Ne aisete, munkwe
kä ngwian nuäre gwaire jökrä jabtä tibe ja
tare nikabtä kore.

Timoteo amne Epafrodito juandi jötrö Pablokwe

[19] Ja mräkätre, ni Dänkien Jesu tö, ne
ngwane bä jötrö ti tö Timoteo juain nebe
mun känti yete, ñobtä ñan angwane niara
rabadreta mun känti angwane, kä rabadi
nuäre munbtä niara tuare. Abti niara
rükadreta kukwe ngwenante kuin munbtä
tie, ye abko käkwe kä mikadre nuäre tibtä
arato, abkokäre tikwe juandi. [20] Tikwe Tim-
oteo juandi, ñobtä ñan angwane tita mun
tarere metre, ye kwrere Timoteo aibe käta
mun tarere, aisete tikwe niara juandi mun
känti mun die mikakäre. [21] Ni kwati mda
abko käta töbike jändrän jakwebtä au, akwa
Kristo Jesu tö dreye, yebtä töbikata ñakare
kwetre. [22] Akwa Timoteo abko käta nüne
metre, ye garera mun jökräye, ñobtä ñan
angwane ni ngobo nikwe käta ni die mike
ño sribibtä, ye kwrere jire Timoteokwe ti
die mikani kukwe kuin Jesubtä mike gare ni
mda mdaye, ye garera munye arato. [23] Ne
aisete kukwe rabai ño tikrä nete gadi tikwe
angwane, tikwe Timoteo juandi nebe mun
känti yete. [24] Amne ti abko tä ngite kä teri
nete, akwa ti Dänkien Jesu diebti, bä jötrö ti
tikadrete angwane, ti näin nebe mun känti
arato abko tita nütüre.

[25] Akwa gwängwarbe abko, ti mräkä Jesu
käbti Epafrodito, sribi muko tikwe amne ti
die mikaka tikwe, ye abko munkwe juani
ti die mikakrä nete abko ti bike juenta
nebeta mun känti. [26] Niara abko tä ulire
mun miare amne, niara namani bren abko
gani munkwe, yebtä abko bäri tä töbike kri
mda. [27] Epafrodito abko namani bren jume
bkänä amne bäsi krütani akwa, namani
ruentari tare Ngöböye, aisete Ngöbökwe
mikaninta kuinta amne krütani ñakare.
Tita ulire nete, ne bärire ti ñan rabadre
ulire mda, abkokäre ti namani ruentari
tare arato Ngöböye niarabe gwaire, aisete
niara krütani ñakare. [28] Ye mdenbtä abko,
tita niara juenta jötrö ngwarbe nebeta
mun känti, kä rabadreta nuäre munbtä
niara tuareta abkokäre amne, ti ñan tä-
dre töbike kri janknu arato, abkokäre
tita juenta. [29] Ne aisete kä raba nuäre
munbtä niara kare ngäbti ni mräkä nikwe
kwrere ni Dänkien käbti. Ye kwrere
arato, ni Epafrodito ne kwrerekwrere, ye
abko munkwe mika ütiäte jökrä arato,
[30] ñobtä ñan angwane Epafrodito bäsi krü-
tani sribibtä Kristokrä amne, ja kwata na-
mani ruentari tare ñakare ie angwane, bäsi
krütani sribibtä tikrä, sribi ñan rabadre
bare jire munye tikrä, mden abko niara
nämane nuene, abtä ja bren nikani kore
kwe.

3

Dre nuenta ja di jenbti abkobtä bikadre kri ñakare

[1] Ti mräkätre tikwe, munkwe ni Dänkien
käi ngwian bäri nuäre jabtä. Ti bike kukwe
niere munye, ne kwrere tikwe tikanina
munye akwa, tare ñakare tikrä tiketa mda
munye, ñobtä ñan angwane kukwe ne kuin
mun die mikakrä mun rüe ngäniene ruen
tie, aisete tita tiketa munye. [2] Ja mräkätre,
nitre israelita käta Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye nuendre nie mikamna täte munye
amne, käta ja ñäräkrä mikamna ja kwatabtä
munye, ye ngäniene munkwe ja ngibia
kuin, ñobtä ñan angwane niaratre abko ni
ngututu kämekäme krübäte amne niaratre
abko sribi diän diän nuenkä amne niaratre
abko ni kwata tikakaka ngwarbe, aisete
nitre ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin.
[3] Ñäräkrä mikata ja kwatabtä, ye abko käta
ni jen Ngöbökwe era metre bä mike nieta
kwetre. Akwa ye abko ñakare metre, ñobtä
ñan angwane ni abko ni jen Ngöbökwe
era metre gare krörö nie: Nita sribire
Ngöbökrä amne nita niara käikitekä Ngöbö
Üai köböire amne, nita Kristo Jesu aibe bä
mike ütiäte kri. Erere arato, jändrän tuen
ni ngrabarebtä, yebti nita tödeke ñakare
amne jändrän nuenta au jakrä abko ni ñan
tö bä mikai ütiäte kri, aibebti ni ne mden
abko ni jen Ngöbökwe era metre gata nibtä.
[4] Akwa ti tö rabadre ja bä mikai ütiäte kri ne
ngwane, jändrän nuenta au jakrä, yebti ti
rabadre ja bä mike ütiäte kri ruen tie.

Nitre ye abko tä jändrän nuene au jakrä
ja mikakäre metre Ngöbö okwäte, ja bä

mikakäre ütiäte kri. Akwa ti bäri käkwe
kukwe nuenbare kuin täte abti ja rabadre
ruen ütiäte kri tie abko krörö: 5 Ti dä-
rebare angwane, kwäirare ti ñäräkrä mikani
ti kwatabtä amne, ti abko israelita, amne
ti därebare juta Benjamínkri amne ti abko
hebreo era metre. Erere arato, ti nä-
mane nekete nitre bariseokri, aisete kukwe
biani Ngöbökwe nuendre nie, ye abko ti
nämane mike täte bäri metre nitre bariseo
kwrere. 6 Ne aisete Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye nuendre nie, yebti ti nämane
mokrere krübäte, aisete nitre tödekaka Je-
subti abko rüere ti nämane näin kisere
mikakäre ja tare nike. Erere arato, Kukwe
Biani Ngöbökwe Moiséye nuendre nie, ye
erere ti nämane mike täte bäri, aisete ti
nämane nüne bäri metre, ni mda mda nä-
mane nütüre tibtä, aisete ti bäri käkwe ja
bä mikadre ütiäte kri.
7 Akwa Kristo rabadre mikani kri ti
köböire, abkobtä jändrän jökrä nämane
ütiäte kri kena tikrä, ye abko tuen ütiäte
ñakare tie mtare. 8 Ne bärire mda abko,
ti Dänkien Kristo Jesu rükadre gare bäri
kuin tie ne abko bäri ütiäte tikrä. Ye mden
kisete, jändrän jire jökrä mda mda, ye tuen
ütiäte ñakare tie ti Dänkien kwrere, aisete
niara kräke tikwe jändrän jökrä tuanimetre
ja jiebti. Jändrän jökrä ye mden abko tuen
jändrän ngwarbe rä kure kwrere tie, aisete
tita mikete, ti Dänkien Kristo Jesu rükadre
gare bäri kuin tie amne, 9 ti rabadre nüne
bäri ketetibe Kristobe abkokäre. Tikwe ja
töi mikani Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye
ye mike täte, akwa ñan ye köböire ti ngite
ñakare mda Ngöbökwe niebare tibtä amne
ti kani ngäbti kwe, akwa tödeka kwatibe
Jesubti, ye aibe köböire ti ngite ñakare
mda Ngöbökwe niebare tibtä amne ti kani
ngäbti kwe. 10 Erere arato, Kristo rükadre
gare metre ta tie, ie ti tö abko krörö: Ja
di kribti Ngöbökwe Kristo mikaninta nire,
niara di ye abko ie ti tö jakrä arato nü-
nankrä Kristokrä. Erere arato, niarakwe ja
tare nikani ño, ye kwrere ti tö ja tare nikai
arato ni mda mda ngwiankäre Ngöböye.
Ne kwrere arato, niarakwe ja biani müre
ketadre ni mda mda kräke, ye kwrere ti tö
ja biain müre ketadre ni mda mdakrä arato
amne, 11 Ngöbökwe ti mikadita nire niara
kwrere, ie ti tö, abkokäre ti tö nünai bäri
ketetibe Kristobe.
12 Nebtä abko ñan ti nena jändrän jökrä
ye bkäne, tita niere. Erere arato, Ngöbökwe
ni mikadi era metre kä käinbti, ye erere ti
nena era metre ñan tita niere, akwa drekäre
Kristo Jesukwe ti käräbare käne, ye aibebtä
ti töita, aisete ye jiebti tita nakwen ja di
ngöi jökrä. 13 Ti mräkätre, ne ñan ti nena
jändrän jökrä bkäne täte jökrä ja di jenbti
abko tita niere, akwa jändrän ketetibe btä
tita ja töi mike kwatibe abko nere: Jän-
drän känekäne namani tie abko tita käik-
witekä jabti, amne jändrän kuin tä ti käne
Ngöbökwe abko jiebti tita nakwen janknu
ja di ngöi jökrä. 14 Ne abko jändrän kuin
kä käinbti biandre tie Ngöbökwe Kristo
Jesu köböire abko erere ti rabadre bkäne,
abkokäre Ngöbökwe ti käräbare nüne kä
käinbti ben, aisete tita nakwen kisere jiebti.

15 Ye abko, nire nire nena ünän tödekabtä
Jesubti abko käkwe töbikadre ja kwrere
jökrä tibe. Akwa kukwe mda tärä, btä mun
ruäre ñan tä töbike ti kwrere ne ngwane,
töbikadre ño abko Ngöbökwe mikadi gare
munye arato. 16 Akwa nikwe nünandre ño
Ngöbö ngwärekri nena gare nie, ye kwrere
nikwe nünandre.

17 Ti mräkätre, nikwe nünandre ño abko
erere tikwe nünanba mun okwäbti, ye
kwrere mun jökrä käkwe nüna. Erere
arato, nunkwe nünabare ño mun okwäbti,
ye kwrere ni mda mda tä nüne ya abko
munkwe mika ñäräre kuin abko erere
munkwe nüna arato. 18 Tita niere kore,
ñobtä ñan angwane ni ruäre abko ñan tä
nüne kore. Ye mdenbtä tikwe blitabar-
era bäre bäre munbe akwa, müare kwärä
ti tö nieita bobuta munye abko krörö:
Kristo krütani krusobtä ni kräke abko nire
nire käta mike ngwarbe jae ni jökrä ok-
wäbti, 19 yebtä abko Ngöbökwe gadikä jökrä
amne, jändrän nuenta käi ngwiandre nuäre
jabtä kwetre, aibe jiebti tä nakwen. Erere
arato, kukwe kämekäme nuenta kwetre
abtä rabadre ja gaire kwrere akwa, abkobti
jata nebe ruen bäri ütiäte krikri ietre. Jän-
drän kä nebtä aibebtä tätre töbike. 20 Akwa
ni abko kä käinbti bkänkä, aisete ni kä
käinbti bkänkä käkwe nünandre ño, ye
kwrere nikwe nünandre amne, ni Dänkien
Jesukristo ni Diantarikä tä kä käinbti jata-
dita abko ngibiata ngäbti nikwe. 21 Angwane
ni ngrabare ngwarbe ne abko niarakwe
kwitadi kuin bä nuäre niara ngrabare
kwrere. Ye abko nita ngibiare amne, Je-

sukristo di kri jändrän jökrä mikakäre ja
ngoto täni ye käkwe ni ngrabare kwitadi
jökrä kore ja di kribti.

4

1 Ne aisete ti mräkätre, munkwe nünanka
dite ni Dänkienbtä abko tita niere munye.
Mun tare kri tikwe. Ti tö ja tuaita kri
munbe amne, mun abko tä sribi ütiä kwrere
tikwe, ye abko käta kä mike nuäre kri tibtä
ti mräkätre.

Pablota kukwe ükete Evodia amne Síntique kräke

2 Angwane Evodia amne Síntique abko
käkwe ja mäkäta ni ja mräkäre kwrere ni
Dänkien käbti abko ti tö ribei kisere ietre.
3 Amne ma sribi muko tikwe abko käkwe ni
ngwai nibu ye die mika ja mäketa abko tita
ribere mae, ñobtä ñan angwane nun nä-
mane sribire Clementebe amne sribikä mda
mda nämane sribire tibe arato angwane, ti
ngwai nibu ye käkwe sribibare kri gwaire
nunbe kukwe kuin Jesubtä ye mikakäre
gare, aisete makwe die mika, ie ti tö. Mun
abko käkwe nünandi kärekäre kä käinbti,
ye erere mun käi nena tikani jökrä täräbtä
Ngöbökwe.

Pablota ni jökrä kite nüne bäri Ngöbö kräke

4 Ti mräkätre, käre munkwe ni Dänkien
käi ngwian bäri nuäre jabtä. Käre munkwe
käi ngwian bäri nuäre jabtä tita niereta
mda munye. 5 Mun abko moto jäme ni
mda mdakrä, ye rüka gare ni jökräye
munbtä. Ni Dänkien nükerate ja ken,
6 aisete munkwe ñan töbika ngwarbe
dikaro, akwa munkwe blita Ngöböbe jakrä
amne, kukwe jökrä mike gare ie munkwe
amne, ja di käräre kwärä munkwe kuin nie
Ngöböye arato. 7 Munkwe nuendre kore
angwane, Ngöbökwe kä jäme jakwe mikadi
mun motobtä. Kä jäme Ngöbökwe abko
ñan rükadre gare jire ni kä nebtäye. Kä
jäme biandi Ngöbökwe munye, ye käkwe
mun moto amne mun töi ngibiadibti kuin
Kristo Jesu köböire, munkwe ñan töbikadre
dikaro ngwarbe abkokäre.

8 Ti tö kukwe niei mrä munye ti mräkätre
abko krörö: Kukwe era amne kukwe ütiäte,
yebtä munkwe töbika. Erere arato, kukwe
kuin amne dre abko deme Ngöbö ng-
wärekri, yebtä munkwe töbika. Amne
kukwe mden bä nuäre nuäre amne kukwe
mden tuen kuinkuin, yebtä munkwe töbika.
Erere arato, jändrän jökrä kuinkuin amne
jändrän kuin kä ngwiankrä nuäre jabtä
Ngöbö ngwärekri, yebtä munkwe töbika.
9 Angwane tikwe kukwe diriba ño munye,
tikwe mun töi dianba ño ño amne munkwe
ti kukwei nuaba blite ño ño amne munkwe
ti tuaba dre dre nuene, ye kwrere munkwe
nuen janknu. Tita jändrän nuemna munye,
ne kwrere munkwe nuendre ne ngwane,
Ngöbö moto jäme ye tädi käre munbe.

Jändrän juani Pablo die mikakrä, btä Pablota kuin niere

10 Tita ti Dänkien käi ngwen bäri nuäre
jabtä, ñobtä ñan angwane ti nükani töreta
munye, käkwe ti die mikaninta. Ne abko
ñan ti käikwitaninkä jabti munkwe abko
tita niere akwa, kä raire munkwe ngwian
juandre nireye tikrä ñan namani nüke gare
munye, aisete mun nämane ti die mike
ñakare, akwa mtare munkwe ti die mikan-
inta. 11 Tita kukwe niere kore munye, ye
abko ngwian amne jändrän ñakare tikwe,
abtä tita niere kore akwa, ti abko kwe jän-
drän ño ño tädrera abko rabadre dbe tikrä
abko garera tie. 12 Nüna gare bobre tie
amne nüna gare jändrän kabrebe tie. Arato,
nünandre ño erere, kräke tita biare, ne abko
garera tie, aisete ti tädre trine ya, ti tädre
mröi ya abko btä tita töbike ñakare dikaro
akwa, käta neme nuäre tibtä. Erere arato,
jändrän tärä kabre tie ya, ñakare ya, yebtä
tita töbike ñakare dikaro, akwa käta neme
nuäre tibtä. 13 Kristo ti die mikaka, köböire
ti raba jändrän jökrä nuene.

14 Akwa munkwe ti die mikani ja tare
nika känti nete, käkwe ngwian juani ti
die mikakäre, ye abko bäri kuin ruen tie.
15 Ti näma Macedonia munbe, bti tikwe kä
mikateba, kä rikaba kukwe kuin Jesubtä
mike gare kä mdate angwane, mun Fil-
ipobo käkwe tödekani krire Jesubti, akwa
nitre gätäkä Jesu käbti kä Macedoniate, ye
ngätäite mun aibe käkwe ti die mikaba.
16 Mdakäre abko, ti näma juta Tesalóni-
cate angwane, mun aibe käkwe ngwian
juanba bäre bäre ti die mikakäre. 17 Ne
abko ñan munkwe jändrän juandre bäri ng-
warbe mda tikrä abko tita niere akwa, mun
rabadre jändrän bkäne bäri mda Ngöbö ng-
wärekri abko ie ti tö, käta niere kore munye.
18 Ngwian amne jändrän jökrä bianta tie
munkwe abko tikwe kani ngäbti, aisete
jändrän tärä täte tikwe mtare. Mdakäre

abko, munkwe ngwian biani Epafroditoye
ngwiandre tikrä abko niara nükani ngwena
tie amne, jändränta bäri kabre tikwe mda.
Ne aisete munkwe ngwian juani tikrä, ye
abko namani kuin Ngöbökrä amne, jän-
drän rä bäne bianta Ngöbökrä nitre israeli-
takwe abko käi namani nuäre Ngöböbtä,
abko erere käi namani nuäre Ngöböbtä käre
ngäbti arato. [19] Ye abko, Kristo Jesu di kri
jändrän jökrä bkäne, ye köböire jändrän
ñakare munkwe abko Ngöbö tikwe käkwe
biandi munye. [20] Amne Ngöbö ni Rün nikwe
aibe raba käikitaninkä kärekäre. Ne abko
raba bare kore. Amen.

[21] Mräkäre ti mräkätre, nitre nünanka
deme deme Ngöbökwe tä juta Filipote, ie
munkwe köbö ngwiantari tikrä amne, ti
mräkätre tödekaka Jesubti tä tibe nete käta
köbö kuin juen ja mräkätre yete kräke
arato. [22] Erere arato, nitre deme deme
Ngöbökwe tä nete käta köbö kuin juen mun
jökrä kräke akwa, jä mräkätre sribikä em-
perador romanobokwe abko bäri tä köbö
kuin juen munkrä. [23] Ni Dänkien Jesukristo
käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke.
Abko kore se. Amen. Ne ngörä.

Tärä Tikani Pablokwe Nitre Colosabokrä
Colosenses

Pablo käkwe tärä ne tikani angwane, niara nämane ngite kä teri juta Romate kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre. Ne nakaninkä ño abko tä tikani Hechos 28.14-31 yebtä. Pablo ara käkwe kukwe kuin Jesubtä diribare ñakare juta Colosa yete. Ni iti kädian nämane Epafras käkwe mikani gare ietre. Abti Pablo nämane ngite kä teri juta Romate angwane, Epafras nikani basare ie, ye angwane kukwe kri Colosa känti, niebare kwe ie.

Pablokwe tärä ne tikani rükäre Ngöbö kukwei kuin Jesubtä ye dokwäre, ñobtä ñan angwane ni ruäre juta Colosa yete kä namani kukwe dirire blo Jesukristobtä abko Epafras käkwe niebare ie. Ngöbökwe jändrän jökrä dätebare ñakare Jesukristo köböire abko nitre dirikä blo nämane niere. Erere arato, Ngöbö ñan nämane nüne täte jökrä Jesukristobtä abko nitre dirikä blo nämane niere. Ye kwrere abko nitre dirikä blo nämane Jesukristo bä mike ütiäte ñakare. Jesukristo täte abko nitre tödekaka Jesubti käkwe kukwe ütiäte nitre israelitakrä ye mikadre ütiäte jae abko dirikätre blo nämane niere.

Kukwe ye dokwäre Pablokwe tärä ne tikani. Ngöbökwe Jesukristo mikani ni jökrä amne jändrän jökrä bti ta, aisete niara aibe di tärä ni diantarikrä täte jökrä abko Pablokwe niebare. Erere arato, kukwe diribare ni kä nebtäkwe, ye abko ngwarbe amne di ñakare jire chi ni diantarikrä, niebare kwe ietre. Mdakäre abko, nikwe nünandre ño Ngöbö ngwärekri, yebtä Pablokwe diribare arato.

Pablota köbö ngwentari

1-2 Ti Pablo käta tärä ne tike. Ngöbö tö namani ti mikai Jesukristo kukwei ngwianka abko erere tita sribire kräke. Ti ne mden käta köbö kuin juen ti mräkä Timoteo ben gwaire mun nünanka juta Colosate ye kräke. Mun abko juta deme Ngöbökwe amne mun ti mräkätre tä nüne era metre Kristokrä. Ngöbö ni Rün nikwe raba ja moto mike kuin munkrä amne mun raba nüne jäme niara diebti, ie ti tö.

3 Nunta blite Ngöbö ni Dänkien Jesukristo Rün yebe angwane, käre nunta kuin niere munbtä Ngöböye, 4 ñobtä ñan angwane munta tödeke Kristo Jesubti amne, juta deme Ngöbökwe abko munta tarere jökrä arato, ye abko nunkwe kukwe nuaba, abtä nunta kuin niere Ngöböye. 5 Munta nüne kore, ñobtä ñan angwane kukwe kuin era metre Jesukristobtä diribare munye abko munkwe kukwei nuani angwane, jändrän kuinkuin nämane ükani kä käinbti mun kräke, ye abko nükani gare munye abkobti munta tödeke, käta nüne kore. 6 Kukwe kuin Jesukristobtä, yebti bäri ni kwati tä tödeke kä jökräbti temen. Ye kwrere arato kukwe kuin Jesukristobtä, ye munkwe kukwei nuani mun känti yete angwane, ni kwati käkwe tödekani Jesubti amne Ngöböta ja moto mike kuin era metre ni kräke, ye nükani gare munye. 7 Kukwe kuin Jesukristobtä ye abko nun mräkä Epafras tare nunkwe käkwe diribare munye. Epafras ye abko sribi muko nunkwe. Niara abra sribikä era metre Kristokwe abko tä sribire munbe yete. 8 Epafras ye mden abko rükaba kukwe ngwena nunye abko köböire munta ja tarere ño kwärikwäri Ngöbö Üai köböire abko nunkwe gaba.

9 Nunkwe kukwe gaba kore munbtä, ye näire mentokwäre käre nunta blite Ngöböbe munkrä, Ngöbö tö dreye munkrä, ye erere mikadre gare täte jökrä kwe munye abko tita ribere ie. Jändrän jökrä Ngöbökwe, yebtä mun mikadre töbtä kwe amne mun rabadre töi ngitiekä kuin Ngöbö Üai köböire abko tita ribere munkrä Ngöböye. 10 Amne munkwe nünandre kuin metre ni Dänkien mikakäre ütiäte ni jökrä ngwärekri amne, käre jändrän tuen kuinkuin ni Dänkienye abko erere mun rabadre nuene niara moto mikakäre nuäre abko krörö: Mun rabadre sribi kuinkuin nuene kabre amne Ngöbö rükadre gare ño metre, yebtä mun rabadre töi ngitiekä bäri, ie ti tö, käta kukwe ribere kore Ngöböye. 11-12 Erere arato, Ngöbö di kri bä nuäre, yebti Ngöbökwe mun mikadre dite kri, munkwe ja tare nikadre angwane, mun rabadre nünenkä dite jabtä bätärekä abkokäre. Erere arato, kä tädre bäri nuäre munbtä, käkwe kuin niedre ni Rün Ngöböye, abkokäre ja di kri bä nuäre, yebti Ngöbökwe mun mikadre bäri dite

nünakäre kore niarakrä abko tita ribere
ie munkrä. Juta deme Ngöbökwe, kräke
Ngöböta jändrän kuinkuin ngibiare kä
käinbti, ye abko biandi kwe munye arato,
abkokäre mun mikanina juto biare kwe
jändrän ye kaen ngäbti kä trä ngwente kä
käinbti juta deme Ngöbökwe ben gwaire.
13 Ni nämane nüne kä ikote Satana ngoto
täni, akwa ye ngäniene Ngöbökwe ni
dianintari amne Kristo niara Odei tare kri
kwe, ye ie ni mikani gare kwe. Mtare niara
Odeita gobrane nibti. 14 Ngöbö Odei ye
köböire abko Ngöbökwe ni kökanintarita,
käkwe kukwe kämekäme btä ni nämane
ngite ye dianinkä jökrä nibtä mento.

Kristo abko bäri ütiäte jändrän jökrä bti ta

15 Ngöbö abko tuen ñakare, akwa Kristo
abko ja kwrere Ngöböbe amne nünabare kä
nebtä kwe angwane nikwe tuani. Kristo
abko Ngöbö Odei mubai amne jändrän
jökrä däte ngämi, känenkri Kristo nämanena.
Niara abko Ngöbö Odei mubai amne
jändrän jökrä Ngöbökwe abko niara kräke.
16 Niara köböire Ngöbökwe jändrän jökrä
käinta amne tementa dätebare. Amne jän-
drän tuen nie amne jändrän tuen ñakare
nie abko dätebare kwe niara köböire. Erere
arato, üai jökrä tä dänkiene käta gobrane
ja di kribti abko Ngöbökwe dätebare niara
köböire arato. Jändrän jökrä namani däte-
bare kore niara köböire amne niara kräke
arato. 17 Jändrän jökrä däte ngämi, kä-
nenkri Kristo nämanena amne niara diebti
jändrän jökrä tä neketaninte amne ñan tä
niken ngwarbe.

18 Mdakäre abko, ni jökrä tödekaka Kris-
tobti abko Kristo ngrabare kwrere amne
Kristo abko tä niaratre dokwäre. Erere
arato, Kristo abko nämanena kena amne,
ni krütanikrütani ye ngätäite niara ara
nükaninta nire käne, niara rabadre bäri
käne jändrän jökrä amne ni jökrä bti ta
abkokäre. 19 Kä namani nuäre Ngöböbtä
nünakäre täte jökrä Kristobtä 20 amne Kristo
köböire abko Ngöbökwe jändrän jökrä kä
temenbtä amne kä käinbti käräbare ja
mäketa jabe. Ye abko Kristo krütani
krusobtä angwane, därie nimianinte, ye
köböire Ngöbö moto namaninta jäme ni
kräke, käkwe ja mäkäninta nibe.

21 Angwane mun abko nämane mente
Ngöböye amne mun töi nämane ja rüere
Ngöböbe, ñobtä ñan angwane mun nämane
kukwe kämekäme nuene Ngöbö rüere.
22 Akwa Kristo käkwe ja tare nikani, krü-
tani era metre krusobtä angwane namani
ngwäkäre, ye köböire abko Ngöbökwe ja
mäkäninta munbe, mun mikakäre deme,
käme ñakare amne ngite ñakare ja ng-
wärekri. 23 Akwa munkwe nünandre kore
Ngöbökrä, abkokäre munta tödeke kwatibe,
yebtä munkwe nünanka dite jabtä. Kukwe
kuin Jesukristobtä, ye köböire Ngöbökwe
jändrän kuin köböi mikani nie, yebtä mun
ñan rika bätärekä bätärekä mento. Kukwe
kuin Jesukristobtä ye mden abko munkwe
kukwei nuani amne diribarera ni kwatiye
kä jökräbti temen amne ti Pablo ne abko
Ngöbökwe mikani kukwe kuin dirikä siba.

Pablota sribire ño

24 Mdakäre abko, kukwe kuin Jesubtä
tikwe mikaba gare munye abko dokwäre
tita ja tare nike munkrä mtare, ye abko käi
nuäre kri tibtä. Ye abko, nitre gätäkä Jesu
käbti abko Kristo ngrabare kwrere, ye kräke
ja tare nika Kristokwe rabadre bare täte ti
ngrabare nebti, ie Kristo tö namani. 25 Nitre
tödekaka Kristobti, ye kräke Ngöbökwe
ti mikani sribikä amne Ngöbökwe sribi
mikani ti kisete, ye abko ti rikadre Ngöbö
kukwei kuin Jesubtä ye mike gare täte jökrä
munye, abkokäre sribi ye biani kwe tie. 26 Ni
kwati käkwe nünabare ja täritäri kira abti
kä nüke mtare abko okwä bäre kukwe kuin
ne nämane ükani kaibe tiebe Ngöbökwe,
akwa mtare juta deme Ngöbökwe, ye ie
Ngöbökwe kukwe tiebe ye mikanina gare.
27 Amne juta deme Ngöbökwe nitre ñakare
israelitare ngätäite, ie Ngöbökwe jändrän
kuin bä nuäre ütiäte kri mikani gare. Kristo
tä nüne munbtä mtare, ye mden abko nä-
mane ükani tiebe Ngöbökwe kira, akwa
mtare tä nüne munbtä, ye köböire abko
mun näin nüne kä nuärete Ngöbö känti, ye
abko gare nie.

28 Ne aisete nunta niken mdente erere,
känti nunta kukwe kuin Kristobtä mike
gare ni jökräye. Erere arato, nun namani
töbtä Ngöbö köböire, yebtä nunta mäträre
ni jökräbtä amne nunta dirire ietre, ye
köböire abko nun rikadre ni jökrä ngwena
nebe Ngöbö ngwärekri ünän täte jökrä
Kristo köböire. 29 Ye rabadre bare, abkokäre
Kristo diebti tita sribire krübäte. Kristo di
kri ye abko tä ti die mike sribi ne nuene.

2

1 Ye abko, mun kräke tita sribire tare
krübäte abti tita naente amne ja mräkätre
nünanka känime juta Laodiceate amne ja
mräkä mda mda ie ti gare ñakare me-
tre abko kräke tita sribire tare kri kore
abko rabadre gare munye, abkokäre tita
niere. 2 Tita sribire kore, ye köböire abko ja
rabadre ruen dite mun jökräye amne mun
töi rabadre kwatibe ja tarere kwärikwäri,
ye köböire abko kukwe Kristobtä nämane
tiebe kaibe Ngöbökwe, ye abko rükadre
gare metre täte jökrä munye, mun rabadre
tödeke metre niarabti, abkokäre tita sribire
kore munkrä. 3 Kukwe ütiäte kri amne
kukwe töbtä amne kukwe ja töikrä, ye
abko tä jökrä Kristokwe abko kwandi nie.
4 Amne ni mda mda jatadre mun känti
blite nuäre nuäre kukwe mdabtä, ye käkwe
ñan mun ngökadre, abkokäre tita kukwe
niere kore Kristobtä munye. 5 Ti abko tä
ñakare ketetibe munbe yete bkänä, akwa
ti töi tä ketetibe munbe amne, nünandre
ño Kristo kräke abko erere munta nüne era
metre amne, munta nünenkä dite jabtä,
käta tödeke kwatibe Kristobti, ye abko käi
nuäre kri tibtä.

Kukwe ükaninte ja mikakrä metre Ngöbö ngwärekri abko nikwe ñan mikadre täte

6 Ne aisete munkwe Jesukristo kani
ngäbti ño ja Dänkiene, ye kwrere munkwe
nüna janknu ketetibe ben. 7 Amne kri ngätri
tä niken mente dobote nguse käta kri mike
dite, ye kwrere munkwe ja töi mika kwatibe
Kristobtä. Erere arato, ju mikata angwane,
ürä nökata mente nguse abko kwe juta nebe
dite, ye kwrere munkwe nüna ketetibe
Kristobe tödekakäre kwatibe niarabti.
Ngöbö Kukwei diribare ño ño munye
abko erere munkwe mika täte. Angwane
munkwe kuin nie kärekäre Ngöböye.

8 Mdakäre abko, munkwe mokre jabti,
ñobtä ñan angwane ni ruäre tä näin kukwe
ngwarbe dirire. Kukwe mikanintbe ng-
warbe kira abko tätre dirire amne, kukwe
ye tä kite üai käme di kri käta gob-
rane kä nebtä yekri abko tätre dirire mun
ngökakäre, aisete munkwe ñan ja ngwian
nain ietre, 9 ñobtä ñan angwane Kristo
jatani nüne ni kwrere amne ngrabare tä
abko btä Ngöbö ara jire tä nüne täte
jökrä. 10 Munta ketetibe gwaire Kristobe,
aisete jändrän jökrä Ngöbökwe tä munkwe
amne munta jändrän jökrä Ngöbökwe mdei
nike ñakare jire chi. Kristo abko tä üai
käme di krikri dänkiene amne tä angele-
tre di krikri dänkiene arato. 11 Mdakäre
abko, ñäräkrä mikata ngäbäkre kwatabtä
angwane, ngäbäkre kwata diankata btä,
ye kwrere arato munkwe tödekani Kristo-
bti angwane, mun namani mikani ketetibe
ben. Ye ngwane Kristo köböire kukwe
kämekäme mdei nämane munye, ye abko
dianinkä mento kwe munbtä. 12 Erere arato,
mun ngökani ñöte Jesu käbti angwane,
mun namani doboi mikani ketetibe gwaire
Kristobe bä mikata, akwa Ngöbökwe Kristo
mikaninta nire ja di kribti, yebti munkwe
tödekani angwane, Ngöbökwe mun mikan-
inta nire Kristobe gwaire arato.

13 Ye abko, käne mun nämane kukwe nu-
ene kämekäme Ngöbö rüere amne, kukwe
kämekäme mdei munye, ye Ngöbö ngämi
denkä mento munbtä angwane, mun nä-
mane ni ngwäkäre kwrere Ngöbö ng-
wärekri. Akwa mtare Ngöbökwe mun
mikaninante nire Kristo ben gwaire, käkwe
mun ngite dianinkä jökrä mento munbtä.
14 Ye abko, ni nämane nüne Ngöbö rüere,
abtä kukwe nämane ükaninte ni rüere,
kä nämane ni ngite Ngöbö ngwärekri
niere, ye abko Ngöbökwe metani krusobtä
käin Kristo ben gwaire. Ye mden kisete
Kristo krütani angwane, kukwe nämane ni
ngite niere, ye Ngöbökwe juani ngwarbe
Kristo ben gwaire, aisete namani ütiäte
ñakare mda. 15 Erere arato, üai kämekäme
dite krikri bti nämane gobrane, ye abko
Ngöbökwe di dianinkä jökrä kän. Kristo
köböire Ngöbökwe üai käme ye mikani ng-
warbe ni jökrä ngwärekri. Abti ni rükä
dänkien käta rüe ganaine rübtä, käta niken
ni mda mda ngwena ngite ni jökrä ng-
wärekri, ye kwrere jire Kristo käkwe üai
käme ganainbare kwäräbe, ye abko mikani
gare ni jökräye, kä nikani ngwena ngite ni
jökrä ngwärekri.

16 Ne mden kisete, munta mrö ño ño
kwete amne munta tomna ño ño ñaen,
yebtä ni mda mdakwe ñäkädre mun rüere
abko, ie munkwe ñan olo ketate. Erere
arato, bieta Ngöbö mikakrä ütiäte abko
köböi, sö mräre nindrini köböi amne köbö
jadükakrä, ye munta mike ütiäte ñakare jae,
yebtä ni mda mdakwe ñäkädre mun rüere
abko, ie munkwe ñan olo ketate, 17 ñobtä

ñan angwane Ngöbökwe kukwe kuin nuendi Kristo köböire abko jändrän ye nämane bä mike jirekäbe, akwa kukwe era metre Ngöbökwe, ye abko Kristo jatani ngwena ni kräke, käta bien nie. 18 Ngöböta jändrän kuin ngibiare munkrä garera munye, akwa ni ja bä mikaka bobre jatadre niere munye: Mun ñakare ütiäte rabakäre jändrän ye bkäne, niedre kwe munye, ye ngwane munkwe ñan ja olo ketate jire chi ie. Ni ja mikaka bobre ye käta angeletre mike ütiäte jae Ngöbö täte arato. Erere arato, Ngöböta jändrän mike tuare köböre kwrere ietre tä niere, akwa niaratre ñan tä nüne Ngöbö Üai Deme köböire, aisete töita kukwe ngwarbebtä, abti jata nebe ruen ütiäte krikri ietre. 19 Munkwe ñan ja olo ketadrete ietre, ñobtä ñan angwane nitre tödekaka Kristobti abko tä Kristo ngrabare kiakia kwrere amne Kristo abko tä ni dokwä kwrere abko btä nitre ye tä nekete ñakare mda. Akwa ni kiakia ngrabare tä ketetibe jökrä, ye kwrere ni rabadre nemenkä Kristobtä amne, ni rabadre niren Kristo köböire, ie Ngöbö tö, ye kwrere ni ye tä nekete ñakare mda Kristobtä, aisete munkwe ñan kukwei mika ütiäte.

20 Munkwe tödekani Kristobti angwane, ni krütani kwrere mun namani ketetibe ben, aisete üai käme tä gobrane kä nebtä, ye abko ñan nena mun dänkiene mda, se ñobtä abko nitre tödekaka ñakare Jesubti kwrere jire mun tä nüne amne kukwe ükaninte ngwarbe abko mun tä mike ja dänkiene abko krörö: 21 "Munkwe ñan kise mika jändrän sebtä" amne "Munkwe ñan jändrän se kweta" amne "Munkwe ñan jändrän se dian kisete" abko ni mdata nuemna munye angwane, munta kukwei mike ütiäte. 22 Akwa kukwe ükaninte nuendre kore amne jändrän kwetata kore, ye abko näin jökrä ta, ñobtä ñan angwane ni kä nebtä käkwe kukwe ye ükaninte nuendre abko erere dirita, aisete näin jökrä ta amne, ñan rabadre ütiäte mda. 23 Akwa kukwe ükaninte nuendre ni kä nebtäkwe, ye abko tuen töbtä kri bkänä, ñobtä ñan angwane nikwe nünandre metre Ngöbökrä abko tä niere. Erere arato, nikwe bikadre bobre amne nikwe ja kwata mikadre ja tare nike abko dirita kwetre, akwa ye köböire ni ñan raba kukwe käme mdei juentari mento jabtä.

3

Kukweta ükaninte nünankrä deme

1 Mdakäre abko, Ngöbökwe mun mikaninante nire Kristobe gwaire, aisete kä bäri ütiäte kä käinbti, känti Kristo tä täkänintbe Ngöbö küde ruenkri, ye känti jändrän bäri ütiäte tä munkrä, yebtä munkwe ja töi mika kwatibe käre. 2 Mdakäre abko, jändrän käme kä nebtä, ye jiebti munkwe ñan ja töi mika mda, akwa jändrän kuin tä kä käinbti Kristo känti, yebtä munkwe ja töi mika kwatibe, 3 ñobtä ñan angwane mun krütani ketetibe gwaire Kristobe amne munkwe nünandi kärekäre Kristobe, ye abko Ngöböta ngibiare munkrä. 4 Kristo abko mun mikaka nüne kärekäre Ngöböbe amne niara jatadita angwane, bä rabadi nuäre, ye kwrere mun bä rabadi nuäre arato niarabe gwaire.

5 Ne aisete kukwe kämekäme mdei tä munye, ye kite jökrä temen munkwe abko krörö: munkwe ñan ja mika gure bati bati ni mda mdabe amne, mun merire brare käkwe ñan kukwe nuen kämekäme jabtä kwärikwäri. Mun tö rabai bäri ni mda mike jabe, ye munkwe kita temen. Erere arato, kukwe kämekäme tä mun töibtä amne mdeita nebe krübäte munye, ye munkwe kita temen amne munkwe ñan jändrän jökrä ribe kabre krübäte jae, ñobtä ñan angwane ni tö jändränye kabre kore abko käta jändrän ye mike ngöböre jae Ngöbö täte aisete. 6 Angwane ni kwati tä ja mike ngite kore, ye dokwäre Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen kri krübäte. 7 Mun ngämi tödeke Jesubti, känenkri mun nämane nüne kore angwane, mun nämane ja kite kukwe kämekäme ye nuene jökrä arato. 8 Akwa mtare kukwe krörökrörö kite jökrä temen munkwe: mun moto romon, mun mätä ni mdabtä amne kukwe mikatbe kämekäme ni mda mda rüere amne mun ñäke ngwarbe diän diän ni mda mdabtä amne, mun ñäke diän diän ye kite jökrä temen munkwe. 9 Erere arato, munkwe ñan ja ngöka kwärikwäri, ñobtä ñan angwane mun nämane nüne ño käne angwane, mun nämane dre dre nuene, ye abko munkwe kitanina jökrä temen 10 amne dän btin kita jabtä, ye kwrere jire mun nena ni btin kwrere. Köbö kwatirekwatire Ngöbö mun dätekä kitera mun kwite bäri ja kwrere, ye köböire abko Ngöbö rükadre gare bäri kuin

munye. [11] Ye mden kisete, Ngöbö ngwärekri
ni ñakare israelitare ya o ni israelitare, ye
abko ñakare ütiäte mda. Erere arato, ni
ñäräkrä mikani kwatabtä nitre israelitata
nuene ye kwrere ya o ñakare ya, ye ütiäte
ñakare mda Ngöbö ngwärekri rabakäre di-
anintari. Erere arato, ni menteni ya, ni
käme töi ñakare ya, ni klabore ya, ñakare
ya, ye abko ñakare ütiäte mda Ngöbö ng-
wärekri, akwa Kristo abko aibe ütiäte jän-
drän jökrä bti ta amne niarata nüne nibtä
aibe ütiäte.

[12] Ngöbö käkwe mun dianinkä jenena
jakrä amne mun abko deme amne Ngöböta
mun tarere, aisete munkwe nüna krörö:
munkwe ni mda mda ngwian ruen bobre
jae, munkwe ja moto mika kuin ni mda
mdakrä amne, munkwe bika tidrä ni mda
mdabtä. Erere arato, munkwe ja moto mika
jäme amne munkwe jändrän jökrä ngibia
bätärekä ja täritäri. [13] Erere arato, ni mda
mda tä kukwe nuene mun rüere ne ngwane,
munkwe ñan ja ngie mika amne, kukwe tärä
ja rüere kwärikwäri munkwe ne ngwane,
munkwe kukwe ye dian jabti ta kwärikwäri.
Ye abko, ni Dänkien käkwe mun ngite diani
munbti ta, ye kwrere munkwe nuen jakrä
kwärikwäri arato. [14] Akwa jändrän jökrä
kuin, ne bti ta abko munkwe ja tare kwärik-
wäri, ye köböire abko munkwe ja mäkädi
era metre jabe kwärikwäri.

[15] Mdakäre abko, mun jökrä abko tä
ketetibe Kristo ngrabare kiakia kwrere
amne, Ngöbökwe mun käräbare jakrä
nünakäre jäme jabe kwärikwäri, aisete
kä jäme Kristokwe, ye ie munkwe kä
bian gobrane jabtä. Erere arato, jändrän
jökräbtä munkwe kuin nie Ngöböye. [16] Erere
arato, Ngöbökwe mun mikani töbtä, yebti
munta dirire jae kwärikwäri amne munta
mätäre jabtä kwärikwäri arato angwane,
Kristo kukwei kuin, yebtä munkwe töbika
kärekäre. Erere arato, munkwe Ngöbö käi
ngwian nuäre jabtä, käkwe salmos, himno
nie käre Ngöböye amne, ka mda mda Ngöbö
käikitakakrä, ye munkwe nie Ngöböye
arato angwane, Kristo kukwei kuin, yebtä
munkwe töbika kärekäre. [17] Angwane
munkwe jändrän nuen ya o munkwe blita
ya, akwa munkwe nuen jökrä ni Dänkien
Jesu käbti, käkwe kuin nie Ngöbö ni Rün
nikweye ni Dänkien Jesu köböire.

Nünandre ño ja gwiriete

[18] Mdakäre abko, mun merire gure
gure käkwe ni brare munkwe ye kukwei
mika ütiäte jae, kukwe mikakäre täte,
ni tödekaka ni Dänkien Jesubti käkwe
nuendre ye kwrere. [19] Erere arato, mun
brare gure gure abko käkwe meri munkwe
ye tare amne, munkwe ñan mika ene ja
kisete amne munkwe ñan bätä ngwian btä.

[20] Ngäbäkre, mun abko käkwe mun rün
btä mun meye kukwei mika täte jändrän
jökräbtä, ñobtä ñan angwane ye abko käita
nebe nuäre ni Dänkienbtä. [21] Amne mun
ngäbäkre rünre abko käkwe ñan ngra ngra
ngäbäkrebti, niaratre moto mikakäre ulire
dikaro.

[22] Mun klabore abko käkwe mun bkänkä
kä nebtä kukwei mika täte sribi jökräbtä,
akwa ñan mun bkänkä okwäbti aibe
munkwe sribi nuendre kuin niara moto
mikakäre nuäre, akwa munkwe sribi
jire jökrä nuen kuin ja moto kuinbti
mun Dänkien Jesu mikakäre ütiäte jae.
[23] Mdakäre abko, munkwe dre dre nuen,
erere munkwe nuen kuin ja di ngöi jökrä
amne, ñan munta sribire ni kä nebtä kräke,
akwa munta sribire ni Dänkien Jesu ara
jire kräke abko munkwe nütü käkwe sribi
kore, [24] ñobtä ñan angwane munkwe sribi
nuendre kuin, ye ütiäre abko ni Dänkien
käkwe jändrän kuin kä käinbti biandi
munye abko gare munye. Ye abko, Kristo
mun Dänkien era metre ara kräke munta
sribire, aisete munkwe sribi nuen kuin.
[25] Akwa nire nire käta kukwe nuene ni mda
rüere, ye dokwäre abko Ngöbökwe mikadi
ja ngie nuen, ñobtä ñan angwane Ngöbö
abko tä kukwe ükete ja kwrere ni jökrä
kräke.

4

[1] Amne mun ni klabore bkänkä, mun ye
abko Bkänkä tärä kä käinbti arato abko
mun Dänkien Jesukristo, ye abko munkwe
ngwian töre jae, käkwe ni klabore munkwe
mika sribire kuin era metre jakrä amne
munkwe ñan mika ene jae.

Blitadre kärekäre Ngöböbe

[2] Mdakäre abko, munkwe ja töi mika
kwatibe blitakäre kärekäre Ngöböbe amne
drebtä munkwe blitadre Ngöböbe, yebtä
munkwe mokre jabti, käkwe kuin nie
Ngöböye. [3] Angwane kukwe nämane ükani
kaibe tiebe Ngöbökwe Kristobtä, ye abko

tita mike gare, abtä tita ngite kä teri mtare.
Kukwe ye abko tikwe mikadre gare bäri ni
mda mdaye, abkokäre ni Dänkien käkwe
kä biandre nunye, yebtä munkwe blita
Ngöböbe nunkrä. [4] Erere arato, kukwe kuin
Kristobtä, ye tikwe mikadre gare ni mda
mdaye angwane, rükadre gare kuin metre
ietre abko erere tikwe mikadre gare, yebtä
munkwe blita Ngöböbe tikrä. [5] Angwane
nitre tödekaka ñakare Kristobti, ye ok-
wäbti munkwe nüna töbtä amne, kä tädre
munye blitakrä bentre Kristobtä angwane,
munkwe blita btä amne, munkwe ñan
kä juan ngwarbe ta. [6] Erere arato, käre
munkwe blita ja moto jämenbti ni mda md-
abe amne mun kukwei rabadi mate nuäre
ni mda mda olote, ni mda mdakwe kukwe
ngwiandretari ño ño munye Ngöböbtä, ye
munkwe kukwe kadre ngäbti ño rabadre
gare munye abkokäre.

Pablota köbö kuin juen

[7] Mdakäre abko, ni mräkä Tíquico tare kri
nikwe. Niarakwe ti die mikani kri krübäte
amne tä sribire gwaire tibe ni Dänkien Jesu
kräke. Niara näin nebe mun känti yete
angwane, dre dre tä nakenkä tibtä nete
abko niedi jökrä kwe munye. [8] Amne nunta
ño nete abko niedre kwe munye amne, kä
mikadre nuäre kwe munbtä, abkokäre tita
juen. [9] Amne Onésimo näin siba Tíquicobe
nebe mun känti yete. Onésimo ne abko tare
kri nunkwe amne ni raba tödeke niarabti.
Mdakäre abko, niara mun mräkä Colos-
abo yete arato abko näin siba. Dre dre
tä nakenkä nete abko niedi jökrä kwetre
munye.

[10] Amne ti kukwe muko Aristarco tä ngite
siba tibe kä teri nete abko käta köbö kuin
juen munkrä. Erere arato, Bernabé etbakrä
Marcos abko käta köbö kuin juen munkrä.
Marcos ne rika nebe mun känti angwane,
dre dre nuendre kräke abkobtä blitabar-
era munbe, aisete nane Marcos rika nebe
basare mun känti yete angwane, munkwe
ka ngäbti kuin. [11] Erere arato, ni iti kä-
dianta Jesu abko ara kädianta Justo arato
abko käta köbö kuin juen munye. Ni-
tre tä sribire tibe gwaire kä gobrankrä ni
Dänkien ye kräke, ngätäite nitre ne aibe
abko israelitare. Niaratre ne abko käta kä
mike nuäre kri tibtä nete. [12] Amne Epafras
sribikä Kristo Jesukrä abko käta köbö kuin
juen munye arato. Epafras ne abko mun
mräkä Colosabo yete amne Ngöbö tö dreye
munkrä, ye erere munkwe nünandre käre
amne, mun rabadre nünenkä dite era me-
tre ni Dänkienbtä, abkokäre käre niarata
blite Ngöböbe munkrä. [13] Amne Epafras
abko tä sribire krübäte munkrä, ye abko
tita tuen ja okwä jenbti, aisete tita kukwe
era erere niere niarabtä munye, akwa ñan
mun Colosabo yete aibe kräke tä sribire
kore, akwa ja mräkätre tödekaka Jesubti
tä juta Laodiceate amne juta Hierápolite
abko kräke tä sribire krübäte arato. [14] Amne
Lucas ni kräkä bianka abko tare kri nikwe,
niara ye abko käta köbö kuin juen munkrä.
Erere arato, Demas käta köbö kuin juen
munkrä.

[15] Angwane ja mräkätre tödekaka Jesubti
tä juta Laodicea, kräke tita köbö kuin
juen abko munkwe nie ietre tikrä. Erere
arato, tita köbö kuin juen Ninfakrä amne
ja mräkätre tä ja ükekrö niara juete, kräke
tita köbö kuin juen abko munkwe nie ietre
arato.

[16] Tita tärä juen munkrä, nebtä munkwe
ñäkä ünän jökrä angwane, munkwe juan
nebe juta Laodiceate abko ja mräkätre yete
käkwe ñäkädre btä arato abkokäre. Erere
arato, tärä tikani tikwe tä ja mräkätre
Laodiceabo kisete, ye järaba mun känti yete
angwane, munkwe ñäkä btä arato.

[17] Mdakäre abko, Arquipoye abko
munkwe kukwe ne nie krörö tikrä: sribi
mikani ma kisete ni Dänkienkwe, ye makwe
nuen kuin täte abko munkwe nie kore ie
tikrä.

[18] Mräkäre abko, ti Pablo ti ne abko käta
köbö kuin juen munye abko tita tike ja kise
jenbti au munkrä, tita tärä ne tike rabadre
gare munye abkokäre. Tita ngite mäkän-
inte kadenanbti nete, ye munkwe ngwian
töre jae abko tita ribere munye. Ngöbökwe
ja moto mika kuin mun jökrä kräke. Abko
kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Käne Pablokwe Nitre Tesalónicabokrä
1 Tesalonicenses

Tärä ne abko tikani Pablokwe kä 50-51 angwane, aisete tärä ne abko tikani bäri käne kwe. Pablo nikani Ngöbö kukwei kuin kädriere juta Tesalónicate angwane, nikani Silvanobe amne Timoteobe. Pablo namani Ngöbö Kukwei kuin kädriere juta Tesalónicate angwane, ni kwati namani romon kräke, abtä ngitiani, nikani nebe juta Atenate mda. Yebti Pablo tö namani rikai sribireta Tesalónicate nitre tödekaka Jesubti Tesalónicabo die mikakäre nüne bäri Jesukrä, akwa ñan nikaninta yete. Akwa nitre Tesalónicabo tödekaka Jesubti nämane ja tare nike nitre tödekaka ñakare Jesubti ye kisete, aisete Timoteo aibe juaninta Pablokwe tärä ne ngwena nitre Tesalónicabo die mike. Ye abko tä tikani Hechos 17.1-14 yebtä.

Pablokwe tärä juani abko tikani krörö kwe ja täritäri: nitre Tesalónicabo gätäkä Jesu käbti abko kräke Ngöbökwe jändrän kuin nuenbare, abtä Pablokwe kuin niebare Ngöböye. Erere arato, Ngöbö nämane bentre abko Pablokwe mikaninta töre ietre.

Bobukäre abko, Pablokwe nünabare ño nitre Tesalónicabo ngätäite amne niaratre tarebare ño kwe abko mikaninta töre kwe ietre. Pablokwe tärä tikani kore nitre Tesalónicabo die mikakäre nüne käre Jesukristokrä.

Bämäkäre abko, Pablokwe nitre Tesalónicabo töi diani nüne bäri Jesukristokrä. Mdakäre abko, ni tödekaka Jesubti tä krüte, btä dreta nakenkä abko niebare kwe ietre. Mräkäre abko, nikwe Jesukristo ngibiadre ngäbti ño kisere abko niebare kwe arato.

Pablota köbö ngwentari

1 Mun gätäkä Jesu käbti tä nekete ni Rün
Ngöbökri amne ni Dänkien Jesukristokri
käta nüne juta Tesalónicate, ye ie ti Pablo,
Silvano amne Timoteo käta köbö ngwen-
tari. Ngöbö raba ja moto mike kuin munkrä
amne, mun raba nüne jäme Ngöbö diebti, ie
nun tö.

Pablota kuin niere nitre Tesalónicaboye

2 Ja mräkätre, käre nunta kuin niere
Ngöböye mun jökräbtä amne, nunta
blite Ngöböbe angwane, nunta blite ben
munkrä. 3 Erere arato, nunta blite Ngöbö
ni Rün nikwebe angwane, munta tödeke
kwatibe Ngöböbti abtä munta sribi kuin
nuene ni mda mdakrä abko käre tä nüke
töre nunye. Erere arato, munta Ngöbö
tarere abtä munta jändrän kuinkuin nuene
ni mda mdakrä abko käre tä nüke töre
nunye. Erere arato, munta ni Dänkien
Jesukristo ngibiare ngäbti abtä munta
nünenkä dite ja tare nikakäre tödekabtä
Jesubti abko käre tä nüke töre nunye.

4 Ja mräkätre, Ngöböta mun tarere.
Niarakwe mun dianinkä jen jakrä, ye abko
gare kuin nunye, 5 ñobtä ñan angwane nun
jataba kukwe kuin Jesukristobtä kädriere
munbe angwane, ñan nunkwe blitabare
jirekäbe, akwa nun köböire Ngöbökwe ja
di kri mikani gare munye amne, Ngöbö
Üai Deme käkwe sribi nuenbare kri mun
ngätäite. Erere arato, kukwe ne abko era
metre nunkrä abko näma gare munye. Ye
mden kisete, Ngöbökwe mun dianinkä jen
jakrä gare kuin nunye. Erere arato, nun
näma munbe angwane, nun näma jändrän
kuinkuin aibe nuene munkrä abko garera
mun jökräye. 6 Ye abko, nun näma nüne
ño, erere arato ni Dänkienkwe nünabare
ño, ye kwrere mun jatani nüne abko krörö:
Munkwe kukwe kuin Jesubtä kani ngäbti,
ye dokwäre mun näma ja tare nike, akwa
Ngöbö Üai Deme köböire kä namani bäri
nuäre munbtä. 7 Ye mdenbtä abko, nitre
gätäkä Jesu käbti nünanka kä Macedoniate
amne kä Acayate, kräke mun nämane ütiäte
kri, aisete munkwe nünabare ño, ye abko
käkwe niaratre töitikani nünanbtä. 8 Erere
arato, kukwe kuin ni Dänkienbtä, ye abko
ñan nitre Macedoniabo amne Acayabo
aibe ie gare akwa, mun köböire kukwe
ye nena gare mente temen. Ye aisete
ñan nunkwe kukwe ye mikadre gare amne
batibe rabadi gare ni mda mdaye, 9-10 ñobtä
ñan angwane nun nükani mun ngätäite
angwane, munkwe nun kani ngäbti ño,
ye abko garera ni mda mdaye. Erere
arato, munkwe jändrän dätebare ngöbö
ngwarbere tuanimetre ño, bti munkwe
Ngöbö nire era metre kani ngäbti ño
sribikäre kräke, amne Jesu Ngöbö Odei
tä kä käinbti abko munta ngibiare ngäbti
abko nena gare ni mda mdaye abko erere

tä niere nunye. Jesu ye abko müre ketani,
bti Ngöbökwe mikaninta nire. Ngöbökwe
ni mikadi ja ngie nuen, ye ngäniene Jesuta
ni dentari.

2

Sribi Pablokwe nitre Tesalónicabobe

1 Ja mräkätre, nun janama mun känti, ye
abko ñan nun janama ngoto nike ngwarbe,
ye gare kuin munye. 2 Nun janama mun
känti, ye känenkri nun näma juta Filipos
angwane, nitre yete käkwe nun mikaba ja
tare nike kri amne nun mikaba ngwarbe
jae kwetre arato. Nun rüe rababa kwati
mun känti arato, akwa Ngöbökwe nun die
mikaba ja kukwei kuin kädriere munbe,
aisete nunkwe ja moto mikaba kwekbe bli-
takäre munbe, 3 ñobtä ñan angwane kukwe
era erere nunkwe kädrieba amne, ñan nun
näma blite ja töi blobti. Erere arato, nun
ñan tö rababa mun ngökai jire chi. 4 Akwa
Ngöbökwe tödekani nunbti sribi ne nu-
enkäre, käkwe nun mikani ja kukwei kuin
kädriere abko erere nunta dirire. Ye abko
nun ñan tö ni mda mda moto mikai nuäre
diribtä kore, akwa Ngöbö aibe nun tö moto
mikai nuäre, ñobtä ñan angwane Ngöbö
aibe käta ni moto ño abko tuente aisete.
5 Ye mdenbtä, nunkwe ñan blitaba nuäre
nuäre jire bati mun näkwitakäre. Erere
arato, ñan nun janama bike kuin munbe
ngwian diankäre jae munkän, ye gare kuin
munye amne tuen kuin Ngöböye. 6 Erere
arato, ñan nun käikitadrekä munkwe amne
ni mda mdakwe, abkokäre nunkwe Ngöbö
kukwei kädrieba.

Nun abko Jesukristo kukwei ngwianka,
aisete nun rabadre sribi ütiä kärere munye,
akwa nunkwe käräba ñakare munye. 7 Akwa
ngäbäkre chi därebe meye kwe tä ngibiare
kianbtä abko ben meyeta blite jäme, kwrere
jire nunkwe blitaba jäme munbe. 8 Erere
arato, mun tare bäri kri nunkwe, aisete ñan
nunkwe kukwe kuin Ngöbökwe aibe mik-
aba gare munye, amne nun töi ño ño abko
käi rababa nuäre nunbtä mike gare jökrä
munye, ñobtä ñan angwane mun tare kri
nunkwe aisete. 9 Ja mräkätre, nun nämane
Ngöbö kukwei kuin Jesubtä kädriere munbe
angwane, käre nun nämane ganane mrökrä
jae. Nun nämane sribire tare dibire rare,
ñobtä ñan angwane nun ñan tö namani
sribi mikai mun kötärä, ye tä töre kuin
munye, ruen nunye.

10 Mdakäre abko, mun ngätäite nunkwe
nünanba deme amne metre Ngöbö
ngwärekri amne, ni mda mda ñan rababa
ñäke blo nunbtä, ye munkwe tuani amne
Ngöbökwe tuani arato. 11-12 Ye abko,
ngäbäkre rün kwe käkwe töi dian amne
die mika kwe, ye kwrere nunkwe mun
töi diani jändrän kuin nuene amne, mun
moto ulire angwane, nunkwe kä mikaninta
nuäre munbtä, ye tä gare munye, ruen
nunye. Erere arato, ni jen Ngöbökwe käkwe
nünandre ño abko erere nunkwe nünamna
munye. Kä nuäre te Ngöböta gobrane, ye
känti niarata mun kärere rabakäre siba
jabe.

13 Nun nämane Ngöbö Kukwei kädriere
munbe angwane, kukwe ye abko munkwe
kani ngäbti Ngöbö Kukwei ara jire kwrere
amne, ñan kukwe mikanintbe ni mdakwe,
kwrere munkwe kani ngäbti. Yebtä abko,
käre nunta kuin niere Ngöböye arato, ñobtä
ñan angwane Ngöbö Kukwei ye abko tä
sribire mun tödekaka Jesubti ye töibtä
mtare. 14 Ye abko ja mräkätre, nitre
jen Ngöbökwe gätäkä Kristo Jesu käbti kä
Judeate abko mräkä israelita käkwe ng-
wiani ja tare nike kri tödekabtä Jesubti, ye
kwrere munkwe ja tare nikani tödekabtä
Jesubti mun mräkä Tesalónicabo kisete.
15 Kira abti kä nüke mtare nitre israelita tä
ni juani Ngöbökwe blitakäre bentre kämike
abko krörö: Nitre israelita abko käkwe
ni Dänkien Jesu müre ketani. Ye kwrere
Ngöbö kukwei niekä kira müre ketani kwati
kwetre arato. Erere nun juanintari kä ye
känti kwetre arato. Yebtä Ngöbö moto
ñakare nuäre kräke amne, niaratre tä ja
rüere ni jökräbe abko krörö: 16 Nitre ñakare
israelitare rabadre dianintari, abkokäre
nun töta nebe kukwe kuin Jesubtä kädriei
bentre angwane, nitre israelita tätre neme
ja rüere nunbe. Ne kwrere nitre israelita
tä ja mike ngite bäri kabre krübäte. Yebtä
abko Ngöbö moto gadadi, käkwe ngwiandi
ja ngie nuen kri krübäte.

*Pablo tö namani ja tuaita nitre Tesalóni-
cabobe*

17 Ja mräkätre, ni ngidianinkä jötrö ken
jene jene ja okwä bäre mento angwane,
ni nämane ja tuenta ñakare akwa, käre
munta ja töibtä nunkwe amne, bäri nun

tö namani rikai ja tuakäreta munbe arato.
18 Nun tö namani rikai mun känti, akwa ti
Pablo, ti ne bäri tö rababa rikai bäre bäre
akwa, Satanakwe ji ötaba nun käne, aisete
nun ñan namaninta mun känti. 19 Nun
tö rababa näin bäri, ñobtä ñan angwane
Jesu rükadita angwane, mun tädi näin käre
Jesube, bti nunta tödeke. Mun tädi näin
käre Jesube angwane, Jesu rükadita näire,
käi rabadi nuäre nunbtä amne ja rabadi
ruen ütiäte sribi nunkwebtä nunye Jesu ng-
wärekri, aisete nunta tödeke bäri krübäte
munbti. 20 Ne aisete mun ütiäte kri nunkrä
amne, mun käi nuäre kri nunbtä arato.

3

1 Nun tö rababa mun tuai bäri, aisete
nun ñan rababa neme nuäre, abtä nun
aibe rabadi kaibe juta Atenas nete abko
nunkwe ükateba kore angwane, 2 nun
mräkä Timoteo abko juanba nunkwe.
Timoteo abko tä sribire Ngöböbe kukwe
kuin Kristobtä kädriere. Nunkwe niara
juanba mun töi ketabtäkäre Jesubtä amne,
mun kitakäre nüne bäri Jesukrä. 3 Erere
arato, kukweta nakenkä taretare mun
rüere, yebtä munkwe ñan ja töi mikadre
ngwarbe kwäräkwärä abkokäre nunkwe
juanba, ñobtä ñan angwane nita ja tare
nike tödekabtä Jesubti, ye tä käre ni jiete,
ye garera mun jökräye. 4 Ye garera kore
munye, ñobtä ñan angwane nun näma
munbe yete angwane, nikwe ja tare nikadi
kri abko nunkwe nieba munye, mden erere
tä nakenkä nibtä abko nena gare munye
arato. 5 Ne mdenbtä abko, mun töi nämane
Jesubtä ya abko ti Pablo ne tö rababa gai
amne, ti ñan rababa neme nuäre, käkwe
Timoteo juanba kukwe gain jakrä, ñobtä
ñan angwane nane Satanakwe kukwe käme
mikadre mun jiete mun nuatekäre ja käne,
ye abko jürä rababa krübäte tibtä, amne
nane nunkwe ngoto nikani kri ngwarbe
abko jürä rababa tibtä arato.

Timoteo nükaninta Pablo känti kukwe kuin ngwena

6 Akwa Timoteo janama Tesalónica mun
känti yete, rükabata angwane, mun tä
tödeke kwatibe Jesubti amne, mun tä ja
tarere kwärikwäri amne ni mda mda tarere,
ye abko kukwe kuin järükaba kwe nunkrä.
Erere arato, käre nunta nüke töre munye ja
moto kuinbti amne, nun tö ja tuaita munbe,
ye kwrere mun tö ja tuaita nunbe arato,
nieba Timoteokwe nunye. 7 Ne mdenbtä
abko kä rababa nuäre nunbtä amne, ja
rababa ruen dite nunye ja mräkä, ñobtä
ñan angwane nunta ja tare nike kri abtä
jata nebe ruen diäne nunye akwa, mun
abko tä tödeke Jesubti, ye abko bäri käi
nuäre nunbtä. 8 Mdakäre abko, munta
nünenkä dite ni Dänkien Jesu diebti ye
gaba nunkwe abko käta nun die mike bäri
mda. 9 Nebtä abko kukwe ñan tä nebe
kwen jire mda nunye kuin niekäre Ngöbö
nikweye munbtä. Erere arato, munkwe kä
mikani nuäre kri nunbtä Ngöbö ngwärekri,
yebtä abko nunkwe kuin niedre ño mda
Ngöböye ñan tä nebe nüke gare nunye
arato. 10 Ngöbökwe kä biandre nunye niken
ja tuenta gwärere munbe ie nun tö, ñobtä
ñan angwane dre dre ngämi gare munye,
rabadre mun die mike tödeke bäri Jesubti,
yebtä abko nun tö näin mun die mike bäri
abko nunta ribere dibire rare Ngöböye.

Pablota blite Ngöböbe

11 Tita blite krörö Ngöböbe mun kräke:
Ngöbö ni Rün nikwe ara amne ni Dänkien
Jesu käkwe nun jie tika nebeta mun känti
abko ie nun tö. 12 Mdakäre abko, nunta mun
tarere ño, ye kwrere ni Dänkien käkwe mun
mikadre ja tarere bäri kwärikwäri amne, ni
mda mda tarere bäri mda arato. 13 Erere
arato, ni Dänkien Jesu jatadita nitre deme
kwe ben, ye ngäbti Ngöbö ni Rün nikwe
käkwe mun töi mika dite nünakäre metre
amne deme ja ngwärekri abko ie nun tö.
Abko kore se.

4

Ñan ja mikadre gure jire chi bati bati, akwa nünandre deme

1 Mdakäre, ja mräkätre, munkwe nünan-
dre metre kä mikakäre nuäre Ngöböbtä,
ye nunkwe diribarera munye abko erere
munta nüne. Mtare munkwe nüna janknu
kore köbö kwatirekwatire abko nun tö
ribei munye ni Dänkien Jesu käbti, 2 ñobtä
ñan angwane ni Dänkien Jesu käkwe nun
mikani kukwe dirire munye abko nunkwe
diriba munye, ye nena gare mun jökräye
abko krörö:
3 Mun rikadre nüne bäri deme mda
Ngöbökrä köbö kwatirekwatire, ie Ngöbö
tö abko krörö: munkwe ñan ja mika gure
jire chi bati bati. 4 Erere arato, mun töi
raba ngitiekä ja mikabtä gure tiebe ni mda

mdabe angwane, munkwe ja ngrabare ye
näkwita au amne, munkwe nüna kuin deme
amne ja mika ütiäte kwärikwäri munkwe.
5 Nitre ie Ngöbö gare ñakare abko tä ja gaire
ñakare jändrän ngwarbe kwrere, ye kwrere
munkwe ñan nüna. 6 Mdakäre abko, mun ja
mräkäre Jesu käbti käkwe ñan kukwe nuen
blo ja rüere kwärikwäri amne, munkwe
ñan ja ngöka kwärikwäri ja mräkä merire,
brare mikabtä ja ken bati bati, ñobtä ñan
angwane ni kukwe nuenkä käme mräkä
rüere kore abko ni Dänkienkwe mikadi ja
ngie nuen abko nunkwe niebara munye
amne, nunkwe mun mikabara mokre btä.
7 Ye abko, Ngöbökwe ñan ni käräbare ja
mikakäre ngite kore ni mda mdabe akwa,
Ngöbökwe ni käräbare nünakäre kuin deme
jakrä. 8 Ne mden aisete, nire nire mun
ngätäite käkwe kukwe ne kitadre temen
angwane, ñan ni kä nebtä kukwei kitadre
temen kwe akwa, Ngöbö ja Üai Deme bianka
nie, ye ara jire kitadre temen kwe.
9 Ja mräkätre, munta ja tarere kwärik-
wäri, yebtä abko nun ñan raba tärä tike
munye, ñobtä ñan angwane Ngöbö ara
käkwe mun töi tikani ja tarere kwärik-
wäri. 10 Munta ja mräkätre tödekaka Jesubti
nünanka kä ngrabare temen Macedonia
yete tarere jökrä bkänä. Ye abko kuin
akwa, munkwe ja taredre bäri mda köbö
kwatirekwatire abko nunta niere munye.
11 Mdakäre abko, munkwe ja töi mika
nünanbtä jäme amne, munkwe töbika bäri
kukwe jakwebtä. Mdakäre abko, sribidre
jen jakrä munkwe, niebare nunkwe munye,
ye kwrere munkwe sribi ja kise jenbti jakrä.
12 Munkwe ne nuendre mun rabadre ütiäte
nitre tödekaka ñakare Jesubti ye okwäbti
abkokäre. Erere arato, munkwe nünan-
dre kore jändrän jen jakwebti. Ye kwrere
munkwe ñan jändrän ni mdakwe ngibiadi
nünankrä jae abko ie nun tö.

Jesu jatadita nirekrä abko Pablokwe niebare

13 Mdakäre abko ja mräkätre, ni mda mda
käta tödeke ñakare Jesubti abko ni mda
ñakare tödekakrä kwetre, aisete mräkäta
krüte kän angwane, motota nötöte krübäte
jiebti. Ye kwrere ñan rakadrekä munbtä,
abkokäre ni tödekaka Jesubti tä krüte
angwane, dreta nakenkä btä abko nun tö
mikai gare krörö munye: 14 Jesu müre ke-
tani, bti nükaninta nire, ye abko garera
nie amne era nikrä. Ye kwrere arato, ni
tödekaka Jesubti krütanikrütani, ye abko
Ngöbökwe mikadita nire rikakäre Jesube
abko era nikrä arato. 15 Ni Dänkien Jesu
ara käkwe kukwe diribare, erere nunta
niere munye abko krörö: Ni Dänkien Jesu
jatadita angwane, nitre tödekaka bti tä
nüne, ye ñan rikadi ben ni krütanikrü-
tani känenkri, 16 ñobtä ñan angwane ni
tödekaka Jesubti krütanikrütani rükadita
nire käne. Ni Dänkien Jesu ara jire jata-
dita kä käinbti timonkwäre angwane, ni
kukwei jaradi kri kä käinbti timonkwäre.
Erere arato, angele ütiäte kri abko kukwei
jaradi amne, trombeta ngö kä käinbti abko
kukwei jaradi ni Dänkien käne arato. Ye
ngwane ni tödekaka Kristobti krütanikrü-
tani, ye ara jire rükadita nire käne. 17 Yebti
ni tä nüne nüne abko jänäin gwaire ni-
tre yebe mütateta käin ni Dänkien Jesu
ngäbti. Ye ngwane ni rabadi nüne kärekäre
ni Dänkienbe. 18 Ne aisete munkwe blita
kukwe nebtä ja die mikakäre kwärikwäri.

5

1-2 Mdakäre abko ja mräkätre, ni Dänkien
Jesu jatadita ne abko rakadikä ñongwane ti
rabadre niereta munye, akwa ti bike niere
ñakare munye, ñobtä ñan angwane garera
metre krörö munye: Ni gokä rükadre gore
ñongwane gare ñakare ju bkänkäye, akwa
batibe rükadre gore deo, ye kwrere jire
ni tädi ni Dänkien ngibiare ngäbti ñakare
angwane, batibe jatadita. 3 Ne kwrere arato,
meri ñan mobe bren kwe kisete, ye käkwe
ja ngibiadre ñongwane metre gare ñakare
ie, akwa batibe ja ngibia käi tä nüke ie,
ye kwrere nitre tödekaka ñakare Jesubti
tädi niere krörö: Mtare kukwe ñakare.
Nita nüne kuin jäme, tädi niere. Ye ng-
wane ni Dänkien Jesu jatadita käkwe juandi
ngwarbe jökrä amne ñan kwäräbedre jire
kwetre.
4 Akwa mun abko ñan tä nüne kä ikote
ja mräkätre, aisete ni Dänkien Jesu jatadita
abko btä mun töita, aisete munta ngibi-
are ngäbti kisere mun ñan kwandre jäme
ie. 5 Ye abko, mun jökrä tä nüne kä ng-
wente Ngöbö träte. Ñan nita nüne mente
Ngöböye kä ikote amne ñan nita nekete
kä ikokri. 6 Ne mden kisete ni tödekaka
Jesubti käkwe ñan nünandre okwä kware,
akwa ni tädre ngwäte niara ngibiare ngäbti

amne nikwe ja ngibiadre kukwe kämekäme
ngäniene. 7 Nita kibien abko tä kibien deo
abko gare nie. Erere arato, ni dröbaka
dröbaka tä dö ñaen kä ikote deo, ñobtä
ñan angwane nitre tödekaka ñakare Jesubti
abko, ietre Ngöbö gare ñakare, aisete ñan
tä ni Dänkien Jesu ngibiare ngäbti. 8 Akwa
nitre tödekaka Jesubti tä nekete kä ngwen
yekri amne nikwe kukwe kämekäme bätäkä
ngwarbe nuendre ñakare nitre dröbaka ye
kwrere. Akwa ari töbike kuin ja käne
kukwe kämekäme rüere. Erere arato, ari
tödeke kwatibe Jesubti amne, ni rükä käta
jändrän ribi mike ja mätrabti ja ngibiakäre,
ye kwrere ari ja tarere kwärikwäri ja ngib-
iakäre. Ne kwrere arato, ni Dänkien Jesu
jatadita ni diantarikäre, ye ngäbti abko ari
niara ngibiare kisere, ño ni rükä käta so-
bro balinkwatare ribi mike ja dokwäbti ja
ngibiakäre ye kwrere. 9 Nikwe nünandre
kore, ñobtä ñan angwane ñan Ngöbökwe
ni dianinkä ja ngie nuakäre akwa, niarakwe
ni dianinkä jen jakrä ni diantarikäre ni
Dänkien Jesukristo köböire. 10 Nita nire
ya o ni krütarera ya, akwa ni rabadre
nüne kärekäre ni Dänkien Jesukristobe, ne
mdenkäre ni Dänkien Jesukristo krütani ni
kräke. 11 Ne aisete munkwe ja moto mika
nuäre kwärikwäri nünakäre dite ni Dänkien
Jesukristo kräke amne, munkwe ja mika
bäri dite nünakäre ni Dänkien Jesukristo
kräke. Ye abko munta nuene, akwa nuen
janknu munkwe.

Nünandre ño jabe kwärikwäri

12 Ja mräkätre, kukwe mda nun tö nibi
ribei munye abko krörö: Nitre mun jie ng-
wianka käta sribire mun ngätäite amne tä
mun töi tike era metre ni Dänkien Jesubtä,
ni ye abko munkwe mika ütiäte jae. 13 Erere
arato, sribi nuenta kwe, yebtä raba tare kri
munkwe amne munkwe mika bäri ütiäte
jae.

Mdakäre abko, munkwe nüna jäme jabe
kwärikwäri, ie nun tö. 14 Mdakäre abko ja
mräkätre, nire nire btä kä krene sribire,
yebtä munkwe ñäkä ietre amne, nire nire
moto ulire abko munkwe die mika kä
mikakäreta nuäre btä. Erere arato, nire
nire di krüte abko munkwe die mika. Erere
arato, mun ñan moto raba romon jötrö
jötrö ni mda mdakrä. 15 Mdakäre abko,
munkwe ja mika juto kukwe ne nuene abko
krörö: Ni mdakwe kukwe nuen blo mun
rüere akwa, munkwe ñan ja ngie mika
amne, munkwe jändrän kuin nuen jakrä
kwärikwäri, ye kwrere munkwe nuen ni
mda mda ñakare tödekaka Jesubti kräke.
16 Käre munkwe kä ngwian bäri nuäre
jabtä. 17 Käre munkwe blita Ngöböbe.
18 Kukwe ño erere, btä munkwe kuin nie
Ngöböye, ñobtä ñan angwane ni tödekaka
Kristo Jesubti käkwe kuin niedre Ngöböye
abko ie Ngöbö tö.

19 Mdakäre abko, sribi Ngöbö Üaikwe ñan
dokwä täkä munkwe. 20 Erere arato, ni
Ngöbö kukwei niekä, ye ñan kukwei mika
ngwarbe munkwe, 21 akwa tä Ngöbö kukwei
niere metre ya, ñakare ya, ye mika ñäräre
kuin munkwe amne, kukwe kuin nie kwe ne
ngwane, munkwe kukwei mika era. 22 Erere
arato, kukwe kämekäme bätäkä ngwarbe,
ye ngäniene kä mikaka munkwe.

Kukwe niebare mrä Pablokwe

23 Mräkäre abko, Ngöbö ni mikaka nüne
jäme jabe kwärikwäri amne ni mda mdabe,
Ngöbö ye ara käkwe mun die mika nüne
kuin deme. Amne ni Dänkien Jesukristo
jatadita, ne ngwane ja ñan rabadre ruen
ngite niara ngwärekri munye, abkokäre
Ngöbökwe mun üai amne mun ngrabare
üka kuin kukwe kämekäme ngäniene.
24 Ngöbö mun käräkä abra tä ja kukwei mike
täte era metre amne kukwe ne rabadi bare
täte jökrä ie.

25 Ja mräkätre, munkwe blita Ngöböbe
nunkrä. 26 Erere arato, munkwe köbö ng-
wiantari jae angwane, munkwe ja demain
era metre ja moto kuinbti. 27 Mräkäre abko,
munkwe ñäkä tärä nebtä ja mräkä mda
mdakrä abko tita niere munye ni Dänkien
käbti.

28 Ni Dänkien Jesukristo raba ja moto
mike kuin mun kräke. Ne abko kore. Ne
ngörä.

Tärä Tikani Bobukäre Pablokwe Nitre Tesalónicabokrä
2 Tesalonicenses

Pablo nämane juta Corintote angwane, niarakwe tärä ne tikani juandre nitre gätäkä Jesu käbti nünanka juta Tesalónica känti. Tärä 1 Tesalonicenses jänikani Silvanokwe amne Timoteokwe nebe Tesalónica yete, abti nükaninta Pablo känti juta Corintote. Yebti tärä ne tikani Pablokwe nitre Tesalónicabokrä. Jesukristo jatadreta ño amne jatadreta ñongwane abko Pablo tö namani dirii nitre tödekaka Jesubti Tesalónicabo yeye abko erere tikani kwe tärä nebtä. Niara tö namani kukwe tikai kore, ñobtä ñan angwane Jesu kebera nüketa, aisete ñan sribidre jire chi mda mrö ganainkrä jae abko ni ruäre dirikätre blo nükani dirire Tesalónica yete. Nitre ruäre tödekaka Jesubti käkwe kukwe ye mikani era jae, aisete ñan nämane sribire mda mrö ganaine jae.

Akwa Jesu ngämi nüke abko Pablo tö namani niei metre ie, aisete tärä ne tikani juandre ietre. Jesukristo jatadita angwane, ni jökrä käkwe tuadi. Akwa ngämi nüke, känenkri ni jatai iti, kä rikai ni ngökö kwati krübäte amne rabai sribire Satana diebti arato. Jesukristo jatadita angwane, ni jökrä tödekaka ñakare bti abko Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen kri abko Pablokwe niebare ietre.

Akwa Jesu ngämi nüketa, känenkri nitre tödekaka Jesubti nünanka juta Tesalónicate käkwe nünandre metre amne sribidre mrö ganainkrä jakrä kwetre abko Pablokwe niebare ietre.

Pablota köbö ngwentari

1 Mun gätäkä Jesu käbti tä nekete ni Rün
Ngöbökri amne ni Dänkien Jesukristokri
käta nüne juta Tesalónicate, ye ie ti Pablo
btä Silvano amne Timoteo käta tärä ne tike.
2 Ngöbö ni Rün nikwe amne ni Dänkien Je-
sukristo raba ja moto mike kuin mun kräke
amne, mun raba nüne jäme niaratre diebti.

Pablota nitre tödekaka Jesubti mike ütiäte jae

3 Ja mräkätre, munta tödeke bäri mda
Jesubti amne, mun itire itire käta ja tarere
bäri kwärikwäri, aisete nunkwe kuin niedre
kärekäre munbtä Ngöböye ruen nunye.
4 Abtä nitre Ngöbökwe tä gätäre, ye känti
nunta mun käikitekä abko krörö: Kukwe
taretare tä nakenkä munbtä tödekabtä
Jesubti abko kisete munta ja tare nike,
akwa munta nünenkä dite jabtä amne Jesu
rükente ñakare amne munta tödeke janknu
Jesubti abko nunta niere ietre.

5 Ye abko, Ngöbö abra kukwe ükatekä
era metre ni jökrä kräke abko bä mikata
munkwe abko krörö: Munta ja tare nike
tödekabtä Jesubti, aisete niarata gobrane,
ye känti mun tädi biare nüne ben abko
niarakwe niedi. 6 Akwa Ngöbö abra kukwe
ükatekä metre aisete, nire nire tä mun mike
ja tare nike, ni ye abko Ngöbökwe mikadi ja
tare nike mun dokwäre. 7 Erere arato, mun
ja tare nikaka, ye abko Ngöbökwe mikadi
jadüke nunbe gwaire. Ye abko, ni Dänkien
Jesu tä kä käinbti abko jatadita angele dite
dite kwe ben ñukwä jutrate, ye angwane
ni mikadi jadüke Ngöbökwe. 8 Ni Dänkien
Jesu jatadita angwane, nire nire ie Ngöbö
gare ñakare amne ñan tä ni Dänkien Jesu
kukwei kuin mike täte, ni ye abko niarakwe
mikadi ja ngie nuen. 9 Ye angwane juandi
ngwarbe kärekäre kwe amne niaratre ñan
rabadre jire chi ni Dänkien känti amne
ni Dänkien Jesu di kri bä nuäre ñan tu-
adre jire kwetre. 10 Akwa ni Dänkien Jesu
jatadita angwane, ni deme kwekwe käkwe
käikitadikä. Erere arato, nitre tödekaka
niarabti töi ñan rabadi krüte niara tuare.
Nitre ne ngätäite mun tädi siba, ñobtä ñan
angwane kukwe kuin Jesubtä abko nunkwe
niebare munye angwane, munkwe mikani
era aisete.

11 Kukwe rakadikä kore gare kuin nie,
aisete käre nunta blite Ngöböbe munkrä
amne, Ngöbökwe mun käräbare, yebtä mun
die mikadre nüne niarakrä kwe abko nunta
ribere ie. Erere arato, mun tö jändrän
kuinkuin nuein, ye erere btä mun die mika
kwe, jändrän ye mikakäre neme bare. Erere
arato, munta tödeke Jesubti, ye köböire
sribi jökrä btä Ngöbö raba mun die mike
abko nunta ribere ie. 12 Nunta ribere kore
Ngöböye ni Dänkien Jesu rabadre käiki-
taninkä mun köböire amne Ngöbö amne
ni Dänkien Jesukristo käkwe mun käiki-
tadrekä ja moto kuinbti, abkokäre nunta
blite kore Ngöböbe mun kräke.

2

Jesu jatadita, ye näire dre rakadikä

1 Ja mräkätre, ni Dänkien Jesukristo jatadita angwane, niarakwe ni ükadikrö jökrä
ketetibe jabe. Köbö ye ngibiare kwärä abko
nun tö ribei krörö munye: 2 Ni Dänkien
rükadreta abko erere köböi nüra, aisete
ni Dänkien nürate ye abko Ngöbö Üaikwe
mikani gare tie, ye ni mda mda jata niere
munye, yebtä munkwe ñan ja töi kwita
amne munkwe ñan kä jürä ngwian jire
chi jabtä. Mdakäre abko, ni Dänkien
rükadreta abko erere köböi nüra, aisete
ni Dänkien nürate abko nunkwe diribare
amne nunkwe juani täräre abko ni mda
mda raba niere, akwa nun abko kukwe
ye kwrere niere ñakare. 3 Munkwe ñan
ja ngökamna jire chi, ñobtä ñan angwane
ni Dänkien Jesu rükadreta, ye känenkri
ni kwati rikadi rüre Ngöböbe amne, ni
jatadi iti Ngöbö rüere abko ni Ngöbö Kukwei kitaka temen abko rükadi. Akwa
Ngöbökwe ni ye juandi ngwarbe mrä. 4 Ni
ye abko Ngöbö rüe, aisete jändrän jökrä
mikata Ngöböre amne mikata ütiäte ngöbö
kwrere, ye ben niara rabadi ja rüere. Erere
arato, rabadi ja mike bäri ütiäte jändrän
jökrä ngöböre ye ngwä. Abtä ju blitakrä
Ngöböbe, ye känti ni ye näin käkwe ja
mikadi bäri kri Ngöböbti ta, käkwe ja Ngöbö
niedi.
5 Ye abko, tikwe nünabare mun ngätäite
angwane, tikwe blitaba kukwe nebtä
munbe, ¿ye töre ñakare munye ya? 6 Ni
Ngöbö Kukwei kitaka temen ye abko rabadi
mikani gare kä ngrabare temen, akwa
köböta kitani Ngöbökwe, ye känenkri ni
ye ñan rükadre ja mike gare, ñobtä ñan
angwane jändrän keteti tä ketebtä. Jändrän
ye abko jändrän ño garera munye. 7 Kä ne
ngwane Satanata kukwe miketbe käme, ye
abko nena näin kä ngrabare temen akwa,
nita iti käta ni Ngöbö Kukwei kitaka temen
ye ketebtä, akwa ni ye diandikä angwane,
8 ni Ngöbö Kukwei kitaka temen ye käkwe
ja mikadi gare kä ngrabare temen. Akwa ni
Dänkien Jesu jatadita angwane, niarakwe
müre täkädi ye käkwe ni ye gadikä amne
niara trä niadi bä nuäre ye käkwe müre
ketadi arato. 9 Akwa ni Dänkien Jesu ngämi
nüketa, känenkri ni Ngöbö Kukwei kitaka
temen ye käkwe sribidi Satana diebti,
aisete rabadi sribi kri ñan tuabare nuene
amne di rabadi krübäte jändrän bätäkä
ngwarbe nuenkäre akwa, ye abko bä rabadi
sribi Ngöbökwe kwrere ni ngökakäre.
Sribi kri, yebtä ni kwati töi ñan rabadi
krütare. 10 Erere arato, kukwe käme nuendi
bätäkä ngwarbe kwe, ni mden mden tä
biare riatekäre ye ngökakäre. Nitre tä
biare riatekäre tätre ja dokwä mike ribi,
aisete ñan tö kukwe era metre Ngöbökwe
tarei, abtä ñan rabadre dianintari amne
riadite jökrä. 11 Ne aisete Ngöböta niaratre
töi kwite ngwarbe, ni ye rabadre kukwe
ngwarbe mike era jae abkokäre. 12 Ne abko
ni jökrä btä käta neme nuäre kukwe diän
diän nuene abko ñan tä kukwe era metre
mike era jae, ni ye mden abko Ngöbökwe
juandi ngwarbe jökrä.

Kukwe diribare Pablokwe abko ketadrete dime ja kisete

13 Mdakäre abko, ja mräkätre tare ni
Dänkien Jesukwe, nunkwe kuin niedre
kärekäre munbtä Ngöböye, ñobtä ñan
angwane mun rabadre dianintari, abkokäre
kena dekä Ngöbökwe mun dianinkä jakrä.
Sribi Ngöbö Üaikwe mun mikakrä nüne
deme Ngöbökrä amne munta kukwe metre
Jesubtä mike era jae, ye köböire Ngöbökwe
mun dianintari. 14 Ye rabadre bare,
abkokäre kukwe kuin diribare nunkwe
Jesubtä munye, köböire Ngöbökwe mun
käräbare jakrä. Ni Dänkien Jesukristo
bä nuäre, ye kwrere mun rabadi kwitani,
abkokäre Ngöbökwe mun käräbare jakrä.
15 Ye mden kisete ja mräkätre, nunkwe
kukwe diribare gwärere munye amne,
nunkwe tikani täräre munye, ye munkwe
ñan käikwitakata jire chi jabti amne,
munkwe ketate dime ja kisete, ie nun tö.
16 Ni Dänkien Jesukristo btä Ngöbö ni Rün
nikwe käkwe ni tarebare amne jändrän
kuin nuenbare ni kräke ja moto kuinbti
kwetre, käkwe kä mikani nuäre nibtä
kärekäre amne ni die mikani jändrän kuin
kä käinbti ngibiakäre kisere. 17 Niaratre ara
käkwe mun mika ruen dite munye amne
mun die mika sribi kuin nuenkäre amne
kukwe kuin niekäre abko ie nun tö.

3

Nitre tödekaka Jesubti käkwe blitadre Ngöböbe Pablokrä

[1] Ja mräkätre, mräkäre kukwe kuin ni
Dänkien Jesubtä, ye nun rikadre ngwena
jötrö kä jökräbti temen. Erere arato,
kä namani nuäre munbtä kukwe kuin
ye mikakäre ütiäte jae, ye kwrere ni
mda mdakwe mikadre ütiäte jae, abkokäre
munkwe blita Ngöböbe nunkrä. [2] Erere
arato, ni diän diän töi kämekäme Ngöbö
rüere, ye ngäniene Ngöbökwe nun ngib-
iadre, abkokäre munkwe blita Ngöböbe
nunkrä.
[3] Ni Dänkien käta kukwe niere, erere tä
mike täte. Niara ye ara käkwe mun die
mikadi nüne jakrä amne, mun ngibiadi kwe
ni rüe käme Satana ngäniene. [4] Nunkwe
kukwe diribare munye, erere munta nuene,
amne munkwe nuendi käre ruen nunye.
[5] Ngöböta ni tarere ño, ye kwrere ni Dänkien
Jesu raba mun die mike ja tarere kwärik-
wäri amne, Kristo käkwe ja tare nikani
angwane, nünankabare dite kwe jabtä, ye
kwrere niara raba mun töi tike nünenkä
dite jabtä ja diebti, ie nun tö.

Ni jökrä käkwe sribidre

[6] Ja mräkätre, mun mräkä mden mden tä
nekete Jesukri, akwa kä krene btä sribire
amne, kukwe diribare nunkwe tä mike
ñakare täte, ni yebe munkwe ñan ja geta
jire chi abko nunta niere munye ni Dänkien
Jesukristo käbti. [7] Tita kukwe ne niere
munye, ñobtä ñan angwane nunkwe nün-
abare ño mun ngätäite, ye kwrere munkwe
nünandre garera munye abko krörö: Nun
nämane mun känti, ye ngwane nunkwe kä
ngwiani krene ñakare jabtä. [8] Erere arato,
nunkwe ñan mröbare ngwarbe ni mda
mdakän, ñobtä ñan angwane nun ñan tö
namani sribi mikai kri dikaro mun kötärä,
kä nämane sribire dibire rare mrökrä jae.
[9] Nunkwe mrö ribedre munye abko rabadre
dbe akwa, sribidre ño jen jakrä abko nun tö
namani bä mikai mun okwäbti, ne kwrere
munkwe nuendre arato, abkokäre nunkwe
sribibare kore mrökrä jae. [10] Mdakäre abko,
nun nämane mun känti yete angwane,
nunkwe kukwe ükateba krörö munkrä:
Nire nire ñan tö sribire käkwe ñan mrödre,
nunkwe nieba.
[11] Akwa ni ruäre mun ngätäite abko tä
dikekä ngwarbe krö kwäräkwärä, kä krene
btä amne, ñan tö sribire. Käre tä ja mike
kukwe ni mda mdakwe te ta abko nunkwe
gaba. [12] Ni ye kwrere kwrere abko käkwe
sribi jäme mrökrä jae abko nun tö niei ie
amne, nunta mikamna sribire ni Dänkien
Jesukristo käbti. [13] Akwa mun mda mda
abko ñan raba dräre sribi kuin nuene.
[14] Erere arato, tärä juanta nunkwe, ne nire
nire ñan tö raba mikai täte, ye abko mika
ñäräre kuin munkwe, bti rabadre ja gaire,
abkokäre munkwe ñan ja geta ben. [15] Akwa
munkwe ñan mika ñäräre ja rüe kwrere
amne, ni mräkä nikwe töi dian, ye kwrere
munkwe töi dian jirekäbe.

Kukwe mrä ja mräkä Tesalónicabokrä

[16] Ja mräkätre, ni Dänkien kä jäme bianka
ye käkwe mun moto mika nüne jäme köbö
kwatirekwatire kukwe bätäkä ngwarbe te
abko nunta ribere Ngöböye. Ni Dänkien
raba munbe.
[17] Ti Pablo käta köbö ngwentari mrä
munye amne tita kukwe mrä ne tike ja
kise jenbti, tita kukwe tike ño rabadre gare
munye abkokäre. Ne kwrere tita tärä juen
metre rabadre gare munye, abkokäre tita
kukwe tike kore mrä. [18] Ni Dänkien Je-
sukristo raba ja moto mike kuin mun jökrä
kräke. Ne abko kore. Ne ngörä.

Tärä Tikani Käne Pablokwe Timoteokrä
1 Timoteo

Ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka, kräke Pablokwe tärä tikani ketamä. Ne mden ngätäite abko tärä ne tikani käne kwe Timoteoye. Tärä ne abko, ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka töi diankrä sribibtä.

Timoteo abko sribi muko Pablokwe. Niara nämane bati angwane Pablokwe dianinkä sribikäre jabe. Niara nämane nüne juta Listrate, kä Asiate. Niara rün abko griego amne meye abko israelita. Pablokwe kukwe kuin Jesubtä mikani gare juta Listrate angwane, Timoteo käkwe tödekani Jesubti. Abti Pablo nükani bobukäre juta Listrate angwane, Timoteo dianinkä kwe sribikäre jabe abko tä tikani Hechos 16.1-4 yebtä. Yebti Timoteokwe sribibare raire Pablobe kukwe kuin Jesubtä mikakäre gare kä ketareketare temen. Abti Timoteo nämane nitre gätäkä Jesu käbti juta Efesote jie ngwena. Timoteo käkwe nünandre ño amne sribidre ño, btä Pablokwe tärä ne tikani Timoteo die mikakäre.

Mdakäre abko, ni ño mikadre ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka amne die mikaka abko tikani kwe Timoteoye. Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti nämane Efeso, ngätäite kukwe namani kri krübäte, ñobtä ñan angwane ni ruäre namani kukwe ngwarbe dirire abko nikani niren bäri mda. Timoteo abko käkwe kukwe ne ükadrete ño abko Pablokwe niebare ie.

Kukwe ne abko raba ni die mike kri mtare. Nikwe ni ño diandrekä sribikäre ni jie ngwianka kwrere abko tärä ne tä mike gare nie. Erere arato, ni ño diandrekä sribikäre nitre jie ngwianka die mikaka abko tärä ne tä niere. Mdakäre abko, ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka käkwe nünandre ño amne sribidre ño abko 1 Timoteo ne tä niere nie.

Pablota köbö ngwentari Timoteoye

1-2 Ti Pablo käta tärä ne tike mae Timoteo. Ti ne abko Kristo Jesu kukwei ngwianka. Ngöbö ni Diantarikä amne Kristo Jesu, bti nita tödeke ye käkwe ti mikani ja kukwei ngwianka. Sribi tikwe ye köböire makwe tödekani Jesubti, aisete ma abko ti ngobo tikwe kwrere Timoteo. Ngöbö ni Rün nikwe btä Kristo Jesu ni Dänkien raba ja moto mike kuin makrä amne ma raba ruentari tare ietre. Erere arato, ma raba nüne jäme niaratre diebti, ie ti tö.

Kukwe blo dirikätre, ietre Timoteokwe ñäkädre

3 Timoteo, ni näma juta Efesote, bti ti jataba kite Macedonia nete angwane, ni ruäre näma dirire blo abko ñan diridre kore mda kwetre makwe niedre ietre, abkokäre ma rabadre yete, tikwe nieba mae. 4 Kukwe mikanintbe ngwarbe kirakira aibebtä niaratre tä ja däkwite amne nire därebare mräkä ütiäte kirakri, btä kukwe ñan krütare, aibebtä tä ja däkwite abko ñan nuendre kore makwe niedre ietre, abkokäre ma rabadre yete. Kukwe mikanintbe ngwarbe kirakira, yebtä ni kwati tä neme ja kwete angwane, ñan tä ja kite sribi Ngöbökwe yebtä angwane, tödekadre ño metre Ngöböbti abko dirita ñakare. Akwa tödeka Ngöböbti, ye köböire Ngöböta sribire ni kwekwe ngätäite. Ye mden kisete, kukwe ngwarbe, yebtä ja däkwitadre ñakare amne diridre ñakare abko makwe nie ietre. 5 Akwa ja taredre kwärikwäri kwetre, abkokäre makwe nie kore ietre. Ni töi deme bti nikwe ja taredre metre. Arato kukwe käme nuendre ñakare kwetre, ja rabadre ruen ngite ñakare Ngöbö ngwärekri abkokäre. Erere arato, nikwe tödekadre era metre Jesubti amne, ñan bike ni tödekaka Jesubti kwrere. Kore nikwe ja taredre kwärikwäri. 6 Ni ruäre ñan tä kukwe ye nuene mda, käta ja kwete jirekäbe kukwe ngwarbebtä. 7 Niaratre tö rabai Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye dirikätre, abtä jata kukwe ye dirire metre nieta kwetre, akwa kukwe ye tä dre niere metre abko ñan tä nüke gare ietre, aisete tä dirire blo.

8 Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye, ye dirita metre ne ngwane, kukwe ye kuin ni die mikakrä garera nie. 9 Akwa Ngöbökwe ñan ja kukwei biani Moiséye ni nünanka metre ye kitakäre ngite. Akwa ni kukwe ye mikaka ngwarbe jae, kräke Ngöbökwe mikani, ni ngite ye mikakäre gare ie. Erere arato, ni dokwä ribi ribi, ni rüre Ngöbö rüere, ni diän diän kukwe kämekäme nuenkä, ni Ngöbö jürä ngwen ñakare amne, ni Ngöbö kukwei mike ütiäte ñakare jae abko

kräke Ngöbökwe ja kukwei mikani nuendre, ni ngite ye mikakäre gare ie. Mdakäre abko, ni ni rün btä ni meye kämikaka amne, ni ni mda mda kämikaka abko kräke Ngöbökwe ja kukwei mikani nuendre, ni ngite ye mikakäre gare ie. [10] Ne kwrere arato, ni merire, ni brare ja mike gure bati bati amne, ni brare bike merire, ni merire bike brare, ni ngäbäkre mikaka ja ken, arato ni ni mda mda rürümoinkä mikakäre klabore amne, ni ni ngökaka amne ni blitaka ngwarbe ni mda mda rüere amne, ni kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö kukwei metre rüere kore, mden kräke Ngöbökwe ja kukwei mikani nuendre, ni ngite ye mikakäre gare ie. [11] Akwa Ngöbö Kukwei dirita metre, ye abko käta kukwe kuin nuäre Ngöböbtä niere metre. Angwane Ngöbö käikitadrekä ni jökräkwe. Kukwe kuin Ngöbökwe, ye mden Ngöbökwe ti mikani ngwianka ni jökräye.

Jesukristokwe kukwe nuenbare kuin Pablokrä

[12-13] Ngöbökwe ti mikani sribire jakrä, ye mdenbtä tita ni Dänkien Kristo Jesu demaine. Niarakwe ja di biani tie sribi ne nuenkrä. Ti nämane tödeke ñakare Jesubti angwane, ti nämane ñäke blo niara rüere. Erere arato, nitre tödekaka niarabti, jiebti ti nämane näin kisere mikakäre ja tare nike amne, ti nämane rüre krübäte Jesukristo rüere. Akwa ti nämane tödeke ñakare bti, aisete ti nämane kukwe ye nuene Ngöbö rüere nämane gare ñakare tie. Abtä Ngöbökwe ja ngie mikani ñakare, käkwe ti ngwiani ruen bobre jae amne tödekabare kwe tibti angwane, ti mikani ja kukwei ngwianka kwe. [14] Ni Dänkien käkwe ja moto mikani kuin krübäte tikrä amne kukwe kuin nuenbare kabre kwe tikrä amne ti die mikani kwe tödeke metre jabti. Erere arato, ti die mikani kwe ni mda mda tarere. Ne abko namani bare Kristo Jesu diebti.

[15] Kukwe ne abra kukwe era metre abko rabadre era ni jökrä kräke abko nere: Kristo Jesu nükani kä nebtä ni kukwe kämekäme nuenkä dentari. Ni kukwe kämekäme nuenkä, ye ngätäite ti abko bäri käme. [16] Ye mden kisete, Ngöbökwe ti ngwiani ruen bobre jae. Ti nämane kukwe nuene bäri käme Jesu rüere ni mda mda ngwä akwa, Jesukwe ñan ja ngie mikani ti rüere angwane, ti ngibiabare raire kwe tödekakäre jabti. Ne köböire abko, Jesukristo tä ni tarere kri rükadre gare ni jökräye angwane, tödekadre kwetre Jesubti, ye angwane nünandre kärekäre ben, abkokäre Ngöbökwe ti ngwiani ruen bobre jae kore. [17] Mtare ti tö Ngöbö käikitaikä. Ngöbö abra gobranka kärekäre. Niara krüte ñakare amne tuen ñakare. Ngöbö mda ñakare jire, aisete Ngöbö itibe aibe raba mikani ütiäte kärekäre jae amne raba käikitaninkä. Abko kore se. Amen.

[18-19] Timoteo, ti ngobo tikwe, ma rabadre sribire ja di ngöibti Ngöbökrä, abkokäre tita kukwe nuemna kore mae. Ni Ngöbö kukwei niekä käkwe blitabare mabtä sribi makwebtä, ye kwrere tita kukwe nuemna mae. Erere arato, makwe nüna deme amne, kukwe käme nuen ñakare makwe abtä ja rabadre ruen ngite ñakare mae Ngöbö ngwärekri. Ni ruäre abko ñan tö namani ye nuein mda, aisete nikani ji blobti. [20] Ye mden abko nakaninkä Himeneobtä amne Alejandrobtä, abkokänti tikwe mikani gare Satanaye mda. Nebtä abko ñan ñäkädre blo Ngöbö rüere kwetre abkokäre.

2

Ngöbö mikadre ütiäte ño gätäte

[1] Timoteo, kukwe mdara jire btä ti tö blitai bäri käne mabe abko krörö: Nitre tödekaka Jesubti ye käkwe jändrän ribe Ngöböye amne blita kwetre Ngöböbe ni jökrä kräke. Erere arato, ja di kärä kwetre Ngöböye ni jökrä kräke amne kuin nie kwetre Ngöböye. [2] Ne kwrere arato, ni gobranka krikri btä ni sribikä ütiäte ütiäte gobrankrä, ye kräke blita kwetre Ngöböbe, nikwe nünandre jäme amne deme Ngöbö ngwärekri, abkokäre blita kwetre Ngöböbe niaratrekrä. [3] Nita blite kore Ngöböbe, ye abko tä neme tuen kuin Ngöbö ni Diantarikäye amne käta neme nuäre btä. [4] Niara tö ni jökrä diaintari amne, kukwe era metre Jesubtä rabadre gare ni jökräye, ie niara tö, [5] ñobtä ñan angwane Ngöbö itibe ni jökrä kräke. Erere arato, ni itibe ni kwrere, aibe köböire ni jökrä raba ja mäketa Ngöböbe abko Kristo Jesu ara. [6] Kristo Jesu käkwe ja mikani müre ketadre ni jökrä kökatarikrä Ngöbökrä. Ye abko, köböi kitani Ngöbökwe, erere namani bare, niara tö namani ni jökrä diaintari bä mikakäre. [7] Ni

jökräkwe kukwe ne kadre ngäbti, abkokäre
Ngöbökwe ti mikani kukwe ye kädriekä
amne ngwianka nitre ñakare israelitareye
abko kukwe metre Jesubtä diridre tikwe
ietre abkokäre. Ne abra kukwe era erere
tita niere; ñan tita ni ngökö.

Ni brare btä ni merire rabadre ño gätäte

8 Mdakäre abko, munta gätäre angwane,
ni brare brare kä jökräbti käkwe nüna deme
amne blita Ngöböbe angwane, küde kaka
käin kwe blitakäre Ngöböbe abko ie ti tö.
Ni brare brare tä blite Ngöböbe angwane,
ñan rabadre romon ni mda mdakrä amne
kukwe ñakare nikwe ni mda mda rüere
abko blitadre kwe Ngöböbe.
9 Mdakäre abko, ni merire merire abko
käta Ngöbö mike ütiäte jae, ye rükadre
gare ni jökräye, abkokäre ñan ja ngwä kita
kwetre ni mda mda okwä mikakäre ja jiebti,
akwa ja ükate kuin era metre kwetre, ie ti
tö. Amne ñan ja dokwä söka bätäkä ng-
warbe kwe, ni mda mda okwä mikakäre ja
jiebti. Erere arato, ñan jändrän orore orore
kitadre bäri ja ngrabare, ñan jändrän tuäre
tuäre amne dän ütiäte ütiäte kita kwetre
jabtä. 10 Akwa sribi kuin nuendre ni mda
mdakrä, ñobtä ñan angwane meri mden
mden käta Ngöbö mike ütiäte jae käkwe ja
kitadre sribi kuin nuene aisete.
11 Mdakäre abko, ni merire merire käkwe
ni Ngöbö kukwei dirikä ye kukwei nuadre
kä bube amne rabadre juto biare kukwe ye
mike täte. 12 Erere arato, nitre tödekaka Je-
subti käta gätäre, ye känti ni merire käkwe
ñan diri jire ni brareye. Erere arato, ñan
ja mikadre ni brare brare dänkiene, ie ti
tö. Ni merire raba kwekbe, 13 ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe Adán dätebare käne.
Abti Eva dätebare kwe aisete. 14 Erere arato,
Adán ngökani ñakare angwane, merire kwe
Eva abko namani ngökani tbikwe. Ye
känti Evakwe ja mikani ngite Ngöbö rüere.
15 Akwa ni merire tä ngäbäkre ngibiare, ye
ngwane tödekadre kwatibe kwe Ngöböbti
angwane, ni mda mda taredre kwe. Erere
arato, nünandre era metre kwe Ngöbö
ngwärekri, ye köböire rabadi dianintari
Ngöbökwe.

3

Ni tödekaka Jesubti jie ngwianka

1 Mdakäre abko, kukwe ne abra kukwe era
metre abko ti bike niere mae: Nire tö ja
mikai nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka,
ye abko tö sribi kuin nuein. 2 Nire erere
tö sribi ye nuein abko käkwe nünandre
krörö: Tädrera nüne metre ni mda mda
okwäbti. Nebtä ni mda mdakwe ñan kädrie
blo. Arato meri itibe kwe. Erere arato, ni
töbike kuin ja käne amne ni nüne kwekbe
amne, ni mda mdata mike ütiäte jae, ni
ye kwrere käkwe sribidre. Erere arato, ni
juto biare ni menteni kaen ngäbti ja juete
amne, ni ie diri gare kuin käkwe sribidre.
3 Erere arato, ni dröbare ñakare amne, ni
ngüdrekä ñakare käkwe sribidre amne, ni
moto jäme btä ni romone ñakare amne, ni
ngwian tarekä ñakare abko käkwe sribidre.

4 Mdakäre abko, ni ni mräkä jie tike
kuin btä ngibiare kuin amne, tä ngäbäkre
kwekwe tö den kuin abko erere ngäbäkreta
kukwe mike täte, ni ye abko käkwe sribidre,
5 ñobtä ñan angwane ni ie mräkä jie tika
gare ñakare kuin käkwe ñan nitre jen
Ngöbökwe gätäkä Jesu käbti ngibiadre kuin
aisete. 6 Erere arato, ni tödekaka krire
Jesubti ñan mikadre nitre tödekaka Jesubti
jie ngwianka, ñobtä ñan angwane nane
ni tödekaka krire Jesubti mikadre sribire
angwane, rikadre bike kri ño diablu na-
mani bike kri, känti Ngöbökwe mikani
ja ngie nuen, ye kwrere ñan rakadrekä,
abkokäre ni tödekaka krire Jesubti käkwe
ñan sribidre. 7 Erere arato, ni nitre
tödekaka Jesubti jie ngwianka, ye abko
nitre tödekaka ñakare Jesubti käta mike
ütiäte jae, ni ye kwrere käkwe sribidre,
ñobtä ñan angwane niara mikata ütiäte
ñakare ne ngwane, niara mikadi yakrä jae
angwane, diablukwe kukwe blo mikadre
jiete angwane, nane ja mikadre ngite kwe.

Ni ni die mikaka

8 Ne kwrere arato, ni krörökrörö mikadre
ni ni Ngöbökwe die mikaka: Ni mikata
ütiäte jae ni mda mdakwe abko mikadre
sribire. Arato ni ja kukwei kite ñakare
temen amne, ni dröbare ñakare btä ni
ni ngökö ñakare ngwian diankrä jae abko
mikadre sribire. 9 Mdakäre abko, kukwe
era Jesubtä mikani gare nie Ngöbökwe kata
ngäbti kwe amne, tödekata bti metre; ñan
bikata ni tödekaka Jesubti kwrere kwe abko
mikadre sribire. 10 Erere arato, ni mikadre
sribi ye nuene, känenkri tä nüne kuin ya,
ñakare ya abko mikadre ñäräre käne. Yebti

kukwe ñakare kwe, ne ngwane mikadre
sribire ni ni die mikaka kwrere.
11 Nitre merire mikata ütiäte jae ni mda
mdakwe. Erere arato, meri töbike kuin
ja käne amne, jändrän jökräbtä tödekadre
bti, meri ye kwrere käkwe sribidre amne,
meri näin blite ngwarbe kwäräkwärä ni
mda mdabtä abko ñan mikadre sribire.
12 Mdakäre abko, ni ni Ngöbökwe die
mikaka, ni ye abko meri itibe kwe amne,
ngäbriänkä kwekwe btä mräkä kwekwe jie
tikadre kuin kwe btä ngibiadre kuin kwe.
13 Nire nire käta sribi ye nuene kuin, ye abko
rabadre bäri ütiäte ni mda mda ngwärekri.
Ye kwrere ñan rabadre Kristo Jesu gaire
amne, Kristo Jesu köböire rabadre blite
jäme Jesubtä ni mda mdabe.
14 Timoteo, ti tö näin ja tuakäreta mabe
yete, akwa ye känenkri tita tärä ne tike
mae, 15 ñobtä ñan angwane nane ti ñan
rabata jötrö angwane, ni ja mräkäre Jesu
käbti käkwe nünandre ño abko rabadre
gare mae angwane, ma rabadre dirire ietre,
abkokäre tita tärä tike mae. Ngöbö nikwe
abko Ngöbö nire, amne ürä btä jä ju ke-
tatekrä dite krö, ye kwrere nitre gätäkä Jesu
käbti tä niara kukwei era metre mike ütiäte
käre. 16 Kukwe era Jesubtä nämane tiebe,
akwa mtare Ngöbökwe mikanina gare nie.
Kukwe nämane tiebe ye abko bäri ütiäte
kri nikrä abko köböire ni raba nüne deme
Ngöbökrä. Kukwe ye abko nere:

Jesukristo därebare angwane, ngrabare nä-
mane ni kwrere.
Angwane Ngöbö Odei jen kwe bä mikani
Ngöbö Üaikwe.
Angele Ngöbökwe käkwe tuani.
Abti kukwe kuin niarabtä diribare kä
jökräbti temen.
Kukwe ye mikani era ni kwatikwe kä nebtä
amne,
Ngöbö nikani ngwenante kä nuärete kä
käinbti.

4

Pablota Timoteo tö den dirikätre blobtä

1-2 Mdakäre abko, Ngöbö Üai tä kukwe
mike gare metre nie kä mräbtä abko krörö:
Kä mrä angwane, ni ruäre käkwe Jesukristo
gibiadikäta amne, üai käme ni ngökaka, ye
jiebti rikadi. Üai käme ni ngökaka käkwe
ni tödekaka Jesubti ngwiandi dirikätre
blo mike ütiäte jae amne ngwiandi Jesu
gibiekäta. Dirikätre blo abko ni bikaka kuin
amne ni ngökaka, ie ja ruen ngite ñakare
kukwe kämekäme nuenbtä, käkwe kukwe
diribare ietre üai kämenkwe ye diridi ni
mda mdaye. 3 Ye abko, ja mikadre gure
ñakare abko ni ye jatadi niere. Erere
arato, ni ye abko käkwe mrö ruäre dokwä
täkädi. Mrö ruäre käme Ngöbö ngwärekri,
aisete ñan kwetadre niedi kwetre. Akwa
Ngöbökwe mrö dätebare ni kräke, aisete
ni tödekaka Jesubti, ie Ngöbö kukwei era
metre gare, käkwe mrö jökrä kadre ngäbti
kwetadre jae, kuin niere kwärä Ngöböye
btä. Mden kisete ni ñan raba mrö ruäre
dokwä täke. 4-5 Mrö btä jändrän jökrä däte-
bare Ngöbökwe abko kuin niebare kwe,
aisete ñan käi ngwiandre käme jabtä akwa,
nikwe kuin niedre btä Ngöböye, amne
Ngöbökwe mrö mikadi kuin biare kwe-
tadre.
6 Makwe kukwe ye diri ja mräkätre
tödekaka Jesubtiye angwane, ma rabadi
sribikä kuin Jesukristokwe. Kukwe metre
diribare Jesubtä, ye mata mike täte amne
ja töitike btä. 7 Akwa kukwe kirakira diän
diän amne kukwe mda mda mikanintbe
ngwarbe, ye ie makwe ñan olo mika. Akwa
makwe dre dre nuendre nünankrä deme
Ngöbö ngwärekri, ye jiebti ma rankwa
bäri, 8 ñobtä ñan angwane nita nakwenkä
ja mikakäre biare amne dite ngrabare, ye
abko kuin bkänä nikrä, akwa nikwe ja
mikadre juto nünankrä kuin deme Ngöbö
ngwärekri, ye abko bäri ütiäte kri nikrä
mtare amne, nünakäre kärekäre Jesube
arato. 9 Aisete kukwe ne abra kukwe era
metre abko rabadre era ni jökrä kräke, ie ti
tö. 10 Ne mden kisete nita sribire ja di ngöi
jökrä Ngöbökrä, ñobtä ñan angwane Ngöbö
nire, bti nita tödeke. Niara abko ni jökrä
Diantarikä akwa, niarata nitre tödekaka Je-
subti ara jire dentari.
11 Kukwe ne makwe nuemna ja mräkätr-
eye amne makwe diri ietre. 12 Ma abko bati
Timoteo, aisete mata dirire angwane, nane
ni ruäre tö rabai ma mike ütiäte ñakare jae,
akwa makwe blita jäme amne nuäre ni mda
mdabe. Erere arato, makwe nüna kuin me-
tre, amne makwe ni mda mda taredre. Ye
kwrere arato, makwe ja mika ngite ñakare
ja mräkätre tödekaka Jesubti okwäbti, ne
ngwane mata nüne ño rükadre gare nitre
tödekaka Jesubtiye. Angwane ni jökrä tö

rabadi nünai ma kwrere, käkwe nünandi
kore, ne ngwane ma bati akwa, ma rabadi
ütiäte ni mda mdakrä. 13 Timoteo ti ngämi
nementa yete angwane, munta gätäre ye
känti makwe ñäkä käre Ngöbö Kukweibtä
ja mräkätre kräke. Makwe Ngöbö Kukwei
nie ietre amne makwe Ngöbö Kukwei diri
ietre arato. 14 Ngöbö Üai käkwe ja di biani
mae sribi ye nuenkäre, ye abko makwe
ñan tuemetre ngwarbe jire chi, akwa yebti
makwe sribi janknu. Ngöbö Üai köböire ni
mda mda jie ngwianka käkwe kise mikani
mabti angwane, kukwe niebare kwetre ma
mikakäre biare sribi yekrä. Kä ye ngwane
Ngöbö Üaikwe ja di biani mae, ma die
mikakäre sribibtä. Ye mden kisete, makwe
ñan tuametre ngwarbe.
15 Kukwe yebtä ma rankwa bäri, ie ti tö.
Yebtä makwe sribi bäri mda köbö kwatirek-
watire, mata nüne bäri Ngöbökrä rabadre
gare ni mda mdaye abkokäre. 16 Mata nüne
ño, yebtä makwe töbika kuin ja käne amne,
kukwe diri makwe, yebtä makwe töbika
kuin ja käne arato. Ye erere makwe ja
ngibia au ne ngwane, ni kwati ma kukwei
nuaka abko Ngöbökwe dianditari siba mabe
gwaire.

5

Timoteokwe ni töi diandre ño

1 Mdakäre abko, ni unsunine unsunine
abko käkwe ja mikadre ngite abtä töi dian-
dre, ye ngwane makwe ñan ngra ngra bti,
akwa ni rün nikwe mikata ütiäte jae, ye
kwrere makwe ni unsunine unsunine kita
nüne bäri Ngöbökrä. Ni bati bati abko ni
etba nikwe btä mäträta, ye kwrere makwe
mäträ btätre. 2 Erere arato, ni meye mikata
ütiäte ño jae, ye kwrere makwe meri un-
bre unbre mika ütiäte jae. Ni merire bati
bati abko ni ngwai nikwe mikata ütiäte,
ye kwrere makwe mika ütiäte. Angwane,
makwe ñan ja mika ngite jire chi bentre.

Ni merire merire kän brare krütani die mikadre ño

3 Mdakäre abko, ni merire merire, kän
brare krütani, aisete tä kaibe amne, mräkä
ñakare ngibiaka, ye abko nitre tödekaka
Jesubti käkwe ngibiadre abko makwe diri
kore ietre. 4 Akwa meri kän brare krütani,
ye ngäbriänkä btä bränkä tärä, ne ngwane
ngibiadre kwetre. Meri ye käkwe niara-
tre ngibiabare ño, ye ütiäre ngibiadreta
kwetre, ñobtä ñan angwane tuen bäri kuin
Ngöböye aisete.
5 Meri kän brare krütani abko ngibiaka
ñakare, akwa tä nüne kaibe era metre abko
tä tödeke kwatibe Ngöböbti amne tä blite
Ngöböbe dibire rare ja di kärere ie, meri ye
kwrere abko die mikadre. 6 Akwa meri mda
mda abko kän brare krütani, akwa tä kukwe
nuene blo blo kä ngwiankrä nuäre jabtä
jirekäbe, meri ye tä nire, akwa ni krütani,
kwrere jire tä Ngöbö ngwärekri, ñobtä ñan
angwane tä tödeke ñakare Ngöböbti. Meri
ye abko ñan die mika. 7 Nitre tödekaka
Jesubti btä ñan ñäkädre blo, abkokäre
makwe diri kore ietre, 8 ñobtä ñan angwane
ni tödekaka Jesubti akwa, ni mräkä jen
nikwe, ye nita ngibiare ñakare, ne ngwane
nita Ngöbö Kukwei kite temen. Erere
arato, nita kukwe nuene bäri käme ni
ñakare tödekaka Jesubti ye ngwä, ñobtä
ñan angwane ni ñakare tödekaka Jesubti
käta mräkä kwekwe ngibiare.
9 Meri kän brare krütani abko tä nüne
kaibekaibe abko kä tikadre täräbtä die
mikadre abko nere: Meri ie kä gre ketamä
(60) mentokwäre, kän brare krütani amne,
brare kwe ben nünabare käre kwe amne
ñan ja mikani ngite kwe brare mdabe, meri
ye abko kä tikadre täräbtä die mikakäre.
10 Meri kän brare krütanikrütani käkwe
ngäbriänkä ngibiabare amne ni menteni
kata ngäbti kuin kwe amne tä ni deme deme
Ngöbökwe ye ngoto bätete kräke kakäre
ngäbti kuin ja gwiriete, meri ye kwrere
abko kä tikadre täräbtä die mikakäre. Erere
arato, ni ja tare nikaka die mikata kwe
amne tä sribi kuinkuin nuene bätäkä ng-
warbe ni mda mdakrä, meri ye kwrere abko
kä tikadre täräbtä die mikakäre.
11-12 Akwa meri bäri bati bati abko kä
ngämi gre ketamä (60) ie, kän brare krü-
tani amne tä kaibe, ye abko ñan kä tika
täräbtä die mikakäre, ñobtä ñan angwane
nane niara kä tikadre täräbtä die mikakäre
angwane, ñan ja mikadre gure mda niedre
kwe Jesuye, abti tö rabadreta ja mikaita
gure bobuta, ye ngwane ja kukwei kitadreta
temen kwe abtä rabadre ja mike ngite Jesu
rüere, aisete ñan kä tikadre täräbtä die
mikakäre. 13 Erere arato, meri bati bati
kän brare krütani die mikadre angwane, kä
rabadre krene btä angwane, rikadre blite ni
mda mdabtä ju kwatirekwatire te. Arato

rikadre ja mike kukwe jökräte siba amne
kukwe btä ñan blitadre jire abko rikadre
kädriere. [14] Mden kisete ni merire merire
bati bati, kän brare krütani abko käkwe ja
mikata gure, ngäbäkre ngibia kwe amne
ju ngibia kuin kwe jakrä. Ne kwrere meri
ye ñan kädriedre blo rüekwe abko ie ti tö.
[15] Ye abko, meri bati bati, kän brare krütani
namani kaibe abko ruäre käkwe Jesu tuani-
nametre, käta näin Satana jiebti.

[16] Meri kän brare krütani, ye abko nane
nitre tödekaka Jesubti ngätäite mräkä
merire tärä kän brare krütani amne tä
nüne kaibe, ne ngwane mräkä kwekwe
käkwe die mika. Ne kwrere nitre tödekaka
Jesubti mda mda rabadre meri mda mda
kän brare krütani amne ngibiaka ñakare
ye die mike, sribi ñan rabadre kabre dikaro
nitre tödekaka Jesubti kräke abkokäre.

Kukwe mda mda nitre jie ngwiankabtä

[17] Mdakäre abko, ni ji ngwianka ye tä
nitre tödekaka Jesubti jie ngwena kuin ne
ngwane, nitre tödekaka Jesubti kwetre raba
tare kri amne mika ütiäte kwetre jae. Erere
arato, die mika kwetre mröbti amne ng-
wianbti. Akwa nitre jie ngwianka käta
Ngöbö kukwei dirire bäri, ye abko mika bäri
ütiäte amne die mikadre mröbti amne ng-
wianbti abko makwe diridre, ie ti tö. [18] Tita
niere kore, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kuk-
weita niere krörö: "Buey trigo münantekä,
ye munkwe ñan kö kita ngwärebtä," ni-
eta. Erere arato, "Ni sribikä, ie sribi ütiä
biandre," nieta kore Ngöbö Kukweibtä. Ne
mden kisete makwe diri kore nitre jie ng-
wiankabtä.

[19] Mdakäre abko, ni ni Ngöbökwe jie ng-
wianka käta ja mike ngite abko ni itibe jata
niere angwane, makwe ñan kukwe mika
era. Akwa ni nibu, ni nimä käkwe kukwe
arabe nie mae angwane, kukwe ka ngäbti
makwe. [20] Angwane ni Ngöbökwe jie ng-
wianka mden mden tä ngite, ye ie makwe
ñäkä gätäte nitre Ngöbökwe ye ngwärekri
jökrä. Nebtä abko, ni mda mda btä kä jürä
rabadre amne, ñan tö ngwiandre ja mikai
ngite kwetre abkokäre.

[21] Timoteo, Ngöbö btä Kristo Jesu amne
angele dianinkä jakrä Ngöbökwe, ye ng-
wärekri ti bike kukwe ütiäte niere mae,
ne erere makwe nuen abko krörö: Ni ma
kukwe muko ya, ñakare ya tä sribire ji
ngwianka kwrere, akwa nane kukwe raba
kwetre makwe ga angwane, makwe tö dian
amne makwe die mika ja kwrere jökrä, ie ti
tö.

[22] Erere arato, makwe ñan kise mika
jötrö ngwarbe nibti mikakäre sribire ji
ngwianka kwrere, akwa makwe töbika kuin
käne niara mikakäre sribire, ñobtä ñan
angwane nane makwe ni kukwe kämekäme
nuenkä mikadre sribire, yebtä abko kukwe
käme nükebti mae siba nütü rabadre
mabtä. Makwe ja ngibia kuin deme kukwe
kämekäme ngäniene.

[23] Timoteo, ma ngirie abko neme bren
käre. Erere arato, bren mda mda tä neme
mabtä. Ye kräke abko, makwe uba döi
kwaka ña kiakia angwane, makwe ñan ñö
aibe ña abko ti tö niei mae.

[24] Nitre tödekaka Jesubti abko ruäre
käta kukwe nuene käme, mika ngämi ja
ngwärekri, känenkri tärä neme gare ni
jökräye; akwa ni ruäre abko tä kukwe
nuene kämekäme mikata ja ngwärekri
amne batibe neme gare. [25] Ne kwrere arato,
ni ruäre tä jändrän kuinkuin nuene abko tä
neme gare ni jökräye; akwa ni ruäre abko
tä jändrän kuinkuin nuene tiebe abko gare
ñakare. Abti kira erere angwane, tä niken
neme gare ni jökräye. Ne mdenbtä abko,
makwe töbika kuin ja käne abko ti tö nie
mae Timoteo.

6

Nitre klabore käkwe sribidre ño bkänkäkrä

[1] Mdakäre abko, nire nire abko tä kla-
bore ni mdakwe, ruäre abko tä ja tare
nike, akwa bkänkä kukwei mika ütiäte kwe-
tre jae, niarakwe ñan ñäkädre blo Ngöbö
rüere amne kukwe dirita nunkwe ye rüere
abkokäre. [2] Akwa nane ni klabore ye
bkänkä käta tödeke Jesubti arato ne ng-
wane, ñan bkänkä mikadre ngwarbe kwe
jae, ñobtä ñan angwane niara ja mräkäre
Jesu käbti arato. Akwa bäri sribi kuin kwe
bkänkäkrä, ñobtä ñan angwane tä niaratre
mräkä Jesu käbti die mike amne tä tare kri
kwe arato aisete. Kukwe ne abko makwe
diri amne nuemna nitre klabore tödekaka
Jesubti yeye.

Kukwe blo dirikätre tä nüne ño

[3] Nire nire käta kukwe dirire blo amne
kukwe diribare era metre ni Dänkien
Jesukristokwe, ye tä kaen ngäbti ñakare,
erere arato kukwe dirita era metre
Ngöböbtä, ye tä kaen ngäbti ñakare,

4 ni ye abko töi ñakare, akwa tö bikabtä
kri. Ye mden abko jatadi dirire bä jene
abko krörö: Niara töta neme ja kwetai
bäri kabre krübäte ni jökräbe kukwe
ngwarbebtä. Ye mden känti ni ruäre töta
neme ja tuai ni mda kwrere, abtä tä bätä
ngwen ni mdabtä jändrän dokwäre. Ne
mdenbtä ni ruäre motota neme romon
jakrä kwärikwäri amne ñäkäta niken diän
diän jae kwärikwäri ja kukwe ñan mikata
niken era jae kwärikwäri. 5 Erere arato, ni
ye tä niken rüre käre jabe kwärikwäri. Ni
ye abko töi käme, aisete kukwe era metre
Jesubtä dianinkä niaratrekän. Ngöböta
nitre tödekaka Jesubti die mike ngwian
gananbtä nieta kwetre, aisete tä bike nüne
metre ngwian diankrä jae.

6 Era metre Ngöböta nitre tödekaka Je-
subti die mike, akwa nita nüne metre
Ngöbö ngwärekri amne jändrän ño ño tä
nikwe, ye käi tädre nuäre nibtä, ye abko
bäri ütiäte 7 ñobtä ñan angwane ni därе-
bare angwane, ni därebare bütiere, jän-
drän ñakare nikwe. Erere arato, ni krütadi
angwane, ni ñan rikadre jändrän ngwena
jire chi jabe. 8 Ne mden aisete, mrö tärä
kwetadre nie amne dän amne ju tärä nikwe,
ye abko käi rabadre nuäre nibtä.

9 Ye abko käi rabadre nuäre nibtä, ñobtä
ñan angwane ni mda abko jändrän ye tärä
kwetre akwa, töta nebe rabai ngwian btä
jändrän bkäne bäri kabre abko tä niken
ja mike ngite. Erere arato, tätre niken ja
dokwä mike kö okwä Satanakwete. Erere
arato, jändrän bätäkä ngwarbe ye mdei tä
neme ietre, ye käta kukwe taretare ngwena
kräke amne mrä tä ni se juen ngwarbe.
10 Kukwe tä nakenkä kore ni yebtä, ñobtä
ñan angwane nita ngwian tarere, ye abko tä
niken ni mike kukwe nuene blo blo ngwian
diankrä jae. Ni ruäre töi kore abko käkwe
Jesu kukwei tuanimetre, abkokänti tä ja
tare nike kri mtare.

Pablota Timoteo tö den mrä

11 Akwa ma abko ni Ngöbökwe, aisete
ma gitia kukwe käme jökrä ye ngäniene
amne nüna era metre Ngöbö ngwärekri,
yebtä makwe ja kita. Nüna Ngöbökrä amne
tödeka Ngöböbti jändrän jökräbtä, ye jiebti
ma rankwa. Erere arato, ni mda mda tare-
dre, ye jiebti ma rankwa angwane, makwe
nünanka dite tödekabtä Jesubti. Erere
arato, makwe blita ja moto jämenbti ni mda
mdabe. 12 Makwe tödekadre käre Ngöböbti,
yebtä makwe nünanka dite jabtä rükäre
kukwe kämekäme rüere. Makwe ja töi mik-
aba kwatibe Ngöböbtä angwane, makwe
nieba ni kwati ngwärekri, ye ngwane
Ngöbökwe ma käräbare nüne kärekäre
jabe, aisete makwe nünandre kärekäre
Ngöböbe, ye makwe ketate dime kisete
jakrä, ie ti tö Timoteo.

13 Mtare Ngöbö jändrän jökrä mikaka
nire, ye ngwärekri amne, Kristo Jesu btä
kä jürä namani ñakare, käkwe ja niebare
metre Poncio Pilatoye, Kristo Jesu ye ng-
wärekri ti tö niei krörö mae Timoteo:
14 Jesukristo rükadita, ye känenkri niara
kukwei mika täte jökrä makwe. Erere arato,
makwe nünandre ño, ie niara tö, ye kwrere
makwe nüna niara ngibiare ngäbti kwärä.
15 Ngöbö tö rabai Jesukristo juenta ñong-
wane, erere juandita kwe angwane, niara
rükadita. Ngöbö aibe gobran kri. Niara
aibebtä käita neme nuäre metre. Erere
arato, Ngöbö abko Jrei kri, jrei jire jökrä kä
nebtä bti ta amne niara abko tä Dänkiene
dänkin jökrä kä nebtä yebti ta. 16 Ngöbö
aibe därebare ñakare amne krüte ñakare.
Niarata nüne kärekäre, ñotra trä ngwen
bürere te tä nüne. Ye känti ni ñakare raba
neme ja ken ben. Ni kä nebtä käkwe ñan
Ngöbö tuabare gwärere amne Ngöbö ñan
tuare nikrä arato. Ngöbö aibe raba ütiäte
ni jökrä kräke kärekäre amne niara aibe di
kri. Abko kore se.

17 Timoteo, ni ngwian bkänkä krikri, ye
abko käkwe ñan bika kri amne, ñan ngwian
kabre kwetre, yebti tödeka kwetre, makwe
nie ietre, ñobtä ñan angwane ngwian tä
niken ngwarbe jötrö amne, ni ñan raba
ngibiare kärekäre. Akwa Ngöbö abko käta
jändrän kuin bien kabre nie, kä mikakrä
juto nibtä. Yebtä ni ngwian bkänkä krikri
käkwe tödeka Ngöböbti, makwe nie ietre.
18 Mdakäre abko, ni ngwian bkänkä krikri ye
käkwe ñan ja mika käbäre, amne jändrän
kuin nuen kabre kwe ni mda mdakrä ng-
wian kwetre yebti. 19 Nünandre kore kwetre
angwane, rabadi jändrän kuin bkäne kabre
kä käinbti amne rabadi nüne kärekäre
Ngöböbe, makwe nie kore ietre Timoteo.

20 Timoteo, kukwe kuin Jesukristobtä
mikani gare mae, ye makwe ngibia kuin
jakrä. Erere arato, kukwe ngwarbe diän

dian ütiäte ñakare, ye makwe ñan ja olo
mika ie. Mdakäre abko, nitre ruäre tätre
dirire blo, akwa tä dirire kuin era metre
tä nütüre au jabtä, akwa dirita blo kwetre.
Ni dirikä blo ye kwrere abko, ben makwe
ñan ja geta jire chi, [21] ñobtä ñan angwane
ni ruäre käkwe kukwe blo ye mikani ütiäte
jae, aisete tä Jesu mike ütiäte ñakare mtare
amne nikani dikekä Ngöböbtä mento.

Ngöbö raba ja moto mike kuin makrä.
Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Bobukäre Pablokwe Timoteokrä
2 Timoteo

Pablo nämane ngite kä teri juta Romate, bti kä 62-63 angwane tikaninteta. Yebti niara nikaninta bäbkäkäre kukwe kuin Jesubtä ngwenante kä ngrabare temen. Angwane tärä tikani kena kwe Timoteoye amne Titoye. Yebti kä 66-67 näre angwane, Nero namani gobrane emperador kwrere angwane, Pablo kitaninta ngite bobukäre kwe. Pablo namaninta ngite angwane, tärä ne tikani kwe Timoteoye. Kä ye angwane, Pablo mikani ngite bä jene, ñobtä ñan angwane käne niara nämane ngite gwi ja juete. Akwa kitani ngite bobukäre angwane, kä käme amne kä tibo känti kitani ngite. Erere arato, Pablo mäkäninte kadenanbti. Nete Pablokwe sribibare mrä amne müre ketadi abko namani gare ie, aisete kukwe tikani krörö kwe Timoteoye:

Bäri käne abko ja namani ruen kaibe Pabloye, abtä namani ulire, ñobtä ñan angwane niara kukwe muko Figelo amne Hermógenes käkwe kä mikaninkä btä. Erere arato, Demas amne ni mda mda käkwe kä mikaninkä btä, aisete Timoteo jatadre niara die mike, ie niara tö namani.

Bobukäre abko, nitre tödekaka Jesubti namani ja tare nike emperador Nero kisete. Yebtä abko, Pablo namani töbike kri, käkwe Timoteo töi diani nünenkä dite jabtä kukwe Jesukwe yebtä. Erere arato, Timoteo käkwe kukwe kuin ye diridre janknu, niebare kwe ie. Mdakäre abko, Timoteo tädre biare ja tare nikakäre kukwe kuin Jesubtä ye dokwäre, niebare Pablokwe.

Nikwe nünandre ño metre Jesu kräke abko tärä ne tä niere nie. Erere arato, ni rabadre juto biare ja tare nikakäre tödekabtä Jesubti abko tärä ne tä niere nie. Tärä ne abko tikani mrä Pablokwe nütüta.

Pablota köbö ngwentari Timoteoye

1 Ti Pablo käta tärä ne tike mae Timoteo. Ja töi jenbti, Ngöbökwe ti mikani Kristo Jesu kukwei ngwianka. Ni rabadre nüne kärekäre Ngöböbe Kristo Jesu köböire, niebare kira Ngöbökwe, ye mden abko tita niekäre mtare ni jökräye. 2 Timoteo, ma ti ngobo jen tikwe kwrere. Ma tare kri tikwe. Ngöbö ni Rün nikwe btä Kristo Jesu ni Dänkien käkwe ja moto mika kuin makrä. Erere arato, ma raba ruentari tare ietre amne, makwe nüna jäme niaratre diebti abko ie ti tö Timoteo.

Pablokwe ja di käräbare Ngöböye Timoteokrä

3 Timoteo, ti mräkätre kirakira käkwe sribibare era metre Ngöbökrä, ye kwrere tita sribire kräke amne, ja ruen ngite ñakare tie Ngöbö ngwärekri. Tita blite dibire rare Ngöböbe angwane, mata nüketa töre tie angwane, tita kuin niere ie makrä. 4 Ti jataba yäketa angwane, ma rababa ti müaire, ma okwä ñöi rababa nimiente ti okwäbti, ye tä nüketa töre tie amne, ti töta neme ma tuaita jötrö, kä ngwiankäreta nuäre jabtä. 5 Mata tödeke kwatibe Ngöböbti, ye tä nüketa töre tie arato Timoteo. Timoteo, ma mölöi Loida btä ma meye Eunice käkwe tödekani kwatibe Ngöböbti käne, ne kwrere arato mata tödeke kwatibe bti gare kuin tie.

Timoteokwe ñan Jesu gaidre

6 Mata tödeke kwatibe Jesubti, aisete ti tö kukwe ngwiain töreta krörö mae: Tikwe kise mikaba mabti sribi mikakäre ma kisete angwane, Ngöbökwe ja di biani mae sribi jakwe nuenkrä. Ngöbö di ye abko makwe mika bäri ütiäte jae abko tita niere mae, 7 ñobtä ñan angwane Ngöbökwe ja Üai biani nie, ni die mikakäre nüne dite niarakrä amne, ni mda mda tarekäre, erere arato töbikakäre kuin ja käne. Ngöbö ñan tä ni mike kä jürä ngwen jabtä.

8 Ne aisete ma ñan raba ja gaire jire chi blitakäre ni Dänkienbtä. Erere arato, tita ngite ni Dänkien Jesukristo kukwei diribtä, nebtä ma ñan raba ja gaire, akwa kukwe kuin Jesukristobtä, ye kräke makwe ja tare nikadre tibe gwaire Ngöbö diebti. 9 Ngöbö käkwe ni dianintari amne ni käräbare nünakäre deme kwe. Ne ñan nikwe jändrän kuin nuenbare abko ütiäre Ngöbökwe ni dianintari, akwa kira Ngöbö ngämi kä ne dätere, känenkri niarakwe ni tarebare ja moto kuinbti angwane, ja töi jenbti kukwe mikanintbe au kwe, kukwe kuin nuene ni kräke Jesukristo köböire. 10 Ngöbökwe kukwe mikanintbe kore, mden abko bä mikanina kwe nie. Kristo Jesu ni Diantarikä nükani kä nebtä angwane, kukwe mikanintbe kira Ngöbökwe nükani gare

nie. Kristo Jesu käkwe gata die juani
ngwarbe. Erere arato, ni rabadre nüne
kärekäre Ngöböbe, ye abko mikani gare
kwe nie kukwe kuin jabtä ye köböire.
11 Kukwe kuin Jesubtä, tita tike mae, ne
mden abko Ngöbökwe ti mikani kädriere ni
kwatibe. Erere arato, ti mikani kukwe kuin
ye ngwianka kwe amne, ti mikani kukwe
kuin ye dirikä kwe arato. 12 Ne mdenbtä
abko, tita ja tare nike mtare, akwa yebtä ti
ja gaire ñakare, ñobtä ñan angwane ni gare
kuin tie, bti tita tödeke. Jesukristo di kri bti
tita tödeke, aisete niara jatadita, ye ngäbti
abko ti ngibiadi kuin kwe ño tikwe ribebare
ie ye kwrere.
13 Timoteo, ma rabadre dirire metre,
abkokäre tikwe kukwe diribare ño ño, ye
kwrere makwe diri. Angwane makwe
tödekadre kwatibe Kristo Jesubti amne,
makwe ni mda mda taredre. 14 Kukwe
kuin era metre Jesubtä mata dirire, yebti
abko makwe kukwe ngwarbe ngwarbe krai.
Ngöbö Üai Deme tä nüne nibtä abko diebti
makwe kukwe ngwarbe krai.
15 Mdakäre abko, ti kani ngite angwane,
nitre Asiabo nünanka Roma nete käta
tödeke Jesubti, ye käkwe kä mikaninkä
jökrä tibtä. Erere arato, nuenbare
Figelokwe amne Hermógenekwe tibtä abko
garera mae.
16 Ti nämane ngite, akwa Onesíforo abko
rababa ti gaire ñakare amne, batire batire
rababa nüke ti moto mike nuäre nete. Niara
ye abko ni Dänkien ie raba ruentari tare
tikrä näre. 17 Onesíforo nämane Roma nete
angwane, namani ti känenentari kisere, na-
mani jadüke ñakare abti ti kwantariba ie.
18 Amne ni nämane Efeso angwane, ni die
mikaba kri kwe. Ye tä töre kuin mae ruen
tie Timoteo. Ye abko, ni Dänkien Kristo
Jesu rükadita, ye ngwane Onesíforo raba
ruentari tare ie abko ie ti tö.

2

Timoteokwe nünandrekä dite jabtä ja tare nikakäre Jesu dokwäre

1 Timoteo ma abko ti ngobo tikwe kwrere.
Kristo Jesu tä ni tarere ja moto kuinbti,
ye diebti makwe nünanka dite, ie ti tö.
2 Erere arato, tikwe diribare ni kwati ok-
wäbti angwane, makwe ti kukwei nuani, ye
abko nire nire bti tödekadre amne rabadre
Ngöbö kukwei dirire kuin, raba tuen mae,
ye ie makwe kukwe ye dirita, niaratre
käkwe diridreta ni mda mdaye ja täritäri
abkokäre.
3 Timoteo, ma abko rükä Kristo Jesukwe,
aisete ni rükä tä biare ja tare nike, ye
kwrere ma raba ja tare nike tibe tödek-
abtä Jesubti angwane, makwe nünanka dite
Jesukrä. 4 Nitre rükä kuinkuin tä ja kite
ñakare jändrän mda mdabtä kä mikakäre
nuäre dänkienbtä, ye kwrere makwe ñan ja
kita jändrän mda mdabtä amne, sribi Kristo
Jesukwe aibebtä makwe ja kita, kä mikakäre
nuäre btä. 5 Erere arato, nitre jadakaka abko
kräke kukweta ükaninte jadakakrä metre,
akwa kukwe ye mikata ñakare täte ne ng-
wane, ñan tä ganane, aisete korona bianta
ñakare ietre. Akwa nitre jadakaka tä kukwe
mike täte, köböire tä ganane angwane,
korona bianta ie mikakäre ütiäte. Ye
kwrere Ngöbökwe kukwe ükaninte, erere
mata nuene, köböire Ngöbökwe korona
biandi mae. 6 Erere arato, ni sribikä tirete
käta sribire tare krübäte, aisete nura öta
näire, niara ara jire, ie biandre käne. Ye
kwrere Ngöbökwe jändrän kuin biandre
mae, abkokäre makwe sribi ja di ngöibti
Kristo Jesukrä. 7 Timoteo, tita kukwe ke-
tamä bä mike mae sribi Jesukristokwebtä,
nebtä makwe töbika käre angwane, ni
Dänkien käkwe mikadi gare jökrä mae abko
gare tie.
8 Erere arato, kukwe krörö ne makwe
ngwian töre käre jae: Jesukristo krütani,
abti Ngöbökwe mikaninta nire. Niara abko
jatani jrei David tukwe mräkäkri. Kukwe
ye abko kukwe kuin Jesukristobtä mikata
gare tikwe. 9 Ye mden dokwäre tita ja
tare nike kri amne ni ja mikaka ngite
kri mäkäteta kadenante, kwrere jire tita
mäkäninte kadenante; akwa Ngöbö kukwei
abko ñan tä mäkäninte kadenante, ñobtä
ñan angwane ni kwati tä kädriere. 10 Ye
mden kisete tita ja tare nike bätäkä ng-
warbe. Ni dianinkä jakrä Ngöbökwe abko
rabadre dianintari jökrä Kristo Jesukwe
amne rabadre nüne kärekäre kä nuärete,
abkokäre tita ja tare nike bätäkä ngwarbe.
11 Kukwe ne abra kukwe era metre abko
rabadre era ni jökrä kräke:

Nikwe tödekani Jesubti angwane, ni krü-
tani ben,
ye kwrere arato nikwe nünandi ben.
12 Nikwe nünandrekä dite jabtä ja tare
nikakäre niara dokwäre,

ne ngwane niarakwe gobrandi, känti
nikwe gobrandi siba ben.
Akwa nikwe niara rükandrete ne ngwane,
ni rükandite kwe arato.
13 Nikwe Jesukristo gibiarekäta akwa,
niara abko käkwe ja kukwei mikadi
täte käre, ñobtä ñan angwane niara
abko ñan raba ja kukwei kite temen.

Sribikä kuinkuin tä sribire ño abko Pablokwe niebare

14 Timoteo, nitre dirikä mda mda käkwe ñan ja kwetadre kukwe ngwarbe ngwarbebtä, tikwe nieba, erere makwe nieta ietre Ngöbö okwäbti abko erere nuendre kwetre, makwe nie ietre janknu, ñobtä ñan angwane ja kwetata ngwarbe, ye abko tä ni die mike ñakare amne, tä ni kukwe nuaka nuaka ngwianta Jesu gibiekäta, aisete ñan ja kwetadre abko makwe nie metre ietre. 15 Erere arato, ni sribikä ütiäte Ngöbökwe käta Ngöbö kukwei metre Jesubtä dirire metre ta, abtä sribi gaire ñakare, ye kwrere ja di ngöibti makwe Ngöbö kukwei diri metre angwane, ma ñan raba sribi gaire Ngöbö ngwärekri Timoteo. 16 Kukwe ngwarbe diän diän ütiäte ñakare, yebtä makwe ñan ja kita, ñobtä ñan angwane ni ñäke ngwarbe kore abko käre tä niken kukwe nuene bäri kämekäme mda. 17 Erere arato, kukwe dirita kwetre ye tä niken niren ni kwati ngätäite abti mrä ni kwatita näin kukwe ngwarbe jiebti. Ye mden kwrere abko dirita Himeneokwe amne Filetokwe. 18 Kukwe era metre Jesubtä dirita ñakare kwetre. Ni krütani rükadreta nire abko erere namanina bare, tätre niere, ye käta ni ruäre mike Jesukristo gibiekäta. 19 Akwa nitre tödekaka metre Jesubti abko käkwe ñan Jesu gibiaikäta, ñobtä ñan angwane nitre tödekaka Jesubti abko ürä kwrere. Ürä nökata kuin nguse angwane, ñan tä juen ngitiekä, aisete juta neme dite. Ye kwrere jire ni tödekaka metre Jesubti tä mikani Ngöbökwe abko btä kukweta tikani krörö: “Ni jen Ngöbökwe erere gare jökrä Ngöböye” amne, “Ni jökrä käta ja di kärere ni Dänkien Ngöböye, ye käta kukwe kämekäme kite temen,” abko tä tikani kore btätre. Nebtä Ngöböta ni jen kwe metre ngibiare kuin ñan Jesu gibiadrekäta abko tä gare nie.

20 Kukwe nebtä abko, ti bike kukwe mda bä mike mae Timoteo abko krörö: Ni jändrän bkänkä kri gwiriete ñan oro btä plata dätebare blatore amne basore aibe tä kwe amne, kri kukwän btä dobro dätebare blatore amne basore tä kwe arato. Akwa jändrän kuin orore btä platare abko tä ni ütiäte ütiäte kakrä ngäbti amne, kri kukwän btä dobro sribebare blatore amne basore, ye abko tä sribi ngwarbe ngwarbekrä gwita. 21 Ye kwrere abko, nitre tödekaka Jesubti käkwe ja ngibiadre kuin deme nitre dirikä ngwarbe ngwarbe ngäniene ne ngwane, jändrän kuin ütiäte ye kwrere jire ni rabadi Ngöbö ngwärekri amne, ni mikadi kuin deme ni Dänkienkwe, sribi kuinkuin bätäkä ngwarbe nuenkäre jakrä.

22 Timoteo jändrän kämekäme mdei tä krübäte ni bati batiye abko ngäniene ma gitia. Akwa nüna metre Ngöbökrä, yebtä makwe ja kita amne tödeka kwatibe Ngöböbti amne ja taredre kwärikwäri, amne nüna jäme, ye jiebti ma rankwa bäri nitre töi deme deme käta blite Ngöböbe yebe gwaire abko ie ti tö Timoteo. 23 Erere arato, kukwe ngwarbe, btä ja kwetata niken kwärikwäri, yebtä ni kwati tä niken neme romon jakrä abko garera mae, aisete kukwe ye kwrere btä makwe ñan ja kweta siba. 24 Ye abko, ni sribikä ni Dänkienkwe abko ñan tädre ja kwete ni mda mdabe, akwa ni dirikä ye abko tädre ja gete jäme ni jökräbe. Arato rabadre Ngöbö kukwei dirire kuin. Erere arato, ñan moto rabadre romon ja dokwäre. 25 Ja moto kuinbti, niarakwe niara rüe töi diandre, ñobtä ñan angwane nane Ngöbökwe nitre ye töi kwitadre angwane, kukwe käme kitadre temen kwetre amne kukwe metre Jesubtä rükadre gare ietre. 26 Angwane diablukwe niaratre kani ngite ja mikakäre täte ye gadre kwetre jabtä amne jatadre tödeke Jesubti, abkokäre töi diandre kore Timoteo.

3

Kä mrä angwane ni kwati rabadi nüne Ngöbö rüere

1 Timoteo, kukwe mda rabadre gare mae abko krörö: Kä mrä angwane, kukwe rabadi nakenkä taretare krübäte, 2 ñobtä ñan angwane ni kwati rabadi ja tarere kaibe au, amne rabadi ngwian tarere bäri. Erere arato, ni kwati rabadi ja käikitekä au amne rabadi bike kri ni mda mdabtä. Ni kwati käkwe ñäkädi diän diän gwärere ni mda mdaye amne, rün btä meye ñan

kukwei mikadi täte kwetre. Ni mdakwe
jändrän kuinkuin nuendi kräke akwa, ye
rabadi tuen ütiäte ñakare ietre amne,
Ngöbö rabadi ütiäte ñakare kräke arato.
3 Erere arato, ni kwati ñan rabadi ni mda
mda tarere jire chi amne, kukwe nuenbare
rüere, ye abko ñan diandi jabti ta kwetre.
Erere arato, rabadi blite ngwarbe ni mda
mda rüere, tö rabadi kukwe kämekäme
nuene bätäkä ngwarbe, erere rabadi nuene
jökrä, ñobtä ñan angwane ñan rabadi ja
töi ketebtä. Erere arato, rabadi kukwe
nuene blo ni mda mdabtä abko käi rabadi
juto btätre, akwa jändrän kuin rabadi tuen
käme ietre. 4 Erere arato, rabadi kukwe
muko kwekwe kite ngite ngwarbe, kä jürä
rabadi ñakare btä kukwe kämekäme nuene.
Rabaditre bike bäri krikri ni mda mdabtä, tö
rabadi kä ngwen nuäre jabtä, akwa Ngöbö
taredi ñakare kwetre. 5 Nitre tödekaka era
metre Jesubti, kwrere jire ja bä mikadi kwe-
tre akwa, täditre kukwe nuene kämekäme,
yebtä abko Ngöbö di kri mikadi ngwarbe
kwetre. Ne mden kisete, kä mrä angwane
kukwe jatadi nakenkä tare krübäte kore.

Timoteo, ni töi kämekäme ye kwrere
ben makwe ñan tö ngwian ja gete jire,
6 ñobtä ñan angwane ni ye kwrere abko
tä niken ni ngökakäre ju kwatirekwatire
te kwäräkwärä, käta meri töbike ñakare ja
käne ngökö jae. Ne abko raba nuene ñobtä
ñan angwane meri ye abko ie jata neme
ruen ngite krübäte Ngöbö ngwärekri amne,
käre tä kä kwitekwite jabti. 7 Meri ye kwrere
käre tätre ja töitike Ngöbö kukweibtä akwa,
kukwe diribare blo Ngöböbtä, yebtä tätre ja
töitike, aisete tödekadre era metre Jesubti
abko ñan tä nüke gare jire chi ietre. 8 Nitre
kukwe dirikä blo ye käre tä ja mike kukwe
metre Jesubtä rüere, sukia nibu kädian nä-
mane Janes btä Jambres namani Moisés
rüere ye kwrere. Nitre ye töita ngwarbe
kukwe kämekäme aibebtä amne tä tödeke
ñakare mda Ngöböbti. 9 Akwa ni nibu na-
mani Moisés rüere, btä kukwe nakaninkä
ño, ye kwrere rakadikä nitre töi kämekäme
btä, ñobtä ñan angwane töi ñakare, ye abko
gadi ni jökräkwe btätre amne, ni kwati ñan
rabadi nekete mda niaratrebe, ye raba gare
mae Timoteo.

Pablokwe Timoteo töi diani

10 Akwa tikwe kukwe diribare mae amne,
tikwe nünabare ño, ye garera mae. Erere
arato drekäre ti nämane nüne kore amne,
ti nämane tödeke ño Jesubti garera mae,
amne ti nämane nebe romon ñakare jötrö
garera mae. Erere arato, ti nämane ni
mda tarere ño amne, ti nämane nünenkä
dite ja tare nikakäre tödekabtä Jesubti ño
garera mae. 11 Erere arato, tikwe ja tare
nikani jakän garera mae amne, juta An-
tioquíate amne juta Iconiote, erere arato
juta Listrate tikwe ja tare nikani kri tödek-
abtä Jesubti abko garera mae. Tikwe ja
tare nikani kri, akwa ti Dänkien Jesukristo
käkwe ti dianinkä ti rüe kisete, ye abko
garera mae arato. 12 Ye abko, nire nire
tö nünai kuin deme Kristo Jesukrä abko
käkwe ja tare nikadi rüe kisete. Ne abko
kukwe era tita niere mae Timoteo. 13 Akwa
ni moto kämekäme, ni ngökaka abko näin
kukwe nuene bäri kämekäme mda. Niara-
tre näin ni ngökö bäri amne, niaratre
ngökadi krübäte ni mda mdakwe. Ne abko
rabadi nakenkä kore ja täritäri.

14-15 Ngöbö Kukwei brendebare makwe, ye
abko makwe mika täte amne mika ütiäte
janknu makwe, ñobtä ñan angwane ni
Ngöbö Kukwei dirikä mae abko ni ütiäte
garera metre mae. Erere arato, ma nämane
chi ngäbäkrere angwane, Ngöbö Kukwei
deme ye namanina gare mae, aisete makwe
mika täte janknu. Nita tödeke Jesukristobti
angwane, Ngöböta ni dentari, yebtä abko
Ngöbö Kukwei tä ni mike töbtä. 16 Ngöbö
Kukwei jökrä abko Ngöbökwe mikani gare
metre nitre tärä tikakaye, aisete kukwe
ütiäte dirikrä amne kuin mäträkrä amne,
kuin ni mda töi diankrä amne, kuin ni
töitikakrä nüne metre Ngöbö ngwärekri.
17 Ne köböire abko nitre tödekaka Jesubti
tä nüne Ngöbökrä ye tädre juto biare sribi
kuinkuin bätäkä ngwarbe nuenkrä.

4

1 Timoteo, Kristo Jesu rükadita kritobore
ni nire kräke amne ni krütanina kräke.
Erere arato rükadita gobrane. Ngöbö ng-
wärekri amne Kristo Jesu ye mden ng-
wärekri tita niere krörö mae: 2 Makwe
Ngöbö Kukwei nie ni mda mdaye. Ni mda
mda tö raba ma kukwei nuai ya, ñakare
ya, akwa ma raba juto biare Ngöbö kukwei
niekäre. Amne ni mda tö dian makwe,
amne makwe mäträ ni mda mdabtä. Erere
arato, makwe ni mda mda kita nüne bäri
Jesukrä amne, makwe diri metre ta ja

moto jämenbti ietre abko tita niere mae.
3 Makwe nuendre, ñobtä ñan angwane kä
jatadi angwane, ni kwati ñan tö rabadi
kukwe era Ngöböbtä ye kukwei nuai aisete.
Kukwe ño ño niaratre tö rabadi kukwei
nuai, ye erere kräke dirikätre ngwarbe ng-
warbe känändi kwati kwetre dirikäre jae ja
mikakrä nuäre. 4 Erere arato, Ngöbö kukwei
era metre abko btä rabaditre kä mikekä
amne kukwe mikanintbe ngwarbe kirakira
ñakare era, ye aibebtä rabaditre ja däkwite.
5 Akwa ma abko, käre makwe töbika kuin
metre ja käne amne makwe nünanka dite
jabtä ja tare nika näire. Erere arato, ni mda
mda, ie kukwe kuin Jesubtä gare ñakare
abko ietre makwe mika gare amne sribi ño
ño nuendre, ye makwe nuen kuin jökrä.

6 Ye abko makwe nuendre, ñobtä ñan
angwane ti abko müre keta kebera Jesu
mikabtä täte, aisete ti kebera krüte jakän.
7 Ni rükä käta rüre kuin, ye kwrere jire tikwe
ja di mikani sribikäre kuin Jesukrä. Sribi
jökrä biani nuendre tie ti Dänkienkwe, ye
abko tikwe nuenbarera jökrä amne tikwe
ja töi mikani kwatibe Jesubtä, abti kä nüke
mtare tie. 8 Ye mden kisete, ti krütadi
angwane, ti Dänkien Jesu, Kritobo metre,
käkwe sribi ütiä biandi kuin tie, käkwe ti
mikadi kuin era metre. Ne ñan ti aibe ie,
sribi ütiä biandi kwe amne, ni jökrä käta
Jesu ngibiare kisere abko ie sribi ütiä biandi
kwe amne mikadi kuin metre kwe arato.

Pablota jändrän kärere mrä Timoteoye

9 Timoteo, ma jata jötrö ti känti nete
ja tuakäreta tibe, ie ti tö, 10 ñobtä ñan
angwane Demas nämane tibe nete akwa,
jändrän kä nebtä nämane tare bäri kwe,
aisete kä mikaninkä kwe tibtä, nikani juta
Tesalónicate. Crescente abko nikani kä
Galaciate amne Tito abko nikani kä Dal-
maciate. 11 Aisete Lucas aibe tä tibe nete.
Timoteo, ma jata angwane, makwe Marcos
ngwian siba jabe; ben ma jata, ñobtä ñan
angwane Marcokwe ti die mikadre kri sribi
Ngöbökwebtä nete ruen tie, aisete ma jata
ben. 12 Tíquico abko tikwe juani juta Efesote.
13 Timoteo, ma jata angwane, dän ngetbo
kä tibo kriere mikateba tikwe juta Troate,
Carpo känti, ye ma jata ngwena tikrä. Erere
arato, täräta mikaninte ruäre tikwe, ye ma
jata ngwena tikrä amne, kabra btä obeja
kwata sribebare täräre täräre tä mikaninte
tikwe yete, ye ma jata ngwena jökrä tikrä,
ie ti tö bäri.

14 Alejandro abko sribikä jändrän jier-
obtä, ye abko käkwe kukwe nuenbare käme
krübäte ti rüere abko dokwäre ti Dänkien
Jesukwe mikadi ja ngie nuen. 15 Mden kisete
makwe mokre jabti Alejandro yebe arato,
ñobtä ñan angwane kukwe kuinkuin Je-
sukristobtä dirita nikwe, ye rüere niarata
rüre krübäte.

16 Timoteo, ti järababa kena kritobo ro-
manobo ngwärekri angwane, ti mräkätre
tödekaka Jesubti käkwe kä mikakaba jökrä
tibtä, aisete ni rababa ñakare mda ja
kwetaka ti dokwäre. Akwa Ngöbökwe
ñan ti mräkätre mika ja ngie nuen näre.
17 Ti mräkätre tödekaka Jesubti käkwe ti
mikateba kaibe, akwa ti Dänkien Jesukwe
ja di bianba tie, nitre ñakare israelitare
tödekaka ñakare Jesubti näma yete, ye
olote Jesu kukwei kuin ni diantarikrä abko
ti rabadre kädriere abkokäre. Ye ngwane ti
Dänkien Jesu käkwe ti ükaba gata ngäniene,
aisete ye näire ti rüekwe ti müre ketaba
ñakare. 18 Ne kwrere ti Dänkien Jesukwe
ti ükadi käre jändrän kämekäme ngäniene.
Abti tä gobrane kä käinbti, ye känti näin ti
ngwena nüne jabe. Ni Dänkien Jesu aibe
käikitadrekä kärekäre ni jökräkwe. Abko
kore se. Amen.

19 Timoteo, tita köbö kuin juen
Priscilakrä, Aquilakrä amne Onesíforo
mräkäkrä, ye makwe nie ietre tikrä.
20 Erasto abko rababa juta Corintote amne
Trófimo abko rababa bren, abtä tikwe
mikateba juta Miletote. 21 Timoteo, kä ñüre
amne kä tibo, känenkri ma jata jötrö ti
känti nete, ie ti tö. Arato ni mräkä tödekaka
Jesubti Eubulo, Pudente, Lino, Claudia btä
ni mräkä mda mda juta Roma nete käta
köbö kuin juen makrä.

22 Ni Dänkien Jesukristo raba mabe amne
Ngöbö raba ja moto mike kuin mun jökrä
kräke. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Pablokwe Titokrä
Tito

Pablo nämane ngite kä teri juta Romate, tikaninteta angwane, tärä ne tikani kwe Titoye. Kä 63-65 angwane, Pablokwe tärä ne tikani. Titokwe kukwe kuin Jesubtä mikani era Pablo köböire gare nie. Abti Tito namani sribikä siba Pablobe Timoteo kwrere.

Pablo nämane ngite, yebti tikaninteta kena angwane, niara btä Tito käkwe sribibare Cretate. Yebti Pablo nikani kä mdabti angwane, Tito mikaninte sribire ja täte kwe.

Mren Mediterráneote, kä butu krikri nämane ketabkä. Ne mden ketati kädianta Creta. Tito amne Pablo näire ni Cretabo kwati namani nüne käme krübäte.

Ye angwane abko, ni ño diandrekä sribikäre ni nitre tödekaka Jesubti jie ngwianka amne ni nitre jie ngwianka die mikaka kwrere abkobtä Pablokwe tärä ne tikani Titoye, niara töi diankäre. Erere arato, nitre nämane ja mike kukwe kuin Jesubtä rüere ye abko kukwe ötadre ño, abkobtä Pablokwe töi diani.

Mdakäre abko, dirikätre blo jatadi abko Pablokwe niebare arato. Kukwe ne mdenbtä abko tärä ne raba ni die mike mtare arato.

Pablota köbö ngwentari Titoye

1 Ti Pablo käta tärä ne tike mae Tito. Ti abko ni klabore Ngöbökwe amne Jesukristo kukwei ngwianka. Ngöbökwe ti mikani sribire kore ni dianinkä kwe jakrä die mikakäre tödeke kwatibe jabti. Erere arato, kukwe era metre Ngöböbtä dirita nunkwe rükadre gare ni dianinkä Ngöbökwe yeye, abkokäre Ngöbökwe ti mikani sribire. Kukwe era metre Ngöböbtä ye tä ni die mike nüne Ngöbökrä. 2 Erere arato, nita tödeke Ngöböbti, ñobtä ñan angwane niara ngämi kä ne dätere, känenkri ni dianinkä kwe jakrä, ye käkwe nünandi kärekäre ben niebare kwe. Ngöbö abko ja kukwei kite ñakare temen, aisete dre niebare kira kwe, ye erere rabadi bare. 3 Ngöbö kukwei kuin rabadre gare ni kwatiye abko köböi kitani Ngöbökwe, erere käi nükanina. Ye mden abko Ngöbö ni Diantarikä käkwe ti ara jire mikani dirire mtare.

4 Tito, nita tödeke ja kwrere Jesubti, aisete ni töita ketetibe. Ma ti ngobo tikwe kwrere. Ngöbö ni Rün nikwe amne Kristo Jesu ni Diantarikä raba ja moto mike kuin makrä, amne makwe nüna jäme niaratre diebti, ie ti tö Tito.

Titokwe dre nuendre Cretate

5 Tito, tikwe ma mikateba kä butubti Cretate angwane, kukwe ükate ngämi, ye makwe ükadrete jökrä, abkokäre tikwe ma mikateba. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti juta kwatirekwatire te, ye känti makwe ni mikadre niaratre jie ngwianka, tikwe nieba mae ye kwrere, abkokäre ma mikateba tikwe. 6 Nitre ni jie ngwianka abko ni nüne era metre, aisete kukwe ñakare kwe, btä ni mda mda raba kite ngise abko ni krörö mika sribire makwe: Ni gure itibe mika sribire makwe. Erere arato, ngäbriänkä kwekwe käta tödeke Jesubti amne tä nüne kuin, aisete ngäbäkre kwe diän diän amne dokwä ribi ribi ñan niedre btä. 7 Ngöböta sribi kwe mike nitre ji ngwianka kisete, aisete ni nüne era metre abko käkwe sribidre, ni mda mda ñan rabadre niara kite ngise abkokäre. Ne mden kisete, ni tö bikabtä kri amne ni btä kukwe ñan matare abko ñan mikadre sribire. Erere arato, ni dröbaka, ni ngüdrekä ngwarbe ngwarbe amne ni ni ngökö ngwian diankrä jae abko ñan mika sribi ne nuene makwe arato.

8 Akwa ni ni Ngöbökwe jie ngwianka abko tädrera juto biare ni menteni kaen ngäbti ja juete amne tädrera kukwe kuinkuin tarere. Erere arato, ni töbike kuin ja käne amne, nüne era metre amne, nüne deme Ngöbökrä amne, ñan tä nakwen jötrö jändrän jökrä jiebti, ni ye kwrere abko käkwe sribidre. 9 Mdakäre abko, Ngöbö kukwei metre diribare nunkwe, ye abko ketadrete dime ja kisete angwane, rabadre dirire metre ni mda mdaye, niaratre die mikakäre. Erere arato, ni ñäkäkä blo Ngöbö Kukweibtä, ye tö diandre metre kwe, abkokäre Ngöbö kukwei era metre ketadrete dime ja kisete.

10 Ni nüne kore makwe mika sribire, ñobtä ñan angwane nitre kwati dokwä ribi ribi kukwe metre Jesubtä kräke abko tä näin

kukwe ütiäte ñakare dirire amne, tä näin
ni ngökö ngwarbe. Nitre ne ngätäite
abko nitre israelita kwati tä näin dirire
blo siba abko käta ja ñäräkrä mikamna
ja kwatabtä nitre israelita kwrere nitre
tödekaka Jesubtiye rabakäre metre Ngöbö
ngwärekri, nieta kwetre. 11 Nitre ye abko
kada ketadre dirikätre era metrekwe, ñobtä
ñan angwane kukwe ñan diridre jire, ye
abko tätre dirire ngwarbe. Ye mden
känti ni kwati käkwe ja töi kwitaninta
ngwarbe kwäräkwärä mräkä kwekwe ben
ngöi. Erere arato, tätre dirire blo ngwian
diankäre jae ni ngökabti.
12 Ni ni ngökaka kore, mdenbtä abko
ngöbö ngwarbe kukwei niekä kira nünanka
Cretate käkwe niebare mräkä niara käite
btä krörö: Ni nünanka Cretate käre tätre ni
ngökö, jändrän ngwarbe töi ñakare, kwrere
jire tätre nüne amne, tätre mröre ere, akwa
neme trine ñakare amne krenekrene arato,
niebare kwe. 13 Ne abko, nitre Cretabo
nämane nüne ño abko erere niebare me-
tre kwe btätre kore. Ne aisete kukwe
kuin diribare Jesubtä nunkwe, yebtä ni-
tre Cretabo tödekaka Jesubti käkwe ja töi
mikadre era metre, abkokäre ñäkä metre
ngwärebtä makwe. 14 Erere arato, nitre
Cretabo tödekaka Jesubti käkwe ñan olo
mikadre kukwe mikanintbe ngwarbe ki-
rakira nitre israelitakwe yebtä, abkokäre
makwe ñäkä ietre. Arato nitre kukwe
era Jesubtä mikaka ngwarbe jae käta dre
dre nuemna, ye ie nitre Cretabo tödekaka
Jesubti käkwe ñan olo mikadre, abkokäre
makwe ñäkä ietre. 15 Ye abko ni deme
tödekaka Jesubti, kräke jändrän jökrä kuin
deme, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe däte-
bare; akwa ni ñakare tödekaka Jesubti abko
kräke jändrän jökrä käme, jändrän ñakare
jire kuin deme kräke, ñobtä ñan angwane
niaratre abko töi diän amne, ja ruen ngite
ñakare ietre kukwe diän diänbtä. 16 Nitre
dirikä blo ye abko, ie Ngöbö gare tätre
niere, akwa tätre kukwe nuene kämekäme.
Yebtä abko, Ngöbö gare ñakare ietre bä
mikata kwetre jabtä, ñobtä ñan angwane
jändrän jökrä käita neme käme btätre.
Niaratre dokwä ribi ribi amne, tä Ngöbö
mike täte ñakare amne, jändrän kuin nuen-
dre abko erere neme bare ñakare ietre.

2

Dre diridre

1 Tito, Ngöbö Kukwei diridre ño era me-
tre, ye kwrere makwe diri abko krörö:
2 Ni brare unbre unbre ñan rankwa jötrö
jändrän ngwarbe jiebti amne, töbika kuin
ja käne kwe amne, niara rabadre ütiäte,
abkokäre nüna kuin kwe ni mda mda ok-
wäbti abko makwe diri ietre. Erere arato,
Jesukristo kukwei mika era kwe amne, raba
ni mda mda tarere ja moto kuinbti. Erere
arato, nane kukwe jata tare niara rüere
angwane, nünanka dite kwe jabtä, makwe
diri ietre Tito.
3 Ne kwrere arato, makwe diri krörö meri
unbre unbreye: Meri unbre unbre abko
käkwe nünandre deme Ngöbö mikakäre
ütiäte jae amne, ñan blita ngwarbe kwetre
ni mda mdabtä. Erere arato, ñan dröba kwe
amne, nünandre ño kuin abko diri kwetre
meri bati batiye abko krörö: 4 Meri bati
gure gure käkwe brare kwe btä ngäbriänkä
kwe taredre ño, ye jiebti jie tika kwetre.
5 Mdakäre abko, meri bati gure gure käkwe
töbika kuin ja käne ja ngibiakäre deme.
Niaratrekwe ñan töbika ni brare mda md-
abtä amne, ju ngibia kuin kwetre jakrä
arato. Erere arato, ni mda mda die mika
kwe amne, brare kwe kukwei mikadre täte
kwe, ye jiebti meri unbre unbre käkwe jie
tika. Meri bati gure gure käkwe nünan-
dre kore, ni mda mdakwe ñan ñäkädre blo
Ngöbö Kukwei rüere abkokäre.
6 Ne kwrere arato, ni bati bati abko
käkwe töbikadre kuin ja käne abko jiebti
makwe kita. 7 Akwa nünandre ño kuin,
ye abko makwe nüna käne bä mikakäre
nitre bati batiye. Ye erere, nünandre ño
Ngöbö ngwärekri rükadre gare ietre. Erere
arato, ma rika dirire angwane, kukwe kuin
ütiäte dirita ye kwrere makwe diri era me-
tre ietre. 8 Erere arato, ni mda mdakwe
ñan kukwe känändre ma rüere, abkokäre
makwe kukwe era erere aibe diri. Ye
ngwane, mun rüe rabadi ja gaire, ñobtä
ñan angwane kukwe ñan kwandre ietre
ñäkäkäre nitre tödekaka Jesubti ye rüere.
9 Mdakäre abko, nitre klabore, yeye
makwe diri krörö: Nitre klabore abko
käkwe bkänkä kukwei mika täte jändrän
jökräbtä amne, ja moto mika jäme kwe-
tre bkänkäkrä amne, ñan ja kweta kwetre
bkänkäbe abko makwe diri ietre. 10 Erere
arato, ni klabore ye bkänkäkwe tödekadre
bti, abkokäre sribi nuen kuin era metre
kwetre amne ñan jändrän goidre kwetre

kän abko makwe diri ietre. Ni klabore
käkwe bkänkä mikadre ütiäte kore ne ng-
wane, kukwe dirita nunkwe Ngöbö ni Di-
antarikäbtä rabadi tuen bä nuäre ietre.
11 Nitre tödekaka Jesubti käkwe nünandre
kore, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe jän-
drän kuin nuenbare ja moto kuinbti nikrä,
mden köböire tä biare ni jökrä dentari.
12 Ngöbökwe jändrän kuin nuenbare ja moto
kuinbti nikrä, ye käta kukwe krörö mike
gare nie: Jändrän jökrä Ngöbö rüere, ye
nikwe kitadre jökrä temen amne, kukwe
kämekäme kä nebtä, ye nikwe ñan nuendre
mda, akwa nikwe töbikadre kuin ja käne.
Erere arato, nikwe ja töi mikadre kwatibe
nünakäre deme Ngöbökrä kä ne ngwane.
13 Nikwe nünandre kore Jesukristo ngibiare
ngäbti kwärä. Jesukristo abko Ngöbö nikwe
amne ni Diantarikä nikwe. Niara ara rüka-
dita kä trä ngwente angwane, kä rabadi
nuäre nibtä, abkobti nita tödeke aune nita
ngibiare kisere. 14 Jesukristokwe ja biani
müre ketadre ni kräke ni kökatarikäre
Ngöbökrä, nikwe ñan kukwe diän diän
nuendre mda abkokäre. Erere arato,
ni ngite kukwe kämente diankakrä jökrä
nibtä amne, ni rabadre juta jen kwe amne
ni rabadre töbike jändrän kuin nuene,
abkokäre ja biani müre ketadre kwe nikrä.
15 Kukwe ye abko, makwe diridre. Makwe
ni mda mda die mika kukwe ne mike täte.
Erere arato, Ngöbö diebti makwe ñäkä ni
kukwe kämekäme nuenkäye, ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe ma mikani ji dokwäte,
aisete makwe ñan ni mda tuemetre ma
mike ngwarbe jae.

3

Nitre tödekaka Jesubti käkwe jändrän kuin nuendre

1 Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti,
ye käkwe gobran amne kritobo mika ütiäte
jae amne kukwei mika täte kwetre. Erere
arato, tädre biare jändrän kuin nuene. Ne
abko, makwe ngwianta töre käre ietre.
2 Mdakäre abko, ñan blitadre ngwarbe ni
mda mdabtä kwetre. Erere arato, ñan rüdre
ni mda mdabe akwa, nünandre jäme kwetre
ni mda mdabe. Erere arato, ni mdakwe
kukwe nuendre blo rüere angwane, ja ngie
mikadre ñakare kwetre amne, ja getadre
jäme ni jökräbe kwetre. Ne abko, makwe
ngwianta töre käre ietre arato Tito. 3 Ngöbö
gare ñakare nie angwane, ni töi ñakare,
kwrere jire ni nämane nüne amne, ni
nämane ja dokwä mike ribi Ngöbökrä.
Arato kukwe ngwarbe diri nämane nie abko
jiebti ni nämane näin ngwarbe siba amne
jändrän kämekäme bätäkä ngwarbe abko
mdei nämane nie, erere ni nämane nuene.
Mdakäre abko, ni nämane töbike blo ni mda
mdabtä amne jändrän ni mdakwe, ie ni tö
nämane nebe jakrä. Erere arato, ni nämane
bätä ngwen jökrä jabtä kwärikwäri.
4 Akwa Ngöbö ni Diantarikä käkwe jän-
drän kuin nuenbare nikrä amne ni jökrä
tarebare kwe abko mikani gare kwe nie,
ye ngwane 5 ni dianintari kwe. Ye abko,
ñan nikwe jändrän kuin nuenbare, abko
ütiäre Ngöbökwe ni dianintari, akwa ni nä-
mane ruentari tare ie, aisete ni dianintari
kwe. Ye ngwane ni nämane käme jändrän
dobrore kwrere kukwe kämekäme kisete
angwane, ni därebareta bobukäre Ngöbö
Üai Deme köböire angwane, Ngöbökwe
ni jükaninte kuin merebe ja Üai Deme
köböire. 6 Ni dianintari kwe angwane, Je-
sukristo ni Diantarikä, köböire Ngöbökwe
ja Üai Deme biani täte jökrä nie ja moto
kuinbti. 7 Ngöbökwe ni dianintari angwane,
niara nämane ni tarere. Yebtä ni ngite
ñakare mda ja ngwärekri niebare kwe ja
moto kuinbti abko köböire ni rabadre neme
ngobo jen kwe abkokäre. Ye mdenbtä
Ngöbökwe ni mikadi nüne kärekäre, yebti
ni raba tödeke kwatibe mtare. 8 Kukwe
ne abra kukwe era metre, aisete nitre
tödekaka Jesubti, ye ben makwe blita käre
kukwe nebtä, ie ti tö, ñobtä ñan angwane
kukwe ne abko kukwe kuin ni jökrä kräke,
aisete nitre tödekaka Ngöböbti tädre biare
jändrän kuin nuene, abkokäre makwe blita
käre ben kukwe nebtä.
9 Akwa kukwe mda abko ngwarbe amne tä
ni die mike ñakare, aisete kukwe ni mräkä
kirakirabtä amne Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye nuendre nie, yebtä makwe ñan
ja kweta, ñobtä ñan angwane kukwe ng-
warbe ütiäte ñakare btä nita ja kwete,
abtä rüta niken jabe kwärikwäri. 10 Akwa
nitre tödekaka Jesubti ngätäite, nireta ja
kwete kukwe ngwarbe yebtä amne tä ni-
tre tödekaka Jesubti töi mike romon jakrä
kwärikwäri, ye abko ie makwe ñäkä bati,
bobu töi diankäre. Akwa nebti ma ñan
kukwe mika täte kwe ne ngwane, ñan

rikadre mda gätäbtä nitre tödekaka Je-
subti yebe abko makwe nie ie, [11] ñobtä ñan
angwane ni ye abko töi ñakare metre amne,
kukwe nuenta kämekäme kwe arabe käta
niara mike ngite Ngöbö ngwärekri.

Pablota kukwe mrä niere Titoye

[12] Tito, tikwe Artemas ya o Tíquico juandi
ma känti Cretate yete, niaratre nibu ne
mden raba ma känti angwane, ma jata jötrö
juta Nicópolite ti ngäbti ja tuakäre tibe,
ñobtä ñan angwane kä ñüre näire ti tö
nünai juta Nicópolite aisete. [13] Arato Zenas,
ni blitaka ni mdakrä kritobo ngwärekri,
btä Apolos, ye jata nikenta angwane, ma
btä nitre tödekaka Jesubti käkwe die mika.
Munkwe jändrän bian täte ietre, ñan ja
tare nikadre kwetre abkokäre, [14] ñobtä ñan
angwane nirekwe jändrän ñakare, ye abko
nitre tödekaka Jesubti käkwe ja töitikadre
jändrän kuin nuene ni die mikakäre. Ne
kwrere nitre tödekaka Jesubti käkwe ñan
nünandre ngwarbe abkokäre. [15] Nitre
tödekaka Jesubti jökrä tä tibe nete käta
köbö kuin juen mae Tito. Erere arato, nire
nire käta nun tarere ma känti yete, ye kräke
nunta köbö kuin juen arato.

Ngöbö raba ja moto mike kuin mun jökrä
kräke. Ne abko kore. Ne ngörä.

Tärä Tikani Pablokwe Filemónkrä
Filemón

Pablo nämane ngite juta Romate angwane, niarakwe tärä ne tikani. Kä ye angwane abko niarakwe tärä Efesios, Filipenses amne Colosenses tikani arato. Pablokwe tärä ne tikani niara kukwe muko iti kädian nämane Filemón kräke. Filemón abko nünanka juta Colosa känti. Niara abko käkwe ni kökani iti kädian nämane Onésimo sribikäre jakrä. Yebti Onésimo käkwe jändrän goibare Filemón kän, bti ngitiani, ñobtä ñan angwane ni gokä abko kämikadre abko kukwe nämane ükaninte kä ye angwane. Onésimo nikani nebe juta Romate, känti Pablo nämane ngite kä teri kukwe kuin Jesubtä diri dokwäre. Pablo abko käkwe kukwe kuin Jesubtä niebare Onésimoye angwane, Onésimo käkwe tödekani Jesubti. Abtä tö namani näinta bkänkä Filemón känti ja ngite niekäre ie. Ye mden kisete, Pablo käkwe tärä ne tikani Filemón kräke, Filemón moto mikakäre jäme Onésimokrä. Jesukristo käkwe Filemón tarebare kri, käkwe ngite dianinkä mento btä, bti kani ngäbti kwe, ye kwrere Filemón käkwe Onésimo taredre amne niara ngite jändrän goibtä ye diandre jabti ta kwe, bti kadre ngäbti ja mräkä kwrere Jesukristo käbti kwe abko Pablokwe ribebare Filemónye tärä nebti.

Tärä nebtä abko Pablota jadenkä kukwe Onésimo yebtä, ñobtä ñan angwane kukwe Onésimo käta "kuin ütiäte sribikrä" niere griegore. Onésimo ngämi tödeka Jesubti angwane, niara ñakare ütiäte sribikrä, akwa tödekani Jesubti kwe, yebti tö namani sribire metre, aisete "kuin sribikrä".

Pablota köbö kuin juen

1 Ti Pablo, tita ngite kä teri tödekabtä
Kristo Jesubti amne ti mräkä Timoteo
tä tibe nete käta köbö kuin juen makrä
Filemón. Filemón, ma abra nun kukwe
muko amne sribi muko nunkwe, aisete ma
tare kri nunkwe. 2 Erere arato, nun mräkä
merire Apia, kräke nunta köbö kuin juen
amne rü muko nunkwe Arquipo abko kräke
nunta köbö kuin juen arato. Mdakäre abko,
ja mräkätre tödekaka Jesubti tä gätäre ma
gwiriete, ye kräke tita köbö kuin juen.
3 Ngöbö ni Rün nikwe btä ni Dänkien Je-
sukristo käkwe ja moto mika kuin munkrä
amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö.

Pablota kuin niere Ngöböye

4 Tita blite Ngöböbe angwane, mata nüke
töre tie angwane, käre tita kuin niere
Ngöbö tikweye mabtä, 5 ñobtä ñan angwane
mata tödeke ni Dänkien Jesubti amne nitre
deme deme Ngöbökwe abko mata tarere
jökrä abko tita kukwe nuen, yebtä abko
tita kuin niere Ngöböye mabtä kärekäre.
6 Mdakäre abko, dre dre kuin nuendre Kristo
kräke, ye rabadre gare kuin mae, abkokäre
nitre tödekaka Jesubti, ye ben gwaire ma
reketadre jakri tödekare kwärä Jesubti, ye
abko tita ribere Ngöböye makrä Filemón.
7 Amne mata ni mda mda tarere ye abko
käi nuäre krübäte tibtä amne tä ti die
mike krübäte arato, ñobtä ñan angwane
juta deme Ngöbökwe abko mata kä miketa
nuäre motobtä.

Pablota ja di kärere Onésimokrä

8-10 Ne aisete ti tö kukwe ribei krörö mae
Onésimo kräke. Kristo käbti makwe dre nu-
endre abko ti rabadre ükete nuendre mae,
akwa ti ñan tö kukwe nuein kore, aisete nita
ja tarere kwärikwäri, yebti ti tö kukwe ribei
krörö mae: Ti nena unsunine jakän amne
mtare tita ngite kä teri kukwe kuin Jesubtä
diri dokwäre amne, tita ngite kä teri, ne
känti Onésimo käkwe tödekani Kristobti ti
köböire. Ne aisete Onésimo abko ti ngobo
tikwe Kristo köböire amne ti abko niara
rün kwrere, aisete ti bike ja di kärere krörö
kräke mae: 11 Käne Onésimo ngämi tödeke
Jesubti, känenkri nämane klabore ngwarbe
amne ütiäte ñakare makrä, akwa mtare
niarata tödeke Jesubti, aisete niara rabadre
klabore ütiäte kri makrä amne tikrä.
12 Mtare tita juenta nebeta ma känti yete.
Niara abko ti ngobo jen tikwe kwrere,
aisete tare kri tikwe. 13 Kukwe kuin Je-
subtä diri dokwäre tita ngite kä teri, ne
känti Onésimo rabadre ti die mikakäre ma
täte, ie ti tö rababa bäri. 14 Akwa kukwe
ngämi nükebti ja moto kuinbti mae, ye
känenkri ti ñan tö jändrän nuein, aisete
tita Onésimo juenta jirekäbe mae yete. Ja
moto kuinbti makwe niara tuadremetre
neme nete ti die mikakäre abko ie ti tö
amne, ñan tikwe kukwe niedre abko erere
makwe nuendre abko ie ti tö, aisete tita
juenta kore ma känti yete. 15 Onésimo

abko ngitiani bä jötrö makän mentokwäre,
ye abko nane tödekadre kwe Jesubti abko
köböire rikadre nebeta ma känti angwane,
nünandre kärekäre kwe mabe, abkokäre
nakaninkä kore. [16] Akwa mtare abko niara
ñan rabadreta klabore jirekäbe makwe,
akwa ma mräkä tare kri makwe ni Dänkien
käbti, ye kwrere rabadi makrä. Niara tareta
kri tikwe, akwa makwe rabadi bäri tare
ruen tie. Ye abko ñan klabore makwe abtä
makwe tare angwane, makwe tare ja mräkä
kwrere ni Dänkien käbti.
[17] Ye abko, tödekabtä Jesubti mata ti
kaen ngäbti ja mräkä kwrere ne ngwane,
makwe ti kadre ngäbti ño ja gwiriete, ye
kwrere makwe Onésimo kata ngäbti abko
tita ribere mae. [18] Amne nane kukwe nu-
enbare blo mabtä kwe o rürümon ütiä bti
makwe, ye abko makwe ütiä kärä tie [19] amne
tikwe niara ütiä biandi jökrä mae ne abko
ti Pablo käta tärä tike ja kise jenbti kore
mae. Ma abko bti rürümon ütiä kri tikwe,
ñobtä ñan angwane makwe tödekani Je-
subti ti köböire, aisete makwe rürümon
ütiä niarakwe biandre abko ti ñan tö nibi
niei mae, käta niere kore mae. [20] Rürümon
ütiä kri kore mabti tikwe, ye mdenbtä abko
ni Dänkien käta ni tarere, ye käbti ti tö
ja di käräi mae Onésimo kräke, ye kwrere
makwe Onésimo kata ngäbti kä mikakäre
nuäre tibtä, ni ja mräkäre Kristo käbti ye
kwrere. [21] Tita kukwe niere, ye erere makwe
mikadi täte jökrä gare kuin tie amne tita ja
di ribere mae Onésimobtä, yebti ta makwe
kukwe mda mda nuendi bäri kuin kräke, ye
gare kuin tie, aisete tita tärä ne tike mae.
[22] Mdakäre abko, munta ja di kärere tikrä
Ngöböye, yebtä Ngöbökwe mun kukwei
nuadi angwane, Ngöbö diebti ti rabadreta
tikaninte angwane, ti tö näin basareta yete,
aisete makwe kä ükate biare keteti ti käne
abko ti tö ribei mae.
[23] Amne ti kukwe muko Epafras tä ngite
kä teri tibe gwaire nete tödekabtä Kristo
Jesubti abko käta köbö kuin juen munkrä.
[24] Erere arato, sribi muko tikwe Marcos,
Aristarco, Demas amne Lucas käta köbö
kuin juen munye.
[25] Ni Dänkien Jesukristo käkwe ja moto
mika kuin mun jökrä kräke. Abko kore se.
Ne ngörä.

Tärä Tikani Nitre Hebreokrä
Hebreos

Tärä ne tikani nitre israelita tödekaka Jesubti die mikakäre. Nitre israelita abko kädianta hebreo amne arabe kädianta judio arato. Niaratre abko juta kwatibe, akwa kädianta ketamä. Nirekwe tärä Hebreos ne tikani gare ñakare metre. Pablo käkwe tikani abko ni ruäre tä nütüre. Ni mda abko tä Bernabé niere amne ni mda abko tä Apolos niere, akwa nirekwe tikani abko gare ñakare metre nie. Nitre romanobo ngämi juta Jerusalén juen ngwarbe kä 70, ye känenkri tärä ne namanina tikani nütüta.

Nitre israelita tödekaka Jesubti, kräke tärä ne tikani niaratre die mikakäre nünenkä dite Jesukristobtä, ñobtä ñan angwane niaratre nämane ja tare nike tödekabtä Jesubti amne ni ruäre tö namani trö kwitai Jesukristoye Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye mikakäreta täte. Jesukristo di ñakare era metre niaratre die mikakäre, aisete trö kwitadre ie abko ni ni ngökaka nämane dirire ietre. Ye mden kisete, ni tärä ne tikaka käkwe Jesukristo bä mikani krörö ietre: Jesukristo köböire abko Ngöböta ja mike gare bäri metre ta. Kira Ngöbökwe blitabare ja kukwei niekä niekä köböire, angele köböire amne Moisés köböire, akwa mrä blitabare bäri metre kwe ja Odei itibe Jesukristo köböire.

Mdakäre abko, Ngöbökwe kukwe ükadite btin nitre israelitabe abko Ngöbökwe niebare kira, kukwe btin ye abko namani bare Jesukristo köböire abko tärä ne tä mike gare. Erere arato, juta Jerusalén yete nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre nämane jändrän kämike köbö kwatirekwatire nitre israelita ngite ye diankakäre mento btä, akwa nuenbare kwetre köbö kwatirekwatire ñobtä ñan angwane jändrän ngwarbe di ñakare ni ngite diantarikrä mento nibtä. Akwa Jesukristo abko krütani batibe ni ngite diankakäre mento nibtä, ye abko namani ütiäte kärekäre Ngöbö ngwärekri, aisete Jesukristo abko bäri kuin amne bäri ütiäte, aisete niara aibebti nikwe tödekadre amne niara aibe jiebti ni rikadre. Mtare niarata Ngöbö ngwärekri kä käinbti blite Ngöböbe nikrä.

Jesukristo abko bäri ütiäte, aisete nitre israelita tödekaka bti käkwe ñan trö kwitadre ie. Jesukristo köböire Ngöbökwe ji tikani btin ni kräke nebe Ngöbö känti kä käinbti, aisete ni rabadre juto biare ja tare nike tödekabtä Jesubti abko tärä ne tä mike gare nie. Nikwe Jesukristo rükandrete ne angwane, Ngöbökwe ni mikadre ja ngie nuen, Ngöbökwe nitre israelita nünanka kira mikani ja ngie nuen ye kwrere.

Ngöbökwe blitabare ja Odei Jesu köböire

1 Ti mräkätre, nitre Ngöbö kukwei niekä,* köböire Ngöbökwe blitabare bäre bäre bätäkä ngwarbe ni mräkä kirakira ben. 2 Akwa kä mrä ne ngwane abko Ngöbökwe blitabarera ünän täte nibe niara Odei jen kwe Jesukristo ye köböire. Ngöbökwe ja Odei mikani jändrän jökrä bkänkä amne niara köböire Ngöbökwe kä käinta amne kä temen dätebare. 3 Ngöbö Odei ye abko tä Ngöbö töi kuin bä nuäre mike gare nie. Erere arato, Ngöbö Odei abko ja kwrere Ngöböbe amne Ngöbö abko ño, ye abko tä bä mike metre ta nie. Mdakäre abko, Ngöbö Odei ye arabe tä jändrän jökrä ketete kuin ketetibe ja kukwei di kri köböire. Erere arato, kukwe kämekäme nibtä ye dianinkä jökrä mento nibtä kwe, käkwe ni bätäninte amne ni mikani merebe jökrä kwe, bti nikaninta kä käinbti, känti Ngöbökwe mikani bäri ütiäte kri, ye bä mikakrä mikani täkänintbe kwe ja küde ruenkri.

Jesu abko bäri ütiäte angeletre ngwä

4 Amne Ngöbökwe mikani bäri ütiäte kri angeletre ngwä. Niara kädekani ño Ngöbökwe, ye abko namani bäri ütiäte angeletre jökrä bti ta abko namani bare kore.

5 Angele ñakare jire iti abko ie Ngöbökwe niebare krörö:

Ma abko ti Odei tikwe, ye abko tita mike gare ni jökräye mtare, *Salmos 2.7*

niebare Ngöbökwe niara Odei Jesuye.

Erere arato, angele ñakare jire iti, ie Ngöbökwe niebare krörö:

* 1:1 nitre Ngöbö kukwei niekä btä blitata nete abko ni jökrä Ngöbö kukwei niekä, köböire Ngöbökwe blitabare Jesukristo känenkri. Ruäre abko Moisés, Jeremías, Isaías, Oseas, Malaquías amne Juan Bautista.

Ti rabadre niara Rün jen kwe amne, niara
rabadi ti Odei jen tikwe, *2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13*
abko Ngöbökwe niebare ñakare jire chi kore
angelebtä. 6 Akwa tärä mda Ngöbö Kuk-
weibtä, Ngöbökwe ja Odei mubai mikani
gare ni jökräye angwane, niebare kwe:
Angele Ngöbökwe jire jökrä käkwe niara
mika ütiäte jae, *Deuteronomio 32.43*
niebare Ngöbökwe. 7 Amne angelebtä abko
Ngöböta niere krörö ja Kukweibtä:
Tita angele tikwe mike näin jötrö müre
kwrere amne niaratre tä sribi nuene
ñukwä jutra kwrere tikrä, *Salmos 104.4*
nieta Ngöbökwe. 8 Akwa Ngöbö Odei Jesu
abkobtä nieta krörö Ngöbö Kukweibtä:
Ngöbö, mata gobrane, ye rabadi kärekäre
amne, mata gobrane kuin era metre
ni jökräbtä.
9 Mata jändrän jökrä kuin tarere amne,
jändrän jökrä kämekäme, yebtä ma
mätä.
Ye mdenbtä abko Ngöbö makwe käkwe
ma dianinkä jenena jakrä amne, kä
nuäre mikani täte jökrä mabtä abko
köböire ma mikani bäri ütiäte kri
ma kukwe muko mda mda ngwä,
Salmos 45.6-7
abko Ngöbökwe niebare niara Odei Jesubtä.
10 Erere arato, Ngöböta niere krörö btä:
Ti Dänkien, kena dekä makwe kä temen
ne dätebare amne, ja kise jenbti
makwe kä käinta dätebare.
11 Angwane kä ye abko näin jökrä ta, akwa
ma abko tädi kärekäre.
Dän tä kite ngututure tä niken ngwarbe
jökrä, ye kwrere kä temen, kä käinta
näin ngwarbe jökrä.
12 Amne dän mriakata, ye kwrere makwe
kä temen amne kä käinta mriadikä
jökrä.
Amne nita dän mdara jire kite jabtä, ye
kwrere makwe kä kwitadi jökrä.
Akwa ma abko tädi ja kwrere kärekäre
amne ma ñan krütadi jire chi,
Salmos 102.25-27
abko Ngöböta niere ja Kukweibtä niara Odei
Jesubtä. 13 Erere arato, Ngöbökwe niebare
krörö niara Odeiye:
Kä bäri ütiäte kri ti küde ruenkri, ne känti
jakwe täke nete.
Ye känti ma raba abti tikwe ma rüe mikadi
jökrä ma ngoto täni, *Salmos 110.1*
niebare Ngöbökwe ja Odei Jesuye. Ye
kwrere abko angele ñakare jire iti, ie
Ngöbökwe kukwe niebare kore, 14 ñobtä
ñan angwane angele jökrä abko üai sribikä
Ngöbökrä amne, nire nire rabadre dianin-
tari abko Ngöböta angele juen die mike.

2

Ni mikani mokre

1 Ngöbökwe kukwe niebare kore ja
Odeibtä, ye mden kisete Ngöbö kukwei
nuaba nikwe, ye ie nikwe olo ketadrete
kwatibe bäri mda, ni ñan rikadre ji
Ngöbökwe bäre mento bätärekä ja täritäri
abkokäre, 2 ñobtä ñan angwane kira
Ngöbökwe ja kukwei niebare Moiséye
angele köböire, ye abko Ngöbökwe
mikamna täte metre amne nire nire käkwe
ja mikani ngite kukwe ye rüere, käkwe
kukwe ye kitani temen abko ütiäre mikani
ja ngie nuen era metre Ngöbökwe. 3-4 Yebti
Ngöbökwe kukwe niebare mda ni Dänkien
Jesu ara jire köböire ni diantarikrä amne
ni Dänkien kukwe nuaka nuaka käkwe
niebareta jökrä nie angwane, kukwe ye
abko kukwe metre mikani gare kwetre
nie. Akwa kukwe ye abko rabadre bäri
ütiäte ni okwäte, abkokäre Ngöbö ara jire
käkwe sribi kri ñan tuabare nuenbare,
niara nämane kukwe ye niekä niekä ben
bä mikakrä. Erere arato, sribi kri btä ni
jökrä töi ñan namani krütare nuenbare kwe
amne, Ngöbökwe ja di kri mikani tuadre
arato. Mdakäre abko, ja Üai Deme köböire
Ngöbökwe ja di biani bätäkä ngwarbe nie,
niara tö namani ja di biain ño ño ni itire
itire ie, ye kwrere biani kwe. Ngöbökwe
ni diandretari ye abko bäri ütiäte kri kore,
aisete nikwe ñan trö kwitadre kukwe yeye,
abtä ni ñan rabadre dianintari angwane,
nikwe ñan kwäräbedre jire chi Ngöbö
ngäniene.

Jesu namani ni kwrere

5 Mdakäre abko, kä mda btin dätedi
Ngöbökwe btä nunta blite, ye abko ñan
Ngöbökwe mikadi gare angeleye. 6 Akwa
tärä keteti Ngöbö Kukweibtä ni iti käkwe
niebare krörö:
Ni kä nebtä abko bobre jakän.
¿Se ñobtä mata töbike btä?
¿Se ñobtä abko mata tarere?

[7] Makwe ni kä nebtä mikani bä bobre angele
se kräke, akwa yebti makwe niara
mikani bäri ütiäte kri angele ngwä,
rabadre mikani ütiäte ni jökräkwe
abkokäre.
[8] Amne makwe jändrän jökrä mikani niara
ngoto täni gobrankäre bti, *Salmos 8.4-6*
abko niebare Ngöbö Odei Jesubtä. Ye abko, Ngöbökwe jändrän jökrä mikani niara ngoto täni, aisete jändrän ñakare jire keteti abko Ngöbökwe mikaninte niara ngoto bäre mento. Akwa gwängwarbe jändrän ruäre abko tä ñakare niara ngoto täni tä nebe tuen nie. [9] Akwa Jesu nämane nüne kä nebtä angwane, Ngöbökwe mikani bäri bobre angele ngwä abko nita tuen. Akwa mtare Ngöbökwe mikanina bäri ütiäte kri käikitadrekä ni jökräkwe, ñobtä ñan angwane Ngöbö moto kuinbti niarakwe ja tare nikani amne krütani ni jökrä kräke amne ni jökrä täte.

[10] Ngöbö abko jändrän jökrä dätekä amne jändrän ye abko jökrä Ngöbökrä. Ngöbö ye abko tö ja ngäbriänkätre tödekaka Jesubti tuai jökrä nebe kä nuärete jabe, aisete Jesukristokwe ja tare nikani ye köböire Ngöbökwe niara mikani biare täte Ji Ngwianka ni diantarikäre. [11] Ye abko, Jesu ni mikaka kuin deme ye käta nitre tödekaka niarabti mike kuin deme. Niaratre btä Jesu ye abko Rün itibe, aisete Jesu tä nebe ja gaire ñakare ni ja etbare niere abko [12] gare nie, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukweibtä abko Jesukwe niebare krörö Rün Ngöböye:

Ti mräkätre ben tikwe blitadi mabtä, amne
nitre gätäkä ma käbti, ye ngwärekri
tikwe ka niedi ma käikitakakäre,
Salmos 22.22
abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä. [13] Erere arato nieta krörö:

Tikwe tödekadi metre Ngöböbti, *Isaías 8.17*
niebare Jesukwe Rün Ngöböye. Erere arato, niebare krörö kwe:

Ngöbökwe ja ngäbriänkätre biani tie abko
ben tita nete, *Isaías 8.18*
nieta kore Ngöbö Kukweibtä.

[14] Ngöbö ngäbriänkätre ye abko ngrabare ja kwrere jökrä, aisete Jesu därebare angwane, ngrabare namani ni kwrere. Diablu abko di tärä ni kämikakrä. Akwa Jesu därebare ni kwrere, niara krütani angwane, di rabadre diablu gakakäre amne ni tikatekäre. [15] Jesu krütani ni kwati tikatekäre, ñobtä ñan angwane ni klabore käta bkänkä jürä ngwen, ye kwrere jire ni jökrä nämane gata jürä ngwen käre abko kisete nämane ja tare nike abko tikaninte kwe. [16] Ne aisete, ñan niara jatani angele die mikakäre kore, akwa jatani Abraham mräkä tödekaka Jesubti die mikakäre. [17] Ye mden kisete, niara rabadre sribire Ngöbökrä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien kwrere amne, rabadre sribi ye ngwena bare täte jökrä, amne rabadre niara mräkä ngwen ruentari tare jae, abkokäre nükani därere niara mräkätre kwrere. Mdakäre abko, jändrän kämika nämane ni ngite ütiäre, ye kwrere niara jraindre ni ngite ngite diankakäre mento nibtä, abkokäre nükani därere ni kwrere. [18] Niara ara jire käkwe ja tare nikani kri amne namani nuaninte ja käne kukwe kämenbti. Ye mden kisete, nire nire nuateta ja käne rüe Satanakwe abko niarata die mikaka arato.

3

Jesu abko bäri ütiäte Moisés ngwä

[1] Mdakäre abko ti mräkätre deme deme, mun ye abko Ngöbökwe käräbare jakrä. Kukwe nini tikwe, yebtä munkwe töbika kuin metre Jesubtä. Niara abko jatani Ngöbö Kukwei Ngwianka kwrere amne niara abko Ni Blitaka Ngöböbe Ni Mda Mda Diäre Dänkien abko bti nita tödeke kwatibe. [2] Kira abko nitre israelita abko ju Ngöbökwe kwrere. Moisés abko nämane sribire niaratre ngätäite amne Ngöbökwe sribi biani ie abko erere mikani täte jökrä kwe, käkwe sribi nuenbare kuin täte ju Ngöbökwe jire jökrä te. Ye kwrere arato, Ngöbökwe Jesu mikani sribire angwane, Jesu käkwe Ngöbö mikani täte metre, käkwe sribi nuenbare kuin täte arato. [3] Akwa Jesu abko Ngöbökwe mikani bäri ütiäte Moisés bti ta, ñobtä ñan angwane ni ju mikaka ye abko mikata bäri ütiäte ju ara yebti ta. Jesu abko käkwe ju Ngöbökwe mikani, aisete Ngöbökwe mikani bäri ütiäte Moisés ngwä. [4] Ju kwatirekwatire mikata ye abko ni tärä iti käta mike, akwa Ngöbö abko käkwe jändrän jökrä dätebare. [5] Moisés abko sribikä jirekäbe amne sribi nuenbare kuin täte kwe ju Ngöbökwe te amne, Ngöbökwe dre dre niedi niara täbti abko bä mika nämane niara köböire. [6] Akwa Kristo abko

Ngöbö Odei ara, aisete niara abko tä ju
Ngöbökwe dänkiene kuin metre. Ye abko,
nitre tödekaka Kristobti abko Ju Ngöbökwe
ara, bti Kristo tä dänkiene. Ye abko, nikwe
nünandrekä dite Kristobtä amne Kristo
jatadita abkobti nikwe tödekadre janknu
ye ngwane, ni rabadre ju niarakwe janknu
amne Kristo rabadre ni dänkiene janknu.

Nikwe ñan Ngöbö Kukwei kitadre temen

7 Ne mdenbtä abko, Ngöbö Üai Deme käta
niere krörö Ngöbö Kukweibtä:
Ngöböta dre niere, ye munkwe kukwe nua
mtare, 8 ne ngwane munkwe ñan
ja dokwä mika ribi, mun mräkä
kirakira käkwe ja dokwä mikani
ribi Ngöbö rüere Moisés näire ye
kwrere.
Niaratrekwe Ngöbö nuaninte ja käne kä
kaibete, ye kwrere munkwe ñan
nuen.
9 Kä kaibe yete tikwe sribi kri ñan tu-
abare nuenbare mun mräkä ki-
rakira kräke amne, kä gre ketebu
jire sribi kri ye tuani kwetre.
Akwa ti di nämane ti kukwei mikakrä täte
ya, ñakare ya, ye abko tö namani
tuai janknu, amne ja dokwä mikani
ribi kwetre jirekäbe.
10 Ye mdenbtä abko nitre nünanka kä ye ng-
wane, kräke ti moto rababa romon,
käkwe nieba krörö:
Nitre noko käre tä niken ngwarbe ji
mdabti, amne ji tikwe, bti rikadre,
ye gare ñakare ietre abti kä nüke
mtare, tikwe nieba niaratrebtä.
11 Abtä ti moto rababa romon krübäte,
käkwe nieba krörö niaratre rüere:
Kä jadükakrä tikwe, ye känti nitre ye
ñan rükadre jire, tikwe nieba kore
rüere, *Salmos 95.7-11*
niebare Ngöbö Üai Demekwe Ngöbö Kuk-
weibtä.
12 Ne aisete ti mräkätre, mun itire itire
käkwe ñan ja töi mika kämekäme amne,
munkwe ñan ja dokwä mika ribi, käkwe
ñan tödekadre mda Ngöböbti, käkwe trö
kwitadre Ngöbö nire yeye. 13 Akwa "Mtare"*
kä ne tä ne ngwane, ja die mika kwärik-
wäri köbö kwatirekwatire munkwe, kukwe
kämekäme käkwe ñan mun ngökadre jire
iti amne mun ñan dokwä rabadre ribi
Ngöbö rüere abkokäre. 14 Nikwe tödekani
era metre Kristobti kena, ye kwrere nikwe
nünandrekä dite jabtä nebebe kä mrä ye
näire, ye ngwane ni rabadi ketetibe Kris-
tobe kärekäre arato. 15 Ne aisete Ngöbö
Kukwei käta niere krörö:
Ngöböta dre niere, ye munkwe kukwe nua
mtare, ne ngwane munkwe ñan ja
dokwä mika ribi, mun mräkä ki-
rakira käkwe ja dokwä mikani ribi
Ngöbö rüere Moisés näire, *Salmos 95.7-8*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.
16 Ye abko, ¿nirekwe Ngöbö kukwei nuani
abti namani rüre kore Ngöbö rüere? Ni-
tre israelita nämane Egipto Moisés nikani
ngwenante, ye mden abko namani rüre
Ngöbö rüere. 17 ¿Amne nire kräke Ngöbö
moto namani romon kä gre ketebu? Ye
abko nitre israelita käkwe ja mikani ngite
Ngöbö rüere, ye mden abko ngwäkä na-
mani kitanintbe tementa kwäräkwärä kä
kaibete. 18 Mdakäre abko, ¿nire ñan rükadre
kä jadükakrä Ngöbökwe känti niebare ie
Ngöbökwe? Ye abko, nitre israelita käkwe
Ngöbö kukwei mikani ñakare täte. Nitre
ye mden abko ie Ngöbökwe ñäkäbare kore.
19 Nitre israelita ye abko käkwe tödekani
ñakare Ngöböbti, aisete namani ñakare kä
jadükakrä Ngöbökwe känti abko gare nie.

4

Köbö jadükakrä tärä mtare juta Ngöbökwe kräke

1 Ne aisete, kä jadükakrä Ngöbökwe köböi
mikani nie, ye känti kä tä rikakrä mtare,
aisete nikwe ja ngibiadre kuin amne nikwe
ñan ja mikadre ngite nitre israelita kirakira
kwrere. Nane mun ruäre ñan rabadre kä
jadükakrä ye känti abko ngäniene tita niere
kore, 2 ñobtä ñan angwane kukwe kuin
Ngöbökwe ye niebare kira nitre israelitaye,
ye kwrere jire kukwe kuin Ngöbökwe Je-
subtä niebare nie. Akwa kukwe nuani
jirekäbe kwetre kira amne niaratre käkwe
tödekani ñakare Ngöböbti, ye mdenbtä
abko ñan namani kä jadükakrä Ngöbökwe
känti. Kukwe ñan rakadrekä kore munbtä
abko ngäniene tita niere kore munye.
3 Akwa ni abko käkwe tödekani Kristobti,
ye abko näin kä jadükakrä Ngöbökwe ye

* 3:13 Mtare. Nikwe Ngöbö kukwei mikadre täte abko bä mikata kukwe "Mtare" yebti.

känti, aisete kukwe niebare kira Ngöbökwe
nitre israelitabtä ñan rakadrekä nibtä. Kä
ye mdenbtä abko Ngöbökwe niebare krörö:

Ti moto rababa romon krübäte, käkwe
nieba krörö niaratre rüere:
Kä jadükakrä tikwe, ye känti nitre ye
ñan rükadre jire, tikwe nieba kore
rüere, *Salmos 95.11*

niebare Ngöbökwe ni mräkä kirakirabtä.
Akwa kena dekä Ngöbökwe kä dätebare
angwane, sribi nuenbare ünän jökrä kwe,
bti jadükani kwe gare nie, [4] ñobtä ñan
angwane köbö kükü abko btä Ngöbö Kuk-
wei tä niere krörö tärä keteti känti:

Ngöbökwe sribibare ünän jökrä, yebti köbö
kükürare angwane jadükani kwe,
Génesis 2.2

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. [5] Abti nitre
israelita käkwe tödekani ñakare Ngöböbti,
aisete Ngöbökwe niebare ja Kukweibtä
abko ti bike niere bobuta abko krörö:

Kä jadükakrä tikwe, ye känti nitre ye ñan
rükadre jire, *Salmos 95.11*

niebare Ngöbökwe.

[6] Akwa kä jadükakrä Ngöbökwe ye tä
janknu mda abko känti ni ruäre rabadi
niken, akwa nitre israelita kirakira ie kukwe
kuin Ngöbökwe niebare, akwa kukwe ye
abko kitani temen kwetre, abtä ñan nikani
nebe kä jadükakrä Ngöbökwe ye känti. [7] Ye
mden kisete, kä nikanina kira ta Josué
täbti angwane, Ngöbökwe köbö jadükakrä
mdara jire köböi kitani. Köbö btin mda
ye abko kä "Mtare" niebare Ngöbökwe jrei
David tukwe köböire abko krörö:

Ngöböta dre niere, ye munkwe kukwe nua
mtare, ne ngwane munkwe ñan ja
dokwä mika ribi, *Salmos 95.7-8*

niebare Ngöbökwe jrei David köböire.
[8] Ngöbökwe niebare kore, ñobtä ñan
angwane Josué rabadre nitre israelita
ngwena kä jadükakrä Ngöbökwe känti era
metre, akräke köbö jadükakrä tärä mda
Ngöbökwe ñan niedre jire chi. [9] Akwa
Josué ñan nikani nitre israelita ngwena
nebe kä jadükakrä era metre känti, aisete
köbö jadükakrä tärä mda juta Ngöbökwe
kräke, [10] ñobtä ñan angwane Ngöbökwe
jändrän jökrä dätebare, yebti köbö kükü
te jadükani kwe, ye kwrere jire nire nire
rikadre kä jadükakrä Ngöbökwe ye känti
abko tä jadüke sribi kweye.

[11] Kira nitre israelita ruäre ñan nükani
kä jadükakrä Ngöbökwe känti, ñobtä ñan
angwane Ngöbö kukwei kitani temen
kwetre. Ye kwrere, mun ngätäite ni
ñakare jire iti käkwe Ngöbö kukwei kitadre
temen, köböite ñan rükadre kä jadükakrä
Ngöbökwe ye känti, abkokäre ari sribire
ja di ngöi jökrä, [12] ñobtä ñan angwane
Ngöbö Kukwei abko nire amne dite amne,
ngitra tu grine jütre jabtä kwärikwäri abko
tä jändrän tikekä därebe, yebti ta Ngöbö
Kukwei bäri grine krübäte. Ni töi amne ni
moto bäri kaibe ñäre ñakare abko Ngöbö
Kukwei ye käta tikekä därebe amne ni töi
ño ño kaibe nikwe amne nita töbike ño ño
ni mdabtä, ye abko Ngöbö Kukwei tä mike
gare jökrä nie. [13] Jändrän jökrä dätebare
Ngöbökwe, ye abko ñan raba ja rükente
jire chi Ngöbö okwä bäre mento Ngöbö
ngäniene. Jändrän jökrä tä bütiere Ngöbö
ngwärekri, aisete Ngöbö abko ie nikwe ja
niedi metre jökrä. Ngöbö ye mden okwä
bäre ni ñan raba ngitie.

Jesu abko Ni Blitaka Ngöböbe Ni Mda Mda Diäre Dänkien era metre

[14] Mdakäre abko, Jesu Ngöbö Odei ye ara
jire tä ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkien kri nikwe abko nikani nü-
nenta kä käinbti, aisete ari tödeke kwatibe
janknu bti. [15] Ari tödeke kore bti, ñobtä
ñan angwane Jesu ni blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre dänkien tä nikwe, ye abko
ni di ñan rabadre nünandre mda Ngöbökrä
angwane, ni rabadre ruentari tare ie, ñobtä
ñan angwane kukwe kämekäme Ngöbö
rüere käta ni nuente ja käne, ye kwrere
nakaninkä bätäkä ngwarbe käne Jesubtä,
akwa ja mikani ngite ñakare jire chi bati
kwe. [16] Ne aisete, nikwe ñan kä jürä ng-
wiandre jabtä amne, brän krötö bäri kürä
gobrankrä Ngöbökwe, bti Ngöbö tä täkän-
inte ye känti. Ngöbö moto kuin ni tarekä,
ye ken ari krötö angwane, ni rabadi ruen
bobre ie amne, kukwe bätäkä ngwarbe tä
kite ni rüere, angwane ni die mikadi kwe.

5

[1] Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkien ye abko diankata ni mda
mda ngätäite amne, mikata blite Ngöböbe
ni mda mda diäre amne ni mda mda
kräke. Erere arato, niara tä jändrän bianka
Ngöböye amne jändrän kukwaka Ngöböye

ni ngite ngite ütiäre. [2] Akwa ni blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien ye
abko tä ja mike ngite ni mda mda kwrere
arato. Ye mden kisete, ni mda mda töi
ñakare käta ja mike ngite amne tä niken
ji blobti, ni yebe rabadre blite jäme, ñobtä
ñan angwane tä ja mike ngite niaratre
kwrere. [3] Ye mden kisete, niarakwe jän-
drän kämikadre Ngöböye ja ngite ütiäre.
Erere arato, jändrän kämikadre kwe juta
Ngöbökwe israelita ye ütiäre.

[4] Sribi ye abko ütiäte kri abko ni ñakare
jire iti raba den kise aubti jae, akwa Ngöbö
ara jire käta ni kärere abko erere kisete
sribi ütiäte ye mikata kwe. Kira Moisés
näire, Ngöbökwe Aarón käräbare sribi ne
nuene abko erere mikani kwe niara kisete.
[5] Ye kwrere arato, Kristo käkwe ñan ja
mikani ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkiene au, akwa Ngöbö ara jire
käkwe sribi bäri ütiäte kri ye biani ie, käkwe
niebare krörö ie:

Ma abko ti Odei jen tikwe, ye abko tita
mike gare ni jökräye mtare, *Salmos 2.7*

niebare Ngöbökwe Jesukristoye. [6] Erere
arato, tärä mdara jire känti Ngöbökwe
niebare krörö ie:

Melquisedec nämane blitaka tibe ni mda
mda diäre,
ye kwrere jire ma rabadi blitaka tibe ni
mda mda diäre kärekäre, *Salmos 110.4*

niebare Ngöbökwe Jesukristoye, erere
mikani ütiäte kri kwe, käkwe mikani blitaka
jabe ni mda mda diäre dänkiene.

[7] Jesu nämane nüne kä nebtä angwane,
Ngöbö niara ngibiaka gata ngäniene, ye
ben nikani blite angwane, namani ngrente
krikri be, kä namani ja müaire amne, okwä
ñöi namani näkäenkä kabre ie ja di käräbtä
Ngöböye amne, Ngöbö kukwei mikani täte
jökrä kwe, aisete Ngöbökwe kukwei nu-
ani, käkwe mikaninta nire. [8] Jesu abko
Ngöbö Odei bkänä, akwa ja tare nikani
kwe, ye köböire Ngöbö kukwei mikadre
täte ño abko nükani gare täte jökrä ie
angwane, [9] Ngöbö jatani Jesu mike juto
biare ne kwrere, aibe köböire ni jökrä Jesu
mikaka täte abko kräke Jesuta ni diantarikä
kärekäre. [10] Amne Ngöbökwe mikani ni
blitaka jabe ni mda mda diäre dänkiene
Melquisedec nämane sribire ño ye kwrere.

Trö kwitadre ñakare Jesukristoye

[11] Tikwe kukwe nini, yebtä kukwe mda
mda tä kabre niedre munye, akwa tikwe
niedre ño angwane, rükadre gare nuäre
munye abko ñan tä nebe nüke gare tie,
ñobtä ñan angwane kukwe dirita munye
abko tä niken jökrä mun olo bäre. [12] Era
bkänä kä nikanina raire ta angwane,
munkwe Ngöbö Kukwei nuani amne, mun
rabadrera dirire ni mda mdaye bä amarebti
kukwe dirita käne ni jökräye Ngöbö
Kukweibtä abko diridreta bobuta munye.
Se abko mun rabadrera ünän käkwe mrö
ribi kwetadre bä amarebti bäsi ngäbäkre
di ñakare käta kian aibe ñaen, kwrere
jire mun tä nüne se, aisete kukwe dirita
käne diridreta bobuta munye. [13] Tita niere
kore munye, ñobtä ñan angwane ni kian
aibe ñaen mun kwrere, ye abko ngäbäkre
kianbtä kwrere amne ngäbäkre kianbtä,
ie kukwe mden mden kuin metre Ngöbö
ngwärekri gare ñakare, ye kwrere mun tä
nüne. [14] Akwa ni ünän ünän abko käta mrö
ribi ribi kwete. Nitre ye abko dre dre kuin
amne dre dre käme Ngöbö ngwärekri, yebtä
ja töitikanina kabre kwetre, aisete tärä
nebe gare ietre. Kwrere jire mun rabadre
bä amarebti.

6

[1] Ne aisete, brän janknu mentokwäre
rabakäre ünän Ngöbö ngwärekri. Mun
rabadi ünän täte jökrä angwane, kukwe
diribare känekäne munye Kristobtä,
ye aibebtä mun ñan rabadre ja töitike
kärekäre. Erere arato, ñan kukwe garera
munye, ye aibe jiebti mun tädre näin
janknu abko krörö: Kukwe kämekäme
bätäkä ngwarbe mun nämane nuene,
kä nämane mun mike mente Ngöbö
okwä bäre mento, yebtä ñan mun tädre
dirireta bobukäre. Erere arato tödekadre
kwatibe Ngöböbti, ye abko ñan mun tädre
dirire janknu. [2] Erere arato, ja ngökadre
ñöte Ngöbö käbti amne köbötikadre ño,
ñan mun tädre kukwe ye dirire janknu.
Mdakäre abko, kise mikadre ni mdabti
Ngöbö die biandre ie, ñan yebtä mun tädre
dirire käre. Mdakäre abko, Ngöbökwe ni
krütanikrütani mikadita nire ño kä mrä
näire amne Ngöbökwe kukwe ükadite ño
ni kräke kä mrä näire, ñan yebtä mun
tädre dirire janknu. [3] Akwa Ngöbö diebti

ni rikai niren janknu mentokwäre rabakäre
ünän abko tita niere munye, 4-6 ñobtä ñan
angwane ni ruäre, ietre Ngöbö mikanina
gare amne jändrän kuin Ngöbökwe kä
käinbti abko Ngöbökwe biandre ngwarbe
ietre, ye namanina gare metre ietre, akwa
nitre ye käkwe trö kwitadre Ngöböye
angwane, ni mda ñan rabadre nitre ye
töi kwiteta jire chi Ngöbö kukwäre. Erere
arato, Ngöbö Üai Deme nükani nüne btätre
amne Ngöbö kukwei nükani gare metre
ietre amne, sribi kri ñan tuabare namani
bare okwäbti arato, akwa niaratre käkwe
trö kwitadre Ngöböye angwane, ni ye ñan
rabadre töi kwiteta jire chi Ngöbö kukwäre
kore. Kukweta nakenkä kore, ñobtä ñan
angwane kukwe kämekäme tätre niken
niaratre mike trö kwite Ngöböye kore, yebti
abko tä Ngöbö Odei müre keteta bobukäre
kwrere jire tätre bä mike, amne tätre Ngöbö
Odei Jesu mike yakrä ni jökräye. Ye abko tä
tare krübäte kräke.

7 Nitre btä tikwe kukwe nini, ye abko ti
bike bä mike krörö: Dobo bti ñüta näkäen
käre amne nura kuinkuin aibe tä kite niren
te, ye abko ni sribikä käta nura ngwä
ötö kuin, yebtä abko Ngöböta dobo ye die
mike amne tä ngibiare kuin. Ye kwrere
tä nakenkä nibtä arato. 8 Akwa dobo bti
ñüta näkäen käre abti kri mu ngwarbe
kämekäme aibe tä kite niren, ye ngwane
dobo ye tä nebe ütiäte ñakare. Abtä nane
ngürün kebera nebe dobo yebtä. Abti mrä
sribikä käkwe dobo kukwadi. Ye kwrere
rakadikä nitre trö kwitaka Ngöböye yebtä.

9 Tita kukwe niere kore, akwa mun ti
mräkätre tare tikwe, mun ye abko btä
kukwe tare ye ñan rakadrekä ruen tie,
ñobtä ñan angwane munta näin ji me-
trebti rabakäre dianintari Ngöbökwe. Ye
abko gare kuin tie, 10 ñobtä ñan angwane
Ngöbö abko töi metre aisete ñan tä ni kite
ngise ngwarbe, amne munta Ngöbö tarere,
käkwe ni jen Ngöbökwe die mikani abti
kä nüke mtare munta die mike janknu, ye
abko Ngöbökwe ñan käikwitadrekä jabti,
käkwe mun die mikadi ruen tie. 11 Munta
ni jen Ngöbökwe die mike ja di ngöi jökrä,
ye kwrere munkwe nuendre janknu abti
Jesukristo jatadi nüketa, ie ti tö, jändrän
kuin ngibiata munkwe Ngöböye, ye erere
rabadi täte jökrä munkwe abkokäre. 12 Ne
aisete, munkwe ñan kä ngwian krene jabtä
sribi Ngöbökwebtä, ie ti tö, akwa ni mda
mda käta tödeke kwatibe Ngöböbti, käta
jändrän köböi mikani ie Ngöbökwe ye ngibiare bätärekä jae abti tä nüke kisete, ye
kwrere munkwe jändrän ngibia jae arato.

Ngöbökwe ja kukwei mikadi täte

13 Abraham abko käkwe tödekani kwatibe
Ngöböbti, kwrere munkwe nünandre.
Niarabtä kukwe nakaninkä krörö: Kira
Ngöbökwe ngäbäkre köböi mikani ie
angwane, ni mda ñakare bäri ütiäte
Ngöbökrä, aisete Ngöbökwe ja kukwei
mikadre täte era metre abko niebare ja
käbti kwe, niebare krörö kwe Abrahamye:
14 Tikwe ja di biandi mae, aisete ma bkün
däredi kwati ja täritäri, *Génesis 22.17*
niebare Ngöbökwe. 15 Ye abko Abrahamkwe
ngibiabare bätärekä abti Ngöbökwe
ngäbäkre köböi mikani ie ye därebare.
Ngöbökwe ja kukwei biani ie, ye erere
namani bare.

16 Ye abko, ñobtä Ngöbökwe ja kukwei
biani ja käbti kore abko ti bike bä mike
krörö munye: Ni kä nebtä tä ja kukwei bien
kwatibe, ye mikadre täte kwe, abkokäre tä
ja kukwei bien ni bäri ütiäte niarakrä ye
käbti. Ne aisete ni tärä ja kukwei bien
kwatibe ni mda käbti, ye ngwane ni ye
käkwe ja kukwei mikadi täte tä gare metre,
aisete ni ñan raba ja kweteta jire chi mda
kukwe yebtä. 17 Ngöbökwe jändrän köböi
mikani, ye abko nire nire rabadre bkäne
abko mikani gare metre kwe, yebti ja kuk-
wei mikadre täte era metre abko niebare ja
käbti Ngöbökwe Abrahamye. 18 Ngöbökwe
kukwe ketebu niebare krörö Abrahamye:
keteti abko ja kukwei biani ja käbti kwe.
Ketebukäre abko, ñan ja kukwei kitadre jire
chi temen kwe, akwa ja kukwei mikadre
täte era metre kwe, niebare kwe Abra-
hamye. Jändrän ketebu ye abko ni ñan raba
kwite jire chi, ñobtä ñan angwane Ngöbö
abko ñan raba ni ngökö jire chi. Ngöbökwe
nuenbare kore, ni tödekaka Jesubti ngi-
tiani Ngöböye jändrän kuin köböi mikani
kwe rabadre nikwe, ye käi rabadre nuäre
nuäre nibtä abkokäre. 19 Nitre ru ngwianka
abko käta jä doboko kite ñöte nguse ru ke-
tatekrä dime, ñan rikadre mento abkokäre.
Ngöbökwe jändrän köböi mikani nie, bti
nita tödeke, ye abko jä doboko ye kwrere,
ñobtä ñan angwane nita tödeke Ngöböbti

ye abko käta ni mike nünenkä dite jabtä,
ni ñan rikadre mento Ngöböye abkokäre.
Nita tödeke kwatibe Ngöböbti, ye mden
köböire ni nena nebe kä bäri deme Ngöbö
känti kä käinbti, ye abko nita näin dän
ngetbote ta nebebe Kä Bäri Demente ju
blitakrä Ngöböbe känti ye kwrere. 20 Kä
bäri deme, ye mden känti abko Jesu ara jire
nikanina ji tike ni käne nebe yete. Ye abko,
Melquisedec nämane blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre, ye kwrere jire Jesu abko
ni blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkien kärekäre kä bäri demente Ngöbö
ngwärekri.

7

Melquisedec amne Jesu abko blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre

1 Melquisedec ye abko nämane jreire
juta Salemte. Niara abko ni blitaka ni
mda mda diäre Ngöbö ütiäte kribe. Bati
Abraham jananbare rüre, käkwe jrei
ruäre ganainbare kwäräbe, bti jataninta
nüke Salem angwane, Melquisedec nikani
ngäbti, käkwe ja di biani ie. 2 Angwane
Abrahamkwe jändrän dianinkä rübtä, ye
ñäkänintbe keta jätä kwe, bti biani keteti
kwe Melquisedeye. (Kukwe Melquisedec
käta "Jrei kukwe ükatekä metre" niere
hebreore. Akwa "jrei juta Salem" ye abko
käta "Jrei kä jämente" niere hebreore
arato.) 3 Melquisedec ye abko rün amne
meye gare ñakare nie. Erere arato, mräkä
kirakira gare ñakare nie. Mdakäre abko,
niara därebare ñongwane amne krütani
ya abkobtä Ngöbö Kukwei tä blite ñakare
arato. Ne aisete, Melquisedec abko bä
mikata bäsi Ngöbö Odei Jesu kwrere arato
amne niara abko ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre kärekäre.

4 Melquisedec abko bäri ütiäte tuen
munkwe. Melquisedec abko bäri ütiäte,
aisete ni mräkä käne Abraham ara jire
käkwe mikani ütiäte jae amne jändrän
dianinkä kwe jrei mda mdakän rübtä abko
biani keteti kwe Melquisedeye. 5 Akwa
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye abko
käta niere krörö: Nire nire därebare Leví
mräkäkri käta sribire ni blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre kwrere, ye aibe käkwe
jändrän kärädre keteti jakrä abko nieta
kore. Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre ye abko israelita mräkä ara amne
därebare Abrahamkri arato, akwa jändrän
kärädre kore kwetre mräkäye abko nieta
Ngöbö Kukweibtä. 6 Melquisedec abko ñan
jatani Leví mräkäkri, akwa Abraham ara
jire käkwe jändrän dianinkä rübtä ye abko
kani ngäbti keteti kwe Abrahamye. Bärire
mda abko, Abraham abko ie Ngöbökwe
jändrän köböi mikani akwa Melquisedec
käkwe ja di biani Abrahamye. 7 Ye abko
ni ie ja di bianta abko ñakare bäri ütiäte
ni ja di bianka ie ye kräke abko garera
ni jökräye, aisete Melquisedec abko bäri
ütiäte Abrahamkrä gare nie. 8 Angwane
nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
därebare Leví mräkäkri käta jändrän
kaen ngäbti keteti jakrä nitre israelitaye,
ye abko ni kä nebtä, aisete tätre krüte.
Akwa Melquisedec abko tä nire amne
tä nüne janknu, kwrere jire blitata btä
abko käkwe jändrän kani ngäbti keteti
Abrahamye. 9 Amne nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre därebare Levíkri käta
jändrän kaen ngäbti keteti jakrä, ye ara
jire käkwe jändrän biani keteti arato
Melquisedeye Abraham köböire abko
ni rabadre niere, 10 ñobtä ñan angwane
Melquisedec jatani Abraham ngäbti
angwane, Abrahamkwe jändrän biani
keteti ie, ye ngwane Leví ngämi därere,
akwa nämane ñäre ñakare Abrahambtä
angwane, Abrahamkwe jändrän biani
Melquisedeye, aisete Melquisedec abko
bäri ütiäte Leví kräke amne Leví mräkä ja
täritäri kräke arato.

Jesu abko Melquisedec kwrere

11 Mdakäre abko, nitre blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre därebare Levíkri käta jän-
drän kukwe Ngöböye ni ngite ngite ütiäre.
Angwane Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye,
ye rüere nitre israelita nämane ja mike
ngite angwane, nämane jändrän ngwena
nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
yeye kukwadre Ngöböye ja ngite ütiäre.
Akwa jändrän kukwata Ngöböye ni ngite
ngite ütiäre ye käkwe niaratre mikadre
metre Ngöbö ngwärekri akräke Ngöbökwe
ñan ni mda blitaka jabe ni mda mda diäre
juandre jire mda. Akwa ni blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre därebare Levíkri nämane
jändrän kukwe ni ngite ngite ütiäre ye ñan
namani ni mike metre Ngöbö ngwärekri,

aisete ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre Melquisedec kwrere juani Ngöbökwe
amne ñan ni mda Aarón kwrere juani kwe,
12 ñobtä ñan angwane ni blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre kwitadre jökrä, ye ng-
wane kukwe biani nuendre nie ja ngite
ütiäre ye kwitadre arato. 13-14 Ni Dänkien
Jesu, btä Ngöbö Kukwei tä blite ye abko
ñan jatani Leví mräkäkri, akwa jatani Judá
mräkäkri. Judá mräkäkri abko ni blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre jatadre abko
Moisékwe niebare ñakare jire, akwa Jesu
abko därebare Judá mräkäkri abko gare
metre nie amne niara abko blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre nieta Ngöbö Kukweibtä.
15 Ye abko, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre Melquisedec kwrere rükadre btin
mda bkänä, ne ngwane nunkwe kukwe
nini abko rabadre tuen bäri metre nunye.
16 Ye abko, ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre nükanina mda era metre, akwa
Ngöbökwe ñan mikani sribire ñobtä ñan
angwane därebare Levíkri, akwa mikani
sribire Ngöbökwe ñobtä ñan angwane niara
abko ni di kri amne krüte ñakare aisete.
17 Ye gare nie, ñobtä ñan angwane ni blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre Melquisedec,
yebtä Ngöbökwe niebare krörö:

Melquisedec nämane blitaka tibe ni mda
mda diäre,
ye kwrere jire ma rabadi blitaka tibe ni
mda mda diäre kärekäre, *Salmos*
110.4

niebare Ngöbökwe Jesukristoye abko tä
tikani Ngöbö Kukweibtä.

18-19 Leví mräkä blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre, ie Ngöbökwe sribi biani nuendre
käne Moisés näire, akwa sribi kwe namani
ngwarbe, ñan namani ütiäte, ñobtä ñan
angwane nikwe jändrän biandre ni blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre kukwakrä ni
diäre ni ngite ye ütiäre niebare Ngöbökwe
Moiséye, ye abko di namani ñakare ni
mikakrä metre Ngöbö ngwärekri. Ye mden
kisete, kukwe ye namani ütiäte ñakare mda
amne kukwe ye täte abko Ngöbökwe kukwe
mdara jire btin mikani Jesu köböire abko
bäri ütiäte tödekakrä nie. Jesu ye mden
köböire abko nita krötö ja ken Ngöböbe.

20 Mdakäre abko, Jesu namani bäri ütiäte
ye abko Ngöbö ara jire käkwe ja kukwei
mikadre täte era metre abko ja kukwei
biani kwatibe kwe Jesubtä. Akwa nitre
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dä-
rebare Levíkri abko Ngöbökwe mikani sribire
arato, akwa niaratre kräke Ngöbökwe ja
kukwe biani ñakare kwatibe kore. 21 Akwa ni
Dänkien Jesu kräke abko Ngöbökwe ja kuk-
wei biani kwatibe, aisete Ngöbö Kukweibtä
niebare krörö kwe Jesuye:

Ma abko blitaka tibe ni mda mda diäre
kärekäre, aisete ni Dänkien Ngöbö
käkwe ja kukwei biani kwatibe kore,
niebare kwe, yebti ñan ja töi kwita-
dita jire chi kwe, *Salmos*
110.4

nieta kore Ngöbö Kukweibtä. 22 Ngöbökwe
ja kukwei mikadi täte niebare kwatibe
kwe, ye mdenbtä kukwe mda ükaninte btin
Ngöbökwe Jesu köböire ye abko bäri kuin
kukwe ükaninte käne Moisébe ye ngwä.

23 Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre därebare Levíkri ye abko kwati, käkwe
sribibare ja täritäri, ñobtä ñan angwane tä
krüte abko täte mda nämane neme sribire
abti kä nüke mtare. 24 Akwa Jesu abko tä
nüne kärekäre, niara krütadita ñakare mda,
aisete Jesu aibe rabadi blitaka kärekäre
Ngöböbe ni diäre amne ni mda ñan rabadi
sribire jire chi niara täte. 25 Ne aisete,
nire nire tä kite Ngöböye rabakäre dian-
intari Jesu köböire, ye abko Jesu di tärä
diantarikrä täte jökrä kärekäre, ñobtä ñan
angwane Jesu abko tä nüne kärekäre bli-
takäre kräke Ngöböbe aisete.

26 Ye abko ni blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkien Jesu ye kwrere abko
dbe nikrä abko erere namani, ñobtä
ñan angwane Jesu abko deme, kukwe
kämekäme ñakare btä amne ja mike
ngite ñakare. Erere arato, nitre kukwe
kämekäme nuenkä, ye kwrere nünabare
ñakare kwe amne Ngöbökwe mikani bäri
ütiäte ni jökrä ngwä kä käinbti sete.
27 Ye abko, nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre dänkientre därebare Levíkri ye
abko ñakare ja kwrere Jesube, ñobtä ñan
angwane käne niaratre nämane jändrän
kämike kukwadre Ngöböye ja ngite ütiäre,
abti nämane jändrän kämike kukwadre
mda Ngöböye nitre israelita mda mda
ngite ye ütiäre. Ye abko nämane nuene
köbö kwatirekwatire, akwa Jesu abko
käkwe ja ara jire biani müre ketadre au
ni jökrä ngite ütiäre. Ye abko niarakwe
nuenbare batibe amne ütiäte kärekäre

Ngöbö okwäte. [28] Kukwe Biani Ngöbökwe
Moiséye ye abko tä ni kukwe kämekäme
nuenkä mike blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkiene. Abti Ngöbökwe ja Odei Jesu
mikadi sribire niebare kwe. Ngöbökwe ja
Odei Jesu ara mikani blitaka jabe ni mda
mda diäre dänkiene. Ngöbö Odei Jesu ye
abko Ngöbökwe mikani biare täte sribi ye
nuenkäre kärekäre.

8

Kukwe ükaninte btin Ngöbökwe nibe

[1] Ye abko, kukwe nieta tikwe abko krörö:
Jesu abko ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkien nikwe, ye abko kä bäri ütiäte
känti namani täkänintbe Ngöbö küde ru-
enkri kä käinbti sribi namani bare ie bä
mikakäre. [2] Kä bäri kuin deme era metre
kä käinbti, ye känti tä blitaka ni diäre, ye
abko ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwian-
dre* nämane bä mike, akwa ju kä käinbti
ye abko ñan ni kä nebtäkwe mikani, akwa
ni Dänkien Ngöbö ara jire käkwe mikani au
abko känti Jesu tä blite Ngöböbe ni diäre.
[3] Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre
dänkien abko mikata jökrä Ngöbökwe jän-
drän biankäre Ngöböye amne jändrän kuk-
wakäre Ngöböye ni ngite ütiäre, ye kwrere
arato Jesu käkwe jändrän biandre Ngöböye
ni ngite ütiäre arato abko erere ja biani kwe
müre ketadre krusobtä. [4] Akwa Jesu tädre
janknu kä nebtä, ye ngwane abko niara ñan
rabadre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre,
ñobtä ñan angwane ni blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre därebare Levíkri tärä kwati,
käta jändrän bien Ngöböye, Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye käta nuemna ietre ye
kwrere. [5] Ju blitakrä Ngöböbe, känti nitre
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre kä nebtä
tä sribire. Ju ye abko käta jändrän kuin
era metre kena kä käinbti abko bä mike
jirekäbe ye gare nie, ñobtä ñan angwane
kira ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre
ye Moisés nikani mike angwane, Ngöbökwe
mäträbare btä, käkwe niebare krörö ie: Ju
mikadre ño, tikwe bä mikaba tuadre mae
Ngitio Sinaíbti, yebtä makwe töbika amne,
ju bä tuaba makwe, ye kwrere makwe mika,
niebare Ngöbökwe ie. [6] Akwa Jesu abko ni
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien
tä nikwe ye abko sribi bäri kuin biani ie
Ngöbökwe amne, niara köböire Ngöbökwe
kukwe mdara jire ükaninte btin nikrä abko
bäri kuin kukwe ükaninte käne Ngöbökwe
Moisés näire yekrä. Amne kukwe ükaninte
btin, ye köböire abko jändrän bäri kuin
köböi biani nie Ngöbökwe.
[7] Ngöbökwe kukwe ükaninte käne ni-
tre israelitabe Moisés näire ye rabadre
kuin täte jökrä, ye ngwane Ngöbökwe ñan
kukwe mdara jire ükarete btin ben. [8] Akwa
kukwe ükaninte käne Ngöbökwe nitre is-
raelitabe abko btä kukwe namani kri, ñobtä
ñan angwane ye köböire niaratre ñan na-
mani kuin metre, namani tuen Ngöböye,
aisete Ngöbökwe niebare krörö abko tä
tikani niara Kukweibtä:

Ni Dänkien Ngöbö käta niere krörö:
Kä jatadi angwane, tikwe kukwe
mdara jire ükadite btin nitre
israelita Judá mräkä yebe amne
nitre israelita mda mdabe.
[9] Tikwe kukwe ükadite btin mda, ye
abko ñan rabadre kukwe ükaninte
käne tikwe nitre israelita mräkä
känekäne ben Moisés näire ye
kwrere.
Nitre israelita nämane Egipto angwane,
ngäbäkre rün käta ngäbäkre kaen
küdebti niara ngibiakäre,
ye kwrere tikwe nitre israelita kaba
küdebti, ti rikaba ngwenante juta
Egipto bäre mento.
Ye ngwane tikwe kukwe ükateba bentre,
akwa niaratre käkwe ti kukwei ki-
tani temen amne, ñan mikani täte
kwetre amne tikwe trö kwitaba
ietre.
Akwa kukwe ükadite btin, ye abko ñan
rabadre kukwe käne kwrere,
niebare ni Dänkienkwe.
[10] Akwa yebti tikwe kukwe mdara jire
ükadite btin nitre israelitabe abko
krörö nieta ni Dänkienkwe:
Ti kukwei ñan käi rikwitadrekä jire
btitre, ñobtä ñan angwane rabadi
niaratre töite.
Ti rabadi Ngöbö jen niaratrekwe amne
niaratre rabadi juta jen tikwe.
[11] Ye ngwane abko, ni ñan rabadi dirire jire
chi mda ni kukwe mukoye amne ni
mräkäye ni Dänkien mikakäre gare
ietre, ñobtä ñan angwane ni ütiäte

* 8:2 ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre. Ju ne abko kädianta tabernáculo suliare abko btä ma raba ñäke tärä Exodo 26–30.

krikri amne ni ütiäte ñakare abko
ie ti rabadi gare jökrä, aisete ñan
rabadi dirire jae kwärikwäri.
12 Mdakäre abko, nitre ye käkwe ja mikani
ngite kri ti rüere, ye abko tikwe
diandikä jökrä mento btätre.
Amne ja mikani ngite kwetre, ye ñan rüka-
dita töre jire chi tie, *Jeremías 31.31-34*
niebare kore ni Dänkienkwe. 13 Ye abko,
Ngöböta kukwe mda btin ükete tä niere,
ye ngwane kukwe ükaninte käne Moisés
näire abko tä neme ütiäte ñakare nieta
kwe amne, kukwe ütiäte ñakare tärä neme
ngwarbe abko näin nenkä jötrö.

9

Ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre

1 Ye abko, kukwe ükaninte käne
Ngöbökwe nämane angwane, Ngöbö
mikadre ütiäte ño ño abko Ngöbökwe
ükaninte ja täritäri. Kä ye ngwane abko
kä nämane mikani jenena kä nebtä,
känti Ngöbö käikitadrekä abko nämane
ükaninte krörö: 2 Ju blitakrä Ngöböbe
nuäre ngwiandre ye mikani angwane,
namani ñäkänintbe ketebu ja täritäri abko
krörö: känime jukwe ken abko Kä Deme
nämane. Kä Deme ye känti abko ñotra grä
nämane mikani amne mesa nämane kwati
arato abko bti ban deme mikani Ngöbö
ngwärekri. 3 Angwane kä bäri gwi nämane
ñäkänintbe dän kukwän ngetbo ötöbu bti
abko kädian nämane Kä Bäri Deme. 4 Kä
ye känti abko ñukwä grä orore kri ngwäri
mnü rä bäne kukwakrä Ngöböye nämane
amne kaja btä oro nämane ketaninkä bäre
ta nämane yete abko Ngöbökwe kukwe
ükaninte nitre israelitabe nämane bä mike.
Erere arato, kaja orore ye teri abko kantra
orore nämane mikani kwati. Kantra ye
abko te mana nämane mikani. Mdakäre
abko, kaja ye teri mökän Aarónkwe mu
ngitianinkä* btä abko nämane. Erere arato,
jä btä Ngöbökwe ja Kukwei biani nuendre
Moiséye ye nämane mikani arato kaja ye
teri. 5 Angwane kaja käri ye känti Ngöbö
nämane ni ngite denkä nibtä. Kaja käri
yebti abko angele kä kerubine bä nämane
mikani nibu abko nämane ngike metaninte
ja ngäbti kwärikwäri kaja käribti ta, ye abko
Ngöbö ütiäte kri nämane yete abko nämane
bä mike kore. Ye abko, kukwe tä kabre mda
jändrän nebtä, akwa gwängwarbe ti ñan
raba blite metre jökräbtä ja täritäri.
6 Jändrän jökrä nämane ükaninte biare
kore ju nuäre ngwiandre blitakrä Ngöböbe
te, ye känti nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre tä niken käre köbö kwatirek-
watire kä ñäkänintbe kena gwi kädianta
Kä Deme ye känti, sribi kwe nuenkäre
Ngöbökrä. 7 Akwa kä ñäkänintbe kete-
bukäre kä teri gwi kädianta Kä Bäri Deme,
kä ye känti abko nitre blitaka Ngöböbe
ni mda mda diäre dänkien aibe tä niken
batibe kä kwatirekwatire. Akwa tä niken
kä ye känti angwane, jändrän därie jäta
niken kwe metadrekä kaja yebti ta ja ngite
ütiä biankrä Ngöböye amne ni mda mda
tä ja mike ngite abko tä gain ñakare abko
ütiä biankrä arato. 8 Kukwe kore ye mden
köböire abko Ngöbö Üai Deme nämane
kukwe krörö mike gare nie: Jesu ngämi
nüke, känenkri ju blitakrä Ngöböbe känti
kä deme tä käne yete, ye ngwane ji niken
Kä Bäri Demente, känti Ngöböta abko tä
dikani jite ni mda mda kräke. 9-10 Akwa
kukwe ye abko tä kukwe bä mike jirekäbe
nie kä ne ngwane abko krörö: Nitre is-
raelita nämane nüke ju blitakrä Ngöböbe
känti jändrän bien kämikakrä Ngöböye
ja ngite ütiäre. Erere arato, kukwe nä-
mane ükaninte kabre mröbtä amne jän-
drän ñadre yebtä ja mikakäre dbe Ngöbö
ngwärekri. Erere arato, nitre israelita nä-
mane köbötike bätäkä ngwarbe amne nä-
mane jüben bätäkä ngwarbe ja mikakäre
dbe Ngöbö ngwärekri. Ngöbökwe ükaninte
nuendre, ye kwrere nuenbare nitre israeli-
takwe, akwa nitre Ngöbö mikaka ütiäte
kore jae, ye tä ja ngrabare aibe mike dbe
Ngöbö ngwärekri, ñobtä ñan angwane jän-
drän yebti Ngöbö ñan tä ni töi kwite, aisete
jata nebe ruen ngite janknu ietre, aisete
Ngöbö ngämi kukwe mda ükete btin, ye
känenkri abko kukwe ye ütiäte.

Kristo därie bäri ütiäte Ngöbö ngwärekri

11 Akwa mtare Kristo nükanina. Niara
köböire Ngöbökwe kukwe mda ükaninante
btin, aisete niara abko ni blitaka Ngöböbe

* 9:4 Mökän Aarónkwe mu ngitianinkä. Ngöbökwe mökän Aarónkwe mikani mu ngitiekä, niarakwe Aarón dianinkä sribikä jakrä bä mikakäre. Ñäke Números 17.1-11 ye känti.

ni mda mda diäre dänkien nikrä amne
jändrän kuinkuin tä nikrä Ngöbökwe, ye
niara jatani bien nie. Erere arato, ju bli-
takrä Ngöböbe kä käinbti, ye känti niara
nikani gwi sribire ni blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre dänkien kwrere. Ju ye
abra bäri kuin deme era metre ju blitakrä
Ngöböbe kä nebtä ye ngwä. Ju kä käinbti
ye ñan ni kä nebtäkwe mikani amne ñakare
sribi ni kä nebtäkwe. 12 Mdakäre abko, Kä
Bäri Deme te Kristo nikani, ye abko ñan
nikani chibo amne nbi ngäbäli därie bien
ni ngite ütiäre, nitre blitaka Ngöböbe ni
mda mda diäre dänkien tä nuene kä nebtä
ye kwrere, akwa niara krütani krusobtä
batibe ni ngite ütiäre abko namani dbe
amne ütiäte kri kärekäre Ngöbö ngwärekri.
Ye köböire Kristo käkwe ni dianinantari
kärekäre, yebti Kä Bäri Deme te Kristo
nikani batibe, ñobtä ñan angwane sribi
namani bare täte ie aisete. 13 Ye abko,
nitre israelita käta nbi kwane därie, chibo
därie metekä ni ngite ngitebti. Erere arato,
nbi möre kukwata abko ngübrün metakata
ni ngite ngitebti, ni ye ngite diankakäre
mento btä, akwa ye abko käta ni ngite
denkä ñakare jire chi mento ni yebtä, akwa
tä ni ngrabare aibe mike dbe Ngöbö ng-
wärekri. Niaratre töi amne moto tä nebe
käme janknu. 14 Jändrän ngwarbe ütiäte
ni ngrabare aibe mikakrä dbe Ngöbö ng-
wärekri, akwa Kristo därie bäri ütiäte kri
käkwe ni mikadre deme era metre Ngöbö
ngwärekri, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai
tä nire kärekäre ye köböire Kristo ara jire
käkwe ja biani müre ketadre nikrä kru-
sobtä. Kristo abko deme metre, ja mike
ngite ñakare jire bati Ngöbö rüere, käkwe
ja biani Ngöböye ni ngite ütiäre. Ye mden
kisete, kukwe kämekäme nuen nämane
nikwe kä nämane niken ni ngwena Ngöbö
okwä bäre mento, ye abko Kristo därie käta
denkä jökrä ni töibtä amne Ngöbö nire nü-
nanka kärekäre, ye kräke ni rabadre sribire,
abkokäre Kristo därie käta ni mike deme
Ngöbö ngwärekri.

15 Ye mden kisete, kukwe ükaninte
btin Ngöbökwe nibe, ye abko Jesukristo
aibe käta mike ütiäte nikrä, käta ni
mike ja mäketa Ngöböbe. Ni käräbare
Ngöbökwe rabadre nüne kärekäre ben,
Ngöbökwe köböi mikani kore ietre ye
kwrere, abkokäre Kristo abko ni mikaka ja
mäketa Ngöböbe kukwe btin ye köböire.
Ni jökrä käkwe ja mikani ngite kukwe
ükaninte käne Ngöbökwe ye näire, akwa
Kristo krütanina niaratre diäre, niaratre
tikatekäre kukwe kämekäme nuenbare
kwetre yebtä, aisete Ngöbö raba mike nüne
kärekäre jabe.

16 Yebtä abko, ti bike kukwe bä mike
krörö: Ngäbäkre rün käta tärä ükete jän-
drän jakwe dräikrä ngäbäkrebti. Ye abko
ngäbäkre rün tä nire angwane, kukwe
ükaninte täräbtä ye ñakare ütiäte. Akwa
ngäbäkre rün ye krütadre tä gare metre, ye
ngwane batibe tärä ye rabadre ütiäte. 17 Ne
aisete ni tärä ükatekä ye tä nire angwane,
tärä ye ñan rabadre ütiäte, akwa krütadre
angwane, batibe tärä ye rabadre ütiäte.
18 Ye mden kisete, kira Ngöbökwe kukwe
ükaninte käne nitre israelitabe angwane,
kukwe ye rabadre ütiäte, abkokäre jän-
drän gatadre abko därie käkwe kukwe ye
mikani ütiäte. 19 Ne aisete Ngöbökwe kukwe
biani nuendre, ye Moisékwe niebare jökrä
nitre israelitaye, bti obeja drüen dikani
dänre bä tain Moisékwe diani kisete, käkwe
hisopo krie küde ötaninkä krati, bti nbi
amne chibo därie mritani ñöbe abko te
Moisékwe hisopo küde amne dän bä tain
ye mritaninkä, bti metaninkä kwe kukwe
biani Ngöbökwe Moiséye yebti amne nitre
israelitabti arato. 20 Angwane Moisékwe
niebare ietre: Ngöbökwe kukwe ükan-
inte munbe, ye mden abko jändrän därie
ne köböire nibira ütiäte munkrä mtare,
niebare kwe ietre. 21 Erere arato, ju blitakrä
Ngöböbe nuäre ngwiandre, yebti Moisékwe
jändrän därie metaninkä amne, jändrän
jökrä sribikrä ju yete abko bti jändrän
därie metaninkä kwe arato, 22 ñobtä ñan
angwane bäsi jändrän jire jökrä ye mikadre
dbe Ngöbö ngwärekri jändrän ngwarbe
däriebti amne, jändrän ñan kämikadre
därie mikakäre nibtä ne ngwane, ni ngite
diankaka ñakare nibtä abko Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye käta niere.

23 Ne aisete, ju blitakrä Ngöböbe nuäre
ngwiandre amne jändrän mda tä ju yete
abko jändrän därie käta mike dbe Ngöbö
ngwärekri. Akwa ju blitakrä Ngöböbe amne
jändrän mda mda tä ju yete, ye abko tä
Ngöbö känti kä käinbti aibe bä mike, akwa
Ngöbö känti kä käinbti abko bäri ütiäte,
aisete jändrän därie abko ñakare ütiäte jän-

drän yekrä. Ye mden kisete, ni bäri ütiäte
jändrän yekrä abko därie aibe rabadre mike
dbe Ngöbö ngwärekri, [24] ñobtä ñan angwane
ñan ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwian-
dre sribebare ni kä nebtäkwe te Kristo
nikani. Ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwian-
dre kä nebtä ye abko jändrän ño tä kä
käinbti Ngöbö känti tä ükaninte ño abko
bä mikata jirekäbe nete, ñan ye kwrere
te Kristo nikani, akwa Ngöbö kä käinbti
ara jire, känti Kristo nikani, aisete mtare
Kristo tä Ngöbö ngwärekri kä käinbti amne
tä blite nikrä Ngöböbe. [25] Angwane nitre
blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre dänkien
tä niken käre kä kwatirekwatire Kä Bäri
Demente jändrän jenena därie ngwena ni
ngite ütiäre Ngöböye. Niara ñan tä ja därie
ngwena ni ngite ütiäre Ngöböye. Ye kwrere
Kristo ñan nikani kä käinbti ja mike müre
ketadre bäre bäre ni ngite ütiäre. [26] Ye
abko, jändrän kämika nämane käre ni ngite
ütiäre, ye kwrere Kristokwe nuendre, ye
ngwane kä dätebare kena Ngöbökwe abti
kä nüke mtare Kristo krütadre bäre bäre
ni ngite diankakäre mento nibtä; akwa
ye kwrere nakaninkä ñakare. Kä mrä
ne ngwane Kristo nükani, käkwe ja biani
müre ketadre batibe amne kärekäre rabai
ütiäte Ngöbö ngwärekri. Kristo ara jire
käkwe ja biani müre ketadre au ni ngite
diankakäre mento nibtä. [27] Ye abko, ni
jökrä krütadre batibe abko ükaninte kore
Ngöbökwe nikrä, abti kritobo tä kukwe
ükete, ye kwrere Ngöbökwe kukwe ükadite
nikrä. [28] Ye kwrere arato, Kristo käkwe ja
biani müre ketadre batibe ni kwati ngite
ye diankakäre mento btätre. Abti Kristo
jatadita bobukäre kä nebtä angwane, ñan
jatadita ni ngite diankakäreta nibtä akwa,
nire nire tä ngibiare ngäbti, ye abko jatadi
dentari.

10

Kristo käkwe ja biani müre ketadre batibe

[1] Ye abko, ju blitakrä Ngöböbe nuäre
ngwiandre te jändrän biandre ja ütiäre
niebare Ngöbökwe Moiséye, ye abko jän-
drän bäri kuin jatadre Kristo köböire abko
bä mika nämane, akwa jändrän ye bä
aibe amne ñakare era metre. Ye mden
kisete, nitre nämane nüke Ngöbö käiki-
takakäre ye nämane niken jändrän arabe
bien kämikadre janknu kä kwatirekwatire
ja ngite ütiäre Ngöböye. Jändrän kämikani
ye ñan raba ni ye mike metre Ngöbö ng-
wärekri. [2] Ye abko, jändrän nuenta ja ngite
ütiäre ju blitakrä Ngöböbe te, ye käkwe ni
ngite diandrekä mento nibtä era metre, ye
ngwane nitre Ngöbö käikitakaka nämane
jändrän bien kämikakrä kore, ye ñan bian-
dre kwetre ja täritäri ja ngite ütiäre, ñobtä
ñan angwane niaratre ñan rabadre ngite
mda Ngöbö ngwärekri amne ja ñan rabadre
ruen ngite jire chi mda ietre. [3] Akwa
jändrän bianta kämikadre ja ngite ütiäre
Ngöböye, ye abko niaratre tä ja mike ngite
Ngöbö rüere abko tä miketa töre ietre kä
kwatirekwatire. [4] Niaratre tä nuene kore,
ñobtä ñan angwane nbi kwane därie amne
chibo därie ye abko ñan raba ni ngite denkä
jire chi mento nibtä, aisete jata nebe ruen
ngite janknu ietre. [5] Ye mden kisete, Kristo
jatani nüke kä nebtä angwane, niebare kwe
Ngöböye abko tä tikani Ngöbö Kukweibtä
abko krörö:

Jändrän ngwarbe kämikata makrä amne
nura ngwä bianta makrä, ni ngite
diankakäre mento btä, ie ma ñan tö,
aisete makwe ti mikani därere ni kä
nebtä kwrere.

[6] Erere arato, jändrän kukwani makrä amne
jändrän kämikani makrä ni ngite
diankakäre mento btä, ye abko käi
namani nuäre ñakare mabtä.

[7] Abtä tikwe nieba krörö mae:

Ma kukwei tä tikani ño tibtä, ye kwrere
tita nete ma kukwei mikakäre täte
Ngöbö, *Salmos 40.6-8*

niebare Kristokwe Ngöböye. [8] Kukwe Biani
Ngöbökwe Moiséye ye käta jändrän ng-
warbe kämikamna biandre Ngöböye, akwa
kukwe yebtä Kristokwe niebare Ngöböye:
Jändrän ngwarbe kämikata mae amne nura
ngwä bianta, ye abko ie ma ñan tö amne
käi namani nuäre ñakare mabtä. Erere
arato, jändrän ngwarbe kukwata mae ni
ngite diankakäre btä, ye abko ie ma ñan
tö, niebare Kristokwe. [9] Yebti niebare krörö
mda kwe Ngöböye: Ma kukwei tä tikani
ño tibtä, ye kwrere tita nete ma kukwei
mikakäre täte Ngöbö, niebare Kristokwe.
Ne aisete kukwe ükaninte käne, ye abko
Ngöbökwe dianinkä mento abko täte kukwe
mda btin ükaninte kwe. [10] Jesukristo käkwe
Ngöbö kukwei mikani täte, ja biani müre
ketadre au kwe ni ngite diankakäre mento

nibtä, ye mden köböire abko Ngöbökwe
ni mikani deme ja ngwärekri, ñobtä ñan
angwane Jesukristo krütani batibe amne ye
abko ütiäte kärekäre.
11 Akwa kukwe ükaninte käne Ngöbökwe,
yebti abko nitre blitaka Ngöböbe ni mda
mda diäre tä nünaninkä krö* sribi kwe nu-
ene Ngöbökrä köbö kwatirekwatire. Köbö
kwatirekwatire jändrän kämikata kwetre
ja täritäri, akwa jändrän ye ja kwrere
jökrä amne di ñakare jire chi ni ngite
denkä mento nibtä. 12 Akwa Jesukristo
abko käkwe ja biani müre ketadre batibe
ni ngite ütiä biankäre amne ye rabai ütiäte
kärekäre. Yebti nikaninta kä käinbti amne,
kä bäri ütiäte känti namani täkänintbe
Ngöbö küde ruenkri sribi namani bare täte
ie bä mikakäre. 13 Ye känti abko Ngöbökwe
Jesukristo rüe mikadi jökrä niara ngoto
täni abko tä ngibiare, 14 ñobtä ñan angwane
Jesukristo käkwe ja biani müre ketadre
batibe, ye köböire abko nire nire mikata
deme bätärekä ja täritäri Ngöbökwe ye
abko Kristo mikani metre Ngöbö ngwärekri
amne rabai metre kärekäre.
15 Kukwe ye abko era abko Ngöbö Üai
Deme käta niere nie arato Ngöbö Kuk-
weibtä abko krörö:
16 Akwa yebti kukwe rabadi ükaninte btin
krörö nieta ni Dänkienkwe:
Ti kukwei ñan käi rikwitadrekä jire
btitre, ñobtä ñan angwane rabadi
niaratre töite.
17 Amne niaratre käkwe ja mikani ngite ti
rüere, käkwe kukwe käme nuenbare
ti rüere, ye ñan rükadita töre jire chi
mda tie, *Jeremías 31.33,34*
niebare Ngöbökwe. 18 Ye mden kisete,
Ngöböta ni ngite denkä mento nibtä,
aisete jändrän ñakare jire chi mda biandre
kämikakrä Ngöböye ja ngite ütiäre.

Nünandrekä dite jabtä

19 Ne aisete ti mräkätre, mtare Jesu krü-
tani, därie nimianinte nikrä, yebti Kä Bäri
Deme Ngöbö känti, ye känti kä jürä ñakare
jire chi nibtä niken rabakäre Ngöböbe,
ñobtä ñan angwane Ngöbökwe kä biani nie
niken niara känti. 20 Ni raba niken nebe
Ngöbö känti Kä Bäri Deme te, ñobtä ñan
angwane Jesu käkwe ji tikaninta btin ni
käne nebe Ngöbö känti amne ni rikadre
ji yebti Jesube angwane, nikwe nünandi
kärekäre Ngöböbe. Ye abko, dän kukwän
ngetbo nämane mikani jite Kä Deme amne
Kä Bäri Deme ye ötöbu ta, ye känti ta
Kristokwe ji tikani ni käne nebe Ngöbö
känti. Dän kukwän te ta Jesu nikani abko
niara ngrabare ara jire. Niara krütani, ye
ngwane ji tikani kwe nikrä. 21 Amne ni
Blitaka Ngöböbe Ni Mda Mda Diäre kri tä
nikwe käta ni jen Ngöbökwe ngibiarebti.
22 Ne aisete, ja töi metrebti amne tödek-
abtä kwatibe Ngöböbti, ari krötö ja ken
Ngöböbe, ñobtä ñan angwane Jesukristo
käkwe ja därie metaninkä ni töi kämenbti,
ye käkwe ni mikanina deme. Nitre bli-
taka Ngöböbe ni mda mda diäre nämane
jüben nänkrä Ngöbö känti, ye kwrere Je-
sukristo käkwe ni ngrabare jükaninante,
aisete ari krötö Ngöbö ken. 23 Mdakäre
abko, Ngöbökwe jändrän köböi mikani nie
abko ngibiare ngäbti, yebtä ari nünenkä
dite jabtä, ñobtä ñan angwane Ngöbökwe
ja kukwei mikadi täte metre, aisete jändrän
köböi mikani kwe, ye erere rabadi bare,
aisete nikwe ñan ja töi mikadre ngwarbe
kwäräkwärä amne nikwe tödekadre kwat-
ibe Ngöböbti. 24 Erere arato, ari ja kite ja
tarere kwärikwäri amne sribi kuin nuene
jakrä kwärikwäri. 25 Mdakäre abko, nitre
tödekaka Jesubti käta gätäre abko känti ni
ruäre ñan tä kwen gätäbtä, ye kwrere nikwe
ñan nuendre, akwa Jesukristo ni Dänkien
jatadita abko köböi nükerate ja ken, ye
gadre nikwe angwane, ari ja ükekrö bäri
gätäbtä amne, ari ja die mike kwärikwäri
näin gätäbtä.

26 Nikwe kukwe ye mikadre täte, ñobtä
ñan angwane Ngöbö Kukwei era metre Je-
subtä garera nie, yebti ta ni tädre ja mike
ngite janknu ja töi jenbti Ngöbö rüere, ye
ngwane jändrän mda ñakare jire kämikadre
Ngöböye ni ngite diankakäre mento nibtä
abko rabadre ütiäte Ngöbökrä. 27 Akwa
Ngöbökwe kukwe ükadite tare krübäte
rüekrä abko köböi mikani kwe ietre, ye aibe
ni rabadre ngibiare, ñobtä ñan angwane
ñukwä jutra krikri käta jändrän jökrä
gaenkä, ye kwrere jire Ngöbökwe niara
rüe gadikä jökrä ja dokwäre. 28 Ye abko,
Kukwe Biani Ngöbökwe Moiséye abko nire

* 10:11 nünaninkä krö. Nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre nämane nünaninkä krö sribi nuenkäre, ye abko käta sribi ngämi nebe bare ietre bä mike.

nire käkwe kitani temen amne, niarakwe ja
mikani ngite bkänä kukwe ye rüere abko ni
nibu ya o ni nimä käkwe niara tuani nuene
kore niedre kwetre rüere, ye ngwane ni ye
ñan namani nebe ruentari tare, akwa kitani
ngise kämikadre. [29] Se abko ni Ngöbö Odei
bäri ütiäte kri ye mikaka ngwarbe jae ni
mda mda okwäbti, käta mike ütiäte ñakare
amne Ngöbö Odei därie deme, mdenbti
Ngöbökwe kukwe ükaninte btin nibe, därie
ye mikata ütiäte ñakare kwe, ¿ye dokwäre
abko Ngöbökwe ñan ni mikadre ja ngie
nuen bäri kri krübäte abko munta nütüre
ya? Erere arato Ngöbö Üai ni tarekä abko
ni ye tä mike ngwarbe, ¿ye dokwäre abko
Ngöbökwe ñan ni mikadre ja ngie nuen
bäri kri krübäte abko munta nütüre ya?
[30] Ngöbökwe ni mikadre ja ngie nuen ye gare
nie, ñobtä ñan angwane ni Dänkien Ngöbö
käkwe niebare krörö abko tä tikani niara
Kukweibtä:

Ti ara jire käkwe ni mda mda mikadi ja ngie
nuen ja dokwäre, *Deuteronomio 32.35*

niebare Ngöbökwe. Bärire mda abko,
niebare krörö mda kwe:

Ni Dänkien Ngöbö käkwe kukwe ükadite
juta jen kwe kräke angwane, mikadi
ja ngie nuen kwe, *Deuteronomio 32.36*

niebare kwe. [31] Ne aisete Ngöbö nire moto
rabadre romon nikrä käkwe ni mikadre ja
ngie nuen ja dokwäre, ye ngwane ¡ni bobre
jakän!

[32] Kukwe kore ñan rakadrekä munbtä,
abkokäre mun jatani tödeke krire kena
Kristobti angwane, kukwe nakaninkä krörö
munbtä, ye munkwe ngwianta töre jae
ja die mikakäre nünanbtä dite Kristokrä:
Munkwe ja tare nikani kri kena tödek-
abtä Kristobti, akwa munkwe nünankabare
dite jabtä. [33] Angwane mun ruäre abko
ie ñäkäbare kämekäme amne taretare ni
kwati ngwärekri amne, mun ruäre abko
metani ni jökrä ngwärekri arato. Erere
arato, ni ruäre nämane ja tare nike kore
abko ben mun ruäre abko namani nekete
jakri die mikakäre. [34] Mdakäre abko,
nitre tödekaka Jesubti kitani ngite kä
teri ye abko namani ruentari tare munye
amne, munkwe die mikani, ye munkwe
ngwianta töre jae. Erere arato, tödek-
abtä Jesubti jändrän jen munkwe abko
dianinkä munkän, akwa munkwe rübare
ñakare dokwäre amne kä namani bäri
nuäre munbtä. Ye ñobtä ñan angwane
jändrän bäri kuin, niken ngwarbe ñakare
tä kä käinbti munkwe abko namani gare
munye, aisete mun namani jäme, ye abko
munkwe ngwianta töre jae arato.

[35] Ne aisete, Jesuta mun tarere amne,
jatadita mun ngwiankäre kä käinbti tä
gare metre munye, ye abko munkwe ñan
kita temen, akwa munkwe tödeka kwatibe
janknu bti, ñobtä ñan angwane ye ütiäre
abko Ngöbökwe jändrän kuin biandi kri
munye. [36] Ye abko, Ngöbökwe jändrän
kuin köböi mikani munye, ye rükadre mun
kisete, abkokäre munkwe nünandrekä dite
bätärekä janknu ja tare nikakäre tödekabtä
Jesubti, [37] ñobtä ñan angwane Ngöbö Kuk-
wei käta niere krörö Jesubtä:

Ni juandre Ngöbökwe ye abko gwängwarbe
kebera nüke.
Kä ñan kitadre raire ta kwe, aisete rükadi
jötrö.
[38] Amne ni deme tikwe käta tödeke kwatibe
tibti amne ñan ti rükandite kwe,
akwa nire nire käkwe trö kwitadreta tie, ye
abko käi rabadi nuäre ñakare tibtä,
Habacuc 2.3-4

nieta kore Ngöbö Kukweibtä. [39] Akwa ni
abko ñan tä rikakäreta ja jiebti, aisete
Ngöbökwe ñan ni gadrekä, akwa ni abko
tödekaka Jesubti, aisete ni ne abko rabadi
dianintari nünakäre kärekäre Ngöböbe.

11

Tödeka Ngöböbti abko bäri ütiäte kri

[1] Tödeka ye abko jändrän ngibiata nikwe
abko erere rükadi ni kisete abko nita mike
era jae amne, jändrän tuen ñakare nie,
akwa jändrän ye abko tärä era metre tä
nebe ruen nie. [2] Ye abko, ni mräkä ki-
rakira käkwe tödekani kore Ngöböbti, ye
namani tuen kuin Ngöböye abko Ngöbökwe
niebare.

[3] Erere arato, nita tödeke kwatibe
Ngöböbti aibe köböire Ngöbökwe kä käinta
btä kä tementa dätebare ja kukweibti abko
tä nüke gare nie. Akwa jändrän tuen ñakare
nie abkobti Ngöbökwe kä käinta amne kä
temen dätebare, ye abko tä nüke gare nie,
nita tödeke Ngöböbti angwane.

[4] Mdakäre abko, Abel käkwe tödekani
kwatibe Ngöböbti, aisete jändrän bäri
kuin biani kwe Ngöböye etba Caín ye
ngwä. Jändrän biani Abelikwe Ngöböye,
ye Ngöbökwe kani ngäbti amne kuin

niebare kwe btä. Angwane Abel nämane
tödeke Ngöböbti, ye namani tuen kuin
Ngöböye abko Ngöbökwe niebare. Ye abko,
Abel krütanina, akwa tödekani kwatibe
Ngöböbti kwe, yebtä abko kädrie tä mtare.
5 Enoc abko käkwe tödekani Ngöböbti, ye
köböire abko Ngöbö nikani ngwena nire
kä käinbti, aisete batibe ñan kwani nitre
nünanka yete yeye, ñobtä ñan angwane
Ngöbö nikani ngwena nire kore. Ngöbö
ngämi niken Enoc ngwena kä käinbti,
känenkri Enokwe tödekani Ngöböbti, ye
abko käi namani nuäre Ngöböbtä abko
nieta Ngöbö Kukweibtä. 6 Ye abko, nita
tödeke ñakare Ngöböbti angwane, ni ñan
raba Ngöbö moto mike nuäre jire chi, ñobtä
ñan angwane ni ngämi krötö Ngöbö ken,
känenkri abko Ngöbö tärä, ye abko nikwe
mikadre era, abti nikwe krötadre Ngöbö
ken, amne nita niara känene abko ütiä
biandi kwe nie, käkwe ni kadre ngäbti abko
rabadre era nikrä arato.

7 Ngöbökwe ni jökrä gadrekä ñöte abko
Ngöbökwe niebare Noéye angwane, Ngöbö
ngämi nuene, akwa Noé nämane Ngöbö
deme ye jürä ngwen jabtä, käkwe ru
sribebare mräkä kwekwe diantarikrä,
ñobtä ñan angwane Noé abko käkwe
tödekani kwatibe Ngöböbti. Noé käkwe
tödekani Ngöbö kukweibti, ye köböire
abko ni mda mda gadrekä Ngöbökwe abko
niarakwe mikani gare ietre amne, tödek-
abtä Ngöböbti Noé namani tuen metre
Ngöbö ngwärekri, niebare Ngöbökwe.

8 Abraham abko Ngöbökwe käräbare
nüne Canaán angwane, Ngöbö kukwei
mikani täte kwe, aisete kä biandre
Ngöbökwe ie, ye känti nikani ñobtä ñan
angwane tödekani Ngöböbti kwe. Mden
kisete nämane nüne, ye känti kä mikaninkä
kwe, bti rikadre mdente ñan nämane gare
ie, akwa nikani. 9 Erere arato, Abraham
nämane tödeke Ngöböbti, aisete Ngöbökwe
kä köböi mikani ie, ye känti nünabare ni
menteni kwrere kwe ju nuäre ngwiandre te.
Isaac amne Jacob, ie Ngöbökwe kä ye köböi
mikani ja kwrere Abrahambe arato, käkwe
nünabare ju nuäre ngwiandre te arato.
10 Abraham käkwe nünabare kore, ñobtä
ñan angwane juta mikani Ngöbökwe abko
te tö namani näin nüne kärekäre Ngöböbe
abko nämane ngibiare. Juta ye abko Ngöbö
ara jire käkwe mikanintbe amne Ngöbö
ara käkwe juta ye mikani abko Abraham
nämane ngibiare.

11 Mdakäre abko, Sara namanina kise
mriani jabtä amne Abraham abko naman-
ina unsunine, akwa Ngöbökwe ngäbäkre
köböi mikani ietre, yebti tödekani kwat-
ibe kwetre abko köböire ngäbäkre Isaac
därebare kwetre Ngöbö diebti, ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe ngäbäkre köböi mikani
ietre, ye erere Ngöbökwe ja kukwei mikadre
täte jökrä, yebti tödekani kwetre, aisete
ngäbäkre namani kwetre. 12 Abraham na-
manina unsunine amne di ñan naman-
ina ngäbäkre ngibiare, akwa Ngöbökwe
ngäbäkre köböi mikani ie, ye köböire
abko Abraham ngäbriänkä namani kwati
krübäte ja täritäri muke käinta se kwrere
amne üman mren köräbäre kwrere, aisete
ñan raba tanre.

13 Nitre ye abko krütani jökrä angwane,
jändrän köböi mikani ietre Ngöbökwe,
ye tuani ñakare ja kisete kwetre, akwa
tödekani janknu Ngöböbti kwetre. Ye
köböire abko jändrän köböi mikani ietre,
ye namani era kräke amne kani ngäbti
kwetre. Niaratre nämane nüne ni menteni
kwrere amne, nämane nüne jötrö kä nebtä
abko niebare jabtä kwetre ni mda mdaye.
14 Nire nire kukwe niekä kore ye abko tä
kä mda känene Ngöbö känti nünankrä jae
abko bä mikata jabtä kwetre. 15 Nitre ye
töi tätre kä jakwe aibebtä, akräke nämane
nüne käne ye känti rikareta, akwa ñan
nikaninta, 16 ñobtä ñan angwane kä bäri
kuin, ie niaratre tö namani amne, kä bäri
kuin ye abko tä Ngöbö känti kä käinbti.
Ye mden kisete, nitre ye nämane Ngöbö
tikwe niere Ngöböye, yebtä Ngöbö nämane
ja gaire ñakare, ñobtä ñan angwane juta
namanina ükaninte biare kräke Ngöbökwe.

17 Abraham abko käkwe tödekadre janknu
Ngöböbti ya, ñakare ya, ye abko Ngöbö
tö namani gai, aisete Abraham ngobo
itibe Isaac abko Ngöbökwe müre ketamna
ie. Abraham namani biare ngobo itibe
müre kete, ñobtä ñan angwane niarakwe
tödekani kwatibe Ngöböbti. Ngöbökwe
Isaac köböi mikani Abrahamye amne,
18 Isaakri Abraham ngäbriänkä rabadi
kwati Ngöbökwe niebare ie, akwa nikani
ngobo müre kete, 19 ñobtä ñan angwane
Ngöbö di nämanena ni krütani mikakäreta

nire, erere ngobo kwe mikadreta nire
kwe nämane gare ie, aisete nikani ngobo
ngwena müre ketadre angwane, ni krütani
rükata nire, kwrere jire Isaac namaninta
nire Abraham kisete, Ngöbökwe Isaac
kämikamna ñakare ie angwane.
20 Abti Isaac abko käkwe tödekani
Ngöböbti, aisete dre dre rakadrekä
ngäbriänkä Jacobobtä amne Esaúbtä niara
täbti, yebtä ja di biani kwe ietre.
21 Abti Jacob kebera krüte angwane, niara
nämane tödeke Ngöböbti, köböire ja di
biani kwe José ngobo nibu yeye. Angwane
namani gitaninkä mökänbti, käkwe Ngöbö
käikitaninkä.
22 Abti José abko jatanina krüte angwane,
Ngöbö rikadre nitre israelita ngwenante
Egipto bäre mento nebebe Canaán, niebare
kwe mräkäye. Angwane José kroko
järikadreta doboi mikadre ja käite Canaán,
yebtä abko kukwe ükaninte kwe arato,
ñobtä ñan angwane nämane tödeke
Ngöböbti.
23 Abti Moisés abko därebare angwane,
meye amne rün käkwe rükaninte sö krämä
Faraón ngäniene, ñobtä ñan angwane
niaratre nämane tödeke Ngöböbti. Faraón
käkwe ngäbäkre brare brare nitre israeli-
takwe kämikamna jökrä, ye ngwane Moisés
därebare. Akwa Moisés abko namani tuen
bä nuäre meyeye amne rünye, abtä Faraón
jürä namani ñakare Moisés meyebtä amne
rünbtä, käkwe Moisés rükaninte, ñobtä ñan
angwane nämane tödeke Ngöböbti.
24 Abti Moisés abko namanina ünän
angwane, ñan tö namani rabai Faraón
ngänkän ngobo kwrere mda, ñobtä ñan
angwane nämane tödeke Ngöböbti. 25 Erere
arato, kä ngwian nuäre jabtä ja mikakäre
ngite Ngöbö rüere Faraón känti, ye mikani
ütiäte ñakare kwe jae amne bäri tö namani
ja tare nikai mräkä israelita ben gwaire.
26 Mdakäre abko, Kristo rabadre mikani
ütiäte, abkokäre Moisés rabadre tuen
ngwarbe ni mda mdaye, ye Moisés tö
namani bäri, aisete jändrän kuinkuin
ütiäte krikri Egipto yete, ye namani
ütiäte ñakare kräke, ñobtä ñan angwane
Ngöbökwe jändrän bäri kuin biandre ie
tödekabtä Ngöböbti, yebtä Moisés töi
nämane. 27 Erere arato, Moisés nämane
Egipto angwane nämane tödeke Ngöböbti,
köböire nikani nitre israelita mda mda
ngwenante Egipto bäre mento angwane,
Faraón mätä namani btä, ye jürä ngwiani
ñakare kwe, aisete Ngöbö tuen ñakare,
akwa yebtä ja töi mikani kwe amne ja ñan
namani ruen naente ie amne nikani janknu
mentokwäre Egipto bäre mento. 28 Erere
arato, Moisékwe Pascua nuenbare amne
jändrän därie metakamna jukwebtä kwe
nitre israelitareye, ñobtä ñan angwane
Moisés nämane tödeke Ngöböbti, aisete
jändrän därie metakamna jukwebtä kwe,
angele ni kämikaka käkwe ñan nitre
israelita ngobo mubai kämikadre jire iti
abkokäre.
29 Yebti nitre israelita abko nikani Mren
Tainte ta angwane, kä namani nötare
känti ta nikani, ñobtä ñan angwane nä-
mane tödeke Ngöböbti; akwa nitre Egip-
tobo nikani Mren Tainte ta nitre israelita
jiebti angwane, ñö nikaninta jökrä täte
käkwe müre ketani jökrä.
30 Abti ki mikani juta Jericóbti abko bäre
nitre israelita käkwe dikakabare köbö kükü
angwane, Ngöbökwe ki ye juani jökrä
temen, ñobtä ñan angwane niaratre nä-
mane tödeke Ngöböbti aisete.
31 Erere arato, juta Jericó yete abko ni-
tre israelita jananbare kä tuenbti tiebe
angwane, meri iti bti kä ngwarbe nämane
nüne yete kädian nämane Rahab. Rahab
abko käkwe tödekani Ngöböbti, aisete nitre
kä tuabtikä ye kani ngäbti kuin kwe, aisete
nitre nünanka juta Jericóte ye kämikani
nitre israelitakwe angwane, meri Rahab ye
abko kämikani ñakare kwetre ni mda mda
ben gwaire.
32 Ne abko, nitre mda mda käkwe
tödekani Ngöböbti, yebtä abko tikwe
blitadre ja täritäri jökrä, ye ngwane kä
ñan rabadre täte tie blitakrä btä. Tikwe
blitadre Gedeónbtä, Barabtä, Sansónbtä,
Jeftébtä, Davibtä, Samuelibtä amne ni mda
mda Ngöbö kukwei niekä yebtä angwane,
kä ñan rabadre täte tie blitakrä btä. 33 Ni
ruäre käkwe tödekani Ngöböbti, köböire
kä dianinkä kwetre ni mda mdakän rübtä.
Ruäre abko käkwe kukwe ükaninte kuin
metre ni mda mdakrä amne jändrän
köböi biani Ngöbökwe nükani ni ruäre
kisete, ñobtä ñan angwane nämane tödeke
Ngöböbti. Ni ruäre abko käkwe lion kada
ketani, ñobtä ñan angwane nämane tödeke
Ngöböbti. 34 Erere arato, ni ruäre käkwe

tödekani Ngöböbti abko köböire ñukwä
jutra krübäte ötaninte kwetre amne, ni
ruäre abko kämika tö namani ngitrabti
angwane kwäräbebare kwetre, tödeka
Ngöböbti ye köböire. Erere arato, ni
ruäre di jatani krüte rübtä, akwa tödeka
Ngöböbti, ye köböire Ngöbökwe mikaninta
dite, käkwe rüe ganainbare kwäräbe rübtä.
35 Mdakäre abko, meri ruäre käkwe
tödekani Ngöböbti abko köböire mräkä
krütanikrütani abko Ngöbökwe mikaninta
nire. Ni ruäre abko nämane tödeke
Ngöböbti, aisete mika nämane ja tare nike
angwane, ñan tikadreteta, ie tö namani,
ñobtä ñan angwane Ngöbökwe niaratre
mikadita nire bobuta abko rabadre bäri
kuin nämane nütüre, aisete nämane biare
krüte. 36 Amne ni mda abko mikani yakrä jae
tödekabtä Ngöböbti amne kwata metani
amne mäkäninte kadenanbti, bti kitani
ngite kä teri, ñobtä ñan angwane nämane
tödeke Ngöböbti. 37 Ni mda abko nämane
tödeke Ngöböbti, aisete kämikani jäbti
amne, ni mda abko tikaninkä ötöbu ta
sierrabti amne ni mda abko kämikani
ngitrabti tödeka dokwäre Ngöböbti. Amne
ni mda abko nämane nüne bobre, kä
nämane obeja amne chibo kwata aibe kite
jabtä abko te nämane dikekä nekwäre
sekwäre abko nämane ja tare nike amne
nämane moto ulire, tödeka Ngöböbti
dokwäre. 38 Nitre ye abko bäri ütiäte
nitre Ngöbö rüe ye ngwä. Niaratre käkwe
nünabare kä ketareketare te kä kaibete
amne nämane nüne ngitio bäre temen.
Erere arato, nämane nüne jäkwata mkäte
amne kä mkä mda mdate kwäräkwärä,
akwa niaratre jökrä nämane tödeke
Ngöböbti.
39 Akwa Ngöbökwe jändrän köböi mikani,
ye nitre tödekaka Ngöböbti nünanka Jesu
känenkri ye käkwe ñan tuani jire ja kisete,
akwa nämane tödeke janknu Ngöböbti,
yebtä abko nämane ütiäte kri Ngöbökrä.
40 Ye abko, Ngöbökwe jändrän bäri kuin
köböi mikani nikrä Kristo köböire, ñobtä
ñan angwane ni aibe ben gwaire Ngöbö tö
namani ni tödekaka bti nünanka kira ye
mikai metre abko köböi mikani kwe.

12

Ngöböta ngäbriänkä kwekwe töi den

1 Kore ni kwati käkwe tödekani era metre
Ngöböbti ni känenkri. Ni ye abko käta
ni die mike nüne Kristo kräke. Ye aisete
ni yebtä ari töbike amne jändrän jökrä
käta ni drätäkekä amne kukwe kämekäme
Ngöbö rüere te nita nibrente, ye abko ari
kite jökrä temen, bti kä kuin kukwäre nita
neen, ye kukwäre ari ja die mike bäri niare
janknu. 2 Akwa nita tödeke Ngöböbti ye
abko tä kite Jesu köböire amne Jesu ara jire
käkwe ni mikadi tödeke bäri kuin metre
Ngöböbti, aisete Jesu yebtä ari ja okwä mike
kwatibe. Jesu abko müre ketani krusobtä
angwane, namani ja gaire ñakare krütabtä
nikrä krusobtä, ñobtä ñan angwane Jesu
käkwe ja tare nikadre, yebti kä rabadreta
bäri nuäre krübäte btä kä käinbti namanina
gare ie, aisete namani biare ja tare nike. Ye
erere bkänä, Ngöbö nikani Jesu ngwenante
kä käinbti amne namani täkänintbe kürä
gobrankrä Ngöbökwe ye küde ruenkri sete,
ye abko Jesukwe sribi nuenbare täte jökrä
abko tä bä mike.
3 Ne aisete nitre kukwe kämekäme nu-
enkä kisete Jesu käkwe ja tare nikani kri
kore, yebtä munkwe töbika kuin ja käne,
ñobtä ñan angwane ja tare nikadre ño
abko Jesukwe bä mikanina nie. Mun ñan
rabadre dräre amne mun ñan di krütadre ja
tare nikabtä, abkokäre munkwe töbikadre
Jesubtä. 4 Ye abko, munta rüre kukwe
kämekäme rüere nünakäre deme Ngöbökrä
gare tie, akwa mun ngämi krüte jire iti
rübtä kukwe kämekäme rüere. 5 Munta ja
tare nike, akwa Ngöbö Kukwei tä tikani
munbtä abko raba mun moto miketa nuäre,
ye käi nikwitaninkä munbti. Mun abko
Ngöbö ngäbriänkä abko Ngöbö Kukwei tä
niere krörö:

Ti ngobo tikwe, ni Dänkien käta mäträre
munbtä, ngäbäkre jakwe kwrere, ye
munkwe ñan mika ngwarbe jae.
Amne ni Dänkien käkwe mun ka olobti,
yebtä mun ñan di krüta nünanbtä
niarakrä, 6 ñobtä ñan angwane nire
nire tareta ni Dänkienkwe, yebtä
abko tä mäträre,
amne nire nire kata ngäbti ja ngobo
kwrere kwe abko tä kaen olobti,
Proverbios 3.11-12

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.
7 Ne aisete munta ja tare nike tödekabtä
Jesubti, ye abko mäträta kore Ngöbökwe
raba gare munye, ñobtä ñan angwane

Ngöböta mun kaen ngäbti ja ngobo kwrere,
aisete tä mätträre kore munbtä. ¿Mun
ñan tä mätträre ngäbäkre munkwebtä
ya? Jänri. 8 Ne aisete ni jökrä Ngöbö
ngäbriänkäre abko btä Ngöböta mätträre.
Ngöböta mätträre ñakare munbtä, ye
ngwane mun ñakare Ngöbö ngäbriänkä
era metre. 9 Bärire mda abko, ni nämane
kiakia ngäbäkrere angwane, ni rün kä nebtä
nämane mätträre nibtä, kä nämane ni kaen
olobti, abtä ni nämane mike ütiäte jae. ¿Se
abko ni Rün käta mätträre nibtä amne tä
ni kaen olobti ni mikakäre nüne kärekäre
jabe abko nikwe ñan mikadre ütiäte jae
ya? ¡Jänri, niara bäri mikadre ütiäte jae
nikwe! 10 Ñobtä ñan angwane nita nüne
jötrö kä nebtä, akwa ni rün nikwe nämane
mätträre nibtä amne nämane ni kaen olobti
jändrän mden mden nämane nebe tuen dbe
ie, ye erere nämane mätträre nibtä. Akwa
Ngöböta mätträre nibtä, käta ni kaen olobti,
ye abko bäri kuin amne ütiäte nikrä, ñobtä
ñan angwane ye köböire abko ni rabadre
deme Ngöbö kwrere. 11 Ni mda tä mätträre
nibtä, käta ni kaen olobti, ye näire abko tä
nebe tuen tare nie bkänä, akwa kukwe btä
mätträta nibtä ye tä nüke gare era metre nie
angwane, tä ni die mike nüne era metre
amne kuin jäme Ngöbö ngwärekri. Ne
aisete mätträta nibtä amne ni kata olobti,
ye abko kuin nikrä.

12 Ne aisete nire nire küde tä nebe dräre ie
amne ngüreta nebe di ñakare ie, ye kwrere
mun di kitera krüte ja tare nikabtä ne ng-
wane, ja di miketa munkwe amne, 13 ji ükete
kuin metre ja käne munkwe, ye köböire ni
mda mda ngüre bren ie, kisete tä näin ni
nakwente kwrere ye abko ngüre rabadreta
kuin metre dikekä amne ñan di krütadre,
abkokäre munkwe ja di mikata näin janknu
Jesube.

Ñan trö kwitadre Ngöböye

14 Mdakäre abko, munkwe ja töi mika
kwatibe nünakäre jäme ni jökrä ben amne
munkwe ja töi mika kwatibe nünakäre
deme Ngöbökrä, ñobtä ñan angwane nikwe
ñan nünandre deme, ye ngwane nikwe
ñan ja tuadre ni Dänkienbe. 15 Erere
arato, Ngöböta ja moto mike kuin munkrä,
yebti mun ñan rabadrete jire iti, abkokäre
munkwe ja ngibia. Erere arato, nane
ni ruäre moto romon krübäte dikaro ni
mdakrä, ye ngäniene munkwe ja ngibia
kwärikwäri, ñobtä ñan angwane ni romon
kore käkwe ñan kukwe käme ye kitadre
temen, ye ngwane kri ngätri tä niren kri,
ye kwrere ni moto romon abko rabai bäri
romon krübäte amne, niara käkwe ni mda
ngwiandre ja mike ngite ja kwrere, aisete
munkwe ja ngibia kukwe ye ngäniene.

16 Mdakäre abko, munkwe ñan ja mika
gure tiebe ni mda mdabe amne jändrän
kuin deme, ye ie munkwe ñan trö kwita
Esaúkwe nuenbare kira ye kwrere. Esaúkwe
jändrän kuin rürümoinbare jakän etba Ja-
coboye. Esaú abko mubai, aisete niara
die mikadre rünkwe, akwa mrö batibe btä
jändrän kuin ye rürümoinbare kwe jakän
Jacoboye. 17 Yebti dre nakaninkä Esaúbtä,
ye garera munye abko krörö: Esaú abko
mubai, aisete rünkwe ja di biandre ie abko
tö namani, akwa rün käkwe ja di bianina
Jacoboye, aisete trö kwitani jirekäbe kwe
ie. Esaú käkwe jändrän ye müaibare kri
krübäte, akwa ja ñan namani nuene kräke.
Ne aisete Esaú käkwe trö kwitani jändrän
kuin demeye, ye kwrere munkwe ñan nu-
endre.

18 Mdakäre abko, mun jatani tödeke
Jesubti angwane, ñan jändrän tuen
abko kukwäre mun jatani nitre israelita
kwrere, ñobtä ñan angwane kira nitre
israelita nükani Ngitio Sinaí känti, ye känti
Ngöbökwe ja bä mikani ütiäte kri abko
krörö: Ñukwä namani tuen jutra ngitiekä
ietre amne kä namani tuen iko ietre amne
kä namani tuen diore ietre amne kä namani
tuen ñüre ietre. 19 Erere arato, drü kukwei
jarabare ietre amne Ngöbö kukwei jarabare
ietre. Nitre israelita käkwe Ngöbö kukwei
nuani kore ye abko Ngöbökwe ñan ñäkädre
mda ietre abko namani ribere, 20 ñobtä
ñan angwane Ngöbö namani kukwe ükete
tare krübäte ye abko namani mate tare
btätre Ngitio Sinaíbtä abko krörö: Nire nire
käkwe ngoto mikadre Ngitio Sinaíbti abko
kämikadre jäbti, akwa ñan kämikadre jäbti
ne ngwane, kämikadre bukobti, ye abko ni
nire ya o jändrän ngwarbe, akwa kämikadre
kore, Ngöbö namani niere, ye abko nitre
israelita käkwe kukwe nuani. Akwa mun
abko jatani tödeke Jesubti angwane, drü
kukwei jarabare ñakare munye amne
Ngöbö kukwei jarabare ñakare munye arato
nitre israelita kwrere. 21 Jändrän krübäte

nakaninkä Ngitio Sinaíbti, ye abko nitre
israelita käkwe tuani, aisete Moisés ara jire
käkwe niebare krörö: Ti nibi nekwetekä
krübäte Ngöböbtä, aisete ti nibi grükekä
jökrä ngrabare, niebare kwe.

22 Akwa munkwe tödekani Jesubti
angwane, mun jatani Ngitio Siónte. Ngitio
ye känti abko Ngöbö nire tä nüne amne
ngitio ye abko juta Jerusalén kä käinbti ara
abko känti mun jatani. Kä ye känti abko
angele mili kabre tä ja ükaninkrö Ngöbö
käikitekä. 23 Amne Ngöbö ngäbriänkätre
jire jökrä abko Ngöbö Odei mubai kwrere,
ñobtä ñan angwane jändrän jire jökrä
Ngöbökwe abko niaratrekrä abko käita
tikani kä käinbti, niaratre käkwe nünandi
kärekäre Ngöböbe bä mikakäre abko
tä ketetibe jökrä, ye känti mun jatani,
munkwe tödekani Jesubti angwane. Erere
arato, Ngöbö kukwe ükatekä metre ni jökrä
kräke abko ken mun jatani amne, nitre
nünanka kuin metre Ngöbö ngwärekri
abko Ngöbökwe mikani metre ja ngwärekri
abko üai ye ken mun jatani arato munkwe
tödekani Jesubti angwane. 24 Amne Jesu
köböire Ngöböta kukwe ükete btin nibe
abko ken mun jatani amne Jesu därie ni
ngite diankakrä mento nibtä, ye ken mun
jatani. Jesu därie ye abko ñakare Abel därie
kwrere, ñobtä ñan angwane Abel kämikani
Caínkwe abko dokwäre Ngöbökwe mikani
ja ngie nuen, akwa Jesu därie abko köböire
Ngöböta ni ngite denkä mento nibtä.

25 Ne aisete ti mräkätre, mtare Ngöböta
blite nibe, ye munkwe ñan kitadre okwä
kware temen, ñobtä ñan angwane kira
Ngöbökwe ñäkäbare Moisés köböire nitre
israelitaye, ye niaratre käkwe ñan Ngöbö
kukwei mikani täte, abtä Ngöbökwe mikani
ja ngie nuen amne kwäräbebare ñakare
kwetre. Mtare abko Ngöbö kä käinbti ara
jire käta ñäke nie, ye ie nikwe trö kwitadre
angwane, nikwe ñan kwäräbedre jire chi.
26 Kira Moisés näire, Ngöbö kukwei käkwe
kä temen ne ngwiani ngrenkä Ngitio Sinaí
känti, akwa mtare Ngöbö Kukwei käta niere
krörö mda:

Tikwe kä temen ne ngwiandita ngrenkä
bati mda, ye ngwane kä käinbti ngwiandi ngrenkä tikwe arato, *Hageo 2.6*

nieta Ngöbökwe. 27 Ngöbökwe kä ngwiandi ngrenkä bati mda tä niere, ye abko
jändrän jökrä dätebare abko Ngöbökwe
diandikä jökrä mento juankäre ngwarbe
kä mrä angwane abko Ngöböta mike gare
nie. Ne aisete jändrän jökrä dätebare
abko Ngöbökwe diandikä amne jändrän
ñan diandrekä kä käinbti abko erere rabadi
kärekäre aibe rabadi mda.

28 Amne kä ye känti Ngöböta gobrane, ye
ñan raba denkäta jire abko Ngöböta bien
nie amne rabadi kärekäre nikrä. Yebtä
abko, ari kuin niere Ngöböye amne ari
Ngöbö käikitekä. Erere arato, ari Ngöbö
mike ütiäte jae niara jürä ngwiane kwärä,
Ngöbö tö ie, ye kwrere ari nuene, 29 ñobtä
ñan angwane Ngöbö nikwe abko krübäte
amne ñukwä jutra krübäte kwrere, käkwe
jändrän jökrä amne ni jökrä niara rüere
juandi ngwarbe.

13

Kukwe mrä

1 Ne aisete, munta ja tarere, ye kwrere
munkwe ja tare janknu ni ja mräkäre tä ja
tarere ye kwrere. 2 Erere arato, ni menteni
rüka mun känti angwane, munkwe ka
ngäbti kuin, ñobtä ñan angwane ni kabtä
ngäbti kuin kore ni ruäre käkwe angele
Ngöbökwe kani ngäbti ja juete abko ñan nä-
mane gare ietre. 3 Mdakäre abko, tödekabtä
Jesubti ni ruäre tä ngite kä teri, ye munkwe
ngwian ruentari tare jae amne munta ngite
siba ben raba ruen munye, käkwe die mika.
Erere arato, tödekabtä Jesubti ni ruäre
mikani ja tare nike kri krübäte, ye munkwe
ngwian töre jae amne munta ja tare nike
siba ben raba ruen munye, käkwe die mika.

4 Mdakäre abko, mun merire brare gure
gure käkwe ja mika ütiäte jae kwärikwäri
amne munkwe nüna era metre jabe kwärik-
wäri, ñobtä ñan angwane ni gure, akwa
tädre ja mike gure bati bati abko Ngöbökwe
mikadi ja ngie nuen. Erere arato, ni merire
brare ja mikaka ngite bätäkä ngwarbe jabe
kwärikwäri abko Ngöbökwe mikadi ja ngie
nuen arato.

5 Mdakäre abko, munkwe ñan ngwian
tare dikaro amne jändrän ño ño tä munkwe,
ye abko käi ngwian nuäre jabtä munkwe,
ñobtä ñan angwane Ngöbökwe niebare
krörö:

Tikwe ñan ma mikadrete jire chi kaibe
amne, tikwe ñan kä mikadrekä jire
chi mabtä, *Deuteronomio 31.6*
niebare Ngöbökwe. [6] Ye mden kisete, nikwe
tödekadre kwatibe Ngöböbti, käkwe niedre
krörö:
Ti Dänkien Ngöbö abko ti die mikaka, aisete
nire nire tö raba kukwe nuein blo ti
rüere abko jürä ñakare tibtä, *Salmos*
118.6-7
ni rabadre niere.

[7] Mdakäre abko, nire nire käkwe ji
ngwiani mun käne, käkwe Ngöbö kukwei
kuin Jesubtä mikani gare munye, ye abko
munkwe ngwianta töre jae. Nitre mun
jie ngwianka ye käkwe nünabare ño mun
okwäbti, amne tödekani ño Ngöböbti
kwe, yebtä munkwe töbika ja käne amne
munkwe nüna niaratre kwrere. [8] Jesukristo
abko nämanena jändrin, ara tä mtare amne
ara tädi kärekäre. [9] Ne aisete ni mda jata
kukwe mda bä jene dirire munye, ye jiebti
mun ñan rankwa. Ye abko, kukwe ükaninte
mröbtä, yebtä abko ni ruäre tä dirire, akwa
kukwe ye mikabtä täte ni ñan rabadre
ja mike metre Ngöbö ngwärekri, aisete
Ngöbö moto kuin käta ni tarere, yebtä
ni rabadre nünenkä dite abko bäri kuin,
aisete mun ñan rankwa kukwe mda mda
jiebti. [10] Ni tödekaka Jesubti abko kräke
Jesu krütani krusobtä, akwa nitre blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre tä sribire ju
blitakrä Ngöböbe känti, ye ñan raba sribi
kuin nuenbare Jesukwe krusobtä ye bkäne
jire chi, akwa nikrä abko ütiäte.

[11] Mdakäre abko, ju blitakrä Ngöböbe
känti nitre blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre dänkien tä niken jändrän ngwarbe
därie ngwena Ngöböye Kä Bäri Demente ni
ngite diankakäre mento btä, akwa jändrän
kämika nämane kwetre ye abko ngwäkä
nämane kukwe juta bäre mento. [12] Ye
kwrere arato, Jesu krütani ni ngite di-
ankakäre mento nibtä ja därie köböire ni
mikakäre deme Ngöbökrä angwane, krü-
tani juta Jerusalén bäre mento.* [13] Ne
aisete, Jesu jänikani juta Jerusalén bäre
mento angwane, ni mdakwe mikani ng-
warbe jae, ye kwrere ni rikadre Jesube
gwaire angwane ni mikadi ngwarbe jae
arato, ye ngäbti ari ja mike juto, [14] ñobtä
ñan angwane juta nünankrä kärekäre nie
ñakare kä nebtä amne, juta mda jatadi btin
abko nita näin känene janknu.

[15] Ye abko, jändrän bianta kämikakrä
Ngöbö käikitakakäre, ye täte ari Ngöbö
käikitekä kärekäre Jesukristo köböire.
Ngöbö käikitadrekä nikwe ja kadabti, ye
abko jändrän bianta Ngöbö käikitakakäre
kwrere. [16] Amne jändrän kuin nuendre ni
mda mdakrä, ye munkwe ñan käikwitaka
jabti, akwa nire nire käta jändrän mdei
nike, ye abko ie munkwe jändrän jakwe
bian niaratre die mikakrä. Ye abko jändrän
bianta Ngöböye kwrere arato, aisete käita
nebe nuäre Ngöböbtä.

[17] Mdakäre abko, nitre mun jie ngwianka
ye kukwei mika täte munkwe amne dre
dre nuemna kwetre munye, yebtä abko
munkwe ñan kukwei kita temen, ñobtä
ñan angwane niaratre käre tä mun ngib-
iarebti. Erere arato, nitre mun jie ngwianka
käkwe sribibare ño abko niedita jökrä kwe-
tre Ngöböye. Erere arato, kä rabadre nuäre
btätre sribire munkrä, abkokäre niaratre
kukwei mikadre täte munkwe. Amne
munkwe ñan sribi mika tare krübäte niara-
tre kisete, ñobtä ñan angwane ye ñan
rabadre kuin munkrä.

[18] Mdakäre abko, ja ruen ngite ñakare
nunye Ngöbö ngwärekri amne nun tö
jändrän jökrä nuene kuin metre, aisete
munkwe blita Ngöböbe nunkrä. [19] Erere
arato, Ngöbö diebti ti rabadre niken
ja tuenta jötrö munbe yete, abkokäre
munkwe blita bäri Ngöböbe tikrä abko
ti tö ribei kisere munye. [20-21] Ngöbö kä
jäme bianka nie käkwe ni Dänkien Jesu
mikaninta nire. Niara därie köböire
Ngöbökwe kukwe ükaninte btin mda nibe
abko rabadi kärekäre. Jesukristo abko
obeja ngibiaka kri kwrere, käta ni ngibiare
kuin. Ngöbö ye abko käkwe mun mika
biare jändrän jökräbtä, niara tö dreye abko
mun rabadre nuene kuin täte abkokäre.
Amne nun abko btä Ngöbö tö dre dre nuein
Jesukristo köböire, ye erere nuendi kwe.

* 13:12 krütani juta Jerusalén bäre mento. Kira, nitre israelita käkwe niaratre ngite mikani jändrän ngwarbebtä, bti jändrän ye juani kwetre juta bäre mento ni ngite ngwiankäre mento bä mikakäre. Ye kwrere Jesu krütani juta bäre mento, niarakwe ni ngite dianinkä mento nibtä ye bä mikakäre. Ñäke Levítico 4.21; 16.20-28 yebtä.

Kristo aibe mikadre ütiäte kärekäre nikwe.
Abko kore se. Amen.
22 Mdakäre abko ti mräkätre tikwe, kukwe
tikani chi braibe tikwe mun die mikakäre,
ne munkwe ka ngäbti ja moto kuinbti abko
ti tö ribei munye.
23 Erere arato, ni mräkä Timoteo kitani
ngite kä teri, akwa tikaninante abko ti tö
nibi mikai gare munye. Niara rükadre jötrö
ti känti nete angwane, ti näin ngwena siba
jabe nebe mun känti yete basare munye.
24 Mdakäre abko, nitre mun jie ngwianka
tä yete, ye kräke tita köbö kuin juen,
munkwe nie ietre tikrä. Erere arato, juta
deme Ngöbökwe tä yete, kräke tita köbö
kuin juen, munkwe nie ietre. Nitre nü-
nanka Italia nete käta köbö kuin juen mun
jökrä kräke yete.
25 Ngöbökwe ja moto mika kuin mun jökrä
kräke amne ja di bian kwe munye. Abko
kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Santiagokwe
Santiago

Santiago käkwe tärä ne tikani. Niara abko Jesu etba nütüta. Mdakäre abko, niara nämane nüne juta Jerusalénte, känti nämane ji dokwäte nitre tödekaka Jesubti ye kräke. Erere arato, nitre Jesu kukwei ngwianka käkwe gätäbare juta Jerusalénte blitakäre sribi Pablokwebtä angwane, Santiago nämane ji dokwäte. Hechos 15 ye känti ma raba ñäke kukwe nebtä. Jesu etba Santiago, btä kukweta tikani Mateo 13.55, Santiago ye ara käkwe tärä ne tikani.

Nitre israelita kwati tödekaka Jesubti nämane nüne ni menteni kwrere kä ketareketare temen kä Israel bäre. Niaratre ye kräke Santiago käkwe tärä ne tikani. Tärä nebtä Santiago käkwe blitabare kukwe keta kabrebtä, akwa bäri käne abko Santiago tä niere krörö: Nita nüne kä nebtä angwane, nikwe ja tare nikadi tödekabtä Jesukristobti. Yebtä nikwe ñan töbikadre kri, ñobtä ñan angwane ja tare nika yebti Ngöböta ni die mike nüne bäri metre ja okwäbti. Nita ja tare nike angwane, nikwe kä ngwiandre nuäre jabtä abko Santiago käkwe niebare.

Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti tä nüne ño amne tä dre dre nuene, ye abko käta niaratre tödekaka metre Jesubti ya, ñakare ya bä mike tuare ni jökräye, niebare Santiagokwe. Erere arato, nita blite ño ño jabe kwärikwäri abko ütiäte amne nikwe ñan ni jändrän bkäne krikri mikadre bäri ütiäte ni bobre bobre kräke, ñobtä ñan angwane nitre bobre abko ütiäte Ngöbö ngwärekri amne Ngöbökrä ni ja kwrere jökrä abko Santiago tä niere.

Mdakäre abko, ni ngwian bkänkä krikri käta ni bobre bobre mike ngwarbe jae, käta sribi ütiä bien ñakare metre ietre abko kräke kukwe kri, ñobtä ñan angwane ye dokwäre Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen abko niebare Santiagokwe.

Santiagota köbö kuin juen

1 Ti Santiago käta tärä ne tike. Ti abko sribikä Ngöbökwe amne ni Dänkien Jesukristokwe. Mun tödekaka Jesubti därebare juta nitre israelitakwe kwä jätäbti kubu yekri, käta nüne kä ketareketare temen kä Israel bäre temen, ye kräke tita köbö kuin juen.

Nünandrekä dite kärekäre

2 Ti mräkätre tikwe, ñongwane erere mun raba ja tare nike bätäkä ngwarbe tödekabtä Jesubti, ye ngwane munkwe kä ngwian bäri nuäre jabtä, 3 ñobtä ñan angwane munta tödeke metre Ngöböbti ya, ñakare ya, ye trä tuakäre munta ja tare nike. Ja tare nika, ye köböire mun rabadre nünenkä dite käre tödekabtä Jesubti abko garera metre munye. 4 Munkwe ja tare nikadre bätärekä ja täritäri abti mun nena nünenkä dite raire era metre, ye köböire abko mun rabadre nüne metre Ngöbö ngwärekri ni ünän kwrere amne mun ñan rabadre jändrän kuin Ngöbökwe mdei nike. 5 Akwa munkwe dre dre nuendre, ye ñan raba nüke gare munye angwane, Ngöbökwe mun mikadre töbtä abko munkwe kärä ie angwane, mun mikadi töbtä kwe, ñobtä ñan angwane nire nire käta jändrän kärere ie, ye erere Ngöböta jändrän bien täte jökrä ie amne tä jändrän käbäire ñakare ni jökrä kän. Amne munta ja mike ngite, yebtä ñan rabai romon jire chi.

6 Akwa Ngöbökwe jändrän biandi nie, ye rabadre era ni kräke, käkwe ja töi mikadre kwatibe, käkwe jändrän kärädre ie amne nikwe ñan ja töi mikadre ngwarbe kwäräkwärä jändrän käräkäre ie, ñobtä ñan angwane ni ja töi kwite ngwarbe kwäräkwärä, ni ye abko ere ngwane tä tödeke Ngöböbti, ere ngwane ñakare. Ni ye abko mren gilen kitata müre ribikwe kwäräkwärä nekwäre sekwäre ye kwrere. 7-8 Ni ye abko tä tödeke Ngöböbti mtare amne jetbe tärä nebe tödeke jändrän mdabti, aisete töi ñakare kwatibe Ngöböbtä, aisete ni ja töi kwite ngwarbe kwäräkwärä kore jändrän jökräbtä, ye abko ie ni Dänkien Ngöbö käkwe ñan jändrän biandre jire chi nütüdre kwe.

9 Mdakäre abko, ja mräkä tödekaka Jesubti mden mden tä nüne bobre abko ie ja rabadre ruen ütiäte, ñobtä ñan angwane tä jändrän jökrä Ngöbökwe bkäne. 10 Akwa ja mräkä ngwian amne jändrän bkäne krikri käkwe tödekani Ngöböbti amne ja mikani bobre kwe Ngöbö ngwärekri, ye abko btä kä raba nuäre, ñobtä ñan angwane ni ngwian amne jändrän bkäne krikri abko kri blü

tä nebe jötrö ye kwrere abko krörö: [11] Kri
blü abko tä nebe tuäre, akwa ñänänta kite
ngire, käta bä rötökä amne tä näkäenkä
temen amne ñan tä nebe tuäre mda.
Ye kwrere jire, ni ngwian amne jändrän
bkänkä krikri käta sribi nuene, btäräbe
ngwian amne jändrän kwekwe tä niken
ngwarbe jötrö kän angwane, ñan rabadre
ütiäte mda.

[12] Mdakäre abko, nire nire käta ja tare
nike tödekabtä Jesubti amne tä nünenkä
dite jabtä, ni yebtä abko kä rabadi bäri
nuäre, ñobtä ñan angwane ja tare nika ye
rikadre ta angwane, niarakwe Jesu rükan-
inte ñakare, ye ngwane Ngöbökwe jän-
drän kuin biandi ie, käkwe mikadi nüne
kärekäre jabe, ni gananka ie korona bianta
ye kwrere, ñobtä ñan angwane nire nire
käta Ngöbö tarere amne tä Jesu rükente
ñakare abko ie Ngöbökwe jändrän ye köböi
mikani.

[13] Mdakäre abko, mun mden mden ie
kukwe kämekäme mdei jata mun nuatekäre
ja käne, ye abko ñan Ngöböta mun nu-
ente kukwe kämenbtä munkwe nütü, ñobtä
ñan angwane kukwe kämekäme mdeita
nebe ñakare jire chi Ngöböye, aisete kukwe
kämekäme ñan raba niara nuente jire chi
ja käne. Erere arato, Ngöböta ni nu-
ente ñakare jire chi kukwe käme nuenkäre,
[14] akwa kukwe kämekäme käta ni nuente
ja käne, ye abko kukwe käme mdei ni
töibtä tä ni nuente ja käne, käta ni näk-
wite ja kukwäre. [15] Yebti kukwe kämekäme
mdeita nebe nie, ye erere nita niken nuene
angwane, nita ja mike ngite Ngöbö rüere
angwane, kukwe kämekäme ye aibe jiebti
nita niken nakwen janknu. Nita ja mike
ngite täte jökrä Ngöbö rüere, ye dokwäre
abko nita krüte amne nita nebe kärekäre
Ngöbö okwä bäre mento.

[16] Ti mräkätre tare tikwe, munkwe ñan
ja ngökamna, [17] ñobtä ñan angwane Ngöbö
sö dätekä amne ñänä, muke dätekä jökrä,
Ngöbö ye ara jire käta jändrän jökrä kuin
amne metre ni die mikakrä ye bien nie.
Ngöbö abko ja kwrere kärekäre. Sö amne
ñänä nikwite bä jene jene, ye kwrere Ngöbö
nikwite ñakare, aisete jändrän kuin metre
bianta kwe nie, jändrän ye abko kä käinbti
bianta kwe nie, aisete Ngöbö ñan raba ni
nuente kukwe kämekäme nuenkäre. [18] Ye
abko, ja moto kuinbti Ngöbö tö namani ni
mikai ja ngäbriänkäre, erere nuenbarera
kwe ja töi jenbti kukwe kuin era metre
Jesubtä köböire. Amne nura ngwä kena
öta nämane biandre Ngöböye, ye kwrere
jire jändrän jökrä dätebare Ngöbökwe, ye
ngätäite Ngöbökwe ni dianinkä käne jakrä
ja ngäbriänkä kwrere.

Ni kukwei nuadre

[19] Mdakäre abko, ti mräkätre tare tikwe,
kukwe krörö ne munkwe ngwianta töre
jae: Mun jökrä käkwe ja olo mika juto biare
Ngöbö Kukwei nuakäre, akwa mun ñan
raba juto biare blite amne mun ñan raba
romon jötrö ngwarbe, [20] ñobtä ñan angwane
ni moto romon abko käta nüne ñakare kuin
metre Ngöbö ngwärekri, Ngöbö tö ie ye
kwrere. [21] Ne aisete, kukwe kämekäme diän
diän tä kabre mun ngätäite, ye kite temen
munkwe amne kukwe kuin Ngöbökwe
nökani nura kwrere munbtä, ye kaen
ngäbti mikakäre täte ja moto jämenbti
munkwe, ñobtä ñan angwane kukwe kuin
Ngöbökwe ye abko di tärä mun diantarikrä.

[22] Akwa Ngöbö Kukwei kuin ye abko ñan
munkwe kukwei nuadre jirekäbe, akwa
kukwe ye abko tä dre dre nuemna, erere
munkwe mika täte, ñobtä ñan angwane
munkwe ñan mikadre täte ne ngwane, mun
tädi ja ngökö au. [23] Ye abko nire nire käta
Kukwe kuin Ngöbökwe ye kukwei nuen
jirekäbe, akwa dre dre nieta kwe abko tä
mike ñakare täte, ni ye abko ni ja tuaka
ñäite kwrere abko krörö: [24] Ni ja tuaka
ñäite käta ja ngwäre tuen kuin au, akwa
tä nikenta mentokwäre angwane, btäräbe
niara bä ño, ye tä nebe töre ñakare mda ie.
[25] Akwa Ngöbö Kukwei kuin era metre abko
kuin ni tikatekrä, ye nire nire käta nuene
abko tä töbike kuin metre ja käne amne tä
mike täte metre jökrä, ni ye käta jändrän
kuinkuin nuene, ye abko käi rabadi nuäre
btä.

[26] Amne nane mun ruäre tä nekete Ngöbö
Kukweibtä ruen munye, akwa mun kada
nekete ñakare blitare amne munta ñäke
krübäte ni mda mdabtä ne ngwane, munta
ja ngökö au amne kukwe btä munta nekete
ye abko tä nebe ngwarbe, ütiäte ñakare,
[27] ñobtä ñan angwane nire nire käta tödeke
metre Jesubti abko tä nüne kuin amne
deme Ngöbö ngwärekri amne tä kukwe
krörökrörö nuene: ngäbäkre uli uli die

mikadre. Erere arato, meri kän brare krütanikrütani käta ja tare nike bätäkä ngwarbe, ye abko die mikadre amne kukwe kämekäme kä nebtä ye ngäniene ja ngibiadre kuin deme. Nikwe nuendre kore, ye ngwane nita nekete era metre Ngöbö Kukweibtä.

2

Ñan ni iti mikadre bäri ütiäte ni mdakrä

1 Ti mräkätre tare tikwe, munta tödeke
ni Dänkien Jesukristo bä nuärebti. Mun ye
abko käkwe ñan ni iti mika bäri ütiäte ni
mdakrä. 2-3 Ye abko ti bike bä mike krörö:
Nane mun tädre ja ükaninkrö gätäbtä
angwane, ni ngwian bkänkä kri rükadre
abko kisebtä anio orore tädre amne dän
kuin ütiäte tädre btä abko munkwe kadre
ngäbti kuin, käkwe niedre ie: Kä bäri kuin
ne känti jakwe täke nete, munkwe niedre
ie. Ye btäräbe ni bobre rükadre arato
amne dän kölköli te rükadre angwane,
munkwe niedre ie: Ma raba nünaninkä yete
o ma raba täkänintbe temen ti ngotobtä,
munkwe niedre ie, 4 ye ngwane munta ni
iti mike bäri ütiäte jae ni mda yekrä amne
munta kukwe nuene ja töi kämenbti kore
ni mda rüere, aisete munkwe ñan ni mda
mikadre bäri ütiäte ni mdakrä.

5 Ti mräkätre tare tikwe, olo ketete ti
kukweiye munkwe: Nitre bobre bobre ni
jökrä okwäbti, ni ye abko Ngöbökwe dianinkä jakrä tödekakäre Jesubti, ye köböire
abko Ngöbö okwäbti niaratre tä jändrän
bkäne bäri kabre nitre ngwian bkäne kabre
kä nebtä ye kräke. Erere arato, kä kuin
känti Ngöböta gobrane, ye abko biandi kwe
nitre bobre bobre käta Ngöbö tarere yeye,
niarakwe jändrän kwe köböi mikani ietre
ye kwrere. 6 Akwa mun abko tä nitre bobre
bobre mike ngwarbe jae amne nitre ngwian
bkänkä krikri abko munta mike ütiäte jae,
¿ye ñan nitre ngwian bkäne krikri ara tä
mun mike ene ja kisete ya? ¡Jänri! ¿Erere
arato, ñan niaratre ara tä mun jäke jae
kritobo ngwärekri ya? ¡Jänri! 7 Mdakäre
abko, ¿Jesukristo kä kuin bä nuäre abko tä
mun bkäne, ñan niara rüere nitre ngwian
bkänkä krikri käta ñäke blo arato ya? ¡Se
ñobtä abko munta niaratre mike ütiäte jae
se!

8 Ni Dänkien Gobranka kri käkwe kukwe
biani nuendre nie, ye munkwe mikadre
täte, ye ngwane munkwe kukwe nuendre
kuin. Mden erere nieta krörö Ngöbö Kukweibtä:

Mata ja tarere au,
ye kwrere makwe ni mda mda tare
arato, *Levítico 19.18*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. 9 Akwa munta
ni iti mike bäri ütiäte ni mdakrä, ye ngwane
munta ja mike ngite angwane, kukwe biani
Ngöbökwe nuendre, ye rüere munta ja mike
ngite, 10 ñobtä ñan angwane kukwe biani
nuendre Ngöbökwe nie, ye ni iti tädre mike
täte jökrä, akwa nane kukwe ye kitadre
kwatibe temen kwe, ye ngwane ja mikadre
ngite kwe kukwe biani nuendre jire jökrä ye
rüere, 11 ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire
käkwe niebare krörö: Mun gure gure käkwe
ñan ja mika gure tiebe ni mda mdabe. Erere
arato niebare krörö kwe: Munkwe ñan ni
mda kämika, niebare kwe. Ye mden kisete,
ni gure käta ja mike gure ñakare tiebe ni
mda mdabe, akwa ni mda kämikadre kwe,
ye ngwane kukwe biani nuendre ye kitata
jökrä temen kwe.

12 Ye abko, Kristokwe kukwe biani nuendre ni tikatekäre, yebti Ngöbökwe kukwe
ükadite nikrä, aisete munta blite ni mda
mdabe amne munta kukwe nuene ben
angwane, munkwe mikadre ütiäte jae ja
kwrere jökrä. 13 Ye ñobtä ñan angwane
Ngöbökwe kukwe ükadite kä mrä angwane,
nire nire ie mräkä namani ruentari tare
ñakare, ye abko ñan rabadre ruentari tare
Ngöböye arato; akwa nire nire ie mräkä
namani ruentari tare, ni ye abko Ngöbökwe
kukwe ükadite kräke angwane, rabadi ruentari tare Ngöböye arato.

Sribi kuin nuenta, yebti nita tödeke Jesubti abko tuata nibtä

14 Mdakäre abko ti mräkätre tikwe, nita
tödeke Jesubti ni tädre niere jirekäbe, akwa
nita jändrän kuinkuin nuene ñakare ni
mda mdakrä, ¿se abko nita tödeke Jesubti
nita niere abko köböire ni rabadi dianintari ya? ¡Ñakare! Ye abko ti bike
bä mike krörö munye: 15 Nane ni mräkä
merire ya amne brare ya tädre ja bütie
nike amne tädre mrö nike. 16 Ja mräkä
ye abko ie mun iti käkwe niedre: Ma
rikata kuin, ie ti tö ti mräkä amne kä
ñan rabadre tibo mabtä, abkokäre makwe
dän kita jabtä amne makwe mrö kweta
trinetrine, munkwe niedre ie. ¿Akwa dän

amne mrö mdei nikata kwe, ye munkwe
biandre ñakare ie amne, juandreta ng-
warbe jirekäbe kise tökare ja jiebti, ye abko
käkwe die mikadre ya? Ñakare, aisete
munkwe ñäkädre kore ie, ye abko rabadre
ütiäte ñakare kräke. 17 Ye kwrere arato, nita
tödeke Jesubti nita niere, akwa ni jändrän
kuinkuin nuene ñakare tödeka Jesubti ye
bä mikakrä, ye ngwane nita kukwe ütiäte
ñakare niere ngwarbe kore.

18 Ye abko, ni rabadre niere krörö: Mata
tödeke jirekäbe Jesubti, akwa ti abko tä jän-
drän kuin nuene jirekäbe ni mda mdakrä
abko ni rabadre niere. Ye abko mata
jändrän kuinkuin nuene ñakare ni mda
mdakrä, ye ngwane mata tödeke Jesubti
ñan jatai tie mabtä; akwa ti abko tä jän-
drän kuinkuin nuene ni mda mdakrä, yebtä
abko tita tödeke Jesubti abko makwe tuadre
tibtä.

19 Amne Ngöbö tärä itibe abko mata mike
era jae, ye abko mata töbike kuin kore, akwa
mata tödeke ñakare metre Ngöböbti, ye
kwrere arato Ngöbö tärä itibe abko mikata
era jae üai kämekämenkwe amne Ngöbö
jürä tä nebe btätre, abtä tätre nebe grükekä
Ngöbö ngäniene, akwa tätre tödeke ñakare
Ngöböbti. 20 ¿Ñobtä ma töi ñakare dikaro?
Nita tödeke Ngöböbti nikwe niedre, akwa
nita jändrän kuinkuin nuene ñakare ni mda
mdakrä, ye ngwane nita tödeke ñakare
Ngöböbti abko raba gare mae, 21 ñobtä ñan
angwane ni mräkä kira Abraham nikani
ngobo Isaac ngwena müre ketadre Ngöbö
mikakäre ütiäte jae, ye ngwane tödekani
kwe Ngöböbti, käkwe jändrän kuin nuen-
bare kore. Yebtä abko, ñakare ngite mda
Ngöbökwe niebare btä. 22 Ne aisete Abra-
ham nämane tödeke era metre Ngöböbti
abko bä mikani krörö kwe: nikani ngobo
Isaac ngwena müre ketadre ñukwä gräbti
Ngöbö mikakäre ütiäte jae. Niarakwe jän-
drän nuenbare kore, yebtä abko jatani
tödeke täte metre Ngöböbti. 23 Angwane
Ngöbö Kukwei namani tikani krörö abko
namani bare Abrahambtä:

Abrahamkwe Ngöbö kukwei mikani era,
yebtä abko Abraham ngite ñakare mda
Ngöbökwe niebare btä, *Génesis 15.6*

abko nieta kore abko erere namani bare.
Bärire mda abko Abraham abko Ngöbö
kukwe muko nieta Ngöbö Kukweibtä arato.

24 Ye mden kisete, ñan nita tödeke jirekäbe
Ngöböbti aibe köböire ni ngite ñakare
Ngöböta niere nibtä, akwa nita jändrän
kuinkuin nuene ni mda mdakrä nita tödeke
metre Ngöböbti bä mikakäre abko köböire
ni ngite ñakare mda Ngöböta niere nibtä
arato. Mden erere nuenbare Abrahamkwe,
yebtä munkwe töbika kuin ja käne.

25 Ye kwrere arato, meri iti bti kä ngwarbe
kädian nämane Rahab käkwe jändrän kuin
nuenbare krörö abtä ngite ñakare mda
Ngöbökwe niebare: Nitre israelita nikani
kä tuenbti tiebe juta Jericó känti angwane,
Rahab käkwe kä biani ietre ja gwiriete, abti
die mikani kwe ngitieta tiebe ji mdabti.
Yebtä abko Rahab namani tödeke metre
Ngöböbti bä mikani kwe jabtä angwane,
niara ngite ñakare mda Ngöbökwe niebare.
26 Ne aisete, mrä ti bike kukwe bä mike
krörö: Ni üai ñakare nibtä angwane, nita
nebe ngwäkäre, ye kwrere arato Ngöböta
itibe nita mike ütiäte jae, akwa nita jändrän
kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrä, ye
ngwane nita tödeke ñakare metre bti.

3

Ni tüdrä abko krübäte

1 Mdakäre abko, ti mräkätre tikwe, ñan
ni kwati mun ngätäite tö rabadre ja mikai
dirikä, ñobtä ñan angwane nun dirikä
dirikä abko käta dre dre nuene amne nunta
dre dre dirire, yebtä abko Ngöbökwe kukwe
ükadite bäri tare nunkrä, ye abko garera
munye, aisete tita niere kore munye. 2 Ni
jökrä käta ja mike ngite bätäkä ngwarbe
Ngöbö rüere. Ye abko, nire nire käta blite
angwane, kukwe nieta kwe, yebtä tä ja mike
ngite ñakare jire, ye ngwane ni ye abko
ni metre amne raba ja ngrabare ngibiare
arato kukwe kämekäme ngäniene. 3 Ye abko
ti bike bä mike krörö munye: Mdä krikri
akwa ni mikadre täte kwe, abkokäre breno
chi mikata kadate ta. Yebti abko ni töta
nebe mdä kri ye ngwiain mdente mdente,
erere känti tä niken. 4 Erere arato, ru krikri
mrenbti yebtä töbika munkwe. Ru mrenbti
abko bäri krikri amne müreta nebe mate
bäri ribi amne tä ru kite mentokwäre, akwa
kri kukwän chi ru kwitatekrä, yebti nitre ru
ngwianka ye töta nebe ru ngwiain mdente
mdente, erere känti ruta niken. 5 Ye kwrere
arato tä nakenkä krörö ni kadabtä: Ni tüdrä
abko chi ni ngrabare yebtä, akwa tä biare

bike bäri kri krübäte, ye abko ñukwä okwä
chi käkwe kä tokwä krikri kukwadre kabre
temen, ye kwrere jire ni tüdrä. 6 Amne
kukwe nieta ni tüdräbti abko ñukwä ju-
tra krübäte kwrere. Ni ngrabare kiakia
ne ngätäite ni tüdrä abko bäri krübäte,
ñobtä ñan angwane ni tüdräbti nita kukwe
niere diän diän ni mda mda rüere angwane,
nita ja mike ngite Ngöbö rüere. Erere
arato, ni tüdräbti kukwe taretare krübäte
tä nakenkä nibtä amne, ni rüe Satana abko
tä ni tüdrä mike blite käme kore. Ni tüdrä
ye köböite jändrän kabre bätäkä ngwarbe
tä nakenkä blo nibtä. 7 Ni raba jändrän jökrä
näkwite amne ni raba nebe dänkiene: jän-
drän ngibiata gwi, nukwä, jändrän yorekä
tementa amne jändrän krikri mrente, ye ni
töta nebe näkwitai amne dänkiene, erere
nita nuene. 8 Akwa ni ñakare jire iti abko
käkwe ja tüdrä näkwitanina amne naman-
ina dänkiene, ñobtä ñan angwane ni tüdrä
abko ñan tä ja tuemetre näkwitadre jire chi
nie, aisete kräkä krübäte käta ni kämike, ye
kwrere ni tüdrä.
9 Ye abko, ni tüdräbti nita Ngöbö ni
Dänkien amne ni Rün nikwe käikitekä. Abti
ni tüdrä ye arabebti abko ni mda mda
dätebare bäsi ja kwrere Ngöböbe abko nita
ngürün mike btä arato. 10 Ne aisete ni
kada kwatibe, yebti nita Ngöbö käikitekä
amne ni kada ye arabebti nita ngürün
mike ni mdabtä, ye abko nikwe ñan nu-
endre jire chi kore abko tita niere munye
ti mräkätre tikwe. 11 Ye abko ti bike bä
mike krörö munye: Ñö bänän tibo tä neen,
ye ben gwaire ñö bänän kwaka tä neen
ñakare. 12 Erere arato, aseituna ngwäta
neme ñakare higo kriebtä amne higo ng-
wäta neme ñakare uba kriebtä. Ye kwrere
arato, ñö bänän mrene abko bänänta nebe
ñakare tibo, aisete ni kada kwatibe, yebti
nikwe ñan blitadre kuin bati amne blo bati,
ti mräkätre tikwe.

Ngöbö aibe raba ni die mike nüne töbtä

13 Mdakäre abko, nire nire abko töbtä
kukwe Ngöbökwebtä amne nire nire abko
ie jändrän Ngöbökwe tä neme gare, ni
ye abko käkwe bä mika tuadre nünanbtä
kuin ni jökrä ngwärekri amne, munkwe
jändrän kuinkuin nuen ni mda mdakrä ja
moto kuinbti amne ñan bikakäre kri, ñobtä
ñan angwane kore ni töbtä käta jändrän
kuinkuin nuene Ngöbö mikakäre ütiäte.
14 Akwa nireta mokrere krübäte Ngöbö Kuk-
weibti bikakäre kri, käta rüre ja mikakäre
ji dokwäte nitre tödekaka Jesubti ngätäite,
ni ye abko käta ja mike ngite Ngöbö rüere,
ye abko ñan rükandrete kwe amne ñan
bikadre kri kwe kore. 15 Ye abko, munta
nüne töbtä kore tuen munye akwa, ye abko
ñan tä kite Ngöbökri. Akwa ni moto käme
amne ni töi diän diän abkokri tä kite amne
diablu ara jire käta ni kite kukwe ye jiebti,
16 ñobtä ñan angwane ni mokrere krübäte
jabe kwärikwäri amne ni jändrän nuene
rükäre jirekäbe jabe kwärikwäri, ye känti
käre kä nokre nikwe ja rüere kwärikwäri
amne kukwe kämekäme bätäkä ngwarbe
nuenta Ngöbö rüere, aisete kukwe bä töbtä
kore abko ñan tä kite Ngöbökri.
17 Akwa kukwe töbtä era metre tä kite
Ngöbökri abko bäri käta ni mike nüne kuin
deme Ngöbö ngwärekri amne tä ni mike
nüne jäme. Erere arato, ni motota nebe
kuin ni mda mdakrä amne nita nebe nuäre
töi diandre. Erere arato, ni mda mda tä
nebe ruentari tare nie amne ni jökrä nita
kaen ngäbti ja kwrere jökrä amne, kore nita
kukwe era erere niere amne nita jändrän
kuinkuin nuene ni mda mdakrä. 18 Amne ni
nünanka jäme, käta ni mda mda die mike
nüne jäme, ni ye abko tä nüne metre Ngöbö
ngwärekri.

4

Ja mikadre bobre Ngöböbtä

1 ¿Munta rüre amne munta ngüdrekä
jabe kwärikwäri, ye abko ñobtä munta
nüne kore gare munye ya? Munta nüne
kore ñobtä ñan angwane kukwe käme tä
mun töibtä, ye mden abko mdeita nebe
munye amne tä ja di nuen munbe, käta
mun mike nüne kore. 2 Ne aisete jändrän
mden mden ie mun töta nebe, akwa tä
nüke ñakare mun kisete, abtä munta ni
mda kämike jändrän ye diankäre jakrä.
Erere arato, jändrän ie mun töta nebe
jakrä, akwa ñan tä nebe nüke mun kisete,
abtä munta nebe mokrere bti jabe kwärik-
wäri. Ye mdenbtä abko munta niken ngü-
drekä amne munta niken rüre jabe kwärik-
wäri, akwa munta jändrän kärere ñakare
Ngöböye jakrä, aisete ñan tä nebe mun
kisete. 3 Mdakäre abko, munta jändrän
kärere Ngöböye angwane, ñan tä nebe mun
kisete, ñobtä ñan angwane munta jändrän

kärere kukwe nuenkäre kämekäme amne
kä ngwiankäre nuäre jabtä, aisete munta
jändrän kärere abko Ngöbö ñan tä bien
munye.
4 ¡Ye ñobtä abko käre munta trö kwite
Ngöböye amne munta jändrän mda
mda tarere niara täte! ¿Jändrän jökrä
kämekäme tä Ngöbö rüere abko ben nita ja
gete angwane, nita nebe ja rüere Ngöböbe
abko gare ñakare munye ya? Nire nire käta
ja gete kukwe kämenbtä, ye abko tä nebe ja
rüere Ngöböbe. 5 Ye mdenbtä abko Ngöbö
Kukwei tä niere krörö: Ngöbökwe ja Üai
mikani nüne nibtä, ye abko bäri töta nebe ni
tuai näin Ngöböbe, aisete tä ni tarere, käta
mokrere nibti abko nieta Ngöbö Kukweibtä.
6 Akwa Ngöbö abko bäri tä ja moto mike kuin
nikrä, käta ni tarere, ye Ngöbö Kukwei käta
niere krörö:
Nire nire käta bike kri Ngöböbtä abko rüere
Ngöbö motota nebe romon.
Akwa nire nire käta bike tidrä Ngöbö ng-
wärekri abko kräke Ngöböta ja moto
mike kuin, *Proverbios 3.34*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.
7 Ne aisete, bika tidrä Ngöböbtä munkwe.
Amne munkwe nünanka dite jabtä rükäre
diablu Satana rüere angwane, gitiadi
munbtä. 8 Krötö känime Ngöbö ken
munkwe amne Ngöbökwe krötadi känime
mun ken arato mun die mikakäre. Mdakäre
abko, nita köbötike amne ni kise tä nebe
merebe, ye kwrere mun kukwe kämekäme
nuenkä Ngöbö rüere ye käkwe nüna
merebe Ngöbö ngwärekri. Erere arato,
mun töi ñäkänintbe ketebu abko tö Ngöbö
tarei kukwe kämekäme ben gwaire ye
käkwe ja mika deme Ngöbö ngwärekri
amne kukwe kämekäme mdeita nebe
mun töite, ye abko kita temen munkwe.
9 Yebti mun moto raba ulire ja jiebti amne,
munkwe ja müai au käkwe ngrate krikri
ja müaire, ñobtä ñan angwane mun ngite
Ngöböye aisete. Erere arato, käta nuäre
kötare munbtä kukwe kämekäme nuenbtä,
ye rikwita müare munye amne, käta nuäre
munbtä kukwe kämekäme nuene, yebtä
abko mun moto raba ulire. 10 Abti bika
tidrä ni Dänkien ngwärekri munkwe amne
niarakwe mun mikadi ütiäte ja ngwärekri.
11 Ti mräkätre tikwe, munkwe ñan ñäkä ja
rüere kwärikwäri, ñobtä ñan angwane nita
ñäke ngwarbe ni mräkä rüere bä mikakäre
ngite, ye ngwane nita blite Ngöbö Kukwei
rüere, ñobtä ñan angwane nikwe ja mräkä
taredre abko Ngöbö Kukwei tä niere. Nita
blite Ngöbö Kukwei rüere angwane, nita
mike ñakare täte. 12 Ye abko, Ngöbö itibe
käkwe kukwe biani nuendre nie amne niara
aibe abko Kukwe Ükatekä ni jökrä kräke.
Erere arato, niara aibe raba ni dentari amne
raba ni kite ngite kärekäre, akwa ma ñakare
kukwe ükatekä ni mda mdakrä. ¡Se ñobtä
abko ma tö ma mräkä bä mikai ngite se!

Nikwe ñan bikadre kri

13 Mtare olo ketete ti kukweiye munkwe.
Mun jändrän kökaka amne jändrän rürü-
moinkä abko tä niere krörö: Mtare ya o
jetbe ni näin kä mdabti amne juta mdate.
Ye känti ni rabadi kä kwati angwane, nikwe
jändrän kökadi amne nikwe jändrän rürü-
moindi ngwian diankrä kabre jae abko
munta niere. 14 Akwa dre rakadikä munbtä
jetbe, ye abko gare ñakare jire chi jabtä
munye. Mütata kite jüben temen, bti jötrö
ngwarbe tärä niken jökrä ta, ye kwrere
munta nüne jötrö kä nebtä. 15 Ne aisete
munkwe niedre jirekäbe krörö: Ni Dänkien
tö ne ngwane, ni tädi nüne amne nikwe
sribi ne nuendi o nikwe sribi mda nuendi
abko munkwe niedre jirekäbe kore.
16 Akwa mun abko tä bike krikri Ngöbö
ngwärekri, kä tö sribi mikaitbe au ja
töi jenbti, aisete tikwe sribi ne nuendi,
bti tikwe sribi mda nuendi, munta niere
janknu bikakäre kri, ye abko tuen käme
Ngöböye. 17 Ye abko, nire nire ie jändrän
kuin nuen gare, akwa ñan tä nuene abko tä
ja mike ngite Ngöbö rüere.

5

Santiago tä nitre ngwian bkäne kri mike mokre

1 Mun jändrän bkäne kabrekabre ye olo
ketete ti kukweiye munkwe. Mun jändrän
bkäne kabrekabre, ye rüere Ngöbökwe
kukwe juandi tare krübäte, aisete ngrente
krikri ja müaire munkwe. 2 Jändrän
kabrekabre munkwe, ye kebera niken
ngwarbe jökrä munkän amne, dän ütiäte
krikri munkwe, ye abko kä u kebera kwete
jökrä munkän. 3 Erere arato, oro amne
ngwian munkwe abko nena jialire jialire
jökrä munkän abko erere tä niken ngwarbe
jökrä amne ütiäte ñakare jire chi mda.

Erere arato, mtare mun tä ngwian amne
jändrän ükekrö kabre jae kore amne ñan tä
ni mda mda die mike ngwian yebti, yebtä
abko kä mrä angwane jiali tä neketaninkä
orobtä amne ngwianbtä, ye ara jire käkwe
mun kitadi ngise. Amne munta jändrän
munkwe üke kaibe jakrä, ye dokwäre
Ngöbökwe mun mikadi ja ngie nuen ñukwä
jutrate. 4 Kukwe rakadikä kore munbtä,
ñobtä ñan angwane nitre nura ngwä ötaka
ötaka munkrä abko ie munkwe sribi ütiä
biani ñakare. Yebtä niaratre tä ja di kärere
Ngöböye, käta ñäke krikri Ngöböye mun
rüere amne, sribikätre ye abko kukwei
jarabare Ngöbö di kri yeye. Ye mdenbtä
abko kukwe taretare jatadi mun rüere.

5 Mun jändrän bkäne kabrekabre käta
nüne kuin nuäre kä nebtä amne munta
kä ngwen nuäre jabtä, aisete mun nena
köteköte. Bäsi nbi kötikata kwetadre
abko tä neme köte amne kämikata, ye
kwrere jire kukwe rakadikä munbtä kä
mrä näire, Ngöbökwe niara rüe gadikä
angwane, 6 ñobtä ñan angwane ni kwati
bobre bobre ngite ñakare abko munkwe
kitani ngite amne munkwe kämikani, akwa
niaratre käkwe ñäkäbare ñakare ja dokwäre
munye. Ye dokwäre abko Ngöbökwe mun
mikadi ja ngie nuen.

Nikwe nünandrekä dite bätärekä

7 Akwa mun ti mräkätre abko ie ti bike
niere krörö: Ni nura nökaka töta nebe nura
ngwä kuin ötai angwane, tä kä nura öta
näire ngibiare bätärekä ja täritäri amne tä
kä ñüre ngibiare jäme bätärekä arato, ye
kwrere ni Dänkien Jesu kebera nüketa, ye
munkwe ngibia bätärekä abti jatadi nüketa.
8 Munkwe ni Dänkien ngibia bätärekä amne
munkwe nünanka dite jabtä, ñobtä ñan
angwane ni Dänkien kebera nüketa. 9 Ti
mräkätre tikwe, nita nüke jukwebtä amne
kebera kite gwä, ye kwrere ni Dänkien
kukwe ükatekä nikrä nükerate. Ni Dänkien
ye abko käkwe ñan mun mikadre ja ngie
nuen, abkokäre munkwe ñan ñäkä ngwarbe
jabtä kwärikwäri.

10 Mdakäre abko, ti mräkätre tikwe, ni-
tre Ngöbö kukwei niekä kirakira nämane
blite ni Dänkien käbti, ye dokwäre ja tare
nikani kri kwetre, akwa jändrän jökrä ngib-
iabare bätärekä kwetre, ye munkwe ng-
wianta töre jae amne munkwe nüna niara-
tre kwrere, 11 ñobtä ñan angwane nire nire
käta nünenkä dite jabtä ja tare nika näire
ni Dänkienkrä, ni ye abko ie Ngöböta ja di
bien amne käta nebe nuäre btä tä nebe ruen
nie. Ni iti nünanka kira kädian nämane
Job abko käkwe ja tare nikani tödekabtä
Ngöböbti angwane, nünankabare dite jabtä
kwe ja tare nika näire, ye abko munkwe
kukwe nuani ruen tie. Amne mrä ni
Dänkien käkwe kukwe kuinkuin nuenbare
kräke amne mikani ütiäte ño kwe, ye gare
kuin munye arato ruen tie. Ngöbö abko
moto kuin nikrä amne nita nebe ruentari
tare ie.

12 Mdakäre abko ti mräkätre tikwe, ni
mda mdakwe mun kukwei mikadre era,
ie mun tö raba ne ngwane, munkwe ñan
ja kukwei bian jändrän kä käinbti käbti o
kä temen ne käbti o jändrän jökrä mda
mda käbti ja kukwei mikakäre täte. Akwa
mun tö jän niei angwane, munkwe jän
nie jirekäbe angwane, munkwe ja kuk-
wei mika täte; akwa mun tö ñakare niei
angwane, munkwe ñakare nie jirekäbe, ye
ngwane munkwe ñakare nie kwatibe arato,
Ngöbökwe ñan mun mikadre ja ngie nuen,
abkokäre munkwe blita kore.

Ja di ribedre Ngöböye tödekare kwärä bti

13 Mdakäre abko ti mräkätre, nane ni
ruäre tödekaka Jesubti abkobtä kukwe
kri tä nakenkä angwane, blita kwe jakrä
Ngöböbe. Erere arato, nane ni ruäre btä
käta nuäre ne ngwane, kanta kwe Ngöbö
käikitakakäre. 14 Akwa nane ni ruäre tä
bren mun ngätäite angwane, nitre ni jie
ngwianka nitre gätäkä Jesu käbti ngätäite
yete, ye munkwe kärä blite Ngöböbe kräke
angwane, ni Dänkien käbti aseite kekadre
kwetre ni bren yebti. 15 Ye abko, tödekadre
kwatibe Ngöböbti kwe, käkwe blitadre
Ngöböbe ni bren ye kräke angwane, ni
bren ye jatadita mobe amne rabadita kuinta
Ngöbö diebti. Erere arato, nane ja mikani
ngite kwe Ngöbö rüere, köböite tä bren
ne ngwane, Ngöbökwe ngite ye diandikä
mento btä arato. 16 Ne aisete, munkwe ja
mikani ngite Ngöbö rüere, ye munkwe nie
jae kwärikwäri, bti munkwe blita Ngöböbe
jakrä kwärikwäri angwane, Ngöbökwe
mun mikadita kuinta, ñobtä ñan angwane
ni tödekaka kwatibe Ngöböbti käta blite
Ngöböbe ja di käräkäre ie, ye köböire abko
Ngöböta jändrän kri nuene.

17 Mden erere ti bike bä mike munye: Kira
ni Ngöbö kukwei niekä nämane iti abko
kädian nämane Elías. Niara abko ni mda
mda kwrere, akwa tödekani kwatibe kwe
Ngöböbti, käkwe blitabare ben angwane,
Ngöbökwe ñan ñü mikadre näkäen temen
abko ribebare kwe ie, ye erere ñü näkäni
ñakare temen kä komä bti ötare. 18 Abti
blitabareta kwe Ngöböbe angwane, ñü
mikadre näkäenta temen abko ribebare
kwe ie, erere ñü näkäninta temen amne kri
mu jatani nüketa mure jökrä arato.
19 Mdakäre abko ti mräkätre tikwe, nane
mun ruäre käkwe trö kwitadre Ngöböye
amne mun rikadreta ji blobti, akwa ni
mda tödekaka Jesubti käkwe ngwiandreta
Ngöbö kukwäre, ye köböire abko mun
rabadre näinta Ngöböbe angwane, 20 nire
nire käta niken ni ngite ngite ye ngwenante
Ngöbö kukwäre amne tä niken ngwenante
ji kuinbti, ye köböire ni ngite ñan rabadre ja
tare nike kärekäre Ngöbö okwä bäre mento,
abkokäre tä dentari amne, Ngöböta ni ngite
ngite denkä jökrä mento nibtä, ye raba gare
munye. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Käne Pedrokwe
1 Pedro

Simón Pedro käkwe tärä ne tikani. Nitre ja töitikaka Jesube, ye ngätäite Pedro nämane bäri ütiäte. Akwa Jesu kani ngite müre ketadre angwane, Pedro aibe käkwe Jesu rükaninte. Abti namani moto ulire krübäte amne ja töi mikani kwatibe kwe Jesu miketa täte. Pedro nämane nüne mdente metre angwane tärä ne tikani kwe abko gare ñakare metre. Niara nämane juta Babiloniate abko niarakwe niebare 1 Pedro 5.13 ye känti, akwa juta Babilonia nämane kubu jene jene. Erere arato, Babilonia nie nämane juta Roma btä arato, ñobtä ñan angwane ni kwati nünanka Roma abko nämane nüne käme krübäte Ngöbö rüere nitre nünanka juta Babilonia käkwe nünabare ye kwrere, aisete niarakwe tärä ne tikani angwane, nämane nüne juta Romate abko bäri ni kwati tä niere.

Nitre tödekaka Jesubti nünanka kä ketareketare temen kä kädianta Ponto, Galacia, Capadocia, Asia amne Bitinia ye kräke Pedrokwe tärä ne tikani. Mtare kä ye abko kä Turquía. Nitre tödekaka Jesubti nämane ja tare nike, aisete Pedro tö namani niaratre die mikai nüne deme kärekäre Jesu kräke ja tare nika näire, abkokäre tärä ne tikani kwe ietre. Erere arato, Ngöbö ara jire käkwe nitre tödekaka Jesubti dianinkä jakrä, aisete bäri ütiäte Ngöbökrä. Ye mden kisete, nitre tödekaka Jesubti käkwe ñan ja kwata taredre, akwa rabadre juto biare ja tare nike bätärekä Jesukristo kräke amne, Jesukwe ja tare nikani ye kwrere. Ja tare nikadre kwetre tödekabtä Jesubti angwane, kä rabadre nuäre btätre, ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai Deme tä nüne era metre btätre abko Pedrokwe niebare.

Pedrota köbö kuin juen

1 Ti Pedro abko Jesukristo kukwei ngwianka käta tärä ne tike munkrä. Mun dianinkä Ngöbökwe tä nüne ni menteni kwrere kä ketareketare te kä kädianta Pontote, Galaciate, Capadociate, Asiate amne Bitiniate, mun ye mden kräke tita köbö kuin juen. 2 Kira kena Ngöbö ni Rün nikwe käkwe mun ara jire diandikä jakrä abko nämane gare ie abko erere mun dianinkä kwe jakrä, niara Üai Deme köböire. Ngöbö Üai ye abko käta mun mike deme. Ngöbökwe mun dianinkä jakrä, munkwe Jesukristo mikadre täte amne Jesukristo däriebti Ngöbö käkwe mun ngite diandrekä jökrä mento munbtä abkokäre.

Ngöbökwe ja moto mika bäri kuin mun jökrä kräke amne mun mika nüne jäme kwe, ie ti tö.

Pedrota Ngöbö käikitekä

3 Ari Ngöbö käikitekä. Niara abko ni Dänkien Jesukristo Rün. Jesukristo krütani, akwa Ngöbökwe mikaninta nire, ye köböire ni mikaninta därereta btin bobuta kwe, ñobtä ñan angwane niarakwe ni ngwiani ruentari tare kri jae. Ne aisete nikwe nünandi kärekäre Jesukristo ben, yebti ni raba tödeke kwatibe era metre. 4 Amne jändrän kuin niken ngwarbe ñakare, jübente ñakare amne bä nikwite ñakare tä ükani Ngöbökwe kä käinbti nikrä, ye abko biandi kwe munye. 5 Erere arato, munta tödeke Ngöböbti, ye köböire abko Ngöböta mun ngibiare ja di kribti, yebti Jesukristo jatadita angwane, mun rabadi dianintari ünän täte. Ye abko tä mikani Ngöbökwe munkrä, ye erere rabadi mikani gare kä mrä, abkokäre Ngöböta mun ngibiare. 6 Yebtä käta nebe bäri nuäre munbtä, akwa bä jötrö munta ja tare nike bätäkä ngwarbe tödekabtä Jesubti. 7 Ñobtä munta ja tare nike kore abko krörö: Munta tödeke Ngöböbti, ye abko bäri ütiäte oro kwrere. Oro abko mikata ñukwäte, köböire oro metre ya, ñakare ya tä nüke gare, ye kwrere abko munta ja tare nike angwane, munta tödeke metre janknu Ngöböbti abko rükadi gare munbtä. Akwa munta tödeke metre janknu Ngöböbti, ye abko bäri ütiäte orobti ta, aisete munta ja tare nike tödekabtä Jesubti angwane, munkwe tödekadre metre janknu angwane, Jesukristo jatadita angwane, mun käi rabadi nuäre btä amne mun mikadi ütiäte kwe arato.

8 Jesukristo abko munkwe ñan tuabare ja okwä jenbti, akwa munta tarere. Erere arato, mtare munta tuen ñakare, akwa munta mike era jae, käta tödeke bti, ye abko käita nebe bäri nuäre munbtä. Jesukristo käita nebe nuäre krübäte munbtä, aisete kukwe ñakare jire mda bti mun raba kä nuäre ye niere, 9 ñobtä ñan angwane mun

rabadre dianintari, bti munta tödeke ye ken
mun kitera nebe.
10 Ngöbökwe mun dianditari ja moto
kuinbti, yebtä abko Ngöbö kukwei niekä
kirakira käkwe blitabare amne Ngöbökwe
nuendi ño, yebtä abko namani ja töitike
amne nikanintre ngwentari ja täritäri.
11 Mdakäre abko, Kristo müre ketadre, bti
mikadreta nire amne rabadre mikani ütiäte
kri kä käinbti, ye abko Kristo Üai namani
mike gare kira ietre angwane, kukwe ye
abko rakadrekä ño amne ñongwane, ye
abko niaratre tö namani gai bäri. 12 Akwa
kukwe btä nitre Ngöbö kukwei niekä
käkwe blitabare ye abko ñakare kräke,
akwa kukwe kuin ye abko munkrä mtare
abko Ngöbökwe mikani gare ietre. Kukwe
ye abko mikanina gare munye mtare
angwane, Ngöbö kukwei Jesukristobtä
mikani gare munye ni mda mdakwe. Ngöbö
Üai Deme di kri kä käinbti juani ara jire
köböire niaratre käkwe kukwe ye mikani
gare munye. Kukwe ye abko angele kä
käinbti tö gai bäri arato.

Munkwe nüna deme

13 Ye mden kisete, munkwe ja mika juto
nüne Ngöbökrä amne munkwe töbika kuin
ja käne. Erere arato, Jesukristo jatadita,
ye näire Ngöbökwe mun dianditari ünän
täte ja moto kuinbti, yebtä munkwe ja töi
mika kwatibe. 14 Käne mun ngämi tödeke
Ngöböbti angwane, mun tö namani kukwe
kämekäme nuein abko erere munkwe nu-
enbare, akwa mtare abko, mun nena Ngöbö
ngäbriänkäre amne munta Ngöbö mike
täte, aisete mun nämane nüne käne, ye
kwrere munkwe ñan nüna mda. 15 Akwa
Ngöbö mun käräkä jakrä abko deme, aisete
munta nüne ngwane, munkwe nüna deme
niara kwrere, 16 ñobtä ñan angwane Ngöbö
ara jire käkwe niebare krörö ja Kukweibtä:
Ti abko deme,
aisete munkwe nüna deme, *Levítico 11.44-45*
niebare kwe.
17 Ye abko, munta blite Ngöböbe
angwane, "Ti Rün" munta niere ie amne
Ngöbö ye ara tä kukwe ükete nikrä
angwane, ni jökrä tä ja kwrere Ngöbö
okwäte, aisete nita dre dre nuene abko
erere btä kukwe ükateta kwe. Ye mden
kisete, munkwe nüna ni menteni kwrere
kä nebtä amne munkwe Ngöbö mika ütiäte
kärekäre jae, 18-19 ñobtä ñan angwane, mun
mräkä kirakira nämane nüne ngwarbe
amne kukwe ütiäte ñakare, btä nämane
ja kite, ye kwrere mun jatani nüne siba
niaratre täbti, akwa Ngöbökwe mun
kökanintarita jakrä. Mun kökanintarita
kwe, ye abko ñan oro amne ngwianbti mun
kökanintarita kwe. Oro amne ngwian ye
abko tä niken ngwarbe. Akwa kordero kuin
deme, bren ñakare bian nämane Ngöböye
ja ngite ütiäre, ye kwrere Kristo käkwe ja
biani müre ketadre krusobtä abko däriebti
Ngöbökwe mun kökanintarita, ye nena
gare kuin munye. 20 Ye abko, Ngöbö ngämi
kä ne dätere, ye känenkri Kristo mikanina
biare kwe rükakäre kä nebtä, akwa kä mrä
ne ngwane Ngöbökwe juani müre ketadre
mun kräke. 21 Kristo köböire munta Ngöbö
mike era jae, käta tödeke bti mtare. Kristo
krütani ye abko Ngöbö ara jire käkwe
mikaninta nire, bti nikani ngwenante kä
käinbti, känti mikani ütiäte kri kwe. Kristo
ye mden köböire munta tödeke Ngöböbti
amne munta ngibiare ngäbti kisere.
22 Mtare kukwe era metre Kristobtä
mikata täte munkwe, ye köböire abko
Ngöbökwe mun mikanina deme ja
ngwärekri mun mräkä tarekäre era metre
jökrä. Ne aisete ja di ngöi jökrä munkwe
ja tare era metre kwärikwäri, 23 ñobtä
ñan angwane mun därebareta bobukäre.
Mun meye amne mun rün tä krüte, yekri
mun därebare käne, akwa Ngöbö Kukwei
nire amne tä kärekäre, ye köböire mun
därebareta. 24 Ne aisete Ngöbö Kukwei käta
niere krörö:
Ni jökrä kä nebtä abko tä mikä kwrere
amne, ni kuin bä nuäre nuäre abko
tä kri blü kwrere.
Mikä tä bä ngrötökä jötrö amne kri blü tä
näkäenkä jötrö, ye kwrere nita jötrö
kä nebtä,
25 Akwa ni Dänkien Ngöbö abko Kukwei tä
kärekäre, *Isaías 40.6-8*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä. Ni Dänkien
Kukwei ye mden abko Ngöbö kukwei kuin
Jesukristobtä abko mikani gare munye.

2

1 Ye mden kisete, kukwe käme bätäkä
ngwarbe ni mda mda rüere, ye kite jökrä
temen munkwe amne, ni ngöka bätäkä ng-
warbe ye kite jökrä temen munkwe. Erere

arato, ja bä mika kuin au, ye kite temen
munkwe amne, jändrän ni mdakwe ie mun
töta nebe jakrä amne ñäkä ngwarbe ni mda
mda rüere, ye kite jökrä temen munkwe.
2-3 Ye abko, ni Dänkien moto kuin era metre
nena gare täte munye, aisete ngäbäkre chi
tä därere käta nebe kian känene duadre
jae abko te tä niren, ye kwrere jändrän
jökrä Ngöbökwe kuin deme mun mikakrä
niren, ye abko munkwe känäntari kisere
jae, Ngöbökwe mun dianintari ño rabadre
nüke gare bäri munye abkokäre.

Jesukristo abko jä nire kwrere

4 Mdakäre abko, jä ütiäte kri mika nä-
mane ju gräre, ye kwrere ni Dänkien Je-
sukristo abko ütiäte kri munkrä. Niara
abko jä ütiäte ye kwrere, akwa niara abko
nire. Niara ken munkwe kröta. Ni
Dänkien abko ütiäte kri jä ütiäte kwrere,
akwa nitre kä nebtä käkwe trö kwitani ie,
akwa Ngöbökwe dianinkä jakrä amne ütiäte
kri kräke. 5 Ye abko, Jesukristo köböire
Ngöbökwe mun mikanina nire arato. Jä
jue mikata ño, ye kwrere Ngöböta mun
ükekrö ketetibe, käkwe ja Üai mikani nüne
munbtä mun mikakäre ju kwrere jakrä,
mun rabadre sribire niarakrä ni blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre deme kwrere
amne, Jesukristo köböire mun rabadre jän-
drän kuin bien Ngöböye niara Üai diebti
kä mikakäre nuäre Ngöböbtä. 6 Yebtä abko,
Ngöbökwe niebare krörö abko tä tikani
niara Kukweibtä:

Tita ni mike iti Sión nete abko jä bäri ütiäte
ju mikakrä kwrere.
Ni jä kwrere ne abko bäri ütiäte kri ju gräre,
aisete tikwe dianinkä mikadre nete.
Aisete nire nire käkwe tödekadre ni yebti
abko Ngöbökwe ñan mikadi ja ngie
nuen, aisete ñan rabadre ja gaire,
Isaías 28.16

abko niebare Ngöbökwe Jesukristobtä.
7 Angwane mun Ngöbö mikaka era jae abko
kräke ni jä ütiäte kri kwrere abko ütiäte kri,
akwa nire nire käta tödeke ñakare Jesubti
abkobtä Ngöbö Kukweita blite abko erere
tä nebe bare krörö:

Jä ütiäte kri ju mikakrä metre abko nitre ju
mikaka käkwe kitaninkä,
akwa jä ye abko ni Dänkien käkwe
mikani bäri ütiäte ju mikakrä metre.
Salmos 118.22

8 Mdakäre abko Ngöbö Kukwei tä niere
krörö:

Niara abko jä kwrere btä ni mda mda ngoto
ritadite angwane, näin ngitiekä
temen jä yebti ta, erere Ngöbökwe
mikadi ja ngie nuen, *Isaías 8.14*

nieta Ngöbö Kukweibtä ni Dänkien Je-
sukristobtä. Niaratre tä ngoto ritete kore
Jesukristobtä, ñobtä ñan angwane ñan tö
Ngöbö Kukwei Jesukristobtä mikai täte,
dokwäre Ngöbökwe kukwe mikanintbe kira
kräke, ye erere rabadi bare btätre, käkwe ja
ngie nuadi.

9 Akwa mun tödekaka Jesubti ara jire
abko ja mräkäre dianinkä Ngöbökwe jakrä.
Erere arato, ni blitaka Ngöböbe ni mda mda
diäre tä sribire jrei ngwärekri, ye kwrere
Ngöbökwe mun mikani sribire jakrä. Amne
mun abko juta deme Ngöbökwe. Mdakäre
abko, mun abko jen Ngöbökwe. Niarakwe
mun dianinkä kore jakrä angwane, jän-
drän kuinkuin nuenbare kri krübäte kwe
munkrä, ye abko mun rikadre mike gare
ni mda mdaye abkokäre. Mun nämane
nüne kä ikote Ngöbö okwä bäre mento,
akwa Ngöbö ara jire käkwe mun käräbareta
nüne kä trä kuin bä nuäre jen kwe te.
10 Mdakäre abko, käne mun nämane ng-
warbe, ütiäte ñakare juta kwrere, akwa
munkwe tödekani Jesubti angwane, mun
juta Ngöbökwe mtare. Erere arato, mun
ñan nämane ruentari tare Ngöböye, akwa
munkwe tödekani Jesubti angwane, mun
ruentari tare kri ie.

11 Ti mräkätre tare tikwe, ti bike kukwe
ribere krörö munye: Munta nüne ni
menteni kwrere kä nebtä, aisete kukwe
käme mdeita nebe munye, käta rüre mun
rüere, ye käkwe ñan mun ganaindre,
abkokäre munkwe ñan kä bian ie jabtä.
12 Angwane nitre ie Ngöbö gare ñakare, ye
okwäbti munkwe nüna kuin, ñobtä ñan
angwane bäsi ni kukwe kämekäme nuenkä
btä ñäkä blo, ye kwrere jire tädre ñäke
mun rüere mtare, akwa munkwe jändrän
kuin nuendi niaratre okwäbti ne ngwane,
Ngöbökwe kukwe ükadite ni jökrä kräke, ye
ngwane niaratre käkwe Ngöbö käikitadrekä
kukwe kuin nuenbare munkwe yebtä.

Gobran kukwei amne ni bkänkä kukwei mikadre täte

13 Mdakäre abko, ni Dänkien rabadre
ütiäte ni mda mda okwäte, abkokäre ni
jökrä tä mikani gobrane ji dokwäte, ye
munkwe kukwei mika täte abko krörö:
emperador romanobo tä bäri ji dokwäte,
aisete munkwe mika ütiäte jae. 14 Erere
arato, gobran mda mda juanta emper-
adorekwe nitre kukwe kämekäme nuenkä
töi diankäre amne ni jändrän kuin nuenkä
abko mikakäre ütiäte, ye munkwe mika
ütiäte arato, 15 ñobtä ñan angwane nitre töi
ñakare käta blite ngwarbe mun rüere abko
ngwärekri munkwe jändrän kuin nuendre
niaratre kukwei ötakäre abko ie Ngöbö tö.
16 Ngöbökwe mun ngite dianinkä mento
munbtä käkwe mun tikaninte, akwa ye
köböire munkwe ñan bika kuin, kukwe
kämekäme nuenkäre janknu tiebe. Akwa
ni klabore Ngöbökwe käkwe nünandre ño,
ye kwrere munkwe nüna. 17 Mdakäre abko,
munkwe ni jökrä mika ütiäte jae: Munkwe
ja mräkätre tödekaka Jesubti tare amne
munkwe Ngöbö jürä ngwian amne emper-
ador abko mika ütiäte munkwe.

18 Mdakäre abko, mun klabore ni mda
mdakwe, ye abko käkwe mun bkänkä kuk-
wei mika täte jökrä amne munkwe mika
ütiäte jae arato. Ye abko mun bkänkä
moto kuin amne moto jäme, ñan ye aibe
munkwe kukwe mikadre täte kore, akwa
mun bkänkä moto kämekäme ye kukwei
mika täte munkwe arato, 19 ñobtä ñan
angwane ni ja mike ngite ñakare, akwa ni
mikata ja ngie nuen ngwarbe amne, nita
Ngöbö mike täte, aisete nita nebe kwekbe
jirekäbe ja tare nike bätärekä kore, ye abko
tä nebe tuen kuin Ngöböye. 20 Mun klabore
käkwe ja mikadre ngite abtä mun mikadre
ja ngie nuen, yebtä abko tädre ja tare nike
bätärekä, ye abko rabadre ütiäte ñakare,
ñobtä ñan angwane mun mikadre ja ngie
nuen metre kwe. Akwa munkwe jändrän
kuin nuendre, dokwäre mun mikadre ja
ngie nuen angwane, mun tädre ja tare nike
kwekbe bätärekä, ye abko tä nebe tuen
kuin Ngöböye, 21 ñobtä ñan angwane Kristo
käkwe ja tare nikani kore käne munkrä,
ye kwrere munkwe ja tare nikadre arato,
abkokäre Ngöbökwe mun käräbare jakrä.
Ne aisete ja tare nikadre ño, ye abko Kristo
käkwe bä mikani käne abko erere munkwe
nuendre abko krörö:

22 Kristo käkwe ja mikani ngite ñakare
Ngöbö rüere amne, ni mda mda
ngökani ñakare kwe, *Isaías 53.9*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä. 23 Akwa niara
rüe namani ñäke taretare ie angwane, na-
mani kwekbe, ñäkäbare ñakare tare kwe
ietre. Erere arato, mika namani ja tare nike
krübäte angwane, rüe rätäninkä ñakare
kwe amne Ngöbö abko kukwe ükatekä me-
tre, ye aibe ie namani ja mike gare jirekäbe.
24 Kristo ara jire käkwe kötä mikani au nikrä
amne müre ketani krusobtä ni diäre, ye
ngwane ni nämane ja mike ngite krübäte
Ngöbö rüere abko dianinkä jökrä mento
nibtä kwe. Ne köböire abko ni krütani käta
ja mike ngite ñakare mda Ngöbö rüere, ye
kwrere nikwe ñan ja mikadre ngite mda
Ngöbö rüere amne nikwe nünandre kuin
era metre, abkokäre Kristokwe ja biani
müre ketadre au ni diäre. Erere arato,
Kristo mikani träine ngrabare, bti krütani,
ye köböire abko mun namaninta kuinta.
25 Krütani kore munkrä, ñobtä ñan angwane
obeja tä nente angwane, tä niken ngwarbe
kwäräkwärä, ye kwrere mun nämane näin
mente Ngöböye, akwa mtare mun jatani-
nante Jesukristoye. Ni obeja ngibiaka tä
obeja ngibiare kuin, ye kwrere Kristo tä
mun ngibiare amne tä mokrere munbti.

3

Kukwe ni gure gure kräke

1 Ne kwrere arato, mun merire gure gure
käkwe ni brare munkwe kukwei mikadre
ütiäte, ñobtä ñan angwane nane ni brare
ruäre abko ñan tä tödeke Jesubti, akwa
mika ütiäte jae munkwe amne munkwe
nünandre kuin, ne ngwane ñan munta
blite Jesubtä ben abtä tödekadre bti kwe,
akwa munta nüne kuin ye köböire jatadi
tödeke bti, 2 ñobtä ñan angwane Ngöbö
käikitarekä kwärä munta nüne kuin deme
ni brare munkwe okwäbti, ye köböire jatadi
tödeke Jesubti. 3 Akwa munkwe ñan ja däte
bätäkä ngwarbe ngrabare ja bä mikakäre
nuäre amne, munkwe ñan ngwian gate
ja dokwä sökakrä bätäkä ngwarbe ja bä
mikakäre nuäre. Erere arato, munkwe ñan
jändrän orore tuäretuäre mika ja ngrabare
ja bä mikakäre nuäre amne ütiäte amne,
munkwe ñan dän kuinkuin ütiäte krikri
kita jabtä ja bä mikakäre nuäre ngrabare.
4 Akwa munkwe ja moto mika kuin, käkwe
nüna jäme ja bä mikakäre nuäre. Ja töi

amne ja moto mikadre kuin kore munkwe,
ye ngwane mun bä rabadi nuäre kärekäre.
Ja bä mikadre nuäre kore, ye abko ütiäte
kri Ngöbö ngwärekri. [5] Ne kwrere arato
meri deme deme nünanka kira tödekaka
Ngöböbti nämane ja bä mike nuäre, kä
nämane ja moto mike kuin amne jäme ja
bä mikakäre nuäre. Niaratre nämane brare
kwe mike ütiäte jae amne nämane kukwei
mike täte [6] Sara kwrere. Sara abko käkwe
brare kwe Abraham kukwei mikani täte
käkwe "ti dänkien" niebare ie. Mun merire
merire abko käkwe nünandre metre kore
amne munkwe ñan kä jürä ngwiandre jabtä
ne ngwane, mun rabai Sara kwrere.

[7] Mun brare gure gure abko ie nüna
rüka gare kuin meri munkwe yebe. Meri
abko di ñakare ja kwrere munbe, aisete
munkwe mika ütiäte amne munkwe ngibia
arato, ñobtä ñan angwane ja moto kuinbti
Ngöbökwe mun brare käräbare nünakäre
kärekäre jabe, ye kwrere Ngöbökwe meri
ye käräbare arato nünakäre kärekäre
jabe, aisete munkwe meri munkwe ye
mika ütiäte. Munkwe blitadre Ngöböbe
angwane, Ngöbökwe mun kukwei kadre
ngäbti, abkokäre munkwe nüna kore ben.

[8] Mdakäre abko, mun jökrä käkwe nüna
jäme ketetibe jabe amne ja raba ruen
ja kwrere jökrä munye ja die mikakäre
kwärikwäri. Erere arato, ni ja mräkäre käta
ja tarere, ye kwrere munkwe ja tare kwärik-
wäri. Erere arato, munkwe ja moto mika
kuin jakrä amne munkwe bika tidrä jabtä
kwärikwäri. [9] Ye abko, ni mdakwe kukwe
nuen blo mun rüere angwane, munkwe
ñan kukwe nuenta blo btä ja dokwäre.
Erere arato, ni mdakwe ñäkä taretare
munbtä angwane, munkwe ñan ñäkäta
taretare btä ja dokwäre amne munkwe ja
di kärä kräke Ngöböye jirekäbe, ñobtä ñan
angwane Ngöbökwe mun käräbare jakrä ja
di biankäre munye Kristo köböire, aisete
munkwe ñan ja ngie mika. [10] Munkwe nü-
nandre kore, ñobtä ñan angwane

Nire nire tö nünai kuin amne tö kä tuai
nuäre jabtä,
ni ye abko käkwe ñan ñäkä taretare
ni mda mdabtä amne ñan ni mda
ngöka kwe.

[11] Erere arato, jändrän käme Ngöbö rüere,
yebtä kä mikaka kwe amne jändrän
kuin nuen kwe.

Mdakäre abko, ja töi mika kwatibe kwe
nüne jäme ni mda mdabe amne
rankwa janknu kä jäme ye jiebti
arato, [12] ñobtä ñan angwane ni nüne
metre abko ni Dänkien tä ngib-
iarebti.

Erere arato, tä blite Ngöböbe angwane,
niara tä biare kukwe kaen ngäbti.

Akwa ni kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö
rüere abko kräke Ngöbö motota
nebe romon, *Salmos 34.12-16*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

[13] ¿Ne aisete munkwe ja kitadre jändrän
kuin aibebtä, ye ngwane nirekwe kukwe
nuendre blo mun rüere? Bäsi ni ñakare jire.
[14] Akwa nane nünanbtä kuin, ye dokwäre ni
mdakwe mun mika ja tare nike ne ngwane,
Ngöböta ja di bien munye, ¡aisete munkwe
kä ngwian nuäre jabtä! Amne munkwe
ñan ni ye jürä ngwian jabtä amne mun ñan
rekwetaka käne arato, [15] akwa munkwe ja
töi mika kwatibe Kristo mikakäre ütiäte ja
Dänkien kwrere. Erere arato, ñobtä munta
tödeke Kristobti, käta ngibiare ngäbti, ye
ni mda mda ngämi kite ngwentari munye,
känenkri munkwe ja mika juto biare kukwe
kakäre ngäbti. Akwa ja moto jämenbti
munkwe blita bentre amne munkwe ja
mika bobre, käkwe ni mda mda mika ütiäte
jae niaratre kukwei kare ngäbti. [16] Erere
arato, ja ñan rabadre ruen ngite munye
Ngöbö ngwärekri, abkokäre munkwe nüna
kuin ni mda mda okwäbti, ñobtä ñan
angwane munta tödeke Kristobti, abtä
munta nüne metre, yebtä ni ruäre tä ñäke
blo mun rüere, ye abko rabadreta ja gaire,
abkokäre munkwe nüna metre. [17] Tita niere
kore, ñobtä ñan angwane jändrän kuin nu-
enbtä nikwe ja tare nikadre, ie Ngöbö tö
ne ngwane, rabadre kuin nikrä ja tare nike
kore; akwa nikwe ja tare nikadre jändrän
käme nuen dokwäre, ye abko rabadre käme
nikrä, [18] ñobtä ñan angwane Kristo ara jire
käkwe ja tare nikani amne krütani ni ngite
Ngöbö rüere diankakäre mento nibtä, ye
abko nuenbare batibe kwe amne namani
ütiäte kärekäre. Kristo abko ngite ñakare
jire chi Ngöbö rüere, akwa niara krütani
ni ngite ngite ngwiankäreta Ngöböye. Ye
abko, Kristo müre ketani, akwa ngwäkä
ye abko Ngöbö Üai käkwe mikaninta nire.
[19-20] Ye kwrere üai kämekäme nämane kira
Noé näire käkwe ñan Ngöbö kukwei mikani

täte abko nämane kitani ngite abko ie
Kristo käkwe dre dre nuenbare amne dre
dre nuendi kwe abko Kristo Üai janan-
bare mike gare. Noé nämane ru dätere
angwane, nire nire jatadita Ngöböye abko
Ngöbö nämane ngibiare bätärekä, akwa ye
ngwane ni braibe namani dianintari. Ni
ni kwäbe namani dianintari ñöbti Noébe.
[21] Ñöbti niaratre namani dianintari kira, ye
abko nitre tödekaka Jesubti ngökata ñöte
bä mikani kwetre ye kwrere. Jesukristo
krütani, bti Ngöbökwe mikaninta nire, ye
köböire abko nita nebe dianintari abko
ni ngökata ñöte tä bä mike. Akwa ni
ngökata ñöte, yebti ñan ni rabadre merebe
ngrabare, abkokäre ni ngökata ñöte. Akwa
ni ngökata ñöte angwane, Ngöbökwe ni töi
mikadre merebe abko nita kärere Ngöböye.
[22] Amne Kristo mikaninta nire Ngöbökwe,
yebti abko nikaninta kä käinbti amne tä
kä bäri ütiäte te Ngöbö küde ruenkri sete
amne, angele btä üai käme mda mda dite
krikri, ye abko namani mikani jökrä Kristo
ngoto täni.

4

Nünandre Ngöbökrä

[1] Mdakäre abko, Kristo käkwe ja tare
nikani ja ngrabarebti, ne aisete munkwe ja
mika biare ja tare nikakäre niara kwrere,
ñobtä ñan angwane nire nire käkwe ja tare
nikanina ja ngrabarebti, ye abko nämanena
biare kukwe kämekäme kite temen nü-
nakäre Jesukristo kräke abko erere nuen-
bare kwe. [2] Ye mdenbtä, kukwe kämekäme
mdei ie, yebtä ñan tä ja kite mda, akwa
nünandre ño kwe, ie Ngöbö tö, ye kwrere
tä nüne. [3] Nitre ie Ngöbö gare ñakare tö nü-
nai ño, ye kwrere munkwe nünabare raire
arato abko krörö: Mun nämane nüne nukro
kwrere, jändrän käme aibe mdei nämane
nebe munye, amne mun nämane mröre
krikri, kä nämane dröbare amne, mun nä-
mane dö ñaen kabre krübäte kä mikakäre
nokre amne jändrän ngwarbe kämekäme
abko mun nämane mike ütiäte ngböre jae.
[4] Akwa mtare abko, nitre ñakare tödekaka
Jesubti käta kukwe kämekäme nuene kabre
krübäte, ye ben munta dikekä ñakare
gwaire mda, ye mdenbtä abko niaratre
ñan töita nebe krütare munbtä, käta ñäke
blo mun rüere mtare. [5] Akwa Ngöbö
kukwe ükatekä ni nire kräke amne ni
krütani kräke, ye ngwärekri niaratre käta
kukwe nuene kämekäme ye rükadi niere
jökrä. [6] Ngöbö rabadre kukwe ükete me-
tre ni kräke, abkokäre ni ngämi krüte, kä-
nenkri Ngöbö kukwei kuin Jesubtä mikani
gare ietre. Nire nire käkwe tödekani Je-
subti abko Ngöbökwe ñan mikani ja ngie
nuen. Abti niaratre krütani ni jökrä kwrere,
akwa niaratre üai namani nüne kärekäre
Ngöböbe.
[7] Kä mrä kitera nüke, aisete mun rabadre
blite Ngöböbe, abkokäre munkwe töbika
metre amne munkwe töbika kuin ja käne
arato. [8] Bärire mda abko, nita ja tarere
era metre kwärikwäri angwane, ni mdata ja
mike ngite ni rüere angwane nita juto biare
denkä jabti ta, aisete munkwe ja taredre
kri kwärikwäri, ye abko bäri kuin. [9] Erere
arato, munkwe ja ka ngäbti kuin kwärik-
wäri ja gwiriete, akwa yebti munkwe ñan
ngra ngrata jabtä kwärikwäri. [10] Mdakäre
abko, Ngöbökwe ja moto mikani kuin
munkrä, käkwe ja di biani bätäkä ng-
warbe munye abkobti munkwe sribidre, ye
kwrere munkwe sribi kuin ni mda mdakrä,
Ngöbökwe ja moto mikani kuin bätäkä ng-
warbe munkrä, ye kwrere munkwe sribi
abko krörö: [11] Munkwe blita ni mda md-
abe angwane, Ngöbö ara jire tä blite mun
köböire ni mda ye die mikakäre, kwrere
jire munkwe blita. Erere arato, munkwe
sribi ni mda mda die mikakäre angwane,
Ngöböta ja di bien ño munye, ye erere
bti munkwe sribi nuen ja di ngöi jökrä
ni mda mdakrä, munkwe dre dre nuen-
dre, yebti Ngöbö rabadre käikitaninkä Je-
sukristo köböire abkokäre. Ngöbö aibe
abko rabadi käikitaninkä amne di rabadi kri
kärekäre arato. Abko kore se. Amen.

Munkwe ja tare nikadi tödekabtä Jesubti

[12] Ti mräkätre tare tikwe, ñukwä ju-
tra ngire tä ni kukwe tare, ye kwrere
jire munta ja tare nike tödekabtä Jesubti,
yebtä munkwe ñan töbika krübäte dikaro,
ñobtä ñan angwane kukwe ye abko rabadi
bare kore, aisete ñan raba tuen bä jene
munye. [13] Akwa Kristo käkwe ja tare nikani
ño, ye kwrere munta ja tare nike gwaire
ben, ye abko munkwe käi ngwian nuäre
jabtä, Kristo jatadita ja di kri bä nuärebti
angwane, kä rabadre bäri nuäre munbtä
niarabe gwaire abkokäre. [14] Erere arato,

munta tödeke Kristobti, ye dokwäre ni
mdakwe ñäkä taretare munye angwane,
munkwe kä ngwian nuäre jabtä, ñobtä
ñan angwane Ngöbö Üai bä nuäre tä nüne
munbtä aisete. 15 Akwa nane mun raba
ja tare nike angwane, ñan ni mda kämik-
abtä amne ñan gobtä mun tädre ja tare
nike. Mdakäre abko, ñan ja mikabtä ngite
bätäkä ngwarbe ni mda mda rüere amne
ñan ja mikabtä kukwe jenenante ta, abtä
mun tädre ja tare nike, ie ti tö. 16 Akwa
mun abko tödekaka Kristobti, abtä munkwe
ja tare nika ne ngwane, mun ñan raba ja
gaire, akwa mun kädeka Kristobti angwane,
munkwe Ngöbö käikitaka jirekäbe, 17 ñobtä
ñan angwane mtare ni jen Ngöbökwe käta
kukwe käme nuene Ngöbö rüere angwane,
Ngöböta töi den käta mike ja tare nike.
¿Ye abko, ni tödekaka Kristobti ara jire btä
kukwe tare rakadrekä kore, se abko nitre
käta kukwe kuin Jesubtä mike ñakare täte
abko kräke kukwe rabadi ño mrä? ¡Aitee,
Ngöbökwe niaratre mikadi ja tare nike kri
krübäte! 18 Mdakäre abko,

nitre nünanka metre Ngöbö ngwärekri,
akwa töi diankäre Ngöböta mike ja
tare nike, akwa mrä niaratre rabadi
dianintari.

¿Kore ne ngwane nitre diän diän ja mikaka
ngite Ngöbö rüere abko Ngöbökwe
dianditari ya? Ñakare, *Proverbios 11.31*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

19 Ne aisete munkwe ja tare nikadre, ie
Ngöbö tö ye erere munkwe ja tare nika ka
ngäbti. Akwa Ngöbö mun dätekä, ye kisete
munkwe ja mika amne niarakwe ja kukwei
mikadi täte, käkwe mun dianditari amne
mun rika jändrän kuinkuin nuene janknu.

5

Ñan bikadre kri, akwa ja mikadre bobre

1 Mtare nitre ji ngwianka tä mikani ji dok-
wäte mun ngätäite, ye abko ti tö töi diain
mda, ñobtä ñan angwane ti abko unbre
arato amne tita sribire nitre ji dokwäte ye
kwrere. Erere arato, Kristo käkwe ja tare
nikani kri, ye tikwe tuaba ja okwä jenbti
abko erere tita kädriere ni mda mdabe.
Erere arato, Kristo jatadita angwane, rabadi
ütiäte kri, ye ben gwaire ti rabadi mikani
ütiäte arato abko gare kuin tie, aisete 2 mun
unbre unbre ji dokwäte, ye ie ti bike niere
krörö: Nitre tödekaka Jesubti tä obeja
kwrere Ngöbö ngwärekri amne tä mikani
ngibiadre munye, ye abko munkwe ngibia
kuin, akwa munkwe niaratre ngibia ja moto
kuinbti, Ngöbö tö ie ye kwrere. Akwa
munkwe ñan ja moto mika iko niaratre
ngibiabtä. Erere arato, munkwe ñan niara-
tre ngibia ngwian ganainkäre jae, akwa
munkwe kä ngwian nuäre jabtä niaratre
ngibiakäre. 3 Erere arato, nitre tä mikani
ngibiadre munye, ye munkwe ñan ja mika
dänkiene, akwa niaratre käkwe nünandre
kuin, abkokäre mun ara jire käkwe nüna
kuin niaratre okwäbti. 4 Abti Kristo, Obeja
Ngibiaka Bäri Ütiäte Kri, ye jatadi nüketa
angwane, korona bianta ni ganankaye, ye
kwrere jändrän ütiäte biandi kwe munye,
käkwe mun mikadi ütiäte kri amne ye abko
ñan rikadi ngwarbe jire chi.

5 Erere arato, nitre unbre unbre tä ji
ngwianka mun bati bati käne, ye munkwe
kukwei mika täte. Erere arato, ja moto
jämenbti mun jökrä käkwe bika tidrä jabtä
kwärikwäri amne munkwe ñan bika kri
jabtä, akwa munkwe ja mika ütiäte jae
kwärikwäri, ñobtä ñan angwane Ngöbö
Kukweita niere krörö:

Nire nire käta bike kri abko rüere Ngöbö
motota nebe romon.

Akwa nire nire käta bike tidrä Ngöbö ng-
wärekri abko kräke Ngöböta ja moto
mike kuin, *Proverbios 3.34*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä. 6 Kä jatadi
angwane, Ngöbökwe mun mikadre ütiäte,
abkokäre munkwe bika tidrä Ngöbö di kri
yebtä. 7 Amne kukwe ño ño tä mun kisete,
abtä munta töbike kri, ye munkwe kita
jökrä Ngöbö kötärä, ñobtä ñan angwane
Ngöbö töita käre munbtä.

8 Mdakäre abko, kwra lion ie mröta
nebe angwane, tä niken ngwäne krikri,
käta niken jändrän känene kwetadre jae,
ye kwrere jire mun rüe diablu Satana tä
näin ni känene juankäre ngwarbe, aisete
munkwe töbika kuin ja käne amne munkwe
mokre jabti au. 9 Akwa munkwe tödeka
kwatibe Ngöböbti amne munkwe nünanka
dite jabtä rükäre mun rüe Satanabe, ñobtä
ñan angwane munta ja tare nike, ye
kwrere mun mräkä tödekaka Jesubti kä
jökräbti temen tä ja tare nike arato. Yebtä
munkwe töbika, käkwe nünanka dite jabtä.
10 Munkwe ja tare nikadi bä jötrö mda,

yebti Ngöbö ja moto mikaka bäri kuin
ni kräke käkwe ni käräbare nünakäre
kärekäre kä nuärete kä käinbti Jesukristo
köböire, Ngöbö ye ara jire käkwe mun
mikadi juto biare nüne jakrä. Erere arato,
mun mikadi nünenkä dite kwe amne ja
di biandi kwe munye amne mun mikadi
dikekä janknu kwe Jesukristobe arato. 11 Ne
aisete Ngöbö di raba kri jändrän jökrä bti ta
kärekäre, ie ti tö. Abko kore se. Amen.

Kukwe mrä

12 Mräkäre abko, ti mräkä Silvano abko tä
tödeke era metre Kristobti tuen tie, aisete
niara köböire tita tärä tike chi munye, mun
die mikakäre. Ngöbökwe ja moto mikani
kuin munkrä, käkwe jändrän kuin nuen-
bare munkrä abko rabadre gare munye
arato, abkokäre tita tärä ne tike. Ngöböta
mun tarere kore, yebtä munkwe nünanka
dite dite.

13 Amne juta Roma nete, ne arabe kä-
dianta Babilonia arato, ne känti nitre
tödekaka Kristobti tärä arato abko käta
köbö kuin juen munkrä. Ngöbökwe mun
dianinkä jakrä, ye kwrere niaratre dianinkä
jenena jakrä kwe arato. Erere arato, Mar-
cos, ti ngobo tikwe Ngöbö käbti käta köbö
kuin juen munkrä. 14 Amne munta ja tarere
kwärikwäri, ye bä mikakrä abko munkwe
ja demain kwärikwäri köbö ngwianretari
kwärä jae. Mun abko nena Kristokwe, yebtä
kä jäme raba jökrä. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Bobukäre Pedrokwe
2 Pedro

Simón Pedro käkwe tärä ne tikani. Pedro kebera krüte abko namanina gare ie, ye abko niebare kwe 2 Pedro 1.12-15. Pedro käkwe tärä ne tikani kukwe era metre Jesubtä mikakäreta töre nitre tödekaka Jesubtiye, niaratre käkwe nünandre deme amne nünandre janknu kwetre Jesu kräke abkokäre. Mdakäre abko ni ruäre bikaka tödekaka Jesubti rükadre nitre tödekaka Jesubti ngätäite niaratre ngökakäre abko Pedro tö namani mikaita töre ietre. Nitre ye abko ni ño amne tätre nüne ño abko Pedrokwe niebare ietre. Nitre ni ngökaka ye abko Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen kri. Mräkäre abko, kukwe rakadrekä ño ño kä mrä abko Pedrokwe mikaninta töre arato. Kä mrä ye jatadre jötrö, aisete ja di ngöi jökrä nünandre deme Jesukristo mikakäre ütiäte abko Pedrokwe niebare.

Erere arato, Jesukristo jataita era metre, akwa Ngöböta ni jökrä ngwen ruentari tare jae amne tö ni jökrä tuai ja töi kwite niara kukwäre amne tö bäri ni kwati tuai tödeke niara Odei Jesukristobti, ye aisete ñan tö Jesukristo juainta gwängwarbe, akwa tä ni ngibiare bätärekä bätärekä abko Pedro tö namani mikai gare. Kukwe kabre 2 Pedrobtä abko ja kwrere tärä Judabe.

Pedrota köbö kuin juen

1 Ti Simón Pedro, ti abko sribikä Jesukristokwe amne ti abko Jesukristo kukwei ngwianka arato. Ngöbö nikwe Jesukristo abko ni Diantarikä abko bti nunta tödeke, ye kwrere munta tödeke niarabti arato. Jesukristo abko ni metre, käkwe ni die mikani tödeke jabti. Mun ye abko kräke tita köbö kuin juen tärä nebtä. 2 Angwane Ngöbö nükani gare munye amne Jesukristo nükani gare munye, aisete niaratre käkwe ja moto mika kuin mun jökrä kräke amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö, käta tärä tike munye.

Ngöbökwe ni käräbare abko erere nikwe nünandre

3 Ngöbö nükanina gare nie, ye mden köböire ja di kribti jändrän jökrä ütiäte nünankrä metre biani kwe nie. Ja di kri bä nuärebti amne ja moto kuinbti niarakwe ni käräbare jakrä. 4 Ja di kri bä nuäre amne ja moto kuin, ye köböire abko jändrän kuin ütiäte kri köböi mikani Ngöbökwe nie. Jändrän kuin, ye köböire abko jändrän kämekäme mdeita nebe nie käkwe ñan mun juandre ngwarbe, akwa munkwe kwäräbedre amne, Ngöbö tö mun tuai nüne ño, ye kwrere mun rabadre nüne, abkokäre jändrän kuin köböi mikani kore kwe nie.

5 Ye mden kisete munta tödeke kwatibe Jesubti, ye bärire mda abko nünandre kuin Ngöbökrä, ye jiebti mun rankwa ja di ngöi jökrä; amne nüna kuin Ngöbökrä, ye bärire mda abko Ngöbö rükadre gare bäri kuin munye abko jiebti mun rankwa; amne 6 Ngöbö rabadre gare bäri kuin munye, ye bärire mda abko ja ngibiadre kuin au kukwe kämekäme ngäniene, ye jiebti mun rankwa. Erere arato, ja ngibia kuin au, ye bärire mda abko jändrän jökrä ngibiadre bätärekä, ye jiebti mun rankwa; amne jändrän jökrä ngibia bätärekä, ye bärire mda abko nüna metre Ngöbökrä, ye jiebti mun rankwa. 7 Erere arato, nüna metre Ngöbökrä, ye bärire mda abko nitre tödekaka Jesubti, ie ja rabadre ruentari tare kwärikwäri, ye jiebti mun rankwa amne, ja rabadre ruentari tare kwärikwäri nie, ye bärire mda abko munkwe ja taredre kwärikwäri abko jiebti mun rankwa. 8 Munkwe nünandre kore bäri mda köbö kwatirekwatire, ye ngwane ni Dänkien Jesukristo nükani gare munye, ye kräke munkwe jändrän kuin nuendi amne munkwe ñan nünandre ngwarbe. 9 Akwa jändrän jiebti mun rankwadre tikwe nini, ye nire nire tä bkäne ñakare ne ngwane, ni ye abko tä nüne ni okwä kä ikote kwrere. Erere arato, ni ye tä töi ngitiekä ñakare metre, aisete kä tuen känime ja käne nie, kwrere jire tä nüne amne, niara nämane ja mike ngite käne Ngöbö rüere, ye abko ni Dänkien Jesukristo käkwe dianinkä mento btä amne bätäninte jökrä btä kwe, ye abko tä käikwitekä jabti.

10 Ne aisete ti mräkätre tikwe, Ngöbökwe mun käräbarera jakrä amne mun dianinkära jenena jakrä kwe, ye rabadre era munkrä, aisete jändrän ye jiebti mun rankwa kisere janknu, ñobtä ñan angwane munkwe ye nuendre ne ngwane, munkwe ñan ni Dänkien gibiadrekäta jire chi 11 amne

ni Dänkien, ni Diantarikä Jesukristo tä
gobrane kärekäre, ye känti Ngöbökwe mun
kadi ngäbti kise kubu ja känti sete.

Nire nire kukwei era metre abko ie olo ketadrete

12 Ne aisete, kukwe era metre diribarera
munye abko nena gare metre munye, yebtä
munta nünenkä dite, akwa tikwe mikadita
töre käre munye. 13 Ti tä nüne kä nebtä
ne ngwane, tikwe kukwe ye mikadreta töre
munye ruen tie, 14 ñobtä ñan angwane ti
kebera krüte abko ni Dänkien Jesukristo
käkwe mikani gare tie, aisete tita niere kore
munye. 15 Ti krütadrera, ye täbti kukwe ye
tädre töre käre munye, abkokäre ti ngämi
krüte, känenkri tikwe sribidi ja di ngöi
jökrä kukwe ye mikakäreta töre janknu
munye.

16 Ti mräkätre, ni Dänkien Jesukristo abko
di kribti jatadita, ye abko nunkwe diribare
munye. Ye abko ñan kukwe mikanintbe
ngwarbe kira mun ngökakäre abko niebare
nunkwe munye, akwa nunkwe ni Dänkien
di kri bä nuäre tuaba ja okwä jenbti abko
erere nunta niere. 17-18 Nun näma ngitio de-
menbti ni Dänkien Jesube angwane, Ngöbö
ni Rün käkwe ni Dänkien mikaba ütiäte kri
abko trä rababa bä nuäre, ye nunkwe tu-
aba. Erere arato, kä ye känti Ngöbö kukwei
jaraba krörö kä käinbti nunye: "Ni ne abko
ti Ngobo tikwe. Niara tare kri tikwe. Niara
käi nuäre kri tibtä", nieba Ngöbökwe kä
käinbti, ye abko kukwe nuaba ja olo jenbti
nunkwe arato.

19 Nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira
käkwe kukwe niebare ni Dänkienbtä, ye
mikaba bäri era nun okwäte. Ne aisete
nitre Ngöbö kukwei niekä ni Dänkienbtä
abko munta tuente, yebtä munkwe ja töi-
tika kuin, ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö
kukwei niekä kirakira käkwe kukwe niebare
ni Dänkienbtä, ye abko ñotra trä kä ikote ye
kwrere tä nunkrä mtare. Akwa ni Dänkien
Jesu jatadita angwane, muke kri tä kite dekä
käin, abti käta kite ngwen, ye kwrere ni
Dänkien rükadita angwane, kä trä tikadikä
jökrä kwe mun töite. 20 Akwa kukwe
krörökrörö rabadre gare metre munye: Ni-
tre Ngöbö kukwei niekä kirakira käkwe
Ngöbö kukwei niebare, ye abko tä dre dre
niere abko niaratrekwe ükaninte ñakare
jire au, 21 ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö
kukwei niekä era metre ye käkwe ñan
Ngöbö kukwei niebare jire chi ja töi jenbti
au, akwa Ngöbö Üai Deme ara jire käkwe
niaratre jie ngwiani Ngöbö kukwei niere
abko erere niebare kwetre.

2

Ngöbökwe nitre dirikä blo mikadi ja ngie nuen

1 Akwa ni ja bä mikaka Ngöbö kukwei
niekä nämanena kira nitre israelita
ngätäite, ye kwrere arato rükai mun
ngätäite. Niaratre ye abko töi käme,
abkobti kukwe bäri blo diridi tiebe
kwetre munye abko köböite ni ruäre
käkwe ni Dänkien Jesu tuadimetre. Ni
Dänkien käkwe nitre ja bä mikaka dirikä
kwrere kökanintarita, akwa niaratrekwe
rükandite. Niaratre käkwe diridi blo
munye, ye dokwäre abko Ngöbökwe
niaratre mikadi ja ngie nuen bäri jötrö.
2 Nitre ye käkwe kukwe gaidre nuendi,
akwa ye jiebti ni kwati näin. Ye köböite
abko ji era metre ni Dänkienkwe abko
rüere ni kwati käkwe ñäkädi blo. 3 Mdakäre
abko, nitre bikaka Ngöbö kukwei dirikä ye
abko tö rabadi krübäte ngwianye, käkwe
kukwe ngwarbe tandi ngwian diankakäre
munkän. Akwa kira Ngöbökwe niaratre
mikadre ja ngie nuen abko köböi kitanina
Ngöbökwe kräke, ye erere niaratre käkwe
ja ngie nuadi kri amne ñan kwäräbedre
kwetre.

4 Ye abko, nitre ye käkwe ñan kwäräbedre
gare nie, ñobtä ñan angwane kira angele
ruäre käkwe ja mikani ngite Ngöbö rüere,
ye Ngöbökwe dianinkä ñakare bti ta, akwa
mäkäninte kadenante kwe, bti kitani ngite
kwe kä bäri iko te kä ja tare nikakrä känti.
Abti mrä angwane Ngöbökwe mikadi ja
ngie nuen abko tä ngibiare yete. 5 Ye
kwrere arato, nitre kirakira nünanka Noé
näire nämane ja mike ngite Ngöbö rüere, ye
Ngöbökwe dianinkä ñakare bti ta, akwa ñü
juani kri temen kwe nitre moto kämekäme
gakakäre amne, Noé nämane nüne metre
abko kwrere nämane dirire ni mda mdaye
abko aibe namani dianintari mräkä ni kükü
ben. 6 Ye kwrere arato, nitre nünanka
juta Sodomate amne Gomorrate nämane
kukwe nuene kämekäme Ngöbö rüere, ye
dokwäre Ngöbökwe mikani ja ngie nuen,
käkwe kukwani jökrä amne ngübrün aibe
namani niaratre täbtä, ye abko nitre kukwe

kämekäme nuenkä Ngöbö rüere abko btä
kukwe rakadikä ño mrä abko Ngöbökwe bä
mikani kore juta yebtä. 7 Nitre Sodomabo
amne Gomorrabo, ye ngätäite abko Lot
aibe nämane nüne metre Ngöbökrä, aisete
niara aibe namani dianintari. Akwa Lot
nämane nüne yete angwane, nitre kukwe
nuenkä käme, ye kisete Lot nämane nebe
ulire krübäte, 8 ñobtä ñan angwane niara
abko nünanka metre Ngöbökrä, akwa nä-
mane nüne nitre ye ngätäite, aisete köbö
kwatirekwatire nitre ye nämane kukwe nu-
ene kämekäme niara okwäbti amne niara
nämane kukwe nuen, yebtä abko Lot nä-
mane ja tare nike, abtä moto nämane iko
kukwe tuare. 9 Ngöbökwe nitre nünanka era
metre ye dianintari kore, ye mden kwrere
ni jökrä nünanka era metre Ngöbökrä abko
Ngöbökwe diandretari ño kukwe taretare
ngäniene, ye abko gare kuin Ngöböye.
Erere arato, nitre kukwe nuenkä kämekäme
Ngöbö rüere abko Ngöböta ngibiare jenena
mikakäre ja ngie nuen kä mrä, akwa mtare
tätre mike ja tare nike arato. 10 Erere arato,
nitre ie kukwe kämekäme aibe mdeita nebe
amne tä nakwen jiebti, erere arato tätre
bike kri amne tätre nitre dite ji dokwäte
mike ngwarbe jae, ye abko ni Dänkien
käkwe mikadi ja ngie nuen bäri kä mrä.

Nitre dirikä blo ye abko ja gaire ñakare
bikakäre krikri ni mda mda okwäbti amne
kä jürä ñakare btätre ñäke blo üai käme
di kri ye rüere. 11 Akwa angele sribikä
Ngöbökwe abko bäri dite dite amne ütiäte
krikri abko ie nin jata nüke töre jire chi ñäke
üai käme dite krikri ye rüere ni Dänkien
ngwärekri. 12 Dirikätre blo ye abko bäsi jän-
drän ngwarbe kwrere, ñobtä ñan angwane
niaratre töi ñakare amne tätre nüne ok-
wäbti be jändrän ngwarbe kwrere. Erere
arato, jändrän ngwarbe tä därere abko
ie kömikata amne tä nebe köte, känti tä
ngataen, ye kwrere rakadikä nitre dirikä
blobtä, abkokäre därebare amne jändrän
nüke gare ñakare ietre abko rüere tätre
ñäke diän diän, akwa jändrän ngwarbe tä
ngataen köte, ye kwrere niaratre jraindi
arato.

13 Mdakäre abko, niaratre käkwe kukwe
nuenbare blo ni mda mda rüere, käta
ni mda mda mike ja tare nike, ye dok-
wäre abko Ngöbökwe ja mikadi rüere abko
käkwe mikadi ja tare nike. Nitre dirikä
blo tä ja mike gure bati bati, ye abko
käita nebe nuäre btätre amne ja gaire
ñakare, aisete tätre ja mike gure kä trä
ngwenbti. Erere arato, tätre mröre munbe
Jesu mikakäre ütiäte jae angwane, käta
nebe nuäre btätre, akwa ngwarbe tätre ni
ngökö, käta ja bä mike ni kuin kwrere
mun ngätäite, akwa jändrän kämekäme btä
nita nebe ja gaire, ye kwrere tätre nebe
mun ngätäite. 14 Mdakäre abko, meri ñan
jatare dirikätre bloye, okwäta nebe meribtä
angwane, töi tärä nebe ie jakrä amne käre
niaratre nebe dräre ñakare ja mike ngite
Ngöbö rüere amne, meri ruäre töi braibe
abko tätre näkwite kukwe käme nuenkäre
jabe. Erere arato, jändrän ni mda mdakwe,
ie töta nebe krübäte jakrä. Akwa mrä
Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen kärekäre.
15 Erere arato, nitre dirikä blo nikani ji
kuin metre Ngöbökwe bäre mento, aisete
niaratre tä näin ngwarbe nianinte amne,
Beor ngobo Ngöbö kukwei niekä kädian
nämane Balaam tö namani kukwe nuein
blo ngwian ganainkrä jae, ye kwrere jire
nitre dirikä blo tä näin. 16 Angwane kukwe
nuenbare käme kore Balaamkwe, yebtä
Ngöbökwe mätrabare krörö btä: Buro abko
blite ñakare, akwa Ngöbökwe mikani blite
ni nire kwrere, käkwe ñäkäbare Balaamye,
aibe käkwe ji ötani Balaam käne angwane,
ñan nikani Ngöbö kukwei niere ngwarbe
janknu ngwian ganainkrä jae.

17 Mdakäre abko, dirikätre blo ye abko ñö
okwä ngrötani kwrere amne müta juankata
niken ja käne mürekwe ye kwrere, ñobtä
ñan angwane tätre ni die mikakrä tä niere,
akwa ñan raba ni die mike jire chi, aisete
tätre dirire blo, ye dokwäre abko kä bäri
iko te Ngöbökwe kitadi ngite kärekäre abko
tä mikanintbe kräke. 18 Niaratre tä blite
kuin bä nuäre, akwa tätre blite ngwarbe
amne, ni ruäre käkwe kwäräbebare krire
nitre nünanka blobtä, abti nikani kukwe
kämekäme kite temen, käkwe tödekani
krire Jesubti, aisete di tä braibe näin metre
Ngöböbe, ye abko niaratre tä näkwite ja
kukwäre kukwe kämekäme nuenkäre ben,
aisete kukwe kämekäme mdei ietre, yebtä
tä ni ye näkwite kore. 19 Erere arato, ni-
tre dirikä blo abko käkwe ni mda mda
tikadrete tätre niere, akwa niaratre ara jire
tä kukwe kämekäme ngoto täni, ñobtä ñan
angwane jändrän ño ño erere kräke ni tä

ni klabore kwrere, ni ye abko tä jändrän ye
ngoto täni. [20] Akwa nire nire ie ni Dänkien
amne ni Diantarikä Jesukristo nükanina
gare amne kukwe kämekäme kä nebtä, ye
ngäniene kwäräbebarera kwe, abti tä niken
nakwenta bobukäre kukwe kämekäme ye
arabe jiebti, ye ngwane tä nibrenteta kukwe
kämekäme te, aisete niara töita nikenta
kukwe kämekäme ngoto täni amne tä nebe
kukwe nuene bäri käme mda, aisete ngämi
tödeke Jesubti angwane, nämane kukwe
käme nuene ñakare abko erere tä nuene
bäri mda. [21] Nitre ye abko, ie ji kuin era me-
tre ni Dänkienkwe ñan rükadre gare jire chi
abko rabadre bäri kuin kräke abko namani
gare ietre, abti tätre kukwe kuin deme biani
nuendre diribare ietre abko tätre kiteta
temen. [22] Akwa kukwe nieta abko erere
namani bare ietre abko krörö:
Nukro tä yen, abti tä kweteta, *Proverbios 26.11*
abko nieta Ngöbö Kukweibtä. Erere arato,
mtü jükateta tä neme merebe, akwa yebti tä
niken jübenta dobrote abko nieta. Nitre ye
ie ji kuin era metre ni Dänkienkwe tä nüke
gare, abti tä niken kukwe kämekäme nuene
bobukäre, ye abko mtü ye kwrere abkobtä
tä nakenkä kore.

3

Ngöbökwe kä ne gadikä

[1] Ti mräkätre tare tikwe, tita tärä tiketa
bobukäre munye. Tärä ketebu nebti abko
ti tö kukwe mikaita töre munye amne
jändrän kuin deme deme btä munkwe
töbikadre, abkokäre tita tike. [2] Nitre deme
Ngöbö kukwei niekä käkwe dre dre niebare
kira, ye munkwe ngwian töre käre jae.
Erere arato, ni Dänkien amne ni Diantarikä
Jesukristo käkwe kukwe biani nuendre nie
abko nitre Jesukristo kukwei ngwianka
käkwe diribare munye, ye tädre töre käre
munye abko ie ti tö, käta tärä ne tike
munye.

[3] Ti mräkätre, ti bike kukwe bäri ütiäte
niere, nebtä munkwe töbika: Kä mrä
angwane, ni jatadi ruäre abko kukwe
kämekäme mdei ietre, ye aibe kräke nü-
nandi kwetre amne jatadi Ngöbö Kukwei
mike yakrä jae, [4] käkwe niedi krörö: ¿Kristo
rükadita bobukäre kä nebtä niebare kwe
abko ame? ¿Se ñan ngwarbe ni ngökata ya?
Kristo ñan rükadreta, ñobtä ñan angwane
ni mräkä känekäne krütanina jökrä, akwa
Kristo ngämi nüketa amne kä dätebare ño
kena abko erere kä tä ja täritäri abti kä
nüke mtare, aisete ngwarbe ni ngökata,
niedi kwetre. [5-6] Akwa niaratre tä töbike
blo, ñobtä ñan angwane kena dekä ja kuk-
weibti Ngöbökwe kä käinta dätebare amne
kä tementa dätebare ñöbti, ye niaratre
ñan tö mikai era. Abti Noé näire ni-
tre kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere
abko Ngöbökwe ganinkä jökrä ñöbti, aisete
kä dätebare kena abti kä nüke mtare jän-
drän ñakare ja kwrere ja täritäri, ye abko
ñan tö mikai era jae arato. [7] Akwa kä käinta
amne kä tementa nita tuen mtare noko
abko Ngöbö ara jire käkwe gadikä ñukwä
jutrabti ja kukweibti amne, nitre kukwe
nuenkä kämekäme Ngöbö rüere, ye abko
Ngöbökwe gadikä ñukwä jutrabti kä käinta
amne kä tementa noko ngöi jökrä, abkokäre
Ngöbö tä kä ngibiare mtare.

[8] Mdakäre abko, ti mräkätre tare tikwe,
kukwe ne munkwe ngwian töre käre jae:
Kä köböiti ye abko kä mili krati kwrere
ni Dänkienkrä amne kä mili krati ye abko
kä köböiti kwrere kräke. [9] Ne aisete, ni
Dänkien käkwe köbö mikaninta, akwa ñan
tä ja kukwei mike täte jötrö abko ni ruäre
tä nütüre ni Dänkienbtä, akwa ni jökrä
kukwe nuenkä kämekäme Ngöbö rüere,
ye abko käkwe tödekadre jökrä Jesubti
amne ñan rikadre ja tare nike Ngöbö okwä
bäre mento, ie Ngöbö tö, aisete tä köbö
kite bätärekä ja käne rükakäreta, ye abko
munkwe ngwian töre jae. [10] Akwa batibe
ni gokä tä nüke, ye kwrere jire ni Dänkien
köböi rükai. Köbö ye näire ñukwä jutra
rabadi kri krübäte abko ngö rabadi juuu,
käkwe kä käinta se gadikä jökrä. Erere
arato, jändrän jökrä bti Ngöbökwe kä däte-
bare, ye ñukwä jutrakwe gadikä jökrä arato
amne, jändrän jökrä tä kä nebtä, se abko
rukwadi jökrä ñukwä jutrate kä temen noko
ngöi jökrä.

[11] Ngöbökwe jändrän jökrä juandi
ngwarbe kore ñukwä jutrabti, ne aisete
munkwe nünandre bäri deme ni Dänkien
aibe kräke, [12] käkwe Ngöbö köböi ngibia
ngäbti kisere amne, munkwe jändrän jökrä
nuen kuin ja di ngöi jökrä Ngöbö köböi ye
krötakäre bäri jötrö ja kukwäre. Köbö ye
näire kä käinta se rukwadi jökrä ñukwäte
amne jändrän jökrä bti Ngöbökwe kä temen
ne dätebare abko güdadite jökrä ñukwä

jutrate. [13] Akwa Ngöbökwe kä käinta amne
kä tementa btin köböi mikani mda nie, ye
abko nita ngibiare amne kä btin ye känti
abko ni nüne kuin era metre aibe käkwe
nünandi.
[14] Ne mden kisete ti mräkätre tare tikwe,
kukwe rakadikä jökrä kore, ye ngibiare
ngäbti kisere kwärä munkwe nüna deme
amne munkwe ñan ja mika ngite amne
munkwe nüna jäme jabtä Ngöböbe amne
ni mda mdabe. [15] Mdakäre abko, kukwe ne
munkwe ngwian töre jae arato: Ni kwati
rabadre dianintari, abkokäre ni Dänkien
käta ni ngibiare bätärekä kore. Kukwe ye
arabebtä ni mräkä tare kri nikwe Pablo
käkwe tärä tikani munye arato amne
Ngöbökwe niara mikani töbtä ruen tie.
Tita kukwe tike munye, ye kwrere Pablota
tike munye arato. [16] Akwa Pablokwe tärä
tikani ketareketare, yebtä abko kukwe
ruäre tare rükare gare, aisete nitre ie
Ngöbö gare ñakare metre amne nitre töi
mräme käta ja töi kwite jötrö jötrö, ye
abko käta kukwe tikani Pablokwe kwite bä
jene, abti tätre dirire blo. Ye kwrere arato,
Ngöbö Kukwei mda mda kwitata kwetre,
dokwäre Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen
abko känänta au jakrä kwetre.
[17] Ne aisete, ti mräkätre tare tikwe, nitre
dirikä blo jatadi ruäre tikwe niebare mun
mikakäre mokre abko nena gare munye
amne, nitre dirikä blo ye käkwe ñan
mun ngökadre, abkokäre munkwe ja ngibia
niaratre ngäniene. Erere arato, nitre moto
kämekäme ye käkwe ñan mun kitadre ji
blobti, abkokäre munta nünenkä dite jabtä,
ye kwrere munkwe nünanka janknu, käkwe
ja ngibia. [18] Angwane ni Dänkien ni Di-
antarikä nikwe Jesukristo ye munkwe mika
gare bäri kuin jae amne ni Dänkien käta
mun tarere ja moto kuinbti ye abko rüka
gare täte jökrä munye. ¡Ni Dänkien aibe
raba käikitaninkä mtare amne kärekäre!
Amen. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Käne Juankwe
1 Juan

Ni ja töitikaka Jesube kädian nämane Juan käkwe tärä ne tikani. Niarakwe tärä mda mda tikani arato abko krörö: Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Juankwe, 2 Juan, 3 Juan, Apocalipsis. Nitre tödekaka Jesubti nämane nüne juta kwatirekwatire te käkä Asiate, kräke tärä ne tikani. Mtare kä Asia abko kädianta Turquía. Juan namanina unbre angwane tärä ne tikani kwe.

Jesukristo köböire Ngöbö nämane nitre tödekaka Jesubti tarere kri krübäte, käkwe kukwe kuin bätäkä ngwarbe nuenbare kräke abko Juan tö namani mikai gare ietre tärä nebti, käkwe tikani. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti käkwe ni mda mda taredre era metre, ñobtä ñan angwane nita ni mda mda tarere metre angwane, Ngöböta ni bkäne era metre tä nüke gare nie, niebare Juankwe.

Mdakäre abko, Juankwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre mokre dirikätre blobtä. Jesukristo abko ñakare ni kwrere abko dirikätre blo nämane niere. Niara bä namani ni kwrere amne ngrabare aibe ni ngrabare kwrere dirikätre blo nämane niere, akwa niara ñakare ja kwrere nibe amne ñakare Ngöbö Odei abko dirikätre blo nämane niere. Nitre tödekaka Jesubti käkwe ñan olo ketadrete jire chi nitre yeye, ñobtä ñan angwane dirikätre kore abko ni ni ngökaka, niebare Juankwe. Kukwe era metre Ngöböbtä amne Ngöbö Odei Jesukristobtä, ye abko Ngöbö Üai käkwe mikadi gare abko Juankwe niebare abko erere tikani täräbtä.

Jesukristo abko Kukwe Ngöbökwe kwrere

1 Ti Juan käta tärä ne tike munye. Kena dekä, kä ne däte ngämi, känenkri Jesukristo nämanena. Jesukristo ye abko nunkwe kukwei nuaba, nunkwe tuaba ja okwä jenbti amne nunkwe nuabtaba ja kise jenbti. Niara ye abko Kukwe kwrere nikrä, käta ni mike nüne kärekäre Ngöböbe abko nunta mike gare munye. 2 Jesukristo nämanena kena ni Rün Ngöböbe, akwa Ngöbökwe juani nüne nun ngätäite nete angwane, nunkwe tuaba, aisete nunta blite btä munbe. Niara ni mikaka nüne kärekäre Ngöböbe abko nunta mike gare munye. 3 Nunkwe niara tuaba amne nunkwe kukwei nuaba abko erere nunta mike gare munye angwane, nunta ja gete era metre Ngöbö ni Rün nikwebe amne Odei kwe Jesukristobe, ye kwrere mun rabadre ja gete nunbe, abkokäre nunta kukwe era metre niarabtä ne mike gare munye, 4 kä rabadre nuäre täte jökrä munbtä, abkokäre nunta tärä ne tike munye.

Nünandre metre

5 Kukwe diribare Jesukristokwe nunye abko erere nunta mike gare munye abko krörö: Ngöbö abko ñotra kwrere amne kä iko ñakare jire chi btä.* 6 Ne aisete nita ja gete era metre Ngöböbe ni tädre niere, akwa ni tädre ja mike ngite käre Ngöbö rüere kä ikote, ye ngwane nita ni ngökö amne kukwe era metre Ngöbökwe käta nünamna metre nie, ye kwrere nita nüne ñakare. 7 Akwa ñotra trä dirare, te Ngöböta nüne deme amne metre, ye kwrere nita nüne deme amne metre ñotra träte ne ngwane, nita ja gete era metre jabe kwärikwäri amne, Ngöbö Odei Jesu krütani krusobtä nikrä angwane, ja därie ianinte nikrä kwe, ye köböire Ngöböta ni ngite bätete jökrä nibtä, käta ni mike deme ja ngwärekri.

8 Akwa ni ja mike ngite ñakare Ngöbö rüere nikwe niedre ne ngwane, nita ja ngökö au amne nita ñäke ngwarbe, ñobtä ñan angwane Ngöbö Kukwei era metre ye gare ñakare nie. 9 Akwa nita kukwe nuene kämekäme abtä ni ngite Ngöbö ngwärekri, ye nikwe niedre metre jökrä Ngöböye ne ngwane, Ngöbökwe ni ngite diandrekä nibtä niebare kwe, aisete ja kukwei mikadi täte kwe amne Ngöbö abko metre, aisete ni ngite ye diandikä jökrä nibtä mento kwe amne ni mikadi deme ja ngwärekri kwe. 10 Akwa ni ngite Ngöbö rüere, Ngöbökwe niebarera nibtä, aisete ni ja mike ngite ñakare Ngöbö rüere nikwe niedre, ye ngwane nita Ngöbö bä mike ni ni ngökaka kwrere. Erere arato, ni ja mike ngite ñakare

* 1:5 Ngöbö abko ñotra kwrere amne kä iko ñakare jire chi btä. Ngöbö abko ñotra kwrere, ye abko käta Ngöbö abko deme, era metre amne moto kuin bä mike. Niarata kukwe käme nuene ñakare jire chi abko “kä iko ñakare jire chi btä” käta bä mike.

nikwe niedre, ye ngwane niara kukwei abko
nita mike ñakare ütiäte jae.

2

1 Ti mräkätre, mun abko ti ngäbriänkätre
tikwe kwrere. Munkwe ñan ja mikadre
ngite Ngöbö rüere, abkokäre tita tärä ne
tike munye. Akwa nane ni iti tödekaka
Jesubti käkwe ja mikadre ngite angwane,
Ngöbökwe niara ngite diandikä mento btä,
ñobtä ñan angwane blitaka tärä nikrä ni
Rün Ngöbö ngwärekri. Ni blitaka nikrä ye
abko Jesukristo ara. Niara abko Ni Era Me-
tre. 2 Jesukristo käkwe ja mikani müre ke-
tadre krusobtä Ngöbö mätä kri diankakäre
nibtä amne Ngöbö moto mikakäreta jäme
nikrä, erere arato ni ngite diankakäre nibtä.
Ye abko ñan ni ne aibe kräke akwa, ni
kä jökräbti temen kräke ja mikani müre
ketadre kore kwe.

3 Ye abko, Ngöbökwe kukwe biani nuen-
dre nie, ye erere nita mike täte ne ngwane,
Ngöbö nena gare metre nie abko rükadi
gare jabtä nie. 4 Akwa nire nire käkwe
niedre: Ngöbö nena gare tie, niedre kwe,
akwa kukwe biani Ngöbökwe nuendre nie
abko mike ñakare täte ne ngwane, ni ye
abko tä ni ngökö jirekäbe amne Ngöbö Kuk-
wei era metre gare ñakare ie. 5-6 Akwa nire
nire tä Ngöbö Kukwei mike täte angwane,
ni ye abko tä Ngöbö tarere era metre bkänä.
Ye abko, nire nire käta niere, tita nüne
kuin metre Ngöböbe abko tä niere, ye
ngwane Jesukristo käkwe nünabare ño kä
nebtä, ye kwrere nünandre kwe arato. Nita
nüne kore ne ngwane, nita nüne ketetibe
Ngöböbe abko tä gare era metre jabtä nie.

7 Mdakäre abko ti mräkätre tare tikwe,
kukwe biani nuendre Ngöbökwe tita tike
munye, ye abko ñakare biani btin abko
tita tike, ñobtä ñan angwane mun jatani
tödeke krire Jesubti angwane, munkwe ja
taredre kwärikwäri abko niebarera munye,
aisete kukwe ne abko garera munye, aisete
ñakare btin munkrä. 8 Akwa kukwe ye
abko kukwe btin kwrere abko tita tiketa
munye. Kristokwe ni tarebare era me-
tre, ye kwrere munta ja tarere era metre
kwärikwäri, ñobtä ñan angwane Jesu jatani
amne, jändrän kämekäme nämane Ngöbö
rüere abko jatani jire jökrä kä ikokri ye abko
kitera niken ta amne, Ngöbö trä kuin era
metre kitera trä ngitiekä, ye mden abko
kukwe btin, btä tita tärä tike munye.

9 Ye abko, nire nire tä nüne deme amne
metre Ngöbö träte tä niere, akwa tä bätä
ngwen mräkäbtä, ni ye abko tä dikekä kä
ikote Ngöbö rüere. 10 Akwa nire nire käta
mräkä tarere era metre, ye abko tä nüne
Ngöbö träte amne kukwe ñakare jire niara
töite kä raba mike niken ngwarbe Ngöbö
bäre mento. 11 Akwa nire nire käta bätä
ngwen mräkäbtä, ni ye abko tä nüne amne
tä dikekä kä ikote, ñobtä ñan angwane nita
dikekä ji ngrabare kä ikote angwane, käta
neme tuen ñakare nie, ye kwrere ni ye
tä nüne kä ikote, aisete tä niken mento
Ngöböbtä abko tuen ñakare ie.

12 Ne abko, mun ngäbäkrere, ie tita tärä ne
tike, ñobtä ñan angwane Jesukristo
krütani krusobtä, ye köböire
Ngöbökwe mun ngite dianinkä
jökrä munbtä, aisete tita tärä ne
tike munye.

13 Mun tataretatare abko ie tita tärä ne
tike arato. Ngöbö ngämi kä ne
dätere, känenkri Jesukristo nämanena. Jesukristo ye abko nükanina
gare munye, aisete tita tärä ne tike
munye.

Mun bati bati abko käta ni rüe Satana
ngututu ganaine kwäräbe, aisete
tita tärä ne tike munye.

Angwane mun ngäbäkrere abko ie ni Rün
Ngöbö nükanina gare, aisete tita
tärä ne tike munye.

14 Mun tataretatare abko Ngöbö ngämi kä ne
dätere, känenkri Jesukristo nämanena. Jesukristo ye abko nükanina
gare munye, aisete tita tärä ne tike
munye.

Mun bati bati abko dite dite Ngöbö Kuk-
weibtä. Ngöbö Kukwei tä käre mun
töite amne munta ni rüe Satana
ngututu ganaine kwäräbe, aisete
tita tärä ne tike munye.

Ni ñan rankwadre jändrän kä nebtä jiebti

15 Mdakäre abko, jändrän kämekäme
Ngöbö rüere kä nebtä, ye munkwe ñan
tare jire chi, ñobtä ñan angwane nire
nire tä jändrän Ngöbö rüere tarere, ni ye
abko ñan tä ni Rün Ngöbö tarere, 16 ñobtä
ñan angwane jändrän jökrä kämekäme
Ngöbö rüere ye abko tä kite ñakare ni Rün
Ngöbökri, akwa jändrän jökrä kä nebtä

tä Ngöbö rüere, yekri tä kite. Angwane
jändrän kämekäme kä nebtä tä rüre Ngöbö
rüere abko krörö: ja mika gure bati bati
bätäkä ngwarbe abko mdeita nebe nie.
Erere arato, jändrän tä nebe tuen kuin ni
okwäye abko mdeita nebe nie amne, nita
jändrän bkäne amne nita dre dre nuene,
yebtä nita bike kri abko tä Ngöbö rüere kä
nebtä. 17 Akwa jändrän jökrä kämekäme
Ngöbö rüere mdeita nebe nie, ye abko
rikadi jökrä ta, akwa Ngöbö tö dreye, erere
nire nire tä mike täte, ni ye abko käkwe
nünandi kärekäre Ngöböbe.

Nitre Kristo rüe, ye ngäniene nikwe ja ngibia

18 Ti mräkätre, mun abko ti ngäbriänkätre
tikwe kwrere. Kä ne abko kä mrä. Kä
mrä angwane, ni iti kädianta Kristo Rüe
jatadi iti niebare, ye abko munkwe kukwe
nuani, ye erere Kristo rüe nükanina kwati
dirire mtare, ye mdenbtä abko kä mrä
nükera abko tä gare nie. 19 Nitre Kristo
rüe ye abko nämane ja ükekrö ketetibe
nibe, akwa niaratre nämane tödeke ñakare
era metre Jesubti, aisete nämane nekete
ñakare era metre nibe, aisete nikani nibtä
mento. Niaratre tädre tödeke era metre
Jesubti angwane, tädre nekete era metre
gwaire nibe akräke tädre ketetibe nibe;
akwa nämane tödeke ñakare era metre Je-
subti amne nämane nekete ñakare era me-
tre nibe abko rükadre gare btä, abkokäre
nikani jökrä jenena nibtä mento.
20 Ye abko nitre Kristo rüe rükadre gare
metre munye, abkokäre Kristo Ni Deme
käkwe Ngöbö Üai mikani nüne munbtä,
aisete kukwe era metre nena gare mun
jökräye. 21 Tita tärä ne tike munye ye abko
ñan kukwe era metre gare ñakare munye
abtä tita tike, akwa kukwe era metre nena
gare kuin munye, aisete tita tärä ne tike
kore munye, ñobtä ñan angwane kukwe
dirita ngwarbe, ye ñan tä kite kukwe era
metrekri ye garera munye, abtä tita tärä ne
tike kore munye. 22 Nire nire ni ngökaka
abko ti bike niere munye. Jesu abko Ni
Dianinkä ñakare Ngöbökwe, ye nire nire tä
niere, ni ye abko ni ngökaka amne ni ye
abko Kristo rüe amne Ngöbö ni Rün nikwe
mikata ütiäte ñakare kwetre. Erere arato,
Jesu ye abko Ngöbö Odei abko mikata era
ñakare kwe. 23 Ne aisete, nire nire käta Jesu
mike ñakare ütiäte Ngöbö Odei kwrere, ni
ye abko ie Ngöbö ni Rün gare ñakare; akwa
nire nire käta Jesu mike ütiäte jae Ngöbö
Odei kwrere, ni ye abko ie Ngöbö ni Rün
nena gare era metre.
24 Mdakäre abko, mun jatani tödeke krire
Jesubti angwane, kukwe kuin Jesubtä diri-
are kena munye, ye munkwe ketate käre
kisete jakrä. Munkwe nuendre kore ne ng-
wane, mun tädi nüne käre ketetibe Ngöbö
Odeibe amne Ngöbö ni Rünbe arato. 25 Ye
abko, nikwe nünandre kore ketetibe bentre
angwane, nikwe nünandi kärekäre ben, ye
mden abko Jesukristokwe köböi mikani nie.
26 Ye abko, ni ruäre tö mun ngökai, tö
mun ngwiain ji blobti Ngöbö bäre mento.
Ni yebtä abko tita tärä ne tike munye mun
mikakäre mokre. 27 Akwa Jesukristo käkwe
Ngöbö Üai Deme mikani nüne munbtä,
ye abko tä kukwe jökrä Ngöböbtä amne
Kristobtä dirire munye amne, kukwe dirita
Ngöbö Üaikwe munye, ye abra era me-
tre amne tä ni ngökö ñakare. Ye aisete,
ni mdakwe diridre munye ye abko ñakare
ütiäte munkrä, aisete Ngöbö Üai käkwe
diribare ño munye Kristobtä, ye kwrere
munkwe nüna ketetibe Kristobe.

Ni tödekaka Jesubti abko Ngöbö ngäbriänkätre

28 Mdakäre abko, mun ti ngäbriänkätre
tikwe kwrere. Kristo rükadita angwane,
niara jürä ñan rabadre nibtä amne ni ñan
rabadre ja gaire niara ngwärekri, akwa ja
rabadre ruen jäme nie niara ngwärekri,
abkokäre munkwe nüna käre ketetibe ben.
29 Niara abko era metre, ye garera munye,
aisete nire nire käta nüne era metre, ni ye
abko Ngöbö ngäbriänkä.

3

1 ¡Anchinaa! Ngöbö ni Rün nikwe käta
ni tarere kri krübäte tuen munkwe abko
krörö: ni abko Ngöbö ngäbriänkätre ara
niarata niere nie mtare. Ye abko, ni-
tre kä nebtä tä nüne Ngöbö rüere, ie
Ngöbö gare ñakare, aisete ni abko Ngöbö
ngäbriänkätre ñan tä nüke gare ietre arato.
2 Ti mräkätre tare tikwe, ni abko nena
Ngöbö ngäbriänkätre era metre bkänä,
akwa ni rabadi ño mrä, ye abko Ngöbö
ngämi mike gare. Akwa Jesukristo rükadita
angwane, niara abko ño nikwe tuadi ja
okwä jenbti, aisete ni rabadi niara kwrere

arato. [3] Ye abko nire nire tö ja tuai Jesube, käta ngibiare ngäbti kisere, ni ye abko
tä ja ngibiare bäri kukwe käme ngäniene
nünakäre deme, Jesukristo kuin deme ye
kwrere.
[4] Akwa nire nire käta kukwe nuene
kämekäme ja mikakäre ngite Ngöbö rüere,
ni ye abko tä kukwe biani Ngöbökwe nuen-
dre nie kite temen, ñobtä ñan angwane nita
kukwe nuene kämekäme angwane, kukwe
biani Ngöbökwe nuendre nie ye nita kite
temen. [5] Akwa Jesukristo nükani kä nebtä
ni ngite Ngöbö rüere ye diankakäre mento
jökrä nibtä, ye abko nena gare munye
amne, Jesukristo abko käkwe ja mikani
ngite ñakare jire bati Ngöbö rüere. [6] Ye
aisete, nire nire tä nüne ketetibe niarabe, ni
ye abko ñan tä niken ja mike ngite janknu
Ngöbö rüere; akwa nire nire käta ja mike
ngite käre Ngöbö rüere, ni ye abko käkwe
ñan Jesukristo tuabare amne gare ñakare
ie.
[7] Ti ngäbriänkätre tikwe, munkwe ñan
ja ngökamna ni mda mdaye kukwe nebtä.
Nire nire käta kukwe era metre nuene, ni ye
abko ni era metre Ngöbö ngwärekri, ñobtä
ñan angwane tä nekete Ngöbö era metre
yekri. [8] Akwa nire nire käta kukwe nuene
kämekäme, käta ja mike ngite Ngöbö rüere,
ni ye abko tä kite diablukri, ñobtä ñan
angwane kira kena abti kä nüke mtare, käre
diabluta ja mike ngite Ngöbö rüere. Ngöbö
Odei nükani kä nebtä sribi diablukwe
bätäkä ngwarbe juankäre ngwarbe. [9] Nire
nire Ngöbö ngäbriänkä abko ñan tä kukwe
kämekäme nuene janknu ja mikakäre ngite,
ñobtä ñan angwane Ngöbö Üai tä nura
kwrere btä abko rikai Ngöbö ngäbriänkä töi
kwite, Ngöböta töbike ño ye kwrere, aisete
ñan raba ja mike ngite janknu Ngöbö rüere.
[10] Nire nire Ngöbö ngäbriänkä amne nire
nire diablu ngäbriänkä tä nüke gare krörö
nie: Nire nire ñan tä jändrän kuin nuene
ni mdakrä amne ñan tä mräkä tarere, ni ye
abko ñakare Ngöbö ngäbriänkä.

Nikwe ja taredre kwärikwäri

[11] Mdakäre abko, mun nikani tödeke krire
Jesubti angwane, kukwe diribare munye
abko krörö: Nikwe ja taredre kwärikwäri
abko diribare munye. [12] Nikwe ja mikadre
ngite ñakare Caín tukwe kwrere. Caín
abko diablukwe, aisete moto käme diablu
kwrere, käkwe etba Abel kämikani, ñobtä
ñan angwane Caín moto käme, erere nä-
mane kukwe nuene käme. Akwa Abel
abko moto kuin, aisete nämane jändrän
kuin nuene, ye dokwäre Caín moto nämane
iko kräke amne namani bätä ngwen btä,
käkwe kämikani. [13] Ne aisete ti mräkätre
tikwe, munta jändrän kuin nuene, dokwäre
nitre nünanka Ngöbö rüere Caín kwrere
käta bätä ngwen munbtä angwane, yebtä
munkwe ñan töbika dikaro, [14] ñobtä ñan
angwane ni ngämi tödeke Jesubti, känenkri
ni nämane ni ngwäkäre kwrere Ngöbö ng-
wärekri arato, akwa nikwe tödekani Je-
subti, aisete mtare nita ni nire kwrere,
ye abko nena gare metre nie, ñobtä ñan
angwane mtare nita ni mräkä tarere aisete.
Akwa nire nire ñan tä mräkä tarere, ni ye
abko tä ni ngwäkäre kwrere. [15] Ye abko,
nire nire tä bätä ngwen mräkäbtä, ni ye
abko ni kämikaka Ngöbö okwäbti amne, ni
ni kämikaka käkwe ñan nünandi kärekäre
Ngöböbe, ye nena gare munye.

[16] Akwa nikwe ja taredre ño kwärikwäri
abko Jesukristokwe mikani gare krörö nie:
Jesukristo käkwe ja biani müre ketadre
nikrä, ye kwrere nikwe ja taredre kwärik-
wäri angwane, ni rabadre biare krüte ni
mräkä kräke arato. [17] Ye abko ti bike bä mike
krörö munye: Ni tödekaka Jesubti ngwian
bkäne tädre iti amne niara mräkä bobre
tädre siba, akwa ni ngwian bkäne ie rabadre
ruentari tare ñakare, käkwe mräkä bobre
ye die mikadre ñakare, ¿ni ye abko tä Ngöbö
tarere ya? ¡Ñakare jire chi!

[18] Mun ti ngäbriänkätre tikwe kwrere,
nikwe ñan ni mräkä taredre kadabti be
ni ngwian bkäne ye kwrere, akwa nikwe
jändrän kuin nuendre ni mräkäkrä amne
nikwe ni mräkä taredre era metre arato.
[19-20] Mdakäre abko, ja rabadre ruen ngite
nie Ngöbö ngwärekri angwane, Ngöböta ni
bkäne era metre amne kukwe era metre
Ngöbökwe, btä nita nekete era metre, ye tä
nüke gare krörö nie, ni rabadre nüne moto
jäme blitakäre Ngöböbe: Ngöbö bäri töbtä
ni ngwä amne ni moto amne ni töi ño ño
abko gare metre ie.

[21-22] Ne aisete ti mräkätre tare tikwe,
ja rabadre ruen ngite ñakare nie Ngöbö
ngwärekri ne ngwane, ni rükadi jäme
Ngöbö ngwärekri blitakäre ben, ñobtä ñan
angwane Ngöbö tö dreye, erere nita nuene

amne, kukwe biani bätäkä ngwarbe nuendre nie Ngöbökwe, erere nita mike täte,
aisete nikwe dre dre ribedre ie, erere biandi
jökrä kwe nie. [23] Ye abko, kukwe bäri ütiäte
biani keteti nuendre nie Ngöbökwe abko
nikwe tödekadre niara Odei Jesukristobti
amne, Jesukristo käkwe ja taremna ño nie,
ye kwrere nikwe ja taredre kwärikwäri.
[24] Ngöbökwe kukwe ye biani nuendre nie, ye
nire nire tä mike täte abko tä nüne ketetibe
Ngöböbe amne Ngöböta nüne ketetibe ben.
Ngöbökwe ja Üai mikani nüne nibtä, ye
mden köböire abko Ngöböta nüne ketetibe
nibe abko tä nüke gare nie.

4

Üai mden mden köböire dirita abko mikadre ñäräre

[1] Ti mräkätre tare tikwe, ti bike kukwe
mdara jire niere munye abko krörö: Ni
jökrä jata dirire munye abko tä näin dirire
Ngöbö Üai köböire jata niere, ni ye abko
ie munkwe ñan ja ngwian nain jötrö ngwarbe, akwa tä näin dirire era metre Ngöbö
Üai köböire ya, o üai käme köböire ya, ye
abko munkwe mika ñäräre kuin, ñobtä ñan
angwane ngöbö ngwarbe kukwei niekä tä
näin kwati mtare üai käme köböire, aisete
munkwe ja ngibia kuin. [2] Ye abko, nire
nire btä Ngöbö Üai tä era metre bkänä
abko köböire tä dirire abko rükadre gare
krörö munye: Jesukristo abko därebare era
metre ni kä nebtä kwrere, ye nire nire
käta mike era jae, erere tä niere, ni ye
abra btä Ngöbö Üai tä era metre bkänä;
[3] akwa Jesu därebare era metre ni kä nebtä
kwrere, ye nire nire ñan tä mike era, akwa
tä rükente ne ngwane, ni ye abko btä Ngöbö
Üai ñakare amne niara abko tä näin Kristo
Rüe üai kämenbti. Nitre dirikä kore jatadi
abko niebarera, ye munkwe kukwei nuani,
ye mden abko nükanina kä ketareketare
temen, aisete munkwe ñan ja ngwian nain.
[4] Ti mräkätre, mun abko ti ngäbriänkätre
tikwe kwrere. Mun abko jen Ngöbökwe,
aisete nitre ni ngökaka abko munkwe
ganainbare kwäräbe, ñobtä ñan angwane
Ngöbö Üai tä munbtä abko bäri di kri üai
käme Ngöbö rüere kä nebtä ye ngwä, aisete
munkwe ganaibarera kwäräbe. [5] Jändrän
jökrä tä Ngöbö rüere, yekri nitre ye tä
nekete, aisete tä ñäke Ngöbö rüere amne
nitre nünanka Ngöbö rüere abko tä olo
ketete niaratre kukweiye. [6] Akwa ni abko,
ni jen Ngöbökwe, aisete nire nire ie Ngöbö
gare abko tä olo ketete ni kukweiye; akwa
nire nire ñan tä olo ketete ni kukweiye
abko ñakare jen Ngöbökwe. Ne aisete nire
nire btä Ngöbö Üai era metre tä abko tä
ni kukwei mike era; akwa nire nire btä üai
käme ni ngökaka tä abko ñan tä ni kukwei
mike era jae.

Ngöböta ni tarere, kwrere nikwe ni mräkä taredre

[7] Ti mräkätre tare tikwe, Ngöbö aibe
käta ni kite ni mda mda tarere, aisete
ari ja tarere kwärikwäri. Nire nire käta
mräkä tarere abko därebare Ngöbökri,
aisete Ngöbö ngobo amne Ngöbö gare metre ie. [8] Ngöbö abko ni tarekä amne jändrän
jökrä nuenta kwe abko tä nuene ni tarekäre,
aisete nire nire ñan tä ni mda mda tarere,
ni ye abko ie Ngöbö gare ñakare. [9] Ngöböta
ni tarere ye abko bä mikani krörö kwe
nie: Nikwe nünandre kärekäre Ngöböbe,
abkokäre Ngöbökwe ja Odei itibe juani kä
nebtä. Ye kwrere Ngöböta ni tarere abko
bä mikani kwe nie. [10] Erere arato, Ngöböta
ni tarere kri abko krörö: Ñan nikwe Ngöbö
tarebare käne abtä Ngöböta ni tarere, akwa
Ngöbö ara jire käkwe ni tarebare käne,
käkwe ja Odei juani krüte krusobtä ni kräke,
Ngöbö mätä kri nibtä diankakäre mento
amne Ngöbö moto mikakäre jäme ni kräke
amne ni ngite Ngöbö rüere ye diankakäre
mento nibtä, abkokäre krütani. [11] Ne aisete,
ti mräkätre tare tikwe, Ngöbökwe ni tarebare kri kore, ye kwrere nikwe ja taredre
kwärikwäri arato. [12] Ni ngämi Ngöbö tuen
jire bati, akwa nita ja tarere kwärikwäri,
ye ngwane Ngöböta nüne nibtä abko tuata
nibtä, amne nikwe Ngöbö taredre ño metre,
erere arato nikwe ni mda mda taredre metre abko tä nüke gare nie.

[13] Mdakäre abko, nita nüne ketetibe
Ngöböbe amne Ngöböta nüne ketetibe
nibe, ye abko gare nie, ñobtä ñan angwane
Ngöbökwe ja Üai mikani nüne nibtä. [14] Ye
abko, ni Rün käkwe ja Odei juani ni jökrä
diantarikäre, ye abko nunkwe tuani amne
nunta mike gare ni jökräye. [15] Jesu abko
Ngöbö Odei era metre, ye nire nire kräke
tä nebe era, käta tödeke bti, ni ye abko
tä nüne ketetibe Ngöböbe amne Ngöböta
nüne ketetibe ben arato. [16] Ye abko Ngöböta

ni tarere era bkänä, yebti nita tödeke amne
nita mike era.
Ngöbö abko ni jökrä tarekä, aisete nire
nire käta kä bien Ngöböye ja tarekäre, ni
ye abko käta ni mda mda tarere amne
tä nüne ketetibe Ngöböbe amne Ngöbö tä
nüne ketetibe ben. 17 Ngöböta ni tarere, ye
tä nebe era nikrä, ye ngwane Ngöbökwe
kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä
angwane, kä jürä rabadre ñakare nibtä
Ngöbö ngwärekri, ñobtä ñan angwane Je-
sukwe nünabare kä nebtä, ye kwrere nita
nüne, aisete ni rabadre moto jäme Ngöbö
ngwärekri. 18 Ye abko, Ngöböta ni tarere
era metre gare nie angwane, kä jürä
ñakare nibtä Ngöbö ngwärekri, ñobtä ñan
angwane Ngöböta ni tarere era metre, ye
abko tä Ngöbö jürä nibtä juentari mento,
akwa nane Ngöbö jüräta neme nibtä, ye
ngwane Ngöböta ni tarere era metre ngämi
nüke gare täte jökrä nie.
19 Mdakäre abko, Ngöbökwe ni tarebare
käne, ye mden kisete nita Ngöbö tarere
amne nita ja tarere kwärikwäri. 20 Akwa
nire nire käkwe niedre: Tita Ngöbö tarere,
niedre kwe, ye btäräbe tädre bätä ngwen
mräkäbtä, ni ye abko tä ni ngökö jirekäbe
amne niara ñan raba Ngöbö tarere, ñobtä
ñan angwane niara mräkä tuen ie abko
nuäre taredre, akwa tä tarere ñakare, ¿se
abko Ngöbö tuen ñakare ie abko tareta era
kwe ya? ¡Ñakare jire chi! 21 Ne aisete
niarakwe kukwe biani nuendre nie abko
krörö: Nire nire käta Ngöbö tarere ye
käkwe mräkä taredre arato abko biani nu-
endre kwe nie.

5

Nikwe tödekadre Ngöbö Odeibti

1 Jesu abko Ni Dianinkä Ngöbökwe, ye
nire nire käta mike era amne tä tödeke bti,
ni ye abko därebare Ngöbökri, aisete Ngöbö
ngobo. Ye abko, ti mräkätre, nire nire
käta ni rün tarere, ni ye abko käta ni rün
ye ngäbriänkätre tarere arato, 2 aisete nita
Ngöbö tarere amne nita niara kukwei mike
täte, ye ngwane nita Ngöbö ngäbriänkätre
mda mda tarere arato abko tä nüke gare
nie. 3 Ye abko, nita Ngöbö tarere angwane,
nita kukwe biani Ngöbökwe nuendre nie ye
mike täte jökrä amne, kukwe biani nuen-
dre kwe nie, ye abko ñakare tare nuene,
ñakare tribe doboko kwrere, 4-5 ñobtä ñan
angwane Jesu abko Ngöbö Odei ye nire nire
käta mike era jae, käta tödeke bti, ni ye
abko Ngöbö ngäbriänkä. Erere arato, ni
ye käta jändrän jökrä kämekäme Ngöbö
rüere kä nebtä ganaine. Ye abko, tödeka
kwatibe Jesubti, ye aibe köböire nita kukwe
kämekäme Ngöbö rüere ganaine.
6 Mdakäre abko, Jesukristo abko Ngöbö
Odei era metre nükani ni ngätäite, ye abko
ñö amne däri käkwe bä mikani. Ye abko,
ñan ñö aibe käkwe bä mikani, akwa ñö
amne däri arato käkwe bä mikani. Erere
arato, Ngöbö Üai ara jire käta kukwe ne
mike gare metre nie Jesukristobtä amne,
Ngöbö Üai tä ni ngökö ñakare jire. Je-
sukristo abko Ngöbö Odei era metre, ye
abko Ngöbö Üai tä mike gare nie. 7 Ye abko,
jändrän ketamä käta kukwe era niere kore
Jesukristobtä abko krörö: 8 Ngöbö Üai amne
ñö amne däri abko käta blite ja kwrere jökrä
Jesukristobtä. 9 Ni mda abko tä kukwe niere
ni mdabtä angwane, nita mike era. Ngöbö
bäri ütiäte kri ni ngwä, aisete Ngöböta
kukwe era erere niere Jesubtä ye abko bäri
ütiäte, ñobtä ñan angwane Ngöböta kukwe
era erere niere nie niara Odeibtä, aisete bäri
rabadre era nikrä. 10 Ne aisete, nire nire
tä tödeke Ngöbö Odei Jesukristobti ye abko
tä kukwe niebare Ngöbökwe niara Odeibtä
ye mike era jae; akwa nire nire ñan tä
kukwe niebare Ngöbökwe niara Odeibtä ye
mike era jae, ni ye abko tä Ngöbö bä mike
ni ni ngökaka kwrere, ñobtä ñan angwane
kukwe era niebare Ngöbökwe ja Odei Je-
sukristobtä abko ñan tä mike era jae aisete.
11 Kukwe era metre niebare Ngöbökwe niara
Odeibtä abko krörö: Ngöböta ni mike nüne
kärekäre niara Odei köböire. 12 Ye aisete,
nire nire tä tödeke Ngöbö Odei Jesukris-
tobti, ni ye abko rabadi nüne kärekäre
Ngöböbe, akwa nire nire ñan tä tödeke
Ngöbö Odei Jesukristobti, ye käkwe ñan
nünandre kärekäre Ngöböbe.

Kukwe mrä

13 Mdakäre abko ti mräkätre, munta
Ngöbö Odei mike era jae, käta tödeke bti,
ye köböire mun rabadi nüne kärekäre
Ngöböbe abko rabadre gare metre
munye, abkokäre tita tärä ne tike munye.
14 Mdakäre abko, nita krötö Ngöbö ken
kukwe ribere ie, ye ngwane ni raba kukwe

ribere jäme ie, ñobtä ñan angwane, Ngöbö
tö dreye nikrä abko erere nita kärere ie, ye
ngwane tä ni kukwei kaen ngäbti ja moto
kuinbti. [15] Nita jändrän kärere Ngöböye
angwane, Ngöböta ni kukwei kaen ngäbti
ja moto kuinbti abko garera nie, ye kwrere
arato jändrän käräta ie nikwe, ye biandi
kwe nie abko gare kuin nie arato.
[16] Mdakäre abko, mun mräkä mden tua
ja mike ngite munkwe angwane, kukwe
btä ja mika ngite kwe, yebtä Ngöbökwe
ñan mikadre ja tare nike kärekäre ja
okwä bäre mento ne ngwane, munkwe
blita kräke Ngöböbe angwane, Ngöbökwe
mikadita nüne kärekäre jabe, ñobtä ñan
angwane kukweta kwati btä ja mikata ngite
abko käta ni mike kärekäre Ngöbö okwä
bäre mento, yebtä abko munkwe blitadre
Ngöböbe kräke abko tita niere ñakare.
[17] Kukwe jökrä kämekäme nuenta nikwe,
yebti abko nita ja mike ngite Ngöbö rüere,
akwa kukwe tärä ruäre btä nita ja mike
ngite abkobtä Ngöbö ñan tä ni mike ja tare
nike kärekäre ja okwä bäre mento.
[18] Mdakäre abko, nire nire därebare
Ngöbökri abko Ngöbö ngäbriänkä, ni ye
abko ñan tä niken ja mike ngite janknu
Ngöbö rüere, ye abko garera nie, ñobtä ñan
angwane Satana ngututu käme käkwe ñan
diandrekä jakri abko ngäniene Ngöbö Odei
Jesu därebare Ngöbökri, käta ngibiare ja
kisete, ye abko gare nie arato. [19] Ni abko
Ngöbö ngäbriänkätre amne ni kä jökräbti
temen tä nüne Ngöbö rüere abko tä Satana
ngututu ngoto täni, ye garera nie. [20] Akwa
Ngöbö Odei nükani kä nebtä, käkwe ni
töi tikani, Ngöbö era metre rabadre nüke
gare nie abkokäre, ye garera nie arato.
Ye mden kisete, Ngöbö era metre, ben
nita nüne ketetibe mtare amne, nita nüne
ketetibe Jesukristo Ngöbö Odei ara ben
arato. Jesukristo ye abko Ngöbö era metre
amne ni mikaka nüne kärekäre Ngöböbe
arato abko nena gare nie ti mräkätre.
[21] Mräkäre abko, mun ti ngäbriänkätre
tikwe kwrere, jändrän ngwarbe sribebare
ngöböre, ye ngäniene munkwe ja ngibia
amne munkwe ñan mika ngöböre jae abko
tita niere mrä munye. Abko kore se. Ne
ngörä.

Tärä Tikani Bobukäre Juankwe
2 Juan

Juan ne mden käkwe tärä 1 Juan tikani arato. Niara abko Jesu kukwei ngwianka. Nire kräke tärä ne tikani kwe, btä töbikata jene jene. Meri nämane iti amne ngäbäkre kwe, kräke Juankwe tärä ne tikani abko ni ruäre tä nütüre. Akwa kukwe "meri" amne "ngäbäkre kwe" käta nitre gätäkä Jesu käbti bä mike kore abko ni kwati tä nütüre, aisete nitre tödekaka Jesubti kä nämane gätäre Jesu käbti, kräke Juankwe tärä ne tikani abko nütüta bäri.

Juankwe tärä ne tikani, ñobtä ñan angwane ni ni ngökaka nükani nitre tödekaka Jesubti ngätäite. Ni ni ngökaka ñan nämane kukwe era metre Jesubtä dirire amne tö namani nitre tödekaka Jesubti ngwiain ji blobti. Yebtä abko Juankwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre mokre. Erere arato, nitre tödekaka Jesubti käkwe ja taredre era metre kwärikwäri abko Juankwe niebare ietre.

Juanta köbö kuin juen

1 Ti unbre amne ti nitre tödekaka Jesubti
jie ngwianka käta köbö kuin juen mun
gätäkä Jesukristo käbti kräke. Ngöbökwe
mun dianinkä jenena jakrä. Tikwe mun
taredre diribare Ngöbökwe, ye kwrere tita
mun jökrä tarere era metre. Ne abko ñan
ti aibe käta mun tarere, akwa ni jökrä
ie kukwe era metre Ngöbökwe nükanina
gare abko käta mun tarere arato, 2 ñobtä
ñan angwane kukwe era metre Ngöbökwe
nükani gare nie abko nita mike era jae
amne nita tödeke bti abko erere nikwe
mikadi era kärekäre. Ye mden kisete
tita mun tarere era metre. 3 Ti mräkätre
tikwe, Ngöbökwe nünamna metre munye,
ye kwrere mun jökrä tä nüne amne mun
tä ja tarere kwärikwäri. Ngöbö ni Rün
nikwe btä Jesukristo ni Rün Odei kwe käkwe
ja moto mika kuin mun jökrä kräke amne
mun ngwian ruentari tare kwe jae amne
munkwe nüna jäme niara diebti abko ie ti
tö.

Nikwe ja taredre kwärikwäri

4 Ti mräkätre tikwe, Ngöbö ni Rün nikwe
käkwe nünamna ño nie abko erere mun
ruäre tä nüne, ye tikwe gaba angwane, käi
rababa nuäre kri tibtä. 5 Ti mräkätre tare
tikwe, mtare nikwe ja taredre kwärikwäri
abko tita kärere munye. Ne abko ñan kukwe
mdara jire biani btin nuendre nie tikata
tikwe munye, akwa kukwe bianina kena
Ngöbökwe nuendre nie, arabe tita tiketa
munye. 6 Amne Ngöbökwe kukwe biani
nuendre nie, ye erere nita mike täte ne ng-
wane, nita ja tarere era metre kwärikwäri.
Kukwe ne abko ñakare btin munkrä, ñobtä
ñan angwane munkwe tödekani kena Je-
subti angwane, munkwe ja taredre kwärik-
wäri abko diribare munye.

7 Mdakäre abko, munkwe ja taredre kore
kwärikwäri, ñobtä ñan angwane ni kwati tä
näin kwäräkwärä ni ngökakäre, käta niere
krörö: Jesukristo abko därebare ñakare
era metre ni kä nebtä kwrere amne niara
ngrabare namani ñakare, tätre näin niere.
Ni blitaka kore ye abko ni ni ngökaka
amne Kristo rüe arato. 8 Nitre dirikä kore,
ye ngäniene munkwe ja ngibia kuin, sribi
munkwe Ngöbökrä ñan rikadre ngwarbe
abkokäre. Akwa Ngöbökwe sribi ütiä bian-
dre munye, abkokäre munkwe ja ngibia,
9 ñobtä ñan angwane Kristo käkwe kukwe
diribare, yebti ta ni mda mda jatadre kukwe
bä jene dirire mda ne ngwane, ni yebtä
Ngöbö tä nüne ñakare. Akwa kukwe diri-
bare Kristokwe ye kwrere nire nire tä nüne,
ni yebtä abko Ngöbö ni Rün nikwe amne
Ngöbö Odei kwe tä nüne.

10 Nane ni ruäre rika basare munye,
akwa kukwe diribare Kristokwe tita niere
ne kwrere tä dirire ñakare ne ngwane,
munkwe ñan ka ngäbti ja gwiriete die
mikakäre amne munkwe ñan köbö ng-
wiantari ie, 11 ñobtä ñan angwane nire nire
käkwe ni ye kwrere kadre ngäbti ja gwiriete
abko käkwe sribi käme ye die mikadi siba,
aisete ni dirikä kore, ye munkwe ñan ka
ngäbti jire chi.

12 Kukwe tä kabre mda tikwe niedre
munye akwa, ti ñan tö tikai jökrä täräbtä
munye, ñobtä ñan angwane ti tö rikai
ja tuen gwärere munbe yete blitakäre
munbe. Angwane nikwe kä ngwiandre
nuäre gwaire jabtä, abkokäre ti tö rikai
yete. 13 Angwane nitre gätäkä Jesu käbti
nete abko Ngöbökwe dianinkä jakrä arato,
käta köbö kuin juen mun jökrä kräke. Abko
kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Bämäkäre Juankwe
3 Juan

Juan ne ara käkwe tärä 1 Juan amne 2 Juan tikani arato. Niarakwe tärä ne tikani niara kukwe muko iti kädian nämane Gayo kräke. Gayo nämane nüne, ye känti Juan käkwe ni juani ruäre kukwe kuin Jesubtä dirire, akwa ni iti kädian nämane Diótrefes nämane bike kri, aisete ñan tö namani nitre ye kain ngäbti. Ye ñan namani mate kuin Juanbtä, aisete niarakwe tärä ne tikani Gayoye, Gayo mikakäre mokre Diótrefebtä. Gayo abko nämane dirikätre kaen ngäbti kuin abko namani tuen kuin Juanye abko Juan tö namani niere Gayoye. Erere arato, Gayo käkwe nitre dirikä ye kadre ngäbti janknu abko ie Juan tö namani, aisete tärä ne tikani kwe Gayoye.

Juanta köbö kuin juen Gayoye

1 Ti unbre amne ti nitre tödekaka Jesubti
jie ngwianka. Ti ne ara käta köbö kuin juen
makrä ti mräkä tare kri tikwe Gayo. Tikwe
mun taredre diribare Ngöbökwe, ye kwrere
tita ma tarere era metre Gayo.
2 Ti mräkä, ma tare kri tikwe. Ma tä
nüne kuin jäme jabtä Ngöböbe, ye kwrere
arato jändrän jökrä raba neme bare kuin
mae amne ma ñan rabadre bren nike abko
tita kärere Ngöböye makrä, 3 ñobtä ñan
angwane kukwe era metre Ngöbökwe mata
mike ütiäte janknu jae amne kukwe era
metre Ngöbökwe diribare mae abko erere
ma tä nüne, ye abko ni ruäre rükaba nete,
käkwe nieba tie abko käi rababa nuäre kri
tibtä. 4 Kukwe era metre Ngöbökwe tä
nünamna nie, ye kwrere ti ngäbriänkätre
tikwe Jesu käbti ma kwrere tä nüne abko
tita gain angwane, bäri käta neme nuäre
tibtä.
5 Ti mräkä tare tikwe, ni mräkä menteni
tödekaka Jesubti, kräke ma tä sribi kuin
nuene täte niaratre die mikakäre, käta
kaen ngäbti kuin, ye abko tuen bäri kuin
tie. 6 Mata nitre menteni tödekaka Je-
subti ye tarere kri, ye abko ja mräkätre
gätäkä Jesu käbti tä nete abko ngwärekri
tätre niere, aisete jändrän ñakare kwetre,
yebtä makwe die mika. Makwe niaratre
die mikadre ño, ie Ngöbö tö, ye kwrere
makwe die mika niken mentokwäre ji
ngrabare abko tita ribere mae, 7 ñobtä ñan
angwane niaratre tä dikekä kwäräkwärä
sribikäre Jesukristo kräke amne tä ja di
kärere ñakare nitre tödekaka ñakare Je-
subti yeye. 8 Ni ye kwrere abko nikwe kadre
ngäbti kuin ja gwiriete die mikakäre, ñobtä
ñan angwane ye kwrere nikwe niaratre die
mikadi kukwe kuin era metre Jesubtä ng-
wiankäre kwäräkwärä.

Kukwe Diótrefebtä

9 Mdakäre abko, nitre gätäkä Jesu käbti tä
yete, ie tikwe tärä tikaba, akwa Diótrefes
abko ñan tö nun kukwei mikai ütiäte jae,
ñobtä ñan angwane tö rabai bäri ji dokwäte
ni jökräbti abko erere tä bike kri kaibe,
aisete ñan tö nun kukwei mikai ütiäte jae.
10 Ne aisete, ti näin nebe yete angwane,
tikwe mäträdi btä mun jökrä ngwärekri,
ñobtä ñan angwane tä näin blite ngwarbe
nun rüere, ye kwe ñan tä neme dbe amne,
ñan tä ja mräkätre Jesu kukwei dirikätre ye
kaen ngäbti. Mdakäre abko, ni ruäre töta
neme ja mräkätre ye kain ngäbti angwane,
tä dokwä täke kän. Erere arato, ni ruäre
tä Jesu kukwei dirikätre ye kaen ngäbti
abtä niara tä kitekä mento nitre gätäkä Jesu
käbti ye ngätäite, aisete tikwe mäträdi btä.
11 Ti mräkä tikwe, ni mdakwe jändrän
käme nuen ma okwäbti Diótrefes kwrere,
ye kwrere makwe ñan nuen siba, akwa ni
mdakwe jändrän kuin nuen ma okwäbti,
ye kwrere makwe jändrän kuin nuen siba,
ñobtä ñan angwane ni jen Ngöbökwe abko
käta jändrän kuin nuene, akwa ni jändrän
käme nuenkä abko ie Ngöbö gare ñakare.
12 Ni jökrä okwäbti abko, Ngöbö kukwei kuin
era metre Jesubtä käta nünamna nie, ye
kwrere Demetrio tä nüne abko tätre niere
Demetriobtä. Erere arato, Demetrio tä
nüne metre abko nunta niere btä arato. Ne
abko, nunta kukwe era erere niere abko
gare kuin mae, ruen tie ti mräkä.
13 Ti mräkä, kukwe näma kabre tikwe
niedre mae, akwa ti ñan tö tikai jökrä
täräbtä mae, 14 ñobtä ñan angwane bä jötrö
ti tö ja tuai mabe angwane, tikwe blitadi
gwärere mabe.
15 Ngöbökwe kä jäme mika mabtä, ie ti
tö. Mdakäre abko, ma kukwe muko jökrä
tä nete käta köbö kuin juen makrä. Erere
arato, nunta köbö kuin juen nun kukwe

muko yete kräke abko makwe nie itire itire
ie nunkrä. Abko kore se. Ne ngörä.

Tärä Tikani Judakwe
Judas

Tärä ne tikaka abko kädian nämane Judas. Niara abko nire gare ñakare metre, akwa niara abko Jesu kukwei ngwianka kädian nämane Judas btä täräta tikani Lucas 6.16; Hechos 1.13 abko ni ruäre tä nütüre. Erere arato, Judas mdara jire abko ni Dänkien Jesu etba bati Santiago kwrere abko käkwe tärä ne tikani abko ni kwati tä nütüre arato, ñobtä ñan angwane Mateo 13.55; Marcos 6.3 käta blite Jesu etba kädian nämane Judabtä. Tärä ne tikaka abko ñakare Judas Iscariote.

Judas käkwe tärä ne tikani nitre tödekaka Jesubti mikakäre mokre dirikätre blobtä, ñobtä ñan angwane ni ruäre bikaka tödekaka Jesubti nükani nitre tödekaka Jesubti ngätäite niaratre ngökakäre amne niaratre ngwiankäre ji blobti. Nitre ye ngäniene nitre tödekaka Jesubti käkwe ja ngibiadre abko Judakwe niebare ietre. Ngöböta ja moto mike kuin ni kräke, käkwe ni ngite dianinkä mento nibtä, aisete ni rabadre ja mike ngite janknu abko rabadre dbe abko nitre ni ngökaka nämane dirire, akwa ñakare kore abko Judakwe niebare. Nitre nünanka kira käkwe nünabare Ngöbö rüere angwane, Ngöbökwe mikani ja ngie nuen kri, ye kwrere Ngöbökwe nitre ni ngökaka ye mikadi ja ngie nuen kri arato abko Judas tö namani mikai gare nitre tödekaka Jesubti yeye, aisete tärä ne tikani kwe kräke.

Judata köbö kuin juen

1 Ti Judas käta tärä ne tike munkrä. Ti abko ni klabore Jesukristo kräke amne ti abko Santiago etba. Ngöbö ni Rün nikwe käkwe mun käräbare jakrä, käta mun tarere amne, mun ye arabe Ngöböta ngibiarebti Jesukristo kräke. Mun ye mden kräke tita köbö kuin juen. 2 Ngöbö raba mun ngwen ruentari tare jae amne mun mika nüne bäri jäme kwe. Erere arato, raba mun tarere bäri kri abko ie ti tö.

3 Ti mräkätre tare tikwe, nita dianintari gwaire siba Ngöbökwe, kukwe yebtä bäri ti tö rababa tärä tikai munye, akwa mtare kukwe mdara jire btä tikwe tärä tikadre jötrö munye ruen tie, aisete ti bike tärä tike munye, nebtä ti bike ribere krörö munye: Kukwe kuin Jesubtä ye abko Ngöbökwe biani batibe juta deme kweye abko ñan rabadre kwitani. Kukwe ye dokwäre munkwe rü abko ti tö nibi ribei munye, 4 ñobtä ñan angwane ni nükani ruäre mun ngätäite. Nükani tiebe mun ngökakäre abko käta bike dirikätre kuin kwrere, akwa ñakare kore. Nitre ye ara Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen abko Ngöbö Kukwei käkwe niebare kira. Ni ye abko ni ngututu moto kämekäme Ngöbö rüere. Ngöböta ni tarere ja moto kuinbti, aisete ni rabadre kukwe kämekäme nuene bätäkä ngwarbe, akwa Ngöbökwe ñan ni mikadre ja ngie nuen, tätre niere, erere tätre nuene. Erere arato, Jesukristo ni Dänkien amne ni Bkänkä itibe abko ie tä trö kwite, käta rükente.

5 Ti bike kukwe niere, ne garera munye, akwa ti bike miketa töre jirekäbe munye abko krörö: Ngöbökwe nitre israelita dianinkä Egipto bäre mento angwane, nire nire käkwe ñan Ngöbö kukwei mikani era ye abko Ngöbökwe ganinkä jökrä kä kaibete. 6 Bobukäre abko, angele ruäre nämane sribire Ngöbökrä, sribi ye abko kitani temen kwetre amne, namani bike kri, käkwe kä kuin Ngöbö känti mikaninkä. Ye mden dokwäre abko kä iko te Ngöbökwe kitani ngite kärekäre abti kä mrä angwane, Ngöbökwe kukwe ükadite kräke abko tä ngibiare kä ye känti. 7 Mdakäre abko, kukwe nakaninkä angelebtä, ye kwrere nakaninkä arato nitre Sodomabobtä amne nitre Gomorrabobtä. Erere arato, nitre nünanka juta känimekänime Sodoma amne Gomorra bäre temen, yebtä nakaninkä. Nitre nünanka juta yete ye namani ja mike gure bati bati nekwäre sekwäre amne, nitre brare abko namani bike merire jae kwärikwäri. Erere arato, nitre merire namani bike brare jae kwärikwäri amne kukwe kämekäme kore ye aibe mdei namani krübäte ietre abkobtä ja kitani kwetre. Abtä Ngöbökwe mikani ja ngie nuen, käkwe ganinkä kärekäre ñukwä jutrate. Kukwe nakaninkä kore, ye abko namani ja töikrä ni jökrä kräke.

8 Kukwe nakaninkä kore ja töikrä, akwa nitre kirakira käkwe ja mikani ngite kore, ye kwrere jire nitre dirikä blo käta ja mike ngite mtare mun ngätäite. Ja mikadre

ngite bätäkä ngwarbe kwetre abko dbe,
ye abko mikata tuadre ietre köböre, tätre
niere abko erere tätre ja mike ngite. Erere
arato, ni Dänkien Jesukristo di kri, ye abko
mikata ngwarbe kwetre. Erere arato, üai
kämekäme amne angeletre Ngöbökwe tuen
ñakare abko rüere ñan ñäkädre jire, akwa
niaratre abko tä ñäke rüere. 9 Akwa angele
ütiäte kri kädianta Miguel nämane ja kwete
Moisés ngwäkäbtä diablube angwane, an-
gele Miguel ye ie ja nükani töre ñakare
ñäke taretare diabluye au jakrä, aisete
Ngöbökwe diablu kada ketadre abkokäre,
niebare krörö kwe diabluye: ¡Ni Dänkien
Ngöbö käkwe ma kada keta! niebare
kwe ie. 10 Akwa dirikätre blo ye abko ie
üai kämekäme amne jändrän mda mda
gare ñakare, akwa tätre ñäke taretare
rüere. Erere arato jändrän ngwarbe töi
ñakare käta jändrän gare ie aibe nuene, ye
kwrere jire nitre ye tä nüne amne tätre
kukwe nuene kämekäme. Ye dokwäre
abko Ngöbökwe mikadi ja ngie nuen abko
känänta au kwetre jakrä.

11 ¡Aiteeje, dirikätre blo ye bobre jakän!
ñobtä ñan angwane Caín käkwe nünabare
ño, ye kwrere niaratre tä nüne. Erere
arato, kira ni iti kädian nämane Balaam
abko nämane Ngöbö Kukwei niere ngwian
ganainkrä jae, ye kwrere nitre dirikä blo
käta dirire ngwian ganainkrä jae. Mdakäre
abko, ni iti kädian nämane Coré abko moto
namani romon Moisés rüere abko dokwäre
Ngöbökwe kämikani, ye kwrere rakadikä
arato niaratrebtä.

12 Mdakäre abko, dänta jübente bäta nebe
käme, ye kwrere abko nitre dirikä blo tä
mun ngätäite, ñobtä ñan angwane munta
ja tarere kwärikwäri, ye bä mikakrä munta
mröre ketetibe, ye känti abko dirikätre
blo käta mröre kabrekabre, tä dö ñaen
kabrekabre abko käita nebe nuäre btätre
amne tätre mun mike ütiäte ñakare. Ye
abko, kukwe gaidre kri abko tätre nuene.
Erere arato, tätre ja bä mike ni mda mda
ngibiabtikä kwrere, akwa tätre ja ngibiare
au. Mdakäre abko, müta aibe tä kite jüben
amne ñü ñakare te, aisete müreta niken
juenkä mentokwäre, ye kwrere jire niaratre
tä nüke, bti näin ta, akwa ñan tä ni die
mike jire chi. Erere arato, kri rabadre ng-
wäre ngwäre abko käita nüke amne ngwäta
nebe ñakare btä, ye kwrere jire niaratre
tä amne, kri ngatanina kwrere jire bäta
nebe abti diankata ngätri ngöi kuin, ye
kwrere jire niaratre tä arato. 13 Erere arato,
mrenta nebe romon, tä niken nakwenkä
käta niken däi dobrore kämekäme kite jate
jate, ye kwrere jire nitre dirikä blo tä kukwe
kämekäme gaidre kri ye nuene. Erere arato,
muke tä niken mentokwäre amne ñan tä
näin metre ta, ye kwrere jire tätre näin,
ye dokwäre abko kä bäri iko krübäte, te
Ngöbökwe kitadi ngite kärekäre.

14 Mdakäre abko ni iti kädian nämane
Enoc käkwe nünabare kira Adán mräkä
ni kükü ja täritäri Adán täbti abko käkwe
kukwe niebare krörö nitre dirikä blo yebtä:
¡Tuen nete! Angele deme mili kabre
kabre krübäte abko ben ni Dänkien jatadi.
15 Angwane nitre ngututu moto kämekäme
Ngöbö rüere käkwe kukwe nuenbare diän
diän, erere arato ñäkäbare taretare kwetre
Ngöbö rüere, ye dokwäre ni Dänkien jatadi
mike ja ngie nuen jökrä, niebare Enokwe
nitre dirikä blo yebtä. 16 Jändrän jökrä
Ngöbökwe btä tätre ñäke amne jändrän
keta kabre abko rüere tätre blite taretare.
Erere arato, kukwe kämekäme mdei ietre,
ye aibe jiebti tätre nakwen. Mdakäre abko,
tätre ja käikitekä krübäte au amne tätre
niken blite nuäre nuäre ni mda mdabe jän-
drän diankakäre kän.

Nünandrekä dite

17 Akwa ti mräkätre tare tikwe, kukwe
tä nakenkä mtare, yebtä nitre Jesukristo
kukwei ngwianka käkwe diribare ño ño,
ye munkwe ngwian töre jae. 18 Niaratre
käkwe niebare krörö munye: Kä mrä
angwane, ni jatadi ruäre abko käkwe Ngöbö
mikadi yakrä jae amne kukwe kämekäme
mdei ietre, ye aibe jiebti rabadi nakwen
abko erere nünandi kwetre, niebare kwetre
munye, ye munkwe ngwian töre jae. 19 Nitre
dirikä blo ye abko tä mun mike rüre jabe
kwärikwäri amne kukwe kämekäme mdei
ietre, ye aibe jiebti tätre nakwen amne
Ngöbö Üai ñakare btätre.

20 Akwa ti mräkätre tare tikwe, kukwe
kuin deme Jesukristobtä diribare munye,
mikata era munkwe, yebtä munkwe ja
die mika nünenkä bäri dite mda amne
munkwe blita Ngöböbe Ngöbö Üai Deme
köböire. 21 Erere arato, Ngöböta mun tarere
kri, yebtä munkwe nüna janknu amne, ni
Dänkien Jesukristo käkwe ja moto mikadi

kuin nikrä, käkwe ni mikadi nüne kärekäre
jabe, ye munkwe ngibia ngäbti.
22 Angwane nitre ruäre käkwe tödekadre
janknu Jesukristobti abko töita niken
kwäräkwärä, ni ye abko munkwe ngwian
ruentari tare jae, töi mikakäre kwatibe ni
Dänkienbti. 23 Amne ni mda mda kebera
Jesukristo rükente, abtä bikera niken ja
tare nike ñukwä jutrate, ye abko munkwe
diantari ñukwä jutra ngäniene, niaratre
ñan rabadre nianinte kärekäre abkokäre.
Amne ni mda mda abko munkwe ngwian
ruentari tare jae, akwa ni bren krübäte abtä
kä jüräta nebe nibtä kise mike dän kwebtä,
ye kwrere jire nitre ye abko krübäte, aisete
munkwe ja ngibia niaratre ngäniene arato.
24-25 Mrä abko, Ngöbö itibe ni Diantarikä
nikwe abko di tärä täte mun ngibiakrä, mun
ñan rikadre niara bäre mento abkokäre.
Amne kä bä nuäre Ngöbö känti, ye te Ngöbö
rabadre nebe mun ngwena kuin deme
amne kä rabadre nuäre munbtä nebe yete,
abkokäre Ngöbö di tärä täte arato, aisete
Ngöbö aibe bä nuäre, yebtä raba mikani
ütiäte amne, niara aibe raba mikani ütiäte
jrei kwrere. Erere arato, niara aibe di kri
jändrän jökräbti ta amne niara aibe jändrän
jökrä bkänkä, yebtä abko kira dekä, mtare
amne kärekäre Ngöbö aibe rabadre mikani
ütiäte kri ni Dänkien Jesukristo köböire.
Amen. Abko kore se. Ne ngörä.

Kukwe Mikani Tuare Juanye
Apocalipsis

Ni ja töitikaka Jesube kädian nämane Juan käkwe tärä ne tikani. Niarakwe tärä mda mda tikani arato abko krörö: Kukwe Kuin Jesubtä Tikani Juankwe, 1 Juan, 2 Juan, 3 Juan. Juan nämane kitani ngite kä butu kädianta Patmos ye känti angwane, niarakwe tärä ne tikani.

Jesu ara jire käkwe tärä ne tikamna Juanye. Nita jändrän tuen ño köböre, ye kwrere jire kukwe jökrä tä tikani tärä nebtä abko Jesukristo käkwe mikani tuare Juanye, amne kukwe jökrä niebare Ngöbökwe Juanye abko Juankwe kukwei nuani köböre, ye abko Jesukristo käkwe tikamna täräre ie. Käne abko, Jesukristo käkwe ja mikani tuare köböre Juanye angwane, Jesukwe kukwe tikamna täräbtä biandre nitre gätäkä Jesu käbti nünanka juta keta kükü känti kä Asiate.

Mdakäre abko, Satana tä rüre käre Ngöbö rüere, ye abko rakadrekä ño ño Juan näire mentokwäre abko Juankwe tikani täräbtä Ngöbö amne Ngöbö Odei Jesukristo käkwe Satana btä sribikä kwekwe ganaindi kwäräbe rükadre gare metre nitre tödekaka Jesubti yeye abkokäre.

Kukwe käne

1 Kukwe mden mden rakadikä bä jötrö abko rabadre gare nie abko Ngöbökwe mikani Jesukristo kisete mikakäre gare sribikä kwekwe ie. Akwa kukwe ye rabadre gare, abkokäre Jesukristo käkwe angele kwe juani niere ti Juan sribikä kwe neye. 2 Ye abko, tikwe dre dre tuaba Ngöbö kukweibtä amne Jesukristo käkwe kukwe mikani tuare ño ño tie abko tita niere metre jökrä arato. 3 Kukwe biani Ngöbökwe ni Ngöbö kukwei niekä neye, nebtä nire nire käkwe ñäkädre amne nire nire käkwe kukwe nuadre amne mikadre täte kwe, ni yebtä abko kä rabadi nuäre kri amne Ngöbökwe ja di biandi ie, ñobtä ñan angwane kukweta tikani tärä nebtä kebera nakenkä.

4-5 Nitre gätäkä Jesu käbti kä keta kükü te kä Asiate, kräke ti Juan tä köbö kuin juen krörö: Ngöbö tä nire amne Ngöbö nämanena nire amne arabe jatadi, erere arato üai ni kükü tä kürä gobrankrä Ngöbökwe ye ngwärekri, erere arato Jesukristo käta kukwe niere era metre Ngöböbtä amne niara aibe nükaninta nire käne amne niara tä gobrane jrei jökrä kä nebtä bti ta—niaratre käkwe ja moto mika kuin munkrä amne mun mika nüne jäme kwetre, ie ti tö.

Jesukristo käta ni tarere amne ja därie ianinte krusobtä kwe angwane, ni tikaninte kwe, ni nämane ngite Ngöbö rüere ye ngäniene. 6 Niarata gobrane nibtä. Erere arato, niarakwe ni mikani blitaka Ngöböbe ni mda mda diäre sribikäre Ngöbö niara Rün kräke, aisete ¡Kristo raba käikitaninkä kärekäre amne niara di raba kri kärekäre! Amen.

7 Olo ketete munkwe.
Kristo jatadita mütabti, ye ni jökrä käkwe tuadi.
Nitre käkwe niara däkäninte bukobti, ye ara jire käkwe tuadita arato.
Ye ngwane ni kä jökräbti temen rabadi nekwetekä ja jiebti, kä rabadi ja müaire. Abko kore se. Amen.

8 Ni Dänkien Ngöbö käta niere krörö: Ti abko tärä okwä kena kädianta alfa amne tärä okwä mrä kädianta omega. * Ti nämanena jändrän jökrä känenkri kena amne ti rabadi jändrän jökrä täbti mrä. Ti abko Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä käta niere.

Ni bä Ni Kä Nebtä Ngobo kwrere abko Juankwe tuani

9 Ti abko Juan. Jesu käbti ti ne mun mräkä munkwe amne, munta ja tare nike tödekabtä Jesubti, ye kwrere tita ja tare nike arato. Erere arato, Ngöböta gobrane munbti, ye kwrere tä gobrane tibti arato amne, munta nünenkä dite jabtä tödekakäre janknu Jesubti, ye kwrere jire tita nüne arato. Ye abko, Ngöbö Kukwei kuin metre ti nämane dirire amne kukwe kuin Jesubtä ti nämane niere, dokwäre ti kitaba ngite, aisete ti näma ngite kä butu kädianta Patmos ye känti. 10 Angwane bati bämänte, Ngöbö Üai näma täte tibtä

* 1:8 alfa amne omega. Alfa abko tärä okwä käne alfabeto griegorebtä amne omega abko tärä okwä mrä alfabeto griegorebtä, ye kwrere Jesukristo abko nämane käne amne niara rabadi jändrän jökrä täbti mrä.

angwane, ti trökri ni kukwei jaraba krikri
bäsi drü kukwei kri kwrere tie se kwrere.
11 Ni kukwei ye abko käkwe nieba krörö tie:

Jändrän tuata makwe, ye erere tike jökrä
täräbtä, bti nitre gätäkä Jesu käbti tä juta
keta kükü te kä Asiate, ye känti makwe juan
abko krörö: juta Efeso, Esmirna, Pérgamo,
Tiatira, Sardis, Filadelfia amne Laodicea ye
ie makwe tärä ye juan, nieba kwe tie.

12 Ye btäräbe ti rikwitateba angwane, ni
näma blite abko tikwe tuaba angwane, oro
dätebare ñotra gräre näma krä kükü, btä ti
okwä rababa. 13 Akwa ñotra grä krä kükü ye
ngätäite abko ni näma iti abko bä rababa Ni
Kä Nebtä Ngobo kwrere abko btä dän nga
nüke mate ngotobtä temen näma amne,
koria orore abko näma kitani ja kötäbti ta
kwe, btä ti okwä rababa. 14 Angwane niara
dokwä drüen abko ngwen bürere jökrä
obeja drüen bätäninte kuin deme kä lana bä
ngwen bürere, kwrere jire bä rababa tuen
tie amne, nieve ngwen bürere, kwrere jire
bä rababa tuen tie amne okwä abko rababa
trä ngitiekä ñukwä jutra kwrere jire rababa
tuen tie. 15 Erere arato, bronse kukwata
kuin ñukwäte abko tä nebe trä ngitiekä,
ye kwrere jire niara ngoto rababa tuen tie
amne ñöta kite kri abko ngöta nebe juuu,
ye kwrere jire niara kukwei rababa ruen
kri tie. 16 Amne niara kise ruenkri abko
te muke näma kwä kükü rababa tuen tie.
Erere arato, ngitra tu grine grine jabtä
jütre kwärikwäri ye kwrere kukwe rababa
betekä kadate, rababa ruen tie amne, ñänä
träta ngitiekä dirare, ye kwrere jire niara
ngwäre, rababa tuen tie.

17 Ni ye btä ti okwä rababa kore angwane,
ti rikaba ngitiekä ngwäkäre kwrere niara
ngotobtä temen, akwa niarakwe ja kise ru-
enkri mikaba tibtä, bti nieba kwe tie:

Ma ñan rekwetaka tibtä. Ti nämanena
jändrän jökrä känenkri kena amne ti rabadi
jändrän jökrä täbti mrä. 18 Ti abko tä nüne
kärekäre. Ti ne mden krütani bati, akwa
ti nükaninta nire amne mtare tita nüne
kärekäre. Mdakäre abko, ti bäri di kri gata
yekrä, aisete tita gata dänkiene amne ti di
tärä ni juankrä kärekäre Ngöbö okwä bäre
mento amne ti di tärä ni diantarikrä gata
ngäniene, ye bä mikakrä llabe gatakwe kä
nakebtä tä ti kisete.

19 Ne aisete, makwe jändrän turi, ye erere
tike jökrä täräbtä. Dre tä nakenkä mtare
amne dre rakadikä mtare mentokwäre, ye
tike jökrä täräbtä. 20 Amne muke kwä kükü
tä ti kise ruenkri makwe turi, erere arato
ñotra grä orore krä kükü makwe turi, ye
abko tä dre bä mike abko tä tiebe, aisete ñan
nibi nüke gare mae, ye abko ti bike niere
mae abko krörö: ñotra grä orore krä kükü,
ye abko nitre gätäkä ti käbti juta keta kükü
känti kä Asiate abko bä mikata amne, muke
kwä kükü ye abko angeletre ni kükü tä nitre
gätäkä ti käbti juta keta kükü ngibiabtikä
abko bä turi kore makwe abko nieba kwe
tie.

2

Tärä nitre gätäkä Jesu käbti juta Efesote kräke

1 Angwane angele tä nitre gätäkä ti käbti
juta Efesote ngibiare, ye ie tärä tike krörö:

Ti kise ruenkri abko te muketa kwä
kükü amne ñotra grä orore krä kükü,
ngätäite tita dikekä die mikakäre, ti ne
mden käta niere krörö: 2 Dre dre nuenta
munkwe, ye gare jökrä tie abko krörö:
Munta sribire tare krübäte Ngöbökrä, ye
garera tie amne ja tare nikabtä munta
nünenkä dite jabtä, ye gare tie. Mdakäre
abko, ni ruäre diän diän tä nüne Ngöbö
rüere, tä kite ja Ngöbö kukwei ngwianka
niere abko ben munta ja gete ñakare,
akwa munkwe mikani ñäräre kuin amne
nämane näin ni ngökö, ye abko munkwe
gani btätre, aisete munkwe juanintari,
ye abko gare kuin tie arato. 3 Mdakäre
abko, munta nünenkä dite tibtä amne
munta ja tare nike kri ti dokwäre, akwa
mun nebe dräre ñakare tödekabtä tibti,
ye abko gare kuin tie arato, yebtä käta
nebe nuäre tibtä.

4 Akwa mun jatani tödeke krire tibti
angwane, mun nämane ti tarere kri, ye
kwrere munta ti tarere ñakare mda, ye
aibe tuen blo munbtä tie. 5 Ne aisete mun
nämane ti tarere kri kena, ye ngwenta
töre jae, bti mun jata ja mäketa Ngöböbe
angwane, mun nämane ti tarere kri
kena, ye kwrere munkwe nuenta. Akwa
munkwe ñan nuendreta kore ne ngwane,
ñotra grä tä mun bä mike yete, ye ti
bike denkä mento nitre gätäkä ti käbti
mda mda ngätäite. Akwa munkwe ja
mäkädita Ngöböbe ne ngwane, tikwe ñan
ñotra grä ye diandikä mento munkän.

6 Akwa kukweta keteti munta nuene kuin
abko nitre nicolaita käta kukwe nuene
diän diän, kukwe yebtä mun mätä kri, ye
abko kuin tuen tie, ñobtä ñan angwane
kukwe nuenta kwetre yebtä ti mätä kri
arato.
7 Ye abko, nitre gätäkä ti käbti tä nüne
juta keta küküte kä Asiate, ye olo tärä,
aisete Ngöbö Üai tä dre niere, ye ie olo
ketate kwe mikakäre täte. Angwane
nire nire käkwe ja tare nikadre tödek-
abtä tibti, käkwe ti rükandrete ñakare
abko ni rüe ganainkä kwrere. Ni ye ie
tikwe kä biandi kri ngwäkä ni mikakrä
nüne ye kwetadre angwane, rabadi nüne
kärekäre kä kuin Ngöbökwete abko nieba
kwe tie.

Tärä nitre gätäkä Jesu käbti juta Esmirnate kräke

8 Yebti nieba mda kwe tie:
Angele tä juta Esmirnate nitre gätäkä ti
käbti ngibiare, ye ie tärä tike krörö:
Ti Jesukristo nämanena jändrän jökrä
känenkri kena amne rabadi jändrän
jökrä täbti mrä. Ti krütani akwa nükan-
inta nire abko käta niere krörö: 9 Munta
ja tare nike amne mun bobre, jändrän
ñakare munkwe, ye gare kuin tie, akwa
jändrän Ngöbökwe tärä kabre munkwe
kä käinbti sete, aisete Ngöbö ngwärekri
mun jändrän bkäne kabre amne ñakare
bobre era metre. Mdakäre abko, ni-
tre ruäre tä ja israelita era metre niere
abko tä ñäke blo mun rüere, ye gare
kuin tie, akwa Ngöbökrä niaratre abko
ñakare israelita era metre, ñobtä ñan
angwane tä tödeke ñakare tibti, akwa
niaratre tä gätäre Satanakrä. 10 Mdakäre
abko, mun kebera ja tare nike tödekabtä
tibti angwane, diablukwe ni juandi mun
ruäre kite ngite kä teri, akwa munkwe
ñan ja tare nikadi raire. Köbö jätäbe
munkwe ja tare nikadi. Mun raba ja tare
nike kore angwane, munkwe nünanka
dite jabtä abti mun krütadi tödekabtä
tibti. Mun krütadre kore ti dokwäre, ye
ngwane munkwe mun rüe ganandi. Ye
ütiäre tikwe mun mikadi nüne kärekäre
Ngöböbe.
11 Ye abko, nitre gätäkä ti käbti tä nüne
juta keta küküte kä Asiate, ye olo tärä
aisete, Ngöbö Üai tä dre niere, ye ie
olo ketate kwetre mikakäre täte. Nire
nire käkwe ja tare nikadre tödekabtä
tibti, käkwe ti rükandrete ñakare abko
ni rüe ganainkä kwrere. Ngöbökwe
kukwe ükadite ni jökrä kräke kä mrä
angwane, Ngöbökwe ñan juandi ja okwä
bäre mento, akwa kadi ngäbti kwe nü-
nakäre kärekäre ben, aisete ñan krütadi
bobukäre abko nieba kwe tie.

Tärä nitre gätäkä Jesu käbti juta Pérgamote kräke

12 Yebti nieba krörö kwe tie:
Angele tä juta Pérgamote nitre gätäkä ti
käbti ngibiare, ye ie tärä tike krörö:
Ti Jesukristo kwe ngitra tu grine jabtä
jütre kwärikwäri tä abko käta niere
krörö: 13 Satana tä gobrane Pérgamote,
känti munta nüne, ye abko gare kuin
tie. Satana tä gobrane yete, akwa mun
tä tödeke kwatibe tibti, käta nünenkä
dite tibtä. Juta munkwe, känti Satana tä
nüne, ye känti ni iti tödekaka tibti kä-
dian nämane Antipas näma nüne, akwa
kämikani kwetre tödekabtä tibti, akwa
ti rükaninte ñakare kwe. Ye näire mun
näma tödeke kwatibe tibti arato amne
munkwe ti rükaninte ñakare, yebtä käta
nebe nuäre tibtä.
14 Akwa kukwe ruäre tä mun ngätäite
yete abko ñakare dbe tuen tie abko ti bike
niere munye abko krörö: Mekera Moisés
näire nitre israelita käkwe ja mikadre
ngite Ngöbö rüere, abkokäre jändrän
kämikani ngöbö ngwarbeye abko nitre
israelita käkwe kwetadre ngöbö ngwarbe
mikakäre ütiäte jae amne, ja mikadre
gure bati bati kwetre* abko ni iti kä-
dian nämane Balaam käkwe diribare kira
Balaye abko erere Balakwe bä mikani
nuäre nuendre nitre israelita okwäte.
Mtare, ni ruäre mun känti yete tä
kukwe ye kwrere mike ütiäte jae, käta
ja mike ngite kore, ye abko tuen blo
tie. 15 Mdakäre abko, kukwe diribare
kira Balaamkwe, ye kwrere arato kukwe
dirita nitre nicolaitakwe abkokri ni ruäre
mun känti yete tä nekete, ye abko tuen
blo tie. 16 ¡Ne aisete, munkwe kukwe
käme ye kita temen amne munkwe ja
mäkäta Ngöböbe! Munkwe ñan nuendre

* 2:14 ja mikadre gure bati bati kwetre. Números 25.1-2 tä blite kukwe nebtä. Nitre israelita käkwe ja mikani gure bati bati ngöbö ngwarbe mikakäre ütiäte jae.

kore ne ngwane, ngitra tu grine jabtä
jütre kwärikwäri, kwrere jire ti kukweita
betekä ti kadate, yebti ti näin rüre jökrä
niaratrebe yete.
17 Ye abko, nitre gätäkä ti käbti tä nüne
juta keta küküte kä Asiate, ye olo tärä
aisete, Ngöbö Üai tä dre niere, ye ie
olo ketate kwe. Kira Ngöbökwe mrö
kädianta mana biani kwetadre nitre is-
raelitaye nünakäre. Angwane mtare nire
nire käkwe ja tare nikadre tödekabtä
tibti, käkwe ti rükandrete ñakare abko
ni rüe ganainkä kwrere abko ie mana tä
ükani tiebe abko tikwe biandi kwetadre
ie. Erere arato, tikwe jä ngwen bürere
biandi ie nänkrä kä käinbti amne jä yebtä
abko ni käi btin tädi tikani abko gare
ñakare ni mda mdaye, akwa nire nire ie
tikwe jä ye biandi, aibe ie ni käi btin ye
rükadi gare.

Tärä nitre gätäkä Jesu käbti juta Tiatirate kräke

18 Yebti nieba krörö mda kwe tie:
Angele tä juta Tiatirate nitre gätäkä ti
käbti ngibiare, ye kräke tärä tike krörö:
Ngöbö Odei okwä bä ñukwä jutra
kwrere amne bronse bätäninte kuin tä
nebe trä ngitiekä, kwrere jire ngoto
bä ie abko käta niere krörö: 19 Munta
dre dre nuene, ye gare jökrä tie abko
krörö: Munta Ngöbö tarere amne ni
mda mda tarere amne, munta tödeke
kwatibe Ngöböbti amne, munta sribire
kuin amne munta ja tare nike tödek-
abtä tibti angwane, munta nünenkä dite
jabtä, ye gare kuin tie. Mdakäre abko,
munkwe tödekani krire tibti angwane,
mun nämane jändrän kuinkuin nuene,
akwa mtare munta nuene bäri kuin, ye
abko gare kuin tie arato.
20 Akwa jändrän ketetibe nuenta
munkwe abko tuen blo tie abko krörö:
Meri tä iti mun ngätäite yete abko ja
Ngöbö kukwei niekä tä niere au jabtä, ye
abko tä näin dirire sribikä tikwetikwe
ngökakäre, käta näin niere krörö: ja
mikadre gure bati bati ngöbö ngwarbe
mikakäre ütiäte jae amne mrö ngöbö
ngwarbe mikakäre ütiäte abko kwetadre
tä näin dirire. Meri kädian nämane
Jreina Jezabel käkwe diribare kira, ye
kwrere jire meri ye tä näin dirire abko
munta tuemetre dirire mun ngätäite
yete. Ye abko tuen ñakare dbe tie.
21 Meri ye abko käkwe kukwe käme Ngöbö
rüere ye kitadre temen, bti tödekadre
Ngöböbti kwe, abkokäre tikwe kä bianina
ie, akwa tö ja mikai gure bati bati janknu,
ye abko ñan tö mikai temen arato. 22 Ne
aisete, ti bike mike ja ngie nuen, käkwe
mikadi bren jume amne rabadi ja tare
nike jänbti. Erere arato, nire nire käta
niara kukwei mike täte amne tä näin ja
mike gure bati bati ben, ye abko tikwe
mikadi ja tare nike kri krübäte meri ye
kukwei mikabtä täte, akwa kukwe käme
ye kitadre temen kwetre angwane tikwe
ñan mikadi ja tare nike kore. 23 Erere
arato, nire nire tä nekete niarakri, ye
abko tikwe gadikä jökrä. Yebtä abko
kukwe kaibe ni jökrä töibtä abko gare
jökrä tie abko rükadi gare tibtä ni jökrä
gätäkä ti käbti kä ketareketare temen ie
amne, ni itire itire käkwe dre nuendre,
ye erere tikwe ütiä biandi ie.
24 Angwane mun mda mda tä juta Tiati-
rate yete arato, akwa meri dirikä blo,
jiebti munta näin ñakare amne, kukwe
ütiäte Satanakwe tä ükani kaibe tiebe
nieta kwetre abko gare ñakare munye.
Mun ye abko kötärä tikwe ñan kukwe
mdara jire mikadi mda, 25 akwa munta
tödeke metre tibti, ye kwrere munkwe
nuen janknu abti ti jatadi nüketa abko ti
tö niei kore munye.
26 Erere arato, nire nire käkwe ja
tare nikadre tödekabtä tibti, käkwe ti
rükandrete ñakare abko ni rüe ganainkä
kwrere amne nire nire käkwe ti kuk-
wei mikadi täte, ye abko tikwe mikadi
gobrane nitre nünanka kä ketareketare
temen yebti. Ti Rün käkwe ja di biani
gobrankrä kore tie, ye kwrere tikwe ja
di biandi ietre gobrankrä. Ti abko tä
gobrane krörö:
27 Angwane niara käkwe gobrandi ja di kribti
amne, bäsi dobro sribeta kantrare
metata krito ribi jierore bti amne
tä ngidiente kiakia jökrä, ye kwrere
gobrandi kwe. *Salmos 2.9*
28 Erere arato, nitre ganainkä abko ie
tikwe muke kri tä kite käin dekä biandi.
29 Ye abko, nitre gätäkä ti käbti tä nüne
juta keta küküte kä Asiate, ye olo tärä
aisete, Ngöbö Üai tä dre niere, ye ie olo
ketate kwetre mikakäre täte abko nieba

kwe tie.

3

Tärä nitre gätäkä Jesu käbti juta Sardite kräke

1 Yebti nieba kwe tie: Angele tä juta
Sardite nitre gätäkä ti käbti ngibiare, ye
abko kräke tärä tike krörö:
Ti Jesukristo, kwe üai Ngöbökwe ni
kükü amne muke kwä kükü tä abko tä
niere krörö munye: Munta dre dre nu-
ene, ye gare jökrä tie. Munta nüne
kuin metre Ngöbökrä ni mda mda ng-
wärekri, aisete mun tuen kuin ni mda
mdaye, akwa ni krütani kwrere jire
munta Ngöbö ngwärekri, ñobtä ñan
angwane munta nüne käme, käta ja mike
ngite krübäte Ngöbö rüere. 2 ¡Ne aisete
mokrere jabti munkwe amne munta dre
dre nuene, yebtä munkwe töbika kuin
ja käne! Kukwe ruäre kuinkuin munta
nuene, akwa kitera neme munye, ye
känentarita ja dibti ja käne, tita niere
munye, ñobtä ñan angwane sribi nu-
enta munkwe Ngöbökrä, nin munta nu-
ene täte jökrä tuen tie. 3 Ne aisete,
kukwe diribare munye, munkwe kani
ngäbti, ye munkwe ngwianta töre jae
abko jiebti mun rankwata, amne munta
ja mike ngite Ngöbö rüere, ye kita temen
munkwe, käkwe ja mäkäta Ngöböbe abko
tita niere munye. Akwa munkwe ñan
mokredre jabti ne ngwane, ni gokä
rükadre ñongwane gare ñakare nie, akwa
batibe tä nüke, ye kwrere batibe ti rükadi
mun mike ja ngie nuen yete.
4 Akwa nitre gätäkä ti käbti, ye ngätäite
ni tärä ruäre juta Sardite yete abko tä
nüne metre, ñan tä ja mike ngite ni mda
mda kwrere, ye abko ni ngämi dän ng-
wen bürere kwetre mike dobrore kwrere.
Ne aisete, niaratre abko käkwe dän ng-
wen bürere kitadi jabtä, nünabare metre
amne deme bä mikakäre. Niaratre rabadi
dikekä tibe dän ngwen bürere te, ñobtä
ñan angwane ganainbare jökrä kwetre
aisete. 5 Ye abko, nire nire käkwe ja
tare nikadre tödekabtä tibti, käkwe ti
rükandrete ñakare abko ni rüe ganainkä
kwrere. Nitre ye käkwe dän ngwen
bürere kitadi jabtä, niaratre abko metre
Ngöbö ngwärekri bä mikakäre, erere nü-
nandre kärekäre Ngöböbe kwetre. Erere
arato, nünandi kärekäre kwetre, aisete
käita tikani tärä ni nünanka kärekäre
Ngöböbe mikakrä gare yebtä amne tikwe
ñan kä diandrekä mento. Mdakäre abko,
ni ye abko ni jen tikwe, tikwe niedi ti Rün
ngwärekri amne angeletre Ngöbökwe
ngwärekri arato. 6 Ye abko, nitre gätäkä
ti käbti tä nüne juta keta küküte, ye olo
tärä aisete, Ngöbö Üai tä dre niere, ye ie
olo ketate kwe mikakäre täte abko nieba
kwe tie.

Tärä nitre gätäkä Jesu käbti juta Filadelfiate kräke

7 Yebti nieba kwe tie: Angele tä juta
Filadelfia nitre gätäkä ti käbti ngibiare, ye
ie tärä tike krörö:
Ti Jesukristo abko kuin deme amne
kukwe era metre niekä. Erere arato, llabe
jrei Davikwe jukwe juta Jerusalén btin
ye tikakrä abko tä kisete amne, jukwe
dikadre kwe angwane, ni mda ñan raba
tiketa jire chi. Erere arato, jukwe tikadre
kwe angwane, ni mda ñan raba diketa
jire chi. Ti Jesukristo ye abko käta niere
krörö munye: 8 Munta dre dre nuene, ye
gare kuin jökrä tie. Tikwe jukwe tikani
kwati mun känenkri, ye ni mda ñan
raba diketa jire munkän abko tuen nete.
Mun abko di ñakare bökän nünankrä
tikrä, akwa munkwe ti kukwei mikani
täte jökrä amne munkwe ti rükaninte
ñakare. 9 Ye abko, nitre ruäre därе-
bare ni israelitakri tä ja israelita niere
au jabtä, akwa niaratre tödeke ñakare
tibti, aisete ñakare israelita era metre
Ngöbö ngwärekri. Niaratre tä ngwarbe
ni ngökö amne niaratre abko Satanakwe
era metre. Niaratre ye abko tikwe ng-
wiandi nüke ja mike bobre ngukudok-
wäbti mun ngotobtä temen angwane,
tita mun tarere kri abko niedi kore kwe-
tre.
10 Angwane munkwe ja tare nikadre
tödekabtä tibti angwane, munkwe
nünandrekä dite jabtä, tikwe nieba,
erere munkwe mikani täte jökrä. Ye
mden kisete, Ngöbökwe kukwe juandi
kri ni jökrä kä nebtä nünanka Ngöbö
rüere ye rüere, niaratre nuatekäre ja
käne angwane, nitre ye käkwe ja tare
nikadi kri, akwa mun abko käkwe ti
kukwei mikani täte abko ütiäre tikwe
mun ngibiadi ja tare nika ye ngäniene.

[11] Ti abko jatadita jötrö ngwarbe, aisete
munta nüne metre ti ngwärekri, ye
kwrere munkwe ja ngibia janknu,
ñobtä ñan angwane munkwe nünandi
kärekäre Ngöböbe abko korona kwrere,
ye ni mda mda käkwe ñan diandrekäta
munkän, abkokäre munkwe ja ngibia
janknu. [12] Angwane nire nire käkwe
ja tare nikadre tödekabtä tibti, akwa
ti rükandrete ñakare kwe abko rüe
ganainkä kwrere. Ni ye abko ürä nökani
nguse Ngöbö tikwe jue ye täni ñan
rabadre denkä jire, ye kwrere jire ni mda
ñan rabadre ni ganainkä denkä tikän
Ngöbö känti mento. Erere arato, niara
abko jen Ngöbökwe, abkokäre tikwe
Ngöbö tikwe käi tikadi ni ganainkäbtä
amne, juta Jerusalén btin Ngöbökwe tä
kä käinbti, akwa kebera kite temen, ye
käi tikadi tikwe ni ganainkäbtä niara
abko nünanka juta Jerusalén btinte bä
mikakäre. Angwane niara abko jen tikwe
arato, ye bä mikakäre tikwe ja käi btin
tikadi btä arato. [13] Ye abko, nitre gätäkä
ti käbti tä nüne juta keta küküte, ye olo
tärä aisete, Ngöbö Üai tä dre niere, ye ie
olo ketate kwe mikakäre täte abko nieba
kwe tie.

Tärä nitre gätäkä Jesu käbti juta Laodiceate kräke

[14] Yebti nieba mda kwe tie: Angele tä juta
Laodiceate nitre gätäkä ti käbti ngibiare, ye
kräke tärä tike krörö mda:

Jesukristo abko kä Amen, ñobtä ñan
angwane niara abko käta ja kukwei mike
täte metre amne niara abko kukwe era
erere niekä. Jesukristo köböire jändrän
jökrä namani bare Ngöböye kena. Niara
ara käta niere krörö munye: [15] Munta
dre dre nuene, ye gare kuin jökrä tie.
Ni tibo abko ni tödekaka ñakare tibti
kwrere amne ni ngire abko ni nüne ja
di ngöi jökrä tikrä kwrere, akwa mun
abko ñakare tibo amne mun ñakare ngire
arato. ¡Mun ye rabadre tibo ni tödekaka
ñakare tibti kwrere näre o mun rabadre
ngire ni nünanka ja di ngöibti tikrä
kwrere näre! [16] Akwa mun abko ñakare
tibo amne mun ñakare ngire. Mun
krube jirekäbe, aisete mun abko ni ütiäte
ñakare jire kwrere, ye dokwäre abko
tikwe mun yaidi jirekäbe mentokwäre.

[17] Mdakäre abko, mun jändrän bkäne
kri, munta niere. Erere arato, munta
jändrän mdei nike ñakare, aisete munta
nüne kuin, munta niere. Akwa mun abko
ni bobre, ngwarbe, amne jändrän bäri
ütiäte Ngöbökwe ñakare munkwe amne
kä iko mun okwäte, ñobtä ñan angwane
kukwe era metre Ngöbökwe nüke gare
ñakare munye. Erere arato, munta ja
mike ngite krübäte, abtä munkwe ja
gaidre, ye abko munta dikekä bütiere
Ngöbö okwäbti ye kwrere abko munta
gain ñakare jabtä, aisete mun abko bobre
Ngöböta nütüre munbtä. [18] Ne aisete,
mun rabadre jändrän Ngöbökwe bkäne
era metre, abkokäre mun jata kökö tie.
Ye abko, jändrän ütiäte kri krübäte
Ngöbökwe oro kuin kukwani ñukwäte
mikakäre orore metre, kwrere tärä tikwe
makrä, aisete mun jata kökö tie. Erere
arato, tikwe mun mikadre metre ja ng-
wärekri, ye bä mikakäre dän ngwen
bürere ye mun jata kökö jökrä tie, bti
munkwe mun bütiekrä gaidre kri ye jue
mika angwane, mun ñan rabadre dikekä
bütiere mda. Mdakäre abko, kukwe
Ngöbökwe ye gare ñakare munye, aisete
kä iko mun okwäte kwrere, ye kräke
abko mun jata kräkä kökö tie kitadre ja
okwäte, ye köböire abko Ngöbö kukwei
rabadi gare metre munye abko tita niere.

[19] Nire nire tareta tikwe abko btä tita
mäträre töi diankäre. Ne aisete, munkwe
ja di mikata kri kärekäre nünakäre ja
di ngöibti tikrä amne, munkwe kukwe
käme kita jökrä temen amne munkwe
ja mäkäta Ngöböbe amne tibe. [20] ¡Tita
nete! Ti abko tä jukwebtä, käta ñäke,
ye mike ñäräre. Nire nire, ie ti kukwei
jaradre, käkwe ti kärädre gwä angwane,
ti näin känti nebe gwi abko ben tikwe
mrödi siä kwatibe te. [21] Angwane tikwe
ja tare nikaba, akwa tikwe Ngöbö rükan-
teba ñakare abti ti krütaba, aisete tikwe
kukwe blo ganainbare kwäräbe jökrä,
ütiäre Ngöbökwe ti mikani täkänintbe
gobrane ketetibe jabe, ye kwrere nire
nire käkwe ja tare nikadre, akwa ti
rükandrete ñakare kwe abko rabadre
kukwe blo ganaine kwäräbe jökrä arato.
Nitre ye abko tikwe mikadi täkänintbe
gobrane ketetibe jabe arato. [22] Ye abko,
nitre gätäkä ti käbti tä nüne juta keta

küküte, ye olo tärä aisete, Ngöbö Üai tä
dre niere, ye ie olo ketate kwe mikakäre
täte abko nieba kwe tie.

4

Kürä gobrankrä, bti Ngöbö nämane täkänintbe

1 Yebti tikwe nikraba angwane, jukwe
näma tikani kä käinbti, btä ti okwä rababa.
Angwane ni kukwe kri, drü kri kwrere tikwe
kukwe nuaba käne, ye kwrere jire kukwe
jarabata tie abko käkwe nieba krörö tie:

Jakwe kä käinbti nete amne, kukwe
rakadikä ño ño mda abko ti bike mike tu-
adre mae, nieba kwe tie.

2 Ye btäräbe Ngöbö Üai rükaba täte jökrä
tibtä angwane, kürä gobrankrä, yebti ni
näma täkänintbe iti gobrane kä käinbti, btä
ti okwä rababa. 3 Angwane niara bä rababa
tuen trä ngitiekä tie. Jä ngwen bürere
kädianta brillante, kwrere jire rababa tuen
tie. Erere arato, jä bä tain trä ngitiekä,
kwrere jire bä rababa tuen tie amne, kürä
niara täkräre, ye bäre temen abko mrüträ
näma krati. Mrüträ ye abko rababa trä
ngitiekä rerebare bäsi jä tuäre trä rerebare
kädianta esmeralda, kwrere bä rababa tuen
tie. 4 Mdakäre abko, kürä gobrankrä ye bäre
ta abko kürä mdara jire näma kwä gre bti
kobkä. Kürä yebti abko nitre unbre unbre
näma täkänintbe ni gre bti nibkä. Nitre ye
abko metre amne deme, ye bä mikakrä dän
bä ngwen bürere näma kitani btätre amne
korona orore orore näma mikani dokwäbti,
btä ti okwä rababa. 5 Angwane kürä gob-
rankrä ye känti merabe rababa trä ngitiekä
amne kä ngö rababa ruen krikri be tie.
Erere arato, unsuni aibe ngö rababa ruen
tie amne kürä gobrankrä ye känenkri ñotra
näma jutra ngitiekä krä kükü. Ñotra krä
kükü näma trä ngitiekä ye abko Ngöbö üai
ni kükü, btä ti okwä rababa. 6 Mdakäre abko,
kürä gobrankrä ye känenkri abko mren trä
ngitiekä bidrio kwrere näma.

Angwane kürä gobrankrä ye bäre ta
abko jändrän nire näma kräbkä. Jändrän
ye abko okwä jökrä ngrabare, okwä jökrä
ngwärekri amne trökri abko tikwe tuaba.
7 Jändrän kräbkä tikwe tuaba, ye abko krati
rababa tuen lion kwrere jire tie. Krobukäre
abko rababa tuen buey kwrere tie amne,
krämäkäre abko ngwäre rababa tuen ni
kwrere tie amne kräbkäkäre abko mü kri
tä nakenkä käinta, ye kwrere jire rababa
tuen tie. 8 Jändrän kräbkä tuaba tikwe, ye
abko kratirekratire ngike krä ti rababa tuen
tie amne ngike btä abko okwä rababa tuen
jökrä btärikri amne terikri tie. Angwane
jändrän ye abko käre dibire rare näma
jadüke ñakare, näma niere krörö:

Ngöbö ni Dänkien Di Kri Jändrän Jökrä Nu-
enkrä, ma abko deme, deme, deme.
Ma nämanena nüne kena amne, mata nüne
amne ma ara jatadi,

näma niere. 9-10 Angwane Ngöbö näma
täkänintbe gobrane kürä gobrankräbti, ye
abko jändrän kräbkä ye näma käikitekä
batire batire amne, näma mike ütiäte kri
jae, kä näma kuin niere Ngöbö nünanka
kärekäre yeye. Angwane nitre unbre un-
bre ni gre bti nibkä ye tä nebe ngukudok-
wäbti niara ngwärekri, käta korona jakwe
mike temen Ngöbö ngwärekri, Ngöbökwe
kä biani gobrane ietre bä mikakäre, käta
niere krörö:

11 Ni Dänkien Ngöbö,
ma aibe ngöräbe käikitadrekä amne
ma aibe raba mikani ütiäte amne
ma aibe di kri,
ñobtä ñan angwane makwe jändrän
jökrä dätebare amne,
ma aibe köböire jändrän jökrä tä
mtare,

abko nitre unbre unbre näma niere kore,
rababa tuen tie.

5

Kordero abko ütiäte täräkwata mrianinkä ye metatekä

1 Angwane kürä gobrankrä, bti Ngöbö
näma täkänintbe. Niara kise ruenkri abko
täräkwata mrianinkä ketaninte näma,
btä ti okwä rababa. Täräkwata ye abko
näma tikani jökrä terikri amne btärikri
amne, näma ketaninkä kuin bä kükü ja
täritäri munkwatabti, rababa tuen tie.
2 Angwane angele bäri di kri näma iti,
btä ti okwä rababa amne, angele ye
käkwe ngrateba kri käkwe nieba: ¿Nire
bäri ütiäte kri abko käkwe täräkwata ne
metadite amne, munkwata keta kükü
mikani ja täritäri täräkwata ketakakrä abko
nirekwe diandikä täräkwatabtä amarebti
ye? rababa niere kore. 3 Akwa kä käinbti, kä
temenbtä, amne dobo täni abko ni kwanba
ñakare jire iti täräkwata ye metatekä amne
ñäkäkä btä. 4 Ni ütiäte ñan kwanba jire

iti täräkwata ye metatekä amne ñäkäkä
täräbtä ti okwäbti, yebtä abko ti rababa
müen krübäte. [5] Abtä nitre unbre unbre
näma siba yete abko iti käkwe nieba tie:

Makwe ñan müa mda, ñobtä ñan
angwane ni iti Judá mräkäkri abko dite
kwra lion kwrere, niara abko jatani David
bkünkri amne niarakwe jändrän jökrä
Ngöbö rüere ganainbare kwäräbe, aisete
niara abko bäri ütiäte käkwe tärä se
metadite amne ketaninkä bä kükü ja
täritäri se diandikä kwe arato, ni unbre ye
käkwe nieba kore tie.

[6] Ye btäräbe, Ngöbö näma täkänintbe
kürä gobrankräbti, ye ngätäite amne jän-
drän kräbkä ye ngätäite amne nitre un-
bre unbre ni gre bti nibkä ye ngätäite ni
näma iti abko rababa tuen Kordero kwrere
tie. Ni ye abko näma nünaninkä, akwa
Kordero müre ketani, kwrere jire rababa
tuen tie. Erere arato, ni ye abko di kri,
aisete niara di ye abko rababa tuen kro-
ture krä kükü tie amne niara okwä rababa
tuen kwä kükü tie, ye abko Ngöbö üai
ni kükü tä näin kä jökräbti temen abko
tikwe tuaba. [7] Angwane Ngöbö nämane
täkänintbe kürä gobrankrä yebti, ye kise
ruenkri täräkwata näma, ye ni Kordero
kwrere ye käkwe dianba kisete ti okwäbti.
[8] Niarakwe täräkwata ye dianba kisete, ye
btäräbe jändrän kräbkä näma yete amne
nitre unbre unbre ni gre bti nibkä näma
yete, ye rikaba ngitiekä ngukudokwäbti
temen ni Kordero kwrere ye ngwärekri,
niara mikakäre ütiäte jae. Angwane ni-
tre unbre unbre ye kisetekisete abko arpa
näma amne, blato kiakia orore orore ng-
wian näma kisetekisete kwetre arato abko
te kri ngwäri mnüne rä bäne näma kwe-
tre. Kri ngwäri mnü rä bäne näma bla-
tote kwetre, ye abko ni itire itire tödekaka
Jesubti tä nüne kuin deme Ngöbökrä käta
blite Ngöböbe abko bä näma kore kwetre.
[9] Angwane niaratre rababa ka btin niere
krörö ni Kordero kwrere ie:

Ma aibe ütiäte kri, kä raba täräkwata
ye den kisete amne ketaninkä
munkwatabti, ye ma aibe raba
denkä mento,
ñobtä ñan angwane ma abko müre
ketani ni kräke amne,
ja däriebti makwe ni bätäkä ngwarbe
kökanintarita Ngöbökrä.

Ye abko, ni kukwe bätäkä ngwarbe amne
ni juta kwatirekwatire te amne
ni nünanka kä ketareketare temen,
te makwe ni kökanintarita ruäre
rabakäre ni jen Ngöbökwe.

[10] Amne ma köböire Ngöböta gobrane ni
tödekaka mabti yebti
amne makwe mikani sribire ni blitaka
Ngöböbe ni mda mda diäre kwrere
Ngöbö nikwe kräke.

Amne niaratre käkwe gobrandi kä nebtä
mabe,
abko nieba kwe ti okwäbti.

[11] Yebti tikwe nikrabata mda angwane,
Ngöbö näma täkänintbe kürä gobrankräbti,
ye bäre temen amne jändrän kräbkä ye
bäre temen, erere arato nitre unbre unbre
näma ye bäre temen angele kukwei rababa
ruen kwati krübäte tie. Ye erere bkänä,
angeletre näma kwati kwati krübäte abko
ni ñan rabadre tanre [12] amne rababa Jesu bä
mike Kordero kwrere, kä rababa ngrente ja
dibti, kä rababa niere:

¡Kordero ye müre ketani ni diantarikäre,

ye ütiäre abko Ngöbökwe ja di kri mikani
niara kisete amne raba jändrän
jökrä bkäne!

¡Erere arato, niara aibe raba töbtä kri amne
di raba jändrän jökrä bti ta amne,
niara aibe raba mikani ütiäte jae amne
raba käikitaninkä amne demainbare!

abko angele kukwei rababa ruen kore tie.

[13] Yebti jändrän jökrä dätebare Ngöbökwe
tä nüne kä käinbti, kä temenbtä, dobo täni
amne mrente abko kukwei rababa ruen
krörö tie arato:

¡Ngöböta täkänintbe gobrane küräbti amne
Jesu Kordero kwrere, niaratre nibu
ye aibe raba demainbare amne raba
mikani ütiäte kri!

¡Erere arato, raba käikitaninkä amne raba
ja di bkäne kri kärekäre!

abko jändrän jökrä rababa niere kore.
[14] Angwane jändrän kräbkä näma kürä go-
brankrä bäre temen, ye abko rababa niere:
¡Jän, ye kwrere raba bare! ¡Amen! rababa
niere. Angwane nitre unbre unbre ni gre
bti nibkä, ye rababa jökrä ngukudokwäbti
temen Ngöbö amne ni Kordero kwrere ye
ngwärekri, niaratre mikakäre ütiäte jae
abko tikwe tuaba kore.

6

Munkwata diandrekä täräbtä angwane dre dre rakadrekä

1 Yebti ni Kordero kwrere ye käkwe
munkwata täräkwata ketakakrä keta
kükü ye diankaba keteti käne ti okwäbti
angwane, jändrän kräbkä näma kürä
gobrankrä bäre temen, ye krati käkwe
ñäkäba krikri be abko kukwe rababa ruen
unsuni ngö kwrere tie abko käkwe nieba:
¡Jakwe! nieba kwe. 2 Ye btäräbe tikwe
nikraba angwane, mdä ngwen bürere
näma, btä ti okwä rababa. Angwane ni
näma näin mdä yebti abko näma tukwen
rükrä ngwena kisete amne, niarakwe rüe
ganaindre ye bä mikakäre korona bianba
ie, bti niara rikaba ni jökrä ganaine rübtä.
3 Yebti ni Kordero kwrere ye käkwe
munkwata ketebu täräkwata ketakakrä ye
diankaba angwane, jändrän näma kürä go-
brankrä bäre temen ye krobukäre kukwei
jaraba tie, käkwe nieba krörö: ¡Jakwe!
nieba kwe. 4 Ye btäräbe, mdä mda jataba
tuen tie. Mdä ye abko bä tain amne ni näma
näin bti abko käkwe kä jäme diandrekä
jökrä nikän kä nebtä amne, ni rabadre ja
kämike jökrä kwärikwäri, abkokäre ja di
bianba ie angwane, ngitra kri bianba rükrä
ie arato.
5 Yebti ni Kordero kwrere käkwe
munkwata täräkwata ketakakrä diankaba
ketamäkäre angwane, jändrän näma kürä
gobrankrä bäre temen ye krämäkäre
kukwei jaraba tie, käkwe ¡Jakwe! nieba.
Ye btäräbe tikwe nikraba angwane, mdä
bä drüne, btä ti okwä rababa amne, ni
näma näin mdä yebti abko näma jändrän
däbä nuatekrä ngwena kisete. 6 Angwane
jändrän ketabkä, ye ngätäite Ngöbö kukwei
jaraba krörö tie:

Makwe mrö gaka kä jökräbti temen.
Yebtä abko ngwian ganaindre köböiti abko
biandre jökrä trigo kilo kratibe btä. Erere
arato, ngwian ganaindre köböiti abko bti
sebada kökadre kilo krämäbe jökrä, akwa
olibo köi amne uba döi,* ye abko makwe
ñan juan ngwarbe jire chi, nieba kore kwe
abko jaraba tie.

7 Yebti ni Kordero kwrere ye käkwe
munkwata täräkwata ketakakrä diankaba
bäbkäkäre angwane, jändrän näma kürä
gobrankrä bäre temen, ye abko kräbkäkäre
käkwe ¡Jakwe! nieba. 8 Ye btäräbe tikwe
nikraba angwane, mdä bä ngwen bürere
nita kite krüte bäta nebe kwrere, btä ti
okwä rababa. Mdä yebti abko ni kädekata
Gata näma näin amne Gata jiebti abko
ni kä nakebtä ngibiabtikä näma näin, ni
kämikani Gatakwe ngwiandre ja tare nike
kä nakebtä abkokäre. Ngöbökwe köbö
biani ietre ni kämikakrä krörö: Nita nüne
kä ketareketare temen abko tä ñäkänintbe
ketabkä ye abko kämikadre keteti rübtä.
Erere arato ni krütadre mrö miare, bren
kisete amne kwra krübätekrübäte käkwe ni
ye kämikadre abko erere Ngöbökwe köböi
biani ietre.

9 Yebti ni Kordero kwrere ye käkwe
munkwata täräkwata ketakakrä diankaba
bärikekäre angwane, nitre Ngöbö kukwei
mikaka gare käkwe nünankabare dite Je-
subtä amne niara rükaninte ñakare kwe-
tre abtä kämikani abko üai näma ñukwä
grä täni, sribi kwekwe Ngöbökrä nämane
dbe kräke bä mikakrä, btä ti okwä rababa.
10 Angwane niaratre üai näma ñäke ja dibti
krörö:

Ngöbö, ma abko Gobranka jändrän
jökräbti amne ma deme amne ma abko
kukwe era niekä käre. Nitre nünanka ma
rüere kä temenbtä käkwe nun kämikani
tödekabtä Jesubti, ye abko ¿ñongwane
kukwe ükadite kräke, käkwe mikadi ja
ngie nuen nun dokwäre amarebti ye?
näma niere kore. 11 Angwane dän bä
ngwen bürere bianba ietre, niaratre abko
metre Ngöbö ngwärekri bä mikakäre.
Kukwe ükarete nitre niaratre kämikaka
kräke, ye abko ngibiadre ken kwetre abti
niaratre mräkä sribikä Ngöbökrä mda
mda kämikadre täte jökrä abko rabadre
jökrä ketetibe bentre angwane, Ngöbökwe
kukwe ükadite niaratre rüekrä, käkwe rüe
mikadi ja ngie nuen niaratre dokwäre,
nieba kwe ietre.

12 Yebti ni Kordero kwrere ye käkwe
munkwata täräkwata ketakakrä diankaba
bä tikäre angwane, tikwe mikaba ñäräre
angwane, dobo rababa nakaenkä kri
krübäte kä temenbtä, rababa tuen tie amne
ñänä abko bä rikwitaba iko jökrä. Bäsi dän

* 6:6 olibo köi amne uba döi. Mrö mda mda nämane krüte jökrä angwane olibo köi amne uba döi aibe nämane angwane yebti rabadre nüne, aisete mrö jökrä ngätäite ye abko bäri ütiäte nünankrä.

drüne, ye kwrere jire ñänä bä rababa. Sö
abko bä rikwitaba tain bürere däri kwrere
rababa tuen tie. [13] Angwane kri ngwäkä
kädekata higo abko tä kite tain mrä abko
müreta kite mate ribi käta münente jökrä
higo kriebtä, ye kwrere jire muke rababa
betekä timontimon kä temen nebtä rababa
tuen tie. [14] Angwane täräkwata mriakata, ye
kwrere jire kä käinbti se rikaba nibrenkä,
nibrenkä, nibrenkä angwane, ñan rababa
mda rababa tuen tie amne, Ngöbökwe kä
tokwä krikri amne kä butu mrente mrente
diankaba jökrä mento arato, rababa tuen
tie.

[15] Angwane nitre jreire kä nebtä gitiaba
jökrä kä mkäte amne jäkwata mkäte ngi-
tiobti Ngöbö ngäniene. Erere arato, nitre
gobranka krikri amne nitre rükä dänkien
amne ni jändrän bkänkä krikri amne ni
ütiäte krikri, btä nitre klabore amne nitre
ñakare klabore nünanka Ngöbö rüere gi-
tiaba jire jökrä kä mkäte jrei ben gwaire
Ngöbö ngäniene, [16] kä rababa niere krörö
ngitioye amne jäkwataye: Ngöböta täkän-
intbe kürä gobrankräbti amne ni Kordero
kwrere mätä kri, se ngäniene nun üke ja
täni amne jakwe nunbti temen, [17] ñobtä
ñan angwane Ngöbökwe ni mikadre ja ngie
nuen kri krübäte abko käi nüra, ¿se abko
nirekwe nünandrekä jabtä Ngöböbe se? ni-
tre nünanka Ngöbö rüere rababa niere kore
ti okwäbti.

7

Ngöbökwe ni jen kwe ngibiadi jenena jakrä

[1] Yebti angele näma nibkä, btä ti okwä
rababa mda. Angele näma iti kä driri, iti
nindrini, iti ngwitäräkri amne iti mötarikri.
Angwane müre ñan rabadre mate mda
kä nebtä, mrenbtä amne kribtä, abkokäre
niaratre näma müre ketebtä. [2] Ye btäräbe
angele mdara jire näma kä driri jataba arato
abko Ngöbö nire käi näma tikani jäbtä abko
ngwian näma kisete kwe. Angele ye rük-
aba angwane, angele nibkä ie Ngöbökwe ja
di biani kä juankrä ngwarbe amne mren
juankrä ngwarbe mürebti, yebti angele
rükaba mrä käkwe ngrateba kri ja dibti,
käkwe nieba krörö:

[3] Nitre sribikä Ngöbö nikwe kräke, ye
okobtä Ngöbö käi ketaka ngämi ngibiakäre
Ngöbö mätä kri ye ngäniene, ye känenkri
munkwe ñan kä temen ye juan ngwarbe.
Erere arato, munkwe ñan mren amne kri
juan ngwarbe mürebti, nieba kwe ietre ti
okwäbti.

[4] Angwane nitre israelita nibe btä Ngöbö
käi ketadrekä ngibiakäre kukwe taretare
ngäniene nieba jökrä abko 144,000 abko ni
kukwei jaraba kore tie.

[5] Nitre därebare juta Judákri btä Ngöbö käi
ketakaba abko 12,000.
Nitre därebare juta Rubénkri abko 12,000,
juta Gakri abko 12,000.
[6] Juta Aserikri abko 12,000,
juta Neftalíkri abko 12,000,
juta Manasékri abko 12,000.
[7] Juta Simeónkri abko 12,000,
juta Levíkri abko 12,000,
juta Isacarekri abko 12,000.
[8] Juta Zabulónkri abko 12,000,
juta Josékri abko 12,000,
juta Benjamínkri abko 12,000 arato.

Ni kwati dän ngwen bürere kitani btä käkwe Ngöbö käikitaninkä

[9] Yebti tikwe nikraba angwane, ni kä
jökräbti temen näma kwati, btä ti okwä
rababa. Ni bätäkä ngwarbe amne ni kukwe
bätäkä ngwarbe näma, erere arato ni nü-
nanka juta bätäkä ngwarbe, ye näma kwati
kwati krübäte nünaninkä kürä gobrankrä
Ngöbökwe ken amne ni Kordero kwrere ye
ngwärekri, btä ti okwä rababa. Nitre rababa
kwati krübäte, aisete ñan rababa tanre
jire chi. Nitre ye abko ngite ñakare mda
Ngöbökwe niebare btätre, ye bä mikakrä
abko dän bä ngwen bürere bürere te näma
näin amne näma datile kriekä* ngwena
kisetekisete kä ngwiankäre nuäre jabtä.
[10] Angwane rababa ngrente ja dibti, kä
rababa niere krörö:
¡Ngöböta täkänintbe kürä gobrankräbti
amne ni Kordero kwrere, ye aibe
köböire nita nebe dianintari jökrä!
rababa niere kore.

[11] Angwane kürä gobrankrä bti Ngöbö
näma täkänintbe ye bäre temen, nitre
unbre unbre bäre temen btä jändrän
kräbkä ye bäre temen angeletre näma
nünaninkä jökrä, käkwe ja okokrä mikaba

* 7:9 datile krikä. Datile krie abko dba krie kwrere, akwa tukwä ñakare btä amne ngwä abko mane amne bänänte, aisete kuin kwetadre.

neme dobobtä temen, käkwe Ngöbö
käikitakaba, [12] krörö:
¡Amen!
Ni jökrä raba Ngöbö demaine amne
käikitekä amne, Ngöbö aibe töbtä
kri amne ni jökrä raba kuin niere
kärekäre ie.
Erere arato, Ngöbö aibe mika ütiäte jae
amne niara aibe di kri jändrän jökrä
bti ta.
Ye aisete Ngöbö nikwe ye aibe abko mika
ütiäte kri kärekäre ni jökräkwe.
Abko kore se.
¡Amen!
abko angeletre rababa niere kore.

[13] Ye btäräbe nitre unbre unbre iti käkwe nieba krörö tie:

¿Nitre dän ngwen bürere ngwen bürere kitani jabtä, se abko nire amarebti se? Mdakäre abko, ¿niaratre kä mdenbo tä näin ruen? nieba kwe tie.

[14] Angwane tikwe nieba mda ie:

Ne abko. Niaratre garera mae ti mräkä, aisete makwe nie tie, tikwe nieba ie.

Abtä niarakwe nieba krörö mda tie:

Ja tare nikani kri tödekabtä Jesubti angwane, nitre se käkwe ja tare nikani arato, akwa krütani tödekabtä bti abko mden se. Angwane dän bätäteta kuin tä nebe ngwen bürere, ye kwrere niaratre käkwe tödekani Jesubti angwane, ja bätäninte ni Kordero kwrere däriete kwetre angwane, Ngöbökwe niaratre ngite dianinkä mento btä abko dän ngwen bürere bürere bä mikata btä mtare.

[15] Ye mden kisete kürä gobrankrä
Ngöbökwe, bti Ngöböta täkänintbe
gobrane abko känti niaratre tä
sribire Ngöbökrä dibire rare mtare.
Ngöbökwe niaratre ngibiadi kärekäre.
[16] Ye känti ñan mrö nikadre mda kwetre
amne ja tare nikadi ñakare mda
kwetre tomna miare.
Erere arato, ñänänkwe ñan kukwadre jire
chi mda amne kä ngire käkwe ñan
nikadre jire chi mda,
[17] ñobtä ñan angwane ni Ko-
rdero kwrere tä kürä gobrankrä
Ngöbökwe känti abko käkwe
niaratre ngibiadi.
Nitre obeja ngibiaka tä obeja ngibiare, ye
kwrere ngibiadi kwe.
Angwane ñö ni mikaka nüne kärekäre, ye
känti näin niaratre ngwena ñö tuen
jae.
Amne kukwe taretare btä tätre müen,
ye ñan rabadi jire chi mda amne
Ngöbökwe okwä ñöi rötadi jökrä
ietre,
abko nieba kore kwe tie.

8

Tärä ketaninkä bä kükükäre amne blato orore

[1] Yebti ni Kordero kwrere käkwe munkwata täräkwata ketakakrä diankaba bä kükükäre angwane, ñänä okwä ötare näre kä rababa kwekbe kä käinbti sete.

[2] Yebti tikwe nikraba angwane, angele näma nünaninkä ni kükü Ngöbö ngwärekri, btä ti okwä rababa angwane, angeletre ye abko ie drü bianba krä kükü. [3] Bti angele mdara jire jataba. Angele ye abko näma blato chi orore kri ngwäri mnü rä bäne kukwakrä ye ngwena kisete abko rükaba ñukwä grä ye känti, rababa nünaninkä. Ye btäräbe, kri ngwäri mnü rä bäne bäne bianba kabre kukwadre ñukwä grä ororebti kürä gobrankrä Ngöbökwe ye känti amne, juta deme Ngöbökwe käkwe kukwe ribeba Ngöböye ye ben gwaire. [4] Angele rababa kri ngwäri mnü rä bäne kukwe ye ngübü rababa niken angele ye kisete kukwäne nebe Ngöbö ngwärekri, juta deme Ngöbökwe namani blite Ngöböbe abko bä mikaba kore. [5] Angwane angele rikaba ñukwä grä känti, käkwe ñukwä bda diankaba, mikaba blato orore kri ngwäri mnü rä bäne kukwakrä te kwe, bti ñukwä bda ye kitaba kä temen nebtä kwe. Ye btäräbe unsuni ngö rababa krikri be. Erere arato, kä ngö rababa ruen krikri, mera trä rababa amne dobo rababa nakaenkä se kwrere.

Drü jükani krä kükü ja täritäri

[6] Angwane angeletre ni kükü ye abko käkwe ja mikani juto biare drü krä kükü ye jükakäre. [7] Ye erere bkänä, angele iti käkwe drü jükaba käne, ye btäräbe ñü bürere jä kukwän kwrerekwrere amne ñukwä jutra mritani däribe mni mni abko Ngöbökwe juanba kä temen nebtä, ye abko käta ñäkänintbe ketamä abko kukwaba keteti jire temen. Erere arato, kri krikri kukwaba keteti jire, akwa mikä rerebare kukwaba jire jökrä kwe.

8 Yebti angele nibukäre käkwe drü mda
jükaba angwane, jändrän bäsi ngitio kri
jutra ngitiekä jökrä, kwrere jire kitaba
mrente angwane, mrenta ñäkänintbe
ketamä abko keteti rikwitaba därire.
9 Angwane jändrän jökrä nünanka mrente
rabadre ñäkänintbe ketamä abko gataba
keteti näre. Erere arato, ru mrente
ñäkänintbe ketamä abko juanba ngwarbe
keteti näre.
10 Yebti angele nimäkäre käkwe drü jük-
aba. Ye btäräbe muke kri jutra ngitiekä
ñotra kwrere näma kä käinbti, betakaba
timon abko rikaba mate ñö krikri amne ñö
kiakia ketamä abko keteti te rikaba mate.
11 Muke ye abko kädian näma Kwaka abko
rikaba mate ñöte, ñobtä ñan angwane ñöta
ñäkänintbe ketamä abko keteti rikwitaba
kwaka jökrä. Ñö kwaka, ye kisete ni krütaba
kwati krübäte ñö ye ñabtä.
12 Yebti angele nibkäkäre käkwe drü jük-
aba angwane, käta ñäkänintbe ketamä
ñänänte amne söte abko keteti rikaba ng-
warbe amne muketa ñäkänintbe ketamä
abko keteti rikaba ngwarbe arato. Ne
aisete, kä keteti näre ñänänte amne söte
abko rikwitaba iko jökrä amne muke keteti
näre rababa iko arato. Ye mden kisete, ñänä
okwä krä kwä kä ngwenbti kä trä rababa
ñakare. Erere arato, ñänä okwä krä kwä deo
kä trä rababa ñakare arato.
13 Yebti tikwe nikraba angwane, mü kri
näma nikenkä käinta abko ngö jaraba tie
amne mü ye rababa ñäke ja dibti, kä rababa
niere krörö: ¡Aingwaree, nitre nünanka
Ngöbö rüere kä temenbtä abko bobre jakän,
ñobtä ñan angwane angele nimä mda ke-
bera drü jüke ja täritäri aisete! rababa niere
kore.

9

1 Yebti angele nirikekäre käkwe drü jük-
aba angwane, angele bä muke kwrere
näma kä käinbti betaninkära timon nüke kä
temen nebtä abko tikwe tuaba. Angwane kä
mkä kri kädianta Kä Timonbti kräke llabe
bianba ie jukwe Kä Timonbti ye tikakrä.
2 Ye erere bkänä, angele ye käkwe jukwe
tikaba Kä Timonbti angwane, ngübü tä
nebe neen krikri be, ye kwrere jire ngübü
rababa kite kabre kukwäne abko käkwe
ñänä trä mikaba diore amne kä käinta
rababa diore ngübü kisete arato. 3 Angwane
ngübü yete abko tröda jataba kwati krübäte
mda abko rikaba kä jökräbti temen kä
nebtä. Tröda ye abko ie kä bianba ni
täkätekäre bäsi dribe kwrere. 4 Tröda ye
abko käkwe ñan mikä kwetadre amne kri
mu jökrä rerebare ñan kwetadre kwetre.
Erere arato, kri jökrä ñan kwetadre jire
chi kwetre, nieba Ngöbökwe ietre; akwa
nire nire tödekaka ñakare Jesubti, aisete
Ngöbö kä ñakare ketaninkä okokrä btä, ni
ye kwrerekwrere aibe mikadre bren kwe-
tre, nieba Ngöbökwe ietre. 5 Akwa tröda
ye abko ie Ngöbökwe kä bianba ni mikakrä
bren jume jirekäbe, akwa kä bianba ñakare
kwe ietre ni kämikakrä. Angwane dribe tä
ni täkete abko tä nebe tare krübäte nie, ye
kwrere tröda ye käkwe nitre ye mikadre
bren, käkwe ja tare nikadre krübäte sö
krärike, Ngöbökwe nieba ietre. 6 Ne aisete
nitre rababa ja tare nike tröda kisete, ni
ye abko tö rabadi krütai jötrö, akwa rabadi
krüte ñakare.
7 Angwane tröda nitre mikaka bren ye
abko bä krörö: mdä mikata biare ngwian-
dre rübtä, ye kwrere jire bä rababa amne,
dokwäbti bäsi korona orore kwrerekwrere
näma angwane, ngwäre bä rababa ni ng-
wäre kwrere. 8 Mdakäre abko, dokwä drüen
rababa tuen nga meri dokwä drüen kwrere
tie amne tu rababa tuen kri krübäte lion
tu kwrerekwrere. 9 Amne jändrän ribi ribi
jiero kwrerekwrere näma mikani mäträbtä
ngibiakäre rüe ngäniene amne, kareta krati
krübäte jäkäta niken mdäkwe rübtä ngöta
nebe krikri, ye kwrere jire tröda ye ngike
ngö rababa ruen nikenkä käinta. 10 Erere
arato, tröda ye abko niretu aibe rababa
tuen kübarate dribe kübara kwrerekwrere.
Tröda kübara ye abko di rababa ni mikakrä
bren jume sö krärike. 11 Angwane üai käme
tä dänkiene Kä Timonbti abko tä tröda ye
dänkiene. Üai käme tröda dänkiene ye abko
kädianta Abadón hebreore amne Apolión
griegore. Ye abko Ni Gakaka nieta.
12 Kukwe tare kri krübäte jatadre ketamä
niebare mü krikwe abko erere tröda ye
köböite kukwe tare rikaba bati käne ta,
akwa kukwe tare kri tä ketebu mda.
13 Yebti angele ni tikäre käkwe drü jük-
aba angwane, ñukwä grä orore kri ng-
wäri rä bäne kukwakrä Ngöböye näma
Ngöbö ngwärekri, yebtä jändrän kroture
kräbkä näma abko te ni kukwei jaraba tie.
14 Angwane angele ni ti kisete drü näma,

ye ie ni kukwei käkwe nieba krörö: Angele
nibkä tä mäkäninte Ñö Eufrates känti ye
tikete, nieba kwe. 15 Ye erere bkänä, ñänä
okwä nuäi, köbö mden te amne sö mdenbtä
amne kä mdenbtä angele nibkä ye rabadre
tikaninte abko näma mikanintbe, ye erere
angele rababa tikaninte abko käkwe ni
kämikadre ketamä temen, abkokäre rababa
tikaninte. 16 Angwane nitre rükä näma näin
mdäbti mdäbti abko 200,000,000 nieba kore
abko ni kukwei jaraba tie.

17 Ye ngwane abko, bäsi köböre kwrere
Ngöbökwe mdä mikaba tuare tie angwane,
nitre näma näin mdä yebti abko jändrän
ribi ribi näma mikani ja mäträbti kwetre
ja ngibiakäre rüe ngäniene. Jändrän ye
abko bä rababa tain ñukwä jutra kwrere,
bä mire drüne amne bä näma sübrüre
asufre kwrere abko näma kitani jabtä kwe-
tre. Mdakäre abko, lion krübäte dokwä,
ye kwrere jire mdä ye dokwä rababa tuen
tie angwane, mdä ye kadate abko ñukwä
jutra, ngübü amne asufre rababa betekä.
18 Ñukwä jutra, ngübü amne asufre rababa
betekä mdä kadate ye abko käkwe ni ke-
tamä kä temen nebtä nünanka Ngöbö rüere
kämikaba, 19 ñobtä ñan angwane mdä ye
abko di rababa kadate amne kübarate ni
kämikakrä. Mdä ye abko kübara rababa
tbi kwrere abko bti rababa ni kwete amne
rababa ni kämike arato.

20 Akwa ni mda mda rababa nire ja
tare nika ye näire abko käkwe kukwe
kämekäme Ngöbö rüere ye kitaba ñakare
temen, aisete näma ja mike ngite janknu
abko krörö: üai käme gibiakaba ñakare
kwetre. Mdakäre abko oro, plata, bronse, jä
amne kri sribebare ngöbö ngwarbere abko
ie kä tuen ñakare amne ni kukwei ruen
ñakare ie amne dikekä ñakare abko mikaba
ütiäte janknu kwetre arato. 21 Mdakäre
abko, nitre ye näma ni kämike, ye erere
tä nuene janknu amne, kwra neme ñakare
ietre amne, ja mika gure bati bati neme
ñakare ietre amne tä gore janknu arato.

10

Angele käkwe täräkwata chi biani Juanye

1 Yebti angele mda bäri dite jataba kä
käinbti timonkwäre mütate, btä ti okwä
rababa. Angwane angele ye abko dokwäbti
käinta mrüträ näma amne, ngwäre abko
rababa trä ngitiekä ñänä trä kwrere amne,
ngüre abko rababa tuen ürä kri ñukwä
jutra kwrere. 2 Angwane angele ye abko
näma näin täräkwata chi metaninte ng-
wena kisete. Angele ye abko käkwe ngoto
küde ruenkri mikaba mrenbti amne ngoto
küde ngeberekri abko mikaba dobo nötabti
jate. 3 Bti lion tä ngwäne krikri ja dibti, ye
kwrere jire angele ye käkwe ngrateba kri ja
dibti angwane, unsuni krä kükü ngö rababa
ruen tie. 4 Unsuni krä kükü kukwei käkwe
kukwe nieba, ye ti rikabara tike täräbtä
angwane, ni kukwei rababa ruen kä käinbti
tie, käkwe nieba krörö: Unsuni kukwei
nibi krä kükü käkwe dre nini ye tuemetre
tiebe. Makwe ñan tika täräbtä abko ni
kukwei jaraba kore tie. 5 Angwane tikwe
angele tuaba ngoto mike mrenbti amne
dobo nötabti jate, angele ye ara käkwe kise
ruenkri kakaba käin amne kukwe niedi kwe
abko kukwe era erere bä mikakäre, 6 bti
nieba krörö kwe: Ngöbö Nünanka Kärekäre
amne Ngöbö kä käin, kä temen dätekä ara
käkwe mren dätebare amne jändrän jökrä
tä te dätekä, Ngöbö ye käbti ti bike kukwe
era erere niere krörö: ¡Ngöbökwe ñan kä
ngibiadi jire chi mda! 7 Akwa angele ni
kükükäre käkwe drü jükadi angwane, bat-
ibe kukwe kaibe tiebe Ngöbökwe ye rabadi
bare täte jökrä, Ngöbökwe niebare niara
kukwei niekä jökräye ye kwrere.

8 Angwane ni kukwei jaraba krire kä
käinbti tie ye käkwe niebata krörö mda tie:
Angele tä nünaninkä amne ngoto kwärä tä
mrenbti amne ngoto kwärä abko tä dobo
nötabti jate abko täräkwata chi metaninte
tä kisete kwe, ye nän kärere ie, nieba kwe
tie. 9 Ye erere ti rikaba käkwe nieba krörö
angele yeye:

Täräkwata chi tä ma kisete, ye ngwen tie,
tikwe nieba ie.

Angwane angele ye käkwe nieba mda tie:

Täräkwata ne, amne kweta makwe.
Täräkwata ye bänän rabadi mane munkö
kwrere ma kadate, akwa ma bülete abko
bänän rabadi kwaka, nieba kwe tie.

10 Ye erere bkänä, täräkwata chi näma an-
gele kisete, ye tikwe dianba kisete, bti tikwe
kwetaba. Angwane bänän rababa mane
munkö kwrere ti kadate, akwa täräkwata ye
rikaba mate ti teri angwane, bänän rababa
kwaka. 11 Angwane nieba krörö mda kwe tie:
Mtare nitre juta kabre te amne nitre kukwei
bätäkä ngwarbe amne, nitre nünanka kä

ketareketare te amne nitre gobranka gobranka, yebtä makwe Ngöbö kukwei nieta btin mda abko nieba kore kwe tie.

11

Ni nibu Ngöbö kukwei niekä

1 Yebti angelekwe krito bäsi nörä kroko kwrere bianba kä ñäkäkrä tie, käkwe nieba krörö tie:

Ju blitakrä Ngöböbe amne ñukwä grä, ye nän ñäke amne ni nibe tä Ngöbö käikitekä yete, ye makwe tan jökrä. 2 Akwa kä mikani jenena nitre ñakare israelitarekrä ju blitakrä Ngöböbe känti, ye abko makwe ñan ñäkä, ñobtä ñan angwane nitre ñakare israelitare, ie kä ye bianina. Sö gre ketebu bti krobu niaratre käkwe rätädi jökrä juta deme Jerusalén yebti, mikakäre ja tare nike.

3 Angwane tikwe ni juandi nibu abko käkwe blitadi tikrä. Tikwe ja di biandi ietre amne niaratre rikadi Ngöbö kukwei niere köbö 1,260. Ye abko, nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira nämane dän jüräre kite jabtä, ye kwrere nitre ye käkwe dän jüräre kitadi jabtä. 4 Ni nibu ye abko tä olibo krie dobu kwrere amne ñotra grä krobu kwrere tä kä temenbtä ni Dänkien ngwärekri. 5 Nane ni mda mda tö rabadre niaratre nibu ye mikai bren angwane, niaratre kukwei tä betekä ñukwä jutra kwrere kadate käkwe rüe kukwadre jökrä. Ne aisete nire nire tö mikai bren abko gatadre jökrä kore. 6 Mdakäre abko nitre nibu ye tä näin Ngöbö kukwei niere angwane, niaratre di tärä kä mikakrä töre, ñü ñan räkändre jire chi temen abkokäre. Erere di tärä ñö jökrä kwitakrä därire amne tö rabadre ni mikai bren jume bätäkä ngwarbe, ye erere di tärä ni mikakrä ja tare nike bren bätäkä ngwarbe kisete arato.

7 Akwa nitre nibu ye käkwe blitadi ünän jökrä Ngöbökrä angwane, ni bä jändrän kri krübäte kwrere abko di Satanakri, aisete tä Kä Timonbti abko jatadi rüre nitre nibu ye rüere, bti ni jändrän krübäte kwrere ye käkwe niaratre nibu ganaindi kwäräbe amne kämikadi kwe. 8 Angwane juta ütiäte kri Jerusalén, känti ni Dänkien müre ketani krusobtä, juta ye känti nitre nibu ye ngwäkä rabadi kitanintbe tementa ji ngrabare. Juta kri ye mden abko kädianta Sodoma amne Egipto arato, nitre nünanka juta yete tä nüne diän diän bä mikakrä. 9 Angwane köbömä bti ötare ni kä jökräbti temen, ni kukwe bätäkä ngwarbe amne ni bätäkä ngwarbe amne ni juta bätäkä ngwarbe te käkwe nitre nibu ye ngwäkä tuadi amne ñan doboi mikadre niedi kwetre. 10 Angwane nitre nibu kämikani ye abko käi rabadi nuäre nitre nünanka Ngöbö rüere btä, käkwe jändrän biandi ngwarbe jae kwärikwäri kä ngwiankäre nuäre jabtä, ñobtä ñan angwane nitre nibu Ngöbö kukwei niekä ye abko nämane ni nünanka Ngöbö rüere kä nebtä mike ja tare nike krübäte, aisete kämikani angwane, käi rabadi nuäre btätre.

11 Akwa yebti kä rikaba köbömä bti ötare ta angwane, Ngöbökwe nitre nibu ye mikabata nire amne rababa täkänintbe krö. Ni jökrä käkwe tuaba nüketa nire abko rababa nekwetekä krübäte. 12 Angwane ni nibu ye ie ni kukwei jaraba kri kä käinbti, käkwe nieba krörö ietre: Mun jakwe kä käinbti nete, nieba kwe ietre. Ye btäräbe rikaba mütate käin amne rüe käkwe tuaba jökrä niken kä käinbti.

13 Ye btäräbe dobo rababa nakaenkä kri krübäte. Dobo rababa nakaenkä, ye kisete abko juta Jerusalén näma ñäkänintbe keta jätä abko keteti rikaba ngwarbe temen amne ni kämikaba mili krä kükü dobo yekwe arato. Angwane nitre ruäre näma nire abko btä kä jürä rababa krübäte amne Ngöbö kä käinbti se käikitakaba kwetre.

14 Ye kwrere kukwe tare krübäte abko rikaba bobu ta, akwa kukwe tare ketamäkäre abko kebera nüke mda.

Angelekwe drü krä kükükäre jükani

15 Yebti angele ni tikäre käkwe drü jükaba angwane, nitre kukwei rababa ruen krikri ja dibti kä käinbti, kä rababa niere:

Ni Dänkien Ngöbö amne Jesu Dianinkä
Ngöbökwe abko kitera gobrane ni
ngätäite.
Niaratrekwe gobrandi kärekäre,
rababa niere.

16 Angwane nitre unbre unbre ni gre bti nibkä näma täkänintbe Ngöbö ngwärekri kürä gobrankrä kwekwebti rikaba, rababa ja okokrä mike nebe dobobtä temen Ngöbö mikakäre ütiäte jae amne rababa Ngöbö käikitekä, 17 kä rababa niere krörö:

Ni Dänkien Ngöbö, ma di kri jändrän jökrä
bti ta amne ma tä kärekäre.

Nunta kuin niere mae, ñobtä ñan angwane
ma di kribti ma kitera gobrane ni
ngätäite.
[18] Nitre kä jökräbti temen tä nüne ma rüere
abko moto romon krübäte makrä,
akwa makwe kukwe ükarete ni krütani
kräke, mikakäre ja ngie nuen abko
käi nüra.
Amne nitre sribikä makwe käta ma kukwei
niere, ye abko ie ma kitera sribi ütiä
bien.
Erere arato, ni ütiäte krikri ya, o ni bo-
bre bobre ütiäte ñakare, akwa tä
ma käikitekä, ye abko juta deme
makwe, ye ie makwe sribi ütiä
biandi.
Amne nire nire käta kä temen ne juen ng-
warbe abko makwe juandi ngwarbe
arato,
abko nitre unbre unbre rababa niere.
[19] Angwane ju blitakrä Ngöböbe näma kä
käinbti abko jukwe tikaba amne ju yete
abko kaja näma, btä ti okwä rababa. Kaja
ye abko te kukwe ükaninte Ngöbökwe nitre
israelitabe abko näma ükani abko btä ti
okwä rababa. Angwane mera trä rababa, kä
ngö rababa ruen amne unsuni ngö rababa
amne dobo rababa nakaenkä amne ñü järe
järe rababa näkäen kabre temen ti okwäbti.

12

Meri amne mökata kri

[1] Ye btäräbe Ngöbökwe jändrän kuin,
ütiäte kri bä mikaba kä käinbti abko tikwe
tuaba. Ye abko, Ngöbökwe dre nuendi
bä mikaba abko krörö: Meri iti näma kä
käinbti abko btä ñänä trä näma dän kwrere
amne, sö abko näma niara ngoto täni. Erere
arato, korona näma niara dokwäbti abko
btä muke bä näma kwä jätäbti kubu. [2] Meri
ye ñakare mobe bren kwe kisete, aisete
jataba ja ngibiare amne rababa ngrente
krikri be ja ngibiabtä.
[3] Yebti jändrän mdara jire rababa kä
käinbti sete abko mökata kri krübäte bä
tain rababa tuen tie. Mökata ye abko
Satana ara bä mika näma. Mökata ye
abko dokwä kwä kükü amne korona näma
mikani dokwä kwatirekwatire bti amne
krotu krä jätä ie, niara bäri dite bä mikakrä.
[4] Angwane muke kä käinbti* se näma
ñäkänintbe ketamä abko mökata ye käkwe
muke sökakaba keteti ja kübarabti, bti
kitaba timon kwe kä temen nebtä. Abti
meri näma ja ngibiare amne ngäbäkre däre-
dre kwe abko mökata ye tö rababa kwe-
tai jötrö kän, abkokäre rababa nünaninkä
meri känti yete. [5] Angwane ngäbäkre
däreba brare meri yekwe abko Jesu Di-
aninkä Ngöbökwe bä mikata. Ngäbäkre
ye abko käkwe gobrandi ja di kribti juta
jökräbti, käkwe juta jökrä mikadi ja ngoto
täni. Akwa ngäbäkre ye däreba angwane,
batibe Ngöbökwe dianinkä jenena mökata
ngäniene amne järikaba nebe Ngöbö känti,
kürä gobrankrä Ngöbökwe ye känti go-
brane Ngöbö ben gwaire. [6] Akwa meri
ngäbäkre ngibiaka ye abko gitiaba kä kai-
bete. Ngöbökwe kä ükaninante biare kräke,
känti gitiaba. Ye känti abko Ngöbökwe
bukadre köbö 1,260 abkokäre gitiaba yete.
[7] Yebti rüba krörö mda kä käinbti: angele
Miguel btä angele mda mda käkwe rüba
mökata amne angele üai käme kwekwe
rüere. [8] Akwa niaratre abko di ñakare
ganainkrä, aisete angele Miguel btä angele
mda mda ye käkwe mökata ye ganainba
kwäräbe, aisete kä ñan rababa mda niara-
trekrä nünankrä kä käinbti. [9] Abtä mökata
kri kädekata tbi kira, arabe kädekata Diablu
amne Satana tä näin ni ngökö kwati kä
jökräbti temen, ñan rikadre ji Ngöbökwebti
abkokäre. Mökata ye btä angele üai käme
kwekwe ben kitaba jökrä timon nüke kä
nebtä. [10] Angwane ni kukwei jaraba kri ja
dibti kä käinbti tie, kä rababa niere krörö:
Kä ni diantarikrä nüra.
Ngöbö nikwe di kri kitera gobrane amne,
Ni Dianinkä Ngöbökwe abko nüra
gobrane arato,
ñobtä ñan angwane dibire rare ni
mräkä rüe Satana kä nämane ni
mräkä tödekaka Jesubti kite ngise
Ngöbö nikwe ngwärekri abko ki-
taninkära kä käin bäre mento nüke
kä temen nebtä.
[11] Ni Kordero kwrere därie ianinte krusobtä
ni ngite diankakäre mento btätre,
ye köböire ni mräkä tödekaka
niarabti käkwe Satana ganainbare.
Erere arato, ni mräkä käkwe kukwe kuin
Jesubtä nieba angwane, ja kwata
namani ruentari tare ñakare ietre,
käkwe kä jürä ngwiani ñakare jabtä,

* 12:4 Muke ye abko angele ngökani Satanakwe Ngöbö rüere bä mikata nütüta.

aisete nämane biare ngataen kukwe
kuin niebtä.
Yebti Satana ganainbare kwetre arato.
12 Ne aisete mun nünanka kä käinbti kä
ngwen nuäre jabtä munkwe.
Akwa aingwaree mun nünanka kä
temenbtä amne mun nünanka kä
butubti mrente.
Mun ye abko bobre jakän, ñobtä ñan
angwane kä kitera neme braibe di-
abluye rükäre Ngöbö rüere, aisete
mätä kri mun nünanka kä temenbtä
ye rüere,
abko ni kukwei rababa ruen tie.
13 Mökata kitaba timon kä temen nebtä
angwane, meri käkwe ngäbäkre ngibiabare
ye jiebti mökata rikaba kisere mikakäre
ja tare nike. 14 Akwa meri ye abko giti-
adreta kä kaibete tbi ngäniene, abkokäre
mü kri ngike kwrere Ngöbökwe bianba ie
rikakakrä, ye erere bkänä meri ye gitiabata
mobe tbi ye ngäniene. Ye känti Ngöbökwe
ngibiaba kä komä bti ötare. 15 Angwane
tbi ye käkwe ñö yaiba kabre meri ye rüere
mda, ñö ye abko rabadre kri, kä rikadre
meri ye ngwena nguse, abkokäre yaiba kwe.
16 Akwa dobo temen ye käkwe meri ye die
mikaba amne, ñö kri yaiba mökatakwe, ye
dobokwe ñakaba jökrä, aisete mökatakwe
meri kämikani ñakare.
17-18 Yebtä abko mökata ye mätä rababa kri
krübäte meri yebtä angwane, rikaba rüre
meri ye bkün mda mda rüere. Meri bkün
mda mda abko ni Ngöbö kukwei mikaka
täte era metre amne ni blitaka Jesu kräke,
ye rüere mökata rikaba rüre.

13

Ni jändrän kri krübäte kwrere jataba mrente käin

1 Yebti mökata rababa nünaninkä mren
köräbti. Yebti ni jändrän kri krübäte
kwrere jire abko jataba mrente käin ti ok-
wäbti mda. Ni ye abko dokwä kwä kükü
amne krotu krä jätä ie, niara bäri dite bä
mikakrä, btä ti okwä rababa. Angwane
kukwe diän taretare tikani Ngöbö rüere
näma ketaninkä kwati dokwä kwatirek-
watire btä amne korona näma mikani krotu
kratirekratire btä abko tikwe tuaba. 2 Ni
jändrän kri krübäte kwrere tikwe tuaba, ye
abko bä rababa tuen kwra leopardo kwrere
tie amne ngoto abko rababa tuen oso ngoto
kri kwrere tie amne kada abko rababa tuen
krübäte lion kada kwrere tie. Ni ye abko ie
mökata käkwe ja di bianba kri gobrankrä
nibtä. 3 Ni jändrän kri krübäte kwrere ye
abko träin kri dokwä kwatibtä abko kisete
gatadre, akwa träin ye abko rababa kuinta
ie, bä rababa tuen tie. Yebtä abko ni jökrä
ñan töi rababa krütare amne ni jökrä rikaba
niara jiebti. 4 Angwane mökata käkwe ja
di bianba ni jändrän kri krübäte kwrere
ie. Yebtä abko ni jökrä rababa mökata ye
mike ütiäte Ngöbö kwrere. Erere arato, ni
jändrän kri krübäte kwrere ye mika rababa
ütiäte kwetre arato, kä rababa niere krörö:
Ni jändrän kri krübäte kwrere tä nete, ne
kwrere ni ñakare jire mda. ¿Nirekwe rüdre
ni ne kwrere rüere se? rababa niere.
5 Mdakäre abko, ni jändrän kri krübäte
kwrere ye abko ie ja di bianba kri kä
nebtä sö gre ketebu bti krobu. Erere
arato, niarakwe bikadre kri, käkwe ñäkä-
dre kämekäme Ngöbö rüere, abkokäre kä
bianba kore ie. 6 Ye erere bkänä, ni ye
käkwe ñäkäba kämekäme krübäte Ngöbö
rüere amne kä käinta, känti Ngöböta nüne,
ye rüere ñäkäba diän diän kwe. Erere
arato, nitre nünanka kä käinbti, ye rüere
ñäkäba kwe. 7 Erere arato, juta deme
Ngöbökwe rüere rüdre kwe, ye ganain-
dre kwäräbe kwe amne kämikadre kwe,
abkokäre kä bianba ie rükäre bentre. Erere
arato, ni bätäkä ngwarbe amne juta bätäkä
ngwarbe amne ni kukwe bätäkä ngwarbe
amne kä bätäkä ngwarbe bti rabadre go-
brane, abkokäre ja di bianba ie arato.
8 Angwane Ngöbö ngämi kä ne dätere, kä-
nenkri ni Kordero kwrere nämane mikani
biare kämikadre ni mdaye ni jökrä kräke.
Ye abko, nire nire ñakare jen niarakwe
abko kä tä tikani ñakare tärä ni nü-
nandi kärekäre mikakrä gare yebtä, ni ye
abko käkwe ni jändrän kri krübäte kwrere
mikadi ütiäte jae Ngöbö kwrere.
9 Nire nire olo tärä abko käkwe olo ketate
kukwe neye:
10 Nire nire järikadre ngite tödekabtä Je-
subti,
ye erere jänäin ngite.
Nire nire kämikadre ngitrabti tödekabtä
Jesubti,
ye erere kämikadi ngitrabti.
Kukwe rakadikä kore angwane, juta
deme Ngöbökwe käkwe nünandrekä dite

jabtä bätärekä ja täritäri amne Jesu rükandrete ñakare kwetre, akwa tödekadre kwatibe Jesubti janknu.

Ni jändrän krübäte kwrere mda jatani dobote käin

[11] Yebti ni mdara jire jataba dobote käin, akwa niara abko ni jändrän krübäte kwrere jataba, rababa tuen tie. Ni ye abko krotu krobu ie abko rababa tuen kordero krotu kwrere tie, akwa ñan ñäkäba jäme kordero kwrere kwe, akwa rababa ñäke mökata kwrere. [12] Amne ni jändrän kri krübäte käne ye di rababa jökrä kwe, kä rababa sribire ni käne ye diäre. Ni jändrän kri krübäte käne abko träin kri dokwä kwatibtä abko kisete gatadre akwa namaninta kuinta ie, ye kräke ni mda ye rababa sribire, kä rababa ni käne ye mikamna ütiäte Ngöbö kwrere ni jökrä kä nebtäye. [13] Erere arato, ni ye rababa sribi kri ñan tuabare nuene, kä rababa ñukwä kä käinbti mike kite timonkwäre ni mda mda okwäbti, niara di kri Ngöbö kwrere abko ni jökrä käkwe nütüdre, abkokäre sribi kri ñan tuabare nuenbare kore kwe ni ngökakäre. [14] Angwane ni jändrän kri krübäte kwrere näma käne, ye mikakäre ütiäte, ni mda ye rababa sribi kri ñan tuabare nuene. Yebtä abko ni kwati ngökaba kwe. Erere arato, ni jändrän kri krübäte kwrere abko dokwä kwati tikaninkä ngitrabti kämikakäre, akwa träin namaninta kuinta ie amne namani nüne janknu, ye bä sribemna kwe mikakäre ütiäte Ngöbö kwrere, ye erere ni jökrä käkwe sribebare. [15] Angwane ni jändrän krübäte kwrere nibukäre, ie ja di bianba bä ye mikakrä nire abko erere nuenba kwe. Amne nire nire käkwe ñan ni käne ye bä mikadre ütiäte jae Ngöbö kwrere abko kämikadre kwe abko jändrän bä näma niere.

[16] Mdakäre abko, ni ngwarbe amne ni ütiäte, ni ngwian bkänkä krikri amne ni bobre bobre, ni klabore ñakare amne ni klabore abko btä ni jändrän kri krübäte kwrere näma käne ye kä tikadre ni kise ruenkri btä o ni okobtä abko ni mda ye käkwe nieba abko erere mikani nuene. [17] Akwa nire nire btä ni jändrän kri krübäte kwrere näma käne ye kä näma tikani ñakare, ni ye ñan rabadre jändrän rürümoine amne jändrän kökö jae. Ni käi ye abko ni jändrän kri krübäte kä o niara kä tikani kö okwä jändrän tankräbti. [18] Amne kö okwä jändrän tankrä, bti ni jändrän kri krübäte kwrere käita tikani, ye abko nire nire töbtä aibe ie ni ye raba nüke gare. Kö okwä jändrän tankrä yebti, aisete ni ye abko kä tikata kö okwä jändrän tankräbti abko 666.

14

Ni 144,000 abko Ngöbökwe mikani jenena jakrä

[1] Yebti ni Kordero kwrere näma nünaninkä ngitio Siónbti, btä ti okwä rababa angwane, ni ye ben abko ni mda näma 144,000. Angwane nitre okobtä Kordero ye kä näma tikani amne Kordero rün kä näma tikani arato niaratre näma nitre ye bkäne bä mikakrä abko rababa tuen tie. [2] Yebti ñö ngöta nebe kri, ye kwrere jire kä ngö rababa ruen kä käinbti tie. Erere arato, unsuni ngöta nebe krikri ja dibti, ye kwrere kä ngö rababa ruen tie. Mdakäre abko, ni kwati rababa arpa kabre täke gwaire jökrä abko kwrere jire kä ngö rababa ruen tie. [3] Angwane kürä gobrankrä Ngöbökwe ye ngwärekri nitre 144,000 rababa ka btin niere. Erere arato, jändrän kräbkä näma kürä bäre temen ye ngwärekri amne nitre unbre unbre ngwärekri ka btin ye nieba kwetre arato. Akwa ka btin, yebtä ni mda mda ñan rababa töi ngitiekä jire chi amne nitre 144,000 kökanintarita Ngöbökwe jakrä, ye aibe ie ka btin ye rababa nüke gare. [4] Nitre ye abko, ni deme ja mike gure ñakare meribe, ye kwrere jire nitre ye käkwe ja ngibiabare deme, käkwe ngöbö ngwarbe ngwarbe mikani ütiäte ñakare jae. Ni Kordero kwrere näma niken mdente erere abko jiebti niaratre nämane niken. Erere arato, ni Kordero kwrere krütani krusobtä angwane, ni jökrä ngätäite niarakwe ni ye kökani Ngöbökrä, bti nura ngwä ötata käne, ye bianta ngwarbe Ngöböye kuin niekäre ie, ye kwrere niaratre nämane biani Ngöböye amne ni Kordero kwrereye kuin niekäre ietre. [5] Amne blitabare era metre kwetre Ngöbökrä amne ni mda ngökani ñakare jire chi kwetre, aisete ni mda mda ñan rababa kite ngise jire chi. Nitre ye mden abko ie ka btin rababa nüke gare.

[6] Yebti tikwe angele mdara jire tuaba abko rababa nikenkä käinta sete. Angele ye abko näma Ngöbö kukwei kuin kärekäre ngwena niedre ni jökrä nünanka

Ngöbö rüere kä temenbtä yeye. Ye mden
kisete, ni kä jökräbti temen amne ni bätäkä
ngwarbe amne ni kukwe bätäkä ngwarbe
amne ni nünanka juta kwatirekwatire te
abko kräke angele ye näma Ngöbö kukwei
kuin ye ngwena, 7 kä rababa niere krörö ja
dibti: Ngöbö jürä ngwian jabtä munkwe
amne niara käikitaka munkwe, ñobtä ñan
angwane niarakwe kukwe ükarete ni kräke
mikakäre ja ngie nuen abko käi nüra amne,
Ngöbö kä käinbti btä kä tementa dätekä
amne Ngöbö mren dätekä btä ñö dätekä,
Ngöbö ye abko mika ütiäte munkwe abko
angele ye rababa niere kore ti okwäbti.

8 Yebti angele jataba nibukäre mda abko
käkwe juta Roma bä mikaba juta Babilonia
kwrere, kä jataba niere krörö: Meri bti
kä ngwarbe käta ni brare brare näkwite ja
mikakäre ngite, ye kwrere jire nitre nü-
nanka juta kri Babilonia käkwe ni kwati kä
jökräbti temen näkwitani, aisete ni kwati
töi nikwitani jäme käkwe ja mikani ngite
ben Ngöbö rüere, akwa juta kri ye abko
nikira ngwarbe jökrä, angele ye rababa
niere.

9 Yebti angele jataba nimäkäre mda. An-
gele ye abko jataba ñäke ja dibti, kä jataba
niere krörö: Ni jändrän kri krübäte kwrere
arabe bä sribebare, ye nire nire käkwe
mikadre ütiäte ngöbö kwrere jae amne nire
nire käkwe ja tuadremetre ni ye kä tike
ja okobtä o ja kisebtä, 10 nitre ye abko btä
Ngöbö mätä rabadi kri krübäte abko uba
döi kwaka ñata kwrere jire rabadi kräke,
ñobtä ñan angwane uba döi ngätäre kwaka
ye kwrere jire Ngöbö mätä nibi, aisete nitre
ye abko käkwe ja tare nikadi kri krübäte
ñukwä jutrate amne asufrete angele deme
Ngöbökwe ngwärekri amne ni Kordero
kwrere ngwärekri arato. 11 Ne aisete, ni-
tre ni jändrän kri krübäte kwrere mikaka
ütiäte jae amne ni ye arabe bä sribebare
abko nire nire käkwe kä tikani jabtä abko
käkwe ja tare nikadi kärekäre dibire rare,
aisete kä rabadi ñakare jadükakrä ietre.
12 Ngöbökwe ni ye mikadre ja tare nike kore,
kukwe nebtä abko juta deme Ngöbökwe
tödekaka Jesubti, käta Ngöbö kukwei mike
täte ye abko käkwe ja die mikadre nüne dite
Ngöbökrä.

13 Yebti ni kukwei jaraba mda kä käinbti
tie, käkwe nieba krörö tie: Tärä tike krörö:
Mtare mentokwäre nire nire tödekaka ni
Dänkienbti tä krüte, ni yebtä kä rabadi
nuäre amne Ngöbökwe ja di biandi ie.

Jän, abko kore era metre nieta Ngöbö
Üaikwe, ñobtä ñan angwane nitre ye käkwe
jadükadi, ñan sribidre mda kwe, amne
sribibare kuin kwetre, ye abko Ngöbökwe
ütiä biandi ietre abko tike kore täräbtä,
nieba kwe tie.

Ni jökrä ükaninkrö kukwe ükatekäre kräke

14 Yebti tikwe nikraba mda angwane,
müta ngwen bürere, btä ti okwä rababa.
Angwane müta yebti abko ni iti Ni Kä
Nebtä Ngobo kwrere rababa tuen täkän-
intbe tie. Angwane korona orore näma
dokwäbti amne ngitra tänene tu grine ng-
wian näma kisete kwe. 15 Ye btäräbe ju
blitakrä Ngöböbe kä käinbti te angele näma
abko jataba ju bäre käkwe ñäkäba ja dibti
ni näma täkänintbe mütabti yeye, käkwe
nieba krörö ie: Ni kä jökräbti abko nura
ngwä nena tain jökrä kwrere, aisete nura
ngwä öta käi nüra, aisete ngitra tänene tä
ma kisete, yebti nura ye tikekä, bti makwe
ngwä öta, erere makwe ni jökrä ükakrö
Ngöbökrä, nieba kwe ie. 16 Ye erere bkänä,
ni näma täkänintbe mütabti käkwe ni jökrä
ükaninkrö Ngöbökrä ye bä mikakäre, ni ye
käkwe ngitra mnianteba nura tikakakrä kä
temen nebtä amne, ni jökrä ükakröba kwe
kä nebtä.

17 Abti angele mdara jire näma Ngöbö ng-
wärekri ju blitakrä Ngöböbe te kä käinbti,
angele ye abko näma ngitra tänene tu grine
ngwena kisete arato. 18 Angwane ñukwä grä
kri ngwäri mnü rä bäne kukwakrä Ngöböye,
ye känti angele mdara jire näma. Angele
ye abko di näma ñukwä jutrabti. Angele ye
abko käkwe ñäkäba ja dibti angele ngitra
tänene ngwianka kisete yeye angwane, ni
jökrä nünanka Ngöbö rüere bä mikaba uba
kwrere kwe, käkwe nieba krörö ie: Uba
nena tain btä amne kä uba ngwä ötakrä
nüra, aisete ngitra ye mniente kä temenbtä
amne, makwe uba ngwä öta küdekrä ngöi
ngöi, nieba kwe. 19 Ye erere bkänä, angele ye
käkwe ngitra tänene tu grine ye mnianteba
kä temen nebtä angwane, uba ngwä tikak-
aba jökrä kwe uba kökräibtä. Yebti jändrän
kri uba tükakakrä, te uba kitaba jökrä kwe
tükakakrä. Uba tükarekä ngotobti, ne abko
Ngöbö mätä kri nitre nünanka niara rüere

btä bä mikata, erere niarakwe gadite jökrä
abko bä mikata kore. [20] Angwane uba ye
abko tükakaba juta Jerusalén bäre mento,
akwa jändrän uba tükakakrä te uba tükakaba, ye känti däri aibe rababa betekä kabre
krübäte. Däri rababa neen kwata kri temen
kilometro siento krämä jire amne rababa
mate mdä kadabtä rababa tuen tie.

15

Angele ni kükü jändrän taretare ngwianka ni rüere

[1] Yebti jändrän mda krikri rakadrekä
abko bä rababa kä käinbti abko btä ti ñan
töi rababa krütare mda abko krörö: Ngöbö
mätä kri ye abko rabadre bare täte jökrä
nitre nünanka niara rüere btä abko angele ni kükü näma näin jändrän taretare
keta kükü mrä ngwena kisete, ni nünanka
Ngöbö rüere mikakäre ja tare nike kri abko
rababa tuen tie. [2] Mdakäre abko, jändrän
mdara jire tuaba tikwe abko bä rababa tuen
mren bidriore kwrere abko näma mritani
ñukwä jutrabe ketetibe rababa tuen tie.
Mren bidriore ye känti abko nitre näma nünaninkä arpa ketaninte kisetekisete rababa
tuen tie. Ni jändrän kri krübäte kwrere
amne bä dätebare, ye nire nire käkwe
mikani ñakare ütiäte ngöböre jae käkwe
ganainbare kwäräbe amne niara kä tikani
ñakare kwetre jabtä amne kö okwä jändrän tankrä ni yekwe abko mikani ñakare
kwetre jabtä, ye mden ie Ngöbökwe arpa
biani abko näma kisete täkäkrä Ngöbö
käikitakakäre. [3] Moisés, sribikä Ngöbökwe
käkwe Faraón ganainbare angwane, ka
niebare kwe Ngöbö käikitakakäre, ka ye
kwrere niaratre näma niere amne ni Kordero käkwe ka niebare, ye kwrere abko
niaratre näma niere abko krörö:

Ni Dänkien Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä
Nuenkrä, makwe jändrän krikri
krübäte nuenbare, ye abko bä nuäre
jökrä.

Amne ma abko tä gobrane kärekäre.

Ma abko era metre amne ji makwe abko
kuin metre jökrä.

[4] Ni jökrä käkwe ma jürä ngwiandre ni
Dänkien.

Erere arato, ni jökrä käkwe ma mikadi
ütiäte jae ni Dänkien, ñobtä ñan
angwane ma aibe kuin deme amne
metre.

Erere arato, ni jökrä jatadi, käkwe ma käikitadikä, ñobtä ñan angwane mata
kukwe ükete era metre ni jökrä
kräke abko nena gare aisete,

abko nitre ye rababa ka niere kore.

[5] Yebti tikwe nikrabata angwane, ju blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre näma kä
käinbti abko jukwei gitiaba, rababa tuen tie
amne, ju yete abko kukwe keta jätä biani
nuendre nie Ngöbökwe abko näma ükani.
[6] Angwane ju blitakrä Ngöböbe ye te angele
ni kükü näma abko jataba ju bäre. Angeletre ye abko näma kukwe taretare krübäte
nuendre keta kükü Ngöbökwe abko ngwian
näma kisete kwetre. Angeletre ye abko
näma dän merebe trä ngitiekä kädekata
lino kitani jabtä te näma näin amne koria
orore näma kitani ja kötäbti ta kwetre abko
jataba tie. [7] Angwane jändrän kräbkä näma
Ngöbö bäre temen, jändrän ye krati abko
käkwe blato orore te Ngöbö mätä kri nitre
nünanka niara rüere btä näma mikani abko
bianba kwe angele itire itire ie. Ngöbö
ye mden tä nüne kärekäre. [8] Angwane ju
blitakrä Ngöböbe nuäre ngwiandre abko te
Ngöbö di kri bä rababa abko ngübü aibe
rababa gwita temen amne, kukwe tare kri
krübäte ngwian näma angele ni kükükwe
ye ngämi niken ta, känenkri ni ñan raba
neme jire gwi ju yete, rababa tuen tie.

16

Blato kwä kükü te Ngöbö mätä kri näma mikani

[1] Abti ju blitakrä Ngöböbe te ni kukwei
rababa ruen kri ja dibti tie, kä rababa niere
angele ni küküye: Ngöbö mätä kri tä mikani
blato kwä küküte, ye mun nän iente kä
temenbtä amne ni nünanka kä temenbtä
sebti, nieba kore angeletreye. [2] Ye kwrere
bkänä, angele rikaba iti käne käkwe Ngöbö
mätä kri näma blatote ye ianteba kä temen
yebti angwane, ni jökrä, btä ni jändrän kri
krübäte kwrere ye kä näma tikani amne,
ni jändrän kri krübäte kwrere abko bä
sribebare, ye nire nire näma mike ütiäte
ngöböre jae, nitre ye abko kwata rababa
ngütüete käme jökrä ietre abko bä rababa
käme amne rababa tare krübäte ietre.

[3] Yebti angele nibukäre käkwe Ngöbö
mätä kri näma blatote ye ianteba mrenbti
angwane, ñö mrente ye rikwitaba därire

jökrä. Däri ye abko rikrakaba ribi ribi bäsi
ni kämikata angwane, ni därie tä nikrenkä
ye kwrere jire mren ñöi rababa, aisete jän-
drän nünanka mrente mrente ye gataba jire
jökrä.
4 Yebti angele nimäkäre käkwe Ngöbö
mätä kri näma blatote ye ianteba ñö
krikribti amne ñö okwä kiakiabti. Angwane
ñö amne ñö okwä ye rikwitaba därire jökrä
arato. 5 Angwane angele mdara jire abko ñö
ngibiabtikä kukwei jaraba tie, käkwe nieba
Ngöböye:
Ngöbö Deme, ma nämanena kira kena
amne ma tä käre mtare.
Mata ni mike ja tare nike kore, se abko mata
nuene kuin era metre, 6 ñobtä ñan
angwane nitre nünanka ma rüere
käkwe juta deme makwe kämikani
angwane, niaratre därie ianinte
kabre kä temen nebtä.
Erere arato, nitre ma kukwei niekä därie
ianinte kwetre.
Ye mden ütiäre abko mata däri bien ñadre
ietre mtare.
Niaratre käkwe kukwe nuenbare kore, ye
mden ütiäre mata nuene kore btätre
arato ye. Abko kore se,
nieba angelekwe Ngöböye.
7 Yebti ñukwä grä känti abko ni kukwei
jaraba mda tie, käkwe nieba Ngöböye: Ni
Dänkien Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nu-
enkrä, ma abko tä kukwe ükete kuin era me-
tre nitre nünanka ma rüere kräke, rababa
niere kore Ngöböye.
8 Angwane angele nibkäkäre käkwe
Ngöbö mätä kri näma blatote ye ianteba
ñänänbti angwane, ñänä ye ie ja di bianba
ni kukwakrä ñukwä kwrere. 9 Angwane
ñänänkwe ni jökrä kwata kukwaba tare
krübäte angwane, Ngöbö kukwe taretare
kri juanka, ye rüere rababa ñäke kämekäme
jirekäbe mda, akwa kukwe kämekäme
kitaba ñakare temen kwetre amne Ngöbö
mikaba ütiäte ñakare jire chi kwetre jae.
10 Yebti angele nirikekäre käkwe Ngöbö
mätä kri näma blatote ye ianteba ni jän-
drän kri krübäte kwrere näma gobrane
yebti. Angwane kä gobrankrä kwe, ye
känti kä rababa iko jökrä. Ye ngwane
kukwe taretare nakaninkära nibtä, abtä ni
jökrä rababa ja tare nike kri, kä rababa
ja tüdrä kwete be tute ja tare nikabtä.
11 Akwa niaratre nämane ja mike ngite ño
ño Ngöbö rüere abko kitaba ñakare temen
kwetre amne jirekäbe rababa ngütüete
jökrä ngrabare, kisete rababa ja tare nike
kri krübäte, abtä rababa ñäke kämekäme
Ngöbö kä käinbti se rüere.
12 Yebti angele ni tikäre käkwe Ngöbö
mätä kri näma blatote ye ianteba ñö kri
Eufratebti angwane, nitre gobranka btä
rükä kwekwe kä driri jatani abko rikadre
kä nötabti ta, abkokäre ñö kri Eufrates ye
grötaba jökrä.
13 Yebti tikwe jändrän tuaba krörö mda:
Mökata kadate, ni jändrän kri krübäte
kwrere kadate amne ni ngöbö ngwarbe
kukwei niekä abko kadatekadate üai käme
gwre kwrerekwrere jataba komä mentok-
wäre ti okwäbti. 14 Angwane üai käme komä
bä rababa gwre kwrere ye rababa sribi
kri ñan tuabare nuene abko rikaba nitre
gobranka krikri kä jökräbti temen ükekrö
rükäre Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä
ye rüere. Ye näire Ngöbökwe rüe ganaindi
kwäräbe.
15 Angwane ni Dänkien abko käkwe nieba:
Ni gokä tä kite batibe, ye kwrere ti jata-
dita, aisete munkwe mokre jabti amne nire
nire tädi mokrere jabti käkwe ja ngibi-
adre kukwe kämekäme Ngöbö rüere ye
ngäniene angwane, ñan tädre dikekä ni
bütiere kwrere, abkokäre tä dän ngibiare
kuin jökrä jabtä amne bütiekrä gaidre kri
kräke abko ñan tuadre ie, abkokäre tä
dän ngibiare kuin jakrä, ye abko tädre ja
ngibiare kukwe kämekäme Ngöbö rüere
ngäniene. Ni ye abko btä kä rabadi nuäre
amne Ngöbökwe ja di biandi ie. Abko kore
se, nieba ni Dänkienkwe.
16 Yebti üai käme nimä ye käkwe nitre
gobranka krikri ükakröba jökrä kä kädi-
anta Armagedón hebreore ye känti rükäre
Ngöbö rüere.
17 Angwane angele ni kükükäre käkwe
Ngöbö mätä kri näma blatote ye ianteba
mürete käinta. Ye btäräbe ju blitakrä
Ngöböbe, känti Ngöbö nämane täkänintbe
kürä gobrankräbti, ye känti ni kukwei
rababa kri, kä rababa niere krörö: ¡Jändrän
jökrä nibira bare täte jökrä! ni kukwei
rababa niere. 18 Angwane mera rababa
trä ngitiekä, kä ngö rababa, unsuni ngö
rababa krikri krübäte amne dobo jataba
nakaenkä abko rababa dobo mike grükekä

jökrä, ye abko ni nükani nüne kä nebtä
angwane dobo ñan rakakabare kri krübäte
abko erere dobo rakakaba. 19 Dobo rakakaba
kri krübäte ye abko käkwe juta kri Babilo-
nia* ñäkänintbe ketamä temen amne ju
krikri juta mda mdate rikaba jökrä temen.
Angwane Ngöbö mätä kri bä mikata uba
döi kwaka kwrere jire, bti juta Babilonia
mikadre ja ngie nuen kwe ye abko rükabata
töre ie. 20 Angwane kä butu mrente amne kä
ngitiore krikri mentokwäre abko rikaba ng-
warbe jökrä amne rababa tuen ñakare mda
amne, 21 ñü jä kukwän kwrere kä käinbti
rababa näkäen temen nibti. Ñü järe ye
abko däbä kilo gre ketebu näre abko rababa
näkäen temen. Ngöbö rababa ni mike ja
tare nike kri krübäte kore, yebtä abko ni
jökrä rababa ñäke kämekäme Ngöbö rüere.

17

Meri täkänintbe jändrän krübäte yebti

1 Abti angele ni kükü kisete Ngöbö mätä
kri näma blatote abko ianteba kwetre, an-
gele ye abko iti jataba käkwe nieba krörö
tie:

Meri bti kä ngwarbe kri krübäte abko
tä täkänintbe ñö bätäkä ngwarbe bti, se
mikadi ja ngie nuen ño Ngöbökwe abko ti
bike mike tuare mae, aisete jakwe tuen,
nieba kwe tie. 2 Angwane nitre jreire kä
jökräbti temen käkwe kä kwita kwitaba
jabti meri ye ben gwaire. Erere arato, nita
nebe dröbare angwane, käta nebe nenkä ni
dokwäbti, ye kwrere jire nitre nünanka kä
nebtä dokwäbti kä rababa nenkä, aisete kä
rababa ngwarbe bti meri ye kwrere amne
kukwe diän diän nämane nuene.

3 Yebti Ngöbö Üai rükaba täte jökrä tibtä
angwane, angele ye rikaba ti ngwena kä
kaibete mda. Ye känti tikwe meri tuaba
iti amne, ni jändrän kri krübäte kwrere
bä tain, bti meri ye näma täkänintbe.
Ni jändrän kri krübäte kwrere töi näma
jökrä Ngöbö rüere, aisete kwatabtä kukwe
kämekäme taretare näma tikani Ngöbö
rüere. Mdakäre abko, ni jändrän kri
krübäte kwrere dokwä kwä kükü amne
krotu krä jätä ie abko bti meri ye näma.
4 Meri tuaba tikwe ye abko btä dän ütiäte
kri bä mikibare näma amne dän tain näma
btä. Erere arato, meri ye käkwe ja dätebare
kuin jändrän ororebti, jä tuäretuäre bti
amne perlabti. Meri ye kisete abko baso
orore näma arato. Baso yete abko jändrän
kämekäme Ngöbö rüere btä ni mätä kri
Ngöbö rüere amne jändrän ngwarbe käme
nuen näma niarakwe kä mikakrä ngwarbe
jabti abko näma basote kwe. Ye abko
meri näma töbike kore amne näma nüne
kore Ngöbö rüere abko bä mikata baso
yebtä. 5 Amne meri ye kä näma tikani krörö
okobtä:

MERI NE ABKO NIRE ABKO TÄ ÜKANI
TIEBE.
MERI NE ABKO TÄ JUTA KRI BABILONIA BÄ
MIKE.
MERI JÖKRÄ, BTI KÄ NGWARBE ABKO
NIARA KWRERE, AISETE DÄREBARE
NIARAKRI.
AMNE KUKWE KÄME DIÄN DIÄN NGÖBÖ
RÜERE JATANI NIARAKRI,

abko näma tikani kore meri ye okobtä.
6 Yebti käta neme nuäre nibtä dröba kisete,
ye kwrere meri yebtä kä näma nuäre juta
deme Ngöbökwe ye därie kisete, ñobtä ñan
angwane niarakwe nitre tödekaka Jesubti
kämikani blitabtä Jesukrä, ye käi ngwian
näma nuäre kwe jabtä abko kisete näma ni
dröbare kwrere tikwe gaba mda.

Angwane meri tuaba tikwe, yebtä ti töi
ñan rababa krütare. 7 Abtä angele ye käkwe
nieba krörö tie:

¿Ye ñobtä abko ma ñan töi nebe krütare
meri se tuare ye? Meri se tä kukwe
ño bä mike abko tä kaibe tiebe abko ti
bike niere mae. Ni jändrän kri krübäte
kwrere dokwä kwä kükü ie amne krotu
krä jätä ie käta meri se ngwena abko käta
dre bä mike abko ti bike niere mae abko
krörö: 8 Ni jändrän kri krübäte kwrere turi
makwe, ye abko nämane nüne kira, akwa
mtare tä nüne ñakare mda, akwa jändrän
ye abko juan ngämi ngwarbe Ngöbökwe,
känenkri nämane Kä Timonbti abko jata-
dita kä temen nebtä angwane, Ngöbökwe
juandi ngwarbe. Angwane Ngöbökwe ni
dätebare kira kena, ye ngwane mentok-
wäre tärä ni nünanka kärekäre Ngöböbe
mikakrä gare, yebtä nire nire käita tikani
ñakare abko käkwe ni jändrän kri krübäte
kwrere ye tuadi angwane, niaratre ñan
töi rabadi krütare ni jändrän kri krübäte
kwrere yebtä, ñobtä ñan angwane niara

* 16:19 Juta Babilonia käta juta Roma bä mike nütüta.

nämane nüne kira akwa mtare tä nüne
ñakare, akwa jatadita bobuta aisete.
9 Mdakäre abko, kukwe ne ti bikera niere
mae abko ni töbtä ie rükadre gare abko
krörö: Ni jändrän kri krübäte dokwä kwä
kükü, ye abko ngitio kwä kükü, bti merita
täkänintbe abko bä mikata. Erere arato,
jändrän dokwä kwä kükü ye abko tä jrei
ni kükü bä mike. 10 Akwa jrei ni kükü ye
ngätäite abko jrei nirike käkwe gobranbar-
era, bti nikanina ngwarbe amne tä gobrane
ñakare mda. Jrei iti abko gwängware tä
gobrane amne, iti mda abko ngämi nüke
gobrane, akwa rükadi angwane ñan gob-
randre raire kwe. 11 Angwane ni jändrän
kri krübäte kwrere nämane nüne kira akwa
mtare tä nüne ñakare mda, ye abko jrei ni
kwäkäre abko bä mikata. Jrei ye abko käkwe
sribidi ja kwrere jrei ni kükü yebe, akwa
mrä Ngöbökwe juandi ngwarbe.
12 Angwane krotu krä jätä turi makwe
ye abko jrei ni jätä ngämi nüke gobrane,
akwa niaratre rükadi gobrane angwane, kä
biandi ñänä okwä kratibe ietre gobrankrä
ni jändrän kri krübäte kwrere ye ben
gwaire. 13 Jrei ni jätä ye abko töi ja kwrere
jökrä, aisete ni jändrän kri krübäte kwrere
ye ie ja di biandi kwetre, aisete ni jändrän
kri krübäte tö dreye, erere nuendi kwetre
kräke. 14 Angwane niaratre käkwe rüdi ni
Kordero kwrere ye rüere, akwa ni Kordero
kwrere ye käkwe ganaindi kwäräbe, ni-
tre käräbare Ngöbökwe dianinkä jakrä tä
nüne janknu Jesukrä ye ben gwaire. Ni
Kordero kwrere käkwe ganaindi, ñobtä ñan
angwane ni Kordero kwrere ye abko tä nitre
dänkien krikri dänkiene amne tä gobrane
nitre gobranka krikri bti arato aisete.
15 Mdakäre abko, ñö bti meri bti kä ng-
warbe tä täkänintbe turi makwe, ye abko ni
jökrä amne ni kukwe bätäkä ngwarbe bli-
taka amne ni kä jökräbti temen abko turi ñö
kwrere makwe. 16 Angwane krotu krä jätä
turi makwe amne ni jändrän kri krübäte
kwrere turi makwe ye abko mätä rabai kri
meri bti kä ngwarbe yebtä angwane, meri
juandi ngwarbe amne meri mikadite kaibe
bütiere kwe. Erere arato, meri ye ngätä
kwetadi jökrä kwetre amne kroko kiakia
abko kukwadi jökrä ñukwäte kwetre. 17 Dre
nuendre, ie Ngöbö tö namani, erere mikani
kwe niaratre töite, aisete niaratre töi rabadi
ja näre, käkwe ja di gobrankrä ye biandi
ni jändrän kri krübäte kwrere yeye abti
Ngöbökwe dre niebare, ye erere rabadi bare
täte jökrä. 18 Mdakäre abko, meri bti kä
ngwarbe turi makwe ye abko nitre nünanka
juta kri tä gobrane jrei jökräbti abko turi
kore makwe ye, nieba angelekwe tie.

18

Ngöbökwe juta Babilonia juani ngwarbe

1 Yebti angele mda näma kä käinbti jataba
timonkwäre ti okwäbti. Angele ye abko
bäri di kri abko jataba angwane, trä gitiaba
ngwen jökrä kä nebtä, 2 käkwe ñäkäba ja
dibti krörö:
¡Juta kri Babilonia nikira ngwarbe!
Üai käme bätäkä ngwarbe, kräke kä nebe
nete amne, nukwä bätäkä ngwarbe,
ñakare dbe Ngöbö ngwärekri aibe
nebe ja juda mike nete.
Erere arato, jändrän ngwarbe ngwarbe, btä
ni mätä aibe kräke kä nebe nete.
3 Ngöbökwe juta ye juandi ngwarbe kore,
ñobtä ñan angwane ni dröbare uba
döi kwaka kisete tä ja mike ngite
meri bti kä ngwarbe ben,
ye kwrere ni kä jökräbti temen namani
ja mike ngite nitre nünanka juta
yebe.
Angwane meri bti kä ngwarbe ben ja mika
ngite,
kwrere jire jrei kä jökräbti temen
käkwe ja mikani ngite.
Erere arato, nitre jändrän rürümoinkä abko
namani jändrän bkäne kabre jän-
drän bäri kuinkuin kwetre ye rürü-
moinbtä ütiäte ütiäte, niebare an-
gelekwe.
4 Yebti ni mdara jire kukwei jaraba kä
käinbti tie, käkwe nieba krörö:
Mun jen tikwe abko käkwe ñan ja mikadre
ngite siba nitre nünanka juta nete
kwrere angwane, ja tare nika
jatadre kri niaratre rüere arato,
ye ngwane munkwe ñan ja tare
nikadre arato, abkokäre mun jen
tikwe ye nän mento juta ne bäre,
5 ñobtä ñan angwane kukwe käme nuenbare
kwetre ye nena kabre Ngöbö
ngwärekri kä käinbti angwane,
kukwe kämekäme nuenta kwetre,
ye abko käinikwitekä ñakare

Ngöböbti, aisete Ngöbökwe mikadi
ja tare nike jötrö.
6 Niara käkwe dre nuenbare ni mda rüere,
ye kwrere nuen niara rüere arato.
Niara käkwe dre nuenbare, yebti ta jändrän
nuen bobu btä kukwe käme nuen
dokwäre.
Erere arato, niarakwe ni mda mikani ja tare
nike krübäte, ye abko ni bukata uba
döi kwakate kwrere, yebti ta uba döi
bäri kwaka bobu mda abko bian ie
abko erere makwe mika ja tare nike
bobu bti ta.
7 Mdakäre abko, niara namani bike kri amne
kä namani bäri nuäre kri btä nüne
bäri kuin,
ye kwrere arato makwe nika janknu
amne makwe mika ja tare nike kri.
Meri se tä bike kri, käta töbike krörö:
Ñan meri kän kwäräi krütani, kwrere
tita nete amne ñan tita ja tare
nike, akwa tita täkänintbe kuin nete
jreina kwrere, tä nütüre jabtä.
8 Ye mdenbtä abko köbötira jire ja tare nika
jatadi kri kräke abko krörö:
Ni rabadi krüte kwati krübäte amne
ni kwati rabadi müen jiebti amne
ni kwati rabadi mrö nike amne kukwadi
ñukwäte arato,
ñobtä ñan angwane Ngöbö ni Dänkien
di kri käkwe mikadi ja ngie nuen
bikabtä kri kore, aisete rakadikä
kore btä.
9 Angwane meri bti kä ngwarbe, ben ja
mikata ngite bati bati, ye kwrere jire ja
mikani ngite. Jrei kä jökräbti temen käkwe
ja mikani ngite amne ja mikani nuäre kwe-
tre ben, ye abko juta rabadi nukwe amne
ngübü rabadi tuen neen kukwäne ietre
angwane, rabadi müaire, kä rabadi ngrente
krikri be jiebti. 10 Akwa nane mikadre ja
ngie nuen arato, abtä kä jürä rabadi jrei
kä jökräbti temen btätre, aisete rabadi nü-
naninkä mobe temen, käkwe niedi krörö:
¡Aingwaree, juta kri Babilonia juta di kri
abko bobre jakän!
Ye ñobtä amarebti batibe mata ja ngie nuen
jötrö dikaro ye,
niedi jreikwe.
11 Mdakäre abko, nitre jändrän rürü-
moinkä käkwe juta ye müaidi amne rabadi
ngrente krikri be arato, ñobtä ñan angwane
ni ñan rabadre mda jändrän kökaka ietre
aisete. 12 Nitre ye abko nämane oro, plata,
jä ütiäte ütiäte amne jändrän jä kwrere
kädekata perla rürümoine. Erere arato, dän
ütiäte kri kädekata lino amne dän sedare
amne dän bä tain drüne amne dän tain
rürümoin nämane kwetre nitre nünanka
juta yete yeye. Erere arato, kri rä bäne bäne
amne marfil sribebare jändräne amne kri
kuinkuin sribebare jändrän ütiäte kwrere,
bronse amne jiero sribebare jändräne amne
jä kuin ütiäte kri kädekata mármol abko
rürümoin nämane kwetre ietre. 13 Erere
arato, canela amne jändrän rä bäne bäne
mikadre ja dokwäte amne kri ngwäri rä
bäne kukwadre kädekata incienso amne ñö
rä bäne bäne amne kri ngwäri rä bäne
kädekata mirra abko rürümoin nämane ni-
tre nünanka juta yete yeye. Erere arato,
uba döi, kri olibo köi amne arina kuinkuin,
trigo amne nbi, obeja, mdä, kareta jäkä-
dre mdäye amne ni klabore, ni ye abko ni
ütiäte Ngöbökrä, akwa rürümoin nämane
jändrän mda mda kwrere nitre jändrän
rürümoinkäkwe.
14 Ni ye käkwe niedi krörö juta yebtä:
¡Kri ngwäkä kuin amne jändrän jökrä mda
mda nämane nebe bänänte mun kadate, ye
abko ñakare mda makwe! ¡Jändrän kabre
makwe, bti mata nüne bä nuäre, ye abko
nikanina ngwarbe jökrä makän! niedi kwe-
tre. 15 Nitre jändrän rürümoinkä nämane
jändrän rürümoine juta yete abko köböire
namani jändrän bkäne kabre, niaratre ye
abko btä kä jürä rabadi, aisete rabadi nü-
naninkä mobe temen, kä rabadi müen
amne rabadi ngrente krikri be juta ye jiebti.
16 Angwane rabadi niere krörö:
¡Aingwaree juta kri, ma bobre jakän!
Dän ütiäte kri kädekata lino, ye ma nämane
kite jabtä.
Erere arato, dän bä mikibare amne dän
bä tain drüne, bti ma nämane ja
dätere.
Erere arato, oro amne jä tuäre mda mda
ütiäte ütiäte amne perla, bti ma
nämane ja dätere.
17 Angwane batibe jändrän kabre ye nikira
ngwarbe jötrö makän,
abko rabadi niere.
Mdakäre abko, nitre ru ngwianka amne
nitre nänkä rute mrenbti amne ni mda mda
ru ngwianka mrenbti abko rabadi mobe
temen juta mike ñäräre arato. 18 Angwane
juta ye rabadi nukwe abko ngübü jatadi

ietre, abtä rabadi ngrente krörö: Juta ütiäte
kri ne kwrere tua ñakare jire abko rabadi
niere. [19] Rabadi ulire abko bä mikakrä niara-
tre käkwe dobro mnü kitadi ja dokwäbti
amne rabadi müen amne ngrente krikri be,
kä rabadi ñäke ja dibti krörö:
¡Aingwaree juta kri, ma bobre jakän!
Nitre nünanka ma känti abko jändrän
bkäne kabre, ye köböire nun ru
ngwianka mrenbti namani jändrän
bkäne kabre arato,
akwa batibe Ngöbökwe ma junina ng-
warbe jökrä,
rabadi niere.
[20] Yebti angele ye abko käkwe nieba mda:
Juta niki ngwarbe se abko kä ngwen nuäre
jabtä munkwe kä käinbti yete.
Amne mun juta deme Ngöbökwe ye käkwe
kä ngwian nuäre jabtä.
Erere arato, mun kukwe kuin Jesubtä ng-
wianka amne mun Ngöbö kukwei
niekä ye käkwe kä ngwian nuäre
jabtä,
ñobtä ñan angwane Ngöbökwe juta
juni ngwarbe, ye abko mun dokwäre
juni ngwarbe kwe, aisete munkwe
käi ngwian nuäre jabtä, nieba an-
gelekwe.
[21] Yebti angele dite kri käkwe jäkwata
kri bäsi krü kri trigo ukwakrä kwrere jire
dianba kisete, bti kitaba kwe mrente, käkwe
nieba krörö:
Jäkwata kri kiti mrente, se kwrere makwe
juta kri Babilonia juandi ngwarbe
amne ni mda mda käkwe ñan ma
tuadreta jire mda.
[22] Mdakäre abko, arpa, tolero amne drü, ye
abko ñan kukwei nuadi jire chi mda
ma käite yete.
Erere arato, krü trigo ukwakrä ñan ngö
nuadre jire chi mda yete.
[23] Erere arato, ñotra trä ñan tuadreta jire chi
kwati yete amne, ni ja mikaka gure
käi ngwianta nuäre jabtä yete,
ye kwrere käi ñan ngwiandre nuäre
jabtä mda yete, ñobtä ñan angwane
nitre jändrän rürümoinkä yete abko
namani jändrän bkäne kabre kabre
abti namani dite dite.
Erere arato, nitre nünanka juta yete
käkwe ni kä keta kabre te ngökani
kwrasibti, abtä ja ngie nuadi kore
kwe.
[24] Juta yete nitre Ngöbö kukwei niekä abko
kämikani.
Erere arato, nitre deme Ngöbökwe
kämikani amne ni kä jökräbti temen
tödekaka Ngöböbti abko kämikani
juta yete, aisete Ngöbökwe mikadi
ja ngie nuen kore,
nieba angelekwe juta Babiloniabtä.

19

Aleluya niebare kä käinbti Ngöböye

[1] Yebti ni kwati kukwei rababa ruen ja
dibti tie, kä rababa niere krörö kä käinbti:
¡Aleluya! Ngöbö nikwe aibe ni diantarikä,
aibe ütiäte kri amne di kri.
[2] Ye ñobtä ñan angwane meri bti kä ng-
warbe tä ni brare näkwite,
ye kwrere jire juta ne nämane ni kwati
näkwite kukwe kämekäme jiebti kä
jökräbti temen abko kräke Ngöbö tä
kukwe ükete kuin era metre.
Amne nitre deme Ngöbökwe kämikani ni-
tre nünanka juta yetekwe, ye dok-
wäre abko Ngöbökwe mirira ja ngie
nuen krübäte.
[3] Yebti nieba krörö mda kwetre:
¡Aleluya! Juta ne ngübüe rabadi kärekäre
kukwäne, ñobtä ñan angwane
rabadi nukwe kärekäre aisete.
[4] Angwane nitre unbre unbre ni gre bti
nibkä amne jändrän kräbkä nämane nüne
ye rababa ja okokrä mike nebe dobobtä
temen, käkwe Ngöbö näma täkänintbe
kürä gobrankräbti ye mike ütiäte jae abko
rababa niere krörö: ¡Amen! ¡Aleluya!
rababa niere.
[5] Ye btäräbe kürä gobrankrä Ngöbökwe
känti ni kukwei rababa, käkwe nieba krörö:
¡Ngöbö nikwe ye käikitekä munkwe!
¡Mun ütiäte kri amne mun bobre käta
sribire Ngöbökrä, käta Ngöbö mike
ütiäte jae, ye käkwe Ngöbö nikwe
käikitaka! rababa niere.
[6] Yebti ni kwati kukwei rababa ruen tie
bäsi ñöta neme betekä jäkwatabtä timon
ngöta neme kri, ye kwrere jire ni kukwei
rababa ruen tie amne, bäsi unsuni ngö kri,
ye kwrere ni kukwei rababa ruen tie, kä
rababa niere:
¡Aleluya!
¡Ngöbö ni Dänkien Di Kri Jändrän Jökrä
Nuenkrä kitera gobrane!
rababa niere.

7-8 Ni Kordero kwrere kitera ja mike gure
amne meri bati abko käkwe ja
dätenirira rabakäre ben abko ie dän
kuin lino trä ngitiekä bini kitakrä
jabtä ja mikakäre gure.
Ne aisete ari kä ngwen nuäre jabtä amne ari
kä ngwen juto jabtä amne ari niara
käikitekä.
Nitre deme jen Ngöbökwe käkwe sribi kuin
era metre nuenbare Ngöbökrä.
Sribi kuin era metre, ye abko dän kuin lino
abko bä mikata kore.
9 Yebti angelekwe nieba mda tie:

Kukwe tike krörö täräbtä: Ni Kordero kwrere käkwe ja miri gure, ye känti nire nire tä nübaibare, ye abko btä kä raba nuäre kri krübäte, nieba kwe tie.

Abti jötrö nieba krörö mda kwe:

Tikwe kukwe nini, ye abko Ngöbö Kukwei era metre, erere tikwe nini mae, nieba kwe tie.

10 Angwane ti rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen angele ye ngotobtä mikakäre ütiäte jae, akwa angele ye käkwe nieba tie:

Ma amne ma mräkä mda mda käta nünenkä dite jabtä kukwe era metre Jesukwe btä, käta sribire Jesukrä, ye kwrere tita sribire arato, aisete makwe Ngöbö aibe mika ütiäte jae, ñobtä ñan angwane nitre Ngöbö kukwei niekä era metre, ye mden abko nämane blite Jesubtä, nieba angelekwe tie.

Jesu jatani mdä bä ngwenbti

11 Angwane kä käinbti gitiaba sete, rababa tuen tie amne mdä bä ngwen näma krati. Mdä yebti ni näma näin iti abko kädian näma Ni Ja Kukwei Mikaka Täte amne Ni Era Metre. Niara näma kukwe ükete metre ta ni jökrä kräke amne kukwe era metre dokwäre näma rüre Ngöbö rüebe. 12 Angwane niara okwä abko rababa tuen trä ngitiekä ñukwä jutra kwrere tie jändrän jökrä gare ie bä mikakrä amne, dokwäbti abko korona näma kabre kabre, niara abko gobran kri bä mikakrä amne, niara kä näma tikani mda ye abko niara aibe ie näma gare kaibe. 13 Mdakäre abko, dän jükani därire jökrä näma kitani jabtä kwe niara krütani ni diantarikäre bä mikakrä amne, niara kädian näma Ngöbö Kukwei arato. 14 Niara ye jiebti abko nitre rükä kä käinbti näma näin kwati krübäte abko dän ngwen lino näma kitani jabtä. Dän lino ye abko ütiäte amne merebe amne, niaratre näma näin mdä ngwen ngwenbti. 15 Niara rababa ñäke angwane, bäsi ngitra tu grine jabtä kwärikwäri, ye kwrere jire kukwe rababa betekä kadate nitre kä jökräbti temen nünanka Ngöbö rüere kämikakäre. Erere arato, "mökän jierore ni kämikakäre, bti niarakwe gobrandi tare," amne bäsi uba tükakata ngotobti amne ñöi aibe diankata, ye kwrere jire niarakwe rätädi Ngöbö rüebti, yebti abko Ngöbö Di Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä, Ngöbö ye abko mätä kri krübäte abko bä mikata kore kwe. 16 Dänbtä ie amne uliebtä abko niara kä näma tikani mda abko krörö: JREI BÄRI KRI JREI MDA MDA KRÄKE AMNE DÄNKIEN BÄRI KRI DÄNKIEN MDA MDA KRÄKE abko näma tikani kore btä.

17 Yebti ti okwä rababa angelebtä angwane, angele ye rababa nünaninkä ñänänbti angwane, nukwä jökrä ngri kwetakakwetaka jüden kwrere tä nikenkä käinta, ie angele ye rababa ñäke krikri ja dibti krörö mda: Ngöbö kite mrö sribere kri krübäte mun bukakrä, aisete mun jakwe ja ükekrö jökrä mröre. 18 Angwane munkwe jrei ngrie kwetadre, munkwe nitre rükä dänkien ngrie kwetadre, munkwe nitre rükä baliente baliente ngrie kwetadre, munkwe mdä rükrä ngrie kwetadre, munkwe nitre nänkä mdäbti rübtä ngrie kwetadre. Erere arato, munkwe ni jökrä ngrie kwetadre abko ni ñakare klabore, ni klabore, ni bobre amne ni ütiäte kri ngrie kwetadre munkwe, aisete jakwe, nieba angelekwe nukwäye.

19 Angwane ni jändrän kri krübäte kwrere ye käkwe rükä kwekwe amne jrei kä jökräbti mikabara biare rükäre ni nänkä mdä ngwenbti ye rüere amne rükä kwekwe rüere arato. Nikani rüre, 20 akwa ni jändrän kri krübäte kwrere ye kaba ngite amne ni ngöbö ngwarbe ngwarbe kukwei niekä käkwe sribi kri ñan tuabare nuenbare abko kaba ngite arato. Ni ngöbö ngwarbe kukwei niekä käkwe sribi kri ñan tuabare nuenbare, yebti abko ni kwati ngökani kwe amne, nitre yebtä abko ni jändrän kri krübäte kwrere ye kä tikani. Erere arato, ni jändrän kri krübäte abko bä sribebare ngöbö ngwarbere abko mikani ütiäte kwetre, yebtä abko ni jändrän kri krübäte kwrere btä ni ngöbö ngwarbe kukwei niekä kaba ngite, ye abko ñukwä jutra ngitiekä

asufrebe, ye te kitaba nire jökrä ja tare
nikakäre. 21 Angwane ni mda mda nämane
rüre Jesukristo rüere abko Jesukristo näma
näin mdäbti ye käkwe kämikaba jökrä
ja kukwei aibebti, ñobtä ñan angwane
niara kukwei abko rababa betekä ngitra
tu kwrere, aisete ni kämikaba jökrä kwe.
Angwane nukwä ngri kwetakakwetaka
jüden kwrere käkwe nitre ye ngrie kwetaba
trinetrine jökrä.

20

Kä mili krati

1 Yebti angele näma iti kä käinbti, jataba
timonkwäre ti okwäbti. Angele ye abko
näma näin llabe jukwe Kä Timonbti ngwena
kisete amne kadena kri ngwian näma kisete
kwe arato. 2 Angele ye abko käkwe mökata
kaba ngite. Mökata ye abko tbi nämane
kira, arabe abko kädianta Diablu amne Sa-
tana arato. Mökata ye abko angelekwe
mäkäteba kadenanbti kä mili krati, 3 käkwe
kitaba ngite Kä Timonbti, bti jukwe dikaba
kuin bti kwe, bti Ngöbö kä tikani jukwebtä,
ni mdakwe ñan tikadre abkokäre. Niara
ñan rikadreta nitre ngököta kä jökräbti
temen, abkokäre kä mili krati ngämi niken
ta niara ñan tikaditeta. Akwa yebti mökata
ye tikaditeta bä jötrö.

4 Yebti kürä gobrankrä näma kabre kä
käinbti btä ti okwä rababa. Kürä yebti
abko nitre ie ja di biani Ngöbökwe kukwe
ükatekäre nikrä abko näma täkänintbe,
tikwe tuaba. Erere arato, nitre käkwe ja
tare nikani blitabtä Jesubtä amne kukwe
kuin Ngöbökwe Jesubtä mikabtä gare ni
mda mdaye, akwa nünankabare dite jabtä
kwetre, käkwe Jesu rükaninte ñakare abko
dokwäre dokwä tikaninkä, ye abko üai
näma siba yete. Mdakäre abko nitre ye
käkwe ni jändrän kri krübäte kwrere ye
mikani ñakare ngöböre jae amne niara bä
mikani ñakare ütiäte jae ngöbö kwrere.
Erere arato, nitre ye okobtä o kisebtä abko
ni jändrän kri krübäte kwrere ye kä tikani
ñakare abko üai tuaba tikwe. Niaratre
ye abko rükabata nire jökrä, käkwe gob-
ranba kä mili krati Kristobe gwaire tikwe
tuaba. 5 Ni ruäre mikabata nire käne kore
Ngöbökwe, akwa ni mda mda abko mikadita
nire ñakare kwe abti kä rikaba mili krati
ta. 6 Nitre rükabata nire kore, ye abko deme
amne ni yebtä kä rabadi nuäre kri. Niara-
tre ñan krütadre mda, ye abko Ngöbökwe
ñan mikadi ja ngie nuen akwa, nünandi
kärekäre kwetre Ngöböbe angwane, ni bli-
taka Ngöböbe ni mda mda diäre tä sribire,
ye kwrere sribidi kwetre Ngöbökrä amne
Kristokrä amne gobrandi kä mili krati kwe-
tre ben gwaire arato.

Ngöbökwe Satana juani ngwarbe mrä

7 Yebti kä mili krati rikadi ta angwane,
Satana tä ngite Kä Timonbti abko tikadite
angwane, 8 näin ni ngökö kä jökräbti temen
nebebe kä ñäre jökrä amne käkä Gog amne
Magog angwane, ni ükadikrö kwati kwe
rükäre Ngöbö rüere. Ye abko, mren ümain
kwrere jire ni rabadi ja ükaninkrö rükäre
Ngöbö rüere. 9 Angwane nitre rükä kwati
ye rikaba mobe käkwe ja ükakröba jökrä
juta deme Ngöbökwe bäre temen amne
juta Jerusalén tarebare Ngöbökwe ye bäre
temen, ni ye juankäre ngwarbe, akwa bati-
be ñukwä kä käinbti jataba timonkwäre
käkwe ganinkä jökrä se kwrere. 10 Angwane
diablu nämane niaratre ngökö, ye abko
ñukwä jutra ngitiekä asufrebe mni mni
te kitaba. Kä ye arabe känti ni jändrän
kri krübäte kwrere kitanina käne amne
ni ngöbö ngwarbe kukwei niekä kitanina
arato, ye känti diablu kitaba. Kä ye känti
mikadi ja tare nike kärekäre dibire rare.

*Ngöbökwe kukwe ükaninte ni krütanikrü-
tani kräke*

11 Yebti kürä gobrankrä kri, ngwen bürere
tuaba mda tikwe. Kürä yebti abko ni näma
täkänintbe iti. Niara ngwärekri abko kä
temen ne amne kä käinta se gitiaba batibe
jökrä abko ñan tuaba jire chi mda tikwe.
12-13 Angwane nitre müre neketani mrente,
ye erere nükaninta nire jökrä. Erere arato,
ni müre ketaniketani abko üai nämane kä
nakebtä, ye erere nükaninta nire jökrä
arato, aisete nitre ütiäte krikri ya, o bobre
bobre ya, krütanikrütani abko näma nü-
naninkä jökrä kürä gobrankrä Ngöbökwe
ye ngwärekri, btä ti okwä rababa. Ye
btäräbe tärä metateba keteti. Erere arato,
tärä ni nünanka kärekäre Ngöböbe mikakrä
gare abko metateba arato. Angwane ni itire
itire ngämi krüte, känenkri dre dre nuen-
bare kwetre, ye erere btä Ngöbökwe kukwe
ükateba kräke, aisete ni itire itire käkwe dre
dre nuenbare näma tikani täräbtä, ye erere

kukwe ükateba kräke Ngöbökwe. 14 Yebti
gata ara amne kä nakebtä kitaba ñukwä
jutrate kä Timonbti juankäre ngwarbe.
Ñukwä jutra kä Timonbti ne känti abko
nita krüte bobukäre. 15 Tärä ni nünanka
kärekäre Ngöböbe mikakrä gare, tärä yebtä
nire nire kä kwani ñakare, ye erere ki-
tani jökrä ñukwä jutrate ja tare nikakäre
kärekäre.

21

Juta Jerusalén btin

1 Yebti kä käinta btin amne kä temen ne
btin tikwe tuaba mda, ñobtä ñan angwane
kä käinta se btä kä temen ne amne mren
dätebare käne Ngöbökwe abko nikanina
ta, aisete ñan rababa jire mda. 2 Yebti
juta Jerusalén btin kuin deme näma Ngöbö
känti kä käinbti abko jataba timonkwäre
tikwe tuaba bäsi meri tä ja ükaninte kuin
bä nuäre brare ngäbti ja mikakäre gure
ben, ye kwrere jire juta ye rababa tuen
tie. 3 Angwane btäräbe kürä gobrankrä
Ngöbökwe tuaba tikwe, ye känti ni kukwei
jaraba kri tie, kä rababa niere krörö:

Mtare Ngöböta nüne ni jen kwe ben juta
btin nete. Ngöbökwe nünandi bentre amne
niaratre rabadi juta jen Ngöbökwe, aisete
Ngöbö ara jire tädi bentre Ngöbö jen kwe-
tre kwrere. 4 Angwane Ngöbökwe niaratre
okwä ñöi sökadite jökrä ietre amne ni ñan
krütadre jire iti mda amne ñan ja müaidre
jire chi mda amne ñan ja müaidre ja tare
nikabtä, ñobtä ñan angwane kukwe nä-
mane ükaninte ño känekäne, erere nikan-
ina jökrä ta. 5 Angwane Ngöbö näma täkän-
intbe kürä gobrankräbti ye käkwe nieba
krörö:

Jändrän jökrä tita sribereta btin, nieba
kwe.

Bti niebata kwe tie:

Kukwe ne abko kukwe era metre, abtä ni
jökrä rabadre tödeke bti, aisete tike täräbtä,
nieba kwe tie.

6 Yebti Ngöbökwe nieba krörö tie:

Jändrän jökrä nibira bare. Ti abko tärä
okwä kena kädianta alfa amne tärä okwä
mrä kädianta omega kwrere. Ti nämanena
jändrän jökrä känenkri kena amne ti rabadi
jändrän jökrä täbti mrä. Mdakäre abko,
nire nire ie tomna ye abko ie tikwe ñö okwä
kuin nire käta ni mike nüne kärekäre ye
biandi ngwarbe tomnane. 7 Mdakäre abko,
nire nire käkwe ja tare nikadre tödekabtä
tibti, käkwe ti rükandrete ñakare abko ni
rüe ganainkä kwrere abko ie tikwe jän-
drän kuinkuin jökrä ne biandi amne, ti
rabadi Ngöböre kwetre amne niara rabadi ti
ngäbriänkä tikwe. 8 Akwa ni käta ja ngwen
ngwarbe amne ni tödeke ñakare Jesubti,
akwa tä niara rükente, amne ni ñan tö
Ngöbö Kukwei mikai era jae, erere arato ni
ngututu diän diän, ni ni mda mda kämikaka
amne ni ja mikaka gure tiebetiebe amne
ni kwrarekwrare, amne ni sukiare sukiare,
amne ni jändrän ngwarbe mikaka ngöböre
jae amne ni ni ngökaka, ye abko ñukwä
jutra ngitiekä asufrebe mni mni abko te
kitadi. Ye känti krütadi bobukäre. 9 Yebti
angele ni kükü kisete blato näma abko te
Ngöbö mätä kri näma iandrete, angele ye
abko jataba iti, käkwe nieba mda tie:

Meri ben ni Kordero kwrere rabai, meri
ye abko ti bike mike tuare mae. Jakwe tuen,
nieba kwe tie.

10 Yebti Ngöbö Üaikwe ti mikani jändrän
tuen köböre kwrere angwane, ngitio kri
mobe käin, känti angele rikaba ti ngwena,
käkwe juta Jerusalén deme näma kä käinbti
Ngöbö känti abko jataba timonkwäre, tikwe
tuaba. 11 Juta ye abko Ngöbö trä bä nuäre
abko bti rababa trä ngitiekä amne bäsi jä
tuäre ütiäte kri kädekata jaspe, kwrere jire
juta ye rababa trä ngitiekä. 12 Angwane juta
ye bäre temen abko ki näma mikani kri
amne mobe käin. Ki yebtä abko jukwe näma
kwä jätäbti kubu amne jukwe kwatirek-
watire btä angele näma nünaninkä iti ngib-
iare. Erere arato, Jacob ngäbriänkä ni
jätäbti nibu abko kä näma tikani itire itire
jukwe kwatirekwatire btä. 13 Jukwe ye abko
näma kwä jätäbti kubu: komä kä dririkri,
komä ngwitäräkri, komä mötarikri amne
komä nindrinikri. 14 Amne ki mikani jutabti,
ye abko jä näma mikani kwä jätäbti kubu
gräre. Jä yebtä abko nitre Jesu kukwei
ngwianka ni jätäbti nibu kä näma tikani.

15 Angwane angele näma blite tibe ye
näma nörä orore ngwena krati kisete juta
ñäkäkrä, jukwe ñäkäkrä amne ki jutabti
ñäkäkrä arato. 16 Juta ye abko ja näre jökrä
kwärikwäri, aisete körä ja näre kwärik-
wäri. Angelekwe juta ye ñäkäba nörä
yebti angwane, rababa 2,200 kilometro ja
näre körä ngakri, kwatakri amne kukwäne

rababa ja näre jökrä. [17] Yebti ki näma
jutabti, ye ñäkäba kwe arato angwane, ki
ye abko rababa 65 metro ie, ye abko ni kä
nebtä tä jändrän ñäke ño, ye kwrere angele
näma juta ye ñäke. [18] Amne ki näma mikani
juta yebti abko jä kuin ütiäte kri kädekata
jaspe näma mikani kire, akwa juta ara jire
abko oro kuin trä ngitiekä bidrio kwrere.
[19] Angwane jä kwä jätäbti kubu mikani ki
gräre abko btä jä tuäretuäre ütiäte kri
bätäkä ngwarbe näma mikani abko krörö:
jä käne btä abko jä kuin ütiäte kri kädekata
jaspe näma mikani, jä kubukäre abko btä jä
kädekata zafiro näma mikani, jä komäkäre
abko btä jä kädekata ágata näma mikani,
jä kobkäkäre abko btä jä kädekata esmer-
alda näma mikani amne [20] jä kwärikekäre
abko btä jä kädekata ónice näma mikani, jä
kwä tikäre abko btä jä kädekata cornalina
näma mikani, jä kwä kükükäre abko btä
jä kädekata crisólito näma mikani, jä kwä
kwäkäre abko btä jä kädekata berilo näma
mikani amne jä kwä ökänkäre abko btä
jä kädekata topacio näma mikani, jä kwä
jätäkäre abko btä jä kädekata crisopraso
näma mikani amne jä kwä jätäbti kwatikäre
abko btä jä kädekata jacinto näma mikani
amne jä kwä jätäbti kubukäre abko btä jä
kädekata amatista näma mikani.

[21] Angwane jukwe kwä jätäbti kubu juta
yebtä abko perla aibe mikani jukwere,
aisete jukwe kwatirekwatire abko perla
kwatibe näma mikani jukwere amne ji juta
ye ngätäite ta abko oro kuin ara jire mikani
jire amne näma trä ngitiekä bidrio kwrere
jire abko tikwe tuaba.

[22] Mdakäre abko, ju blitakrä Ngöböbe
tikwe tuaba ñakare juta Jerusalén btin yete,
ñobtä ñan angwane ni Dänkien Ngöbö Di
Kri Jändrän Jökrä Nuenkrä abko tä yete
amne ni Kordero kwrere tä yete abko ben
ni raba blite gwärere, aisete ju blitakrä
Ngöböbe ñakare yete. [23] Erere arato, ñänä
amne sö trä rabadre juta yete abko ñakare
ütiäte, ñobtä ñan angwane Ngöbö trä kuin
bä nuäre ye abko tädi juta yete amne ni
Kordero kwrere abko tä ñotrare yete arato.
[24] Ye abko nitre nünanka kä jökräbti temen
abko käkwe dikadikä ñotra ye träte nebebe
juta Jerusalén btin ye känti amne nitre
jreire kä jökräbti temen abko käkwe jän-
drän ütiäte kwekwe biandi Ngöböye niara
mikakäre ütiäte jae juta yete. [25] Angwane
jukwe juta yete abko ñan dikadre jire chi
rare amne juta ye känti kä ñan rabadre iko
arato, aisete jukwe ñan dikadre jire chi.
[26] Erere arato, nitre nünanka kä jökräbti
temen abko jatadi jändrän ütiäte ütiäte
kwekwe ngwena biandre Ngöböye niara
mikakäre ütiäte jae juta yete. [27] Akwa jän-
drän kämekäme ñan rikadi jire chi nebe
juta yete amne, ni diän diän amne ni ni
ngökaka ñan rikadi jire chi yete arato;
akwa nire nire käkwe nünandre kärekäre
Ngöböbe abko käta tikani tärä ni Kordero
kwrere yebtä, ni ye aibe abko rikadi nüne
juta yete abko angelekwe mikani tuare tie.

22

Ñö kri ni mikakrä nire kärekäre

[1] Yebti ñö kri kuin dirare angelekwe mik-
aba tuare tie. Ñö ye abko ni mikakrä nüne
kärekäre amne ñö ye abko kuin merebe
jä cristal bä merebe ye kwrere. Erere
arato, kürä gobrankrä Ngöbökwe amne
kürä gobrankrä ni Kordero kwrere kwe,
ye känti ñö ye näma neen. [2] Angwane
ji kri juta yete abko ötöbu ta ñö ye tä
neen amne kri ni mikakrä nüne kärekäre
näma niren ñöbtä kwärikwäri. Kri ye abko
ngwä näma nebe sö kratirekratire, aisete
kri ye ngwä näma nebe bä jätäbti bobu
btä kä kwatirekwatire amne kri ye abko kä
näma ni jökrä mikakrä kuinta. [3] Mdakäre
abko, juta Jerusalén btin yete abko jändrän
btä ngürün mikani Ngöbökwe abko ñan
rabadi jire chi. Angwane kürä gobrankrä
Ngöbökwe amne kürä gobrankrä ni Ko-
rdero kwrerekwe abko tädi juta yete, aisete
nitre sribikä kwekwe abko erere käkwe
niaratre käikitadikä kärekäre. [4] Angwane
niaratre jökrä käkwe ja tuadi gwärere
Ngöböbe, kä näin niaratre kä ngwena tikani
ja okobtä, niaratre abko ni jen Ngöbökwe
bä mikakrä. [5] Juta yete abko kä ñan rabadre
iko jire chi, aisete nitre nünanka juta yete,
kräke ñotra ñan rabadre ütiäte. Erere
arato, ñänä trä ñan rabadre ütiäte kräke,
ñobtä ñan angwane Ngöbö ni Dänkien ara
jire käkwe kä trä biandi nitre nünanka yete
ie. Niaratre käkwe gobrandi kärekäre.

[6] Yebti angelekwe nieba mda tie:

Kukwe nieta tikwe mae, ne abko era
amne kukwe kuin tödekakrä. Ye abko, ni
Dänkien Ngöbö ara jire käta nitre niara

kukwei niekä töi tike ja kukwei niere,
Ngöbö ye ara käkwe angele kwe juani
abko kukwe mden mden rakadikä bä jötrö
mikakäre tuare sribikä kwekwe ie, nieba
kwe tie.

Jesu jatadita

7 Angwane ni Dänkien Jesu abko käkwe
nieba mda tie:
¡Ti rükadita jötrö! Kukwe biani
Ngöbökwe nitre Ngöbö kukwei niekä
köböire tä tikani tärä nebtä, ye nire nire
tä mike era jae, yebtä abko kä rabadi nuäre
amne Ngöbökwe ja di biandi ie, nieba kwe
tie.
8 Angwane ti Juan, ti ne abko käkwe
kukwe ne tuaba amne tikwe kukwe nuaba
arato. Tikwe kukwe tuaba amne tikwe
kukwe nuaba ünän jökrä, ye btäräbe angele
käkwe kukwe mikaba tuare tie, ye ngotobtä
ti rikaba ngitiekä ngukudokwäbti temen
mikakäre ütiäte jae. 9 Akwa angele ye käkwe
nieba mda tie:
Ma mräkä mda mda käta kukwe tä tikani
tärä nebtä mikaka täte ye käta sribire
Ngöbökrä, ye kwrere tita sribire arato,
aisete makwe ñan ti mika ütiäte jae, akwa
Ngöbö aibe makwe mika ütiäte jae, nieba
kwe tie.
10 Erere arato, angelekwe nieba krörö
mda tie:
Ngöbö Kukwei biani niedre mae abko
tä tikani tärä nebtä, ye abko kebera nebe
bare, aisete makwe ñan üka kaibe tiebe,
akwa makwe mika gare ni mda mdaye.
11 Angwane kä kitera neme braibe ja töi
kwitakrä nie, aisete nire nire käta kukwe
kämekäme nuene Ngöbö rüere, ye tuame-
tre nuene janknu amne, nire nire käta
kukwe diän diän nuene, ye tuametre nu-
ene janknu; akwa nire nire käta jändrän
kuinkuin nuene ye käkwe jändrän kuin
nuen janknu Ngöbökrä. Erere arato, nire
nire käta nüne deme amne metre, ye käkwe
nüna deme janknu Ngöbökrä, nieba an-
gelekwe tie.
12 Angwane ni Dänkien Jesukristo käkwe
niebata tie:
¡Ti rükadita jötrö! Akwa ni itire itire
tä dre dre nuene, ye abko ti jatadi ütiä
ngwena kräke amne, 13 ti abko tärä okwä
kena kädianta alfa amne tärä okwä mrä
kädianta omega. Ti nämanena jändrän
jökrä känenkri kena amne ti rabadi jändrän
jökrä täbti mrä.
14 Mdakäre abko, dän bätäteta tä nebe
ngwen bürere, ye kwrere nire nire käkwe
tödekadre tibti rabakäre merebe Ngöbö ng-
wärekri abko rabadi nebe kri ni mikakrä
nüne kärekäre känti amne juta Jerusalén
btin, ye känti rabadi niken amne ni ye abko
btä kä rabadi nuäre. 15 Akwa ni ngututu
diän diän, ni kwrarekwrare, ni sukiare
sukiare, ni ja mikaka gure bati bati, ni ni
mda mda kämikaka, ni jändrän ngwarbe
mikaka ngöböre jae amne ni jökrä käta ni
ngöka tarere amne tä käi ngwen nuäre jabtä
ni ngökakäre, nitre korekore abko rabadi
jökrä Ngöbö okwä bäre mento.
16 Ti Jesu, ti ne mden käkwe angele tikwe
juani kukwe ne mike gare jökrä mae abko
erere makwe mikadre gare nitre gätäkä ti
käbti yeye. Ti abko Jrei David bkün amne
ti abko Muke Trä Dirare Dekä kwrere, nieba
Jesukwe tie.
17 Ye abko, Ngöbö Üai Deme amne ni Kor-
dero kwrere nän muko käta ¡Jakwe! niere
Jesuye amne, nire nire tä ti kukwei nuen
käkwe ¡Jakwe! nie Jesuye arato. Mdakäre
abko, nire nire ie tomna abko tö tomna ñain
nünakäre kärekäre, ye abko jata Jesuye,
käkwe ñö ni mikakrä nüne kärekäre ye ña
ngwarbe tomnane.
18 Angwane Ngöbö Kukwei niebare tä
tikani tärä nebtä, ye nire nire tä kukwe
nuen ye abko ie ti bike niere krörö: Kukwe
tä tikani tärä nebtä, nebti ta nire nire
käkwe kukwe mdara jire tikadi, ye dokwäre
abko kukwe taretare tä tikani tärä nebtä
abko bti Ngöbökwe mikadi ja tare nike kri
krübäte. 19 Angwane kukwe tä tikani tärä
nebtä, ne nire nire käkwe diandrekä ruäre,
yebtä abko kri ni mikakrä nüne kärekäre,
ye Ngöbökwe diandikä kän amne kri ye
ngwäkä ñan kwetadre kwe, aisete ñan nü-
nandi kärekäre kwe Ngöböbe. Erere arato,
juta deme Jerusalén ye Ngöbökwe diandikä
kän, aisete ñan nünandi kwe yete.
20 Ti Jesu käta kukwe tikani tärä nebtä
niere metre, käta niere krörö: ¡Ti näinta
jötrö kä temenbtä! abko tita niere.

Ti Juan, ti ne abko käta niere krörö
ni Dänkien Jesuye: ¡Amen! ¡Jakweta ti
Dänkien Jesu! tita niere Jesuye.

21 Ni Dänkien Jesu käkwe ja moto mika
kuin ni jen Ngöbökwe kräke abko ie ti tö.
Amen. Abko kore se. Ne ngörä.